This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

+ *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.

+ *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.

+ *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.

+ *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página `http://books.google.com`

PROPERTY OF THE
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

From Prof. J. B. Sleeper

Digitized by Google

Digitized by Google

DICCIONARIO

ESPAÑOL-BISAYA,

GENERAL LIBRARY University of MICHIGAN

COMPUESTO, CORREGIDO Y AUMENTADO POR EL

R. P. Fr. JUAN FÉLIS DE LA ENCARNACION,

Provincial que ha sido dos veces de Agustinos descalzos, de la provincia de S. Nicolàs de Tolentino, de Filipinas.

SEGUNDA EDICION.

CON SUPERIOR PERMISO.

Binondo:

IMPRENTA DE MIGUEL SANCHEZ Y C.ª

1866.

Digitized by Google

Es propiedad de la Provincia.

860.3
J

Digitized by Google

AL LECTOR.

Persuadido, caro lector, que la publicacion de un Diccionario Bisaya-Español Cebuano únicamente podrà ser de utilidad á los sugetos que ya se hallasen impuestos en los primeros rudimentos del idioma bisaya, me propuse dar á la prensa otro cuyo estudio hiciese à los principiantes de algun modo mas suave y llevadero el trabajo que cuesta el aprendizaje. Este es el Diccionario Español-Bisaya de Cebú, por primera vez escrito é impreso; que ahora veràs reimpreso.

Nada resta que añadir à lo ya dicho en el prólogo y advertencias al espresado Diccionario Bisaya-Español, solo deberé advertirte que la estrellita, puesta con frecuencia en el presente libro, sirve para distinguir las diferentes acepciones de los términos.

Digitized by Google

Digitized by Google

DICCIONARIO
ESPAÑOL-BISAYA.

A

Á, ARTÍCULO de nombres propios. = Cang, can. * Artículo de nombres apelativos. = Sa. * Mí. = Canáco.
Á NOSOTROS nosotras incluyendo á todos con quienes se habla. = Canáto. * Nosotros, excluyendo á algunos. = Canámo.
Á tí. = Canímo.
Á vosotros, vosotras. = Caniño.

AB

ABÁD y todo superior. = Ponóan.
ABADEJO. = Toad toad.
ABADESA. = Ponóan sa mga binócot, sa mga monja.
ABADÍA. = Baláy convento ug mga dona sa mga monje, sa mga Padre.
ABAJO. = Sa silong, sa obos, sa ilálom.
ABALANZAR, poner las balanzas del peso en fiel. = Tadong, bantang.
ABALANZARSE, arrojarse, impeler. = Hamlag, damag, dasmag. * Con los brazos abiertos. = Damhag, dasmag.
ABALORIO de color de oro. = Samboláoan. * De diferentes calidades y figuras. = Malabóla.
ABANDERADO. = Ang magadála sa bandera.
ABANDÓNAR. = Bía, sagad ó paságad.
ABANDONO. = Pagcabía.
ABANICAR. = Pagpáypay, pagapáyod.
ABANICO. = Paypay, apáyod.
ABANTO. = Langgam.
ABARATAR. = Pagóbos ang bili, pagsáhol.
ABARCAR con los manos. = Hogpong, pongpong. * Abrazando. = Paggácus, paghácgom; paggámal.
ABARQUILLADO. = Haláoig sa calinĝin.
ABARRACARSE. = Pagsilong sa mga payág.
ABARRAGARSE. = V. *Amancebarse.*
ABARRANCADERO. = Calonánĝan, lonánĝan, cayanánĝan.
ABARRANCARSE. = Ligid, lonáng.
ABARROTAR. = Pagponó sa mga sooc.
ABASTECER. = Pagháiag, pagándam, pagtagána sa quinahánglan.
ABASTO. = Pagcabáton sa mga Calán-on.
ABATANAR. = Pagbónal, paglígis sa mga panápton.
ABATIDO. = Obos, oaláy polos, talamáyon.
ABATIMIENTO. = Pagpaóbus sa bóot.
ABATIR, abatirse. = Paóbus, pagpaóbos, obó, daog, padáog, pagtámay.
ABDICAR. = Dilí, ayad.
ABEJA. = Potiócan, ligoan.
ABEJAR. = Odlan, pagapóy-an sa mga patiócan.
ABEJARRON. = Boyog, guiao, biao.
ABEJARRUCO. = Langgam.
ABEJON. = Laqui sa mga potiócan, potiócan nga laqui.
ABEJONAZO. = Boyog nga dagcó.
ABEJONCILLO. = Boyog nga diótay.
ABEJORRO. = Boyog, guiao, biao.

AB

ABEJUNO. = Canhic, canhig potiócan.
ABERTURA de boca ó dedos. = Singí, guingí.
ABERTURA de boca ó dedos. = Singí, guingí. * De camisa por el cuello. = Liab. * En tierra, tabla, pared, &c. = Bohó, bangag, lotac, boong, gotang, goang. = De bolsillo ó manera. = Si-si, quisí.
ABIERTA puerta, ventana. = Inábli, inócab. * Llaga. = Binóca.
ABJURAR. = Pagmatúod sa pagpanómpa, pagdíli sa pagpanómpa sa guitóg-an, sa guipamatúod nga daan.
ABLANDAR. = Bonol, homoc, bon-og, lomo, comos. * Al obstinado, renitente. = Alam alam.
ABNEGACION. = Pagdíli sa caogalíngon nga pagbóot, sa cailíbgon.
ABNEGAR. = Idem.
ABOBADO. = Hongog, bongog, colang sa bóot, alang alang, colidó, magáan ug buot, mine.
ABOCHORNAR, hacer mucho calor. = Alingíi, alangáan, alingása. * Causar á alguno vergüenza. = Olao.
ABOFETEAR. = Sagpá, tagpá, sumbag. * De revés. = Tampalíng.
ABOGADO, letrado, protector, patron. = Tomalában, manlalában, mananábang.
ABOGAR. = Tabang, laban.
ABOLIR. = Pagóndang sa batásan.
ABOLLAR. = Gopoc, yopoc, lópiac.
ABOLLADURA. = Idem.
ABOMINABLE. = Tacós nga pagadómtan, paglicáyan, dolómtan.
ABOMINAR. = Domót, daot, líoay.
ABONANZAR. = Pagsógor sa pagcalínao, paglínao.
ABONAR. = Nagamaáyo, nagapacamaáyo, angcat.
ABORDAR una embarcacion á otra, ó chocar una con otra. = Bangga, sangca.
ABORRASCARSE el tiempo. = Onós, dag-om.
ABORRECER. = Domót.
ABORRECIBLE. = Dolómtan, tacós nga pagadómtan.
ABORTAR. = Coha, tactac, tagas.
ABOTONAR. = Pagbotones, pig-got.
ABOYAR embarcacion. = Pagpalayáo, pagpatáo, patáo, pagpatáob, pagpalutáo.
ABRASAR, quemar. = Sonog, silab, daob, pasó.
ABRAZADERA. = Bacólong.
ABRAZAR, ceñir. = Halog, gacos. * Niño. = Cogos, codcod. * Copcop, sacom, acba, tamba.
ABREVIAR. = Dalí, lactod, daclit. * Nombre por cariño. = Dangga.
ABRIGARSE con ropa. = Colópo, tabon. * Abrazando á otro. = Copóy, gacos, halog. * Del viento el que navega ó cualquiera otro. = Salípod, salísip, salímbong.
ABRIR puerta, &c. = Abli, ocab. * haciendo brecha. = Locab, longcab. * Boca ó lábios. = Nga uga, bangánga, bongat.
ABRIRSE grano que se tuesta. = Biti. * Flor de árbol, &c.,

Digitized by Google

capullo de algodon, &c., zurron de frutas, &c. = Bosoag, boscag, hathat, bocad, bongday.
Abrir cosa tapada, tinaja, caja, &c. = Bocas. * Los ojos. = Boca, matá, bolícat, bonthat; picat.
Abrirse alguno paso por alguna parte. = Bolhang.
Abrir algo por medio. = Si-si, sa-sa. * Animal por el lomo. = Bolhag. * Por la barriga. = Hibos, li-li, lili, dadas, di-di. si-si. En cebú, Abli, yasyas. * La mano, ó ropa, esteras, &c. = Boclad, ladlad. * Las piernas.=Bila, biláca. * Hinchazon, grano, &c.=Carlit, tosdic, cadlis. * El pez las agallas para respirar. = Hicab hicab, tocab tocab. * Muesca en palo, &c. = Singit. * Agujero en pared, palo, &c.= Bohó, tihab, tohob. * La boca bostezando. = Hoyab, lingábngab. * La boca agonizando.=Tingá, ting-ab. * Algo por fuerza. = Tingál, bingat.
Abrirse algo, rajarse, separarse. = Ganghal, sa-sa, pacas, boonc, lotac, bitas.
Abrir cerradura ó candado. = Abli.
Abrirse herida. = Boca, boto, bosoang. * Rio, zanja, &c., tomar nueva dirreccion. = Bos-oang.
Abrir camino, sendero ó calzada. = Gahit, gahad.
Abrojo. = Tonoc, sapínit.
Abocharse. = Cao-it, sab-it.
Abroquelarse, cubrirse con el broquel. = Calásag, pagpangálásag, lipod, salípod.
Abrumarse con algun grave peso. = Daug sa cabúg-at.
Absit. = Simbacó.
Absolucion. = Pagdalángin.
Absolutamente. = Gayód.
Absoluto. = Caogalíngon.
Absolver. = Tangtang, baoi, dalángin.
Absorver, empapar. = Soyop, yopyop.
Absorto. = Natingála, nabólong.
Abstenerse, ayunar. = Poása, pogong, hayat.
Absterger, limpiar. = Pahid, nisnis, nosnos, hugas, quias. * Limpiar heridas. = Honal.
Abstraerse de los sentidos, enagenarse de las cosas sensibles. = Pagoalá sa boot, pagpógdao.
Abubilla. = Langgam.
Abuelo, abuela. = Apóhan. * Id. segundos. = Songáy. * Id. terceros. = Songcod, sogcod, apóhan sa tohod. * Id. cuartos. = Sayómag. * Abuelo, abuela, palabras de cariño. = Amba, yombo, ombo, inda.
Abultar alguna cosa. = Gántong, dageong booc, gantóong.
Abundancia. = Pagcaábo, pagcadághan, pagcadasál.
Abundar algo. = Abo, dághan, dasál.
Aburrir, molestar. = Samoc, coti coti, toyo.
Aburujar. = Comot, gom-os.
Abusar. = Sagad, paságad, labí, hagálam.
Abyeccion. = V. *Abatimiento*.
Abyecto. = V. *Abatido*.

AC

Acá. = Dinhi, didi.
Acabable. = Holománon.
Acabado, perfecto. = Hingpit, human, tapus, obus, tibáoas, tiboas.
Acabalar. = Ponó, dogang, sompay, tongtong.
Acabamiento, fin. = Pagcatápus, pagcatibáoas, pagcahóman, catapúsan, pagcacámhan.
Acabar. = V. *Acabado*, *perfecto*.
Acabildar, unir, juntar muchos pareceres en uno. = Ipon, tigom, tapoc, angay, oyon, tip-oc, pagóyon, paghiósa, pagángay.
Acacia. = Cahoy nga tolóncon.
Académia. = Escoláhan, pagatón-an.
Acaecer. = Tabo, sodíl.
Acaecimiento. = Paghitábo, pagsodíl, pagcasodíl.
Acalenturarse. = Hilánat, init.
Acaloramiento. = Init, pagcaínit.
Acalorar. = Idem, pagínit.
Acallar á niños. = Lingao, lipat.
Acallar consolando. = Lipay, sambag. * Aconsejando.= Sambag, tambag, alam alam, hinay.
Acamado, tenderse, estar echadas las mieses unas sobre otras. = Hapay, higda, calígad.
Acambayado. = Quinambáya, binóloc, binódcan, binadlísan.
Acanalar. = Quilot, silo. * Agua. = Sandayóng, dapit.
Acantilado, costa escarpada. = Pangpang, halálom ug pondo.
Acañonear, disparar cañones. = Bohi, lothang.
Acaramelado. = Quinadamélo.
Acardenalar. = Labod.
Acarrear por tierra. = Hacot, bala, yayong, goyod. * Por agua. = Sagib, ganoy, sabiag.
Acartonarse, ponerse flaco. = Nioang.
Acaso. = Cahá, cayhán, ayhan, cayhá.
Acatar. = Tahod, tahá.
Acaudalar, atesorar. = Pagtípig, pagtígom sa salapí, dagínot, pagsinacóan, paghícao.
Acaudillar, mandar á alguna porcion de gente. =Pagbóot, boot, sogo, mando, hopot.
Acceder, convenir en algo. = Oyon, angay, pagsábot.
Accesible. = Masáyon, padóol.
Accidente, enfermedad, accidentarse. = Bati, saquét, pogdao.
Accion. = Bohat.
Acecinar. = Tapa, bolad.
Aceite. = Lana.
Aceitera. = Lanáhan, lalánhan.
Aceitoso. = Lanáhon.
Acelerar. = Dalí, lagmit, dagmit, daclit.
Acemite. = Tictic, tahóp.
Acendrado, puro. = Olay, pinódga.
Acensuar. = Pagpaábang.
Acepillar. = Pagsepíyo, hínlo, paghánglas.
Aceptar lo que dan. = Daoat, caláoat. * Personas. = Pagpíli sa táuo, pagpalángga.
Acero. = Asero, icaláha.
Acérrimamente. = Oyámot, caáyo, gayód.
Acérrimo, vigoroso, = Cosgon, cosógon. * De teson. = Dilí mabálhin, tinóod, sa minatóod.
Acertadamente. = Caáyo, sa toman, sa pagcatóltol, sa pagcaígo.
Acertado. = Maáyo, toman, batid, matoltólon, macaígo.
Acertar. Toltol, himo. * El que dispara arma, fisga, flecha, palo, &c. = Igo, toltol, toon.
Acierto. = Pagcaígo, pagcatóltol, pagcatóon.
Aclamar. = Pagóyon, pagbóot, pagsábot, pangángay, pagbántog, pagíla. * Alabar. = Dayeg, dayao.
Aclarar, explicar. = Dayag, asoy, sayod, saisay. * El tiempo. = Linao, paoa. * La verdad. = Sosi, dayag, hayag.
Aclararse lo turbio. = Tin-ao. * Horizonte.= Banag banag, haoan, hayag. * El dia. = Magabóntag, magaaláman daman, maháyag háyag, magaadláuon.
Aclimatarse. = Angay, oyon.
Aclocarse, ponerse cluecas las gallinas. = Lomlon.
Acobardarse. = Hadloc, talao, tahap, tahá.
Acocear. = Tindac, sindol.
Acodar, estribar sobre el codo la cabeza. = Panampíling.

Digitized by Google

Acoger, acogerse. = Dañgop, tapon, panilong, pagquimalóoy.
Acometer. = Dosmog, Hamlag, dasmag. * V. *Embestir*.
Acometerse los gallos. = Laboc, sabong.
Acomodar. = Hosay, sohay, añgay, hipus.
Acompañar. = Obán, coyog, boylog, nonót, opód. * Instrumentos músicos. = Doyog. * Por mar. = Abay.
Acongojar, oprimir. = Sáquet yogot, sobó, socó.
Aconsejar. = Sambag, tambag, todlo, toon.
Acontecer. = Tabo, sodíl.
Acopiar, Reunir. = Tigom, hipos, tapoc, tip-oc, ipon.
Acoquinarse. = Talao, hadloc, copo copo.
Acorcharse. = Mala, oaláy lamí.
Acordar, determinar, resolver. = Buot, húna húna, sogo.
Acordarse del ausente. = Handom, hidlao, olad, hisgot. * Voces, uniformarlas, é instrumentos, templándolos. = Añgay, doyog. * De cosas pasadas, tratando de ellas. = Hisgot.
Acorde, conforme, correspondiente, igual. = Añgay, topóng, sama.
Acornar, dar cornadas. =Sonĝay, sonĝag.
Acorralar. = Abog, bilánggo.
Acortar. = Potol, lactod, halip-ot, cobos, colang, hayocong, otod.
Acosar siguiendo, persiguiendo á otro. = Apas, nonót, dalágan, lanat. * Causando molestias. = Logpit, daot, logos, bodlay.
Acostarse dos juntos, ó mas. = Dolog. * Dos ó mas, bajo una manta. = Cayab, son-od, son-ot, lomon. * Al lado de otro. = Obay. * Boca abajo. = Cobol, hapa. * Boca arriba. = Hayang, hoy-od. * El niño en su cuna. = Colan. * Las aves. = Holon, holop. * Cuadrúpedos. = Lobog, loco.
Acostarse. = Higda, ligad, calígar, loco.
Acostumbrarse. = Anad, hagálam, gaoi, basbas.
Acotar, amojonar. = Bonĝat, olot.
Acre. = Aslom, isog, saplod, aras, arat.
Acrecer, aumentarse algo. = Daghan, tobo, dogang, dagcó.
Acreditar. = Matúod, pagmatúod, tood.
Acreedor. = Hinĝotánĝan.
Acribar. = Alig-ig
Acribillar. = Pagbohó, bohó, tabád, tadtad.
Acriminar. = Sombog, sañguil.
Acrisolar. = Olay.
Acristianar. = Bonyag, boñag.
Acta. = Camatoódan ñga sinólat.
Actitud, postura. = Pagcabótang.
Activar, avivar, excitar. = Dalí, cogi, pagsingcámot.
Activo. = Macógi, madaling táuo, malagmit, madagmit.
Acto. = Buhat.
Actualmente. = Cadón.
Actuar. = Pagásoy, sayod.
Acuchillar. = Sontoc, tacbas, tigbas.
Acudir. = Tabo, tagbo, tambong, abot, dagia, goboc, dapó.
Acudir, ayudar. = Tabang, laban.
Acuerdo. = Inoyónan, guicaoyónan, guisabótan, sabot, oyon.
Acullá. = Didto, dito, did-on.
Acumular. = Tigom, tapoc, tiñgób.
Acuoso. = Matóbig, tinóbig.
Acurrucarse. = Cuyúgpus, ticóngcong, copo copo.
Acusar. = Sumbong, habaló, tog-an.
Acusarse el que se confiesa. = Suguid, tug-an.
Acusar querellándose. = Saca, dato. * Falsamente. = Botang botang. * Dando en cara alguna cosa. = Boyboy.

ACH

Achacar, imputar, echar la culpa. = Pagsáñgil, sañgi. tap-il. * Falsamente, con mentira. = Butang butang,
Achacoso. = Malúya loya, maloyáhon, dili macáscog, masaquéton, saquét.
Achaque, enfermedad. = Saquét. * Disculpa. = Balíbad, Sañguil.
Acharolado. = Sinao, hinlo.
Achicar, reducir á menos algo. = Diot, potol, copos. * Disminuir agua, sacándola. = Hinobig, limás.
Achiote. = Siótes.
Achulado. = Matístis, añgayán, bayhónan, maníndot.

AD

Adagio. = Casangpotánan, sangpotánan.
Adalid. = Ponóan, mando, panogót, tagóna, magabóot, magasógo, pañgilo, maoóna.
Adamado. = Babayénon, binabáye.
Adecuar. = Añgay, oyon, topóng.
Adefesio. = Polong ñga oaláy hingtóngdan, cahológan, cahonónĝan.
Adelantado, atrevido. = Oaláy catahá, oálay pagtáhod, maísog, casíng casíñgan.
Adelantar. = Ona, dalí. * Paga. = Bayad ñga daan, ona. * Dejando atrás á otro. = Bia.
Adelante hacerse. = Osoag, ídog. * Pasar. = Dayon, aguí.
Adelgazar. = Linis, sapsap, nipis, gamáy. * Metal, batirlo. = Bacbac.
Además. = Labot pa niána, niíni.
Adentellar, morder. = Paac.
Adentro. = Sa solód, dayon.
Aderezar, componer. = Hosay, sohay, hipos, ayo. dayan dayan. * La comida. = Guisal, tola, loto.
Adestrar. = Anad, tanód.
Adeudar. = Ótang.
Adherirse. = Oyon, Obán.
Adicionar. = Dogang, sompay.
Adiestrar, enseñar, instruir. = Toon, todlo, asoy, sayod, tanód.
Adinerado. = Salapían, salapiànon, adonáhan.
Adivinanza, acertijo. = Tigmo.
Adivinar. = Tagna, toon, toltol.
Adivino. = Manalágna, magtatàgna, tomalàgna.
Adjudicar. = Hatag, pagangcon.
Adjunto, junto con otro. = Obán, ipon.
Administrar. = Hopot, bantay, boot, sogo.
Admirable. = Catinĝaláhan, hingbólnĝan.
Admirarse. = Tinĝála, bolong.
Admitir. = Daoat, caláoat, pagpoyó, solód.
Adobo. = Inasín, inasínan, gulnamós.
Adobar. = Gamós, dayoc.
Adolecer. = Saquít, bati.
Adonde. = Hain, saa, asa, dis-a, diin.
Adoptar. = Angcon, pagánac anac.
Adoptivo. = Inángcon, inánac.
Adorable. = Silingbáhon, talohódon.
Adorar. = Singba.
Adoratorio. = Singbáhan, pagaampóan.
Adormecer. = Tolog tolog, docá.
Adornar. = Dayan dayan, hias, ayo.
Adorno. = Dayan dayan.
Adquirir. = Sapol, sadíli.
Adrede, adredemente. = Toyo, tinóyo.
Adular. = Olo olo, ibid ibid.
Adultear. = Sapao, haníb, sanib.

Digitized by Google

Adúltero. = Mananápao.
Adulto. = Hamtong.
Adusto. = Bodong, ihalason.
Advenedizo. = Lalín, sal-ot, domolóong.
Advenimiento. = Pagánhi, pagábot.
Adversario. = Aoay, batoc.
Adversidad. = Calisór, calisdánan, cayógot, casáquit, cagoolánan.
Advertido = Batid, magatimáan, magtimaánon, mamatnĝónon.
Advertir = Matnĝon, timáan, pagtimáan, húna húna.
Adyacente. = Dool, Dapit, olót.

AE

Aechadero. = Pagaalig-ígan.
Aechadura. = Tahóp, tictic.
Aechar. = Palíd, alíg-ig.
Á él. = Canía, sa ia.
Á ella. = Canía, id.
Á ellos, á ellas. = Caníla sa íla.
Á este, á esta. = Niíni.
Á estos, á estas. = Niíni.
Afabilidad. = Pagcalómo, maáyong búot, maáyong gaoi, pagcanáya náya.
Afable. = Lomo, yo-yo, yomyom, aláihan, naya náya.
Afamado, famoso. = Bantog, bantógon, panangletán, sanglet, donggánon.
Afan. = Pagcahágo, pagcalisód, pagcabódlay, cahágo, cabódlay, calisód, cagóol.
Afanar, afanarse. = Budlay, hago, lisód.
Afear. = Saoay, lao-ay, pidya, tamay.
Afeccion. = Paghigúgma, pagpalàngga, caíbog.
Afectar. = Pagdáyan dáyan, dihog, homót.
Afecto. = Gugma, boot, hinánĝop.
Afectuoso. = Mahagógma, magpalángga.
Afeitar. = Alot, gunting.
Afeite. = Dihog, hilog, iholomót.
Afeminado. = Bantot, bayog, babayénon.
Afeminarse. = Pagbinabáye.
Afianzar. = Lig-on.
Aficion. = Gugma, boot, Pagcapalángga.
Aficionarse. = Idem.
Afilar. = Baid, talom, hait, sam-id.
Afin. = Cuobánan nĝa tap-il.
Afinar. = Nipis, gamáy, tagning, olay.
Afirmar. = Lig-on. * Asegurar como cierta alguna cosa.= Pagmatúod.
Afirmativamente = Tinóod, sa minatóod.
Afliccion, pena. = Casáquit, cayógot, calisód, cagóol,
Afligir, afligirse. = Idem, sobó, socó.
Aflojar. = Loag, togot, hogac, bohi. * *Enervátio virílium.* = Polay. * Viento. = Linao.
Afluencia, copia. = Daghan, cadaghánan, abo, dasál.
Aforrar, poner forro á alguna cosa. = Sapao, hanig. sacnib, longcob.
Afortunado. = Bolàhan, paládan.
Afrecho. = Tahóp, tictic.
Afrenta. = Pagcatámay, caólao.
Afrentar. = Tamay, olao, timólang.
Afrentoso. =Maoólao.
Afuera. = Sa goa, paháoa.

AG

Agacharse. = Yobo, yocbo, paóbos, copó, coob, loob.
Agalla. = Hasang.
Agarrar, agarrarse. = Cabot, capot, coha, gonit, tacboy, capiot, tocbo, tocla, dacop.
Agarrotar. = Baat, higot, hogot, hicog, bitay.
Agasajador. = Maábi abíhon.
Agasajar. = Abi ábi.
Á gatas andar. = Camang, coyámang.
Agazapar, prender. = Dacop, sacop.
Agazaparse. = V. *Agacharse.*
Agenciar, buscar. = Bulong, manĝíta, dagínot, pagpatigáyon, quita.
Ágil, ligero, vivo. = Lagmit, dalí, madalíon, lagsic, dasig.
Agitar. = Lihog, og og, quino, yosyos.
Agitarse. = Bodlay, capoy, cotás.
Agobiarse. = Daog, boddlay, capoy.
Agolparse, juntarse muchas personas. = Tigom, tinĝób, tagbo, tambong, tapoc.
Agonía. = Paghinĝótas, pagtinĝá, pagting-ab.
Agonizar. = Tinĝá, ting-ab, hinĝótas.
Agorar, adivinar los sucesos por medio de prácticas vanas. = Aníto, dioáta, tagna.
Agorgojarse algo. = Bocboc, gaboc, agay-ay.
Agostarse algo. = Mala, laya, data, agas, tagas, tagac.
Agotar la taza, &c., bebiendo. = Hodót, titi.
Agotar ó agotarse agua. = Titi, iti, mala, limás, hinóbig, hobás.
Agraciar. = Looy, hatag, lolot.
Agradar. = Gogma, boot, anĝay, oyon, himóot.
Agradecer. = Tamód, dayao, salámat, Dios magbáyad.
Agrado. = Maáyong búot, pagcahimóot.
Agrandar. = Pagdagcó, dacó, pagtáas.
Agravar. = Pagdógang sa cabóg-at.
Agraviar. = Dahog dábog, tampálas, among ámong daot.
Agregar, juntar muchas cosas. = Ipon, tingób, tip-oc, tigom, tapoc.
Agregarse. = Obán, haop.
Agresor. = Macasasála.
Agreste. = Bodong, boquídnon.
Agriarse algo. = Aslom, quisom.
Agridulce. = Maoloáslom ug matolotám-is.
Agrio. = Maáslom, maquísom.
Agrupar. = V. *Agregar.*
Agua. = Tobig, * Del mar. = Tubig sa dagat, dagat. * Congelada. = Tubig nĝa tibúoc, bagtoc.
Aguas vertientes. = Bosay.
Aguamanil. = Panhonáoan, hunáoan.
Agua salobre. = Matáyam, matayámnon, gigoánon. * Revalsada. = Lanao, tonggo. * Tibia. = Inádlao, mainit-ínit. * De poco fondo. = Hamábao. * De mucho fondo. = Halálom.
Aguas vivas ó mayores. = Dagcong dagat, taob. * Menores. = Ayá-ay, hunásan.
Aguacero. = Olan.
Aguada. = Tobig.
Aguantar. = Ilob, antos. * Lo que cae ó va á caer. = Pogáng, sagang, bisog.
Aguardar. = Holat. * Un poco. = Anĝan anĝan, maghúlat ug didíot.
Aguardiente. = Dalísay.
Aguaza de heridas ó que sale de algun cuerpo muerto.= Sago, agos. * De tumores, viruelas, &c. = Dalimáso.
Aguda punta de arma, &c. = Talínis, tomóy, talom, hait. * Punta de tierra. = Tomóy, catarmán.
Agüero, presagio, señal de cosas futuras. = Timáan. * Supersticion. = Tinoóhan nĝa bacácon, timáan nĝa oálay hingtúngdan.
Aguerrido. = Manĝugúbat, maísog, anad sa pagáoay.
Aguijar. = Tolpoc, sontoc, dog-oat tosloc, tosdic.
Aguijon de abejas. = Soyod, lalá. * Punzon. = Hilíhod.
Aguijonear. = V. *Aguijar.*
Águila. = Manáol.

Digitized by Google

Aguilucho. = Pisó sa manáol.
Aguja. = Dagom. * Náutica de marcar. = Padalóman. * Para hacer redes, chinchorros, nallas. = Sicóhan, adpang. * Pescado. = Baló, balámban, salaoásid.
Agujerear. = Pagbohó, quilícot, pagbáñgag. * Oreja. = Tosoc. * Raton, &c., alguna cosa. = Tohab, cotcot, botbot, quitquit.
Agujero. = Bohó, bañgag, boslot. * Pequeño. = Tilítol.
Aguzar. = Talínis, talígois, talíois, nipis, pagtomóy.

AH

Ah! = Abá, abáa, abáo.
Ah. = Dihá.
Ahijado. = Inanác, anác sa boñag.
Ahijar. = Pagánac anac.
Ahinco. = Pagtúyo, pagcatúyo, tinóyo, pacasingcámot.
Ahitar. = Lóod.
Ahito. = Pagcalóod, pagcasocáon.
Ahogadero, lugar sin respiracion. = Poot, alibáñgo.
Ahogar, ó ahogarse alguno colgarse. = Looc, hocot, hícot, hogot, bitay, hicog.
Ahogarse en agua. = Lomós.
Ahondar. = Cale, halálom.
Ahora. = Cadón.
Ahorcado. = Binítay, guihógot, nahícot, hinóctan, nahicog.
Ahorcar, ahorcarse. = V. *Ahogar, ahogarse alguno, colgarse.*
Ahorquillar. = Sangga, salagúnting, tocó, solay.
Ahorrar. = Daginot, imot, hicao, caguis, pagsinacóan.
Ahorrativo. = Diginótan, hicáuan.
Ahuecar. = Bosog, homoc.
Ahumada cosa. = Guianoósan guiasóhan, inasóhan.
Ahumar. = Asó, pohag, anóos.

AI

Airarse. = Balaca, socó, ligótgot, aligótgot. aquig, pagpanúyo, sog-o
Aire. = Hañgin.
Airearse. = Pahánğin.
Airosamente. = Añgáyan, maáyong pagbáihon, sa pagcadágoay.
Airoso, tiempo de viento, de aire ó lugar de él.=Mahánğin. * Garboso. = Añgáyan, bayhónan, daguáyan.
Aislado. = Sía usá da. oaláy obán, binócot, bocot.
Aislar. = Olang, libót, lipót.
Ajar, manosear. = Lom-it domit, lomí.
Ajena cosa, ó persona. = Sa láin, lain táuo, díli ia, díli íño, díli ímo, díli acó.
Ajo. = Ahos, baoang.
Ajobar, llevar á cuestas. = Bala, sonğay, pas-an.
Ajornarla. = Pagsóhol, pagpamóo.
Ajuar. =Casangcápan sa baláy, guinamíton, gamit.
Ajuiciar. = Pagsógod sa búot.
Ajustar. = Dapat, dool. * Lo que se compra. = Hañgyo.
Ajuste. = Caañgáyan, caoyónan, inañgáyan, inóyon sabot, sinabótan, guisabótan.
Ajusticiar. = V. *Ahogar, ahogarse alguno, colgarse.*

AL

Ala generalmente. = Paco. * De pescado. = Capay cápay. * De tejado. = Balisbisan.
Aladanza. = Padáyeg, pagdáyg pagólog, pagdáyao.
Alabar irónicamente. =Sood sóod, solog sólog, olo ólo.
Alabastro. = Batóng potíon, mapóting bató.
Alabearse, torcerse. = Quiyóom, liquiob.
Alacena. = Sañgatán, alsáhan.
Alacran. = Tañga, sipit sipit.
Alacranera. = Tanom.
Aladar del cabello. = Agiguísing.
Alado. = Pacan.
Alambicar, destilar licores. = Dalísay.
Alambique. = Alácan.
Alambre. = Caoat, caoad.
Alameda. Solóp, cacahóyan.
Álamo. = Cahoy sa España.
Alamparse. = Ibog, higúgma, ilog.
Alancear. = Doghó, doghang, dogcal, sinğap, tomboc.
Alar. = Balisbísan.
Alargar el cuello. = Tuihácao, gangcao, tocháyao tochaó, docog. * Hierro ú otros metales, batirlos, tirar alambre. = Onat, botong. * Tiempo. = Osoag, tagad.
Alargar.= Sompay, dogang, dogtong.
Alarguez. = Cahoy sa cabo de buena Esperanza.
Alarida, alaridos. = Tiábao, Póoao, siágit, tóoao, toao.
Alarido. =Idem.
Alarma. = Goboc, bocao.
Alarmar. = Idem.
Alastrar barco. = Pagbató.
Alazor. = Tanom.
Alba. = Caadláoon, cabontágon, cabontágan, pagcalámdag, pagcaháyag, pagcaalámandaman.
Albahaca. = Homótan, calogongcógong.
Albañal. = Goha, sandayóng.
Albañil. = Panday sa cota.
Albarda. = Siya sa cabayo.
Albedrío. = Pagbóot, bóot, cabobót-on, caogalíngon.
Albergar. = Pagpasáca, pagpahápit.
Albergue. = Panilónğan, dalángpan, pagatigóman sa mğa mananáp, camálig.
Albino. = Ogís.
Alborada. = Banag bánag.
Alborbola, gritería. = Casabá, banha, alibáñgo.
Alborear. = V. *Alba* y *alborada.*
Alborotar. = Gobot, samoc, banha, sabá, gahod, pagbócao, goboc.
Alboroto. = Cagobót, casabá, cagáhod, samoc, banha, himálo, bocao.
Albricias. = Gala, hatag, tinabóan.
Alcahuete. = Cagon cágon.
Alcahuetear. = Idem, tabon, hilom.
Alcaide. = Magbalántay sa mğa preso.
Alcalde. = Capitan, gobernadorcillo, ponóan, hocom.
Alcancía. = Sogong nğa solódlan sa salapí.
Alcanzar. = Dañgat, abot, cabot, capot, coha, capiot. * Á otro que va delante.=Abot, apas. * Del suelo. = Polot, sacoat.
Alcázar. = Cota, bantayán, lantáoan.
Alcoba. = Solód, sonogán.
Alcoran. = Solat nğa camatoódan ug guitóohan sa mga moro.
Alcuza. = V. *Aceitera.*
Aldaba. = Sab-it, cao-it.
Aldabada. = Pagtóctoc sa sab-it.
Aldabazo = Idem.
Aldabear. = Idem.
Aldabon. = Sab-it nğa dagcó.
Aldea. = Longsod nğa diótay.
Alear. = Yapa yapa, capay capay.
Alebrestarse. = Haógnoc, hadloc, lisang.
Aleccionar. = Toon, asoy, sayod.
Alegar. = Sayor, asoy.

Digitized by Google

ALEGORÍA. = Liuícong polong, polong ñga halálom, balac, gaday.
ALEGRARSE. = Lipay, himáya, himóot, saya, sayág, naya naya, sánñgia.
ALEGRÍA. = Calípay, himáya, maáyong boot, hinánñgop, himóot, &c., como el anterior.
ALEGRON. = Idem, ahat ñga pagcalípay.
ALEJAMIENTO. = Paghalayó, pagcahalagyó.
ALEJAR. = Halayó, hilit, bolag, halin.
ALENTADO. = Casing casínñgan, maísog.
ALENTAR, respirar. = Pagginháoa.
ALENTAR incitando á otro para hacer ó decir algo. = Sogyot, agda, sambag hopo.
ALERO, ala de tejado. = Balisbísan.
ALERTAR. = Pagbántay, polóng ñga igatóbag tobag, pagbálos sa mña bantay. * Poner atencion. = Donñgog, talínghog, pagpamáti, bati.
ALETA, de pescado. = Cápay cápay.
ALETEAR. = V. *Alear*.
ALETERO. = Paglíhog ñga malágmit sa mña paco.
ALEVE. = Daútan, bodhion.
ALEVOSAMENTE. = Sa pagcabódhi.
ALFANJE. = Campílang.
ALFARERÍA. = Pagabohátan sa mña colon.
ALFARERO. = Magbobóhat sa colon.
ALFILER. = Dagom ñga may olo.
ALFILERAZO. = Pagtólpoc, pagtósloc sa alfiler.
ALFOMBRA. = Banig ñga panápton.
ALGALIA. = Tinggalóng.
ALGARABÍA. = Banha, sabá, hagónghong.
ALGAZARA. = Idem.
ALGO. = Onsa onsa, manggad pa dihá, bisan onsa.
ALGODON. = Gapas. * Hilado. = Tingcal, bonang. * Hilado. negro, Tinágom. * Carmenado, en copos. = Boyo, binóyo.
ALGUACIL. = Bántay sa bilanggóan, aguacil.
ALGUN, alguno. = Bisan quinsa, bisan onsa, manggad pa.
ALGUNA vez. = Talágsa da, osáhay.
ALGUN dia. = Sa oláhing adlao, manggad pang adlao.
ALHAJA. = Hyas, bahándi, casangcápan.
ALHAJAR. = Pagdáyan dáyan, pagtáod sa mña hyas ug mña casangcápan.
ALHAMAR. = Habol ñga polóhon.
ALHAMEL. = Mananáp ñga pagabalsáhan.
ALIADO. = Sandogó, obán, dapig.
ALICATES. = Sipit, compít.
ALICIENTE. = Pahagálam, icahagálam.
ALIENTO. = Pagginháoa, ginháoa, guininhaoa.
ALIGAR. = Baat, gapos, tacgos, hocot, hicot, hogot.
ALIGERAR. = Paggáan, haoas.
ALIJAR. = Idem.
ALIMENTAR. = Caon, pagpacáon, toto. * Á algun enfermo. = Pagtílog.
ALIMENTO. = Calán-on, ítílog, itilil-og.
ALINDAR. = Pagtimáan sa hingtúngdan ñga yota, olot.
ALINEAR. = Paglátid, pagtaláy, paglactod.
ALIÑAR. = Pagdayan dayan, hosay, sohay, hipos.
ALISAR. = Hinlo, hanglas.
ALISTAR. = Pagsólat sa padron.
ALIVIAR. = V. *Aligerar*.
ALIVIARSE el enfermo. = Maáyo ayo, arang adang na, pagguinháoa, pagpahamódlay.
ALJABA. = Pagasódlan sa paná.
ALJIBE. = Pagatigóman, pagasódlan sa tubig.
ALJOFAINA. = Panghonáoan.
ALJÓFAR. = Mótia.
ALMA. = Calág.
ALMACEN. = Pagatíngban, pagatigóman, pagasódlan sa mña mánggad, ug mña calán-on.
ALMACENAR. = Pagtípig, patinñgób, pagtígom, sa mña mánggad, ug mña calán-on.
ALMÁCIGA. = Tagoc sa cahoy.
ALMACIGAR. = Pagpalína.
ALMADANA, mazo. = Paló, bacbac.
ALMAGRE. = Polog.
ALMANAQUE. = Ilisípan, tuígan.
ALMEJA. = Litob, dolásay, caláycay, cagóco bogátan, tagnípis, tóoay.
ALMENA. = Ilíhan, lantáoan.
ALMENDRA. = Talísay, pili.
ALMENDRAL. = Yotang gninatódcan sa mña cáhoy ñga talísay.
ALMENDRO. = Talísay ñga cáhoy pili.
ALMIBAR. = Tami, asúcar, calamáy añga tinónao, sabao ñga matám-is.
ALMIDON. = Almidol, tilog.
ALMIDONAR. = Pagalmiról, pagtílog.
ALMILLA. = Sinínang haíctin.
ALMIREZ. = Docdócan, so-sóan.
ALMIZCLE. = Catsóli.
ALMOHADA. = Olónlan, onlánan, onlan, olnan, olagnan.
ALMONEDA. = Pagbalígya sa mña nanagpaláin láin ñga mña mánggad.
ALMORRANAS. = Booa, boa, botbot.
ALMORZAR. = Pagpamáhao.
ALMUERZA. = Halop.
ALMUERZO. = Pamahao.
ALOCADO. = Bo-ang bo-ang, magáan ug bóot.
ALOCUCION. = Pagoáli, pagsáyod, pagásoy, pagsámbag, pagtódlo, pagtóon.
ALOJAMIENTO. = Halapítan, honónñgan, pinoyánan.
ALOJAR, alojarse. = Paghápit, paghónong, pagsáca, pagpoyó.
ALQUILADOR. = Magpaábang, magaábang.
ALQUILAR. = Abang.
ALQUILER. = Iábang, icaábang. ialábang.
ALQUITARA. = Alácan.
ALQUITRAN. = Bolit, salong ñga sináctan sa lana, lipa.
ALREDEDOR. = Sa libót, sa libod.
ALTAMENTE. = Sa hingpit, sa toman, sa guilabíhan, sa hatáas caáyo, sa pagcaosoag oyamot.
ALTANERÍA. = Pagpalábilabi.
ALTANERO. = Palabilabíhon.
ALTAR. = Által.
ALTERACION. = Pagcaláin, pagcabálhin, pagcadaot.
ALTERAR. = Pagláin. pagbálhin, pagdáot.
ALTERCADOR. = Sopíhan, masinopíhon, manalíson matanibágon, masinocuahi.
ALTERCAR. = Lális, soqui, tobag tobag soay paglantugui, pagsocuahi.
ALTERNAR. = Ilis ilis, sobli, poli.
ALTEROSO. = V. *Altivo*.
ALTEZA. = Dagcong táuo, ñgalan ñga nahatónñgod sa mña anac sa mña hari.
ALTÍSIMO. = Hatáas oyamot, guilabíhan pagcatáas.
ALTIVEZ. = Pagpalábilabi, pagcasíngca.
ALTIVO. = Palabilabíhon.
ALTO, grande. = Hatáas, hatágas, taas. * Hacer. = Honong, poyó. * De casa. = Salácan itáas.
ALTURA. = Cahitason, catáason, cahitásan, guitason, pagcataas.
ALÚBIA. = Prijoles, balatong.
ALUCINAR, alucinarse. = Toyo, holoc, sacót, sayóp, pagbinó-ang, balínñgag.
ALUDIR. = Labot, paghinñgálan, hisgot.
ALUMBRAR. = Ioag, soló, balábad, dan-ay, sanag, siga.
ALUMBRE. = Taoas.

Digitized by Google

Alunado. = Alabóton sa cabóang, boang boang, colidó, colang colang, miní.
Alusion. = Pagcahisgot, paghinĝánlan.
Alustrar. = Pagligis, pagsínao, pagpasínao.
Alzaprima. = Banĝil, ligoat.
Alzar, tomar, coger del suelo. = Polot sacoat, bosoat. * Manteles, ropa tendida, &c. = Tocas, boclas, lolho, bolcas, quimon. * Brazo. = Bayao, baquiao. * De obra, &c. = Honong, ondang, adang. * Ojos ó cabeza. = Hanĝad, yanĝod, tocháyao, tochao, toyhácao, toyhad, yahat.

ALL

Allá. = Dito, did-on, didto, nĝadto, dihá.
Allanar. = Tambac, patag, datag, tapan, tambon.
Allegado. = Caobánan, sandogó, caíla, ábian, higála.
Allegar, juntarse. = Tigom, tinĝob, dagóso, ipon, tapon, dool, idog, hapit, dapit. * Arrimarse. = Dool dapit tonĝód.
Allende. = Sa dapit didto, dapit nĝadto, sa tapón, sa taboc.
Allí. = V. *Allá*.

AM

Ama. = Ang babáye nĝa magahópot sa baláy, agálon, tagya. * De leche. * Ioa, mapasóso sa báta, magbaláton sa bátang diótay.
Amabilísimo. = Hiligogmáon óyamot.
Amable. = Hiligogmáon, tácus nĝa higogmáon, palalanggáon.
Amablemente. = Sa malómong polong, sa mahómoc nĝa gaoi.
Amadísimo. = Hinigógma oyámot.
Amador. = Ang mahagúgma, magapalángga, magbóot.
Amadrigarse. = Pagpuyó sa hilít, halayó sa manĝa tauo, pagsolód sa pinoy-ánan. * Pagtágo, paghóbong.
Amaestrar. = Tóon, todlo, asoy, sayod.
Amagar. = Holót, homot.
Amago. = Pagholót, pagcaholót, pagcahómot.
Amainar velas. = Hipos, lolos. * Viento. = Hinay, paglinao. * Ceder en algun empeño ó deseo. = Ondang, adang, bya.
Amalgamar. = Tigom, ipon, Tinĝob, sacót.
Amamantar. = Pagpasóso, pagtóto, pagmatóto.
Amancebamiento. = Pagpoyó, pagcaípon sa duhá ca tauo nĝa díli miño, babáye ug laláqui, pagcahónay, pagcacamaáyo.
Amancebarse. = Paghónay, pagpacamaáyo.
Amanecer. = Pagbóntag, pagaláman dáman, pagdáman dáman, paglámdag, pagcacaadláuon.
Amansar. = Pagpaánad, pagtanód.
Amantar. = Paháclap, pagtábon sa habol, pagháboł.
Amante. = *Amador*.
Amantísimo. = Ang mahagúgma, magapalángga, magabóot uyámot.
Amanuense. = Manonólat, magsosólat, somosólat.
Amañar, componer alguna cosa. = Pagáyo, pagpatigáyon, paghípos, payánĝay, paghúsay, pagsúhay.
Amaño. = Pagpatigáyon sa pagbóhat sa bísan ónsa. * Capandáyan nĝa icabóhat sa ónsa ónsa.
Amapola. = Bolac nĝa mapóla, antolánĝa.
Amar. = Gogma, palángga, boot.
Amargamente. = Sa mapáet caáyo.
Amargar. = Pait.
Amargo. = Mapáit.
Amargor. = Capáit, capaítan. = Angustia, pena, trabajos, congojas, desgracias. = Calisdánan, calisód, cagóol, cagolánan, casáquit, casaquítan, cayógot, cayogtánan.
Amargoso, especie de pepinos amargos y muy estomacales, balsamina. = Palía.
Amarillento. = Dalag dalag, molomalálag.
Amarillez. = Cadálag, calálag.
Amarillo. = Dalag lalag.
Amarra y amarrar. = Hícot, hocot, hogot, baat, tacgos, gaid, higot, gacod, gacot.
Amarradero. = Gaílan, pagahóctan, pagahógtan, pagahíctan, pagagacótan.
Amartillar. = Pagándam sa posil sa pagbúhi, sa paglóthang.
Amasar. = Comos, lamas, tapay, comót.
Ambar. = Tandáyag, samála.
Ambicion. = Pagcahícao, pagcadaginot, pagcatípig sa salapí, pagcacáguis, pagcasináco.
Ambicioso. = Hicáoan, daginótan, maibógon, sinacúan, caguísan.
Ambidextro. = Ang magabóhat ug masáyon sa dorohá ca camót.
Ambiente. = Holoyóhoy.
Ambiguamente. = Pagcabóloc, pagcaliníco lico, sa pagcadúha duha.
Ambigüedad. = Duha duha, cabóloc.
Ámbito. = Caólang sa talioála sa Lanĝit ug sa yota. * Luang.
Ambos á dos. = Silang dohá, quita nĝa dohá, canméng dohá.
Ambulante. = Ang magalacát, maglalacáo.
Amedrentador. = Macahádloc, mahahádloc, macalisáng.
Amedrentar. = Pagpahádloc, pagpalisáng.
Amen. = Amen, agád pa onta, onta.
Amenazado. = Hinolótan, hinomótan, hinolgáan.
Amenazador. = Macahólot, maghohómot, maholgáon.
Amenazar. = Holot, holga, homot.
Amenidad. = Caangáyan, pagcalángbo sa mĝa tánom ug mĝa cacahóyan, pagcalónhao. * Pagdáyan dáyan sa mĝa sogílon, pagsólti nĝa anĝáyan ug magacaláin láin.
Ameno. = Lugar nĝa guinatobóan sa daghánan nĝa mĝa tánom ug mĝa cáhoy nĝa malángbo, malónhao ug matahóm.
Á mí. = Canáco.
Amigo. = Abian, higála, amóma. * Amiga, mancebo, manceba. = Honay, camaáyo.
Amiguísimo. = Abian higála nĝa dagcó.
Amilanar. = Pagoalá sa hona hona sa táuo nĝa mahádloc, pagcalisáng nĝa dagcóay.
Amistad. = Caíla, pagcaábian, pagcahigála, maáyong bóot, maáyong pagánĝay, pag yon.
Amíto. = Paño nĝa itábon con isáblay sa abága sa Padre nĝa magamisa, sa ilálom sa alba.
Amnistía. = Pagpasáylo sa mĝa sayóp nĝa dáan, nĝa itógot sa mĝa hádi.
Amo. = Panĝólo sa baláy, agálon tagía.
Amodorrarse. = Alipólong, pagbáti sa cabóg-at sa olo.
Amohinarse. = Aquig, ponĝot, minĝao, sucó, sobó, ligdong.
Amojamado. = Manioang, mamála, tináp-an.
Amojonar. = Pagtimáan sa mĝa caotlánan sa caogalíngon ug hingtóngdan nĝa yota, pagólot.
Amoladera. = Baídan, balítan, sam-ilan.
Amolador. = Ang magabáid, ang magasám-id.
Amolar. = Baid, balit, sam-id.
Amoldar. = Paghórma.
Amonestar, aconsejar. = Tambag sambag, oali. * Para casar. = Taoag.
Amontarse. = Paglóog, pagláguen sa búquid, pagihálas.
Amontonar. = Tapoc, pondoc, daólong, ogdo, hapnig.
Amor. = Gogma, maáyong boot.

Digitized by Google

Amoratado. = Bonol, molomaíton, malágom.
Amorosísimo. = Hiligogmáon uyámot.
Amoroso. = Mahigogmáon, hiligugmáon.
Amorrar. = Docó, donĝao.
Amortajar. = Sapot.
Amortecer. = Pógdao, Pagoalá sa boot ug sa mĝa balatían, gotas, ogtas.
Amortiguar. = V. *Amortecer.*
Amortiguarse pasiones. = Paghínay, paglímot, pagóndang.
Amoscar, ahuyentar moscas. = Tapdas, yabyab, pagpáypay, pagpáspas, pagbógao.
Amotinar. = Alsa, gobot, paglápas sa pagtáhor ug pagsógot, pagsúqui, pagsocuáhi.
Amover = Pagcóha sa gahóm con sa oficio nĝa hinátag nĝa dáan.
Amparar. = Tabang, laban, laba, hopót.
Amparo. = Pagtábang, paglában, dalang pan.
Ampliar. = Pagtáas sa soguílon, pagdógang, pagsómpay.
Ampo de la nieve. = Capóti.
Ampolla. = Labtog, lotob, bítlig.
Amputacion. = Pagcapótol.
Amputar. = Pagpótol.
Amueblar. = Pagdáyan dayan sa mĝa pinoy-ánan, pagbótang, paghósay sa mĝa casangcápan.
Amujerado. = Babayénon, binabáye.
Amuleto. = Tambal nĝa bacácon ug linihí nĝa itagána sa mĝa saquét.
Amura. = Pisi nĝa binútang sa mĝa tomóy sa mĝa layág nĝa timbang sa escota.

AN

Anacoreta. = Ang nagapoyó sa caminĝáoan, penitenciáhon.
Anade. = Gaquít, itic.
Anadear. = Paglacát inĝon sa paglacáo sa gaquít.
Analogía. = Pagcaínĝon, pagcaánĝay, cailíngnan, pagcasáma.
Análogo. = Idem.
Anaranjado. = Ang may color inĝon sa color sa ocban.
Anatema. = Pagbòlag sa táuong cristianos sa pagcaambítan sa obán nĝa isicacristianos, ug sa mĝa santos. * Paghimadáot.
Anatomía. = Pagbólag bólag sa mĝa báhin sa laoas.
Anciano. = Tigúlang, cadáan nĝa táuo.
Ancla. = Sinípit. * De la esperanza. = Sinípit nĝa dacóan.
Anclaje. = Bayad sa pinondóhan.
Anclar. = Pagpóndo, paghólog sa sinípit.
Anclote. = Sinípit nĝa diótay.
Ancho. = Bolang, halagpád, yapad yapad, halóag.
Anchura. = Calápdon, guilápdon, calapád. * De ropa. = Sangcad, son-ot, son-od.
Andadero. = Dalan nĝa masáyon pagaláctan.
Andado. = Dalan nĝa guiaguían sa nacadághan ug sa daghánan nĝa mĝa táuo.
Andador. = Hilacáo, tiglacát, maglalacáo. * Bísan onsa nĝa igatóon sa paglacát sa mĝa bátang diótay.
Andamio. = Dalámba, pála pála.
Andana. = Cataláyan.
Andanada. = Ang pagbóhi nĝa donĝan sa manĝa lóthang nĝatanán sa luyo sa sacayán, sa usá ca quílid.
Andante. = V. *Andador.*
Andar. = Lacát, lacáo, Panao, lacang. * Con otros. = Cuyog, obán, buylog. * Delante. = Ona. * Alrededor. = Toyoc, libod, libot. * Vagabundeando. = Libod libod, sodoy, laag láag. * Estraviado. = Saláag. * Los niños gateando, cangrejos y otros animales. = Coyámag, camang. * Hormigas y reptiles. = Coyámang. * Cojeando. = Quíang quiang, piáng. * Arrastando los pies. = Sagóyod. * Cuando hace mucho sol. = Sonĝásong. * Yendo y viniendo. = Sombálic, balic balic, sibog sibog. * Por maroma, palo, caña, &c. = Latay látay. * Los perros alrededor para hacer cariños á sus amos ó para coger la presa. = Ibid ibid. * De aquí para allí, de una á otra parte. = Lahay láhay, boyan bóyan. * En puntillas. = Tihin. * En un pié. = Quingquing, taquíngquing. * Hácia atrás. = Isol, sibog. * Entre yerba ó malezas. = Docao. * En convoy. = Abay. * Despacio. = Anánay, ticsio, agínid. * Las culebras y demás reptiles. = Hioal hioal, goyod, dahic. * De noche. = Sodsod. * Con las nalgas. = Agínod, ilíod.
Andariego. V. *Andador.* * Ang díli mahamótang, ang díli mopoyó.
Andarin. = V. *Andador.*
Andas. = Bolotánĝan sa pagyáyong sa manĝa santos con sa táuo ba, buhi con patáy.
Andrajo. = Noog, tinábas sa panápton nĝa guibísti sa táuo.
Andrajoso. = Ang nagabísti sa guising panápton, sa bisti nĝa guisi, sa manĝa noog.
Anécdota. = Suguílon, balíta nĝa oalá pa hingbalóan, nĝa oalá pa mabántog.
Anegadizo lugar. = Danáoan, lonópan, sinapóhan, pagasapólan, tobígan caáyo.
Anegar avenida. = Sopo, sapol. * Diluvio = Lonóp.
Aneurisma. = Pagcahóbag guícan sa pagcabógto sa caogátan.
Anfibio. = Mananáp nĝa mobóhi sa yota ug sa tobig.
Anfion, ópio. = Bolígod, bodígot, bolínĝot.
Ángel. = Ángeles. * Malo. = Yaoa.
Angélica. = Tanóm.
Angelical. = Ang nahatónĝod con may panigíngnan sa Ángeles.
Angelico. = Ang bátang diótay.
Angostísimo. = Hagóot caáyo, masígpit, haíctin uyámot,
Angosto. = Haíctin, hagóot, masígpit, quipot, quipiong.
Anguila. = Cátsíli, bais.
Angustia. = Sobó, aoa, yogot, hayhay, hopao.
Angustioso. = Masolób-on, guicayógtan, nasobó, guicagólan, guimínĝáo, guilísdan.
Anhelar. = Íbog, pagpanghináot, pagsingcámot.
Anidar. = Pagsálag.
Anillo. = Singsing, bangquíao. * De bejuco. = Bacólong.
Ánima. = Calág sa purgatorio. * Ang bohó sa manĝa lóthang.
Animacion. = Ang pagpasolód sa Dios sa manĝa calág sa ílang manĝa láoas. * Pagcadalí sa pagbóhat ug sa pagpamólong.
Animal. = Mananáp.
Animalazo. = Mananáp nĝa dagcó. * Ang tauo nĝa oaláy quinaádman bisan diriót.
Animar. = V. *Animacion.* * Para hacer ó decir algo. = Agda.
Animarse. = Bisog bisog, paglógos logos.
Ánimo. = Calág, huna huna. * Isod, oaláy cahádloc ug catálao, caísog.
Animosidad. = Pagcaualáy catáhap, cahádloc ug catálao. * Caísog, caísod.
Animoso. = Idem.
Aniñarse. = Paginĝon sa manĝa báta, pagánĝo anĝo.
Aniquilarse. = Oalá, gobá.
Anís. = Lamódyo.
Anisado. = Vino nĝa sináctan sa anís.
Anisar. = Yotang guitámnan sa lamódyo.

Digitized by Google

Ano. = Lobót, ang agulan sa tá-i.
Anoche. = Gabíy, gáb-i.
Anochecer. = Cagabihíon, cahapónon, hadóol sa pagcabíy.
Anona. = Pagcadághan sa mañga calán-on.
Añonadarse. = V. *Aniquilarse*. * Pagpaóbos, boloc, lisang, hadloc.
Á nosotros, excluyendo á algunos de aquellos con quienes se habla. = Canámo. * Incluyendo á todos. = Canáto.
Ansia, deseo. = Ibog, pagpanghináot. * Congoja, fatiga, afliccion. = Casáquit, camíñgao, cayóñgot, calisód, cagóol. * Basca. = Calóod sa guinháoa.
Ansiedad. = Idem.
Ansioso. = Ang maíbog, maibógon.
Antagonista. = Ang magabátoc, ang molális, ang magaílog sa pagailógan sa lain.
Antaño. = Sa usa ca túig ñga míagi, sa canhi.
Anteanoche. = Sa usáng gabíy, sa usá ca gabíy.
Anteantaño. = Caron icatoló ca túig, toló ca túig nga dáan.
Anteanteanoche. = Carón icatoló ca gabíy, toló ca gabíy ñga dáan.
Anteayer. = Sa usáng adlao, sa usá ca adlao.
Antecama. = Panápton nga ibítay sa atubáñgan sa catre, sa pagtábon ug pagsalípod sa anáa sa ilálom.
Antecámara. = Ang solòd ona sa lasalas.
Antecedente. = Nagaóna, nanghióna.
Antecedentemente. = Ona pa, daan pa.
Antecesor. = Ang guiilísan, gninsóndan.
Antecoger. = Pagpaóna, padala sa ona, sa onáhan.
Antecristo. = Tauo ñga daótan oyámot ug yaoa yaoáan, ñga magadáot sa dagcong pagdomót sa santa Iglesia ug sa mña cristianos.
Antediluviano. = Ñgatanán ñga mióna sa paglonóp sa Dios sa calibútan.
Anteiglesia. = Saoang sa Singbahán.
Antelacion. = Dáan, ona.
Antejo. = Salamín ñga itáod sa atubáñgan sa mña matá, sa maáyong pagtán-ao.
Antepagar. = Pagbáyad ñga ona, inónang bayad.
Antepasado tiempo. = Túig ñga daan, túig ñga miági. * Ascendiente. = Guinicánan, guilioátan, guisóndan ñga mña tigúlang.
Antepecho. = Hambóyan.
Antepenúltimo. = Guisóndan sa catapúsan.
Anterior. = V. *Antelacion*.
Anteriormente. = Idem; sa canhing tiempo, niádto.
Antes. = Canítha, dáan, cánhi, caganítha. * El primero. = Ang nahaóna. * Bien. = Hinóo, hinóa, hinonóa. = Que. = Sa oalá pa, ang oalá pa.
Antesala. = V. *Antecámara*.
Antetemplo. = V. *Anteiglesia*.
Antevíspera. = Guisóndan sa víspera. = V. *Anteayer*.
Anticiparse. = Sayó, ona.
Anticipadamente. = Daan pa, ona pa.
Antídoto. = Tambal sa hiló.
Antigualla. = Botang ñga cadáan caáyo ñga dili na magámit. * Batásan ñga cadáan.
Antigüedad. = Pagcadáan, pagcacánhi, canhing tiempo.
Antiguo. = Daan, cadáan, tigúlang, dugay na.
Antipapa. = Ang moágao sa pagcapápa.
Antiparras. = V. *Anteojo*.
Antípoda. = Ang nagapoyó sa loyó sa calibótan ug nagaatúbang ang íang tiil sa tiil ta.
Antojadizo. = Mailibgon, maibógon, maíbog.
Antojarse. = Ibog.
Antojo. = Caíbog.
Antorcha. = Soló.
Antropófago. = Ang mocáon sa isigcatáuo.
Antruejo. = Ang toló ca adlao ñga guisóndan sa badlis. sa miércoles sa abó.
Anualmente. = Sa túig túig ñgatanán, sa matagtúig, sa tápan ñga túig.
Anublar. = Dag-om, gabon, ñgitñgit, dampag, landong.
Anudar. = Balígtos, dogtong, tog-ot, sipong, balíghot, sumpay.
Anuente. = Ang moángdo, motángdo, mobóot.
Anular. = Pagsógod sa pagcaoaláy bali sa may bali ñga dáan.
Anunciacion. = Pagpahibaló, pagbalíta. * Pagcónsad sa Ángeles ñga si S. Gabriel cang María Santísima.
Anunciar. = Habaló, balíta, sayod.
Anuncio. = V. *Anunciacion*.
Ánuo. = V. *Anualmente*.
Anverso. = Ang licód sa nauong.
Anzuelo. = Taga, bíng-uit, quioal, Lambo, biloig, bilicógcog, bonit, cao-it.

AÑ

Añadidura. = Sinompáyan, dinogtónñgan.
Añadir. = Sompay, dogtong, atip, dogang, songca, libádib, damit, dolpa, soib, sogay, togbong, sagnib.
Añagaza. = Cati.
Añal. = V. *Anualmente*.
Añalejo. = Tuígan, isípan, ilisípan.
Añascar. = Pagtígom tígom, maghínay hínay, sa inánam ánam.
Añejarse algo. = Lihing, laon, daan.
Añejo. = Idem.
Añicos. = Tinábas.
Añil. = Tagom.
Año. = Túig. * Pasado. = Ang usáng túig, túig ñga miági, túig ñga guisóndan niíni. * Que viene. = Túig ñga omalábot, túig ñga mosónod niíni.
Añudar. = V. *Anudar*.

AP

Apacentar. = Pagpacáon sa mña mananáp, pagdángot, pagcúmpay.
Apacible. = Manáya náya, táuo sa maáyong boot.
Apaciguar. = Pagdáit, paghúsay sa mña cabobót-on ñga nanagsigbínquil bínquil.
Apadrinar. = Pagsónod sa mña caláslon: pagcódcod, pagcógos sa mña boñágan con firmáhan. * Laban, tabang.
Apagador. = Ipalálong.
Apagar, apagarse. = Palong, sobo, salíbo.
Apalabrar. = Pagsáad sa pagbóhat sa bisan onsa, pagpólong, pagsábot.
Apalancar. = Liguat, bañgíl.
Apalear. = Bonal, paglatós, paglámbos.
Apándillar. = Pagtígom sa mña tauo, pagmándo.
Apantanar. = Pagpóno sa tobig, pagdánao sa yota.
Apañar. = Coha, cobot, capot, capiot.
Apañuscar. = Domit, lom-it, lomi.
Aparador. = Paradol, sañgatán, alsáhan.
Aparar. = Salod.
Aparato. = Catilíngban sa mña quinahánglan sa pagbúhat sa bisan onsa.
Aparear. = Topad, topong. timbang, tobag.
Aparecer, aparecerse. = Tongha, tohao, quita.
Aparejar, preparar. = Andam, tagána.
Aparejo, preparacion. = Pagcaándam, pagcatagána. * Cordel para pescar. = Talónton.

Digitized by Google

Aparentar lo que no hay. = Pagsalincápao, pagmáo máo.
Apartadijo. = Tapoc ng̃a diótay ng̃a quinóha ug guibólag sa tapoc ng̃a dagcó.
Apartadizo en las casas. = Sibay.
Apartado. = Ang nabólag sa ubán, binócot, ang nagapoyó halayó sa obán ng̃a mg̃a táuo. V. * *Apartadijo.* * Ang nagapahílit.
Apartar. = Bolag, pinig, haoa, idog, haon.
Aparte. = Sa luyó, pinig, sa daplin, sa sogot.
Apasionarse. = Padáog sa ónsa ónsang búna húna. * Sáquit, yogot, lisód, hing̃alóoy.
Apearse. = Pagcanáog sa cabayo, sa calabao con sa coche, losad.
Apechugar. = Tolod, doso, sangga.
Apedrear. = Bonó, bató.
Apego. = Caíbog, pagbóot, pagpalángga, paghigógma.
Apelar. = Pagpahócom, paghánğyo, pagsáca, pagámpo, pagdánğop sa dágcong ponóan, arón pagóad-on nía ang nahaónang sentencia con paghócom.
Apelmazar. = Dasoc.
Apellido. = Icadóhang ng̃álan, bansag, banságon.
Apenas. = Hapit, didiót da.
Apéndice. = Dinógang, sinómpay.
Apeo. = Otlánan, caotlánan sa dálan.
Apercibir. = Andam, tagána, pagpahabaló, pagsáyod, pagásoy.
Apero. = Catilíngban, cadaghánan sa mg̃a capandáyan sa pagbóhat sa yota.
Apersonarse. = Pagatóbang, pagtóngha, pagpaquíta.
Apesadumbrarse. = Sobó, saquit, lisód, ming̃ao.
Apestar. = Bahó, anghit.
Apetecer. = Ibog, gogma.
Apetitoso. = Malalím.
Apiadar. = Poáng̃od, calóoy hinóclog.
Apilar. = Tapoc. * V. *Amontonar.*
Apiñado. = Ang may dagoay sa piña, ang maíng̃on sa piña.
Apiñar. = Dool, sigpit.
Apisonar. = Dasoc.
Aplacar. = Paghínay hínay, pagálam álam, pagoáli, pagsámbag, togpay.
Aplacarse dolor ó enfermedad. = Lonay, hompay, hinay hínay, arang árang.
Aplanar. = V. *Allanar.*
Aplanchado. = Inotáo.
Aplanchar. = Otáo.
Aplastar, aplastarse. = Lompag, tompag, pigsang, pigsa, gobá, holog, pocan, pugday.
Aplauso. = Pagdáyeg, pagcadáyeg.
Aplayar, salir el rio de madre. = Bahá, bon-og.
Aplazar. = Pagbálod pagpatígom, taoag, sabot, pagtagád.
Aplicar, arrimar una cosa á otra. = Tong̃ód. * Un tabaco para encender otro. = Dongca, sobong. * Fuego. = Sognib, silab, daob, dabdab.
Aplicarse, aprender. = Cogi, singcámot.
Aplomar, oprimir con el mucho peso. = Daog. * Nivelar. = Tonton.
Aplomarse, derribarse algo. * V. *Aplastar*, *aplastarse.* * Laglag.
Apocar, disminuir. = Coha, copos, hinóbig.
Apodar. = Pagdángga.
Apodo. = Dangga.
Apolillar. = Cotcot, anay.
Apomazar. = Hinlo, quias.
Aporrear. = Bonal, paló, docdoc, bonol.
Aportar. = Pagpóndo, donggo, abot, laoig.
Aportillar. = Locab, longcab.
Aposentar. = Pagpasáca, pagdáoat sa baláy, pagtógot ug halapitan.
Aposento. = Solód, sonogán, calanghólo, bocot.
Apostar. = Paspósta, taban, topo.
Apostasía. = Pagbía sa Pagtóo, sa pagcacristianos.
Apostema. = Hobág, nangnang.
Apóstol. = Tinón-an ni Jesucristo.
Apostolado. = Pagtúman sa pagcatinón-an ni Jesucristo, catilíngban sa mang̃a tinón-an ni Jesucristo.
Apostólico. = Ang mahatong̃ód sa mang̃a Apóstoles.
Apoyar, favorecer, patrocinar. = Tabang, laban, sacal. * La barba en el pecho, ó la cabeza sobre el codo. = Docó, sampilíng.
Apoyo. = Tinindógan, honóng̃an, lingcodánan, odadáyan, sandígan.
Apreciable. = Hiligogmáon, tacós ng̃a higogmáon.
Apreciar, poner precio. = Pagbíli, pagbing̃at. * Estimar. = Gogma, palángga, boot.
Aprecio, tasa, valor de algo. = Bili. * Estimacion. = maáyong boot, hináng̃op, pagmahál.
Aprehender, coger, prender. = Coha, dacop, gonit, cobót, capot.
Aprehensor. = Mananácop.
Apremiar. = Logos, pogos. * Hogot, baat, hocot, hicot.
Aprender. = Toon, basbas.
Aprendiz. = Ang nagatóon, tinón-an, basbáson.
Aprensar. = Pigos, pogós, ipit, pagbádyet.
Aprensivo. = Matahápon, mahadlócon.
Apresador. = V. *Aprehensor.*
Apresar. = Paac, tang̃ag, dagit. * Coha, bangga.
Aprestar. = Andam, tagána.
Apresto. = Pagcatagána, pagcaándam.
Apresuradamente. = Sa madalí, sa malágmit, sa madágmit, sa masócag.
Apresurar, dar ó darse prisa. = Dalí, socag, lagmit dagmit, dalícyat, daclas, dosol.
Apretadera. = Bagcos, bisan onsa ng̃a igabáat, igatacgos, icahógot, icahícot.
Apretado. = Hicaóon, daginotan. * Táuo ng̃a taláoan, ng̃a may cahádloc, sa diótay ng̃a casing casing. * Ang nahamótang sa dágcong calisdánan, ang guidólgan sa saquét, ang guidólman sa cagóol.
Apretador. = V. *Apretadera.*
Apretadura. = V. *Apreton.*
Apretar. = Hoot, balícog, baclag, hogot, logpit, lopit, ipit, labag, gamat, omól, dasoc, gosmo, gomoc, amban. * Con las manos. = Doon, gomo. * Con manos ó pies. = Yocyoc. * Lo que se teje, con el peine. = Sodó sodó. * Cañizo ú otra cosa semejante, estera que se hace, &c. = Sausan. * El cuerpo con faja, cinta, &c. = Poyot, bagcos, bogcos. * Dientes, rechinarlos. = Lagot.
Apreton. = Ang pagcadásoo, pagcasígpit, pagcahagóot sa daghánan ng̃a mg̃a tauo.
Aprieto. = Idem.
Aprisa. = V. *Apresurar.* * Cascas, tulin.
Apriscar. = Abog, isolód sa bilanggóan ang mg̃a mananáp, isolód sa alad.
Aprisco. = Toril, alad, pagasódlan sa mg̃a mananáp.
Aprisionar. = Bilánggo, isolód sa presóhan, pagpreso, pandog, pandong.
Aproar. = Pagpólos, pagatóbang ang dolong sa sacayán sa luyó ug sa luyó, dolong, tomod.
Aprobacion. = Pagcaángdo, pagcatángdo, pagcabóot.
Aprobar. = Pagpacaáyo, angdo, ando, tangdo, boot.
Aprontar. = Andam, tagána, paghátag sa oaláy láng̃an, sa madalí.
Apropiar, apropiarse. = Angcon, coha, áco. * Pagbótang sa tágsa tágsa sa caogalíng̃on ng̃a bolotáng̃an.
Aprovechar. = Pagpólos, silbi, haágom.
Aproximar. = Dool, topad, hapit, dapat.
Aptitud. = Ang quinaádman sa bisan ónsang bobohátoo.

Digitized by Google

Apto. = Ang maálam, ang mahibaló, quinaadmánon, mangialáman, batid.
Apuesta. = Posta, topo.
Apuntado. = Ang may tomóy, con tonoc.
Apuntar. = Todlo, toon, atóbang, solong, tomod.
Apuñear. = Sombag, soldo, suntoc, pacog.
Apuñetear. = Idem.
Apuntalar. = Toco, sangga, salagúnting, sulay.
Apurar. = Olay. * Pagquisáyod, pagquiásoy, sosi. * Á uno. = Pagtúyo, pagpasocó, pagsóod sóod, pagsólog sólog.
Apuro. = Pagcaualá. * Cayógot, calisód, cagóol.

AQ

Aquejar. = Yogot, gool, lisód. * Agda, sambag. * Logos, pogos.
Aquel, aquella, aquello. = Caná, cadto, cadtot, quito, quitot.
Aquerenciarse, tomarse afecto. = Boot, gogma, pagpalángga.
Aqueste, aquesta, aquesto. = Quiní.
Aquí. = Dinhi, didi, anhi.
Aquiescencia. = Pagóyon, pagángay, pagbóot, angdo, tangdo.
Aquietar, sosegar. = Pagpaádang, pagpaóndang. * Sondag, tambag, pagpahílom.
Aquilatar. = Paghíling sa pagcamahál sa boláoan. * Pagsosi sa camatoódan, sa matúod.
Aquilon. = Hánging nga guícan sa amihánan.
Aquillado. = Ang may dagoay sa quilla, ang maíngon sa onáyan.

AR

Ara. = Batong ara, altar nga pagahalálan sa manga paghálad, bató nga pagabotángan sa calis ug sa hostia sa pagmisa sa manga Padre.
Arada. = Manga yota nga guiradóhan, nga guiagían sa daro.
Arado. = Daro, capandáyan sa pagdáro sa yota.
Arador. = Ang magadáro. * Darol, mananáp nga diótay oyámat, cágao. * Dadóhan.
Arancel. = Tolománon sa mga pagbíli sa ngatanán nga ibalalígya, ug sa mga derechos nga ipangáyo.
Arandela. = Pinggan nga ibótang sa ilálom sa manga candelero nga sanggáan sa ágeu ug sa tálo nga natólo, sángga. * Bitay bitay nga salamín con sa tombága ba, nga ibítay sa manga Singbahán ug sa manga solód. * Piña nga guinalibótan sa mga sahá.
Araña. = Laoa laoa, banayáo, damang. * V. *Arandela.* desde *bitay bitay.*
Arañar. = Gomit, quías, coscos, camas, camlas, caldis, galas, cascas.
Arar. = Pagdáro.
Arbitrariamente. = Pagbóot nga caogalíngon, pagtómotómo.
Arbitrio. = Idem.
Árbitro. = Ang magabóot nga sía usá da sa dili pagasogúon sa láin.
Árbol. = Cahoy. * De embarcacion. = Taládoc, toládoc.
Arbolado. = Cacahóyan, cagolángan, cadaghánan sa mga cahoy, solóp, buquid.
Arboladura. = Ngatanán nga mga taládoc sa mga sacayán.
Arbolar. = Pagtáod ca mga taládoc sa mga sacayán. * Tindog, bangon.
Arbolario. = Tauong boang boang, sa magáan ug bóot.
Arbolazo. = Cahoy nga dagcóan.
Arbolcico, llo, to. = Cahoy nga diótay.
Arboleda. = V. *Arbolado.*
Arbolista. = Ang magabántay, magabáton ug magahópot sa mga cahoy.
Arbollon. = Ang guibaháan sa tobig, sandayóng.
Arbóreo. = Ang nahatongód sa mga cahoy.
Arbusto. = Tanóm nga maíngon sa cáhoy, cáhoy nga diótay caáyo.
Arca. = Caban, panonódlan sa bisti, ug sa bísan onsa.
Arcabucear. = Paglóthang.
Arcada. = Lood sa guinháoa, doyá doyá.
Arcaduz. = Sandayóng.
Arcángel. = Ángeles nga pagasogóon sa Dios.
Arcano. = Tinágo sa húna húna, ang díli matóquib, pagbóot nga diosnon.
Arco. = Bosog. * Iris. = Balangao. * De cuba, &c. = Piquit.
Archipiélago. = Dagat nga himotángan sa daghánan nga mga polo.
Archivar. = Pagtípig ug pagbáton sa mga solat nga mahál ug mga camatoódan nga adang maquinaháng-lan sa oláhing ádlao.
Archivo. = Lugar nga pagatipígan sa mga sulat ug mga camatoódan.
Ardentía. = Siga nga guícan sa pagsigdámag dámag sa mgá bálod sa dágat.
Arder. = Siga, silab, dabdab, daob.
Ardero. = Ayam, idó.
Ardid. = Laláng, húna húna nga halálom sa pagtóman sa cabobót-on.
Ardido, paláy, trigo, &c., recalentado. = Boto, baháy.
Ardiente. = Ang masíga. * Ang magabóhat sa bísan ónsa sa masingcámot, sa madalí, sa minatúod, sa maíni, nga húna húna ug cásing cásing.
Ardilla. = Mananáp nga diótay nga malágsic caáyot ug tiglógso oyámot.
Ardor. = Caínit, dagáang, alangáan, alingíi, alingása.
Ardoroso. = Ang maínit oyámot.
Árduamente. = Pagcalisód, sa macóli caáyo, sa masíoat.
Árduo. = Malisód, macóli.
Área. = Ang lugar nga guibotángan, ug guitindógan sa manga baláy.
Arel. = Nigo nga dagcó.
Arena. = Balás, cabalásan.
Arenal. = Cabalásan, balás, baybay, baybáyon, bactas.
Arenga. = Pagoáli, pagsámbag, pagtámbag.
Arengar. = Idem.
Arenilla. = Margaja nga ibútang sa manga sólat arón mamála ang tinta.
Arenisco. = Yota nga balásan, nga may daghan nga balás.
Arenoso. = Ang sináctan sa daghan nga balás.
Arenque. = Isda.
Arestin. = Saquét nga guibáti sa manga cabayo sa ilang manga téel ug hadóol sa cocó.
Arfar. = Toang, tóoang tóoang, quiling quiling, toas, toóas, tóoad toóad, toad.
Argadillo. = Badbadán, balbalán.
Argamasa. = Lichara, lisada.
Argamasar. = Pagsacót sa balás ug sa ápog sa túbig.
Argolla. = Baclao, bacólong, síngsing, galong.
Argüir. = Sodya soáy, lalis, indig.
Argumentacion. = Pagcaíndig, pagcalális, pagcasódya, pagcasoáy.
Argumento. = Idem.
Aridez. = Pagcamála sa yota.
Árido. = Yota nga mamalá. * Bísan ónsa nga ualáy duga. * Pagsogilon, sólti nga oaláy lamí, caangáyan. * Humáy, maís ug bísan ónsa nga tatácson sa baquílan, sa gántang, &c., nga dili tobig, vino, &c.

Digitized by Google

Arisco. = Bodong, ihaláson.
Arista. = Songó.
Aristoso. = Ang may songó con tonoc.
Arma. = Hinganíban.
Armada. = Cadaghánan sa mga táuo nga nanagsacáy sa pagsócol sa manga caáoay, ug bísan ngani ang nanaglacát sa pagbólong sa mga caoatán, sa manga ihaláson ug mga lóog.
Armadijo. = Lít-ag sa pagdácop sa mga lánggam ug ubán pang mga mananáp.
Armadilla. = V. *Armada*.
Armadillo. = Mananáp.
Armador. = Ang magaándam ug magapatigáyon sa ngatanán nga mga quinahánglan ug casangcápan sa mga sacayán.
Armadura. = Catilíngban, cadaghánan sa mga hinganíban.
Armamento. = Ngatanán nga quinahánglan sa pagpangóbat, sa pagáoay.
Armar. = Pagsáncap sa mga hinganíban, pagángay, pagóyon, pagháncob.
Armario. = Bolotángan sa mga panápton ug sa bísan ónsa.
Armatoste. = Balátic, lit-ag.
Armazon. = Ang cadaghánan sa mga bocóg sa láoas sa mananáp.
Armella. = V. *Argolla*.
Armería. = Baláy nga pagabotángan sa nagacaláin láin nga mga hinganíban.
Armero. = Ang nagabóhat sa mga hinganíban ug mga pusil.
Armígero. = Ang mahagógma ug magadála sa mga hinganíban.
Armiño. = Mananáp.
Armonía. = Pagcaángay, pagcahigála, pagcaábían, pagcaóyon.
Armonioso. = Ang may pagcaángay, pagcamíngao, maminga, angay.
Armuelle. = Tanóm.
Aro. = *Arco*.
Aroma. = Bólac sa cáhoy nga guingálan aromo.
Aromaticidad. = Pacahomót.
Aromático. = Ang mahomót, cahomót.
Aromatizar. = Pagpalína sa mahomót.
Arpa. = Adpa.
Arpar. = Pagtábas, pagbóhat sa mga tinábas.
Arpella. = Langgam.
Arpeo. = Cao-it nga igagónit sa mga sacayán, igadácop.
Arpon. = Salapáng, isi, sumbiling.
Arquear. = Bosog, loay, boyoc.
Arquitecto. = Ang maálam, ang mahibaló paggáma, paghímo, sa mga cabaláyan.
Arquitectura. = Caálam, paghibaló sa pagbóhat sa mga cabaláyan.
Arquitrabe. = Ang báhin dápit sa óbus sa mga cornisa, nga molíngcod sa mga sapitel sa mga columna, sa mga halígue.
Arrabal. = Longsod nga diótay, barrio nga hadóol sa mga lóngsod nga dagcó, mga dáplin, cadaplínan sa mga calongsódan.
Arrabalero. = Ang mopoyó sa mga daplin sa mga calongsódan.
Arracada. = Ariyo, bitay bitay, aretes.
Arracimarse = Pagbúlig.
Arraez. = Capitan, ang magahópot ug magabóot sa mga sacayán.
Arraigadamente. = Sa pagcalig-on, sa pagcagamót.
Arraigar. = Pagamót, paglig-on.
Arramblar. = Pagbilin sa balás sa lugar nga guibaháan.
Arrancar. = Ibot. * Paglóa sa mga mahágcot nga laoay, coghad. * Gabot, gabnot, labni, gona, bonglay, laca.
Arranque. = Ang pagíbot. * Pagcadalí, pagcalágmit. * Pagcasocó, pagcaligótgot.
Arrapiezo. = Tinábas, pedazo sa bisti nga dáan ug gisi nga nagabítay.
Arrapo. = Idem.
Arras. = Aras, ang salapí nga ihátag sa laláqui sa íang asáoa sa timáan sa ílang pagcamíño.
Arrasar. = Payas, goba, pocan. * V. *Aplastar*.
Arrastrada. = Babáyeng dáutan, sa dáutan batásan, honay.
Arrastrar. = Goyod, saog, dahic, ganoy, oóay oóay, oay oay, sángiad, cayat, daddal, sahid, hisíhis, tadal.
Arrear. = Pagbónal, pagágda sa mga mananáp adón managlacát síla.
Arrebañar. = Hipos, hodót, popho, daguínot.
Arrebatado, precipitado. = Guipóngtan, nayac, guihanáycan.
Arrebatamiento. = Pagcapongót, pagcahanáyac, pagcaoalá sa bóot, sa mga balatían, pagcasucó nga dagcó.
Arrebatar. = Agao, oaoat, coha, cahas, taban, ticas.
Arrebatiña. = Pagsigágao agao.
Arrebol. = Alangáag.
Arrebolar. = Pagalangáag sa mga pangánod, sa mga dág-om.
Arrebollarse. = Paghólog, pagámbac sa hatáas caáyo, sa mga capangpángan.
Arrebujar. = Comó, yocot, cosó, gobot, comot, comos.
Arreciar. = Solog solog, dalog, dogang, bascog, samot.
Arredrar. = Pagbólag, pagbáhin bahin, pagbálhin, pagsíbog.
Arregazar. = Lolho, bocas, loslos, oalis, oas oas.
Aregladamente. = Sa pagcahípos, sa pagcahósay, sa pagcaángay, sa pagcaóyon, sa pagcasóhay.
Arregladísimo. = Mahósay caáyo, mahípos oyámot, masóhay.
Arreglar. = Hosay, hipos, angay, oyon, pagbótang ug maáyo, sohay.
Arrellanarse. = Paglíngcod sa maáyo.
Arremeter. = Damag, hamlag, damhag, toclos, dolod, dasmag.
Arrendador. = Magpaábang.
Arrendamiento. = Pagábang, pagcaábang.
Arrendar. = Abang.
Arrendatario. = Omalábang.
Arreo, atavio. = Dayan dáyan.
Arrepentida. = Ang babáye nga mibásol ug nga nagahinólsol sa íang mga dáotan bóhat, ug sa íang batásan nga mangil-ad.
Arrepentimiento. = Paghinólsol, pagbásol, pagtápat, pagsáquit.
Arrepentirse. = Hisólsol, tapat sáquit, basol.
Arrequesonarse. = Pagtibóoc sa gatas.
Arrestado. = Táuo nga casing casíngan, nga oláy tálao ug cahádloc. * Ang guipreso.
Arrestar. = Pagpreso, pagbilánggo.
Arresto. = Pagángcon sa mga bóhat nga malisód ug macóli nga pagatománon, paghanáyac.
Arrezafe. = Calibónan, yóta con lugar nga sagbótan caáyo, ug nga guitódcan sa mga sangá nga tóncan.
Arriar. = Paglólos, paghípos sa mga layág ug sa mga bandera sa mga sacayán.
Arriba. = Sa ibábao, sa itáas.
Arribada. = Pagábot, pagláoig, pagpondo, pagsíbog sa mga sacayán, tongód sa pagcahodós sa hángin con sa láin nga hingtóngdan.
Arribar. = Idem: donggo, sombálic, balic.
Arriero. = Ang magbabalígya sa mga calongsódan, ug magadála sa ibalalígya nia nga binálsa sa mga mananáp.

Digitized by Google

Arriesgado. = V. *Arrestado.*
Arriesgar. = Pagbótang, pagpahamótang sa lugar ñga catahápan, ñga may catáhap.
Arrimadero. = Pagasandigan, pagatongtónñgan, pagasaligan, sal-igan.
Arrimar, arimarse. = Doól, idog, sal-ig, odáday, idag, sandig, said.
Arrimarse á tierra el que navega. = Pagpílio, pagsapígad, pagsaplígad, pagsáphid.
Arrimo. = Pagdóol, pagídog, pagídag, dalángpan, sogcod, songcod.
Arrinconar. = Pagsóoc.
Arriscado. = V. *Arrestado.*
Arriscar. = V. *Arriesgar.*
Arrizar. = Paghípos, paglólos ang usá ca báhin sa mña layág sa mña sacayán, ñga itagána sa pagcahodós sa hánñin.
Arrobamiento. = Pagcaoalá sa boot ug sa mña balatían.
Arrobarse. = Pagolá sa mña balatían ug sa bóot.
Arrodelarse. = Paggámit sa taming, pagcalípod sa láoas sa taming.
Arrodillar, arrodillarse. = Lohod.
Arrogacion. = Pagcaángcon, pagánac anac.
Arrogar. = Pagáncon sa díli ia.
Arrojadísimo. = V. *Arrestado.*
Arrojadizo. = Ang masáyon isalibáy, ibalíbag.
Arrojar. = Salibáy, balíbag, togpo. * Algo ó arrojarse alguno de arriba á abajo. = Ambac, layat. * Á alguno ó á cosa pesada de golpe. = Pogsac, posdac. * Hácia arriba. = Salibóngbong.
Arrojo. = Pagcaoálay cahádloc, pagcaísog.
Arrollar. = Liquit, locot, balímbin. * El viento. = Anod, dagsa.
Arromadizarse. = Pogsíp-on.
Arromar, poner roma alguna cosa. = Dongpol, sompo, sangsang, dompol.
Arropar. = Tabon, taclap, habol, bolócot, coob.
Arropea. = Singsing ñga póthao ñga ibútang sa tíil sa mña preso.
Arroscar. = V. *Arrollar.*
Arrostrar. = Socol, atóbang sa oálay catáhap catálao ug cahádloc, pagáoay ñga inatobánñay.
Arroyada. = Oálog, sapá ñga pagabaháan sa tóbig, balaháan.
Arroyadero. = Idem.
Arroyar. = Pagbahá sa tóbig.
Arroyo. = Pagbahá sa tóbig, túbig ñga nagabahá.
Arroyuela. = Tanóm.
Arroz. = Bogas. * Cáscara. = Tipasí. * Cocido, envuelto en hojas de plátano. = Bódbod, bolóbod, binódbod. * Fresco, tierno, machacado y tostado. = Pilípig. * Negro. = Tapól. * Pegajoso. = Pilit. * Cocido, *morisqueta.* = Can-on, loto.
Arrozal. = Homayán.
Arrocero. = Ang magatanóm ug magabalígya sa humáy con sa bogas.
Arruga. = Gonót, colod, yomyom, quibícob.
Arrugar, arrugarse algo. = Idem.
Arruinarse algo, arruinar. = Pocan, holog, goba, lompag, tompag, pigsang, pigsa, laglag, boncag, pogday.
Arrullar, arrullarse las palomas. = Agómod. * Á niños. = Boa, doyan, tabiog, oyog, oyog oyog, hi-a.
Arrumar. = Paghípos ug maáyo sa lólan sa mga sacayán.
Arrumbar. = Pagbótang sa mña bótang ug mña casangcápan ñga dáan, ug ñga oaláy pólos, sa lugar ñga díli masámoc, pagsóoc, pagsócsoc, paghípos.
Arsenal. = Lugar ñga hadóol sa dágat, ñga pagatocólan ug pagabohátan sa mña sacayán.
Arte. = Cadaghánan sa mña tolománon ñga sinólat sa pagbóhat ug maáyo sa bísan onsa, ñgatanán ñga mña bóhat ñga guican sa quinaádman, sa pagcaálam sa táuo, laláng.
Artejos de los dedos. = Bocó.
Arteria. = Ogat ñga pagaagían sa dogó ñga guican sa casing casing, ug ñga magadála sa obán ñga mña caogátan sa láoas.
Artería. = Laláng.
Artero. = Ang maálam, malalánñon.
Artesa. = Pasónñgan.
Artesilla. = Pasónñgan ñga diótay.
Arteson. = Pasónñgan ñga malínñin, ñga pagahogásan sa mña pínggan.
Artesonado. = Alcoba, lánñit lánñit sa mña baláy, quísame.
Articulacion. = Popólan, loha loha.
Artículo. = Bahin, bolos. * Camatoódan ñga tacós pagatoóhan, tohóan, toloóhan sa atong Pagtóo.
Artífice. = Maestro, magtotóon sa bísan ónsa ñga quinaádman.
Artificial. = Ñgatanán ñga nahímo guícan sa quinaádman sa táuo.
Artificio. = Laláng quinaádman.
Artillería. = Pagbóhat ug paggámit sa mña lothang, ug ñgatanán ñga nahatonñód sa mña lóthang, badil.
Artista. = V. *Artífice.*
Arzobispado. = Ang pagcabótang sa Arzobispo, ug ang yota ñga hingsácpan sa íang hahóm.
Arzobispo. = Ang obispo ñga ponóan ug labing gahóman sa ubán ñga mña Obispo sa tágsa ca provincia.
Arzon. = Ang mña tomóy con mña daplin sa atobánñan ug sa licód sa mña siya sa mña cabayo.

AS

As. = Ang dáhon sa baraja ñga sa pagísip bali ug usá da.
Asa. = Caláptan, galong galong, pacao.
Asador. = Taláp-an, tapánan.
Asadura. = Tináe.
Asaeteador. = Ang magapaná.
Asaetear. = Pagpaná.
Asalariar. = Pagsóhol, pagpamóo.
Asaltar. = Pagsáca sa linogsánay sa manña cota ug mña baluarte. * Pagtábo, pagsodíl ñga áhat, tagcoláhao, calit, salácay.
Asalto. = Idem.
Asamblea. = Catilíngban sa mña táuo sa pagpólong ug pagsábot sa bísan ónsa ñga cacabildóhon.
Asar en parrillas. = Pagtapá. * En rescoldo ó sobre las brasas. = Ihao, lambon, ganggang.
Ascender. = Sacá, cayab, añgat.
Ascendiente. = Guinicánan, guilioátan, tigúlang, guisóndan. * Gahóm sa usá ca tauo sa obán ñga mña tauo, bináta.
Ascension. = Ang pagsacá, ang pagcayáb, pagsáca ni Jesucristo ñga átong Guinóo sa Lañgit.
Ascenso. = Ang pagábot sa pagcabótang ñga lábi hatáas ng mahál sa pagcabótang ñga dáan.
Asco. = Paglóod sa guinháoa, higcon, sigcon.
Ascua. = Baga, agípo ñga may caláyo, ang nasíga.
Aseado, curioso. = Mabídbid.
Asear. = Pagdáyan dáyan, pagbídbid.
Asechanza. = Pagcalímbong, pagcalaláng sa pagdáot sabísan cansa.
Asegurar. = Palíg-on, pagtóco, pagbánñil. * Dar algo por cierto. = Pagmatúod.
Asemejar. = Pagíñgon íñgon, pagsáma, tondog, sobong.

Digitized by Google

Asenso. = Pagbóot, pagóyon, pagtángdo.
Asentaderas. = Sampot, ililingcod.
Asentadillas, (á) = Pagcabayo, paglíngcod sa cabayo, ingon sa pagcabayo sa mga babáye.
Asentado. = Boótan, mahináyon, maógdang.
Asentador. = Ang magapalíngcod ug magaángay sa mga bató sa pagbóhat sa mga cota.
Asentar, asentarse. = Lingcod, losbág, tongtong, taoi. * La mano para asegurar ó sostener algo. = Tapion, pogong, sagang. * Algo sobre tajo, &c., para cortarlo. = Daítol. * Afirmar, dar por cierto algun hecho. = Pagmatúod.
Asentarse en cuclillas. = Piónggo, catin. * Aves en alguna parte. = Togdon, batog, holon, hogpa, taoi. * Heces. = Logdang, lalóg. * Algo, estar firme. = V. *Asegurar*.
Asentir. = Pagángdo, pagtángdo, pagbóot pagóyon.
Asentista. = Omalábang, coime.
Aseo. = Pagcabídbid, mabantáyon sa bísti.
Asequible. = Dalangáton, masáyon boháton, dangáton,
Asercion. = Pagmatúod.
Aserradero. = Galábsan, pagagábsan.
Aserradizo. = Cohoy nga galábson.
Aserradura. = Ang guiagían sa gábas, ang quináon sa gábas.
Aserrar. = Paggábas
Aserrin. = V. *Acerrádura*.
Aserto. = V. *Asercion*.
Asesar. = Pagdángat sa pagcaboótan.
Asesinar. = Pagpatáy, pagbonó.
Asesinato. = Pagcabonó.
Asesino. = Mamomonó.
Asesor. = Somalámbag ang mosámbag, motámbag.
Asesorarse. = Paquigsámbag, pagpaquigtámbag.
Asestar. = Pagtóon, pagpunta. * Pagtúyo sa pagdáot.
Aseverar. = V. *Asentar, afirmar, &c.*
Asfixiado. = Hingpót-an.
Asfixiarse. = Poot.
Así. = Ingon niána, ingon niíni, maíngon.
Asidero. = V. *Asa*.
Asíduamente. = Sa pagcacanónay, sa pagcasóbsob, pagcasócot.
Asíduo. = Canónay, masóbsob, masócot.
Asiento. = Lingcodánan, lantáoan: holocmánan, hocmánan: ang guibotángan sa manga cabaláyan, mga caboquílan ug ngatanán nga nahamótang sa calibótan: lalóg, calalógan sa tobig, vino, soca, &c. * De remadores. = Haót.
Asignar, señalar. = Todlo, timáan.
Asilo. = Dalángpan, catagóan, cahóbngan.
Asimilar. = Ingon, maíngon, topóng, sama.
Asimismo. = Ingon man, maíngon.
Asimplado. = Hongog, bongog, colidó, miné.
Asir, tomar, coger. = Coha, cobot, capot, capiot, coyót, sigmít. * Con los dientes. = Ongot, tangag, sigmít. * Con las puntas de los dedos. = Puídot, bigquing, camlot, gonit. * Detener. = Haoid, tadal. * Prender. = Dacop, gonit. * De los piés. = Tocló, bating. * De los brazos. = Socob, gacos, tadal.
A sirse sarmientos, enredaderas, &c., á alguna parte. = Sangbod, bolóbod, cabod. * Muchos de alguna cosa. = Tambáyao, tambáyong.
Asistencia. = Pagcatábang, pagcaalíma, pagcaatóbang.
Asistente. = Ang nagaatóbag, ang nagatábang, ang nagaalíma.
Asistir. = Tabang, alíma, atóbang.
Asma. = Hobac, cotás, bodlay, cogtás.
Asmático. = Hobácon, cogtasàn.
Asociacion. = Pagcaobán, pagcadápig.
Asociar, asociarse. = Obán, dapíg, higála, ábian.
Asolanar. = Pagdáot sa hangin so mga tanóm ug sa mga cahoy.
Asolar. = V. *Arruinarse algo, arruinar*.
Asolear. = Pagpaádlao, pagbólad, pagcálcag.
Asomar, asomarse. = Tambo, dóngao, tamod, tacboy, acbó, gabog, gaoa, loag, tonga.
Asombrar. = Palándong, pagháon, pagháoon. * Pagpahádloc, pagpalisáng, pagpacólba, hadloc, lisáng, colba, tingála, cogmat, pógoat, docla.
Asomo. = Timáan, catáhap.
Asonada. = Pagcaàlsa, pagcagópot.
Asonancia. = Pagcaángay, pagcaóyon.
Asonar. = Angay, oyon.
Asordar. = Pagbóngol, pagpabóngol.
Aspa. = Barbalán.
Aspador. = Idem.
Aspar. = Pagbádbad, pagbódbod, salic.
Aspaviento. = Pagcahádloc, pagcalisáng, pagcacólba, pagcatingála, pagcacógmat.
Aspecto. = Nauong, pagcaatóbang, pagcatíndog.
Aspereza. = Pagcasáplod, pagcaháit.
Asperges. = Pagsáblig sa tobig nga bendita.
Áspero al paladar. = Saplod, aplod, tolás, sagópla, sagopála, salapsap. * Al tacto. = Gasang, bangis, tahis, sapnot, hait. * Genio. = Maísog, inggit.
Aspersion. = Pagsáblig, pagcasáblig.
Aspid. = Saoá nga malála.
Aspiracion. = Pagcaguinháoa.
Aspirar. = Pagginháoa.
Asquerosidad. = Pacahógao, hogao nga macalóod, magapalóod sa ginháoa.
Asquerosísimo. = Mahógao, hogáoan oyámot.
Asqueorso. = V. *Asquerosidad*.
Asta de animal. = Songay. * De lanza, &c. = Togdánan, olóngan.
Ástil de azadon, hacha, azuela, &c. = Patoc, polóan.
Astilla. = Sinápsap, dináldag.
Astrillejos. = Balátic.
Astrología. = Quinaádman nga nahatongód sa mga bitóon, sa ádlao ug sa bolan.
Astrólogo. = Ang may quinaádman nga nahatongód sa mga bitóon.
Astucia. = Pagcalaláng, limbong.
Asuncion. = Ang pagsáca cang María nga santos uyamot, nga Guinoo ta, sa Langit.
Asunto. = Tuyo.
Asustar, asustarse. = Lisáng, hadloc, colba, cogmat.

AT

Atabal. = Tambol, himbal.
Atacador. = Ang magadásoc, ang idalásoc.
Atacar. = Pagtácgos sa calsones ug sa mga saya. * Pagsolód sa taco ug bala sa mga pusil ug mga lothang ug pagdásoc.
Atadero. = Bísan ónsa nga igatácgos, icabáat, gangot.
Atadijo. = Bináat nga diótay sa díli maáyo nga pagcabáat.
Atado. = Ang táuo bodong, nga oaláy silbi sa bísan ónsa, bantal.
Atajar. = Pagláctor, abong, bacay, hab-on.
Atalaya. = Ilíhan, lantáoan, bantayán.
Atalayador. = Bantay, ang nagabántay.
Atalayar. = Pagbántay, pagsólong ug maáyo, paghíling, pagtimáan.
Ataque. = Pagdámag, pagpangóbat, pagáoay.
Atar. = Baat, tacgos, hogot, higot, hocot, gopot, langáquit, gaid, gacod, gacot, goos, posod, cotay, bogcos, botoc, baclid, bíng-oit, goom, gangót, hiboy, gabay, taquin, tagíc, habac, tacboy.

Digitized by Google

ATARACEA. = Pagcasinámbag sa nagacaláin lain nga mga cahoy, sa mga salog, sa manga lamesa, &c.
ATARANTADO. = Ang guipáac sa mananap nga guingálan tarántula. * Ang malíhog caáyo, ang díli mapoyo, ang díli mahámotang: ang nahadloc, nalisáng, nacogmat, ang colidó, miné, culang cúlang.
ATARAZAR. = Pagpáac.
ATAREAR. = Pagtilíya, pagtilia, pagtódlo sa pagabohá-ton sa tágsa tagsa, pagbóhat sa canónay, sa oalay hónong ug langan.
ATARUGAR. = Pagpasóc.
ATASAJAR. = Pagtapá. pagtasáhos.
ATASCADERO. = Lugar nga guigoótan, masígpit, guisamócan. * Lonangan calonángan, caianángan.
ATASCAR. = Pagsolót, pagsámoc, pagólang, paglónáng, talíbhó, talíbhog, goot.
ATAUD. = Longon.
ATAVIAR. = Pagdáyan dayán, paghías.
ATAVIO. = Pagcaángay sa pagbísti sa táuo, pagcabídbid.
ATEDIAR. = Pagsámoc, pagsocó. pagalingása.
ATEISTA. = Ang díli motóo nga may Dios.
ATEMPERAR. = Pagángay, pagóyon.
ATENACEAR. = Pagsípit, pagcómpit, pagquímpit.
ATENCION. = Pagbáti, paghimáti, pagpatalínghog, pagdóngog.
ATENDER. = Bati, dongog, talínghog.
ATENTAMENTE. = V. *Atencion.*
ATENTAR. = Pagtúyo sa pagpacasála. * Hicap, cobil.
ATENTO. = Táuo nga maábi abíhon, ang nagapatalínghog, ang nagamátngon.
ATENUAR. = Pagdíot.
ATERIRSE de frio. = Pagtógnao.
ATERRARSE. = Pagdóol sa mga sacayán sa yota, sa pílio, sa baybáyon. * Lisáng, cogmat, hadloc.
ATESORAR. = Pagtípig sa salapí.
ATESTACION. = Pagpamatúod sa mga testigos.
ATESTAR. = Ponó, dogang, dasoc. * Pagmatúod.
ATESTIGUAR. = Pagtúg-an, pagmatúod.
ATETAR. = Pagpasóso.
ATEZAR. = Pagítom.
ATIESAR. = Hogot, gahi, lig-on.
ATINAR. = Toltol, tóon, igo, tagna.
ATIPLAR. = Pagtágning.
ATISBAR. = Pagsólong ug maáyo, paghíling, pagtimáan, paglí-li.
ATIZAR fuego. = Sognod, gatong. * Llama ó luz. = Sogi. * Fomentar las pasiones. = Solog sólog, Sogyot, songlog.
ATMÓSFERA. = Ang hánginn ngatanán ug mga dág-om nga nanaglíbot sa calibótan.
ATOCINAR. = Ang paglápa sa báboy ug pagasín.
ATOLONDRADO. = V. *Atarantado.*
ATOLONDRAR. = Pagláin sa húna húna sa táuo, pagtíngála ug dagcó.
ATOLLADERO. = Lonáng calonángan, cayanángan, lapócan.
ATOLLAR. = Pasolód sa cayanángan, sa lonángan, lobón, lobóng.
ÁTOMO. = Bísan ónsa ónsa nga diótay caáyo, mga dolodagámi, mga sapóc sapóc nga magágmay caáyo, nga maquíta usáhay nga nanaglibót libót sa mga casílao sa ádlao.
ATÓNITO. = Ang natingála, ang guicabódcan sa húna húna.
ATONTADAMENTE. = Sa pagcabinóang, sa pagcahóngog.
ATONTAR. = V. *Atolondrar.*
ATORARSE. = V. *Atascarse.*
ATORMENTADAMENTE. = Sa dagcong pagpasáquet, pagcayógot, pagcalisód, pagcagóol.
ATORMENTADOR. = Ang nagapasáquet, ang nagapayógot, ang nagapalisód.
ATORMENTAR. = Sáquet, yogot, labag, ipit.
ATORTOLAR. = V. *Atolondrar.*
ATORTORAR. = Labag, ipit, toltol.
ATOSIGAR. = Hiló, lanag, tobli, toba.
ATRABANCAR. = Pagdalí.
ATRACADERO. = Pagatomólan, pagadoólan, pagapilióan sa mga sacayán.
ATRACAR. = Pagdóol sa mga sacayán sa yota. * Pagcáon ug pagínom sa guilabíhan, ug labí sa casadángan.
ATRAER chupando ó aspirando. = Soyop, sopsop, salópsop. * Con halagos. = Alam alam, hinay hinay, boyoc. * Engañando. = Boyo, limbong, olo olo, solog sólog, lomay. * Cabig, botad.
ATRAGANTARSE. = Tocá, dolón, doloy, taláb-oc.
ATRAILLAR. = Tangcol, tocog.
ATRANCAR. = Tocling, solay, tranca.
ATRAPAR. = Pagdácop sa nagadalágan, sa naláguen, gonit, sacop.
ATRÁS. = Sa oláhi, sa olíhi, sibog.
ATRASAR. = Dogay, oláhi, sonod.
ATRAVESADO. = Ang nabalábag.
ATRAVESAR tierra, monte, &c. = Tala, docao, bagtas, liquid. * Hacer travesía el que vá embarcado. = Tabóc.
ATRAVESARSE en la garganta, bocado ó espina. = Dolón, tonóc, doloy, taláb-oc. * Bebida. = Doloy, taláb-oc.
ATREVERSE. = Himo, cahas, tamas támas.
ATREVIDO. = Casing casíngan, mangangáhas, matamas támas.
ATRIBULARSE. = Yogot, sáquit, lisód.
ATRIBUTO. = Ngatanán nga mga caayóhan nga nahatongód sa Dios. * Ngatanán nga nahatongód sa bísan ónsa.
ATRICION. = Pagbásol, casáquet sa pagpacasála sa Dios, tongód sa cangíl-ad sa máong salá ug sa cahádlod sa mga casaquétan sa infierno, nga guiobánan sa malíg-on nga pagsáad nga díli na moopód sa pagpacasála.
ATRIL. = Bolotángan sa libro sa pagcasáyon sa pagbása.
ATRINCHERAR. = Paglibót sa bísan ónsang lugar sa mga cota, pagsalípod sa mga cota, adón díli pagaonsáon sa caáoay.
ÁTRIO. = Lugar sa atobángan sa manga Singbahán ug sa obán nga manga balay, nga guilibótan sa cotáng hamóbo.
ATROCIDAD. = Pagcabángis.
ATRONADO. = V. *Atolondrado.*
ATRONAMIENTO. = Pagcabórong, pagcabóngog.
ATROPELLAR. = Tonób, gap-ca, gapac, danglag, damag.
ATROZ. = Bangis, daótan oyámot. * Dagcóan caáyo.
ATROZMENTE. = Sa pagcabángis. * Sa guilabíhan, sa pagcalácad na.
ATUFAR. = Socó, sáquit, toyo, baláca, ligótgot.
ATUN. = Isda, alangálan.
ATURDIMIMIENTO. = V. *Atronamiento.*
ATURDIR. = V. *Atolondrar.*
ATUSAR. = Paghinlo pagháng las, pagbóbho sa bohoc, paggónting, pagtopóng sa bohoc.

AU

AUDACIA. = Pagcaoláy cahádloc ug pagtáhod, pagcatámas támas.
AUDAZ. = Ang oaláy cahádloc ug pagtáhod, mangangáhas, matámas támas.
AUDIENCIA. = Pagpasáca sa manga ponóan sa ílang manga guinsacópan, adón managásoy ug managpaháyag sa ílang manga quinahánglan. * Holocmánan, hocmánan, lugar nga pagahócman sa manga hócom.

Digitized by Google

Auditorio. = Cadaghánan sa mañga táuo ñga nanagdóñgog, namáti, ug nanapatalínghog.
Augusto. = Ang silingbáhon ug talahódon tuñgód sa íang pagcahalángdon ug cahímtang.
Aula. = Lugar ñga pagatón-an sa mañga táuo, escolahán.
Aullar. = Ósig, ooang.
Aumentar. = Tobo, daghan, dogang, dagcó.
Aumento. = Pagcadághan, pagcatóbo, pagcadacó, pagcasópang.
Aunarse. = Ipon, paghiósa, locop, sabot, oyon, sacót.
Aun no. = Díli pa, oalá pa.
Aunque. = Bísan pa, bísan, bísan ñgáni.
Aura. = Langgam.
Aureola. = Porong pórong ñga ibótang sa olo sa mañga santos.
Aurora. = Cabontágon, cabontágan, pagaaláman daman, pagcabóntag, pagcacaadláuon.
Ausencia. = Pagcaolá.
Ausentarse. = Oalá, bolag, paháoa.
Ausente. = Ang toa sa halayó, ang naoalá, ang nabólag, naháliu, nabálhin.
Auspicio. = Paganíto, pagdioáta. * Tabang, labang, dalángpan.
Austeridad. = Pagpasáquit sa laoas, pagpógong sa mañga cailibgon, pagcatárong pagcataláid.
Austero. = Maáslom, maádas sa bába. * Matárong, ma taláid, mapentenciáhon. * Maádao.
Autèntica. = Camatoódan ñga sinólat ñga igamatúod sa mañga reliquia sa mañga santos. * Bátasan: hinóad sa mañga sógo sa mañga ponóan.
Auto. = Pagbóot ug pagásoy sa hócom sa mañga capolonñgánan, paghócom, pagsentencia.
Autor.=Ang guinicánan sa bísan ónsang bóhat, tagbóhat.
Autoridad. = Ponóan, magabóot, magbolóot, hocóm. * Gahóm cagámhan.
Autorizar. = Paghátag sa gahóm, pagtógot. * Pagpaámbong, paglig-on sa bísan ónsa ñga capolonñgánan sa pagsentencia sa hocom. * Paglig-on sa mañga camutoódan sa firma sa escribano sa longsod con hadiánon.
Auxiliar. = Tabang, laban, pagtábang sa horas sa camatáyon. * Luyo luyo, ubán.

AV

Avadarse. = Pagcopós sa mañga sobá ñga masáyon pagalabánñgan.
Avahar. = Paginit sa bísan ónsa sa alísnñgao lámang sa tóbig.
Avalar. = Paglínog.
Avalentado. = Ang nanonñgód sa maísog, sa pagcalálaqui.
Avalo. = Pagcalínog.
Avalorar. = Pagbútang sa bíli sa bísan onsa, pagpabíli, pagbínñgat.
Avaluacion. = Pagcabíli, pagcabínñgat.
Avalúo. = Idem.
Avance. = Pagcadámag, pagcadánglag, pagcadósmog, pagcadásmag.
Avante. = Pagdáyon, pagpadáyon.
Avanzada. = Ang tapoc sa pila ca soldados ñga nagabúlag sa cadaghánan, ug nagaóna, arón masáyod sila ug maáyo sa pagcabótang ug sa mñga paglihoc ug mañga bóhat sa ílang mañga caáoay.
Avanzar. Pagágui, pagdáyon sa onáhan. * Pagdósmog, pagdámag.
Avaricia. = Pagcahícao, pagdagínot ñga labí sa casadánñgan, cahícao, pagcacáguis.
Avariciosamente. = Sa pagcahícao, sa dagcong cahícao, sa dagcong pagcadaguinot.
Avaricioso. = Hicaoán, daginótan ñga guilabíhan, ñga lácad na, caguísan, sinacúan.
Avariento. = Idem.
Ave. = Langgam. * De rapiña. = Manáguit.
Avechucho. = Langgam ñga malágsot ug dágoay ñga oalá hibalóe ang ñgalan nia. * Bisan quínsang táuo ñga talamáyon tongód sa iang dágoay, con sa íang batásan.
Avecindamiento. = Ang pagpoyó sa usá ca lóngsod, pagsólat sa mañga táuo sa padron, pagcamolópio.
Avecindar. = Pagdáoat sa mañga táuo arón mahímo sila ug sacop sa lóngsod, pagsácop.
Avejentado. = Ang báta pa, ápan maíñgon na sa tigúlang.
Avejentar. = Pagtigúlang guícan lamang sa saquít, sa manga calisód ug mñga cayógot, labon ñga díli pa tigúlang ang hingtúngdan.
Avejigar. = Boto, botoy, bonol, labtog, libótoy, libótog.
Avellana. = Bonña sa España, diótay ug malalím caayo, maiñgon iñgon sa bonña sa saguísi.
Avellanar. = Lugar ñgá guitódcan ug guitobóan sa mñga cáhoy ñga tagbónga sa avellanas.
Ave María. = Pagámpo ñga guigáma sa mñga pólong ñga guipamólong sa Arcángel san Gabriel sa pagtónghа ug pagábi ábi cang María Santísima, sa mañga pólong ñga guiñgon ni santa Isabel ug sa ubán ñga guidógang sa santa Iglesia.
Avenar. = Pagpabahá sa mañga tobig ñga nadánao.
Avenencia. = Pagsábot, pagúyon, pagángay, pagpólong, pagdápig.
Avenida. = Bahá, lonóp, bon-og, lanab, langbas.
Avenir. = *Avenencia.*
Aventador. = Ang nagapálid sa homáy. * Paypay, apáyod.
Aventajado. = Ang nagalabáo, ang mahál uyámot, ang bilídhon caáyo, ang manindot.
Aventajar. = Labáo, labí, pagóna, sihá.
Aventar. = Palid, paypay, apáyod, palis, lopad. * Laguen, dalágan.
Aventar fuego, soplar para que arda. = Tayhop. * Olas, hasóhas.
Aventura. = Paghitábo, pagsodíl.
Aventurar. = Pagbóhat sa bísan ónsa sa catáhap, sa dili hingbalóan con maáyo ba cahá ang catapúsan con díli ba.
Aventurero. = Ang tigsódoy sódoy, ang nagalacát sa mñga calongsódan sa pagbolobalígya con sa táin túyo, sa oaláy catongdánan ug quinahánglan.
Avergonzar, avergonzarse. = Olao, pagóbos sa bóot.
Averia. = Pagcadáot sa mñga lólan sa mñga sacayán ug sa máong mñga sacayán.
Averiarse. = Pagdáot sa bísan ónsa, ug lábi pa sa mñga sacayán ug sa ílang mñga lólan.
Averiguar. = Sosi, sayod, socna, sota, sodya.
Averno. = Ang inpierno, infierno, espierno.
Aversion. = Pagcadíli añgay, pagdomót.
Avestruz. = Langgam ñga dagcóan, may dohá ca tódlo sa íang tíil.
Avetado. = Quinambáya, binarlísan.
Avezar. = Pagpaánad, pagtan'd, pagtóon, pagtódlo.
Aviar. = Pagándam, pagtagána sa bálon ug sa obán ñga mñga quinahánglan sa dalan sa magalacát.
Avidez. = Pagcahícao, caíbog ñga labí sa casaránñgan. * Pagcahinñgáon.
Ávido. = Hicáoan, maibógon, hinñgáon caáyo.
Aviejarse. = V. *Avejentarse.*
Aviesamente. = Sa pagcadaótan, sa pagcadíli máo.
Avieso. = Balíquig, díli mahamótang sa catadónñgan, sa tónton. * Dáutan, manñgíl-ad, sa dáotan ug batásan ug gáoi, saláan.
Avigorar. = Paghátag sa gahóm. * Pagágda, pagsámbag.
Avilantez. = V. *Audacia.*

Digitized by Google

Avillanar, avillanarse. = Pagtampálas, pagoalá sa pagcadacóng táuo.
Avinagrado. = Ang may gaoi nga maísog, ang díli maquigángay sa obán.
Avinagrar, avinagrarse. = Aslom, quisom.
Avío. = Pagcaándam, pagtagána, balon.
Avisado. = Batir, boótan.
Avisador. = Ang nagapahibaló, ang nagatáoag, ang nagabaláod, nagamantalá.
Avisar. = Pagpahibaló, asoy, sayod, sambag, tambag. * Con señas, tocando con el codo, &c. = Siquil, sico, cohil, cohit, cablit.
Aviso. = Pagsáyod, paghibaló.
Avispa. = Lapínig.
Avispado. = Batid, madásig, sa matalínis nga húna húna. * Matahápon, mabantáyon, magtimaánon sa caogalínngon nga laoas.
Avispar. = Pagbónal sa mga mananáp arón managlacát.
Avispero. = Odlan, baláyan sa mga lapínig.
Avispon. = Lapíning nga docóay, boyog, ang magadácop ug magasóbad sa mga potiócan.
Avistar. = Pagsólong, pagtán-ao, pagatóbang sa mga táuo sa pagpólong pólong níla ug pagsábot sa boboháton.
Avituallar. = Paghátag sa mga quinahánglan sa pagcáon.
Avivadamente. = Sa pagcadalí, sa pagcalágmit.
Avivar. = Dalí, lagmit, dagmit, pagsingcámot.
Avocar. = Pagcóha pagángcon sa ponóan nga dagcó ug labí sa capolongánan nga guihópot ug guibáton sa obos nga hócom.
Á vosotros, vosotras. = Caníño.
Avutarda. = Langgam sa España.

AX

Axioma. = Sangpotánan, casangpotánan.

AY

Ay! = Agodóy, agó, agá, agí, alap. * De mí! = Aláot acó! * De tí! = Aláot ca intáon! * De aquel, aquella! = Aláot sia! * De aquellos, aquellas! = Aláot síla!
Ayear. = Pagsóbsob sa mga pagagodóy, pagagó.
Ayer. = Cahápon, cagahápon, gahápon.
Ayo. = Ang nagatóon, nagatódlo ug nagabántay sa mga báta.
Ayuda. = Tabang.
Ayudador. = Ang nagatábang, tomalábang, tigtábang.
Ayudante. = Idem.
Ayudar alternativamente. = Salíli, poli, sobli, ilis. * Con los remos cuando el viento es escaso y anda poco la embarcacion á la vela. = Tabang, dalábay, galábay, bolig, sogot. * Á alguno á *pilar*, &c. = Asod, bolig, aláyon, tabang. * Á cargar á otro. = Bacóit, dohol.
Ayunar. = Poása, aoot, hayat.
Ayuno. = Pagpoása pagpógong sa pagcáon.
Ayunque. = Landasán.
Ayuntador. = Tigsómpay, tigdógtong, domológang.

AZ

Azada. = Sarol.
Azadon. = Idem.
Azadonada. = Pagcále sa sadol.
Azadonador. = Tigcále sa sadol, ang nagacále sa sadol.
Azadonar. = Pagcále sa sadol.
Azafata. = Babáyeng sologóong sa haring babáye, con sa asáoa sa hádi, nga nagadóhol cania sa mga vísti ug mga hias nga ibísti nía, ug nagahípos opód niána sa nahócas con miílis na.
Azafate. = Tagácan.
Azafran. = Dulao.
Azafranado. = Ang may color sa dolao.
Azafranal. = Yota nga guitódcan, guitobóan con guitámnan sa dolao.
Azafranar. = Pagtína sa dolao.
Azahar. = Bolac sa cahoy sa sooá ug sa ocban.
Azar. = Casáquit, calisód, cayógot, cabalísa.
Ázimo. = Ang tinápay nga oaláy bínhi, levadura.
Azogue. = Tombága nga maputí caáyo ug mabóg-at uyámot, nga díli matibúoc, con díli íngon guihápon sa salapí con sa tíngga nga tinónao.
Azor. = Langgam nga manágit.
Azorar, azorarse. = Lisáng, cogmat, hadloc, colba.
Azorero. = Ang obán sa caoatán ug ang nagadála sa quináoat.
Azorramiento. = Pagcabóg-at, pagcabórong sa olo.
Azorrarse. = Pagbáti sa cabóg-at ug cabódong sa olo.
Azotado. = Ang saláan nga guihámpac sa cadaygánan.
Azotador. = Homalámpac, ang nagahámpac.
Azotaina. = Ang castígo nga guidáoat sa táuo sa paghámpac cania.
Azotar. = Hampac, gaid.
Azote. = Ang ihalámpac, ang igahámpac, ang tágsa ca paghólog sa ihalámpac sa láoas sa táuo. * Ang gotom, ang gobat ang salot, ag ang ubán pang mga calisód nga guibáti sa mga táuo nga guican sa pagbóot sa Dios.
Azúcar. = Asúcal, sucal, tam-is calámay.
Azucarado. = Ang may lamí sa asúcal. * Malómo ug matám-is nga táuo sa íang pagpamólong.
Azucarar. = Paghílog sa asúcar.
Azucena. = Asusena, calatsóse.
Azuela. = Bincong, daldag.
Azufre. = Azufre.
Azul. = Azul.
Azulejo. = Ladriyo, tesa nga nagacaláin láin ug color.
Azumbre. = Talácsan sa vino, suca, &c., gantang.
Azuzar, incitar á los perros para que embistan. = Paghot, panghot.

BA

Baba. = Laoay, tilágac.
Babada, hueso de la cadera. = Payod.
Babador. = Panápton nga ibitay sa liog sa manga báta con mangáon sila, arón salólan sa mahólog.
Babaza que arrojan los animales espesa y pegajosa. = Laoay, tilágac.
Babazorro. = Bodong, boquídnon, sa oaláy caálam ug maáyong pagatóbang.
Babear. = Pagláoay, pagtilágac.

Digitized by Google

Babeo. = Idem.
Babieca. = Boang boang, hongog.
Babor. = Luyo, dapit sa oála sa mga sacayán, con magtalicod sa olín ug maga atóbang sa dólong.
Babosa. = Mananáp sa España, diótay caáyo, nga magaláoay sa canúnay.
Baboso. = Ang táuo nga magaláoay caáyo.
Bacalao. = Talaónganan, toad toad. * Ang táuo nga manioang caáyo.
Bacanales. = Manga piesta ug mga dúla nga malágsot ug mangil-ad sa cánhing tiempo, sa pagtáhod sa mga diotáhan sa ílang dios dios nga guingánlan ug Baco.
Bacante. = Ang babáye nga nagasacót sa máong mga dóla.
Bacía. = Panhonáoan, honáoan.
Bacin. = Pamos-ónan, vasong dageó sa yota con sa tombága nga calibánganan.
Báculo. = Cahoy, sogcod, songcod.
Bache. = Bohó nga nahímo sa mga cadalánan tongód sa pagágui ug masóbsob sa mga coche ug manga mananáp.
Bachiller. = Ang táuo nga tigpólong caáyo sa oaláy hingtóngdan.
Badajada. = Ang pagtóctoc sa dila sa lingánay sa máong lingánay.
Badajo. = Dila sa mga lingánay, ang póthao nga nabítay sa talioála sa mga lingánay.
Badana. = Panit sa carnero nga quinómi.
Bagaje. = Mananáp nga pangabalsáhan.
Bagazo. = Opa, apóya.
Bahía. = Looc.
Bailador. = Hinabáy, magsalayáo, somalayáo, ang nagsayáo.
Bailar. = Sayáo, sabáy, pagquinampilang, sadsad, parang.
Bailarin. = V. *Bailador*.
Baile. = V. *Bailar*.
Baja. = Pagóbos sa bili sa mga balígya, sahol.
Bajamar. = Honás, honásan. * De la mañana. = Talinága. * De la tarde. = Taginhápon.
Bajamente. = sa dagcong pagpaóbos, sa pagcangil-ad, sa pagcalágsot.
Bajar. = Naog, canáog, consad. * La cabeza. = Yangò, docó, tangdo. * Del monte. = Togbong, dolhog. * Alguna cosa, boyar rio abajo. = Ilig.
Bajel. = Bísan ónsang sacayána nga dagcó, fragata, navío, bergantin, &c.
Bajelero. = Tagía con arraez sa bísan ónsa nga sacayán nga dagcó.
Bajeza. = Buhat nga daótan, malágsot, magil-ad, bodhíon, pagcabódhi.
Bajo, lo que tiene poca altura. = Hamóbo. * De arena ó piedra. = Hunàsan, tacot, hamábao, pongtod, pasil.
Bala. = Pongo, bala.
Baladron. = Tabían, maandácon, holábon.
Balancear. = Quilas, lingga lingga, toang toang, quioag quioag.
Balandra. = Sacayán sa usá da ca taládoc.
Balandran. = Bistí nga halagpád ug hatáas.
Balanza. = Timbánganan. * Ang tágsa ca pínggan sa mga timbánganan.
Balar. = Tilí, honi, halá halá.
Balaustre. = Cahoy nga hamóbo ug linálic, nga idàyan dáyan sa mga balcon, sa mga corredor ug sa manga hagdanán.
Balazo. = Pagcaigo sa bala nga guican sa posil con sa lothang.
Balbuciente. = Ang díli macasángpot ug maáyo, yongit, tona tona.
Balcon. = Sandígan nga cahoy con pothao nga ibótang sa atobánganan sa mga talambóan, arón somándig ang motámbo, sa oaláy catáhap sa pagcahólog, hambóyan.
Balconaje. = Ang pagcadághan sa mga balcon sa mga cabaláyan.
Baldar. = Bacol, piáng, quihod, quíang, opog, quimay, pingcao.
Balde. = Toong, timba, cabog, ihinóbig.
Baldear. = Pagbóbo sa tobig, pagbalónas, paghógas sa mga cubierta con mga salog sa mga sacayán, ug sa lain lugar.
Baldío. = Yota nga oalá pagbohàtan ug pagatámnan.
Baldon. = Tampálas, polong nga icaólao, daótan, mangil-ad.
Baldonar. = Pagtampálas sa isigcatáuo, pagpamólong sa daótan.
Baldosa. = Ladriyo nga pino ug lado.
Balija. = Panonódlan nga pánit sa pagtípig sa manga sólat ug sa bísan ónsa.
Balijero. = Ang táuo nga nagadála dála sa mga sólat.
Balon. = Baát, banga sa manga mánggad nga ibalilígya sa manga domolóong ug magbalilígya. * Baat, bogcos sa papel.
Balsa. = Gáquit. * Danao, yotang tobígan.
Balsamina. = Palía.
Bálsamo. = Bálsamo, homót.
Balsear. = Pagtabóc sa mga soba sa gáquit.
Balsero. = Ang nagahópot sa gáquit.
Baluarte. = Bantayán, ilíhan, lantáoan.
Ballena. = Ambohótan bongansíso.
Ballenato. = Idem.
Ballesta. = Bosog, boyog.
Ballestear. = Ang paggámit sa bosog ug pagbóhi sa paná guican sa maong bosog.
Bambolear, bambolearse. = Oyog, doog doog, dolay dolay, soyásoy, tandog, sóngloy.
Banasta. = Bocág nga dagco ug haláoig.
Banasto. = Bocág nga malíngin.
Banca. = Sacayán nga guingálan ug bangca. * Lingcodànan nga cáhoy maíngon sa usá ca lamesa nga diótay.
Banco. = Licodánan nga papán ug hátaas, nga ádan pagalingeódan sa daghánan nga táuo, ang ubán may sandígan sa licód. * De arena. V. *Bajo de erena ó piedra*.
Banda. = Bagcos nga ibalábag sa táuo nga nagabisti, guican sa abága nga too sa quilid nga dápit sa oála. * Dápit dinhi, dapit ngádto, dápit didtot, &c. * Dapig, caobán.
Bandada. = Panón sa manga langgam.
Bandeja. = Sangga, sanggáan sa mga vaso, ug sa bisan ónsa.
Bandera. = Panápton nga nagacaláin láin ug color, nga itimáan sa mga Guinhadían nga hingtóngdan sa sacayán, sa cóta. sa bantayán, &c., nga guitaólan ug guibitayán, bandela.
Banderola. = Bandélang diótay.
Bando. = Pagmantalá, pagbalàod.
Bandolero. = Caoatán, tulísán, magsosógat sa manga cadalánan sa manga táuo nga nanagágui sa pagpangáoat ug pagpatáy canila.
Bandullo. = Ang cadághanan sa mga tináe, tongol.
Bandurria. = Tolónggon maíngon íngon sa sesta, sa guitara, nga pagcablíton, sa usá ca pluma.
Banqueta. = Lingcodánan nga diótay nga guitaólan sa toló ca tíil.
Banquete. = Combida sa daghánan ug mahál nga manga calán-on nga guinatambónganan sa dághan nga manga dinápit.

Digitized by Google

Bañadero. = Tubígan ñga pagalonàñgan sa mañga mananáp, lonáñgan, colonáñgan.
Bañador. = Ang nagapalígo sa láin.
Bañar. = Ligo, digo.
Bañero. = Ang nagabáton sa mañga caligóan.
Bañil. = V. *Bañadero.*
Bañista. = Ang muádto sa mga caligóan.
Baño. = Caligóan, digóan, pagahogásan sa mañga bitíis ug mga tíil. * Ang azúcal nga guidíhog, guihílog sa matám-is.
Babpisterio. = Boñágan.
Baque. = Hagbong.
Baqueta. = Puthao con cahoy ba nga isolód sa posil ug sa mga lóthang, sa pagdásoc sa pólvora ug sa taco. * Castigo ñga guidáoat sa mañga soldados uga saláan, nga managágui águi sa tiloála sa duhá ça taláy sa ubán uga isigcasoldados níla, ug guihámpac síla sa licód nga hobó.
Baquetazo. = Hagbong
Baqueteado. = Ang naánad na sa mga calisdánan, ug sa mga bóhat nga mabóg-at.
Baraja. = Baraja, cadaghánan sa mga dáhon nga nagahímo sa baraja.
Barajar. = Pagsacót sacót, pagsácsac sa mga dáhon sa baraja sa oalá pa ipáhat con ipanghátag hátag sa nanagsogál. * Pagdámag.
Barandado. = Ang cadaghánan sa mga cáhoy nga linálic sa mga hambóyan, sa mga corredor, sa mga talambóan, &c.
Barandilla. = Hambóyan. * V. *Balaustre.*
Barangay. = Balángay, sacayán.
Baratar. = Pagcatagílis, pagcatagáilo.
Baratero. = Ang mangáyo sa barato sa nanagsogál.
Baratijas. = Manga tolotagídyot sa bísan ónsa nga oaláy bali.
Baratilio. = Ang cadaghánan sa mga molománggad ug mga casangcápan nga daán ug sa diótay nga bili nga ibalígya.
Barato. = Bisan ónsa nga ibalígya con guipálit sa diótay ug sa óbos nga bili. * Ang masáyon pagadangáton * Ang salapi nga ihátag sa nacadáog sa sogal sa mga táuo nga nanagsólong ug guibóot nía.
Báratro. = Ang espierno, impierno.
Barbá, parte de la cara que está debajo de la boca.= Solang. * Pelos que nacen en la cara. = Bongot. Barbada. = Ang talicalá nga póthao nga ibótang sa ilálom, sa obos, sa solang sa mga cabayo, ug isáb-it sa preno con sa bocado sa pagpogòng canila. * Isda.
Barbado. = Bongóton.
Barbaja. = Tanóm sa España.
Barbar. = Pagsógor sa pagtobó sa bongot sa mga laláquí. * Pagsógod sa mga gamót sa mga tanóm.
Bárbara (santa.) = Solódlan; tipigánan sa pólvora sa mga sacayán.
Bárbaramente. = Sa pagcabángis.
Barbaridad. = Cabángis, caísog nga dagcó. * Bohat nga guihanáycan sa oalá huná hunáon.
Barbárie. = Pagcabórong, pagcacólang sa maáyong pagtóon ug pagtódlo.
Bárbaro. = Mabángis, mamomógos.
Barbecho. = Pagbóhat nga nahaóna sa yota sa pagtanóm.
Barbera. = Ang asáoa sa barbero, sa magalálot.
Barbería. = Baláy nga pagaalótan sa mga táuo.
Barbero. = Magalálot, ang may opicio sa pagálot sa mga táuo.
Barbihecho. = Ang táuo nga inalótan nga bág-o.
Barbilampiño. = Ang táuo nga guihinágan sa bongot, nga talágsa day bongot.
Barbilla. = Ang tómoy sa solang.
Barbinegro. = Ang táuo nga may bongot nga maíton.
Barbirubío. = Ang táuo nga may bongot nga mapóla pola, bolágao.
Barbirucio. = Ang táuo nga may bongot nga sináctan, sinámbag sa mapotí ug maíton.
Barbo. = Isda nga may bongot.
Barbon. V. *Barbado.*
Barboquejo. = Ang sinta ug bísan ónsa nga igabáat sa cálo sa ilálom sa sólang.
Barbotar. = Pagsólte, pagpamólong nga díli maásoy caáyo, pagtoná toná.
Barbudo. = Ang táuo nga may daghan bongot.
Barbulla. = Ang banha sa mga tíngog sa daghánan nga mga táuo nga nanagsólti pagdóngan.
Barbullar. = Pagpamólong sa madalí caáyo ug sa dágcong banha.
Barbullon. = Ang mamólong sa madalí ug sa binóloc.
Barca. = Sacayán nga diótay nga panagátan, sacayán nga guinagóyod sa mga dágcong sacayán ug hinógtan sa olín.
Barcada. = Ang lólan nga guidála sa mga barca sa tágsa ca paglólan ug pagbálic bálic.
Barcaje. = Abang nga ibáyad sa nagasacáy sa barca.
Barco. = Sacayán.
Barcolongo. = Sacayán.
Barda. = Tábon sa mga álad nga cóta, sa mga ságbot con sa lain nga italábon, arón dili ónta mangadáot sa pagólan.
Barloventear. = Pagábong sa hángin.
Barlovento. = Loyo nga guinicánan sa hángin.
Barniz. = Igasínao sa mga cahoy. * Igasínao sa náuong sa mga babáye, bolit.
Barnizar. = Pagsínao sa mga cáhoy, capol, bolit.
Barómetro. = Capandáyan sa pagila sa cahodós sa hángin, sa mga onós ug mga bágio.
Baron. = Ngalan nga igaásoy sa cahímtang nga hatáas sa obán nga mga dágcong táuo.
Baronesa. = Asáoa sa dágcong táuo nga guingálan ug baron.
Baronía. = Ngatanán nga mga dona ug ang yota nga nahatongód sa baron.
Barquear. = Pagsácay sácay sa barca.
Barquero. = Ang tagía ug ang nagabáton ug nagahópot sa barca.
Barquillo. = Tinápay nga manípis, ug maíngon íngon sa hostias sa oaláy bínhi con levadura. * Guisáctan sa matám-is ug guilíquit sa pagcadágoay sa usá ca pinótol nga bagácay, diot diot sa lúyong tomúy, ug dagcó sa lúyo.
Barquinazo. = V. *Baque.*
Barra. = Pothao nga hatáas nga igacále ug igalíguat sa mga bató ug mga mabóg-at, sagóngsong. * Guiboángan. V. *Banco* y *Bajo de arena ó piedra.*
Barraca. = Payág, baláy nga diótay sa mga cabalánan, balong balong.
Barragana. = Babáye nga sandil, camaáyo.
Barraganería. = V. *Amancebamiento.*
Barranca. = Sapá, alagían sa tubig sa ólan, balaháan.
Barranco. = *V. Barranca.* * Cacuíian sa mga bóhat.
Barrancoso. = Lugar nga may daghánan nga mga sapá, mga balaháan.
Barrear. = Paglíbot sa bisan ónsang lugála sa mga cahoy, pagálad.
Barredor. = Maniníhig, ang nagasílhig.
Barredura. = Sinílhig, sinílhigan.
Barrena. = Locob, bilíbod, hilíhod, quilícot.
Barrenar. = Idem. * Pagbohó.
Barrendero. = V. *Barredor.*
Barreno. = V. *Barrena.*

Digitized by Google

Barreño. = Baso con panonódlan ñga dagcó sa yóta ñga pagahogásan sa mga pínggan.
Barrer. = Pagsilhig.
Barrera. = Lugar ñga pagacoháan sa yóta ñga igabóhat sa mga cólon.
Barriga. = Tian, tiyan.
Barrigon. = Dágcong tian.
Barrigudo. = Ang may dágcong tian.
Barril. = Bariles, solódlan sa vino, sa súca, &c., ñga binóhat sa mga papán.
Barrio. = Pagmólo, balánñgay, lugar ñga guimpóy-an sa píla ca búoc ñga táuo.
Barrizal. = Cayanánñgan, pisácan.
Barro. = Yanáng, pisac.
Barroso. V. *Varrizal.*
Barrote. = Toong.
Barruntar. = Tahap, taghap, húna húna, hañgop.
Barullo. = Pagcabóloc, pagcasacót, pagbánha sa daghánan ñga mga táuo, boruca.
Barzon. = Paglacát sa oaláy tuyo.
Barzonear. = Idem.
Basa. = Lingcodánan, tilingdógan, himotánñgan, tíilan sa mga columna ug mga ladáoan.
Basalto. = Bató sa color ug cagahí sa póthao.
Basamento. V. *Basa.*
Basca. = Calóod sa guinháoa.
Bascosidad. = Hugao.
Base. = V. *Basa.*
Basílica. = Palacio, baláy ñga hadiánon. * Singbahán ñga dagcóan ug matahóm.
Basquear. = Paglóod.
Basquiña. = Saya ñga maítom, ñga ibísti sa mga babáye sa ibábao sa obán.
Bastar. = Igo, adang na, ondang, toman, obay obay.
Bastardo. = Anac sa mga táuo ñga díli síla macagmiño bísan bóot pa ónta.
Bastidor. = Toclang.
Bastimento. = Balon, cadaghánan sa mga colán-on.
Baston. = Sogcod, songeod.
Bastonazo. = Bonal sa sogcod.
Bastonero. = Ang táuo ñga magabóot sa mga nanagsayáo ug magatódlo sa mga táuo ñga magapádang sa pagsabáy.
Basura de mar ó rio, broza. = Salíbog, loloc.
Basura. = Hogao, saguibónhon, ta-i sa mga mananáp, íti sa mga lánggam.
Bata. = Bisti ñga hatáas ñga guibísti sa mga laláqui sa baláy.
Batacazo. = Hagbong.
Batahola. = Banhá, saba
Batalla. = Pagáoay, pagpañgóbat.
Batallador. = Maquinoáyon, tigáoay, mangoñgóbat.
Batallar. = Pagáoay, pagpañgóbat, pagdámag.
Batallon. = Pagcadághan sa mga soldados ñga nagacabáhin bahin sa mga tapoc tapoc.
Batan. = Pagabonálan sa mga panápton ug sa manga pànit.
Batanar. = Pagbónal, paglígis sa manga panàpton ug sa mga pánit.
Batanear. = Pagbónal, pagcastigo sa mga táuo.
Batata. = Tanóm ñga may onod sa gamót maíñgon íñgon sa camote.
Batea. = Batía, dolang.
Batel. = Sacayán diótay, bote.
Batería. = Cadaghánan sa mga lothang ñga guitáod sa mga cota ug mga bantayán, sa pagsócol sa manga caáoay.
Batir, revolver algo. = Colocóso, coso coso, labógay, simbóg, sambóg. * V. *Aplastar, aplastarse algo, arruinarse algo, arruinar.* * Plata, &c. = Bacbac.
Batista. = Panápton ñga píno, manípis ug maputí caáyo, sa lino.
Baturrillo. = Pagcasacót sa daghánan ñga mga botang ñga díli áñgay. * Ang pagpamólong ñga sinacót ñga oaláy cahológan.
Baul. = Cabán, panunúdlan sa mga bísti ug sa bísan ónsa.
Bauprés. = Cahoy ñga dagcó ñga binútang ug guiobay sa dólong sa mga sacayán, sa pagpalíg-on dihá niána sa mga estay sa mga foque.
Bautismal. = Ang nanongód sa pagbúñag.
Bautismo. = Ang pagbóñag, ang nahaúna sa manga Sacramento sa átong Inahán ñga ang santa Iglesia.
Bautisterio. = Ang lugar sa pagbóñag, ñga pagaboñágan, boñagán, lugar ñga guibotánñgan sa boñagán.
Bautizante. = Bomolóñag, ang nagabóñag.
Bautizo. V. *Bautismo.*
Bayeta. = Panápton ñga guigáma sa balahíbo sa manga carnero.
Bayeton. = Como el anterior.
Bayo. = Ang may color sa boláoan.
Bayoneta. = Hinganíban sa mga soldados, ñga guipanóp-ot ug guitáod nila sa tomóy sa ílang manga pusil.
Bayonetazo. = Pagsóntoc sa bayoneta.
Baza. = Ang cadaghánan sa dáhon sa baraja ñga guihípos sa nagasogál ug ibútang tonñód canía: pagsácoat sa mga dáhon con sa mga carta ang nagasogál sa baraja ug nacadáog.
Bazo. = Baga.
Bazucar. = Quinó, og og, cono.

BE

Beata. = Babáye ñga maampóon.
Beaterio. = Baláy ñga guimpóy-an sa mga beata, sa mga babáye ñga maampóon.
Beatificar. = Ang pagmatóod sa Santos ñga Papa sa pagcasantos sa mga táuo ñga nanagalágad ug maáyo sa Dios, sa buhi pa síla.
Beatitud. = Ang paghimáya sa Langit, capaládan, cabolahánan ñga dayon. * Ñgalan ñga icahingánlan sa Santos ñga Papa.
Beato. = Boláhan, paládan sa oaláy catapúsan. * Ang magatúman sa mga b'hat sa pagcacristianos. * Ang guipacasantos na sa Santos ñga Papa.
Bebedero. = Ilímnan, pagaímnan sa mga lámggam, ilimnánan.
Bebedizo. = Tobig ñga ilímnon.
Bebedor. = Hinginom, palaínom, palaimnánon, hobgánon.
Beber. = Inom, tonñab. * Para catar ó probar. = Dimdim. * Los perros y otros brutos. La-lá. * De bruces. = Suyup.
Bebida. = Ilímnon.
Bebido. = Ang nacaínom labí sa casadánñgan.
Beca. = Timáan ñga guinabísti sa manga colegiales, ñga máo ang úsa ca tinábas con bagcos ñga panàpton, ñga guicóros níla sa atobánñgan sa dóghan, guitóngtong níla sa mga abága, ug guipamítay níla ang duhá ca tomóy sa ílang licód.
Becerrillo, lla, to, ta. * V. *Becerro.*
Becerro. = Nati, anac sa toro ug sa baca.
Bedel. = Ang nagabántay sa pagátang sa mga estudiantes sa aula, sa escolahán, sa pagatón-an.
Befa. = Pagyóbit, pagtámay, pagtíao ñga mabóg-at.
Befar. = Pagyóbit, pagtíao, pagtámay.
Befo. = Langbi, langbic.
Bejuco. = Ooáy, hanámhan, palásan, manónton, tagalóla, &c.

Digitized by Google

Bejuquillo. = Talicalá ñga boláoan ñga idáyan dáyan ug ibitay sa liog sa mga táuo.
Beldad. = Caáñag, catahóm, canindot.
Beleño. = Tanóm.
Beleso. = Tanóm.
Belfo. = Ang táuo ñga guibitáyan sa ñgabil sa obus. * V. *Befo.*
Belicoso. = Mangongóbat, ang táuo nga naánad sa pagpangóbat, sa pagáoay, maquiaoáyon, tigáoay.
Bellaco. — Táuo nga dáutan, tampalásan, malágsot, mangíl-ad, matámas támas.
Bellaquear. — Pogtampálas, pagbóhat ug pagpamólong sa mga bóhat ug mga polong nga dáutan, pagtámas támas.
Belleza. V. *Beldad.*
Bello. — Matahóm, manindot, maáñag.
Bellota. = Bonga sa mga cáhoy nga guingálan encina, roble ug sa obán pa nga maingon íngon: maíngon caná sa dágoay sa bónga nga malámon.
Bendecir. = Pagdalángin, pagbendicion.
Bendicion. = Dalángin, bendicion.
Bendito. V. *Beato.* * Santos.
Benedícite. = Polong nga linatin nga icapangáyo sa mga Padre ug licencia con pagtógot sa ílang manga ponóan.
Beneficencia. = Pagtábang, paglában sa isigcatáuo, pagbóhat canía sa maáyo.
Beneficiar. = Ang pagbóhat sa mga bóhat nga maáyo, pagcalóoy, pagpoángod.
Beneficio. = Caáyo, caayóhan. * Pagbóhat sa yota arón homátag sa maáyong panúig. * Pólos nga quinóha sa mga Padre sa ílang pagcacura.
Beneficioso. = Polos, catigayónan.
Benéfico. = Ang magatábang, magalában ug magabóhat sa mga caayóhan sa isigcatáuo.
Benemérito. = Ang tacós nga pagacaloóyan ug tagáan sa maáyong dóngog ug sa maáyong opicio.
Benévolo. = Ang táuo sa malómong cásing cásing. * Ang mahagúgma ug magapalángga sa lain.
Benignidad. = Poángod, paghinóclog. * Pagcalínao.
Benignísimo. = Mapoangódon, mahinoclógon oyámot.
Benigno. = Táuo nga malómo, mayómyom, manáya naya, alaíhan, mapoangódon, mahinoclógon, sa maáyong cásing cásing, sa maháoan nga búot.
Berbiquí. V. *Barrena.*
Bercería. = Pagbaligyáan sa mga berzas ug oban pang mga ótan.
Berengena. = Talóng.
Berengenal. = Yotang guitámnam sa mga talóng.
Bergante. = Tampalásan, táuo nga oaláy caúlao.
Bergantin. = Sacayán sa duhá ca talároc.
Berlina. = Coche sa duruhá ca lingcodánan.
Bermejear. = Pagpóla pola.
Bermejo. = Mapóla pola, ingon sa color sa boláoan.
Bermejuela. = Isda sa mga sohá sa España.
Bermellon. = Color nga mapóla, lino.
Berrera. = Tanóm.
Berrido. = Tingog sa baca.
Berrin. = Ang nanoyó, nasocó, naligótgot, nabaláca caáyo.
Berrinche. = Casucó, panoyó, caligótgot, caáquig nga dagcó.
Berro. = Tanóm nga pagaotánon.
Berroqueña. = Bató nga may color maíngon íngon sa abó.
Berza. = Otan, tanóm nga maáyong otan.
Besamanos. = Pagháloc sa camót sa hadi.
Besana. = Ang nahaónang tádha con tódlis sa pagdáro sa yota.
Besar. = Haloc, pagháloc.
Beso. = Idem.
Bestia. = Mananáp. * Ang táuo nga borong caáyo, ug nga oaláy quinaádman bísan diriót.
Bestial. = Pagcaoaláy bóot. * Cailíbgon ug bohat nga mangíl-ad.
Bestialidad. = Como el anterior.
Bestialmente. = Sa pagcangíl-ad, maíngon sa mananáp.
Besucar. = Pagháloc sa masóbsob.
Besugo. = Isda sa obán nga mga cadagátan sa España.
Besuguero. = Ang nagabalígya sa mga ísdang besugo. * Tagá nga igadácop sa mga besugo.
Beta. = Pisi sa mga sacayán, pinótol nga pisi, sa pisi.
Betun. = Bolit.
Bezote. = Bitay bítay, ariyo nga guinabítay sa canhing tiempo sa mga tagpilipino sa ngábil sa óbus.
Bezudo. V. *Befo.*

BI

Biblia. = Ang santos nga Sulat.
Biblioteca. = Catilíngban, cadaghánan sa mga libro.
Bibliotecario. = Ang magabántay ug magabáton sa mga libro.
Bicenal. = Ang pagcadógay, ang cadogáyan sa calohaán ca túig.
Bicoca. = Cotang diótay, bantayán, lantáoan, ilíhan nga díli malig-on caáyo. * Bísan ónsa nga oaláy báli.
Bicho. = Mananáp nga diótay nga oaláy hingtúngdan nga ngalan. * Ang táuo sa malágsot ug calatáoan, nga dágoay.
Bien. = Caáyo, caayóhan, catigayónan, bahándi.
Bienal. = Ang cadogáyan, ang pagcadógay sa duhá sa duruhá, sa tagórha, sa tinagórha ca tuig.
Bienaventurado. = V. *Beato.*
Bienaventuranza. V. *Beatitud.*
Bienestar. = Catigayónan, maáyong pagcabótang.
Bienhablado. = Ang mamólong sa maáyong pagtáhod, ang díli magalíbac sa isigcatáuo.
Bienhechor. V. *Benéfico.*
Bienquerer. V. *Apreciar.*
Bienquisto. = Ang guihigógma, tauo nga may maáyong dóngog.
Bienvenida. = Ang pagábi abi sa bág-o miábot, ang calípay tongód sa pagábot sa atong ila.
Bigamia. = Ang pagcamíño sa bálo, ang icadóhang pagcamíño sa bisan quinsang táuo.
Bígamo. = Ang guicasál, ang namíño sa nacadohá.
Bigardo. = Ang tigsódoy sódoy lamang sa díli macógi sa pagbóhat, ang malibod líbod.
Bigote. = Bongot sa ngábil sa itáas.
Bilioso. = Ang magaláoy ug mahágcot.
Billa. = Ang pagsolód sa usá ca malíngin sa bohó, sa sogál nga guingalán ug billar.
Billon. = Usá ca libo nga calibóhan.
Bimestre. = Ang cadogáyan, ang pagcadógay sa dóhà ca bolan, sa dohà, sa tagódha, sa tinagódha ca bólan.
Biografía. = Casayódan sa quinabóhi sa mga táuo.
Biombo. = Pagasalípdan, bongbong nga binóhat sa panàpton nga pinintal, nga icabálhin bálhin bínsan díin, ug masáyon hipóson ug pilóon.
Bípede. = Ang may duhá lang ca tíil.
Birloche. = Coche sa dorohà con sa ópat ba ca rueda ug may dohá ca lingcodánan.
Birola. V. *Argolla.*
Birrete. = Calo calo nga mapóla nga ihátag sa Santos nga Papa sa mga Cardenales, sa pagtógot canila sa ílang bág-ong cahímtang.

Digitized by Google

Bisabuelo. = Amahán sa apóhan, sonĝáy.
Bisagra. = Capandáyan sa póthao con sa tombága, sa pagpogóng, pagábli, pagócab ug paglócab sa mĝa tacop ug mĝa talambóan.
Bisiesto. = Túig nĝa pagaisípan sa caluháan ug siám ca ádlao sa iang bólan sa Febrero.
Bisojo. = Libat, balábag ug matá, solimão.
Bisturí. = Capandáyan sa mĝa mananámbal, maíngon sa labajang diótay, nĝa igacádlit sa may quinahánglan.
Bitácora. = Panonódlan sa padalóman.
Bituminoso. = Ang may bolit, ang binolítan.
Bizarría. = Pagcaanĝáyan, pagcabáihon. * Pagcaísog, pagcaoaláy catálao ug cahádloc.
Bizarro. = Ang oaláy cahádloc. * Malólot.
Bizcocho. = Tinápay nĝa tinosta, tinapá. * Tinápay nĝa sináctan sa ítlog ug sa matàm-is, ug maáyo sa sopas sa socolate ug sa pagtónlob sa vino.
Bizma. = Hampol, haclop.
Biznieto. = Ang anac sa apo.

BL

Blanco, por haber perdido el color. = Doás, mapotí. * Animal. = Ogís.
Blancura. = Maputí, pagcaputí.
Blandamente. = Sa pagcahómoc, sa pagcalómo, sa pagcahínay hinay, sa pagcaálam alam, sa pagcaánam anam.
Blandear. = Pagláin sa húna húna, pagárang adang, pagoloóndang. * Pagánĝay, pagóyon.
Blandir espada ó sable. = Oloy, holot. * Moverse cosa larga con agitacion trémula. = Lobay, boyóc.
Blando. = Mahómoc, malómo. * Bien cocido. = Latá. * Suave al tacto. = Yocyoc, hanglas, hinlo, homoc.
Blandon. = Candela sa tálo nĝa dagcó ug mabagá. * Candelero con bolotánĝan sa candela nĝa dancóan.
Blandura. = Cahómoc, pagcahómoc.
Blanqueador. = Magpoloti, ang magapotí.
Blanquear. = Pagpotí.
Blanquecino. = Doás.
Blanqueo. = Pagpotí.
Blanquete. = Icadíhog sa mĝa babáye arón pagaíngnon nĝa mapotí síla.
Blanquizco. = Doás.
Blasfemador. = Ang mamólong sa mĝa pólong nĝa manĝíl-ad oyámot contra sa Dios.
Blasfemar. = Pagpamólong sa daótan ug manĝíl-ad caáyo contra sa Dios.
Blasfemia. = Polong nĝa manĝíl-ad ug maláoay contra sa Dios ug contra opód sa isigcatáuo.
Blason. = Danĝin, bansag.
Blasonar. = Idem. * Andac.
Blonda. = Panápton nĝa binoldáhan nĝa icadáyan dáyan sa mĝa bísti sa mĝa babáye.
Bloquear. = Paglíbot, paglípot sa mĝa cota ug sa mĝa calongsódan, sa pagpanĝóbat ug sa pagcóha caníla.
Bloqueo. = Ang paglíbot, ug paglípot sa manĝa caáoay sa manĝa longsod, cútub sa lugar nĝa díli hiabótan sa manĝa bala sa manĝa lóthang, sa mĝa tagilóngsod, arón díli pagasódlan sa manĝa calán-on ug sa manĝa quinahánglan sa pagsócol.

BO

Boa. = Saoá nĝa dagcóan.
Boato. = Pagpadáyeg nĝa guilabíhan, pagháyag sa pagcadágcong táuo ug sa catigayónan sa bísan quínsa.
Bobada. = Pacahónĝog, bóhat con pólong nĝa oaláy hingtúngdan, cáoang.
Bobamente. = Sa pagcaoaláy hingtúngdan, sa pagcacáoang.
Bobarron. = Bodong, hónĝog, bonĝog nĝa dagcó.
Bobatel. V. *Bobo.*
Bobático. V. *Bobamente.*
Bobazo. V. *Bobarron.*
Bobear. = Pagtinóntos, paghónĝog, pagbónĝog, pagbóhat, pagpamólong sa oaláy polos.
Bobería. V. *Bobada.*
Bobillo, lla, to, ta. = *Bobo.*
Bobísimamente. V. *Bobamente.*
Bobo. = Ang táuo bodong, honĝog, bónĝog, hodong, boang boang.
Bobon, boboncillo, bobote. V. *Bobarron.*
Boca. = Bába. * Torcida. = Hioi. * Pequeña, recogida. = Himos. * De rio, entrada. = Guiboànĝan. * Capacidad de lazo ó trampa. = Laáng. * Arriba. = Hayang, tighayá, holos. * Abajo. = Colob, hapa, dagpa, yaob.
Bocacalle. = Sodlánan sa usá ca dalan.
Bocado. = Pináac, tinánĝag, inángcab, pináhit, pináng-hit, inítlib.
Bocal. = Saro sa bábang diótay.
Bocamanga. = Báhin sa mangga sa mĝa bistí nĝa lábing hadóol sa camót.
Bocanada. = Ang tobig, vino, &c., nĝa mahodót sa atong bába sa tagsa ca pagínom. * Ang aso nĝa ipaági sa bába sa pagtabaco. * Cadaghánan sa manĝa táuo nĝa nanagsighagóot síla. * De viento. = Boso boso, bos-og, damag, ambac.
Bocateja. = Ang nahaónang tesa sa mĝa atóp, dapit sa balisbísan.
Bocaza. = Bábang dagcóan.
Bocina. = Bodyong. * Quinháson nĝa dagcó, maputí ug binódcan sa maíton.
Bochorno. = Alanĝá-ag, alanĝii, alinĝása.
Boda. = Pagcasál, ang conbida sa baláy nĝa guicáslan.
Bodega. = Pinsa, silong, lugar sa ilálom sa baláy nĝa pagasódlan sa bísan ónsa dihá.
Bofe. = Baga.
Bofetada. = Sagpá, tagpá, sombag. * De revés. = Tampalíng.
Bofeton. = Como las dos anteriores.
Boga. = Isda sa manĝa sobá sa España, ug sa manĝa çadagátan. * Ang paggáod, paggayóng, pagbógsay.
Bogada. = Ang paglacát sa sacayán ug ang guitolínan sa tagsa ca paggáod.
Bogador. = Tiggáod, gomaláod, gomalayóng, bomológsay tigbógsay.
Bogante. = Idem.
Bogar. = Paggáod paggayóng, pagbógsay.
Bogavante. = Ang nahaónang gomaláod sa mĝa sacayán.
Boj. = Cahoy sa España, madálag ug magahí, matíga caáyo.
Bojar. = Paglíbot, paglípot sa mĝa capopód-an, sa mĝa polo.
Bojeo. = Ang pagcadagcó, ang cadagcóon sa mĝa polo, con sa yota ba.
Bojo. = Idem.
Bola. = Malínĝin.
Bolchaca. = Poyo poyo, bolseta, panonódlan sa salapí con sa bísan onsa nĝa guinatáod sa mĝa bísti sa mĝa táuo dapit sa solód, dápit sa sapao, sa ilálom.
Bolero. = Somalayáo magsalabáy, magsalayáo. * Ang manĝíta sa cabohían sa iang pagsayáo. * Sabáy, sayáo sa España, sones nĝa guinĝálan ug bolero.
Boleta. = Diótay nĝa papel nĝa sinolátan cotob sa may quinaháglan, ug nĝa ihátag sa táuo nĝa quinahanglánon niána.

Digitized by Google

Boletin. = Camatoódan sa pagpanínĝil ug sa pagdáoa sa salipí. * Papel nĝa sinolátan sa pagsolód sa mĝa dola.

Bolillo. = Cáhoy nĝa diótay nĝa may silbi sa pagbóhat sa mĝa sagigoálo con mĝa cordon, mĝa pisi sa igagáma, sa bohóc, &c., con sa mĝa sintas.

Bolina. = Banhá, pagsínggit sa mĝa táuo nĝa nanaglális lális, nanagáoay. * Pagsacáy sa bolina, sa pagatóbang ug pagpólos sa hánĝin.

Bolsa. V *Bolchaca.*

Bolsear. = Pagconót conót sa mĝa bisti ug sa mĝa panápton.

Bolsico. = Poyo poyo nĝa diótay.

Bolsilla. = Idem. * Panonódlan sa salapí.

Bolsillo. = Idem.

Bolsita. = Idem.

Bolson. = Poyo poyo nĝa dagcóan.

Bollar. = Pagmárca, pagtimáan sa mĝa panápton, arón hingbalóan ang lugar nĝa guibohátan ug guiháblan.

Bollo. = Tinápay nĝa diótay, nĝa sináctan sa manteca, itlog, &c.

Bomba. = Capandáyan sa paghinóbig sa mĝa sacayán, ug sa ubán nĝa mĝa tubígan nĝa halálom. * Malínĝin nĝa pothao nĝa pagapónan sa pólvora ug ipalopád, arón magobá ang mĝa cabaláyan ug mĝa baluarte.

Bombardear. = Paghóhi sa mĝa bomba nga sinódlan sa pólvora.

Bombardeo. = Idem.

Bombardero. = Ang magasolód sa pólvora sa mĝa bomba ug magabóhi, magapalopád caníla.

Bombazo. = Ang tonóg, ang botó sa bomba.

Bombear. V. *Bombardear.*

Bombo. = Tambol nĝa dagcóan nĝa ubán sa mĝa tolónggon nĝa icahímo sa música. V. *Aturdido* y *Atolandrado.*

Bonachon. V. *Afable.*

Bonancible. = Calinao, pagcaháoan sa calibótan.

Bonanza. = Idem.

Bonazo. = Táuong maquigdaítong, maáyo, sa maáyong batásan. * V. *Afable.*

Bondad. = Caáyo, pagcaáyo.

Bondadoso. = Ang táuo nĝa maáyo. V. *Afable* y *Apacible.*

Bonete. = Calo calo sa opát ca tomóy nĝa itáod ug ibótang sa olo ang mĝa Padre ug mĝa colegiales.

Bonificar. = Pagáyo.

Bonito. = Matahóm, sa maáyong dágoay, sa maáyong bàihon, maàñag. * Isda sa mĝa cadagátan sa España.

Bonzo. = Ang Padre, ang nagacura sa mĝa insic.

Boqueada. = Pagtinĝà, pagtíng-ab.

Boquear. = Pagnĝànĝa, pagbanĝánĝa, paghinĝótas.

Boquera. = Alaguían sa tóbig sa mĝa sobá arón mamasáyon ang pagbó-bo sa yota ug sa mga tanóm.

Boqueron. = Bohó, bangág nĝa dagcó. * Isda sa manĝa dagat sa España.

Boquete. = Alaguían, bohó, bangág nĝa diótay, nĝa masígpit.

Boquiabierto. = Ang táuo nĝa sigbanĝánĝa.

Boquiancho. = Ang may dagcó ug halagpád nĝa bába.

Boquihendido. = Yacmo, yacmol.

Boquilla. = Ang ablí, ang bohó dapit sa obus sa tágsa ca pàa sa calson, sa mĝa salooàl. * Ang alagíuan sa tobig sa mĝa daplin sa mĝa balahàan. * Ang sop-ot nĝa diótay nĝa isóp-ot sa clarinete, &c., sa pagtihàop.

Boquinegro. = Ang may ug bába nĝa maitom ug manĝa nĝabil ba.

Boquiroto. = Ang masàyon mamólong sa bisan ónsa, ang tabían.

Boquirubio. = Ang tàuo nĝa magatúg-an sa nĝatanán nĝa hingbalóan sa oaláy catungdánan ug quinahànglan.

Boquituerto. = Hioi.

Borballar. = Olbog.

Borbollon. = Bondàog, olbog.

Borboton. = Como el anterior. * Pagpamólong sa madalí caàyo.

Borceguí. = Sapín nĝa moábot cótob sa bagtac.

Borda. = Ang sandígan sa ibàbao sa sàlog, sa cubierta, sa mĝa sacayàn.

Bordada. = Ang paglacát, ang guitolínan sa mĝa sacayán sa tágsa ca pagbíra bira con pagbálic bálic.

Bordado. = Ang guilíloc, ang biboldáhan, ang panápton con bísan ónsa pa nĝa guibotánĝan sa manĝa bólac con lain nĝa dágoay, sa pagágui agui ug pagtolotóngtong sa igagáma, &c.

Bordador. = Bomolórda, magbobórda, ang nagabórda, ang macagáma sa mĝa bólac bólac con sa lain nĝa dagoáya sa mĝa panápton.

Bordadura. = Ang pagbólda ug ang binólda.

Bordar. = Paglabra, pagbólda sa mĝa panápton.

Borde. = Daplin, nĝilít, dalíli, sidsid, toletíhan, nĝabil. * Ang táuo nĝa díli anac sa guintiayónan, sa magtiáyon, sa mĝa táuo nĝa quinasál, anac sa olítao ug sa dalága.

Bordear. = Pagbíra bira.

Bordo. = Ang quilid sa mĝa sacayán dapit sa goa. * Ang maong sacayán. * Ang pagpunta, pagtóon, pagdólong sa mĝa sacayán sa luyo ug sa luyó con manóngsong síla sa hánĝin, sa pagábong ug sa pagsácop sa hánĝin nĝa tolód, nĝa maáyo. * Sogcod, songcod nĝa hatáas. * Coldas nĝa mabagá sa manĝa sesta, mĝa rabel, &c.

Borla. = Ponpon, pongpong, pamalóngpong, palóngpong. * Cerdas que cuelgan de los puños ó de las empuñaduras de campilanes, &c. = Colíli.

Bornear. = Tooang, toang, taquílid. * Pagtóyoc sa mĝa sacayán nĝa guilaoígan, sa pagbálhin sa hánĝin con sa sológ. * Paglálic, pagsápsap sa manga cáhoy ug mĝa columna sa líbot.

Borni. = Langgam nĝa manágit.

Borona. = Daoa.

Borra. = Balahíbo nĝa mabagá ug hamóbo sa manĝa carnero, balahíbo sa mĝa canding. * Lalóg sa vino, sa lana, &c.

Borrachear. = Poghobóg sa masóbsob.

Borrachera. = Pagcahobóg, cahobóg.

Borrachez. = Idem. * Pagcaoalá sa bóot.

Borrachísimo. = Ang hinĝínom, hobgánon, ang mahobóg caáyo. oyámot, lotong pagcahobóg.

Borracho. = Hobóg, hobgánon.

Borrachon. V. *Borrachísimo.*

Borrachuela. = Tanóm.

Borrador. = Nahaónang solat nĝa hohoálon pa.

Borraja. = Tanóm.

Borrajear. = Pagsólat sa oaláy túyo, sa pagtíao tíao lamang.

Borrar. = Panas, hanap, pala.

Borrasca. = Onós, pagcahodós, cahodós, bagio.

Borrascoso. = Hánĝin nĝa mahodós caáyo. * Lugar con dágat ba nĝa pagaonósan sa masóbsob.

Borregada. = Cadaghánan sa manĝa carnero.

Borrego. = Ang carnero nĝa báta pa. * Táuo nĝa oaláy quinaádman.

Borreguero. = Baquero, ang magbalántay sa mĝa carnero.

Borreguillo. = Carnero nĝa diótay pa.

Borricada. = Cadaghánan sa mĝa borrico. * Pólong con bóhat ba nĝa oaláy hingtóngdan, nĝa binóang nĝa oalá húna hundon ug maáyo.

Digitized by Google

Borrico. = Mananáp ñga maíñgon iñgon sa cabayo, apan díot diot, ug ang dalónggan nía dagcó ug hatáas. * Táuo ñga oalày quinaádman bísan didíot.
Borricon. = Idem. * Ang táuo ñga moilóbon caáyo, ñga magaántos oyámot.
Borriquero. = Ang magbalántay sa mga borrico.
Borro. = Nati, anac sa carnero nga diótay pa.
Borron. = Tinóltog sa tinta, pinànas, pinála.
Borroso. = Ang may daghan lalóg.
Boscaje. = Cadaghánan sa mga cáhoy nga nanagbános caáyo.
Bósforo. = Saoang, alagulan sa usá ca dagat sa talioála sa duruhá ca yóta ug nga mosógat sa lain nga dágat.
Bosquejar. = Pagpintál sa bísan ónsa sa pagcabáol pa ug dili híngpit, pagsógod sa bísan ónsang bóhat, ug pagándam ba., sa díli paghománon.
Bosquejo. = Bísan ónsang bóhat nga guisógdan ug oalá tapóson, humánon.
Bostezador. = Mahohóyab, ang mohóyab.
Bostezar. = Hoyab.
Bota. = Panonórlan sa vino, sodlánan sa vino: mahímo caná sa usá ca pánit nga diótay nga tinahí ug binolítan sa solód, sa salong. * Sapín nga pánit nga magatábon sa tiel ug sa páa hasta sa bágtac con eotub sa tóhod.
Botador. = Ang magabálibag, tigbalíbag. * Capandáyan sa póthao sa pagíbot sa mga lansang nga díli icaíbot sa cómpit, sa sipit.
Botafuego. = Cáhoy nga guitaólan sa tomóy sa mecha nga dinagcótan, sa pagsílsil sa artillero cútub sa halayó, sa pólvora nga guisébo sa mga lothang.
Botalon. = Cáhoy nga hatáas nga magámit sa mga sacayán con may quinahánglan.
Botamen. = Cadaghánan sa mga panonódlan sa vino, sa tubig, &c., nga guilólan sa mga sacayán.
Botana. = Cáhoy ang diótay ug malíñgin nga igatábon sa mga bohó sa mga pánit nga panonódlan sa vino. * Ang hampol nga ibótang sa mga samád ug mga hobág.
Botánica. = Quinádman nga nahatongód sa mga tanóm, sa pagíla sa tagsa tagsa, ug sa mga capuslánan níla.
Botánico. = Ang táuo nga may quinaádman sa pagíla sa mga cáhoy ug mga tanóm.
Botanista. = Idem.
Botar. = Balíbag, salibáy, tolód, yabo.
Botaratada. = Polong con bóhat ba sa táuo nga magáan ug boot.
Botarate. = Boang boang, táuo nga magáan ug boot, colidó, miné.
Botavante. = Cáhoy nga hatáas, nga guitaólan sa tomóy sa usá ca pothao nga matalínis, nga guibáton sa mga nagasacáy sa pagsócol ug pagpogóng sa boot mobángga caníla.
Bote. = Pagbónal, pagpócpoc, pagsóntoc sa bángcao, salapáng, sombiling, &c. * Pagómpoc sa bala, baló, &c., con maígo sa bísan díin nga magáhi. * Panonódlan, soládnan sa mga homót ug manga icadíhog nga guinagámit sa mga babáye, ug sa mga tambal ug mga boticario. * Sacayán nga diótay, iñgon sa dágoay sa mga balánñay.
Botellà. = Sodlánan sa salamín sa pagsolód sa tubig, vino, &c. * Ang vino nga guisolód sa maong boteya.
Botellon. = Boteya nga dagcó.
Botería. V. *Botámen.*
Botero. = Ang nagabóhat sa mga panonódlan nga panit, sa vino.
Botica. = Baláy nga pagabohátan ug pagabaligyáan sa mga nanagcaláin láin nga tambal.
Boticario. = Ang magabóhat ug macagáma sa manga támbal.
Botija. = Toytoy, tinghoy.
Botijero. = Magbobóhat ug magbabalígya sa manga tinghoy.
Botijilla. = Tinghoy nga diótay.
Botijon. = Tinghoy nga dagcó, tibód.
Botijuela. V. *Botijilla.*
Botillería. = Baláy nga pagabohátan ug pagabaligyáan sa manga ilímnon nga nanagtibúoc sa pagcabógnao.
Botillo. = Panonódlan, sodlánan sa vino, nga diótay.
Botin. = V. *Borceguí.* * Tabon sa páa cutob sa tohod hasta sa tíil, nga cacao-íton sa manga botones con sa mga caó-it. * Ang guicóha, ang quinóha sa manga soldados, sa lugar nga ílang guipangol átan, sa obos na ang pagáoay con pagpangóbat, nga guibiyáan sa ílang guipanagdáug nga mga caáoay.
Boto, romo de punta. = Dompol, omol, sangsang, sompo. * Ang táuo nga colarg sa quinaádman. * V. *Botillo.*
Boton. = Botones. * Yema de árboles y plantas. = Salingsíngan, salíngsing.
Botonadura. = Cadaghánan sa botones sa mga bisti.
Bóveda. = Ang alcoba sa mga baláy ug mga Singbahán nga molomalíngin. * Manga lángob nga malíngin dapit sa itáas. * Lolóbngan, lobngánan sa ilálom sa mga salog sa mga Singbahán.
Boya. = Patáo patáo, palayáo.
Boyada. = Panón nga dagcó sa mga baca.
Boyal. = Ngatanán nga nahatongód sa mga baca.
Boyante. = Ang milotáo, lomotáo.
Boyar. = Paglotáo.
Boyazo. = Baca con toro nga dagcó.
Boyera. = Toril, alar nga paghipósan sa mga baca.
Boyero. = Magbalántay sa mga baca.
Boyuno. = Ang nahatongód sa mga baca.
Boza. = Pisi nga dagcó, mabagá, nga magámit sa masóbsab sa mga sacayán.
Bozal. = Bucag nga diótay nga ibótang sa bába sa mga cabayo ug ubán pang mga mananáp, arón díli síla macapáhit sa mga cabalánan. * Ang ibótang sa bába ug sa olo sa mga cabayo, sa pagpogóng caníla sa magacabayo. * Ang bagong tinón-an sa bísan ónsang opicio. * Ang táuo nga boang boang, borong, cabos nga oaláy ug quinaádman.
Bozo. = Ang balahíbo nga bolàgao nga motoróc sa mga laláqui sa ibábao sa ngabil sa itáas, sa oalá pa tomodóc ang bongot. * Pisi nga icabáat sa bába sa mga mananáp sa paggóyor caníla.

BR

Bracear. = Capay capay, paglíhoc sa mga bocton, hayon hayon, hayón.
Bracero. = Ang magapadóol sa íang bócton sa láin, arón somándig. * Ang maálam magcópot ug magsalibáy sa bángcao, sa salapáng, &c.
Bracman. = Ang Padre ug mangialáman sa cánhing tiempo sa mga dioatáhan.
Braga. = Calzones, salooál nga halagpád.
Bragado. = Táuo sa daótan nga húna húna nga may daótan nga tóyo.
Bragadura. = Ang talioála sa mga páa, ang guicalángan sa duhá ca páa.
Bragazas. = Ang magapaságad, ang guipapagbóot sa lain, ang masáyon pagaólo olóhan, labí pa ang manga babáye.
Braguero. = Ibaláat nga malíg-on, casangcápan nga itáod sa balát-ang ug ipadápat ug maáyo sa bolog

Digitized by Google

sa mga táuo nga botóon, sa pagpogóng sa ílang dágcong lagáy. * Ang pisi nga icalig-on sa timon con bansálan sa manga sacayán, sa pagpogóng canía con mabali ogáling ang caña, ang pácao con togdánan, ug con maoalá, maíbot ug matípac ang mga caó-it.

Bragueta. = Ang abli, ang si-si, ang quisi sa manga salooál dapit sa atubánganan, ug sa mga saya.

Brama. = Túig sa pagpangasáoa sa mga úsa.

Bramadera. = Doláan sa mga báta: mao ang usá ca papán nga diótay nga hinóctan sa usá ca pisi nga hamóbo, nga pagatáyoc toyócon nila sa hánginarón maghagónghong. * Tolónggon nga guipanggámit sa mga baquero sa pagtígom sa mga mananáp. * Tolónggon nga pangagamíton sa mga bántay sa manga tanáman, sa pagbógao sa mga mananáp.

Bramador. = Domahagóhong, ang nagadagóhong.

Bramante. = Quilis, pising magamáy.

Bramar. = Dagóhong, hagónghong. pagtíngog sa manga mananáp. * El mar. = Dogóhong, dagóoc.

Bramido. = Ang pagtíngog sa mga mananáp, ug labí pa sa mga ihálas. * Ang pagsinggit, pagtúao, pagtiábao sa mga táuo nga nanóyo, nasocó.

Brancada. = Panagátan, sahid, anod.

Brandal. = Ang mga pisi nga bolotánganan sa mga ang ang sa pagsáca sa mga taládoc sa mga sacayán.

Brasa. = Baga, aguipó nga may caláyo.

Brasero. = Bagahán, calán.

Brasil, Palo Brasil. = Sibócao.

Brava cosa. = Botang nga oaláy hingtóngdan.

Bravamente. = Sa pagcaisog, sa pagcabánganis. * Maáyo caáyo, sa toman, sa hingpit.

Bravata. = Paghólot, paghómot.

Bravatero. = Magholólot, maandácon.

Bravear. = Paghólot, paghómot, pagándac.

Brabera. = Talambóan hongáoan sa mga horno nga pagalotóan sa tinápay ug sa bísan ónsa.

Brabeza. = Pagcaísog, pagcabánganis, pagcaihálas.

Bravío. = Mabánganis oyámot, maísog, ihaláson. * Cáhoy tanóm nga ihálas, tudocbánoa.

Bravísimo. = Mabanganis oyámot, maísog caáyo, ihaláson nga túod.

Bravo. = Táuo nga oaláy cahádloc ug catáhap, cásing casingan. * V. *Bravío.* * Dagat nga badlan, nga nagobót caáyo. * Lugar, yota nga sagbótan, nga díli maáyo pagalácoan, calibónan, solóp.

Bravote. V. *Bravatero.*

Bravura. V. *Braveza.*

Braza. = Dopa, socod sa dohá ca vara, sa onóm ca tíil, pisi nga guibáat sa mga vorga sa mga layág, sa pagtóyoc toyoc, pagtaquílid ug pagatóbang sa máong layág sa hánginin.

Brazada. = Paggácos, paglicós sa bísan ónsa, sa manga bocton.

Brazado. = Idem.

Brazaje. = Pagcadághan sa mga dópa cótob sa ibábao sa tóbig hasta sa balás, hasta sa pondo.

Brazalete. = Bocála.

Brazo. = Bocton, botcon. * De rio. = Sanga, sobá sobá.

Brazos de peso. = Biday biday. * Uñas de cangrejo, alacran, &c. = Cagat.

Brazuelo. = Bocton nga diótay.

Brea. = Salong, tágoc sa cáhoy. * Blanca. = Lonay.

Brebaje. = Ilímnon nga sináctan sa nagacaláin láin nga mga tambal, con hiló ba.

Brecha. = Langcob, bohó, bangag. * Pagcatándog sa bóot sa mga sambang, sa mga oáli, ug sa bísan ónsa nga guitán-ao ug guinadóngog.

Bregar. = Layog, aoay, damag, halog, dosmog. * V. *Amasar.*

Breña. = Yota nga sináctan sa mga batóng dagcó, sa mga pangpang, ug sa mga casagbótan.

Brete. = Singsing, baclao, bacólong nga póthao nga isóol ug itáod sa mga tíil sa mga preso, arón díli síla macacalágueu. * Calisód, calisdánan, cayógot, cayoctánan, cagolánan, cagóol, cabalísa.

Breva. = Higos, ang nahaónang bonga sa tágsa ca túig sa cáhoy nga magabónga sa higos. * Táuo nga mitóo sa mga sambag ug miádang sa iang húna húna nga malágsot.

Breve. = Camatoódan nga guican sa Santos nga Papa con sa ílis nía, nga sinolátan sa mga sógo ug mga pagbóot nía. * Ang malágmit ang madalí, ang díli madúgay, lactod. * Oña, sa taod taod, sa toon toon. * Madáclit.

Brevedad. = Pancadalí, pagcalágmit, calactóran, pagcadáclit.

Breviario. = Pangadyéan sa mga Padre.

Brevísimo. = Ang madalí, ang malágmit oyámot.

Briaga. = Pising dagcó, mabagá: magámit sa pagpíga sa mga uvas.

Briba. = Pagcatápol, pagcadaótan.

Bribon. = Táuo nga tapólan, sa mangíl-ad ug malágsot nga batásan, tampalásan.

Bribonada. = Tampálas, pagcangíl-ad, pagcalágsot.

Bribonar. = Pagtápol, pagtampálas.

Bribonería. V. *Bribonada.*

Bricho. = Dahon nga haíctin ug manípis caáyo sa bolàoan, sa pagbólda.

Brida. = Manga pisi con mga panit nga guihócot sa bozal con sa preno sa mga cabayo, ug nga pagacóptan sa nagacabayo, sa pagpogóng ug paghópot caníla.

Brigada. = Cadaghánan sa mga tápoc sa mga soldados, cadaghánan sa mga mananáp, mga cabayo, &c., sa pagbálsa ug pagdála sa mga quinahánglan sa mga pangobátan, ug sa mga calán-on.

Brigadier. = Ponóan sa mga soldados.

Brillador. = Ang masíga, magila gila.

Brillante. = Idem. * Bató nga mahál uyámot, bilídhon caáyo, nga masíga, masíhag ug magila gila.

Brillar. = Siga, sinao, sihag, gila gila.

Brillo. = Casíga, casíhag, casínao.

Brincador. = Lomológso, maglológso, ang magalógso, ang magaógpo.

Brincar. = Logso, ogpo.

Brinco. = Paglógso, pagógpo.

Brindar. = Alap, agda, pagábi abi, gasa, combira.

Beindis. = Pagálap.

Brinquillo. = Doláan sa mga bátang babáye.

Brio. = Cosog, gahóm, isog.

Briol. = Pisi sa paghípos ug paglolós sa mga layàg sa mga sacayán.

Briosamente. = Sa pagcacósog, sa pagcabáscog.

Briosísimo. = Ang mabáscog, macósog, ang gahóman caáyo.

Brioso. = Idem. * Mapíscay, madásig.

Británica. = Tanóm.

Brizna. = Tipac, tipic, sinápsap nga diótay, magamáy caáyo, bignit, quibit.

Brocadillo. = Panápton nga igagáma.

Brocado. = Panápton nga igagáma nga sináctan sa hilo sa salapí ug sa boláoan.

Brocal. = Bába sa nga atábay. * Singsing, baclao, bacólong sa salapí con sa boláoan, nga isóp-ot sa mga polóan sa mga calés, sa mga campílang, &c.

Bróculi. = Otan nga maingon íngon sa coles.

Brocha. = Ponpon sa mga balahíbo sa caballo con sa baboy, nga bináat sa tomóy sa usà ca cáhoy

Digitized by Google

nga hamóbo, nga guinámit sa mga pintol, sa manga táuo nga nanagpíntal. * Pincel.
Brochada. = Tagsa sa paghílog sa brocha.
Broche. = Sab-it, caó-it, sab-ítan, cao-ítan.
Brochon. V. *Brocha.*
Brodista. — Ang hangol nga mangáyo sa íang cacán-on sa mga cabaláyan.
Broma. = Tamílog, tamásoc, taguímtim. * Sabá, banha, tiao.
Bromar. = Pagcócot sa tamásoc, sa tagímtim.
Bromear. = Pagdóla, pagtíao, pagtístis, pagbánha, pagsabá.
Bromista. = Ang tigtíao, ang matístis, ang mahagógma magdóla.
Bronce. = Tombága.
Broncista. = Ang magabóhat sa tombága.
Bronco. = Baol. * Hait, maháit. * Ang táuo nga maísog. * Tolónggon sa tíngog nga hongáo.
Bronquedad. = Pagcasagóngsong, pagcadagcó sa tingog.
Bronquina. = Pagáoay, paglális.
Broquel. = Calásag.
Broquelado. = Ang may calásag, ang nangalásag.
Broquelazo. = Pagpócpoc, pocpoc nga guipócpoc sa calásag.
Brotar. = Pagsalíngsing, guitib, gotoc, todóc, tugbo, odlot.
Brote. = Salingsíngan.
Broza. = Sagbot, hogao, casagbótan, cahogáoan.
Bruces. (de). V. *Boca abajo.*
Bruja. = Balbal, asoang, onglo.
Brújula. = Padalóman.
Brujulote. = Sacayán nga guilolánan sa salong ug sa obán pang mga tágoc ug mga panácot nga masáyon masónog ug masíga, sa pagsónog ug pagdáob sa mga sacayán nga caáoay.
Bruma. = Gabon sa dagat.
Brumo. = Talo nga mapotí caáyo.
Bruñido. = Ang guihínlo, ang guisínao, ang guihílog sa isilínao.
Bruñidor. = Capandáyan sa pagsínao.
Bruñir. = Pagsínao sa bísan ónsa, pagdíhog ug pagsínao sa náuong íngon sa guibúhat sa mga babáye.
Brusco. = V. *Bronco.* * Ang bolíng-it ug náuong.
Brutal. = Ang manigíngon sa mananáp.
Brutalidad. = Pagcamanáp. * Pagcaoaláy bóot sa pagpogóng sa mga cailibgon.
Bruto. = Mananáp. * Ang táuo nga oaláy caólao, ang sa malágsot ug mangil-ad nga batásan. * V. *Bronco* hasta *tolónggon.*

BU

Buba. = Tabucáo, saquét nga guingálan ug prinances. * Segun dicen, esta especie de erupcion procede, de mal venéreo. *Relata réfero.*
Bubático. = Tabocáoon.
Bubon. = *Buba.*
Buboso. = *Bubático.* * Poc-on, camalóon.
Bucear. = Salom.
Buceo. = Pagsálom.
Bucle. = Bohóc nga liníquit, nga guicólong.
Bucólica. = Mga calán-on
Buche. = Pabalónan. * Ang nati sa borrico.
Budion. = Isda sa mga dagat sa España.
Buenaboya. = Ang táuo nga mosolód sa íang caogalíngon nga pagbóot sa pagcalansero, sa pagcagomaláod.
Buenamente. = Sa pagcasáyon.
Buenaventura. = Palad nga maáyo.
Buey. = Baca, ang baca nga laqui.
Búfalo. = Calabáo.
Bufar. = Cagmo, posnga.
Bufete. = Lamesáhan nga pagasolátan.
Bufido. = Tingog sa mananáp.
Bufo. = Matístis.
Bufon. = Idem. * Ang magayóbit, magatíao.
Bufonada. = Pagcatístis, pagcayóbit, pagcatíao.
Bufonearse. = Pagtístis, pagtíao, pagyóbit.
Buharda. = Talambóan sa ibábao sa atóp, nga guitabónan sa usá ca átop átop nga diótay.
Buho. = Langgam sa gabíy, sa España.
Buhonería. = Mga balígya nga tolotagídyot nga guinabála sa nagabalígya: mga sudlay, mga solód, mga dagom, hilo, &c.
Buhonero. = Ang magbalalígya, ang nagabalígya sa mga tolotagídyot ug sa mga ibalalígya sa óbos nga bíli.
Buitre. = Langgam nga manágit sa España: ang guicáon nia máo ang mga mananáp ug ang mga táuo nga minatáy.
Butron. = Bobo, táon, balíat. * Horno nga pagalotóan, ug pagatonáoan sa salapí nga báol pa ug nasacót pa sa yota.
Bujería. = Tiendahán, pagabaligyáan sa póthao, tingga, salamín, &c., nga tolotagídyot ug sa diótay nga bili.
Bujeta. = Caban nga cáhoy. * Panonódlan, sodlánan sa mga cahomót nga guinadála dála sa mga táuo sa ilang poyo poyo, sa ílang bolsa.
Bujía. = Candela sa talo nga mopóti caáyo ug sa duhá ca dángao ang cahitáson, culang con capin. * Ang candelero con sanggáan nga pagabotángan ug pagatolpócan sa candela.
Bula. = Camatoádan nga guícan sa Santos nga Papa, nga sinolátan sa mga súgo nía. * Ang bula con camatoódan nga guihingálan sa Santa Cruzada, nga pagalimósan sa túig túig ngatanán sa mga cristianos, arón macapangáon síla sa carne sa mga viernes ug mga vigilia, gaoas ug pila ca adlao nga guiásoy sa máong bula, sa tágsa ca túig, ug arón macapangóha sila sa daghánan nga mga pagtógot con pagpasáylo sa mga salá.
Bulario. = Catilíngban sa manga bula.
Buleto. V. *Breve* hasta *pagbóot nía.*
Bulto. = Gantong, gantóong, ogdo * Hobág.
Bulla. = Casába, banhá, singgit, tuao, pooao.
Bullaje. = Ang banhá sa pagpamólong sa dághan táuo ug dóngan.
Bullicio. = Idem. * Cagáhob, cahagónghong.
Bulliciosamente. = Sa dágcong banhá, sa dágcong casába.
Bullir. = Pagbócal sa tobig. * Gusanos ú otros animales. = Lihoc, giho, hiol, camang, coyámang, híboc, caládcad.
Buñolero. = Magbóbohat, tigbóhat, ang may opicio sa paggáma sa buñuelos.
Buñuelo. = Binócboc sa trigo ug bísan pa ngáni sa humáy nga sináctan sa manteca con sa lana, ug linóto con prinito sa caláha.
Buque. = Lugar nga pagabótangan sa bísan ónsa. * Bísan ónsa nga sacayána.
Burbuja. = Bola maíngon sa bítlig nga magáma usáhay sa túbig.
Burbujear. = Pagoloólbo sa túbig.
Burdel. = Baláy nga pagapúy-an sa mga babáyeng dautan, sa mga bigáon.
Burdo. = *Bronco*, hasta *ang táuo.*
Bureo. = Dola, calingáoan.
Burga. = Tobódan sa túbig nga maínit.

Digitized by Google

Buriel. = Bulágao.
Buril. = Capandáyan sa pothao ng̃a matalíuis ug maháit caáyo, sa paglíloc sa mg̃a tombága.
Burilada. = Pagcacádlit, pagcabádlis sa buril.
Burilar. = Pagcádlit, pagbárlis sa mg̃a tumbága sa buril.
Burla. = Tiao, yobit, yaoyao, yom-id, ng̃iao, oyat, limbong.
Burlador. = Ang nagatiao, tigyóbit, tigyám-id, ang nagayáoyao, nagaóyat, maólo olóhon.
Burlar. = V. *Burla.* * Solog solog, sóod sóod, limbong, olo olo.
Burlería. V. *Burla.*
Burlesco. V. *Burlador.*
Burra. = Ang baye sa burro, burro ng̃a baye. * V. *Borrico.*
Burrada. = Panón sa mg̃a burro.
Burrajo. = Ta-i sa mg̃a caballo, &c.
Burrazo. = Burro ng̃a dagcó.
Burro. V. *Borrico.*
Burujo. = Ang opa sa mg̃a aceytunas sa napíga na ug guinacoháan na sa dóga, sa lána, sa guibadyétan na. * Ogdo sa yota ug sa bísan ónsa.
Burujon. = Hobág sa olo, ogdo.
Burraca. = Poyo poyo ng̃a dagcó sa panit.
Buscá. = Pagpang̃ita.
Buscador. = Ang nang̃ita, ang nagabólong.
Buscapiés. = Bomba ng̃a sinódlan sa pólvora ng̃a oaláy tugdánan, ng̃a modalágan sa talioála sa mang̃a tíil sa mg̃a táuo.
Buscar. = Pagpang̃ita, pagbólong.
Buscaruido. = Maquigaoáyon, soquíhan, malalíson, ang magatúyo, masinocuáhi.
Buscavidas. = Ang maquigsáyod caáyo sa quinabóhi sa isigcatáuo, ang naquigásoy, ang naquigsúsi sa mg̃a bóhat sa isigcaíng̃on. * Ang tigpang̃ita caáyo sa mg̃a quinahánglan sa pagcabóhi. * Tabían.
Buscon. = V. *Buscador.* * Ang mang̃ang̃áhas, ang magaticás.
Busilis. = Caculían, ang himotàng̃an sa caculían, bísan ónsa ng̃a macóli.
Busto. = Ladáoan sa táuo cutub sa háoac sa oaláy bocton, maíng̃on sa guibótang sa salapí.
Butaca. = Lingcodánan ng̃a dagcó ug hamóbo.
Butifarra. = Soriso. (Chorizo.)
Buz. = Haloc sa timáan sa pagtáhod.
Buzo. = Tigsálom, ang mosálom.
Buzon. = Alaguían sa tóbig sa mg̃a danao. * Ang bohó ng̃a pang̃abotáng̃an sa mg̃a sulat sa correo.

Cabal, justo. = Toman, songcad, topóng.
Cabalgada. = Mang̃a soldados con láin ng̃a mg̃a tauo ba ng̃a nanagcabayo.
Cabalgador. = Tigcabayo, ang magacabayo.
Cabalgadura. = Ang mananáp ng̃a paggabalsáhan, ng̃a pagacabayóan.
Cabalgar. = Pagcabayo.
Cabalgata. V. *Cabalgada.*
Cabalmente. = Sa pagcatúman, gayód, máo man gayód, sa igo, sa pagcahíngpit.
Caballa. = Isda sa mg̃a dagat sa España ug sa Filipinas, hagomáa.
Caballar. = Ng̃atanán canhic cabayo, ng̃a nanongód sa mang̃a cabayo.
Caballería. V. *Cabalgadura.*
Caballeriza. = Logar ng̃a pagapóy-an sa mang̃a cabayo.
Caballerizo. = Ang nagabántay ug magabáton sa mg̃a cabayo.
Caballero. = Ang nagacabayo. * Ang dato ng̃a hoat sa mg̃a guinacánan ng̃a mg̃a dágcong táuo. * Ang salapían, sa maáyong batásan.
Caballerosamente. = Sa pagcalólot.
Caballeroso. = Ang ángay sa táuo ng̃a dato ug sa maáyong gaoi sa maáyong batásan.
Caballete de tejado. = Ybobóng̃an. * Ang yota ng̃a nagalábao sa talioála sa mg̃a todlis sa yota ng̃a guidaróhan.
Caballo. = Cabayo. * Capandáyan ng̃a guitagána sa canhing tiempo sa pagpasáquet sa mg̃a táuo.
Cabaña. = Baláy ng̃a diótay sa mg̃a cabalánan, payag.
Cabecear. = Toad toad, lingó lingó, lingiu lingio, doca doca.
Cabeceo. = Paglíhoc sa olo sa loyo ug sa loyo.
Cabecera. = Olóhan.
Cabecilla. = Ponóan sa mg̃a soquíhan. * Ponóan sa mg̃a nagacaldin láin ng̃a mg̃a tapoc sa mg̃a báta sa escolahán ug sa mang̃a cristan. * Magbalántay sa mang̃a bohat.
Cabellera. = Cadaghánan sa mg̃a bohóc, bohóc ng̃a guisáblay sa licód, donghay. * Postiza. = Talagábong, tagbong.
Cabello. = Bohóc.
Cabelludo. = Bochan, ang táuo ng̃a may bohóc ng̃a hatáas.
Caber. = Arang, hodót, himo.
Cabestro. = Pisi ng̃a guihócot sa olo sa mg̃a mananáp sa paggóyod canila.
Cabeza. = Olo. * Sinógdan sa bísan ónsa.
Cabezal. = Onlánan, olnan, olónlan ng̃a diótay, olúgnan.
Cabezo. = Catapúsan, casalpóngan sa mg̃a caboquílan.
Cabezon. = Padron, camatoódan ng̃a sinolátan sa mg̃a táuo ng̃a nagbóhis ug ng̃a managtámpo sa bísan ónsa. * De camisa, chaqueta, &c. = Asintos. * Abertura de cualquiera ropaje para poder sacar la cabeza. = Liab.
Cabecero. = Olo ng̃a dagcóan.
Cabezudo. = Táuo sa dágcong olo. * Táuo ng̃a soquíhan, malalíson, sa magáhing olo, matinománon sa íang cabobót-on.
Cabezuela. = Olo ng̃a diótay. * Binócboc sa trigo ng̃a dagcó dagcó, sa guiágag ug guicóha na an pino. * Tanóm sa España. * Bólac ng̃a guing̃álan ug rosa, sa poyós pa.
Cabida. = Ng̃atanán ng̃a árang botáng̃an sa bísan ónsa ng̃a bótang.
Cabildo. = Catilíngban sa mg̃a Padre ng̃a may ting̃og ug mahilàbot sa mg̃a pagsolosámbag sa mg̃a Singbahán ng̃a catedral. * Catilíngban sa mg̃a dagcong táuo sa longsod.
Cabimiento. V. *Cabida.*
Cabizbajo. = Ang nagadong̃ó, nagadocó, nagayang̃ó, dong̃óy, sacmoló.

Digitized by Google

Cable. = Pisi ñga dagcóan ug mabagá. ñga icaláoig sa mga sacayàn, dandan, buli búli, talícol.
Cabo, extremo, punta. = Tomóy, catadmàn. * Fin, término. = Catapúsan, casangpútan. * Punta de tierra. = Catarmán, dauis, lauis. * Punta de tabaco, candela, &c. = Opús. * Puño de toda arma. = Polóan. * Astil de azuela, azadon, &c. = Patoc, polóan. * Palo de lanza, de fisga, &c. = Togdánan. * Orilla, extremo de ropa ó vestido. = Hangítan, sidsid. * Orilla, de tabla, mesa, &c. = Daplin, ñgilit.
Cabotaje. = Ang pagcomercio ug pagsacáy sa dagat ñga hingmotánñgan sa mga capopód-an, díli ang pagsacáy ug pagtabóc sa dagcong láuod.
Cabra. = Canding.
Cabrería. = Cadaghánan, panón sa mga cánding.
Cabreriza. = Toril, alad, lugar ñga pagadángpan ug pagasódlan sa mga canding.
Cabrestante. = Capandáyan sa pagsácoat sa mga mabóg-at.
Cabrilla. = Isda sa mga dagat sa España. * Manga tápoc sa mga bitóon ñga guinñgálan siete cabrillas, hadóol sa timáan sa Langit ñga guihinñgálan ug Tauro.
Cabrío. = Ang nanonñgód sa mga canding.
Cabriola. = Paglógso, pogógpo ug pagsádsad sa nagasabáy.
Cabriolé. = Bísti ñga hatáas ug manggásan, ñga guinabísti sa mga laláqui ug mga babáye.
Cabrita. = Nati, anac sa canding.
Cabritero. = Ang nagabalígya sa mga anac ñga diótay sa canding.
Cabrito. = Anac ñga làqui ug diótay sa canding.
Cabron. = Canding ñga láqui, láqui sa mga canding, lambáyan. * Táuo ñga magapaságad sa iang asáoa ñga somápao sa ilang pagtiáyon, ñga macasala sa lain, ñga moobán obán sa camaáyo.
Caca. = Ta-i, hugao.
Cacao. = Cacao.
Caoatal. = Cacáoan.
Cacareador. = Manóc ñga tigtaláog.
Cacarear. = Pagtaláog sa mga manóc, potac, ogtac, togáoc.
Cacerola. = Tacho.
Caceta. = Idem.
Cacique. = Ponóan sa mga provincia ug sa mga lóngsod sa mga indio.
Caco. = Caoatán, maninicás, mangangáhas. * Ang táuo ñga maharlócon, taláoan ug sa masigpit ñga cásing cásing.
Cachamarin. = Sacayán sa duruhá ca taládoc.
Cacharro. = Bísan ónsang panonódlan ñga baol ñga árang botánñgan sa mánggad pa dihá ñga botang, con ang tipic lámang sa máong sodlánan.
Cachas. = Ang dohá ca sápao ñga cáhoy, bocóg, &c., sa mga polóan sa mga labaja, cuchillo, &c.
Cachaza. = Pagcahinay.
Cachera. = Panápton ñga hinábol sa balahibo sa manga carnero.
Cachete. = Aping, sagpá, tagpá, tampaling.
Cachetero. = Cuchillo ñga hamóbo ug matalínis caáyo sa tomóy ñga guidála sa mga caoatán ug mga mamomonó, sa pagsámad. * Pocpoc, sontoc. * Ang táuo ñga magatibáoas sa mga toro sa máong capandáyan, sa máong hinganíban.
Cachetudo. = Táuo sa dágcong aping.
Cachican. = Batid, malalánñgon. * Ponóan sa manga mamomóo, ang magbalántay sa mga nanagbóhat sa yota.
Cachidiablo. = Ang nagapacayáoa sa iang pagbísti.
Cachicordete. = Táuo ñga supang, matámboc ug hamóbo, sa dagcong pagcahósog.
Cachillada. = Pagánac sa mananáp sa daghánan ñga mga ánac sa usá ca pagánac.
Cachiporra. = Cáhoy ñga dagcó sa usá ca tomóy.
Cachivache. = Tipic sa vaso, tadyao, pinggan, &c., ñga nabóong. * Guinamíton ñga dáan, ug bísan ónsa ñga oalá nay sílbi.
Cacho. = Tipac, tipic, pinótol sa bísan ónsa. * Isda sa mga sobá sa España.
Cachonda. = Iró ñga báye ñga guipanñgasáoa.
Cachorrillo. = Tocoy, itoy, idong diótay.
Cachorro. = Idem. * Anac ñga diótay sa lobo, sa leon, &c. * Posil ñga diótay nga guidála sa bolseta, pistola.
Cachucha. = Sones ñga pagasabáyan sa manga castila, ug hasta ñgáni sa mga indio.
Cachupin. = Táuo sa España ñga mapoyó sa América.
Cada. = Tagsa.
Cadalecho. = Higdáan ñga binóhat sa mga sangá ug mga sagbot.
Cadalso. = Bitáyan, pagapátyan, palátyan sa táuo, lugar ñga guigáma sa mga sáoang sa mga calongsódan, ug pagaboháton sa mga papán ug hatàas, arón quit-on ug tan-áuon sa cadaghánan ang táuo ñga papátyon tonñgód sa mga salá nía ñga dagcóan, ug arón tomagám ang obán.
Cadañera. = Ang babáye ñga magánac sa túig ñgatanán, ñga guinñgálan sa mga bisaya: yayong sa túig.
Cadejo. = Palós ñga diótay sa hilo con sa igagáma, ug ang bohóc ñga nagobót.
Cadena. = Talicalá.
Cadencia. = Pagcaánñgay, pagcaóyon.
Cadeneta. = Bóhat ñga guibóhat sa hilo con sa igagáma maínñgon sa dágoay sa talicalá ñga manípis.
Cadenilla. = Talicalá nga manípis ug haíctin ñga icadáyan dáyan.
Cadenita. = Idem.
Cadente. = Ang maholólog, ang may catáhap ñga mahólog, ñga magobá.
Cadera. = Balát-ang, payód.
Caderillas. = Bisti sa panápton ñga magáhi, sa úgpac, &c., ñga guinabísti sa mga babáye arón domagcó ang mga saya sa ibàbao sa lugar ñga hingtóngdan ug nadápit sa mga payód.
Cadete. = Soldado ñga líoat sa dagcong táuo.
Cadí. = Hocom sa mga moro.
Cadillo. = Tanóm, ducut.
Caducamente. = Sa pagcalóya, sa pagcaoaláy gahóm ug cosóg.
Caducar. = Pagpamólong ug pagbóhat sa oaláy húna húna, sa oalá húna hunáon ug maáyo, guícan sa pagcalóya ug sa hatáas ñga edad sa hingtúngdan ñga táuo. * Pagoalá sa gahóm sa mga sugo ug mga pagbaláod, tonñgód cáy oalá gamíton ug oalá sogton cútob sa dógay na.
Caduco. = Tigúlang caáyo, oliánon. * Ang madalí matápus, matibàoas, ang díli madúgay. * Anñgo angóhon.
Caedizo. = V. *Cadente*. * Ang guihólog pagtúyo ug guipacainñgon ñga oalà tuyóa.
Caer. = Holog, pocan, ambac. * V. *Aplastar*, *aplastarse*, y *arruinarse algó*, *arruinar*. * Arroz ú otro grano de cesto, salirse líquido de vasija. = Agas, yabó. * Hoja agostada, y aunque sea rama de árbol, arbusto ó planta. = Tagas, polac, lagas, latac, data. * Fruta. = Idem. * De bruces. = Socámod, dagpá. * De espaldas. = Hayang, haya, ticáy-ang. * Algo de las manos. = Botàoan. * Pelo, barbas, &c. = Ladot, lagdog.
Café. = Capé.
Cafetal. = Yota ñga guitámnan sa capé.
Cafetera. = Sodlánan ñga pagalotóan sa capé.

Digitized by Google

Cáfila. = Cadaghànan, catilíngban sa mg̃a táuo, sa mg̃a mananáp, con sa obán pa ng̃a mg̃a botang ng̃a managcasónod sónod.
Cafre. = Táuo ng̃a bodong caáyo, mabàng̃is ug mamomógos, sa daútan ug malágsot ng̃a batásan.
Cagaaceite. = Langgam. * Ang ta-i nía lanáhon man, ug máo caná ang guinicánan sa íang ng̃ạlan.
Cagachin. = Namóc ng̃a diótay.
Cágada. = Ta-i. * Bóhat ng̃a sinohí, ng̃a oalá macaígo sa guitúyo.
Cagadero. = Calíbang̃an, pamos-ónan.
Cagado. = Táuo ng̃a oaláy polós, sa diótay ng̃a cásing cásing ug mahadlócon sa oaláy hingtóngdan, taláoan.
Cagahierro. = Ta-i, tayá sa pothao.
Cagajon. = Ta-i sa caballo, sa burro, &c.
Cagalera. = Hibólos, calíbang.
Cagada de niño muy pequeño aun. = Camàndag, igguit. * De raton, culebra y otros animales, reptiles y volàtiles. = Iti.
Cagar. = Pagcalíbang, caólo. * En los calzones ó en las sayas. = Lopot, iggit.
Cagarruta. = Ta-i sa mg̃a carnero ug mg̃a canding.
Cagatorio. = V. *Cagadero.*
Cagon. = Ang malíbang sa masóbsob, tigcalíbang, malibáng̃on.
Caida. = Pagcahólog, pagcapócan, pagcaámbac.
Caido. = Malóya, ang magasobó.
Caiman. = Boáya, balanghítao, balang̃ítao.
Caimiento. = Pagcalóya.
Cairel. = Bohócan, talagábong, tagbong.
Caja. = Caban, panonódlan sa bísan ónsa.
Cajero. = Ang táuo ng̃a modáoat sa salapí sa mang̃a baláy sa mg̃a comerciante ug ang mobáyad sa mang̃a balàydon.
Cajista. = Ang táuo sa imprenta ng̃a macaípon ípon ug magahúsay sa mg̃a letras, sa paggàma sa mang̃a letras, sa paggáma sa mg̃a polong.
Cajon. = Panonódlan sa bísan ónsa, honos, bálay bálay ng̃a papán ng̃a pagabaligyáan sa mg̃a calán-on.
Cal. = Apog.
Cala. = Ang tipac con pedazo ng̃a nacóha sa mang̃a bóng̃a sa pagtiláo niàna. * Lóoc lóoc ng̃a diótay sa mg̃a baybáyon. * Bohó sa mg̃a díngding ng̃a cota sa pagsolóng sa ílang cabalágon, sa cadacóon nila, sa guibág-on. * V. *Calilla.*
Calabacera. = Tanóm.
Calabacero. = Ang nagbalígya sa mang̃a calabasa.
Calabacin. = Tabayág. * Calabasa ng̃a diótay.
Calabacino. = Tabayág. * Calabasa ng̃a ogá na ug ng̃a oalá nay solód, ng̃a maáyo pagasódlan sa vino, sa tobig, &c.
Calabaza. = Calabasa, bong̃a sa calabacera.
Calabazar. = Yota ng̃a guipogásan sa mang̃a calabasa.
Calabazote. = Matám-is sa calabasa.
Calabobos. = Olan ng̃a taílgbos, binabáye.
Calabozaje. = Hinángtang, salapí ng̃a ibáyad sa guipreso sa magbalántay sa mang̃a preso, sa alguacil.
Calabozo. = Bilanggóan, lugar ng̃a malig-on ug usáhay sa ilálom sa yota, ng̃a pagsódlan ug pagabilanggóan sa mg̃a táuo ng̃a guipreso tong̃ód sa dágcong salá.
Calabrote. = Pisi ng̃a dili dagcó caáyo, ug magamáy sa cable, ng̃a guinagámit sa mg̃a sacayán.
Calada. = Paglopád ng̃a matúlin caáyo sa mg̃a lánggam ng̃a manágit.
Calado. = Mang̃a paglabra ug paglíloc sa mg̃a tombága. * Pagbóhat sa mg̃a labra sa mg̃a panápton.
Calafate. = Manonolót.
Calafatear. = Pagsolót, dotdot.
Calaje. = Honus.
Calaluz. = Sacayán sa india.
Calamar. = Tabógoc, cuguíta.
Calambre. = Binhod, banhod, quioi, quimay.
Calambruco. = Cáhoy sa España.
Calamento. = Tanóm.
Calamidad. = Calisód, cayógot, cagóol.
Calamite. = Baquí.
Cálamo. = Tolónggon maíng̃on sa plauta.
Calamocano. = Ang nahobóg hobóg, ang̃o ang̃óhon.
Calandrajo. = Ang tinábas ng̃a nabítay sa bisti sa táuo.
Calaña. = Gaoi, batásan.
Calar. = Honób, soyóp. * Togcad, toquib, habaló, sayod. * Olan, homod, basá.
Calavera. = Ang mg̃a bocóg sa olo, sa oalá nay onód, clavera. * Boang boang.
Calaverada. = Bóhat sa táuo ng̃a boang boang, ng̃a oalá húna honáon ug maáyo, bohat sa táuo ng̃a colang sa pagtáhod ug pagsógot.
Calcañar. = Ticúd, bool bool.
Calceta. = Bisti ng̃a isóol sa páa ug magatábon sa téil ug sa maong páa hasta sa tohod.
Calcetin. = Calceta hamóbo ng̃a moábot lámang sa bagtac.
Calcina. = Sinácot sa ápog ug sa mg̃a batong magamáy.
Calcinar. = Pagbálhin ug bísan ónsa sa pagcaápog, sa pagcaáguen.
Cálculo. = Pagísip, paghúsay sa mg̃a cuenta, pagcuenta.
Caldear. = Pabagá sa puthao, caínit ng̃a dagcó sa ádlao con sa caláyo, pagcaínit sa mg̃a baláy con sa yota, guícan sa caínit sa ádlao con sa caláyo ba.
Caldera. = Caoa.
Calderería. = Baláy con lugar ng̃a pagabohátan ug pagabaligyáan sa mg̃a caoa.
Calderero. = Ang magbobóhat ug ang mobalígya sa mg̃a caoa.
Caldereta. = Solódlan, bolotáng̃an sa tóbig ng̃a bendito.
Calderilla. = Idem. * Ang salapí ng̃a tombága, ang mg̃a cuarta.
Caldero. = Caoa ng̃a diótay ng̃a guibotáng̃an sa duruhá ca caláptan con gálong gálong sa ng̃abil, sa bába, ug diha niána guícan ang lain ng̃a caláptan con gálong ng̃a dagcó, sa pagbítay sa máong caoa sa calayóhan con sa dapóg. * Timba.
Caldo. = Sabáo.
Caldoso. = Ang mg̃a calán-on ng̃a may dágban ng̃a sabáo, ang guisáboan caáyo.
Calducho. = Ang sabáo ng̃a guilabíhan ug oaláy lamí.
Calefaccion. = Pagcaínit.
Calefactorio. = Lugar ng̃a pagainitan sa mg̃a táuo.
Calendario. = Isípan, ilisípan, tuígan.
Calentador. = Sorlánan sa caláyo sa pagínit sa mang̃a hábol sa higdáan sa tiempo sa túgnao, quiní mao ang usá ca panonódlan ng̃a tumbága ug malíng̃in ng̃a pagataclóban sa usá ca taclób sa tombága opód ng̃a guinabohó bohóan.
Calentar. = Pagínit.
Calentarse ó secar algo al fuego. = Dangdang, panálang.
Calentura. = Hilánat.
Calenturiento. = Ang táuo ng̃a guiholohilántan.
Calera. = Horno ng̃a pagasonógan sa mg̃a bató ng̃a apógon, ng̃a boloháton ug ápog
Calero. = Mang̃a bató ng̃a guitápoc ug guibotáng̃an sa mg̃a cáhoy sa pagbóhat sa ápog. * Ang táuo ng̃a magacóha sa mg̃a bató ng̃a boloháton ug àpog.
Calesa. = Coche ng̃a diótay sa usá lamang ca lingcodánan ng̃a guitabónau sa pánit, sa oaláy tábou sa atubáng̃an, ang guitóngtong sa duruhá ca cáhoy ug sa duruhá ca rueda.

Digitized by Google

Calesin. = Coche diótay pa sa calesa.
Caletre. = Húna húna, ilisipan sa táuo.
Calibre. = Ang pagcadagcó sa mga bobó sa manga lóthan, pagcadagcó sa mga bala nga isolód sa mga lóthang.
Calidad. = Quinata, caogalingon.
Calidísimo. = Ang maínit oyámot.
Cálido. = Ang maínit, ang macaínit.
Caliente. = Maínit.
Califa. = Dacong táuo sa mga moro nga ílis ni Mahoma, ponóan sa mga moro, ílis ni Mahoma.
Califato. = Cahímtang sa pagcaponóan sa mga moro ug ang pagcadúgay, ang túig, ang tiempo sa ilang pagcahócom, sa ilang pagcaponóan.
Calificar. = Pagásoy, pagtúg-an con maáyo ba con daútan ba ug bisan ónsa nga bóhat, polong con botang.
Calilla. = Mecha nga binóhat sa sabon, lana, asin, &c., con ang tocóg ba sa tabaco nga isóol ug isolód sa alaguían sa ta-i sa táuo nga masaquéton, nga dili macacalíbang, ug bale caná sa geringa.
Calina. = Gabon, alísngao nga nagáma sa tiempo nga maínit caáyo.
Caliz. = Calis, vaso sa salapí con sa boláoan nga pagabotánganan sa vino sa pagmisa sa mga Padre.
Calizo. = Yota nga guinatódcan sa mga bató nga apógon, yota nga may sacot sa ápog.
Calma. = Linao.
Calmante. = Manga tambal sa paghínay hínay sa mga maól-ol, sa pagcóha sa cahápdos sa mga samad ug sa mga hobág.
Calmar. = Paglinao. * Paghínay hínay, pagarang adang.
Calmoso. = Tiempo, túig sa pagcalínao. * Dagat nga mahósay, nga mapoyó, nga oaláy balód, bácat.
Calofriarse. = Pagtolotáquig, pagtógnao.
Calofrío. = Tolotáquig, tognao.
Calor. = Init, pagcaínit.
Calumnia. = Butang butang.
Calumniador. = Tigbótang bótang, mabótang botángon.
Calumniar. = Pagbótang botang.
Calumniosamente. = Sa dagcong pagbótang bótang, sa pagcabótang botang.
Calurosamente. = Sa pagcaínit.
Caluroso. = Maínit.
Calva. = Caópao.
Calvario. = Buquid, lugar nga guidóphan cang Jesucristo sa cruz.
Calvatrueno. = Caópao nga nagalócop sa tibúoc nga olo.
Calvez. = Pagcaópao.
Calvo. = Opáoon.
Calza. = Bistí nga nagatábon sa páa.
Cvlzada. = Dalan nga dagcó. * Embaldosada. = Dalan nga quinotáan, nga sinálgan sa mga bató con mga ladrillo.
Calzado. = Ngatanán nga ipahaángay sa tíil, sapín, sinelas, &c. * Ngatanán nga itábon sa páa, medias, calcetas, &c.
Calzadura. = Ang pagbísti sa sapín, &c.
Calzar. = Pagtábon sa tíil ug sa páa sa sapín, sa medias, &c., soob.
Calzo. = Bangil.
Calzon. = Calsones, saloál, salooál, de largo.
Calzoncillos. = Salooál, nga hamóbo ug halagpád nga ibísti sa ilálom sa mga calsones.
Callacallando. = Sa pagcahílom, sa tinágo.
Calladas. (á las). = Idem.
Calladamente. = Idem.
Callado. = Mahilómon.
Callandico, to. = Sa mahínay, sa pagcahónghong, sa pagcahalaoáhao.

Callar. = Hilóm.
Calle. = V. *Calzada.*
Callear. = Pagbóhat sa dálan sa mga tanáman, sa mga cabalánan.
Callejear. = Paglacát sa masóbsob sa mga cadalánan sa oaláy tóyo, pagsódoy sódoy, paglíbod líbod.
Callejero. = Hilacáo, lomalacát, tíglacat, tigsódoy sódoy, maglalacáo, maglíbod líbod.
Callejon. = Dalan nga hatáas ug haíctin.
Callejuela. = Idem, dalan nga nagacúrus sa ubán nga mga dalan, ug nabalábag.
Callo. = Cobal, lopac.
Callosidad. = Pagcacóbal quinobálan, lisopácan.
Calloso. = Idem.
Cama. = Higdáan.
Camada. = Ang mga anac ngatanán, sa usá ca paganac, sa iró, sa mga lobo, mga conejo, &c.
Camal. = Ang pisi nga igahócot sa mga mananáp.
Camaleon. = Mananáp maíngon íngon sa toco. * Ang paglacát nía mahímay caáyo, ug nabolobálhin ang color nía somála sa lugar nga pagalácoan nía.
Camamila. = Rosas de papel, rosas del Japon, manzaniya.
Camándula. = Cuentas con rosario sa usá con sa tolo ca tinagpólo.
Camanduero. = Táuo nga tampalásan ug bacácon.
Cámara. = Lasalas, solód nga labíng maáyo sa manga cabaláyan. * Ang solód nga pagsódlan lamang sa manga dágcong táuo sa mga baláy sa mga hari. * Ang mga solód sa dapit sa olín sa mga sacayán. * Hocmánan nga labí ug alagían sa mga pagbóot ug mga sógo sa hari. * Ang tá-i sa táuo.
Cámaras de sangre. = Calíbang sa dugó, hibólos, caólo, pagcaótol.
Camarada. = Obán, caobán. * Ang mga táuo nga nagalóon, nagaípon ug pinoy-ánan. * Ang mga táuo nga nagasálo sila sa pagcáon.
Camaraje. = Abang sa solód nga guisódlan ug guitipígan sa trigo, humáy, mais, &c.
Camarancho. = Paga.
Camarera. = Ang babáye nga labíng talahóron nga nagaalágad sa mga baláy sa mga dagcong táuo. * Ang babáye nga labíng maámbong ug gahóman nga nagasílbi ug nagaalágad sa haring babáye con sa asáoa sa hari.
Camarería. = Ang cahímtang sa pagcacamarera.
Camarero. = Ang laláqui sa pagcabótang nga guíngon na cadón, sa tongód sa camarera.
Camarilla. = Catilíngban sa mga dágcong táuo sa baláy sa hari.
Camarin. = Solód nga guidáyan dayánan ug maáyo sa licód sa mga által, nga pagabotánganan sa bísan ónsang santósa con sa mga hias sa mga Singbahán. * Camálig.
Camarista. = Dágcong táuo sa hocmánan nga labí sa hari. * V. *Camarera.*
Camaron. = Olang, handilítie, banágan, oyábang.
Camarote. = Solód, higdáan dapit sa olín sa manga sacayán.
Camasquince. = Táuo nga mahilábot sa dili íang catongdánan, mahilabtánon.
Camastro. = Higdáan sa mga pobres.
Camastron. = Malalángon nga mangíta sa mga cahigayónan sa pagtúman sa íang cabobót-ón.
Cambiable. = Ang árang itagílis, itagáilo, ibáilo.
Cambiamiento. = Pagcabálhin, pagcatagáilo.
Cambiante. = Ang magatagílis, ang magabáilo.
Cambiar. = Ilis, tagílis, baylo, poli, sobli.
Cambio. = Pagcatagílis, pagcabáilo, pagcatagáilo. * Pagdáoat sa salapí sa usá ca longsod ug pagdála sa

Digitized by Google

láin ñga longsod tonñód sa sóhol ñga pagasabótan. * Pagsócli sa salapíng tibóoc, sa pisos, sa caháte, &c., sa salapíng dógmoc, sa sicápat, sa mñga sicaoálo con sa mñga cuartas.

Cambista. = Ang táuo ñga modáoat sa salapí sa usá ca lóngsod ug magadála sa láin ñga lóngsod, tongód sa sóhol.

Cambray. = Panápton ñga manípis ug pino.

Camello. = Mananáp ñga dagcó ug hatáas.

Camero. = Magbobóhat sa mñga bítay bítay sa mñga catre ug mñga higdáan. * Ang nagapaábang sa mñga higdáan ug mñga catre.

Camilia. = Doyan.

Caminador. = Ang nagalacát, ang nagabiaje.

Caminante. = Idem.

Caminár. = Lacát, lacáo. * Por montes ó laderas. = Taláytay, tagáytay. * V. *Andar*, todos.

Caminata. = Paglacáo ñga hatáas.

Camino. V. *Calzada*.

Camisa. = Sinína, en Iloilo, bado, bayo

Camisola. = Bísti, ñga hatáas sa panápton ñga manípis, ñga ibísti sa ibábao sa sinína.

Camison. = Sinína ñga dagcó ug hatáas.

Camorra. = Pagáoay, paglális lális, pagsolosóqui.

Camorrista. = Táuo ñga magaáoay sa masóbsob sa oaláy hingtúngdan, táuo ñga madalí saquétan.

Camote. = Camote.

Campamento. = Paghónong, pagpoyó, paghóay sa manñga soldados. * Yota con lugar ñga guihonónñgan sa manñga soldados.

Campana. = Linñgánay. * Bisaya y de moros. = Agong mangmang.

Campanada. V. *Badajada*.

Campanario. = Lantáoan, ilíhan ñga guibotánñgan sa mñga linñgánay.

Campanear. = Pagbágting sa mñga linñgánay.

Campaneo. = Pagbágting sa mñga linñgánay sa masóbsob.

Campanero. = Magbobóhat sa mñga linñgánay. * Mababágting sa mñga linñgánay

Campanilla. = Campaniya. * Gallillo. = Campana.

Campante. = Ang nagalabí, nagalabáo sa ubán, ang magasíha.

Campanudo. = Bisti sa mñga babáye ñga dagcó ug halagpád. * Pagpamólong ñga palábi labíhon, matámay tamáyon.

Campaña. = Datág, patag. * Túig ñga pagadogáyan sa mñga soldados sa pagpanñóbat sa ílang mñga caáoay. * Pagcadógay sa mñga sacayán ñga andam sa pagáoay, cutub sa paggícan sa pondóhan hasta sa pagdónggo pagopód.

Campar. = Paglabí, paglabáo sa obán, pagsíha.

Campear. = Pagsódoy sa mñga yota, paghíling, pagtimáan con may caáoay con oalá ba.

Campeon. = Táuo ñga nagabóhat sa mñga bóhat ñga catinñaláhan, dalayégon ug hibólnñgan sa pagpanñóbat, maínñon sa guibóhat ni anhing Padre Pascual Ibañez ni Sta. Filomena sa pagpanñóbat sa Sólog, ug ang ubàn pang mñga soldados.

Campero. = Bisan ónsa ñga anáa sa dáyag, sa díli magsalípod, sa oaláy pagasalípdan. * Ang magbalántay sa mñga tanáman.

Campiña. = Yota ñga halagpád, ñga datág caáyo.

Campo. = Banua ñga patag.

Camuesa. = Bonga ñga malalím caáyo, sa España.

Camueso. = Cáhoy ñga magabónga sa mñga camuesa. * Táuo ñga hounñog ug oaláy quinaádman, obós.

Canal. = Saoang, bonñálos.

Canalon. = Sandayóng.

Canalla. = Mñga táuo ñga tampalásan, sa manñíl-ad ñga batásan, matámas tamáson.

Canana. = Panonódlan sa mñga cartuchos ñga ponó sa pólvora.

Canapé. = Lincodánan ñga maáyo ñga may sandígan.

Canario. = Langgam ñga matahóm, sa maminñgao ug maáyong tínñog, sa España.

Canas. = Óban.

Canasta. = Alát, bocág, tacópes, batólan.

Canastillo. = Alat, bocág, &c., ñga diótay, tagácan.

Canasto. V. *Canasta*.

Cancel. = Ganhàan sa mñga Singbahán ug sa manñga solód.

Cancelar. = Pagcóha sa gahóm ug sa bali sa manñga camatoódan.

Cancelaría. = Hocmánan sa Roma ñga mao ang alaguían sa mñga pagtógot ug mñga pagpanghínñgalóoy sa Santos ñga Papa.

Cancer. = Hobág ñga daótan caáyo ñga macamatáy con díli ugáling toltólan sa ígong támbal.

Cancerarse. = Pagbáti sa cancer.

Cancion. = Sones, pagcanta, paggóya góya.

Candado. = Candaro, yaoíhan ñga dili pirme sa manñga tacop.

Candela. = Candela.

Candelabro. = Candelero ñga dagcó ñga arang botánñgan ug taólan sa dághan ñga mñga candela con sugá.

Candelaria. = Piesta sa paghátod, sa pagpatóngha, sa pagpaquita ni María Santísima sa íang Santos ñga Anac sa Singbahán sa Jerusalém. * Piesta sa pagólay ni María Santísima.

Candeleria. = Baláy con lugar ñga pagabohátan ug pagbaligyáan sa mñga candela.

Candelero. = Candelero, sanggáan sa manñga candela, bolotánñgan, tolpócan sa mñga candela.

Candelica. = Calilla ñga batáas sa panápton ñga pino ñga liniquit, ang guihílog sa talo ug sa obán ñga mñga sacót, ñga guinagámit sa mñga mananámbal sa pagtámbal sa mñga táuo ñga mobáti sila sa alaguían sa íhi.

Candente. = Tombága ñga guibága.

Cándidamente. = Sa pagcapótong.

Candidato. = Ang nagapatigáyon sa pagdáoat sa hatáas ñga opicio con cahímtang.

Candidez. = Caputí. * Pagcapótong sa húna húna.

Cándido. = Táuo ñga pótong.

Candiel. = Calán-on con ilímnon ñga nagáma sa vino ñga maísog ug maáyo, ñga pagasáctan sa ítlog ug sa asúcal ñga mapotí, ñga pagalotóon sa batidól hasta ñga magabóla ug maáyo. * Socolate plamenco.

Candil. = Lamparahán, cándil.

Candilada. = Ang lana ñga mahodót sa lamparahán hasta sa pagcaponó.

Candileja. V. *Candil*.

Candilon. = Cándil ñga dagcó.

Candonga. = Pagólo olo sa isigcatáo, pagdáyeg canía sa paglímbog canía, pagtíao sa isigcatáo, pagsólog sólog canía sa masóbsob, sa canónay. * Paño ñga itáod ug isáblay sa mñga babáyeng bisáya sa abága, sa pagtábon sa doghan.

Candongo. = Táuo ug parayégon. * Táuo ñga maálam magpatigáyon sa paglícay sa bohat, tapólan, maólo olóhon.

Candor. = Capotí ñga dagcó. * Pagcaólay, pagcapótong pagcahúsay, pagcaháoan sa bóot, sa húna húna.

Candoroso. = Ang maháoan sa bóot, ang táuong pótong.

Canela. = Canila.

Canelo. = Cahoy ñga pagacoháan sa canela, ñga mao ang icadóhang pánit nía, ang pánit sa ilálom.

Digitized by Google

Canelon. = Matam-is ñga tibúoe, magahí ug hatáas, ñga nagalibót, nagasápao, ug guilóbñgan sa usá ca sihá ñga diótay ug manípis sa canela. * Ang tubig ñga tibóoe guican sa catúgnao, ñga nahohatáas ug molomalíñgin. * Ang mga tomóy sa mga saplina, sa mga ihalámpac. * Ang mga bítay bítay sa boláoan con sa salapí ñga tinóyoc tóyoc ug guican sa mga golpe con sa mga saretera ñga guitáod sa mga soldados sa abága.

Canje. = Pagbáilo, pagtagílis sa preso sa usá ca Guinharían sa preso sa lain ñga Guinharían.

Canjear. = Idem.

Canjilon. = Sodlánan sa tombága, sa yota, &c., sa pagbótang sa vino, tobig, &c., banga.

Cangrejo. = Olang, ománg, casag, langbay, asbao, calas calas, mañgiláuod, alagócoy, catang, layágay, calodlóñgan, locob locob, &c. * Alimañgo, &c.

Canícula. = Bitoon sa timáan sa lañgit ñga guiñgálan ug can mayor.

Canijo. = Masaquéton, maloyáhon, maníoang.

Canilla. = Bitíis, tol-an. * Balíchao. * Ang pinótol ñga bagácay, tangbo, &c., ñga pagaborbódan sa maghahábol sa hilo, seda, &c., ñga ihólog sa iang pagahabólon, ug ñga ipahaáñgay sa lanzadera. * Sandadayóng ñga diótay ug hamóbo ñga itáod sa bohó sa bariles, sa táryao, &c., ñga alaguían sa vino, lana, tobig, &c.

Canillero. = Ang bohó sa bariles, táryao, ñga pagataólan ug pagasop-ótan sa canílla.

Canina. = Ta-i sa iró.

Caninamente. = Sa pagcabáñgis, sa dagcóan uyámot ñga casocó ug capóñgot.

Caninero. = Ang nagapólot ug nagadagínot sa tá-i sa mga iró sa pagcórti sa mga pánit.

Caninez. = Caíbog ñga guilabíhan sa pagcáon.

Cano. = Obánon, obánan.

Canóa. = Balóto.

Canoero. = Ang nagapiloto, ang nagaolín sa balóto.

Canon. = Tolománon ñga guigáma sa mga ponóan sa Singbahán sa ilang mga pagcabildo, ug mga concilio, ñga nahatonñgód sa santos ñga Pagtóo ug sa boloháton sa mga cristianos. * Listáhan sa mga libro ñga sinolátan sa santos ñga Súlat. * Abang ñga ibáyad sa táuo ñga nagabóhat ug nacacóha sa pólos sa yota, sa tagía sa maong yota.

Canonesa. = Babáye ñga mopoyó sa mga baláy sa mga binócot, ápan díli sía pagahíctan sa mga pagsáad ñga dagcó sa pagsógot, sa pagcacastos ug sa pagcapobres.

Canonical. = Ang canhic canónigo.

Canónicamente. = Ang moáñgay sa mga tolománon sa santa Iglesia.

Canonicato. V. *Canonjía.*

Canónico. = V. *Canónicamente.* * Ang manga libro sa santos ñga Sólat.

Canónigo. = Ang Padre ñga may opicio sa mga Singbahán ñga catedral.

Canonista. = Táuo ñga quinaadmánon sa tonñgód sa mga tolománon sa Singbahán.

Canonizable. = Ang táuo ñga tacós ñga ilhan sía sa pagcasantos.

Canonizacion. = Ang pagtúg-an ug pogbaláod sa Santos ñga Papa sa pagcasantos sa bísan cansang táuo ñga sa bóhi pa sía nagaalágad sa hingpit sa Dios.

Canonizar. = Idem.

Canonjía. = Cahímtang sa mga Padre ñga guiñgánlan ug canónigo.

Canoro. = Pagcasáyod, pagcaáñgay ug pagcamíñgao sa tiñgog sa mga lánggam.

Cansadamente. = Sa pagcabódlay, sa pagcasámoc, sa pagcacápoy.

Cansadísimo. = Ang guibódlay, ang guicápoy caáyo.

Cansado. = Ang guibódlay, ang guicápoy, ang mahínay hínay, ang guicótas. * Táuo ñga samócan.

Cansancio. = Cabódlay, pagcacápoy, pagcacótas.

Cansar, cansarse. = Bodlay, capoy.

Cantable. = Calantáhon, golóya, goyáon.

Cantaleta. = Casabá, banha sa mga tíñgog ug mga tolónggon. * Pagópod ópod sa máong mga pólong, sa pagyóbit sa isigcatáuo. * Pagsónglog, pagsóolsóol, pagsólog sólog, pagtíao.

Cantar. = Pagcanta, paggóya góya. * Las aves. = Honi honi, agómod. * Para entretener á niños. = Holó, bo-á, hi-a. * La lechuza. = Caocao, bocáocao. * Los que reman, &c. = Holó, salóma.

Cántara. = Banga.

Cantarera. = Ang tongtónñgan sa mga banga.

Cantárida. = Lañgao ñga malónhao ñga pagabolálon ug maáyo ug dodocdócon: quiníng binócboc maísog caáyo ug magalábtog, magalótob, magapabítlig ug magalibótoy sa báhin sa láoas ñga pagabotánñgan ug pagdapátan.

Cantarillo. = Banga ñga diótay.

Cantarin. = Ang nagacolocanta sa masóbsob, ang nagacanta sa mga dóla.

Cántaro. V. *Cántara.*

Cantatriz. V. *Cantarin.*

Cantazo. = Pagbonó sa bató.

Cantera. = Yota con lugar ñga pagacoháan ug pagacalían sa mga bató.

Cantería. = Quinaádman sa pagsáp ap sa mga bató ñga boloháton sa mga cota.

Cantero. = Tigsápsap, somalápsap, ang nagasápsap sa mga bató.

Cántico. = Paggóya góya, pagdáyeg sa Dios sa pagsómay sa obán ñga mga salmos sa santos ñga Solat.

Cantidad. = Pagcadagcó, pagcabóg-at ug socod sa bísan ónsa. * Bahin ñga dolodagcó sa bísan ónsa. * Idológan sa pagponó sa bísan ónsa ñga colang sa usá ca pagísip sa salapí.

Cantillo, to. = Bató ñga diótay.

Cantimplora. = Solódlan, panonódlan ñga tombága, sa tíngga con sa salapí, ñga pagabognáoan sa tobig.

Cantina. = Lugar sa ilálom sa yota ñga pagatipígan sa vino sa gasto sa matagádlao sa baláy. * Lugar, tiendahán ñga pagabaligyáan sa vino ug sa mga calán-on. * Sodlánan sa mga ilímnon ug sa mga calán-on sa balon sa magalacát.

Cantinela. V. *Cantaleta.*

Cantinero. = Ang magbalántay ug ang magabalígya sa mga ilímnon.

Canto. = Bató. * Ang pagcanta ug paggóya góya. * Ang daplin sa bísan ónsa ñga díli panápton.

Canton. = Guinharían, longsod.

Cantonada. = Pagyóbit, pagtíao sa isigcatáuo, pagtistis.

Cantonera. = Tombága, pothao, salapí, &c., ñga ipahaáñgay sa mga dáplin ug mga esquina sa mga lamesa, mga solatánan, &c., arón malig-on.

Cantor. = Cantores, ang comalánta, ang nagagóya góya.

Caña alta y gruesa. = Caoáyan, botong. * Como las de pescar. = Bagácay. * Especie de carrizo. = Tangbo. * Dulce. = Tobó, pinalína. * De timon. = Caling * Para guardar agua, vino, &c. = Sagob, soquí, paligalón, caó-it. * (Pedazo de) para guardar cualquier cosa. = Sogong, longgánan, lolónggan. * Maciza, sin agujero. = Balocáoi.

Cañada. = Sapa, oálog, yota ñga calang sa talioála sa dohá ca boquid.

Cañafístola. = Canyapístola, baláyon, capichola.

Digitized by Google

Cañal. = Alad, lúgar ñga guilibótan sa caoàyan con sa bagácay, bongsod.
Cáñama. = Tampo.
Cañamar. = Yota ñga guitámnan sa cáñamo.
Cáñamo. = Tanóm ñga pagacoháan sa mga lugas ñga maíngon íngon sa lánot ñga guingálan osáb ug cáñamo.
Cañamon. = Ang bonga ug binhi sa cáñamo.
Cañaveral. = Caoayánan, yota ñga guitobóan sa manga caoáyan, ug mga bagácay.
Cañaverero. = Ang nagabalígya sa mga caoáyan, ug mga bagácay.
Cañazo. = Pagbónal ñga guibónal sa caoáyan.
Cañería. = Sandayóng ñga pagaagian sa tobig.
Cañizo. = Langcápan, palágpag.
Caño. = Capandáyan sa tombága, tíngga, salapí, &c., ñga malíngin ug bohóan: guinláyon, guinláoas
Cañon. = Idem. * Balahibo sa mga pacó sa mga langgam, ñga dagcó, ñga igasólat: pamódyong.
Cañonear. V. *Acañonear.*
Cañoneo. V. *Acañonear.*
Cañonería. = Cadaghánan, pagcadághan sa mga lothang.
Cañuela. = Caoáyan, bagácay ñga diótay, lipac sa caoáyan ug sa bagácay, salása, lag-i, tolásoc, coguing, cogit.
Cañutería. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga cañon sa organo.
Cañuto. = Halásam, loca, sogong, solpa, caóit, guinláyon, guinláoas, tayhop, atagán, salod.
Caoba. = Cahoy ñga poláhon, matíga, manindot ug mahál, maáyo sa pagbóhat sa mga casangcápan sa baláy.
Caos. = Ang pagcabótang sa ñgatanán ñga nahimótang sa calibótan, sa nahióna, sa ianámpa pa, dihá dihá sa pagbóhat sa Dios sa máong calibótan, ug sa oalá pa ipahósay sa Guinóo.
Capa. = Bisti ñga hatáas ñga igabisti sa mga laláqui sa Europa. * Ang tábon sa ibábao sa bísan ónsa. * Ang bisti sa mga Padre sa pagsáblig sa tobig ñga bendita, ug sa obán pa ñga pagaboháton sa Singbahán.
Capacidad. = Pagcadagcó sa bísan ónsa ñga lugar ñga pagabotánñgan ug pagasódlan sa bísan ónsa, luang.
Capacha. = Batólan, andólan. * V. *Canasta.*
Capacho. = Idem.
Capador. = Ang nagahibóto.
Capadura. = Ang samad ñga nahímo sa paghibóto.
Capar. = Paghibóto.
Caparazon. = Ang mga bocóg ñga nahatíla sa nacóha na ang onód sa mga lánggam.
Caparosa. = Yota ñga molomalágon ñga maáyo sa pagbóhat ug sa pagtína sa maítom.
Capataz. = Pañgólo, magbalántay sa mga magboboháat, sa mga mamomóo.
Capaz. V. *Capacidad.* * Ang dagcó caáyo ug igo arón mahodót dihá bísan ónsa ñga ibótang. * Tao ñga batid, ñga may quinaádman.
Capciosamente. = Sa pagcalaláng.
Capcioso. = Malalánñgon, malimbónñgon.
Capelo. = Ang calo ñga mapola pola ñga guicálo sa mga Cardenal sa santa Iglesia. * Ang cahímtang sa pagcacardenal.
Capellan. = Pareng sacerdote. * Ang Padre ñga magamisa sa solosingbahán con oratorio sa mga dágcong táuo. * Ang padre ñga nagacanta sa mga misa sa mga alampóan, mga singbahán con oratorio sa mga hári.
Capilla. = Panápton ñga guinaconót ug guiángay sa pagtábon sa olo. * Bahin sa bisti ñgá guinabisti sa obán ñga mga Padre, ñga icatábon opód sa olo, ug nagacaláin lain ug dágoay. * Salód solód ñga diótay sa solód gayód sa mga Singbahán, ñga guibotánñgan sa altal ug pagamisáhan. * Manga baláy ñga alampóan ug mga Singbahán ñga diótay sa manga calongsódan ug sa holohílit sa mga longsod. * Lamesáhan ug mga casangcápan sa pagmisa sa mga sacayán, ug ñga guidála dala opód sa mga pangobátan.
Capillo. = Panápton ñga igatábon sa olo. * Panápton ñga potíon ñga icatábon sa mga Padre sa olo sa mga báta sa óbus na síla guiboñágan. * Panápton ñga potíon ñga saláhan sa vino, tóbig, &c.
Capitacion. = Pagbáhin báhin ug pagtódlo sa támpo ug baláydon sa tagsa tagsa.
Capital. = Puhónan sa salapí ug sa manggád sa bísan cánsa. * Puhónan ñga guidála sa laláqui con sa bána sa pagcamíño nía. * Longsod ñga ponóan con cabecera sa tágsa ca Guinhadían con provincia. * Sala ñga dagcóan con ponóan sa obán ñga mga salá. * Bisan ónsa ñga dagcóan oyámot.
Capitalista. = Táuo ñga guitígom ang íang pohónan sa lónlon ñga salapí.
Capitan. = Táuo ñga pañgólo, maghohópot ug magbobóot sa pila ca táuo. * Pañgólo sa mga momomonó. * Ang magabóot sa usá ca longsod, ang hocom, ang gobernadorcillo. * Ang magahópot ug magabóot sa mga sacayán, ang may catongdánan. sa pagtódlo ug pagbántay sa íang pagadolóngan. * Ang magabántay sa laoigan con pondóhan, ug mañgáyo sa pinondóhan con sa báyad sa pagláoig. * Ang magabóot ug magsógo sa manga soldados ñgatanán sa tágsa ca pañgobátan, ug ang ponóan sa manga provincia. * Capitan general.
Capitanear. = Pagsógo ug pagbóot sa mga soldado, sa mga calongsódan ug sa mga caoatán.
Capitanía. = Cahímtang sa pagcacapitan.
Capitel. = Ang olo cong catapósan, dapit sa itáas, sa mga columna, sapitel.
Capiton. = Isda ñga motobó sa yánang, ang olo nía dagcóan caáyo.
Capitulacion. = Pagáñgay, pagsábot, pagpólong polong, pagcaámpo.
Capitular. = Idem. * Táuo ñga may tiñgog sa manga pagcabildo. * Pagámpo.
Capítulo. = Bahin. * Bolos. * Pagcabildo, pagsábot sa manga Padre, ug sa mga canónigo, sa paghiñgánlan sa íang ponóan ug sa bísan ónsa ñga quinaháng lan ñga boháton.
Capon. = Hingbót-an, guibóto.
Caporal. = Pañgólo sa pila ca táuo. * Ang magabántay sa mga magboboháat ug mga mamomóo.
Capote. V. *Capa.* = Ápan quiní may mangas ug díli mahalagpád caáyo. * Guiñgálan apód capote con díli macacóha sa bazas ang obán sa nanagsogál, ang nagapildi.
Capotillo. = Capote ñga diótay.
Capricornio. = Timáan sa usá ca tápoc sa mga bitóon sa Lánñgit.
Capricho. = Paghúna húna ñga caugalíñgon ñga guícan usáhay sa catáhap lámang. * Caogalíñgon ñga pagbóot. * Pagcamáo máo.
Caprichoso. = Ang mosócod sa íang boboháton sa íang lamang ñga caugalíñgon ñga pagbóot, ug mosonód niána sa díli gayód pasámbag. * Ang magamáo máo.
Caprichudo. = Como el anterior.
Captar. = Pagcáhig, pagcábig sa pagbóot ñga caogalíñgon sa bísan cánsa, tonñgód sa mga pólong ñga malómo, sa maáyong pagábi ug sa pagálam alám.
Captura. = Pagcadácop, pagdácop sa saláan.

Digitized by Google

Capturar. = Pagdácop pagsácop.
Capuchina. = Monja, binócot sa caparían ni san Francisco.
Capuchino. = Padre sa maong caparían, may bongot nga hatáas.
Capullo. = Balay bálay nga pagaboháton sa olod nga nacagáma sa igagáma. * Ang bolac sa poyos pá, sa oalá pa magbócad, sa oalá pa gomóa sa íang balay bálay, sa íang potót.
Capuzar. V. *Chapuzar*.
Cara. = Nauong. * Atubángan sa bísan ónsa.
Caraba. = Sacayán.
Carabela. = Sacayán nga hatáas ug haíctin. * Bocág, tagácan.
Carabina. = Pusil nga hamóbo.
Carábinazo. = Ang pagbotó ug pagtónog sa carabina con guibohían na.
Carabinero. = Soldados nga nagacabayo.
Caracoa. = Balóto.
Caracol de mar. = Quinháson. = De tierra. = Tabángcay. * Hagdanán nga nagatóyoc tóyoc.
Caracola. = Quinháson.
Caracolear. = Pagtóyoc tóyoc.
Caracolero. = Ang mangingihas, ang mangíhas ug magabalígya sa mga quinháson.
Caracolillo. = Quinháson nga diótay. * Tanóm.
Carácter. = Quinaía sa mga táuo ug sa mga botang. * Gaoi, batásan. * Calig-ónan sa búot. * Dongog nga macóha sa táuo tongód sa íang hatáas nga opicio ug cahímtang. * Timáan nga espirituhánon.
Caracterizado. = Táuo nga dato tongód sa íang pagcahímtang.
Caracterizar. = Pagláin láin sa tagsa ca bótang sa íang caogalíngon nga timáan. * Paghátag sa gahóm sa mga táuo sa paghátag opód canila sa hatáas nga opicio con cahímtang.
Caramba! = Pástilan, pástilan odóy!
Carámbano. = Tipac sa tubig nga tibúoc tongód sa tognao.
Caramel. = Isda maingon íngon sa tamban.
Caramelo. = Matám-is nga magahí ug matagó.
Caramente. = Sa pagcamahál.
Caramillo. = Tolónggon nga maingon íngon sa usá ca plauta nga manípis. * Tapoc sa bísan ónsa nga díli maáyo ang pagcabótang, nga nagobót. * Bacac, polong nga quinóti cóti.
Carantoña. = Babáye nga malágsot ug tigúlang, nga padíhog ug padáyan, arón pagaíngnon nga maáyo sía ug náuong, ug sa pagtolotábon sa íang calágsot. * Pagálam álam sa bisan cansa sa pagdángat sa búot dadangáton.
Carantoñero. = Ang tigálam álam, ang nagaálam álam.
Caraña. = Tagoc sa cahoy.
Carapacho. = Balay bálay sa mga paoícan ug mga oláng, mga ománg, &c.
Caravana. = Cadaghánan sa mga táuo nga nanagobán síla sa paglacát, sa pagbiaje.
Carbon. = Oling, aguipó nga guipálngan sa caláyo.
Carbonear. = Pagbóhat sa oling.
Carbonera. = Horno nga pagasonógan sa mga cahoy sa pagbóhat sa oling. * Lugar nga pagatipígan sa oling.
Carbonería. = Lugar nga pagabaligyán sa oling.
Carbonero. = Ang magabóhat con magabalígya sa oling.
Carbunclo. = Bató nga mahal. * Hobág nga may tomóy tomóy ug masaquét caáyo sa pagnána na.
Carbunculo. = Bató nga mahál.
Carcaj. = Talángan, panonódlan nga halagpád dapit sa itáas ug haíctin dapit sa óbus, nga pagatipígan sa mga pana.
Carcamal. = Dangga nga angay sa mga tigúlang.
Carcañar. V. *Calcañar*.
Cárcel. = Bilanggóan, presóhan.
Carcelaje. = Hinángtang.
Carcelería. V. *Cárcel*.
Carcelero. = Ang magbalántay sa bilanggóan, alguacil.
Carcoma. = Bocboc, anay, agay ay.
Carcomer. = Pagbógboc, pagagáy ay.
Cardar. = Pagámdam sa balahíbo sa mga carnero sa paggáling. * Pagbósog sa gapas.
Cardenal. = Padre sa dágcong cahímtang, somalámbag sa Santos nga Papa.
Cardenalato. = Pagcahímtang sa cardenal.
Cardenillo. = Binócboc nga berde nga guícan sa tayá sa mga tombága.
Cárdeno. = Ang may color nga molomaíton, malágom.
Cardinal. = Guinicánan, sinógdan.
Cardo. = Tanóm, catang cátang.
Cardúmen. = Cadaghánan sa mga isda. * Panón.
Carear. = Pagatóbang, pagpaatóbang, pagtándig, pagíndig, pagtándi.
Carena. = Pagcaáyo sa mga sacayán, pagbólit, pagsólot ug pagbóhat sa obán nga qiunahánglan nga icaáyo sa mga sacayán.
Carencia. = Pagcaoalá sa bísan ónsa.
Carenero. = Lugar nga guitagána sa pagáyo sa manga sacayán.
Careo. = Pagatóbang, pagcaatóbang.
Carestía. = V. *Carencia*. * Pagoalá, pagdáot sa panóig sa humáy, maís, &c. * Tiempo sa gotom.
Careta. = Nauong nauong sa papel con sa láin nga hilimóon nga igatábon sa náuong nga túod.
Carey. = Sisic, balay bálay sa paoícan.
Carga. = Lolan, bala. * Catongdánan sa tagsa tagsa ca táuo, somála sa íang opisio con cahímtang.
Cargadero. = Lugar nga guitagána sa pagbótang sa mga lólan nga guiháoas sa mga sacayán ug sa guipanagbála sa mga táuo, ug sa paggámit opód sa maong lúlan ug bísan ónsa nga babaláon.
Cargador. = Ang naggalólan sa íang manggad sa manga sacayán. * Ang táuo nga may opisio sa pagbála bála sa bisan ónsa nga ipabála canía con ipapás-n ba.
Cargamento. V. *Carga*.
Cargar. = Paglólan, pagbála, pagyáyong, pagpás-an. * Pagtábo, pagtingób, pagtámbong sa dághan nga táuo sa bísan diin.
Cargazon. = V. *Carga*. * Pagcabóg-at, pagcalóya sa olo con sa bísan ónsong báhin sa láoas. * Pagcadáot sa bánua, cadaghánan sa mga pangánod ug mga dag-om nga maítom ug mabagá.
Cargo. = Catongdánan sa tagsa tagsa ca táuo. * Ngatanán nga guidáoat sa bísan cansa nga táuo nga quinahánlan nga timaánan. * Pagcoaláy pagtóman sa caogalíngon nga catongdánan. * Salá, sayóp.
Cariacontecido. = Táuo nga masolób-on, sa maminggáuon nga náuong, ang nagasobó.
Cariaguileño. = Táuo sa hatáas nga náuong.
Cariancho. = Táuo sa halagpád nga náuong.
Caribe. = Táuo nga mabángis, mamomógos.
Caricatura. = Ladáoan nga pinintal sa malágsot nga náuong.
Caricia. = Pagálam álam, polong nga maáyo, malómo, matám-is.
Cariciosamente. V. *Cariñosamente*.
Cariciosо. * *Cariñoso*.
Caridad. = Calóoy, paghigógma. * Paglímos sa naquiglímos.
Carifruncido. = Táuo sa náuong mga maísog.
Carigordo. = Táuo sa matámboc nga náuong.
Carilargo. = Táuo sa hatáas nga náuong.

Digitized by Google

Carilucio. = Táuo sa náuong ñga masíñao.
Carilla. V. *Careta.*
Carilleno. = Táuo sa masópang ñga náuong.
Carillo. = Bísan ónsa ñga molomahál.
Carinegro. = Táuo so náuong ñga maíton.
Cariño. = Gugma, maáyong boot, timáan sa pagpalángga.
Cariñosamente. = Sa malómo ug maáyong cabobót-on, sa dagcóng gugma.
Cariñoso. = Ang mahagúgma, ang magapalángga.
Cariraido. = Táuo ñga oaláy caólao.
Cariredondo. = Táuo sa náuong ñga malíñgin.
Carísimo. = Ang mahál uyámot. * Ang hinigógma caáyo.
Carísima. = Hatag ñga guilólot sa Dios sa táuo ñga guibóot nía.
Carita. = Nauong ñga diótay.
Caritativamente. = Sa pagcalóoy, sa calóoy.
Caritativo. = Táuo ñga mañgiloóyan, tigcalóoy, ang nalóoy.
Carmen. = Bisti ug Escapulario ñga guiñgálan ni María Santísima sa Cármen.
Carmenador. = Ang magaándam sa lana sa mga carnero sa paggáling. * Ang nagabósog sa gapas.
Carmenar. = Pagbósog.
Carmesí. = Panápton ñga mapóla caáyo ug manindot.
Carnada. = Paon sa pagcóha sa mga isda ug sa obán pag mga mananáp.
Carnal. = Táuo ñga calibotánan, sa maláo-ay ñga batásan.
Carnalidad. = Pagcalá-oay.
Carnalísimo. = Maláo-ay oyámot.
Carnalmente. = Sa pagcaláo-ay.
Carnaval. V. *Carnestolendas.*
Carnaza. = Ang panit dápit sa solód, dápit sa onód. * Pagcadághan sa onód, sa carne.
Carne. = Onód.
Carnero. = Carnero.
Carnestolendas. = Ang toló ca adlao ñga guisóndan sa barlis, sa miércoles sa abó.
Carnicería. = Lugar ñga pagbaligyáan sa carne, ñga pagapátyan sa mga mananáp.
Carnicero. = Ang nagabalígya sa carne. * Mananáp ñga mucáon sa isigcamananáp ug hasta sa mga táuo. * Táuo ñga mabáñgis.
Carnívoro. = Mananáp ñga mocáon sa mga laoas ñga minatáy.
Carnosidad. = Onód ñga motóbo sa libót sa manga samád, ug ang motóbo ug labí sa ubán ñga manga bahin sa laoas.
Carnoso. = Ang may onód, ang matámbec caáyo.
Carnudo. = Idem.
Carnuza. = Pagcadághan sa carne ñga magasóm-ol sa guinháoa.
Caro. = Ang mahal. * Guipalángga, hinigógma.
Carpeta. = Tabon sa panápton con sa panit ñga quinórti sa mga lamesa, mga caban, &c., arón díli hológan sa hogao. * Solódlan sa mga papel. * Ang hanig sa pagsólat, ug ang pagabotáñgan sa papel ñga pagasolátan.
Carpintear. = Pagpánday, pagbóhat sa bísan onsa ñga casangcápan sa cahoy.
Carpintería. = Lugar ñga pagabohátan sa bísan onsa sa cahoy.
Carraca. = Palacópac. * Sacayán ñga dagcó ug mabóg-at, ñga colang sa católin.
Carraco. = Tigólang, maloyáhon, bacól tonñgód sa hatáas ñga edad.
Carraspera. = Arat, pagcaárat sa totónlan, pagcaádao.
Carrear. = Pagdalágan. * Dalan ñga halagpád.
Carreta. = Galíñgan.
Carretada. = Ang lolan ñga guidála sa usa ca carreta,
Carretela. = Coche ñga pagaátpan ug pagacoháán sa atóp somála sa pagbóot sa nagasacáy dihá niána.
Carretera. = Dalan ñga halagpád, ñga arang pagaaguían sa mga carreta ug mga coche.
Carretilla. = Capandáyan sa pagtóon sa paglacát sa mga bàtang diótay. * Pagbóhat sa bísan onsa tonñgód lamang sa batásan, sa oalá huna humáon ug maáyo. * Cohete. = Pinótol ñga bagácay ñga sinódlan sa pólvora. * Pagsaólo ug maáyo sa guibásа, ug pagsómay sa guisaólog.
Carricoche. = Galíñgan ñga may atóp maíñgon sa coche.
Carril. = Timáan ñga nahabílin sa yota ñga guiagían sa mga galíñgan, sa mga carro ug mga coche.
Carrillera. = Ang icabáat sa mga soldados sa ilang calo sa ilálom sa solang.
Carrillo. = Aping, apapáñgig, ipipíñgig.
Carrilludo. = Táuo ñga may dagcóng aping.
Carrizal. = Yota ñga guitódcan sa daghan ñga manga tangbo ug mga sagbot.
Carro. = Galíñgan.
Carronada. = Lothang ñga hamóbo.
Carroza. = Coche ñga dagcóan, ñga guidáyan dayánan ug maáyo. * Atóp átop ñga pagaboháton sa mga sacayán dapit sa olín.
Carruaje. = Cadaghánan sa mga nanagcaláin lain ñga mga carro, mga coche, &c., ug bisan usá lamang ca coche, &c.
Carta. = Solat, dahon sa baraja.
Cartabon. = Escoala.
Cartazo. = Solat ñga may tuyo sa pagcasába ug pagsáoay.
Cartel. = Papel ñga sinolátan sa mga pagbaláod ug pagmantalá sa mga ponóan ug sa obán pa ñga quinahánglan ñga hisáydan ug hibalóan sa cadaghánan, ñga ipamílit, ñga itápot sa cadaygánan.
Cartera. = Sodlánan sa panápton con sa panit ñga pino, sa pagsolòd ug pagtípig sa mga solat ug ubán pang mga camatoódan ñga may quinahánglan ñga batónan ug tipígan ug maáyo.
Cartero. = Táuo ñga nagapáhat sa mga solat sa higtúngdan ñga tagía.
Cartilla. = Librong diótay ñga gagamíton pagóna sa mga báta ñga nanagtóon sa pagbása. * Camatoódan ñga ipanghátag sa mga Obispo sa mga Padre ñga guiordinahan nila.
Carton. = Cadaghánan, pagcaípon sa daghánan ñga mga papel, ñga napílit sa atóle con sa cola, arón mahiósa ug mabagá.
Cartuchera. = Sodlánan, panonódlan sa mga cartucho ñga ponó sa pólvora, ñga guidála dála sa mga soldados.
Cartucho. = Pinótos sa pólvora ñga igo sa tagsa ca pagbóhi sa posil.
Casa. = Baláy. * Cadaghánan sa mga anac, manga binatónan ug mga sologóon ñga solód sa tagsa ca baláy. * Ñgatanán ñga mga tauo lioat sa usá ca guinicánan ug ñga guiñgálan sila sa magsáma ñga icadúhang ñgalan.
Casaca. = Bisti sa mga laláqui, ñga maíñgon sa supa, ñga guibitáyan sa duruhá ca tomòy dapit sa licód, ug guiboctónan.
Casadero. = Táuo ñga may edad ñga igo adón mamíño.
Casamata. = Lugar ñga obos sa mga cota ñga guibotáñgan sa mga lothang ñga icasócol sa manga caáoay.
Casamentero. = Táuo ñga magapatigáyon sa pagcasàl, sa pagmíño sa mga olitáo ug sa mga dalága, tigpamaláye, ang nagapamaláye.

Digitized by Google

Casamiento. = Pagcasál, pagcamíño.
Casapuerta. = Ganháan sa baláy, alagaían sa pagsolód sa baláy.
Casaquilla. = Casaca ñga hamóbo; holohatáas lamang sa sopa, apan may duhá ca tomóy dapit sa licód.
Casar. = Cadaghánan sa mga baláy sa banua ñga dili macagáma ug longsod. * Pagcasál, pagmíño. * Pagpatigáyon sa bísan cansa ñga tauo arón mamíño ang mga tauo ñga anáa sa ilálom sa iang gahóm, pagpamálaye caníla.
Casca. = Ang opá, ang panit sa manga uvas, sa mga paras, sa obus ñga guipígan ug guicoháan sa doga.
Cascabel. = Cólong cólong, códong códong.
Cascada. = Ambácan sa tobig, caoasán.
Cascado (estar). = Tauo ñga tigúlang na caáyo, malóya, ñga díli na macáscog.
Cascajal. = Lugar, yota sa daghánan ñga mga batóng diótay.
Cascajo. = Cadaghánan sa mga bató ñga diótay, magamáy.
Cascajoso. V. *Cascajal.*
Cascamiento. = Pagcalótac, pagcabóong, balána, pagcabásag.
Cascar. = Basag, booac, balána, lotac, boong.
Cáscara. = Panit. * De coco, (fruta) estoposa. = Bonot. * De idem, interior y dura. = Bagól. * De paláy. = Tahóp.
Cascarilla, ta. = Panit ñga diótay. * Panit ñga guiñgálan ug quina panit * Dahon ñga pino ug manípis sa tombága ñga icatábon sa bísan onsa.
Cascaron. = Panit sa itlog.
Cascarron. = Baol, maháit. * Tinñog sa tauo con sa mananáp ñga dagcó, hagáohao, ñga dili maáyo patalinghógan.
Cascarudo. = Bísan ónsa ñga may panit ñga dagcó ug mabagá.
Casco de la cabeza. = Bagol bagol. * De coco *(chireta).* = Bagól. * Pedazo de cualquier vasija quebrada. = Tipic, tipac. * Buque de cualquier navío sin palos ni járcias. = Sacayán. * Capas de cebolla, &c. = Panit, sapao sapao. * Uña de los piés y manos de los caballos, carabaos, &c. = Cocó.
Cascudo. = Manapáp ñga may dagcóng cocó.
Casera. = Babáye ñga nagaalíma ug nagasílvi sa usá ca laláqui con sa daghan ñga mga laláqui.
Caseramente. = Sa oaláy coti coti, sa pagcasáyon.
Casería. = Baláy sa banua ñga pagapóy-an sa manga magbalántay sa mga cabalánan.
Caserío. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga baláy ñga nagahímo sa mga longsod.
Casero. = Ang tagía sa baláy. * Ang magbalántay ug maálam magalíma sa iang baláy. * Mga cahoy ñga guialimáhan ug guibantáyan, díli ihálas ug todocbánua.
Caseta. = Baláy ñga baol baol, payág.
Casi. = Hapit, didiót da, colang ug diriót.
Caso. = Pagsodíl, paghitábo, cahigayónan.
Casorio. = Pacasál, pagcamíño ñga díli maáyo, cay oalá huna hunáon ñga daan sa mahínay ñga paghúna húna.
Caspa. = Dalícdic, daquí.
Caspita. = Pastilan.
Casposo. = Ang may daghan ñga caspa, dalícdic, daquí, dalicdícon, daquíhon.
Casquete. = Calo calo sa panit con sa panápton ñga igatábon sa olo. * Tabon sa olo ñga guibólit ug guidíhog sa salong ug lain pa ñga mga tambal, sa pagtámbal sa mga nuca ñga guiñgálan ug tiña.
Casta. = Lioat, pagcacaobánan.
Castamente. = Sa pagcaólay.
Castaña. = Bonga sa España.
Castañeta. = Castañetas.
Castañetear sonar las choquezuelas de las rodillas, los artejos de los dedos, &c. = Loto, lito.
Castañuela. = *Castañetas.*
Castellano. = Pinamólong ñga quinatsíla sa mga catsíla, casíla. * Ang magbalántay sa mga cota * Ang táuo ñga molópio sa castilla, ang natáuo sa castilla. * Ang nanonñód sa castiya
Castidad. = Pagcaólay, pagcacastos.
Castigador. = Maghalámpac, homalámpac, tigsáoay, tigbárlong.
Castigar. = Hampac, gaid, bonal, saoay, barlong, sáquet, yogot.
Castigo. = Idem.
Castillo. = Bantayán, ilíhan, lantáoan ñga dagcóan ug malíg-on. * Ang atóp sa mga sacayán dapit sa olin.
Castísimo. = Ang olay caáyo.
Castizo. = Ang may guinicánan ñga maáyo. * Pagpamólong ñga hingpit, ñga díli salicoáoot, ñga díli pagasáctan sa mga polong ñga díli mao, ñga díli macaígo.
Casto. = Olay, potli.
Castor. = Mananáp sa opat ca tiil, maíngon íngon sa usá ca iríng, mabóhi sa yota ug sa tobig.
Castrar. V. *Capar.*
Castron. = Canding ñga laqui ñga guihibótan.
Casual. = Como el siguiente.
Casualidad. = Polong con bohat, pagsodíl ñga oalá húna honáon, ñga ahat, tagcoláhao, ñga oalá ipaábot, ñga oalá holáton sa mga táuo.
Casualmente. = Idem.
Casucha. = Baláy ñga diótay, ñga oaláy bale, payág, balong balong.
Casulla. = Bisti ñga guibisti sa mga Padre, sa pagmisa.
Cata. = Pagdímdim sa mga ilímnon. * Pagtagámtam.
Cataclismo. = Pagcagobót sa calibótan, maíngon ñga sa tiempo sa paglonóp.
Cataplasma. = Haclop, hampol.
Catar. = Pagtílao, pagdímdim, pagtagámtam.
Catarata. = Bolog sa mga matá.
Catarro. = Sip-ón, obó.
Cataviento. = Casicási.
Catecismo. = Libro ñga sinolátan sa tocso, sa pangadyéon.
Catecúmeno. = Ang táuo ñga boótan na ñga guitódlo ug guiándam sa pagdáoat sa boñag.
Cátedra. = Lugar ñga maíngon íngon sa dagoay sa oalihánan, ñga pagalingcódan sa mga magtotóon, sa pagtóon ug pagásoy sa ilang mga tinón-an.
Catedral. = Singbahán ñga ponóan sa obán ñga manga Singbahán, ñga guibotángan ug guihóptan sa Obispo con sa Arzobispo.
Catedrático. = Magtotóon sa hatáas ñga quinaádman.
Catequismo. = Ang pagtóon ug pagtódlo sa quinahánglan ñga hibalóan sa táuo ñga pabóñag.
Catequista. = Ang magatóon sa táuo ñga pabóñag.
Catequizar. V. *Catequismo.*
Caterva. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga táuo.
Católicamente. = Sa pagcaángay sa guitóon sa santa Iglesia.
Catolicismo. = Ang pagcadághan sa mga cristianos, cadaghánan sa mga táuo ñga sacop sa Religion ni Jesucristo. * Ang pagtóo sa Iglesia católica.
Católico. = Camatoódan ñga oaláy duha duha. * Ang matúod cay guipamólong man sa Dios, busa tacós gayód ñga pagatoóhan sa manga táuo. * Táuo ñga sacop sa Religion cristiana. * Ñgalan ñga guicahiñgálan sa mga hari sa España.

Digitized by Google

Catorce. = Napólo ug opát.
Catorcena. = Cadaghánan sa napólo ug opát ca táuo, mananáp, &c.
Catre. = Lancápan nga tinóyo pagbóhat, arón homígda dihá ang mga tauo, catre.
Cauce. = Alaguian nga halálon sa tobig.
Caucion. = Camatoódan nga guihátag sa usá ca táuo sa lain nga táuo, sa pagtúman sa guisógo cania, sa guisáad nia, &c.
Caudal. = Pohónan, catigayónan, manggad, dona.
Caudalosamente. = Sa pagcadagcó, sa pagcadághan.
Caudaloso. = Sobá nga guibaháan sa daghan nga tobig.
Caudillo. = Pangólo, ang magabóot ug magasógo, sa mga soldados, ponóan.
Causa. = Hingtóngdan, guinicánan, tongód. * Guilioátan. * Ang mga papel nga sinolátan nga gihingánlan ug proceso, tongód sa saláng dagcó nga guibóhat sa bísan cansa nga táuo.
Causal. = Hingtóngdan, hinóngdan.
Causar. = Paghímo. * Gninicánan, hingtóngdan sa bísan ónsa.
Cáustico. = Tambal, haclop, hampol, hilog nga maísog, nga magapáso ug magapalábtog sa panit sa laoas nga guidapátan ug guibotánganan.
Cautamente. = Sa pagcatagána.
Cautela. = Pagcatagána, pagcaándam. * Pagcalímbong pagcalaláng, pagándam, pagtagána.
Cautelosamente. V. *Cautamente*.
Cauteloso. = Táuo nga magaándam, magatagána. * Ang matáhap, matahápon. * Soab, loib.
Cauterizar. = Pagpáso, pagsónog sa onód sa manga samad nga daútan ug nadonot.
Cautivar. = Pagbíhag, pagpamíhag.
Cautiverio. = Cabihágon, cabihágan.
Cautividad. = Idem.
Cautivo. = Bihág.
Cauto. V. *Cauteloso*.
Cavador. = Tigcále, comalále, magcacále, ang nagacále.
Cavadura. = Pagcále, quinále, quinalían.
Cavar. = Cale, cotcot.
Caverna. = Langob. * Bohó nga guigáma sa nana sa mga sámad.
Cavernoso. = Lugar, yota nga may daghan nga manga langob, langóban caáyo.
Cavidad. V. *Capacidad*.
Cavilar. = Paghúna huna sa bísan ónsa sa dagcóng pagcóti coti, sa oaláy hingtúngdan.
Cavilosidad. = Idem.
Caviloso. = Ang nagahóna húna sa bísan ónsa, guican lamang sa íang catáhap. * Ang matahápon.
Cayado. = Sogcod nga balicó sa tomóy, nga guinagámit sa mga baquero sa mga carnero ug manga canding. * Sogcod sa mga Obispo.
Cazabe. = Manga torta, maroya nga pagaboháton sa mga indio, sa nagacaláin lain nga mga gamót.
Cazador. = Tigpangáyam, tigposíl, tiglít-ag sa manga langgam ug mga mananáp, sa pagcóha canila.
Cazcarria. = Pisac, yànang nga napílit sa sidsid sa mga saya ug sa mga bisti nga hatàas. * Ang sip-on, ang cogmo nga nagahí sa talamboan, sa manga bohó sa ilong.
Cazar. = Pagpangáyam, pagposíl sa mga langgam ug sa mga mananáp, paglít-ag canila.
Cazo. = Tacho.
Cazuela. = Sodlánan nga malíngin, sa yota.

CE

Cebadera. = Layág nga itáod sa mga sacayán, sa baupres.
Cebar. = Pagpacáon sa mga mananáp, sa manga baboy, &c., sa mga calán-on nga piníli, arón tomámboc sila. * Pagláming.
Cebo. = Ang manga calán-on nga ipacáon sa manga mananáp, arón managtámboc sila. * Pólvora nga ibutang sa bohó sa mga lothang con sa mga posil sa pagbóhi canila. * Para pescar ó cazar. = Paon.
Cebolla. = Seboyas.
Cebon. = Lináming.
Cecear. = Pagyónngit, pagtóna tóna.
Ceceo. = Idem. * Pagcayónngit, pagcatóna tóna.
Ceceoso. = Tao nga yongit, tigtóna tóna.
Cecina. = Tapa, tasajos, carne nga inasínan ug binólad.
Cedazo. = Agágan sa binócboc, ayágan.
Ceder. = Paghátag, pagtógot. * Paghínay hinay, pagádang arang, pagoloóndang.
Cedro. = Lanibga.
Cédula. = Papel nga diótay nga pagasolátan sa bisan ónsa nga quinahànglan, ug nga ihátag sa táuo nga hingtúngdan. * Papel nga pagasolátan sa manga sogo sa mga hari ug sa ílang pagbóot ug nga guibotánganan sa sinógdan ug ingon niíni. * Aco ang Hari.
Céfiro. = Hangin nga mahínay hinay.
Cegar. = Pagbotá. Pagláin sa húna húna guican sa mga cailibgon nga mangil-ad.
Cegato. = Ang dili macaquita ug maáyo, halap halap.
Cegatoso. = Idem.
Ceguedad. = Pagcabotá. * Pagcaláin sa boot ug sa húna húna tongód sa pagdáog sa mga cailibgon nga daótan.
Ceguera. = Idem.
Ceja. = Quilay.
Cejar. = Pagsíbog, pagisíos. * Pagárang ádang, paghínay hinay, pagísol.
Cejijunto. = Ang guitódcan sa daghan nga balahíbo sa mga quilay.
Cejudo. = Idem.
Celada. = Pagcaátang sa lugar nga tinágo, sa pagtágbo ug pagsógat sa bisan cansa nga tauo sa calit, sa oaláy catáhap, ug sa oalá magtagána ug magándam ang guiatánganan. * Limbong, laláng. * Pagháb-on.
Celador. = Ang nagabántay, magbalántay, ang nagaátang, omalátang.
Celaje. = Pangánod, dag-om.
Celar. = Atang, bantay. * Pagtimáan sa mga paglíhoc, paglacát ug pagbóhat sa bísan cansa nga táuo.
Celda. = Solód nga guimpóy-an sa tagsa ca Padre ug sa mga binócot, sa mga monja, sa mga convento.
Celebrante. = Ang Padre nga nagamisa ug magamisa pa.
Celebrar. = Dayeg, bantog. * Pagtáhod sa cadaigánan, pagsíngba sa mga tolóohan sa atong santos nga Pagtóo. * Pagpiesta sa dagcóng pagcabántog. * Pagmisa sa mga Padre.
Célebre. = Ang bantog caáyo, ang catingaláhan, banságon. * Táuo nga matístis, sa maáyong boot, malipáyon.
Célebremente. = Sa pagcabántog
Celebridad. = Dongog, bantog, bansag. * Ngatanán nga guitagána ug guidóngan sa pagbóhat sa mga piesta.
Celebro, coronilla. = Alimpólo. * Sesos. = Otoc. * Salabótan, caboótan.
Celemin. = Tacsánan maíngon íngon sa gantang.
Celeridad. = Pagcadalí, pagcalágmit.
Celeste. = Ngatanán nga nahatongód sa Langit. * Ang nanongód sa cabolahánan, sa pagnimayáan sa Langit. * Ang may color ingon sa color sa Langit.
Celestial. = Idem. * Ang hingpit, toman, maáyo oyamot.
Celestialmente. = Sa pagcabóot sa Langit, sa pagbóot sa Dios. * Sa pagcahingpit, sa pagcatóman.

Digitized by Google

Celibato. = Ang cahimtang sa pagcaolitáuo. * Tauo nga oalá pa mamiño, apan nga arang sia mamiño ug boot.
Celo. = Pagbántay sa masingcámot caáyo, pagbántay sa dongog ug sa paghimáya sa Dios. * Pagabobhó, pagaboghó.
Celoso. = Maaboghóon, ang magaboghó, aboghóan. * Ang nagabántay ug maáyo. * Sacáyan nga maquilas, nga magataquilid, malingga lingga.
Celosía. = Linála sa mga papán nga manipis ug halotin nga pagacúrus curúson, nga guibinlan sa manga bohó nga diótay, sa pagsólong con ibútang na sa atubángan sa mga bentana ug con sa lain ba nga lugar.
Celsitud. = Pagcahalángdon, pagcatáas, pagcadagcó.
Cementerio. = Lobóngan, lobngánan, lolóbngan.
Cena. = Panihápon.
Cenáculo. = Solód nga guipanihapónan ni Jesucristo ubán sa fang mga guintó-ian sa catapúsan nga pagpanihápon, sa guisóndan nga adlao sa fang Santos nga Pagpasáquit.
Cenador. = Tigpanihápon, ang manihápon. * Lugar nga malíngin sa mga tanáman, nga guitabónan ug guilandóngan sa mga balágon, sa mga paras con sa manga cahoy.
Cenagal. = Pisácan, cayanángan.
Cenagoso. = Ang naponó sa pisac, sa yánang.
Cenar. = Pagpanihápon.
Cencerrada. = Pagpatónog sa mga bodyong, pagtáihop sa mga songay, pagbásal sa mga caláha ug sa manga tolotombága, pagbágting sa mga lingánay nga diótay ug sa malágsot ug tingog, sa pagtíao sa mga tigólang nga namiño, sa nahaónang gabíy sa pagcasál caníla.
Cencerrear. = Idem.
Cencerro. = Lingánay nga diótay sa puthao nga manípis, con sa tombága ba, nga guinabítay sa liog sa mga baca, sa mga carnero, &c.
Cenefa. = Tinábas nga panápton nga ibótang ug ibalábag, dapit sa itáas, sa mga cortina, sa mga tabil, sa mga pabellon, &c.
Ceniciento. = Ang may color sa abó.
Cenit. = Ang lugar sa Langit nga natónton ug atúbang sa atong mga olo.
Ceniza. Abó.
Cenizoso. = Bisan ónsa nga sináctan sa abó.
Censatario. = Omalábang.
Censo. Abang.
Censura. = Ang paghúna húna ug pagásoy sa pagcaáyo con sa pagcadaótan sa mga libro, sa obos na guibása. * Castigo sa mga saláan nga ibótang sa mga ponóan sa santa Iglesia, nga angay ug ingon sa nahamótang sa mga tolománon nga guingalan ug cánones.
Censurar. V. *Censura*.
Centella. = Linti. * Biti nga caláyo, aligáto.
Centellear. V. *Brillar*.
Centelleo. V. *Brillo*.
Centena. = Usá ca gatús.
Centenario. = Ang tiempo sa usá ca gatús nga túig. * Táuo nga may edad sa usá ca gatús ca túig.
Centeno. = Tanóm nga maingon ingon sa trigo.
Centésimo. = Ang macatúman ug macajusto sa isip sa usá ca gatús.
Centinela. = Bisan quinsa nga táuo nga nagabántay, bantay, magbalántay, ang nagaátang sa bisan díin.
Central. = Ang nahatongód sa talioála sa bisan ónsa.
Centro. = Ang talioála sa bisan ónsa.
Centurion. = Ang ponóan, ang pangólo, sa cánhing tiempo, sa usá ca tapoc sa mga soldados, sa pila ca soldados.
Ceñidor. = Bacos.
Ceñir. = Pagbácos, pagsángbod.
Ceñir. = Pagcabolíng-it, pagcaísog sa nauong sa tauo.
Ceñudo. = Táuo sa maísog ug bolíng-it nga nauong.
Cepa, tronco de plátano. = Olo. * Tronco de vides, árboles, &c. = Ponóan.
Cepillo para cepillar madera. = Sipiyo. * Para limpiar ropa. * Escoba. * Para echar ó poner limosna. = Alcansía, sodlánan, bolotángan sa salipí, sa limos.
Cepo. = Bilanggóan. * Capandáyan, lit-ag sa pagdácop sa mga mananáp. * Caban nga diótay nga yinaoíhan, nga bolotángan sa salapí, sa limos, sa mga Singbahán, sa mga preso. &c.
Cera. = Talo. * De los oidos. = Atóle.
Cerato. = Pasta, sinácot sa talo ug salong nga igapilit sa papel.
Cerbatana. = Sop-ot, lothang nga hatáas.
Cerca. = Alad, siclat. * Dapit, hadóol, hapit.
Cercado. = Lugar, tanáman, laoerta, &c., nga guilibótan sa mga cahoy con mga caoáyan, nga guiálad.
Cercanía. = Cadoólan, cadóol.
Cercano. = Hadóol, hapit.
Cercar. = Paglibót, paglípot, pagalídong. * Pagsíclat, pagálad, licos.
Cercenar. = Pagpótol, pagtábas sa daplin sa bisan onsa, paghinolíbis. * Pagdolodaginot, pagpótol potol sa gasto.
Cerciorar. = Pagmatúod.
Cerco. V. *Cerca* y *Cercar*. * De sol ó luna. = Alídong, payong. alíding.
Cerda. = Balahíbo sa baboy, sa cabayo, &c., balócag.
Cerdo. = Baboy.
Cerdoso. = Ang may daghan nga mga balahíbo.
Cerdudo. = Idem. * Táuo nga guitódcan sa daghan nga balahíbo sa dughan.
Cereal. = Humáy, maís, &c.
Cerebelo. Tingcoy.
Ceremonia. = Ang mga bohat nga nagacaláin lain nga pagaboháton sa Singbahan ug sa bisan díin, sa pagsíngba sa ngatanán nga canhic Dios, ug sa pagtáhod sa canhic calibótan.
Ceremonial. = Libro nga sinolátan sa ngatanán nga arang boháton sa cadaygánan.
Cerería. = Baláy nga pagaboháian ug pagabaligyáan sa talo, ug sa manga candela, ug hasta sa matám-is
Cerero. = Taoo nga nagabóhat ug nagabalígya sa talo. * Táuo nga tigsóroy sódoy lamang sa oaláy bohat.
Cerilla. = Candela nga diótay ug manípis caáyo.
Cerner. = Agag, ayag.
Cernidillo. = Olan nga binabáye, talígbos.
Cernido. = Inágag, iináyag.
Cernidura. = Inagágan, inayágan.
Ceroferario. = Ang nagadála ug nagatábiog sa incensario.
Cerote. = V. *Cerato*. * Cahádloc, catálao.
Cerradero. = Bisan onsa nga sinararáhan ug ang igasára.
Cerradura. = Yaoíhan.
Cerraja. = Idem.
Cerrajería. = Baláy nga pagaboháian ug pagabaligyáan sa mga yaoíhan, salsalán.
Cerrajero. = Ang nagabóhat sa mga yaoíhan, manaálsal.
Cerrar. = Sara, yaoi, locob, tabon. * Cerrarse la boca. = Tac-om, ongot, picot. * Los ojos. = Pióng. * El puño. = Comó, çomcom.
Cerrarse el orificio. = Quilpot. * El tiempo, oscurecerse. = Ngiob, dag-om, ngit ngit. * Herida. = Olat, pilot.

Digitized by Google

Cerrazon. V. *Cerrarse el tiempo*, &c.
Cerril. = Yota ñga capangpánñgan, cabatóan. * Táuo ñga borong, boquídnon, ihaláson, loog, simaron.
Cerro. = Boquid, bañgílid, baquílid.
Cerrojo. = Pothao ñga igatranca sa mñga tacop ug mñga talambóan.
Certeza. = Pagsáyod, casayódan.
Certidumbre. = Idem.
Certificacion. = Camatoódan sa bisan onsa.
Certificado. = Idem.
Certificador. = Ang nagapamatúod.
Certificar. Pagmatúod.
Cervato. = Anac ñga diótay sa osa.
Cerveza. = Ilímnon ñga nagáma sa tobig ñga hinolóman sa trigo con sa cebada ug sa dagámí ñga guihiñgálan ug lúpulo.
Cerviguillo. = Tingcoy, tangcógo.
Cerviz. = Idem.
Cesar. = Adang, ondang, poyo, honóng.
Cesta. = Bocág ñga diótay, tagácan.
Cesto. = Bocág. * V. *Canasta*.
Cetáceo. = Isda ñga dagcóan, sa dagat.
Cetrino. = Color ñga molomaíton ug boloberde.
Cetro. = Cahoy sa salapí con sa boláoan, ñga linabráhan ug maáyo, ñga timáan sa pagcahalángdon sa mñga hari.

CI

Cia. = Bocóg sa payod.
Ciaboga. = Ang pagtóyoc sa mñga sacayán ñga may gayóng, sa paggáod sa mñga gomaláod sa luyo ug sa pagsía, sa pagsíbog.
Ciar. = Sía, sibog, isol, isíos.
Cicatería. = Pagcahícao, pagcacáguis.
Cicatero. = Hicaoán, daginótan, caguísan.
Cicatriz. = Olat.
Cicatrizar. = Pagólat, pagpílot sa mñga samad.
Cidra. = Bonña ñga maluñgon iñgon sa limon, sa soá, sooá.
Ciegas (a). = Sa pagcaoaláy huna huna, sa pagcaoaláy boot, sa oaláy sugá.
Ciego. = Botá, bolag.
Cielo. = Lañgit. * Paghimáya sa lañgit, capaládan, cabolahánan, caolgánan, paholáyan. * De pabellon. = Lañgit lañgit.
Ciempies. = Olahípan, tipál-o,
Cien. = Usá ca gatús.
Ciencia. = Quinaárman, caálam.
Cieno. = Yánang, pisac, yota ñga mahágcot, lapoc.
Ciento. = V. *Cien*. * Pies. = V. *Ciempies*.
Ciérne. = Bolac sa mñga cahoy.
Ciertamente. = Sa pagcamatúod, matúod.
Ciertísimo. = Matúod oyámut, caáyo.
Cierto. = Matúod, sayod, dayág.
Cierva. = Osa ñga baye.
Ciervo. = Osa ñga laqui.
Cifra. = Pagsólat, solat ñga dili pagabotánñgan sa mñga letra ñgatanán, dinalíng polong.
Cigarra. = Gañgís.
Cigarrero. = Ang nagabóhat ug nagabalígya sa mñga tinóstos ñga tabaco.
Cigarro. = Tinóstos ñga tabaco, dahon ñga tabaco ñga liníquit, tabaco ñga tinádtad ñga pino ug magamáy caáyo ñga pinótos, liníquit con binódbod sa papel.
Cigüeña. = Langgam sa España ñga dagcó sa manóc: nagasálag sa mñga campanario.
Cilicio. = Bisti ñga maháit caáyo ñga guibisti sa mñga táuo ñga mapenitenciáhon. * Bacos ñga guitaólan sa mñga talicalá ñga toncan con sa mñga balahíbo sa baboy con sa cabayo, ñga ibácos ñga dapat sa onód sa buot magpasáquet sa laoas.
Cilindro. = Bisan onsa ñga cahoy, puthao, &c., ñga hatáas ug malíñgin.
Cima. = Catapúsan, casalpónñgan sa mñga caboquílan, quinabontólan. * Catapúsan sa bisan onsa.
Cimarron. = Loog, ihaláson, simarón.
Cimbalillo. = Liñgánay ñga diótay.
Cimborrio. = Atóp sa mñga Singbahán ñga nahatonñgód dapit sa altal mayor con ponóan, ug magasácop sa mñga arco sa mñga capilla con sa crucero.
Cimbra. = Tináod ñga binóhat sa mñga cahoy, sa paggáma sa manñga arco sa bató.
Cimbrar. = Boyoc, patoc patoc.
Cimentar. = Pagbóhat sa mñga cimientos con manñga tilindógan sa bisan onsang baláya, cota, baluarte, &c.
Cimiento. = Cotang malíg-on ñga pagaboháton sa ilálom sa yota, ñga pagatódcan ug pagatindógan sa baláy, muralla, cota baluarte, &c., ñga buot boháton.
Cinamomo. = Cahoy: ang iang bolac mahomót man.
Cincel. = Sinsel, puthao ñga capin sa usá ca dañgáo ang cahitáson, sa matalinis ug maháit sa tomóy: bale sa paglabra sa mñga bató ug mñga tombága, ug sa paglíloc niána. * Patic.
Cincelar. = Paglabra ug paglíloc sa mñga bató sa mñga tombága ug sa pothao.
Cinco. = Limá.
Cincuenta. = Calím-an.
Cincha. = Bacos sa panit con sa lain pa ñga hilimóon ñga ibácos sa mñga cabayo sa ilálom sa ilang tian, ug igabáat sa siya ñga guibótang sa ilang bocó bocó arón dili mahólog. * Baghot.
Cinchar. = Paghógot sa bacos, sa sinsa, (cincha) sa mñga cabayo, &c., arón dili mahólog ug madál-os ang siya.
Cincho. = Bacos nga panit ñga igabácoo sa laoas sa mñga mamomóo ug sa magbobóhat sa yota, arón maínit ang ilang cotó cotó.
Cíngulo. = Pisi, sagioálo, cordon con sinta sa hilo, igagáma, &c., ñga igabácos sa mñga Padre sa ilang haoac sa ibábao sa alba, may mñga ponpon sa isigcatomóy.
Cinta. = Hinábol sa hílo, igagáma, &c., ñga hatáas ug haíctin, nanagcaláin lain ang ilang color. * Encinta. = Babaye ñga samcon, mabdos.
Circuito. = Ang nahasácop sa bisan onsa ñga guilibótan, calíbot, calibótan.
Circulacion. = Paplacát sa libót, pagcalibót.
Circular. = Libót, lipot, licos. * Solat ñga guican sa bisan cansa ñga ponoána, ñga guipaágui agui sa daghan ñga mñga sacop, arón managtóman sa guisógo dihá. * Ang salapí ug ang mñga balíta, manñga polong ug mñga soguílon ñga nanagágui sa daghánan ñga mñga táuo.
Círculo. = Malíñgin, alíndong, alíding.
Circuncidar. = Pagtóli.
Circuncision. = Idem, pagcatóli. * Piesta, adlao sa pagpaquíta ug pagdála ni María Santísima can Jesucristo ñga Guinóo ta sa Sinbahán sa Jerusalém, sa pagtóli canía.
Circunferencia. V. *Círculo*.
Circunspeccion. = Pagcalígdong, pagcaboótan, pagcaámbong.
Circunspecto. = Malígdong, maámbong, boótan.
Circunstancia. = Cahigayónan. * Quinahánglan sa bisan ónsa.
Circunstanciadamente. = Sa pagcatóman, sa oaláy colang ug bisan onsa.

Digitized by Google

Circunstanciado. = Ang guiásoy, ug hingsáydan ug maáyo, sa toman.
Circunstante. = Ang nagalibót sa bisan ónsa. * Ang nagaatóbang, ang nagaátang, ang nagatámbong, tomalámbong, omatóbang, tigátang.
Circunvalacion. = Pagcalibót, pagcalípot, pagcalícos.
Circunvalar. = Lipot, libót, licos.
Circunvecino. = Ang nagapoyó sa hadóol, hapit, tonğód, silinğan.
Cirial. = Candelero nğa hatáas, bolotánğan sa candela nğa guidála sa mğa cristan sa mğa piesta sa Singbahán.
Cirineo. = Tomalábang, ang nagatábang sa bisan onsang bohat.
Cirio. = Candela nğa dagcó, hatáas ug mabagá. * Candela labing mabagá nğa guitolpócan sa limá ca tipac, pedazo nğa diótay, sa incienso, sa pagcadágoay sa cruz, nğa pagbendicionan sa Singbahán sa Sábado santo, ug pagadagcótan sa tiempo sa pagmisa, hasta sa adlao sa pagsáca ni Jesucristo sa mğa Lanğit.
Cirro. = Hobág nğa daútan caáyo, bisan nğa dili maól-ol sa canónay.
Ciruela. = Bonğa sa España, siriela, siriuela.
Ciruelo. = Cahoy nğa magabónğa sa ciruelas, sa mğa sirioelas.
Cirujia. = Quinaádman sa pagcamananámbal.
Cirujano. = Mananámbal.

CL

Clavado. = Ang guilánsang. * Ang moátang sa horas nğa catongdánan, sa bisan díin, ang dili magasálang, ang dili mocólang sa iang catonğód.
Clavar. = Paglánsang.
Clavazon. = Pagcadághan, cadaghánan sa mğa lansang.
Clave. = Bató nğa igasángcap, igasára sa mğa arco, ang catapásan nğa bató nğa itáod sa mğa arco.
Clavel. = Bolac.
Clavera. = Bohó sa pagsóol sa mğa lansang ug sa pagbóhat ug pagbácbac sa mğa olo.
Clavero. = Táuo nğa nagabáton sa yaoe sa bisan diin nğa tacús pagabantáyan.
Clavetear. = Pagdáyan dáyan sa bisan onsa sa manğa lansang sa boláoan, sa salapi con sa tombága.
Clavija. = Clavijas.
Clavijero. = Pothao con cahoy nğa hatáas ug haictin, nğa guitaólan sa mğa clavijas sa manğa tolónggon nğa may coldas.
Clavo. = Lansang. * Cobal. * Panácot nğa guinğálan ug clavo, nğa maínğon inğon sa dagoay sa lansang.
Clemencia. = Pagpoánğod.
Clemente. = Mapoanğódon, tigpoánğod.
Clementísimo. = Mapoangóron oyámot.
Clerecía. = Cadaghánan, pagcadághan, catilíngban sa mğa Padre nğa dili Religioso, nğa dili managpoyó sa mğa convento.
Clerical. = Ang nanonğód sa mğa clérigo.
Clericato. = Cahímtang sa mğa clérigo.
Clérigo. = Padre nğa dili mapoyó sa convento. * Táuo nğa guioldenáhan, ug nagasílbi sa Singbahán.
Clerizonte. = Padre nğa clérigo sa malágsot nğa bisti, ug nğa dili maáyo ang iang pagatúbang.
Clero. = Cadaghánan sa mğa táuo, nğa nanagsílbi sa Singbahán, nğa guioldenáhan.
Cliente. = Tinabánğan, linabánan, ang guilabánan, guitabánğan, guitogótan sa dalángpan.
Clientela. = Pagcalában, pagcatábang, pagtógot ug dalángpan sa mğa salapian, sa mğa adonáhan ug mğa gambánan, sa mğa hanğol ug mğa macalolóoy.
Clin. V. *Crin.*
Cloaca. = Alagían, lugar, sandayóng nğa pagabaháan ug pagaagían sa tobig nğa mahógao sa mğa calongsódan.
Cloquear. = Pagpótac sa mğa manóc nğa baye, ug labí pa sa mğa lomlom.
Clueca. = Manóc nğa lomlom, ug ang ubán pang mğa langgam.
Clueco. = Táuo nğa tigúlang ug malóya na caáyo.

CO

Coaccion. = Pagpógos, paglógos, pagpílit sa bisan cansa nğa táuo, arón magbóhat con mamólong sa bisan onsa.
Coacervar. = Ipon, tinğób, tapoc, ogdo.
Coadjutor. = Tomalábang, tábang, loyo loyo, ubán, ang nagatábang.
Coadyuvar. = Tabang. * Atang. * Tampo. * Obán.
Coagulacion. = Pagcatibúoc sa tobig, dogó, nana, &c.
Coagular. = Pagtibúoc sa vino, gatas, tobig, &c., hageot, bonol.
Coartar. = Pagbósong, dili pagtógot sa toman sa bisan onsa.
Cobarde. = Taláoan, maharlócon, matahápon.
Cobardemente. = Pagcatálao.
Cobardía. = Catálao, cahárloc.
Cobertera. = Taclob, simpi, totob.
Cobertizo. = Balong balong, atop atop.
Cobertor. = Habol, tabon, taclap.
Cobertura. = Tabon, taclap.
Cobija. = Pandong, mantiya.
Cobijar. = Pagtábon pagtáclap, paghábol.
Cobrador. = Maninínğil.
Cobranza. = Pagtínğil, pagcatínğil.
Cobrar. = Tinğil, sinğil.
Cobre. = Tombága.
Cobro. V. *Cobranza.*
Cocar. = Pagparáyeg.
Coccion. = Pagcalóto, pagcahílis.
Cocear. = Tindac. * Pagsócol, paglális.
Cocer. = Paglóto, paglatá.
Cocido. = Ang laolla, loto.
Cocimiento. = Linóto, liná-ga, linatá.
Cocina. = Pagalotóan sa mğa calán-on, abó, dapóg, panğalayóhan.
Cocinar. = Pangpanğaláyo.
Cocinero. = Cocinero, ang nanğaláyo.
Coco, palma y fruta. = Lobí. * Fruta tierna. = Botong.
Cochambre. = Bisan onsa nğa mahógao ug mabahó.
Cochambroso. = Táuo nğa mabahó, hogáoan.
Coche. = Cóche, galinğan.
Cochero. = Ang magabántay ug magahópot sa mğa mananáp nğa managgóyod sa coche.
Cochina. = Baboy nğa baye. * Parendera. = Anáyon.
Cochinería. = Hugao, cahogáoan.
Cochinillo. = Bactin.
Cochino. = Baboy. * Cebon. = Lináming.
Codaste. = Ang bahin nğa catapósan sa onáyan sa mğa sacayán, nğa dapit sa bansálan, pamálong.
Codazo. = Pagpócpoc nğa guipócpoc sa sico.
Codear. = Idem. * Paglihoc sa mğa sico.
Códice. = Libro nğa sinolátan sa mğa solat nğa daan, caráan.
Codicia. = Cahícao, pagcadaginot, cacáguis.
Codiciable. = Ang tacós nğa angcónon, nğa higogmáoon, nğa boóton, nğa ibgan. * Mailibgon.

Digitized by Google

Cosciante. = Hicáoan, maibógon, daginótan, caguisan, sinacóan.
Codiciar. = Hicao, daginot, ibog, caguis.
Codicilo. = Camatoódan nga guisolátan sa caogalingon nga pagbóot sa bisan cansa sa tongód sa iang cabilin.
Codiciosamente. = Sa cahícao, sa pagcadaginot.
Codiciosísimo. = Ang hicáoan caáyo, ang daginótan oyámot, ang maibógon nga tood.
Código. = Libro nga sinolátan sa mga batásan, manga leyes, nga guipabaláod ug guipabántog sa mga hari.
Codo. = Sico. * Socod nga hatáas maingon sa cahitáson cotób sa sico hasta sa tomóy sa mga todlo, sa binóclad ang camót.
Codorniz. = Langgam sa España.
Corpíscopo. = Isigcaobispo.
Coercion. = Pagcapógong, pagcaháoid.
Coercitivo. = Ang nagapógong, ang nagaháoid.
Coetáneo. = Dongan, talidongan.
Cofa. = Salog salog nga guibótang sa olo con sa tomóy sa mga taládoc sa mga sacayán.
Cofin. = Bocág. * V. *Canasta.*
Cofrade. = Táuo nga nahasácop sa bisan onsa nga cofradía.
Cofradía. = Catilingban sa mga táuo nga maampóon nga nanaghiósa síla sa pagtóman sa mga bohat nga maáyo ug sa calóoy.
Cofre. = Caban, panonódlan sa bisti ug sa bisan onsa, guisápao sa goa sa panit, ug sa solód sa panápton con sa papel nga binólac bolácan ug malig-on.
Cogedero. = Colohóon, ang masáyon macóha.
Cogedizo. = Idem.
Cogedor. = Comolóha, ang magacóha.
Coger. = Coha. * V. *Agarrar, agarrarse.* * Pagdaginot sa mga bonga, pagsápi, pagcótlo, pagáni. * Sangcap.
Cognacion. = Pagcacaobánan nga guican sa maong manga tigúlang.
Cognomento. = Bansag.
Cogollo. = Odlot.
Cogote. = Tingcoy, tangcógo.
Cohabitacion. = Pagcaípon, pagcalóon, pagpoyó sa usá ca baláy, duhá ca táuo, babáye ug laláqui, manga miño con camaáyo ba.
Cohabitar. = Pagpuyó maíngon sa pagpuyó sa manga miño.
Cohechar. = Paghópo, pagcúha sa maáyong paghócom con sentencia, tongód sa mga hatag, mga regalo ug mga gasa nga ihátag sa maga testigos, sa hocom, con sa lain táuo.
Cohecho. = Ang pagábi abi, pagregalo ug paggása sa hocom con sa lain tauo, tongod sa iang pagaboháton, ug arón magalábau, bisan nga dili mahamótang sa casadánganan, sa maong táuo nga nagaregalo.
Coheredero. = Dongan sa pagdáoat sa cabílin.
Coherencia. = Pagcaángay, pagcaóyon sa mga botang.
Coherente. = Bisan onsa nga moóyon, moángay sa bisan onsa.
Cohete. = Pinotol sa bagácay con postánan sa papel nga guibódbod ug maáyo sa quilis ug binólit sa salong, dapit sa gao, nga pagasódlan sa pólvora ug ipalópad sa obos na guisilsílan sa caláyo.
Cohibir. = Pagpógong, pagháoid.
Coime. = Magbalántay sa bolang, ang modáoat sa balaidon tongód sa pagsábong ug paglábocsa manga manóc.
Coincidir. = Pagángay, pagóyon sa usá ca botang sa lain nga botang.
Cóito. = Pagcaípon, pagcadóol sa duhá ca táuo, laláqui ug babáye, pagcahiósa, pagcahiláoas, pagpacasalá.
Cojear. = Pagpíang, pagquíang quíang. * Pagcólang sa catadónganan.
Cojera. = Pagcapíang, pagcaquíang quíang.
Cojijoso. = Táuo nga madalí sasaquétan, ang madalí mahagáoad, ug guióbsan sa boot.
Cojin. = Onlánan nga dagcó ug sa mapóla nga sapao, nga ibótang sa mga Singbahán arón lodhan sa mga Padre, sa mga Obispo ug sa Capitan General.
Cojo. = Táuo ug piang, nga nagaquíang quíang, ang nagaquíhod.
Col. = Coles.
Cola. = Icog. * Cola nga ipil lit.
Colaborador. = Ang nagatábang, ang loyo loyo, ang miobán sa pagbóhat sa bisan onsa.
Colacion. = Pagcatándig, pagcatándi. * Pagdáoat sa mga Padre sa ilang pagcacura, sa guitagáan na sila sa camatoódan nga guican sa Sr. Vice-Patrono Real ug sa Sr. Obispo, ug ingon nga nahamótang sa mga tolománon sa Singbahán. * Pagcáon nga igo sa casadánganan, sa mga calán-on nga magáan, sa pagcagabíy sa adlao nga guipoasáhan.
Colada. = Pagbacá sa mga panápton ug ang panápton nga guibáchan.
Coladero. = Saláhan.
Colador. = Idem.
Coladura. = Pagcasála, pagsála.
Colar. = Idem. * V. *Colacion* hasta sa pagcáon.
Colateral. = Ang bahin sa mga baláy sa mga Singbahán, &c., nga anáa sa loyo ug sa loyo, ang mga solód, ang mga altal, &c., nga nahamótang dapit sa toó ug dapit sa oála. * Caobánan nga dili gomícan sa maong guinicánan, ingon sa manga bayáo, &c.
Colcha. = Tabon sa higdáan, habol nga mabóg-at, silbi sa pagdáyan dáyan sa catre ug sa tiempo sa tugnao.
Colchon. = Onlánan nga dagcó nga nagasángcap sa tibúoc nga catre con higdáan, ang guisódlan sa lana sa mga carnero, sa gapas con sa balahíbo nga diótay, mahómoc ug magamáy sa manóc. * Cama.
Colear. = Paglíhoc sa icog.
Coleccion. = Pagcaípon, pagcatápoc, pagcatingób sa bisan onsa.
Colecta. = Mga pagámpo con mga pangadyéon nga gnibása ug guipangádye sa mga Padre nga nanagmisa.
Colectivamente. V. *Coleccion.*
Colector. = Ang nagatápoc, ang magapatingób. * Maninínglil, ang nagatínglil sa mga paninínglon.
Colega. = Isigcatinón-an, caobán sa escolahán, sa pagestudio.
Colegial. = Táuo nga sacop sa colegio.
Colegio. = Cadaghánan, catilingban sa mga táuo nga nanagpoyó sa baláy nga pagatón-an sa mga quinaádman. * Ang maong baláy nga pagatón-an, escolahán. * Convento sa mga Padre nga pagatón-an sa mga báta.
Cólera. = Laoay nga mahágcot, nga nagacaláin lain ug color, nga magáma sa atáy. * Casocó, caligótgot, caáquig, capongót. * Morbo. = Soca ug calíbang. * Saquét nga mahait ug macálit caáyo, nga guiobánan sa pagsóca, sa pagcalíbang, sa pagbánhod ug pagquíoi sa mga tiil ug mga camót, ug sa mabáscog nga hilánat.
Colérico. = Táuo nga pongtánon, nga madalí ug masáyon masocó, manoyó ug maligótgot.
Coleta. = Bohóc nga paságdan arón tomóbo dapit sa tangcógo.
Colgadero. = Bisan onsa nga bibitáyon. * Lugar ug bisan onsa nga pagabitáyan.
Colgadizo. = Atop atop, balong balong.

Digitized by Google

Colgador. = Papán ñga manípis ñga may togdánan ñga hatáas, sa pagbítay sa mga pisi ñga sablayán sa mga papel ñga guican sa imprenta, hinólma na, aron mamalá.
Colgadura. = Tabil, bitay bitay.
Colgajo. = Bisan onsa ñga tinábas, panápton con nóog ñga nabítay, bitay bitay.
Colgante. = Ang nabítay.
Colgar cortinas, pabellones, &c. = Sablay, tabil, bitay. * Ropa, &c., para que se enjugue ó seque. = Sablay, bulad, hulaybay. * Cuadro ú otra cosa arrimada á la pared. = Sab-ong, sad-ong. * Globo ó cosa semejante. = Bitay.
Colgarse alguno. V. *Ahogar, ahogarse alguno, colgarse.*
Cólica. V. *Cólico*, &c.
Cólico, dolor cólico. = Sool, saquét ñga maháit ug mabáscog sa tian.
Colicuar. = Pagtónao sa bisan onsa.
Coliflor. = Otan maiñgon iñgon sa coles.
Coligacion. = Pagcahiósa, pagcaípon, pagcasábot.
Coligante. = Ang may capolonñgánan contra sa lain, ang magalális sa lain.
Coligarse. = Ipon, tiñgób, sabot, pagpólong polong, paghiósa.
Colina. = Bañgílid, baquílid, bongtod, handig.
Colirio. = Tobig ñga sináctan sa nagacaláin ñga manña tambal ñga italámbal sa mga matá.
Coliseo. = Lugar ñga pagabohátan sa mga dola ñga pagaanháan ug tambónñgan sa cadaghánan.
Colision. = Pabcadósdos, pagcabáñgos. * Pagcalónlon.
Colmadamente. = Sa pagcaólong, sa pagcaótong ótong.
Colmar alguna medida de áridos. = Olong, otong otong, ponó caáyo. * Paghátag sa pagcalólot.
Colmena. = Lugar ñga pagabotánñgan sa odlan sa manña potiócan.
Colmenar. = Idem.
Colmillazo. = Pagtañgág, pagsámad sa tañgó.
Colmillo. = Tañgó.
Colmilludo. = Tañgóhon, ang may dagcóng tañgó.
Colmo. = Caólong, caótong ótong. * Catapósan, pagcatóman, pagcatibáoas sa bisan onsa.
Colocacion. = Pagcabótang, pagcahósay, pagcalíngcod, pagcaáñgay.
Colocar. = Botang, lingcod, añgay. * Pagbótang sa bisan onsa ñga táuo sa estado, sa pagcamíño, sa pagcapadre, con sa bisan onsa ñga opicio.
Colodrillo. = Tigcoy, tangcógo.
Colonia. = Cadaghánan sa mga táuo ñga guisógo arón managpoyó sa usá ca lugar ñga halayó sa ilang guicataghan, ug ang maong lugar ñga guiadtóan. * Tobig ñga mahomót, ñga guiñgálan ug colonia.
Colono. = Ang nagapuyó sa colonia. * Ang táuo ñga nagaábang sa yota sa pagbóhat niána.
Coloquíntida. = Tanóm sa mapait ñga bonña.
Coloquio. = Soiti, soguílon, pagpólong, cagóla.
Color. = Color.
Colorado. = Mapolá. * Manña soguílon ñga molomaláo-ay, molomañgíl-ad.
Colorante. = Bisan onsa ñga itilína icatína.
Colorar. = Pagpíntal, pagtína. * Pagpolá sa nauong sa táuo, guican sa saquét con sa caólao ba.
Colorear. = Pagsomáñgil, pagsáñgil. * Pagpolá polá.
Colorido. = Pagcasacót sa daghánan ñga mga color.
Colorin. = Langgam. * Color ñga maáyo ug ñga molabáo sa obán ñga mga color.
Colosal. = Bisan onsa ñga labíng dagcó sa obán ñga isigcaiñgon.
Coloso. = Idem.
Columbñar. = Quita, tan-ao, soló ng. * Tahap, taghap.
Columna. = Haligue sa cota con sa cahoy ñga malíñgin, con sa lain ñga dagoay.
Columpiar. = Doyan, tabog, tabiog.
Columpio. = Idem.
Colla. = Hañgin ñga mahorós ñga madógay toló, opát, oaló ug capin, osáhay, ca adlao.
Collado. V. *Colina.*
Collar. = Culentas, cuentas, rosario, talicalá sa boláoan, &c., ñga ibítay sa liog.
Collera. = Liógan.
Comadre. = Mare. * Mananábang.
Comadreja. = Mananáp ñga maiñgon iñgón sa ilagá, apan dagcó.
Comadron. = Laláque ñga manábang sa mga babáye sa ilang pagánac.
Comandancia. = Pagcacomandante.
Comandante. = Pañgólo, magbolóot, ang magasógo ug magabóot sa pila ca táuo ñga nahasácop sa iang gahóm. * Ang magasógo ug magabóot sa obán ñga mga ponóan ñga obus canía. * Ang magabóot ug magahópot sa mga sacayán sa hari.
Comandar. = Pagsógo sa mga soldados.
Comarca. = Cootlánan, pagcanáyon.
Comarcano. = Silíñgan, táuo ñga mapoyó sa hadóol.
Comarcar. = Pagnáyon ang usá ca yota sa lain ñga yota. * Pagtánom sa mga cahoy sa pagcataláy, sa pagcaátobang.
Combar. = Liquiob, quióom, ticóco, baliquig.
Combatir. = Pagáoay, pagpañgóbat, sangcay, damag, dosmog.
Combés. = Lugar sa ibábao sa salog con sa cubierta sa mga sacayán, cutob sa taládoc ñga guiñgalan ug mayor hasta sa dolong.
Combinar. = Pagípon, pagáñgay, paghúsay. * Pagtándig, pagtándi, pagíndig.
Combustible. = Ang masáyon sosonógon.
Combustion. = Pagcasónog.
Comedero. = Calánan. * Bisan onsa ñga macáon.
Comedia. = Comedya, dola.
Comediante. = Táuo ñga apil sa dola.
Comedido. = Ang táuo ñga maábi abíhon, tigtáhod, ang maálam magatóbang, ang mohátag sa toman ñga pagtáhod sa mga talahódon, mataháon.
Comedio. = Talioála, catonñgánan sa bisan onsa.
Comedor. = Ang hiñgáon caáyo. * V. *Comedero.*
Comendador. = Táuo ñga nahasácop sa catilíngban sa mga táuo ñga donggánon tonñgód sa paghátag ug paglólot canía sa Guinóong hari sa Cruz ñga timáan sa iang cahímtang.
Comentar. = Asoy, sayod, saysay.
Comento. = Pagcaásoy, pagcasáyod, pagcasáysay.
Comenzar. = Sogod, ona.
Comer. = Caon. * Con otro ó con otros. = Salo. * Carne ó pescado crudo. = Quilao, hilap. * Algo para beber. = Somsom. * Las aves. = Toca, toctoc. * Los animales, las sementeras. = Pahit. * Tragando enteros los bocados. = Lamoy. * Un animal á otro. = Sobad.
Comerciante. = Magbalilígya, domolóong.
Comerciar. = Pagbalígya sa bisan onsa arón mahabílin ang tobo con ganancia.
Comercio. = Pagbalígya, pagpañgíta sa quinabóhi, sa cabohían, sa pagbolobalígya sa mga manggad ñga guipálit ñga daan, sa mga calán-on con sa bisan onsa.
Comestible. = Bisan onsa ñga macáon, calán-on, cán-on.
Cometa. = Bitóon ñga dagcó ñga paquíta usáhay sa Langit, ug may icog ñga hatáas caáyo. * Doláan sa mga báta ñga ipalopád sa hañgin ug guiñgálan ug talabánog. * Banog banog.

Digitized by Google

Cometer. = Pagtógot ang usá sa táuo sa íang gahóm sa lain ñga táuo, pagtógon. * Pagsógod sa bísan onsa. * Pagsayóp, pagbóhat ug salá.
Comezon. = Pagcacatól, pagcagíloc.
Cómico. V. *Comediante.*
Comida. = Can-on, calán-on. * De solo *morisqueta*, camote, *ube*, &c. = Can-on, loto. * De carne ó pescado. = Sod-an, solá, soda.
Comido. = Bosog, ang micáon na.
Comienzo. = Sinógdan guinicánan.
Comilon. = Hiñgáon, tigcáon caáyo, ang macáon sa mabáscog, ang mocáon ug labí sa cusadáñgan.
Comilona. = Pagcáon, panihápon, paniódto, paniága con pamáhao ñga guibotáñgan sa daghánan ug sa nagacaláin lain ñga mga calán-on.
Comino. = Dagámi ñga magabónga sa mga liso ñga magamáy pa sa humáy ug magámit sa panácot sa mga calán-on.
Comisario. = Comisario, táuo ñga magatóman sa mga sugo ñga guitógon canía. * Sologóon sa mga gobernadorcillo ug táuo ñga guinatagáan ug baras, ug may gahóm sa pagbólong ug pagdácop sa manga saláan.
Comision. = Togon ñga guitógon sa usá ca táuo sa lain ñga táuo.
Comisionar. V. *Cometer* hasta *pagsógod.*
Comistrajo. = Pagcasacót ñga dili añgay sa manga calán-on.
Comitiva. = Cadaghánan sa mga sologóon ñga nanagobán obán sa mga dagcóng táuo.
Cómitre. = Magbalántay sa mga preso ug mga boang.
Como. = Iñgon, maníñgon, dao, somála.
Cómoda. = Panonódlan ñga cahoy ñga guitaólan sa mga honos honos, sa pagtípig ug pasolód sa mga bísti ug sa bísan ónsa pa.
Cómodamente. = Sa pagcamasáyon, sa maáyong pagcabótang.
Comodatario. = Ang moólos sa isigcatáuo sa bísan onsa, ug may catungdánan sa pagóli sa guiólos con guibáilo.
Comodidad. = Maáyong pagcabótang. * Cadaghánan sa quinahánglan sa pagcabóhi, sa quinabóhi, sa cabohían.
Cómodo. = Polos, caposlánan, * Añgay, oyon, maáyo.
Como quiera. = Bisan onsa. * Sa bisan onsa ñga pagcabotánga, sa bísan ónsa ñga pagbóhat. * Somála.
Compacto. = Libon, madásoc.
Compadecerse. = Looy, hinóclog, poáñgod.
Compadre. = Pare, ang nagacódcod sa pagbóñag con sa pagpirma sa anac sa lain.
Compaginar. = Hosay, sohay, añgay, pagbótang ug maáyo.
Compañero. = Obán, caobán, dapig.
Compañía. = Pagobán, pagcaobán, caobánan. * Pagsábot, pagóyon, paghiósa sa pila ca táuo sa ílang pagcomercio. * Tagsa ca tapóc sa mga soldados ñga guinahóptan sa ílang caogalíñgon ñga capitan.
Compañon. = Itlog sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Comparable. = Bisan onsang botang ñga adang itándig sa lain ñga botang.
Comparacion. = Pagcatándig, pagtándi.
Comparar. = Tandi, tandig, sanglit.
Comparecencia. = Pagcaatóbang, pagpaquíta pagtóngha.
Comparecer. = Tongha, atóbang, pagpaquíta.
Comparsa. = Cadaghánan sa mga táuo ñga nanagobán obán sa nagapacadágcong táuo sa mga dola, ug pacaíngnon ñga íang manga sologóon con manga sacop.
Compartir. = Bahin, pahat.
Compas. = Capandáyan sa mga panday sa cahoy ñga magámit nila sa ílang pagsócod sócod. * Paghósay ug pagáñgay sa mga tolónggon sa música sa pagdóyog na. * Pagsádsad sa mga táuo ñga nanagsabáy ñga macaígo sa pagdóyog sa mga músico.
Compasar. = Pagsócod sa compás.
Compasion. = Poáñgod, calóoy, pagcahinóclog.
Compasivo. = Mahinoclógon, mapoañgódon, malolóy-on manguiloóyan.
Compatriota. = Isigcatangilóngsod.
Compeler. = Pogos, logos.
Compendiar. = Pagláctod, pagdináclit.
Compendioso. = Lináctad, dinalí, dináclit.
Compensar. = Balos, bayad.
Competencia. = Pagcalális, pagcasócol socol, pagcaílog. * Tonggód, catongdánan.
Competente. = Igo, tacós.
Competer. = Tonggód.
Competir. = Lalis, solosócol, ilog.
Compilar. = Pagtígom, paghiósa.
Compinche. = Abian, higála, dapig.
Complacer, complacerse. = Pagsílbi ug maáyo sa lain, pagáñgay, pagóyon sa iang cabobót-on. * Lipay, himóot. * Saya saya, sayág.
Complemento. = Pagcatóman, catapúsan.
Completamente. = Sa pagcatóman, sa pagcaígo.
Completar. = Toman, tapos, tibáoas, ponó.
Completas. = Catapúsan ñga pangadyeón sa mga Padre, sa matagádlao.
Completo. = Toman, ponó.
Complexion. = Quinaía sa tagsa ca táuo sa pagcatámboc, sa pagcamasaquíton con sa pagcamaáyong laoas.
Complicacion. = Pagcaípon, pagcatiñgób sa daghánan ñga mga botang ñga nagcacaláin lain.
Complicar. = Pagípon, pagsacót pagtiñgób sa manga botang ñga nanagcaláin lain.
Cómplice. = Masigcamacasasála, obán caobán sa salá.
Componer. = Hosay, sohay, añgay, pagbótang ug maáyo, ayo.
Comporta. V. *Canasta.*
Comportable. = Alantóson.
Comportamiento. = Batásan.
Comportar. = Ilob, antos, aco.
Compostura. = Pagáyo sa nagadáot. * Pagdáyan dáyan sa bisan onsa. * Paghósay sa láoas.
Compra. = Pagcapálit.
Comprador. = Pomalálit, tigpálit.
Comprar. = Palit, bacal. * Vino ú otra bebida. = Tañgoay.
Comprender. = Locob, sacop. * Sabot, toquib.
Comprensible. = Ang masáyon sabóton, pagatoquíbon.
Comprension. = Salabótan, ihibaló, húna húna.
Comprensivo. = Ang macatóquib, ang macasábot.
Comprensor. = Idem. * Ang macalócop, macasácop.
Compresivo. = Ang macapogós, macalógos, macapigós.
Comprimir. = Logos, pogos, pigós.
Comprobar. = Pagmatúod. * Pagtánding ang usá ca botang sa lain ñga botang.
Comprofesor. = Ang isigcamagsáma sa opicio.
Comprometer. = Pagbótang sa bisan cansa ñga táuo sa cahigayónan ñga catahápan, ñga may catáhap. * Pagbótang sa ilálom sa catongdánan sa bisan cansa ug bisan onsa.
Compromiso. = Caculían, samoc, casamócan, catáhap, doha doha, calisód.
Compuerta. = Pacas sa pultáhan, sa tacop, ang usá ca dahon sa doróha ñga macahímo sa tibúoc ñga pultahán con tacop. * Mga papán ñga macasámpong ug macatábon sa alaguían sa tobig sa mga canal.
Compuestamente. = Sa pagcahósay, sa pagcaáyo, sa pagcaáñgay.
Compulsa. = Hinúad sa bisan onsa ñga camatoódan.

Digitized by Google

Compulsion. = Pagcalógos, pagcapógos.
Compuncion. = Paghinólsod, casáquet tonĝód sa salá nĝa guibóhat.
Compungir. = Hinólsol, sáquet, tapat.
Computar. = Pagcuenta, pagíhap, pagísip.
Cómputo. = Cuenta, ihap, isip.
Comulgar. = Caláoat, pagcaláoat sa mahál nĝa laoas sa atong Guinóong Jesucristo.
Comulgatorio. = Calaoátan.
Comun. = Bisan onsa nĝa anĝay ug oyon sa daghan nĝa mĝa táuo, mĝa mananáp con mĝa botang. * Bisan onsa nĝa dili mahál, nĝa dili bilirhon. * Cadaghánan sa mĝa táuo sa usá ca Guinharían, provincia con longsod. * Cadaghánan sa mĝa principales, sa manĝa dato, sa mĝa longsod. * Pamos-onan, calibánĝan.
Comunal. = Ang nahatonĝód sa tibúoc nĝa longsod.
Comunicable. = Ang madaláhig, ang matácod sa daghan nĝa mĝa táuo.
Comunicacion. = Pagcadaláhig, pagcatacód.
Comunicar. = Daláhig, tacód. * Sombong, asoy, sayod. * Sabot, pagpólong. * Paquigsámbang, paquitámbag.
Comunidad. = Cadaghánan sa mĝa táuo nĝa nanaglóon ug nanagípon sa pagpoyó sa usá ca baláy. * V. *Comun* desde *cadaghánan*.
Comunion. = Pagcacaláoat, pagcaambítan, pagcaámbit.
Comunmente. = Sa masóbsob, sa masócot, sa macadághan, sa masábog.
Con. = Sa, can, cang. * Obán, apil, donĝan.
Conato. = Toyo, pagcasingcámot.
Concausa. = Tonĝód nĝa donĝan.
Concavidad. = Loang, loyac, siclob. * Yahong.
Concebir. = Samcon, mabdos. * Sabot, habaló, alam.
Conceder. = Togot. * Oyon, anĝay.
Concejo. = Tingób, pagcabildo sa gobernadorcillo ug sa mĝa dagcóng táuo sa longsod.
Concepcion. = Pagcasámcon.
Concepto. = Paghúna húna, pagsábot.
Conceptuar. = Idem.
Concernir. = Tonĝód.
Concertadamente. = Sa pagcahósay, sa pagcaánĝay.
Concertar. = Hosay, anĝay, pagpahamótang sa maáyo. * Sabot, pagpólong pólong, amóma.
Concesion. = Pagcatógot, pagtógot.
Conciencia. = Paghibaló, pagálam, pagsábot nĝa guican sa atong caogalíngon nĝa húna húna ug cásing cásing, sa daútan nĝa tacós pagalicáyan, ug sa maáyo nĝa adang ta unta boháton.
Concierto. = Pagcahósay, pagcabótang nĝa maáyo sa bisan onsang botang. * Pagcasábot, pagcaóyon, pagpólong sa pila ca táuo sa bisan onsa nĝa pagaboháton nila.
Conciliar. = Paghósay, pagáyo sa mĝa cabobót-on nĝa nanagbíquil biquil. * Pagcábig sa bisan cansang táuo sa maáyong boot sa lain.
Concilio. = Catilíngban sa mĝa Obispo ug sa manĝa Padre, sa pagsábot ug pagpólong sa tonĝód sa mĝa tolománon sa santa Iglesia ug sa mĝa tolóohan sa mĝa cristianos.
Concisamente. = Sa pagcaláctod, sa pagcadáclit.
Conciso. = Ang guipamólong, ang guiíngon, ang guisólat sa pagcaláctod, sa pagcadináclit.
Concitar. = Paghópo.
Conciudadano. = Isigcataguilóngsod.
Cónclave. = Lugar nĝa pagatíngban sa mĝa Padre nĝa Cardenales, sa paghinĝálan sa bag-ong Santos nĝa Papa.
Concluir. = Tapos, obus, tibáoas, homan, camhan, tiboas.
Conclusion. = Catapósan, pagcatibáoas, pagcahóman.
Concofrade. = Isigcacofrades.
Concolega. = Isigcacolegial.
Concordancia. V. *Concierto*.
Concordar. V. *Conciliar*. * Pagánĝay, pagóyon.
Concordato. = Pagsábot sa mĝa haring cristianos ug sa Santos nĝa Papa, sa tonĝód sa obán nĝa manĝa tolománon sa Singbaháu.
Concordia. V. *Concierto*. * Paghiósa. * Camatoódan nĝa guisolátan sa guisabótan sa pila ca táuo.
Concretar. V. *Conciliar* y *Concordar*.
Concubina. = Sandil. bigáon, camaáyo, honag.
Concubinario. = Ang laláqui nĝa may camaáyo.
Concubinato. = Pagpoyó, paglóon, pagípon sa laláqui ug babáye nĝa dili miño.
Concúbito. V. *Cóito*.
Conculcar. = Pagtonób.
Concuñado. = Bilas, ang igsóon sa bayáo.
Concupiscencia. = Cailibgon nĝa daútan, manĝil-ad.
Concurrencia. = Tinĝób, tagbo, pagtámbong sa daghan táuo sa bisan diin.
Concurrente. = Ang motinĝób, ang motágbo, ang motámbong.
Concurrir. = Tagbo, tinĝób, tambong, doong, tabo.
Concurso. V. *Concurrencia*. * Pagcatábang.
Concusion. = Pagcalíhoc, pagcatándog nĝa ahat, mabáscog, sa bisan onsa.
Concha. = Baláyan sa mĝa quinháson.
Concha-carey. = Sisic.
Concha-nácar. = Tipay.
Conchabar. = Paghiúsa, pagdóol. * Pagípon, pagobán.
Conchudo. = Mananáp nĝa may baláyan nĝa maíngon sa quinháson. * Matahápon, batid.
Conde. = Táuo nĝa bilidhon tonĝód sa cahímtang nĝa guitógot cania sa hari.
Condecorar. = Paghátag sa táuo sa maáyong donĝog, pagtógot cania sa hatáas nĝa opicio con cahímtang.
Condenado. = Ang toa sa impierno, sa espierno, madáot.
Condenar. = Paghócom sa mĝa hocom, sa mĝa ponóan. * Paghócom sa Dios sa mĝa daútan nĝa táuo sa impierno, sa mĝa casaquétan nĝa dayon, nĝa dili matápus.
Condensa. = Lugar, solód nĝa pagatipígan, tipigánan, pagabotánĝan ug pagasódlan sa bisan onsa.
Condensar. = Pagtibúoc, Paghágcot sa bisan onsa, sa dogó, sa tubig, sa vino, sa nana, &c.
Condesa. = Ang asáoa sa conde.
Condescendencia. = Pagpaságad, pagcaóyon, pagcatángdo, pagcabóot.
Condescender. = Sagád, pasagád, ayon, oyon, boot, tangdo, angdo, togot.
Condicion. = Pagcaquinaía sa mĝa botang, hingtóngdan, tonĝód, quinaháuglan.
Condicional. = Ang guiobánan sa bisan onsa nĝa hingtóngdan con quinaháuglan ba.
Condignamente. = Sa pagcatacús, maíngon, inĝon, somála sa mĝa pahanóngdan.
Condigno. = Casáquet, castigo, balos nĝa maáyo con daútan, somála sa mĝa pahanóngdan.
Condimentar. = Pagbótang ug panácot sa mĝa calán-on.
Condimento. = Mĝa panácot sa paghátag ug lalím nĝa maáyo sa mĝa calán-on.
Condiscípulo. = Isigcatinón-an.
Condolerse. V. *Compadecerse*.
Condonar. = Pasáylo.
Conduccion. = Paghátud, pagdála. * Pagmando, pagóna.
Conducente. = Bisan onsa nĝa anĝay sa maáyong pagbóhat ug pagpamólong.
Conducir. = Hatud, dala, mando, oyon, anĝay, pagóna.
Conducta. = Batásan, gaoi, cagaoían.
Conducto. = Canal nĝa alaguían ug baháan sa tobig.
Conductor. = Ang nagamando, magoóna.

Digitized by Google

Coneja. = Conejos ñga baye.
Conejera. = Baláyan sa mga conejos. * Lánñgob ñga hatáas ug haictin, maiñgon sa baláyan sa manga conejos.
Conejo. = Mananáp ñga maiñgon iñgon sa dagoay sa iríng, apan hatáas ugáling ang iang dalónggan.
Conexion. = Pagpalanñgáquit, pagcabáat, pagcatácgos, pagcaíñgon.
Confabulacion. = Solti. * Sogilon, cagóla, pagpólong pólong.
Confabular. = Idem.
Confeccion. = Tambal ñga mahímo sa mga nanagcaláin lain ñga mga dahon, gamót con lindog ñga guibócboc: usáhay mahomót.
Confeccionar. = Pagbóhat sa mga tambal.
Confederacion. = Pagcaábian, pagcahigála, paghiósa, pagcadápig, pagsábot.
Confederarse. = Hiósa, sabot, dapig.
Conferencia. V. *Confabulacion.*
Conferenciar. = Idem.
Confesar. = Tug-an, suguílon, sombong.
Confesion. = Pagtóg-an sa táuo ñga mocompisál sa iang mga salá, sa Padre ñga guicompisálan nía.
Confeso. = Ang táuo ñga nagatóg-an sa hingbalóan nia.
Confesonario. = Compisálan, lugar ñga pagatug-ánan ug pagasoguilánan sa mga salá.
Confesor. = Ang Padre ñga pagacompisálan sa manga táuo, ang guitog-ánan, guisogínlan sa mga salá. * Ñgalan ñga guicahiñgálan sa mga santos ñga oalá omági sila sa pagcamartir.
Confiable. = Ang tacús ñga paglaóman, ñga salígan.
Confiado. = Táuo ñga palábi labihon, ñga nagasálig sa ia lamang ñga caogalíñgon ñga gahóm ug quinaádman.
Confianza. = Calaóman, casalígan, pagpalábi labi, pagcatúgyan.
Confiar. = Laom, salig, tugyan.
Confidente. = Ang guilaóman, ang guitugyánan, ang sinalígan.
Configuracion. = Ang dagoay sa bisan onsa.
Configurar. = Paggáma, paghímo, paghátag sa dagoay sa bisan onsa ñga guibóhat.
Confin. = Caotlánan, canayónan. * Guinharían, provincia con longsod ñga nayon sa lain Guinhadían, &c.
Confinar. = Nayon. * Hiñgufílin, halin.
Confirmacion. = Pagmatúod, pagcamatúod, camatoódan sa bisan onsa. * Pagpirma, paglíg-on sa Pagtóo ñga guicaláoat sa mga cristianos sa pagbóñag canila: ang icadóha ca sacramento sa atong Inahan santa Iglesia.
Confirmar. = Paglíg-on. * Pagpirma sa mga cristianos sa pagdíhog canila sa señor Obispo sa santos ñga lana, ug sa pagtóman osáb sa obán ñga mga tolománon niining sacramento.
Confisçar. = Pagcóha sa hocom sa mga salapí, manga manggad ug mga dona sa mga saláan.
Confitar. = Paghílog, pagdíhog sa azúcar con sa calámay sa mga bonga ug bisan onsa nga calán-on nga pagatam-íson. * Paglóto sa sabáo sa azúcar con sa calámay sa bisan onsa nga bóot ñga boháton ug matám-is.
Confite. = Matám-is ñga diótay ug malíñgin.
Confitería. = Baláy ñga pagabohátan ug pagbaligyáan sa mga matám-is.
Confitura. = Matám-is.
Conflicto. = Pagcabáscog sa pagáoay, sa pagpanñgóbat. * Casáquet, cagóol, cayógot, calisód sa húna húna ug sa cásing cásing, cabalísa.
Confluencia. = Pagcatágbo sa dohá ca sobá.
Confluir. = Pagtágbo sa dohá ca sobá. * Tinñgób, tabo, tambong.
Conformar. = Pagánñgay, pagóyon sa usá ca táuo sa mga polong ug sa guihúna húna sa lain ñga táuo, con ang usá ca botang sa lain ñga botang. * Pagántos, pagílob, pagáco.
Conforme. = Magsáma, topóng, anñgay. * Ang magailob.
Conformidad. = Pagcaóyon, pagcasonód. * Pagcasáma, pagcaíñgon iñgon. * Maáyong pagsábot, pagánñgay, pagpólong sa pila ca táuo. * Pagílob, pagántos sa mga casáquit ug mga calisdánan.
Confortar. = Paglíg-on, paghátag ug gahóm ug cosóg.
Confricar. = Hilot, comó, comos.
Confrontar. = Acob, atóbang. * *Confinar.*
Confundir. = Sacót, boloc, gobót. * Sayóp, ala, balíñgag. * Olao. * Obus, paóbos.
Confusamente. = Sa pagcabóloc.
Confusion. = Cabóloc, cagobót, casacót, * Doha doha sa húna húna, pagpaóbus sa boot. * Caólao.
Confuso. = Ang nagobót. * Ang nabóloc. * Ang nasacót. * Anñg naólao. * Ang hióbsan sa boot. * Ang dili madáyag, dili maquíta, dili masáyod, díli masóy caáyo.
Confutar. = Paglális sa bísan cansa arón madáyag ang matóod, pagíndig índig.
Congelar. V. *Condensar.*
Congeniar. = Pagánñgay sa gaoi, sa cagaoían.
Conglobar. = Ipon, tapoc, tinñgób, ogdo.
Conglutinar. = Pagpílit, pagpadápat sa usá ca botang sa lain ñga botang.
Congoja. = Pogdao. * Aoa, cotas, cogtas, cabódlay. * V *Conflicto* desde *casáquet.*
Congojar. = Idem. * V. *Acongojar*, *oprimir.*
Congojoso. = Ang nagapasáquet, ang nagapalisód. * Quinayógtan, guicalísdan, guicasaquitan, pologdáoon.
Congraciar. = Pagpatigáyon sa pagcóha sa maáyong boot sa isigcatáuo, pagpalángga, paghigógma.
Congratular. = Pagpaquíta sa bisan cansa ñga táuo sa calípay sa iang cásing cásing, tonñgód sa maáyong palad sa isigcatáuo.
Congregacion. = Caltilíngban sa nagacaláin lain ñga mga táuo, sa pagsábot ug pagpólong polong sa bisan onsa ug ibótang sa ilang pagcabildo.
Congregar. = Tinñgób, tambong, tabo, tagbo. * Tapoc, ipon.
Congreso. V. *Congregacion.* * Catilíngban sa manga dagcóng táuo sa mga Guinhadían, sa paghúsay sa mga holosáyon ñga nahatonñgód sa mga hari.
Cóngrio. = Isda ñga oaláy tonóc, maiñgon iñgon sa dagoay sa catsile.
Congruente. = Tacús, igo, anñgay.
Cóngruo. = Idem.
Conjetura. = Catáhap, húna húna ñga macaígo tonñgód sa mga timáan, ñga nadayág, cahánñgop.
Conjeturar. = Paghúna húna, pagtáhap sa bisan onsa, tonñgód sa mga timáan, hanñgop.
Conjuez. = Isigcahócom.
Conjuncion. = Pagcaípon, pagcaláquip.
Conjunto. = Tinápoc, tiníñgob, inípon. * Ang higála, ang abian, ang caobánan, haóp.
Conjuracion. = Pagcaálsa, pagsócol sa mga ponóan, pagdilí sa pagsogót.
Conjurador. = Ang nagapaálsa sa obán, ang nagasámbag sa pagsóool sa mga ponóan ug sa pagdilí canila sa pagsogót.
Conjurar. = Alsa, socol, pagdilí sa pagsogót, pagáoay, pagpanñgóbat sa mga ponóan. * Pagpanñgádye, sa may gahóm, sa mga panñgadyéon ñga guitagána sa santa Iglesia, sa pagbógao, sa pagpaháoa sa mga dagútan, sa mga yaoa, sa mga laoas sa mga táuo.
Conjuro. = Panñgadyéon ñga icapagóa sa mga yaoa sa laoas sa mga táuo, ug icapaháoa, igapahalayó, sa

Digitized by Google

mg̃a onós, sa mg̃a mananáp ng̃a nang̃adáot sa mang̃a cabalánan, ug sa bisan onsa contra sa mang̃a táuo. * Pang̃adyéon ng̃a bacácon ng̃a igapang̃aníto, icadioáta.

Conmemoracion. = Pagdúmdum, paghándom, paghísgot sa toa sa halayó. * Fiesta sa mg̃a minatáy, adlao ng̃a guitagána sa santa Iglesia sa pagpang̃ádye tong̃ód sa mg̃a calág sa purgatorio.

Conmemorar. = Soguílon, handom, domdom, hisgot.

Conmensal. = Sólod bálay, sologóon, táuo ng̃a mocáon ug mapoyó sa baláy.

Conmensuracion. = Pagcasáma, pagcatopóng sa mang̃a botang, pagcaíng̃on.

Conmensurar. = Pagsócod sa pagcatopóng.

Conmigo. = Canáco, canáho.

Conminar. = Paghólot, paghómot, pagágda sa hocom sa táuo ng̃a may catáhap, ng̃a guicatahápan ng̃a nacasalá, arón mamólong sa matúod.

Conmiseracion. = Calóoy, poáng̃od, pagcahinóclog.

Conmixtion. = Pagcasacót, pagcagóbot, pagabóloc.

Conmocion. = Cabóloc, cabórong sa húna húna. * Pagálsa. * Cagóbot sa Guinharían, sa provincia con sa longsod.

Conmover. = Gobot, samoc, lihoc.

Conmutacion. = Pagcabáilo, pagcatagáilo, pagcailís, pagcatagílis.

Conmutar. = Ilis, bailo, tagáilo, tagílis, poli, sobli.

Connatural. = Ang quinaía sa tagsa ca botang, ang caogalíng̃on sa iang pagcamáo.

Connaturalizarse. = Anad, ang̃ay.

Connivencia. = Pagpaságad, pagpasáilo sa mg̃a ponóan sa mg̃a sayóp ug mg̃a saláng diótay sa iláng mang̃a guinsacópan.

Connumerar. = Soguílon, hisgot. * Isip, ihap.

Conocedor. = Ang macaíla, ang macatóquib, ang macahúna húna.

Conocer. = Ila, habaló, húna húna, toquib, togcad, togcal.

Conocidamente. = Sa pagcadayág, sa pagcaháyag, sa pagcaásoy, sa pagcaoaláy doha doha.

Conocido. = Caíla, Ila. * Bilídhon, halángdon.

Conocimiento. = Ihibaló, húna húna.

Con qué? = Sa onsa?

Conquista. = Pagpang̃óbat. * Ang guipang̃obátan. * Longsod, Guinharían, &c., ng̃a guiángcon sa harí con sa táuo ng̃a dili onta tagía, tong̃ód sa iang dagcóng gahóm, sa iang mg̃a soldados, ug sa iang pagáoay ug pagpang̃óbat.

Conquistar. = Pagpang̃óbat, pagángcon. * Pagcóha sa maáyong boot sa ísigcatáuo, paghópo.

Consagrar. = Pagdaláng̃in. * Pagsángpot ug pagpamólong sa Padre ng̃a nagamisa sa mg̃a polong ng̃a guipamólong ni Jesucristo sa catapúsan ng̃a pagpanihápon nía obán sa iang mang̃a guintón-an, aròn magáma ug mahímo ang bilídhon ug mahál ng̃a laoas ug dogó sa maong Dios, sa tinápay ug sa vino. * Pagtíndog sa ladaoan, columna, &c., arón mahabílin hasta sa cadogáyan sa panomdóman sa mang̃a táuo ng̃á nanagbóhat sa mg̃a bohat ng̃a cating̃aláhan ug bantógon.

Consanguíneo. = Caobánan.

Consanguinidad. = Pagcacaobánan ng̃a guican sa usá lamang ca guinicánan, sa maong tigúlang.

Consecucion. = Pagcóha, pagdáng̃at sa guitúyo.

Consecuencia. = Camatóod ng̃a mosonód sa bisan onsa ng̃a camatoódan. * Bisan onsang bohat ng̃a mosonód sa lain ng̃a bohat.

Consecutivo. = Ang mosonód sa lain.

Conseguir. = Coha, dáng̃at.

Conseja. = Soguílon ng̃a bacácon.

Consejera. = Asáoa sa consejero.

Consejero. = Somosámbag, somalámbag, ang nagasámbag, nagatámbag. * Ang nagaoáli, nagasáoay, nabárlong.

Consejo. = Tambag, sambag. * Oáli, laygay. * Hocmánan ng̃a labáo, dagcóan. * Badlong.

Consentido. = Báta ng̃a padayégon, ng̃a dili pagabarlóng̃on ug saoáyon sa íang mg̃a tigúlang, matinománan sa íang malágsot ng̃a cabobót-on. * Bana ng̃a magapaságad sa íang asáoa ng̃a macasalá sa laín, ng̃a moántos ug magaílob sa caólao ng̃a guibótang canía sa íang asáoa ug sa camaáyo nía.

Consentidor. = Ang magapaságad.

Consentimiento. = Pagángdo, pagtángdo, pagbóot, pagpaságad.

Consentir. = Boot, angdo, tangdo, ságad, oyon, ang̃ay, ando.

Conserva. = Bisan onsa ng̃a matám-is ng̃a linóto sa sabáo sa asúcar con sa calámay, ng̃a magáhi gahi ug mahágcot.

Conservacion. = Pagcadáyon, pagcadógay.

Conservador. = Ang nagatípig, ang nagabántay ug nagabáton sa bisan onsa, hasta sa dogay.

Conservar. = Pagbántay, pagpadáyon, pagbáton, pagcógi, pagtípig sa bisan onsa hasta sa dogay.

Considerable. = Ang tacós ng̃a palandóng̃on, hunahunáon, pamatng̃ónon, timaánan.

Considerar. = Palándong, matng̃on, húna hóna, timáan.

Considerado. = Táuo ng̃a mamólong ug magabóhat sa maáyong húna húna. * Ang nagapalándong, nagamátng̃on ug nagahúna húna ng̃a dáan sa oalá pa sía mahanáyac sa pagpamólong ug sa pagbóhat.

Consiervo. = Isigcaolípon, taláp-od. * Isigcabíhag, isigcasologóon.

Consignar. = Pagtimáan, pagtódlo.

Consigo. = Cania.

Consiliario. V. *Consejero.*

Consistencia. = Pagcadógay, pagcamáo. * Pagcalíg-on, pagcagáhi, pagcatíga.

Consistente. = Ang may calig-ónan.

Consistir. = Pagguícan ang usá ca botang sa lain ng̃a botang, paglíngcod, pagtíndog ang usá ca botang sa lain ng̃a botang: ang cahoy sa iang gamót ang baláy sa iang cimientos ang salog sa soleras, &c.

Consistorio. = Cabildóhan. * Catilíngban sa mg̃a Cardenales sa atobáng̃an sa Santos ng̃a Papa, sa pagpahibaló ug pagbaláod sa ng̃alan sa mg̃a Obispo ng̃a guibóhat nia, ug sa pagsábot sa bisan onsa ng̃a tacós boháton, sa tong̃ód sa mg̃a tolománon ug holosáyon sa santa Iglesia.

Consorcio. = Obán, caobán.

Consolable. = Ang arang lipáyon.

Consolablemente. = Sa pagcalípay.

Consolacion. = Paglípay. * Santísima Vírgen sa calípay.

Consolador. = Ang nagalípay, polong ug bohat ng̃a igacalípay.

Consolante. = Idem.

Consolar. = Lipay, pagsámpag sa mang̃a polong ng̃a malómo, matám-is ug maáyo.

Consolidar. = Paglíg-on pagsómpay, pagáyo sa nabalí con nabóong.

Consonancia. = Pagcaángay, pagcaóyon.

Consorcio. = Pagcaobán sa mg̃a nanaglóon ug nanagípon sa maong pinoyánan, pagcaonóng.

Consorte. = Ang nahaonóng sa palad sa lain * Ang asáoa, ang bana.

Conspiracion. V. *Conjuracion.*

Conspirador. V. *Conjurador.*

Conspirar. V. *Conjurar* hasta *pagpang̃ádye.*

Constancia. = Calig-ónan, pagcadáyon, pagpadáyon.

Digitized by Google

Constante. = Ang malig-on, ang may calig-ónan.
Constantemente. = Sa pagcalig-on, sa malig-on.
Constar. = Matúod, dayág.
Constelacion. = Tapoc, cadaghánan sa mga bitóon nga nagdóol.
Consternacion. = Calísang, pagcalísang sa húna húna, sa boot, sa cásing cásing.
Consternar. = Lísang, cogmat.
Constipación. = Sip-on.
Constipado. = Idem, sip-ónon, guisíp-on.
Constipar. = Sip-on.
Constitucion. = Pagcamào. * Dagoay, quinaía nga caogalíngon sa bisan onsa. * Batásan.
Constituir. = Gama, himo, bóhat, tocod.
Constitutivo. V. *Constitucion*. * Ang nagapaláin sa usá ca botang sa lain nga botang.
Constreñir. = Logos, pogos, pigós, hogot. * Songsong.
Constructor. = Ang magagáma ug magabóhat sa bisan onsa.
Construir. = Bohat, gama, himo, tocod. * Paghóad, pagmáymay, paglóas sa usà ca pinamólong sa lain nga pinamólong, hobar.
Construpador. = Ang macasalá sa usà ca dalága, sa linogsánay, sa paglógos canía.
Construpar. = Paglógos sa usà ca dalága sa pagpacasalá canía, pagcasalá sa usà ca dalága sa linogsánay.
Consuegro. = Ngalan nga guicahingálan sa amahán ug inahán sa bana, ug sa amahán ug inahán osab sa asáoa, sa mga tigólang sa usà ca magtiáyon.
Consuelo. = Calípay.
Consuetudinario. = Táuo nga may batásan sa pagapamólong con sa pagbóhat sa bisan onsa, nga naánad na.
Consulta. = Paquigsámbag, pagquitámbag, pagquigásoy, pagquisáyod, pagpangótana.
Consultante. = Ang naquigsámbag, naquigásoy, naquigsáyod, naquigtámbag, nangotána.
Consultar. V. *Consulta*. * Pagsábot, pagpólong polong sa bisan onsa nga arang pagaboháton.
Consultor. = Táuo nga quinaadmánon, mangialáman, nga motóbag sa guipangotána canía sa tongód sa bisan onsa nga halálom.
Consumacion. = Catapúsan, pagcahúman, pagcatibáoas pagcaopús, pagcaóbus.
Consumado. = Bisan onsa nga hingpit, toman, ug maàyo uyámot.
Consumar. = Toman, hingpit, pagbóhat ug maáyo, caáyo, sa bisan onsa. * Pagtúman sa pagcamagtiáyon, sa nahaóna pa, sa manga bag-ong miño.
Consumido. = Táuo nga manioang uyámot, masaquíton, malúspad, sa mamála nga panit.
Consumir. = Hodot, homan, tapos, tibáoas, obos, opús, laglag, oalá. * Pagcaláoat sa laoas sa atong Guinóong Jesucristo sa mga Padre, sa pagmisa nila.
Consumo. = Ang mga calán-on ug bisan onsa pa nga mahorót, mahóman, matibáoas.
Consuncion. V. *Consumir* desde *pagcaláoat*. * Pagcaníoang.
Consuno (de). = Sa pagcahiósa, bisan onsa nga pagabohàton sa maáyong pagsábot sa pila ca tàuo.
Consustancial. = Pagcamáo nga magsáma ug topóng sa totoló ca Personas sa Santísima Trinidad.
Consustancialidad. = Paghiósa, pagcámao nga diósnon sa totoló ca Personas sa Santísima Trinidad.
Contacto. = Pagcadápat, pagcasígpit, pagcadóol sa mga botang.
Contador. = Ang magaísip, ang magaíhap, ang magacuenta.
Contaduría. = Baláy nga pagabatónan ug pagahóptan sa nagacaláin lain nga mga cuenta.
Contagiar. = Tacód, docot.
Contagio. = Salot, saquét nga matacód, madócot. * Manga salá, mga batásan nga daótan nga motacód, modaláhig sa lain. * Pagcadaótan, cadáot, pagcahagálam nga guican sa mga salá ug sa batásan nga mangíl-ad sa obán.
Contagioso. = Idem.
Contaminar. V. *Contagiar*. * Pagtalápas sa mga sogo sa Dios ug sa santa Iglesia.
Contar. = Ísip, ihap. * Soguílon, íngon.
Contemplacion. = Pagpalándong, paghúna húna, pagmátngon.
Contemplar. = Palándong, húna hona, matngon. * Solong, quita, tan-ao, hiling, li-li.
Contemplativo. = Táuo nga tigpalándong, ang nagahúna húna, ang namátngon.
Contemporáneo. = Talidóngan, dongan.
Comtemporizar. = Pagángay, pagóyon, sa cabobót-on sa lain.
Contencion. = Pagcalális, pagílog.
Contender. = Lalis, aoay, damag, dosmog, pagpangóbat, ilog.
Contener. = Sacop, locop. * Haoid. * Pagpogóng sa mga cailibgon.
Contenido. = Ang maálam magpogóng sa mga cailibgon, boótan.
Contenta. = Gasa. gala, regalo.
Contentar. = Lipay, pagóyon sa pagbóot sa lain, pagtóman sa lang cabobót-on.
Contento. = Calípay. * Ang malípay, malipáyon. * Ang guilípay.
Contestacion. = Pagtóbag.
Contesto. = Tobag, balibad. * Pagmatúod sa guiíngon sa obán.
Contextura. V. *Configuracion*.
Contienda. = Aoay, paglális, pagdámag, pagpangóbat.
Contigo. = Canímo.
Contiguamente. = Sa pagcadóol, sa pagcatopál, sapagcanáyon.
Contiguo. = Ang nagatopál, ang midóol.
Continencia. = Pagcapogóng, pagpogóng sa mga cailibgon, casadángan.
Continente. V. *Contenido*. * Dagoay, báihon sa tagsa ca táuo. * Bisan onsa nga macasácop sa lain botang. * Yota nga dagcóan caáyo, ug labing dagcó sa yota sa mga polo.
Contingente. = Ang arang magtúman, ug ang dili opód cahá matúman. * Tampo, bahin, &c., nga baláydon sa tagsa ca táuo, tampa.
Continuacion. = Pagcadáyon, pagdáyon.
Continuadamente. = Sa pagcadáyon.
Continuar. = Dayon, paráyon, pagnáyon.
Continuo. = Ang guibóhat sa oaláy honong, sa oaláy langan, sa canónay. * Bisan onsa nga bahin sa bisan onsa. * Nayon.
Contonearse. = Quiling quiling, líqui líqui, líquid líquid, pagpadáyeg sa paglacát.
Contornear. = Toyoc, libod, libót, licos.
Contorno. = Bisan onsa nga macalibót ug macasácop sa lain.
Contra. = Bátoc.
Contrabando. = Pagcomercio, pagbalígya sa manga manggad nga guidilí sa hari ug sa batásan.
Contraccion de nérvios. = Pagcaquíoi, pagcabínhod, pagcabánhod.
Contracosta. = Sa luyong dagat.
Contradanza. = Sayáo, sabáy nga guisabáy sa daghánan nga mga táuo nga nanagpárang pagdáng, ug nanagsigcápot capot sa ilang mga camót, nanaglibót libót ug nagsigbolobalígtos sila.

Digitized by Google

CONTRADECIR. = Pagdilí, pagbátoc sa guimatóod sa lain, paglális.
CONTRADICCION. = Idem.
CONTRADICTOR. = Ang nagadilí sa guimatóod sa lain, ang nagalális.
CONTRAER. = Dool, sigpit, dapat, topál. * Quíoi, binhod, banhod. * Pagláctud sa soguílon, pagdáclit.
CONTRAHACER. = Pagbóhat sa bisan onsa ñga botang maíñgon iñgon sa lalin ñga botang, pagmáo mao.
CONTRAHECHO. = Táuo ñga boctót ug sa balíquig ñga laoas.
CONTRARESTAR. = Paglális, pagsócol.
CONTRARIEDAD. = Pagcabátoc.
CONTRARIO. = Aoay, caáoy. * Batoc.
CONTRASTAR. V. *Contrarestar.*
CONTRASTE. = Táuo ñga may opicio sa paghíling sa salapí ug sa pagíla con maáyo ba con daótan, ug sa pagtimbang ug paghíling sa mga hyas sa boláoan con sa salapí, ug sa pagmarca ug pagtimáan caníla. * Paglális, pagáoay. * Pagcábalhin ñga abat sa hañgin.
CONTRATACION. = Pagcomercio, pagbalígya sa manga manggad.
CONTRAER. = Idem.
CONTRATIEMPO. = Calisdánan. * Casáquet, cayógot, cabalísa.
CONTRATISTA. = Coyme.
CONTRATO. = Pagsábot. * Pagbalígya, pagpálit.
CONTRAVENCION. = Paglápas, paglípas sa mga sogo, pagpasipála.
CONTRAVENENO. = Tambal nga batoc sa hiló, nga icaáyo sa táuo nga nahiló, nga guihilóan.
CONTRAVENIR. V. *Contravencion.*
CONTRAVENTOR. = Malipáson, malapáson.
CONTRIBUCION. = Tampa, amot, tampo.
CONTRIBUIDOR. = Ang nagaámot, tomalámpo, ang nagatámpa.
CONTRIBUIR. = Pagbáyad sa tampa, sa amot nga hingtúngdan nga ipabáyad sa tagsa tagsa. * Pagtábang sa pagdángat sa bisan onsa.
CONTRIBUYENTE. V. *Contribuidor.*
CONTRICION. = Paghinólsod. casáquet sa mga salá nga guibóhat sa atobánganan sa Dios tongód cania lamang, tongód lamang cay Dios man sia, nga guiobánan sa malig-on nga pagsáad nga dili na pagaópdon ug pagabalícan ang mga salá.
CONTRINCANTE. = Ang magaílog sa pagailógan sa obán, sa lain.
CONTRISTAR. = Pagpasáquet, pagpasobó, pagpasocó.
CONTRITO. = Ang nagahinólsod, ang mibásol, ang nasáquet sa mga salá, ang nagatápat.
CONTROVERSIA. = Pagíndig, paglális lalis sa polong, arón mahayag ang camatoódan sa bisan onsa nga quinaadman.
CONTROVERTIR. = Idem.
CONTUMACIA. = Pagcasóqui, pagcalális, pagcagáhi sa caogalíñgon nga húna húna.
CONTUMAZ. = Soquíhan, malalíson.
CONTUMELIA. = Caólao.
CONTUMELIOSO. = Maoólao, macaólao, ang macacóha sa dongog.
CONTUNDIR. = Pagsó-so, pagpalo, pagdócdoc.
CONTURBACION. = Pagcabóloc, pagcagobót.
CONTURBADO. = Ang nabóloc.
CONTURBADOR. = Ang macabóloc, ang macagobót.
CONTURBAR. = Boloc, gobót.
CONTUSION. = Pagcabónol.
CONVALECENCIA. = Pagcaáyo ayo, pagcaádang adang, pagcaárang arang na sa saquét nga guibáti sa bisan cansa.
CONVALECER. = Pagádang arang na, pagbálic sa hinay hinay sa cosóg, sa gahóm ug sa maáyong quinabóhi nga daan, sa obos na ang saquét, paghiúli uli.
CONVECINO. = Silíngan, ang nagapoyó sa dool, sa cadoólan sa lain.
CONVENCER. = Pagdáog sa lain sa matóod, sa camatoódan.
CONVENCION. = Pagsábot, pagpólong polong.
CONVENIBLE. = Ang masáyon moángay, moóyon sa lain.
CONVENIENCIA. = Pagcaángay, pagcaóyon. * Polos, caposlánan. * Mga bahándi, catigayónan, maáyong pagcabútang.
CONVENIENTE. = Maáyo, ang may polos. * Ang moóyon, ang moángay.
CONVENIR. = Angay, oyon, angdo, tangdo. * Tongód. * Tingób, tigom, tagbo, tabo.
CONVENTO. = Baláy nga pagapóy-an sa mga Padreng religioso, con sa mga monja, mga binócot. * Catilíngban sa mga Padre con sa mga monja.
CONVENTUAL. = Ang nanongód sa convento. * Padre nga nagapoyó sa convento.
CONVERSABLE. = Ang tacós nga cagoláon, cagoláan, pagasoltíhan, pagpólong polónganan, pagsogilánan.
CONVERSACION. = Cagóla. solti, soguílon, soguir.
CONVERSAR. = Idem.
CONVERSION. = Pagbálhin, pagbálio.
CONVERSO. = Ang moros con judíos nga mobálic sa pagcacristianos ug mobía sa iang daan ug daútan nga mga tinoóhan.
CONVERTIR. V. *Conversion.* * Pagpabálic sa matúod nga Pagtóo sa táuo nga dili cristianos, ug sa naánad sa mga batásan nga daótan ug contra sa manga cristianos.
CONVEXO. = Siquiáong.
CONVICTO. = Táuo nga guihingmatód-an sa guibóhat nia nga salá.
CONVIDADOR. = Domalápit, ang nagadápit.
CONVIDAR. = Dapit, alap, agda.
CONVITE. = Combída.
CONVOCAR. = Taoag, habaló. * Anhi, anha, adto.
CONVOCATORIA. = Solat nga icatáoag, icatígom sa manga táuo, sa bisan onsang tuyo.
CONVOY. = Abay, obán, caobán.
CONVOYANTE. = Ang moábay.
CONVOYAR. V. *Convoy.*
CONVULSION. = Pagcaquíoi, pagcabínhod, pagcabánhod nga calit, ahat.
CONVULSIVO. = Ang guiquioían.
CONYUGAL. = Ang nahatongód sa pagcamiño, sa pagcamagtiáyon, sa mga quinasál.
CONYUGALMENTE. = Sa pagcamíño.
CÓNYUGES. = Ang bana ug ang iang asáoa.
COOPERACION. = Pagcatábang.
COOPERANTE. = Tomalábang, ang nagatábang.
COOPERAR. = Tabang.
COORDINAR. = Hosay, sohay, angay, pagbótang ug maáyo.
COPA. = Copa, ilimnánan sa vino. * De árbol. = Osbong, otbong, dabong. * Brasero. = Bagahán. * De sombrero. = Bohó sa calo nga pagasódlan sa olo. * Palo de los naipes. = Copas.
COPERA. = Logar nga pagabotánganan ug pagatipigan sa mga copa.
COPETE. = Lambónganay, tarong.
COPETUDO. = Langgam nga tarónganan, táuo nga lambonganáyan, nga may lambónganay.
COPIA. = Pagcadághan, cadaghánan. * Hinóad sa manga solat.
COPIADOR. = Libro nga pagahoálan sa mga solat.
COPIANTE. = Homolóad, maghohóad, ang nagahóad.
COPIAR. = Hoad.
COPILAR. = Pagtígom, pagtingób sa usá ca libro sa mga solat nga nanagcaláin lain.

Digitized by Google

Copiosamente. = Sa pagcadághan.
Copioso. = Ang guidaghánan.
Copla. = Gaday, pagcanta.
Copo. = Loli.
Cópula. = Pagcahícot, pagcahócot, pagcaípon, pagcalaṅgáquit, pagcahiósa. * V. *Cóito.*
Copular. = Hicot, hocot, hiósa, laṅgáquit, balígtos, balíghot. * Paghiláoas.
Coqueta. = Babáye ṅga boot ṅga higogmáon sa daghánan ṅga mga laláqui, tonṅód lamang sa iang pagpadáyeg.
Coquina. = Quinháson ṅga diótay.
Coquito. = Hagoa, yaoyaó, ying ying, pagláin lain sa nauong, ug bisan onsa ṅga pagboháton, arón comatáoa ang mga bátang diótay.
Coracha. = Poyo poyo ṅga panit ṅga pagapóstan sa tabaco.
Coraje. = Cosóg, caísog. * Ponṅot.
Corajudo. = Pongtánon, ang guiponṅót.
Coral. = Corales, tanóm, cahoy cahoy sa oaláy dahon ug diótay, ṅga mutodóc sa mga bató sa cahiládman sa dagat * Tohog, tinóhog, bogoay, cuentas sa corales.
Corambobis. = Táuo sa maáyong dagoay, sa maáyong baihon, sa dagcóng hosog, sopang, maámbong.
Corascora. = Sacayán.
Coraza. = Batong batong
Corazon. = Cásing cásing, tagiposóon. * De madera. = Lobas, as as.
Corazonada. = Hinónghong sa cásing cásing, pagcatágna, pagcatághap.
Corbata. = Paño con cintas ṅga ibórbod ug idáyan dáyan sa mga laláqui sa liog.
Corbatin. = Idem.
Corbeta. = Sacayán sa toló sa taládoc.
Corcova. = Boctot.
Corcovado. = Boctóton.
Corcovear. = Pagtolotíndac, paglógso, hiood, hioid.
Corcovo. = Idem.
Corcheta. = Sab-ítan, cao-ítan.
Corchete. = Sab-it, cao-it. * Ang magadácop.
Corcho. = Panit sa ibábao sa cahoy ṅga guinṅálan ug alcornoque. * Songsong sa corcho sa mga botellas, sa mga damajuana, &c.
Cordaje. = Jarcia sa sacayán.
Cordal. = Bag-ang sa bába ṅga motodóc sa catapósan sa apapánṅig, sa pagcadagcó na sa tauo.
Cordel. = Pisi. * De atarraya ó chinchorro. = Baháyan. * De pescar. = Tonda, lambo.
Cordelazo. = Paglámbos sa pisi.
Cordelejo. = Pisi ṅga magamáy. * Pagsóod sood, pagsólog solog, pagtíao tiao.
Cordelería. = Logar con baláy ṅga pagabohátan sa mga pisi.
Cordero. = Anac ṅga diótay sa carnero, hayop.
Cordial. = Ang guican sa casing casing. * Ang macabáscog ug magapacosóg sa malúya.
Cordialmente. = Sa gogma ṅga guican sa casing casing.
Cordillera. = Manga boquid, caboquídan ṅga nanagcasómpay sompay, nagacanáyon nayon.
Cordon. = Sagioálo, sigioálo, cordones.
Cordura. = Caboótan, salabótan.
Corifeo. = Panṅólo.
Corion. = Panit sa ibábao sa dorohá ca postánan sa báta, sa dihá pa sa tian sa inahán.
Corista. = Ang Padre ṅga motámbong, ṅga moádto, ṅga moátang sa masóbsob sa coro. * Ang religioso ṅga oalá omábot sa pagcapadré, ṅga oalá pa ordenáhan.

Corma. = Colma, singsing ṅga cahoy ṅga pagasoólan sa mga tiil sa mga preso.
Cornada. = Pagsonṅáy, pagsónṅag.
Cornamenta. = Sonṅáy.
Corneador. = Mananáp ṅga nagasónṅag, ṅga nagasámad sa sonṅáy.
Cornear. V. *Cornada.*
Corneja. = Langgam ṅga maínṅon inṅon sa oóác.
Cornejo. = Cahoy.
Cornerina. = Batong mahál, masíhag ug mapóla póla.
Corneta. = Táuo ṅga nagataíhop sa tolónggon ṅga guinṅálan ug corneta. * Tolónggon sa tombága. * Bandera ṅga may dohá ca tamóy maínṅon inṅon sa ícog sa banog.
Cornisa. = Cornisa, bahin sa mga cota ṅga nanagcaláin lain ṅga dagoay, ṅga nagalípot ug nagalibót. sa mga Singbahán ug sa obán ṅga mga cota, dapit sa goa, sa solód ug sa itáas.
Cornucopia. = Casangcápan sa cahoy con sa lain ṅga hilimóon, ṅga guitaólan sa mga candelero ṅga pagatolpócan sa mga candela, sa pagíoag sa manga solód, sa mga Singbahán, &c.
Cornudo. = Mananáp ug bisan onsa ṅga may sonṅáy. * Ang bana ṅga guilimbónṅan sa iang asáoa sa pagpacasalá sa lain.
Coro. = Cadaghánan sa mga táuo ṅga naninṅób sa pagcanta, sa pagpanṅádye sa mga panṅadyéon sa mga Padre. * Lugar sa mga Singbahán ṅga pagatíngban sa mga cantores.
Corona. = Corona. * Porong porong. * Fin de alguna obra. = Catapúsan.
Coronacion. = Pagpórong porong.
Coronar. = Idem. * Paghíngpit, pagtápus sa bísan onsang bohat.
Coronel. = Ponóan sa mga soldados.
Coronela. = Asáua sa coronel.
Corpanchon. = Ang laoas sa mga langgam, sa nacúha na ang onód sa doghan ug sa mga paa.
Corporacion. = Catilíngban sa mga táuo.
Corporal. = Ang nahatonṅód sa lauas, sa canhic laoas. * Paño ṅga pino ug mapotí ṅga pagabocládon sa mga Padre ṅga magamisa, sa ibábao sa batong ara, ṅga pagabotánṅan sa calis ug sa hostia.
Corpóreo. = Ang may laoas, laoásan.
Corpulento. = Ang may dagcóng laoas.
Córpus. = Pólong ṅga linatín ṅga guicahinṅálan sa adlao ug sa prosecion sa santos uyámot ṅga laoas sa atong Guinóong Jesucristo.
Corral. = Alad, amátong, siclat, tranca. * De pescados. = Bongsod.
Correa. = Corea, tinábas ṅga haíctin ug hatáas sa panit.
Correccion. = Badlong, pagsáoay, pagáoay.
Corrector. = Somaláoay, bomaládlong, ang nagabárlong, nagasáoay, nagaáoay.
Corredera. = Lugar ṅga pagadalagánan sa mga cabayo. * Tacop con bentana, talambóan ṅga honus honus. * Pisi ṅga guibotánṅan sa usá ca tomóy sa usá ca papán ṅga guipalótao sa olín sa mga sacayán, arón hibalóan sa nagasacáy sa guitolínan nila.
Corredizo. = Balígtos ṅga masáyon hohobádon, baló.
Corredor. = Ang modalágan caáyo. * Táuo ṅga may opicio sa pagbolobalígya ug sa pagpálit sa bisan onsa. * Sologóon sa mga comerciante ṅga nagadála dala sa mga potus, sa mga manggad ṅga ibalígya.
Corregible. = Táuo ṅga masáyon motóo sa mga pagsáoay ug pagbádlong canía.
Corregidor. = Ang nagasáoay, ang nagabádlong. * Hocom, ponóan sa provincia.
Corregidora. = Asáoa sa corregidor.

Digitized by Google

Corregimiento. = Cahímtang, opicio sa pagcacorregidor, ug ang yota con mg̃a longsod ng̃a hingsácpan sa iang gahóm. * Baláy ng̃a pinoy-ánan sa corregidor.
Corregir. = Saoay, barlong, aoay, toon, matng̃on, todlo, oáli.
Correlacion. = Pagcasáma, pagcaíng̃on ing̃on.
Correncia. = Hibólos, calibang, caólo.
Correnton. = Tigsódoy soroy, tiglíbod líbod.
Correo. = Táuo ng̃a may opicio sa pagdála dala sa mg̃a solat. * Cadaghánan sa mg̃a solat ng̃a guidáoat sa bisan cansa. * Baláy ng̃a pagadaoátan ug pagapahátan sa mg̃a solat.
Correoso. = Honit, háloot.
Correr. = Dalágan, tolin, agui. * Agua. = Bahá.
Correrse, avergonzarse. = Olao, taphao.
Correría. = Paghágmil, paghílay, pagláglag, pagdáot, pagpang̃áoat sa cadaghánan sa mg̃a táuo, con sa pang̃obátan ba, sa mg̃a cabalánan ug mg̃a longsod ng̃a ilang paghiagian.
Correspondencia. = Pagcaóyon pagcaáng̃ay, maáyong buot. * Pagcaábian, pagcahigála sa mg̃a táuo. * Pagsigdála sa mg̃a solat.
Corresponder. = Pagbálos. * Tong̃ód. * Pagsighigógma.
Corretear. = Sodoy soroy, paglacát sa oaláy tuyo, paglíbod líbod.
Corrida. = Pagdalágan. * Pagbahá, pagági sa tobig, dogó, &c. * Pagcalágmit, pageadalí sa tiempo, sa túig.
Corrido. = Ang maólao. * Táuo ng̃a batid ng̃a nacalla na sa calibótan.
Corriente. = Ang modalágan, ang magatólin. * Pagcabahá sa tobig. * Sológ.
Corrientemente. = Sa pagcasáyon.
Corrillo. = Alídong, alíding.
Corrimiento. = Pagcadalágan. * Pagcabahá, pagcasológ. * Caólao.
Corro. = Alídong, líbót, alíding.
Corroboracion. = Pagcacosóg, pagcabáscog. * Pagmatóod sa bisan onsa.
Corroborante. = Tambal ng̃a magapabáscog, magapacasóg sa táuo ng̃a malóya.
Corroborar. = Pagcosóg, pagbáscog, paghátag ug gahóm.
Corroer. = Cotcot, bocboc, hílis, linis.
Corrompedor. = Ang magadáot.
Corromper, alterar algo. = Pagláin, paggobót, pagbóloc. * Seducir á alguna mujer. = Dahong dahong, limbong, pagdáog sa paghánghio, ali ali, coha. * Viciar las buenas costumbres. = Pagdáot, pagtampálas. * Sobornar al juez ó á otra persona. = Hopo, pagálam alam. * Oler mal. = Bahó, anghit, lang̃og.
Corromperse, podrirse algo. = Donót.
Corrosion. = Pagcacágod, pagcahílis, pagcacótcot, pagcalínis.
Corrosivo. = Ang macacágod, ang macahílis, ang macacótcot. ang macalínis.
Corroyente. = Idem.
Corrupcion. = Pagcadonót. * Pagcadáot.
Corruptela. = Idem: batásan ng̃a daútan, mang̃íl-ad.
Corruptibilidad. V. *Corrupcion.*
Corruptible. = Ang arang madonót, ang adang madáot,
Corrupto. = Ang nadonót, ang nadáot. * Daútan, madáot, mang̃íl-ad.
Corruptor. V. *Corrompedor.*
Corsario. = Capitan, magbobóot sa sacayán ng̃a andam sa pagbángga ug pagáoay, ug ang maong sacayán.
Corso. = Pagpang̃óbat sa dagat sa mang̃a caáoay.
Cortadera. = Pothao ng̃a maháit ng̃a igapótol sa masigcapóthao.
Cortadilla. = Vaso ng̃a diótay.
Cortado. = Bisan onsa ng̃a ang̃ay, ng̃a oyon, ng̃a mahamótang, ipahamótang ug maáyo.
Cortador. = Ang magapótol, magatábas, icatábas, icapótol.
Cortadura. = Pagcasí-si, pagcabólag, pagcahíoa.
Cortafrio. V. *Cortadera.*
Cortante. = Ang hing̃aníban ng̃a maháit. * Tauo ng̃a magapatáy sa mg̃a baca, mg̃a calabao, &c., ug magabalígya sa onód.
Cortaplumas. = Labaja ng̃a italája sa mg̃a plumas.
Cortar. = Tabas, potol.
Corte. = Soláb sa mg̃a hing̃aníban, sa mg̃a labaja. &c. * Pagtácbas, pagtígbas.
Cortedad. = Pagcahamóbo, pagcadiótay. * Pagcacábos, pagcaoaláy quinaárman. * Pagcapobres, pagcahánghol.
Cortejante. = Maábi abíhon, ang magaáli ali, ang moábi abi.
Cortejar. = Abi abi, ali ali, obán.
Cortejo. = Pagcaábi abi, pagcaáli ali. * Pagobán. * Paggása, pagregalo, pagmoral sa mg̃a babáye. * Camaáyo.
Cortés. * Maábi abíhon. * V. *Afable.*
Cortesanamente. = Sa pagcaábi abi. V. *Afabilidad.*
Cortesanía. V. *Afabilidad* y *Afable.*
Cortesano. = Maábi abíhon, V. *Afable.*
Cortesía. V. *Afabilidad* y *Afable.* * Pagcacomostá, pagpang̃omostá.
Cortesmente. V. *Cortesanamente.*
Corteza = Panit. * Exterior del coco, fruta. = Bonot. interior de idem. = Bagól.
Cortijo = Yota ng̃a guinabohátan ug ng̃a guitindógan sa caogalíng̃on ng̃a baláy.
Cortina. = Tabil. * Cota sa talioála sa dohá ca baluarte sa mg̃a lantáoan.
Cortinaje. = Cadaghánan sa mg̃a cortina, sa mg̃a tabil.
Corto. = Hamóbo, diótay. * Malágmit, madágmit, dili madógay. * Cabós.
Coruscante. V. *Brillante.*
Corva de la pierna. = Locon locon, loco loco.
Corvadura. = Pagcalíad, pagcabalicó.
Corvina. = Isda.
Corvo. = Ang nalíad, ang nabóctot, balicó.
Corzo. = Osa.
Cosa. = Onsa, botang.
Cosecha. = Panúig, panuígan.
Cosechero. = Ang pagaabóton sa panúig.
Coser. = Tahí.
Cosible. = Ang arang tahíon.
Cosido. = Talahíon, tinahí.
Cosmogonía. = Quinaádman sa tong̃ód sa pagbóhat sa Dios sa calibótan.
Cosmografía. Quinaádman sa tong̃ód sa pagásoy sa ng̃atanán ng̃a nahamótang sa calibótan.
Cosquillas. = Guilóc.
Cosquilloso. = Guidcan, maguilócon, guilídcan.
Costa. = Bili sa bisan onsa ng̃a guipálit. * Báibay, baibáyon, yota sa daplin sa dagat.
Costado. = Quilid, loyo.
Costal = Poyo poyo ng̃a dagcó, balóyot.
Costalada. = Pagcahágbong con madál-os ug madalín-as ang magalacát.
Costanero. = Bisan onsa ng̃a nahatóng̃od sa baybáyon sa dagat.
Costar. = Pagbíli.
Coste. = Bili.
Costear. = Pagsacáy ug hadóol sa yota, sa baibáyon. * Pagbáyad sa quinahánglan sa pagcáon, sa pagbisti, &c.
Costera. = Ang quilid, ang luyo sa too con sa oála sa bisan onsa.
Costilla. = Gosóc. * Ang caugalíng̃on ng̃a asáoa., licod. * Mg̃a ligazon sa mang̃a sacayán.

Digitized by Google

Costillar. = Ang cadaghánan sa mga gosóc.
Costilludo. = Táuo nga may licód nga halagpád, sa dagcóng hosog.
Costo. = Bili, bayad, paggasto.
Costosamente. = Sa pagcamahál.
Costosísimo. = Mahál caáyo.
Costoso. = Mahál, sa dagcóng bili.
Costra. = Cogan.
Costroso. = Ang may cogan.
Costumbre. = Gaoi, batásan. * Ang batásan sa bulan bulan ngatánan sa mga babáye, saquít sa pagcababáye.
Costura. = Tinahí, tinahían, talahíon. * Lotac sa mga papán sa mga salog, ug sa mga sacáyan, pagcangánga sa manga papán nga dili managdápat ug maáyo.
Costurera. = Babáye nga mananáhi.
Costuron. = Ang guitahí sa daótan nga pagtahí; olat sa mga samad.
Cota. = Batong batong.
Cotejar. = Tandi, tandig, sanglet. * Pesos y medidas. = Sibo.
Cotejo. = Pagcasíbo, pagcatándig, pagcatándi, pagpanánglet.
Cotilla. = Solosinína, nga guibísti sa mga babáye, arón masígpit ug mamanípis ang ilang laoas.
Coto. = Timáan nga ibótang sa caotlánan sa mga yota sa mga longsod, sa mga tanáman, sa mga cabalánan, &c.
Coton. = Panápton sa gapas nga linabráhan.
Cotonía. = Idem.
Cotorra. = Loro, perico nga diótay, abócay.
Covacha. = Langob nga diótay.
Coy. = Doyan.
Coyunda. = Correa, panit holohalágpad nga guicahígot ug guicalangáquit sa mga torong baca, sa mga baca, sa mga calabao, &c., sa yogo, liógan. * Paghiósa sa mga miño.
Coyuntura, articulacion de un hueso con otro. = Loha loha. * Ocasion de decir ó hacer algo. = Cahigayónan.
Coz. = Tindac, sindol. * Pagcasíbog sa mga lothang sa pagbóhi caníla.

CR

Cráneo. = Bagol bagol sa olo.
Crápula. = Pagcahobóg.
Crapuloso. = Hingínom caáyo, hobgánon, palailínom.
Crasamente. = Sa pagcaoaláy quinaárman, sa pagcaoaláy boot.
Crascitar. = Pagtíngog sa ooác.
Craso. = Matámboc, mahágcot, espeso, sa daghan nga manteca, tamboc.
Cráter. = Bába sa mga bolcan nga aguían sa caláyo, sa asó, &c.
Cratícula. = Talámboan nga diótay, nga pagcalaoátan sa manga monja sa santos oyámut nga laoas sa atong Guinóong Jesucristo.
Crea. = Panápton nga potíon.
Creable. = Ang arang boháton, himóon.
Creacion. = Ang pagbóhat sa Dios sa ngatanán nga guibóhat nia. * Sinógdan sa bisan onsang bag-ong cahímtang. * Pagbóhat ug paghingálan sa Santos nga Papa sa mga Cardenal.
Crear. = Pagbóhat, paggáma, paghímo sa bisan onsa: angay lamang sa Dios.
Crecedero. = Tomolóbo, ang arang magtobó.
Crece. = Tobó, pagdagcó, dogang, sopang.
Creces. = Tobo, capin. * V. *Crecedero.*
Crecida. = Bahá, bon-og.
Crecidamente. = Sa pagcatobó, sa pagcacápin.
Crecido. = Dagcó. * Daghan, daghánan. * Hamtong.
Creciente. = Ang motobó, ang modagcó, ang madághan. * Pagcatibúoc sa bulan, pagcatáob sa dagat, taob.
Credencia. = Lamesa nga diótay nga natopál sa altal nga pagamisáhan, nga pagabotángan ug pagatongtóngan sa bisan onsa nga quinahánglan sa pagmisa.
Credencial. = Camatoódan.
Crédito. = Pagtóo. * Otang. * Maáyong dongog.
Credo. = Mitóo acó.
Credulidad. = Pagcasáyon sa pagtóo.
Crédulo. = Ang motóo sa madalí. * Ang masáyon motóo, matoóhon.
Creedero. = Ang arang toóhan, tolohóan, tolóóhan, toóhan.
Creedor. V. *Crédulo.*
Creencia. = Pagtóo. * V. *Creedero.*
Creer. = Too. * Paghúna huna, pagtáhap.
Creible. V. *Creedero.*
Crema. = Tamboc sa gatas. * Atóle nga pagaboháton sa gatas, sa binócboc sa trigo, sa itlog ug sa azúcar, nga pagasacóton ug maáyo ug paglotóon.
Crémor tártaro. = Tambal maíngon ingon sa binócboc con sa apog, sa pagcapóti, nga magámit sa purga nga mahómoc.
Crepúsculo. = Caaláman dáman, calámdag cutub sa caadláuon hasta sa pagsobáng sa adlao, ug cotob sa pagcasálop sa maong adlao hasta sa gabíy, hasta sa cagabihíon.
Cresa. = Binhi sa mga langao, olod nga guican sa iang itlog.
Crespo. = Colónngon.
Cresta. = Pasong, parong. * Tapay. * Tadong.
Creyente. = Ang mutóo.
Criada. = Babáyeng sologóon. * Binatónan.
Criado. = Sologóon nga laláqui, binatónan. * Táuo nga guitodlóan ug guitoónan ug maáyo.
Criador. = Magbobóhat, magbolóhat: mahatongód lamang sa Dios.
Crianza. = Pagcabáton, binatónan.
Criar. V. *Crear*: nahatongód lamang sa Dios. * Pagbáton, pagbóhi. * Pagtóon, pagtódlo. * Pagalíma.
Criatura. = Binóhat. * Bag-ong báta, báta nga bagong táuo, nga guiánac ug bag-o.
Criba. = Nigo nga binohóan, alig-ígan.
Cribar. = Alig-ig.
Cribo. V. *Criba.*
Crímen. = Salá, sayóp nga dagcó.
Criminal. = Saláan, masaláipon.
Criminoso. = Idem.
Crin. = Cadaghánan sa mga balahíbo nga motodóc sa ibábao sa liog sa mga cabayo, &c.
Criollo. = Ang táuo nga anac sa mga Europeo, sa mga catsila, nga natáuo sa América.
Crisis. = Pagcaáyo con pagcadólog sa saquét nga guibáti sa táuo nga masaquét.
Crisma. = Santos nga lana nga sináctan sa bálsamo ug guibendicionan sa Señor Obispo sa Jueves santo. * Mao ang icadíhog sa mga táuo sa pagbóñag ug pagpirma caníla, ug sa mga Obisbo ug sa manga Padre, sa pagconsagra ug pagordenal caníla.
Crismera. = Vaso, sodlánan sa santos nga lana.
Crisol. = Sodlánan sa yota nga pagatonáuan sa mga tombága, sa bolánan, sa salapí ug sa cristal, sa salamín.
Crisólito. = Bató nga mahál.
Cristal. = Salamín.

Digitized by Google

Cristalino. = Bisan onsa sa salamín. * Ang maingon ingon sa salamín.
Cristianamente. = Sa pagcacristianos.
Cristiandad. = Catilingban sa mga binoñágan. * Pagcatóman sa batásan ni Jesucristo.
Cristianismo. = Pagcacristianos, Pagtóo, religion ni Jesucristo. * V. *Cristiandad.*
Cristiano. = Cristianos, binoñágan. * Ang miángcon sa pagtóo cang Jesucristo, sa pagbóñag canía.
Cristo. = Ang Anac sa Dios nga nagpacatáuo.
Criterio. = Timáan sa pagila sa matóod, ihibaló nga maáyo.
Crítica. = Paghóna hóna sa bisan onsa tongód sa mga timáan.
Criticar. = Idem.
Crítico. = Ang maálam maghóna hona, ang macaígo sa iang paghúna huna sa bisan onsa nga botánga.
Criticon. = Ang macatimáan, ang matimaánon sa manga sayóp bisan nga diótay caáyo, ug sa bisan onsa dihá.
Crónica. = Librong sinolátan sa ngatanán sa canhing tiempo ug nga ipacásonód sonód ngatanán nga nahatábo sa túig túig.
Cronista. = Táuo nga nagasólat sa crónica, sa historia.
Crucero. = Lugar sa dapit sa oalá ug sa toó sa manga Singbahán, hadóol sa altal mayor, nga guibotánganopód osáhay sa mga altal nga pagamimisáhan. * Dagat nga pagabotánganpagaláoang laoángan sa mga sacayán sa pagátang ug pagbántay sa mga caáoay.
Crucífero. = Ang may cruz, con ang magadála sa cruz. * Tagsa ca Padre sa caparían sa santa cruz.
Crucificado. = Si Jesucristo nga guidopá sa cruz.
Crucificar. = Pagdopá, paglánsang sa cruz.
Crucifijo. = Si Jesucristo, ang ladáoan ni Jesucristo nga atong Guinóo nga linánsang sa cruz.
Crucifixion. = Ang paglánsang, ang pagpadopá sa cruz.
Crucifixor. = Ang nagapadopá ug nagalánsang sa cruz.
Crudeza. = Pagcahílao, pagcagáhi.
Crudo. = Magáhi, ang oalá malóto ug maáyo. * Bonga nga oalá pa mahínog, nga hilao pa. * Quináon nga dili mahílis sa cotó cotó. * Táuo nga mabángis, mamomógos, nga oaláy calóoy. * Manga hobág nga magáhi, nga oalá bomóto, nga oalá pa nomána.
Cruel. = Mabángis, mamomógos, daótan, mangil-ad, malágsot, colang sa calóoy, sa poángod.
Crueldad. = Pagcabángis, pagcadaótan, pagcaoaláy calóoy.
Cruelmente. = So pagcabángis.
Cruento. = Bohat nga guiyabóhan, guiagásan sa dogó.
Crujir. = Agotíot, cagáscas, hagónos, hagódos.
Cruz. = Cruz, timáan sa mga binoñágan. * Casáquet, calisód. * Cabóg-at. * Cayógot, cabalísa.
Cruzada. = Pangobátan, cadaghánan sa mga táuo nga magaáoay ug managsócol sa mga moros, ug sa obán pa nga dili cristianos, nga guitogótan sa Santos nga Papa sa daghánan nga mga indulgencia con pagpasáilo sa mga casáquet nga icabáyad sa manga salá.
Cruzar. = Balábag, Pagcúrus. * Brazos. = Coyópos, cológpos. * Piernas. = Quipi, bilíbid.

CU

Cuadernal. = Moton.
Cuadernillo. = Limá ca pliego nga papel. * Ilisípan, tuígan nga Pagagamíton ug pagatágdon sa manga Padre sa ilang Pagpangádyo.
Cuaderno. = Pagcadághan sa mga pliego, mga dahon nga papel nga tinahí sa pagcadágoay sa libro.
Cuadra. = Lasalas nga dagcó, maháoay. * Bolotánganan sa mga cabayo ug obán pang mga mananáp.
Cuadrado. = Bisan onsa nga laro, sa opát ca esquina con nauong.
Cuadragenario. = Ang may con nadógay ug capat-án ca túig.
Cuadragesimal. = Ang nanongód sa cuaresma.
Cuadragésimo. V. *Cuadragesimal.*
Cuadrante. = Horasán sa adlao, nga nagatódlo sa horas tongód sa landong sa adlao.
Cuadrar. = Pagláro. * Pagóyon, pagángay, gayón, doag.
Cuadriena. = Bisan onsa nga nadógay ug opát sa túig.
Cuadrienio. = Idem.
Cuadrilla. = Cadaghánan sa mga táuo sa pagbóhat sa bisan onsa.
Cuadrillero. = Pangólo sa tagsa ca cuadrilla con tapoc sa mga táuo. * Ang magabólong ug magaápas sa mga caoatán.
Cuadrimestre. = Pagcadógay, cadogáyan sa opát ca bolan.
Cuadriple. = Ang nahímo sa opát ca botang.
Cuadro. V. *Cuadrado* y *Cuadra.* * Ladáoan nga pinintal.
Cuadrúpedo. = Mananáp nga may opát ca tiil.
Cuajada. = Gatas nga natibóoc.
Cuajar. = Cotó cotó. * Balónan. * Pagtibúoc sa vino, sa tobig, sa dogó, &c.
Cuajaron. = Apol.
Cual. = Onsa? quinsa?
Cualquiera. = Bisan quinsa, bisan onsa.
Cuando. = Cun, ug.
Cuando? pretérito. = Anós-a? * Futuro. = Canosa?
Cuantioso. = Daghan, daghánan.
Cuanto? = Pila?
Cuarenta. = Capat-án.
Cuarentena. = Cadugáyan, pagcadúgay sa capat-án ca adlao, bolan con túig. * Cuaresma, cay hisácpan sa capat-án ca adlao sa pagpoása.
Cuaresma. = Tiempo, túig nga calang cutub sa miércoles sa barlis, sa abó, hasta sa Domingo sa pagcabánhao, sa pagcabóhi osáb sa atong Guinóong Jesucristo. * Capat-án ca adlao sa pagpoása. * Cadaghánan sa mga oáli nga itagána sa pagoáli sa cuaresma. * Alta. = Cuaresma nga hatáas, cuaresma nga macaígo ug holohalayó sa sinógdan sa túig. * Baja.= Cuaresma nga obus, cuaresma nga macaígo sa hadóol dool sa sinógdan sa túig.
Cuarta. = Dangao. * Ang icaópat ca bahin sa bisan onsa.
Cuartana. = Hilánat nga mosógod sa taquig, sa icaópat ca adlao, sa tagsa ca tagópat ca adlao.
Cuartanario. = Ang hitaquígan sa tagópat tagópat ca adlao.
Cuartear. = Pagbáhin sa opát ca bahin, sa tagópat, sa tinagópat. * Paglápa. * Pagbalí, paglíqui, paglótac, pagbásag ug bisan onsa.
Cuartel. = Ang icaópat ca bahin. * Manga bahin con mga barrio ba sa mga longsod. * Baláy nga pagapóy-an sa mga soldado.
Cuarteron. = Ang icaópat ca bahin sa bisan onsa nga arang bahínon ug boot. * Anac sa mestiso ug sa babáyeng catsíla, con sa laláqui catsíla ug babáyeng mestiso.
Cuartilla. = Talágsan sa vino sa España. * Ang icaópat ca bahin sa usa ca pliego nga papel.
Cuartillo. = Talácsan sa vino, sa soca, sa lana, &c., sa España. * Ang icaópat ca bahin sa sicápat, cuartivo.

Digitized by Google

Cuarto. = Icaópat ca bahin. * Moneda. = Cuarta. * Aposento. = Solod sonogán.
Cuatrero. = Caoatán nga mangáoat sa mga cabayo, mga calabáo, &c.
Cuatriduano. = Ang nadógay ug opát ca adlao.
Cuatrinca. = Paghiosá, catilingban sa opát ca táuo.
Cuatro. = Opát.
Cuatrocientos. = Opát ca gatús.
Cuba. = Solódlan, sodlánan nga dagcó sa cahoy, tináod sa mga papán nga guilig-on sa mga baclao con bacolóng nga pothao, sa pagbótang dihá sa vino, aguardiente, &c.
Cubeta. = Cuba nga diótay.
Cubeto. = Idem.
Cubierta. = Tabon. * Mga salog sa mga sacayán. * Papel nga sapao, nga postánan sa mga solat. * Hapin, salánig.
Cubiertamente. = Sa pagcatinágo.
Cubierto. = Ang guitabónan. * Cuchillo, cuchara ug tenedor nga igasílbi sa lamesa nga calán-an, laquip opód ang tinápay, ang servilleta ug ang usá ca pinggan. * Ang atop sa mga baláy ug ang baláy nga guiátpan. * cadaghánan sa mga calán-on nga ibotang ug dongan sa lamesa.
Cubil. = Dalángpan sa mga mananáp nga ihálas.
Cubo. = Timba.
Cubrir. = Tabon, tago, salípod. * Ponó. * Pagpangasáoa sa mga mananáp.
Cuca. = Olod nga diótay.
Cucaña. = Bisan onsa nga madángat sa táuo sa oaláy cabórlay.
Cucañero. = Ang macadángat sa guitóyo nía sa oaláy cabódlay, guican lamang sa iang pagcamalalángon, sa iang pagpatigáyon.
Cucar. = Pagyobit.
Cucaracha. = Oc oc, ipus.
Cuclillas (en). = Pongco, piónggo, poc-ong.
Cuclillo. = Langgam. * Ang bana sa babáye nga nacasalá sa lain nga laláqui, sa camaáyo.
Cuco. = Manindot, sisirico.
Cuculla. = Tabon sa panápton sa olo.
Cucurucho. = Papel nga liniquit ug tomóyan sa luyo, nga pagapóstan ug pagasódlan sa mga matám-is nga sico, nga magáhi, ug sa bisan onsa.
Cuchara. = Loag, cosara, looag, sandoc.
Cucharada. = Bisan onsa nga nagaponó sa cosara, sa loag, ang macóha sa looag. * Paghilábot sa mga sogilon sa isigcatáo, sa oaláy ug catungdánan ug quinahánglan.
Cucharero. = Ang magbolóhat ug magabalígya sa mga looag.
Cucharita. = Looag looag, looag nga diótay.
Cucharetear. = Pagcabó, pagcóha sa bisan onsa sa loag. * paghilábot sa mga bohat sa isigcatáuo sa oaláy ug quinahánglan.
Cucharon. = Looag nga dagcó.
Cuchichear. = Paghónghong, paghalaoáhao.
Cuchicheo. = Pagcahónghong, pagcahalaoáhao, sa pagcahinay nga tingog.
Cuchilla. = Sondang, bolo.
Cuchillada. = Pagtígbas, pagtácbas, pagsóntoc.
Cuchillería. = Lugar nga pagabohátan ug pagbaligyáan sa mga sondang.
Cuchillero. = Ang nagabóhat sa mga sondang.
Cuchillo. = Sondang, sipol.
Cuellicorto. = Ang may liog nga hamóbo.
Cuellilargo. = Ang may liog nga hatáas.
Cuello, parte del cuerpo. = Liog. * De camisa, &c., abertura. = Liab. * Lista de paño, lienzo, &c., que se pone en la abertura de las camisas, chaquetas, &c. = Asintos. * Parte superior y mas angosta de alguna vasija. = Liog.
Cuenca. = Sodlánan sa yota nga pagabotángan sa cán-on. * Bohó sa nauong nga guisódlan ug guibotángan sa mga matá.
Cuenco. = Sadlánan sa yota nga halálom, sa oaláy ngabil.
Cuenta. = Pagcuenta, pagísip, pagíhap. * Tagsa ca malíngin sa salamín, sa corales, sa boláoan, &c., nga itohog sa mga cuentas, mga rosarios.
Cuentista. = Táuo nga may daótan nga batásan sa pagdála dala sa mga soguílon, arón managbolobiquil ang mga cabobot-on sa iang mga isigcatáuo, tabían.
Cuento. = Soguilon, pananglitan.
Cuerda. = Pisi nga tinóyoc, nga guigáma sa daghan nga mga pising magamáy, sa daghánan nga mga labid.
Cuerdamente. = Sa pagcaboótan, sa pagcaálam, sa quinaádman.
Cuerdo. = Ang boótan, ang may boot, ang may salabótan, ang nagahúna huna sa maáyo.
Cuerna. = Vaso, ilimnánan nga pagaboháton sa usá ca pinótol sa songáy sa mananáp, sa baca con sa calabáo. * Songáy nga libon, nga oaláy ug bohó, nga dili bohóan.
Cuerno. = Songáy.
Cuero. = Panit.
Cuerpo. = Laoas. * Catilíngban sa mga táuo nga nanaghiósa sila sa bisan onsa nga ilang boboháton.
Cuerva. = Langgam nga maingon ingon sa ooác.
Cuervo. = Ooác.
Cuésco. = Lisó sa mga bonga. * Otot.
Cuesta. = Bangílid, baquílid, hanáyhay.
Cuestion. = Pagsolosámbag sa pagásoy sa matúod, arón maháyag ang camatúod. * Pagcaáoay, pagcalális.
Cuestionable. = Ang mag doha doha, ang guidóha doháan ang tacús nga pagasolosambágan.
Cuestionar. = Pagsolosambag, pagíndig indig.
Cueva. = Langob. * Baláy nga pagadángpan sa mga táuo nga daútan.
Cuévano. V. *Banasta*, *banasto* y *canasta*.
Cuezo. = Dolang.
Cuidado. = Cacogui, pagbántay, pagsingcámot.
Cuidadosamente. = Sa pagcacógui, sa pagcasingcámot.
Cuidadoso. = Macógi, magasingcámot, magbalántay, bantay, maghohopot.
Cuidar. = Bantay, singcámot, hopot, alíma, cogui.
Cuita. V. *Afliccion*.
Cuitado. = Ang guicayógtan, guilísdan, guicasaquítan, ang nasobo.
Culada. = Pagcahágbong sa sampot, sa ililingcod, ogsang.
Culantro. = Colantro, panácot.
Culata. = Ang catapúsan sa baláyan sa mga posil nga isándig ug idápat sa abága, sa pagbóhi na.
Culatazo. = Pagcasíbog sa mga posil con pagabohían, sa pagpócpoc sa abága.
Culcusido. = Tinahí, tinahían nga daútan.
Culebra. = Saoa, biting, halas. * De mar ó rio. = Taguioálo, tanquig.
Culebrear. = Pagíico lico, pagsíco sico.
Culebrina. = Lothang nga hatáas ug sa diótay nga bohó.
Culebron. = Táuo nga malalángon.
Culo. = Sampot, ililingcor. * Lobót, boli, ilóhan.
Culpa. = Salá, sayóp.
Culpabilidad. = Pagpacasalá, pagcasayóp, pagsayóp.
Culpable. = Ang nacasalá, ang arang macasalá, macasasalá, masaláypon.
Culpablemente. = Sa salá, sa tinúyo sa buot.
Culpadamente. = Idem.
Culpado. = Macasasalá, ang nacasalá, ang nasayóp.

Digitized by Google

Culpar. = Pagsánğil, pagsománğil.
Cultamente. = Sa pagcaáyo.
Cultivar. = Pagbóhat sa yota, pagdáro, pagcále, pagbónglay, &c.
Cultivo. V. *Cultivar*.
Culto. = Pagsíngba, pagtáhod. * Táuo nğa quinaadmanon, manğialáman, batid.
Cultura. V. *Cultivar*. * Pagpamólong, pagsólte sa maáyo, sa oaláy pagcasalicoáoot, sa mğa polong nğa piníli.
Cumbre. = Casalpónğan, quinabongtólan. * Catapúsan sa pagcabigála, sa caálam, sa pagcabóang, &c.
Cumpleaños. = Adlao nga hingtóngdan sa pagcatáuo sa bisan cansa.
Cumplidamente. = Sa pagcatóman, sa pagcahíngpit, sa pagcaáyo sa pagcamáo.
Cumplido. = Bisan onsa nğa hatáas, nğa capin. * Bisan onsa nğa igo, toman, hingpit. * Pagábi abi sa isigcatáuo. * Matinománon.
Cumplimentar. = Pagvisita, pagdóao. * Pagtóman sa mğa sogo.
Cumplimentero. = Táuo nğa maábi abíhon, coti cotíhan. * Matinománon nğa lacad na.
Cumplir. = Toman. * Paghátag sa isigcatáuo sa iang quinahánglan. * Pagtápus, paghóman, pagtibáoas.
Cumulador. = Ang nagatápoc, nagaípon, nagatinğób, nagapóndoc.
Cumular. V. *Acumular*.
Cúmulo. = Tapoc, ogdo, pinóndoc.
Cuna. = Higdáan nğa diótay, nğa pagacolánan sa mğa báta. * Lugar nğa guicatauóhan sa bisan cansa. * Guinicánan, guiliuátan. * Sinógdan, sinogdánan sa bisan onsa.
Cundir. = Honób. * Pagdághan sa bisan onsa. * Pagdagcó. * Pagóna. * Tacód.
Cuña. = Sisip, badyet.
Cuñado, cuñada. = Bayáo.
Cuñete. = Bariles nğa diótay.
Cuño. = Imalárca, marca, patic.
Cupo. = Tampo, tampa, amot.
Cúpula. = Catapúsan sa mğa dagcóng baláy ug sa mğa singbaháu, nğa malinğin dápit sa ibábao.
Cura. = Cura. * Pagbótang sa mğa tambal sa pagáyo sa mğa saquét. * Catungdánan sa mğa Padre cura.
Curable. = Ang arang ayóhon, ang omaláyo, ang arang tambálon.
Curacion. = Pagcatámbal, pagtámbal.
Curado. = Ang magáhi, ang quinórti.
Curador. = Ang nagabántay sa bisan onsa. * Magbalántay, ang magaalíma sa mğa báta nğa ilo ug sa ilang mğa dona.
Curar. = Pagtámbal, pagáyo. * Paghátag, pagbótang sa mğa tambal sa mğa masaquét. * Pagasín sa onód, sa carne con sa isda, arón gomàhi.
Curativo. = Tambal, bisan onsa, nğa igatámbal.
Curato. = Ang longsod, ang mğa sacop nğa pagabantáyan ug pagaalimáhan sa mğa cura. * Yota nğa hingtóngdan sa tagsa ca curato, longsod.
Cureña. = Capandáyan sa cahoy nğa pagatongtónğan ug pagataólan sa mğa lothang.
Cureñaje. = Pagcadághan, cadaghánan sa mğa cureña.
Curia. = Hocmánan sa mğa holosáyon sa mğa Padre.
Curioso. = Maquisayódon, ang mahagúgma magquisáyor, ang macógui, cacoguíhan, curiosos, macóti coti.
Currutaco. = Padayégon sa pagbísti.
Cursado. = Ang naánad, hingcaándan.
Cursar. = Pagádto, paglacát sa masóbsob sa bisan asa, sa bisan diin. * Pagátang, pagtámbong sa escolahán.
Curtidos. = Mğa panit nğa quinórti.
Curtidor. = Ang nagacórti.
Curtir. = Corti, apog.
Custodia. = Bantay. * Casangcápan sa salapí con sa baláoan nğa pagabotánğan sa Santísimo Sacramento.
Custodiar. = Pagbántay.
Custodio. = Bantay. * Ponúan sa mğa Padre sa caparían ni san Francisco.
Cútis. = Panit sa laoas sa mğa táuo.
Cuyo. = Cansa.

CHA

Cha. = Sa, cha.
Chabacanería. = Pagcadaótan nğa pagbótang sa bisan onsa, pagcabáol.
Chabacano. = Baol, mabága.
Chacota. = Sabá, banha nğa sinácot sa mğa pagtíao tiao.
Chacotear. = Pagbánha, pagsabá, pagtíao tiao, pagtístis.
Chafarote. = Hinğaníban nğa hamóbo ug halagpád.
Chal. = Paño nğa dagcó nğa guibísti sa mğa babáye.
Chaleco. = Sopa sa oaláy manggas.
Chalupa. = Sacayán.
Chambergo. = Calo sa pacó nğa halagpád ug malinğin.
Chamorra. = Ang olo nğa guigontínğan sa bohóc.
Chamorro. = Ang guigontínğan sa bohóc sa olo. * Ang natáo sa Marianas.
Chamuscar. = Salab, halob.
Chamusquina (oler á). = Angtod.
Chancear. = Tiao, tístis, solog solog, dola.
Chançero. = Tigtíao, matístis, tigsólog solog.
Chancillería. = Hocmánan nğa dagcó ug labí.
Chancletas (andar en). = Pagbísti sa sapín sa dili isóol ang tiçód, sinelas.
Chanclo. = Sapín con sinelas nğa may cahoy sa tolónban, sa itolónob.
Chanza. = Pagcatíao, pagcatístis.
Chapa. = Pothao con tombága, salapí con boláoan nğa manípis, sa pagdáyan dáyan sa bisan onsa.
Chaparron. = Olan nğa mabáscog nğa masólog, ug nğa dili madógay.
Chapatal. = Pisácan, cayanánğan, lapoc.
Chapear. = Pagdáyan dáyan sa bisan onsa, sa manğa chapa.
Chapin. = Sapín.
Chapitel. = Sapitel, catapúsan sa mğa campanario ug sa mğa columna.
Chapodar. = Pagpótol sa mğa sanğá sa mğa cahoy, sa mğa balágon ug mğa paras, saplong.
Chapuceramente. = Sa pagcabáol, sa pagcadíli hingpit.
Chapucería. = Pagcabáol, Pagbóhat sa bisan onsa sa pagcadíli maáyo, dili hingpit.
Chapucero. = Bohat nğa baol, nğa dili hingpit, nğa dili toman, ang táuo nğa dili macahingpit sa iang mğa bohat.
Chapurrar. = Simbog, sambog, sacót.
Chapuz. = pagcasálom.
Chapuzar. = Salom.
Chaqueta. = Sopa.
Charada. = Tigmo.
Charanguero. V. *Chapucero*.
Charca. = Danáo, tobígan, lam-áo, lanao.
Charco. = Idem.
Charla. = Sogid, soguílon nğa oaláy polos, nğa oaláy lamí.
Charlador. V. *Charlatan*.
Charlante. = Idem.
Charlar. = Pagsólti, pagsógid, pagsoguílon sa oaláy hingtóngdan ug lamí.

Digitized by Google

Charlatan. = Tabían, hinoguilon, tigpólong, lasang, bosac, hinoguilánon.
Charlatanear. V. *Charlar.*
Charlatanería. = Idem.
Charol. V. *Barniz.*
Charolar. V. *Barnizar.*
Charro. = Táuo ñga boquídnon, ñga dili moánad sa batásan sa mga táuo ñga longsolánon, bodong.
Chasco. = Pagtíao, pagsóod sood, pagsólog solog. * Paghitábo ñga contra ug dili oyon sa guipaábot, sa guihólat.
Chasquear. = Idem.
Chato, persona chata. = Pislat, pisláton. * Bolo, &c., de punta roma, chata. = Daya, sompo, songpo, sapia, sap-ya.

CHI

Chibato. = Ang anac ñga diótay sa canding.
Chibetero. = Alad ñga pagabilanggóan sa mga anac ñga diótay sa mga canding.
Chibo. V. *Chibato.*
Chicada. = Panón sa mga anac ñga diótay sa manga carnero.
Chico. = Diótay, didiót, hamóbo, báta.
Chicoleo. = Pagtíao, polong ñga matístis ñga ipamólong sa pagáli ali sa mga babáye.
Chicolear. = Idem.
Chicote. = Táuo ñga báta pa, apan sopang, dagcó ug sa dagcóng hosog.
Chicozapote. = Bonga, ug ang cahoy ñga nagabónga niána.
Chicha. = Ilímnon ñga pagaboháton sa maís ñga hinolóman sa tobig.
Chicharra. = Gangis. * Dagcóng caínit.
Chicharrero (ser un). = Lugar ñga ma'nit uyámot.
Chicharro. = Isda.
Chicharron. = Baboy ñga priníto, sa obus na guicoháan ug guipíga ang manteca, ang tambog, otos.
Chicheria. = Baláy con lugar ñga pagabohátan ug pagbaligyáan sa chicha.
Chichon. = Libótog, botóy, labtog.
Chifla. = Taghoy.
Chiflar. = Idem. * Pagtíao, pagyóbit, pagtámay. * Pagínom sa vino sa mabáscog.
Chifle. V. *Chifla.*
Chiflido. = Pagcatághoy, pagtághoy.
Chiflo. V. *Chifla.*
Chillador. = Ang nagaíac, nagapíac, nagaóit oit. * Ang nagasínggit nagatiábao, ang nagnagaígot, ang nagaoígic.
Chillar. V. *Chillido.*
Chillido. = Iac, iyac, piyac, piac, oit oit. * Singgit, tiábao. * Igot, oígic, agic ic, siyágit.
Chimenea. = Alasóhan, alagían sa asó.
China. = Coro, batóng diótay. * Guinharían sa mga insic.
Chinarro. = Batóng dolodagcó.
Chinazo. = Pagcabonó, pagbonó sa batong diótay.
Chinchorrero. = Lugar ñga may daghánan ñga mga coting, dogho.
Chinche. = Coting, dogho. * Táuo ñga samócan.
Chinela. = Sinelas.
Chinesco. = Ang nahatongód sa yota sa mga insic.
Chino. = Insic, táuo sa Guinharían sa mga insic.
Chiquillería. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga báta.
Chiquillo. = Diótay, diótan, diot.
Chiquirritico, ca, llo, lla. = Diótay oyámot, magamáy caáyo.
Chiquirritin. = Idem.
Chiquito. V. *Chiquillo.*
Chiribitil. = Sooc, lugar ñga tinágo, hamóbo ug haíctin.
Chirimía. = Tolónggon ñga maíngon íngon sa clarinete.
Chirla. = Quinhàson.
Chirlador. = Ang nagasínggit, nagatiábao caàyo.
Chirlar. = Pagsínggit, pagpamólong sa madalí caàyo.
Chirriar. = Conos, aroros. * V. *Chillar.*
Chirrido. = Tingob sa mga langgam ñga lain sa pagpatalínghog, ñga daútan.
Chisgarabís. = Táuo sa lauas ñga hamóbo ug sa dili maáyong dagoay, sa malágsot ñga pagatóbang.
Chisguete. = Usá ca pagínom sa vino.
Chismear. = Pagdála dala sa mga soguílon, pagtábi.
Chismografía. = Mga pagsógid, mga balíta ñga guinasóguid sogid sa longsod.
Chispa. = Biti, aligáto, pisic, tolásic, tolas.
Chispear. = Piti piti, pisic, tolásic.
Chisporrotear. = Idem.
Chisposo. = Bisan onsa ñga nasónog ug nagapíti, piti, ñga nagapísic, nagatolásic.
Chistar. = Pagtíngog, pagsógod sa pagpamólong.
Chiste. = Pagcatístis, pagcatíao, pagcayóbit, pagcatámay.
Chistera. = Bocág ñga haíctin dapit sa itáas ug halagpád dapit sa obus, ñga guidála sa manga manánagat sa pagsolód sa mga isda.
Chistoso. = Matístis, tigtíao.
Chiticalla. = Ang mahilómon, ang dili magsogílon sa guitán-ao nía.
Chiticallando (andar ó ir). = Ang nagalacát sa maghínay caàyo, sa dili babatíon ang paglácang ug pagtónob nía.
Chiton. = Hilom, paghílom.
Chivo. V. *Cabrito.*

CHO

Cho. = Looá, polong ñga icapahonóng sa mga manaháp.
Chocador. = Ang magapasocó sa isigcatáuo, ang magatúyo.
Chocante. = Idem.
Chocar. = Pagpasocó, pagáoay, pagdósmog, pagdámag.
Chocarrería. = Pagtíao, pagcatístis ñga mabóg-at ug dili macaígo.
Chocarrero. = Ang magtíao sa mga pagtíao ñga dili macaígo, ñga mabóg-at.
Choco. V. *Calamar.*
Chocolate. = Socolate.
Chocolatera. = Batirol. * Sorlánan sa yota, sa tombága, &c., ñga pagabocálan ug pagalotóan sa socolate.
Chocolatero. = Ang magalígis sa cacao ug magabúhat sa socolate.
Chochear. = Pagánga ango, paghióli, pagóli sa pagcabáta.
Chochera. = Idem.
Chochez. = Idem.
Chocho. = Ango angóhon, hingoliánon, hingolían, oliánon.
Chofes. V. *Bofes.*
Chofeta. = Bagahán.
Cholla. = Bagól bagól.
Chopa. = Isda.
Chopo. = Cahóy ñga hatáas ug dagcó.
Choque. = Pagcadósmog, pagcadámag.
Choquezuela. = Bocóg sa tohod.
Choricero. = Ang magabóhat sa soriso.

Digitized by Google

Chorizo. = Soriso, pinótol nga hamóbo sa tináe nga sinódlan sa tamboc ug sa onód sa baboy nga tinádtad.
Chorlito. = Langgam. * Táuo sa magáan nga búot, boang boang.
Chorrear. = Agas, tolo, agay, agáy-ay.
Chorrera. = Lugar nga guiagásan sa tobig, vino, &c., balaháan sa tobig.
Chorretada. = Ang pagágas nga tagcoláhao, nga ahat, sa vino, tobig, nana, &c. * Pagpamólong sa madalí ug malágmit caáyo.
Chorro. = Ang tobig, vnio, &c., nga moági sa mabáscog, sa bisan diin. * Tíngog nga mabáscog ug dagcó.
Chotacabras. = Langgam.
Choto. = Ang nati, ang anac nga diótay sa baca. * Ang anac nga diótay sa canding.
Chotuno. = Cadaghánan sa mga anac sa mga cading nga managsóso pa. * Bahó nga maíngon sa bahó sa mga canding.
Chova. = Langgam nga maíngon ingon sa ooác.
Choza. = Payág, balong balong.

CHU

Chubasco. = Onós, olan nga mabáscog, masólog, nga guiobánan sa mahorós nga hangin.
Chucheria. = Manga tolotag dyot nga molomaníndot, apan sa diótay nga bili.
Chucho. = Iró. * Polong nga igabógao sa mga iró.
Chuchumeco. = Táuo nga hamobó ug sa molomalágsot nga dagoay.
Chueca. = Bocóg sa mga loha loha.
Chufleta. V. *Chocarreria.*
Chufletero. V. *Chocarrero.*
Chuleár. V. *Burlar.*
Chuleta. = Gosóg sa baca, sa nati sa baca, ug sa baboy nga prinito con iníhao.
Chunga (estar de). Pagtíao, pagpamólong sa mga polong nga magáan ug matístis.
Chupa. = Sopa.
Chupadero. = Ang magasópsop, ang magasóyop, ang mopángos, ang magasalópsop.
Chupado. = Ang manioang caáyo.
Chupador. V. *Chupadero.*
Chupadera. = Pagcasópsop, pagcasóyop pagcapàngos, pagsóso, pagsalópsop.
Chupar. = Sopsop, soyop, pangos, salópsop.
Chupete. (ser alguna cosa de). = Bisan onsa nga maáyo, matahóm ug manídot.
Chusco. = Bisan onsa nga angáyan, baihónan.
Chusma. = Cadaghánan, pagcadághan sa mga tàuo.
Chuzo. = Cahoy nga guitaólan sa usá ca pothao nga matalínis.

DA

Dable. = Ang masáyong boháton, ang arang himóon, gamon, bolohàton.
Dádiva. = Hatag.
Dadivosamente. = Sa pagcalólot.
Dadivoso. = Malólot, malolotón. ang mabagógma maghátag, homalátag, maghahátag.
Dador. = Idem. * Ang mohátag, ang molólot.
Daga. = Hinganíban sa doruhà ca solàb, hamóbo ug sa matalínis nga tomóy.
Dale que dale. = Mao da guihápon, mao nga mao.

Dalmática. = Bistí nga guibistí sa Diácono ug Subdiácono, sa mga misa sa totoló ca Padre.
Dama. = Babáye nga dato, bilidhon, lioat sa mmáyo ug banságon nga guinicánan. * Babáye nga guiáli alihan, guibólong ug guihigógma sa laláque. * Babáye nga magaalágad sa haring babáye, sa asáwa sa hari, sa mga anac, mga apo ug mga pagománcon sa mga hari. * Babáye nga nagapacadagcóng táuo sa mga dola. * Sandil, camaáyo.
Damasco. = Panápton sa igagáma, con sa balahíbo sa mga carnero, nga mabága ug nagacaláin lain ug color, ug may mga labra con mga bolac bolac sa maong color sa panápton: bali sa pagbóhat sa mga tabil sa mga Singbahán con sa bisan diin pa.
Damasquillo. = Panápton nga maíngon íngon sa damasco.
Damería. = Pagcóti coti nga angay sa mga dama.
Damisela. = Babáye nga maáyo, matahóm ug malipáyon. * Babáye sa daótan nga batásan, bigáon, sandil.
Damnificar. = Pagdáot.
Danza. = Sayáo, sabáy, magsalayáo, cadaghánan, tapoc caobán sa mga táuo nga nanagsayáo.
Danzante. = Tigsabáy, somalayáo, ang nagasabáy.
Danzar. = Sabáy, sayáo.
Dañable. = Ang macadáot.
Dañado. = Ang guihócman sa Dios sa mga casaquétan sa impierno.
Dañador. = Ang magadáot, ang magaámong among.
Dañar. = Daot, among among.
Daño. = Cadáot, cadaótan.
Dañosamente. = Sa pagcadáot.
Dañoso. V. *Dañador.*
Dar. = Hatag, lolot. * Pagbónal, paghámpac, pagsómbag, pagsagpá, &c. * Tonol, tognol.
Dardo. = Sombiling, sinampácan, odyong, paná.
Dares y tomares. = Pagtolotóbag.
Data. = Ang adlao nga pagapirmáhan sa mga solat con mga camato'dan, nga ibútang sa sinógdan con sa catapósan. * Ang ihátag cun ióna sa bisan cansa, nga macóha sa iang guidáoat, sa balaídon nia con sa iang otang.
Datar. = Pagbótang sa arlao sa pagsólat sa mga solat.
Datería. = Hocmánan nga dagcó sa Roma: mao ang alaguían sa obán nga mga pagtógot sa Santos nga Papa.
Datario. = Padre nga ponóan sa hocmánan sa datería.
Dátil. = Bunga sa cahoy nga guingálan ug palma, nga maíngon ingon sa dagoay sa lobí con sa bonga.
Dato. = Camatoódan, hingtóngdan, arón masáyod ang táuo sa bisan onsa. * Dagcóng táuo, aronáhan, salapían.

DE

De. = Sa, ni. * Cotob, guican sa.
Dean. = Ponóan sa mga Canónigo.
Deanata. = Cahimtang con opicio sa Padreng Dean ug ang yota nga hingsácpan sa iang gahóm.
Debajo. = Sa ilálom, sa obus, sa sibong.
Derate. = Pagtóbag tobag.
Deratir. = Tobag tobag, pagíndig, pagáoay.
Debblar. = Pagdáog sa caáoay.
Deber. = Catongdánan, catongód, tongód.
Debidamente. = Sa pagcatóman, sa pagcahíngpit, sa pagcaáyo.
Débil. = Malóya, mahóyang, lopóg.
Debilidad. = Calóya, cahóyang, calopóg.
Debilitar. = Loya, hoyang, lopóg.
Débilmente. = Sa pagcalóya, sa pagcahóyang, sa pagcalopóg.

Digitized by Google

Debajo. = Otang. * Catongdánan sa pagtóman sa mga quinasal sa ilang pagcamíño.
Decaimiento. = Pagcadáot sa mahinay hinay sa bisan onsa. * Pagsógor sa calóya. * Sinógdan sa pagdáot, sa pagcopós.
Decaer. = Pagdáot daot, pagcopós. * Pagoalá sa cahimtang nga maáyo ug hatáas nga daan sa bisan cansa.
Decaimiento. V. *Decadencia.*
Decálogo. = Ang mga napolo ca sogo sa Dios.
Decano. = Ang labing daan, ang labing tigúlang sa usá ca catilingban sa mga táuo. * Ang ponóan sa mga hoemánan, sa mga Chancillería, sa mga Audiencia, &c.
Decantar. = Pagbaláod, pagpabántog. * Pagdagcó sa bisan onsa nga guiséguid. * Pagtúang sa mahinay hinay sa usá ca panonódlan, arón ihóad ang vino, tobig, &c., sa solód sa lain panonódlan, sa dili moobán ang lalog.
Decena. = Ang usá ca napólo. * Tohóg sa napólo ca cuentas, tinagpólo.
Decencia. = Ang maáyong paghósay ug pagdáyan dayan sa bisan onsa.
Decenio. = Pagcadúgay sa napólo ca túig.
Deceno. = Icapólo.
Decentar. = Sogod. * Dosdos, pagsámad sa laoas sa masaquét nga nadógay sa higdáan.
Decente. = Mataróng, tacós, maáyo. * Ang guidáyan dayánan sa dili guilabíhan, con dili sa casadánganlamang. * Táuo nga dili bilídhon caáyo, apan guican sa maáyong guinicánan.
Decible. = Ang arang ipamólong.
Decidero. = Idem.
Decidir. = Paghanáyac sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa.
Decidor. = Matístis, tigpamólong sa mga polong nga tiao.
Décima. = Icapólo ca bahin.
Decimal. = Idém.
Décimo. = Icapólo.
Décimocuarto. = Icapólo ug opát.
Décimonono. = Icapólo ug siám.
Décimooctavo. = Icapólo ug oaló.
Décimoquinto. = Icapólo ug limá.
Décimoséptimo. = Icapólo ug pito.
Décimosexto. = Icapólo ug onóm.
Décimotercio. = Icapólo ug toló.
Decir. = Polong, pagpamólong, ingon.
Decision. = Pagcahanáyac. * Catapósan nga paghócom.
Decisivamente. = Sa pagcahanáyac, sa minatúod.
Declamar. = Pagásoy, pagpamólong sa minatúod, sa mga polong nga mainit, nga tinóod, nga mahait.
Declaracion. = Pagcaásoy, pagcaháyag, pagcadayág. * Pagmatúod sa ilálom sa pagpanómpa, pagsáyod.
Declaradamente. = Sa pagcadayág, sa pagcaháyag, sa pagcasáyod.
Declarador. = Ang magaásoy.
Declarante. = Idem.
Declarar. = Asoy, sayod, dayág, hayag. * Pagmatúod sa pagpanómpa.
Declinacion. = Pagcacólang, pagcacábos. * Pagcahanáyhay.
Declinar. = Copos, cobos, colang, cabos. * Pagtaquílid sa loyo ug sa loyo. * Pagbálhin sa maáyo sa pagcadaótan, sa cabáseog sa pagcalóya, sa cahayag sa pagcangitngit, &c.
Declive. = Hanáyhay, handig.
Declividad. = Pagcahanáyhay, pagcahándig.
Declivo. V. *Declive.*
Decoccion. = Pacaló to.
Decorar. = Dayan dayan, pagtahóm. * Pagcadáyan dayan.
Decoro. = Pagtáhod, pagtahá, catahá, catahódan. * Pagcaólay, paglícay sa mga calao-áyan ug calágsot.
Decoroso. = Ang may caólao. * Ang tacús boháton.
Decrecer. = Copós, cobos.
Decrépito. = Tigólang, ango angóhon, oliánon, hingolían.
Decrepitud. = Pagcatigúlang, pagcaángo ango.
Decretal. = Solat sa Santos nga Papa sa bisan onsa. * Libro nga guitíngban ug guitapócan sa mga solat sa mga Santos nga Papa.
Decretar. = Asoy, sayod, pagsógo.
Decreto. = Sogo, pagásoy, pasáyod. * Pagbóot, pagsógo sa Santos nga Papa.
Decurion. = Ang báta sa escolahán nga nagapaleccion sa obán.
Dechado. = Panigíngnan, sanglétan, padanglétan, sanglet.
Dedada. = Bisan onsa nga arang macóha sa usá ca todlo.
Dedal. = Capandáyan sa pothao, tombága, salapí, &c., nga isóol sa torlo nga lomalábao con sa casing casing, sa pagdóso sa mananáhi sa dagom.
Dedicar. = Pagtongód sa bisan onsa sa Dios, cang María Santísima, sa mga santos, ug bisan sa onsa nga canhic calibótan, pagpahanongód.
Dedicatoria. = Solat nga ibótang sa sinógdan sa mga libro, arón hibalóan ang táuo nga guipahanóngdan.
Dedignar. = Pagayád pagpasipála.
Dedo. = Torlo. * Pulgar. = Comalagcó. * Índice. = Itolódlo. * Del medio. = Dalagángan, lomalábao, sa cásing cásing. * Anular. = Torlo nga pagasingsingan, tamboásog. * Meñique. = Comalingquing, comaingquing.
Deduccion. = Pagcópos, pagcóha.
Deducir. = Coha, copus. * Paghóna húna sa bisan onsa nga mosonód sa mga guinsóndan. * Pagásoy, pagsáyod.
Defeccion. = Pagcaoalá, pagcabólag. * Pagalsa, paggobót, pagdilí sa pagsógot.
Defecto. = Sayóp, salá. * Pagcacólang.
Defectuoso. = Ang saláan, ang masaláipon. * Ang dili toman, ang colángan.
Defender. = Tabang, laban, laba.
Defensa. = Pagcalában, pagcatábang, dalángpan.
Defensivo. = Ang icalában, icatábang.
Defensor. = Tomalábang, manlalában, ang motábang, ang molában.
Deferencia. = Pagcapalángga. * Pagóyon, pagángay sa pagbóot sa lain.
Deferir. = Oyon, angay.
Déficit. = Pagcaoalá, pagcacólang.
Definicion. = Pagcaásoy, pagsáyod.
Definidor. = Ang macaásoy, ang magasáyod, ang magasógo. * Padre nga somalámbag, nga isigcahócom ug tabang sa mga ponóan sa mga caparían.
Definir. = Asoy, sayod, sogo.
Definitivamentr. V. *Decisivamente.*
Definitorio. = Catilingban sa mga Padre nga somalámbag sa mga ponóan sa mga caparían, ug ang solód con lugar nga pagatíngban nila.
Deformacion. = Pagcaláin sa dagóay sa bisan onsa.
Deformar. = Paglágsot, pagdolodáot, pagobót.
Deforme. = Malágsot, mangil-ad, ang oaláy caangáyan.
Deformidad. = Pagcalágsot, pagcangil-ad, pagcaoaláy caangáyan. * Sayóp nga dagcó.
Defraudador. = Malilímbong, malingbóngon, cacatán, maninícas.
Defraudar. = Limbong, cacat, ticas, cahas, lopig.
Defuera. = Sa gua, sa gnoas.

Digitized by Google

Defuncion. = Camatáyon, pagcamatáy.
Degeneracion. = Pagcadáot.
Degenerar. = Daot, dili pagáñgay.
Deglucion. = Pagtolón, paglámoy.
Degollacion. = Pagpógot, pagpónggot.
Degolladero. = Pagaponggótan sa mananáp. * Lugar ñga pagapátyan ug pagponggótan sa mga mananáp.
Degollador. = Ang magpoponggót, ang magapótol sa olo.
Degolladura. = Samad ñga mahímo sa totónlan con sa liog.
Degollar. = Pogót, ponggot, pol-ong. * Pagpótol sa olo.
Degradar. = Pagcóha sa bisan cansa ñga táuo sa cahímtang nia ñga hatáas ug sa iang donñog.
Dehesa. = Lugar, solóp ñga pagacán-an sa mga mananáp.
Deicida. = Ang mga táuo ñga nanagpatáy can Jesucristo ñga Guinóo ta.
Deicidio. = Pagpatáy can Jesucristo.
Deidad. = Pagcamáo ñga diósnon. * Polong ñga guicahiñgálan sa canhing tiempo sa mga dios dios ñga bacácon.
Deificacion. = Pagcaípon sa Dios sa táuo ñga matárong, tonñód sa gahóm sa gracia.
Deífico. = Ang mahatonñód sa Dios.
Dejacion. = Pagcabía, pagcaóndang, pagcaárang, pagpaságad.
Dejadez. = Catacá.
Dejado. = Matalác-on. * Pagcaminñgao, pagcalóya sa huna hona, sa boot.
Decaimiento. V. *Dejacion.* * Calóya sa laoas, caminñgao sa hona hona, sa boot, sa casing casing.
Dejar. = Bia, ondang, arang, paságad.
Dejo. = Catapúsan, cahonónñgan. * Lami ñga mahabílin sa bába ug sa totónlan sa mga calán-on ñga guipanñáon. * Quinatínñog ñga caogalínñgon sa mga táuo sa tagsa ca longsod.
Dejugar. = Pagpíga sa bisan onsa, pagcóha sa doga.
Del. = Ia, nía.
Delacion. = Pagsómbong.
Delante. = Ona, sa nahaóna. * Sa atobánñgan, sa onáhan.
Delantera. = Atobánñgan, pagóna, ona.
Delantero. = Ang nahaóna, ang nanghióna.
Delatable. = Ang tacós ñga isómbong.
Delatante. = Magsosómbong, ang nagasómbong, ang magatóg-an.
Delatar. = Sombog, tog-an, soguid, paghibaló.
Delator. V. *Delatante.*
Delectacion. = Calípay, pagcatándog sa laoas, sa mga balatían sa laoas.
Delegado. = Táuo ñga guitógnan ug guitagáan sa bisan onsa ñga gahóm.
Delegante. = Ang motógot sa lain sa iang gahóm.
Delegar. = Paghátag, pagtógot sa usá ca táuo sa lain mga táuo sa iang gahóm, pagtógyan sa lain sa iang pagaboháton onta.
Delectable. = Ang macalípay, ang macatándog sa laoas.
Deleitar. = Lipay.
Deleite. = Calípay, calipáyan, paghimóot sa laoas.
Deletrear. = Pagsángpot ug paghiñgálan sa tagsa tagsa ca letras.
Deleznable. = Ang masáyon mabóong ug mabalí. * Ang masáyon madál-os, madánglog.
Delfin. = Isda ñga dageó. * Ñgalan ñga guicahiñgálan niádtong tiempo sa anac ñga panñánay sa mga hari sa Francia.
Delgadez. = Pagcanípis. * Pagcatágpis, pagcayágpis.
Delgado. = Manípis, diótay, matágpis, mayágpis. * Maníoang.
Deliberacion. = Pagcahanáyac. * Paghúna húna ñga dayon.
Deliberar. = Paghóna hona, paghanáyac, pagbóot sa minatúod.
Delicadez. = Calóya, canioang.
Delicadeza. = Pagcahómoc. * V. *el anterior.* * Táuo ñga angáyan, baihónan.
Delicia. V. *Deleite.*
Delicioso. = Bisan onsa ñga macalipay. * Mga caboquilan, casólopan, capatágan, &c., ñga guitódcan sa daghan ñga mga cahoy ñga malángbo, malónhac ug matahóm ñga pagasólnñgon.
Delincuente. = Saláan, masaláipon, matalapáson sa mga sogo.
Delinquir. = Salá, sayóp, lapas, lipas.
Deliquio. = Pugdao, calóya, coyáp.
Delirante. = Tigyámyam, ang guialamóam, guialimoánñgan, guisalimoánñgan.
Delirar. = Yamyam, alamóamg, alimóang. salimóang.
Delirio. = Idem.
Delito. = Salá sayóp.
Delusoriamente. = Sa limbong, sa laláng.
Delusorio. = Laláng, limbong.
Della, llo. = Ia, nia, niito, niádto, niána.
Demanda. = Pagámpo, panghánñyo, pagpanñalióp, pagpanñamóyo.
Demandadero. = Táuo ñga pagasogóon sa mga monja, mga binócot, sa pagbóhat sa bolohátou sa gao sa convento.
Demandante. = Ang mohánñio, ang magaámpo, ang manñamóyo. * Ang magasáca sa hócom sa iang isigcatáuo sa pagpanñáyo ug catadónñgan.
Demandar. = Cayo, pagpanñáyo, ampo. * V. *demanda.* * Saca.
Demarcacion. = Timáan, caotlánan.
Demarcar. = Pagtimáan sa mga yota sa tagsa tagsa ca longsod, pagúlot, paggáma, pagbóhat sa mga mojon.
Demás. = Labí pa, labot pa. * Capin. * Sa caoang.
Demasía. = Pagcacápin, pagcalabí.
Demasiadamente. = Sa guilabíhan, sa pagcacápin.
Demasiado. = Capín, labí. * V. *el anterior.*
Demencia. = Cabóang, pagcacoliró, pagcacólang sa boot.
Demente. = Boang, bonñog.
Demision. = Pagpaóbos.
Demoler. V. *Arruinarse algo, arruinar.*
Demoniaco. = Ang nahatonñód sa yaoa.
Demonio. = Yaoa, Ángeles ñga daótan.
Demora. = Pagcadógay, pagcalánñgan lanñgan.
Demorar = Dogay, lanñgan lanñgan
Demostrable. = Ang arang paquíta, paháyag, ang masáyon masáyod, madayág.
Demostrablemente. = Sa pagcadayág, sa pagcaásoy, sa pagcaháyag.
Demostrar. = Asoy, sayod, dayág, hayag.
Demudar. = Pagláin, Pagbálhin sa báihon, sa dagoay, sa bisan onsa.
Denegacion. = Pagdilí sa guipanñáyo.
Denegar. = Idem.
Denegrecer. = Pagítom sa bisan onsa, pagbóling, pagpánas, pagpápas.
Dengue. V. *Dameria.*
Denigracion. = Pagcadáot sa donñog.
Denigrar. = Pagdáot sa donñog sa isigcatáuo.
Denigrativo. = Ang macadáot sa donñog, ang magapacaólao.
Denodadamente. = Sa pagcaísog, sa minatóod, sa tinúud.
Denominacion. = Bansag, ñgalan.
Denominar. = Paghiñgálan, pagtimáan sa bisan onsa ñga táuo sa ñgalan ñga banságon.

Digitized by Google

Denostar. = Pagdáot sa ísigcatáuo, pagtóyo cania sa mg̃a polong ng̃a mabóg-at.
Denotar. = Paghibaló, pagásoy, pagpatimáan.
Densidad. = Pagcatibóoc, pagcaespeso.
Denso. = Libon, dinásoc. * Matámboc, espeso.
Dentádo. = Ang may ng̃ipon.
Dentadura. = Cadaghánan sa mg̃a ng̃ipon.
Dentar. = Paggínting guinting, pagbóhat sa mg̃a ng̃ipon sa mg̃a galab, sa mg̃a gabas, &c. * Pagtoróc sa ng̃ipon.
Dentellada. = Pináac, pinaácan.
Dentellado. V. *Dentado.*
Dentera. = Ng̃ílo.
Denticion. = Pagcatoróc sa ng̃ipon.
Denticular. = Ang may dagoay sa ng̃ipon.
Dentista. = Ang may opicio sa paghínis sa ng̃ipon, sa pagibót caníla, ug sa pagtáod sa mg̃a ng̃ipon sa bocóg, sa boláoan, &c.
Denton. = Táuo con mananáp ng̃a may dagcóng ng̃ipon. * Isda ng̃a dagcó.
Dentro. = Sa Solód.
Dentudo. V. *Denton.*
Denuedo. = Cosóg, caísog, pagcalaláqui.
Denuesto. = Polong ng̃a igatóyo sa isigcatáuo, polong ng̃a icaólao.
Denunciacion. = Pagsómbong, paghibaló, pagtóg-an.
Denunciar. = Habaló, tog-an, sombong, sayod, asoy, tagna, taghap, baláod, mantalá.
Deogracias. = Polong ng̃a ipamólong sa pagábi abi sa isigcatáuo, sa pagsolód ug pagsáca sa iang baláy. * Dayegon ang Dios.
Deparar. = Andam, tagána, pagtigáyon sa quinaháng-lan sa isigcatáuo, ug sa pagbóhat sa bisan onsa.
Departir. = Sogid, sogaílon, solti, cagóla.
Depauperar. = Paghánğol.
Dependencia. = Pagcasácop.
Depender. = Pasácop sa gahóm sa lain, guícan, sogod.
Dependiente. = Guisacópan, ang nasácop, ang nahasácop sa gahóm ug sa pagbóot sa lain.
Deplorable. = Anógon, ang oaláy palad, ang oaláy sompa, tambal.
Deplorablemente. = Sa pagcaanógon.
Deplorador. = Ang magaámong among, magaósic ug magadáot sa mg̃a cabalánan.
Deplorar. = Pagsáquet, paghinóclog, tong̃ód sa calisód, sa cayógot ng̃a miábot sa isigcatáuo,
Deponer. = Bia, ayad, pagcóha sa bisan cansa sa iang hatáas ng̃a cahímtang ug sa iang dong̃og ug maáyong ng̃alan. * Pagmatúod. * Pagcóha sa bisan onsa sa lugar ng̃a guibotáng̃an ng̃a daan.
Deportacion. = Paghing̃ílin.
Deportar. = Hing̃ílin, pagpaháoa, pagpaháli n.
Deporte. = Caling̃áoan, dola.
Deposicion. = Pagpamatúod, paquigsáyod, pagsósi sa hócom, arón mamólong ang táuo sa matúod.
Depositar. = Pagtógyan sa bisan onsa sa isigcatáuo, papatípig sa bisan onsa sa lain, positál, pagbótang sa mg̃a dalága sa baláy ng̃a guitugyánan sa hocom, arón itóg-an nila con boot sila mamíño con dili ba.
Depositario. = Ang táuo ng̃a guitogyánan ug nagatípig, sa sogo sa lain, sa bisan onsa.
Depósito. = Ang guipatipígan sa lain, ang guipositál.
Depravacion. = Pagcadaótan, pagcang̃il-ad.
Depravadamente. = Sa pagcadaótan, sa pagcang̃il-ad.
Depravado. = Táuo sa daótan ng̃a batásan, sa malágsot ug mang̃il-ad ng̃a gaoi.
Depravar. = Pagdáot.
Deprecacion. V. *Demanda.*
Deprecante. V. *Demandante.*
Deprecar. V. *Demandar.*
Depresion. = Pagpaóbos. * Pagpógos, pagpóyos.
Depresor. = Mamomógos.
Deprimir. = Pagpógos, pagpaóbos sa isigcatáuo.
Depuracion. = Pagcaólay.
Depurar. = Pagólay.
Derecha (la mano). = Camot ng̃a toó, sa toó.
Derechamente. = Sa pagcaláctod, sa oaláy licó licó. * Sa pagcadayág.
Derecho. = Matól-id, matános, matárong. * Ang sa dapit sa toó. * Libro ng̃a sinolátan sa mg̃a solat sa mang̃a Santos ng̃a Papa ug sa guisabótan sa mg̃a Concilio. * Batásan. * Divino. = Batásan ng̃a diósnon, ng̃a guibátag sa Dios. * Natural. = Batásan ng̃a onay sa pagcaquinaía sa táuo.
Derechura. = Dalan ng̃a lactod, ng̃a oaláy sico sico, licó. * Calactódan, lactod.
Derivacion. = Guinicánan, hingtóngdan, sinógdan.
Derivar. = Sogod, guican, tong̃ód.
Derogacion. = Pagcadíli, pagcaoaláy bali sa bisan onsa ng̃a may bale ng̃a daan, pagcaárang, pagcaóndang.
Derogar. = Arang, ondang. pagoalá sa gahóm sa may bale ng̃a daan.
Derrabar. = Pagpótol sa icog sa mg̃a mananáp, pagotód.
Derraigar. = Dipdip, tiptip, toptop.
Derramar. = Yabó, bo-bo, ola, agas, ayay, aoas, soáy, poay, dalígdig, taguínis, balóngbong, agay, agáy-ay. * Semilla, plata, &c. = Sab-oag, sabólac.
Derramarse, esparcirse gente, animales, &c. = Sala sala sohag, salag, bolag bolag.
Derrama. = Tampo, tampa, amot.
Derrame. = Ang maósic sa vino, lana, humáy. maís, &c., sa pagtácos.
Derredor. = Libót, lipot, sa libót.
Derrenegar. = Domót, paglícay sa bisan onsa.
Derretido. = Ang nagamorál, ang may gogma ng̃a dagcóay sa bisan cansang babáye.
Derretimiento. = Pagcatónao. * Gugma ng̃a dagcó ug tinóod. * Bisan onsa ng̃a tinónao.
Derretir. = Tonao. * Pagínit sa gogma sa Dios con sa lain. * Hinis, hilis.
Derribar. V. *Arruinarse algo, arruinar.*
Derrocadero. = Capangpáng̃an.
Derrocar. V. *Arruinarse algo, arruinar.*
Derrochar. = Osic.
Derrota. = Dologn, guidolóng̃an. * Dalan. * Pagdaláğan sa mg̃a soldados ng̃a guipanagdáog.
Derrotero. = Casayódan ng̃a sinólat, arón hibalóan sa mg̃a táuo ng̃a managsacáy sa ilang onta ng̃a pagaagían sa pagdónggo sa ilang guipanolóng̃an. * Alagulan sa pagdáng̃at sa toyo ng̃a guitóyo sa bisan cansang táuo.
Derrubiar. = Pagcáncan sa sobá ng̃a guibaháan sa yota sa loyo ug sa loyo sa iang guiagían, sa balaháan nia.
Derrubio. = Ang yota ng̃a guicáncan sa mg̃a sobá, ang guicancánan.
Derrumbadero. = Capangpáng̃an, tolódan, ambácan.
Derrumbar. = Holog, tolód, ambac.
Desabarrancar. = Paggoá sa bisan onsa sa pisácan, sa lapoc, sa cayanáng̃an.
Desabastecer. = Pagóndang sa paghátag, sa pagpatigáyon sa quinaháng̃lan sa pagcabóhi sa bisan cansa.
Desabollar. = Pagcóha, pagáyo sa mg̃a lopoc, yopoc, lopiac, sa mg̃a panonódlan sa tombága, sa salapí, &c.
Desabor. = Pagcaoaláy lamí, pagcatáb-an. * Casáquet, calisdánan, cagolánan.
Desaborar. = Pagcóha sa lamí, pagtáb-an sa bisan onsa.
Desabordarse. = Pagbólag sa sacayán ng̃a midóol, mibángga sa lain.

Digitized by Google

DESABOTONAR. = Paggóa sa botones sa bohó nga guisoólan.
DESABRIDO. V. *Desabor*.
DESABRIGADAMENTE. = Sa pagcaoaláy salipód, salípdan, sa pagcaoaláy tabon. * Tandag, tanyag, atbang sa init, sa tognao, sa olan, &c. * Pagcaoaláy dalángpan.
DESABRIMIENTO. V. *Desabor*.
DESABROCHAR. = Pagtángtang pacóha sa cao-it, sa sab-it, sa cao-ítan, sa sab-ítan.
DESACALORARSE. = Hoas, hooas, halayáhay.
DESACATADAMENTE. = Sa pagcaoaláy pagtáhod, catahóran, catahá.
DESACATAR. = Paglápas, paglípas sa catahódan, sa catahá, sa pagtáhor, sa maáyong pagábi abi.
DESACEITADO. = Ang oaláy lana, ang díli lanáhon, lanáhan.
DESACERTADO. = Ang díli magatóltol, ang masayóp.
DESACERTAR. = Sayóp, díli pagtóltol.
DESACIERTO. = Sayóp, casayópan, casaypánan.
DESACOBARDAR. = Pagcóha sa catálao, pagsámbag arón maoalá ang cahádloc.
DESACOMODADAMENTE. = Sa pagcaoaláy pagcabótang nga maáyo.
DESACOMODADO. = Ang guicábsan sa mga quinahánglan sa pagcababóhi. * Ang sologóon nga oaláy agálon.
DESACOMPAÑAR. = Pagbía sa obán, sa caobánan.
DESACONSEJADO. = Ang magabóhat ug mamólong sa díli pasámbag, sa oaláy salabótan, ingon lamang sa iang caogalingon nga pagbóot.
DESACONSEJAR. = Pagsámbag, sa bisan cansa, arón díli onta magatóman sa guihóna hona nía.
DESACORDADAMENTE. = Sa oaláy caangáyan.
DESACORDADO. = Ang díli angay, díli oyon, ang díli mahiósa.
DASACORDAR. = Pagbóloc sa mga tolónggon. * Paglímot, pagoalá sa panomdóman.
DESACORDE. V. *Desacordado*.
DESACORRALAR. = Pagbóhi, pagpagóa sa mga mananáp sa alad, sa toril.
DESACOSTUMBRADAMENTE. = Sa pagcaoaláy batásan.
DESACOSTUMBRADO. = Bisan onsa nga pagaboháton ug ipamólong sa oaláy batásan.
DESACOSTUMBRAR. = Pagoalá, pagárang, pagóndang sa batásan.
DESACOTAR. = Pagbólag sa usa ca táuo sa guisabótan sa guicaoyónan sa lain nga táuo.
DESACREDITAR. = Pagcóha, pagcópos sa dongog, sa maáyong ngalan sa isigcatáuo, ug sa bili sa bisan onsa nga botánga.
DESACUERDO. V. *Desacordado*. * Salá, sayóp. * Pagcaoalá sa boot, sa húna húna, sa guinháoa.
DESADEREZAR. = Pagcóha, pagtángtang sa mga dayan dayan, paghóbo sa bisti, pagcóha sa mga hias.
DESADEUDAR. = Paglocát sa otángan.
DESADORMECER. = Pagpócao.
DESADORNAR. V. *Desaderezar*.
DESADORNO. = Pagcaoaláy pagdáyan, pagcaoaláy paghósay, cahosáyan.
DESADVERTIDAMENTE. = Sa oalá húna honáon.
DESADVERTIDO. = Ang díli magamátngon, ang díli magahúna húna.
DESAFECTO. = Ang oaláy gogma, ang díli mahagógma, ang díli mahinángop.
DESAFERRAR. = Pagleba, pagbótad sa sinípit, arón lomayág ang sacayán. * Paglóoat pagbóhi sa guibáat, sa guihógot, sa guihictan. * Pagsámbag sa bisan cansa, arón bomía sa iang huna hona.
DESAFIADOR. = Ang nagaáyat, nagatóyo sa isigcatáuo.
DESAFIAR. = Ayat, toyo, pagquigáoay.
DESAFICIONAR. = Pagoalá sa maáyong boot, sa gogma, sa hinángop.
DESAFINADAMENTE. = Sa pagcabóloc, sa pagcaoaláy angay.
DESAFINAR. = Pagbóloc.
DESAFIO. = Pagcaáyat, pagtóyo, pagquigáoay sa isigcatáuo.
DESAFORADAMENTE. = Sa pagcaísog, sa linogsánay, sa pageapógos.
DESAFORADO. = Bisan onsa nga dagcó caáyo, labí sa casadángan. = Ang magabóhat sa oaláy huna hona, sa dili angay sa batásan.
DESAFORRAR. = Pagtástas, pagcóha sa sapao sa bisan onsa.
DESAGARRAR. = Pagbóhi, paglóoat sa guicoít-an, sa guicáptan.
DESAGRACIADO. = Ang oaláy caangáyan.
DESAGRADAR. = Pagpasobó, pagpasocó.
DESAGRADECER. = Díli pagtamód.
DESAGRADECIDAMENTE. = Sa pagcaoaláy pagtamód.
DESAGRADECIDO. = Ang dili magatamód, higalaódan.
DESAGRADO. = Pagcacólang sa pagábi abi. * Casobó, casocó.
DESAGRAVIAR. = Paghátag ug casayódan sa daótan nga guibóhat, pagquigpasáylo.
DESAGRAVIO. = Pagquigpasáylo.
DESAGREGAR. = Pagbólag sa usá ca botang sa lain nga botang.
DESAGUADERO. = Alaguían, balaháan sa tobig nga díli quinahánglan.
DESAGUADOR. = Alaguían, balaháan sa tobig nga igabó-bo sa mga tanáman.
DESAHIJAR. = Pagbólag sa mga mananáp nga diótay sa loyo sa ilang mga inahán.
DESAHITARSE. = Pagcóha sa calóod sa guinháoa.
DESAHOGADO. = Táuo nga díli maólao caáyo. * Lugar, solód, &c., nga dagcó, nga maháoay, ang díli pagasamócan sa bisan onsa.
DESAHOGAR. = Pagoalá sa mga calisdánan ug mga cahágo nga nacayógot sa húna húna ug sa casing casing sa táuo. * Pagbáyad sa mga otang. * Pagasoy, pagsáyor sa isigcatáuo sa mga casáquet. * Pagsógid sa isigcatáuo sa mga calisód ug casaquétan nga guibáti sa bisan cansa.
DESAHUCIADO. = Ang masaquét nga guicoháan sa pagláom nga macóha ang saquét nia. * Ang táuo nga guipapaháoa sa guipúy-an nia nga baláy con yota.
DESAHUCIAR. = Pagpaoalá sa pagláom sa bisan cansa. * Pagtáhap sa mga mananámbal nga dili mabóhi ang masaquét nga guitambálan nila. * Pagpáhaoa sa omalábang sa baláy, sa yota, &c., tongód cay dili mobáyad sa hingtóngdan nga abang.
DESAHUMADO. = Vino, aguardiente ug bisan onsang ilímnon nga natáb-an, nga guicoháan sa caísog cay nahongáo.
DESAHUMAR. = Pagcóha sa asó.
DESAIRADAMENTE. = Sa pagcaoaláy caangáyan.
DESAIRADO. = Ang oaláy caangáyan.
DESAJUSTAR. = Pagbótang ug bisan onsa nga dili topóng, nga dili macaígo sa lain nga botang. * Pagsíbog, paggobá, pagláin, pagbálhin sa gicaoyónan, sa guisabótan nga daan.
DESALAR. = Pagcóha sa asín sa bisan onsa.
DESALENTAR. = Pagcótas, pagguinháoa ug molomalisód tongód sa pagcacápoy. * Pagpahádloc, pagpatálao.
DESALIENTO. = Calóya, pagcacólang sa gahóm, sa cosóg.
DESALIÑO. = Cagobót, pagcaoaláy angay sa bisan onsa nga dili maáyo ang pagcabótang.
DESALIVAR. = Paglóa, paglóda, pagláoay.
DESALMADO. = Mabángis. * Sa oaláy Pagtóo.
DESALOJAR. = Pagbía sa pinoyánan nga daan.
DESALQUILAR. = Pagbía sa bisan onsa nga guiabángan. * Pagóndang sa pagábang.
DESALUMBRADAMENTE. = Sa pagcabóloc.

Digitized by Google

Desalumbrado. = Ang dili magatóltol sa iang pagabobáton.
Desamable. = Ang dili tacós ng̃a higogmáon, ng̃a palanggáon.
Desamar. = Pagóndang sa paghigógma.
Desamarrar. = Pagbóhi sa guihóctan, sa guibáat.
Desamistarse. V. *Desamar.* * Pagóndang sa pagcaábian sa bisan cansa.
Desamor. = Balos, pagbálos ng̃a daótan sa gogma sa isigcatáuo.
Desamorado. = Ang oaláy paghigógma.
Desamorar. V. *Desamar.*
Desamoroso. V. *Desamorado.*
Desamorrar. = Pagpaháng̃ad sa nagadocó, nagayang̃ó. * Pagpatíng̃og, pagpabalíbad, pagpatóbag sa nagahílom.
Desamotinarse. = Pagbólag sa mg̃a nanagpacaálsa.
Desamparar. = Bia, dili pagtábang, paglában, paglába.
Desamparo. = Pagcabía, pagcaoaláy tabang, pagcaoaláy magalában, dalángpan.
Desancorar. V. *Desaferrar* hasta *paglóoat.*
Desandar. = Pagsíbog, pagisíos, pagísol.
Desangrar. = Pagsangra, pagpagóa sa daghan dogó. * Pagtíti sa tobig sa atábay ug sa bisan díin.
Desanidar. = Pagbía sa mg̃a langgam sa ilang mg̃a salag.
Desanimadamente. = Sa pagcaoaláy guinháoa, cosóg, cásing cásing.
Desanimar. = Pagpahárloc, pagpatálao.
Desanudar. = Hobar, bochad, boscag.
Desañudadura. = Pagcahóbad sa mg̃a balígtos, balíghot.
Desapacible. = Ang macasobó, macasocó, ang dili maáyo sa mg̃a balatían
Desaparear. = Pagbólag, pagláin sa bisan onsang botang sa iang pares, sa guiparáng̃an nía.
Desaparecer. = Pagoalá.
Desaparecimiento. = Pagcaoalá.
Desaparejar. = Pagcóha sa mg̃a siya ug mg̃a hapín sa mg̃a cabayo. * Pagcóha, paghípos sa mg̃a casangcápan sa mg̃a sacayán.
Desapasionadamente. = Pagbóhat sa bisan onsa ing̃on da sa catadóng̃an.
Desapasionar. = Pagcaoalá sa caíbog, sa gogma ng̃a guibótang sa bisan cansa ng̃a táuo ug sa bisan onsa mg̃a botang.
Desapego. = Pagcaoaláy cahícao, gugma ug caíbog sa mg̃a botang ng̃a calibotánon.
Desapercibidamente. = Sa pagcaoaláy pagtagána, pagándam.
Desapercibido. = Ang oalá magaándam, magtagána, maándam, matagána, ang guicalítan, ang guiahátan.
Desapestar. = Pagtámbal sa mg̃a masaquét sa peste, sa salot.
Desapiadadamente. = Sa pagcabáng̃is, sa oaláy calóoy.
Desapiadado. V. *Desalmado.*
Desaplicacion. = Pagcatapólan, catápol.
Desaplicadamente. = Sa oaláy cacógi.
Desapoderadamente. = Sa pagcadalí, sa pagcahanáyac.
Desapoderado. = Madalí dalíon, ang dili papogóng, ang dili capónggan.
Desapoderar. = Pagcóha sa bisan onsa ng̃a dihá nahamótang sa ilálom sa gahóm sa isigcatáuo.
Desapolillar. = Pagcóha sa bocboc. * Paglacát sa tiempo sa cahodós sa hang̃in.
Desaposentar. = Pagpaháoa sa bisan cansa sa solód, sa baláy.
Desapoyar. = Pagcóha sa sandígan.
Desapreciar. V. *Desamar.*
Desaprender. = Paglímot sa guisaólog ng̃a daan.
Desapretar. = Paglóag, paghóbad.
Desaprisionar. = Pagtáng̃tang, paggóa sa bilanggóan, sa presohan.
Desaprobar. = Dili pagóyon, dili pagáng̃ay.
Desapropio. = Pagdilí, pagáyad sa gahóm ng̃a ang̃ay sa táuo, tong̃ód sa mg̃a dona ng̃a caogalíng̃on nía.
Desaprovechado. = Ang oalá macóha sa polos sa pagestudio nía, sa iang opicio con sa guitón-an nía. * Ang dili macapólos ing̃on sa arang onta.
Desaprovechar. = Pagósic sa bisan onsa.
Desapuntar. = Tastas, bingcas.
Desarbolar. = Pagpócan, pagbalí sa mg̃a taládoc sa mg̃a sacayán.
Desarenar. = Pagcóha sa balás sa bisan díin ug sa bisan onsa ng̃a balasán.
Desarmar. = Pagcóha, pagágao sa mg̃a hing̃aníban sa mg̃a longsod, sa mg̃a cota, mg̃a baluarte, &c., con sa mg̃a táuo. * Pagdíli sa pagdála dala sa mg̃a hing̃aníban, ug pagcóha sa hocom sa mg̃a hing̃aníban ng̃a guidilí.
Desarraigar. = Ibot. V. *Arrancar.* * Pagaoalá sa mg̃a salá ug sa mg̃a saquét. * Pagpaháoa sa bisan cansa sa iang pinoyánan.
Desarropado. = Táuo ng̃a guibistíhan sa bisti ng̃a daan, noog ug guisi.
Desarrebozar. = Pagpaháyag, pagpadayág sa bisan onsa.
Desarrebujar. = Paghósay, pagsóhay sa nagobót, sa nabódbod.
Desarregladamente. = Sa oaláy cahosáyan, sa pagcaoaláy casadáng̃an.
Desarreglado. = Ang mocáón ug moínom labí sa casaráng̃an.
Desarreglar. = Pagbótang ug bisan onsa sa dili maáyo ng̃a pagcabótang, sa pagcagobót.
Desarrimar. = Pagírog, pagbólag, pagtolór sa nasán dig, sa nahadóol.
Desarrimo. = Pagcacólang sa sandígan, sa sal-ígan, sa dalángpan.
Desarrollar. = Pagbóclar sa liníquit, sa nalóco; pagdagcó sa mg̃a táuo, sa mg̃a mananáp ug sa mang̃a tanom.
Desarropar. = Pagcóha sa bisti, panápton.
Desarrugar. = Hinat, pagcóha sa mg̃a conót.
Desasado. = Bisan onsa ng̃a oaláy calápían, coloptánan.
Desaseadamente. V. *Desadorno.*
Desasear. V. *Desadornar.*
Desasegurar. = Pagcóha sa calig-ónan.
Desaseo. V. *Desadorno.*
Desasimiento. = Pagcabóhi, pagcalóoat sa guicáptan.
Desasir. = Pagbóhi, paglóoat sa guicoítan, sa guicáptan.
Desasosiego. = Pagcadíli mahamótang.
Desastradamente. = Sa pagcaanógon, sa pagcaaláot.
Desastrado. = Anógon, aláot. * Ang guicalísdan. * Ang táuo ng̃a guiguisían sa bisti, ng̃a nagabísti sa mg̃a noog.
Desatar. V. *Desamarrar.* * Paglabí sa pagpamólong. * Pagoalá sa caólao.
Desatascar. = Paggóa sa lapoc, sa cayanáng̃an, sa pisácan.
Desataviar. V. *Desadornar.*
Desatavío. V. *Desadorno.*
Desate de vientre. = Calibang, hibólos caólo.
Desatencion. = Pagcaoaláy pagmátng̃on. * Pagcacólang sa pagábi abi. * Pagpalábi labi, pagcapasipála.
Desatender. = Dili pagpamáti, dili pagpatalínghog, dili pagmátng̃on.
Desatentadamente. V. *Desadvertidamente.* * Sa oaláy pagcatóltol.
Desatentar. = Pagoalá sa boot, díli pagtóltol.
Desatento. = Ang dili magapamátng̃on, dili magapamáti. * Dili magapatalínghog. * Ang dili magaábi abi, ang magapasipála.

Digitized by Google

DESATESORAR. = Paggasto sa salapí ñga guitipígan, ñga guitagóan.
DESATIENTO. = Pagcaoalá sa boot, pagcaoaláy pagcatóltol.
DESATINADAMENTE. = Sa oaláy paghóna hóna.
DESATINADO. = Ang nagabóhat sa aoláy húna húna ñga maáyo.
DESATINAR. = Pagpamólong sa mga polong ñga oaláy cahológan, sa mga polong ñga daótan, dili pagtóltol.
DESATOLONDRAR. = Pagbálic sa maáyong húna húna sa gincaoádan sa boot, paghióli.
DESATOLLAR. V. *Desatascar.*
DESATONTARSE. = Pagcóha sa pagcahónĝong, sa pagcabónĝog, pagbálic sa pagcaboótan.
DESATRACAR. = Pagbólag sa usà ca sacayán sa lain sacayán ñga guibangáan, ñga guidoólan, con sa lain ñga logar ñga guidonggóan.
DESATRAER. = Pagbólag sa usá ca botang sa lain ñga botang.
DESATRANCAR. = Pagcóha sa tranca sa mga poltahán, mga tacop ug mga talambóan.
DESATRAHILLAR. = Pagcóha sa tangcol sa mga iró.
DESATURDIR. V. *Desatontarse.*
DESAUTORIZAR. = Pagcóha sa opicio ñga hatáas ug sa gahóm sa bisan cansa ñga táuo.
DESAVAHAR. = Pagpatigáyon arón macóha ang caalisñgao sa mainit caáyo.
DESAVECINDADO. = Lugar con baláy ñga oaláy táuo, ñga guicahalínan sa mga táuo.
DESAVENENCIA. = Pagbíquil bíquil sa cabobót-on, pagcaoaláy caoyónan, caañgáyan.
DESAVENIDO. = Ang dili moóyon, moáñgay sa pagbóot sa lain.
DESAVENIR. = Pagsóqui sa lain, dili pagáñgay, pagóyon, pagtándo, pagándo canía.
DESAVIAR. = Pagpasayóp sa lain sa dalan ñga tacús unta ñga pagalàcoan nia. * Pagdili, pagcóha sa balon sa táuo ñga magalacát con sa quinahánglan sa iang pagaboháton.
DESAVIO. = Pagcasayóp sa dalan, pagcaoalá sa balon con sa obán ñga mga quinahánglan.
DESAYUDAR. = Pagólang sa boot motábang, sa arang magtábang sa bisan cansa.
DESAYUNARSE. = Pagcáon sa bisan onsa sa bontag, paginit.
DESAYUNO. = Nahaónang pagcáon sa bisan onsa, sa bontag, paginit.
DESAZON. = Pagcaoaláy lamí sa guicáon tonĝód sa pagcaláin sa bába. * V. *Desabor.* * Casaquét.
DESAZONADO. = Ang masaquét, ang nasáquet.
DESAZONAR. V. *Desaborar.* * Pagbáti sa saquét ñga dili dagcó. * Pagpasáquet, pagpasocó, pagpasobó.
DESBALIJAR. = Pagcáoat sa nagacalacát sa iang dala.
DESBARATADO. = Táuo sa daótan ñga batásan. * Ang dili maálam maghópot sa iang panimaláy.
DESBARATAMIENTO. = Pagcabóloc, pagcagobót, pagcagobà.
DESBARATAR. V. *Arruinarse algo, arruinar.* * Paggobót, pagbóloc. * Pagósic. * Pagbóhat, pagpamólong sa dili macaígo, sa oaláy hingtóngdan.
DESBARATE de vientre. V. *Desate de vientre.*
DESBARBADO. = Ang oaláy bonĝót.
DESBARBAR. = Alot. * Paggónting sa mga tomóy tomóy sa hilo ñga molábao sa mga panápton. * Pagpótol sa mga gamót ñga magamáy sa mga tanom.
DESBARRIGADO. = Ang may diótay ñga tian.
DESBARRIGAR. = Pagsamad sa tian.
DESBARRO. = Sayóp, bohat con hona hona ñga dili maáyo.
DESBASTAR. = Sapsáp, pagbíngcong.
DESBOCADAMENTE. = Sa pagcaoaláy caólao, sa oaláy pagtáhod, catahá.
DESBOCADO. = Capandáyan, paló, gobia, tigíb, &c., ñga guiguibánĝan, guicabalían sa bába, sa soláb. * Táuo ñga naánad sa pagpamólong sa mga polong ñga daótan.
DESBOCAR. = Pagcóha sa bába sa bisan onsa, sa saro, boteya, tinghoy, &c. * Ang cabayo ñga mahanáyac sa pagdaláĝan, sa oaláy tagád sa preno.
DESBRAVAR. = Pagoalá sa pagcaísog, sa mga ilímnon, pagpatáb-an.
DESBRAZARSE. = Pagtóyod sa linogsánay sa mga bocton, paghíoid ug quinósog caáyo.
DESBRIZNAR. = Pagbóhat sa bisan onsa ug maga tipac ñga diótay ug magamáy caáyo.
DESBROZAR. = Pagcóha sa sagbot.
DESBULLA. = Ang mahabílin sa baláyan sa quinháson, sa nacóha na ang onód.
DESCABAL. = Ang dili toman, dili topóng, dili igo.
DESCABALGAR. = Pagcanáog sa cabayo, sa calabáo, sa baca, &c.
DESCABELLADAMENTE. = Sa pagcabóloc, sa oaláy cahosáyan, sa pagcahónĝog.
DESCABELLADO. = Ang oaláy cahosáyan.
DESCABEZADAMENTE. V. *Descabelladamente.*
DESCABEZADO. V. *Descabellado.*
DESCABEZAR. V. *Degollar.* * Pagpótol sa mga tomóy sa bisan onsa.
DESCABRITAR. = Paglótas sa mga anac sa mga canding.
DESCABULLIRSE. = Pagbalíbad sa mga polong ñga icalícay sa camatóod.
DESCADERAR. = Pagdáot sa bisan cansa ñga táuo sa payod.
DESCAECER. = Pagoalá paghinay hinay sa maáyong quinabóhi, sa salapí, sa donĝog, &c.
DESCAECIMIENTO. = Calóya, pagcacólang sa gahóm, sa cosóg.
DESCALABRADO. = Táuo ñga colang sa salabótan.
DESCALABRADURA. = Samad ñga diótay sa olo.
DESCALABRAR. = Pagsámar sa olo.
DESCALABRO. = Casaquétan, calisdánan.
DESCALCEZ. = Pagcahóbo sa tiil, pagcaoaláy sapín ug sinelas.
DESCALZAR. = Pagcóha, paghóso sa mga sapín con mga sinelas.
DESCALZO. = Ang dili magamedias ug magasapín.
DESCAMINADAMENTE. = Sa oaláy pagcatóltol, pagsayóp sa dalan, pagsaláag.
DESCAMINAR. V. *Desaviar.*
DESCAMINO. V. *Desavío.*
DESCAMISADO. = Táuo ñga oaláy sinina, táuo ñga hanĝol caáyo, macalolóoy.
DESCAMPADO. = Lugar ñga mahaóan, ñga oaláy samoc, mga sagbot, mga cahoy, &c.
DESCANSADAMENTE. = Sa oaláy cahágo, cabórlay.
DESCANSADERO. = Lugar ñga pagahoáyan, ñga pahamodláyan.
DESCANSAR. = Hoay, hooay, pagpahamódlay. * Paglingcod, pagsándig sa usá ca botang sa lain ñga botang.
DESCANSO. = Paghóay, pagpahamórlay, pagpoyó.
DESCANTAR. = Pagcóha sa mga bató sa bisan díin.
DESCANTILLAR. = Pagbóong, pagdócdoc sa bisan onsa, pagtípac, pagtípic.
DESCAÑONAR. = Bolbol, paghimólbol. * Pagálot pagopód sa human na ang pagálot ñga nahaóna, sa paghodót sa bonĝot ñga nahabílin. * Paghorót sa salapí, sa sugal con sa lain ñga calinĝáoan.
DESCARADAMENTE. = Sa oaláy caólao.
DESCARADO. = Táuo ñga oaláy caólao.
DESCARARSE. = Pagatóbang, pagpamólong, pagsoguílon sa oaláy caólao.
DESCARGA. = Pagcóha sa lolan sa mga sacayán ug sa bisan onsa ñga guibále, guipás-an sa mga táuo ug

Digitized by Google

guibalsa sa mg̃a mananáp. * Pagbóhi sa mg̃a lothang ug mg̃a posil.

DESCARGADERO. = Lugar ng̃a guitagána sa pagbótang sa mg̃a lolan ng̃a guiháo-as sa mg̃a sacayán, ug sa bísan onsa ng̃a guibála, guipanagyáyong ug guipás-an sa mg̃a táuo, ug sa guipanagbálsa sa mg̃a mananáp.

DESCARGAR. = Pagháo-as sa lolan sa mg̃a sacayán, pagdáoat ug pagcóha sa mg̃a guidála, guibála, guipás-an ug guiyáyong sa mg̃a táuo ug sa guibalsa sa mang̃a mananáp. * Pagbóhi sa mg̃a lothang, sa mg̃a posil, mg̃a paná, mg̃a bató, &c. * Paggóa sa mg̃a posil ug sa mg̃a lothang sa polvóra, taco ug bala ng̃a guisolód. * Pagbía sa opicio con catongdánan. * Pagtóman sa guitógon sa lain.

DESCARIÑARSE. V. *Desamar*.

DESCARIÑO. V. *Desamor*.

DESCARNAR. = Pagbólag, pagtáctac sa onód sa mang̃a bocóg, pagdiscárne.

DESCARO. = Pagcaoaláy caólao.

DESCARRIAR. = Pagbúlag, pagoalá sa bísan cansa sa íang caobán. * Pagbólag, díli pagóyon sa cataróng̃an.

DESCARRILLAR. = Pagdáot, paggobá sa aping.

DESCARTAR. = Pagáyad sa bisan onsa. * Pagbalíbag sa mang̃a dahon sa baraja ng̃a díli macaígo, ing̃on sa húna húna sa nagasogál * Pabalíbad sa bisan cansang táuo, arón díli ona nía pagaboháton sa guisógo canía.

DESCARTE. = Mang̃a dahon sa baraja ng̃a guipanagáyad sa mg̃a táuo ng̃a nanagsogál.

DESCASAMIENTO. = Pagcabólag sa mg̃a táuo ng̃a guicasál, tong̃ód cay guiásoy ug guisentencia sa hocom sa pagcaoaláy bale sa ilang pagtiáyon.

DESCASCAR. = Palot.

DESCASPAR. = Pagpanhingáspa, pagcóha sa dalícdic, sa daquí.

DESCASTADO. = Táuo ng̃a oaláy gogma ug colang sa paghináng̃op sa íang mg̃a tigúlang ug mg̃a caobánan.

DESCAUDALADO. = Ang guicahódtan, ang hingcaoád-an sa iang pohónan, sa iang salapí.

DESCENDENCIA. = Guinicánan, guilioátan, sinogdánan.

DESCENDIENTE. = Ang gomícan sa lain. * Ang manáog.

DESCENDER. = Canáog, naog, togbong. * Pagguican sa bisan cansa ug sa bísan onsa, sa lain.

DESCENDIMIENTO. = Pagcanáog, pagós-os, pagtógbong. * Paghógos sa mahal ng̃a laoas ng̃a pinatáy sa atong Guinóong Jesucristo, sa cruz.

DESCENSION. = Idem.

DESCEÑIR. = Paghóbad sa bacos, bagcos.

DESCEPAR. = Pagíbot sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm obán ang mg̃a gamót.

DESCERCAR. = Paggobá sa alad ug mg̃a cota ng̃a nagalibót sa bísan díin.

DESCERRAJADO. = Táuo sa daútan ng̃a batásan, ng̃a andam sa pagbóhat sa bísan onsa ng̃a daútan ug mang̃íl-ad.

DESCERRAJAR. = Pagíbot, pagtángtang, pagócal sa yaoíhan. * Pagbóhi sa mg̃a lothang ug mg̃a posil.

DESCIFRAR. = Pagásoy, pagsáyor sa cahológan sa mg̃a polong ng̃a dinalí sa pagsólat, ng̃a oalá sangcápan sa mg̃a letra ng̃atanán.

DESCLAVADOR. = Capandáyan ng̃a pothao sa pagíbot sa mg̃a lansang.

DESCLAVAR. = Pagibot sa mg̃a lansang.

DESCOAGULAR. = Pogtúnao sa tobig, vino, &c., ng̃a natibúoc. * Paghínis, paglínis.

DESCOCADAMENTE. = Sa pagcaoaláy caólao.

DESCOCADO. = Táuo ng̃a díli maólao.

DESCOCAR. = Pagpádpad, pagcóha sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm sa mg̃a olod ng̃a nang̃adáot canila.

DESCOGER. = Pagbódbor, paghínat sa nalóco, sa nalíquit ug sa naconót.

DESCOGOTADO. = Táuo ng̃a guialótan sa bohóc sa ting̃coy, sa tangcóg̃o.

DESCOLAR. = Pagpótol sa icog sa mg̃a mananáp, pagótod.

DESCOLGAR. = Palos, coha, abot, long̃at, dal-os, daliós-os. * Pagcóha, paghípos sa mg̃a tabil, mg̃a pabellon, &c.

DESCOLMAR. = Pagcalés, pagcóha, sa olong.

DESCOLMILLAR. = Pagíbot, pagcóha ca tang̃o.

DESCOLORAR. = Pagpalóbar, pagcóha sa color.

DESCOLORIDO. = Malospád, malopsád.

DESCOLORIMIENTO. = Pagcalóbad sa color, pagcalospád.

DESCOLLAR. = Labáo, toybo, labí.

DESCOMBRAR. = Paghípos, pagcóha sa mg̃a botang ng̃a nasámoc sa bísan díin.

DESCOMEDIDO. = Táuo ug bisan onsa ng̃a dagcó, ng̃a díli maíng̃on sa obán, díli ing̃on sa casadáng̃an.

DESCOMEDIMIENTO. = Pagcacólang sa pagtáhod ug sa pagábi abi, sa catahá.

DESCOMEDIRSE. = Pagbóhat ug pagpamólong sa oaláy pagtáhod.

DESCOMER. = Libang, caólo.

DESCOMPADRAR. = Pagoalá sa pagcahigála, sa pagcaábian. * Pagbíquil biquil sa cabobót-on.

DESCOMPONER. = Gobá. * V. *Arruinarse algo*, *arruinar*.

DESCOMPOSTURA. = Pagcaoaláy caang̃áyan. * Pagcaoaláy pagtáhor, ug caólao.

DESCOMULGADO. = Daútan oyámot, mang̃íl-ad.

DESCOMUNAL. = Ang dagcóan caáyo ug labí sa obán ng̃a isigcaíng̃on.

DESCONCERTADO. = Maosícon, sa daótan ng̃a batásan.

DESCONCERTAR = Pagbóloc, paggobót. * Pagbíquil sa mg̃a cabobót-on ng̃a nahósay ng̃a daan. * Paglisá sa bocton, sa paa, &c.

DESCONCIERTO. = Pagcabóloc, pagcadáot. * Pagcaoaláy paghópot. * Hibólos calíbang.

DESCONCORDIA. = Pagcabíquil, pagcaoaláy caang̃áyan.

DESCONFIADAMENTE. = Sa oaláy pagláom, sa may catáhap.

DESCONFIADO. = Matahápon, ang díli magaláom.

DESCONFIANZA. = Catáhap, pagcaoaláy pagláom.

DESCONFIAR. = Tahap, díli pagláom.

DESCONFORMAR. = Díli pagáng̃ay, díli pagóyon, lalis, socol.

DESCONFORME. = Ang díli omóyon, ang díli omángay.

DESCONFORMIDAD. = Pagcaoaláy caang̃áyan.

DESCONOCER. = Díli pagíla.

DESCONOCIDO. = Ang díli magatámod, ang díli matalámdon. * Ang oalá hiílhan, ang oalá hibalóan, ang oalá sabóton ug hisáydan.

DESCONSENTIR. = Díli pagtángdo, díli pagándo.

DESCONSIDERADAMENTE. = Sa oaláy húna húna, sa oaláy boot.

DESCONSOLADAMENTE. = Sa oalay calípay, sa pagcamíng̃ao, sa pagcasobó.

DESCONSUELO. = Cayógot, calisód, camíng̃ao.

DESCONTAR. = Pagcópos, pagcóha sa obán sa guiísip, sa cuenta.

DESCONTENTADIZO. = Ang malisód pagalipáyon, ang masáyon saquétan.

DESCONTENTAR. = Pagpasocó, pagpasobó.

DESCONTENTO. = Casucó, casobó.

DESCONTINUAR. = Paglápas sa pagcanàyon, sa canayónan.

DESCONTINUO. = Ang díli manáyon.

DESCONVENIR. = Díli pagáng̃ay, díli pagóyon sa húna húna, sa mg̃a cabóbot-on, sa mg̃a pagbóot.

DESCORAZONADAMENTE. = Sa calóya sa boot, sa húna húna, sa cásing cásing.

DESCORAZONAR. = Pagíbot, pagócal, paggóa sa cásing cásing. * Pagpatálao, pagpahádloc sa bísan cansa.

DESCORDAR. = Paghípos, pagtángtang, pagcóha sa cóldas sa mg̃a tolónggon, sa mg̃a sesta, mg̃a rabel, &c.

Digitized by Google

Descordeeae. = Paglótas sa mg̃a anac sa mg̃a carnero, pagbólag sa mg̃a nati sa ilang mg̃a inahán, arón omóndang sa pagsóso.
Descornar. = Pagócal, sà mg̃a sonğáy sa mg̃a mananáp ng̃a sonğáyan.
Descorrer cortinas, &c. = Honos, hipos.
Descortés. = Táuo ng̃a colang sa pagábi abi, ng̃a oalá torlóan ug maáyo.
Descortezar. = Palot, panit, pagócal sa panit sa bisan onsa.
Descosedura. = Tinástas, biningcas, guisi.
Descoser. = Tastas, bingcas, bocdas.
Descosido. = Táuo ng̃a mahanáyac sa pagpamólong sa díli mao.
Descostillar. = Pagbónal ug maáyo sa licód. * Pagpócan sa pagcaháyang.
Descóstrar. = Pagócal sa cogan.
Descoyuntamiento. = Pagcalisá sa mang̃a bocóg, paggóa sa ílang hingmotáng̃an.
Descoyuntar. = Lisá.
Descrecer. = Copos, cobos, pagdíot. * Honás.
Descrecimiento. = Pagcacópos, pagdíot, paghonás.
Descrédito. = Pagcaoalá, pagcadáot sa dong̃og, sa maáyong ng̃alan.
Descreer. = Pagbía sa Pagtóo. * Díli pagtóo sa isigcatáuo.
Descreido. = Ang díli motóo, ang colang sa Pagtóo.
Descrestar. = Pagpótol sa pasóng.
Describir. = Pagbárlis, pagpíntal sa bisan onsa, arón maásoy ang mg̃a bahin ng̃atanán. * Pagsógil sa bisan onsa sa macóti coti ng̃a pagásoy, pagsáyod.
Descrismar. = Pagbónal sa olo sa mabáscog. * Pagpanoyó ng̃a dagcóan.
Descuadernar. = Paggobá sa mg̃a libro ng̃a tinahían sa mg̃a dahon. * Paggobá sa bísan onsa.
Descuajar. = Pagtúnao sa vino, tobig, &c., ng̃a natihúoc. * Pagíbot sa mg̃a tanóm ug sa ubán ng̃a mg̃a gamót.
Descuartizar. = Lapa. * Pagbáhin bahin sa mg̃a calán-on, sa carne, sa isda, sa mg̃a bong̃a, &c.
Descubiertamente. = Sa pagcaháyag, sa pagcadayág, sa maásoy.
Descubierto. = Ang nadayág, ang oaláy taclob ug tabon. * Pagcadayág sa cadaygánan sa Santísimo Sacramento, sa mg̃a Singbahán.
Descubridor. = Ang macáplag, macabálag sa bísan onsa ng̃a tinágo, ng̃a oalá hiilhan. * Ang maquigsáyor, maquigásoy, maquisósi sa bisan onsa. * Maghihiling. * Ang guisógo pagóna, arón masáyor sa pagcabótang sa bísan onsa.
Descubrimiento. = Pagcáplag, paghibálag sa bísan onsa.
Descubrir. = Dayág, hayag, asoy, bocas, oas oas. * V. *Descubrimiento.* * Solóng, tan-ao, hiling, li-li.
Descuello. = Pagcadagcó ng̃a labí sa ubán ng̃a isigcaíng̃on. * Paglabáo sa usá ca táuo sa lain ng̃a táuo, sa usá ca boquid sa lain ng̃a boquid, &c. * Pagpalábi labi.
Descuerno. = Caólao. * Pagcaáyad sa isigcatáuo.
Descuidadamente. = Sa pagcaoaláy pagbántay, sa paglánğay lang̃ay, sa pagcalíng̃ao.
Descuidado. = Malapáson, malipáson, lang̃ay lang̃áyon. * Ang díli magaalíma sa iang bisti.
Descuidar. = Díli pagbántay, lipas, lapas, líng̃ao líng̃ao, lang̃ay lang̃ay.
Descuido. = Pagcalíng̃ao líng̃ao, pagcalimót, pagcalípas, pagcalápas.
Descular. = Pagcóha sa sampot sa bísan onsa.
Desde. = Cotub.
Desdecir. = Pagláin ug bísan onsa sa iang guinicánan, sa sinógdan nía. * Díli pagáng̃ay, díli pagóyon.

Desden. = Pagpasipála, pagtámay, díli patagár sa isigcatáuo.
Desdentado. = Hing̃ó.
Desdentar. = Pagíbot, pagpagóa sa ng̃ipon.
Desdeñador. = Tigtámay. * Ang nagapasipála, ang díli mahagógma, ang díli motagád sa isigcatáuo, ang magpalábi labi.
Desdeñable. = Talamáyon, tacós ng̃a pasipád-an.
Desdeñar. = Pasipála, tamay.
Desdeñoso. V. *Desdeñador.*
Desdevanar. = Paghódad sa hinódbod.
Desdicha. = Calisód, cayógot, cagóol. * Pagcapobres, pagcaháng̃ol ng̃a dagcó.
Desdichadamente. = Sa pagcalisód, sa pagcaanógon, sa pagcaaláot.
Desdichado. = Aláot, anógon, ang oálay palad.
Desdoblar. = Boclad, pagbóchad.
Desdonado. = Ang oaláy caang̃áyan sa pagbóhat ug sa pagpamólong.
Desdonar. = Pagcóha, pagbáoi, pagágao sa guihátag ng̃a daan.
Desdorar. = Pagcóha, pagócal sa holáoan ng̃a guipílit, guidócot sa hisan diin. * Paglóbad sa dong̃og sa bísan cansa.
Deseable. = Ang tacús panghinaóton, caíbgan, boóton, higogmáon.
Deseador. = Maibógon, ang maibog, ang magapanghináot, ang boot mahagógma.
Desear. = Ibog, hináot, boot, gugma.
Desecante. = Ang macamalá, ang macaogá, ang macagáhi.
Desecativo. V. *Desecante.*
Desechar. = Ayad, bia. * Pasipála, tamay. * Balibag, salibáy, yabó.
Desecho. = Ináydan, pinilían. * Bisan onsa ng̃a botang ng̃a pagbiáan cay oalá nay bale.
Desembalar. = Pagbóchad, paghóscag, pagbalóscag sa bísan onsa ng̃a guipótus.
Desembanastar. = Paggóa sa bísan onsa sa bocág, sa tagácan, sa bacat. * Pagpamólong sa oaláy hingtóngdang. * Pagíbot sa mg̃a hing̃aníban sa mg̃a socób.
Desembarazadamente. = Sa oaláy casámoc, sa pagcamasáyon.
Desembarazado. = Ang masáyon magabóhat ug mamólong, ang díli maólao caáyo.
Desembarazar. = Pagcóha sa mg̃a casámoc, pagháoan.
Desembarcadero. = Caoásan, dong̃goánan, tomódan.
Desembarcar. = Caoas. * Pagháoas sa lolan sa mang̃a sacayán. * Pagcanáog sa coche, sa cabayo, sa calabáo, &c. * Pagánac sa mg̃a babáyeng mabdos.
Desembargar. V. *Desembarazar.* * Pagóli sa tagía ang guiombargo sa hocom.
Desembarque. = Pagháoas, pagcaháoas, pagcacáoas,
Desembarrar. = Pagcóha, pagtáctac sa yánang, sa pisac, sa bísan díin.
Desembaular. = Pagóa, pagcóha sa guisolód sa caban, sa caja, sa honos, sa poyo poyo, &c.
Desembedecerse. = Pagbálic, pahióli sa napógdao sa iang boot ng̃a maáyo, sa iang cabobót-on.
Desembelesarse. = Idem.
Desembocadero. = Bohó, alaguían, guiboáng̃an.
Desembocar. = Agui, goa, losot, boáng.
Desembolsar. = Paggóa sa bísan onsa sa poyo poyo.
Desembolso. = Pagbáyad, paghátag sa salapí.
Desemborrachar. = Papahóoas sa bísan cansa sa pagcahobóg.
Desemboscarse. = Paggóa sa solóp, sa cacahóyan, sa calibónan.
Desembravecer. = Pagtanód, pagpaánad, pagibáyop, pagpaághop.

Digitized by Google

Desembrazar. = Pahóso sa boctoṇ sa bísan onsa. * Pagtolód a, pagdosó.
Desembriagar. V. *Desemborrachar.*
Desembrollar. = Hosay, dayág, sohay.
Desembuchar. = Paggóa sa mg̃a langgam sa guisolód nila sa balónan. * Pagásoy, pagtóg-an sa ng̃atanán ng̃a hingbalóan.
Desemejante. = Ang díli magsáma, ang díli ing̃on.
Desemejanza. = Pagcaláin.
Desemejar. = Díli pagíng̃on, díli pagsáma. * Pagláin, palbálhin sa dagoay sa bísan onsa.
Desempacar. = Paggóa sa mg̃a manggad sa mg̃a postánan. * Paglípay, paghóoas sa casocó. * Pagbóchad.
Desempachar. = Pagcóha sa calóod sa atáy sa cotó cotó, pagoalá sa empacho. * Pagoalá sa caólao.
Desempalagar. = Pagcóha sa pagcasóm-ol.
Desempañar. = Pogcóha sa mg̃a hapín ng̃a guipótos sa mg̃a báta ng̃a diótay. * Paghínis sa salamín ug bisan onsa ng̃a nasinao, ng̃a nasihág.
Desempapelar. = Pagcóha sa bisan onsa ng̃a guipótos sa papel.
Desemparentado. = Ang oaláy caobánan.
Desempatar. = Pagcóha sa pagcatopóng sa bisan onsa.
Desempedrar. = Pagócal sa mg̃a bató ng̃a guibótang sa mg̃a dalan, sa mg̃a saoang, sa mg̃a silong, &c.
Desempeñar. = Locát, baoi.
Desempeño. = Paglócat sa bisan onsa ng̃a guiprenda. * Pagcatóman sa catongdánan ng̃a caogalíng̃on.
Desempeorarse. = Pagáyo ayo, pagárang arang.
Desemperezar. = Pagyábyab sa catacá. * Hioid.
Desempolvar. = Pagyábyab sa bisan onsa arón macóha ang agbon.
Desemponzoñar. = Pagbáoi sa bisan cansa sa calála ng̃a guican sa hiló.
Desenalbardar. = Pagcóha sa mg̃a siya sa mg̃a cabayo, sa mg̃a borrico, &c.
Desenamorar. V. *Desamar.*
Desenastar. = Paghóso, pagíbot sa bangcao, salapáng, &c., sa togdánan, sa cahoy.
Desencadenar. = Pagcóha sa talicalá sa táuo ng̃a guipreso, ng̃a guihíctan niána, bohí, tangtang.
Desencajar. = Hoso, long̃at, otal, otng̃a.
Desencajonar. V. *Desembaular.*
Desencalabrinar. = Paoalá sa cabórong sa olo, sa húna húna ng̃a guihóna húna sa bisan cansa.
Desencalear. = Paglóag sa guibáat paghogót.
Desencallar. = Paglotáo sa sacayán ng̃a misánglad.
Desencaminar. = Pagsaláag, pagoalá sa dalan. * Paglápas sa catongdánan ng̃a caogalíng̃on.
Desencantar. = Pagoalá sa mg̃a pagdioáta, sa mang̃a pagbálio. * Paghióli sa dagoay ng̃a daan sa táuo ug sa bisan onsa ng̃a guibálhin sa lain ng̃a botang sa mg̃a balbal, sa mg̃a asoang, sa mg̃a dioatáhan.
Desencaprichar. = Pagsámbag arón maoalá ang toyo con ang guihóna hona ng̃a díli maáyo, sa bisan cansa.
Desencarcelar. = Bohi, tangtang, pagpagóa sa bilaggóan sa guipreso.
Desencarecer. V. *Abaratar.*
Desencastilar. = Pagpaháoa sa cota, sa lantáoan, sa baluarte, sa bantayán, &c., sa mg̃a táuo ng̃a nanagsócol.
Desencerrar. = Paggóa sa táuo con sa mananáp ng̃a guibilánggo. * Pagábli, pagócab sa guisara, sa guiyaoíhan. * Pagdayág, pagháyag sa tinágo.
Desencintar. = Paghóbar sa mg̃a cintas ng̃a guibáat sa bisan onsa.
Desenclavar. V. *Desclavar.*
Desenclavijar. = Pagíbot, pagócal, pagcóha sa mang̃a clavijas.
Desencojer. = Boclad, himat, toyod.
Desencolar. = Ocal.
Desencolerizarse. = Lipay, paghóoas sa casocó, sa caligótgot.
Desenconar. = Pagárang arang sa nang̃ótng̃ot, sa nahápdos, sa nacalamáyo, sa nahobág. * Pagpogóng sa casocó.
Desencordar. = Pagcóha sa coldas sa tolónggon, sa rabel, sa sesta, &c.
Desencordelar. = Paghóbad, pagcóha sa mg̃a písi sa bisan onsa ng̃a guihíctan, guibáat.
Desencorvar. = Pagtól-id sa nabalicó, sa nabalíquig.
Desencuadernar. V. *Descuadernar.*
Desendemoniar. = Pagpaháoa sa mg̃a yaon sa laoas ng̃a guisódlan nila.
Desenfadado. = Ang díli maólao caáyo. * Lugar ng̃a dagcó, halágpad, mahaoay.
Desenfadar. V. *Desencolerizarse.*
Desenfado. = Calíng̃áoan sa boot.
Desenfardar. = Paghóchad, paghóscag sa mg̃a pardo, sa mg̃a potos.
Desenfrenar. = Pagcóha sa preno sa mg̃a cabayo. * Pagpaságad sa mg̃a salá ug mg̃a bohat ng̃a mang̃íl-ad.
Desenfurecerse. V. *Desencolerizarse.*
Desenganchar. = Pagpálos sa bísan onsa ng̃a nasáb-ong.
Desengañado. = Talamáyon, daótan.
Desengañar. = Oli, pagíla sa sayóp.
Desengaño. = Pagcaila, pagíla sa matóod, sa camatóod. * Polong ng̃a icabóyboy sa isigcatáuo, sa matúod.
Desengarzar. = Paghónhon, paghóshos sa bisan onsa ng̃a nalang̃áquit sa pagcadágoay sa talicalá.
Desengastar. = Paggóa, pagcóha sa mg̃a motia, mg̃a batong mahál, &c., ng̃a guipanaglobóng sa boláoan, sa salapi, &c.
Desengrasar. = Pagcóha sa tamboc.
Desengrosar. = Pagníoang.
Desengrudar. = Pagcóha sa atóle.
Desenhebrar. = Paggóa sa lugás sa bohó, sa matá sa dagom.
Desenhornar. = Paggóa sa horno sa guisolód dihá.
Desenjaular. = Pagpagóa sa bisan cansa sa jaula, sa alad, sa tangcal.
Desenlutar. = Hubcas.
Desenmarañar. = Hosay, sohay.
Desenmohecer. = Pagcóha sa agóp-op.
Desenmudecer. = Pagtíngog sa mama. * Pagtíngog sa nagahílom.
Desenojar. = Pagpalípay sa nasocó.
Desenojo. = Pagbia sa casocó.
Desenredar. V. *Desenmarañar.*
Desensañar. V. *Desencolerizarse.*
Desensartar. = Paghónhon, paghóshos sa natohóg.
Desensillar. = Pagcóha sa siya sa cabayo con ss lain ng̃a mananáp.
Desensoberbecerse. = Pagóndang sa pagpalábi labi, pagóbos.
Desentablar. = Pagócal sa mg̃a papán sa mg̃a salog, &c.
Desentenderse. = Pagcaíng̃on ng̃a oalá sabóton ug bisan onsa ng̃a guipamólong.
Desenterrador. = Ang magapagóa, ang magacóha sa guilobóng. * Pagdómdom sa bisan onsa ng̃a tacós na ng̃a hingcalímtan onta.
Desentierramuertos. = Ang magalíbac ug magabótang botang sa mg̃a minatáy.
Desentoldar. = Paglóng̃at sa mg̃a panápton ng̃a guibótang sa paglándong, sa mg̃a tolda, mg̃a cayáng, &c.
Desentonar. = Boloc, díli pagáng̃ay. * Pagpaóbos sa palábi labíhon. * Pagtíng̃og sa mabáscog ng̃a tíng̃og, sa masíngcang polong.

Digitized by Google

Desentrañar. = Pagbósbos sa tian, pagpagóa sa mga tináe. * Pagsábot, pagsósi sa labing halálom sa bisan onsa nga quinaádman.
Desentumecer. = Pagcóha sa cabínhod, sa cabánhod.
Desenvainar. = Ibot, gabnot.
Desenvendar. = Paghóbad sa mga baat sa mga samad.
Desenvergar. = Pagcóha sa mga layág sa mga verga.
Desenvoltura. = Pagcaoaláy caólao. * Pagcasáyon sa pagcagóla, sa pagsólti, sa pagsoguílon. * Pagcaólag.
Desenvolver. = Boclar. * Pagdayág, paghósay sa nabóloc, sa oalá masáyor caáyo.
Desenvueltamente. = Sa pagcasáyon, sa oaláy caólao caáyo.
Desenvuelto. = Táuo nga oaláy caólao. * Táuo nga magabóhat ug mamólong sa pagcasáyon.
Deseo. = Ibog, caibog, gogma, pagpanghináot.
Deseoso. = Ang nagaíbog, ang naibog, ang nagapanghináot.
Desercion. = Pagcalágueu, pagcaoála, pagcabólag.
Desertar. = Langueu, bia, bolag.
Desertor. = Ang nalágueu, ang mibólag.
Deservicio. = Salá, sayóp contra sa táuo nga tacús onta nga pagaalágdan ug sogton.
Deservidor. = Ang díli magatòman sa iang catongdánan.
Despaldar. = Pagsámar, pagbalí sa licód sa táuo con sa mananáp.
Desesperacion. = Pagcaoalá sa pagláom. * Casocó, caligótgot, capongót, nga dagcóan.
Desesperanzar. = Pagcóha, pagoalá sa pagláom.
Desesperar. = Idem. * Pagbóot sa pagcóha sa quinabóhi. * Socó, panoyó.
Desesterar. = Pagsácoat, pagcóha, paghípos sa mga banig.
Desestimacion. = Dili paghihógma, dili pagpalángga.
Desestimar. = Idem. * Pagáyad.
Desfajar. = Paghóbar, pagcóha sa bacos.
Desfalcar. = Pagcóha sa usá ca bahin sa bisan onsa.
Desfallecer. = Capoy, loya, pogdao.
Desfallecimiento. = Pagcalóya, pagcacápoy, pagcapóogdao, pagcaoalá sa boot, sa guinháoa.
Desfavorecer. = Pagáyad sa isigcatáuo, díli pagtábang, paglában canía.
Desfigurar. = Pagbálhin, pagláin, paglágsot sa pagcabáihon sa táuo. * Pagsóguid sa bisan onsa sa dili maao, sa pagcacólang con sa pagcacápin.
Desfijar. = Pagócal sa bisan onsa sa iang himotángan.
Desfiladero. = Alaguían nga haíctin, masígpit, malisód. * Dalan nga masíot caáyo.
Desfilar. = Paglacát sa pagcataláy sa tinagórha con sa tinagótlo ba ca táuo.
Desflemar. = Paglóa sa laoay nga mahágcot, colíhad.
Desfloramiento. = Pagpacasalá sa dalága sa linugsánay.
Desflorar. = Pagcóha sa casínao sa bisan onsa. * V. *el anterior*.
Desfollonar. = Pagháoan sa mga cahoy sa mga dahon ug mga sangá nga daútan.
Desfondar. = Pagbóong, pagcóha sa sampot sa bisan onsa nga sodlánan, sa bocág, sa saro, &c. * Pagbóong, pagbohó se mga sacayán dapit sa obos, dapit sa palcot.
Desgaire. = Pagcaoaláy caangáyan sa pagcabótang ug sa paglíhoc sa laoas.
Desgajar. = Guingi, sipi, tigpo. * Paglápa, pagbóong, pagtípac, pagtípic.
Descalgadero. = Pagcabangílid. pagcabaquílid.
Desgalgar. = Pagpaámbac cotob sa lugar nga hatáas.
Desgalichado. = Táuo nga díli angáyan.
Desgana. = Pagcaoaláy ganas sa pagcáon. * Pagcaoaláy cacógi. * Pagcaoaláy gogma sa bisan onsa. * Pagdáo, coyap.
Desgañitarse. = Singgit, siágit, tiábao.
Desgargantarse. = Pagpagáo sa pagsinggit, sa pagtiábao.
Desgaritar. = Anod, dagsa.
Desgarrado. = Táuo sa mangíl-ad nga batásan, nga oaláy caólao.
Desgarrar. = Guisi, si-si, quísi, lablab.
Desgarro. = Pagcagísi, pagcaláblab. * Pagcaoaláy caólao, pagcangíl-ad.
Desgastar. = Pagcóha, paghílis, paghodót pagánam anam. * Paglóya.
Desgobernado. = Táuo nga díli maálam maghópot sa iyang caogalíngon nga huna huna ug sa iang mga catigayónan.
Desgobernar. = Gobá, boloc, gobót. * Pagsayóp sa nagahópot sa bansálan sa mga sacayán.
Desgobierno. = Pagcagobá, pagcabóloc, pagcagobót.
Desgorrarse. = Pagbócas sa olo, pagcóha sa cálo, sa tacócong, &c.
Desgracia. = Casáquet, cagóol, cayógot, calisód. * Pagcaoaláy caangáyan sa pagbóhat ug sa pagpamólong.
Desgraciado. = Táuo nga guiábtan sa casáquet, sa mga cagóol ug mga calisód, quinasaquétan, quinayógtan, guicalísdan, anógon, aláot.
Desgraciar. = Pagbólag, pagáoay sa mga higála. * Pagcalá sa maáyong boot sa isigcatáuo. * Pagábot sa pagcaaláot, sa pagcaanógon. * Pagábot sa saquèt.
Desgranar. = Losoc, guíoc, homo, lobó.
Desgranzar. = Alíg-ig.
Desgrañar. = Palpag.
Desguarnir. = Pagcóha sa mga dayan dayan. * Paghóbad, pagbádbad sa mga pagbódbod sa pisi, sa cable nga nabódbod sa mga cabrestante sa mga sacayán.
Desguazar. = Pagbíngcong, pagsápsap.
Desguindar. = Pagóbos sa nahamótang sa itáas. * Dalos, daliós-os.
Deshabitar. = Pagbía sa pinoyánan.
Deshabituar. = Pagoalá, pagpabía sa batásan.
Deshacer. V. *Arruinarse algo, arruinar.* * Badbad, hobad. * Tonao, hilis, linis.
Desharrapado. = Ang nagbisti sa bisti nga noog ug guisi caáyo.
Deshebrar. = Pagbárbar sa panápton nga hinábol, sa pagpagóa ug paghóso sa mga logás.
Deshechizar. = Pagsómpa sa mga bohat sa mga balbal.
Deshelar. = Pagtúnao sa vino, tubig, &c., nga matibóoc.
Desheredar. = Paggáoas sa bahin sa cabílin sa bisan cansa.
Deshermanar. = Pagcóha sa pagcatopóng sa bisan onsa nga mga botang nga magsáma. * Pagbóngtag, pagtalápas sa pagcamagsúon.
Desherrar. = Pagtángtang sa mga preso, pagcóha sa mga talicalá ug mga pothao nga guipreso canía.
Desherrumbrar. = Paghílis sa tayá.
Deshilachar. = Cascas.
Deshilar. = Idem.
Deshincar. = Ibot, longat, gabnot.
Deshinchar. = Copós, holpá.
Deshojar. = Pagcóha sa mga dahon sa mga cahoy ug mga tanóm.
Deshollinar. = Pagcóha sa anóos.
Deshonestamente. = Sa pagcaólag, sa pagcaoaláy caólao, sa pagcangíl-ad, sa pagcaláo-ay.
Deshonestidad. = Pagcaólag, pagcahóca.
Deshonesto. = Maólag, mahóca, mangíl-ad, maláo-ay.
Deshonor. = Pagcaoaláy dongog. * Caólao.
Deshonra. = Idem.
Deshonrabuenos. = Malibácon, tigbótang botang sa manga táuo nga maáyo.

Digitized by Google

Deshonradamente. = Sa pagcaoaláy dongog ng̃a maáyo.
Deshonrar. = Pagcóha sa dong̃og. * Paglógos, pagpacasalá sa linogsánay sa babáye sa maáyong dong̃og.
Deshonroso. = Maoólao, ang macaólao, ang díli ang̃ay sa táuo ng̃a boótan ug maáyo.
Deshora. = Tiempo, túig, horas ng̃a díli ang̃ay sa bísan onsa ng̃a arang pagaboháton. * Sa ahat, sa calit, tagcoláhao.
Deshuesar. = Pogcóha sa mg̃a bocóg.
Deshumedecer. = Malá, ogá.
Desiderable. = Ang tacós ng̃a caíbgan, higugmáon, panghinaóton, boóton.
Desidia. = Tacá, pagcaoaláy cacógi, calóya.
Desidiosamente. = Sa catacá, sa oaláy cacógi, sa pagcalóya.
Desidioso. = Matalác-on, matác-hon, maloyáhon, táuo ng̃a oaláy cacógi.
Desierto. = Caming̃áoan, cahaoánan. * Logar ng̃a oaláy baláy ug mg̃a tauo.
Designar. = Todlo, timáan.
Designio. = Húna húna, pagcahanáyac sa boot, ang guitúyo sa boot.
Desigual. = Díli magsáma, díli topóng, díli maing̃on. * Yota ng̃a cabatóan, capangpáng̃an, ng̃a díli patag, dili datag.
Desigualar. = Pagcóha sa pagcatopóng.
Desigualdad. = Sa pagcadíli topóng, sa pagcadíli magsáma, sa pagcadíli maing̃on. * Pagcadíli topóng, dili magsáma, dili ing̃on, hitod hitod, hoyot.
Desimaginar. = Pagoalá sa huna huna, sa boot.
Desimpresionar. = Oali, pagásoy sa isigcatáuo ng̃a ang guihóna hona nía díli mao.
Desinflamar. V. *Deshinchar.*
Desinteres. = Pagcaualáy cahícao, sa oaláy húna húna sa mg̃a pagtóbo.
Desistir. = Ondang, arang, bia. * Bolag.
Desjarretar. = Pagpótol sa mg̃a paa. * Pagpalóya, pagcóha sa cosóg, pagquíting.
Desjugar. = Poga, piga.
Deslastrar. = Pagcóha sa lastre, sa mg̃a bató con sa onsa ng̃a mabóg-at, ng̃a ilólan sa mg̃a sacayán, arón macalayág sa oaláy catáhap sa pagcacólob.
Deslavar. = Pagbónac sa bísan onsa sa salingcápao lamang, sa dili maáyong pagcabónac. * Pagcóha sa cosóg, sa gahóm, sa caísog sa bísan onsa.
Desleal. = Borhíon, macálit.
Deslealmente. = Sa pagcabórhi, sa pagcacálit.
Deslealtad. = Pagcabórhi, pagcacálit.
Desleir. = Tunao, atóle, logao. hinis, linis.
Deslendrar. = Sicsic, salícsic, solod.
Deslenguado. = Ang mamólong sa mg̃a polong ng̃a mang̃il-ad, tigpamólong ug daútan. * Tampalásan.
Deslenguar. = Pagíbot, pagpagóa, paglóng̃at, pagcóha sa dila. * Pagpamólong sa daótan, sa oaláy caólao.
Desliar. = Hobad, boscag, balóscag, bochad.
Desligar. = Hobar, pagcóha sa baat. * Hosay, sohay. * Pagpaháyag. * Pagtángtang sa mg̃a saláan ng̃a dagcó sa mg̃a castigo ng̃a guing̃álan ug mang̃a censura, ng̃a guibótang canila sa mg̃a ponóan sa santa Iglesia.
Deslindar. = Olot, pagtimáan sa mg̃a caotlánan sa mg̃a Guinharían, sa mg̃a provincia ug sa mg̃a longsod, paggáma sa mg̃a mojon. * Pagpaháyag sa bisan ousa arón madayág ug maáyo.
Desliz. = Pagcadalín-as, pagcabaquínas, dolános, toládos, bolángsod. * Salá, sayóp.
Deslizar. = Dalín-as, baquínas. * V. el anterior. * Dalos, os os, daliós os. * Pagpamólong sa oalá honahonáon ug maáyo, paghanáyac sa pagpamólong ug sa pagbóhat.
Deslucidamente. = Sa oaláy pagdáyan dayan.
Deslucido. = Ang díli maálam magpatigáyon sa íang salapí, ang magaósic sa íang salapí sa oaláy polos. * Ang magaoáli, mamólong̃ ug magabóhat sa lain ng̃a bohat sa cadaigánan, sa oaláy caang̃áyan.
Deslucimiento. = Sa pagcaoaláy catahóman ug caang̃áyan.
Deslucir. = Pagcóha sa catahóman, sa caníndot sa bísan onsa.
Deslumbramiento. = Pagcasoláo. * Pagcacólang sa maáyong paghóna hona.
Deslumbrar. = Soláo.
Deslustrar. = Pagcóha sa casínao * Paglíbac líbac sa isigcatáuo. * Pagpacopós pagpacóbos sa pagcabilídhon sa bísan onsa.
Deslustroso. = Malágsot, mang̃il-ad, maláo-ay.
Desmadejamiento. = Pagcalóya, pagcaoaláy cosóg.
Desmadejar. = Loya.
Desman. = Casáquet, calisód.
Desmandar. = Pagsíbog sa guisógo ng̃a daan, pagsógo sa batoc sa guisógo ng̃a daan. * Paghanáyac sa pagpamólong sa díli mao, sa díli tiempo. * Túig ng̃a igapamólong sa díli macaígo.
Desmantecar. = Pagcóha sa tamboc.
Desmantelado. = Baláy ng̃a oalá hoptan ug oalá pagdáyan dayánan sa mg̃a casangcápan.
Desmantelar. = Paggobá, pagláglag, pagbóngcag sa mg̃a cota ug sa mg̃a baluarte.
Desmaña. = Pagcaoaláy caálam.
Desmañado. = Táuo ng̃a colang sa caálam, borong caáyo.
Desmarrido. = Ang nalóya. * Ang nasobó, ang namíng̃ao. * Ang oaláy gahóm ug cosóg.
Desmatar. = Pagíbot sa mg̃a sagbot mg̃a tanóm ug mang̃a bongláyon obán ang mg̃a gamót.
Desmayado. = Color ng̃a obos, malospálon, ng̃a díli maáyo.
Desmayar. = Pogdao, pagoalá sa boot, sa mg̃a balatían.
Desmayo. = Capógdao, pagcaoalá sa boot.
Desmazalado. = Malóya. * Ang guipaóbsan sa boot.
Desmedidamente. = Sa oaláy pagcatopóng, sa oaláy caang̃áyan. * Ang oaláy socod.
Desmedirse. V. *Descomedirse.*
Desmedrar. = Pagcópos sa bísan onsa.
Desmedro. = Pagcacópos.
Desmelancolizar. = Pagoalá, pagcóha, sa casobó, sa camíng̃ao sa boot.
Desmelar. = Pagpíga, pagcóha sa dogos sa odlan sa potiócan.
Desmelenar. = Pagpálpag, paggobót sa bohóc.
Desmembrar. = Pagbólag sa bahin sa laoas, lapa.
Desmemoriado. = Ang colang sa panomdóman, malimóton, mang̃ilímtan.
Desmemoriarse. = Limót, díli pagdómdom.
Desmentir. = Pagpanghimácac, paghing̃álan ug bacácon sa isigcatáuo.
Desmenuzable. = Ang masáyon pagatípac tipácon, dogmócon.
Desmenuzar. = Tipac, tipic, dogmoc, gamáy, dogdog. * Pagsósi, pagquisáyod, pagquigásoy ug maáyo.
Desmeollar. = Pagcóha sa otoc, sa onód, sa solód sa bísan onsa.
Desmerecedor. = Ang díli tacós, ang oaláy pahanóngdan.
Desmerecer. = Pagoalá sa pahanóngdan. * Pagoaalá, pagcópos sa bili sa bísan onsa.
Desmesura. V. *Descomedimiento.*
Desmesurado. = Ang dagcóan caáyo ug labing dagcó sa obán ng̃a isigcamagsáma, isigcaing̃on.
Desmesurar. = Boloc, gobót. * V. *Descomedirse.*
Desmigajar. = Pagdógmoc, paggamáy sa bísan onsa, pagmómhc.

Digitized by Google

DESMIGAR. = Pagdógmoc sa tinápay.
DESMIRRIADO. = Maníoang. * Ang nasobó, naminĝao.
DESMOCHAR. = Pagpótol sa bisan onsa dapit sa itáas, dapit sa tomóy.
DESMOGAR. = Pagtáctac sa mĝa sonĝáy sa mĝa osa.
DESMOLADO. = Ang oaláy bag-ang, hinĝó sa manĝa bag-ang.
DESMONTAR. = Tagá, caínĝin. * Paggobá sa bísan onsang tapóca con ogdo ba. * Pagcanáog sa mananáp nĝa guicabayóan.
DESMONTE. = Como el anterior.
DESMOÑAR. = Paggónting sa pinángco.
DESMORALIZACION. = Pagcanĝíl-ad, pagcalágsot, pagcadáot sa mĝa batásan, sa mĝa cagaoían sa mĝa táuo.
DESMORALIZADO. = Táuo sa manĝíl-ad, malaó-ay, malágsot ug daótan nĝa batásan.
DESMORALIZAR. = Pagdáot sa batásan.
DESMORONAR. = Paggobá sa pagcahínay hinay, sa anam anam, sa mĝa baláy, mĝa Singbahán, &c.
DESMURADOR. = Iring nĝa manóbad, tigdácop sa manĝa ilagá.
DESMURAR. = Paghorót sa mĝa ilagá.
DESNARIGADO. = Ponĝag.
DESNATAR. = Pagcóha sa gatas sa vino, &c., ang natolotibúoc dapit sa ibábao. * Pagpíli sa labíng matolotibúoc dapit sa ibábao. * Pagpíli sa labing maáyo sa bísan onsa.
DESNATURALIZAR. = Hinĝílin, pagcóha sa mĝa táuo sa mĝa caposlánan nĝa nahatonĝód onta caníla, tonĝód sa ilang pagcatagilóngsod.
DESNEGAR. = Pagdilí, paglimód, pasíbog sa guiínĝon nĝa daan.
DESNEVAR. = Pagtónao sa tobig nĝa natibóoc guícan sa tugnao.
DESNIVEL. = Pagcaoaláy tonton, pagcataquílid.
DESNIVELAR. = Pagcaoalá, Pagcóha sa pagcatónton, sa pagcatádong.
DESNUDADOR. = Ang hagahobó, ang nagapahócas.
DESNUDAMENTE. = Sa pagcadayág, sa pagcaháyag, sa oaláy licó licong polong.
DESNUDAR. = Hobó, hocas, pagcóha, pagágao sa bisti sa bísan cansa, ug sa tabon sa bísan onsa.
DESNUDEZ. = Pagcaoaláy bisti.
DESNUDO. = Hob-an, hinób-an, hinobóan. * Táuo nĝa guitáptan sa laoas, nĝa guibísti sa malágsot ug noog nĝa bisti. * Táuo nĝa oaláy pahanóngdan. * Ang oaláy tabang, ang oaláy dalángpan.
DESOBEDECER. = Soqui.
DESOBEDIENCIA. = Casóqui, pagcasóqui.
DESOBEDIENTE. = Soquíhan, masinoquíhon, masóquing táuo con mananáp, masinocoáhi.
DESOBLIGAR. = Pagóndang sa catongdánan.
DESOCUPACION. = Pagcaoaláy bohat.
DESOCUPADAMENTE. = Sa oaláy samoc, sa oaláy macaólang, sa oaláy bohat.
DESOCUPAR. = Pagháoan sa bísan onsa nĝa logar, pagcóha sa mĝa samoc ug sa bísan onsa nĝa macaólang.
DESOJAR. = Bitas, botas. * Toctoc, totoc, pagsolóng sa oaláy langan, sa oaláy calínĝao.
DESOLACION. = Pagcaláglag, pagcahorót nĝa tuod, pagcagobá, pagcabóngcag, pagcatápus, pagcatibóas, pagcatibáoas.
DESOLADO. = Quinayógtan, quinalísdan, guicasaquétan, ang oaláy calípay, ang naminĝao ug dacó.
DESOLAR. V. *Arruinarse algo*, *arruinar*.
DESOLLADAMENTE. = Sa pagcaoaláy caólao.
DESOLLADO. = Táuo nĝa oaláy caólao.
DESOLLADOR. = Ang nagapánit. * Lugar nĝa pagapanítan, pagacoháan sa panit sa mĝa mananáp.
DESOLLAR. = Panit, pagpánit, pagcóha sa panit. * Pagdáot sa donĝog sa bísan cansa, sa iang dona con sa iang laoas.
DESOPINAR. = Pagdáot, pagcóha sa donĝog sa isigcatáuo.
DESOPRIMIR. = Pagbáoi sa bísan cansa sa pagcapógos canta, sa pagcabíhag, &c.
DESÓRDEN. = Pagcabóloc, pagcagobót, pagcasinácot sacot.
DESORDENAR. = Boloc, gobót, sacot, pagbóhat sa oaláy casadánĝan.
DESOREJAR. = Palong, pagpótol sa dalónggan.
DESORGANIZAR. V. *Desordenar* hasta *pagbóhat*.
DESORGANIZACION. V. *Desórden*.
DESORILLAR. = Pagtábas sa mĝa bocóg sa onód.
DESOVAR. = Pagdócloy, pagbílin sa bíhod sa mĝa isda.
DESOVILLAR. = Pagbárbad, paggobá sa mĝa binódbod.
DESPABILADERA. = Isológui.
DESPABILADO, sin poder dormir. = Hocao, mahócao.
DESPABILADOR. = Ang magasógui.
DESPABILAR. = Sogui.
DESPACIO. = Sa hínay hinay, hinay, sa mahínay.
DESPACITO. = Sa mahínay caáyo.
DESPACHADERAS. = Pagtóbag, pagbalíbad sa mĝa masíngcang polong, sa tinĝog nĝa magáhi.
DESPACHAR. = Tapos, homan, tibáoas, obos, camhan. * Pagsógo sa bísan cansa, sa bísan díin, sa bísan asa. * Pagpatáy, pagcóha sa quinabóhi. * Pagcóha sa mĝa casámoc.
DESPACHO. = Pagcahanáyac. * Pagsógo, sinógo. * Pagcahóman, pagcatápos, pagcatibáoas. * Solód nĝa pagahócman sa mĝa hocom, ug ang pagabohátan sa bísan cansa sa íang bolohátan.
DESPACHURRAR. = Posdac, bosdac, bagsac.
DESPAJAR. = Pagláin, pagcóha sa dagámi, sa tahóp.
DESPALDILLAR. = Pagdáot sa bocó bocó sa táuo con sa mananáp.
DESPANZURRAR. = Bosbos, boslic, pagsámad sa tian.
DESPARRAMADO. = Halagpád. * Dagcó. * Quinátag.
DESPARRAMAR. = Catag, sabólac, sab-oag. * Pagósic sa bahándi, sa salapí. * Paglínĝao línĝao sa calinĝaoan nĝa díli maáyo.
DESPARTIR. = Pagbólag, pagbáhin.
DESPATARRARSE. = Toláros, pagdalín-as sa nabiláca ang mĝa paa.
DESPAVORIDAMENTE. = Sa cahádloc, sa calisáng, sa cacógmat.
DESPEARSE. = Paol, pagdáot sa tíil guican sa paglacát ug hatáas.
DESPECHADAMENTE. = Sa caligótgot, sa caponĝót.
DESPECHAR. = Pagpaponĝót, pagpasocó, pagpaligótgot.
DESPECHO. = Casocó nĝa dagcó, caponĝót, caligótgot.
DESPECHUGAR. = Pagíbot, pagtáctac, pagcóha sa aba sa mĝa langgam, * Pagdayág sa doghan.
DESPEDAZADOR. = Ang magalápa, ang magatípac, magatípic, magabáhin bahin sa bisan onsa.
DESPEDAZAR. = Lapa, tipac, tipic, gosbat, bahin. * V. *Destrizar*.
DESPEDIDA. = Pagpanamílit, panamílit, pagpaháoa.
DESPEDIR. = Panamílit, paháoa. * Bohi, bia, balíbag, salibáy.
DESPEDREGAR. = Pagcóha sa mĝa bató sa yota.
DESPEGABLE. = Ang arang maócal, ang maócal.
DESPEGADAMENTE. = Sa pancaháit nĝa tinĝog.
DESPEGADO. = Ang dili maábi abíhon.
DESPEGAR. = Ocal, bolag, ibot, tactac, acac, acnit, pacsi.
DESPEGO. V. *Desamor*.
DESPEINAR. = Paggobót sa bohóc, pagpágpag, pagpálpag.
DESPEJADO. = Batir, sa matín-ao ug matalínis nĝa húna húna. * Táuo nĝa maálam mamólong sa pagcaígo, ug nĝa maálam magatóbang sa isigcaínĝon.

Digitized by Google

Despejar. V. *Desembarazar.* * Paglinao, pagpáoa, paglámdag.
Despelotar. V. *Despeinar.*
Despeluzar. V. *Despeinar.*
Despeluznar. = Idem.
Despellejar. V. *Desollar.* * Pacsi, lacsi.
Despenar. = Pagcóha sa casáquet, sa calisód, sa cayógot.
Despendedor. = Maosícon.
Despender. = Paggasto sa salapí.
Despensa. = Pinsa, lugar ñga pagabotánñgan ug tipigánan sa calán-on ug sa bísan onsa.
Despensero. = Ang magahópot ug magabántay sa pinsa.
Despensadamente. = Sa pagcahanáyac.
Despeñadero. = Ambácan, capangpánñgan, lugar ñga hatáas ug cabatóhan.
Despeñar. = Ambac, holog, balíbag. * Pagsámoc sa mñga cailíbgon.
Despeño. = Pagcaámbac. * Calíbang, hibólos, caólo.
Despepitarse. = Pagsínggit sa macosóg, sa mabáscog caàyo.
Desperdiciadamente. = Sa pagcaósic.
Desperdiciador. = Maosícon, ang magaósic.
Desperdiciar. = Osic, dagmal.
Desperdicio. = Pagcaoalá sa bahándi, sa salapí, con sa bísan onsa pa, pagcahodót. * Bísan onsa ñga oaláy polos, ñga biniáan.
Desperdigar. = Bolag.
Desperezarse. = Hioid.
Despernado. = Paol, ang guicápoy, ang guibódlay sa paglacát.
Despernar. = Pagpótol, prgdáot sa mñga paa.
Despertador. = Ang magapócao, magpopócao, magpolócao. * Ang macayógot sa hona hona.
Despertar. = Pocao, matá, mocag mocag, paghigmatá. * Pagdómdom sa bísan onsa ñga nabía ug hingcalímtan na onta. * Pagábot sa pagcabátir sa táuo ñga honñgog ug borong ñga daan.
Despestañar. = Pagíbot sa piloc.
Despezonar. = Pagíbot, pagcóha sa doldógan sa mañga bonñga.
Despicar. = Balos.
Despiertamente. = Sa pagcabátid.
Despierto. = Ang namatá, ang nahigmatá. * Ang táuo ñga batid.
Despilfarrar. = Pagbádbad sa bísan onsa sa oaláy caañgáyan. * Paggasto sa salapí sa oaláy hingtóngdan.
Despintar. = Pagquías, pagpánas sa pinintál.
Despiojar. = Paghinñgóto. * Pagtábang sa isigcatáuo, arón macóha ug gomóa sa pagcahánñgol.
Despique. = Pagbalos.
Desplegar. = Hinat, boclar. * Pagháyag, pagdayág sa tinágo ñga daan.
Desplomar. V. *Desnivelar.*
Desplomo. V. *Desnivel.*
Desplumar. = Paghimólbol.
Despoblado. V. *Desierto.*
Despoblar. = Pagcaálsa sa mñga táuo ñga nanagpoyó sa longsod.
Despojar. = Coha, agao, caoat. * Hobó, hocas, pagcóha sa bisti.
Despojo. = Ang guibiáan sa mñga panñgobátan, sa mañga soldados ñga guipanagdáog sa ilang mñga caáoay.
Despolvar. = Yabyab.
Despolvorear. = Idem.
Desportillar. = Tipac, locab, longcab.
Desposado. = Ang guigápos sa iang camót sa singsing ñga pothao. * Ang bago-ng quinasál.
Desposar. = Pagcasál, pagatóbang ug pagtámbong sa Padae cura sa mñga táuo ñga buot mamíño ug pagdalánñgin sa ilang pagcamíño.
Desposeer. = Pagcóha, pagágao sa bísan cansa sa iang dona, sa iang pohónan, salapí, mñga mananáp, &c.
Desposorio. = Pagsáad sa babáye ug sa laláqui ñga mamíño sila, paghátag ug polong sa pagcamíño. * Pagángcon ug pagdáoat sa bana sa iang asáoa ug sa asáoa sa iang bana, sa pagcasál na canila.
Déspota. = Hadi ñga magahópot sa mñga calongsódan ñga hingsácpan nía sa ia lamang ñga caogalínñgon ñga pagbóot, sa oaláy batásan, mñga leyes ñga iang pagasóndan ug pagatágdon. * Mamomógos.
Despotismo. = Pagbóot ñga hariánon ñga díli motágad ug díli mosonód sa bísan onsa ñga batásan.
Despotricar. = Pagpamólong somála lamang sa caogalínñgon ug húna húna, bísan díli macaígo.
Despreciable. = Talamáyon, tacós ñga pasipád-an.
Despreciador. = Tigtámay, ang nagatámay, nagapasipála.
Despreciar. = Tamay, pasipála.
Desprecio. = Pagpasipála, pagtámay.
Desprender. = Bolag, bohi, badbad, tactac, hobad. * Tonton, pagóbos.
Desprendimiento. = Pagcaoaláy tagad sa bísan onsa, pagcaoaláy caoíli.
Despreocupacion. = Paghúna húna ñga maáyo, sa díli pagaobánan sa bísan onsa dihá ñga magapasayóp. * Paghóna hona inñgon da sa catadónñgan.
Despreocupar. = Pagpaíla sa bísan cansa sa mñga sayóp ñga nagaobán sa iang guihóna hona.
Desprevenidamente. = Sa oaláy pagcatagána, pagcaándam.
Desprevenido. = Ang oalá magtagána, magaándam. * Ang colánñgan sa mñga quinahánglan.
Desproporcion. = Pagcaoaláy pagcatopóng, pagcasáma, pagcaínñgon, pagcaánñgay.
Despropósito. = Bohat con polong ñga díli macaígo, pagbóhat ug pagpamólong ñga díli mao.
Desproveer. = Pagcóha, pagágao sa bísan cansa sa iang mñga quinahánglan sa pagcabóhi, sa cabohían.
Desproveidamente. V. *Desprevenidamente.*
Desprovisto. = Ang colánñgan sa mñga quinahánglan.
Despues. = Oña, onya, sa toon toon, sa taod taod, sa tuod tood.
Despulsarse. = Pagíbog, pagpanghináot, pagbóot, paghigógma sa bísan onsa, sa mabáscog.
Despuntar. = Pagpótol, pagcóha sa mñga tomóy sa bísan onsa ñga tomóyan. * Paglípot sa mñga catárman sa mñga nanagsacáy. * Pagpóyos, pagbólac sa mñga cahoy. * Pagháyag, pagdayág sa pagcabátir sa bísan cansa ñga táuo, sa iang caálam. * Pagsógod sa pagcalámdag, pagaláman daman, pagdóol na ang cabontágon, ang caadláuon, pagcacaadláuon.
Desquejar. = Pagbólag sa mñga sahá sa ilang ponóan, arón itanóm sa lain ñga lugar.
Desquiciar. = Pagíbot, pagpagóa, pagcóha sa tacop con talambóan sa lugar ñga pagatoyócan, pagalisóan, sa iang quicióhan. * Paggobá sa bísan onsa sa pagcóha sa iang calig-ónan. * Pagpatigáyon arón maoalá sa bísan cansa ñga táuo ang maáyong cabobót-on, ang pagcapalángga sa isigcatáuo canía.
Desquijarar. = Pagcóha, pagdáot sa apapánñgig.
Desquitar = Baoi, pagbálos sa daótan ñga bohat sa isigcatáuo. * Pagbáoi sa napildi sa sogál.
Desquite. = Pagcabáoi, pagcabálos.
Desrancharse. = Pagbía sa pinoyánan.
Desreputacion. = Pagcacólang, pagcaoaláy donñgog ñga maáyo.
Deskizar. = Paggobá sa quinólong, paghínat sa naconót.
Desronar. = Pagtagá, pagpótol sa mñga sanñga ñga malágsot sa mñga cahoy, arón somópang ug domagcó ang obán ñga maáyo ayo.

Digitized by Google

Destacamento. = Ang tapoc sa pila ca táuo con sa mg̃a soldados ng̃a nabólag sa cadaghánan, sa pagátang sa lugar ng̃a pagaatáng̃an nila, ing̃on sa sugo sa ilang ponóan.

Destajar. = Pagsábot, pagpólong polong sa mg̃a tolománon sa bisan onsa ng̃a pagaboháton.

Destajo. = Paquiao, pacyao.

Destapar. = Bocas. * V. *Descubrir* y *Descubrimiento*.

Destapiar. = Paggobá sa mg̃a cotang hamóbo.

Destartalado. = Ang nagobót, ang nabóloc, ang nasáoot, ang oaláy cahosáyan.

Destazar. = Pagtípac, pagtípic sa bisan onsa.

Destechar. = Tocas, tastas, tangcas.

Destejar. = Pagcóha sa mg̃a tesa sa mg̃a atóp.

Destejer. = Paghóbad, pagbádbad sa hinábol.

Destemplanza. = Paglabí sa bisan onsa, sa tognao, sa init, sa gotom, sa mg̃a calbog, &c. * Pagláin sa pagcabótang sa laoas, pagsáquet saquet ug diríot, pagínit init. * Pagcahílao, pagcaoalá sa sobo sa mg̃a capandáyan. * Pagbóhat, pagpamólong, pagcáon, pagínon, &c., labí sa casadáng̃an.

Destemplar. = Boloc, pagcóha sa caang̃áyan. * Pagsógod sa hilánat, pogsáquet sáquet. * Paghílao sa soláb sa mg̃a capandáyan.

Destemple. = Pagcabóloc, pagcaoaláy caang̃áyan sa mang̃a tolónggon. * Pagcaláin sa laoas.

Desteñir. = Paglóbad, pagcóha sa tina, sa color sa guitína, pagpánas sa mg̃a color.

Desterrar. = Hing̃ilin, pagpaháoa. * Pagpahalayó.

Desterronar. = Pagdógmoc sa yota ng̃a natibúoc, sa mg̃a ogdo.

Destetadera. = Capandáyan ng̃a toncan ng̃a itáod sa bába sa mg̃a mananáp, ug labí pa sa mg̃a baca, sa pagpalótas caníla.

Destetar. = Lotas, pagóndang sa pagsóso. * Pagbólag sa mg̃a anac sa ilang tigúlang, con magaáng̃con sila sa bísan onsang opicio con cahímtang.

Destete. = Pagcalótas.

Destiempo (a). = Bísan onsang bohat con polong ng̃a díli macaígo sa maáyong tiempo.

Destierro. = Pagcahing̃ílin, pagpaháoa, pagpahalayó.

Destilacion. — Pagcatólo, pagcaágas, pagcadalígdig, pagcadahing̃ay.

Destiladera. = Honóban sa vino, tobig, &c.

Destilador. = Ang nagapadalísay.

Destilar. = Dalísay, paglóto sa vino, tobig, &c., sa binóhan. * Tolo, agas, dalígdig, dahíng̃ay.

Destinar. = Sogo, pagbóot.

Destino. = Pagbóot sa Lang̃it, sa Dios con sa mang̃a ponóan sa calibótan, somála sa boot ng̃a boháton, * Opicio, cahímtang, bohat.

Destitucion. = Pagcacóha sa opicio con sa cahímtang con sa bisan onsa pa, sa bísan cansa.

Destituir. = Pagcóha sa bísan onsa sa isigcatáuo.

Destorcer. = Badbad, solbad.

Destornillado. = Táuo sa magáan ng̃a boot, boang boang, coliró.

Destoserse. = Pagóbo sa oaláy quinahánglan, sa pagbóhat ug señas con sa lain tuyo ba.

Destrabar. = Pagbólag sa usá ca botang sa lain ng̃a botang.

Destral. = Oásay, ooásay sa dohá ca bába con soláb.

Destraleja. = Ooásay ng̃a diótay.

Destramar. = Pagbádbad, paghóso sa holog sa mang̃a hinábol. * Pagoalá, pagpaháyag, pagpadayág sa mang̃a paglaláng ug mg̃a paglímbong ng̃a guilaláng sa ohán ng̃a mg̃a táuo.

Destreza. = Caálam, quinaádman, pagcaníndot, pagcaáñag sa pagbóhat sa bísan onsa.

Destripar. = Boshos, pagpagóa sa mg̃a tináe. * V. *Despanzurrar*. * Pagcóha, pagpagóa sa onód sa solód sa bísan onsa.

Destripaterrones. = Táuo ng̃a mang̃ita sa iang pagcabóhi sa pagcále sa yota.

Destriunfar. = Paglógos sa obán ng̃a nanagsogál sa baraja sa ilang mg̃a contra arón ibótang nila ang mg̃a triunfo.

Destrizar. = Guisí, tabas, potol. * V. *Despedazar*.

Destrocar. = Pagbádbad sa pagbáilo ug pagtagílis ng̃a guibóhat sa mg̃a táuo, sa pagáng̃con sa tagsa tagsa sa iang caogalíng̃on ng̃a hias ug bísan onsa ng̃a guibáilo sa lain ng̃a botang.

Destrón. = Ang nagaágac sa botá.

Destronar. = Pagcóba, pagpaháoa sa Guinharían sa mg̃a hari.

Destroncar. = Pagtagá sa mg̃a cahoy dapit ug haróol sa mg̃a gamót. * Pagpótol con paglisá sa bísan onsang bahín sa laoas sa mg̃a táuo. * Pagpótol, pagóndang, pagárang sa soguílon. * Paghótang sa mg̃a cacolían, mg̃a caolánng̃an, sa isigcatáuo, arón díli macadáng̃at sa guitúyo nia.

Destrozar. V. *Despedazar* y *Destrizar*. * Pagdáot, paggobá, pagósic, pagámong among. * Paggobá, pagdáog sa mg̃a caáoay.

Destrozo. = Pagcagobá. * Pagcadáot. * Pagcaósic.

Destrozon. = Aag macaguísi, macadáot, macaósic ug díli magbántay ug maáyo sa iang guibísti ng̃a mg̃a panápton, mg̃a sapín, &c.

Destruccion. = Pagcaláglag, pagcatibáoas, pagcatápus, pagcagobá ng̃a oaláy sompa ug tambal.

Destrueque. = Ang pagóli sa tagsa ca tagía sa bisan onsa ng̃a natagílis, natagáilo, sa lain ng̃a botang.

Destruible. = Ang arang laglágon, ang arang gobon.

Destruidor. = Aag macagobá, ang macaláglag.

Destruir. V. *Arruinarse algo, arruinar*.

Destruyente. V. *Destruidor*.

Desudar. Pagcóha, pagtó-ang sa sing̃ót.

Desuellacaras. = Ang magalálot ng̃a díli maálam magálot. * Táuo ng̃a oaláy caólao, sa daótan ng̃a batá san ug mangil-ad ng̃a quinabóhi.

Desuello. = Pagpánit, pagcapánit. * V. *el anterior* desde *Táuo*.

Desunidamente. = Sa pagcabólag, sa oaláy paghiósa, pagcalang̃áquit.

Desunir. = Bolag, irog. * Paghiquil sa mang̃a cabobót-on ng̃a nagacaóyon ng̃a daan. * Pagáoay sa mg̃a daan ng̃a higála.

Desuñar. Paghing̃ocó, paggónting sa cocó.

Desusar. = Pagoalá, pagcóha sa batásan.

Desuso. = Pagcólang sa batásan, pagcaoaláy batásan, pagcaoaláy paggámit sa bisan onsa.

Desustanciar. = Pagcóha sa cosíg, sa caísog, la lami, pagpatáb-an.

Desvahar. = Pagcóha, pagpótol sa mg̃a sang̃á ug mg̃a dahon ng̃a namalá ug nalaya sa mg̃a tanóm.

Desvaido. = Táuo ng̃a hatáas ug díli ang̃áyan.

Desvalido. = Ang oaláy tabang, ang díli pagalabánan, ang oaláy dalángpan, ang biniáan sa ng̃atanán.

Desvalimiento. = Pagcaoaláy paglábang, pagtábang ug dalángpan, pagcaoaláy hihála, abian.

Desvan. = Paga.

Desvanecer. = Pala, hanap, taob, pagoalá sa bisan onsa. * Pagpadáyeg, pagpalábi labi.

Desvanecidamente. = Sa pagparáyeg, sa pagpalábi labi.

Desvanecimiento. = Paráyeg, pagpalábi labi.

Desvaporizadero. = Hong̃áoan, caalisng̃áoan.

Desvarar. V. *Deslizar* hasta *pagpamólong*. * Paglótao sa sacayán ng̃a nasánglad.

Digitized by Google

Desvaríadamente. = Sa pagcaoaláy hingtúngdan ug cahológan.
Desvariado. = Ang salimoáng̃on, ang tigyámyam, ang nasalimóang, nagayámyam.
Desvariar. = Salimóang, yamyan. * Pagpamólong ug bisan onsa sa oaláy hingtóngdan ug cahológan.
Desvarío. = Polong cong bohat ng̃a oaláy hingtóngdan. * Pagcayámyam, pagcasalimóang, * Botang ng̃a dili ang̃ay sa isigcaíng̃on. * Pagcaoaláy calig-ónan sa boot. * Huna huna ng̃a paráyon bisan ng̃a dili onta macaígo sa catarónganan ug sa tacós ng̃a hona honáon.
Desvedado. = Ang guidilí ng̃a daan ng̃a dili na pagadíd-an.
Desvedar. = Pagtógot sa guidíd-an ng̃a daan.
Desveladamente. = Sa pagcatócao, sa pagcaoaláy católog.
Desvelar. = Tocao, pocao hocao.
Desvelo. = Pagcatócao. dagcóng̃ cacógui sa pagbóhat ug sa pagdáng̃at sa bisan onsa.
Desvencijar. = Pagbólag ug paglóag sa mg̃a bahin sa bisan onsa ng̃a nahiósa ug hinógtan onta. * Paglisá, pagdáot, pagbalí sa bisan onsa ng̃a bahin sa looas.
Desvendar. = Paghóbag, pagbádbad, paglóag sa mg̃a baat ng̃a guibáat ug guitábon sa bisan onsa.
Desventaja. = Ang pagcacúlang con pagcadíli ang̃ay, ng̃a guican sa pagtándig sa duhá ca táuo, mananáp con sa bisan onsa.
Desventar. = Pagpagóa sa hang̃in.
Desventuradamente. = Sa pagcaanógon, sa pagcaaláot, sa pagcalisód.
Desventurado. = Anógon, aláot, ang oaláy palad, ang guicasaquétan. * Pobrès, hang̃ol. * Hicáoan, daguinótan uyámot.
Desvergonzadamente. = Sa pagcaoaláy caólao, pagtáhod ug pagtahá.
Desvergonzado. = Ang mamólong sa oaláy caólao, pagtáhod ug catahá.
Desvergonzarse. = Pagpamólong sa oaláy tagád sa pagtáhod ug pagtahá, sa oaláy caólao.
Desvergüenza. = Pagcacólang sa pagtáhod, sa caólao, sa pagtahá, tampálas.
Desviar. = Bolag, irog, pagpahalayó. * Pagsámbag sa bisan cansa arón dili parayónon ang guihóna hona nia.
Desvío. = Pagcabólag, paghalayó.
Desvirgar. = Pagcóha sa pagcaólay sa mg̃a dalága, pagpacasalá pasógod sa babáye ng̃a oalá pa aguían sa laláqui.
Desvirtuar. = Pagcóha sa caísog, sa cosóg, sa gahóm, sa lamí, sa bisan onsa.
Desvivirse. = Paghigógma, pagíbog, pagpanghináot sa bisan onsa sa dagcóng cacógi, sa dagcóng pagpatigáyon sa pagdáng̃at niána.
Deszumar. = Pagpíga, pagpóga, pagbádyet.
Detal (en). = Sa pagcaánam anam, sa pagcatinágsa, sa tagsa tagsa.
Detallar. = Pagsógid, pagásoy sa bisan onsa sa pagcasáyod caáyo, sapagcacóti coti.
Detencion. = Pagcadógay, pagcalang̃an, pagcahínay.
Detenedor. = Ang macaháoid, ang magapalang̃an, ang magapadógay.
Detener. = Pagpadógay, pagpalang̃an, pagháoid. * Pagpreso, pagbilánggo. * Dogay, lang̃an * Pagsólong, pagtán-ao sa mahínay sa pagcatinótoc.
Detenidamente. = Sa pagcahínay, sa pagcadógay, sa pagcalang̃an.
Deterior. = Ang dolodaótan sa obán ng̃a isigcaíg̃on.
Deterioracion. = Pagcadáot sa bisan onsa.
Deteriorar. = Pagdógang sa cadáot sa bisan onsa.
Determinacion. = Pagcahanáyac. * Pagcaísog, pagcaoaláy catálao ug cahádloc.
Determinado. = Maísog, casing casíng̃an, ang oaláy cahárloc ug catálao.
Determinar. = Hanáyac, pagbóhat ug pagpamólong sa guihóna huna ng̃a daan.
Detersion. = Pagcanósnos, paghínis sa bisan onsa, pagcapáhid. * Pagcahónal.
Detestable. = Dolómtan, ang tacós ng̃a pagadómtan.
Detonacion. = Tonóg ng̃a dagcó, dalógdog, botó.
Detraccion. = Pagbótang botang, pagsóguid, pagcagóla, ng̃a mang̃íl-ad, paglíbac ng̃a icacóha sa dong̃og sa isigcatáuo.
Detractor. = Tigbótang botang, tiglíbac, malibácon, ang macacóha sa dong̃og sa isigcatáuo sa iang pagpamólong.
Detraer. = Pagbólag, pagírog sa usá ca botang sa lain ng̃a botang, paghalayó. * Pagbótang botang, paglíbac.
Detras. = Sa licód, licód, so loyo, sa oláhi.
Detrimento. = Cadáot.
Deuda. = Otang.
Deudo. = Caobánan, pagcacaobánan.
Deudor. = Otáng̃an, ang may otang, ang nacaótang.
Deuteronomio. = Ang usá ca libro sa santos ng̃a Sulat.
Devanadera. = Galing̃an, barbádan.
Devanador. = Tigbádbad, ang magabádbad.
Devanar. = Badbar.
Devanear. V. *Delirar.*
Devaneo. V. *Delirar.* = Bohat ng̃a caoang ng̃a oaláy polos.
Devantal. = Usá ca pedazo ng̃a panápton ng̃a ibótang ug ibisti sa mg̃a babáye sa ibábao sa mg̃a saya, dapit sa atobáng̃an, ng̃a guitágcos nila sa ilang haoac.
Devastar. = *Arruinarse algo, arruinar.*
Devengar. = Pagángcon sa salapí ug sa bisan onsa ba dihá, ng̃a tacós ng̃a ihátag sa agálon con sa nagpamóo sa sológoon con sa namóo, tung̃ód sa iang pagalágad con trabajo.
Devocion. = Pagtáhod, pagsíngba sa Dios cang María Santísima ug sa mg̃a santos. * Pagatóbang ug maáyo, sa mahípos ng̃a laoas ug sa mahíngpit ng̃a casing casing sa mg̃a piesta ug mg̃a tolománon sa pagcacristianos, sa mg̃a Singbahán. * Pagándam sa pagtóman sa santos ng̃a pagbóot sa Dios.
Devocionario. = Libro ng̃a alampóan, ng̃a sinolátan sa mg̃a pagámpo ng̃a maáyo ug canhic calág.
Devolucion. = Pagóli, pagbálic sa bisan onsa sa iang pagcabótang ng̃a daan.
Devolver. = Oli, balic.
Devorador. = Hing̃áon caáyo, ang magalámoy, manonóbad.
Devorar. = Sobád, lamoy, caon, tolon.
Devoto. = Táuo ng̃a maampóon, mapoang̃ódon, ng̃a mahagógma magtóman sa mg̃a bohat sa pagcacristianos. * Laráuan, Singbahán con logar ng̃a tacós ng̃a pagaampóan.

DI

Dia. = Adlao.
Diabla. = Pagbóhat sa bisan onsa sa daótan ng̃a pagbóhat.
Diablillo. = Táuo ng̃a batid, condatán, ng̃a malíhoc caáyo. * Ang nagapacayáoa sa mg̃a piesta ug mang̃a procesion.
Diablo. = Yaoa. * Táuo ng̃a maísog, ng̃a oaláy cahárloc. * Táuo ng̃a malágsot ug mang̃íl-ad caáyo.
Diabólicamente. = Sa pagcayináoa yaoá, sa pagcadaótan oyámot.

Digitized by Google

Diabólico. = Ang angay, ang nahatongód sa yaoa. * Ang daótan caáyo, ang mangil-ad oyámot.
Diaconal. = Ang nahatongód sa Diácono.
Diaconato. = Cahímtang sa Padre nga guioldenáhan sa pagcadiácono.
Diaconisa. = Babáye nga nagaalágad sa Singbahán.
Diácono. = Padre nga oalá pa magamisa, nga guioldenáhan sa pagcaorden nga guisóndan sa pagcasacerdote.
Diadema. = Bacos, bogcos nga mapotí nga ibácos, nga ibogcos sa mga hari sa ilang olo. * Porong porong.
Diáfano. = Masíhag, matín-ao.
Dialéctica. = Quinaádman sa paghóna huna ug maáyo.
Dialecto. = Pinamólong nga caogalíngon sa tagsa ca Guinharían, provincia con longsod, nga maíngon ingon sa obán nga pinamólong, apan nga nagacaláin sa pagsángpot ug sa obán pa nga manga calaínan.
Diálogo. = Pagsólti con soguílon sa pila ca táuo nga nanagcaólos olos sila sa pagpangótána ug sa pagsabát, sa pagtúbag.
Diamante. = Baló nga mahál oyámot, masíhag ug magila gila caáyo.
Diamantino. = Ang angay ug nahatongód sa diamante.
Diamantista. = Ang nagabóhat, nagahíngpit ug nagalobóng sa mga diamante.
Diametralmente. = Cutob sa loyo hasta sa loyo, sa isigcadáplin.
Diámetro. = Ang talioála sa usa ca malíngin.
Diana. = Pagbágting sa tambol sa caadláuon.
Diario. = Ang nahatongód sa matagádlao. * Soguílon con solat, nga mahasácop sa nahatábo sa adlao adlao ngatanán. * Bisau onsang solat nga pagasoláton sa matagádlao. * Ang quinahánglan, con ang gasto sa matagádlao sa tagsa ca panimaláy, sa pagcáon ug paginom.
Diarista. = Ang magasólat sa gaseta nga guingálan ug diario.
Diarrea. = Calíbang, hibólos, otol, caólo.
Dibujar. = Pagbárlis, pagpintal.
Diccion. = Polong, ang usá ca bahin sa mga sogílon.
Diccionario. = Libro nga guisolátan sa mga casayódan ug cahológan sa mga polong sa tagsa ca pinamólong, sa pagcasónod sonód sa mga letra.
Diciembre. = Diciembre, ang catapósan nga bolan sa tagsa ca túig.
Dictado. = Cahímtang sa mga dagcóng táuo, bansag nga igaásoy sa cahímtang sa mga dagcóng táuo, maíngon nga marques, consejero, &c.
Dictámen. = Paghóna húna sa bisan onsa, ug sa bisan cansa, caogalíngon nga húna hona.
Dictar. = Pagpamólong, pagpólong sa mahínay hinay, pagsángpot sa maánam anam, sa mahínay hinay, sa mga polong nga buot sa bisan cansa nga soláton sa lain. * Pagsámbag, pagtámbag.
Dicterio = Polong nga daótan nga magatóyo, nga magapasocó sa isigcatáuo.
Dicha. = Palad nga maáyo, capaládan, cabolahánan, caolgánan.
Dicharacho. = Polong nga díli piníli, nga guipamólong sa mga táuo nga obos.
Dicho. = Polong. * Pagtaláy sa mga táuo nga boot mamiño, arón soquíton sila sa hocom con sa Padre. * Ang pagásoy sa testigos.
Dichoso. = Táuo nga paládan, boláhan. * Ang macapálad, ang macaboláhan.
Diente. = Ngipon.
Diestra. = Camót sa toó.
Diestramente. = Sa pagcabátid, sa quinaádman.
Diestro. = Táuo nga to-hon, nga mogámit guiháponsa camót nga toó. * Táuo nga batid, nga maálam magpatigáyon sa iang pagaboháton, nga macadáog sa manga cacolían. * Bisan onsa nga maáyo, nga oyon, nga macalában ug macatábang. * Ang macapálad, ang macatábang, ang macaboláhan. * Pisi nga icabótad ug icagóyod sa mga mananáp.
Dieta. = Pagpogóng sa pagcáon sa obán nga mga calán-on nga guisógo, guidilí ug guitódlo sa mga mananámbal. * Catilíngban sa mga dagcóng táuo sa obán nga mga Guinharían.
Diez. = Napólo.
Dieziseisavo. = Ang icapólo ug onóm ca bahin sa bisan onsa.
Diezmar. = Pagláin, pagbólag sa mga icapólo ca bahin sa bisan onsa.
Diezmero. = Ang mobáyad sa mga icapólo, ug ang modáoat.
Diezmesino. = Ang may napólo ca bolan, con ang nahatongód nining tuíga, tiempóha.
Diezmo. = Ang icapólo ca bahin sa bisan onsa.
Difamar. = Pagcóha sa dongog sa isigcatáuo, sa pagbántog sa bisan onsa nga polong con sogílon contra canía.
Diferencia. = Calaínan, bisan onsa nga magacaláin sa usá ca botang sa lain nga botang. * Pagcacápin sa usá ca botang sa lain nga botang.
Diferenciar. = Pagláin. * Díli pagángay, díli pagóyon.
Diferente. = Lain, díli magsáma, díli topóng, díli maíngon.
Diferir. = Dogay, arang, ondang. * V. *Diferenciar.*
Difícil. = Macóli, malisód.
Dificilmente. = Sa malisód, sa macóli, macóli, malisód.
Dificultad. = Caculían, calisdánan. * Doha doha.
Dificultar. = Pagbótang ug mga cacolían, paglisód sa bisan onsa.
Dificultosamente. V. *Dificilmente.*
Dificultoso. = *Dificil.* * Nauong, báihon, pagatóbang sa bisan cansa nga díli maáyo.
Difidencia. = Pagcabódhi, paglimbong.
Difidente. = Borhíon, malimbóngon, malilímbong, macálit.
Difundir. V. *Derramar*, y *Derramarse*, &c. * Pagbántog, pagbaláod, pagmantalá.
Difunto. = Táuo nga patáy, pinatáy, minatáy.
Difusion. * Pagcatáas sa soguílon, sa oáli, &c.
Difuso. = Dagcó, halagpád, hatáas.
Digerible. = Ang masáyon mahílis, malínis, malóto sa tian, sa cotó cotó, sa mga calán-on, sa quináon.
Digerir. = Hílis, linis. * Pagpalándong, paghúna hona ug maáyo sa bisan onsa sa díli pa boháton con ipamólong.
Digestible. V. *Digerible.*
Digestion. = Pagcahílis sa quináon.
Digestivo. = Ang motábang sa paghílis sa quináon. * Tambal nga ibótang sa mga samad arón gomóa ang nana.
Dignacion. = Pagtógot sa mga ponóan sa guipangáyo sa mga guinsacópan. * Pagcapalángga. * Paglában, Pagtábang sa bisan cansa.
Dignamente. = Sa pagcatacús, sa pagcaígo sa manga pahanóngdan.
Dignidad. = Hingtóngdan nga magabóhat ug tacós sa bisan onsa. * Opicio, cahímtang nga dagcó ug bantog.
Digno. = Tacós. * Ingon sa pagcaígo sa mga pahanóngdan.
Digresion. = Pagsácot sa mga soguílon con sa manga solat sa mga polong nga díli onta macaígo.
Dije. = Dayan dayan, bitay nga itáod sa laoas sa mga báta. * Manga dayan dayan, mga hias nga pagagamiton ug ibisti sa mga babáye.

Digitized by Google

Dilacion. = Pagcadógay, pagcalángan.
Dilapidador. = Maosícon.
Dilapidar. = Osic.
Dilatacion. = Pagdagcó, pagónat sa bisan onsa. * Paghinay hinay sa mga casáquet ug mga calisdánan.
Dilatar. = Pagdagcó, pagónat, pagtáas sa bisan onsa.
Dileccion. = Gogma, palángga, maáyong boot.
Diligencia. = Cacógi, pagcasingcámot, pagbántay.
Diligenciar. = Pagpatigáyon sa pagdángat sa boot dangáton.
Diligente. = Macógi, cacoguíhan, magbalántay, matinománon. * Ang madalí magabóhat sa bisan onsa.
Dilucidacion. = Pagcaásoy, pagcasáyor sa bisan onsa.
Dilucidar. = Asoy, sayod, indig indig.
Diluir. = Tonao, hilis, linis.
Diluvio. = Lonóp, pagcalonóp sa calibutan. * Lanao. * Cadaghánan sa bisan onsa, sa mga táuo, manga polong, &c.
Dimanacion. = Guinicánan, sinógdan.
Dimanar. = Guican, sogod.
Dimension. = Socod, pagcadagcó ug pagcalapád sa bisan onsa.
Dimes y diretes (andar en). = Paglális lalis, pagtolotóbag.
Dimidiar. = Pagpótol sa talioála, pagtongá.
Diminucion. = Pagcacópos, pagcacábos, pagcadíot diot sa bisan onsa.
Diminutamente. = Sapagcacólang, hapit dili moábot, dili paigo. * Sa tolotagidyot.
Diminutivamente. = Idem.
Diminutivo. = Ang macadíot, ang macacópos.
Diminuto. = Ang colángan sa bisan onsa arón mahímo unta toman ug hingpit.
Dimision. = Pagbía, pagdíli, pagáyad sa bisan cansa sa iang caogalíngon nga opicio, cahímtang, ug hasta sa iang salapí ug mga dona, mga manggad, &c.
Dimitir. = Bia, arang, ondang, dili.
Dinastia. = Cadaghánan sa mga hari sa usá ca calioátan, sa usá ca guinicánan, sa usá ca pagcacaobánan, ug ang túig sa ilang pagcahári ug pagbóot.
Dinerada. = Cadaghánan, isip nga dagcó sa salapí.
Dineral = Idem.
Dinero. = Salápi, cuartas, salaping boláoan.
Dineroso = Salapían, salapiánon, adonáhan.
Dintel. = Ang bahin sa mga tocop ug manga talamboán nga mohónong ug molíngcod dapit sa ibábao sa balábag, nga nahatóngtong sa mga marco con mga pinatíndog sa luyo ug sa loyo.
Diocesano. = Ang nahatongód sa diócesis. * Ang Obispo sa tagsa ca provincia.
Diócesi. V. el siguiente.
Diócesis. = Yota nga hingsácpan sa gahóm sa tagsa ca Arzobispo con Obispo.
Dios. = Dios. * Díos dios nga bacácon sa mga dioatáhan.
Diosa. = Dios dios nga babáye sa mga dioatáhan, sa mga táuo nga oalá macaíla sa matúod nga Dios.
Diploma. = Camatoódan nga guican sa pagbóot sa bisan cansa nga hari.
Diplomacia. = Quinaádman ug ngatanán nga nahatongód sa mga holosáyon sa mga hari ug sa mga Guinharían.
Diplomático. = Táuo nga nahilábot sa mga holosáyon sa mga hari ug sa manga Guinharían.
Diputacion. = Catilíngban sa pila ca táuo nga manga sinógo sa pagsábot ug paghosáy sa bisan onsa.
Diputado. = Ang táuo nga guingálan ug guitódlo sa usá ca ciudad con longsod, con sa usá ca catilíngban sa mga táuo, ug guisógo sa bisan asa, orón mahímo ang ilang ilis sa pagsábot ug paghósay sa ilang mga holosáyon.

Diputar. = Pagpíli ug pagtódlo sa bisan cansang tauo, sa bisan onsang toyo, con sa bisan onsa nga opicio.
Dique. = Casampóngan sa mga tobig. * Cota nga macapogóng sa cabahá sa tobig. * Lugar nga guitagána sa pagsánglad, pagsolót, pagáyo ug pagcarena sa manga sacayán.
Direccion. = Pagtóon, Pagtódlo, pagsámbag, pagtámbag.
Directamente. = Lactor, sa pagcaláctor, sa oalá licó, sico sico.
Directo. = Ang lactod. * Matól-id. matános. * Ang may tuyo nga lactod sa bisan onsa.
Director. = Ang magaalíma ug magahópot sa bisan onsa. * Padre nga magapacompisál sa bisan cansa nga táuo, ug magahópot ug maáyo sa iang conciencia ug calág.
Dirigir. = Pagtól-id, toon, todlo, oáli, asoy. * Pagtódlo, paghátag ug timáan con señas sa dalan nga pagaláctan onta sa bisan cansa. * Paghóna hona ug maáyo sa catapósan sa pagaboháton onta. * Paghópot sa conciencia, sa calág sa bisan cansang táuo.
Dirimir. = Gobá, badbad.
Dirruir. V. *Arruinarse algo, arruinar.*
Disceptar. V. *Argüir.*
Discernimiento. = Paghóna húna nga maáyo, nga icaíla sa boot ilhon.
Discernir. = Pagíla sa mga calaínan sa mga botang.
Disciplina. = Caálam sa mahatongód sa calág. * Batásan nga maáyo ug mahósay sa quinabúhi. * Saplina, ihalámpac.
Disciplinante. = Ang magahámpac sa iang laoas. * Táuo nga ipagóa sa hocom sa cadaigánan arón maólao. * Ang guihámpac sa cadaigánan tongód sa iang mga salá.
Disciplinar. = Toon, todlo, asoy, sayod, oáli, sambag, tambag. * Hampac, pagpasáquet sa laoas.
Discipulado. — Cahímtang sa pagcatinón-an.
Discípulo. = Tinón-an, guintón-an, tinodlóan.
Díscolo. = Condatán, soquíhan, maggolobót, magboboruca.
Disconformidad. = Pagcadíli angay, dilí omóyon. díli topóng, díli magsáma, díli maíngon.
Discontinuo. = Ang nabólag, ang díli nayon, ang pinótol, ang bógto.
Discordancia. V. *Disconformidad.*
Discordar. = Díli pagángay. * V. *Disconformidad* desde *díli omóyon.*
Discorde. = Idem.
Discordia = Pagcabíquil sa mga cabobót-on. * V. *Disconformidad.*
Discrecion. = Salabótan, caboótan, paghóna húna nga maáyo, matalínis. * Pagcabátid. * Polong nga macaígo. * Pagtóman sa caogalíngon nga pagbóot.
Discrepancia. V. *Disconformidad.*
Discrepante. V. *Discorde.*
Discrepar. V. *Discordar.*
Discretamente. = Sa may salabótan, sa caboótan, sa maáyong paghúna húna.
Discreto. = Táuo nga boótan, nga may salabótan, batid.
Discrimen. = Catáhap, catahápan. * V. *Disconformidad.*
Disculpa. = Balíbad.
Disculpable. = Ang tacós balibádon, nga ibalíbad.
Discurrir. = Lacáo, lacát, sodoy, dalágan sa bisan díin. * Paghúna huna. * Pagsolosámbag, pagíndig indig sa bisan onsa.
Discursar. = Paghúna húna.
Discursivo. = Ang magahúna huna, ang arang maghúna húna.
Discurso. = Húna húna, ihibaló. * Pagcabóot, pagcaboótan, boot. * Soguílon nga hatáas sa tongód sa bisan ónsa. * Pagcadógay, cadogáyan sa tiempo, sa túig.

Digitized by Google

Discusion. = Paghóna huna, pagsolosámbag, pagíndig sa bisan onsa.
Discutir. = Idem. * Pagásoy, pagsáyod ug maáyo sa bisan onsa.
Disecar. = Pagbólag, pagbáhin, paglápa sa mg̃a minatáy, aron hisáydan sa mg̃a mananámbal sa pagcabótang sa mg̃a bahin sa solód sa laoas, ug sa saquét ng̃a nacamatáy caníla.
Diseccion. = Pagcabólag sa mg̃a bahin sa laoas.
Disector. = Ang magalápa sa mg̃a minatáy, ang magabólag sa mg̃a bahin sa laoas.
Diseminar. = Pogas, sab-oag, catag.
Disension. V. *Discordia.*
Disenso. = Pagcadilí, pagdilí.
Disentería. = Hibólos, calíbang sa dogó, otol.
Disentimiento. V. *Disenso.*
Disentir. = Pagdilí. * V. *Discordar.*
Diseñar. V. *Dibujar.*
Disertacion. = Pagíndig indig.
Disertar. = Idem.
Diserto. = Táuo ng̃a maálam mamólong ug guidaghánan sa mg̃a polong.
Disfamar. V. *Difamar.*
Disfavor. = Díli pagtagád sa bisan cansa, díli paglában, díli pagtábang canía.
Disforme. = Ang oaláy maáyong dagoay, maáyong báihon, maáyong pagatóbang. * Ang dagcóan caáyo ug labí sa isigcaíng̃on.
Disformidad. = Pagcadagcó, cadacóon ng̃a guilabíhan.
Disfraz. = Pagcabálhin sa dagoay sa bisan onsa, arón díli onta hiílhan. * Pagbísti ng̃a lain caáyo ug pagtábon sa nauong sa mg̃a pagsabáy, ug sa totólo ca adlao ng̃a guinsóndan sa barlis, sa miércoles sa abó, arón díli hiílhan ang mg̃a táuo ng̃a apil sa sabáy, ng̃a nanagdóla.
Disfrazar. = Pagláin, pagbálhin sa dagoay sa bisan onsa. * Pagpamólong sa mg̃a polong ng̃a díli ang̃ay sa guihúna húna.
Disfrutar. = Agom, polos.
Disgregar. = Bolag, ocal, irog.
Disgustado. = Táuo ng̃a guicasaquítan, ng̃a nasocó, nasobó.
Disgustar. = Pagsobó, pagpasocó. * Pasáquit, pagpanoyó. * Paglális lalis, pagáoay.
Disgusto. = Casocó, casobó, casáquit, pagláis, pagàoay.
Disidente. = Ang mosócol sa mg̃a ponóan, ang díli boot magsógot. * Ang nabólag sa guihúna húna sa cadaghánan ng̃a mg̃a caobán nia.
Disímil. = Díli magsáma, díli topóng, díli maíng̃on.
Disimilitud. = Pagcadíli magsàma, ing̃on ug topóng, pagcalàin, pagcahalayó.
Disimulado. = Ang díli magpaquíta ug díli magpasàbot sa guihóna húna nía.
Disimular. = Pagtábon sa guihúna húna sa bisan cansa. * Pagpatigáyon arón díli hisáydan ug hibalóan sa obàn sa anáa sa iang húna húna. * Díli pagtagàd, pagpasáilo sa mg̃a ponóan sa mg̃a sayóp sa ilang mg̃a guinsacópan, cay guipacaíng̃on ng̃a oalà quit-on ug hingbalóan. * V. *Disfrazar.* * Pagtàbon, pagsácot sa usá ca botang sa lain ng̃a botang, arón dilí hiílhan ug arón díli madayàg. * Hanip. * Paligás, pagpaligás sa soguílon.
Disipacion. = Pagcaósic, pagcadágmal. * Pagcabáhin, pagcabólag sa mg̃a bahin sa bisan onsa. * Pagcaalísng̃ao, pagcahong̃áo. * Batásan ng̃a maláo-ay, mang̃íl-ad. * Pagcasámoc sa táuo sa mg̃a calipáyan sa calibótan.
Disipado. V. *Disipador.* * Táuo ng̃a mahagógma sa mang̃a calipáyan ng̃a calibotánon.
Disipador. = Maosícon sa bahándi, sa salapí, tigdágmal.
Disipante. = Idem.
Disipar. = Bolag, bahin. * Hong̃áo, alisng̃ao. * Lao-ay, ng̃íl-ad. * Paghigógma sa calipáyan sa mg̃a calíng̃áoan sa calibótan.
Dislocacion. = Pagcalisá.
Dislocadura. = Idem.
Dislocar. = Lisá.
Disminuir. = Cópos, cobós, coha, diot, colang.
Disociacion. = Pagcabólag, pagcabáhin.
Disociar. = Bolag, bahin.
Disoluble. = Ang arang mahínis, malínis.
Disolucion. = Pagcahínis, pagcalínis. * Pagcang̃íl-ad, pagcaláo-ay sa batásan, sa quinagaoían, sa quinabóhi.
Disolutamente. = Sa pagcang̃íl-ar, sa pagcamaláo-ay.
Disoluto. = Táuo sa batásan ng̃a maláo-ay, mang̃íl-ad.
Disolver. = Hobar, badbad. * Bolag, bahin. * Honóng, poyó, arang, ondang. * Hilis linis.
Disonancia. = Pagcadíli ang̃ay, pagcadíli oyon, pagcabóloc.
Disonante. = Ang díli ang̃ay, ang díli oyon, ang nabóloc.
Disonar. = Díli pagáng̃ay, díli pagóyon, pagbóloc.
Disono. V. *Disonante.*
Disparador. = Ang mabóhi sa mg̃a lothang, mang̃a posil, mg̃a paná, &c. * Honóng̃an sa pothao ng̃a macacaláyo sa mg̃a posil.
Disparar. = Bohi, lothang. * Balíbag, bonó, salibáy sa mabáscog, sa bisan onsa. * Pagdalágan sa oaláy toyo.
Disparatadamente. = Sa oaláy cataróñgan, sa oaláy maáyong paghúna buna.
Disparatado. = Ang magabóhat ug mamólong sa oaláy húna huna ng̃a maáyo, sa pagcahanáyac.
Disparatar. = Pagpamólong ug pagbóhat sa oalày húna húna ng̃a maáyo, sa pagcaoalày boot.
Disparate. = Polong con bohat ng̃a díli ang̃ay sa maáyong húna húna.
Disparidad. = Pagcadíli topóng, díli magsáma, díli macaígo, pagcadíli ang̃ay, díli ing̃on, díli oyon. * Pagcaláin.
Disparo. = Pagcabóhi, pagcabonó, pagcasalibáy, pagcabalíbag.
Dispendio. = Paggastang dagcó, pagcaoalá, ng̃a guican sa boot, sa quinahóhi, sa dong̃og, &c.
Dispensa. = Pagtógot ng̃a guican sa caogalíng̃on ng̃a paghóot sa may gahóm sa pagtógot, sa bisan onsa ng̃a guidilí sa batásan.
Dispensable. = Ang arang itógot.
Dispensador. = Ang magatógot.
Dispensar. = Tógot, pagbúot.
Dispersar. = Bolag, Sab-oag, catag. * Paggobá, pagpadalágan, pagpaláguen sa mg̃a tapoc sa mang̃a soldados, sa mg̃a caoatán, &c.
Dispersion. = Pagcabólag, pagcaláguen.
Disperso. = Ang nabólag. * Ang magalacát sa mang̃a calongsódan ng sa bisan diin sa oaláy tuyo, con sa pagcaláguen.
Displicencia. = Daútan ng̃a boot, casucó.
Displicente. = Ang magapabóg-at sa boot. * Ang guicabog-átan sa boot, ang nagasobó ug nasucó.
Disponedor. = Ang magatagána, ang magaándam, ang macahósay.
Disponente. = Idem.
Disponer. = Hosay, sohay, pagbótang ug maáyo, * Tagána, andam. * Pagbóot, pagsógo. * Pagbóhat ug testamento, pagpatigáyon sa paghing̃álan sa táuo ng̃a modáoat sa cabílin.
Disponible. = Ang arang ug masáyon magámit, galamíton.

Digitized by Google

Disposicion. = Pagcahósay, pagcabótang ug maáyo. * Pagsógo, pagbóot, pagtagána, pagándam. * Pagcasáyon, pagcaálam sa pagbóhat sa bisan onsa, con sa pagpamólong. * Pagcabótang sa quinabhi, pagcaáyo con pagcasaquét sa laoas.

Dispositivo. V. *Disponedor.*

Dispuesto. = Angáyan, baihónan, táuo sa maáyong pagatóbang.

Disputa. = Pagcalális, pagcaíndig indig, pagsolosámbag. * Pagáoay.

Disputador. = Ang mahagúgma maglális lalis, magcontra sa polong sa isigcatáuo.

Disputante. = Idem.

Disputar. = Lalis, indig indig, solosámbag, aoay, socol.

Disquisicion. = Pagcasósi sa pagcacóti coti, paghíling ug maáyo, pagquigásoy, pagquisáyod.

Distantemente. = Sa halayó, sa pagcahalayó.

Distantísimo. = Halayó oyámot.

Distar. = Halayó, hilayó. * V. *Diferenciar.*

Distincion. = Pagcaláin sa usá ca botang sa lain nga botang. * Opicio con cahímtang nga macahímo ug donggánon, donggan, sa bisan cansa nga táuo. * Maáyong paghósay, pagháyag sa bisan onsa, maáyong pagcabótang.

Distinguible. = Ang arang paglainon.

Distinguido. = Táuo nga donggánon, mahál, bilídhon, halángdon, dacó.

Distinguir. = Láin, ila, bolag. * Dayág, hayag. * Tan-ao, solong, quita. * Paghigógma, pagpalángga sa obán nga mga táuo ug labí nga sa obán. * Pagdáog, pagóna sa obán sa quinaádman, sa ihibaló, sa pagcaboótan, sa cacógi, &c.

Distintamente. = Sa pagcaláin.

Distintivo. = Timáan nga magapaláin sa usá ca táuo. con botang sa láin nga botang con táuo.

Distinto. = Lain, ang díli magsáma, díli topóng, díli maíngon. * Ang madayág, ang maháyag, ang maquíta caáyo.

Distraccion. = Calingáoan, paglángay langay sa boot, díli pagmátngon caáyo sa caogalíngon nga catongdánan. * Batásan, cagaoían nga díli mahósay caáyo.

Distraer. = Bolag. * Lingao, langay langay.

Distraidamente. = Sa pagcalíngao, sa pagcaoaláy cacógi.

Distraido. = Táuo nga masámoc sa quinabóhi nga díli mahósay, sa batásan nga malágsot.

Distribucion. = Pagcabáhin, pagcapáhat * Pagbótang sa tagsa tagsa ca botang sa hingtóngdan niang lugar con bolotángan.

Distribuidor. = Ang magapáhat, ang magabáhin.

Distribuir. = Pahat, bahin. * Paggobá sa mga marca, mga molde sa mga imprenta sa pagbótang sa tagsa tagsa ca letra sa iang caogalíngon ug hingtóngdan nga sodlánan con cajon cajon.

Distributivo. V. *Distribuidor.* * Catadónganan nga mohátag sa tagsa tagsa sa nahatongód canía.

Distributor. V. *Distribuidor.*

Distribuyente. = Idem.

Distrito. = Yota nga hisácpan sa logar sa mga provincia con longsod.

Disturbar. = Pagbóloc, pagsámoc, paggobót.

Disturbio. = Pagcagobót, pagcabóloc, pagcasámoc. * Pagaoalá, paggobá sa cadáet.

Disuadir. = Pagsámbag sa bisan cansa arón díli onta padayónon ang guihóna húna nia.

Disuasion. = Idem.

Disuasivo. = Ang macasámbag, macatámbag.

Disyuncion. = Pagcabólag, pagcabáhin, pagláin.

Disyuntivamente. = Sa pagcabólag, sa pagcaláin.

Diurno. = Ang nahatongód sa matagádlao. * Pangadyéan sa mga Padre.

Diuturnidad. = Pagcadógay, cadogáyan, túig nga hatáas.

Diuturno. = Ang nadógay caáyo.

Divagar. = Pagláin sa soguílon sa nahaónang tuyo nga guitóyo sa nagasoguílon, pagligás sa suguílon.

Divergencia. = Pagcabólag sa mga casólao sa adlao.

Diversamente. = Sa pagcaláin.

Diversidad. = Pagcaláin, pagcadíli maíngon, díli magsáma, díli magtopóng. * Pagcadághan sa bisan onsa.

Diversificar. V. *Diferenciar.*

Diversion. = Calingáoan, dola, cadoláan.

Diverso. = Lain, ang díli magsáma, díli magtopóng, díli maíngon.

Divertido. = Malipáyon, táuo sa maáyong boot, matístis, tigtíao. * Táuo nga malíngao sa mga paghigógma ug pagmoral sa mga babáye, sa mga pagsogál, sa mga pagínom inom, &c.

Divertir. = Bolag, paghalayó. * Lingao, dola.

Dividir. = Bolag, bahin, pahat, lapa. * Pagpabíquil sa mga cabobót-on. * Pagoalá, pagbólag sa pagcaábian, sa pagcahigála, sa pagcaáyong boot.

Divieso. = Hobág nga magáhi ug maól-ol uyámot.

Divinamente. = Sa pagcadiósnon. * Sa dagcong pagcatingála, sa dagcóng pagcahingpit.

Divinidad. = Pagcamáo ug diósnon, pagcamáo sa Dios * Pagcadios dios sa mga dios sa mga dioatáhan.

Divino. = Ang nahatongód sa Dios. * Ang nahatongód sa mga dios dios nga bacácon. * Bisan onsa nga bilídhon, mahál ug halángdon, caáyo. * Manalágna magtatágna, ang magatágna.

Divisa. = Ang cabílin sa mga amahán nga guidáoat sa mga anac. * Timáan sa pagíla sa mga cahímtang sa mga táuo.

Divisar. = Quita, tan-ao, solóng.

Divisible. = Ang arang bolágon, bahínon ug paháton.

Division. = Bahin, bolag, pahat. * Pagbíquil sa mga cabobót-on. * Barlis nga hamóbo nga igacabólag sa mga polong, sa pagsángpot canía, ug sa mga polong nga natongá sa catapósan sa usá ca dalan sa solat ug sa sinógdan sa lain nga dalan.

Divisivo. = Ang macabólag, ang macapáhat ug macabáhin.

Diviso. = Ang nabólag. * Ang díli moángay.

Divisorio. V. *Divisivo.*

Divorciar. = Pagbólag sa mga magtiáyon arón díli maglóon pagpoyó sa usá ca baláy.

Divorcio. = Pagcabólag sa mga táuo nga miño, arón magláin sila sa pinoyánan.

Divulgable. = Ang arang magbántog, magbaláod ug magmantalá, ang icasoguílon.

Divulgacion. = Pagcabántog, pagcabaláod, pagcamantalá.

Divulgar. = Sogíd, baláod, mantalá, bantog.

DO

Dobladamente. = Sa pagcalímbong, sa pagcabódhi.

Dobladillo. = Bisan onsa nga hamóbo ug halagpád. * Pico, piló. * Hilo nga mabága nga icabóhat ug medias.

Doblado. = Idem. * V. *Disimulado.*

Dobladura. = Piniló, piníco. * Conót.

Doblar. = Piló, pico. * Pagdohá sa bisan onsa, pagdógang niána arón mahímo sa dorohá ca maíngon sa pagcadagcó nga daan. * V. *Disuadir.* * Pagbágting sa mga lingáoay, sa minatáy.

Doble. = Ang may dohá ca maíngon sa pagcadagcó, sa pagcatímbang, &c., sa bisan onsa nga botang nga pagatandígan, nga icatómbas ug icapanánglet. * Panápton, hinábol nga mabága. * Pagbágting sa minatáy. * Táuo nga sopang, sa dagcóng hosog.

Digitized by Google

Doblegable. = Ang masáyon malicó, mabalíquig.
Doblegar. = Licó, balíquig, boyoc.
Doblemente. V. *Dobladamente.*
Doblez. V. *Dobladura.* * Pagcalímbong, pagcabódhi. * Timáan nga nahabílin sa bisan onsa nga guipiló guipíco.
Doblon. = Salapí nga boláoan, nga nagcaláin lain sa bili.
Doblonada. = Pagcadághan sa salapí.
Doce. = Napólo ug duhá.
Docena. = Usá ca napólo ug dohá.
Dócil. = Ang masáyon pagatón-an ug todlóan, matinománon. * Táuo sa maáyong gaui, ang masáyon cabigon sa cabobót-on sa lain. * Bató, pothao, tombága, &c., nga masáyon sapsàpon bacbácon ug pagaboháton.
Doctamente. = Sa pagcaálam, sa quinaádman.
Docto. = Quinaádmánon, mangialáman, ang maálam.
Doctor. = Idem. * Magtotóon sa bisan onsa nga quinaádman. * Ngalan nga icahingálan sa ubán nga mga santos, nga sa bohi pa sila nagalában sa manga totoóhan sa atong Pagtóo, ug nga nagatódlo sila sa nahatongód sa mga tolománon sa santa Iglesia. * Mananámbal.
Doctora. = Babáye nga guipacaíngon nía nga mangialáman sia. * Ang asáoa sa mananámbal.
Doctoral. = Ang nahatongód sa doctor. * Cahímtang, sa usá ca Padre nga canónigo sa mga Singbahán nga Catedral.
Doctorando. = Táuo nga haróol na mahímo sia ug doctor.
Doctorar. = Paghátag sa cahímtang sa doctor.
Doctrina. = Pagtolón-an, pagtóon. * Caálam, quinaádman. * Oáli, pagoáli.
Doctrinador. = Ang magatóon, ang magaoáli.
Doctrinante. = Idem.
Doctrinero. = Idem. * Padre religioso, nga cura sa mga indio.
Doctrino. = Báta nga iló nga guibáton, guihóptan, guialimáhan ug guitodlóan hasta sa iang pagcadagcó.
Documentar. = Pagásoy, pagsáyod sa bisan onsa, sa mga camatoódan.
Documento. = Sambag, pagtámbag sa bisan cansa arón díli magabóhat sa mga bohat nga daótan. * Camatoódan sa bisan onsa. * Papel nga sinolátan sa pagásoy sa bisan onsa.
Dogal. = Pisi nga ihócot sa mga mananáp, ug ang igabítay ug icapatáy sa mga saláan nga gnipatáy sa justicia. * Lobid.
Dogma. = Camatóod, Pagtóo sa mga cristianos sa ngatanán nga guipamólong ug guitódlo sa Dios, nga guipaháyag sa santa Iglesia ug guisógo nía, arón toóhan nila.
Dogmático. = Ang nahatongód sa Pagtóo sa mga binoñágan.
Dogmatista. = Ang magatóon, magtotóon. * Ang magatódlo sa mga pagtolón-an nga bag-o, contra ug batoc sa matúod nga Pagtóo.
Dogmatizar. = Pagtóon ug pagtódlo sa mga pagtolón-an nga batoc sa Pagtóo sa mga cristianos.
Dogo. = Yró nga díli molóoat sa magatángag nía. * Yró nga diótay.
Doladera. = Ooásay nga igasápsap sa mga papán nga icabóhat sa mga cuba, sa mga panonódlan sa vino.
Doladura. = Sinápsap.
Dolar. = Bincong, sapsap.
Dolencia. = Saquét.
Doler. = Idem, ol-ol. * Sáquet, hinólsol, basol. * Looy, poángod, hinóclog.
Doliente. = Ang masaquét, ang maol-ol. * Ang masáquet, ang mahinólsol, mobásol. * Magpoangódon, ang magahanóclog.
Dolo. = Limbong. * Paghúna húna nga daótan, nga contra sa catarónngan.
Dolor. = Casaquét, caólol. * Casáquet, paghinólsol, pagbásol, pagtápat.
Dolorido. = Ang guiol-ólan, ang guisaquítan, guicasaquétan. * Ang guicalísdan, guicayógtan, guigólan. * Ang caobánan nga labíng hadóol sa namatáy.
Dolorosa. = María Santísima sa mga casáquet.
Dolorosamente. = Sa pagcasaquét. * Sa pagcasáquet. * Sa paghinólsol. * Sa caól-ol.
Doloroso. = Ang masáquet. * Ang masaquét, ang maól-ol.
Doloso. = Malilímbong, malimbóngon, borhíon, macálit.
Domable. = Ang arang maánad, ang icatanód, icaághop.
Domador. = Ang magapaánad, ang magatanód, ang magapaághop.
Domar. = Yháyop, tanód, aghop, anád. * Pogóng, haoid.
Domeñar. V. Idem.
Domesticable. V. *Domable.*
Domésticamente. = Sa pagcanaláy coti coti.
Domesticar. V. *Domar.*
Doméstico. = Ang mahatongód sa baláy, sa panimaláy. * Mananáp nga nagatóbo ug guibatónan sa *baláy*, hayópan, guimbóhi sa baláy, aghop.
Domestiquez. = Pagcaánad, pagcatanód pagcaághop.
Domiciliado. = Molópio, ang magapoyó sa bisan díin.
Domiciliario. = Idem.
Domiciliarse. = Pagpoyó sa bisan díin nga longsóla.
Domicilio. = Lugar con baláy nga guinpóyan sa bisan cansa, pinoyánan.
Dominacion. = Pagcatagía, pagcabóot sa mga hari sa ilang mga guinsacópan ug sa yota nga hingsácpan sa ilang gahóm. * Mga Ángeles sa icaópat ca coro sa Langit, mga espíritus nga boláhan.
Dominante. = Ang magobóot. * Ang boot magpógos sa obán, ug ang díli boot nga soclan ug pogson sa lain. * Ang magalabí, magalabáo ug motóybo sa obán nga isigcaíngon.
Dominar. = Pagbóot. * Paghímo ug tagía ug guinóo sa bisan onsa. * Paglabáo, pagtóibo sa usá ca baláy, cahoy, boquid, &c., sa obán.
Dómine. = Ang magtotóon sa gramática nga linatín.
Domingo. = Domingo, ang nahaónang adlao sa semana nga nahatongód ug labí sa Guinóo ug sa pagsíngba canía.
Dominguero. = Ang mahatongód sa Domingo. * Táuo nga mahagúgma magbísti ug maáyo ug sa mga calingáoan, sa mga Domingo ug sa mga adlao nga iglilíhi lamang.
Dominguillo. = Táuo táuo, ladáoan sa táuo.
Dominica. = Domingo.
Dominical. = Ang nahatongód sa Domingo.
Dominicano. = Ang nahatongód sa caparían sa mga Padre ni santo Domingo.
Dominico. = Ang nahatongód sa guinóo con sa agálon.
Dominio. = Pagbóot sa tagsa tagsa sa ngatanán nga ia ug nga anáa sa ilálom sa iang gahóm. * Pagcaponóan. * Ang mga longsod ug yota nga hingsácpan sa ilálom sa gahóm sa mga hari ug mga ponóan, ug ang mga táuo nga nanagpoyó niána. * Pagcatagía.
Don. = Hatag, gasa, regalo. * Caayóhan nga laoásnon ug calágnon nga guican sa Dios. * Quinaádman sa pagbóhat sa bisan onsa. * Guinóo.
Donacion. = Paghátag, paggása.

Digitized by Google

Donado. = Laláque con babáye ñga nagasílbi sa mga Padre con sa mga monja ug magabisti sa hábito, apan ñga díli magabóhat sa mga pagsáad sa pagsógot, sa pagcapobre ug sa pagcacastos.
Donador. = Ang mohátag, homalátag, ang magagása, magaregalo.
Donaire. = Pagcatístis sa pagpamólong, pagtíao tiao. * Caañgáyan, baihon ñga maáyo, pagcagayón sa paglacát, sa pagsayáo, &c.
Donairoso. = Táuo ñga añgáyan, baihónan, gayón.
Donante. V. *Donador.*
Donar. = Hatag, gasa, regalo.
Donatario. = Ang táuo ñga guihatágan, guitagáan.
Donativo. = Ang guipanghátag sa hari sa iang manga guinsacópan sa tonñód sa bisan onsa ñga quinahánglan ñga dinalían. * Tampo, tampa ñga hinátag guican sa caugalíñgon ñga pagbóot.
Doncella. = Babáye ñga potli ug olay ñga oalá pa hilábtan sa laláqui. * Babáyeng sologóon sa manga señora, sa mga babáye ñga dato, bilídhon ug mahál.
Doncellez. = Pagcabótang, cahímtang sa doncella.
Doncellueca. = Doncella sa dagcóng edad, tolotigúlang na, hamtong.
Dónde? = Hain? asa? dis-a? díin?
Dondillero. = Sogaról ñga nagaábi abi, magahópo ug moágda sa obán, sa pagsogál.
Donosamente. = Sa pagcaañgáyan, sa caañgáyan, sa pagcabáihon.
Donosidad. = Caañgáyan. * Pagtíao, pagcatístis.
Donoso. = Añgáyan, baihónan, matístis, tigtíao, matíao.
Doña. = Polong ñga ióna sa ñgalan sa mga babáye ñga dato, bilídhon ug mahál, sa paghingálan caníla.
Doñear. = Pagdúao sa masóbsob sa mga babáye. * Pagsoguílon, pagcagóla caníla sa masócot.
Dorado. = Ang may color sa boláoan. * Isda.
Dorador. = Ang may opicio sa pagboláoan, sa pagtápot sa boláoan sa cahoy, sa pothao, &c.
Doral. = Langgam ñga potíon.
Dorar. = Pagboláoan, pagtábon ug patápot sa bisan onsa sa boláoan, halop.
Dormida. = Cadogáyan, pagcadógay sa pagóndang sa pagcáon sa olod ñga macagáma sa igagáma. * Lugar ñga pagahonónñgan sa gabíy sa mga mananáp.
Dormidera. = Pagcasáyon sa pagtólog.
Dormidero. = Ang nagapatólog. * Lugar ñga guicatólgan sa mga mananáp.
Dormilon. = Táuo ñga matológon, ñga matólgon, ñga tigtólog, ñga matólog caáyo.
Dormir. = Tolog, nanoc. * Pagdógay sa bisan onsa ñga bohat ug sa bisan onsa ñga holosáyon.
Dormitar. = Docá, tolog tolog, calímot.
Dormitivo. = Ilímnon ñga may gahóm sa pagpatólog.
Dormitorio. = Solód ñga guicatológan, ñga guitagána sa pagtólog, ñga guibotánñgan sa higdáan.
Dornajo. = Dolang ñga pagabotánñgan sa mga lalóg, sa can-on sa mga baboy, pasáoan, pasónñgan.
Dorso. = Licód.
Dos. = Dohá.
Dosañal. = Ang may dohá ca túig con nahatonñód ning tiempóha.
Doscientos. = Dohá ca gatús.
Dosel. = Sambong, sab-ong.
Dósis. = Pagcadághan sa tambal ñga ihátag sa manga masaquét sa tagsa ca paghátag. * Pagdághan sa bisan onsa.
Dotar. = Paghátag sa usá ca babáye sa mga hias con sa salapí ba sa pagdáoat nía sa bag-ong cahímtang con sa pagcasál canía.
Dote. = Ang salapí, mga hias, &c., ñga ihátag sa babáye ñga mamiño con mosolód sa pagcamonja. * Hatag ñga mahál, bilírhon. * Pagcahalángdon.
Dozavado. = Ang may napólo ug dohá ca nauong con loyo.
Dozavo. = Ang icapólo ug dohá ca bahin sa bisan onsa.

DR

Dracma. = Ang icaoálo ca bahin sa usá ca onsa.
Drago. = Cahoy ñga hatáas ug dagcó.
Dragon. = Saoa ñga dagcó, bitin.
Dragona. = Golpe ñga guitáod ug guitóngtong sa abága sa mga soldados ñga sargento, saretera.
Drino. = Saoa, halas ñga malála caáyo bisan tonban lamang.
Driza. = Pisi, lobid ñga igaitáas ug icapaóbos sa mga layág sa mga sacayán.
Droga. = Calaínan sa mga panácot ñga isácot sa mga calán-on.
Droguería. = Baláy ñga pagbaligyáan sa mga panácot.
Droguero. = Ang magapatigáyon ug magbalígya sa mga panácot. * Bacácon, malimbónñgon.

DU

Dubio. = Doha doha.
Dubitable. = Ang arang pagdóha doháon.
Dubitacion. V. *Dubio.*
Ducado. = Ang yota ñga nahatonñód sa dcgcóng táuo ñga guinñálan ug duque.
Dúctil. = Bisan onsa ñga sa díli mabóong, mabalí ug mabógto, mahímo ñga paganípson, pagalápdon ug pagdacóon.
Ductor. = Mando, magoóna, panñólo, capitan.
Ducho. = Táuo ñga batid, ñga maálam.
Duda. = Duha doha. * Bisan onsang polónñga ñga ibótang arón pagaíndig indígon ug arón madayág ug maásoy ug maáyo.
Dudable. V. *Dubitable.*
Dudar. = Pagdóha doha.
Dudosamente. = Sa pagcadóha doha, sa may doha doha.
Dudoso. = Ang mgadóha duha. * Ang guidúha duháan.
Duela. = Papán ñga boloháton, ñga icabóhat sa manga pipa ñga panonódlan sa vino.
Duelista. = Ang mahibaló sa mga tolománon sa mga pagáyat con mga pagáoay.
Duelo. = Pagáyat, pagáoay sa duruhá ca táuo nga nagsigtúyo síla. * Bisan onsa ñga guipanagbóhat sa mga táuo arón ipaquíta nila sa cadaygánan ang casáquet nila tunñód sa pagcamatáy sa bisan cansa. * Casàquet cagóol, calisód.
Duende. = Balbal, asoang, onglo.
Duendo. = Aghop, hayópan.
Dueña. = Babáye ñga tagía sa bisan onsang baláy, yota, &c. * Babáye ñga miño, ñga mahál dato ug bilídhon.
Dueño. = Laláque ñga tagía sa bisan onsa. * Polong ñga icapamólong sa mga táuo, mga laláqui ug mga babáye, ñga nanagsighigógma sila, sa ilang pagatóbang, sa pagíngon nila: dueño mio. * Agálon ñga may sologóon con bihag.
Duerno. = Duhá ca pliego ñga minarcáhan con inimprenta, ñga nahasócsoc ang usá sa usá.
Dula. = Cadaghánan sa mga guimbóhi, mga hayópan, mga mananáp, sa mga molópio ñgatanán sa usá ca longsod.

Digitized by Google

Dulce. = Matám-is, catám-is, catam-ísan. * Ang tobig ng̃a matáb-an, sa sobá, sa atábay, sa toborán, &c., ng̃a díli maásgad. * Bisan onsa ng̃a may lalím ng̃a maáyo, ng̃a díli mapáit, díli maárat.
Dulcemente. = Sa pagcatám-is, sa pagcahómoc.
Dulcificante. = Ang magatám-is.
Dulcificar. = Pagtám-is. * Pagcóha sa capáit, sa caárat, sa caísog sa bisan onsa.
Dulcísimo. = Ang matám-is oyámot.
Dulcísono. = Ang moáng̃ay sa ting̃ug.
Dulero. = Baquero, bantay sa mg̃a hayópan, sa mg̃a mananáp.
Dulía. = Pagtáhor ug pagsíngba sa mg̃a santos.
Duliman. = Bisti ng̃a hatáas ng̃a guibistí sa mg̃a táuo ng̃a turco.
Dulzaina. = Tolónggon ng̃a pagataihópon.
Dulzarron. = Matám-is ng̃a macasóm-ol.
Dulzazo. = Ang matám-is caáyo.
Dulzura. V. *Dulce.*
Dulzurar. V. *Dulcificar.*
Duo. = Pagcánta, paggúya guya sa durohá ca táuo.
Duodécimo. = Ang icapólo ug duhá.
Duodenario. = Ang madúgay sa napólo ug duhá ca adlao.
Duodeno. V. *Duodécimo.*
Duomesino. = Ang nahatong̃ód sa dohá ca bolan.
Dupa. = Táuo ng̃a palímbong, ng̃a paólo olo.
Duplicacion. = Pagdohá.
Duplicadamente. = Sa pagcadohá.
Duplicado. = Bisan onsa ng̃a pagaboháton sa icadohá na maíng̃on ng̃a sa nahaóna.
Duplicar. V. *Duplicacion.*
Duplicidad. = Pagcalímbong, pagcabódhi, pagcaólo olo.
Duplo. = Ang guiduhá.
Duque. = Ng̃alan ng̃a guicahing̃álan sa cahímtang se obán ng̃a mg̃a dagcóng táuo sa Guinharían.
Duquesa. = Ang asáoa sa duque. * Lingcodánan ng̃a may sandígan.
Durable. = Ang arang madógay.
Duracion. = Pagcadógay, cadogáyan.
Duraderamente. = Sa pagcadógay, sa pagcalig-on.
Duradero. = Ang madógay caáyo. * V. *Durable.*
Durante. = Sa pagcagáhi, sa pagcatíga.
Durar. = Dogay, mao, poyó, dayon.
Dureza. = Pagcagáhi, pagcatíga. * Pagcaláin sa gaoi, caísog. * Pagdáyon sa caogalíng̃on ng̃a húna húna sa díli pagsámbag. * Hobág, cobal.
Durmiente. = Ang matólog. * Balábag, sabláyan sa mg̃a baláy.
Duro. = Matíga, quisol, bantoc, quinol, colínos, caguing, magáhi. * Mabang̃is, mamomógos. * Daguinótan caáyo, hicáoan. * Maísog, táuo sa mabóg-at ng̃a boot ug gaoi.

EA

Ea. = Nan, na, da, harao, ta, ta la.

EB

Ebanista. = Panday sa cahoy ng̃a magabóhat sa bantolínao.
Ébano. = Bantolínao.
Ébrio. V. *Borracho.*
Ebullicion. = Pagcabócal.

EC

Eccehomo. = Ang laráoan ni Jesucristo ng̃a Guinóo ta, maíng̃on sa guipaquíta ni Pilatos sa mg̃a Judíos.
Eclesiásticamente. = Sa pagcaáng̃ay sa usá ca Padre.
Eclesiástico. = Ang nahatong̃ód sa Singbahán. * Padre.
Eclipsar. = Baconáoa.
Eclipse. = Pagcabaconáoa, pagcang̃ít ng̃it.
Eco. = Aníng̃al, lanog.
Economía. = Pagbáton, paghópot sa mg̃a bahándi ug sa mg̃a dona sa pagcaboótan, sa pagcaáyo. * Pagcahícao, pagcadaguínot.
Económico. = Hicáoan. * Ang malisód magagásta sa iang salapí, daguinótan.
Economizar. = Daguínot, caguis.
Económo. = Ang ilis sa mg̃a Padre con sa mg̃a cura, sa ng̃atanán ng̃a nahatong̃ód sa Singbahán.
Ecuanimidad. = Pagcadáyon sa guihúna húna sa oaláy dóha doha.

ECH

Echacantos. = Táuo ng̃a pasipaláhon.
Echacuervos. = Cagon cagon. * Táuo ng̃a talamáyon ug bacácon.

ED

Echada. = Pagcasalibáy, pagbalíbag, pagbonó. * Lugar ng̃a guilócpan sa usá ca táuo ng̃a nagacalígad sa yota.
Echadero. = Lugar ng̃a pagaligádan ug pagahigdáan sa búot matólog.
Echadizo. = Táuo ng̃a guisógo sa pagsósi, sa pagpaquisáyod ug sa pagpaquigásoy sa bisan onsa. * Ang tacós ng̃a ibalíbag, iyabó, isalibáy, ng̃a pagaáidan.
Echador. = Ang nagabalíbag sa bisan onsa.
Echamiento. = Pagcabalíbag, pagcasalibáy, pagcayabó sa bisan onsa. * Pagcahing̃ílin, pagcalágueu, pagpaháoa, pagpahálin.
Echar. = Salibáy, balíbag, yabó, haoa, hing̃ílin. * Halin, igui, tolod.
Echazon. = Pagbalíbag sa dagat sa lolan sa mang̃a sacayán, tong̃ód sa pagcadáot sa tiempo ug cahorós sa hang̃in.

ED

Edad. = Edad, túig, socad, cutob sa pagcatáuo sa bisan cansa. * Cadaghánan sa mg̃a túig con sa mang̃a catoígan.
Edicion. = Pagbaláod, ug pagimprenta sa bisan onsa ng̃a libro con bisan onsang solat.
Edicto. = Pagbaláod, pagmantalá, sogo, pagbóot sa mg̃a ponóan. * Papel ng̃a sinolátan sa mg̃a sugo sa mg̃a ponóan, ng̃a ipamílit sa cadaigánan, arón basáhon ug hibalóan sa cadaghánan.
Edificacion. = Pagbóhat, pagtócod sa mg̃a baláy, mang̃a cota, mg̃a baluarte, &c. * Pagtolón-an, pananglétan ng̃a maáyo, batásan ng̃a mahósay sa bisan cansa, ng̃a tacós pagaoátan sa obán.
Edificador. = Ang magabóhat con magapabóhat sa bisan onsa.

Digitized by Google

Edificar. = Pagbóhat sa mg̃a baláy, &c. * Pagpaáoat sa maáyong batásan * Pagsonód sa maáyo ug hingpit ng̃a quinabóhi, arón sondon ug aoáton sa obán.
Edificativo. = Ang magapaáoat sa maáyong batásan, ug mohátag sa panigíngnan ng̃a hingpit ug matárong.
Edificio. = Baláy, cota, &c.
Editor. = Ang magabaláod ug magapaimprenta sa mg̃a libro, &c., ng̃a guisólat sa lain.
Educacion. = Pagbáton, pagtódlo, pagtóon sa mg̃a báta.
Educando. = Ang guibatónan, guitodlóan, guinatón-an.
Educar. = Baton, alima, toon, todlo.

EF

Efectivamente. = Sa pagcamatúod, mao man gayód, mao man.
Efectivo. = Bisan onsa ng̃a guibóhat, guihúna húna con guipamólong ng̃a túod. * Salapí ng̃a túod.
Efecto. = Ang sonód sa bisan onsa ng̃a sinógdan, guinsóndan, guinicánan. * Manggad, catigayónan, dona, guinamíton, mg̃a gamit.
Efectuar. = Pagbóhat sa bisan onsa.
Efemérides. = Libro ng̃a pagasolátan sa ng̃atanán ng̃a nasoríl, ng̃a nahatábo sa matagádlao, sa adlao adlao ng̃atanán.
Efervescencia. = Pagcainit ng̃a dagcó sa dogó. * Pagínit sa húna húna. * Pagbolobíquil sa mg̃a cabobót-on.
Eficacia. = Gahóm, cahámhan, cagahóman sa pagbóhat.
Eficaz. = Ang may gahóm sa pagbóhat, ang magabóhat sa minatóod, sa masingcámot.
Eficazmente. = Sa pagcamasingcámot, sa tinóod.
Eficiencia. = Gahóm, sa pagbóhat.
Eficiente. = Ang magabóhat sa bisan onsa. * Ang guinicánan, ang sinógdan sa bisan onsa.
Efigie. = Laráoan.
Efímera. = Hilánat ng̃a madógay sa usá ca adlao.
Efímero. = Ang madógay sa usá lang ca adlao.
Efugio. = Pagcalágueu, pagpaligás sa bisan onsa ng̃a caculían.
Efundir. V. *Derramar*.
Efusion. = Pagcayabó, pagcaágas, pagcaóla, pagcaágay, pagcaagáy-ay. * Paghigógma ng̃a guican sa casing casing.

EG

Egida. = Taming. * Dalángpan. * Paglában, pagtábang.
Egoismo. = Paghigógma ng̃a guilabíhan sa caogalíng̃on, sa díli magtagád sa obán.
Egoista. = Táuo ng̃a magaatóbang lamang sa iang caogalíng̃on ug díli magatagád sa obán.

EJ

Eje. = Bátang batang, cahoy con pothao ng̃a guitaólan sa isigcatomóy sa mg̃a rueda, mg̃a malíng̃in.
Ejecucion. = Ang pagbóhat sa bisan onsa. * Pagcóha sa hocom sa salapí ug mg̃a dona sa otáng̃an, sa pagbáyad sa mg̃a hiotáng̃an.
Ejecutable. = Ang arang boháton.
Ejecutante. = Ang magasáca sa hocom sa may otang cania, arón báydan sia.
Ejecutar. = Bohat. * Pagbítay, pagpatáy sa mg̃a saláan, guican sa sogo ug sentencia sa matúod ng̃a hocom. * Paglógos, pagpógos sa bisan cansa, arón magbáyad sa iang otang, guican sa pagbóot sa hocom. * V. *Ejecucion*.
Ejecutivamente. = Sa madalí caáyo. * Sa pagcalágmit.
Ejecutivo. = Ang díli magahólat. * Ang díli mahímo boháton sa lain ng̃a horas, ang quinahánglan ng̃a boháton dihá dihá. * Ang dinalían uyámot.
Ejecutor. = Ang magabóhat sa bisan onsa. * Táuo ng̃a manining̃il guican sa sugo sa hocom. * Berdugo, ang magapatáy sa mg̃a saláan ng̃a guihócman sa camatáyon.
Ejecutoria. = Opicio, cahímtang sa ejecutor.
Ejemplar. = Panigíngnan, sanglet, pananglétan. * Hinóad. * Catalágman. * Táuo sa maáyo, mahósay ug mataláid ng̃a batásan ug tacós ng̃a pagaaoátan. * Maampóon maáyong cristianos.
Ejemplarmente. = Sa mahósay ng̃a batásan, sa pagcabóhi ng̃a tacós ng̃a pagaaoátan. * Castigo ng̃a dagcó arón tomagám ang obán.
Ejemplificacion. = Pagdayág, pagháyag sa bisan onsa, tong̃od sa mg̃a pananglétan.
Ejemplificar. = Idem. * Pagbótang sa mg̃a pananglétan, pagpananglétan.
Ejemplo. V. *Ejemplar*. * Ang nahatábo sa canhing tiempo.
Ejercer. = Pagbóhat sa hingtúngdan ng̃a opicio con quinaádman.
Ejercicio. = Bisan onsa ng̃a opicio ng̃a guiángcon sa bisan cansa ng̃a táuo. * Pagbóhat sa bisan onsa. * Paglacát con pagcabayo arón mapíscay ang laoas. * Pagtóon sa mg̃a soldados sa paglacát, sa pagbáton ug pagbóhi sa posil, ug sa obán ng̃a mg̃a catongdáan nila, * Pagtóman sa mg̃a maampóon sa ilang mg̃a bohat sa canhic Dios ug sa canhic calág.
Ejercitacion. = Pagbóhat sa bisan onsa.
Ejercitado. = Táuo ng̃a batid, ng̃a naánad na sa bisan onsa.
Ejercitante. = Ang magabóhat sa bisan onsa. * Ang magatóman sa mg̃a tolománon sa canhic Dios ug sa canhic calág.
Ejercitar. = Pagbóhat sa bisan onsa. * Pagtóon sa bisan cansa, arón maálam sa guitóon cania. * Pagsómay somay sa masóbsob sa bisan onsa, arón hicádman ug saológon.
Ejército. = Pang̃obátan, cadaghánan sa mg̃a soldados.

EL

El. = Sia, siya.
Elaboracion. = Pagbóhat sa maáyo, sa hingpit uyámot, sa bisan onsa.
Elaborado. = Ang guibóhat sa pagcatóman, sa pagcahíngpit.
Elaborar. V. *Elaboracion*.
Elacion. = Pagpalábi labi, pagtáas sa húna húna.
Elasticidad. = Pagcaónat onat, pagcasáyon sa pagónat sa bisan onsa, ug sa paghióli sa pagcabótang ng̃a daan sa maong guiónat.
Elástico. = Ang mahímo ng̃a onáton.
Ele. = Naá dihá, quitáa dihá, tan-áoa.
Eleccion. = Pagcahing̃álan, paghing̃álan, pagtódlo. * Pagbóot ng̃a caugalíng̃on.
Electo. = Táuo ng̃a guing̃álan, guitódlo, guipíli sa bisan onsa ng̃a pagaboháton.
Elector. = Ang magapíli, magatódlo, magapahing̃álan.
Elefanta. = Gadya ng̃a baye.
Elefante. = Gadya ng̃a laqui.
Elegancia. = Pagpamólong sa mg̃a pinílíng polong sa díli salicoáoot. * Pagcaáñag, pagcatahóm, pagcaníndot, caang̃áyan.
Elegante. = Ang guidàyan dayánan ug maáyo, pinílí, ang̃áyan, baihónan. * Matahóm, maníndot, maáñag.
Elegible. = Ang arang pilíon, pililíon.

Digitized by Google

Elegidos. = Ang mg̃a pinili sa Dios sa Guinharían sa Langit.
Elegir. = Pili. * Tagána.
Elemental. = Ang nahaóna. * Guinicánan, sinógdan sa mg̃a quinaádman.
Elemento. = Idem.
Elevacion. = Pagcaósoag, pagcacáoan, pagcatáas. * Pagcaoalá sa boot, sa mg̃a balatían. * Pagpalábi labi.
Elevado. = Hatáas caáyo, halángdon.
Elevamiento. V. *Elevacion.*
Elevar. = Cauan, osoag, taas. * Pagualá sa boot, sa mg̃a balatián. * Pagpalábi labi.
Eliminar. = Díli pagtágad sa bisan onsa.
Eliseos (campos). = Lugar ng̃a matahóm ug ponó sa mg̃a caayóhan ng̃atanán, ang Langit sa mg̃a dioatáhan.
Elixir. = Vino ng̃a pagasáctan sa mg̃a támbal. * Ipolórga.
Elocuencia. = Quinaádman sa pagcábig sa húna húna sa nagabása sa mg̃a libro, con sa nagapatalínghog sa soguílon.
Elocuente. = Táuo ng̃a maálam mamólong ug ng̃a magacábig sa húna húna ug casing casing sa nagapatalínghog canía.
Elogiador. = Ang nagadáyeg.
Elogiar. = Dayeg, olog.
Elogio. = Pagdáyeg, pagólog.
Elucidacion. = Pagdayág, pagháyag, pagásoy.
Eludir. = Pagpaligás, paglágueu sa mg̃a cacolían.

EM

Emanacion. = Pagguícan ug bisan onsa sa iang guinicánan, sa iang sinógdan.
Emananfe. = Ang muguícan sa guinicánan nia.
Emanar. = Guican, sogod.
Emancipacion. = Paggóa sa mg̃a anac sa ilálom sa gahóm ug pagbóot sa ilang mg̃a tigúlang.
Embaidor. = Bacácon, malilimbong.
Embajada. = Sogo. * Ang táuo ng̃a sinúgo.
Embajador. = Sinógo, dagcóng táuo sa Guinharían ng̃a guisógo sa hari ng̃a iang agálon, sa láin ng̃a hari, sa pagsábot, sa iang ng̃alan, sa bisan onsa.
Embajadora. = Ang asàoa sa embajador.
Embalar. = Pagpótos sa mg̃a manggad ng̃a ilólan sa mg̃a sacayán con ihátod sa bisan díin.
Embaldosado. = Salog ng̃a guitaólan sa mg̃a bató ng̃a linabrahan ug sinápsap ug maáyo.
Embaldosar. = Pagtáod sa mg̃a bató sa salog con sa yota.
Embalijar. = Pagsolód sa bisan onsa sa balija, sa sulúdlan, sa sudlánan.
Embalsadero. = Lugar ng̃a tobígan, danao, lanao.
Embalsamar. = Pagponó ug pagdíhog sa bálsamo ug sa obán ng̃a mg̃a mahomót sa mg̃a laoas sa mg̃a minatáy, sa obos na guigóa ug guicóha ang mg̃a tináe ug obán pa ng̃a mg̃a bahin sa solód sa tian, arón dili madonót ug mabahó hasta sa dogay.
Embanastar. = Pagbótang, pagsolód sa bisan onsa, sa bocág.
Embarazada. = Babáye ng̃a samcon, mabdos.
Embarazadamente. = Sa pascasámoc.
Embarazar. — Olang, samoc.
Embarazo. = Casámoc, coolánğan, casamócan.
Embarazosamente. V. *Embarazadamente.*
Embarazoso. = Ang macasámoc, ang macaólang.
Embarbascar. = Pagtóbli, pagpanóbli, pagtóba, pagsácot sa bisan onsa sa tobig arón mang̃alánag ang mg̃a isda ug mang̃amatáy. * Boloc, gobót, sacót.

Embarbecer. = Pagtoróc sa mg̃a bong̃ot sa mg̃a laláqui.
Embarcacion. = Sacayán. * Pagcadógay sa tagsa ca pagsacáy.
Embarcadero. = Lugar ng̃a guitagána sa pagsacáy sa mg̃a tauo ug sa pagdála sa mg̃a lolan sa mg̃a sacayán, toláy, donggoánan, tomolán.
Embarcador. = Ang nagapolólan sa mg̃a sacayán sa bisan onsa.
Embarcar. = Sacáy, lolan.
Embarco. = Pagcasacáy, pagsacáy.
Embargador. = Ang magacóha sa bisan onsa sa isigcatáuo guican sa pagbóot sa hocom. * Ang macaólang, macasámoc.
Embargante. = Idem.
Embargar. = Pagpogóng, pagháoid sa bisan onsa sa isigcatáuo, mg̃a manggad, mg̃a mananáp, mg̃a guinamíton, &c., guican sa sogo ug pagbóot sa ponóan, sa hocom. * Samoc, olang.
Embargo. = Idem. * Pagcalóod sa cotó cotó, sa guinháoa. * Dili paghílis sa quináon, sa cotó cotó.
Embarnecer. = Pagtámboc, pagsópang.
Embarnizadura. = Pagpasínao, pagdíhog sa bolit sa bisan onsa,
Embarnizar. = Pagbólit, pagsínao, pagcápol.
Embarque. = Paglólan sa bisan onsa sa mg̃a sacayán.
Embarrador. = Ang magdíhog, ang magahílog sa lapoc, sa yánang.
Embarradura. = Pagcadíhog, paglíhog sa yánang.
Embarrancarse. V. *Atascar.*
Embarrar. = Pagdíhog, pagbólit, paghílog sa bisan onsa sa yánang, sa pisac, sa lapoc.
Embarrilar. = Paghípos, pagsolód sa bisan onsa sa barílles.
Embastar. = Pagtahí sa hilo ng̃a malíg-on ug dagcó, sa taólan ng̃a guiándam ng̃a daan, sa panápton ng̃a pagabordáhan.
Embastecer. V. *Embarnecer.*
Embate. = Paghámpac, pagdósmog sa bisan diin sa mg̃a balod sa dagat. * Pagdámag sa mg̃a mananáp con sa mg̃a táuo.
Embaucador. = Bacácon, malilimbong, maólo olóhon.
Embaucamiento. = Bacac, limbong, pagcaólo olo.
Embaucar. = Idem.
Embaular. = Pagsolód, paghípos sa bisan onsa sa baul, sa caja, sa caban.
Embausamiento. = Pagcaláin sa húna húna. * Cahárloc.
Embebecer. = Pagpalíng̃ao ling̃ao, pagpalánğay. * Pagting̃ála ng̃a dagcó. * Hinóctoc, hiórong.
Embebecidamente. = Sa pagcalíngao ling̃ao sa huna huna, sa oalá pamatng̃ónon. * Pagcahinóctoc, sa pagcahiórong.
Embebedor. = Ang macasóyop, ang macayópyop.
Embeber. = Soyop, yopyop, honob. * Sacop, locop. * Pagángcon sa tauo sa bisan onsa ng̃a quinaádman, pagábot sa pagcamang̃ialáman, sa pagcaquinaadmánon.
Embelecador. V. *Embaucador.*
Embelecar. = Limbnog, bacac, pagólo olo.
Embelesar. = Hinóctoc. * Pagting̃ála ng̃a dagcó, tong̃ód sa bisan onsa ng̃a guitán-ao ug guinadóng̃og.
Embeleso. = Pagcating̃ála sa huná huná ug sa bisan onsa ng̃a cating̃aláhan.
Embellaquecerse. = Pagtampálas.
Embellecer. = Tahóm, anyag, dayan dayan.
Embermejecer. = Pagtína sa color ng̃a bolágao, mapolá. * Pagpaólao, pagólao.
Emberrincharse. = Pagsocó, cabaláca, ligótgot.
Embestida. = Pagcadósmog, pagcadámag, pagcahámlag.
Embestidor. = Ang modámag, modósmog.
Embestidura. V. *Embestida.*

Digitized by Google

Embestir. = Dosmog, damag, hamlag, socol, aoay, gobát. * Toloy, sabong, sacdop, laboc. * Bangga.
Embetunar. = Pagdíhog, paghílog sa bisan onsa sa bolit.
Emblandecer. V. *Ablandar*.
Emblanquecer. = Pagpotí.
Emblema. = Laráoan ñga cahológan sa bisan onsa, ñga aasóyon sa solat ñga ibótang sa tiílan nia.
Embobamiento. V. *Embeleso*.
Embobar. V. *Embelesar*. * Pagpalíñgao.
Embobecer. = Pagpabóang, pagpahóñgog sa bisan cansa.
Embobecimiento. = Pagcabóang, pagcahóñgog, pagcabóñgog.
Embocadero. = Bohó, alaguían, boáñgan, boáng, soláñgan, latásan.
Embocado. = Vino sa maáyo ñga lalím, ñga dili maísog.
Embocadura. V. *Embocadero*. * Agui, losot. * Ang bahin sa preno sa cabayo ñga isóol ug isolód sa bàba. * Vino sa maáyong lalím. * Pagtàyhop sa mahómoc sa mga tolónggon.
Embocar. = Pagsolód sa bába sa bisan onsa. * Pagágui, pasolód, paglósot, sa bisan diin ñga bohóa con alaguiána ñga masígpit ug haíctin. * solang, latas.
Embodegar = Paghípos, pagtípig, pagsolód sa pensa sa bisan onsa.
Embolar = Pagtáod, pagbótang, pagpahaáñgay sa mañga tomóy sa mga soñgáy sa mga mananáp sa mga malíñgin ñga cahoy, arón díli sila macagsámad ug macagsóñgag.
Embolismador. = Ang magadàla dala sa mga soguílon ñga díli mao, arón magaáoay ang mga táuo ug managbíquil ang ilang mga cabobót-on. * Tabían.
Embolismar. = Pagdála dala sa mga soguílon ñga igabíquil sa cabobót-on, ug igabóngcag sa pagcahigála. * Pagtábi.
Embolismo. = Cagobót, cabóloc, casámoc, cacolían.
Embolsar. = Pagsolód, pagtípig sa bisan onsa sa poyo poyo.
Embolso. = Idem.
Embonar. = Pagáyo pagbóhat ug maáyo sa bisan onsa.
Emborral. = Bohó ñga alagùian sa tobig sa ibábao sa mga salog con mga cubierta sa mga sacayán.
Emborrachador. = Ang nagapahobóg.
Emborrachamiento. = Pagcahobóg, pagcaálan, pagcalánag.
Emborrachar. = Hobóg, alan, lanag. * Honñgog, bonñgog.
Emborricarse. V. *Embelesar*.
Emborrullarse. = Pagáoay sa mga pagsínggit, paglális lalis sa mga masíngcang polong.
Emboscada. = Pagcatágo, pagcahóbong, pagcaátang, pagcaháb-on, pagcabánhig.
Emboscar. = Tago, hobong, atang, hab-on bánhig.
Embotar. = Sompo, pagcóha sa caísog, sa cosóg, sa gohóm sa bisan onsa. * Pagsóol sa tiil ug sa mañga paa sa mga sapin ñga guiñgálan ug botas.
Embotellar. = Pagsolód sa vino, &c, sa mga boteya.
Embotijar. = Socó, sobó, ligótgot, cabalàca.
Embozado. = Ang nacolópo, ang guitabónan, guitaclápan. * Pagtáod sa bozal sa mga mananáp. * V. *Disfrazar*.
Embozo. V. *Disfraz*.
Embracilado. = Ang guicógos, guicódcod sa masóbsob,
Embravecer. = Pagpaísog, pagpasocó, pagpaligótgot, pagtóyo. * Pagihálas.
Embravecimiento. = Pagpanóyo, pagcaísog, pagcasocó. * pagcaihaláson.
Embrazadura. = Pagsóol sa bocton sa bisan diin, ug ang bohó ñga pagasoólan.
Embreadura. = Pagcadíhog sa salong, pagcabólit.
Embrear. = Paghílog sa salong sa bisan onsa, pagbólit.
Embregarse. = Pagsámoc, paghilábot sa mga paglális, sa mga pagáoay.
Embriagadamente. = Sa pagcahobóg.
Embriagar. = *Emborrachar*.
Embriaguez. = *Emborrachamiento*.
Embridar. = Pagtáod sa brida, sa preno, sa manga mananáp.
Embrion. = Ang dugó ñga tibúoc sa solód sa tian sa mga babáye ug mga baye ñga mabdos, sa oalá pa maíla ang mga bahin sa laoas sa táuo con sa mananáp. * Bisan onsa ñga oalá pa mahósay, ñga oalá pa madayág caáyo, ñga oalá pa mahíngpit.
Embroca. = Hampol, haclop.
Embrocar. = Paghóar sa solód sa usa ca sodlánan sa lain ñga sodlánan.
Embrollador. = Ang mncagobót, ang macabóloc, ang macasácot.
Embrollar. = Boloc, gobót, sacót.
Embrollo. = Cabóloc, cagóbot, limbong, bacac.
Embrollon. V. *Embrollador*. * Bacácon, limbónñgan, malibónñgon. mililímbong, mamamálao, maláoon.
Embromar. = Pagtíao, pagbánha, pagsabá, pagcóndat. * Paglímbong, pagólo olo, pagsóod sóod, pagsólog solog.
Embrosquilar. = Paghípos sa mga hayópan sa alád, sa toril.
Embrutecer. = Pagcábos sa mga galámhan sa calág.
Embuchado. = Tináe ñga dagcó ñga sinódlan sa onód sa baboy ñga tinádtad ug sináctan sa mga panácot.
Embuchar. = Pagsolód sa bisan onsa sa balónan sa mananáp. * Pagcáon ug pagtolón sa bisan onsa, sa díli pagaosápon ug maáyo. * Paglámoy.
Embudar. = Pagbótang sa sandayóng sa bába sa boteya, &c, sa pagsolód sa sa vino, tobig, &c.
Embudo. = Sandayóng, alólong, capandayán ñga halagpád dapit sa itáas ug diótay ug haíctin dapit sa obus, sa paghúad sa vino, tobig, &c., sa mga damajuana, mga boteya, &c., &c. * Bacac, limhong.
Emburujar. = Pagtápoc sa bisan onsa sa pagcagobót, sa pagcasácot.
Embuste. = Bacac, limbong. * V. *Disfraz*. * Mga hias, mga dayan dayan, sa diótay ñga bale, ñga pagagamíton ug ibisti sa mga babáye, mga singsing, mga ariyos, mga bitay bitay, &c.
Embustear. = Pagbácac, paglímbong.
Embustería. V. *Embuste*.
Embustero. = Bacacon. * V. *Embrollon*.
Embutir. = Pagpahaáñgay sa mga tolotaguídyot ñga cahoy, tombága, salapí, bató, &c., sa mga bohó nga pagatígban ñga daan, sa lain ñga cahoy tombága, salapí, pothao, bató, &c., arón magacaláin ang mga dagoay ug ang color. * Pagsolód sa balóyot, sa onlánan, sa caban, &c., sa bísan onsa, sa dinásoc caáo. * Pagponó sa bisan onsa. * Pagcáon ñga labí sa casadángan.
Emendable. = Salaoáyon, ang arang saoáyon. * Ang mahímo ñga mosáoay.
Emendacion. = Pagcasáoay.
Emendadamente. = Sa pagcatóman, sa pagcahíngpit.
Emendador. = Ang magasáoay, somaláoay, magsasáoay, bomalárlong, ang magabárlong.
Emergencia. = Ang sonód sa sinógdan, sa sinóndan, ang guican sa guinicánan.
Emergente. = Idem.
Emético. = Tambal ñga isolóca, ñga pagaímnon con malóod ang guinháoa.
Emigracion. = Pagpaháoa, pagcahálin, pagpahalayó.
Emigrar. = Haoa, halin. * Pagbía sa mga táuo con sa mga mananàp sa ilang dáan ñga pinoyánan

Digitized by Google

Eminencia. = Pagcatáas, cataáson, guitáson, ogdo, tapoc. * Catapósan sa quinaàdman, sa boot, sa caboótan, sa salabótan, &c. * Pagcahalángdon. * Polong ñga banságon ug bilídhon ñga ióna sa ñgalan sa mga Padreng Cardenal sa santa Iglesia.

Eminente. = Hatáas, dagcóan. * Halángdon.

Eminentemente. = Sa pagcahíngpit uyámot, sa pagcatáas caáyo.

Emimentísimo. = Polong ñga ióna sa ñgalan sa mga Padreng Cardenal.

Emisario. = Alaguían, balaháan sa mga tobig. * Sinógo, maghihíling.

Emocion. = Pagcaláin, pagcabóloc sa huna huna.

Emoliente. = Tambal ñga icahómoc sa mga hobág.

Emolumento. = Polos ñga macóha sa mga táuo sa ilang opício con cahímtang, sohol.

Empacar. = Pagsolód, paghípos sa bisan onsa sa mga caban, mga cajon, &c.

Empachado. = Ang maólao, ang dili magatóltol sa pagbóhat sa bisan onsa.

Empachar. = Samoc, olang. * Pagbáti sa calóod sa atay, sa guinháoa. * Dili paglinis sa cotó cotó sa quinaon. * V. *Disfrazar*. * Olao.

Empacho. = Caólao, cabórong sa huna huna. * Casámoc, caolàngan. * Pagcalóod sa guinháoa, pagcaoalá mahílis sa cotó cotó sa quináon.

Empadronador. = Ang magabóhat, macagáma sa padron ñga pagasolátan sa mga tauo ñga mobóhis.

Empadronar. = Pagsólat sa padron.

Empalagamiento. = Pagcasóm-ol.

Empalagar. = Som-ol. * Pgpasocó, pagalingása, pagsámoc.

Empalagoso. = Ang macasóm-ol. * Ang macasámoc, ang magnalingása.

Empalar. = Pagtóhog sa bisan onsa ug sa bisan cansa sa usá ca cahoy, salay.

Empalmadura. = Sinompáyan, binaligtósan.

Empalmar. = Sompay, baligtos.

Empanada. = Calán-on ñga magáma sa onód ñga pinótos sa tinápay con sa binocboc sa trigo ug ñga pagalotóon sa horno.

Empanar. = Paglobóng, paglíbot sa mga calán-on sa tinápay con sa binócboc, sa paglóto niána sa horno.

Empandar. = Paglíco paglóco, pagbalíquing sa bisan onsa.

Empandillar. = Pagípon sa mga dahon sa baraja sa pagbóhat ug limbong.

Empantanar. = Pagponó sa tobig sa bisan onsang lugar, pagdánao, paglánao. * Pag-ólang sa bisan onsa ñga pagaboháton onta.

Empañar. = Pagpótos sa mga hapin sa mga batang diótay. * Pagbóling, paghógao sa masinao, sa salamín, &c., paglibac líbac sa isigcatàuo, paghilábot sa iang dongog.

Empapar. = Pagbasá ug maáyo, paghómod sa bisan onsa, lonao. * Pagponó sa bisan cansa sa quinaádman, sa gogma, sa pagdomót, &c.

Empapelador. = Ang magapótos sa bisan onsa sa papel.

Empapelar. = Pagpótos sa bisan onsa sa papel.

Empaque. = Pagsolód, paghípos sa bisan onsa sa cajon, sa caban, sa potos, &c.

Empaquetar. = Idem.

Emparamentar. = Pagdáyan sa mga solód, sa manga bongbong, mga cadalánan, manga talambóan, &c., sa mga tabil, pagtábil.

Emparar. V. *Embargar* hasta *samoc*.

Emparchar. = Pagbótang sa mga haclop.

Emparedar. = Pagsolód, pagbilánggo sa mga táuo sa talioála sa cota.

Emparejador. = Ang magatopóng sa bisan onsa.

Emparejamiento. = Pagcatopóng, pagcasáma, pagcaíngon.

Emparejar. = Sama, topóng, ingon. * Topad, parang.

Emparrado. = Atop atop sa mga sangá sa mga paras con sa obán ñga mga balágon, ñga nanagcátay ug nanagcoyátot sa mga dalámba ñga guitagána ug guibóhat pagtóyo.

Empatar. = Pagtopóng, pagólang sa bisan onsa.

Empate. = Pagcatopóng.

Empavesada. = Manga tinábas ñga panápton ñga azul, molomaítom con mapolá, ñga binódcan sa mapotí, ñga icadáyan dayan sa mga sacayán sa mga adlao ñga mahál, ug igatábon sa mga lingcodánan sa manga palúa, mga bote, mga balángay, &c.

Empavesar. = Pagdáyan dayan sa mga sacayán sa timáan sa dagcóng calípay.

Empecatado. = Daótan.

Empedernir. = Paggáhi, pagtíga.

Empedrado. = Salog ñga guitaólan ug guipahaangáyan sa mga bató.

Empedrador. = Ang magapaángay sa mga bató sa manga salog ug sa mga cadalánan.

Empedrar. = Pagángay, pagtáod, pagbótang sa mga bató sa bisan díin.

Empega. = Ang salong ug bisan onsa ñga igabólit.

Empegar. = Pagbólit sa salong con sa lain ñga ibólit sa bisan onsa.

Empeine. = Bolog, poc-lo, pos-on. * Cascaro, bon-i aláp-ap.

Empeinoso. = Carcaróon, bon-íhon

Empelar. = Pagtóroc sa bohóc.

Empelotarse. = Boloc, samoc, gobót. * Paggóboc sa mga táuo ñga nagacaáoay.

Empella = Ang panit sa sapin ñga nagatábon sa tee dapit sa ibábao.

Empellar. = Tólod, doso, tola.

Empellon. = Pagcatólod, pagcadóso, pagcatóla.

Empentar. V. *Empellar*.

Empenton. V. *Empellon*.

Empeñadamente. = Sa minatúod, sa tinóod, sa tinóyo.

Empeñar. = Paghátag sa bisan onsa sa táuo ñga otángan sa hingotángan nia, hasta ñga mobáyad sa otang canía. * Paglógos, pagpógos. * Pagpangíta sa manlalában sa pagdàngat sa guitóyo. * Pagbóhat sa bisan onsa sa tinóyo, sa minatúod, sa masingcámot. * Paglában, pagtábang sa bisan cansa.

Empeño. Catongdánan sa pagbáyad sa otang sa tauo ñga otángan. * Paghúna huna ñga minatúod caáyo, sa pagdángat ug pagcóha sa bisan cansa sa guitóyo nia. * Pagtóyo ñga tinóod sa pagbóhat sa bisan onsa. * Dalángpan, manlalában, tomalábang.

Empeoramiento. = Pagdógang sa cadáot, pagdólog sa saquét, pagsamót.

Empeorar. = Idem.

Emperador. = Hari.

Emperatriz. = Asáua sa hari.

Emperejilar. = Pagdáyan dayan, pagáyo sa bisan onsa.

Emperezar. = Pagdáog sa catacá. * Paglángan langan guican si catacá.

Empero. = Apan.

Emperrarse. = Pagsóqui sa minatúod.

Empezar. = Sogor, guican.

Empicar. = Pagbítay, paghógot, paghicot.

Empicotar. = Pagpasáca sa bisan cansa sa bitáyan, sa gaélan.

Empinadura. = Pagcatíndog, pagcabángon pagcatóyod. * Pagcatihin.

Empinamiento. = Idem.

Empinar. = Tindog, bangon, toyod, tihin.

Empingorotar. = Pagtóngtong sa bisan onsa ñga botang sa lain ñga botang.

Digitized by Google

Empíreo. = Langit, guinharían sa langit, cabolahánan, paghimayáan, paghimáya sa Langit.
Empizarrar. = Pagtábon sa bisan onsa sa mga batong manípis nga guingálan ug pizarras.
Emplastar. = Pagbótang sa mga hampol. * Pagólang sa bisan onsa. * Paghógao sa mga tiil ug mga camót sa bisan onsa nga cahogáoan.
Emplasto. = Hampol.
Emplástrico. = Bisan onsa nga mahágcot.
Emplazador. = Ang magasáca sa bisan cansa sa atubángan sa hocom.
Emplazamiento. = Pagcasáca sa hocom.
Emplazar. = Pagsáca sa bisan cansa sa iang isigcatáuo sa hocom. * Tagal, tacga.
Empleado. = Táuo nga may opicio nga nahatongód sa mga hocmánan nga labí, ug sa mga holosáyon sa dagcóng ponóan.
Emplear. = Pagtógon, pagtógyan sa bisan cansa ug bisan onsa nga pagaboháton. * Paggasto sa salapí sa pagpálit sa bisan onsa.
Empleo. = Bohat, catongdánan.
Emplomar. = Pagtábon con paglíg-on sa bisan onsa sa tingga.
Emplumar. = Pagbótang sa mga balahíbo sa bisan cansa.
Emplumecer. = Pagtoróc sa mga balahíbo sa mga langgam.
Empobrecer. = Pagpobres, paghángol.
Empobrecimiento. = Pagcahángol, pagcamacalolóoy, pagcapobres.
Empolvar. = Pagágbon, pagbilíbod.
Empolvorizar. = Idem.
Empollar. = Paglómlom.
Emponzoñador. = Ang magapahiló, ang macagáma sa bisan onsa nga macahiló.
Emponzoñamiento. = Pagcahiló, paghiló.
Emponzoñar. = Paghiló, paglála.
Emporcar. = Hogáb, hamos.
Emporio. = Lugar nga pagatíngban sa mga nagacaláin lain nga mga tauo sa pagcomercio, sa pagpálit ug pagbaligya.
Empozar. = Pagsolód sa bisan onsa sa atábay.
Emprendedor. = Ang magatóyo sa pagbóhat ug pagtóman sa mga bohat nga catingaláhan ug macóli.
Emprender. = Sogod, pagtóman sa manga bohat nga macóli.
Empreñar. = Pagpamábdos sa mga babáye ug sa mga mananáp nga baye.
Empresa. = Bohat nga macéli ug catingaláhan. * Pagtóyo sa pagbóhat sa bisan onsa.
Empresario. = Ang miápil sa bisan onsang bohat con pagpatigáyon.
Empréstito. = Pagcaólos, pagcabáilo ug ang guibáilo con ang giólos, ang inóslan.
Empujar. V. *Empellar.*
Empuje. V. *Empellon.*
Empujon. = Idem.
Empulgar. = Paghógot sa pisi sa bosog sa pagbóhi ug maáyo sa paná.
Empuñador. = Ang nagacómcom, ang magacópot.
Empuñadura. = Polóan, calàptan sa cales, sa campílang, &c.
Empuñar. = Pagcópot, pagcóyot sa polóan, sa caláptan, sa bisan onsa.
Emulacion. = Paginggon, pagbóhat maingon sa guibóhat sa obán.
Emulador. = Ang magaílog sa lain, ang magabóhat maingon sa guibóhat nia.
Emular. V. *Emulacion.*
Émulo. = Aoay, caáoay, ang magaílog.
Emunctorios. = Losay.
Emundacion. = Pagcahínis, pagcapáhid, pagcanósnos.

EN

En. = Sa.
Enaceitarse. = Paglána.
Enaguachar. = Pagtóbig, pagponó sa tobig sa bisan onsa.
Enaguas. = Laguas, bisti con saya nga guibisti sa mga babáye sa ilálom sa obán nga mga saya, ug nga guipadápat nila sa laoas ug guitácgos nila sa haoac.
Enaguazar. V. *Enaguachar.*
Enajenable. = Ang arang ihátag sa lain.
Enajenacion. = Pagcahátag sa bisan onsa sa lain. * Pagcaoaláy pagmátngon ug pagpamáti. * V. *Embeleso.*
Enajenar. = Hatag. * V. *Embelesar.*
Enalbardar. = Pagtáod, pagbótang sa mga siya (manga albarda) sa mga borrico, &c. * Pagpótus sa itlog con sa binócboc sa bisan onsang calán-on nga pagapritóhon.
Enalmagrar. = Pagtína sa almagre, sa mapolá.
Enamarillecerse. = Paglálag.
Enamoradamente. = Sa paghigógma, sa dagcóng gugma.
Enamoradizo. = Ang masáyon mahagúgma.
Enamorado. = Ang mahagúgma, ang may gugma sa lain.
Enamorador. = Ang nagamorál, ang mamólong sa mga polong nga icapasábot sa iang gugma.
Enamorante. = Idem.
Enamorar. = Paghigúgma sa lain, pagpatigáyon sa bisan cansa arón higugmáon sa lain, pagamoral.
Enamoricarse. = Paghigúgma sa lain sa diótay nga gugma.
Enano. = Pandácan, potot.
Enarbolar. = Pagósoag sa bisan onsa, pagbótang sa itáas.
Enardecer. = Pagdagcó sa mga cailíbgon.
Enarenacion. = Apog ug balás nga sinácot, pagcasacót sa apog ug sa balás.
Enarenar. = Pagbótang, pagponó sa bisan onsa sa balás.
Enarmonar. V. *Empinar.*
Enastar. = Pagtáod sa togdánan sa bangcao, sala páng, &c.
Encabalgamiento. = Cureña, ug bisan onsa nga pagataólan sa mga lothang.
Encabalgante. = Ang magacabayo.
Encabalgar. = Pagcabayo. * Pagtóngtong sa usá ca botang sa ibábao sa lain nga botang.
Encabellecerse. = Pagtoróc sa bohóc.
Encabestrar. = Pagbótang, pagtáod sa cabestro sa mga mananáp.
Encabezamiento. = Padron nga sinolátan sa mga táuo ngatanán nga nanagbóhis, ug ang pagsólat sa maong mga táuo. * Cahosáyan sa cadaghánan sa mga tampa con tampo nga baláydon sa mga molópio sa usá ca longsod. * Sinógdan sa mga solat.
Encabezar. = Pagsólat sa padron sa mga bomolóhis. * Pagbótang sa sinógdan sa mga solat.
Encabriar. = Pagtáod sa mga cahoy nga quinahánglan sa pagbóhat sa mga atóp sa mga baláy.
Encabritarse. = Pagtíndog sa mga cabayo sa pagtónob lamang sa ilang dohá ca tiil sa pangolahían.
Encadenamiento. = Pagcahócot, pagcahícot, pagcabáat sa mga talicalá.
Encadenar. = Paghócot pagbáat, paghícot sa manga talicalá.

Digitized by Google

ENCAJADOR. = Ang magapaáng̃ay sa usá ca botang sa lain ng̃a botang.
ENCAJAR. = Solód, ang̃ay, botang, taod, pasoc, pansal. * Pagbácac, pagólo olo, pagsólog solog.
ENCAJE. = Lugar ng̃a pagaang̃áyan ug pagataólan sa bisan onsa. * Paglabra sa mg̃a panápton ng̃a magacahínag ug magacaláin lain ug dagoay.
ENCAJONADO. = Bongbong, cota sa lonlon ng̃a yota, ng̃a pagabohàton sa talioála sa dohá ca papán sa paglúgpit ug maáyo ug sa pagdásoc sa maong yota.
ENCAJONAR. = Pagsolód sa bisan onsa sa mg̃a cajon.
ENCALABOZAR. = Pagbilánggo, pagpreso.
ENCALABRINAR. = Pagláin, pagbórong sa olo. * Pagtóyo sa minatúod sa bisan onsa, sa díli pasámbag ang táuo ng̃a nagatúyo.
ENCALAR. = Pagápog, paghílog, pagdíhog sa apog sa bisan onsa.
ENCALANARSE. = Pagcótas sa mg̃a mananáp, paghágo, guican sa pagbóhat ng̃a canónay con sa dagcóng caínit. * Paglínao caáyo, pagoalá sa hang̃in.
ENCALVECER. = Pagópao.
ENCALLADERO. = Lugar ng̃a pagasangládan sa mg̃a sacayán.
ENCALLAR. = Sanglád. * Paghilábot sa bisan onsang holosáyon sa oaláy quinaádman sa pagtóman ug maáyo.
ENCALLECER. = Pagcóbal.
ENCALLECIDO. = Táuo ng̃a naánad sa mg̃a salá, sa mg̃a calisdánan ug sa mg̃a cabágo.
ENCALLEJONAR. = Pagsolód sa dalan ng̃a haíctin ug masígpit.
ENCAMARSE. = Paglígad sa higdáan. * Paghígda, paghápay sa homáy, maís, &c., sa dihá pa sa yota, guican sa pagcahorós sa hang̃in, sa pagcabáscog sa olan, &c.
ENCAMBIJAR. = Pagpadápit sa tobig, pagdála sa bisan asa, sa mg̃a sandayóng.
ENCAMBRONAR. = Paglípot, paglibót sa mg̃a sagbot ug mg̃a sang̃a ng̃a toncan sa mg̃a cabalánan. * Paglig-on sa mg̃a pothao sa bisan onsa.
ENCAMINAR. = Pagtódlo sa dalan. * Pagpatigáyon sa pagdáng̃at sa gnitúyo.
ENCAMPANADO. = Ang may dagoay sa ling̃ànay.
ENCAMPANARSE. = Pagpadáyeg sa bisan cansa, arón pagaingnon sa ubán ng̃a maáyong laláqui sía.
ENCANALAR. V. *Encambijar*. * Ilog.
ENCANARSE. = Pagcotáng, paggáhi sa mg̃a bátang diótay ng̃a boot maghílac ug díli sila macahímo, loom.
ENCANDECERSE. = Pagbága sa bisan onsa.
ENCANDILADO. = Bisan onsa ng̃a motíndog.
ENCANDILAR. = Soláo. * Pagcaláyo, paghoyóp sa caláyo arón masíga. * Pagpolá sa mg̃a matá sa nacaínom sa daghan vino, aguardiente, &c.
ENCANECER. = Oban, pagpoti sa bohóc. * Pagtigúlang.
ENCANIJAR. = Pagpanioang sa mg̃a bátang diótay tongód cay guipasóso canila ang daótan ng̃a gatas. * Pagnioang sa mang̃a bàta tong̃ód sa bisan onsang saquét.
ENCANILLAR. = Pagcaniyas.
ENCANTADO. = Táuo ng̃a boang boang, hong̃og. * Ang díli magapatalínghog sa guipamólong canía.
ENCANTADOR. = Balbal, asoang, onglo.
ENCANTAR. = Pagbóhat sa mg̃a bohat ng̃a cating̃aláhan, tong̃ód sa gahóm sa yaoa, ingon sa pagtóo sa mg̃a táuo ng̃a cabos.
ENCANTO. = Bisan onsa ng̃a cating̃aláhan.
ENCANTUSAR. = Paglímbong sa mg̃a polong ng̃a icaálam alam.
ENCAÑADO. = Sandayóng ng̃a pagaaguían sa tobig. * Mang̃a tinócod ng̃a linála sa mg̃a lipac ng̃a caoáyan ng̃a ibótang sa bisan asa.
ENCAÑAR. V. *Encambijar*. * Pagbótang sa mg̃a caoáyan con mg̃a bagácay sa bisan asa. * Pagb[illegible]bod sa hilo, igagáma, &c., sa mg̃a caniyas, ng̃a isolód sa lanzadera.
ENCAÑIZADA. = Alad sa mg̃a caoáyan con mg̃a bagácay sa pagbóhi sa mg̃a isda sa mg̃a sobà, mang̃a danao, &c., arón díli sila macabóhi.
ENCAÑONAR. = Pagtoróc sa mg̃a balahíbo sa mang̃a langgam.
ENCAPACHAR. = Pagsolód sa bisan onsa sa bocàg, sa bacat, &c.
ENCAPILLARSE. = Pagtàbon sa laoas sa bisan onsa ng̃a bisti, ug labí pa sa mg̃a bisti ng̃a isóol sa olo maíng̃on sa sinína.
ENCAPOTAR. = Pagtábon sa capote. * Pagbolíng-it, pagpaísog sa nauong. * Pagdág-om sa calibótan sa mg̃a dag-om ng̃a maítom ug mabàga.
ENCAPRICHARSE. = Pagtóyo sa bisan onsa, pagdáyon sa bisan onsang húna húna sa tinóyo caàyo.
ENCARAMAR. = Pagósoag, pagtóngtong sa bisan onsa ng̃a botang sa lain ng̃a botang. * Pagósoag sa cahímtang sa táuo, paghàtag sa mg̃a tàuo sa opicio ng̃a hatáas.
ENCARAR. = Pagatóbang, pagàtbang, pagtong̃ód.
ENCARATULARSE. = Pagtábong sa nauong sa nauong nauong sa papel, sa panàpton, &c.
ENCARCELACION. = Pagcabilánggo, pagcapreso.
ENCARCELAR. = Bilànggo, pagpreso, pagsolód sa preso, sa pagcapreso.
ENCARECEDOR. = Ang magatóbo sa soguilon, ang magapadagcó un magalábí sa guisógid nía.
ENCARECER. = Pagósoag, pagdagcó sa bili sa bisan onsa. * Pagdáyeg ng̃a labí sa casaráñgan. * Pagpadagcó, pagpalabí sa soguilon.
ENCARECIMIENTO. = Pagcadagcó sa bili sa bisan onsa. * Pagtóyo sa pagbóhat sa bisan onsa, pagcatinóod, pagcasingcámot.
ENCARGAR. = Togon, togyan.
ENCARGO. = Idem.
ENCARIÑAR. = Gugma. * Palángga.
ENCARNACION. = Ang pagcatáuo sa atong Guinóong Jesucristo sa tian ng̃a olay oyámot ni María Santísima, sa laláng ug gahóm sa icatoló ca Personas sa Santísima Trinidad, ng̃a ang Espíritu Santo. * Color sa onód con sa carne ng̃a icapíntal sa nauong sa mang̃a laráoan.
ENCARNADINO. = Color ng̃a mapolá ng̃a obos, molomalospád.
ENCARNADURA. = Pagcalisód, con pagcasáyon sa pagtámbal sa mg̃a samad sa mg̃a laoas.
ENCARNAMIENTO. = Pagtobó sa onód sa mg̃a samad, pagonód.
ENCARNAR. V. *Encarnacion* hasta *color*. * Pagtámboc sa nanioang. * Pagdolót, pagsolód sa paná, sa cales, &c., sa mg̃a laoas. * Pagsácot sa osa ca botang sa lain ng̃a botang. * Pagánad sa mg̃a iró sa pagápas ug pagpatáy sa obán ng̃a mg̃a mananáp, sa pagpacáon canila sa onód sa mg̃a mananáp ng̃a pinatay ng̃a daan.
ENCARNATIVO. = Tambal ng̃a igahónal sa mg̃a samad arón motóbo ang bag-ong onód.
ENCARNECER. = Pagtámboc, pagsópang.
ENCARNIZADO. = Mapolá caáyo, ing̃on sa color sa onód con sa dogó. * Matá ng̃a polahon.
ENCARNIZAMIENTO. = Pagcáon sa carne sa dagcóng caí bog; maíng̃on ng̃a guibóhat sa mg̃a iró. * Pagcabáñgis, pagcadomót.
ENCARNIZAR. = Pagpacáon sa mg̃a iró sa onód sa obán ng̃a mg̃a mananáp ng̃a pinatáy, arón mang̃isog sila. * Pagpanuyó ng̃a dagcó, pagbáng̃is, pagdomót.
ENCARRILLAR. = Paghópot sa mg̃a carro, mg̃a galíng̃an, mg̃a coche, &c.
ENCARROÑAR. = Pagpadonót sa bisan onsa.

Digitized by Google

Encarrujarse. = Paglóco, paglicó, pageólong sá bisan onsa.
Encartacion. = *Encabezamiento.* * Pagbáyad sa mg̃a guinsacópan sa ilang ponóan con agálon sa catongdánan ng̃a baláydon sa timáan sa ilang pagcasácop.
Encartamiento. = Paghócom, pagsentencia, guican sa matúod ng̃a hocom, sa táuo ng̃a saláan ug ng̃a naláguen, ug ng̃a oalá boot paquíta sa hocmánan bisan ng̃a guibólong ug guitáoag.
Encartar. = Idem.
Encasar. = Pagbálic sa bocóg ng̃a nalisá sa iang lugar.
Encasquetar. = Pagbótang sa calo sa olo, pagtábon sa olo sa calo. * Pagdáyon sa bisan cansa sa iang guihóna hona ng̃a caogalíng̃on, sa díli pasámbag sa lain.
Encastar. = Pagáyo sa lioat sa mg̃a mananáp ug sa mg̃a táuo, sa pagsácot sa obán ng̃a mg̃a táuo con mg̃a mananáp ng̃a maáyo. * Paglíoat, pagpang̃ánac.
Encastillado. = Táuo ng̃a palábi labíhon.
Encastillar. = Paglíg-on sa bisan onsang lugar sa mg̃a cota, mg̃a lantáoan, mg̃a baluarte. * Pagsócol sa mg̃a caáoay cutub sa solód sa mg̃a baluarte ug mg̃a cota. * Pagdáyon sa caogalíng̃on ng̃a húna húna sa díli magtagád sa mg̃a pagsámbag.
Encavarse. = Paghóbong sa mg̃a mananáp, mang̃a langgam, mg̃a baboy, &c., sa mg̃a bohó, mang̃a lang̃ob, &c.
Encebollado. = Guinisál sa onód, sa carne, ng̃a sináctan sa seboyas ug sa mg̃a panácot.
Encella. = Hormáhan ng̃a pagabobátan sa mg̃a queso.
Encellar. = Paggáma, pagbóhat sa mg̃a queso.
Encenagado. = Ang sináctan sa lapoc, sa yánang sa pisac.
Encenagarse. = Pagsolód sa pisácan, sa lapoc, sa cayanáng̃an.
Encender. = Pagpasíga, pagsogá.
Encendidamente. = Sa pagcaínit.
Encendimiento. = Pagcasónog. * Pagcadagcó sa casocó, sa caligótgot, sa hilánat, &c. * Pagcaínit sa mang̃a cailíbgon.
Encenizar. = Pagbótang sa abó sa bisan asa.
Encentador. = Ang nagasógod, ang nagaóna sa bisan onsa.
Encentadura. = Pagcasógor, sinógdan.
Encentar. V. *Decentar.*
Encepar. = Pagbilánggo, pagsolód sa bisan cansa sa bílanggóan. * Paggamót sa mg̃a tanóm.
Encerado. = Panápton con papel ng̃a guidíhog ug guibólit sa talo. * Hampol, haclop ng̃a guibóhat sa talo ug sa obán ng̃a mg̃a tambal. * Ang may color sa talo. * Ang natibúoc ug naháگcot, ang esposo.
Enceramiento. = Pagbólit, pagdíhog sa talo sa bisan onsa.
Encerar. = Idem.
Encerradero. = Lugar ng̃a pagahipósan sa mg̃a hayópan, sa mg̃a mananáp.
Encerrador. = Ang magapasolód ug bisan onsa sa bisan díin. * Ang magapasolód sa alad sa mg̃a mananáp.
Encerrar. = Solód. * Locop. * Paglícay sa calibótan ug pagsolód sa usá ca convento.
Encerrona. = Pagcalícay sa mg̃a táuo, sa pila ca adlao, sa calibótan, sa pagtóman ug pagbóhat sa bisan onsa.
Encestar. = Pagbótang, paghípos sa bisan onsa, sa bocág, sa tagácan.
Encía. = Lagos.
Enciclopedia. = Pagcaípon, catilíngban sa mg̃a quinaádman.
Encierro. = Bilanggóan ng̃a malisód. * Lugar ng̃a pagapóyan sa obán ng̃a mg̃a táuo ng̃a nagabía ug nanaglícay sa calibótan.
Encima. = Sa ibábao, sa itáas.
Encina. = Cahoy sa España.
Encinar. = Boquid, solóp con lugar ng̃a guinatódcan sa mg̃a encina.
Encinta. = Babayeng samcon, mabdos.
Encintar. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa mang̃a cintas.
Enclaustrado. = Ang misolód ug ang guipasolód sa usá ca convento.
Enclavar. = Lansang, paglíg-on sa mg̃a lansang.
Enclavijar. = Paglang̃áquit sa usá ca botang sa lain ng̃a botang. * Pagtáod sa mg̃a clavija sa mg̃a tolónggon.
Enclenque. = Ang maloyáhon, masaquéton.
Enclocar. = Paglómlom.
Encobar. = Idem, pagcopóy sa mg̃a langgam, pagpoyó sa ibábao sa mg̃a itlog arón mapisó.
Encobrado. = Salapí, bolóoan, &c., ng̃a may sacót sa tombága. * Ang may color sa tombága.
Encoger. = Coló, cocó, hiyac, ticóngcong, copos, ocnol, ocnoc. * Paglóya sa boot sa casing casing. * Paglólao, pagtálao. * Quipi, balólo, quibícob, balicótot.
Encogidamente. = Sa diótay ng̃a casing casing, sa catálao.
Encogido. = Ang matálao, ang maólao, ang mahádloc sa pagatóbang ug sa pagpamólong.
Encojar. = Piáng, quiang.
Encoladura. = Pagcapílit sa cola.
Encolamiento. = Idem.
Encolar. = Pagpílit sa bisan onsa sa cola, pilit, docot, tapot.
Encolerizar. = Pagpasocó, pagpaligótgot, pagpanoyó.
Encomendable. = Ang arang itógon.
Encomendar. = Togon, togyan.
Encomendero. = Ang guitógnan sa bisan onsa, ang guitogyánan.
Encómiador. = Ang magadáyeg.
Encomienda. = Togon. * Cahímtang ng̃a banságon ng̃a itógot sa Guinóong hari sa obán ng̃a mg̃a sacop nia sa timáan sa iang maáyong boot ug sa pagbálos sa mg̃a pahanóngdan. * Ang cruz ng̃a guidála sa mg̃a caballero ng̃a sináb-ong sa ilang bisti, ug ng̃a guitógot caníla sa Guinóong hari. * Pagdáyeg. * Dalángpan. * Pagcomostá, pagpang̃omostá.
Encomio. = Pagdáyeg.
Encompadrar. = Pagcógos, pagcódcod sa anac sa lain, sa pagbóñag ug pagpirma cania. * Paghigála, pagábian.
Enconamiento. = Pagcacalamáyo, pagcaínsoy, pagcahóbag sa mg̃a bahin sa laoas ng̃a nahasámad sa tonoc, con guipáac sa iró, sa laoa laoa, &c.
Enconar. = Calamáyo, insoy.
Encono. = Domót, daótan ng̃a pagbóot.
Enconoso. = Daótan, bisan onsa ng̃a macadáot. * Ang masáyon magadomót sa isigcatáuo.
Encontradamente. = Sa pagcabátoc.
Encontradizo. = Ang ihibálag. * Pagbólong sa bisan cansa arón ihibálag, bisan ng̃a pagaíngnon ng̃a oalá toyóon ang pagbólong, ang paghisógat.
Encontrado. = Bisan onsa ng̃a botang ng̃a atbang sa lain ng̃a botang.
Encontrar. = Sogat, tagbo, tabo, caplag, balag, quita. * Pagáoay, pagbíquil biquil sa mg̃a cabobót-on sa mg̃a táuo. * Díli pagóyon, díli pagáng̃ay sa mang̃a húna huna ug mg̃a pagbóot.
Encontron. = Pagcatumpálac, pagcadósmog, pagcadámag.
Encopetado. = Palábi labíbon, parayégon, ang magapagcadagcó.
Encorachar. = Paghípos sa sorlánan sa mg̃a manggad ng̃a ihátod sa bisan díin.

Digitized by Google

Encorajar. = Pagpaísog, pagpaponñót, pagponñót.
Encorar. = Pagtábon, pagtáclob sa bisan onsa sa panit, pasolód ug bisan onsa sa solód sa usá ca panit.
Encorazado. = Ang guitabónan sa batong batong. * Ang guitabónan sa panit.
Encorchetar. = Pagtáod sa cao-it, sa sab-it.
Encordar. = Pagtáod sa mña coldas sa mña tolónggon. * Pagbáat, pagtácgos, sa maáyong pagbódbod, sa bisan onsa, sa mña lobid, sa mña pisi.
Encordelar. = Pagbáat, paghógot, paghócot sa bisan onsa sa mña pisi.
Encordonar. = Pagtáod, pagbótang sa mña saguioálo, sa mña cordon, sa bisan onsa.
Encorecer. = Pagtóbo sa panit sa manña samad.
Encornadura. = Ang pagcabótang sa mña sonñáy sa mña mananáp nña sonñáyan.
Encornudar. = Pagpacasalá sa babáye nña miño. * Pagtoróc sa mña sonñáy.
Encorozar. = Pagtáod, pagbisti sa bisan cansa sa calo calo nña manñíl-ad, arón maólao.
Encorralar. = Pagábog, pagpasolód sa alad, sa toril, sa mña hayópan.
Encortinar. = Pagtábil sa mña solód, sa mña cadalánan, &c.
Encorvada. = Pagcabóctot, pagcabalicó, pagcabalíquig, pagcasócong, pagcasóctot, pagcacóob, pagcaticóbo, pagcadóa, pagcadocó, pagcaticóco.
Encorvadura. = Idem.
Encorvamiento. = Idem.
Encorvar. = Boctot. * Balíquig, balicó, socong, soctot, coob, ticó, ticobo, doa, docó. * Paglában, pagtábang, pagpalángga sa usa ca tauo labí nña sa lain nña tauo, sa oaláy catarónñan.
Encostradura. = Cogan.
Encovadura. = Pagsolód sa bisan onsa sa usa ca bohó con lanñob.
Encovar. = Idem. * Locop, sacop. * Tipíg. * Pagpahóbong sa bisan cansa.
Encrasar. = Pagespeso sa bisan onsa, sa tobig, sa vino, sa sabáo, &c.
Encrespador. = Capandáyan sa pagcólong sa bohóc.
Encrespadura. = Pagcacólong sa bohóc guican sa cahádloc, sa catàlao, sa cacógmat.
Encrespar. = Colong. * Pagbálod nña dagcó sa dagat. * Pagdagcó sa pagbíquil biquil sa mña cabobót-on sa mña táuo.
Encrestado. = Palábi balíhon.
Encrucijada. = Lugar nña pagasogátan ug pagacóros corósan sa mña dalan.
Encrudecer. = Pagpahílao sa bisan onsa. * Pagpasocó, pagpaligótgot.
Encruelecer. = Pagsámbag, pagpógos sa bisan cansa arón mabánñis sia ug mahímo ug mamomógos.
Encuadernar. = Pagípon, patíp-oc sa daghánan nña mña papel, nña pagtahíon ug pagabotánñan sa sapáo. * Paghósay, pagpahigála sa mña táuo nña hanagáoay.
Encubar. = Pagsolód sa vino, sa aguardiente, sa soca, &c., sa mña cuba. * Pagsolód sa mña táuo nña saláan oyámot sa usá ca coba, ubán sa usá ca manóc nña laqui, usá ca amó nña baye, usá ca iro ug usá co saoa, ug pagbalíbag canila sa tobig.
Encubertar. = Pagtábon sa bisan onsa sa mña panápton. * Pagtábon sa laoas sa bisan onsa nña icaságang sa mña pagbónal sa caóoay.
Encubierta. = Limbong, borhi.
Encubiertamente. = Sa pagcatinágo, sa limbong, sa pagcabódhi.
Encubridor. = Ang magatábon, ang díli magtóg-an sa hingbalóan, ang magacágon cagon sa mña saláan. * Cagon cagon.
Encubrir. = Pagtábon, paghílom, díli pagtóg-an sa hingbalóan. * Pagcágon cagon.
Encuentro. V. *Encontron.* * Paghisógat, paghitágbo, paghitábo, pagcahibálag.
Encuitarse. = Pagyógot, pagmíñgao, pagsáquet.
Encumbrado. = Hatáas, halángdon.
Encumbramiento. = Pagcatáas, cataáson, guitáson.
Encumbrar. = Pagósoag, pagbótang sa itáas. * Paghátag sa bisan cansa sa maáyong donñog, tonñód sa cahímtang con opicio nña mahál ug bilídhon. * Pagpalábi labi.
Encunar. = Pagcólan sa báta sa iang higdáan.
Encurtir. = Paggámos sa mña sile ug bisan onsa nña otána, paghólom sa soca.
Enchancletar. = Pagsinelàs, pagbísti sa mña sapín sa díli isóol ang tiil dapit sa ticód.
Encharcarse. = Pagtóbig, pagdánao sa bisan onsang lugar, paglónop.
Endeble. = Malóya, ang oalay cosóg ug gahóm, mahóyang.
Endecha. = Pagcanta nña minñàuon caáyo nña anñay lamang sa mña hintúngdan sa mña minatáy.
Endechar. = Pagcanta ug mamíñgao cááyo sa pagdómdom sa mña minatáy. * Pagyógot, paggóol, pagsobó, pagmíñgao.
Endemoniado. = Guiyáoa yaoàan, ang guisódlan sa yaoa. * Táuo nña daótan oyámot, nña macadàot sa obán.
Endentado. = Bisan onsa nña may nñipon, guinting guinting.
Endentar. = Pagpahaánñay sa usà ca botang sa lain nña botang.
Endentecer. = Pagsógod sa pagtoróc sa nñipon.
Enderezadamente. = Sa pagcaláctod, sa pagtól-id.
Enderezado. = Ang macapólos, ang moánñay.
Enderezador. = Ang maàlam maghópot, magalíma sa balày, ug ang macasóhay sa díli maáyo, sa nagobót.
Enderezamiento. = Pagcatól-id, pagcatános sa nabalíquig.
Enderezar. = Tol-id, tanos, lactod. * Paghópot, pagalíma ug maáyo sa bisan onsa. * Paghósay sa nabóloc, sa nagobót. * Pagsáoay, pagbárlong. * Págándam, pagtagána. * Pagdáyan dayan. * Pagtóyo sa bisan onsa. * Toyod, toihácao, toyhad. * Libárot, baliácag.
Endiablada. = Dola nña pagaboháton sa mña táuo nña nagacayáoa sila sa ilang pagbistí, nanagbóloc ug nagabánha sila caáyo.
Endiabladamente. = Sa pagcadaótan, sa pagcanñíl-ad.
Endiablado. = Malágsot, daótan, mangíl-ad oyámot, ang macadáot.
Endiosamiento. = Pagpalábi labi, pagparàyeg nña labí sa casaránñan.
Endiosar. = Pagbótang, pagíla sa bisan cansa sa pagcadios. * V. *el anterior.*
Endoblado. = Hayop, nati nña magasóso sa iang mahán ug sa lain carnero nña baye.
Endosar. = Paghátag sa lain sa papel nña mahál, arón modáoat sa salapí nña guisólat sa maong papel.
Endrina. = Sirioelas nña ihálas, sa España.
Endrino. = Cahoy nña mobónña sa sirioelas nña ihálas.
Endulzar. = Pagtám-is sa bisan onsa. * Pagpatigáyon arón mahímo nña antóson ang mña calisdánan ug mña cahágo.
Endurar. = Paghínay hinay sa paggasto, pagdolodaginot. * Pagántos, pagáco, pagílob. * Pagbáyan bayan sa bisan onsa nña quinahánglan nña pagboháton.

Digitized by Google

Endurecer. = Paggáhi, pagpatíga, pagpaquínol sa bisan onsa. * Pagpabáscog sa laoas arón dili padáog sa pagbóhat, sa mg̃a cahágo ug mg̃a calisdánan. * Pagpasocó, pagpaligótgot. * Pagbáng̃is, pagáyad sa pagpoáng̃od, sa calóoy.

Endurecimiento. = Pagcagáhi. * Pagcabáng̃is, pagcaoaláy calóoy.

Enebrar aguja. = Tanóg.

Enemiga. = Domót, daótan ng̃a pagbóot.

Enemigamente. = Sa pagcadaótan ng̃a bóot, sa domót.

Enemigo. = Aoay, caáoay, contra, batoc. * Ang may daótan ng̃a pagbóot sa isigcatáuo con sa isigcaing̃on.

Enemistad. = Daótan ng̃a bóot, pagcaáoay, dili pagóyon, dili pagáng̃ay sa mg̃a cabobót-on sa mang̃a táuo, cabíquil sa boot.

Enemistarse. = Pagáoay.

Energía. = Pagcasingcámot, pagbóhat sa bisan onsa sa tinóyo caáyo.

Enérgicamente. = Sa minatúod, sa tinóyo, sa masingcámot.

Enérgico. = Ang magabóhat sa minatùod, sa tinóyo caáyo, sa masingcámot.

Energúmeno. = Táuo ng̃a guisódlan sa yaoa.

Enero. = Enero, ang nahaónang bolan sa tagsa ca túig.

Enervar. = Pagmalóya, pagcóha sa cosóg, sa gahóm.

Enfadadizo. = Táuo ng̃a masáyon masocó, manoyó, mabaláca.

Enfadar. = Socó, panoyó, baláca. aquig.

Enfado. = Casocó, caligótgot, caáquig, pagpanoyó cabaláca.

Enfadoso. = Ang macasocó, macapanoyó, macaligótgot.

Enfaldar. = Paghípos, paglólho sa mg̃a saya, quimon, oas oas.

Enfardar. = Pagbóhat sa mg̃a pardo, sa mg̃a potus, pagpótus.

Enfardelador. = Ang nagabáat sa mg̃a potus sa paglólan sa mg̃a sacayán.

Enfardeladura. = Paghípos sa mg̃a manggad sa mg̃a fardo, sa mg̃a potús. * Pagpótus.

Enfardelar. = Pagpótus, paggáma sa mg̃a pardo.

Enfático. = Polong ng̃a may hintóngdan ng̃a dagcó, ug ang táuo ng̃a mamólong sa maong polong, ng̃a may tuyong dagcó.

Enfermar. = Saquét, pagmalóya.

Enfermedad. = Casaquét, caól-ol, calúya.

Enfermería. = Baláy con lugar ng̃a pagabotáng̃an ug pagahipósan sa mang̃a masaquét.

Enfermero. = Táuo ng̃a magabántay, magahópot ug magaalíma sa mg̃a masaquét. * Lugar ng̃a salaquéían. * Malóya.

Enfervorizar. = Pagpaísog.

Enfielar. = Pagtárong sa mg̃a timbáng̃an, songcad.

Enfilar. = Pagtaláy, pagtaláytay.

Enfitéusis. = Paghátag sa usá ca táuo sa lain ng̃a táuo sa iyang yota, sa baláy, &c., arón baydan sia sa salapí ng̃a guisabótan nila, ug arón macóha sa polós sa baláy, sa yota, &c., ang táuo ng̃a nagaábang.

Enfiteuta. = Ang táuo ng̃a may catongdánan sa pagbáyad sa abang sa yota, sa baláy, &c., ng̃a guiabáng̃an nia sa tagía ng̃a nagapaábang canía.

Enfitéutico. = Bisan onsa ng̃a guipaábang sa lain.

Enflaquecer. = Pagnioang, paglóya.

Enflaquecidamente. = Sa pagcanioang, sa pagcalóya.

Enflaquecimiento. = Canioang, calóya.

Enflechado. = Ang bosog ng̃a guitaólan sa paná.

Enfrascar. = Pagbótang sa vino, sa tobig, &c., sa mg̃a frasco, sa mg̃a boteya. * Paglacát, pagtála sa mg̃a casolópan. * Pagbóhat sa bisan onsa sa tinóyo caáyo, sa masingcámot.

Enfrenador. = Ang magatáod sa preno sa mg̃a mananáp.

Enfrenar. = Pagtáod, pagpatáng̃ag sa preno sa mg̃a mananáp.

Enfrente. = Sa atobáng̃an, sa atbang.

Enfriadera. = Sorlánan ng̃a pagabognáoan sa bisan onsa ng̃a ilímnon.

Enfriadero. = Lugar ng̃a pagabognáoan sa bisan onsa.

Enfriador. = Idem. * Ang magapabógnao ug macabógnao.

Enfriamiento. = Pagcabógnao.

Enfriar. = Bognao, tognao. * Paginádlao.

Enfundar. = Pagsolód sa bisan onsa sa iang punda, sa iang postánan. * Pagponó, pagdásoc.

Enfurecer. = Socó, ligótgot, baláca, panoyó, pagpalábi labi. * Paghorós sa hang̃in, paggobót, pagbálod ng̃a dagcó sa dagat.

Enfurruñarse. = Socó, baláca, bagólbol, bagótbot.

Engace. = Pagcalang̃áquit sa usá ca botang sa lain ng̃a botang.

Engaitador. = Bacácon, malilímbong, malimbóng̃on.

Engaitar. = Pagálam alam sa bisan cansa, pagpógos canía sa mg̃a polong ng̃a malómo, arón magabóhat sa díli onta boot magbóhat.

Engalanar. = Pagtahóm, pagdáyan dayan sa bisan onsa, pagányag, pagníndot.

Engallado. = Matól-id, matárong.

Enganchador. = Ang magacáo-it sa bisan onsa.

Enganchamiento. = Pagcacáo-it. * Ang salapí ng̃a ihàtag sa bisan cansa, arón mosolód sa pagcasoldados.

Enganchar. = Pagcóha sa bisan onsa sa cao-it. * Pagálam alam sa bisan cansa, arón mosolód sa pagcasoldados, ug arón magabóhat sa lain ng̃a bohat.

Enganche. V. *Enganchamiento.*

Engañabobos. = Ang bacácon, ang magalímbong sa mg̃a táuo ng̃a cabos, ng̃a oaláy quinaádman.

Engañadizo. = Ang masáyon masayóp, ang masáyon limbóng̃an.

Engañador. = Bacácon, ang magalímbong, ang magaólo olo.

Engañante. = Idem.

Engañar. = Paglímbong, pagólo olo. * Pagsayóp, pagpasayóp.

Engañifa. = Limbong ng̃a guipacaíng̃on ng̃a macapólos.

Engaño. = Bacac, limbong. * Sayóp.

Engañosamente. = Sa bacac, sa limbong. * Sa pagcasayóp

Engañoso. = Ang macalímbong. * Ang magapasayóp.

Engarabatar. V. *Enganchar* hasta *pagálam.* * V. *Encorvar.*

Engarabitarse. = Pagsáca sa itáas.

Engarbarse. = Pagtógdong, pagbátog sa mg̃a langgam sa mg̃a lugar ng̃a labing hatáas.

Engarbullarse. = Sacót, boloc, gobót.

Engarce. = Pagcatóhog.

Engargantar. = Pagsolód sa bisan onsa sa totónlan.

Engaritar. = Paglíg-on sa mg̃a cota sa pagbóhat sa mg̃a lantáoan, mg̃a balsarte, &c.

Engarrafar. = Pagcóbot, pagcóyot, pagcópot sa mabáscog sa bisan onsa.

Engarzador. = Ang magatóhog.

Engarzar. = Pagtóhog.

Engastar. = Paglobóng sa mg̃a batóng mahál, sa mg̃a motia, &c., sa salapí, sa boláoan, &c.

Engatado. = Táuo ng̃a tampalásan, caoatán, maninicás, mang̃ang̃áhas.

Engatar. = Pagálam alam sa paglímbong.

Engatusar. = Pagálam alam sa pagdáng̃at sa guitóyo.

Digitized by Google

Engazar. V. *Engarzar.*
Engendrador. = Ang magalíoat, ang magapasímcom. * Ang magagáma, macahímo ug magabóhat sa bisan onsa.
Engendrante. = Idem.
Engendrar. = Paglíoat sa isigcaíngon. * Pagbóhat, paggáma, paghímo.
Engendro. = Ang báta con mananáp sa dihá pa sa tian sa inahán. * Táuo con mananáp nga guiánac sa díli hingpit. * Báta nga condátan, sa daótan nga batásan, sa malágsot nga cagaoían.
Engibar. = Pagbóctot sa bisan cansa.
Engolfar. = Pagsolód sa sacayán sa dagcóng lauod.
Engolondrinarse. = Pagpalábi labi.
Engolosinarse. = Pagánad sa bisan onsa. * Paghigógma, pagíbog, pagpanghináot.
Engolletado. = Palábi labíhon.
Engolletarse. V. *Engolondrinarse.*
Engomar. = Pagdíhog sa tagoc sa bisan onsa.
Engordar. = Pagtámboc, pagsópang. * Pagláming sa mga mananáp.
Engorro. = Samoc, casamócan, caolángan.
Engorroso. = Ang macasámoc, ang macaólang.
Engrandecer. = Pagpadagcó, pagsómpay sa bisan onsa. * Pagdáyeg. * Pagósoag sa bisan cansa, tongód sa opicio con cahímtang nga ibátag canía.
Engrandecimiento. = Pagcadagcó, pagcatáas.
Engranerar. = Paghípos sa homáy, sa maís, &c., sa pensa, sa pananódlan, sa tangcal.
Engranujarse. = Pagtoróc sa mga hobág, mga talóbig, mga gasdi.
Engrasar. = Pagbótang sa tamboc sa bisan onsa. * Pagdíhog sa tamboc.
Engredar. = Pagdíhog sa bisan onsa sa yota nga guingálan ug greda.
Engreimiento. = Pagpalábi labi. * Pagcaángay sa laoas. * Pagdáyan dayan sa bisti.
Engreir. = Paghátag sa bisan cansa sa cahigayónan arón magapalábi labi, arón tomóbag sa mga masíngcang polong. * Pagparáyeg nga guilabíhan. * Pagdáyan dayan sa maáyo sa laoas ug sa mga bisti
Engrescar. = Pagpaáoay sa obán.
Engrosar. = Pagdagcó sa bisan onsa, pagdághan, pagdógang. * Pagtámboc, pagsópang.
Engrudar. = Pagdíhog, paghílog sa bisan onsa sa atóle.
Engrudo. = Atóle.
Enguijarrar. = Pagpahaángay sa mga batóng malíngin sa mga cadalánan.
Enguizgar. = Paghópo, pagsámbag.
Engullir. = Paglámoy.
Engurruñarse. = Pagmíngao, pagsobó.
Enharinar. = Pagtábon, pagdíhog sa bisan onsa sa binócboc.
Enhastiar. = Pagsóm-ol. * Pagalingása. * Pagpasocó.
Enhebrar. = Pagtóhog sa hilo, sa igagáma, &c., sa matá sa dagom. * Pagsómpay sa mga soguílon ug sa mga casangpotánan. * Tanód, tanóg.
Enhenar. = Pagtábon sa bisan onsa sa dagámi nga laya.
Enhervolar. = Pagbótang sa hiló sa bisan díin, pagdíhog, sa mga cales, mga bangcao, &c., sa mga dogá sa mga cahoy ug tanóm nga macahiló.
Enhestar. = Pagósoag, pagbánggon, pagpatíndog sa bisan onsa.
Enhilar. V. *Enhebrar.* * Pagtóhog. * Paghósay ug maáyo sa mga polong nga ibótang sa mga solat, somála sa tuyo sa nagasólat. * Pagpatigáyon sa maáyo arón macóha ug madángat ang guitúyo.
Enhornar. = Pagsolód sa bisan onsa sa horno arón malóto.
Enhuerar. = Pagpabáog sa mga itlog.
Enigma. = Tigmo, balaybay.
Enigmático. = Ang malisód sabóton ug toquíbon.
Enjabonar. = Pagcasába sa mga polong nga maháit.
Enjalbegar. = Pagpotí sa mga bongbong sa apog, sa yeso con sa yota nga patíon.
Enjambre. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga putiócan con sa bisan onsa.
Enjarciar. = Pagtáod, pagbótang sa mga jarcia, sa mga pisi nga icalig-on sa mga talároc sa manga sacayán.
Enjaular. = Pagbilánggo, pagsolód sa bisan cansa sa jalua, sa solód sa tangcal.
Enjergar. = Pagsógor ug pagdáyon sa bisan onsa nga holosáyon.
Enjoyar. = Pagdáyan dayan sa bisán onsa sa manga hias. * Paglobóng sa mga motia ug mga batóng mahál sa salapí, sa boláoan, &c.
Enjuagadientes. = Ang tubig nga isolód sa bába nga ilimógmog.
Enjuagadura. = Pagcahógas. * Hinógas.
Enjuagar. = Limógmog. * Log-ó, hináonao, hilimasáo, sao sao, hogas. * Honal.
Enjuagatorio. = Pagcalimógmog. * Pagcahógas, pagcalog-ó, pagcahináonao, pagcasáo sao. * Pagcahónal.
Enjuague. = Tubig, vino, &c., nga icalimógmog, igahógas, icalog-ó, ihónal. * Pagpatigáyon sa hilóm, sa tinágo, arón madángat ang tuyo nga guihóna húna. * Ang vaso ug ang iang sanggáan nga guitagána sa paglimógmog.
Enjugador. = Ang nagamalá, nagaogá, nagadángdang, nagadángca.
Enjugar. = Malá, ogá. * Dangdang, dangca. * Pagpáhid sa singót sa mga lohá, con sa tobig nga guican sa olan, sa pagcalígo, &c.
Enjuiciar. = Paghósay sa mga hocmánan sa bisan onsa, arón pagahócman samála sa catarónngan, paghócom, pagsentencia.
Enjulio. = Cahoy nga malíngin nga guibalábag, ug nga pagabodbóran sa holog sa mga halábian ug sa hinábol na, borbódan.
Enjundia. = Tamboc sa mga langgam ug sa obán nga mga mananáp.
Enjundioso. = Ang may daghánan nga tamboc.
Enjunque. = Ang lulan nga mabóg-at nga ipahamótang sa ilálom sa obán nga mga lolan sa manga sacayán.
Enjutez. = Pagcamalá, pagcaogá.
Enjuto. = Manioang, manípis.
Enlace. = Pagcalangáquit, pagcahiósa, pagcacaobánan. * Pagcamíño.
Enlaciar. = Paglayá sa bisan onsa.
Enladrillado. = Salog con dalan nga guibotángan ug guipaangáyan sa mga ladriyo.
Enladrillar. = Pagtáod, pagángay sa mga dalan ug mga salog sa mga ladriyo.
Enlazable. = Ang masáyon malangáquit.
Enlazamiento. V. *Enlace.*
Enlazar. = Paglangáquit, pagbáat sa usá ca botang sa lain nga botang.
Enlenzar. = Pagsápao sa panápton nga potíon sa manga bohat sa cahoy, sa pagtábon sa mga lotac.
Enligarse. = Pagpílit sa langgam sa guibótang arón mapílit sia.
Enlodadura. = Pagcahógao sa yánang, sa yota, sa lapoc.
Enlodar. = Pagdíhog, paghílog sa bisan onsa sa pisac, sa lapoc, sa yota nga mahágcot.
Enloquecer. = Pagbóang, pagoalá sa boot. * Pagóndang sa pagbónga sa mga cahoy.

Digitized by Google

Enloquecimiento. = Pgcabóang pagcaoalá sa boot.
Enlosado. = Salog ñga guibotánñgan sa mañga bató ñga guisápsap ug guipadápat ug maáyo.
Enlosar. = Pagtábon, pagsápao sa bisan onsang lugar sa mñga bató ñga guipadápat ug maáyo.
Enlucir. = Pagpotí sa mñga bongbong sa apog con sa yeso. * Paghínis, pagpasínao sa salapí, sa mañga hiñganiban, &c.
Enlustrecer. = Idem, desde *paghínis.*
Enlutar. = Pagbaláta.
Enllentecer. = Pagpahómoc sa bisan onsa.
Enmaderamiento. = Bisan onsa ñga bohat sa cahoy, ug ang bohat ñga guitabónan sa mñga cahoy con mañga papán.
Enmaderar. = Pogtáod sa mñga cahoy ñga quinahánglan sa mñga atóp sa mñga baláy, mñga Singbahán, mañga cota, &c.
Enmagrecer. = Pagpaníoang sa bisan cansa, pagoalá sa catámboc.
Enmantar. = Paghábol, pagtábon sa habol sa bisan onsa. * Pagyógot, pagmíñgao, pagsobó.
Enmarañar. = Gobót, bolcc, sacót.
Enmararse. = Pagbólag sa sacayán sa pilio ug pagdólong sa lauod.
Enmaridar. = Pagbána, pagmíño sa babáye, pagdáoat sa bana.
Enmarillecerse. = Paglálag, paglospád, paglopsád.
Enmaromar. = Pagbáat sa bisan onsa sa mñga pisi, sa mñga lobid ñga dagcó.
Enmascarar. = Pagtábon sa nauong, sa nauong nauong ñga binóhat sa panápton, sa papel, &c.
Enmelar. = Paghilog, pagdihog sa bisan onsa da dogos. * Paggáma sa dogos sa mñga patiócan. * Pagtám-is sa bisan onsa.
Enmendacion. = Pagcasáoay, pagcabárlong.
Enmendadamente. = Sa pagcahingpit, sa pagcatóman, sa pagcaígo.
Enmendador. = Ang nagasáoay, ang nagabárlong.
Enmendar. = Barlong, saoay.
Enmienda. V. *Enmendacion.*
Enmocecer. = Pagbálic sa cosóg sa pagcabáta.
Enmohecer. = Pagagóp-op.
Enmollecer. = Pagpahómoc.
Enmudecer. = Pagpahílom, paghílom, díli pagtíñgog, pagmáma, pagoalá sa tiñgog.
Ennoblecer. = Pagbóhat sa dagcóng táuo sa bisan cansa, paghamíli. * Paghátag sa maáyong doñgog ug ñgalan.
Enojadamente. = Sa casocó, sa cabaláca, sa pagpanoyó.
Enojadizo. = Ang madalí masocó, mabaláca, manoyó.
Enojar. = Pagpasocó, pagpanoyó.
Enojo. = Casocó, pagpanoyó, cabaláca, capoñgót.
Enojosamente. V. *Enojadamente.*
Enojoso. = Ang nacasocó.
Enorme. = Dagcóan oyámot, dagcúay.
Enormemente. = Sa pagcadagcó.
Enormidad. = Cadagcó, cadacóon ñga guilabíhan.
Enquiciar. = Pagtáod, pagbótang, pagpahaáñgay sa tacop, sa talambóan, sa iang quicióhan, sa pagalisóan nia.
Enquillotrarse. = Pagpadáyeg, pagpalábi labi. * Paghigógma, pagmoral sa babáye.
Enramada. = Pagdáyan dáyan ñga pagaboháton sa mñga sañgá sa mñga cahoy, atop atop ñga pagatocólan sa mñga sañgá sa mñga cahoy, arón landóñgan ug bisan onsang lugar.
Enramar. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa lugar sa mñga sañgá sa mñga cahoy.
Enranciarse. = Pagpán-os, pagbánghao.
Enrastrar. = Pagtóhog sa bisan onsa.
Enredadera. = Balágon.
Enredador. = Condatán, táuo ñga malíhoc caáyo, ñga díli maálam magpoyó, ñga díli mahamótang. * Táuo ug bacácon, ñga magadála dala sa luyo ug sa luyo sa mñga soguilon, arón managaóay ang obán ñga mñga táuo, tabían.
Enredar. = Pagtáctac sa mñga sahid, sa mñga anod, ug sa obán pa ñga mñga panagátan, sa dagat con sa mñga sobá. * Paggobót, pagbóloc, pagsácot. * Pagcóndat, pagósic, pagdóla. * Pagdála dala sa mañga soguilon arón managáoay ang mñga táuo. * Paglisód, pagólang, pagbótang sa mñga cacolían sa bisan onsa ñga pagaboháton ug pagahosáyon. * V. *Amancebarse.*
Enredo. = Cagobót, cabóloc, pagcasácot. * Pagcacóndat, pagcaósic, pagcadóla. * Bacac sa pagpabíquil biquil sa mñga cabobót-on sa mñga táuo. * Calisód, cacolían, caolánñgan.
Enredoso. = Ang may cacolían, ang guibótanñgan sa mñga caolánñgan, sa mñga casamócan.
Enrehojar. = Pagbóhat sa mñga dahon ñga manípis sa talo ñga pagapotíon.
Enrejado. V. *Celosía.*
Enrejar. = Paglibót pagálar sa mñga cahoy, mañga caoáyan con mñga pothao sa bisan onsang lugar.
Enriquecedor. = Ang magapaaronáhan sa lain.
Enriquecer. = Pagpaaronáhan sa bisan cansa, pagpatigáyon, paglábau, pagtábang canía arón masalapían sia. * Pagbóhat ug maáyo, pagpañguíta sa masíngcámot, arón motòbo ang pohónan, ang salapí. * Pagdáyan dayan, pagdógang sa pagcamahál.
Enriscado. = Lugar ñga cabatóhan, capangpánñgan.
Enriscar. = Pagbótang sa bisan onsa sa hatáas caáyo. * Pagsolód sa bisan cansa sa lugar ñga cabatúhan ug capangpánñgan.
Enristrar. = Pagándam sa bangcao sa pagsámar, sa pagsóntoc, sa pagsócol. * Paglacát sa bisan díin sa dalan ñga lactod. * Pagtóltol, pagtóman sa bisan onsa ñga macóli onta ñga pagatoltólan ug pagatománon.
Enristre. = Pagholót sa bangcao.
Enrizamiemto. = Pagcacólong.
Enrobrescido. = Ang matíga ug malíg-on caáyo.
Enrobustecer. = Pagpadagcó, pagpalíg-on, pagpasópang, pagpacosóg sa bisan onsa.
Enrodar. = Pagcastigo sa saláan sa pagbalí canía sa mñga bocóg sa mñga bocton ug sa mñga paa.
Enrodelado. = Ang guisangcápan sa calásag, ang nañgalásag.
Enrojar. = Pagtína sa color ñga mapolá polá, molomalágom.
Enromar. = Pagpíslat. * Pagdáya, pagsómpo, pagsóngpo.
Enrona. = Pagcadághan, cadaghánan sa mñga bató, apog, mñga tesa, &c., ñga biniáan sa mñga bóhat ñga cota.
Enronquecer. = Pagpágao.
Enronquecimiento. = Capágao.
Enroscadamente. = Sa pagcabalálao, sa pagcalácon.
Enroscar. = Balálao, lacon, bacólong, licos, bodbod, balólon, baligcoló, bolórbod, balicótcot, quibícob.
Enrubiar. = Pagbolágao.
Ensabanar. = Pagtábon sa habol.
Ensacar. = Poghípos, pagsolód sa bisan onsa sa mañga poyo poyong dagcó.
Ensalada. = Otan ñga pagasáctan sa asín, sa soca ug sa lana. * Pagcasácot sa mñga botang ñga nagacaláin lain ug ñga oaláy paghiósa.
Ensaladilla. = Mñga matám-is ñga nagacaláin lain. * Mñga batóng mahál ñga nanagcaláin lain ñga guipanaglobóng sa mñga hias.

Digitized by Google

Ensalmador. = Ang maghihílot, ang may opicio sa pagpaghióli sa logar sa mg̃a bocóg ng̃a nalisá. * Ang magasàcot sa mg̃a polong ng̃a oaláy cahológan, ang bacácon sa pagtámbal sa mg̃a masaquét.

Ensalmar. = Pagpahaóli sa lugar sa mg̃a bocóg ng̃a nalisá. * Paggámit sa mg̃a polong ng̃a oaláy hingtóngdan sa pagtámbal sa mg̃a masaquét.

Ensalmo. = Pagtámbal ng̃a bacácon ug ng̃a ang̃ay sa mg̃a dioatáhan, ng̃a pagaobánon sa mg̃a polong ug mg̃a pagámpo ng̃a oaláy híngtóngdan ug cahológan, ug sa mg̃a tambal ng̃a díli onta macaígo.

Ensalobrarse. = Pagbálhin sa tobig sa pagcaguioánon, pagtayám sa tobig.

Ensalzador. = Tigdáyeg, tigológ, ang magadáyeg, ang magaológ.

Ensalzamiento. = Pagcadáyeg, pagcaológ.

Ensalzar. = Ológ, dayeg, dayao.

Ensamblar. = Pagpahiósa, paglang̃áquit sa mg̃a bahin sa cahoy ng̃a icabóhat sa bisan onsa ng̃a bohat.

Ensancha. = Pagpaságad sa bisan cansa arón magatóman sa iang caogalíngon ng̃a pagbóot.

Ensanchador. = Ang magapadagcó, ang magapahalagpád.

Ensanchar. = Dagcó, halagpád.

Ensanche. = Pagcalagpád, pagcadagcó. * Pagcaháoay. * Pagcasángcad sa mg̃a saya ug mg̃a bisti. * Ang bahin sa panápton, sa bisti ng̃a ihípos ug pipilóon sa mg̃a tinahían, arón bohían con boot ng̃a halápdon ang maong bisti.

Ensandecer. = Pagbóang panghóng̃og, pagbóng̃og.

Ensangrentar. = Pagdogó. * Paginit caáyo sa húna húna sa mg̃a tàuo ng̃a nanaglális ug nagabolobásol sa ilang soguílon. * Pagbáng̃is caáyo, paghúna húna sa pagdáot sa isigcatáuo.

Ensañar. = Pagisog, pagpong̃ót.

Ensartar. = Tohóg. * Pagpamólong sa oaláy cahosáyan.

Ensayador. = Ang magasólay, ang nagaána ana, ang nagasána sana.

Ensayar. = Solay, ana ana, sana sana. * Pagtóyo.

Ensayo. = Pagcasólay, pagcaána ana, pagcasàna sana, pagtóyo.

Ensebar. = Pagdíhog sa bisan onsa sa sebo, sa tamboc sa mg̃a mananáp.

Enselvado. = Logar, yota ng̃a nasolóp, ng̃a guitórcan sa mg̃a cahoy.

Ensenada. = Looc.

Ensenar. = Pagbótang, pagtípig, pagsócsoc sa doghan sa bisan onsa. * Pagsolód sa sacayán sa looc.

Enseñador. = Ang nagatódlo, magtotóon.

Enseñanza. = Pagtolón-an.

Enseñar. = Toon, torlo. * Pagpaháyag, pagpadayág, pagpaquíta sa bisan onsa. * Pagánar sa bisan onsa, pagsolód sa batásan.

Enseño. V. *Enseñanza.*

Enseñorear. = Pagbóhat sa bisan cansa ug agálon sa bisan onsa, sa usá ca provincia, longsod, &c. * Pagbóot.

Enserar. = Pagtábon, pagpótos sa mg̃a baníg sa bisan onsa.

Enseres. = Mg̃a manggad, mg̃a casangcápan, mg̃a capandáyan, &c.

Ensillado. = Ang cabayo ng̃a linopiácan, ng̃a may lopiac sa bocó bocó.

Ensilladura. = Ang bahin sa laoas sa cabayo, &c., ng̃a pagabotáng̃an sa siya.

Ensillar. = Pagsiya sa cabayo, &c.

Ensoberbecer. = Pagpalábi labi. * Paggobót, pagbálod ug dagcó sa dagat.

Ensogar. = Pagbáat sa lobid sa bisan onsa. * Pagsápao, pagpótus sa lobid sa mg̃a boteya ug mg̃a frasco.

Ensopar. = Paghólom sa tinápay sa vino, sa aguardiente, &c.

Ensordecer. = Pagbong̃ól, pagoalá sa idolóng̃og. * Paghílom, díli pagtíng̃og.

Ensordecimiento. = Pagcabong̃ól.

Ensortijamiento. = Pagcacólong sa bohóc con sa bisan onsa pa.

Ensotarse. = Paghóbong sa solóp.

Ensuciador. = Ang magapahúgao.

Ensuciar. = Paghógao, pagbóling, hamos, homig, domis, sagbot, linghot. * Paghógao, pagbóling sa calág ug sa dong̃og sa mg̃a salá ug sa batásan ng̃a mang̃íl-ad. * Pagcalíbang, pagcaólo sa calsones con sa mg̃a saya.

Entablado. = Salog ng̃a tinócod sa mg̃a papán.

Entabladura. = Pagtócod sa salog sa mg̃a papán.

Entablamiento. = Atóp sa mg̃a baláy nga tinócod, binóhat sa mg̃a papán.

Entable. V. *Entabladura.*

Entablar. = Pagtábon, paglibót, paglócop sa bisan onsang lugar sa mg̃a papán. * Pagsógod sa bisan onsa ng̃a bohat.

Entablillar. = Laqui laqui.

Entalegar. = Pagsolód, pagtípig sa bisan onsa sa mg̃a poyo poyo, sa mg̃a pontél.

Entallar. = Paglíloc sa dagoay ng̃a nagacaláin lain sa mg̃a cahoy, mg̃a pothao, mg̃a tombága, &c. * Pagáng̃ay con díli pagáng̃ay sa bisti ng̃a guibísti sa mg̃a táuo.

Entallecer. = Pagódlot sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm.

Entapizar. = Pagtábon sa bisan onsa sa mg̃a panápton.

Entarascar. = Pagbótang sa mg̃a dayan dayan ng̃a guilabíhan sa bisti sa mg̃a táuo.

Entarimado. V. *Entablado.*

Entarimar. = Pagtábon sa salog sa mg̃a papán.

Ente. = Bisan onsa ng̃a may pagcamáo. * Bisan onsa ng̃a may pagcamáo sa húna búna lamang sa mang̃a táuo. * Ang tacós nga pagacatáoan.

Enteco. = Táuo ng̃a masaquéton, salaquétan, maleyáhon.

Entelerido. = Ang guitaquígan, ang guitógnao caáyo. * Ang nahádloc ug guiábot sa cacógmat.

Entena. = Cahoy ng̃a hatáas ng̃a guitaólan ug guibitáyan sa layág ng̃a guing̃álan ug latina, sa mang̃a sacayán.

Entenado. = Hináblos.

Entendederas. = Ihibaló, salabótan.

Entendedor. = Ang maálam, ang mosabót, ang mahibaló, masabóton.

Entender. = Habaló, alam, sabot, hona hona, boot.

Entendidamente. = Sa caálam, sa dagcóng paghibaló, sa dagcóng paghúna húna, sa salabótan, sa pagcaboótan.

Entendido. V. *Entendedor.* * Boótan, quinaadmánon, mang̃ialáman, maálam ng̃a táuo.

Entendimiento. = Ihibaló, boot.

Entenebrecer. = Pagng̃ít ng̃it.

Enteramente. = Sa pagcatóman, sa pagcahíngpit.

Enterar. = Asoy, sayod, toon, todlo.

Entereza. = Pagcatibúoc, pagcabóg-os, pagcatóman, pagcahíngpit. * Calig-ónan, pagcaólay.

Enterizo. = Ang natibúoc.

Enternecer. = Pagpahómoc. * Pagcalóoy, pagpoáng̃od, paghinóclog.

Enternecidamente. = Sa pagcapoáng̃od, sa pagcalóoy, sa pagcahinóclog.

Enternecimiento. = Calóoy, poáng̃od, hinóclog.

Entero. = Tibúoc, toman, híngpit. * Bog-os, olay. * Ang táuo con mananáp ng̃a díli hibótan. * Matárong. * Matámboc, sa maáyong laoas.

Digitized by Google

Enterrador. = Maglolobóng, ang magalobóng sa mañga minatáy.
Enterrar. = Lobóng.
Entesar. = Pagpalíg-on, pagpacosóg sa bisan onsa.
Entibiar. = Paginádlao sa bisan onsa ñga ilímnon, sa vino, tubig, &c. * Pagpogóng, pagpahínay sa mañga cailibgon.
Entidad. = Ang macahímo sa pagcamáo sa bisan onsa. * Bisan onsa ñga mahál, ñga bilidhon ñga tacós pagatágdon.
Entierro. = Lobóng, paglobóng. * Lobóñgan, lolóbñgan. * Mga táuo ñga moobán sa laoas sa mga minatáy sa paglobóng canila.
Entigrecerse. = Pagsocó, pagpanoyó, pagáquig, pagcabaláca, pagligótgot, pagponñgót.
Entintar. = Paghógao, pagdómis sa bisan onsa sa tinta. * Pagtína.
Entiznar. = Pagbóling. * Pagdáot sa donñgog, sa maáyong ñgalan.
Entoldamiento. = Pagtáod sa mga tóldo sa mga panápton ug sa bisan onsa, sa paglándong.
Entoldar. = Idem. * Pagtábil. * Pagpalábi labi.
Entonador. = Ang táuo ñga mocanta pagsógod ñga añgay sa pagcabótang sa nahasólat sa solpa, sa punto. * Ang magatóyoc sa mga galíñgan arón moábot ang hañgin sa órgano, sa pagcáblit na.
Entonar. = Pagcanta ñga añgay sa solpa, sa punto. * Pagpaháñgin arón matonóg ang órgano. * Pagsógod sa usá ca táuo sa pagcanta, arón managsonód ang obán. * Pagparáyeg, pagpalábi labi.
Entonatorio. = Libro ñga sinolátan sa mga sinógdan sa pagacantáhon, ñga añgay sa solpa, sa punto.
Entonces. = Niádto, niádtong tiempo, sa canhi.
Entonelar. = Paghípos, pagsolód sa bisan onsa sa bariles.
Entono. = Pagpalábi labi, paráyeg.
Entontecer. = Pagpahónñgog, pagpabónñgog.
Entontecimiento. = Pagcahónñgog, pagcabónñgog.
Entorchado. = Logás sa hilo con igagáma ñga guipóstan, guibodbódan ug guilibótan sa lain, sa boláoan con salapí ug tinóyoc toyoc arón malíg-on.
Entorchar. = Pagtóyoc, pagípon sa pila ca búoc ñga candela, sa pagbúhat sa usá lamang. * Pagbódbod, pagpótos sa logás sa hilo, igagáma, &c., sa lain, sa salapí, boláoan, &c.
Entornar. = Pagbótad sa tacop con talambóan sa dapit sa logar ñga pagasaráhan.
Entorpecer. = Pagpáol, pagbácol sa mga bahin sa laoas. * Pagbórong, pagbónñgog sa húna húna, sa boot. * Domo domo. * Binhod, banhod, quioi.
Entortadura. = Pagcabalíquig, pagcalicó.
Entortar. = Pagbalíquig, paglicó. * Pagbotá sa luyong matá, sa usà ca matá.
Entrada. = Sodlánan, solódlan, panonódlan, ganháan. * Pagsolód, ñga pagapiestáhan caáyo sa mga calongsódan, sa mga harí mga Obispo, mga ponóan ñga labí. * Pagcaábian, pagcahigála sa usá ca táuo sa lain ñga táuo.
Entradas del pelo en la parte superior de la frente. = Sooc sooc.
Entrambos. = Silang dohá, cameng dohá, quitang dohá, camong duhá.
Entrampar. = Paglít-ag. * Paglímbong sa mga polong ñga inálam alam. * Pagólang, pagsámoc, pagbótang sa mga cacolían, arón díli onta matóman sa guitóyo sa isigcatáuo. * Pagótang sa macadághan, sa masóbsob.
Entrante. = Ang mosolód.
Entraña. = Ñgatanán ñga anáa sa solód sa tian, sa laoas, ang atáy, ang baga, ang cásing cásing, &c. * Ang cahiládman sa yota con sa dagat. * Ang labíng halálom ug tinágo. * Pagbóot, cabobót-on, gaoi, cagaoían, batásan.
Entrañable. = Ang hinigógma caáyo, ang napílit sa cásing cásing.
Entrañablemente. = Sa dagcóng paghigógma, sa dagcóng boot, sa dagcóng pagpalángga.
Entrapajar. = Pagtábon, pagpótos sa bisan onsang bahin sa laoas sa pagtámbal sa mga samad.
Entrapar. = Pagboghó.
Entrar. = Solód. * Pagánñgay, pagpahaánñgay sa usá ca botang sa lain ñga botang. * Pagsógod sa bisan onsa. * Pagdámag, pagdósmog. * Pagápil, pagípon.
Entre. = Sa talioála, apil.
Entreabrir. = Pogolóabli sa mga tacop con mga talambóan.
Entreancho. = Panápton ñga díli halagpád ug díli osab haíctin.
Entrecano. = Bohóc con bonñgot, balahíbo, ñga bolobolágao ug molomapotí.
Entrecavar. = Pagcále sa ibábao lamang, díli halálom.
Entrecejo. = Ang lugar ñga calang sa talioála sa manñga quilay.
Entrecerca. = Ang lugar ñga calang sa talioála sa mga alad.
Entreclaro. = Ang masíhag sihag. * Ang molomalámdag. * Ang molomatín-ao, ang madayág dayág.
Entrecoger. = Capot, coyot, coha, dacop.
Entrecoro. = Ang lugar ñga calang sa mga Singbahán cutob sa coro hasta sa altal ñga panóan, mayor.
Entrecortadura. = Pagcapótol, pagcasí-si sa bisan onsa sa oalá mabólag ang mga bahin.
Entrecortar. = Pagpótol sa bisan onsa sa talioála, sa díli paglahóson, sa díli pagtibaoáson sa pagpécas, sa pagbólag.
Entrecubiertas. = Ang lugar ñga calang sa talioála sa mga junta, sa mga salog sa mga sacayán.
Entredicho. = Pagdilí, pagsógo arón díli boháton ug bisan onsa. * Castigo sa santa Iglesia sa pagdilí sa obán ñga mga cristianos ñga saláan sa obán ñga mga caposlánan ñga calágnon, espirituhánon.
Entredoble. = Panàpton ñga díli mabága ug díli opód mahínag.
Entrefino. = Ang díli dagcó, mabága, ug díli osáb magamáy, pino.
Entrega. = Paghátag, pagcatónol.
Entregador. = Ang mohátag, ang magatónol, magatócnol.
Entregar. = Hatag, tonol, tocnol, pagpadáoat. * Pagcógui sa bisan onsa sa minatúod, sa tinóod.
Entrego. V. *Entrega.* * Tampa, tampo.
Entrejerir. = Pagsácot sa usá ca botang sa lain ñga botang.
Entrejuntar. = Pagpadóol, paglañgáquit sa mga papán sa mga tacop ug mga talamboan sa ilang manñga marco.
Entrelazar. = Paglañgáquit, paghiósa, sa usá ca botang sa lain ñga botang.
Entrelistado. = Ang binódcan, ang binarlísan.
Entrelucir. = Pagdayág sa usá ca botang sa talioála sa obán ñga mga botang.
Entremedias. = Sa talioála, sa calang.
Entremes. = Dula ñga hicalatáoan.
Entremesear. = Pagtístis sa mga dola ñga hiñgalatáoan ug sa mga soguílon, sa mga pagcagóla.
Entremeter. = Pagsócsoc, pagsolód sa usá ca botang sa talioála sa obán ñga mga botang. * Paghilábot sa díli catongdánan.
Entremetido. = Mahilabtánon. * Ang mahilábot sa díli tacós ñga pahilábtan.

Digitized by Google

Entremetimiento. = Pagcahilábot.
Entremezclar. = Pagsácot, paggobót, pagbóloc.
Entremorir. = Pagdápit sa pagcatibáoas sa bisan onsa, con sa pagcapálong sa mga sogá.
Entrenzar. = Pagsalápid.
Entreoir. Pagdóngog sa bisan onsa nga guipamólong, sa oalá sabóton ug hingsáydan caáyo, alingat.
Entreparecerse. V. *Entrelucir*. * Pagtóngha sa bisan onsa, pagdayág.
Entrepernar. = Pagsócsoc sa paa sa usá ca táuo sa talioála sa mga paa sa lain nga táuo. * Ingon man opód sa tongód sa mga mananáp.
Entrepiernas. = Ang dapit sa solód sa bolog, quinabalat-ángan, quinásap-ángan.
Entrepuentes. V. *Entrecubiertas*.
Entrepunzadura. = Pagcangótngot, pagcaól-ol sa manga hobág sa oalá mangahinog.
Entrepunzar. = Pagngót ngot, pagól-ol sa mahinay.
Entrerenglonadura. = Ang guisólat sa talioála sa manga dalan sa guisólat nga daan.
Entresacar. = Pagpíli.
Entresijo. = Bisan onsa nga tinágo.
Entresuelo. = Pinoyánan sa talioála sa salog sa itáas ug sa silong.
Entresurco. = Ang yota nga calang sa talioála sa mga todlis.
Entretallar. = Paglíloc.
Entretejer. = Pagsácot sa panápton nga pagaháblon sa mga logás nga nagacaláin ug color, arón magacaláin opód ang mga labra con mga dagoay.
Entretela. = Ang panápton nga binótang sa talioála sa mga bisti ug sa mga sapao.
Entretenedor. = Ang macalíngao, magapalíngao, magapalipat, magapalángan langan.
Entretener. = Pagpalíngao, pagpalángan langan, pagpalipat, pagpalipay.
Entretenido. = Matístis, malipáyon.
Entretenimiento. = Ang macalipat, macalíngao, icalipay.
Entreuntar. = Pagdíhog sa salingcápao, sa ibábao lamang.
Entrevenarse. = Pagsolód sa bisan onsa sa caogátan.
Entreventana. = Ang bongbong nga calang sa talioála sa duruhá ca ventana, talambóan.
Entrever. = Pagtán-ao, pagquíta, pagsolóng sa pagcabóloc, sa díli maáyo, sa bisan onsa.
Entreverado. = Sinácot, binódcan.
Entreverar. = Pagsácot sa mga botang nga magsáma, con sa mga botang nga nagacaláin lain.
Entrevista. = Pagcaatóbang, pagcatágbo, pagcatámbong. * Pasoguílon, pagsólti sa mga táuo.
Entripado. = Ang magapaól-ol ug masámoc sa manga tináe. * Mananáp nga pinatáy nga oalá paggólan, pagacoháan sa tináe. * Capongót, casocó, cabaláca sa bisan cansa, nga quinahánglan nga tagóon, nga díli ipaháyag, ipadayág, ipasábot sa obán.
Entristecer. = Pagpasobó, pagpamíngao, sobó, mingao, pagóbos sa boot.
Entristecimiento. = Pagcasocó, pagcasobó, pagcamíngao, pagcaóbos sa boot, sa húna húna.
Entrojar. = Paghípos sa homáy, sa mais, &c., sa mga panonódlan.
Entrometer. V. *Entremeter*.
Entroncar. = Pagcaobánan, pagsógod sa pagcacaobánan sa usá ca táuo sa lain nga táuo.
Entronizacion. = Pagsógod sa pagcahári.
Entronizar. = Idem. * Pagtógot, paghátag sa bisan cansa sa hatáas nga cahímtang, sa opicio nga donggánon.
Entronque. = Sinógdan, guinicánan sa pagcacaobánan sa usá ca banay. * Pagcacaobánan sa mga táuo sa lain nga táuo nga sinógdan ug guinicánan sa maong pagcacaobánan.
Entruchada. = Bisan onsa nga pagaboháton sa limbong, sa mabódhing hona honá.
Entruchar. = Pagàlam alam sa bisan cansa sa paglógos canía nga magabóhat sa bisan onsa.
Entuerto. = Bohat nga daútan, sayóp contra sa isigcatáuo. * Mga pagól-ol sa mga babàye sa human na ang pagánac.
Entumecer. V. *Entorpecer*. * Paggobót sa dagat con sa hangin, paghorós, pagbahà, pagbálod nga dagcó.
Entumecimiento. = Pagcabínhod, pagcabánhod, pagcaquíoi.
Entumirse. V. *Entorpecerse*.
Entupir. = Pagtábon sa bisan onsa nga alaguían, pagólang, pagsámoc. * Pagpógos, pagpigós, paghógot sa bisan onsa.
Enturbiar. = Paglóbog. * Pagdág-om, pagngít ngit. * Paggobót sa nahósay nga daan.
Entusiasmar. = Paghàtag sa gahóm, sa cosóg, sa maàyong cásing cásing, sa pagbóhat con sa pagpamólong.
Entusiasmo. = Húna húna nga dagcó ug hatáas, nga macalógos sa táuo sa pagpamólong con sa pagbóhat sa bisan onsa nga catingaláhan ug macóli.
Entusiasta. = Ang mamólong con magasólat sa entusiasmo, sa dagcóng cacógui.
Enumeracion. = Pagísip, pagcuenta, pagíhap.
Enumerar. = Isip, ihap, pagcuenta.
Enunciacion. = Pagcaásoy, pagcasáyor sa bisan onsa.
Enunciar. = Asoy, sayod, hayag, dayág.
Enunciativo. = Ang magaásoy, ang magsáyor, ang magapaháyag, ang magadayág.
Envainar. = Pagsácob, pagsolód sa sacob sa manga hinganíban.
Envalentonar. = Pagpaísog.
Envanecer. = Pagparáyeg, pagpalábi labi.
Envanecimiento. = Idem.
Envarar. V. *Entorpecer*.
Envasador. = Ang magahóad sa tóbig, vino, &c., sa usá ca panonódlan sa lain nga sodlánan. * Sandayóng.
Envasar. = Pagbótang, pagbó-bo, paghóad sa vino, seca, &c., sa mga sodlánan. * Pagínom sa labí sa casarángan. * Paglápos sa laoas sa bisan cansa sa bangcao, sa cales, &c. * Paghípos, pagsolód sa homáy, mais, &c., sa mga bolóyot, mga poyo poyo, &c.
Envedijarse. = Paggobót sa hilo, igagáma, &c. * Pagáoay, pagboloborúca sa daghan nga mga táuo.
Envejecer. = Pagtigólang, pagdáan. * Pagdógay caáyo.
Envejecido. = Ang naánad na sa bisan onsa.
Envenenador. = Ang macahiló, ang mohátag sa hiló.
Envenenamiento. = Pagcahiló.
Envenenar. = Paghiló. * Pagpacadáot sa bisan cansa, sa mga polong con mga bohat.
Enverdecer. = Paglónhao sa mga cahoy ug mga tanóm.
Envergar. = Pagtácgos, Paglíg-on sa manga layág, sa mga verga.
Envés. = Licód sa bisan onsa. * Camaó-o.
Envestidura. = Pagcahátag sa bisan cansa sa dagcóng opicio con cahímtang.
Envestir. = Pagtógot, paghátag sa mga hari con sa mga ponóan, sa bisan cansa sa ilang mga guinsacópan, sa hatáas nga opicio con cahímtang. * Pagtábon, paghísti sa bisan onsa. * Pagsolód sa solód sa bisan diin ug sa bisan onsa.
Enviadizo. = Ang mahímo nga sogóon, ang masógo sa masòcot.
Enviado. = Sinógo, ang guisógo.

Digitized by Google

Enviar. = Sogo. * Pagdíli sa mga magahíng polong sa guipangáyo sa isigcatáuo.

Enviciar. = Pagpadáot, pagtacód. * Pagsangá ug pagdáhon caáyo sa mga cahoy ug mga tanóm, sa pagcacólang, sa paghicao sa bonga. * Paghigógma, pagíbog, pagpanghináot caáyo sa bisan onsa.

Envidia. = Casína. * Húna húna, caíbog, pagpanghináot nga maáyo.

Envidiable. = Ang tacós nga sináhon, caíbgan, boóton, higogmáon, panghinaóton.

Envidiar. = Sina, ibog, pagpanghináot.

Envidioso. = Masináhon, ang mosína, ang may casína, ang maíbog. * Hacog.

Envilecer. = Pagtámay, pagpasipála. * Pagoalá sa bili sa bisan onsa, sa pagcabilidhon, sa pagcahamíli. * Pagoalá sa dongog ug maáyong boot sa bisan cansa.

Envinagrar. = Pagbótang sa soca sa bisan asa con sa bisan onsa.

Envinar. = Pagbótang ug vino sa tobig, pagsimbóg, pagsambóg, pagsácot.

Envio. = Pagcasógo, pagsógo.

Envion. V. *Empellon.*

Enviscar. = Pagdíhog sa bisan onsa nga mapílit ug mahágcot, sa mga sangá sa mga cahoy, arón mahapílit ang mga langgam. * Pagáoay, pagbíquil biquil sa mga cabobót-on.

Enviudar. = Pagbálo.

Envoltorio. = Potós, postánan, ang guipóstan, pinótos.

Envoltura. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga hapín, sa mga panápton nga igapótos sa mga báta.

Envolvedero. = Ang panápton nga igapótos sa bisan onsa, postánan.

Envolvedor. = Idem.

Envolver. = Potós. * Pagsácot, pagápil sa bísan onsa. * V. *Amancebarse.* * Pagsácot sa cadaghánan sa talioála sa obán.

Enyugar. = Paghícot, pagtáod sa liógan, sa yogo, sa mga mananáp nga magadáro, &c.

Enzamarrado. = Ang guitáptan, ang guibistíhan sa mga bisti nga tinócod ug binóhat sa mga panit sa mga carnero.

Enzarzado. = Bohóc nga nagobót con colóngon.

Enzarzar. = Pagbótang, pagólang sa bisan onsa sa mga sangá nga toncan, sa mga caguingquing. * Pagsámoc, pagángcon, paghilábot sa mga bohat ug mga holosáyon nga malisód ug macóli. * Pagpatigáyon arón magaáoay ang mga táuo, pagsógnod canila, pagbághot arón managlális.

Enzurronar. = Pagsolód sa usá ca botang sa solód sa lain nga botang.

EP

Epacta. = Pagcadághan sa mga adlao nga nahatongód sa diciembre nga nahasácop sa bolan sa enero. * Ylisipan nga pagatágdan ug pagatamódan sa manga Padre sa ilang pagpangádye sa matagádlao.

Eperlano. = Isda sa sobá.

Epiceno. = Ngalan nga macaígo sa babáye ug sa laláque, sa laque ug sa baye.

Epidemia. = Salot, saquét nga matacód.

Epidémico. = Ang nahatongód sa salot, sa saquét nga matacód.

Epifanía. = Pagcaháyag, pagcadayág. * Ang piesta sa pagduao sa toló ca hari sa atong Guinoong Jesucristo sa camálig sa betlém, sa icapólo ug toló ca adlao sa iang pagcatáuo.

Epígrafe. = Pagásoy nga lactor nga moóna sa manga bahin nga sinólat sa mga libro, sa mga pagsoguílon ug sa mga pagoáli, nga mao ang casayódan sa nahamótang sa obos ug iíngnon pa sa hatáaas nga pagsáyod.

Epilepsia. = Saquét nga nahamótang sa pagcaquíoi sa mga bahin sa laoas ug sa mga caogátan, ug sa pagcadáot sa mga balatian.

Epiléptico. = Ang mobáti sa saquét nga guiingon carón.

Epilogal. = Soguilon con solat nga lactod, dinalí, sa mga diótay nga polong.

Epilogar. = Pagláctor sa mga soguílon, mga oáli con mga solat. * Pagásoy sa mga hamóbong polong, sa dinalí, sa dináclit.

Epílogo. = Catapósan sa usá ca soguilon, oáli con solat, nga icasúmay sa lactod nga pagsáyod ug pagasoy, sa ngatanán nga guíngon na.

Epiqueya. = Casayóran nga nahamótang sa casarángan ug catarónngan, nga icaásoy sa cahológan sa manga leyes, sa batásan, somála sa túig, sa lugar, ug sa pagcabótang sa mga táuo uga hingsácpan sa maong batásan.

Episcopado. = Pagcabótang, cahímtang, opicio sa pagcaobispo. * Pagcadógay sa gahóm sa tagsa ca Obispo.

Episcopal. = Ngatanan nga nahatongód sa Obispo.

Episcopologio. = Padron, listáhan, solat nga sinolátan sa mga ngalan sa mga Obispo sa usa ca Singbahán con sa usá ca provincia.

Epístola. = Solat nga ipadála sa bisan díin ug sa bisan cansa. * Ang bahin sa misa nga pagabasáhon sa Padre nga magamisa, ug pagacantáhon sa Padre nga subdiácono, sa misa sa tololó ca Padre, sa human na ang mga oracion nga nahaóna. * Cahímtang sa Padre nga subdiácono, cay ang iang nahaónang catungdánan mao ang pagcanta sa epístola sa mga misa.

Epistolar. = Ang nahatongód sa epístola con solat.

Epistolario. = Libro nga guitigóman sa mga solat nga sinólat sa bisan cansang táuo. * Libro nga sinolátan sa mga epístola sa mga misa.

Epistolero. = Ang Padre nga may catongdánan, sa obán nga mga Singbahán, sa pagcanta sa epístola sa mga misa.

Epistólico. V. *Epistolar.*

Epitáfio. = Solat nga ibótang, ug nga isólat sa manga bató nga tabon sa mga lobngánan.

Epitalamio. = Pagcanta sa pagbántog sa mga pagcasál.

Epítima. = Ang macacosóg, ang mohátag sa gahòm, ang macacóha sa colóya.

Epitimar. = Pagbótang sa mga bahin sa laoas sa manga tambal nga icacóha sa calóya.

Epítome. V. *Epílogo.* * Casayódan nga lactod sa ngatanán nga labing maáyo ug mahál nga guisólat sa bisan onsang libroha.

Época. = Sinógdan nga pagasógodan sa pagísip sa mga túig. * Cadogáyan, pagcadógay nga hatáas sa tiempo, sa túig.

Epulon. = Ang mocáon sa mga calán-on nga mahál. * Ang hingáon oyámot.

EQ

Equiángulo. = Ang guitopóngan sa mga loyo. * Bisan onsa nga may mga loyo nga topóng.

Equidad. = Pagcatopóng, pagcatárong. * Pagóbos sa mga bili sa bisan onsa nga ibaligya.

Equidistante. = Ang maíngon, ang magsáma sa pagcahalayò.

Equidistar. = Paghalayó sa pagcasáma sa dohá con capin ba ca botang sa lain nga botang.

Equilátero. V. *Equiángulo.*

Digitized by Google

Equilibrar. = Pagtárong, pagbántang, pagtopóng.
Equilibre. = Ang mahamótang sa pagcatádong, sa pagcabántang sa pagcatopóng.
Equilibrio. = Idem.
Equino. = Ang nahatongód sa cabayo.
Equinocio. = Ang pagábot sa ádlao sa lugar ng̃a macatopóng sa pagcadúgay ug pagcahatáas sa mang̃a ádlao ug sa mg̃a gabíy.
Equipaje. = Casangcápan ng̃a madála sa mg̃a táuo ng̃a managsacáy con managlacát.
Equipar. = Paghátag, pagsángcap sa bisan cansa sa ngatanán ng̃a mg̃a quinahánglan.
Equiparacion. = Pagcatándig, pagcatándi, pagpanánglet.
Equiparar. = Tandig, tandi, sanglet.
Equipo. = Pagcasángcap, pagsángcap.
Equipolencia. = Pagcaíng̃on sa bili.
Equipolente. = Ang maíng̃on sa bili.
Equiponderar. = Pagtímbang ng̃a magsáma, topóng, sa mg̃a botang.
Equitacion. = Quinaádman ng̃a nahatong̃ód sa pagcabayo ug maáyo, ug paghópot sa cabayo ing̃on sa ang̃áy. * Pagcabayo.
Equitativo. = Ang matárong, ang may catarónng̃an, ang mahamótang sa pagcatárong.
Equivalencia. V. *Equipolencia.*
Equivalente. V. *Equipolente.*
Equivalentemente. = Sa pagcaíng̃on, sa pagcatopóng, sa pagcasàma.
Equivaler. = Paging̃on, pagsáma sa bili sa mg̃a botang.
Equivocacion. = Pagcasayòp, sayóp.
Equivocadamente. = Sa pagcasayóp.
Equivocar. = Sayóp. * Paging̃on. * Pagbaling̃ag.
Equívoco. = Polong ng̃a may cahològan ng̃a nagacaláin lain ug hingtóngdan. * Ang arang onta sabòton sa magacaláin lain ng̃a pagsábot.

ER

Era. V. *Época.* * Túig, panúig, panuígan. * Yota ng̃a datag ug mahàoan ng̃a pagaguiócan sa trigo, humáy, &c. * Cristiana. = Túig, tiempo ng̃a pagaisípon cutub sa pagcatàuo sa atong Guinóong Jesucristo.
Eral. = Nati sa baca sa dohá ca túig.
Erar. = Pagándam sa yota arón pagatámnan.
Erario. = Lugar ng̃a pagtipígan sa salapí sa mg̃a hari con sa mg̃a Guinharían.
Ereccion. = Pagcatíndog, pagcabáng̃on sa bisan onsa, pagcaósoag. * Pagsógod, sinógdan sa bisan onsa. * Pagcagóot, pagcahagóot.
Erector. = Ang magapatíndog, ang magabáng̃on.
Eremítico. = Ang nahatong̃ód sa táuo ng̃a mopoyó sa caming̃áoan, sa cahaoánan, boghó.
Eremitorio. = Lugar ng̃a guitindógan sa mg̃a solosíngbahan ng̃a diótay ng̃a guing̃álan ug ermita.
Erguir. = Pagtíndog, pagbáng̃on sa bísan onsa. * Pagpalábi labi.
Erial. = Yota ng̃a oalá pagabohátan ug pagatámnan
Eriazo. = Idem.
Erigir. = Pagtíndog, pagbóhat sa usá ca baláy, sa usá ca Singbahán, &c.
Erisipela. = Apoy.
Erizado. = Ang nalocóp, ug guilibótan sa mg̃a tonóc.
Erizar. = Pagpaníndog sa bohóc, libácag libádot.
Erizo. = Mananáp ng̃a guilócpan sa iang panit sa mg̃a tonóc: diótay sia ug ang dagoay sa iang laoas maíng̃on ing̃on ng̃a ang sa baboy. * Quinháson, toyom, tayom.
Ermita. = Singbahán ng̃a diótay ng̃a nahamótang sa mg̃a cahaoánan, sa holohalayó sa mg̃a calongsódan.
Ermitaño. = Ang mopoyó sa ermita, ug magaalíma ug magabántay niána. * Táuo ng̃a boghó, ng̃a mopoyó sa caming̃áoan, sa cahaoánan, sa halayó sa mg̃a táuo. * Mapenitenciahon.
Erogar. = Pagpáhat, pagbáhin sa salapí con sa mang̃a catigayónan.
Erótico. = Ang nahatong̃ód sa gogma, sa paghigògma.
Erradamente. = Sa pagcasayóp.
Erradicacion. = Pagcaíbot sa mg̃a cahoy con sa mang̃a tanóm ubán ang gamót, pagcapóo.
Erradicar. = Ibot, pagíbot sa bisan onsa ohán ang mg̃a gamót, pagpóo, pagipó.
Erradizo. = Ang magasaláag.
Errado. = Ang masayóp, masaláypon.
Errante. = Tigsóroy sa oaláy toyo ug pagahonóng̃an. * V. *Erradizo.*
Errar. = Pagsayóp. * Pagsálang sa caogalíng̃on ng̃a catongdánan. * Pagdáot sa isigcatáuo.
Errata. = Sayóp sa mg̃a solat, pagbácac sa pagsólat.
Errático. V. *Errante.*
Erratil. = Ang magadóha doha, ang oaláy calig-ónan sa iang húna húna.
Erre que erre. = Mao da guihápon, sa pagcatinóyo. * Mao ng̃a mao.
Erróneamente. V. *Erradamente.*
Erróneo. = Soguílon, pagtolón-an &c., ng̃a guibotáng̃an, ng̃a hingsácpan sa sayóp.
Erronía. = Daótan ng̃a boot, domót.
Error. = Sayóp, salá. * Húna húna ng̃a díli macaígo sa catarónng̃an. * Casaypánan.
Erubescencia. = Caólao ng̃a quinaía sa táuo ng̃a mang̃ioláoan.
Eructacion. = Pagcatóg-ab.
Eructar. = Pagtòg-ab, pagpanóg-ab.
Eructo. = Tog-ab, pagtóg-ab.
Erudicion. = Caálam, quinaádman.
Eruditamente. = Sa caálam, sa quinaádman, sa pagcaálam.
Erudito. = Mang̃ialáman, quinaadmánon, maálam, batid.
Eruginoso. = Ang espeso, ang mahágcot caáyo.
Erupcion. = Pagcagóa sa daótan dogá sa laoas sa mang̃a táuo con sa mg̃a mananáp. * Paggóa sa caláyo, sa abó ug sa obán ng̃a natónao sa cahiládman sa mg̃a volcan.
Eruptivo. = Saquét sa aláp-ap, sa cascaro con sa mg̃a noca ng̃a guican sa cainit sa dogó, ug sa daótan ng̃a dogá sa mg̃a laoas.

ES

Esbelteza. = Pagcatáas ng̃a ang̃ay sa mg̃a laoas sa mg̃a táuo ng̃a bohi ug sa mg̃a laráoan.
Esbelto. = Ang táuo con laráoan ng̃a matahóm ug sa ang̃ayan ng̃a ug pagcatáas ug pagcatíndog.
Esbirro. = Alguasil, mananácop, ang may opicio sa pagdácop.
Esbozo. = Nahaónang pagbárlis, pagsógod sa bisan onsa ng̃a boot boháton.
Escabeche. = Guinámos, isdang guinámos.
Escabechar. = Paggámos sa bisan onsa ng̃a calán-on sa pagsácot sa mg̃a panácot, sa vino, dahon sa laurel, soca, lana, &c., arón malalím caáyo.
Escabel. = Tinócod sa papán ng̃a ibótang sa atobáng̃an sa mg̃a silla, arón pagatónban ug pagatongtóng̃an sa tíil sa magalíngcod.
Escabiosa. = Tanóm, dagámi ng̃a tambal.
Escabrosidad. = Pagcadíli patag, díli hinlo sa bisan onsa. * Táuo sa maísog ng̃a gaoi. * Polong con solat ng̃a mahàit. * Cabatóhan.

Digitized by Google

Escabroso. = Yota ug bisan onsa ñga díli patag, ñga díli hinlo. * Bisan onsa ñga guibotánñgan sa manñga casámoc, sa mñga cacolían, sa mñga caolánñgan. * Táuo sa daútan ug magáhi ñga cagaoian.

Escabullirse. = Pagoalá, paglágueu.

Escala. = Hagdan, hagdanán ñga díli pirme. * Lugar ñga pagadonggóan sa mñga sacayán sa pagpatigáyon ug sa pagpálit sa balon ug ubán pang mñga quinahánglan sa dagat.

Escalada. = Pagcasalácay, pagsáca, pagcóha sa manñga cota ug mñga baluarte sa mñga hagdan ñga ibótang dapit sa goa.

Escalado. = Isda ñga guibosbósan sa tian ug guiasínan.

Escalador. = Ang nagasalácay sa usá ca cota, sa usá ca baláy, &c.

Escalafon. = Padron, listáhan ñga sinolátan sa manñga ponóan sa mñga soldados, somála sa ilang cahimtang ug pagcadáan.

Escalamiento. V. *Escalada.*

Escálamo. = Tolete. * Cahoy ñga hamóbo ñga guitáod sa ibábao sa ñgilit sa mñga sacayán ñga pagagaódan, sa pagtácgos ug paglig-on dihá sa gaod, con sa gayóng.

Escalar. = Salácay. * Pagsolód sa bisan díin, sa paglóngcab sa bongbong con sa atóp. * Pagsácoat, pagósoag sa papán con tacop tacop ñga nagasámpong sa alaguían, sa balaháan sa tobig.

Escaldada. = Babáye sa manñgil-ad ñga batásan, masáyon, maólag, ñga oaláy caólao.

Escaldar. = Lapoa, dilao, pagdígo pagbó-bo sa bisan onsa sa tobig ñga binócal, ñga maínit caáyo. * Pagpáso sa bisan onsa.

Escalera. = Hagdan, hagdanán sa mñga baláy, salác-an.

Escalerilla. = Hagdan hagdan, hagdanán ñga diótay. * Pagcaípon sa usá ca camót, sa totoló, opat con capin ba ca dahon sa baraja, ñga nagacasonód sonód sila sa pagcabáli, sa pagcaísip.

Escaleta. = Capandáyan ñga icatóngtong ug icatáod sa mñga lothang ñga dagcó sa ilang mñga cureña.

Escalfador. = Saro, sodlánan sa tombága ñga pagabotánñgan sa tobig ñga igaálot sa mñga magalálot. * Bagahán ñga may toló ca tiil, ñga itóngtong sa lamesa sa pagínit sa can-on.

Escalfar. = Paglóto sa tobig con sa sabáo ñga binócal sa mñga itlog ñga pagacoháan ñga daan sa panit.

Escalio. = Yota ñga guibalánan ñga daan apan ñga guibiáan, calibónan.

Escalofrio. = Nagnob, pagcatolotógnao, pagcatolotáquig, holohilánat.

Escalon. = Ang ang, balítang. * Que se hace en las palmas, para subir á ellas. = Hachac.

Escama. = Hingbis. * Cogan ñga magamày ñga matoróc osáhay sa laoas sa mñga táuo ug sa mñga mananáp. * Cogan sa mñga noca ug sa mñga samad. * Catáhap. * Pagcatagám tonñgód sa cadáot ñga guidáot sa bisan cansa sa iang isigcatáuo.

Escamada. = Mñga labra ñga guibótang sa obán ñga mñga panápton ñga binoldáhan, maingon íngon sa dagòay sa hingbis.

Escamado. = Bisan onsang ñga buhat ñga may dagòay sa hingbis.

Escamar. = Paghingbis, pagquías sa hingbis sa manñga isda. * Pagpatagám sa bisan cansa. * Pagtagám, paglícay sa isigcatáuo tonñgód sa cadáot ñga guibóbat nía.

Escamocho. = Mñga tola, ang biniáan sa guicáon ug guiínom.

Escamonda. = Pagcatagá, pagcapótol sa mñga sanñgá sa mñga cahoy, pagcapón.

Escamondadura. = Ang mñga sanñgá ñga malágsot ñga guipótol sa mñga cahoy.

Escamondar. = Pagcapón sa mñga cahoy, pagpótol, pagtagá sa mñga sanñgá ñga díli maáyo, pagpádpad, pagcóha, pagpó-po sa mñga dahon ñga laya. * Salóso, saplag, calísquis, agos, bagos.

Escamondo. V. *Escamonda.*

Escamonea. = Tambal ñga igapurga, ñga guican sa tanóm sa maong ñgalan.

Escamonearse. = Hanólsol, gaoad.

Escamoso. = Hingbíson, ang may hingbis.

Escampar. = To-ang. * Pagóndang, pagárang sa bisan onsang bohat. * Paghínay sa bisan onsa ñga boot ñga magaboháton onta sa maínit ñga húna húna. * Pagháoan sa bisan onsang lugar, pagcóha sa mñga casámoc ug mñga caolánñgan. * Lorang, hompay, tolac.

Escampavia. = Sacayán ñga diótay ug matólin.

Escanciador. = Táuo ñga nagatíing sa mñga ilímnon ug nagapaínom sa mñga dinápit sa mñga conbida.

Escanciar. = Pagtíing sa mñga ilímnon, ug pagpaínom sa mñga táuong dinápit sa mñga conbida.

Escandalizador. = Ang magaescándalo.

Escandalizar. = Pagescándalo, pagbóhat con pagpamólong sa daótan, malágsot ug manñgil-ad, ñga icahátag sa daótan ñga pinigíngnan sa obán ñga mñga táuo. * Pagsocó, pagponñgót, pagligótgot.

Escándalo. = Polong con bohat ñga macahímo sa cadáot ñga espirituhánon ug calágnon sa isigcatáuo. * Polong con bohat sa bisan cansa ñga díli macaígo sa catarónñgan, ug sa tonñgód niána pagasoguilánan ug pagalibácan sa obán ñga mñga isigcatáuo. * Sabá, banha, samoc, cagobót, caboloc, cagóboc, pagáoay. * Bisan onsang bohat ñga catinñgaláhan, pagcatinñgála. * Pagpaáoat ñga malágsot.

Escandalosamente. = Sa pagcaescándalo, sa pagcanñgil-ad.

Escandaloso. = Táuo ñga oaláy caólao, maólag, daótan, sa malágsot ug manñgil-ad ñga batásan.

Escandallar. = Pagsócod sa pagcahalálom sa tobig sa dagat con sa sobá.

Escandallo. = Tingga con bató ñga mabóg-at ñga icasócod sa pagcahalálom sa tobig, sa cahiládman sa dagat con sa sobá.

Escandencia. = Pagcaligótgot, pagcaponñgót ñga dagcó.

Escandecer. = Pagligótgot, pagponñgót.

Escaño. = Lingcoránan ñga hatáas ug ñga guibotánñgan sa sandígan.

Escañuelo. = Lingcoránan ñga diótay ñga pagbotánñgan sa mñga tiil.

Escapada. = Pagcalágueu, pagpaháoa sa hílom, sa tinágo.

Escapar. = Laguio, calágueu, paháoa, pagmísic. * Pagpamólong sa díli macaígo.

Escaparate. = Panonódlan sa mñga santos ug manñga laráoan, ñga guitaólan sa mñga tacop ñga salamin.

Escapatoria. = Pagcalágueu, pagpaháoa, pagmísic. * Pagbalíbad sa pagcalágueu sa mñga pagbóyboy sa bisan cansa, pagpaligás sa soguílon.

Escape. = Idem. * Pagdalágan.

Escapular. = Paglipót sa mñga catarmán, sa mñga tacot, sa mñga hunásan, sa mñga táuo ñga nanagsacáy.

Escapulario. = Tinábas ñga panápton ñga may liab sa talioála sa pagsolód sa olo arón tomónton ug magbítay ang mñga tomóy dápit sa atobánñgan ug dapit sa licód, ñga guinabisti sa mñga Padre sa obán ñga mñga caparían. * Dohá ca pedazo con tinábas ñga panápton, ñga nagacalanñgáquit sa duruhá ca saguioálo, cordon con sintas, sa pagsáb-ong ug pagsáblay sa abága.

Escarabajear. = Paglacát, pagquíbot, pagquípot, pagguímoc maínñgon sa pagquípot ug pagguímoc sa bacócang ñga guinñgálang ug escarabajo. * Pagsólat ñga

Digitized by Google

díli maáyo, sa mg̃a daótan ng̃a letra ug sa mang̃a balíquig ng̃a dalan. * Paglisód sa bisan cansa tong̃ód sa mg̃a holosáyon ng̃a tacós pagatománon ug pagaatobáng̃on onta nia.

Escarabajo. = Mananáp ng̃a pac-an ng̃a maing̃on ing̃on sa bacócang. * Ng̃alan ng̃a guicahing̃álan sa táuo ng̃a diótay, hamóbo ug sa malágsot ng̃a dagóay, ug sa mg̃a letra ng̃a díli maáyo, ug sa mang̃a dalan sa mg̃a solat ng̃a balíquig.

Escaramuza. = Pagcaáoay sa mg̃a soldados ng̃a nanagcabayo, ng̃a nagacadámag sila usáhay ug usáhay nanagpang̃alágueu. * Poglális, pagíndig indig, pagbolabáilo sa soguílon, pagtóbag tobag.

Escaramuzar. = Pagáoay, pagdolodámag sa mg̃a soldados ng̃a nanagcabayo.

Escarapela. = Pagcaáoay, paglális lalis, pagdolodámag sa paggónit sa mg̃a bohóc, labí pa con managáoay ang mg̃a babáye. * Timáan ng̃a nagáma sa mang̃a sintas ng̃a nagacaláin ug color, ng̃a ipanagtáod sa mg̃a soldados sa ilang mg̃a calo, arón hiílhan ang mg̃a Guinharían nga hingtóngdan nila, ug ang mang̃a dapig ng̃a guiángcon sa tagsa tagsa ca táuo.

Escarapelear. = Pagáoay, paglális lalis, pagdolodámag.

Escarbadero. = Lugar ng̃a pagacacháan, pagacoycóyan, pagacaycáyan, pagacahígan, pagaoahing̃an, pagacopóan sa mg̃a mananáp.

Escarbador. = Ang nagacácha, nagacóycoy, nagacáycay, nagacáhig, nagaoáhing, nagacopó. * De oidos. = Caohe, hing̃atóle.

Escarbaorejas. = Idem.

Escarbar. = Cachá, coycoy, caycay, cahig, oáhing, copó. * Hing̃atóle, pagcáohe.

Escarcela. = Poyo poyo ng̃a tipigánan sa santic, sa batóng santícan ug sa baloc.

Escarceo. = Mg̃a balod ng̃a diótay maing̃on ing̃on sa mg̃a paglimbócad sa tobig ng̃a mabócal, ng̃a magáma sa dagat ng̃a masológ.

Escarcina. = Colocampílang ng̃a hamóbo ug balicó.

Escarcha. = Yamog, ton-og sa gabíy, ng̃a tibúoc tong̃ód sa dagcóng tognao.

Escarchado. = Lábra ng̃a molabáo sa mg̃a panápton ng̃a binoldáhan.

Escarchar. = Pagtibúoc sa ton-og sa gabíy tong̃ód sa tognao ng̃a dagcó.

Escarcho. = Isda sa dagcóng olo ug maing̃on sa dagoay sa olo sa iríng.

Escarda. = Saról, icalále ng̃a diótay sa pagbónglay, ng̃a igcabónglay. * Pagbónglay, paggóna.

Escardador. = Ang magabónglay ang magagóna.

Escardadura. V. *Escarda.*

Escardar. = Bonglay, gona.

Escardillo. = Capandáyan ng̃a pothao sa paggíbot sa mg̃a bongláyon, sa mg̃a sagbot, ibolónglay, igagóna.

Escarlata. = Panápton, ng̃a mapolá. * Saquét ng̃a guican sa pagcaínit sa dogó.

Escarlatina. = Panápton ng̃a mapolá, saquét maing̃on ing̃on sa tipdas.

Escarmenar. = Pagsóhay sa nagobót, sa nasácot.

Escarmentar. = Tagám, logda. * Pagsáoay, pagbárlong, pagcastigo sa nacasalá, sa nasayóp.

Escarmiento. = Catalágman, catágman, talágman. * Castigo, pagcasáquet.

Escarnecedor. = Tigtámay, tigyóbit, ang nagayóbit, ang nagatámay, ang nagapídya.

Escarnecidamente. = Sa pagcayóbit, sa dagcóng pagpacaólao.

Escarnio. = Pagtámay, pagyóbit, pagpídya.

Escaro. = Isda. * Táuo ng̃a loing, lolid.

Escarola. = Tanóm ng̃a maáyo pagaotánon ug boháton ug ensalada.

Escarolado. = Ang may color ug dagoay sa escarola.

Escarpa. = Pagcahanáyhay, pagcahándig.

Escarpar. = Pagquías sa mg̃a labra sa mg̃a cahoy, mg̃a pothao, mg̃a tombága, &c., pagsápsap sa nalíloc dihá, sa napític.

Escarpia. = Lansang ng̃a may dagcóng olo ng̃a balicó, sa pagbítay ug pagsáb-ong sa bisan onsa.

Escarpidor. = Sorlay sa mg̃a ng̃ipon ng̃a mahínag, ng̃a icasóhay sa mg̃a bohóc.

Escarpin. = Sapín.

Escasamente. = Hapit, sa pagcamalisód, sa pagcacóli.

Escasear. = Paghícao, pagdaguínot, paghátag sa diriót da, tolotagidyot lamang. * Pagcopós, pagcábos, pagdíot diot.

Escasez. = Cahícao, pagcadagínot. * Pagcacólang, pagcacopós, pagcacábos, pagcadíot.

Escaso. = Diótay, hamóbo, alang alang, colang colang̃an, díli toman, díli topóng. * Hicáoan, daguinotán, imot. * Díli igo.

Escatimado. = Idem.

Escatimar. = Pagdaguínot, pagdíot diot, pagpacábos, pagpacólang colang, pagímot, paguíhit, pagmíhit.

Escatimosamente. = Sa daótang hahúna húna, sa pagcalaláng.

Escatimoso. = Malalang̃on, matahápon, táuo sa daótan ng̃a húna húna, malágsot.

Escena. = Lugar ng̃a pagaboháton sa mg̃a dola, mang̃a comedya. * Higdáan ng̃a pagaboháton sa mg̃a sang̃á ug mg̃a sagbot.

Escible. = Ang tacós sabóton, hibalóan.

Esciente. = Ang maálam, ang mahibaló, ang nasáyod.

Escirro. = Hobág ng̃a magáhí caáyo ng̃a díli maól-ol, apan daútan uyámot.

Escision. = Pagsí-si pagquísi. * Pagcabólag sa mang̃a caobanán ug sa mg̃a higála.

Esclarecer. = Hayag, lamdag. * Hoyag hoyag, aláman daman. * Sogá. * Paghamíli * Paghátag sa maáyong dong̃og.

Esclarecido. = Hamíli, halángdon, donggánon, donggan, mahál, bilídhon.

Esclarecimiento. = Pagcaháyag, pagcalámdag, pagcahóyag huyag. * Pagcahamíli, pagcahalángdon, pagcamahál.

Esclavitud. = Pagcabíhag, cabihágon, cabihágan. * Catilíngban sa mg̃a táuo ng̃a nanagpacatúman sila sa mg̃a bohat ng̃a maalampóon, ug sa pagcalóoy sa isigcatáuo. * Pagcasácop sa mg̃a cailíbgon ng̃a calibotánon.

Esclavizar. = Pagbíhag, pagpamíhag, pagádto sa pang̃ayáoan. * Pagpabóhat sa bisan cansa sa oalay láng̃an, sa canónay.

Esclavo. = Bihag. * Ang nahasácop sa obán ng̃a mg̃a cofradía ng̃a guing̃álan de esclavitud. * Ang pagsácop sa mg̃a cailíbgon ng̃a calibotánon, laoásnon ug mang̃íl-ad. * Ang masinógton, ang mapaobsánon. * Ang napadáog sa gogma sa babáye.

Esclusa. = Sampóng̃an sa mang̃a balaháan sa tobig, sa cota con sa cahoy.

Escoba. = Silhig.

Escobada. = Pagcasílhig, pagsílhig.

Escobadera. = Ang babáye ng̃a magasílhig.

Escobajo. = Silhig ng̃a daan na ug hamóbo. * Botay.

Escobar. = Pagsílhig.

Escobazar. = Pagsáblig sa tobig ng̃a guibó-bo sa usá ca sang̃á.

Escoben. = Ang bohó sa mg̃a dolong sa sacayán ng̃a pagaaguían sa cable con sa talicalá ng̃a guihícot sa ancla, sa sinípit.

Escobilla. = Silhig ng̃a diótay sa mg̃a bal ahíbo sa mg̃a baboy con sa icog sa mg̃a cabayo., ng̃a ica-

Digitized by Google

hínis ug icasílhig sa mg̃a panday sa salapí sa mang̃a hias.

Escobillon. = Capandáyan, cahoy ng̃a hatáas ng̃a guibotáng̃an sa usá ca tomóy sa mg̃a balahíbo sa cabayo, sa pagnósnos ug paghínis sa mg̃a bohó sa mg̃a lothang.

Escobina. = Ang quináon sa locób, sa hilíhod, sa pagbohó na sa mg̃a cahoy, sa pothao, tombága, &c.

Escobon. = Silhig ng̃a dagcó sa pagnósnos sa anóos sa alasóhan, ang guitáod sa tomóy sa usá ca cahoy ng̃a hatáas.

Escocer. = Hapdos, ng̃ot ng̃ot. * Pagpaóbos sa boot.

Escoda. = Bingcong sa pagsápsap sa mg̃a bató.

Escodar. = Pagsápsap sa mg̃a bató.

Escofina. = Limbas sa ng̃ipon ng̃a dagcó, sa paglímbas ug paghínlo sa bisan onsa ng̃a casangcápan con guinamíton sa cahoy.

Escofinar. = Paghínlo sa mg̃a cahoy sa limbas.

Escogedor. = Ang magapíli.

Escoger. = Pili.

Escogidamente. = Sa pagcapíli. * Sa pagcatóltol, sa pagcaígo.

Escogido. = Piníli.

Escogimiento. = Pagpíli, pagcapíli.

Escolapio. = Padre ng̃a nagatóon sa mg̃a báta.

Escolar. = Ang nahatong̃ód sa nagatóon sa escolahán, ang nagatóon sa escolahán, tinón-an.

Escolástico. = Idem.

Escolimado. = Táuo ng̃a maloyáhon, salaquétan.

Escolimoso. = Ang madalí saquétan, ang díli moántos, díli boot magilob, ang sa magáhing gaui.

Escolio. = Pagásoy ng̃a lactod sa bisan onsang solat ng̃a macóli sabóton ug toquíbon, sa halálom ng̃a cahológan.

Escolopendra. = Olahípan. * Isda ng̃a binódcan sa magacaláin lain ng̃a mg̃a color.

Escolta. = Tapoc sa pila ca soldados ng̃a moobán sa bisan cansa. * Ang sacayán ng̃a moábay sa lain.

Escoltar. = Pagobán, pagábay sa bisan cansa, arón díli onta matáhap sa iang paglacát.

Escollo. = Honásan, pasil, tacot.

Escombra. = Pagcaháoan.

Escombrar. = Pagháoan, pagcóha sa macasámoc, sa macaólang.

Escombro. = Ang mahabílin ug biniáan sa mg̃a bohat sa cota, sa mg̃a baláy ug sa bisan onsa ng̃a nagobá con guibóhat pa ng̃a bág-o, mg̃a bató, yota, apog, balás, mg̃a sinápsap, &c. * Isda ng̃a diótay maíng̃on ing̃on sa tamban.

Escomerse. = Cagod, linis, hinis.

Escondedero. = Lugar ng̃a pagatagóan sa bisan onsa.

Esconder. = Tago, hobong, hanip, tabac, licao, hiti, hotíboc, socsoc, salíot, lang̃ag. * Locop, sacop.

Escondidamente. = Sa pagcatinágo, sa pagcahílom.

Escondidas (a). = Idem.

Escondidillo. = Idem.

Escondidísimo. = Ang nahóbong, ang tinágo caáyo.

Escondido. = Ang guitágo. * (En). = V. *Escondidamente.*

Escondimiento. = Pagcahóbong, pagcatágo.

Escondite. V. *Escondedero.* * Dola sa mg̃a báta.

Escondrijo. = Sooc. * V. *Escondedero.*

Escopeta. = Lothang.

Escopetar. = Pagcále ug paggóa sa yota sa lugar ng̃a guitórcan sa boláoan.

Escopetazo. = Pagbotó, tonog sa pagbóhi sa escopeta. * Ang pólvora, bala, &c., ng̃a mogóa sa bohó sa escopeta, ug ang samad ng̃a guican sa maong bala.

Escopetear. = Pagbóhi sa escopeta, paglóthang sa masóbsob. * Paglális lalis sa mg̃a maínit ng̃a polong.

Escopetería. = Mg̃a soldados ng̃a sangcap sa mang̃a escopeta. * Pagcabóhi sa escopeta sa macadághan.

Escopetero. = Soldado ng̃a nagadála sa escopeta. * Ang mananálsal ng̃a magabóhat ug magabaligya sa mang̃a escopeta.

Escopleadura. = Bohó ng̃a pagaboháton sa tiguíb.

Escoplear. = Pagtiguíb.

Escoplo. = Tiguíb.

Escorbuto. = Saquét ng̃a guican sa pagcadonót sa lagos.

Escordio. = Tanóm ng̃a icatámbal.

Escoria. = Tayá, tambacólong sa tombága, sa pothao, &c. * Bisan onsa ng̃a malágsot, daótan ug mang̃íl-ad.

Escorial. = Lugar ng̃a guinacoháan sa mg̃a tombága, boláoan, &c., apan ng̃a guibalánan ug guitámnan na. * Logar ng̃a pagabotáng̃an sa mg̃a tayá, sa tambacólong sa puthao, sa tombága, &c.

Escoriar. = Pagpálot sa panit con madósdos ogáling ang bahín sa laoas, sa bisan onsa ng̃a magáhi con maháit.

Escorpina. = Isda.

Escorpion. V. *Alacran.* * Isda. * Capandáyan ng̃a guinagámit sa canhíng tiempo sa mg̃a mamomógos ug sa mg̃a dioatahán sa pagpasáquet sa mg̃a mártires.

Escorzonera. = Tanóm ng̃a icatámbal.

Escota. = Pisi ng̃a ihícot sa usá ca tomóy dapit sa ubos sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán, sa pagtógot ug paghógot somála sa pagcahorós con pagcahínay sa hang̃in. * Bohi bohi, bilo bilo.

Escotadura. = Liab sa mg̃a sinína ug mg̃a bisti ng̃a guibísti sa mg̃a babáye.

Escotar. = Tabas, holíbis, pagáng̃ay sa bisan onsa sa lugar ng̃a hingtóngdan. * Pagbáyad sa amot, sa tampo con tampa ng̃a nacaígo sa tagsa tagsa. * Pagpagóa sa tobig, sa sobá, sa lanao, &c.

Escote. = Líab ng̃a guilabíhan sa pagcadagcó sa mang̃a sinína sa obán ng̃a mg̃a babáye. * Dayan dayan ng̃a itápot sa mg̃a liab sa mg̃a bisti sa mg̃a babáye. * Amot, tampa, tampo.

Escotera. = Bohó sa quílid sa mg̃a sacayán ng̃a pagaaguían sa pisi ng̃a escota.

Escotero. = Ang nagalacát sa aoláy dala sa bisan onsa ng̃a macasámoc ug macaólang canía.

Escotilla. = Bohóng dagcó sa atobáng̃an sa talároc ng̃a mayor sa mg̃a sacayán ng̃a pagasódlan sa lolan, ug pagagólan, pagacoháan ug pagaaguían sa pagháoas sa maong lolan.

Escotillon. = Bohóng dagcó sa salog con sa yota, ng̃a guibotáng̃an sa tacop ng̃a honos honos.

Escotin. = Ang pisi ng̃a escota sa mg̃a layág ng̃a diótay sa mg̃a sacayàn, juanete, sobre, &c.

Escozor. = Cahápdos, cang̃ót ng̃ot, pagcang̃ótng̃ot. * Casáquet sa húna húna tong̃ód sa bisan onsa ng̃a nacalisód con nacayógot.

Escriba. = Mang̃ialáman, ang nagaásoy sa batásan ng̃a daan, quinaadmánon sa mg̃a judíos, sa mang̃a hebreos.

Escribanía. = Opicio sa mg̃a escribano, sa mg̃a longsod. * Solód ng̃a pagatománan sa ng̃atanán ng̃a bohat ng̃a onay ug ang̃ay sa mg̃a escribano. * Solatánan, lamesa, papelera, sodlánan sa mg̃a papel. * Lugar ng̃a pagatongtóng̃an sa papel ng̃a pagasolátan. * Casangcápan sa pagsólat, tintero, sorlánan sa oblea. ng̃a ipílit, sa polbos con margaja, &c.

Escribano. = Táuo ng̃a tong̃ód sa iang opicio may gahóm sa paghátag sa calig-óan sa mg̃a solat ug mg̃a camatoódan. * Ang magasólat.

Escribiente. = Magsosólat, manonólat, somosólat, ang magasólat, ang magahóad sa guisólat sa lain.

Digitized by Google

Escribir. = Solat, paggáma, pagbóhat sa mga letras sa bisan díin ug sa bisan onsa. * Paggáma sa manga soguílon nga hatáas, sa mga oáli, &c., nga isólat sa mga libro.

Escriño. V. *Canasta.*

Escrita. = Isda nga guibotánganan sa licód sa mga barlis sa nagcaláin lain nga color nga maíngon sa dagóay sa letras.

Escritillas. = Mga panón sa mga carnero.

Escrito. = Solat, bisan onsa nga sinólat ug guisolátan. * Ang solat nga ihátag sa hocom sa pagsógod sa mga capolongánan.

Escritor. = Ang magasólat sa mga libro, &c.

Escritorio. = Panonódlan sa mga papel ug sa manga camatoódan. * Solód nga pagatománan sa mga catongdánan sa mga escribano ug sa obán nga manga táuo nga guitógnan sa bisan onsa nga holosáyon. * Panonódlan nga mahál sa pagsolód ug pagtípig sa mga hias.

Escritura. = Sólat. * Camatoódan nga pinirmáhan sa mga táuo nga hingtóngdan, sa mga testigos ug sa escribano. * Bisan onsa nga libro nga sinolátan sa solat sa camót con sa imimprenta. * Ang santos nga Solat.

Escriturario. = Bisan onsa nga guilíg-on sa camatoódan nga sinólat. * Ang nagaásoy sa mga cahológan sa obán nga mga polong nga labíng halálom sa santos nga Solat.

Escrupulillo. = Ang tipac, ang golong golong sa pothao, tombága, &c., nga isolód sa colóng colóng arón matonóg.

Escrúpulo. = Duha doha, catáhap.

Escrupulosamente. = Sa catáhap, sa pagcadóha doha, sa pagcacóti coti.

Escrupulosidad. V. *Escrúpulo.*

Escrupuloso. = Ang magadúha doha, ang aoláy caligónan sa boot, ang matáhap, matahápon. * Matinománon.

Escrutador. = Ang maquigsósi, ang maquigásoy, maquigsáyod. * Ang magahíling, ang magalí-li.

Escrutinio. = Pagcasósi, pagcaásoy, pagcasáyod, pagcahíling, pagcalí-li.

Escrutiñador. V. *Escrutador.*

Escuadra. = Escoála, capandáyan sa mga panday. * Ang tapoc sa pila ca soldados nga guibotánganan sa ilang ponóan nga guingálan ug cabo, ug ang opicio sa pagcacabo sa mga soldados. * Bisan onsang tapóca sa mga táuo. * Mga sacayán sa pagpangóbat, sa guerra, nga nagacaábay abay. * Cadaghánan sa manga sacayán nga nanagsóroy sodóy sa layág ug sa gaod sa mga cabaybayónan sa pagbántay sa mga caáoay ug sa mga pondóhan.

Escuadron. = Ang usá ca bahin sa mga soldados nga macagáma sa pangobátan.

Escucha. = Bantay nga modóol sa gabíy sa guihonónganan sa mga caáoay, arón masáyor con onsa ba ang mga bohat con mga paglíhoc nila. * Ang babáye con binócot nga may opicio sa pagobán sa monja nga pagadoáuon, arón magapatalínghog ug masáyod sa soguílon sa maong monja ug sa midúao canía. * Talambóan nga diótay nga guibótang sa mga solód sa mga hocmánan sa hari, arón panimation ug pagadónggon sa maong hari ang manga polong sa mga hocom ug sa mga somalámbag nia, sa díli onta sia quit-on ug batíon. * Babáye nga mohígda sa hadóol sa iang señora, arón domónganog sia con táogon ogáling.

Escuchar. = Talínghog, pagpamáti, dongog, lí-li, tingod, linhag.

Escudar. = Sagang, laban, tabang, pagpadángop.

Escuderaje. = Pagcaalágad sa sologóon.

Escuderear. = Pagalágad, pagsílbi. * Pagóna sa sologóon con molacát ang agálon.

Escudería. V. *Escuderaje.*

Escudero. = Sologóon. * Táuo nga lioat sa maáyo ug mahál nga guinicánan, ug ang caobánan sa táuo nga hamíli; bilídhon.

Escudilla. = Yahong, panácsan, caldóhan, tagayán, ipísan.

Escudillar. = Pagbó-bo, pagbótang sa sabáo sa manga yahong, sa mga panácsan.

Escudillito. = Salapíng boláoan nga bali ng pisos, oña miábot sa pagcabale sa pisos ug toló ca cuartiyo.

Escudo. = Taming.

Escudriñable. = Ang arang toquíbon.

Escudriñador. = Ang mahagógma magtóquib ug ang boot masáyod, ug mahibaló sa bisan onsa nga halálom ug tinágo.

Escudriñar. = Pagsósi, pagquigsáyod sa macóti coti sa bisan onsa.

Escuela. = Escolahán, baláy nga pagatón-an sa manga báta. * Pagtóon, pagtolón-an sa bisan onsa nga quinaádman.

Escuerzo. = Mananáp sa yota maíngon sa baqui.

Escueto. = Mahóoan, madayág, sa oaláy samoc.

Esculpir. = Liloc.

Escultor. = Panday nga magalíloc.

Escultora. = Ang asáoa sa magalíloc.

Escultura. = Quinaádman sa paglíloc. * Ang *liniloc.*

Escupidera. = Lodánan.

Escupidero. = Lugar sa paglóa.

Escupidor. = Ang magalóa, magalóda, magatalíthi, magatalótho.

Escupidura. = Loa, ang guilóa, ang guilóra. * Manga hobág nga diótay nga magáma dayon ug cogan, nga guican sa pagcabáscog sa hilánat, ug nga motoróc sa mga ngabil.

Escupir. = Lora, loa, talíthi, talítho. * Pagáyad sa bisan onsa nga tacós nga pasipád-an. * Pagóntol sa badyet, sa sisip, sa cahoy nga boot boc-on, pecáson con badyétan. * Paggóa sa mga bala sa mga lothang, ug sa mga linti sa mga dag-om.

Escuras (a). = Sa pagcangit ngit. * Sa pagcaoláy húna húna.

Escurribanda. = Pagcahibólos.

Escurrida. = Babáye nga guihoótan sa mga saya, nga nagabísti sa mga saya nga haíctin, nga colang sa pagcasángcad.

Escurridizo. = Ang madál-os, ang madaliósos sa masáyon. * Ang mapaháoa, ang maoalá sa bisan díin, ang malágueu. * Lugar nga pagadal-ósan, pagadaliosósan.

Escurriduras. = Ang mga tolong catapúsan sa vino, tubig, soca, &c., sa bisan onsa nga sodlánan.

Escurrir. = Paghorót sa bisan onsang ilímnon. * Paglacát sa bisan díin sa pagsolóng ug paghíling sa yota. * Tolo, agas, agay, agáyay, dalígdig, dahinggay. * V. *Deslizar* hasta *pagpamólong.* * Pagcalágueu, pagpaháoa.

Esencia. = Pagcamáo, pagcaquinaía sa bisan onsa, * V. El siguiente.

Esencial. = Ang onay sa pagcaquinaía sa bisan onsa. * Ang labíng maáyo, ang labíng mahál.

Esfera. = Malíngin. * Ang Langit, ang calangítan, ang bolotánganan sa mga Langit. * Cahimtang sa pagcamahál con sa pagcaóbos sa mga táuo. * Ang calibótan nga hingsáepan sa yota ug sa tobig.

Esforzadamente. = Sa pagcaísog, sa pagcacosóg, sa maáyong húna húna, sa dagcóng cásing cásing.

Esforzado. = Maísog, mabáscog, cásing casíngan.

Esforzar. = Pagpaísog, pagpacosóg.

Digitized by Google

Esfuerzo. = Caísog, cabáscog, pagcacosóg. * Pagcalába, pagca'ábang.
Esgrima. = Quinaádman sa paggámit sa espada, sa cales, sa campilang, sa maáyo, ingon sa angay.
Esgrimidor. = Ang maálam maggámit sa mga hinganíban.
Esgrimir. = Paggámit ug maáyo sa mga hinganíban, ug pagságang sa mga pagtigbas sa caáoay, sa contra.
Esguazable. = Ang arang labángon.
Esguazar. = Paglabáng sa mga sobá con sa dagat.
Esguince. = Pagcalícay sa laoas con may catáhap sa pagcapócan ug con boot magsagáng sa bisan onsa nga mahólog. * Pagcoliot, pagláin, pagbálhin sa nauong sa timáan ca casocó con sa caól-ol. * Pagcasaquét sa mga loha loha guican sa pagpangósog nga guilabíhan.
Eslabon. = Santic, tagsa ca singsing sa mga talicalá.
Eslabonar. = Paglangáquit sa mga singsing nga macagáma sa usá ca talicalá. * Pagsómpay sa maáyo sa mga soguílon, sa mga oáli, &c.
Eslora. = Cahitáson, catáson, guitáson, pagcahatáas sa mga sacayán cutub sa dolong hasta sa olín sa ibábao sa salog con sa cubierta.
Esmaltar. = Pagbóhat sa mga labra sa mga color nga nagacaláin lain, sa salapi, sa boláoan, &c. * Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa mga color nga nagacaláin lain.
Esmalte. = Pasta nga binóhat sa salamín nga pagabotángan sa mga color nga nagacaláin lain, sa pagtápot sa mga labra sa salapi, sa boláoan, &c. * Pagcatahóm, pagcaáñag, pagcaníndot.
Esmerado. = Ang guibóhat sa pagcahíngpit caáyo, sa dagcóng cacógi.
Esmeralda. = Batóng mahál, verde ug masíhag caáyo.
Esmerar. = Paghíngpit sa bisan onsa, pagbóhat sa masingcámot sa dagcóng cacógi. * Paghínis, paghínlo.
Esmeril. = Batóng magáhi uyámot nga macacágod ug macabárlis sa bisan onsa, gaoas sa diamante. * Lothang nga diótay.
Esmero. = Cacóging dagcó, pagcasingcámot, pagbóhat sa bisan onsa sa pagcahíngpit.
Esmoladera. = Capandáyan sa pagbáid sa mga hinganíban.
Esófago. = Alaguían sa can-on cotob sa totónlan hasta sa tian, sa cotó cotó.
Esotro. = Canang usá, cadtong usá.
Espaviladeras. V. *Despaviladeras.*
Espavilar. V. *Despavilar.*
Espaciar. = Catag, sab-oag, sabólac. * Pagbaláod, pagsóguid, pagmantalá.
Espacio. V. *Capacidad.* * Pagcadógay sa tiempo, sa túig. * Pagcahínay, pagcalángan.
Espaciosamente. = Sa pagcahínay, sa pagcalángan, sa pagcalángay langay.
Espaciosidad. V. *Capacidad.*
Espacioso. = Dagcó, galagpád halóag, maháoan, maháoay. * Mahináyon, malángay langáyon, malángan langánon.
Espada. = Espada, cales, hinganíban. * Táuo nga batir, nga maálam, quinaadmánon sa bisan onsa. * Dagoay sa obán nga mga pintal sa mga dahon sa baraja. * Isda nga guidagcóan ug guitaásan sa ngabil sa itáas sa pagcadágoay sa espada.
Espadachin. = Ang maálam magbáton ug magáoay sa espada. * Táuo nga magapacalaláqui ug nga mahagúgma magáoay.
Espadaña. = Tanóm.
Espadañada. = Paggóa sa bahá sa dogó, sa tobig, &c., sa mabáscog.
Espadañar. = Pagbólag, pagbóoac, pagsí-si sa bisan onsa nga hatáas, sa daghan nga mga bahin nga haíctin.
Espadería. = Lugar, baláy nga pagabohátan ug pagbaligyáan sa mga espada.
Espadero. = Mananálsal nga magabóhat sa mga espada.
Espadilla. = Espadang hamóbo.
Espadin. = Idem.
Espadrapo. = Panápton nga guibotángan sa haclob con hampol nga icahámpol sa mga samad.
Espalda. = Licód.
Espaldar. = Mga tabil nga hatáas ug haíctin nga ibítay ug ipadápat sa mga bongbong sa pagsándig dihá sa licód. * Idángan.
Espaldarazo. = Pagpócpoc sa bisan onsa sa licód, pagdágpi, paglatós, paglámbos, pagbónal sa licód.
Espaldear. = Pagposá, pagdágpi, pagdápia sa manga balod sa quilid sa mga sacayán con sa olín ba.
Espalder. = Ang gomaláod, ang gomaláyong nga molíngcod ang nahaòna dapit sa olín sa mga sacayán, ug magabóot ug magabántay sa obán nga mga gomaláod arón managagáod sila ug maáyo.
Espaldilla. = Bocó bocó, alíp ip.
Espalditendido. = Ang magacalígad sa pagcahayáng, ang mohayáng sa paghígda.
Espaldudo. = Ang may dagcóng licód.
Espantable. = Maghahárloc, icahárloc, ang macahádloc, macalilísang, catingaláhan, hibólngan.
Espantablemente. = Sa cahádloc, sa calísang, sa pagcalísang, sa pagcahárloc.
Espantadizo. = Ang masáyon mahaognóc mahádloc malísang.
Espantador. = Ang magapahaognóc, ang magapahádloc, ang magapalísang.
Espantajo. = Hogay, cagol cagol, colágdong. * Bisan onsa nga icabógao sa mga mananáp.
Espantar. = Hadlod, lísang, ognoc. * Bogao, pagpaháoa. * Boá, bos, sicá, is, hut. * Tingála, bolong.
Espanto. = Cahárloc, cacógmát, calísang, pagcahaognóc.
Espantosamente. V. *Espantablemente.*
Espantoso. V. *Espantable.*
Español. = Ang nahatongód sa España, táuo nga españahánon, ang natáuo sa España.
Españolado. = Táuo sa lain nga yota nga maíngon sa natáuo sa España sa iang pinamólong, sa iang pagbísti, sa iang batásan, &c.
Españoleta. = Sayáo sa canhi, sa España.
Españolizar. = Pagángcon sa bisan onsa sa lain nga yota maíngon nga con gomícan ogáling sa España. * Pagáncon sa mga batásan sa España.
Esparavan. = Langgam.
Esparavel. = Layá.
Esparcidamente. = Sa pagcalináin lain, sa pagcatinágsa tagsa.
Esparcido. = Táuo nga malipáyon, matístis, tigtíao, sa maáyong soguílon, sa mahósay nga gaoi.
Esparcimiento. = Pagcabólag, pagcacátag, pagcasáb-oag, pacasabólac.
Esparcir. = Bolag, bahin, abog, apac, sab-oag, sabólac, sabod, bodbod, sablig, ocay, tiárag, tagónton, patag. * Pagbántog, pagsógid, pagbaláod, pagmantalá. * Pagdóla, paglíngao lingao, pagtíao tiao.
Esparrago. = Tanóm nga maáyong otan.
Esparrancado. = Bacáang, bacang. * Bisan onsa nga magacabólag bolag ug magacahalayó, labon nga magacadóol onta.
Esparrancarse. = Pagbíla, pagbiláca sa mga paa.
Esparto. = Tanóm nga icabóhat sa mga pisi, mga banig, &c.

Digitized by Google

Especería. = Baláy nga pagabaligyáan sa mga panácot ug sa obán pa nga manga tolotagídyot.
Especia. = Panácot nga isácot ug icahátag sa lalím sa mga calán-on.
Especial. = Mahál, olosáhon, ang labíng maáyo sa obán nga isigcaíngon, al labíng bilídhon.
Especialidad. = Pagcaláin, pagcamahál. * Pagcatingála, pagcalabí.
Especialmente. = Labí pa.
Especie. = Hingtóngdan nga nacasácop sa daghánan nga mga sacop, pagcaláin, calaínan, maíngon nga ang calaínan sa mga iró, ang calaínan sa mga cabayo, ang calaínan sa mga íring, &c. * Ang laráoan sa bisan onsa nga mapaquíta sa atong húna húna, sa atong calág. * Bisan onsa nga guipamólong ug guibóhat.
Especiero. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug pagbaligya sa mga panácot.
Especificacion. = Pagcaásoy, pagcasáyod, pagcadayág.
Especificadamente. = Sa pagcaásoy, sa pagcasáyod, sa pagcadayág.
Especificar. = Asoy, sayod, dayág.
Específico. = Ang magabólag sa usá ca calaínan sa lain nga calaínan. * Tambál nga olosáhon, nga may gahóm sa pagtámbal ug pagáyo sa masaquét.
Especioso. = Matahóm, hamíli, bilídhon, maáyo uyámot, hingpit.
Espectáculo. = Dula, cadoláan sa cadaigánan. * Bisan onsa nga nahatábo nga tacós nga catingád-an sa mga táuo.
Espectador. = Ang magasolóng, ang motán-ao sa bisan onsa.
Espectro. = Bisan onsa nga laráoan nga macalilísang, macahahárloc, nga motóngha ug paquíta sa húna húna sa mga táuo.
Especulacion. = Pagcatán-ao, pagcahíling ug maáyo, paglí-li sa dagcóng cacógi. * Pagcapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbaligya, sa pagpangúíta sa pagcabóhi, sa cabohían. * Ang pagpatigáyon.
Especular. = Solíng, hiling, tan-ao, li-li. * Paghóna húna, pagpalándong. * Pagpatigáyon sa pagpálit ug sa pagbaligya, sa pagcomercio.
Especulativa. = Gahóm sa mga calág sa mga táuo sa paghúna húna, sa pagpalándong.
Espejado. = Bisan onsa nga guigáma sa salamín, ang maíngon sa salamín.
Espejear. = Paggíla gila, pagsíhag, pagsínao ingon sa pagcasíhag sa salamín. * Pagsolóng, pagpangaínao sa salamín.
Espejería. = Baláy nga pagabaligyáan sa mga salamín ug sa obán pag mga casangcápan nga icadáyan dayan sa mga baláy.
Espejero. = Ang magabóhat ug magabaligya sa mga salamín.
Espejo. = Salamín.
Espejuelo. = Salamín nga diótay. * Yeso nga nahamotang sa pagcabató nga guisolosápao sapáoan sa mga dolodáhon nga masíhag.
Espeluzar. V. *Despeluzar.*
Espeluznarse. = Pagpaníndog sa mga bohóc ug manga balahíbo, guican sa cahárloc, sa calísang, sa cacógmat, pagbulócag, pagpangalimbárot. * Paggobót sa bohóc.
Espeque. = Ligoat, icaligoat.
Espera. = Pagcahólat, paghólat, pagpaábot. * Tagál.
Esperador. = Ang nagahólat, ang nagapaábot.
Esperanza. = Pagláom, laom. * Ang usá sa totoló ca virtudes nga guingálan ug teologales, nga sinogdánan sa maáyong gaui.
Esperanzar. = Pagpaláom, paghátag sa pagláom.
Esperar. = Pagláom. * Paghólat pagpaábot.
Esperezarse. V. *Desperezarse.*
Esperma. = Tambóc sa ambohótan, sa bongasíso, nga mapotí caáyo ug magálhi sa tambóc sa obán nga mga mananáp, sa sebo.
Espesar. = Pagtibúoc, paghágcot. * Pagdóol, paggóot, pagsígpit sa bisan onsa, pagbános.
Espeso. = Ang natibúoc, ang mahágcot, espeso. * Bisan onsang botang nga midóol, nasígpit, nagóot, natopál caáyo sa lain, pagcabános. * Sa masócot, sa masóbsob, sa mabános, sa macadághan. * Bolíngon, hogáoan. * Táuo nga díli magbántay, nga díli macógui sa iang bisú.
Espesor. = Pagcabága, guibág-on, cabalágon sa bisan onsa.
Espesura. = Pagcahágcot, pagcabágtoc, sa bisan onsa, pagcaespeso sa vino, sa dogó, &c. * V. *el anterior.* * Hugao, cahogáoan.
Espetar. = Pagtóhog, pagsálay sa pothao, cahoy, &c., nga matalínis sa bisan onsa, sa carne, sa isda, &c. * Pagsógid, pagásoy. * Paglígdong, pagámbong.
Espetera. = Papán nga guitaólan ug guilansángan sa daghánan nga manga lansang sa balicóng olo, nga pagabitáyan sa carne sa isda, sa mga caláha ug sa obán pang mga casangcápan sa cosina. * Cadaghánan sa mga casangcápan sa cosina.
Espeton. = Pothao nga hatáas ug manípis. * Dagom nga hatáas nga may olo. * Isda, balámban.
Espia. = Maghihíling, maglilí-li, ang magacácap, ang magasólong, ang magatán-ao ug maáyo sa manga buhat sa bisan cansa nga guibantáyan ug guiatángan, sa pag ásoy ug pagsoguílon sa nagasógo.
Espiar. = Hiling, li-li, cacap, sólong, tan-ao. * Pagpalacát sa mga sacayán sa pagbótad ug paghípos sa cable nga guihícot sa sinípit nga guihólog sa onáhan.
Espicanardi. = Tanóm sa Siria.
Espicanardo. = Tanóm nga mahomót ug icatámbal, sa India.
Espiche. = Hinganíban nga matalínis.
Espiga. = Oháy. * Ang tomóy sa usá ca cahoy nga masolod sa bohó sa lain nga cahoy con sa lain nga botang.
Espigadera. = Ang babáye nga magadaguínot sa mga oháy nga baniáan sa magagálab sa trigo, sa humáy &c.
Espigado. = Ang hatáas. * Báta nga hatáas.
Espigar. = Pagpólot sa mga oháy nga guibiáan sa yota sa nagagálab sa trigo, sa homáy, &c. * Pagbóhat sa tomóy sa mga cahoy nga ipasolód sa bisan onsang nga bohóa. * Pagoháy sa trigo sa homáy, &c. * Pagtóbo sa mga táuo, pagtáas sa ilang laoas.
Espigon. = Oháy nga maháit ug toncan. * Soyod sa mga patiócan, &c., nga igapáac. * Ang tomóy sa bisan onsa nga quinabontólan nga maháoan, nga oalá torcan sa mga cahoy ug sa mga sagbot.
Espin (puerco). = Mananáp nga guilibótan sa panit sa mga tonóc.
Espina. = Tonóc, soyac, sapínit, caguíngquing, silic, bocóg, tiónay.
Espinaca. = Tanóm nga maáyo, mahómoc ug malalím nga otan.
Espinadura. = Pagcatonóc.
Espinal. = Ang nahatongód sa tonóc con sa talódtod, sa cagóngcong.
Espinar. = Lugar nga naponó sa mga tonóc, sa mga sapínit. * Cacolían, calisdánan, caolángan. * Pagtonóc, pagsámad sa tonóc, sa sapínit, sa caguíngquing, sa soyac, sa bocóg.
Espinazo. = Talódtod, cagóngcong, bocó bocó.
Espinel. = Lobid, pisi nga dagcó nga guibitáyan sa obán nga mga pisi nga tinaólan sa mga tagá sa pagcóha sa mga isda, sa pagpasól, sa pagpanágat.

Digitized by Google

Espineo. = Ang guibóhat sa mg̃a tonóc, ang may tonóc, sapinit, ang toncan.
Espindarga. = Lothang ng̃a holohatáas sa gning̃ánlan ug falconete.
Espinilla. = Bitiis, lolod.
Espinoso. V. *Espíneo.* * Ang macóli, ang malisód.
Espirador. = Ang magaguinháoa. * Ang mahing̃ótas, ang magating̃á, ang magating-ab.
Espirante. = Idem.
Espirar. = Paggóa sa maáyo con sa daótan ng̃a bahó. * Paghátag sa quinabóhi: ang̃ay lamang sa Dios. * Pagágda sa mg̃a paghónhong sa gracia ng̃a guican sa Dios ng̃a Espíritu Santo. * Ang pagguican sa Dios ng̃a Espíritu Santo sa Amahán ug sa Anac, tong̃ód sa ilang pagsighigógma ng̃a oaláy sinógdan. * Paghing̃ótas, pagting̃á, pagting-ab. * Pagguinháua. * Paghoyóp sa hang̃in sa mahinay. * Pagtápus, pagtibáoas.
Espiritar. = Pagtándog. * Pagpapong̃ót.
Espiritoso. = Vino ng̃a maísog, ng̃a macalípay, aguardiente, &c., ng̃a masáyon mahong̃áo.
Espíritu. = Espíritu, calág, Ángeles. * Ang cosóg ug gahóm sa lauas. * Caísog. gahóm sa húna húna. * Caísog sa vino, sa guardiente, &c.
Espiritual. = Ang nahatong̃ód sa Espíritu, sa calág, calágnon, espirituhánon.
Espiritualidad. = Pagcamáo, cahímtang sa Espíritu. * Cahímtang sa mg̃a Padre sacerdote ug sa nagasílbi sa Singbahán. * Bobat con sa bisan onsa ng̃a espirituhánon.
Espiritualizar. = Pagbálhin sa usá ca táuo sa pagcaespiritohánon, tong̃ód sa gracia ug pagtábang sa Dios.
Espita. = Bagácay ng̃a manípis sa pagsóyop ug pagínom, con sa paghóad ug pagpagóa ba sa vino, tobig, &c., sa mg̃a cuba, bariles. * Ng̃alan ng̃a guicahing̃álan sa mg̃a táuo ng̃a hobgánon, ng̃a palailínom, ng̃a palahobóg.
Espito. = Cahoy ng̃a hatáas ng̃a guibalábag sa usá ca tomóy sa usá ca papán, sa pagsáblay ug pagcóha sa papel ng̃a guihaláyhay sa baláy ng̃a pagabohátan sa maong papel ug sa mg̃a imprenta.
Esplendente. = Ang masíhag, ang masíga, ang mogíla gila.
Esplendidamente. = Sa pagcadághan, sa pagcadato.
Esplendidez. = Pagcadághan, pagcamahál, pagcadato.
Espléndido. = Molólot, Parayégon sa pagasta ug sa pagcombida.
Esplendor. = Pagcasoláo, pagcasíhag, pagcasíga, pagcagíla gila. * Pagcahamíli, pagcadato, pagcabilírhon,
Espliego. = Tanóm: ang bolac nia mahomót caáyo ug maáyo ng̃a igapalína.
Esplin. = Casocó, casobó ng̃a dagcó: polong quiní ng̃a iningles.
Esplique. = Batáyan, salóob, lit-ag sa pagdácop sa mg̃a langgam.
Espolada. = Pagcacolámpit, pagcatinicód, sa cabayo, &c., ng̃a guicabayóan sa bisan cansang táuo, arón lomacát, sa tahod tahod, sa espuela, ng̃a guitáod sa ticód sa mg̃a tiil.
Espolazo. = Idem.
Espoleadura. = Ang samad sa tian sa cabayó, guican sa tahod tahod, sa espuela, sa nagacabayo.
Espolear. = Pagcolámpit, pagtinicód sa nagacabayo, arón lomacát ang guicabayóan nia ng̃a mananáp. * Pagágda sa bisan cansa arón magabóhat sa bisan onsa.
Espoleta. = Pinótol ng̃a hamóbo sa cáhoy ng̃a binohóan paglápos, hopot hopot ng̃a sinódlan sa polvora ng̃a icaseba sa mg̃a bomba.
Espolin. = Lansádera ng̃a diótay ng̃a pagagamíton sa mg̃a maghabábol sa mg̃a panápton ng̃a binódcan ug guisáctan sa mg̃a paglabra ug sa mg̃a bolac bolac.
Espolio. = Cadaghánan sa mg̃a casangcápan ng̃a nahabílin sa pagcamatáy sa mg̃a Obispo ug obán pang mg̃a. ponóan sa singbahán, ug hasta ng̃ani sa mg̃a Padre.
Espolique. = Ang táuo, ang sologóon ng̃a magalacát sa onáhan sa mananáp ng̃a guicabayóan sa iang agálon.
Espolista. = Ang nagaábang sa mg̃a casangcápan ng̃a guibílin sa mg̃a ponóan ng̃a nang̃amatáy. * V. *el anterior.*
Espolon. = Tahód. * Halígueng cota ng̃a guidógang ug guipadápat sa mg̃a cota, arón malig-on. * Ang cota ng̃a guidógang pagbóhat ug guipadápat sa mang̃a halígueng cota opód sa mg̃a toláy, arón díli onta cancánon ug cagdan sa mg̃a bahá sa sobá. * Tomóy ng̃a pothao ng̃a guitáod sa mg̃a dolong sa mg̃a sacayán. * Pagcahanáyhay sa mg̃a caboquílan ug mg̃a bang̃ílid.
Espolvorear. V. *Despolvorear.* * Bilibód, bodbod.
Espolvorizar. = Idem.
Esponja = Boá, soloságbot sa dagat ng̃a magàan, ng̃a guilibótan sa daghánan ng̃a mg̃a bohó bohó ng̃a pinoyánan sa mg̃a mananáp ng̃a diótay, ng̃a macasóyop ug magayópyop sa tobig.
Esponjar. = Pagpagáan sa bisan onsa. * Pagbósog sa gapas, &c. * Pagpalábi labi.
Esponjoso. = Bisan onsa ng̃a magáan, ng̃a may daghan mg̃a bahó bahó. * Gapas, bohóc sa carnero, &c., ng̃a binósgan ug binóscag ug maáyo.
Esponsales. = Pagcasigsáar sa dohá ca táuo ng̃a mamíño, ng̃a mamagtiáyon sila.
Esponsalicio. = Ang nahatong̃ód sa pagsigsáad sa mg̃a táuo ng̃a boot mamíño.
Espontáneamente. = Sa caogalíng̃on ng̃a pagbóot, sa tinúyo caáyo.
Espontáneo. = Ang guican sa pagbóot, sa cabobót-on ng̃a caogalíng̃on.
Esportada. = Ang mahorót sa usá ca bocág, bacat, tagácan, alat, batólan.
Esportear. = Paghácot sa bisan onsa sa bocág, sa bacat, &c.
Esportilla. = Bocág, &c., ng̃a diótay.
Esportillero. = Táuo ng̃a magahácot ug magadála sa bocág, &c., sa bisan onsa ng̃a guipahácot canía.
Esportillo. V. *Banasta* y *Canasta.*
Esporton. = Bocág, &c., ng̃a dagcó.
Esposas. = Mg̃a singsing ng̃a pothao ng̃a icagápos sa mg̃a táuo ng̃a saláan.
Esposo. = Ang laláqui ug ang babáye ng̃a nanagsigsáad ng̃a mamíño sila, laláqui ug babáye ng̃a miño.
Espuela. = Tahod tahod ng̃a pothao ng̃a malíng̃in ng̃a guiguinting gintíng̃an ug matalínis, ng̃a itáod sa ticód sa táuo ng̃a magacabayo, sa pagcolámpit ug pagtinícod sa mananáp ng̃a guicabayóan arón lomacát.
Espuerta. V. *Banasta* y *Canasta.*
Espulgadero. = Lugar ng̃a pagapanghinomáan ug pagpahing̃ót-an sa mg̃a pobres, sa mg̃a hang̃ol.
Espulgar. = Pagpanghinóma, pagpanghing̃óto. * Pagsolóng, paghíling, paglí-li sa bisang onsa sa dagcóng cacógui.
Espuma. = Bolá.
Espumadera. = Looag ng̃a guibohó bohóan ng̃a icacóha sa bolá sa bisan onsa, sa díli moobán ang sabáo, ang tobig, &c., ng̃a buláan.
Espumajear. = Paggóa sa bulá.
Espumajo. V. *Espumarajo.*

Digitized by Google

Espumajoso. = Ang may bulá, ang guibuláan.
Espumar. = Pagcóha sa bulá sa bisan diin. * Pagbolá.
Espumarajo. = Ang bolá ñga guican sa bába sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Espumero. = Lugar ñga pagatibuócan sa tobig sa dagat sa pagcadágoay sa bolá.
Espumilla. = Panápton ñga pino caáyo ug masíhag.
Espumillon. = Panápton ñga mabága.
Espumoso. = V. *Espumajoso.* * Ang mahímo ug mabálhin sa bolá.
Espundia. = Samad ñga mañgíl-ad sa mga cabayo, &c.
Espurio. = Táuo ñga díli anac sa guintiayónan. * Ang díli maáyo ñga pagcabóhat. * Ang naláin caáyo sa iang guinicánan.
Espurriar. = Pagsáblig sa bisan onsa, sa tobig ñga guican sa bába.
Espurrir. = Pagtóyod sa bisan onsa.
Esputo. = Laoay, loa, lora.
Esquebrajar. * Pagbóoac, pagsí-si sa mga cáhoy.
Esqueje. = Odlot sa bisan onsang tanóm ñga mabóhi con itanóm ogáling, ug con ilobóng sa yota.
Esquela. = Solat ñga diótay: silbi osáhay sa pagdápit sa mga táuo sa mga piesta, mga paglobóng, &c.
Esqueleto. = Cagóngcong. * Ang laoas sa mga mananáp ñga nahamótang sa lonlon ñga bocóg, sa mga bocóg lamang, sa oaláy onód, sa nacóha ug naócal ang onód.
Esquena. V. *Espinazo.*
Esquenanto. = Tanóm sa India ug sa Arabia.
Esquero. = Puyo poyo sa panit ñga sodlánan sa baloc, sa santic, ug sa bató ñga santican. * Lucá ñga diótay.
Esquiciar. = Pagsógod sa pagbárlis, sa pagpintal.
Esquifada. = Ang lolan ñga mahorót ug madála sa usá ca sacayán ñga diótay.
Esquife. = Sacayán ñga diótay ñga pagacaoásan sa mga táuo ñga nanagsacáy.
Esquila. V. *Cencerro.* * Linñgánay ñga diótay.
Esquilador. = Ang magagónting sa balahíbo sa manga mananáp ug sa bohóc sa mga táuo, magogónting.
Esquilar. = Paggónting sa bohóc sa mga táuo ug sa balahíbo sa mga mananáp.
Esquileo. = Pagcagónting sa balahíbo sa mga mananáp. * Baláy ug ang túig ñga pagaguntinñgan.
Esquileta. V. *Esquila.*
Esquilmar. = Pagcóha, paghípos sa mga bonga. * Pagsóyop sa mga tanóm sa dogá sa yota.
Esquilmeño. = Cáhoy con tanóm ñga mobónga caáyo.
Esquilmo. = Ang mga bonga ñga guican sa mga tanáman, ug ang caposlánan sa mga hayópan.
Esquilon. = Linñgánay ñga diótay, esquilang dagcó.
Esquina. = Pandógo, catapúsan sa usá ca dalan, baláy, &c., ñga pagabalícan ug pagatoyócan sa lain ñga dalan, baláy, &c.
Esquinado. = Ang may esquina.
Esquinzar. = Pagtábas tabas sa mga panápton ñga icabóhat sa papel.
Esquinzo. = Saoa, halas ñga dagcó. * Boáya.
Esquipar. = Pagsángcap sa mga gaod, sa mga gayóng, sa mga bogsay, sa mga sacayán, ug sa mga táuo ñga gomaláod.
Esquipazon. = Cadaghánan, pagcadághan sa mga gaod ug sa mga gomaláod ñga icasángcap sa mga sacayán.
Esquivar. = Pagáyad.
Esquivez. = Pagcaáyad, paglágueu, pagpahalayó sa isigcaíngon.
Esquivo. = Táno ñga bórong, boquídnon, ñga díli mahagógma magsoguílon ug magobán sa isigcatáuo.
Esquizado. = Bató ñga guinñgálan ug mármol ñga binódcan sa mga caogátan ug mga barlis ñga nagacaláin lain ug color.
Estabilidad. = Pagcalíg-on. * Pagcadógay.
Estable. = Ang malíg-on, ang madógay, ang mao da sa guihápon, dayon.
Establecedor. = Ang magabóhat, ang guinicánan ug sinógdan sa bisan onsa.
Establecer. = Pagpatíndog, pagbóhat. * Pagbóot, pagsógo. * Pagpoyó sa bisan onsang longsóla.
Estableciente. V. *Establecedor.*
Establecimiento. = Batásan, ley, tolománon, sogo, pagbóot sa mga ponóan. * Pagcatíndog, pagsógod sa usá ca combento, sa usá ca colegio, &c. * Pagcabótang, cahímtang sa mga táuo.
Establemente. = Sa pagcalíg-on, sa pagcadógay, hasta sa dógay, hasta sa guihápon, sa pagcadáyon.
Establero. = Ang magahópot ug magabántay sa pinoyánan sa mga mananáp, sa mga hayópan.
Establo. = Logar ñga guiátpan ñga pagapóyan ug pagahoáyan sa mga mananáp, sa mga hayópan.
Estaca. = Bogsoc, osoc, osog, talibógsoc, tagdoc, taliosóc. * Sañgá sa cahoy ñga italanóm.
Estacada. = Alad, lantong, siclat, calambíro, tranca.
Estacar. = Paglibót, paglícos, paglócop, pagsácop sa bisan onsang lugar sa mga bogsoc, sa mga osoc, &c., pagbógsoc, pagósoc, &c.
Estacazo. = Pagcabónal, pagcalámbos, sa bogsoc.
Estacion. = Pagcabótang sa bisan onsa. * Túig, catuígan. * Pagdúao sa mga Singbahán ug pagámpo dihá sa atobánñgan sa Santísimo Sacramento, labí pa sa jueves ug sa viernes sa semana santa. * Pila ca amáhan namo ug maghimáya ca María ñga ipanñgádye sa atobánñgan sa Santísimo Sacramento. * Honónñgan sa procesion sa jueves santo, sa pagsómay sa mga pagpasáquet ñga guiántos ug guibáti sa atong Guinóong Jesucristo.
Estacional. = Ang anñgay ug nahatonñgód sa pagcaláin sa tiempo, sa init, sa tugnao, &c.
Estacionero. = Ang modúao sa masóbsob sa mga Singbahán.
Estacha. = Ang pisi ñga ihícot sa isi, sa salapàng, ñga icasámad sa mga ambohótan.
Estada. = Pagcadógay, pagpoyó sa bisan cansa, sa bisan diin.
Estadio. = Lugar sa cadaigánan ñga pagatoónan sa pagdalágan sa mga cabayo.
Estadista. = Ang magaásoy ug magasáyor sa pagcabótang sa usá ca Guinharían, provincia con longsod, sa tonñgód sa mga molópio ug sa hingtóngdan ñga mga catigayónan.
Estadística. = Casayódan sa mga táuo nga managpoyó sa usá ca Guinharían, provincia con longsod, ug sa mga catigayónan ñga hingtóngdan.
Estadizo. = Bisan onsa ñga magadáot tonñgód sa iang pagcabótang ñga canónay sa usá ca lugar.
Estado. = Pagcabótang, cahímtang, cahimtánñgan, pagcahímtang sa bisan onsa. * Ang yota ñga hingsácpan sa gahóm sa mga dagcóng táuo. * Pagcatáas, socod sa usá ca táuo ñga díli hatáas ug díli osáb hamóbo. * Pagcatinñgob sa mga cuenta, sa mga pagísip, ñga guibótang ona sa pagcatinágsa tagsa.
Estafa. = Pagbáylo, pagólos sa salapí sa mga polong ñga malilímbong ñga guiobánan sa húna húna sa díli pagbáyad.
Estafar. = Idem.
Estafeta. = Táuo ñga nagacabayo sa pagdála sa manga solat cutub sa usá ca longsod sa lain ñga longsod. * Baláy ñga pagadaoátan sa mga solat ñga guican

Digitized by Google

sa lain longsod ug ang pagabotánğan sa solat nğa ipadála sa bisan asa.

Estafetero. = Ang modáoat sa mğa solat nğa ipadála sa bisan asa, ug ang magapáhat osáb sa manğa solat sa tagsa tagsa ca tagía.

Estafisagra. = Tanóm.

Estajo. V. *Destajo.*

Estalacion. = Timáan con pagcabótang nğa nagapacaláin lain sa mğa táuo, somála sa ilang pagcahímtang ug opicio.

Estalactita. = Ang mğa bitay, nğa nagacaláin lain sa pagcadagcò ug pagcadágoay, nğa natápot sa manğa atóp, dapit sa solód, sa mğa lanğob, guican sa pagcahonób ug pagcahonğáo sa tobig sa olan.

Estallar. = Paglótac, pagbóoac, pagbalána sa bisan onsa, sa pagcatonóg, sa pagcabotó, sa pagcalópoc, sa pagcabalágtos.

Estallido. = Pagcatonóg, pagcabotó, pagcalópoc, pagcabalágtos sa bisan onsa con mabóoac, malótac mabalána ug mabotó. * Pagcadalícyat, pagcabalánsag, pagcalolábtic. * Pagcabántog sa bisan onsa nğa tinágo.

Estambre. = Hilo nğa binílic sa mğa logás nğa hatáas sa mğa balahíbo sa mğa carnero. * Mğa logás logás nğa nanagtoróc sa talioála sa mğa bolac.

Estamento. = Tagsa ca tapoc sa mğa dagcóng táuo nğa naninğób sila sa pagsábot sa mğa holosáyon sa Guinharían.

Estameña. = Panápton nğa manípis sa mğa balahíbo sa mğa carnero.

Estameñete. = Panápton nğa maíngon ingon sa estameña.

Estampa. = Laráoan nğa pinintal sa bisan onsa. * Dagóay sa táuo con sa mananáp.

Estampado. = Panápton nğa pinintálan sa mğa bolac bolac ug sa bisan onsa nğa nagacaláin lain ug color.

Estampar. = Pagmarca, pagpátic sa papel sa mğa letra, mğa laráoan, &c., nğa nahamótang ug nalíloc sa mğa molde, sa marca.

Estampería. = Baláy nğa pagabohátan ug pagabaligyáan sa mğa laráoan.

Estampero = Ang magabóhat ug magabalígya sa manğa laráoan.

Estampido. = Tonóg, botó, balánsag, dalícya.

Estampilla. = Marca sa tombága nğa pagalilócan sa nğalan ug sa pirma con rúbrica sa bisan cansang táuo, nğa maíngon gayód sa binóhat sa comót, con ihóad na sa papel.

Estancacion. = Pagcahonóng, pagcaárang, pagcaóndang, pagcató-ang, pagcapoyó sa bisan onsa.

Estancar. = To-ang, poyó, ondang, arang, honóng. * Pagólang. * Pagdilí sa pagbalígya sa cadaghánan, sa bisan onsa, arón ibalígya lamang sa mğa táuo nğa guitódlo sa mğa ponóan.

Estancia. = Pagcapoyó, pagcadógay sa bisan diin. * Solód nğa pagapóy-an sa canónay. * Cabalánan nğa guipogásan ug guitámnan sa mğa nagacaláin lain nğa mğa tanóm ug mğa cahoy, ug guibatónan sa mğa mananáp, sa mğa hayópan.

Estanciero. = Ang magabántay sa estancia, sa baol, sa tanáman.

Estanco. = Sacayán nğa maáyo, nğa dili matóbig, díli matóbod. * Pagcadilí sa mğa ponóan sa pagbalígya sa cadaghánan, sa bisan onsa, arón ibalígya lamang sa táuo nğa tinórlo sa maong manğa ponóan. * Pagbotánğan sa mğa manggad ug sa manğa papel.

Estandarte. = Timàan nğa guinagámit sa mğa soldados, nğa mao ang usá ca panápton nğa laro nğa guitáod ug guibítay sa usá ca cahoy, nğa guipintálan sa mğa dagoay nğa guiángcon sa hari con sa hingtóngdan nğa panğobátan. * Timáan sa caparían ug sa mğa cofradía, nğa mao ang usá ca panápton nğa laro nğa guitóhog sa usá ca cahoy nğa magsáma sa pagcalapád, ug nğa guibítay sa pagcadágoay sa crus, sa tomóy sa lain nğa cahoy nğa hatáas, ug nğa guipintálan sa laráoan con bisan onsa nğa dagoay nğa nahatonğód sa maong caparían con cofradía.

Estangurria. = Bos-ao, saquét nğa macaólang sa táuo sa pagíhi.

Estanque. = Danao, tubígan, lanao.

Estanquero. = Ang magabántay sa mğa estanque nğa guisódlan sa tobig, sa mğa danao, sa mğa lanao. * Ang magabalígya sa tabaco, sa mğa tinóstos ug sa mğa sigariyos, sa vino, &c., nğa inestanco.

Estanquillero. = Idem.

Estanquillo. = Lugar con baláy nğa pagabaligyáan sa tabaco, &c.

Estante. = Ang magaatóbang, ang magapoyó sa bisan diin. * Ang díli malíhog sa usá ca lugar. * Sodlánan sa mğa libro ug sa mğa papel.

Estantería. = Cadaghánan sa mğa sodlánan sa manğa libro ug sa mğa papel.

Estantigua. = Bisan onsa nğa motóngha, nğa paquíta sa guabíy sa húna húna sa mğa táuo, nğa macahádloc, macalísang ug macacógmat. * Táuo nğa hatáas, manioang ug sa malágsot nğa bísti.

Estantío. = Ang mopoyó, ang díli molíhog. * Táuo nğa malóya, sa diótay nğa casing casing.

Estañador. = Ang magasólda, ang magapapílit, magapatápot sa bisan onsa sa tingga, sa estaño.

Estañadura. = Pagcasólda sa estaño.

Estañar. = Pagtábon, pagbólit sa bisan onsa sa tingga, sa estaño. * Pagsolda, pagpapílit, pagpatápot sa estaño.

Estañero. = Ang magabóhat sa mğa bohat sa estaño, ug magabalígya niána.

Estaño. = Tombága nğa magáhi gahi ug masínao sa tingga, ug maíngon ingon sa color sa salapí.

Estaquilla. = Totoc, lansang lansang sa cahoy, sa bagácay con sa caoáyan.

Estaquillador. = Hilíhod nğa mabága ug hamóbo nğa guinagámit sa mğa magbobóhat sa mğa sapín, sa pagbohó sa mğa bohó nğa pagasódlan sa mğa totoc sa tolónban sa maong sapín.

Estaquillar. = Paglíg-on sa bisan onsa sa mğa totoc.

Estar. = Poyó, Tindog, honóng.

Estátua. = Laráuan, dagoay sa táuo, táuo táuo, bathála.

Estatuaria. = Quinaádman sa pagbóhat sa mğa laráoan, sa mğa táuo táuo.

Estatuario. = Ang panday nğa magabóhat sa mğa laráoan, sa mğa táuo táuo.

Estatuir. V. *Establecer*, hasta *pagpoyó.*

Estatura. = Pagcatáas, socod sa usá ca táuo, cutub sa olo hasta sa mğa tíil.

Estatuto. = Tolománon, batásan, sogo, pagbóot sa ponóan sa paghópot sa mğa táuo, sa mğa guinsacópan.

Estay. = Pising dagcó nğa icalíg-on sa mğa talároc sa mğa sacayán.

Este. = Quiní, cadí. * Casilánğan. * Hanğin nğa timog nğa guican sa casilánğan.

Esteba. = Tanóm.

Estela. = Timáan nğa nahabílin sa dagat nğa guiaguian sa mğa sacayán.

Estelaria. = Tanóm.

Estelífero. = Ang guibitoónan, ang may mğa bitóon.

Estepa. = Tanóm, cahoy cahoy.

Estera. = Baníg.

Digitized by Google

Esterar. = Pagbaníg, pagtábon sa mg̃a salog ug sa bisan onsa, sa mg̃a baníg.
Estercolar. = Pagbótang sa mg̃a tae sa mg̃a mananáp sa yota arón matámboc ug homátag sa maáyong panúig. * Pagcalíbang sa mg̃a mananáp, pagcaíti.
Estercolero. = Ang táuo ng̃a magadaguínot ug magatápoc sa tae sa mg̃a mananáp, ug sa obán ng̃a mg̃a cahugáoan, ug ang lugar ng̃a pagabotáng̃an, pagatapócan niána.
Estercoliso. = Ang maíng̃on ug ang mohatong̃ód sa tae sa mg̃a mananáp.
Estercuelo. = Ang pagbótang sa yota sa táe sa mg̃a mananáp, sa iti.
Estrerro. = Ang magabóhat, ang magalála sa mg̃a baníg, ang magabalígya ug ang magapahaáng̃ay sa mg̃a baláy, sa mg̃a solód, sa maong mg̃a baníg.
Estéril. = Ang díli mobóng̃a. * Ang babáye, con mananáp ng̃a baye ng̃a díli macagánac, langday. * Tóig sa diótay ng̃a panúig, panuígan.
Esterilidad. = Pagcadíli pagbóng̃a. * Pagcadíli pagánac. * Pagcacábos, pagcaoalá sa panúig, sa panuígan.
Esterilizarse. = Pagsándao, pagóndang sa pagbóng̃a, sa pagánac.
Estero. = Ang pagbótang sa mg̃a solód sa mg̃a baníg. * Sobá sobá ng̃a mohonás ug motáob, sapa, latásan, balíchag.
Esterquilino. = Tapoc, ogdo sa mg̃a tae sa mg̃a mananáp, sa mg̃a cahogáoan.
Estertor. = Saquét ng̃a nahamótang sa pagcalisód sa pagguinháoa: talágsa day mamalátyon ng̃a díli abóton niíning saquét.
Esteva. = Liboy, cahoy ng̃a balicó ng̃a pagacáptan sa magadáro.
Estevado. = Táuo ng̃a bacang, bacáang, sa mabalíquig ng̃a mg̃a paa, ng̃a nagabiláca sa paglacáo.
Estiercol. = Tae, iti, sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp, sagbot, linghot.
Estigio. = Ang nahatong̃ód sa impierno.
Estilar. = Pagbatásan. * Pagbóhat sa bisan onsang solat con camatoódan ing̃on sa ang̃ay sa batásan.
Estilicidio. = Ang pagtólo, ang pagágas, pagágay, pagagáy-ay, pagdalígdig, sa bisan onsa, vino, tobig, &c.
Estilo. = Pothao ng̃a guinagámit sa pagsólat sa mang̃a caráan nga mg̃a táuo. * Ang pothao ng̃a nagatódlo, sa iang landong, sa mg̃a horas, sa horasán sa adlao. * Batásan, gaoi.
Estima. = Pagpalángga, pagbóot, paghigógma, gogma. * Paghúna húna sa pagcabótang sa mg̃a sacayán sa dagcóng lauod, tong̃ód sa paghíling ug maáyo sa alaguían sa adlao ug sa mg̃a bitóon.
Estimabilidad. = Ang nahamótang sa bisan onsa, arón palanggáon ug higogmáon, arón boóton ug panghinaóton.
Estimado. = Ang guibóot, ang guipalángga, ang guihigógma, ang guipanghináot.
Estimador. = Ang mahagógma, ang magapalángga, ang mobóot.
Estimar. = Pagpabíli sa mg̃a botang. * Gogma, boot, palángga, hináot, panghináot.
Estimativa. = Galámhan sa calág sa mg̃a táuo ng̃a icahagógma, icabóot, icapalángga.
Estimular. = Pagtólpoc, pagsóntoc, paglobá. * Pagágda sa minatúod sa bisan cansa, arón magabóhat sa bisan onsa.
Estímulo. = Soyod. * Pagcasóntoc, pagcatólpoc, pagcalóha. * Pagágda sa pagbóhat, pagpaáoat.
Estimo. = Mananáp maíng̃on sa toco, sa Egipto ug sa Araba.
Estío. = Ang usá ca bahin sa opat sa tagsa ca túig.
Estipendio. = Sohol ng̃a ibátag sa bisan cansa tong̃ód sa iang pagsilbi ug pagbóhat.
Estipticar. = Pagpatóbol.
Estíptico. = Ang mobáti sa saquét sa pagcatóbol, ang díli macacalíbang. * Hicáoan, daguinótan caáyo.
Estipulacion. = Pagcasáad, pagcasábot.
Estipulante. = Ang magasáad, ang magsábot.
Estipular. = Saar, sabot.
Estiradamente. V. *Escasamente*. * Sa pagcagóot, sa pagcahagóot, sa pagcahogót, sa linugsánay.
Estirado. = Ang nagalabí, ang nagalabáo. * Parayégon, ang magapacaámbong, magapacalígdong.
Estirar. = Toyod, onat, hogót tobo.
Estiron. = Pagcatóyod, pagcaónat, pagcahogót. * Pagcatóbo ng̃a ahat.
Estirpe. = Guinicánan sa usá ca calioátan, sinógdan, guilioátan, tigólang ng̃a guiguicánan sa obán ng̃a mg̃a táuong caobánan.
Estiva. = Ang lastre ug lolan, ng̃a ilólan sa mang̃a sacayán, sa maáyong pagbótang ug paghípos.
Estivar. = Pagbótang ug paghípos sa maáyo sa lolan sa mg̃a sacayán.
Esto. = Quiní, cadí.
Estocada. = Pagcasóntoc. * Samad ng̃a guican sa pagcasóntoc.
Estofa. = Panápton sa igagáma ng̃a linabráhan.
Estofado. = Guinisál ng̃a guisáctan sa vino con sa soca ug sa mg̃a panácot, ng̃a pagalotóon sa mahínay hinay, sa caláyo ng̃a oaláy siga, ug pagatabónan ang bába sa colon arón díli mahong̃áo.
Estola. = Usá sa mg̃a bisti sa mg̃a Padre sa pagmisa ug sa pagtóman sa obán ng̃a mg̃a catongdánan sa ilang pagcapadre: mao sa toló ca vara ang cahitáson ug dapal ang calápdon, ug guibotáng̃an sa toló ca crus, usá sa talioála ug tagsa sa tagsa ca tomóy, ang guisáblay sa mg̃a Padre sa liog ug guipacóros nila ang mg̃a tomóy dapit sa atobáng̃an.
Estolidez. = Pagcabóang, pagcahóng̃og.
Estólido. = Boang, hong̃og, coliró, colang̃an sa boot.
Estolon. = Estola ng̃a halagpád ng̃a guibisti sa diácono sa mg̃a piesta sa cuaresma, sa oaláy dalmática.
Estomacal. = Ang nahatong̃ód sa cató cotó. * Calán-on con ilímnon ng̃a maáyo sa cotó cotó.
Estomagar. = Pagsámoc, pagalíng̃ása, pagbórlay.
Estómago. = Cotó cató, soloc soloc, lugar con bahin sa tian ng̃a pagahilísan sa mg̃a quináon.
Estómaguero. = Panápton ng̃a ibótang sa ibábao sa cotó cotó sa mg̃a báta, arón maínit sila, sa pagpótos caníla sa mg̃a hapín.
Estomaticon. = Hampol ng̃a sináctan sa mg̃a tambal ng̃a mahomót ng̃a nagacaláin lain, ng̃a ibótag sa ibábao sa cotó cotó con mahápdos ug̃áling ang atáy.
Estopa. = Gomon sa line con sa cáñamo. * Panápton ng̃a potíon ug mabága caáyo. * Ang mg̃a pisi ng̃a daan ug gabóc, ng̃a pagabadbáron sa pagsolót sa mg̃a sacayán. * Gamon sa lanot.
Estopilla. = Ang mg̃a lugás ng̃a labíng magamáy sa tanóm ng̃a guing̃ólan ug lino, sa oalá pa bilícon. * Panápton ng̃a potíon ng̃a manípis caáyo ug masíhag.
Estopin. = Hopot hopot, pinótol ng̃a hamóbo ug magamáy ng̃a binohóan paglíhos ug sinódlan sa mang̃a nagacaláin lain ng̃a masáyon masiga ug pagadóctan sa caláyo, ng̃a isóol sa bohó, sa oído, sa lothang ug pagasilsílan, arón bomotó ang maong lothang.
Estoque. = Espada ng̃a haíctin. * Tanóm.
Estoquear. = Pagsóntoc sa estoque.
Estoraque. = Cahoy sa América ug ang tagoc nia.
Estorbador. = Ang macasámoc, ang macaólang.

Digitized by Google

Estorbar. = Samoc, olang, sambol. * Pagpalingáo, pagpalángan, pagpalángay.
Estorbo. = Casámoc, casamócan, caolángan.
Estornija. = Singsing nga pothao nga ibótang sa manga tomóy sa mga bantang, sa mga eje, sa mga caro ug mga coche, sa talioála sa rueda, sa malingin, ug sa lansang nga nabalábag, arón dili mahólog ug mataquílid ang maong rueda.
Estornino. = Langgam.
Estornudar. = Pagbaháon.
Estornudo. = Baháon.
Estotro. = Quining usá.
Estrabismo. = Saquét sa mga matá, tagumatá, pagcalibat, pagcapisócon..
Estracilla. = Tinábas sa panápton nga mabága ug bastos. * Papel nga manípis sa papel nga estraza.
Estrada. = Dalan. * Lugar nga pagahingcóran sa manga babáye.
Estradiota. = Bangcao.
Estrado. = Cadaghánan sa mga casangcápan nga icadáyan dayan sa mga solód nga pagadaoátan sa manga visíta sa mga dagcóng táuo. * Salog salog nga tinabónan sa usá ca baníg ug binotángan sa lingcoránan nga hariánon. * Solód nga pagahócman sa manga hocom.
Estrafalariamente. = Sa díli maáyong pagcabótang, sa oaláy caangáyan.
Estrafalario. = Táuo nga díli macógui sa iang pagbísti. * Ang magahúna húna, mamólong ug magabóhat sa díli macaígo.
Estragadamente. = Sa oaláy cahosáyan, sa pagcabóloc, sa pagcagobót, sa pagcaoaláy paghópot, sa pagcadaótan.
Estragar. = Daot, lagsot, ngil-ad.
Estrago. = Cadáot sa pagpangóbat, sa pagáoay, caláglag, pagcaoalá, pagcagobá sa mga longsod con sa mga táuo.
Estrambosidad. = Pagcalíbat, pagcasolimáo, saquét sa mga matá.
Estrambótico. = Ang oaláy caangáyan ug cahosáyan.
Estratagema. = Pagcalaláng, limbong nga pagagamíton sa mga ponóan sa mga soldados sa ílang pagpangóbat ug pagáoay.
Estrategia. = Quinaárman nga angay sa mga General ug mga ponóan sa mga soldados, sa mga pangobátan.
Estrave. = Ang catapúsan sa quilla, sa onáyan sa mga sacayán dapit sa dolong.
Estraza. = Papel nga dagcó ug bastos, mamabága, malomaítom: díli maáyo nga pagasolátan cay mahonób. * Tinábas sa panápton nga mabága.
Estrazar. = Pagtábas, pagpótol, pagguísi sa bisan onsa, pagbalí, pagbóong, pagtípac tipac, pagtípic tipic.
Estrechamente. = Sa pagcasígpit, sa pagcahagóot. * Sa pagcatóman, sa pagcahingpit. * Sa pagcatinóod. * Pagcahósay sa batásan ug sa quinabóhi. * Sa pagcahícao, sa pagcadaguínot, sa pagcacáguis.
Estrechar. = Hagóot, hogot, sigpit, hoot, ictin. * Pagábian, paghigála, pagsógod sa pagcacaobánan. * Pagdaguínot sa gasto.
Estrechez. = Pagcasígpit, pagcahóot sa bisan onsang lugar. * Pagcahamóbo sa tiempo, sa túig. * Pagcahiósa sa bisan onsa. * Pagcahigála, pagcaábian. * Pagcalisód, calisdánan. * Pagcahósay sa batásan ug sa quinabóhi. * Pagcaoalá sa mga quinahánglan sa pagcabóhi, sa cabohían.
Estrecho. = Hagóot, masígpit, haíctin. * Hicáoan, daguinótan. * Dagat nga nahatalioála sa dohá ca yota nga nanagdóol. * Calisód, calisdánan. * Quinahánglan.
Estrechura. V. *Estrechez.*
Estregadero. = Lugar nga paganosnósan ug pagabagidan, sa mga mananáp ug bisan ngani sa manga táuo. * Pagacolocosónan sa panápton nga guibónacan.
Estregar. = Nosnos, colocóso, colocóson, quisi quisi, logód, ngod ngod, bangod, bag-id, nisnis, coso coso, haplos.
Estrella. = Bitóon. * Qninháson ingon sa pagcadágoay sa bitóon. * Palad sa mga táuo.
Estrellado. = Bitoónan, ang naponó sa mga bitóon.
Estrellar. = Ang nahatoagód sa mga bitóon. * Pagbalibag, pagsalibáy sa bisan onsa sa macosóg, sa mabáscog, pagposá. * Paglális, pogsócol sa isigcatáuo sa mga masíngcang polong.
Estremecer. = Pagpalíhog, pagcaconóg conóg, pagquímo quimo, pagquírog quirog, paglínog. * Pagpahárloc, pagpalísang, pagpacógmat.
Estremecerse. — Idem. * Pagcórog corog.
Estrena. = Hatag, gasa, regalo, nga ihátag tongód sa bisan onsang hingtóngdan. * Pagóna, pagána ana sa bisan onsa, pagsógod pagsólay sa pagbóhat sa bisan onsa. * Ang nahaóna sa pagpálit con sa pagbalígya sa bisan onsa.
Estrenar. = Sogor, solay, ona, ana ana.
Estreno. V. *Estrena.*
Estrenque. = Pisi, lobid nga dagcó.
Estrenuo. = Mabáscog, cosgon. * V. *Ágil.*
Estreñido. = Hicáoan, daguinótan. * Táuo nga díli macacalíbang.
Estreñir. = Pagcagáhi sa tian, pagtóbol.
Estrépito. = Tonóg, botó, balánsag, banha, sabáng dagcó.
Estrepitoso. = Ang macatonóg, ang mobotó, mobánha.
Estribadero. = Sal-igan, sandígan.
Estribador. = Ang magasál-ig, magasándig
Estribar. = Sal-ig, sandig, pagpatíndog, pagpalíg-on, pagpalíngcod.
Estribillo. = Casangpotánan. * Polong nga guinagámit sa masóbsob, sa díli macaígo. * Mga polong nga pagasomáyon sa catapósan sa obán nga mga pagcanta.
Estribo. = Cota nga holohaíctin ug malíg-on, nga ibótang ug ipadápat sa mga bongbong, mga pared, sa mga baláy, mga Singbahán, &c., sa pagdógang sa calig-ónan. * Casangcápan sa cahoy, pothao con tombága nga nabítay sa loyo ug sa loyo sa sia sa mga cabayo, &c., sa pagsolód ug paghonóng sa mga tiil sa táuo nga magacabayo.
Estribor. = Ang loyo nga dapit sá toó sa mga sacayán con pagaatobángon ang dolong guican sa olín.
Estricote (al). = Sa pagcabóloc.
Estrictamente. = Sa pagcatóman, sa pagcahíngpit nga tuod, ingon gayód sa nahamótang sa batásan.
Estricto. = Maingon gayód sa guisólat sa batásan, sa pagcaoaláy lipas, sa pagcaoaláy colang.
Estridente. = Ang macatonóg, ang mobánha.
Estridor. = Banha, calángis, calánggis.
Estrige. = Langgam nga magalopád sa gabíy.
Estropajear. = Paghínis sa mga bongbong, sa manga cota, sa mga baláy.
Estropajo. = Gomon. * Bisan onsa nga tacós nga pasipád-an, ang talamáyon, ang oaláy bale.
Estropajosamente. = Sa pagcayóngit.
Estropajoso. = Yongit, táuo nga díli macasángpot ug maáyo. * Táuo nga díli magaalíma sa iang bisti, nga guibistíhan sa mga noog.
Estropear. = Paglisá sa laoas sa bisan onsang táuo con mananáp.
Estrovo. = Pisi nga nalocó, nga guitólo tolóan ug maáyo, nga guinagámit sa mga sacayán sa pagsá-

Digitized by Google

coat sa bisan onsa ñga mabóg-at ug sa paglíg-on sa gayóng sa tolete.

Estructura. = Pagcaláin, pagcahósay sa mga bahin sa usá ca baláy, ug sa mga bahin sa mga laoas.

Estruendo. V. *Estrépito*. * Cabóloc, cagobót, cagobóc. * Cabántog, bansag, cagahág.

Estruendoso. V. *Estrepitoso*

Estrujadura. = Pagcapíga, pagcapóga, pagcaposá, pagcahóyod, pagcagómos.

Estrujar. = Hoyod, hiyod, posá, poga, piga, comos, gomos.

Estrujon. V. *Estrujadura*.

Estrupador. V. *Estuprador*.

Estrupar. V. *Estuprar*.

Estrupo. V. *Estupro*.

Estuante. = Ang mainit oyámot, ang masíga ug nacaláyo caáyo.

Estuario. = Ang lugar ñga pagahonásan ug pagataóban sa dagat.

Estuco. = Yeso ñga minasa sa tobig ñga sináctan sa cola ug sa mga color ñga nagacaláin lain, ñga icapanigingon sa mga bató ñga guingálan ug jaspe.

Estuche. = Cajon cajon ñga sodlánan sa mga nagacaláin lain ñga mga capandáyan, manga gonting, mga cuchillo, &c.

Estudiador. = Ang nagaestudio, ang macógui.

Estudiantazo. = Ang may bansag sa maáyong estudiante.

Estudiante. = Ang nagaescuela sa colegio con sa Universidad.

Estudiantil. = Ang nahatongód sa estudiante.

Estudiar. = Pagestudio, pagbása sa masóbsob, sa canónay, arón masaólog sa guibása, ug arón pagadangáton sa táuo ang pacaquinaadmánon, ang pagcaálam.

Estudio. = Cacógi sa pagálam, lugar con baláy ñga pagatón-an sa gramática. * Solód ñga pagabotángan sa mga libro ug pagabasáhan sa táuong mangialáman. * Cacógui sa pagbóhat sa bisan onsa.

Estudiosamente. = Sa cacógui, sa tinóyo, sa pagcaestudio. * Sa masingcámot.

Estudioso. = Ang macógi sa pagestudio, ang nahagúgma maghása sa mga libro, sa pagdángat sa pagcaquinaadmánon.

Estufa. = Dolodapóg ñga binóhat sa pothao con sa yota, pagínit sa mga solód sa mga baláy sa tiempo sa tognao. * Sodlánan ñga pagasódlan sa bisti ug sa bisan onsa ñga boot iníton, sa pagbótang ug caláyó sa ilálom.

Estufador. = Colon ñga pagalotóan sa estopado.

Estufero. = Ang magabóhat sa mga estufa.

Estufilla. = Poyo poyo sa panit ñga pagasódlan sa mga camót, sa tiempo sa tugnao, arón omínit. * Bagahán sa pagínit sa mga tiil.

Estulticia. = Pagcahóngog, pahcaoaláy caálam.

Estulto. = Hongog, táuo ñga oaláy quinaádman.

Estuosidad. = Pagcaínit ñga dagcó.

Estuoso. = Ang guiinítan caáyo sa adlao.

Estupefaccion. = Pagcacógmat, pagcalísang, pagcacólba.

Estupefacto. = Ang hingcolbáan.

Estupendamente. = Sa pagcatingála.

Estupendo. = Catingaláhan, hibólngan.

Estúpidamente. = Sa pagcacábos sa húna húna.

Estupidez. = Pagcacábos sa húna húna sa pagsábot sa bisan onsa.

Estúpido. = Ang cabos sa húna húna, ang díli macasábot sa bisan onsa ñga itóon ug itóldo canía.

Estupor. = Pagcacólba, cacólba.

Estuprador. = Ang magalógos sa usá ca dalága ñga bóg-os sa pagpacasalá canía, ang macasalá sa dalága ñga bog-os sa linogsánay.

Estuprar. = Pagpacasalá sa linogsánay sa daláganag olay, bog-os. * Pagpógos ug paglógos sa daláganag bog-os sa pagpacasalá canía. * Pagágao sa pagcabóg-os, sa pagcaólay sa mga dalága sa linogsánay.

Estupro. = Pagcaágao, pagcóha sa pagcabóg-os sa usá ca dalága sa paglógos canía, sa linogsánay.

Esturar. = Pagmalá, pagogá sa caláyo sa bisan onsa.

Esturgar. = Paghínlo sa mga sodlánan sa yota, sa mga pinggan, sa mga panácsan, &c.

Esturion. = Isda ñga dagcóan.

Ésula. = Tanóm, dagámi.

ET

Etapa. = Ang racion sa mga sod-an ñga ipanghátag sa mga soldados sa ilang pagpangóbat.

Etcétera. = Polong ñga linatín, ñga magámit sa pagláctor ug pagpótol sa soguilon, ug ang cahológan nia mao: ñga náa pa ñga idológang onta.

Étele. = Quitáa dihá, tan-áoa didto, naa man, solnga dihá.

Éter. = Tambal ñga matín-ao ug magáan pa ñgani sa labíng maáyong tobig, mahongáo caáyo, cay con isalibáy sa hangin ug con iyabó sa holohatáas, maoalá dihá dihá ug díli mahólog sa yota.

Eternal. V. *Eterno*.

Eternalmente. V. *Eternamente*.

Eternamente. = Sa oaláy catapósan, sa guihápon, sa pagcadáyon sa pagcadógay oyámot.

Eternidad. = Pagcadáyon, pagcadógay ñga oaláy sinógdan, guisogódan, ug oaláy usáb ug catapósan: nahatongód ug angay lamang sa Dios. * Cadogáyan ñga díli matápus, ñga oaláy catapúsan. * Pagcadógay sa mga catuigan.

Eternizar. = Pagdógay caáyo sa bisan onsa. * Pagpadáyon sa pagcadógay sa bisan onsa.

Eterno. = Pagcamáo ñga diósnon, ang Dios ñga oaláy sinógdan ug oaláy osáb ug catapósan. * Ang díli matápos sa guihápon. * Ang madógay oyámot.

Eteromancia. = Ang pagtágna ñga bacácon ug ñga angay sa mga dioatáhan, tongód sa paglopád ug pagtíngog sa mga langgam.

Etesio. = Hangin ñga mabálhin sa iang hingtóngdan ñga tiempo, sa pagcaamíhan, sa pagcahabágat, &c.

Ética. = Quinaádman ñga nahatongód sa mga catongdánan sa mga táuo ug sa mga bohat ñga maáyo.

Etimología. = Sinógdan, guinicánan hingtóngdan sa mga polong.

Etimologista. = Ang táuo ñga mangíta sa sinógdan ug guinicánan sa mga polong.

Etiqueta. = Batásan ñga pagatománon sa mga baláy ñga hariánon, sa pagatóbang ug sa ñgatanán ñga pagaboháton.

Etites. = Bató ñga maíngon, sa pagcadagcó, sa usá ca itlog sa manóc, ñga caoang sa talioála ug sinódlan sa lain batóng diótay, ñga matonóg maíngon sa usá ca colóng colóng ñga pagagólong golóngon.

Etrura. = Tanóm.

Eucaristía. = Ang Santísimo Sacramento sa altal.

Eucarístico. = Ang nahatongód sa eucaristía, Sacramento ñga Eucarístico.

Eucrático. = Maáyong pagcabótang sa laoas ug sa quinabóhi sa tagsa ca táuo, somála sa iang edad ug pagcaquinaía.

Euforbio. = Tanóm.

Eufrasia. Tanóm ñga icatámbal.

Eunuco. = Laláqui ñga guihibótan, ñga nagabántay sa mga babáye sa mga moro ug sa manga turco: sa

Digitized by Google

canhing tiempo, ang mga dagcóng táuo nga labing hinigógma, pinalángga ug guilaóman sa mga hari.
Eupatorio. = Tanóm nga italámbal.
Europeo. = Ang natáuo sa Europa.

EV

Evacuacion. = Pagcahóad sa bisan onsa. * Calíbang, hibólos, pagcaótol.
Evacuar. = Paghóad, pagcóha sa solód sa bisan onsa, * Pagcalíbang, paghibólos, pagcaólo. * Pagpacopós. pagpadíot, pagpalóya sa bisan onsa.
Evadir. = Pagcalágueu, paglícay sa mga cadáot, pagligás sa mga soguilon, arón paglicáyon ang manga cacolían.
Evagacion. = Pagcalíngao lingao, pagcalángay langay sa húna húna.
Evangélicamente. = Maíngon sa pagcaángay ug oyon sa pagtolón-an sa Evangelio.
Evangélico. = Ang nahatongód sa Evangelio.
Evangelio. = Historia, mga libro nga sinolátan sa opát ca Evangelista, sa quinabóhi, sa pagtolón-an ug sa mga bohat nga catingaláhan ug diósnon sa atong Guinóong Jesucristo. * Ang usá ca bahin nga nacóha sa usà sa opát ca Evangelio nga pagabasáhon sa mga Padre, sa pagmisa nila. * Libro nga diótay oyámot nga sinolátan sa sinógdan sa Evangelio ni San Juan, ug sa toló ca bahin sa obán nga toló ca Evangelista, nga pagabitáyon sa haoac sa manga bátang diótay.
Evangelista. = Ang tagsa sa opát ca santos nga nagasólat sa santos nga Evangelio. * Ang Padre nga mocanta sa Evangelio sa mga misa.
Evangelistero. = Como el anterior desde *ang Padre*.
Evangelizar. = Pagoáli sa Pagtóo sa atong Guinóong Jesucristo.
Evaporable. = Ang masáyon mahongáo, maalísbo, malísngao.
Evaporacion. = Pagcahongáo, pagcaalísngao.
Evaporar. = Hongáo, alísngao, alísbo.
Evaporatorio. = Ang tambal nga macapahongáo.
Evaporizar. V. *Evaporar*.
Evasion. = Pagcalágueu. * V. *Evadir*.
Evasivo. = Ang icalágueu, ang polong con pagtóbag nga icapaligás sa soguilon ng sa mga cacuilan.
Evento. = Pagsoríl, paghitábo.
Eventual. = Bisan onsa nga mahímo cahá ug díli opód cahá mahímo.
Eversion. = Pagcaláglag, pagcagobá, pagcabóncag, pagcaoalá, pagcatibáoas.
Eviccion. = Calig-ónan nga ihátag sa nagabalígya sa bisan onsa, sa pagcamatúod nga oaláy cabilínggan.
Evidencia. = Pagcasáyod nga dayág caáyo nga díli mahímo nga pagadóha doháan, pagcamatúod.
Evidenciar. = Pagsáyor, pagásoy caáyo sa bisan onsa, pagmatúod.
Evidente. = Matúod sa oaláy doha doha, dayág oyámot.
Evidentemente. = Sa Pagcamatúod, matúod caáyo, sa pagcadayág, sa madayág oyámot.
Evitable. = Ang arang licáyon.
Evitar. = Licay, pagbalíbad, pagcalágueu sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa.
Evo. = Pagcadógay sa ngatanán nga oaláy catapósan, pagcadógay sa guihápon.
Evocacion. = Pagtáoag sa mga dioatáhan sa mga dios dios nga bacácon, sa mga landong, sa mga calág, &c.
Evocar. = Pagtáoag sa bisan cansa, pagquiglában, pagquigtábang, pagpangilába.
Evolucion. = Pagcalíhoc sa mga soldados ug sa manga sacayán, sa pagtolotagílis ug pagbolobállin sa ilang guimpóy-an nga lugar ug sa ilang guitaláyan, sa pagdámag ug pagpangóbat sa ilang mga caáoy.

EX

Ex abrupto. = Mga polong nga linatín: silbi sa pagásoy sa pagcadalí sa pagpamólong sa bisan cansang táuo sa mga polong nga maínit caáyo nga oalá onta paabóton. * Mga paghócom nga oalá omángay sa mga tolománon sa batásan.
Exaccion. = Pagtíngil sa bohis, sa mga tampo, sa mga amot, sa mga silot, &c.
Exacerbacion. = Pagcasocó, pagcapongót, pagcaligótgot.
Exacerbar. = Pagpasocó, pagpapongót, pagcabaláca, pagpaáquig, pagpaligótgot.
Exactamente. = Sa pagcaoaláy colang, sa pagcaoaláy lapas, sa pagcatóman, sa pagcahíngpit, sa toman, sa maáyo oyámot.
Exacto. = Matinománon, toman, topóng, oaláy colang, hingpit, maáyo oyámot.
Exactitud. = Pagcadalí sa pagbóhat, pagcatopóng, pagcatóman, pagcahíngpit.
Exactor. = Maníníngil sa bohis ug sa obán nga manga baláidon sa mga guinsacópan.
Exageracion. = Paglabí, paglabáo, pagdagcó sa soguilon.
Exagerador. = Ang molabí ug magapadagcó sa iang soguilon. * Maandácon.
Exagerante. = Idem.
Exagerar. = Paglabí, pagcápin, pagdagcó sa soguilon.
Exagerativo. V. *Exagerador*.
Exaltacion. = Pagcaósoag, pagcatáas, pagcahalángdon. * Dongog ug ngalan nga guican sa bisan onsang bohat nga catingaláhan, hibólngan ug banságon.
Exaltar. = Pagósoag, pagtáas, pagbótang sa bisan cansa sa opisio, sa pagcahímtang nga mahál, bilídhon ug donggánon.
Exámen. = Paghúna húna, pagsósi ug maáyo, paghíling, paglí-li, pagquigsáyod, pagquigásoy. * Pagdómdom sa mga húna húna, mga polong ug mga bohat nga iásoy ug itóg-an onta sa compisálan.
Examinador. = Ang magatócso, ang mangotána sa pangadyéon ug sa bisan onsa, arón madayág con maálam ba con díli ba ang táuo nga guipangotána.
Examinando. = Ang pagatocsóon, ang pagaexaminahon, ang pagasoquíton ug pangotánon.
Examinante. V. *Examinador*.
Examinar. = Pagquigásoy, pagquigsáyor, pagsósi, pagsóquit. * Paghíling, paglí-li. * Pagtócso, pagsóena.
Exangüe. = Ang guiagásan sa iang dugó ngatanán, ang colang sa dogò. * Ang oaláy gahóm ug cosóg, ang malóya na caáyo.
Exanimacion. = Pagcaolá sa boot, sa mga balatían.
Exánime. = Ang oaláy timáan sa quinabóhi, sa cabóhi. * Ang napógdao, ang malóya na oyámot.
Exasperacion. = Pagdógang sa caól-ol, pagtándog sa maól-ol nga daan. * Pagcasocó, pagcapongót.
Exasperar. = Idem, pagpasocó, pagpapongót.
Excavacion. = Pagcacále sa bisan diin, nga magáhi ug libon.
Excavar. = Pagcále sa lugar nga libon ug magáhi. * Pagháoan sa mga tanóm, pagcúha sa yota sa libot nila, sa ilang cadoólan.
Excedente. = Ang capin, ang molabí, ang molabáo, lacád.
Exceder. = Labí labáo, capin.
Excelencia. = Pagcaáyo, ang labing maáyo, ang caáyo nga labí sa bisan onsa. * Polong nga igaóna sa ngalan sa obán nga mga dagcóng táuo.

Digitized by Google

Excelente. = Ang molabí ug molabáo sa pagcaáyo sa obán ng̃a isigcaíng̃on.
Excelentemente. = Sa pagcaáyo oyámut.
Excelentísimo. = Idem. * V. *Excelencia*, desde *polong*.
Excelsamente. = Sa pagcahalángdong, sa pagcahatáas caáyo.
Excelso. = Hatáas oyámat, halángdon. * Ang Dios.
Excéntrico. = Ang oalá mahamótang sa talioála.
Excepcion. = Pagcagáoas, pagcamísic. * Camatoódan ng̃a ibótang sa atobáng̃an sa hocom sa usá ca táuo ng̃a may capolong̃ánan sa lain ng̃a táuo, arón pagtibaoáson ang paghócom con arón padayónon.
Excepcional. = Ang nahagáoas sa batásan.
Excepto. = Gaoas, sa díli isípon, sa díli mahaláquip. * Con díli.
Exceptuar. = Gaoas, misic, díli pagláquip.
Excerta. = Pagcaípon, pagcatípon.
Excesivamente. = Sa pagcacápin, sa paglabí, sa pagcalabáo.
Excesivo. V. *Excedente*.
Exceso. = Idem. * Salá, sayóp.
Excitacion. = Pagágda, pagtóyo.
Excitar. = Agda, toyo, sambag, tambag.
Exclamacion. = Pagcatóoao, pagcapóoao, pagcaagólo.
Exclamar. = Tooao, pooao, agólo.
Exclaustrado. = Ang religioso ng̃a napaháoa, ng̃a migóa sa convento, cay mióndang ang iang caparían.
Excluir. V. *Exceptuar*. * Pagpaháoa, pagpahálin, pagpagóa.
Exclusiva. = Pagdíli sa guipang̃áyo ug guipanghináot sa bisan cansa.
Exclusivamente. = Sa pagcagáoas.
Exclusive. = Polong ng̃a linatín. * Idem.
Exclusivo. = Ang magapagáoas, ang may gahóm sa paggáoas.
Excogitable. = Ang arang húna honáon.
Excogitar. = Paghóna húna.
Excomulgado vitando. = Táuo ng̃a cristianos ng̃a díli mahímo ng̃a pagasoguilánan ug pagaobán obánon sa obán ng̃a mg̃a isigcacristianos nia, cay guibólag sia sa pagcaambítan sa mg̃a binoñágan, sa mang̃a ponóan sa santa Iglesia, tong̃ód sa iang pagcasócol ug casóqui sa mg̃a sogo nila.
Excomulgar. = Pagbólag sa mg̃a ponóan sa Singbahán sa pagcaambítan sa mg̃a binoñágan, sa táuo ng̃a cristianos ng̃a soquíhan ug ng̃a díli boot magsógot sa mg̃a sogo sa santa Iglesia, ug ng̃a díli motóo sa obán ng̃a mg̃a tolóohan.
Excrecencia. = Pagcatóbo sa onód sa obán ng̃a mang̃a bahin sa laoas sa mg̃a táuo, sa mg̃a mananáp ug hasta ng̃ani sa mg̃a tanóm, ng̃a magapacaláin caáyo sa ilang dagoay.
Excrecion. = Pagcalíbang, pagcacaólo.
Excrementar. = Paglíbang, pagcaólo.
Excremento. = Tae. * Iti. * Bisan onsang hugao ng̃a mogóa sa bába, sa ilong, &c.
Excrementicio. = Calán-on ng̃a díli macatámboc caáyo cay mahímo tae ng̃atanán.
Excretar. V. *Excrementar*.
Excretorio. = Ang mg̃a bahin sa solód sa mg̃a laoas sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp, ng̃a managpabólag sa daótan sa mg̃a quináon sa mg̃a maáyo.
Excursion. = Pagpang̃óbat.
Excusa. = Balíbad.
Excusabaraja. = Tagácan, bocág, bacat.
Excusable. = Ang tacós pagbalibádon, ibalíbar.
Excusadamente. = Sa oaláy quinahánglan.
Excusado. = Ang nahagáoas sa pagbayád sa bohis, tong̃ód sa pagbóot sa hari, tong̃ód sa iang opicio, ug tong̃ód ba sa lain ng̃a hingtóngdan. * Ang díli magámit sa masóbsob. * Ang oalay quinahánglan ng̃a boháton con ipamólong. * Ang díli mapólos sa guitóyo.
Excusador. = Ang mobalíbad. * Ang magasalíli, magaalíli, magaságang, magasacál sa laio sa pagbáyad sa bohis, sa pagbóhat sa mg̃a bohat sa lonsod togód canía.
Excusar. = Pagbalíbad. * Pagdíli, pagólang, arón díli boháton ug díli ipamólong, ug arón díli masoríl ang mg̃a daótan. * Pagáyad sa bisan onsa. * Paggáoas sa pagbáyad sa bohis.
Execrable. = Ang daótan caáyo.
Execracion. = Pagtónglo, pagmaldicion sa isicatáuo con sa mananáp, pagcadomót.
Execrador. = Ang manónglo, ang magamaldicion, ang magadomót.
Exencion. = Pagcagáoás sa bisan onsang catongdánan.
Exentamente. = Sa pagcagáoas. * Sa pagcadayág, sa oaláy licó licóng polong.
Exentar. = Paggáoas, pagpamísic.
Exento. = Lugar ng̃a madayág, ng̃a oaláy atóp ug salípdan. * Ang magatóman sa caogalíng̃on ng̃a catongdánan sa oaláy táuo ng̃a pagapilíon ug labánan.
Exequatur. = Polong ng̃a linatín ng̃a magaásoy sa pagtógot sa mg̃a hari sa pagbaláod ug pagtóman sa mg̃a sogo sa Santos ng̃a Papa ng̃a guisólat sa mang̃a camatoódan ng̃a guing̃álan ug Bula.
Exequias. = Ang mg̃a tolománon sa Singbahán tong̃ód sa mg̃a calág sa mg̃a minatáy.
Exequible. = Ang arang tománon, boháton.
Exhalacion. = Caláyo ng̃a maquita osáhay sa ga-biy, sa tiempo sa linao, sa cahang̃ínan, ng̃a maing̃on sa usá ca bitóon ng̃a modalágan ug mahólog. * Pagcaalísng̃ao, pagcaalísbo sa bisan onsa.
Exhalar. = Alísng̃ao, alísbo, hong̃áo. * Pagcotás guicau sa pagcaínit ng̃a dagcó con sa pagcacápoy. * Pagbóhat sa bisan onsa sa minatúod caáyo, sa masingcámot.
Exhausto. Pagcacábos, pagcaòbos, pagcacólang sa bisan onsa. * Ang guicábsan, guicópsan, guicaoád-an ug guicahódtan sa quinahánglan onta.
Exheredacion. = Pagcadilí sa pagdáoat sa cabílin.
Exhibicion. = Pagcaháyag, pagcadayág, pagtóngha sa bisan onsa.
Exhibir. = Dayág, hayag, quita, tongha.
Exhortacon. = Sambag, tambag, oáli, pagcabárlong, pagcasáoay.
Exhortar. = Idem.
Exhorto. = Sogo sa usá ca hocom sa lain ng̃a isigcahócom arón ipatóman nia ang ipang̃áyo,
Exhumacion. = Pagpagóa sa lobóng, sa lobng̃ánan, sa lolóbng̃an.
Exhumar. = Idem.
Exigencia. = Pagcóha, pagpang̃áyo sa bisan onsa, sa linogsánay.
Exigir. = Pagtíng̃il, pagdáoat, pagcóha sa isigcatáuo sa bisan onsa, tong̃ód sa sogo sa matúod ng̃a hocom. * Pagágda, pagsógo sa lain sa minatúod, arón magabóhat con mamólong sa bisan onsa.
Eximio. = Maáyo caáyo, halángdon, mahál, hamíli, bilídhon oyámot.
Eximir. = Paggáoas, pagbáoi sa bisan cansa sa pagtóman sa bisan onsa, ug sa pagaboháton sa obán ng̃a isigcaíng̃on
Exinanicio. = Pagcacólang sa cosóg, sa gahóm.
Exinanido. = Maloyáhon caáyo, ang coláñgan sa cosóg ug gahóm.
Existencia. = Pagcamáo. * Ang mang̃a manggad, mg̃a bong̃a ng̃a naa pa, ng̃a oalá pa ibalígya, ng̃a oalá pa mahálin.

Digitized by Google

Existente. = Ang may pagcamáo, ang anáa.
Existimacion. = Pagcahúna huna.
Existimar. = Paghúna huna, pagmatúod sa bisan onsa, bisan ng̃a díli matúod.
Existir. = Pagmáo. * Dona, arona, naa, nia, may.
Éxito. = Catapósan sa bisan onsa.
Exoneracion. = Pagbáoi, pagcóha sa bisan cansa sa cabó-gat ng̃a guidála nía, sa catongdánan.
Exonerar. = Gaoas, baoi, coha.
Exorable. = Ang padáog, pabóyoc ug pagcábig sa mg̃a pagámpo, sa mg̃a paghánghio.
Exorbitancia. = Pagcalabí, pagcacápin, pagcalabáo, pagcadagcó caáyo.
Exorbitante. = Ang dagcóan, ang nagalabí, ang molabáo.
Exorcismo. V. *Conjuro.*
Exorcista. = Ang may gahóm, tong̃ód sa pagordenar canía sa Sr. Obispo, sa pagbása sa mg̃a exorcismo.
Exorcitante. = Ang magabása sa mg̃a exorcismo.
Exorcizar. V. *Conjurar* desde *pagpang̃ádye.*
Exordio. = Sinógdan sa mg̃a soguílon sa mg̃a oáli ug sa guisólat sa mg̃a libro.
Exornacion. = Mg̃a polong ng̃a idógang sa mg̃a soguílon, sa mg̃a oáli, &c., arón matahóm ug maáyo.
Exótico. = Mg̃a polong, mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm ng̃a díli caogalíng̃on sa Guinharían, sa provincia con sa longsod.
Expansibilidad. = Pagcaonát.
Expansion. = Idem.
Expansivo. = Ang mahímo ng̃a onáton, pagdagcóon ug pagalápdon.
Expatriacion. = Pagcahing̃ílin, pagcahálin, pagpaháoa, pagpahalayó.
Expatriarse. = Hing̃ílin, halin, haoa, halayó.
Expectable. = Ang tacós ng̃a higugmáon, palanggáon ug boóton sa cadaghánan.
Expectacion. = Paghólat, pagpaábot. * Piesta ng̃a guipapiesta sa santa Iglesia sa pagtáhod cang María Santísima, tong̃ód sa iang pagpaábot sa santos niang pagánac.
Expectativa. = Pagláom sa pagdáng̃at sa bisan onsa.
Expectoracion. = Pagcacolíh-ad, ug ang laoay ng̃a guilóa.
Expectorar. = Pagcolíh-ad.
Expedicion. = Pagcasáyon, pagcatólin sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa. * Camatoódan, pagtógot con bisan onsang solat ng̃a guican sa hocmánan sa Santos ng̃a Papa. * Pagpang̃óbat sa halayó con sa dagat.
Expedicionario. = Ang moobán sa halayó con sa dagat, sa pagpang̃óbat, con sa lain ng̃a tuyo. * Mg̃a soldados ng̃a moóban sa expedicion.
Expedicionero. = Ang magabántay sa paghóman ug pagtibáoas sa madalí sa mg̃a holosáyon ug sa mg̃a pagtógot ng̃a guinapang̃áyo sa hocmánan sa Santos ng̃a Papa.
Expediente. = Cadaghánan sa mg̃a papel ng̃a sinolátan ug sa mg̃a camatoódan ng̃a nabatong̃ód sa mg̃a capolong̃ánan ug sa bisan onsa ng̃a mg̃a holosáyon. * Alaguían ng̃a guihóna hona sa pagcóha sa mg̃a cacolían sa bisan onsa ng̃a quinahánglan ng̃a bohá-ton. * Pagcasáyon sa pagbóhat sa bisan onsa. * Tong̃ód, hingtóngdan. * Pagcasángcap sa mg̃a quinahánglan.
Expedir. = Paghóman, pagtibáoas, sa mg̃a bohat, sa mg̃a holosáyon. * Pagsólat sa mg̃a camatoódan, sa mg̃a solat ug mg̃a sogo sa mg̃a ponóan, ing̃on sa pagcaáng̃ay sa batásan ug sa mg̃a tolománon.
Expeditamente. = Sa pagcasáyon, sa pagcaoaláy cacolían.
Expedito. = Ang masáyon magabóhat sa bisan onsa. * Ang maháoan, maháoay, ang oaláy cacolían, mg̃a casámoc ug mg̃a caolánghan.
Expeler. = Salibáy, balíbag, tolód.
Expendedor. = Ang magagasto. * Ang magabalígya sa bisan onsa ng̃a hingbalóan nia ng̃a quináoat.
Expender. = Paggasto, pagbalígya sa bisan onsa ng̃a guipabalígya sa tagía. * Pagbalígya sa bisan onsa ng̃a quináoat.
Expensas. = Mg̃a paggasto. * Mg̃a pagbáyad. * Mang̃a sohol sa mg̃a hocom, tong̃ód sa mg̃a capolong̃ánan.
Experiencia. = Pagcabátir, pagcasináti, pagcaálam sa pagbóhat sa bisan onsa tong̃ód sa pagcaánad na.
Experimentado. = Táuo ng̃a batir, masináti, ng̃a maálam sa bisan onsa ng̃a hingcaándan na nia.
Experimentador. = Ang magasólay.
Experimental. = Ang hingcárman tong̃ód sa pagsólay sa masóbsob.
Experimentar. = Solay, pagbóhat sa macacadághan sa bisan onsa, arón hicádman. * Pagila con maáyo con masaquét ba ang caogalíng̃on ng̃a laoas, con mapíscay ba con malóya ug mabóg-at ba.
Experimento. = Pagcasólay, pagsólay, pagbóhat sa macadághan sa bisan onsa.
Expertamente. = Sa pagcabátir, sa pagcaálam, sa pagcasináti.
Experto. = Batid, masináti, boótan.
Expiacion. = Pagcaoalá sa mg̃a salá, sa mg̃a sayóp.
Expiar. = Pagoalá sa mg̃a salá, sa mg̃a sayóp, sa mg̃a casalánan ug casaypánan, tong̃ód sa bisan onsa ng̃a bohat ng̃a ang̃ay niána.
Expiatorio. = Bisan onsa ng̃a pagaboháton arón maoalá ang mg̃a salá, ng̃a icaoalá sa mg̃a sayóp.
Explanacion. = Pagcaásoy, pagcasáyod, pagcadayág.
Explanada. = Pagcahanáyhay, pagcahándig. * Salog sa cota con sa mg̃a papán ng̃a pagatónban ug pagabotánghan sa mg̃a cureña sa mg̃a lothan.
Explanar. = Asoy, sayod, dayág.
Explayar. = Pagdagcó, paglapád, pagonát, pagtóyod. * Paglíng̃ao lin̄gao, pagdóla.
Explicable. = Ang arang asóyon ug icapanáyod.
Explicacion. V. *Explanacion.* * Pagcatóon, pagcatódlo.
Explicar. V. *Explanar.* * Toon, todlo.
Explicaderas. = Pagcasáyon sa bisan cansa sa pagásoy ug maáyo sa boot asóyon.
Explícito. = Ang madayág, ang guiásoy ug guisáyod caáyo, ang oaláy doha doha.
Exploracion. = Pagcacácap. * Pagcahíling. pagcasósi, pagquigsáyod. * Pagcasóquit.
Explorador. = Ang magcácap. * Ang magahíling, motán-ao ug maáyo, magasósi. maquigsáyod. * Ang magasóquit.
Explorar. = Cacap. * Hiling, asoy, tan-ao, li-li, sosi, sayod. * Soquit.
Exploratorio. = Capandáyan ng̃a pagagamíton sa mg̃a mananámbal sa pagcóha sa mg̃a bató ng̃a magáma sa alaguían sa ihi.
Explosion. = Pagcatonóg, pagcabotó.
Exponente. = Ang magaásoy. * Ang magasáyor.
Exponer. = Dayág, hayag. * Asoy, sayod. * Pagásoy ug maáyo sa bisan onsa ng̃a guibotánghan sa mg̃a doha doha. * Pagbótang sa bisan onsa sa lugar ng̃a may catáhap, ng̃a guicatahápan ng̃a maósic, madáot con maoalá. * Pagbílin, pagbótang sa mg̃a bátang diótay sa ganháan, sa pultahán, sa bisan onsang baláy, arón pasóson ug pagabatónan guican lamang sa calóoy: guibóhat ug pagaboháton osáhay quiní sa mg̃a dalága ng̃a nanagpang̃ánac, cay mang̃aháriloc sila ug mang̃aólao ng̃a hingbalóan sa mg̃a tigólang nila ug sa cadaghánan.

Digitized by Google

Exportacion. = Paghátor sa mga manggad con sa mga calán-on cotob sa usá ca longsod sa lain nga longsod.
Expositivo. = Ang macaásoy ug magasáyod sa bisan onsa nga macóti onta sabóton, tongód cay guibotánganan sa mga pagdóha doha ug sa mga cacolían.
Expósito. = Ang báta nga guibiáan sa mga tigólang, sa mga tagánac, ingon sa guiingon na. * V. *Exponer* desde *pagbílin.*
Expositor. V. *Exponente.*
Expremijo. = Dolang, pasóngan nga hatáas nga pagabotánganan sa mga hormáhan sa mga queso.
Expresamente. = Sa mga bohat con sa mga polong nga dayág caáyo.
Expresar. = Pagpamólong somála sa anáa sa húna húna, pagásoy, pagsáyod caáyo sa oaláy doha doha.
Expresion. V. *Explanacion.* * Ang polong con bóhat nga icaásoy sa mga táuo sa anáa sa ilang húna húna. * Gasa, hatag, regalo, sa timáan sa maáyong boot ug sa pagtamód sa mga calóoy. * Pagpóga, pagpíga sa bisan onsa arón gomóa ang dogá. * Pagcaáyo sa mga laráoan nga pinintal, con sa manga táuo táuo nga binóhat sa cahoy, sa tombága, sa pothao. * Pagcaínit sa soguílon, sa oáli, &c., nga icaásoy sa mamólong sa guibáti sa iang húna húna ug cásing cásing.
Expresivo. V. *Expresion* hasta *gasa.*
Expreso. = Ang madayág, ang maásoy caáyo, bisan onsa nga oaláy doha doha, nga díli cadóha doháan. * Sinógo nga guisógo pagtóyo sa pagdála sa manga balitang maáyo con daótan ug masolóbon.
Exprimidera. = Badyétan. * Capandáyan nga pagagamíton sa mga boticario, sa mga managbóhat sa mga tambal, sa pagpíga sa bisan onsa nga quinahánglan pigáon.
Exprimir. = Poga, piga.
Exprofeso. = Mga polong nga linatín: sa tinóyo.
Expugnacion. = Pagcacóha sa mga cota, sa mga longsod, &c., tongód sa gahóm sa mga soldados.
Expugnar. = Pagpangóbat ug pagcóha sa mga longsod, mga cota, &c., sa mga caáuay.
Expulsar. V. *Expeler.*
Expulsion. = Pagpaháoa, pagcahingílin.
Expurgar. = Pagháoan, paghínis, pagnósnos. * Pagólay sa bisan onsa.
Expurgatorio. = Ang magahínis, ang maganósnos. * Ang magapaólay. * Libro nga sinolátan sa obán nga manga libro nga dinilían, nga díli mahímo nga pagabasáhon cay guidilí sa mga ponóan sa Singbahán, tongód sa ilang daótan nga pagtolón-an ug cahológan.
Exquisitamente. = Sa pagcaíndot, sa pagcaáñag, sa pacatahóm.
Exquisito. = Maníndot, maáñag, matahóm, olosáhon, sa maáyong pagcabóhat.
Éxtasi ó éxtasis. = Pagcaoalá sa boot ug sa mga balatían.
Extático. = Ang pagacaoád-an sa boot ug sa manga balatían, sa masóbsob.
Extemporáneamente. = Sa oaláy pagcaándam, pagcatagána. * Sa pagcatagculáhao.
Estemporáneo. = Bisan onsang nga libróha nga guisólat, ug bisan onsang oaliha, &c., nga guiuáli, &c., sa oalá hona honáon nga daan.
Extender. = Boclar, onát, botad, toyod, higda, calígar. * Pagásoy, pagsáyod sa pagcacóti coti, sa bisan onsa. * Pagtacód sa saquét, sa batásan nga daótan, &c. * Pagpalábi labi, pagparáyeg, pagpacadagcó.
Extension. = Pagcabóclar, pagcaonát, pagcalagpád pagcadagcó.
Estensivo. = Ang macaígo sa obán nga mga botang nga oalá hingálan, ang moángay sa obán.
Extenso. = Ang dagcó, halagpád, &c.
Extenuacion. = Pagcalóya, pagcacábos sa cosóg, sa gahóm.
Extenuado. = Ang malóya caáyo, ang oaláy cosog, ang díli macáscog.
Extenuar. = Pagmalóya, pagníoang, pagoalá sa cosóg.
Extenuativo. = Ang magapalóya, ang macaníoang, ang magapaoalá sa cosóg.
Exterior. = Ang sa dapit sa goa, ang sa dayág. * Dagoay, baihon sa bisan onsa.
Exterioridad. = Batásan sa cadaigánan sa mga táuo. * Pagpaquíta sa bisan onsang bohat, pagpamólong sa bisan onsang polong nga, sa pagcamatúod, oalá sa cásing cásing, pagpamólong ug pagbóhat sa salingcápao lamang. * Pagtáhor, pagábi abi sa salingcápao, díli sa cásing cásing, sa lonlon nga paráyeg.
Exteriormente. = Dapit sa goa.
Exterminador = Ang nagapahingílin. * Ang magaláglag, magatibáoas.
Exterminar. = Hingílin. * Tapus, tibáoas, laglag.
Exterminio. = Pagpaháoa, pagcahingílin. * Pagcatápos, pagcatibáoas, pagcaláglag, pagcaoalá nga tuod.
Externo. = Bohat con polong nga madayág, bisan onsa nga guipaquíta sa cadaghánan.
Extincion. = Pagcapálong. * V. *Exterminio.*
Extinguible. = Ang arang palngon, tibaoáson ug laglágon.
Extinguir. = Palong. * Tibáoas, tapos, laglag, oalá.
Extirpacion. = Pagcaíbot nga tuod.
Extirpar. = Ibot. * V. *Extinguir* desde *tibáoas.*
Extorsion. = Pagágao, pagcóha sa linogsánay sa bisan onsa. * Bisan onsang cadáot.
Extra. = Polong nga linatín: labot pa, sa gaoas, sa goa.
Extraccion. = Pagcagóa sa bisan onsa, sa bisan diin.
Extracta. = Hinóad nga toman sa bisan onsang solat con camatoódan.
Extractador. = Ang magahóad sa mga solat. * Ang magapaláctod sa bisan onsa nga guisólat ug hatáas.
Extractar. = Pagláctor sa hingtóngdan sa mga toyo nga guisólat sa libro, con sa mga solat sa mga hatáas nga polong. * Pagásoy, pagsólat sa mga hamóbo ug lactod nga polong.
Extracto. = Cahológan nga labíng maáyo sa mga solat ug mga libro nga guitígom sa diótay nga polong ug guibótang sa pagcaláctod.
Extradicion. = Paghátag sa hocom sa lain longsod, sa lain Guinaharían con provincia, sa táuo nga saláan nga midangóp dihá canía sa matúod ug hingtongdan nga hocom, cay guipangáyo nia.
Extraer. = Paggóa sa bisan onsa, sa bisan diín. * Paghóad sa bisan onsang solat. * Paggóa sa Singbahán, tongód sa sogo nga inángay sa manga tolománon, sa matúod nga hocom, sa táuong saláan nga midangóp dihá.
Extrajudicial. = Bisan onsa nga pagaboháton sa díli ipaági sa hocmánan, ug sa mga tolománon sa manga hocom ug sa mga batásan.
Extrajudicialmente. = Sa oaláy labot sa mga tolománon sa batásan ug sa mga hocmánan.
Extramuros. = Polong nga lanatín: sa gaaoas, sa goa sa longsod, sa cota, sa ciudad.
Extranjería. = Pagcabótang sa táuo sa lain longsod, sa domolóong, nga nahatongód canía ingon sa batasán, hasta nga díli sia mahasólat sa padron.
Extranjero. = Ang domolóong, táuo con bisan onsa sa lain nga longsod.
Extrañar. = Pagdilí sa isigcatáuo sa maáyong búot nga guibótang nga daan canía, pagtápos, pagtibáoas sa pagcahigála, sa pagcaábian. * Pagtingála sa bisan

Digitized by Google

onsa, pagsáoay, pagbárlong. * Pagáyad. * Pagdilí sa pagbóhat sa bisan onsa.

Extrañamiento. = Pagcaáyad sa bisan onsa. * Pagcahingílin, pagpaháoa sa lain Guinharían, sa lain provincia con sa lain ñga longsod.

Extrañeza. = Pagcaláin. * Bisan onsa ñga díli ang̃ay, dlli oyon, ñga díli magamótang sa pagcahósay. * Pagcabólag sa mg̃a abian, pagáoay sa mg̃a higála. * Pagcatingála, bisan onsa ñga hibólng̃an.

Extraño. V. *Domolóong*. * Ang díli caogalíng̃on, ang díli onta sacop sa Guinharían, sa longsod, sa calioátan, sa banay, ug díli opod apil sa oficio sa quinaádman, &c., ñga guihisgótan ug guisoguilánan. * Bisan onsa ñga catíng̃aláhan, olosáhon, hibólng̃an. * Táuo sa gaoi ñga malisód.

Extraordinariamente. = Díli ing̃on sa batásan.

Extraordinario. = Idem. * Ang mg̃a sinógo con correo ñga dinalían. * calán-on ñga mahál ug malalím, ñga idógang sa mg̃a calán-on sa matagádlao.

Extratémpora. = Ang pagtógot sa mg̃a Sres. Obispo, arón pagaordenáhan ang mg̃a Padre sa gaoas sa mg̃a adlao ñga guitagána ug guitórlo sa santa Iglesia.

Extravagancia. = Pagcaoaláy cahosáyan sa paghúna húna, sa pagpamólong ug sa pagbóhat.

Extravagante. = Húna, húna, polong cong bohat ñga oaláy cahosáyan ug cahológan, ñga díli ing̃on sa batásan, ñga díli motaláy sa pagcaáng̃ay. * Ang obán ñga mg̃a camatoódan ñga guican sa Santos ñga Papa ñga oalá mahaláquip sa cadaghánan ñga guing̃álan ug cuerpo canónico.

Extravasarse. = Paggóa sa vino, dogó, tobig, &c., sa iang vaso, sa iang sorlánan. * Pagsóba sa dogó.

Extraviar. = Pagoalá sa dalan, pagsaláag. * Pagbótang sa bisan onsa sa lugar ñga dili onta hingtóngdan ñga bolotáng̃an nia. * Pagbía sa daan ñga pagpang̃íta con batásan, ug pagsógod sa bag-o.

Extravío. = Pagcaoalá sa dalan, pagcasaláag. * Pagcadáot, pagcalágsot sa batásan.

Extremadamente. = Sa pagcacólang, sa pagcacápin. * Sa pagcahingpit. * Sa minatóod.

Extremado. = Ang maáyo caáyo, ug ang daótan oyámot sa isicaíng̃on.

Extremar. = Pagábot sa catapósan. * Pagbóhat sa bisan onsa sa tibúoc ñga quinaádman ug caálam.

Extremauncion. = Pagdíhog, paghílog, paghídhid sa santos ñga lana sa mg̃a masaquét ñga mamalátyon na, pagódyo. * Ang usá sa pipíto ca sacramentos ñga guibóhat sa atong Guinóong Jesucristo.

Extremidad. = Ang bahin ñga catapúsan sa bisan onsa, daplin, cadaplínan. * Catapósan ñga arang pagaabóton sa bisan onsa. * Ang olo, mg̃a camót, mg̃a tiil ug ang icog sa mg̃a mananáp. * Ng̃uilit.

Extremo. = Catapósan sa bisan onsa. * Ang labing dagcó sa tugnao, sa init, sa olan, sa hang̃in, &c. * Sinógdan ug catapósan sa bisan onsa. * Catapusan sa pagcaáyo con sa pagcadaótan sa bisan onsa. * Pagcahíngpit ug pagcacógi sa pagbóhat sa bisan onsa.

Extremoso. = Ang oaláy casaráng̃an sa iang mg̃a pagbóhat ug pagpamólong.

Extrínsecamente. = Dapit sa goa.

Extrínseco. V. *Exterior*.

Exuberancia. = Pagcadághan, cadaghánan. * Pagcaponó, pagcalócop caáyo, pagcacápin oyámot.

Exuberante. = Ang guidaghánan, ang naponó caáyo, ang guicapínan oyámot.

Exulcerar. = Pagcágod sa panit ug pagsógod sa samad.

Exultacion. = Pagcalípay, paghimáya.

FA

Fábrica. = Balay, cota, Singbahán, &c., ñga binóhat sa bató, sa papán, &c. * Lugar ñga guitagána sa pagbóhat sa bisan onsang baláy, baluarte, &c. * Lugar ñga pagabohátan sa bisan onsa, sa mg̃a panápton, sa pothao, sa tesa, &c.

Fabricante. = Ang magabóhat, ang panday sa bisan onsa. * Ang tagía, ang maestro con ang mobántay ug magahópot sa baláy ñga pagabohátan sa bisan onsa.

Fabricar. = Pagbóhat sa bisan onsang bohat.

Fabriquero. = Táuo ñga mobántay sa mg̃a Singbahán sa ñgatanán ñga nahatong̃ód sa pagcatíndog ug sa mg̃a bohat sa maong Singbahán.

Fábula. = Soguílon ñga guihóna hona sa mg̃a táuo, sa pagpalíng̃ao sa obán, con sa pagtóon ug pagtódlo canila. * Mg̃a soguílon sa longsod * Bisan onsa ñga guihóna hóna ug guipacamáo mao sa oaláy hingtóndan ug cahológan. * Bisan onsang polong ñga icatábon sa matúod.

Fabulista. = Ang magahúna húna ug magasólat sa mg̃a fábula.

Fabulosamente. = Sa pagcadíli mao, sa pagcabácac. * Sa pagcadíli matúod.

Faccion. = Dapig, tapoc sa mg̃a táuo ñga nanagálsa sila, ñga nanagsócol sa mg̃a ponóan. * Bisan onsang bahin sa nauong sa mg̃a táuo.

Faccionario. = Ang magalábban sa bisan onsang dapig con tapoc sa mg̃a soquíhan.

Faccioso. = Maggolobót, soquíhan, masinocólon.

Faceta. = Tagsa ca loyo con nauong ñga sinápsap sa mg̃a bató ñga magáhi.

Facie ecclesiæ (in). = Polong ñga linatín, ñga magámit sa pagásoy ñga guicasál ang mg̃a táuo sa cadaigánan, ing̃on sa batásan sa santa Iglesia, ug ing̃on osáb sa nahamótang sa mg̃a tolománon sa santos ñga sacramento sa Pagcasál.

Fácil. = Ang masáyon, ang oaláy cabilínggan ug cacolían. * Ang masáyon macábig ug mabóyoc sa cabobót-on sa lain.

Facilidad. = Pagcasáyon.

Facilitar. = Pagcóha sa mg̃a casámoc, sa mg̃a caoláng̃an

Fácilmente. = Sa pagcasáyon.

Facineroso. = Saláan, ponó sa mg̃a sayóp, daótan caáyo, mang̃il-ad.

Facistol. = Bolotáng̃an sa mg̃a libro sa pagcanta sa mg̃a Singbahán: ang cadaghánan sa mg̃a facistol sa mg̃a coro may opat ca nauong.

Facsímile. = Polong ñga linatín ñga magaásoy sa pagcahíngpit sa paghóad sa mg̃a solat con mg̃a pirma sa mg̃a táuo.

Factible. = Ang arang boháton.

Facticio. = Ang mabóhat tong̃ód lamang sa quinaádman sa táuo.

Factor. = Táuo ñga guitógnan ng guitogyánan sa mang̃a comerciante, sa mg̃a magbalílgya, sa pagpàlit ug pagbalígya sa mg̃a manggad, ug sa obán ñga mang̃a quinahánglan.

Factoría. = Oficio ug cahímtang sa factor, lugar ñga pagapóy-an sa factor. * Baláy ñga guibotáng̃an sa mg̃a manggad ñga icolomercio.

Factura. = Papel ñga sinolátan sa mg̃a bili sa mang̃a manggad ug sa obán pa ñga icolomercio.

Fácula. = Ang tagsa sa mg̃a casólao ñga labíng masíga sa calíng̃in sa adlao.

Facultad. = Gahóm sa pagbóhat. * Caálam, quinaádman. * Cadaghánan sa mg̃a doctor ug mg̃a magtotóon sa tagsa ca quinaádman sa mg̃a Universidad. * Cadaghánan sa mg̃a mananámbal ug sa mg̃a boticario ñga nanagsílbi ug nanámbal sa hari. * Pohónan, dona, catigayónan.

Facultar. = Paghátag sa gahóm arón boháton ug bisan onsa.

Digitized by Google

Facultativamente. = Ingon, somála sa mga pagtolón-an sa bisan onsa nga quinaádman.
Facultativo. = Ang nahatongód sa bisan onsa nga quinaádman. * Ang nahatongód sa gahóm sa bisan cansa, sa pagbóhat sa bisan onsa. * Ang mahibaló sa bisan onsa nga quinaádman. * Mananámbal.
Facundia. = Pagcasáyon sa pagpamólong ug cadaghánan sa mga polong.
Facundo. = Ang mamólong sa pagcaáyo, ug masáyon macagámit sa mga polong nga piníli.
Facha. = Dagoay, baihon, nauong. * Paghónong sa pagcatólin sa mga sacayán sa pagtáod sa mga layág sa pagcasinóhi sohi.
Fachada. = Atobángan sa mga baláy, mga cota, mga palacio, mga Singbahán, &c., ug sa bisan onsa nga naa sa atobángan. * Nahaónang dahon nga sinolátan sa mga libro, nga casayódan sa guisólat sa maong mga libro.
Fachenda. = Parayégon, maandácon.
Fachendear. = Pagparáyeg, pagándac.
Fada. = Bonga, camuesa. * Babáyeng balbal, asoang, onglo.
Faena. = Bisan onsang bohat nga dagcó ug dinalían.
Fagina. = Bináat, bogcos, binángan, baat, sa mga sangá nga manípis ug sa mga sagbot. * Cadaghánan sa mga binángan sa trigo, homáy, &c., nga guipanápoc sa yota. * Sologuod, mga cahoy nga maáyo sa caláyo. * Pagcagobóc. * Mga polong nga caoang, sa oaláy hingtóngdan ug cahológan. * Banha, sabá.
Fagot. = Tolónggon nga apil sa música.
Faisan. = Langgam nga maníndot: ang onód nia malalím caáyo.
Faisana. = Faisan nga baye.
Faja. = Bacos. * Bisan onsang tinábas sa panápton nga hatáas ug haíctin.
Fajadura. = Tinábas nga guidíhog sa salong nga guibódbod sa mga pisi sa mga sacayán,
Fajamiento. = Pagcabácos.
Fajar. = Pagbácos.
Fajero. = Bacos nga ibácos sa mga báta.
Fajo. = Baat, bináat, binángan.
Falacia. = Limbong, laláng nga daótan, bacac.
Falange. = Tapoc, cadaghánan sa mga soldados sa canhing tiempo.
Falangia. = Mananáp nga malála nga maíngon ingon sa laoa laoa.
Falárica. = Hinganíban nga may togdánan, maíngon sa bangcao.
Falaz. = Bacácon, malilímbong, malimbóngon.
Falca. = Badyet, sisip.
Falce. = Galab. * Sondang nga balicó.
Falcinelo. = Langgam nga dolodagcó sa salapáti.
Falcion. = Lothang nga caráan.
Falconete. = Lothang.
Falda. = Ang bahin sa bisti nga hatáas cutúb sa haoac ngadto sa obus. * Bisti sa mga babáyeng señora nga guitácgos nila sa haoac, ug nabítay ug nagóyod sa yota, dapit sa licód. * Ang pagcahándig, ang pagcahanáyhay sa mga boquid.
Faldellin. = Bisti sa mga babáye nga guibisti cotob sa haoac ngadto sa obus, díli ingon sa saya, con díli binóoac, inablíhan, ug nga pagasapáuon nila sa mga daplin sa atobángan arón díli bomócas.
Falderico, ca, llo, lla, to, ta. = Iró nga diótay nga pagalingáoan sa mga señora ug pagalipátan sa mga báta.
Faldero. = Idem. * Ang laláqui nga mahagógma moobán obán guiháponon sa mga babáye.
Faldilla. = Ang bahin sa supa nga molabáo sa haoac ug mabítay.
Faldistorio. = Lingcodánan nga oaláy sandígan, nga pagalingcódan sa mga Obispo sa obán nga manga piesta sa mga tolománon sa ilang pagcaobispo.
Faldon. = Ang bahin nga dapit sa obus sa bisan onsang bisti, sa mga tabil, &c.
Falencia. = Pagcasayóp.
Falibilidad. = Ang arang magpasayóp, ug magpaoalá sa bisan onsa.
Falible. = Ang arang magpasayóp ug ang arang pagasáypon. * Ang díli cahá matúman.
Falimiento. = Bacac, pagcalímbong.
Falordía. = Soguílom nga bacácon.
Falsamente. = Sa bacac, sa pagcalímbong.
Falsario. = Ang magapacamáo mao sa bisan onsa. * Ang mobácac, ang magalímbong sa masóbsob, ang naánad sa pagbácac.
Falsear. = Pagmáo mao sa bisan onsa, sa salapí, sa mga solat, &c. * Pagoalá sa pagcalíg-on, sa cosóg, sa gahóm.
Falsedad. = Limbong, bacac.
Falsificacion. = Pagcamáo mao sa bisan onsa.
Falsificador. = Ang magatómo tomo sa pagmáo mao sa bisan onsa.
Falsificar. V. *Falsear* hasta *pagoalá.*
Falsilla. = Papel nga guibarlísan pagbalábag, ang guipailálom sa lain nga papel nga pagasolátan arón madayág ang mga barlis ug mahímo onta nga mamatól-id ang mga dalan sa solat.
Falso. = Táuo nga bacácon, malilímbong, malimbóngon, borhíon. * Mananáp, cabayo, &c., nga may daótan nga batásan, nga maníndac, mamáac, &c. * Salapí nga díli maáyo, nga guipacamáo mao.
Falta. = Pagcaoalá sa bisan onsa, pagcacólang. * Pagcasayóp, pagcasálang sa pagtóman sa catongdánan. * Pagcaoalá, pagsayóp sa bolan, sa batásan, sa mga babáye.
Faltar. = Pagaoalá, pagcólang sa bisan onsa. * Paghóman, pagtápos, pagtibáoas. * Pagsálang sa pagtóman sa catongdánan.
Falto. = Ang colángan sa bisan onsa. * Hicáoan, daguinótan. * Colángan sa boot, boang boang, colang colang, coliró.
Faltriquera. = Poyo poyo sa mga sopa, sa mga saya, &c., ug bisan onsang poyo poyo nga guinabítbit.
Falúa. = Sacayán nga diótay nga pagagaódan.
Falucho. = Sacayán nga guitaólan sa usá lang ca layág.
Falla. = Pagcadíli pagsilbi sa mga triunfo sa sogál sa baraja.
Fallar. = Díli pagbótang, díli pagsilbi sa mga triunfo sa mga pagsogál sa baraja. * Pagbóot, pagsógo sa bisan onsa, pagoalá, pagdáot sa bisan onsa.
Fallecer. = Patáy.
Fallecimiento. = Pagcamatáy, camatáyon.
Fallo. = Pagcaoalá sa obán nga mga dagoay sa manga dahon sa baraja, sa mga pagsogál. * Catapósan nga paghócom con sentencia. * Pagbía sa mananámbal sa mga masaquét, ug pagtágna sa ilang camatáyon.
Fama. = Balíta sa cadaghánan ug sa cadaigánan sa bisan onsa. * Dongog, maáyong ngalan.
Familia. = Mga sacop sa tagsa ca panimaláy nga hingsácpan sa pagbóot ug sa pagcahópot sa usá, sa tagía. * Lioat, calioátan, banay, pagcacaobánan. * Cadaghánan sa mga táuo nga nanaglóon sa pinoyánan. * Pagcadághan sa mga mananáp nga maíngon ingon ug magsáma. * Mga táuo nga hariánon, nga caobánan sa hari.
Familiar. = Ang nahatongód sa pamilia. * Ang magámit sa masóbsob. * Ang higála, ang abian. * Bisan quinsang sacop sa tagsa ca panimaláy. * Sologóon.

Digitized by Google

* Ang yaca nga moobán obán guihápon ug magaalágad sa obán nga mga táuo, ingon sa guitoóhan sa mga táuo nga cabos. * Polong nga guinagámit sa mga solat sa mga higála.

FAMILIARIDAD. = Pagcahigála, pagcaoaláy coti coti sa mga pagatóbang ug mga pagcagóla.

FAMILIARIZAR. = Paggámit sa masóbsob sa bisan onsa. * Paggánar sa batásan ug sa cagaoian sa bisan cansa.

FAMILIARMENTE. = Sa pagcahigála, sa pagcaoaláy coti coti.

FAMILIATURA. = Opicio con cahímtang sa mga táuo sa hocmánan nga guingálan ug Inquisicion.

FAMOSAMENTE. = Sa pagcaáyo oyámot.

FAMOSO. = Ang donggánon, ang banságon, ang bantógon. * Ang maáyo, ug hingpit oyámot.

FÁMULA. = Sologóon nga babáye.

FAMULATO. = Pagcabótang sa pagcasologóon.

FÁMULO. = Sologóon nga laláqui, sa mga colegio.

FANAL. = Parol nga dagcó nga guitáor sa mga logar ug mga ilíhan con lantáuan nga batáas, sa manga pondóhan, sa mga donggoánan. * Parol nga guibótang sa mga olín sa mga sacayán, arón hingbalóan sa mga nanagsacáy sa ilang pagadolónganan.

FANÁTICO. = Ang magalábban ug magaángcon sa manga pagtolón-an nga díli mao ug nga nahatongód sa Religion con sa Pagtóo.

FANATISMO. = Pagcadáyon sa fanático sa iang húna húna.

FANDANGO. = Sayáo, pagsabáy nga dáan caáyo sa España ug sa Filipinas, ug ang sones nga pagasabáyan.

FANDANGUERO. = Ang mahagógma magsayáo sa pandando. * Ang mahagúgma motámbong sa mga pagsabáy ug mga combida.

FANECA. = Isda.

FANEGA. = Talácsan, tacsánan sa trigo, humáy, mais, &c., maíngon sa tunga sa baquid.

FANFARRIA. = Pagcaándac.

FANFARRON. = Maandácon.

FANFARRONADA. = Polong con bóhat nga angay sa táuo nga maandácon.

FANFARRONEAR. = Pagándac, pagparáyeg.

FANFARRONERÍA. V. *Fanfarria.*

FANFARRONESCA. = Ang batásan sa mga maandácon.

FANFURRIÑA. = Casucó nga agui lamang, nga díli madógay.

FANGAL. = Cayanángan, pisácan, lapócan.

FANGO. = Yánang, lapoc, pisac, yota nga tobígan ug mahágcot.

FANGOSO. = Ang lugar con bisan onsa nga may lapoc, pisac, yánang.

FANTASEAR. = Paghóna húna sa nagacaláin lain nga mga pagahúna hunáon. * Pagparáyeg.

FANTASÍA. = Gahóm sa calág sa mga táuo sa paghóna húna ug sa paggáma sa mga laráoan sa ilang guihúna húna. * Paráyeg. * Soguílon nga bacácon, nga guimáo mao lamang. * Húna húna nga batáas.

FANTASMA. = Bisan onsa nga motóngha ug mapaquíta sa húna húna sa mga táuo con managdámgo ug pagasalimoángan sila. * Laráoan sa bisan onsa nga mahabílin sa húna húna, maíngon sa pagatánanon gayód. * Bisan onsa nga magáma sa pagpalísang sa mga táuo.

FANTASMON. = Táuo nga parayégon ug maandácon caáyo.

FANTÁSTICAMENTE. = Sa pagcamáo mao lamang, sa díli matúod. * Sa pagcalímbong. * Sa paráyeg lamang.

FARA. = Saoa, halas, bitin nga magadáro ug magabárlis sa yota con magadáhic ug maglacát sia.

FARALLON. = Polo nga hataás ug capangpángan, nga molabáo caáyo sa dagat, nga motóybo oyámot.

FARAMALLA. = Limbong. * Táuo nga bacácon, limbónganan, malilímbong.

FARAMALLERO. = Idem desde *táuo.*

FARAMALLON. = Idem.

FARÁNDULA. = Polong nga icaólo olo ug icalímbong sa obán.

FARANDULERO. = Tabían, hinoguílon, hinoguilánon, nga magatóyo sa paglímbong sa iang mga polong, sa iang solte, sa iang cagóla.

FARAUTE. = Cagon cagon. * Táuo nga nagadála dala sa mga polong sa mga táuo nga nanagsighalayó sila.

FARDAJE. = Cadagháuan sa mga pardo. * Casangcápan.

FARDAR. = Pagsángcap sa bisan cansa sa mga bisti.

FARDEL. = Poyo poyo, pontél nga pagasórlan sa balon sa magalacát, con sa bisan onsa.

FARDELEJO. V. *Fardel.*

FARDELILLO. = Idem.

FARDERÍA. V. *Fardaje.*

FARDILLO. = Pardong diótay.

FARDO. = Báat, bináat, bantal, potús, binángan nga dagcó sa mga manggad, nga guibáat ug guibógot ug maáyo, sa pagdála ug paghátor sa bisan diin.

FARELLON. V. *Farallon.*

FÁRES. = Cangitngutan, mga landong.

FARFALÁ. = Dayan dayan sa usá ca tinábas nga panápton nga ibalábag pagtápot sa mga tabil, sa mga tabon sa mga lamesa, &c., nga tinahí sa daplin nga dapit sa itáas lamang.

FARFALLOSO. = Yongit, matóna tonáhon.

FARFANTON. = Tabían, maandácon.

FARFANTONA. = Polong con bohat nga angáy sa táuo nga tabían, maandácon.

FARFANTONERÍA. = Idem.

FÁRFARA. = Tanóm nga italámbal.

FARFULLA. = Táuo nga yongit, matóna tonáhon, ug nga mamólong sa madalí caáyo.

FARFULLADAMENTE. = Sa madalí caáyo.

FARFULLADOR. V. *Farfulla.*

FARFULLAR. = Pagpamólong sa madalí caáyo. * Pagbóhat sa bisan onsa sa pagcagobót, sa oaláy cahosáyan.

FARGALLON. = Idem. * Ang díli moalíma sa iang manga bisti ug díli magbántay sa iang mga quinahánglan.

FARINÁCEO. = Ang maíngon sa binócboc, ug ang may binócboc.

FARISÁICO. = Ang nahatongód sa catilíngban sa manga pariseo.

FARISAISMO. = Catilíngban ug batásan sa mga pariseo.

FARISEO. = Táuo nga judío nga nagapacalígdong ug nga nagapacapenitenciahon, apán nga oalá magatóman sa mga sogo sa batásan. * Táuo nga hataás, malágsot ug sa magáhi nga cagaoían.

FARMACIA. = Quinaádman sa pagíla sa mga gahóm ug sa cosóg sa mga tanóm, mga cahoy, &c., ug sa pagángay, paghiósa ug pagsácot niána, arón mahímo ug tambal sa mga saquét.

FARMACO. = Tambal.

FARMACOPEA. = Libro nga sinolátan sa mga italámbal ug sa pagsácot niána sa pagbóhat sa mga tambal.

FARO. = Lantáoan, ilíhan nga hataás nga bolotángan sa parol con sa mga sogá nga pagatágdan sa manga nanagsacáy.

FAROL. = Cajon cajon sa salamín con sa bisan onsang hilimóon nga masíhag, nga pagabotángan ug pagasórlan sa sogá, arón díli mapálong sa hangin.

FAROLEAR. = Pagparáyeg, paghilábot sa díli catongdánan.

FAROLERO. = Ang magabántay ug magadágcot sa manga parol.

FAROLON. = Parol nga dagcó. * Parayégon nga guilabíhan.

FAROTA. = Babáyeng oaláy caólao.

FAROTON. = Lalaquing oaláy caólao, sa magáan nga boot.

FARRA ó ferra. = Isda.

Digitized by Google

Fárraco. = Pagcadáhan sa mg̃a botang ng̃a nang̃obót, ng̃a oalá ibótang sa pagcahósay, sa pagcaáyo.
Farraguista. = Ang nagatóon sa bisan onsa ng̃a oaláy polós, ug ang guipón-an sa olo sa mg̃a húna húna ng̃a oaláy cahosáyan.
Farsa. = Dula ug ang mg̃a táuo ng̃a apil sa dola.
Farsante. = Táuo ng̃a miápil sa pagbóhat sa mang̃a dola.
Fas ó por nefas (por). = Sa pagcatárong ug sa oaláy catarónng̃an, sa linogsánay gayód.
Fascal. = Cadaghánan, tapoc sa mg̃a baat, sa mang̃a bogcos, sa mg̃a binánng̃an sa trigo, sa humáy, &c., sa yota pa.
Fascinacion. = Limbong.
Fascinador. = Ang magadáot sa lain sa pagsolóng, sa pagtán-ao lamang canía.
Fascinante. = Idem.
Fascinar. = Pagdáot sa isigcatáuo sa pagtán-ao lang canía. * Paglímbong, pagólo olo.
Fase. = Tagsa ca pagcabótang sa bolan, sa pagcacopós, sa pagcatibúoc, &c.
Fásoles. = Balátong, prijoles.
Fastidiar. = Pagsóm-ol, paglóor. * Pagpasocó, pagpapong̃ót, pagsámoc, pagbórlay, pagalinng̃ása.
Fastidio. = Pagcasóm-ol, pagcalóor, bahóng daótan ug maisog. * Casocó, capong̃ót.
Fastidioso. = Ang magasámoc, ang macaalinng̃ása, ang macasocó. * Bisan onsa ng̃a macalóod, ng̃a macasóm-ol.
Fasto. = Libro ng̃a sinolótan sa ng̃atanán ng̃a nahatábo, ng̃a magacasonód sonód sa mg̃a túig ug sa mg̃a arlao. * Ilisípan sa mg̃a romanos ng̃a guinasolátan sa mg̃a adlao ng̃a mahál ug iglilíhi canila, sa ílang mg̃a dula ug sa ng̃atanán ng̃a tacús ng̃a pagatímaánan ug pagadomdómon nila sa ilang Guinharían.
Fastosamente. = Sa dagcóng pagparáyeg ug pagbántog.
Fastuoso. = Parayégon, ang mahagógma sa mg̃a piesta ug mg̃a combida ng̃a dagcó ug bantógon.
Fatal. = Aláot, anógon. * Daótan, mangil-ad. * Quinayógtan, quinalísdan, cayógot, calisód, cagóol.
Fatalidad. = Calisód, cagóol, cayógot, palad ng̃a daótan.
Fatalista. = Táuo ng̃a mutóo ng̃a ang guinicánan sa mg̃a cadaótan ug sa mg̃a caayóhan mao ang palad sa táuo, sa díli guican sa cabobót-on sa Dios.
Fatalmente. = Sa pagcadaótan palad, sa pagcalisód, sa pagcayógot.
Fatídico = Bisan onsa ng̃a magapasábot sa mg̃a táuo sa ilang camatáyon. * Mg̃a táuo ng̃a managtágna sa omalábot.
Fatiga. = Cabórlay, pagcacápoy, pagcacotás. * Hobac. * Bohat ng̃a dagcó ug mabóg-at.
Fatigadamente. = Sa pagcacápoy, sa pagcabódlay, sa pagcacotás, sa pagcahóbac.
Fatigado. = Ang guicápoy, ang guicotás, ang guicogtásan, ang hobácon, ang guihóbac.
Fatigar. = Pagbórlay, pagcápoy, pagcotás, paghóbac, pagcógtas.
Fatigosamente. V. *Fatigadamente.*
Fatigoso. V. *Fatigado.*
Fatuidad. = Pagcabóang, pagcacólang sa boot, sa ilisípan. * Polong con bohat ng̃a binóang, ng̃a oaláy himotánng̃an ug hingtóngdan.
Fatuo. = Boang, ang colánng̃an sa boot, sa ilisípan,
Fauces. = Totónlan dapit na sa obos.
Fauno. = Dios dios sa mg̃a dioatáhan, sa mg̃a cabanuáan ug sa mg̃a solóp.
Fausto. = Paládan, boláhan, baláan. * Pagparáyeg ng̃a dagcó. * Piesta, combida, &c., sa dagcóng pagcabántog.
Fautor. = Ang magalában, magatábang, magapadáng̃op sa lain.
Fautoría. = Pagcatábang, pagcalában, dalángpan.
Favila. = Agueu.
Favonio. = Hang̃in ng̃a guican sa dapit sa casobáng̃an.
Favor. = Tabang, pagcalában. * Dong̃og ng̃a maáyo ng̃a ihátag sa lain.
Favorable. = Bisan onsa ng̃a pagaboháton sa paglában ug pagtábang sa lain, manlalában, tomalábang.
Favorecedor. = Ang molában, ang motábang, ang magapadáng̃op.
Favorecer. = Taban, laban, looy, pagpadáng̃op.
Favorito. = Ang guilabánan, ang guipalángga, ang tinabáng̃an.
Fayanza. = Pngcabótang sa laoas ng̃a alang alang, ng̃a díli maáyo, ng̃a díli malíg-on.
Faz. = Nauong.

FE

Fe. = Too, Pagtóo, ang nahaóna sa tololó ca virtudes ng̃a guing̃ála ug teologales. * Ang maáyong húna húna sa mg̃a táuo, sa tong̃ód sa bisan onsa.
Fealdad. = Pagcalágsot, pagcang̃il-ad, pagcadaótan. * Pagcaólag, pagcaláo-ay, pagcahílas.
Feble. = Manioang, malóya, mahóyang. * Salapí, bolaoan, &c., ng̃a colánng̃an sa timbang, miné, colidó.
Feblemente. = Sa pagcalóya, sa pagcahóyang, sa pagcaoaláy calig-ónan. * Sa pagcanioang.
Febo. = Adlao.
Febrero. = Febrero, ang icadóha ca bolan sa túig.
Febricante. = Guihilántan, hilántan.
Febrífugo. = Ang magapahóas ug macacóha sa hilánat.
Febril. = Ang nahatong̃ód sa hilánat.
Fecal. = Bisan onsa ng̃a icalibang, ng̃a moágui sa alaguían sa tae.
Fécula. = Tagoc ng̃a piníga sa daghánan ng̃a mang̃a cahoy ug mg̃a tanóm, ng̃a mapotí caáyo sa oaláy lamí, ug manípis oyámot, apan maáyong calán-on.
Feculento. = Ang may lalog.
Fecundar. = Pagpabóng̃a sa bisan onsa.
Fecundidad. = Gahóm sa pagbóng̃a, sa pagánac.
Fecundizar. V. *Fecundar.*
Fecundo. = Ang magabóng̃a, ang magaánac.
Fecha. = Ang arlao ng̃a ibótang sa sinógdan con sa catapósan sa mg̃a solat, mg̃a camatoódan, &c.
Fechar. = Pagbótang sa pecha sa mg̃a solat.
Fechoría. = Bohat ng̃a daótan, ng̃a díli maáyo.
Federacion. V. *Confederacion.*
Fehaciente. = Ang mohátag sa calig-ónan sa mang̃a camatoódan sa mg̃a hoemánan.
Felicidad. = Palad, cabolahánan.
Felicitar. = Paglípay, paghimáya sa usá ca táuo tong̃ód sa palad ng̃a maáyo sa isigcatáuo.
Feligrés. = Sacop, guinsacópan, ang molópio sa tagsa ca Parroquia.
Feligresía. = Ang yota ng̃a hingsácpan sa tagsa ca curato con parroquia. * Ang mg̃a sacop sa tagsa ca longsod.
Feliz. = Paláran, boláhan.
Felizmente. = Sa pagcapaládan, sa pagcaboláhan.
Felonía. = Bohat ng̃a daótan oyámot, pagcabórhi.
Felpa. = Panápton ng̃a balahibóon dapit sa nauong. * Pagbónal sa bisan cansa, con pagcasabá ng̃a mahait.
Felposo. = Hinábol ng̃a balahibóon ng̃a díli pagaílhan sa mg̃a logás.
Femenil. = Ang moáng̃ay ug mahatong̃ód sa mang̃a babáye.

Digitized by Google

Femenilmente. = Sa pagcabinabáye, sa pagcaángay sa babáye.
Femenino. V. *Femenil.* * Ang ngalan sa mga babáye ug sa mga mananáp nga baye.
Fementidamente. = Sa limbong, sa pagbórhi.
Fementido. = Bacácon, linbónggan, borhíon. * Ang díli magatóman sa iang mga polong, sa mga pagsáad nía.
Fendiente. = Pagtígbas, pagtácbas nga halálom caáyo.
Fenecer. = Homan, tapos, tibáoas. * Patáy.
Fenecimiento. = Pagcatápus, pagcatibáoas, pagcahóman.
Fénis. = Langgam nga guipacamáo mao lamang sa húna húna sa mga táuo. * Bisan onsa nga mahál caáyo, hamíli, bilídhon ug ulusáhon.
Fenómeno. = Bisan onsa nga napaquíta, nga motóngha nga bag-o sa cahanginan ug sa calanginan. * Bisan onsa nga bag-o, catingaláhan ug hibólnganan.
Feo. = Malágsot, daótan, mangil-ad. * Maólag, maláo-ay. * Ang macácógmat ug magapalísang.
Feracidad. = Pagcaángay, pagcalángbo, pagcasópang sa mga tanóm ug sa mga cahoy.
Feral. = Mabángis.
Feraz. = Tigbónga, malábong, malángbo.
Féretro. = Longon, sorlánan sa mga minatáy.
Feria. = Bisan onsang adlao sa semana, gaoas ang sábado ug domingo. * Ang lunes guingálan feria nga icadóha, ang martes feria nga icatoló, ang miércoles feria nga icaópat, &c. * Catilíngban sa mga comerciante sa lugar nga guitórlo ug guisabótan, sa pagpálit, sa pagbalígya, ug sa pagbáilo ug pagílis sa mga manggad, mga mananáp, mga bonga, &c. * Pagpahóay, pagóndang sa mga bohat.
Ferial. = Ang nahatongód sa mga adlao sa semana.
Feriar. = Pagbalígya, pagpálit, pagbáilo sa usá ca botang sa lain nga botang. * Paghátag sa bisan onsa, paggása, pagregalo.
Ferino. = Ang nahatongód ug ang angay sa mananáp nga ihálas.
Fermentacion. = Pagcabócal, pagcadonót.
Fermentar. = Pagbócal, pagdonót, pagbálbin sa usá ca botang sa lain nga botang, maíngon nga mabálhin sa vino ang dugá nga matám-is sa mga ubas, ang tobá sa lobí, sa nipa, &c.
Fermentativo. = Ang masáyon mobócal ug mabálhin sa lain nga pagcabótang.
Fermento. = Ang magapabócal ug magapabálhin sa pagcabótang sa bisan onsa, maíngon sa levadura nga nagapabócal, nagapaálsa ug nagaáslom sa binócboc nga minása.
Fernandina. = Panápton nga potíon.
Ferocidad. = Pagcabángis.
Feroz. = Mabángis, mapíntas.
Ferozmente. = Sa pagcabángis.
Ferrar. = Pagtábon. * Pagsápao sa pothao sa bisan onsa.
Férreo. = Bisan onsa nga nahímo sa pothao ug angay ug nahatongód sa maong pothao. * Magáhi, matíga.
Ferrería. = Salsálan, baláy nga pagatonáoan sa pothao sa sináctan pa sa yota.
Ferrete. = Tombága con caoat nga sinónog, nga isácot sa mga itinína. * Capandáyan nga pothao sa pagmarca ug pagtimáan sa bisan onsa.
Ferretear. = Pagmarca, pagtimáan sa imalárca nga pothao.
Ferrugiento. V. *Férreo* hasta *magáhi.*
Ferruginoso. = Idem.
Fértil. V. *Feráz.*
Fertilidad. V. *Feracidad.*
Fertilizar. = Pagbúnga sa yota, sa manga cáhoy ug mga tanóm. * Pagándam, pagbúhat sa yota arón magabúnga ug maáyo.
Férula. = Capandáyan nga mahímo sa usá ca papán papán nga malíngin nga idápi sa mga magtotóon sa palad sa mga camót sa mga báta, sa pagsáoay ug pagbárlong canila. * Pagpasácop sa bisan cansa sa ilálom sa gahúm sa lain.
Férvido. V. *Ardiente.*
Fervor. V. *Ardor.* * Caínit sa cásing cásing, pagcasingcámot sa pagbúhat sa bisan onsa.
Fervorosamente. = Sa pagcainit sa cásing cásing, sa buot, sa húna húna.
Fervoroso. = Ang macúgui uyámot.
Festear. V. *Festejar.*
Festejador. = Ang maábi abíhon.
Festejante. = Idem. * Ang mahagúgma, ang magaáli ali sa mga babáye.
Festejar. = Pagábi abi, pagáli ali sa lain, ug labí pa sa mga babáye.
Festejo. = Pagcaábi abi, pagcaáli ali.
Festero. = Ang táuo nga mangíta sa mga músico sa mga piesta ug mga combida, ug mobáyad canila sa salapí nga pagasabótan.
Festin. = Piesta, combida nga pagatambónganan sa daghánan nga mga táuo, sa pagsayáo, sa pagdóla ug sa pagcáon.
Festinacion. = Pagcadalí, pagcalágmit.
Festivamente. = Sa pagcalipay.
Festividad. = Piesta, pintacási. * Adlao nga mahál, nga iglilíhi. * Pagcatístis sa pagpamólong.
Festivo. = Malipáyon, matístis, tigtíao. * Bisan onsa nga tacús nga pagapiestáhan, nga pagabantógon.
Feston. = Dayan dayan nga mahímo sa mga bolac, sa mga bonga ug mga dahon. * Mga bolac, manga bonga ug mga dahon nga guilíloc sa mga panday sa cahoy sa obán nga mga bohat nila. * Mga pagborda nga maíngon sa dagoay sa talicalá, nga pagaboháton sa dagom, sa mga babáye, sa mga sidsid sa obán nga mga panápton.
Fetidez. = Bahó nga daótan.
Fétido. = Ang mabahó caáyo.
Feto. = Ang guisámcon sa mga babáye ug sa manga baye sa ilang tian.
Fetor. = Bahó nga daótan, maísog.
Feudal. = Ang nahatongód sa feudo.
Feudalidad. = Pagcabótang, cahímtang sa feudo.
Feudalismo. = Gahóm sa mga dagcóng táuo nga may mga feudo.
Feudatario. = Bisan onsa nga hisácpan sa pagcafeudo, ug sa tongód niíni sa quinahánglan nga baydan ang señor sa bisan onsa nga guisabótan.
Feudo. = Pagsábot nga icatógot sa mga dagcóng táuo sa mga guinsacópan nila sa bisan onsa, yota, &c., nga pagaboháton nila, sa pagángcon sa polós nga ilang pagacoháon, sa catongdánan sa pagsílbi ug pagtáhod sa ilang agálon sa ilálom sa pagpanómpa. * Bisan onsa nga guibáyad ug guicabálos sa manga guinsacópan sa ilang agálon, tongód sa guihátag canila sa pagcafeudo.

FI

Fiador. = Mangaáco, pangacóhon, ang nagasalíli, nagaalíli ug nagaatóbang sa tongód sa otang con catongdánan nga quinahánglan nga baydan ug pagatománon sa lain. * Salioálo, cordon nga igagáma nga icapogóng sa mga capa con capote, sa liog, arón díli mangahólog. * Tranca nga pothao nga itralanca sa mga poltáhan, mga tacop ug mga talamboan sa dapit sa solód. * Ang sampot sa mga báta, cay maoy magabáyad sa ilang mga salá ug sa pag-

Digitized by Google

cacondátan nila, sa paghámpac ug paggáer, canila. * Palíhan, saclit, cauo, cauot, pacot, gangot, gauot.

Fiambrar. = Pagbábao.

Fiambre. = Bahao.

Fiambrera. = Balaháoan, sorlánan sa bahao.

Fianza. = Pagcamangaáco, pagcasalíli, pagcaalíli, catongdánan nga guiángcon sa bisan cansa sa pagbáyad ug pagtóman sa mga tolománon ug mga otang, con díli ogáling mobáyad ug magatóman ang táuo nga otángan ug hingtóngdan.

Fiar. = Pagáco, pagsalíli, pagalíli, pagángcon sa pagbáyad ug pagtóman sa baláydon ug sa mga tolománon sa lain, con díli ogáling magabáyad ug magatóman ang maong otángan ug hingtóngdan. * Pagbalígya sa bisan onsa sa pagcainótang, sa díli pagadaoáton ang salapí dihá dihá, con díli sa oláhing adlao. * Pagláom, pagtógyan sa lain.

Fiat. = Polong nga linatín nga magaásoy sa pagbóot sa bisan cansa, arón matóman ug bisan onsa.

Fibra. = Logás logás nga magamáy nga nahamótang sa solód sa laoas sa mga táuo ug sa mga mananáp sa pagcalíg-on nila. * Ang mga logás logás nga macahímo sa mga lindog, mga gamót, mga dahon, &c., sa mga cahoy ug sa mga tanóm.

Ficcion. = Pagcalícao, pagcalímbong.

Fice. = Isda.

Fictício. = Ang díli matúod. * Bisan onsa nga polong con bohat sa salingcápao lamang.

Ficha. = Malíngin nga diótay sa bocóg, sa gadya, &c., nga pagamíton sa pagtimáan sa mga tantos nga guidáog sa mga pagsogál.

Fidedigno. = Tacós nga pagatoóhan.

Fideicomiso. = Pagbóot nga catapósan sa táuo nga magabóhat sa testamento, arón pagatománon sa bisan cansang táuo nga pagatogyánan nia ang iang cabobót-on, sa tongód sa cabílin.

Fidelidad. = Pagcatárong, pagcatóman sa pagcahigála. * Pagtóman sa bisan onsa sa pagcahíngpit.

Fideos. = Minása sa binócboc sa trigo con sa homáy, sa pagcadágoay sa mga lobid nga magamáy.

Fiebre. = Hilánat.

Fiel. = Matárong, matinománon, maáyong higála. * Ang cristianos con binoñágan nga magatóman sa mangá tolománon sa sánta Iglesia, ug nga nahasácop sa gahóm sa Santos nga Papa. * Táuo nga magasíbo sa mga talácsan ug mga timbángan. * Dila dila, taláyo sa mga timbángan. * Batang batang.

Fielato. = Opicio con pagcahímtang sa táuo nga magasíbo sa mga talácsan ug sa mga timbángan.

Fieldad. = Idem.

Fielmente. = Sa pagcatárong, sa pagcataláir.

Fieltro. = Balahíbo sa mga carnero nga icabóhat sa mga calo. * Capote con calo sa balahíbo sa mangá carnero nga pagagamíton sa tiempo sa olan ug sa togpao.

Fiera. = Mananáp nga ihálas. * Táuo nga mapintas, mabángis.

Fieramente. = Sa pagcaihálas. * Sa pagcabángis, sa pagcapíntas.

Fiereza. = Pagcaihálas. * Pagcabángis, pagcapíntas.

Fiero. = Ihaláson, boquídnon. * Mabángis, mapíntas, maisog caáyo. * Dagcóan oyámat labí sa casadángan.

Fierro. = Pothao.

Fiesta. = Himáya, paghimáya, dola, calingáoan. * V. *Festividad* hasta *pagcatistis*.

Figon. = Baláy nga pagabohátan ug pagabaligyáan sa mga guinisál ug sa obán nga mga sod-an ug manga calán-on.

Figonero. = Ang tagía sa pigon.

Figura. = Dagoay, baihon, pagcabótang, pagcatíndog. * Táuo táuo con pinintal sa bisan cansang táuo con mananáp. * Laráoan sa bisan onsa.

Figurable. = Ang arang pagdagoáyon.

Figurar. = Pagdágoay. * Paghóna hona sa mga táuo sa bisan onsa nga díli matúod.

Figurativo. = Ang magalaráoan sa bisan onsa.

Figurilla. = Táuo nga diótay, hamóbo ug sa dagoay nga malágsot ug talamáyon.

Figurin. = Pinintal nga diótay, nga guipintálan sa mga panigíngnan sa mga bisti nga guibatasánan ug nga pagahoálan sa mga táuo, sa mga señor ug sa manga señora.

Figuron. = Táuo nga parayégon ug palábi labíhon sa oaláy hingmotángan.

Fijacion. = Pagcalíg-on, pagcalánsang. * Paglálog.

Fijamente. = Sa pagcalíg-on. * Sa pagcacógui, sa dagcóng pagmátngon ug pagtimáan.

Fijar. = Líg-on, lansang, ogboc, ogmad, oláid. * Poyó, botang, lingcod. * Pagbóot, pagsógo, pahanáyac.

Fijo. = Malíg-on.

Fila. = Pagcataláy, pagcataláytay, pagcasonód sonód.

Filacteria. = Tinábas sa panit nga quinorti, nga sinolátan sa pila ca polong sa santos nga Solat, nga guidadála dala sa mga judíos nga bináat sa bocton sa oála con sa agtang.

Filamento. = Gamót nga magamáy caáyo sa mga gamót nga dagcó.

Filandria. = Olor nga mabóhi sa solód sa mga *tinác* sa obán nga mga langgam.

Filantropía. = Paghigógma sa mga isigcatáuo, sa cadaghában sa mga táuo, sa mga lioat ni Adán.

Filantrópico. = Ang nahatongód sa filantropía. * Táuo nga mahagógma ug malóoy sa iang mga isigcatáuo.

Filarmónico. = Ang mahagógma sa música.

Filástica. = Mga hilo, mga lobid lobid, mga logás nga pagacoháon sa mga pisi, mga lobid nga daan, sa mga sacayán, ug may silbi sa pagbáat sa bisan onsa.

Filatería. = Cadaghánan sa mga polong sa pagásoy sa bisan onsa.

Filderretor. = Panápton nga hinábol sa mga balahíbo sa mga carnero.

Fileno. = Diótay caáyo. * Manípis oyámot. * Táuo nga sineñor caáyo.

Filete. = Barlis nga hatáas ug haíctin nga ibótang sa mga bohat nga linílloc. * Pagcagópot sa hilo, sa igagáma, &c., sa mga daplin ug mga sidsid sa mga bisti, arón díli magísi ug macáscas.

Filiacion. = Calioátan guican sa mga tigúlang hasta sa pagábot sa mga anac. * Pagcasácop sa bisan onsa sa iang guinicánan. * Ang papel con libro nga guisolátan sa ngalan, sa pagcatáas ug sa obán nga manga timáan sa laoas sa mga soldados.

Filial. = Ang nahatongód ug angay sa anac.

Filibote. = Sacayán nga pagalolánan sa usá ca gatús ca toneladas.

Filigrana. = Bisan onsang bohat nga pagabohátan sa mga hilo nga magamáy caáyo sa salapí con sa boláoan, nga linangáquit ug sinólda, tinápot, sa dagcong cacógi, sa pagcaáyo ug pagcacurioso.

Fililí. = Pagcaníndot, pagcaáñag, pagcatahóm sa bisan onsa.

Filipéndula. = Tanóm nga italámbal.

Filipense. = Padre sa caparían ni san Felipe Neri.

Filipino. = Ang natáuo sa mga polo nga Pilipinas. * Ang nahatongód sa Pilipinas.

Filis. = Quinaádman sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa, sa mahíngpit caáyo. * Doláan sa yota nga diótay caáyo nga guinadála dala niádtong tiempo sa mga señora nga binítay sa bocton.

Digitized by Google

Filisteo. = Táuo ñga hatáas ug sopang caáyo.
Filo. = Soláb, talom. * Ang barlis ñga magabáhin sa bisan onsa sa dohá ca bahin ñga magtopóng.
Filosofador. V. *Filósofo.*
Filosofar. = Pagpaquigsáyod, pagsósi sa bisan onsa, ingon sa angay sa pilósopo.
Filosofía. = Quinaádman sa pagásoy ug pagsósi sa pagcamáo ug sa mga hingtóngdan sa mga botang sa calibótan. * Quinaádman sa pagásoy ug pagila sa caáyo ug sa pagcadaótan sa mga bohat sa mga táuo, ug sa hingtóngdan sa mga salá ug sa mga bohat ñga maáyo.
Filósofo. = Ang nahatonñód sa pilosopía. * Ang nagaestudio ug nagatóon sa pilosopía. * Ang táuo ñga mahagógma sa batásan ñga maáyo, ug ñga magalícay sa mga catilíngban sa mga táuo ug sa mga calipáyan sa calibótan.
Filtrar. = Honób, sala.
Filtro. = Salában. * Ilímnon sa pagcábig ug sa pagángcon sa cabobót-on, sa gogma sa bisan cansang babáye.
Fillos. = Calán-on ñga magáma sa binócboc, sa poghac sa itlog, sa gatas ug sa manteca, ñga pripritóhon sa caláha.
Fimbra. = Sidsid sa mga bisti.
Fimo. = Tae, iti, hogao, sagbot.
Fin. = Catapósan, pagcatibáoas, pagcahóman. * Tonñód, hingtóngdan.
Finado. = Ang táuo ñga namatáy, minatáy, pinatáy.
Final. = Ang macatápos, macatibáoas sa bisan onsa. * Catapósan.
Finalizar. = Tapos, homan, tibáoas, tiboas.
Finalmente. = Sa pagcatápos, sa catapósan, sa pagcatagóla.
Finar. = Patáy, pagtápos, pagtibáoas. * Pagíbog, pagpanghináot sa minatúod.
Finca. = Yota ñga guibalánan, guitámnan.
Fineza. = Pagcaólay, pagcaáyo sa bisan onsa. * Polong con bohat sa bisan cansa ñga icapasábot sa maáyong boot, sa gugma ñga guibótang sa lain sa isigcaíñgon. * Gasa, hatag ñga guican sa maáyong boot.
Fingidamente. = Sa limbong, sa bacac, sa salingcápao lamang.
Fingido. = Ang mamólong ug magabóhat sa salingcápao lamang, sa limbong, sa bacac.
Fingidor. = Idem.
Fingimiento. = Pagcasalingcápao, pagsóguid sa díli matúod, contra sa anáa sa húna huna, limbong, bacac.
Fingir. V. *Disfrazar.* * Paghóna húna sa bisan onsa ñga oalá gayód.
Finibusterre. = Ang bitáyan, palátyan sa mga táuo.
Finiquito. = Catapúsan sa mga cuenta, ug ang camatoódan sa pagcahósay niána.
Finítimo. = Nayon.
Finito. = Ang matápos, ang may catapósan, ang may cocotóban.
Fino. = Pino, manípis, magamáy, magágmay. * Táuo sa maáyong pagcabótang sa iang laoas, anñáyan, sa maáyong báihon, sa mahósay ñga batásan ug cagaoían, ñga maálam magatóbang sa isigcatáuo, ug mamólong sa mga pinílíng polong, abi abíhon. * V. *Amoroso* y *Constante.* * Malalánñgon. * Ang magabóhat sa bisan onsa sa pagcaáyo sa pagcaníndot.
Finura. = Pagcaáyo, pagcaníndot sa bisan onsa, pagcanípis, pagcágamáy.
Firma. = Pirma, ang ñgalan ug ang icadóhang ñgalan, ug apil opód ang rúbrica, ñga ibótang ug isólat sa bisan cansang táuo sa catapósan sa manga solat.
Firmamento. = Langit ñga binotánñgan sa mga bitóon.
Firmante. = Ang mopirma.
Firmar. = Pagsólat sa pirma.
Firme. = Malíg-on, ang díli malíhoo. * Dayon, canónay.
Firmemente. = Sa pagcalíg-on. * Sa pagcacanónay, sa pagcadáyon.
Firmeza. = Calig-ónan, pagcadáyon, pagcacanónay.
Fisberta. = Espada, cales, campílang.
Fiscal. = Ang maquisáyod sa mga bohat ug quinabóhi sa bisan cansa. * Ang táuo ñga may catongdánan sa pagsámbag ug sa pagpangáyo sa mga hocom, arón matóman ang batásan sa tonñód sa mga castigo sa mga saláan. * Ang magabántay ug magapatigáyon arón domághan ang salapí sa hari con sa Guinharían.
Fiscalía. = Opicio con cahímtang sa piscal.
Fiscalizar. = Pagtóman sa catongdánan sa piscal. * Pagbántay, pagpaquigsáyod, pagsósi, pagpaquigásoy, sa batásan sa mga bohat ug sa quinabóhi sa lain, pagsómbong.
Fisco. = Sodlánan sa salapí sa hari con sa Guinharían.
Fisga. = Ysi, salapáng, sombilíng. * Pagcayóbit sa isigcatáuo sa mga polong ñga iólo olo.
Fisgar. = Pagyóbit sa bisan cansa sa mga polong ug sa mga bohat ñga pagaíngnon ñga díli onta icayóbit.
Fisgon. = Ang may batásan sa pagyóbit. * Ang maquigsáyod caáyo.
Física. = Quinaádman ñga magaásoy sa pagcamáo ug sa mga hingtóngdan sa mga laoas.
Físicamente. = Sa pagcaminatúod, sa pogcamáo gayód.
Físico. = Ang nahatonñód sa písica. * Ang nagatóon, ug nagaestudio sa písica. * Mananámbal.
Fisología. = Quinaádman ñga nahatonñód sa laoas sa mga táuo.
Fisonomía. = Dagoay, baihon ñga caogalíngon sa tagsa ca táuo.
Fisonomista. = Ang nagaestudio sa pagcabótang sa mga dagoay sa mga táuo.
Fisonómico. = Idem.
Fistol. = Táuo ñga malalánñgon sa iang batásan. * Batid oyámot. * Ang maálam caáyo magpatigáyon sa mga pagsogál.
Fístola. = Potic, samad ñga diótay, halálom ug cobálan, tilítol.
Fístula. = Sandayóng, alagurían sa tobig, sa vino, sa sabáo, &c.
Fistular. = Ang nahatonñód sa pístola, sa potic, sa tilítol.
Fistuloso. = Ang may dagoay sa potic. * Samad ñga mabálhin sa pagcapótic, ñga mahímo ug potic.

FL

Flacamente. = Sa pagcalóya, sa pagcahóyang, sa pagcaníoang,
Flaco. = Maníoang. * Malóya, mahóyang, sa oaláy cosóg ug gahóm. * Caga, quigang.
Flacura. = Pagcaníoang.
Flagelacion. = Pagcahámpac.
Flagrante. = Ang masíhag, ang magíla gila.
Flagrar. = Pagsíga, pagsíhag, paggíla gila.
Flamante. = Masíhag, magíla gila. * Bisan onsa ñga bag-o.
Flamenquilla. = Pinggan ñga dolodagcó, malíngin con haláoig.
Flámeo. = Panápton ñga guibótang ug guisáblay niádtong tiempo sa olo sa mga quinasál ñga babáye.
Flamero. = Candelerong dagcó ñga pagabotánñgan sa bisan onsa ñga masíga caáyo.
Flamígero. = Ang masíga caáyo.

Digitized by Google

Flanco. = Loyó, quilid sa mga pangobátan, sa manga pagtaláy sa mga soldados, sa mga sacayán, &c.
Flaquear. = Paglóya, paghóyang. * Pagníoang, pagoalá sa cosóg, sa gahóm.
Flaqueza. = Pagcaníoang. * Pagcalóya, pagcahóyang. * Pagcasalá guican sa pagcalóya sa laoas ug sa cabáscog sa mga cailibgon.
Flato. = Hangín sa solód sa laoas nga macasámoc sa guinhaoáan, cabótod sa tian, pagcabótod.
Flatulento. = Ang macabótod sa tian, ang guibótdan sa tian.
Flauta. = Plauta, tolónggon nga pagataihópon.
Flautado. = Ang may dagoay sa plauta. * Mga cañon sa órgano nga managtonóg maíngon sa mga plauta.
Flautero. = Magbobóhat sa mga plauta.
Flautista. = Ang magatáihop sa plauta.
Flautos (cuando pitos, cuando pitos flautos). = Sangpotánan nga magaásoy sa pagcabóhat sa bisan onsa nga sinóhi, nga díli mao.
Flebil. = Mahilácon, ang magaagólo.
Flebotomía. = Quinaádman sa pagsangra ug ang maong pagsangra.
Flecha = Paná, odyong.
Flechador. = Ang magabóhi sa paná.
Flechar. = Pagpaná, pagsámad sa paná, sa odyong.
Flechazo. = Pagcabóhi sa paná ug ang samad nga guican sa maong paná.
Flechería. = Cadaghánan sa mga paná.
Flechero. = V. *Flechador*. * Magbobóhat sa mga paná.
Fleco. = Hinábol sa hilo, igagáma, &c., nga pinótol ug binárbar sa usá ca daplin ug díli opód halagpád caáyo, nga icadáyan dayan sa mga bisti.
Fleje. = Bacólong sa cáhoy con sa pothao nga icalógpit ug icalíg-on sa mga papán sa mga cuba ug sa mga bariles
Flema. = Laoay nga mahágcot nga nagacaláin ug color, plema.
Flemático. = Ang nahatongód sa laoay nga mahágcot. * Táuo nga mahináyon sa iang mga bohat.
Fleme. = Pothao nga matalínis ug maháit nga icasangra sa mga mananáp.
Flemon. = Hobág, apoy.
Flemoso. = Ang macaláoay ug mahágcot.
Flemudo. = V. *Flemático* desde *táuo*.
Fletador. = Ang nagaábang.
Fletamento. = Pagcaábang.
Fletar. = Pagábang sa mga sacayán ug sa bisan onsa.
Flete. = Abang, ialábang.
Flexibilidad. = Pagcasáyon sa pagpiló, pagpíco ug paglácon sa bisan onsa.
Flexible. = Ang masáyon mapiló, mapíco ug malácon. * Húna húna, gaoi sa táuo nga masáyon macábig ug madála sa pagbóot sa lain. * Táuo nga moángay ug moóyon sa cabobót-on sa isigcatáuo.
Flexion. = Pagcabalicó, pagcayobó, pagcayocbó sa laoas sa mga táuo.
Flojamente. = Sa pagcalóya, sa pagcaoaláy cacógi. * Sa catacá.
Flojear. V. *Flaquear*.
Flojedad. V. *Flaqueza*, hasta *pagcasalá*. * Catacá. * Pagcaoaláy cacógi sa mga bohat.
Flojera. = Idem.
Flojo. = Halóag. * Hagóca, bocágcag. * Ang díli mahógot. * Vino, soca, &c., nga matáb-an. * Táuo nga matalác-on, matác-hon, nga malángay langáyon, nga díli macógui.
Flor. = Bolac. * Ang vino nga natibóoc ug nalotáo sa ibábao. * Pagcabóg-os, pagcaólay sa mga táuo. * Polong nga matístis ug malipáyon nga ipamólong sa mga babáye, sa pagdáyeg, &c., canila. * Ang labíng maáyo ug mahál sa bisan onsa.
Florales. = Mga piesta ug mga dola sa niádtong tiempo sa mga dioatáhan, sa pagtáhod sa ilang diosa nga guingálan ug Flora.
Florear. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa mga bolac. * Pagcáblit sa doróha con sa totólo ca coldas sa sesta sa toló ca todlo, sa pagcasonód sonód ug sa oaláy honong. * Paglímbong sa sogál sa baraja.
Florecer. = Pagbónga sa mga cahoy ug mga tanóm. * Pagdagcó, pagdógang sa pohónan, sa salapí ug sa dongog. * Pagbóhi sa calibótan sa mga táuo nga bantógon; quinaadmánon, santos, &c. * Pagagóp-op sa tinápay, sa queso, &c.
Floreciente. = Ang mobólac. * Ang may dongog nga maáyo.
Florentísimo. = Ang motóbo caáyo. * Ang donggánon. ang bilidhon, ang hamíli oyámot.
Floreo. = Pagcahínog hinog. * Pagcalíbioc libioc sa tomóy sa espada sa bangcao, &c., con pagacáptan sa polóan, sa tomóy sa togdánan. * Pagpamólong sa mga polong nga icadáyeg sa isigcatáuo, ug labí pa sa mga babáye. * Pagcáblit sa doróha con totólo ca coldas sa sesta sa toló ca todlo, sa pagcasonód sonód ug sa oaláy honong.
Florero. = Masetasán sodlánan sa yota, &c., nga guibotángan sa yota ug sa tanóm nga bolácan. * Sodlánan nga bolotángan sa mga bolac nga tuod con sa mga bolac sa papel, sa panápton, &c. * Táuo nga mobalígya sa mga bolac. * Ang mogámit sa mga polong nga matístis ug nga icadáyeg sa isigcatáuo. * Ang magalímbong sa sogal sa baraja.
Floresta. = Logar nga guinatórcan sa mga cahoy, mga tanóm ug mga bolac, ug bisan onsang lugar nga guiangáyan sa mga tanóm, ug maáyo sa pagtán-ao. * Pagcatíp-oc, pagcatingób sa mga botang nga manindot, maáñag ug matahóm.
Florete. = Papel nga maáyo caáyo, mapotí ug masínao. * Espada nga hatáas, haíctin ug laro. * Panápton nga potíon ug molomanípis.
Floretear. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa manga bolac.
Floridamente. = Sa caangáyan.
Florido. = Ang guibolácan, ang nagabólac, ang may bolac. * Ang piníli, ang labíng maáyo ug mahál sa bisan onsa. * Táuo nga matístis, angáyan, baihónan.
Florífero. = Ang mubólac.
Florin. = Salapí nga caráan sa España.
Floripondio. = Tanóm sa Perú.
Florista. = Ang magabalígya sa mga bolac.
Floron. = Dayan dayan sa pagcadágoay sa bolac nga ibótang sa mga pinintal ug sa mga liníloc sa manga bohat sa cahoy. * Dayan dayan nga maíngon sa bolac nga ibótang sa mga porong porong.
Flota. = Pagcadághan sa mga sacayán nga guilolánan sa mga manggad, sa mga bonga, &c. * Cadaghánan sa mga sacayán sa hari con sa Guinharían nga sangcap ug andam sa pagáoay ug sa pagpangóbat sa mga caáoay sa dagat.
Flotante. = Bisan onsa nga nagalotáo.
Flotar. = Lotáo.
Flote. = Pagcalotáo.
Flotilla. = Cadaghánan sa mga sacayán nga diótay, nga magabánday sa mga pondóhan, sa mga laoígan, sa mga donggoánan.
Fluctuacion. = Pagcalisód sa bisan onsa sa ibábao sa tobig tongód sa mga balod. * Pagdóha doha sa húna húna, sa boot sa bisan causa, sa tongód sa pagaboháton onta nia.

Digitized by Google

Fluctuar. = Paglisód sa bisan onsa sa ibábao sa tubig tongód sa balod. * Pagdóha doha sa bisan cansa sa díli sia mahibaló con onsay boboháton, cay guiálang alángan sia. * Paghápit sa pagcaoalá sa bisan onsa nga nahamótang sa pagcalisód, sa guicatahápan.

Fluidez. = Pagcabótang, cahímtang sa bisan onsa nga díli tibúoc maingon sa vino, sa tobig, sa dogó, &c. * Pagpamólong sa mga piníling polong, pagcasàyon sa pagpamólong.

Flúido. = Pagpamólong nga maáyo, sa mga piníling polóng, sa pagcasáyon, sa pagcaángay. * Bisan onsa nga masáyon pagabolágon sa iang mga bahin, maingon sa hangin, sa tobig, sa vino, &c.

Fluir. = Pagbahá, pagdaligdig, pagágas, pagóla sa vino, sa tobig, &c.

Fluio. = Pagcalihoc sa hangin, sa tobig, sa dogó, &c. * Pagcalibang, paghibólos. * Pagcatáob ug pagcahonás sa dagat. * Pagágui sa dogó, sa laoas, sa bába, sa ilong, &c. * Pagcabólos.

Fluvial. = Ang nahatongód sa mga sobá.

Flux. = Pagcaigo sa mga dahon sa baraja nga guihátag sa bisan cansa nga mosogál, sa usá ca.dagoay, sa lonlon nga copas, oros, &c.

Fluxion. = Pagcaágas sa dogá sa laoas, sa ilong, sa bába, &c., maingon sa guisip-on, &c.

FO

Foca. = Mananáp sa dagat, isda nga mabóhi osáb sa yota.

Fofo. = Mahómoc, boga, haboc, bocag.

Fogata. = Daob, siga nga dagcó.

Fogon. = Dapóg, abó, dapólan, pangalayóan.

Foconadura. = Bohó nga guiaguían ug guilóstan sa mga talároc sa mga sacayán, sa ibábao sa cubierta, arón tomóngtong ug tomonób sa sobrequilla.

Foconazo. = Pagcasíga sa pólvora sa pagsílsil sa caláyo con pagabohían ang mga lothang.

Focosidad. = Pagcaínit nga guilabíhan. * Táuo nga madalíon caáyo.

Focoso. = Ang maínit ug macasónog. * Táuo nga madalíon caáyo.

Focote. = Baat sa mga sológnod nga magamáy ug hamóbo.

Focuear. = Pagánad sa mga táuo ug sa mga mananáp sa mga siga sa pólvora. * Paghinis sa mga hinganíban, sa mga posíl, mga escopeta, &c., sa caláyo, sa pagbóhi caníla sa obos na guicargáhan sa diótay nga pólvora.

Foja. = Dahon sa papel. * Langgam.

Fole. = Poyo poyo, pontél nga magáma sa panit. * Tolónggon nga guingálan ug gaita gallega.

Folgo. = Poyo poyo, pontél sa panit nga pagasódlan sa mga tiil ug mga paa sa táuo nga nagalíngcod, sá tiempo sa tognao.

Folía. = Pagsabáy sa mga táuo nga portugues.

Foliacion. V. *Foliar.*

Foliar. = Pagbótang sa mga números sa pagcasonód sonód, sa mga dahon sa mga libro ug sa obán pang mga solat.

Foliatura. = Idem.

Foliones. = Sayáo nga daan sa mga catsila.

Fólio. = Ang dahon nga sinolátan sa letra sa camót con imprenta sa tongáng pliego sa papel. * Tanóm.

Follaje. = Pagcadághan sa mga dahon sa mga cahoy ug mga tanóm. * Pagcaoaláy caangáyan sa manga pagdáyan dayan ug sa mga pagsoguílon, sa manga pagoáli, &c.

Foliar. = Pagtáihop. * Pagbóhat con pagbótang sa bisan onsa sa mga dáhon. * Pagótot.

Folleto. = Gaseta, papel nga sinolátan sa mga balíta sa matagádlao. * Solat mga macasámad ug macadáot sa dongog sa bisan cansang táuo.

Follon. = Táuo nga matalác-on, nga díli macógui nga malángay langáyon. * Tampalásan, sa daótan nga batásan. * Mga sangá sa mga cahoy nga guican sa mga gamót. * Otot nga díli matonóg, nga díli mabánha.

Folloneria. = Pagcatampalásan.

Fomentar. = Pagpaínit. * Pagpatigáyon sa pagbóhat ug pagtóman sa bisan onsa.

Fomento. = Caínit. * Pagtábang, paglában, dalángpan.

Fómes. = Ang hingtóngdan nga macaágda sa mga táuo sa pagbóhat sa bisan onsa, ug labí pa sa manga salá, sa mga casaypánan. * Cabilínggan sa saláng panolóndon.

Fonda. = Baláy nga nahamótang sa cadaygánan, ug nga pagabohátan ug pagabaligyáan sa mga calán-on.

Fondable. = Ang arang toquíbon, tocálon, sondáhon.

Fondeadero. = Pondóhan, laoigan, donggoánan.

Fondear. = Pagtárol, pagsónda sa cahilármon sa tobig. * Paggóa, pagcóha sa cahilárman sa tobig sa bisan onsa. * Pagsósi, pagpaquigsáyod ug maáyo sa bisan onsa. * Pagpóndo, pagláoig.

Fondeo. = Pagcapóndo, pagcaláoig, pagcahólog sa sinípit. * Pagnánao.

Fondillon. = Lalog sa mga cuba nga sodlánan sa vino. * Vino nga caráan caáyo sa Alicante.

Fondista. = Ang tagía con ang magabántay sa manga baláy nga pagabohátan ug pagabaligyáan sa manga sod-an ug mga calán-on.

Fondo. = Ang labíng halálom sa bisan onsa. * Sampot sa mga sodlánan ug sa bisan onsa. * Ang color nga mapolá, malálag, mapotí, &c., sa mga panápton nga pagaboldáhan ug pagapintálan sa mga bolac ug sa bisan onsa. * Pagcadagcó sa quinaádman, sa mga salá, sa salabótan, &c. * Cabága, guibágon sa mga diamante. * Lugar nga pagataláyan sa manga soldados. * Sa pagcasinápao sapao. * Ang labíng maáyo ug mahál sa bisan onsa. * Pohónan, cadaghánan sa salapí sa mga manggad, sa mga catigayónan, &c., sa bisan cansa.

Fonje. V. *Fofo.*

Fontanal. = Ang nahatongód sa tobóran. * Lugar nga guidaghánan sa mga tabóran.

Fontanela. = Capandáyan nga paggamíton sa mga mananámbal sa pagábli sa fuente sa laoas sa mga táuo.

Fontanería. = Quinaádman sa pagdála ug pagdápit sa tobig, sa pagágui sa mga sandayóng. * Cadaghánan sa mga sandayóng nga pagabaháan ug pagaaguían sa tobig.

Fontanero. = Ang magadápit ug magadála sa tobig sa mga sandayóng.

Foque. = Layág sa totólo ca tomóy nga guitáod sa ibábao sa baupres sa mga sacayán.

Forájido. = Caoatán, mamomonó nga nagasaláag sa mga caminggáoan, arón calaguéuan ang justicia.

Foral. = Ang nahatongód sa batásan, sa mga leyes.

Foralmente. = Ingon sa pagcaángay sa batásan, sa mga leyes.

Foráneo. = Domolóong, táuo ug bisan onsa sa lain nga longsod.

Forastero. = Idem. * Ang mopoyó sa lugar nga díli iang longsod ug oála nia catauóhan.

Forcejar. = Pagpangósog. * Pagsócol, paglális, bisog, yonyon, yocyoc.

Forcejo. = Pagcapangósog.

Forcejon. = Idem.

Digitized by Google

Forcejudo. = Cosgon, ang may dagcóng cosóg.
Forense. = Ang nahatongõd sa batásan con sa mañga leyes ug sa lugar nga pagahócman sa mga hocom.
Forero. = Idem hasta *ug sa lugar*.
Forja. = Salsálan sa mga panday sa salapí. * Pagcabóhat, paggáma, pagcasógod sa pagbóhat sa bisan onsa. * Pagcasácot sa apog ug sa balás sa pagbóhat sa mga cota.
Forjar. = Pagsógod sa paggáma sa bisan onsa, sa pagbácbac sa salapí, sa boláoan, sa tombága, &c. * V. *Disfraz* y *Fingir*. * Pagbóhat sa bisan onsa.
Forlon. = Coche sa opát ca lingcoránan.
Forma. = Dagoay, pagcabótang sa bisan onsa. * Hormahan nga pagabo-bóan sa salapí, sa boláoan, sa tombága, &c., nga tinónao, sa pagbóhat sa bisan onsa. * Mga polong nga guipamólong sa pagbóhat sa mga sacramentos nga guisógo ug guitagána sa atong Guinóong Jesucristo. * Ang marca nga guibótang sa pigsánan, sa prensa, sa pagimprenta sa usá ca nauong sa tibúoc nga pliego.
Formable. = Aug arang boháton, himóon, gamon.
Formacion. = Pagcabóhat, pagcagáma, pagcahímo. * Pagcataláy sa mga soldados.
Formador. = Ang magabóhat, magahósay ug magasóhay.
Formaje. = Queso ug ang hormáhan nga pagabobátan sa mga queso.
Formal. = Ang nahatongõd sa dagoay sa bisan onsa. * Táuo nga malígdong, nga díli mahagógma sa manga pagtíao, nga mamólong guihápon sa matúod, boótan, maámbong.
Formalidad. = Pagcatóman sa bisan onsa sa hingpit, sa minaáyo, sa minatúod. * Paglígdong, pagcaboótan, pagcaámbong.
Formalizar. = Pagtápus, paghóman, paghíngpit sa bisan onsa. * Paglígdong. * Pagtóo sa bisan onsang polong sa isigcatáuo, bisan nga guipamólong sa tiao lamang.
Formalmente. = Ingon sa batásan. * Sa pagcamatúod, sa pagcatinóod.
Formante. V. *Formador*.
Formar. = Pagbóhat, paggáma, paghímo. * Paghátag sa dagoay sa bisan onsa. * Pagipon, pagtíp-oc, pagtingób sa bisan onsang mga botang, con sa manga táuo, arón mahiósa sila. * Paghósay, pagpataláy.
Formativo. = Ang macahátag sa dagoay. * Ang macagáma, ang macahímo.
Formicante. = Paglábtic sa pulso sa pagcalóya ug sa pagcalágmit, sa pagcasóbsob caáyo.
Formidable. = Macahahárloc, macalilísang. * Ang dagcóan oyámot ug labí sa isigcaingon.
Formidoloso. = Táuo nga mahárloc caáyo. * Macahahárloc, macalilísang. * Matahápon.
Fórmon. = Tiguíb nga dagcó. * Capandáyan sa pothao, tombága, &c., sa pagtábas sa mga hostias, &c., sa pagcalíngin. * Tiguib nga locob.
Fórmula. = Manga polong nga quinahánglan sa pagásoy sa bisan onsa. * Pagásoy sa bisan onsa, sa manga polong lamang nga quinahánglan, sa oaláy capin ug colang.
Formulario. = Libro nga sinolátan sa mga pagágui ug sa mga polong nga pagagamíton sa pagbóhat sa bisan onsa.
Fornelo. = Bagahán nga pothao nga pagalotóan sa socolate.
Fornicacion = Pagcasalá sa laláqui ug sa babáye nga díli miño, paghiláoas.
Fornicador. = Ang macasalá sa babáye nga díli iang osáoa, ug sa laláqui nga díli bana nia.
Fornicar. V. *Fornicacion*.
Fornicario. V. *Fornicador*. * Ang nahatongõd sa paghiláoas.
Fornido. = Táuo nga sopang, sa dagcóng hosog.
Fornitura. = Manga corea sa panit ug mga panonórlan sa mga cartuchos nga ponó sa pólvora, nga guidála sa mga soldados.
Foro. = Lugar sa mga hocmánan nga pagasáydan sa mga hocom sa mga solat sa mga capolongánan. * Ang salapí sa nagaábang sa yota, sa baláy, &c., nga guibáyad sa tagía.
Forraje. = Compay, dagámi nga malónhao nga ipacáon sa mga mananáp nga mga cabayo, mga baca, &c. * Pagcadághan, pagcatápoc sa bisan onsa nga oaláy polós ug bale.
Forrajear. = Paggálab, pagcóha sa compay.
Forro. = Sapao, panápton nga ibótang sa dapit sa licód sa mga bisti. * Manga papán nga manípis nga iibábao sa mga papán nga mabága sa mga sacayán, arón díli madáot. * Manga papán nga mabága nga ilánsang dapit sa solód sa mga sacayán.
Fortachon. = Táuo nga cosgon caáyo, sopang ug sa dagcóng hosog.
Fortalecedor. = Ang magapacosóg, ang magapalíg-on.
Fortalecer. = Cosóg, líg-on. * Pagpaisog.
Fortalecimiento. = Pagcalíg-on, pagcacosóg. * V. *Fortalecedor*.
Fortaleza. = Calíg-ónan: ang usá sa opát ca virtudes nga sinogdánan sa maáyong gaoi, nga guingálan ug cardinales. * Coség, galhóm.
Fortepiano. = Tolónggon nga guibotángan sa manga coldas ug nga pagacabliton maingon sa pagcáblit sa órguno.
Fortificacion. = Pagcalíg-on. * Cota nga pagatindógon ug boháton sa pagpalíg-on sa bisan onsang lugar. * Quinaádman sa pagbóhat sa mga cota ug sa pagpalíg-on sa bisan onsang lugar.
Fortificante. = Ang macalíg-on, ang macapacosóg.
Fortificar. = Paglíg-on, pagpacosóg. * Pagbóhat sa mga cota ug sa bisan onsa nga macalíg-on sa bisan onsang lugar.
Fortin. = Cota, lantáoan nga pagaboháton arón mahímo ug dalángpan sa mga soldados.
Fortísimo. = Macosóg, cosgon oyámot. * Malíg-on caáyo.
Fortuitamente. = Sa oalá paabóton ug holáton, sa oalá hona honáon ug catahápan.
Fortúito. = Ang nahímo, ang nabóhat, ang nasoríl, ang nahatábo sa oalá holáton ug paabóton, sa oalá pagatahápan ug húna hunáon.
Fortuna. = Palad nga maáyo. * Onós, pagcahorós sa hangin sa yota con sa dagat. * Baguio.
Forzadamente. = Sa linogsánay, sa pagcalinogsánay.
Forzado. = Ang magabóhat, ang papagbóhaton sa linogsánay. * Táuo nga saláan nga guihócman sa paggáod sa mga sacayán sa hari.
Forzador. = Ang magalógos, magapógos sa lain ug sa bisan onsa.
Forzal. = Ang cahoy nga calang sa talioála sa dorobá ca pagtaláy sa mga ngipon sa mga solod, sa manga sodlay.
Forzamiento. = Pagcalógos, pagcapógos.
Forzar. = Paglógos, pagpógos, pagpigós, pagcóha sa linogsánay, tongód sa gahóm sa mga soldados, sa mga hinganíban ug sa mga lothang, sa mga cota, mga baluarte, mga longsod, &c. * Pagpacasalá sa babáye sa díli onta sia boot, sa linogsánay.
Forzosamente. V. *Forzadamente*.
Forzoso. = Ang díli mahímo nga ibalíbad, nga balibáron. * Ang quinahánglan nga boháton gayód.
Forzudo. V. *Fortachon*.
Fosfórico. = Bisan onsa nga magcasíga sa cangitngítan.
Fósforo. = Dogá dogá nga macóha sa mga bocóg, nga magáan caáyo nga matúnao sa tobig nga mainit,

Digitized by Google

ra may bahó nga caogalíngon ug nga masáyon asónog ug masiga.

Fós. = Bisan onsa nga macóha sa ilálom sa yota, sobos na nadógay caáyo dihá, ug nga guicaoád-an sa iang dagoay nga nahaóna, ug nabálhin sa agcapóthao, tombága, yota, &c.

Fos. = Aoang nga hatáas ug halálom nga nagalibót mga cota.

Fóula. = Ipos, oc oc.

FR

Fac. = Sopa nga hataás nga nagabitay ug maáyo dapit sa licód, ug nga nabalábag ug nacóros coros ang nga paco paco dapit sa atobángan.

Facasar. = Pagbóong, pagtípac, pagtípic sa bisan onsa.

Facaso. = Pagcabóong, pagcatibáoas sa bisan onsa. * Pagsoríl, paghitábo nga masolóbon, nga mingáuon, nga quinayógtan.

Faccion. = Pagcabólag, pagcabáhin sa bisan onsa sa daghánan nga mga bahin.

Factura. = Pagcabóong, pagcabalí sa mga bocóg ug sa bisan onsa.

Facturar. = Pagbóong, pagbalí sa mga bocóg, sa díli mabólag ang panit sa onód.

Fragancia. V. *Fragrancia*. * Pagcabóhat sa bisan onsa nga salá.

Fragante. V. *Fragrante*.

Fragaria. = Tanóm nga italámbal.

Fragata. = Sacayán nga dagcóan sa totólo ca talároc.

Frágil. = Ang masáyon mabóong, mabalí. * Táuo nga masáyon mahólog sa mga salá, ug labí pa sa manga sayóp nga laoásnon ug calibotánon. * Ang matápos, ang masáyon ug madalí matibáoas.

Fragilidad. = Pagcasáyon sa bisan onsa sa pagcabóong ug pagcabalí. * Pagcasáyon sa paghólog sa manga salá ug sa pagbóhat sa daótan.

Frágilmente. = Sa pagcasáyon, guican sa pagcalóya.

Fragmento. = Tipac, tipic, bahin sa bisan onsa nga nabóong, nabalí ug nadógmoc. * Bahin nga nahabilin sa usá ca libro con sa usá ca solat.

Fragor. = Tonóg, banha, dalógdog, balánsag.

Fragosidad. = Pagcabános, pagcasónson, pagcasíngpon sa mga cahoy, mga balágon ug mga casagbótan sa mga caboquíran ug casolópan. * Dalan, nga cabatóan, capangpánagan.

Fragoso. = Lugar nga guibanósan, guisónsonan sa daghánan nga mga cahoy ug mga casagbótan. * Dalan nga guiólangan sa mga baló ug mga pangpang. * Bisan onsa nga macatonóc caáyo.

Fragrancia. = Bahó nga maáyo, cahomót. * Dongog ug ngalan nga maáyo.

Fragrante. = Ang mahomót. * (En). = Dihá dihá, sa pagbóhat gayód, sa maong pagbóhat.

Fragua. = Salsálan.

Fraguador. = Ang magahúna húna sa bisan onsa, ug labí pa sa mga daótan nga bohat.

Fraguar. V. *Forjar*. * Paghúna húna sa bisan onsa. * Pagtibóoc, paggáhi sa yota, sa apog, sa yeso, &c., nga guibóhat sa mga cota, &c.

Fragura. = *Fragosidad*.

Frailada. = Bohat nga daótan, nga díli maáyo, nga binóhat sa usá ca Padre nga fraile.

Fraile. = Padre nga religioso. * Isda nga may nauong maíngon ingon sa nauong sa táuo. Piniló, piníco nga dapit sa itáas nga pagaboháton sa mga sidsid sa mga bisti sa babáyc. * Ang pedazo sa papel nga oalá pagabarlísan ug maáyo sa pagimprenta, nga guican sa pagcaeólang sa tinta, con guican ba cay namalá malá na. * Opa sa tobó sa obos na nacoháan sa dogá sa mga trapiche.

Frailecito. = Doláan sa mga báta nga magáma sa panit sa liso nga guingálan ug haba, ug nga maíngón ingon sa capilla nga icatábon sa olo sa mga fraile, sa mga religioso.

Frailería. = Cadaghánan sa mga fraile, sa mga religioso.

Frailero. = Ang higála, ang abian, ang mahagógma, sa mga frailes.

Frailesco. = Ang nahatongód sa mga fraile.

Frailía. = Pagcahímtang sa mga fraile, sa mga religioso.

Frailuco. = Ang fraile, ang religioso nga talamáyon, nga díli tacós nga pagatahóron.

Francalete. = Corea nga guibotángan sa usá ca tomóy sa galon galon, con sinsing, sa pagdála nga hinógot ug bináat sa bisan onsa.

Francamente. = Sa pagcaoaláy coti coti, sa pagcahigála, sa pagcaamigos, sa pagcalólot.

Francés. = Prancés, ang nahatongód sa Guinharían sa Prancia ug ang natáuo sa maong Guinharían.

Franciscano. = Padre nga sacop sa caparían ni san Francisco. * Ang nahatongód sa maong caparían. * Ang may color nga maíngon sa color sa bisti sa mga Padre ni S. Francisco.

Francisco. = Ngalan sa obán nga mga táuo. * V. *el anterior*.

Francmasonería. = Catilíngban sa mga táuo nga nanagsigsábot sila sa lonlon nga mga timáan, nga guicóha nila sa manga capandáyan sa mga panday sa cota, maíngon sa mga tonton, sa mga escoála, &c.

Franco. = Malólot, homalátag, maghahátag. * Mahaóan, mahaóay, sa oaláy casámoc, sa oaláy caolángan. * Ang guigàoas sa bisan onsa. * Salapí sa Prancia nga vale maíngon sa caháte nga guingálan coliró, cay oaláy cahoy.

Francolin. = Langgam.

Franela. = Hinábol nga manípis, pino, sa balahíbo sa mga carnero.

Frangente. = Pagsoríl, paghitábo nga masolóbon ug quinayógtan, nga oalá paabóton ug húna hunáon.

Frangote. = Pardo, baat sa mga manggad, potús nga dagcóan.

Franja. = Hinábol nga haíctin sa hilo sa boláoan, sa salapí, sa lino, &c., nga pagagamiton sa pagdáyan dayan sa mga bisti.

Franjar. = Pagdáyan dayan sa mga pranja.

Franquear. = Paggáoas sa bisan cansa sa pagbáyad sa tampa, sa mga tampo, sa mga amot. * Paghátag, pagtógot sa lain sa bisan onsa, sa pagcalólot. * Pagcóha sa mga casámoc sa mga caolángan, sa bisan diin. * Pagbáyad nga daan sa bale sa mga solat nga ipadála sa lain nga longsod, sa baláy nga pagadaoátan. * Pagpaságad sa pagbóot, sa lain.

Franqueo. = Pagbáyad sa bale sa mga solat nga ipadála sa lain nga longsod.

Franqueza. = Pagcagáoas. * Pagcalólot. * Pagcaháoan sa boot, pagcaoaláy tinágo nga húna húna.

Franquía (ponerse en). = Pagcaándam sa mga sacayán nga nanagpóndo, sa pagguican, sa paglayág.

Franquicia. = Pagcagáoas sa bisan cansa sa pagbáyad sa mga derechos sa mga manggad nga guisolód ug guigóa nia sa sa mga longsod.

Frasco. = Sodlánan sa salámin, sa salapí, &c., nga hatáas ug sa diótay nga bába con haíctin nga liog. * Sorlánan sa pólvora nga iseleba sa mga lothang.

Frase. = Cadaghánan sa mga polong nga icagáma sa sóguilon nga hamóbo. * Pagpamólong sa pagcasambíngay. * Casangpotánan.

Digitized by Google

FRASQUERA. = Caja, caban, cajon cajon ñga guibotánñgan sa daghan ñga mñga bohó con sorlánan, ñga pañaanñgáyan ug pagatipígan sa mñga frasco, sa pagdála sa bisan diin, sa oaláy catáhap sa pagcabóong.

FRATERNA. = Pagcabárlong, pagcasáoay, pagcasába ñga mahait ug mabóg-at.

FRATERNALMENTE. = Sa pagcamagsúon.

FRATERNIDAD. = Pagcamagsúon, pagcaánñgay, pagcahiósa sa mñga magsúon.

FRATERNO. = Ang nahatonñgód, ang anñgay sa mñga magsúon.

FRATRICIDA. = Ang nacapatáy sa iang igsúon, mamomonó sa igsúon.

FRATRICIDIO. = Pagcabonó, pagpatáy sa bisan cansa sa iang igsóon.

FRAUDE. = Limbong.

FRAUDULENCIA. = Idem.

FRAUDULENTAMENTE. = Sa pagcalímbong, sa limbong, sa pagcabódhi.

FRAUDULENTO. = Malimbónñgon, malilímbong, maborhíon, macálit.

FRAY. = Polong ñga ióna sa ñgalan sa mñga Padre ñga religioso.

FRAZADA. = Habol ñga balahibóon ñga ibótang sa higdáan.

FRECUENCIA. = Pagcasóbsob, pagcasócot, sa macadághan.

FRECUENTADOR. = Ang magabóhat con mamólong sa masóbsob, sa masócot, sa macadághan.

FRECUENTAR. = Pagsócot, pagsóbsob, pagbóhat, pagpamólong sa macadághan.

FRECUENTE. = Sa masóbob, sa masócot.

FRECUENTEMENTE. = Idem. * Sa macadághan.

FREGADERO. = Lugar ñga pagabotánñgan sa mñga sorlánan sa tobig sa paghógas sa mñga pinggan.

FREGAR. = Hugas. * Nisnis, nosnos.

FREGONA. = Babáyeng sologóon ñga magasílbi sa cosina ug magahúgas sa mñga pinggan.

FREGONIL. = Ang nahatonñgód sa babáye ñga tighógas sa mñga pinggan.

FREIDURA. = Pagcaprito, pagcalóto sa bisan onsa, sa lana con sa manteca, sa tamboc.

FREIR. = Pagprito, paglóto sa bisan onsa, sa lana con sa manteca.

FRENERÍA. = Baláy ñga pagabohátan ug pagabaligyáan sa mñga preno, sa mñga pothao ñga isóol sa bába sa mñga cabayo.

FRENERO. = Ang magabóhat sa mñga preno.

FRENESÍ. = Pagcabóang ñga guiobánan sa dagcóng hilánat.

FRENÉTICO. = Boang ñga lóto.

FRENILLAR. = Pagbáat, pagláoig sa mñga gayóng, sa mñga gaod, sa tomóy ñga pagacáptan, con pagaondánñgan ang paggáod.

FRENILLO. = Panit ñga nahamótang sa ilálom sa dila ug ñga motoróc sa tonñgá tonñgá, ñga con moábot sa tomóy sa maong dila. macaólang sa pagsóso ug sa pagpamólong ug maáyo.

FRENO. = Preno, capandáyan sa pothao ñga isolód sa bába sa mñga cabayo sa paghópot ug pagpogóng canila. * Pagcapogóng sa bisan cansa, arón díli magpaságad sa pagbóhat ug sa pagpamólong.

FRENTAL. = Mñga caogátan sa agtang, sa bona.

FRENTE. = Agtang. * Atobánñgan sa bisan onsa. * Nahaónang pagtaláy sa mñga soldados. * Bona.

FRENTERO. = Panápton ñga mabága ñga ibótang sa agtang sa mñga báta, arón díli sila manñgasámad con manñgahólog sila ugáling.

FRESA. = Bonñga sa España.

FRESCA. V. *Fresco* hasta *bisan onsa.*

FRESCACHON. = Ang táuo sa maáyong laoas. * Anñgyan ug baihónan, sa maáyong pagcaatóbang ug pacatíndog, mahósog.

FRESCAL. = Isda ñga dili lab-as caáyo, apan ñga alá opód pagalabíhan sa asín.

FRESCAMENTE. = Sa bag-o pa, sa pagcabág-o, cáón bag-o. * Sa pagcaoaláy tagád caáyo.

FRESCO. = Ang molomabógnao. * Bisan onsa ñga lgong binóhat.

FRESCOR. = Molomabógnao, tolotógnao.

FRESCURA. = Idem. * Lugar ñga guinatórcan sa mñga cahoy ug mñga tanóm ñga malángbo, malónhao ug matahóm. * Pagtíao. * Polong ñga díli macaigo. * Pgcaoaláy cacógui. * Pagpaságad. * Pagcalinao sa bot, pagcaháoan sa cásing cásing.

FRESNO. = Cahoy sa España.

FRESQUITO. = Tolotógnao, molomabógnao.

FREZA. = Tac sa mñga mananáp. * Timáan con boó ñga pagaboháton sa mananáp ñga nagacachá, nagcóycoy, nagacáycay, nagacáhig, nagaoáhing, nagcopó. * Pagcadógay, túig ñga pagadogáyan sa pagcáon sa olod sa igagáma ñga calang cutub sa uá ca pagmáta hasta sa pagcatólog pagopód.

FREZAR. = Pagcalíbang sa mñga mananáp. * Pagcáon, pagcótcot sa mñga dahon ñga guinatóla sa olor ñga nacagáma sa igagáma. * V. *Desovar.* * Pagcóycoy, pagcáycay, pagoáhing, pagcáhig sa mñga mananáp ug pagbóhat sa bohó sa yota. * Paggóa sa mñga hógao sa mñga orlan sa mñga putiócan.

FRIABLE. = Ang masáyon, tipícon, tipácon ug pagadocdócon. * Ang masáyon mabóong ug mabali.

FRIALDAD. = Pagcatógnao, pagcabógnao. * Pagcalóya, pagcaoaláy cacúgi sa pagbógat. * Pagcahónñgog. * Polong ñga oaláy cahológan, ñga díli macaigo. * Balos ñga díli maáyo sa mñga higála. * Pagcabógnao sa maáyong boot sa isigcatáuo.

FRIAMENTE. = Sa pagcabógnao, sa pagatógnao. * Sa oaláy caanñgáyan.

FRIÁTICO. = Idem. * Honñgog, bonñgog.

FRICACION. = Pagcanósnos, pagcadósdos. * Pagcadóon, pagcahílot, pagcapíso.

FRICANDÓ. = Guinisal sa mñga prancés.

FRICASÉ. = Idem.

FRIEGA. V. *Fricacion.*

FRIERA. = Saquét sa mñga ticód sa mñga tiil ñga guinñgálan ug sabañon, ñga guican sa tognao ñga dagcó: ang sinógdan niining saquéta mao ang pagcacatól ñga maól-ol ñga guiobánan sa pagcahobág ug pagsínao sa panit: sa madógay dogay mobotó ug mogóa ang tobig tobig con dogá ñga molomapolá, ug díli mamaáyo cutub sa pagsógod sa tiempo sa caínit.

FRÍGIDO. = Mabógnao, matógnao.

FRINGILAGO. = Langgam.

FRIO. = Tognao. * Táuo ñga díli macalíoat sa pagcaquinaía nia. * Ang díli motábang, molában, mahagógma sa obán ñga mñga isigcatáuo nia. * Ang moáyad ug díli magtagád sa bisan onsa. * Bisan onsa ñga oaláy caanñgáyan, ñga dili macaigo. * Ang oaláy polós, ang díli tacós ñga pagatágdon.

FRIOLENTO. = Ang masáyon pagatognáuon.

FRIOLERA. = Bisan onsa ñga oaláy polós, sa diótay ñga bale, ñga díli tacós ñga pagatágdon.

FRIOLERO. V. *Friolento.*

FRISA. = Panápton ñga maáyo sa sapao sa mñga bisti.

FRISADO. = Hinábol sa igagáma ñga balahibóon.

FRISAR. = Pagbóhat, paghábol sa mñga panápton ñga balahibóon. * Pagóyon, pagánñgay. * Pagtándig, pagtándi. * Pagdóol, pagtopál.

Digitized by Google

Friso. = Ang bahin sa mg̃a cota ng̃a nahaibábao sa cornisa, ng̃a pagadáyan dayánan sa mg̃a dahon, sa mg̃a sang̃á, &c., ng̃a pinintal con liníloc.
Frisuelo. = Otan, balátong.
Fritada. = Cadaghánan sa mg̃a botang ng̃a priníto, linóto sa lana con sa manteca.
Frito. = Bisan onsa ng̃a priníto.
Frívolamente. = Sa pagcaoaláy polós. * Sa oaláy hingtóngdan, sa oaláy cahológan.
Frivolidad. = Bisan onsa ng̃a oaláy bale, ng̃a oaláy polós, ng̃a oaláy hingtóngdan, cahológan ug guinicánan.
Frívolo. = Idem.
Frondosidad. = Pagcalángbo, pagcaáng̃ay sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm.
Frondoso. = Cahoy con tanóm ng̃a malángbo, ng̃a ang̃ay, ng̃a guidaghánan sa mg̃a sang̃á ug mg̃a dahon.
Frontal. = Dayan dayan, bitay bitay, tabil sa panápton sa igagáma, &c., con tinócod sa mg̃a papán ng̃a sinápao sa salapí, &c., ng̃a ibótang sa atobáng̃an sa mg̃a altal sa mg̃a Singbahán.
Frontalera. = Dayan dayan, ng̃a nagalibót sa mang̃a prontal. * Lugar ng̃a tipigánan ug pagahipósan sa mg̃a prontal.
Frontera. = Catapósan sa yota sa usá ca Guinharían, con sa usá ca provincia, caotlánan.
Fronterizo. = Ang anáa sa caotlánan, sa catapósan sa usá ca Guinharían con provincia. * Ang atbang, bisan onsang botang ng̃a nagaatóbang sa lain.
Frontero. = Idem desde *ang atbang*. * Ponóan ng̃a magabóot sa hingsácpan sa prontera.
Frontino. = Mananáp ng̃a may bisan onsang timáan sa agtang, sa bona.
Frontis. = Atobáng̃an sa mg̃a baláy, mg̃a Singbahán, &c.
Frontispicio. = Idem.
Frontudo. = Táuo con mananáp ng̃a may dagcóng agtang, dagcóng bona.
Frotacion. V. *Fricacion*.
Frotadura. = Idem.
Frotar. = Nosnos, dosdos, hilot, doon, piso.
Frutal. = Cahoy ng̃a mobóng̃a.
Fructífero. = Ang mobóng̃a.
Fructificacion. = Pagcabóng̃a, pagbóng̃a.
Fructificar. = Pagbóng̃a sa mg̃a cahoy ug sa mang̃a tanóm. * Pagpolós sa bisan onsa.
Fructuosamente. = Sa may polós, sa may caayóhan.
Fructuoso. = Ang mobóng̃a. * Ang macapolós, ang macaáyo.
Frugal. = Ang mocáon ing̃on da sa casadáng̃an.
Frugalidad. = Casaráng̃an.
Frugívoro. = Táuo con mananáp ng̃a mocáon lamang sa mg̃a otan ug mg̃a bong̃a, ng̃a díli mocáon sa carne.
Fruicion. = Pagcahaágom, pagcahiágom. * Calípay, paghimáya.
Frumenticio. = Ang nahatong̃ód sa trigo.
Fruncidor. = Ang magaconót.
Fruncimiento. = Pagcaconót.
Fruncir. = Pagconót sa mg̃a daplin sa mg̃a sidsid sa mg̃a panápton. * Paghípos, pagpiló, pagpíco, pagpadíot sa bisan onsa. * Pagbóloc sa camatoódan, arón díli onta madayág. * Pagpaquíta sa bisan cansa sa pagcaboótan, bisan ng̃a díli boótan ng̃a túod.
Frusleria. = Bisan onsa ng̃a oaláy bale, ng̃a oaláy polós, ng̃a díli tacós ng̃a pagatágdon. * Polong con bohat ng̃a oaláy hingtóngdan, cahológan ug cahonóng̃an.
Frustráneo. = Ang oaláy polós sa guitóyo onta. * Bisan onsa ng̃a caoang.
Frustrar. = Pagdilí sa bisan cansa sa guihólat, sa guipaábot, sa tacós onta ng̃a ihátag ug itógot canía. * Pagoalá sa pagláom, sa guilaóman.
Fruta. = Bong̃a.
Frutaje. = Pinintal ng̃a guibotáng̃an sa mg̃a bong̃a ug mg̃a bolac.
Frutal. = Cahoy con tanóm ng̃a mobóng̃a.
Frutero. = Ang mobalígya sa mg̃a bong̃a. * Sanggáan sorlánan sa mg̃a bong̃a. * Pamahíran ng̃a icatábon sa mg̃a bong̃a, arón díli ithan ug batúgan sa mg̃a lang̃ao.
Frútice. = Cahoy cahoy ng̃a hamóbo ng̃a mosang̃á caáyo, ing̃on sa rosal, &c.
Fruticoso. = Tanóm ng̃a guitórcan sa daghan ng̃a mang̃a sang̃á guican sa mg̃a gamót.
Fruto. = Bong̃a. * Bisan onsa ng̃a mg̃a caposlánan sa yota. * Polós, caayóhan.

FU

Fu. = Ada, da.
Fucar. = Táuo ng̃a aronáhan, salapían, salapiánon, dato.
Fuego. = Caláyo. * Iuit, caínit. * Pagcaínit sa mang̃a cailíbgon.
Fuelle. = Italáihop sa caláyo. * De fragua, de órgano, &c. = Hasóhas, hasohásan.
Fuente. = Tobód, tobóran. * Pinggan ng̃a dagcó, socadán. * Samad ng̃a diótay ng̃a pagaboháton pagtóyo sa pagpáso sa bisan diin ng̃a bahin sa laoas, ng̃a pagatabónan ug pagahonálan sa adlao adlao ng̃atanán, ug ng̃a pagadogáyon caáyo, arón gomóa ang daótan ng̃a dogá sa táuo ng̃a salaquétan. * Sinógdan, guinicánan, hingtóngdan sa bisan onsa.
Fuer (á). = Ing̃on sa batásan.
Fuera. = Sa goa, sa gaoas.
Fuero. = Batásan sa Guinharían. * Gahóm sa mang̃a ponóan, sa mg̃a hocom, sa ilang mg̃a guinsacópan. * Lugar ng̃a pagahócman sa mg̃a hocom.
Fuerte. = Malíg-on. * Cosgon, cosógon, sopang, sa dagcóng hosog. * Mahónit, magáhi, sa magáhing gaui. * Mapintas, maísog.
Fuertemente. = Sa pagcalíg-on. * Sa pagcacosóg. * Sa pagcaísog.
Fuerza. = Cosóg, gahóm. * Pagcalógos, pagcapógos. * Ang labíng dagcó ug maáyo sa bisan onsa.
Fuga. = Pagcaláguen, pagpahaóa, pagcaoalá.
Fugacidad. = Pagcalágmit, pagcadágmit. * Pagcadilí, pagcaoalá.
Fugitivo. = Ang malágueu. * Ang malágmit, madágmit. * Ang natágo, nahóbong, nabalí.
Fulano. = Coan.
Fulgente. V. *Brillador*.
Fulgor. = Pagcasínao. * Pagcasíhag, pagcagíla gila, casólao. * Casílao.
Fulgurante. = Ang masíhag, ang magagíla gila, ang may casólao.
Fulgurar. V. *Brillar*. * Paggóa sa casólao, sa bisan diin.
Fúlica. = Langgam ng̃a maíng̃on ing̃on sa manóc.
Fulidor. = Caoatán ng̃a may mg̃a báta ng̃a sologóon sa pagábli, sa gabíy, sa mg̃a tacop sa mg̃a baláy, sa mg̃a talambóan, &c.
Fuliginoso. = Maítom, bolíng̃on.
Fulminacion. = Paglínti.
Fulminado. = Ang guilintían.
Fulminar. = Paglínti.
Fulmíneo. = Ang maíng̃on ing̃on sa linti.
Fulminoso. = Idem.

Digitized by Google

Fulleresco. = Ang nahatongõd sa mga malimbónõon, malilimbong sa sogál.
Fullería. = Pagcalímbong sa mga pagsogál, pagcalaláng sa paglimbong sa bisan cansa.
Fullero. = Ang magalímbong sa isigcatáuo sa mga sogál.
Fullona. = Pagcaáoay, pagcalális lalis sa pila ca táuo.
Fumada. = Ang asó nga guican sa tagsa ca pagyópyop sa usá ca tabaco.
Fumador. = Tigtabaco, ang magatabaco, ang magayópyop sa tabaco.
Fumante. = Ang magaasó.
Fumar. = Pagtabaco, pagyópyop sa tabaco con sa sigariyo.
Fumarada. V. *Fumada.* * Ang tabaco nga mahorót sa honsoy, ca cuaco.
Fumaria. = Tanóm.
Fumífero. V. *Fumante.*
Fumigacion. = Pagpalína, palína.
Fumigar. = Idem.
Fumigatorio. = Capandáyan nga icasolód sa asó sa palína, sa mga laoas sa mga táuo con sa mga mananáp.
Fumorola. = Bohó, langõb sa yota nga pagaaguian sa asó nga may bahó sa asufre.
Fumoso. = Ang magaasó caáyo.
Funcion. = Pagcalíhoc sa mga bahin sa laoas, sa mga bocton, mga paa, &c. * Pagcatóman sa catongdánan sa caogalíngon nga opicio con cahímtang. * Bisan onsang piesta, dola con combida nga boháton sa cadaigánan, sa pagcabántog, nga pagatambónõan sa daghánan nga mga táuo.
Funda. = Sodlánan, tabon sa bisan onsa, panápton, sa panit, &c.
Fundacion. = Pagcasógod sa bisan onsa, pagcatíndog sa usá ca Sinbahán, sa usá ca baláy, sa usá ca cofradía, &c. * Sinógdan.
Fundadamente. = Sa pagcaigo, sa matúod.
Fundamental. = Ang guinicánan sa bisan onsa, ang hingtóngdan, ang guicahonónõan.
Fundamentalmente. = Sa pagcalíg-on, sa matúod.
Fundamentar. = Pagbóhat sa mga simientos nga pagatindógan ug pagahonónõan sa mga baláy, sa mga cota, &c. * Paglíg-on sa bisan onsa.
Fundamento. = Ang simiento nga pagatindógan sa mga baláy, &c. * Sinógdan, guinicánan. * Hingtóndan sa bisan onsa. * Lindog sa mga hablon.
Fundería. = Baláy nga pagatonáoan sa tombága.
Fundible. = Ang masáyon pagatonáuon.
Fundíbulo. = Tinócod sa cahoy nga nasílbi niádtong tiempo sa pagbóhi sa mga lothang nga dagcó.
Fundicion. = Pagcatónao sa tombága, boláoan, pothao, &c. * V. *Funderia.* * Pagcadághan, cadaghánan sa manga molde, sa mga marca, sa mga letra ngatanán sa mga imprenta.
Fundidor. = Ang may oficio sa pagtónao sa tombága, pothao, &c.
Fúnebre. = Masolóbon, maminõáuon.
Fúnebremente. = Sa pagcasobó, sa pagcaminõao.
Funeral. = Ang nahatonõód sa mga telománon tonõód sa mga minatáy. * Pagcabántog sa mga paglobóng.
Funerala (á la). = Pagdála nga caogalíngon sa mga soldados sa ilang mga posil, sa semana santa, nga mao ang pagtooáli sa maong posil ug pagatóbang ang bába nila dapit sa obus, dapit sa yota.
Funerario. = Ang nahatonõód sa puneral.
Funéro. V. *Fúnebre.*
Funestamente. V. *Fúnebremente.* * Sa pagcaoaláy palad, sa pagcaaláot, sa pagcaanógon.
Funesto. = Masolóbon. * Aláot, anógon.

GA GA

Gabacho. = Ang mga táuo sa obán nga mga longsod sa Francia ug ang nahatonõód canila.
Gaban. = Capote nga may manggas, boctónan, sa panápton nga mabága, sa tiempo sa tognao.
Gabardina. = Supa nga hatàas ug sa haictin nga manggas con boctónan.
Gabarra. = Sacayán nga angay sa layág ug sa gaod.
Gabarro. = Saquét sa mga cabayo, &c. * Saquét sa mga manóc. * Catongdánan nga guican sa bisan onsa, ug ang casámoc sa maong catongdánan. * Sayóp sa manga cuenta nga tinóyo ug bisan nga dili toyóon.
Gabata. = Panácsan nga pagabotánõan sa canhíng tiempo sa can-on sa mga preso.
Gabazo. = Opa sa tobó sa obos na guicahódtan sa dogá.
Gabela. = Tampo, tampa, amot. * Lugar sa cadaigánan nga pagatan-áoan sa cadaghánan sa mga dola.
Gabinete. = Catilingban sa mga dagcóng táuo sa pagsábot sa mga holosáyon nga labing ona sa Guinharían. * Solód sa manga baláy sa mga hari ug sa mga dagcóng tàuo, nga pagatológan ug pagahoáyan nila, ug sa pagsábot, sa tinágo, sa bisan onsa. * Solód nga diótay sa lasalas, nga guidáyan dayánan ug maáyo sa manga casangcápan nga mahál.
Gacela. = Mananáp nga maiñgon ingon sa osa.
Gaceta. = Papel nga sinolátan nga ipabalàod sa masóbsob, nga pagabotánõan sa bisan onsa nga tacós nga sabóton ug hibalóan, sa nasoril ug nahatábo sa mga Guinharían ug mga calongsódan.
Gacetero. = Ang magasólat ug nagabalígya sa mga gaseta.
Gacetista. = Ang mahagógma magbása sa mga gaseta. * Ang mahagógma magsóguid sa bisan onsa nga nasóril ug nahatábo.
Gachas. = Can-on nga magáma sa binócboc ug sa dogós. * Bisan onsa nga minása nga matóbig tobig, atóle.
Gacho. V. *Encorvada.* * Ang baca con calabáo nga may songáy nga nabalicó sa dapit sa obus.
Gachon. = Bàta nga parayégon caáyo. * Ang may caangáyan ug catahóman.
Gachonería. = Pagcaánõay, pagcaáñag, pagcatahóm.
Gachumbo. = Panit nga magáhi sa obán nga mga bonga sa América.
Gafa. = Taólan nga icalíg-on sa mga salamín nga guinõálan ug anteojos sa mga dongan dongan con sa mga dalónggan.
Gafedad. = Pagcapiáng, pagcabacól. * Baláhac, saquét, samad nga macadonót sa laoas, macapóngcol ug macabalíquig sa mga todlo sa mga camót.
Gafo. = Ang pongcol sa mga camót. * Ang balabácon.
Gaita. = Tolónggon nga pagataihópon.
Gaitería. = Mga bisti, mga dayan dayan sa mga panápton nga guisáctan sa mga color nga polábon ug bohi caáyo.

Digitized by Google

Gaitero. = Ang may opicio sa pagtáihop sa tolónggon nga guingálan ng gaita. * Táuo nga malipáyon ug matístis, sa díli macaígo sa iang pageatáuo ug cahímtang. * V. *Gaitería.*

Gaje. = Sohol nga nahatongód sa bisan cansang táuo cay ang iang opicio.

Gajes del oficio. = Calisdánan, mga cabalísa, manga cabórlay, mga cahágo nga guican sa opicio con sa cahímtang sa mga táuo.

Gajo. = Sangá sa mga cahoy. * Sipi sa mga bolig sa mga saguing, sa mga paras, &c., guingi. * Pagcatagaitay sa mga caboquílan.

Gala. = Bisti nga mahál, maáyo caáyo. * Pagcaángay sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa. * Ang lahíng piníli ug mahál sa bisan onsa. * Gasa, hatag sa salapí.

Galafate. = Caoatán nga malalángon.

Galamero. = Olitan.

Galan. = Laláque sa maáyong pagcatíndog, nga hatáas ug angáyan. * Ang nahagógma ug nagaáli ali sa usá ca babáye. * Ang magabisti sa mga bisting maáyo.

Galanamente. = Sa pagcalaláqui, sa pagcaángay, sa pagcaníndot, sa pagcaáyo.

Galancia. = Gamót nga italámbal, sa tanóm sa maong ngalan.

Galano. = Ang guidáyan dayan ug maáyo. * Ang guiangáyan.

Galante. = Maábi abíhon, matístis, tigtíao, malipáyon.

Galanteador. = Ang mahagógma, ang magaáli ali sa mga babáye.

Galantear. = Pagpatigáyon sa pagcábig ug pagcóha sa maáyong boot sa bisan cansa.

Galanteo. = Pagcaáli sa mga babáye ug pagcóha sa ilang maáyong boot.

Galantería. = Polong con bohat nga abi abíhon. * Pagcaángay, pagcaníndot, pagcatahóm, pagcatíndog, dagoay nga maáyo. * Pagcalólot, pagcahomalátag.

Galápago. = Iuon. * Cahoy nga pagalingcóran sa punta sa daro. * Hormahan sa tesa. * Tingga, pothao, tombága, &c., nga tinorta, nga trinoso, nga baol. * Táuo nga malalángon, tolotampalásan.

Galardon. = Gala, gasa, regalo, balos.

Galardonador. = Ang magabálos, magbabálos.

Galardonar. = Pagbálos tongód sa mga buhat con mga pahanóngdan sa bisan cansa.

Galbana. = Catacá, pagcaoaláy cacógui, pagcalóya sa lapas.

Galbanado. = Ang may color sa gálbano.

Gálbano. = Tagoc nga mapolá polá nga italámbal, ug nga guican sa tanóm sa maong ngalan.

Galbanoso. = Matalác-on, matác-hon.

Galega. = Tanóm nga italámbal.

Galena. = Yota nga guitórcan sa tingga.

Galénico. = Ang nahatongód sa Galeno ug sa iang guitóon.

Galenista. = Ang mahagógma ug moángcon sa pagtolón-an ni Galeno.

Galeo. = Isda sa dagat nga dolodageó, ug nga mabóhi hasta sa dogay sa goa sa tobig.

Galeón. = Sacayán nga dagcó.

Galeota. = Sacayán nga pagabotángan sa mga gaod.

Galeote. = Ang guihócman ug guicastigo sa paggáod sa mga sacayán.

Galera. = Sacayán nga may layág ug pagagaódan opod. * Calíngan nga dagcó, carro nga may opát ca malíngin con rueda. * Baláy nga pagasódlan sa mga babáye nga daótan, maólag ug sa maláo-ay nga batásan.

Galerada. = Ang lolan nga mahorót sa usá ca galera. * Ang mga polong nga guihósay sa tagsa ca galera sa mga imprenta, ug ang panigíngnan nga magáma sa pagsáoay sa mga sayóp, sa oalá pa mahósay sa pagcapliego, sa oalá pa soháyon ang mga nauong sa tagsa ca pliego.

Galerero. = Ang magahópot ug magabóot, ang capitan sa galera.

Galería. = Solód nga hatáas ug maháoay nga guibotángan sa daghánan nga mga talambóan, ug nga guidáyan dayánan sa mga cuadro, mga laráoan ug mga casangcápan nga mahál. * Dalan sa ilálom sa yota sa mga lugar nga pagacoháan sa boláoan, sa salapí, sa tombúga, &c. * Talambóan sa mga olín sa mga sacayán.

Galerno. = Hangin nga mahínay.

Galfarro. = Laláqui nga tapólan, sa daótan nga batásan.

Galga. = Baye sa iró nga guingalán ug galgo.

Galgo. = Iró nga modalágan caáyo, maáyo sa pagpangáyam.

Galgueño. = Ang maíngon ingon sa galgo.

Gálico. = Saquét nga matacód, nga macóha sa pagpacasalá sa mga táuo, sa paghiláoas.

Galicoso. = Ang may saquét sa gálico.

Galimatías. = Pagpamólong nga mabóloc, nga díli pagasabóton ug maáyo.

Galináceo. = Ang nahatongód sa mga manóc.

Galio. = Tanóm nga italámbal, ug nga may gahóm sa pagtibúoc sa gatas.

Galizabra. = Sacayán.

Galocha. = Sapín sa cahoy con sa pothao sa paglácat sa tobig nga natibúoc guican sa dagcóng tognao, sa mga tobígan, sa cayanángan, &c.

Galon. = Hinábol nga malig-on ug haíctin sa hilo, sa igagáma, sa boláoan, sa salapí, &c., nga icadáyan dayan sa mga bisti, &c. * Tinábas nga cahoy nga itápot sa mga quilid sa mga sacayán, dapit sa goa ug hadóol sa pagaabótan sa tobig sa guilolánan na.

Galoneadura. = Pagdáyan dayan nga binóhat sa manga galon.

Galonear. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa manga galon.

Galopar. = Pagcaógog sa paglácat sa mga cabayo, mga baca, &c.

Galopeado. = Bisan onsang bohat nga binóhat sa madalí ug pagcadíli maáyo. * Ang castigo nga guidáoat sa bisan cansa, sa pagpócpoc ug pagsómbag canta.

Galopear. V. *Galopar.*

Galopillo. = Tanor, táuo nga nagasílbi sa cosína, sa dapóg.

Galopin. = Báta nga guitáptan sa mangil-ad, malágsot ug magísing bisti. * Tampalásan, ang oaláy dongog nga maáyo ug caólao. * Táuo nga batid nga macaíla sa calibótan. * Malalángon.

Galopinada. = Pagcatampalásan, bohat con polong sa táuo nga oaláy caólao.

Galopo. V. *Galopin* desde *tampalásan.*

Galopito. = Ang pisó nga malóya, salaquétan, nga díli motóbo.

Galladura. = Ang tolo nga mapolá caáyo, maíngon sa tolo sa dogó, nga natalioáln sa poghac sa manga itlog sa mga manóc, nga mao ang sinógdan ug guinicánan sa pisó.

Gallarda. = Sayáo, pagsabáy sa España.

Gallardamente. = Sa pagcaángay.

Gallardear. = Pagbóhat sa bisan onsa sa pagcaángay.

Gallardete. = Tinábas nga haíctin ug diótay caáyo sa daplin con sa tomóy, sa dapit sa oboe, nga ibótang sa tomóy sa mga talároc sa mga sacayán ug sa

Digitized by Google

bisan asa, ug silbi sa dayan dayan ug sa timáan sa bisan onsa.

Gallardía. = Pagcaáng̃ay sa laoas sa mg̃a táuo, maáyong pagcatíndog. * Pagcahanáyac sa pagbóhat sa bisan onsa ng̃a macóli.

Gallardo. = Baihónan, ang̃áyan. * Maísog, cásing casíng̃an. * Dagcó. * Mahál, hamíli, bilídhon.

Gallareta. = Langgam.

Gallaron. = Langgam.

Gallear. = Pagpang̃asáoa sa mg̃a manóc. * Pagsínggit, pagpamólong sa hataás ng̃a ting̃og, sa mang̃a masíngcang polong.

Galleta. = Sodlánan sa vino, sa tobig, sa soca, &c. * Tinapay ng̃a oaláy binhi ug tinosta, ng̃a maáyo sa balon sa mg̃a sacayán.

Gallillo. = Tiláoc.

Gallina. = Manóc ng̃a baye. * Taláoan.

Gallinaza. = Ang iti sa mg̃a manóc. * Langgam sa Indias.

Gallinería. = Lugar ng̃a pagabaligyáan sa mg̃a manóc. * Cadaghánan sa mg̃a manóc. * Pagcatálao.

Gallinero. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug pagbalígya sa mg̃a manóc. * Lugar ng̃a pagahipósan ug pagabatógan sa gabíy sa mg̃a manóc. * Bocág, tancal ng̃a pagasódlan sa mg̃a manóc sa pagdála sa bisan asa. * Lugar ng̃a pagatíngban ug pagatigóman sa daghánan ng̃a mg̃a babáye.

Gallinoso. = Taláoan, maharlócon.

Gallipavo. = Langgam ng̃a maághop, sa América.

Gallipuente. = Tolay sa mg̃a cahoy con mg̃a caoáyan, ng̃a pagatabónan sa mg̃a sagbot ug dagámi.

Gallito. = Ang molabí ug molábao sa bisan díin, sa obán ng̃a mg̃a isigcaíng̃on nia.

Gallo. = Manóc ng̃a laqui. * Isda sa dagat.

Gallocresta. = Tanóm ng̃a italámbal.

Gallofa. = Can-on ng̃a ipanghátag sa mg̃a pobres, sa mg̃a hang̃ol. * Bisan onsa ng̃a silbi sa otan con sa ensalada. * Soguílon ng̃a oláy lamí, sa oaláy casayóran ug cahológan.

Gallofear. = Pagquiglímos. * Pagsóroy soroy sa oaláy cacógui sa pagbóhat.

Gallofero. = Pobres, hang̃ol. * Tapólan, ang díli boot magbóhat cay naánad sa pagquiglímos ug sa pagsóroy soroy.

Gama. = Ang baye sa gamo. * Papán con papel ng̃a pagasolátan sa mg̃a timáan sa música ug sa pagáng̃ay sa ting̃óg somála sa punto.

Gamarra. = Corea ng̃a guican sa mg̃a cincha, sa bacos, sa mg̃a siya sa mg̃a cabayo, ug ng̃a mosómay sa dogban ug guihícot sa mg̃a corea sa preno, arón díli moyáng̃od ang maong mg̃a cabayo.

Gamarza. = Tanóm, dagámi.

Gambalua. = Ang laláqui ng̃a hataas, manioang ug ng̃a oaláy caang̃ayan.

Gamela. V. *Banasta* y *Canasta*.

Gamella. = Pasóng̃an, pasáoan, dolang ng̃a dagcó, lam-áoan ng̃a pagabotáng̃an sa lalog, sa can-on sa mg̃a mananáp, ug ng̃a pagahogásan sa bisan onsa.

Gamellon. = Sodlánan ng̃a dagcó ng̃a pagatipígan sa mg̃a ubas, sa mg̃a paras.

Gamezno. = Ang nati sa gamo.

Gamo. = Mananáp ng̃a maíng̃on ing̃on sa osa.

Gamon. = Tanóm ng̃a italámbal.

Gamonito. = Salíngsing ng̃a motoróc sa libót sa ponóan sa tanóm con sa cahoy.

Gamuza. = Mananáp ng̃a maíng̃on ing̃on sa canding ng̃a ihálas.

Gana. = Caíbog, gogma.

Ganadería. = Cadaghánan sa mg̃a mananáp, sa mang̃a hayópan. * Pagpatigáyon sa pagpálit ug pagbalígya sa mg̃a hayópan.

Ganadero. = Tagía sa mg̃a hayópan, sa mg̃a mananáp.

Ganado. = Mg̃a mananáp ng̃a aghop, hayópon, mang̃a baca, mg̃a carnero, mg̃a baboy, mg̃a canding, &c. * Cadaghánan sa mg̃a potiócan sa tagsa ca odlan.

Ganador. = Ang modáog sa sogál, ang̃ may caposlánan sa pagcomercio.

Ganancia. = Daog, tobo, polós, caposlánan.

Ganancial. = Mg̃a catigayónan ng̃a natígom cotob sa pagcamíño sa usá ca magtiáyon.

Ganancioso. = Ang may daog, ang may polós sa iang pagpatigáyon, sa iang pagcomercio, &c. * Ang macagpolós, ang mohátag sa ganansia, sa tobo.

Ganapan. = Táuo ng̃a magapatigáyon ug mang̃íta sa cabohían sa pagdála, pagbála ug paghácot, sa luyo ug sa luyo, sa guipadála ug guipahácot canía.

Ganar. = Daog, pagdáoat sa polós, sa caposlánan sa bisan onsa. * Pagcóha sa usá ca longsod, cota, baluarte, &c., sa pagpang̃óbat canía. * Paglabí, paglabáo. * Pagóna.

Ganchero. = Ang magadólong sa mg̃a gaquit ng̃a guinaságuib sa mg̃a sobá con sa dagat, ug magadála sa usá ca tocón ng̃a guitaólan sa tomóy sa usá ca cao-it.

Gancho. = Cao-it, sab-it. * Sogcod ng̃a balicó sa tomóy ng̃a caláptan. * Ang maga laláng sa pagcábig ug pagcóha sa isigcatáo, sa pagbóhat sa bisan onsa.

Ganchoso. = Ang guibotáng̃an sa mg̃a sab-it, sa mang̃a cao-it.

Gandujar. = Pagconót. * V. *Encorvar*.

Gandul. = Tampalásan, táuo ng̃a tigsóroy soroy lamang sa oaláy cacógui sa pagbóhat, sa daótan ug mang̃íl-ad ng̃a batásan, tapólan.

Ganforro. = Idem.

Ganga. = Langgam. * Bisan onsa ng̃a macóha ug madáng̃at sa oaláy cabódlay, sa masáyon.

Gangoso. = Pong̃ag, ng̃ohóon, sagongsóng̃on.

Gangrena. = Sinógdan sa pagcadonót sa onód sa laoas.

Gangrenarse. = Pagdonót sa laoas, sa mg̃a samad.

Gangrenoso. = Mg̃a samad ng̃a nadonót.

Ganguear. = Pagsagóngsong, pagng̃óho.

Gangueo. = Pagcasagóngsong, pagcang̃óho.

Ganguil. = Sacayán ng̃a panagátan sa dagcóng lauod.

Ganoso. = Ang maíbog, ang nahagógma.

Gansa. = Gaquét ng̃a baye.

Gansaron. = Laláqui ng̃a hataas, manioang ug díli ang̃áyan.

Ganso. = Gaquét ng̃a laqui.

Gante. = Panápton ng̃a potíon ng̃a guing̃álan ug crudo.

Gañan. = Táuo ng̃a boquídnon, borong, ng̃a nagabóhat sa yota, nagacále, nagabónglay, nagadáro, &c.

Gañido. = Pagósig sa mg̃a iró con pagabonálan.

Gañir. = Idem. * Pagtíng̃og sa mg̃a langgam. * Pagtíng̃og sa mg̃a táuo sa pagcapágao.

Gañote. = Alaguían sa totónlan sa mg̃a mananáp, ng̃a pagaguinhaoáan ug pagaaguían sa ting̃og.

Garabatada. = Pagcacáo-it sa bisan onsa. * Pagbolobárlis sa pluma sa oaláy casayóran, pagbóhat sa daótan ng̃a letra, paglicó licó sa mg̃a soguílon.

Garabato. V. *Gancho*. * Pagcaáng̃ay sa laoas, pagcaháyon hayon sa mg̃a babáye ng̃a macaáyo canila bisan ng̃a molomalágsot sila ug dagóay, bisan díli maáyo ang ilang nauong. * Mg̃a letra ug mg̃a solat ng̃a malágsot. * Mg̃a paglíhoc sa mg̃a camót ug mang̃a todlo ng̃a díli ang̃ay.

Garabito. = Lingcóranan ng̃a hataas ug balong balong sa mg̃a táuo ng̃a nagabalígya sa mg̃a saoang, sa mg̃a bong̃a, &c.

Garambaina. = Dayan dayan ng̃a malágsot ug ng̃a díli ang̃ay, sa mg̃a bisti, sa mg̃a tabil, &c.

Garante. V. *Fiador* hasta *salioálo*.

Digitized by Google

Garantía. V. *Fianza.*
Garantir. V. *Fiar.*
Garañon. = Borricong dagcó ñga pagabatónan ug maáyo arón lomíoat.
Garapiña. = Pagcatibúoc sa tobig, &c., ñga magaoloógdo ñga tolotaguídyot.
Garapiñar. = Pagtibúoc sa tobig, &c., sa paggáma sa mga oloógdo ñga dolodiótay.
Garapiñera. = Sorlánan sa pagtibúoc sa mga ilímnon.
Garapita. = Layá, sahid sa mabános ug diótay ñga mga bohó, sa pagcóha sa mga isdang magamáy.
Garbanzal. = Yota ñga guitámnan sa mga garbansos.
Garbanzo. = Tanóm ñga mobonga sa mga garbansos, ug ang maong bonga.
Garbear. = Pagparáyeg sa bisan cansa, arón pagaíngnon ñga angáyan ug baihónan.
Garbillador. = Ang magaalíg-ig, ang magapálid sa trigo, sa homáy, &c.
Garbillar. = Palid, pagalíg-ig sa homáy, sa daoa, &c.
Garbillo. = Nigo sa pagalíg-ig.
Gardo. V. *Gallardía.*
Garboso. V. *Gallardo.*
Garbullo. = Pagcabóloc, pagcagobót, pagcagobóc sa daghánan ñga mga táuo ñga nahasácot.
Garceta. = Langgam, talábon. * Ang mga tomóy ñga nahaóna sa mga songáy sa mga osa.
Garda. = Pagcabáilo, pagcatagilis sa bisan onsa.
Garduña. = Mananáp ñga magasóbad sa mga pisó, &c., sa gabíy.
Garduño. = Caoatán, maninicás.
Garfa. = Cocó ñga balicó sa mga mananáp ñga cocan.
Garfada. = Pagcóha sa bisan onsa mga mananáp ñga may cocó ñga balicó.
Garfear. = Paghólog sa mga cao-it, mga sab-it, sa sobá con sa dagat, sa pagcóha sa bisan onsa sa ilálom sa tobig.
Gargajeada. = Pagcacolíh-ad.
Gargajear. = Pagcolíh-ad, coghad, colhíad.
Gargajiento. = Táuo ñga nagacolíh-ad sa masóbsob, ug nagalóa sa daghan ñga laoay ñga mahágcot.
Gargajo. = Ang laoay ñga mahágcot ñga guilóa sa mga táuo sa pagcolíh-ar, quinolíh-ad. * Ang báta sa malágsot ñga dágoay, ñga oalá tomóbo.
Gargancho. V. *Gargüero.*
Garganta. = Liog, totónlan. * Ang labíng manípis ug haictin sa mga caboquídan. * Ang bahin ñga labíng manípis sa mga columna, sa mga balaustre. * Sa bisan onsa ñga liniloc, &c.
Gargantada. = Ang tobig, vino, &c, ñga guisóca con ñga guican sa totónlan sa macausá ug sa mabáscog.
Gargantear. = Pagcanta sa pagláin lain sa tingog, ogoy ogoy. * Pagtóg-au sa táuo sa hingbalóan nia con guipanagsáquet na.
Gargantilla. = Dayan dayan ñga guisáb-ong sa mga babáye sa ilang liog, cuentas, tolóng, toloy toloy, dahog.
Gárgara. = Pagcabóloc boloc, pagcabolócboc, pagcacága.
Gargarismo. = Idem. * Ang tobig, vino, &c., ñga igabóloc boloc.
Gargarizar. = Boloc boloc, bolócboc, caga.
Gargüero ó Garguero. = Totónlan.
Gariofilea. = Tanóm.
Garita. = Balong balong, balay-balay ñga diyótay ñga dalángpan sa mga bantay. * Calibángan sa osá con sa daghánan ñga mga lingcodánan.
Garitero. = Ang tagía sa baláy ñga pagasogálan sa baraja. * Ang sogaról ñga moádto sa masóbsob sa baláy ñga pagasogálan. * Tabon tabon, cagon cagon sa mga caoatán.
Garito. = Lugar ñga pagatambónñgan sa pagsogál sa mga sogaról.
Garla. = Pagpamólong, solti, soguílon.
Garlador. = Tigpólong, hinoguilánon caáyo sa oaláy lamí ug hingtóngdan.
Garlante. = Idem.
Garlito. = Bobo. * Bonóan sa mga bongsod. * Galao, lit-ag. * Mga paglaláng sa pagdáot sa isigcatáuo.
Garlopa. = Sepiyo ñga hatáas, sa pagsepiyo ug sa paghínlo sa mga cahoy.
Garnacha. = Bisti ñga halagpád, hatáas ug manggásan, boctónan. * Catilíngban con pagcaobán sa mga táuo ñga nanagsóroy soroy sa mga calongsóran sa pagbóhat sa mga dola.
Garo. = Isda. * Ang dugá ñga guican sa mga isda ñga inasínan.
Garra. = Camót con tiil sa mga mananáp ug sa mga langgam.
Garrafa. = Sorlánan sa vino, sa tobig, &c., sa salamíu, sa tombága, &c., ñga malíngin ug halagpád, sa hatáas ug haictin ñga liog.
Garrafal. = Calaínan sa bonga sa España ñga guiñgálan ug guindas. * Bisan onsa ñga dagcó caáyo.
Garrama. = Tampo, tampa, amot ñga guipamáyad sa mga dagcóng táuo ñga turco sa ilang mga hari. * Quináoat.
Garramar. = Pagpangáoat, pagticás, pagcáhas.
Garrancha. = Espada, cales, campilang.
Garrancho. = Sangá sa cahoy ñga nabalí, nasánggi, nasángi.
Garrapata. = Otol, cató.
Garrapato. = Barlis ñga pagaboháton sa pluma, sa oaláy tuyo ug sa oaláy hingtóngdan.
Garrar. = Pagsíbog, pagánod sa sacayán sa obos na nahólog ang sinipit, cay oalá somacát.
Garrido. = Matahóm, maníndot, maáñag, maáyo caáyo.
Garroba ó Algarróba. = Ang bonga sa tanóm sa maong ñgalan. * Calaínan sa balátong ñga molomaíton, ñga ipacáon sa mga salapáti.
Garrobal. = Yota ñga guitámnan sa mga algarrobas.
Garron. = Ang tahód sa mga langgam.
Garrotazo. = Pagcalámbos, pagcabónal.
Garrocha. = Cahoy ñga hatáas ñga guitaólan sa tomóy sa usá ca pothao maíngon sa pothao sa isi con sa salapáng.
Garrote. = Cahoy ñga díli dagcó caáyo ug díli opód hatáas. * Castigo ñga guipanghátag sa mga hocom sa mga saláan ñga dagcó, sa pagpatáy canila sa usá ca capandáyan ñga pothao ñga magalóoc canila. * Pagcatóltol sa mga pisi ñga guibáat sa bisan onsa. * Pagcabáat ñga mahógot caáyo sa mga bocton ug manga paa. * Pagcalábag.
Garrotillo. = Pagcahobág sa totónlan.
Garrucha. = Motón.
Garrudo. = Ang may mga paa ñga dagcó.
Gárrulo. = Táuo ñga tigpólong, hinoguilánon caáyo. * Langgam ñga motíngog sa masóbsob.
Garrulla. = Ang mga ubas, mga paras ñga nanaglobó, ñga nangahólog sa mga bolig. * Pagcasácot, pagcagobót sa bisan onsa, con sa mga táuo.
Garza. = Talábon.
Garzo. = Ang color ñga azul.
Garzon. = Olitáo ñga sopang, sa dagcóng hosog, ñga angáyan, sa maáyong pagcatíndog.
Garzota. V. *Garza.* * Dayan dayan ñga binóhat sa mga balahíbo ñga maníndot ñga ibótang sa mga calo.
Gasa. = Panápton ñga manípis, fino ug masíhag caáyo.
Gastable. = Ang arang horton, ang arang gamíton.
Gastado. = Ang malóya. * Ang guicóháan, ang napánas, ang ponas, ang nahorót.

Digitized by Google

GASTADOR. = Maosícon. * Soldado nga guingálan ug gastador, nga may opicio sa panglóngcab sa manga cota, mga baluarte, &c.
GASTAMENTO. = Pagcahorót sa bisan onsa.
GASTAR. = Pagpálit sa bisan onsa sa salapí, pagoalá, paphorót sa salapí, sa pagpálit sa bisan onsa. * Paghorót sa bisan onsa. * Pagtibáoas, pagoalá, pagláglag. * Pagpánas, pagpónas. * Pagdáot.
GASTO. = Pagcahorót. * Salapí nga guigasto sa pagpálit sa bisan onsa.
GATA. = Iríng nga baye.
GATADA. = Polong con bohat nga malalángon.
GATALLON. = Tampalásan.
GATAZO. = Iríng nga dagcó. * Limbong sa pagcóha sa salapí con sa bisan onsa sa isigcatáuo.
GATEADO. = Ang may color sa balahíbo sa mga iríng. * Cahoy sa América nga magáhi ug mabóg-at caáyo ug masáyon pagasináoan.
GATEAR. = Pagcámang. * Pagcómos.
GATERA. = Bohó nga guitagána sa bisan diin arón omágui ang mga iríng.
GATERÍA. = Cadaghánan sa mga iríng.
GATESCO. = Ang nahatongód sa iríng.
GATILLAZO. = Pagpócpoc, pagcahólog sa pothao nga macacaláyo sa mga posil, sa pagtóctoc sa batong santícan. * Pagcaoalá sa pagláom sa bisan cansa, pagcadíli matóman ang guilaóman.
GATILLO. = Capandáyan nga pothao sa pagíbot sa mga ngipon ug sa mga bagang. * Pothao nga magapahólog sa santic sa mga posil, sa pagbóhi caníla, con magacaláyo sa pagtóctoc sa batong santícan. * Báta nga caoátan, maninicás.
GATO. = Iríng nga laqui. * Poyo poyo, pontél nga pagasódlan ug tipigánan sa salapí. * Caoatán, maninicás. * Capandáyan nga pothao sa pagcúmpit. sa cahoy, sa pothao, sa tombága, &c., con may quinahánglan. * Mangangáhas.
GATUNA. = Tanóm.
GATUNO. = Ang nahatongód sa mga iríng, ang angay caníla.
GATUÑA. = Tanóm nga italámbal.
GATUPERIO. = Pagcasácot sa daghánan nga mga botang.
GAUDEAMUS. = Polong nga linatín. * Calípay, himáya, combidang dagcó, pagcadághan sa mga calán-on ug mga ilímnon.
GAVETA. = Cajon cajon nga honos honos, sa manga papelera, &c.
GAVIA. = Jalua nga cahoy, tancal nga pagabilanggóan sa mga boang nga dagcó, bohó nga pagatámnan sa mga cahoy. * Mga layág, mga mastelero ug mga verga nga mosonód sa mga taládoc nga mayor sa mga sacayán.
GAVIERO. = Ang táuo, ang grumete nga magahópot ug magabántay sa gavia.
GAVILAN. = Banóg. * Ang barlis nga diótay ug manípis sa catapúsan sa mga letra. * Mga pothao nga nahamótang, sa pagcadágoay sa crus, sa mga polóan con caláptan sa mga espada.
GAVILLA. = Baat, binángan sa mga dagámi sa trigo, sa humáy, &c. * Catilíngban sa mga táuo nga obos, nga nangobót ug nanagsácot sila.
GAVILLADA. = Cadaghánan sa mga manggad ug sa bisan onsa nga mga quináoat.
GAVILLADOR. = Táuo nga pangólo nga magatígom sa mga caoatán.
GAVIOTA. = Langgam.
GAYA. = Barlis, boloc nga nagacaláin lain ug color.
GAYADURA. = Dayan dayan sa mga bisti, &c., sa mga barlis nga nagacaláin lain ug color.
GAYAR. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa mga barlis, sa mga boloc nga nagcaláin lain ug color.
GAYOMBA. = Tanóm.
GAYUBA. = Tanóm nga italámbal.
GAZA. = Pinótol sa pisi nga dagcó nga guilíbot ug guilícos sa mga moton sa pagbitay caníla sa bisan diin.
GAZAPERA. = Bálay bálay sa mga conejos, nga ilang dalángpan ug pagabatónan sa ilang mga anac. * Lugar nga tinágo nga pagatíngban sa mga táuo, sa pagbóhat sa mga bohat nga díli maáyo caáyo.
GAZAPINA. = Catilíngban sa mga táuo sa malágsot ug mangíl-ad nga batásan.
GAZAPO. = Conejo nga diótay pa. * Táuo nga malalángon. * Bacac nga dagcó.
GAZMIAR. = Pagólit.
GAZMIARSE. = Gaoad, hanólsol.
GAZMOÑERÍA. = Pagparáyeg sa bisan cansa, arón pagaíngnon nga maáyo sia, nga quinaadmánon, mangiloóyan, &c.
GAZMOÑO. = Táuo nga parayégon, arón pagaíngnon sa obán nga maáyong táuo sia.
GAZNÁPIRO. = Coliró, hongog.
GAZNATADA. = Pagpócpoc sa camót, sa liog, sa totónlan.
GAZNATE. = Totónlan.
GAZOFILACIO. = Lugar nga guitigóman sa mga limos, sa pohónan ug sa mga dona sa Singbahán sa Jerusalém.
GAZPACHO. = Sopa nga pagaboháton sa mga tipic nga pan, nga hinolóman sa tobig nga sináctan sa suca, lana ug seboyas.
GAZUZA. = Gotóm nga dagcó.

GE

GELATINA. = Matám-is, sabáo, &c., nga espeso, mahágcot caáyo. * Ang dogá sa obán nga mga bonga nga pagaboháton ug matám-is nga espeso, mahágcot ug masíhag.
GELIDO. = Ang mabógnao caáyo, ang natibúoc guican sa dagcóng tognao.
GEMELA. = Bulac.
GEMELO. = Calóha.
GEMIDO. = Pagcabachó, pagcaagólo.
GEMIDOR. = Tigbachó, tigagólo, ang nagabachó, nagaagólo.
GÉMINIS. = Timáan sa zodiaco nga nahatongód sa bolan sa mayo. * Haclop, hampol nga pagaboháton sa pintura nga maputí nga guingálan ug albayalde, sa talo nga tinúnao, sa lana nga rosado ug sa tobig.
GEMIR. = Pagagólo, pagbachó. * Pagtíngog sa manga mananáp ug pagtonóg sa bisan onsa, maíngon sa mga pagbachó sa mga táuo.
GENCIANA. = Tanóm nga italámbal.
GENEALOGÍA. = Cadaghánan sa mga guinicánan, sa mga guinlioátan sa usá ca táuo.
GENEALOGISTA. = Ang táuo nga nahilábot sa pagsáyod sa mga guinicánan sa mga táuo.
GENERABLE. = Ang arang ilíoat.
GENERACION. = Ang paglíoat. * Ang mga lioat sa usá ca guinicánan. * Cadaghánan sa mga táuo. * Ngatanán nga bohi.
GENERAL. = Ang solód nga pagatón-an sa mga quinaádman, escolahán. * Ang ponóan sa tagsa ca pangobátan sa mga soldados. * Ang ponóan nga labí ug dagcóan sa mga caparían.
GENERALA. = Pagcagobóc, pagtóctoc sa mga tambol, arón managátang ang mga soldados sa lugar nga pagaatángan.

Digitized by Google

Generalato. = Opicio con cahímtang sa pagcaponóan sa mga caparían, ug ang túig, ang tiempo nga pagadogáyan sa ilang opicio.
Generalidad. = Pagcadághan, cadaghánan sa bisan onsa.
Generalísimo. = Ang ponóan nga labí sa obán nga manga ponóan sa mga soldados.
Generalizar. = Pagbántog, pagbaláod, pagsóguid sa cadaigánan sa bisan onsa.
Generante. = Ang magalíoat.
Generativo. = Ang may gahóm sa paglíoat.
Genérico. = Ang angay sa daghan nga mga calaínan.
Género. = Ang angay ug macasácop sa daghan nga mga táuo con botang. * Manggad.
Generosidad. = Pagcadato, pagcahamíli nga guican sa mga tigúlang, sa mga guinlioátan. * Pagcalólot. * Pagcabáscog sa cásing cásing, sa mga bohat nga macóli ug malisód.
Generoso. = Táuo nga hamíli, bilídhon, sa maáyong guinicánan. * Malólot, homalátag. * Bisan onsa nga mahál, maáyo labí sa isigcaíngon.
Genetliaca. = Quinaádman, tolohóan nga bacácon sa pagtágna sa palad sa mga táuo, tongód sa adlao ug sa horas nga guicatauóhan nila.
Genial. = Ang angay ug ang nahatongód sa gaui, sa cagaoían, sa batásan sa bisan cansa.
Genialidad. = Ang batásan nga angay sa gaoi nga quinaía sa tagsa ca táuo.
Genialmente. = Ingon sa angay sa gaoi sa tagsa ca táuo.
Geniazo. = Gaoi nga maísog.
Genio. = Gaui, cagaoían, batásan. * Ngalan nga guihátag sa canhíng tiempo sa mga dioatáhan sa usá ca dios dios nga magbobóhat sa ngatanán.
Genista. = Tanóm.
Genital. = Quinatáuo, boto, utin, laís.
Genitivo. = Ang arang maglíoat.
Gente. = Mga táuo. * Cadaghánan sa mga soldados. * Banay, pagcacaobánan.
Gentecilla. = Mga táuo nga obos, sa molomalágsot nga batásan.
Gentil. = Dioatáhan, táuo nga díli cristianos. * Táuo nga cosgon, angáyan, baihónan, sa maáyong pagcatindog. * Sologóon sa mga hari.
Gentileza. V. *Gallardía*. * Pagábi abi.
Gentilicio. = Ang nahatongód sa mga táuo ug sa manga Guinharían. * Ang nahatongód sa mga banay, sa mga lioat con calioátan.
Gentílico. = Ang nahatongód sa mga dioatáhan, sa mga táuo nga díli cristianos.
Gentilidad. = Relígion nga daótan ug bacácon sa manga dioatáhan. * Cadaghánan sa mga dioatáhan.
Gentilismo. = Idem.
Gentilizar. = Pagdioáta, pagnonót sa mga tolohóan nga bacácon, sa mga dioatáhan.
Gentilmente. = Sa pagcaángay, sa caangáyan. * Ingon sa batásan sa mga dioatáhan.
Gentío. = Pagcadághan, cadaghánan, catilíngban sa mga táuo.
Gentualla. = Mga táuo nga tacós pasipád-an, manga táuo nga labíng talamáyon.
Gentuza. = Idem.
Genuflexion. = Pagcalohód sa usá ca tohod.
Genuino. = Ogalíngon, caogalíngon. * Táuo nga díli coti cotíhan, sa mahóan nga boot.
Geografía. = Quinaádman nga magaásoy sa pagcabótang sa ngatanán nga yota sa calibótan.
Geográficamente. = Ingon sa nahamótang sa geografía.
Geográfico. = Ang nahatongód sa geografía, sa quinaádman nga nagaásoy sa pagcabótang sa mga longsod, &c., sa tibuoc nga calibútan.
Geógrafo. = Ang maálam sa geografía.
Geología. = Quinaádman sa magaásoy sa pagcabótang sa ngatanán nga motoróc ug magáma sa luyo ug sa luyo, sa bisan diin sa calibótan.
Geomancía. = Quinaádman nga bacácon, tolohóan nga daótan, nga guican sa pagcabótang sa mga binóhat nga hingcaplágan sa yota, sa mga barlis, &c., nga pagaboháton sa maong yota.
Geometría. = Quinaádman nga magaásoy sa cadagcóon ug sa mga socod sa ngatanán.
Geométricamente. = Ingon sa angay sa geometría.
Geométrico. = Ang nahatongód sa geometría, sa quinaádman nga igacaíla sa cadadagcóon ug sa socod sa ngatanán.
Geranio. = Tanóm, dagámi nga ingon sa dalópang.
Gerifalte ó Garifalco. = Langgam. * Lothang nga holohatáas sa diótay nga bohó. * Caoatán.
Gérmen. = Sinógdan, guinicánan sa bisan onsa. * Binhi.
Germinacion. = Pagcatoróc.
Germinar. = Toróc.
Gerundiada. = Polong nga talamáyon nga tacós pasipád-an.
Gestero. = Ang magaláin lain sa nauong, ang magcolíot.
Gesticulacion. = Pagcaláin sa nauong, pagcaculíot, pagcahímot.
Gesticular. = Pagláin sa nauong, pagculíot, paghímot, paguíng uing, pagosángab.
Gesto. = Nauong, baihon. * Culíot, uing uing, himot, osángab.

GI

Giganta. = Tanóm.
Gigante. = Táuo nga hatáas oyámot, labíng hatáas sa obán nga mga isigcatáuo nía. * Ang magalabáo sa obán sa cosóg, sa quinaádman, sa boot, &c.
Gigánteo. = Ang nahatongód sa mga gigante.
Gigantesco. = Idem.
Gigantez. = Pagcadagcó, pagcatáas nga guilabíhan oyámot.
Gigantilla. = Táuo táuo nga diótay sa gigante, nga may dagcóng olo.
Giganton. = Laráoan, táuo táuo nga dagcó, hatáas caáyo, nga ipagóa sa mga dola ug mga piesta sa mga longsod.
Gimnasio. = Lugar nga pagatón-an, sa cadaigánan, sa mga nagacaláin lain nga mga quinaádman.
Gimotear. V. *Gemir*.
Gimoteo. V. *Gemido*.
Ginebra. = Ilímnon, aguardiente nga guináma sa manga nagacaláin lain nga mga panácot. * Pagcagobót, pagcasámoc, pagcagobóc. * Banha, sabá, mga pagsinggít nga nagacabóloc boloc. * Capandáyan nga guigáma sa daghánan nga mga caboy, nga mabánha ug matonóg caáyo.
Gineta. = Mananáp nga maíngon sa iring.
Gingidio. = Tanóm, dagámi.
Girada. = Pagtóyoc sa mga táuo nga nanagsabáy sa tomóy lamang sa usá ca tiil.
Girándula. = Malíngin, bacolóng nga guilibótan sa mga bomba nga sinódlan sa pólvora, arón mobotó sa pagcaólos olos.
Girante. = Ang magatóyoc, ang magalibót.
Girar. = Toyoc, libót, licos. * Pagpadála sa manga papel, sa mga solat, sa bisan diin nga longsod ug sa bisan cansa, arón domáoat sa salapí nga nahamótang sa maong mga solat, ug arón magabáyad sa tobo nga hingtóngdan ingon sa batásan.

Digitized by Google

Girasol. = Tanóm ng̃a magatóyoc somála sa pagcatóyoc ug paglibót sa adlao.
Giratorio. V. *Girante.*
Giro. = Pagcatóyoc, pagcalibót. * V. *Girar*, desde *pagpadála.*
Gitanada. = Bohat con polong ng̃a ang̃ay sa mang̃a gitano. * Paglímbong, polong ng̃a iálam alam ug malalánğon, sa pagcóha ug pagdáng̃at sa guitóyo.
Gitanamente. = Sa mg̃a polong ng̃a ang̃ay sa mang̃a gitano, sa mg̃a polong ng̃a limbóng̃on, malalánğon.
Gitanear. = Pagpamólong sa mg̃a polong ng̃a lingbóng̃on ug malalánğon, sa pagdáng̃at sa guitóyo sa guipanghináot.
Gitanería. = Pagcaábi abi, pagálam alam ng̃a ondan, malalánğon ug malimbóng̃on ng̃a ang̃ay sa mang̃a gitano.
Gitano. = Lioat, calioátan, catilíngban sa mg̃a táuo ng̃a oaláy pinoyánan ng̃a malíg-on, ug ng̃a nanagsóroy soroy sila sa oaláy honóng sa mg̃a calongsóran: matud ng̃a guican sila sa mang̃a táuo ng̃a egipcios. * Ang maálam magcábig ug magcóha sa cabobót-on sa lain. * Ang maálam maglímbong, magólo olo.

GL

Gladiator. = Táuo ng̃a nagaáoay sa iang isigcatáuo, sa tiempo sa mg̃a romanos, hasta sa pagcamatáy sa iang contra.
Gladiol. = Espada ng̃a haíctin. * Tanóm.
Glándula. = Losay.
Glasé. = Panápton, hinábol sa igagáma ng̃a sináctan sa boláoan con sa salapí, ng̃a masínao ug matahóm caáyo.
Glasto. = Tanóm.
Glaucio. = Tanóm.
Glauco. = Quinháson, tooay.
Gleba. = Ang yota ng̃a tibúoc ng̃a guicále ug guisácoat sa daro.
Globo. = Malíng̃in. * Poyo poyo ng̃a dagcó sa papel con sa panápton, ng̃a pagapón-an sa asó con sa hang̃in ug ipalopád. * Malíng̃in sa cahoy, &c., ng̃a pagapintálan sa mg̃a bitóon, &c., ug guing̃álan ug globo celeste con lang̃itnon. * Malíng̃in maing̃on sa gniing̃on carón, ng̃a pagapintálan sa yota ug mg̃a dagat, sa mg̃a sobá, &c., ug guing̃álan ug globo terráqueo con sa calibótan.
Globoso. = Bisan onsa ng̃a malíngin.
Glóbulo. = Malíng̃in ng̃a diótay.
Globuloso. = Ang nahímo sa mg̃a malíng̃in ng̃a diótay.
Gloria. = Dong̃og ng̃a maáyo, sangyao. * Paghimáya sa Lang̃it, cabolahánan, paghimayáan, cabohóyan, caolgánan. * Calípay. * Cacóguing dagcó. * Pagcaámbong, pagcahamili, pagcahalángdon. * Pagcaníndot, pagcatahóm, pagcaáñag. * Panápton ng̃a manípis caáyo ug másihag.
Gloriarse. = Pagándac, pagparáyeg. * Paglípay, paghimáya.
Glorieta. = Lugar ng̃a guitagána sa mg̃a tanáman, sa mg̃a jardin, sa pagcáon ug sa paglíng̃ao lin̄gao: osáhay guiátpan sa mg̃a linálang cahoy ng̃a guicoyatótan sa mg̃a paras, sa mg̃a balágon, &c.
Glorificacion. = Pagcadáyeg, pagcaológ, pagcadáyao.
Glorificador. = Ang magadáyeg, ang magaológ, ang magadáyao, tigdáyeg, tigológ, tigdáyao. * Ang Dios ng̃a mohátag sa paghimáya sa Lang̃it.
Glorificante. = Idem.
Glorificar. = Dayeg, dayao, ológ. * Paghátag sa cabolabánan, sa paghimáya, sa caolgánan, sa cabohayan sa Lang̃it sa bisan cansa: ang̃ay lamang sa Dios.
Gloriosamente. = Sa paghimáya. * Sa maáyong dong̃og.
Glorioso. = Tacós sa maáyong dong̃og, tacós sa mg̃a pagdáyeg, sa mg̃a pagológ. * Ang mopóyo sa Lang̃it, ang boláhan. * Ang maandácon, ang guilabíhan sa paráyeg. * Mahimayáon.
Glosa. = Pagásoy sa bisan onsang polong ng̃a macóli ug malisód ng̃a pagasabóton. * Pagmátng̃on ng̃a ibótang sa mg̃a solat ug mg̃a cuenta, tong̃ód sa bisan onsang caculían nila.
Glosar. = Idem.
Glosario. = Diccionario, libro ng̃a sinolátan sa mg̃a pagásoy sa mg̃a polong ng̃a malisód pagatoquíbon.
Gloton. = Hing̃áon caáyo, olitan, hacógan, dalóan.
Glotonear. = Pagcáon sa masóbsob ug sa dagcóng caíbog.
Glotonería. = Idem.
Gluten. = Bisan onsa ng̃a mahágcot caáyo, ng̃a icatápot, igapílit sa bisan onsa, cola, ipilílit.
Glutinosidad. = Pagcahágcot, pagcapílit.
Glutinoso. V. *Gluten.*

GN

Gnómon. = Ang pothao ng̃a nagatórlo sa mg̃a horas sa horásan sa adlao.
Gnomónica. = Quinaárman ng̃a magaásoy sa pagbóhat sa mg̃a horásan sa adlao.

GO

Gobernacion. V. *Gobierno.*
Gobernador. = Magholópot, ponóan, magbobóot, magbolóot, maghohópot.
Gobernante. = Idem.
Gobernar. = Hopot, pagbóot.
Gobierno. = Pagcahópot, pagcabóot, pagcaalíma. * Opicio con cahímtang sa pagcamagbobóot, sa pagcaponóan. * Ang yota ng̃a hingsácpan sa gahóm ug sa pagbóot sa mg̃a ponóan. * Pag̃cadógay sa gahóm sa mg̃a ponóan.
Gobio. = Isda.
Goce. = Pagcaágom, pagcalípay.
Gocha. = Baboy ng̃a baye, anáyon.
Gocho. = Baboy ng̃a laqui.
Godeño. = Dato, salapían, arunáhan.
Gofo. = Boang boang, coliró, hong̃og. * Táuo ng̃a hamóbo.
Gola. = Totónlan, alaguían sa can-on ug sa ilímnon.
Goleta. = Sacayán sa doróha ca talároc ug may layág ng̃a guing̃álan ug cangreja.
Golfo. = Dagat sa talioála sa dohá ca yota. * Dagcóng dagat, lauod.
Golilla. = Dayan dayan ng̃a maítom ng̃a pagasapáoan sa panápton ng̃a mapotí ug masíhag, ng̃a guilibót sa liog sa mg̃a hocom sa mg̃a audiencia, sa mg̃a hocmánan ng̃a labí. * Ang hocom con ang táuo ng̃a nagabisti niána.
Golondrera. = Tapoc sa mg̃a soldados.
Golondrina. = Sayao. * Isda ng̃a mopoyó sa cahiládman sa dagat.
Golondrinera. = Tanóm, dagámi ng̃a guing̃álan ug golondrina.
Golondrino. = Sayao ng̃a laqui, táuo ng̃a tigsóroy soroy, ng̃a nagabolobáhin sa pinoyánan, ng̃a tiglálin caáyo. * Hobág ng̃a motoróc sa ilog.
Golondro. = Caíbog sa bisan onsa.

Digitized by Google

Golosamente. = Sa pagcaólit, sa caólit.
Golosina. = Calán-on ñga pagaolítan, matám-is, mñga bonñga, &c.
Golosinar. = Pagólit.
Golosinear. = Idem.
Goloso. = Olítan.
Golpe. = Pocpoc, toctoc, bacbac, pocsag, bonal, lambos, dacdac, pacáng, tampoc, hantoc, docol, hacdol, ogdang, balágsa, hagsa, lapdos. * Cadaghánan sa bisan onsa. * Casáquet, calisdánan, cayógot ñga ahat.
Golpeadero. = Lugar ñga pagabacbácan, pagabonálan, pagalambósan, &c.
Golpeador. = Ang nagabónal, nagabácbac, nagapócpoc, nagalámbos.
Golpear. V. *Golpe.*
Gollería. = Calán-on ñga mahál caáyo, pagcóti sa pagcáon. * Mñga calán-on ñga guilabíhan.
Gollero. = Caoatán ñga manñgáoat sa mñga catilíngban sa mñga táuo sa pagcahagóot nila.
Gollete. = Ang totónlan, dapit sa olo. * Liog ñga hatáas ug haíctin sa obán ñga mñga sorlánan, mñga boteya, mñga damajuana, &c. * Asintos sa mñga hábito sa mñga sologóon sa mñga caparían ñga guinñgálan ug donado.
Golloría. V. *Gollería.*
Goma. = Tagoc sa mñga cahoy ug mñga tanóm. * Hobág sa olo, sa totónlan, sa mñga bocton ug sa mñga paa.
Gomarra. = Manóc ñga baye.
Gomarrero. = Caoatán sa mñga manóc.
Gomarron. = Pisó sa mñga manóc.
Gomia. = Táuo ñga hinñgáon caáyo, ñga magalámoy sa mñga calán-on ñga guihátag canía sa madalí caáyo ug sa dagcóng caíbog. * Ang macahorót, ang macatibáoas sa bisan onsa. * Polong ñga igacahárloc sa mñga báta.
Gomosidad. = Ang anñgay sa tagoc ug sa bisan onsa ñga mahágcot, ñga mapílit.
Góndola. = Sacayán ñga pagagaóran.
Gonorrea. = Saquét ñga nahamótang sa pagágui sa masóbsob sa tobig tobig ñga maísog ug mahápdos caáyo sa alaguian sa ihi.
Gordiflon. = Ang matámboc caáyo apan sa mahómoc ñga onód.
Gordo. = Matámboc, sopang, sa dagcóng hosog, dagcó. * Bisan onsa ñga may daghan añga manteca con tamboc. * Ang dagcóan oyámot ug ñga nagalabí ug milabáo sa obán ñga isigcaínñgon. * Táuo ñga arunáhan, salapían. * Ang manteca, tamboc con sebo sa mñga mananáp.
Gordolobo. = Tanóm ñga italámbal.
Gordura. = Tamboc, pagcatámboc.
Gorjeador. = Ang nagalírog lirog sa tinñgog sa pagcanta.
Gorjear. = Paglírog lirog, pagláin lain sa tinñgog sa nagacanta. * Pagsógod sa pagtinñgog sa mñga báta.
Gorjeo. = Pagcalírog lirog, pagcaláin lain sa tinñgog.
Gorgojo. = Bocboc.
Gorgojoso. = Bisan onsa ñga guibócboc.
Gorgoritear. V. *Gorjear.*
Gorgoritos. V. *Gorjeo.*
Gorgorotada. = Ang tobig, vino, &c., ñga guinom sa usá ca pagtolón.
Gorgotero. = Táuo ñga magabalígya sa mñga tolotagídyot.
Gorguera. = Dayan dayan ñga ibótang sa liog ug ñga pagaboháton sa panápton ñga potíon ñga guicónot conot.
Gorguz. = Bangcao, salapáng, paná, odyong ñga isalibáy.
Gorigori. = Polong ñga pagagamíton sa mñga táuo arón panigíngnan nila ang pagcanta ñga minñgáuon tonñgód sa mñga minatáy.
Gorja. = Liog, totónlan.
Gorjal. = Bisti sa mñga saserdote ñga guilibót sa liog.
Gorra. = Bisti sa mñga táuo ñga itábon sa olo. * Calo calo sa mñga soldados.
Gorrero. = Ang magbobóhat sa mñga gorra. * Ang mahagógma mosóroy soroy sa mñga cabaláyan arón pacánon sia.
Gorrin ó gorrino. = Baboy ñga diótay ug bisan ñga dagcó na.
Gorrinera. = Alad, tangcal ñga pagabilanggóan, ñga pagahipósan sa mñga baboy.
Gorrion. = Langgam.
Gorrionera. = Lugar ñga dalángpan sa mñga táuo ñga daótan, sa manñgíl-ad ñga batásan.
Gorrista. = Ang mocáon sa masóbsob sa mñga baláy sa iang isigcatáuo, sa díli sia magbáyad.
Gorro. = Birrete, calo calo sa panápton ñga igatábon sa olo.
Gorron. V. *Gorrista.* * Bató ñga magáhi malinñgin ug mahínlo. * Táuo ñga daótan, sa manñgíl-ad ñga batásan, ñga mahagógma magpoyó ug magobán obán sa mñga babáyeng bigáon, maólag, honay.
Gorrona. = Babáyeng bigáon, daótan, maólag, honay.
Gorronal. = Lugar ñga ponó sa mñga batóng magáhi ug mahínlo.
Gorrullo. = Tapoc ñga malinñgin sa gapas, sa balahíbo sa carnero, &c.
Gota. = Tolo. * Saquét ñga nahamótang sa pagcahobág sa mñga loha loha sa mñga camót ug sa mñga tiil ñga maól-ol oyámot, gugtas, lugtas.
Goteado. = Ang guitolóan.
Gotear. = Pagtólo. * Paghátag sa bisan onsa, sa maghínay hinay sa inánam anam.
Gotera. = Tolo, pagtólo sa masóbsob sa bisan diin, pagágui sa atóp sa tobig sa olan.
Goteron. = Tolo ñga dagcóan caáyo.
Gotoso. = Táuo ñga mobáti sa saquét sa gota, sa gugtas, sa lugtas.
Gozar. = Agom. * Paglípay, paghimáya.
Gozne. = Looat, loat.
Gozo. = Calípay, himáya. * Siga ñga nahímo con masónog ang mñga cahoy ñga manípis ug mamalá caáyo. * Panñgadyéon, garay ñga maampóon ñga ibótang sa catapósan sa mñga novena.
Gozosamente. = Sa calípay, sa himáya, sa pagcalípay.
Gozoso. = Malipáyon, ang nalípay, ang nahimáya, ang guiábot sa maáyong boot.
Gozque. = Iróng diótay ñga maósig caáyo.

GR

Grabado. = Quinaádman ñga nagaásoy sa paglíloc ug sa pagbóhat sa mñga dagoay dagoay sa mñga cahoy, sa tombága, sa pothao, &c.
Grabador. = Ang táuo ñga magalíloc.
Grabadura. = Pagcalíloc.
Grabar. = Liloc.
Gracejo. = Pagcatístis sa pagpamólong.
Gracia. = Hatag nga guihátag sa Dios sa mñga táuo, arón panománon nila ang ilang mñga catongdánan, ug arón pagadanñgáton nila ang paghimáya sa Lanñgit. * Hatag ñga diósnon. * Pagcaánñgay sa baihon, sa dagoay, sa obán ñga mñga táuo. * Calóoy ñga guibóhat sa isigcatáuo sa oaláy pahanóngdan. * Pagcatístis sa pagpamólong. * Caanñgáyan sa pagbóhat

Digitized by Google

con sa pagpamólong. * Ang ñgálan sa tagsa tagsa ca táuo. * Pagcahigála, pagcaábian sa isigcatáuo.

Graciable. = Táuo ñga malóoy sa isigcatáuo ug maáyo ñga pagadángpan.

Graciola. = Tanóm, dagámi ñga mapáit ug italámbal.

Graciosamente. = Sa pagcaáñgay, sa pagcatístis. * Sa oaláy balus ug bayad.

Graciosidad. = Catahóm, catahóman, pagcahíngpit, pagcaníndot, pagcaáñag sa bisan onsa. * Pagcamahál. * Ang macalípay ug magapahimáya sa nagatán-ao.

Gracioso. = Táuo ñga matístis sa mña dula sa mña comedia. * Bisan onsa ñga maáyo, maníndot ug maáñag ñga macalípay ug macalípat sa magasolóng. * Ang masáyon malóoy sa isigcatáuo. * Calóoy, bisan onsa ñga pagaboháton sa puro calóoy. * Táuo ñga malipáyon sa iang solte, sa iang mña soguílon.

Grada. = Ang ang. * Lugar ñga pagaduáoan ug pagasoguilánan sa mña binócot sa mña convento, sa mña monja. * Tinócod ñga papán, tolónban ñga ibótang sa tiilan sa mña altal. * Cadaghánan sa mña ang ang ñga binóhat sa atobánñgan sa mña pultáhan, sa ganháan sa mña baláy sa mña dagcóng táuo. * Tinócod sa mña cahoy ñga pagasangláran sa mña sacayán sa pagbólit ug pagáyo caníla.

Gradado. = Ang may ang ang, ang guiáng ángñan.

Gradar. = Pagdátag, pagpanódlay sa yota sa human na ang pagdáro, sa capandáyan ñga guinñgálan ug sorlay.

Gradería. = Cadaghánan sa mña ang ang, ug labí pa sa mña ang ang sa pagsáca sa mña altal.

Gradilla. = Hagdan hagdan ñga diótay ñga madála sa luyo ug sa luyo. * Hormáhan sa pagbóhat sa mña ladriyos.

Gradiolo ó Gladiolo. = Tanóm, dagámi.

Grado. = Ang ang. * Pagcatáas con pagcaóbos sa opicio con cahímtang sa tagsa ca táuo. * Ang isip sa pagcacaobánan sa mña táuo ñga ipahanonñgód sa mña lioat ñga guican sa maóng apóhan. * Camatoódan ug donñgog ñga ihátag sa mña Universidad, sa mña escoláhan, sa mña táuo ñga quinaadmánon sila sa bisan onsa ñga quinaádman. * Ang usá sa toló ca gatús ug canóman ca bahin sa tagsa ca círculo con malínñgin. * Ang mña pagórden sa mña táuo ñga nanalsílbi sa Singbahán ñga guinñgálan ug menores.

Graduacion. = Ang pagbáhin sa bisan onsa sa manña grados.

Gradual. = Ang modagcó, ang motóbo sa mahínay hinay, sa anam anam.

Gradualmente. = Sa pagcahínay hinay.

Graduando. = Ang haróol pagaexamináhon sa bisan onsang quinaádman, sa Universidad.

Graduar. = Paghátag sa tagsa ca botang sa caogalíñgon ñga hingtóngdan.

Gráfila. = Ang barlis ñga nagalibót sa daplin sa salapí, sa pisos, sa sicápat, &c.

Graja. = Ooác ñga baye.

Grajea. = Mña matám-is ñga diótay ug ñga nagacaláin lain ug dagoay ug sa mña color.

Grajo. = Ooác.

Grama. = Tanóm, dagámi ñga italámbal, balíli.

Gramática. = Quinaádman sa pagpamólong ug pagsólat ug maáyo, inñgon sa anñgay. * Pagestudio sa pinamólong ñga linatín.

Gramatical. = Ang nahatonñgód sa gramática.

Gramaticalmente. = Maínñgon sa anñgay sa mña tolomán-on sa gramática.

Gramático. = Ang nagaestudio ug nagatóon sa gramática.

Gramaticon. = Ang magapacaálam sa gramática, ang nagaestudio sa gramática lamang.

Gran. = Dagcó, dagcóan. * Ang nagaóna, ang molabí, ang molabáo sa bisan onsa.

Grana. = Tiempo, túig ñga igaonód sa mña oháy sa trigo, sa humáy, &c. * Panápton ñga mapolá caáyo.

Granada. = Ang bonña sa cahoy ñga guinñgálan ug granado. * V. *Bomba*, desde *malínñgin*.

Granadera. = Ang poyo poyo, ang pontél ñga panit ñga guidála sa mña soldados, ñga pagasódlan nila sa mña granada ñga isalibáy sa camót.

Granadero. = Soldado ñga guipíli tonñgód sa iang pagcaáñgay sa laoas ug sa iang pagcatáas.

Granadilla. = Bolac sa tanóm ñga guinñgálan ug pasionaria.

Granadillo. = Cahoy sa América.

Granado. = Cahoy ñga magabónña sa granadas. * Mahál, hamíli, bilídhon. * Piníli. * Catinñgaláhan, hibólnñgan. * Ondan, ang may onód.

Granar. = Pagonód sa mña liso sa mña oháy sa trigo, sa homáy, &c.

Granate. = Bató ñga mapolá ñga díli mahál caáyo.

Granazon. = Pagcaonód sa mña liso sa mña oháy.

Grande. = Dagcó, dagcóay, dagcóan.

Grandemente. = Sa pagcaáyo, sa pagcahíngpit, maáyo caáyo, sa toman oyámot.

Grandeza. = Pagcadagcó, cadagcóon. * Gahóm. * Pagcahalángdon, pagcahamíli, pagcabilídhon. * Catilíngban, cadaghánan sa mña dagcóng táuo sa manña Guinharían.

Grandilocuencia. = Pagpamólong sa mña piníling polong.

Grandilocuo. = Ang mamólong sa mña piníling polong.

Grandillon. = Ang guilabíhan sa pagcadagcó.

Grandiosamente. = Sa pagcadináto, sa pagcabántog caáyo.

Grandiosidad. = Pagcabántog, pagcamahál.

Grandioso. = Dagcó, bantog, mahál.

Grandor. = Cadagcóon, pagcadagcó sa bisan onsa.

Graneado. = Ang nalobó, ang nagáma sa lonlon ñga liso.

Granear. = Pagsáb-oag sa mña liso.

Granel (á). = Homáy, trigo, maís, &c., ñga tinápoc ug linobó.

Granero. = Tangcal, pensa, lugar ñga pagatipígan ug pagahipósan sa trigo, homáy, &c. * Provincia, longsod, con yota ñga guidaghánan sa trigo, humáy, &c.

Granillo. = Polós, caposlánan sa bisan onsa ñga pagagamíton.

Granito. = Bató ñga maáyo sa pagbóhat sa manña baláy, mña cota, mña Singbahán, &c. * Ang itlog sa olód ñga magagáma sa igagáma.

Granizada. = Pagcadághan sa olan ñga tibúoc sa mña tolo ñga dagcó ug malínñgin.

Granizar. = Pagólan sa mña tolo ñga dagcó, tibúoc ug malínñgin. * Pagbalíbag, pagsalibáy sa bisan onsa sa mabáscog ug sa macósog.

Granizo. = Olan ñga tibúoc sa mña tolong dagcó ug malínñgin.

Granja. = Baol, cabalánan ñga guilibótan sa cota con sa pared, ñga guibotánñgan sa solód sa mña baláy ñga pagapóyan sa mña mamomóo.

Granjear. = Pagpatóbo, pagdagcó sa puhónan, pagbóhat ug maáyong cacógui sa mña hayópan. * Pagcóha sa cabobót-on, sa pagcapalángga, sa pagcahigála sa isigcatáuo.

Granjeo. = Pagcatóbo, pagcadógang sa pohónan.

Granjería. = Polós, caposlánan sa mña bonña sa mña cabalánan, sa mña hayópan ug sa bisan onsa.

Granjero. = Ang magbalántay sa granja.

Grano. = Liso, losoc, lugás. * Binhi sa humáy, &c. * Bisan onsa ñga diótay, magamáy, malínñgin con

Digitized by Google

molomalíngin. * Hobág ng̃a motoróc sa laoas sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp.

Granoso. = Ang guilibótan sa mg̃a liso liso, sa mg̃a hobág hobág.

Granuja. = Ang mg̃a ubas, ang mg̃a paras ng̃a linobó, ng̃a nabólag sa bolig, sa botay. * Ang liso sa solód sa mg̃a ubas ug sa obán ng̃a mg̃a bong̃a, ng̃a mao ang binhi.

Granujado. V. *Granoso.*

Granujiento. = Idem.

Granujo. = Hobág.

Granza. = Binlod, tictic.

Granzones. = Tahóp.

Granzoso. = Ang may daghan binlod, daghan tictic.

Grao. = Baybáyon ng̃a pondóhan, laoígan ug maáyo ng̃a pagacaoásan.

Grapa. = Pothao, tombága, salapí, &c., ng̃a holohalagpád ug manípis, ng̃a mahalánsang sa isicadáplin sa pagpalíg-on sa bisan onsa ng̃a nalíqui, nabóoac, nalótac.

Grasa. = Manteca, tamboc, sebo. * Bolíng sa mg̃a bisti.

Grasiento. = Ang ponó, ang guidíhog, ang guihílog sa manteca, sa tamboc. * Ang bolíng̃on caáyo.

Grasera. = Sorlánan sa manteca, sa tamboc.

Grasilla. = Binócboc sa tagoc ng̃a ibó-bo sa papel ng̃a pagasolátan. * Tagoc ng̃a mahomót ug masíhag ng̃a matólo sa cahoy ng̃a guing̃álan ug enebro, ng̃a maáyo sa pagpasínao sa mg̃a casangcápan sa cahoy, mg̃a siya, mg̃a lamesa, &c

Graso. V. *Grasiento.*

Grata. = Capandáyan ng̃a pagagamíton sa mg̃a panday sa paghínis sa bisan onsa ng̃a guitapótan nila sa boláoan, ng̃a guibulaoánan nila.

Gratamente. = Sa calípay, sa maáyong boot, sa paghimóot.

Gratar. = Pagpólog, paglórag, paghátag sa color sa mg̃a hias ng̃a boláoan, pagpasínao sa mg̃a hias ng̃a boláoan, con sa salapí ng̃a guibolaoánan.

Gratificacion. = Balos, gala, gasa.

Gratificar. = Pagbálos. * Paggása, paggála. * Pagóyon, pag̃ang̃ay sa cabobót-on, sa pagbóot sa lain.

Gratil. = Daplin sa layág ng̃a modápat sa verga. * Catáson, cahitáson sa verga ng̃a pagatapótan ug ug pagatacgósan sa layág.

Gratis. = Polong ng̃a linatín sa lonlon ng̃a calóoy.

Gratisdato. = Ang guihátag sa lonlon ng̃a calóoy, sa oaláy pahanóngdan.

Gratitud. = Pagcatamód sa mg̃a calóoy.

Grato. = Malalím, ang may lamí ng̃a maáyo. * Ang guihigógma, ang guipalángga.

Gratuitamente. V. *Gratis.*

Gratuito. V. *Gratisdato.*

Gratulacion. = Pagcalípay.

Gratular. = Paglípay, pagpaquíta sa calípay tong̃ód sa maáyong palad sa isigcatáuo.

Gratulario. = Polong ug solat ng̃a icapadayág sa calípay sa bisan cansa tong̃ód sa maáyong palad sa isigcatáuo.

Gravámen. = Catongdánan sa pagbáyad con sa pagbóhat sa bisan onsa.

Gravar. = Pagbótang sa bisan onsa ng̃a catongdánan. * Pagsámoc.

Grave. = Ang mabóg-at. * Dagcóan caáyo, sa dagcóng hingtóngdan. * Malígdong, maámbong. * Macóli, malisód. * Samoc, casamócan. * Ting̃og, tonóg ng̃a dagcó.

Gravedad. = Pagcabóg-at sa bisan onsa. * Pagcalígdong, pagcaámbong. * Pagcadagcó, pagcalabí, pagcalabáo, pag̃cacápin.

Gravitacion. = Pagcabóg-at.

Gravitar. = Pagbóg-at.

Gravoso. = Ang macasámoc, ang macaólang, ang macaalíng̃ása. * Ang díli maántos.

Graznar. = Iac, iyac, iyágac, iágac, oloc, doloy, pagtíng̃og sa mg̃a langgam.

Graznido. = Pagíac, pagíyac, pagiyágac, pagdóloy, pagtíng̃og sa obán ng̃a mg̃a langgam. * Pagcanta ng̃a díli ang̃ay.

Greda. = Yota ng̃a molomapotí ug mahágcot, ng̃a maáyo sa pagbónal sa mg̃a panápton ng̃a mabága. * Anápog.

Gredal. = Yota ng̃a may greda, yota ng̃a guidaghánan sa greda.

Gredoso. = Ang nahatong̃ód ug maíng̃on sa greda, sa anápog.

Gregal. = Ang moobán guihápon sa mg̃a isigcaíng̃on. * Mg̃a hayópan ng̃a nanagpanón.

Greguería. = Pagcabóloc sa mg̃a pag sínggit ng̃a dong̃an, ng̃a díli maásoy caáyo.

Gregüescos. = Salooál.

Gremio. = Catilíngban sa mg̃a táuo sa usá ca opicio con cahímtang, ng̃a pagahóptan sa mg̃a hingtóngdan ng̃a ponóan.

Greña. = Ang bohóc ng̃a napágpag, napálpag, nagobót, ng̃a díli maáyo ang pagcasórlay. * Bisan onsa ng̃a nagobót caáyo.

Gresca. = Banha, sabá, pagáoay.

Grey. = Panón sa mg̃a hayópan, sa mg̃a canding, mg̃a carnero, &c. * Catilíngban sa mg̃a binónyagan sa ilálom sa gahóm sa mg̃a ponóan sa santa Iglesia.

Grieta. = Liqui, lotac.

Grietado. = Ang nalótac, ang nalíqui.

Grietoso. = Ang ponó sa mg̃a lotac, mg̃a liqui.

Grifo. V. *Greña.*

Grifon. = Pinótol ng̃a tombága ng̃a malíng̃in ug may iang caogalíng̃on ng̃a yaoe, ng̃a alaguían sa vino, sa tobig, &c., sa mg̃a sorlánan.

Grigallo. = Langgam.

Grilla. = Grillo ng̃a baye, bohagá ng̃a baye.

Grillar. = Pagsalíngsing sa trigo, sa homáy, sa seboyas, &c.

Grillera. = Ang bohó ug ang haloa ng̃a pinoyánan sa mg̃a bohagá.

Grillero. = Ang magabótang ug magatángtang sa mg̃a sepiyo, sa mg̃a singsing ng̃a pothao ng̃a guitáod sa mg̃a tiil sa mg̃a saláan ng̃a dagcó.

Grillete. = Singsing ng̃a pothao ng̃a pagasoólan sa tiil sa mg̃a saláan.

Grillo. = Bohagá ng̃a laqui. * Guitib sa bisan onsa ng̃a guipógas sa pagsógod na sa pagtoróc, sepiyo ng̃a puthao sa mg̃a saláan.

Grima. = Casocó, capong̃ót. * Calísang, cacógmat, cahárloc.

Grímpola. = Casi casi. * Bandela ng̃a hatáas ug haíctin ng̃a itáod, sa mg̃a tomóy sa mg̃a sacayán.

Griñon. = Panápton ng̃a guitábon sa olo ug sa nauong sa mg̃a binócot, sa mg̃a monja.

Gris. = Color ng̃a sacót sa mapotí ug sa maítom. * Tognao, catógnao.

Grita. = Mg̃a pagsínggit ng̃a nagacabóloc boloc, mg̃a masíncang polong. * Pagcatóoao pagcapóoao, pagcatiábao pagcasiyágit.

Gritar. = Singgit, tooao, pooao, tiábao, hogyao, solíáo, ioic, gasod, insay, iac, iyac, colágo, baóhag, antíao.

Grito. = Idem.

Griton. = Ang magasínggit, ang magatiábao, magatóoao, &c.

Grofa. = Babáye ng̃a bigáon.

Gromo. = Orlot sa mg̃a cahoy, salingsíng̃an.

Digitized by Google

Gropos = Panápton, hilo, igagáma ng̃a ibótang sa mg̃a tinteróban.
Grosca. = Saoa, bitin ng̃a malála caáyo.
Grosellero. = Cahoy ng̃a diótay.
Groseramente. = Sa pagcaoaláy pagtáhod, ug catahá, sa pagcacólang sa maáyong pagtódlo.
Grosería. = Pagcaoaláy catahá ug pagtáhod.
Grosero. = Mabága, bastos. * Táuo ng̃a oalá torlóan ug maáyo, ng̃a colang sa pagtáhod ug catahá. * Borong, boquírnon, ihaláson loog.
Grosor. = Cabalágon, guibágon sa bisan onsa.
Grosura. = Pagcatámboc sa manteca, sa baboy, sa sebo, &c.
Gruero. = Langgam ng̃a manágit.
Gruesa. = Ang isip sa napólo ng dohá ca tinagpólo ug dohá, sa bisan onsa, napolo ug dohá ca docenas.
Grueso. = Dagcó, matámboc, sopang, sa dagcóng hosog. * Húna húna ng̃a cabós, hamóbo. * Ang labíng dagcó ug malig-on sa bisan onsa.
Gruir. = Pagtíng̃og sa mg̃a talábon, sa mg̃a doong.
Grulla. = Doong, talábon.
Grullada. = Cadaghánan sa mg̃a opiciales sa justicia ng̃a magaobán obán sa mg̃a alcalde, sa mg̃a gobernadorcillo, sa pagsóroy soroy nila sa longsod,
Grullo. = Alguasil, mananácop.
Grumete. = Crumete, gomaláod, gomalayóng, táuo ng̃a magasilbi sa mg̃a sacayán.
Grumo. = Ang tobig, dogó, vino, &c., ng̃a natibúoc. * Bisan onsa ng̃a natápoc, midóol úg nahagóot maíng̃on ng̃a ang mg̃a ubas sa bolíg, &c. * Ang mg̃a odlot ug mg̃a salingsíng̃an sa mg̃a cahoy ug sa mg̃a tanóm.
Gruñente. = Baboy.
Gruñido. = Pagioic, pagtíng̃og sa baboy.
Gruñidor. = Ang nagaioic. * Pagbagólbol, pagbagótbot. * Ang mang̃áoat sa mg̃a baboy.
Gruñir. = Ioic. * Bogóbol, bagótbot.
Grupa. = Bangcúang, quinabangcuáng̃an, ang laoas sa cabayo nayon sa mg̃a payod.
Grupada. = Onos ng̃a dagcó sa olan ug hang̃in ng̃a mabáscog.
Grupo. = Tapoc sa bisan onsa, sa mg̃a táuo, sa mg̃a mananáp, sa mg̃a bató, &c.
Gruta. = Lang̃ob, bohó sa ilálom sa yota.

GU

Guacamayo. = Langgam sa América, maíng̃on ing̃ou sa loro, papagayo.
Guacia. = Cahoy ng̃a guing̃álan opód ug acacia, ug ang tagoc nia.
Guachapear. = Pagbónal sa mg̃a tiil sa tobig ng̃a nadánao. * Pagtonóg sa bisan onsa sa pothao, sa tombága, &c., ng̃a guicaloágan sa mg̃a langsang ng̃a guilángsang.
Guachapeli. = Cohoy sa Guayaquil ng̃a magáhi caáyo.
Guadaña. = Songdan ng̃a hatáas, dagcó, halagpád ug balicó. * Galab, sanggot.
Guadañero. = Ang nagagálab sa dagámi sa guadaña.
Guadapero. = Táuo, tanod ng̃a nagahátod sa can-on sa mg̃a táuo ng̃a nang̃álab sa trigo, sa homáy, &c.
Guadarnés. = Lugar ng̃a pagatipígan ug pagabotáng̃an sa mg̃a siya ug obán pang mg̃a casangcápan sa mg̃a cabayo, ug ang táuo ng̃a magabántay niána.
Guadramaña. = Bacac, limbong.
Guardúa. = Cauáyan sa Perú ng̃a ponó sa tobig dapit sa solód.
Gualda. = Tanóm, dagámi.
Gualdrapa. = Panápton ng̃a guitábon sa mg̃a payod sa mg̃a cabayo. * Tinábas ng̃a nabítay sa bisti sa mg̃a táuo.
Gualdrapazo. = Paghámpac sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán sa mg̃a talároc sa tiempo sa linao.
Gualdrapear. = Pagbótang sa bisan onsa ng̃a mg̃a botang sa pagcasinohí, ang olo sa usá dapit sa tiilan sa usá.
Gualdrapero. = Ang guibistíhan sa mg̃a noog.
Guanaco. = Mananáp dagcó pa sa cabayo, sa América.
Guano. = Tanóm, dagámi sa América. * Iti sa usá ca calaínan sa mg̃a langgam, ng̃a macúha sa mg̃a polo ng̃a guing̃ánlan ug Chinchas.
Guantada. = Sagpá, tagpá, sombag.
Guante. = Bisti sa mg̃a camót sa tiempo sa tognao, sa panápton con sa panit, ng̃a guibotáng̃an sa mg̃a solódlan ng̃a hingtóngdan sa mg̃a todlo. * Camót.
Guantería. = Lugar. baláy ng̃a pagabohátan ug pagabaligyáan sa mg̃a guante.
Guantero. = Ang magabóhat ug magabalígya sa mg̃a guante.
Guañin. = Boláoan ng̃a obos, sa diótay ng̃a bili.
Guapear. = Pagpaquíta sa caísog, sa dagcóng cásing cásing, sa mg̃a cahigayónan, sa mg̃a calisdánan. * Pagándac. * Pagparáyeg sa mg̃a bisti.
Guapeza. = Caísog, gahóm sa cásing cásing sa mg̃a calisdánan. * Paráyeg sa pagbisti.
Guapo. = Cásing casíng̃an, maísog, ang oaláy cahárloc ug catáhap sa mg̃a cadáot, sa mg̃a calisdánan. * Parayégon, ang̃áyan sa mg̃a bisti. * Ang mahagúgma ug magaáli ali, ang magamorál sa mg̃a babáye.
Guapote. = Táuo ng̃a maáyo, sa mahósay ng̃a boot. sa maáyong gaoi, cagaoían.
Guarda. = Bantay. * Pagcalában, pagcatábang, pagpadáng̃op. * Pagcatóman sa batásan, sa catongdánan. * Ang binócot ng̃a nagaobán obán sa pagbántay ug pagátang sa mg̃a laláqui ng̃a manolód sila sa mg̃a convento sa mg̃a monja.
Guardabosque. = Magbalántay, bantay sa mg̃a solóp.
Guardacabras. = Baquero, bantay sa mg̃a canding.
Guardacanton. = Holohalígueing hamóbo sa cota ng̃a ipadápat sa mg̃a esquina, arón díli madáot sa mg̃a rueda sa mg̃a coche, sa mg̃a caro, mg̃a galíng̃an, sa pagdalágan, pagtóyoc ug paglíso nila.
Guardacartuchos. = Cajon cajon ng̃a pagasódlan sa mg̃a cartucho ng̃a ponó sa pólvora.
Guardacostas. = Ang sacayán ng̃a nagaláoang laoang, nagasoróy soróy sa mg̃a dagat ng̃a hingtóngdan sa mg̃a pondóhan, arón díli magtomód ang mg̃a sacayán ng̃a caáoay ug ng̃a nagalólan sa mg̃a manggad, &c., ng̃a guinadilí sa hari.
Guardadamas. = Táuo ng̃a may opicio sa mg̃a baláy sa mg̃a hari sa pagobán obán ng̃a haróol sa coche ng̃a sináquian sa mg̃a dama, sa mg̃a babáye ng̃a hamíli, ng̃a mg̃a sologóon sa asáoa sa hari, arón díli pagasoltíhan ug pagacagoláan sa bisan cansa. * Táuo ng̃a magahípos ug magahósay sa mg̃a casangcápan sa solód sa asáoa sa hari con sa haring babáye, sa human na ang mg̃a piesta.
Guardadamente. = Sa pagcatinágo, sa pagcacógui, sa dagcóng pagcabántay.
Guardador. = Ang magabántay, ang magatípig, bomalántay, magbalántay, mabantáyon, ang magahípos. * Ang macógi. * Mitinomámon, ang magatóman sa bisan onsa. * Ang hicúoan, ang daginótan.
Guardajoyas. = Ang magabántay ug magahípos sa mg̃a hias sa mg̃a baláy sa mg̃a hari, ug ang lugar ng̃a pagatipígan niána.
Guardalado. = Sandígan ng̃a ibótang sa luyo ug sa luyo sa mg̃a tuláy arón díli mahólog ang muágui.

Digitized by Google

Guardamangier. = Pensa, lugar ñga pagabotánñgan ug pagatipígan sa mña calán-on sa mña baláy sa mña hari, ug ang táuo ñga magabántay niána.
Guardamanó. = Dayan dayan ñga guibótang sa polóan sa mña espada ñga macasalípod sa camót, ug macaságang sa mña pagtágbas.
Guardapolvo. = Panápton, papán, &c., ñga icatábon sa bisan onsa, arón díli hológan sa agbon, sa hogao.
Guardar. = Bantay, tipig, ayo. * Himáto, toman. * Hicao, daguinot. * Sagang, licay. * Tagána, tagám, tahap.
Guardario. = Langgam.
Guardaropa. = Lugar ñga pagatipígan ug pagahipósan sa mña bisti, sa mña panápton sa mña baláy sa mña hari, ug ang táuo ñga magabántay ug magatípig sa mña bisti.
Guardatimones. = Ang mña lothang ñga itáod sa mña talambóan sa mña olín sa mña sacayán, sa luyo ug sa luyo sa bansálan, sa timon.
Guardería. = Pagcabántay.
Guardia. = Bantay. * Cadaghánan sa mña soldados con sa mña táuo ñga nonagbántay sa bisan cansa ug sa bisan onsa.
Guardian. = Ang nagabántay, magatípig ug magahópot sa bisan onsa. * Ang ponóan sa mña convento sa caparían ni S. Francisco.
Guardilla. = Pinoyánan, solód ñga catapósan sa mña baláy ñga nayon sa atóp.
Guardin. = Pisi ñga igabítay ug igapogóng sa mña tacop sa mña pultahán sa mña lothang sa mña sacayán. * Ang pisi ñga icapogóng sa timon.
Guardoso. = Ang magabántay sa iang caogalíñgon ñga pohónan, sa iang mña casangcápan, &c. * Táuo ñga hicáoan, daguinótan.
Guarecer. = Paglában, pagtábang, pagsságang, pagpadánñgop. * Pagpalíg-on, pagbántay, pagalíma, paghópot ug maáyo sa bisan onsa, arón madógay.
Guarida. = Lugar ñga pagadángpan sa mña manaráp, sa mña caoatán, &c. * Lugar ñga pagaadtóan sa bisan cansa, sa masóbsob. * Dalángpan.
Guarin. = Bactin ñga oláhi, catapúsan sa usá ca pagánac sa anáyon.
Guarismo. = Tagsa ca número.
Guarnecer. = Pagdáyan dáyan sa mña bisti ug sa bisan onsa. * Paglobóng sa manña batóng mahál sa boláoan, sa salapí, &c. * Pagtáod sa mña pothao con tombága ñga ibótang sa polóan sa mña espada, ñga salípdan ug pagatagóan sa camót. * Pagbótang sa tapoc sa mña soldados ñga tinórlo sa ilang ponóan, sa pagbántay sa bisan onsang lugar. * Pagtáod sa mña casangcápan sa mña cabayo, &c., sa pagbótar sa mña coche.
Guarnicion. = Dayan dayan ñga itápot sa mña bisti, mña tabil, &c. * Bohó sa boláoan, sa salapí, &c., ñga pagaanñgáyan ug pagalóbnñgan sa mña motia, mña batóng mahál, &c. * Mña pothao con tombága ñga ibótang sa polóan sa mña espada ñga tagóan ug salípdan sa camót. * Mña soldados ñga tinórlo sa pagbántay sa bisan onsang lugala. * Mña corea, &c., ñga itáod sa cabayo, &c., sa paggóyod ug pagbótar sa mña coche.
Guarnicionero. = Ang magabóhat, magbóhat sa mña guarnicion.
Guarniel. = Poyo poyo sa panit ñga solórlan sa papel, sa salapí, &c.
Guarra. = Baboy ñga baye.
Guarro. = Baboy ñga laqui.
Guaya. = Pagcabáchó, pagcaagólo.
Guayaba. = Bayábas.
Guayabo. = Cahoy ñga mobonña sa bayábas.
Guayacan. = Cahoy.
Guayaco. = Cahoy ñga matágoc caáyo ug italámbal.
Gubernativamente. = Sa pagbóot, sa paghócom, sa pagsentencia sa mña ponóan, sa díli pagatágdan ang mña tolománon sa batásan, sa mña leyes.
Gubernativo. = Ang nahatonñgód sa paghópot ug pagbóot sa mña ponóan, sa mña hocom.
Gubia. = Locob.
Guedeja. = Mña tapoc tapoc sa bohóc. * Ang mña balahíbo sa leon, sa iang liog.
Guerra. = Aoay, pagpanñgóbat, paglális, pagsócol. * Pagcabátoc.
Gerreador. = Ang magaáoay, ang mogóbat.
Gerreante. = Idem.
Gerrear. = Pagáoay, pagpanñgóbat, paglális, pagsócol. * Pagbátoc.
Guerrero. V. *Guerreador.*
Guerrilla. = Tapoc sa mña soldados ñga magaóna silá sa paglacát, sa pagpanñgíta sa caáoay ug sa pagpanñgóbat.
Guia. = Magoóna, mando, magtotórlo, panogót. * Ogbos sa mña cahoy ug manña tanóm.
Guiador. = Idem hasta *ogbos.*
Guiar. = Ona, mando, torlo.
Guija. = Batóng diótay ug mahínlo.
Guijarral. = Lugar ñga guidaghánan sa mña batóng magáhi ug mahínlo.
Guijarrazo. = Pagbonó sa bató.
Guijarreño. V. *Guijarral.*
Guijarro. = Batóng magáhi ug mahínlo, bantíling, lagit, lag-it.
Guijarroso. V. *Guijarral.*
Guijeño. = Idem. * Magahí, matíga.
Guijo. = Cadaghánan sa mña batóng magámay ug magáhi, ñga icatámbac ug icaáyo sa mña cadalánan.
Guijoso. = Lugar ñga guidaghánan sa mña bató ñga magamáy ug diótay.
Guileña. = Tanóm.
Guilla. = Panúig ñga guidaghánan sa homáy, sa maís, &c.
Guillame. = Sepiyo ñga haictin ñga pagagamíton sa mña panday sa cahoy con may quinahánglan.
Guillote. = Ang tagía sa mña baol. * Tapólan, táuo ñga díli macógui. * Táuo ñga masáyon pagalimbónñgan ug pagaólo olóhon.
Guillotina. = Capandáyan ñga pagagamíton sa Francia sa pagpónggot, sa pagpótol sa olo sa mña saláan.
Guillotinar. = Pagpatáy sa mña táuo, sa pagpótol caníla so olo.
Guinchar. = Pagtólpoc, pagsóntoc.
Guincho. = Capandáyan sa pagsóntoc, sa pagtólpoc.
Guinda. = Bonña sa España maíñgon sa dagoay sa longboy, malalím caáyo. * Pagcatáas sa mña talároc sa mña sacayán.
Guindaleta. = Pisi sa pagcabága sa usá ca todlo. * Holohalígue ñga pagabitáyan sa tinbánñgan sa mña panday sa salapí.
Guindaleza. = Pisi ñga dageó ug hatáas ñga pagamíton sa mña sacayán.
Guindamarina. = Timáan sa pagcahigála ñga nanagsighátag sa mña sacayán ñga nagacasógat sa dagat, sa pagpaóbus nila ug diriót sa ilang mña bandela.
Guindar. = Pagbótang, pagtáod sa itáas sa bisan onsa.
Guindilla. = Sile ñga mahálang caáyo, quilícot.
Guindillo. = Tanóm sa mña jardines.
Guindo. = Cahoy ñga mobónña sa mña guinda.
Guiñada. = Pagcaquiló quiló, pagcalíray, pagcaquírhat.
Guiñador. = Ang nagaquiló quiló, ang nagaquídhat.
Guiñapo. = Panápton ñga noog. * Táuo sa malágsot ñga bisti, ñga guibistíhan sa mña noog.

Digitized by Google

Guiñar. = Quiló, quidhat. * Paglíoag lioag, pagatóbang sa dolong sa mg̃a sacayán sa loyo ug sa loyo.
Guiñarol. = Ang guiquiló quilóan, ang guiquirhátan.
Guiño. V. *Guiñada.*
Guiñon. = Idem.
Guion. = Ang crus ng̃a moóna sa mg̃a caparían, con magaprocesion sila, cay ilang hingtóngdan ng̃a timáan. * Ang bandera ng̃a liníquit ng̃a ipaóna sa mg̃a procesion. * Ang barlis, ng̃a diótay ng̃a ibótang sa catapósan sa dalan sa mg̃a solat, con díli ogáling mahorót ang tibúoc ng̃a polong.
Guirigay. = Pinamólong ng̃a nabóloc, ng̃a malisód caáyo sabóton.
Guirnalda. = Porong porong.
Guisado. = Gninisál, linása, tinóla.
Guisandero. = Ang magaguisál, ang magalóto sa mg̃a sod-an.
Guisante. = Balátong ng̃a diot diot sa garbanso.
Guisar. = Pagguisál, paglása, pagtóla, paglóto sa mg̃a sod-an. * Pagáyo, pagsóhay, paghósay sa bisan onsa.
Guiso. V. *Guisado.*
Guisote. = Guinisál ng̃a díli maáyo, ng̃a colang sa lalím ug lamí.
Guita. = Pisi, lobid ng̃a magamáy.
Guitarra. = Guitarra, sesta.
Guitarrero. = Ang magabóhat, magaáyo ug magabalíg-ya sa mg̃a sesta.
Guitarrilla. = Sestang diótay.
Guitarrillo. = Idem.
Guitarron. = Sestang dagcó. * Táuo ng̃a malalángon, tampalásan.
Guiton. = Táuo ng̃a tapólan, ng̃a naánad sa pagsóroy soroy sa mg̃a calongsódan sa pagquiglímos, sa díli boot magcógui sa pagbóhat.
Guitonear. = Pagsóroy soroy, pagtápol, paglícay sa pagbóhat.
Guitonería. = Pagcasóroy soroy, pagcatápol.
Gula. = Pagcaólit, pagcáon ug pagínom labí sa casaráng̃an.
Guloso. = Ang mucáon ug moínom labí sa casaráng̃an.
Gulleria. V. *Gollería.*
Gulloría. = Langgam ng̃a diótay. * V. *Gollería.*
Gúmena. = Pisi ng̃a dagcó sa pagsácoat sa mg̃a sinípit ug sa bisan onsa ng̃a mabóg-at, sa mg̃a sacayán.
Gumía. = Hing̃aníban, puñal, baladao.
Gurrufero. = Cabayo ng̃a malágsot ug sa daótan ng̃a batásan.
Gurrumina. = Pagpaságad ng̃a guilabíhan. * Paghátag sa gusto sa pagcalácad na sa hingtóngdan ng̃a asáoa.
Gurrumino. = Ang bana ng̃a magapapaságad sa iang asáoa, ng̃a magapaquíta canía sa guilabíhan ug sa díli tacós ng̃a pagpalángga.
Gurullada. = Tapoc sa mg̃a táuo ng̃a nanagobán obán sa paglacát.
Gurullo. = Ogdo sa bisan onsa.
Gurupa. V. *Grupa.*
Gurvio. V. *Corvo.*
Gusanear. = Quibot quibot, quipot quipot.
Gusanera. = Samad ug bisan onsa ng̃a guiódlan. * Cailíbgon ng̃a labí macasámoc sa húna húna.
Gusaniento. = Ang may olod, ang guiórlan.
Gusano. = Olod. * Táuo ng̃a obos.
Gusarapiento. V. *Gusaniento.*
Gusarapo. = Mg̃a olod, mg̃a mananáp ng̃a magamáy, ng̃a nagacaláin lain ug dagoay, ng̃a motóbo sa tobig ug sa mg̃a lugar ng̃a mabasá basá. * Oaya oaya, oya oya.
Gustable. = Ang nahatong̃ód sa ititiláo, itililáo.
Gustadura. = Pagcatiláo, pagcatagámtam.
Gustar. = Tiláo, tagámtam. * Pagbóot, pagbigógma, pagpanghináot.
Gustillo. = Pagcalalím. * Lamí ng̃a molomaísog, ng̃a mahabílin sa bába ug sa totónlan sa bisan onsa ng̃a guicáon.
Gusto. = Ititiláo. * Itililáo: ang usá sa lilíma ca balatían sa laoas. * Ang lamí sa mg̃a calán-on. * Caíbog, panghimóot, calípay. * Pagbóot ng̃a caogalíng̃on.
Gustosamente. = Sa pagcalalím, sa pagcalamí. * Sa caogalíng̃on ng̃a pagbóot.
Gustoso. = Malalím. * Malipáyon, ang nalipáy, ang guiábot sa maáyong boot. * Ang macalípay, macalíng̃ao, macalípat.
Gutagamba. = Tagoc ng̃a malálag, sa oaláy bahó ug molomaáslom: silbi sa pagtámbal ug sa pagpasínao sa mg̃a cahoy.
Gutámbar. = Tagoc ng̃a malálag.
Gutural. = Ang nahatong̃ód sa totónlan.
Guturalmente. = Sa pagcasagóngsong.

HA

Ha. = Abá, Abáa.
Haba. = Tanóm ug ang iang bong̃a. * Mg̃a hobág hobág ng̃a magáhi ug macatól usáhay. * Habas, hobág ng̃a motoróc sa bába sa mg̃a cabayo, &c., ng̃a macaólang caníla sa pagcáon.
Habano. = Tabaco ug bisan onsa sa Habana.
Haber. = Dona, aróna, may, naa, anía.
Haberado. = Aronáhan, salapían, salapiánon.
Habichuela. = Judía, balátong.
Hábil. = Quinaadmánon, mang̃ialáman, táuo ng̃a masáyon magabóhat sa bisan onsa.
Habilidad. = Caálam, quinaárman. * Pagcasáyon sa pagbóhat sa bisan onsa.
Habilitacion. = Pagcaásoy, pagcahímo sa bisan cansang táuo sa pagbóhat sa bisan onsa.
Habilitado. = Ang soldado ng̃a guitódlo ug guitógnan sa pagdáoat sa salapí ug sa obáu ng̃a quinahánglan sa mg̃a isigcasoldados nia.
Habilitar. = Pagíla sa bisan cansa sa psgcatacós sa pagdáoat sa bisan onsang opicio con sa lain ng̃a bohat. * Pagsángcap sa bisan cansa sa mg̃a quinahánglan.
Hábilmente. = Sa quinaádman, sa caálam, sa pagcaboótan, sa salabótan.
Habitable. = Ang maáyo pagapóy-an.
Habitacion. = Pinoyánan, pagapóy-an, guinpóy-an.
Habitador. = Ang magapoyó, ang molópio sa bisan diin.
Habitante. = Idem.
Habitar. = Poyó, pagpoyó.
Hábito. = Bisti ng̃a caogalíng̃on. * Ang bisti sa mg̃a Padreng religioso. * Gaui, cagauían, batásan.
Habitual. = Bisan onsa ng̃a guibáti, guihúna húna, guipamólong ug guibóhat sa masóbsob, sa masócot, sa canónay, ug ang guican lamang sa batásan, sa pagcaánad.

Digitized by Google

Habitualmente. = Sa canónay, sa masóbsob, sa masócot, tongód sa batásan, sa pagcaánad.
Habituar. = Anád, pagbatásan.
Habitud. = Pagcaángay, pagcaóyon sa usá ca botang sa lain nga botang.
Habla. = Pinamólong, tingog, tiningógan.
Hablador. = Tigsoguílon, hinoguilánon, tabían.
Habladorcillo. = Tolotabían.
Habladorzuelo. = Idem.
Habladuría. = Polong, soguílon, nga caoang, nga oaláy hingtóngdan, nga díli macaígo.
Hablanchin. V. *Hablador.*
Hablantin. V. *Habladorcillo.*
Hablar. = Pagpólong, pagsoguílon, pagcagóla, pagsólti, pagtíngog.
Hablilla. = Solosoguílon, bacac nga nabolobántog sa longsod.
Habon. = Hobág ingón sa dagoay sa habas.
Haca. = Cabáyong diótay, hamóbo.
Hacanea. = Cabayo dolodagcó sa haca ug dolodíot sa cabayong túod.
Hacedero. = Ang maáyong pagaboháton, himóon, gamon.
Hacedor. = Ang magabóhat, ang macagáma, ang macahímo, magbobóhat. * Ang magabántay sa manga cabalánan, sa mga hayópan, &c. * Ang Dios.
Hacendado. = Táuo nga guidaghánan sa mga yota ug sa mga cabalánan.
Hacendar. = Paghátag sa bisan cansa sa mga yota con mga cabalánan. * Pagpálit sa mga baol, mga oma.
Hacendera. = Bohat nga pagatambóngan sa mga táuong tanán sa longsod.
Hacendero. = Ang macógi sa pagtóbo, sa pagdógang sa catigayónan sa iang panimaláy
Hacendoso. = Macógi, cacoguíhan sa mga catongdánan, ug sa pagpatigáyon sa pobónan. * Mangibohátan.
Hacer. = Bohat, himo, gama. * Pagándam, pagtagána, pagpatigáyon.
Hácia. = Dapit.
Hacienda. = Ang yota nga guibohátan. * Pohónan, cadaghánan sa mga manggad, sa mga dona, sa mga casangcápan.
Hacina. = Tapoc sa mga baat, sa manga bogcos, sa mga binángan.
Hacinador. = Ang magatápoc.
Hacinamiento. = Pagcatápoc.
Hacinar. = Pagtápoc, pagógdo, pagtingób, pagtígom.
Hacha. = Candelang dagcó, calócod. * Ooásay, oásay, palácol.
Hachazo. = Pagpócpoc, pagbónal sa oásay, sa palácol.
Hachear. = Pagsápsap sa mga cahoy sa oásay, sa palácol.
Hachero. = Candelero nga hatáas nga pagatolpócan ug pagabotángan sa mga candelang dagcó. * Ang magasápsap sa oásay.
Hacho. = Soló.
Hachon. = Idem.
Hado. = Pagcatóman sa guibóot sa Dios cutob sa oaláy sinógdan. * Guinicánan sa caayóhan ug sa cadaótan, nga díli ang Dios, ingon sa pagtóo sa mga dioatáhan.
Halagador. = Ang magaálam alam, ang mosámbag sa maáyong suguílon.
Halagar. = Alam alam. * Pagpaquíta sa bisan cansa sa mga timáan sa maáyong boot, sa mga polong con sa mga bohat. * Pagólo olo. * Pagdáyeg.
Hálago. = Pagcaálam alam, bisan onsa nga guibóhat ug guipamólong sa pagpaquíta sa lain sa maáyong buot. * Pagcadáyeg. * Pagólo olo.
Halagüeñamente. = Sa pagcaálam alam sa mga polong nga mahómoc, mahínay.
Halagüeño. = Ang macaálam alam. * Ang macacábig sa pagcahómoc, sa pagcahínay hinay, ang macabíhag sa cabobót-on, sa cásing cásing.
Halar. = Pagbótar sa mga pisi.
Halcon. = Langgam nga manágit.
Halda. = Ang bisti nga hatáas, saya, &c., cutub sa haoac hasta sa tiil. * Poyo poyo, pontél nga hatáas ug halagpád.
Haldear. = Paglacát sa madalí sa mga táuo nga nanagbísti sa mga bisting hatáas.
Halieto. = Langgam nga manágit.
Hálito. = Pagguinháoa nga guincan sa bába sa mga táuo ug sa mga mananáp. * Alísngao, alísbo sa bisan onsa. * Paghoyóp nga mahínay sa hangin.
Hallador. = Ang macáplag, ang macabálag, ang macaquíta.
Hallar. = Quita, caplag, balag. * Tagbo, tabo, sogát. * Pagsolóng, pagtán-ao. * Pagpaquigsáyod, pagsósi. pagíla guican sa maáyong paghúna húna.
Hallazgo. = Pagcáplag, pagquíta, paghibálag. * Ang hingquít-an, hingcaplágan, hingbálgan. * Gala nga ihátag sa tagía sa bisan onsa nga naoalá, sa nacáplag niána.
Hamaca. = Doyan.
Hamaquero. = Ang nagayáyong sa bisan cansa nga payáyong sa doyan.
Hambre. = Gotom. * Caíbog, ganas sa pagcáon.
Hambrear. = Pagpagótom sa bisan cansa sa pagdilí canía sa mga calán-on, paggótom.
Hambriento. = Ang guigótom, ang gotmon, ang gotómon.
Hambron. = Idem.
Hampo ó Hampon. = Maísog, mapíntas, cásing casíngan.
Hanega. V. *Fanega.*
Haragan. = Tapólan, ang nagalícay sa mga cahágo, sa pagbóhat.
Haraganamente. = Sa Pagcatápol.
Haraganear. = Pagtápol, pagsóroy soroy, paglícay sa pagbóhat.
Haraganería. = Pagcatápol, pagcalícay sa pagbóhat.
Harapo. = Tinábas nga bitay sa mga bisti sa mga táuo.
Harina. = Binócboc.
Harinado. = Binócboc nga sináctan sa tobig.
Harinero. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa binócboc.
Hartar. = Bosog, ponó. * Bodlay, alingása, pool.
Hartazgo. = Pagcabósog tongód sa pagcáon nga guilabíhan.
Harto. = Ang nabósog. * Igo, sa pagcaígo sa pagcatóman.
Hartura. = Pagcabósog. * Pagcadághan, cadaghánan, daghan, daghánan. * Pagcatóman nga hingpit sa bisan onsang caíbog, sa bisan onsa nga guipanghináot.
Hasta. = Cutub.
Hastío. = Pagcasóm-ol. * Pagcapóol. * Casocó, panoyó.
Hatajar. = Pagbáhin sa mga hayópan sa mga panón.
Hatajo. = Panón nga diótay sa mga hayópan. * Pagcadághan, cadaghánan.
Hatear. = Paghípos sa bisan cansa sa iang bisti, pagándam sa balon ug sa obán nga mga quinahánglan, sa magalacát.
Hatería. = Ang balon nga ihátag, igo sa pila ca adlao, sa mga baquero, sa mga magbalántay sa mga hayópan. * Ang mga noog, mga balon ug obán pang mga quinahánglan nga guidála sa mga baquero, sa pagbántay nila sa mga hayópan.
Hatero. = Ang nagahátod sa balon sa mga baquero, ug ang mga mananáp nga pagabalsáhan niána.

Digitized by Google

Hato. = Panón sa mg̃a mananáp, sa mg̃a hayópan. * Lugar ng̃a pagahoáyan ug pagahigdáan sa mg̃a baquero, sa pagbántay nila sa mg̃a hayópan. * V. *Hatería* hasta *ang mg̃a noog*. * Catilíngban, tapoc sa mg̃a táuo ng̃a daótan, sa mang̃íl-ad ng̃a batásan. * Pagcadághan, cadaghánan.

Haya. = Cahoy ng̃a hatáas.

Hayo. = Cahoy ug diótay, hamóbo, sa Indias.

Haz. = Bogcos, baat, bináng̃an.

Haza. = Yota ng̃a maáyo ng̃a pagabohátan ug pagapogásan.

Hazaña. = Bohat ng̃a cating̃aláhan, hibólng̃an, banságon, bantógon. * Buhat ng̃a mang̃íl-ad, daótan.

Hazañero. = Ang magabóhat sa mg̃a bohat ng̃a cating̃aláhan.

Hazañosamente. = Sa dagcóng cásing cásing, sa pagcating̃ála.

Hazañoso. V. *Hazañero*.

Hazmereir. = Táuo ng̃a tong̃ód sa iang dagoay ug batásan mahímo sia ug hing̃alatáoan ug doláan sa obán.

Hazteallá. = Pagcaísog sa gaui.

HE

He. = Agó, agá, agoróy. * Onsa?

Hebdómada. = Semana, cadaghánan sa pitó ca túig.

Hebdomadario. = Ang Padre ng̃a tinórlo sa pagsógod sa mg̃a pagpang̃ádye ug sa pagtóman sa obán ng̃a mg̃a tolománon sa tagsa ca semana, sa coro sa mg̃a catedral ug sa mg̃a conbento.

Heben. = Táuo ug bisan onsa ng̃a oaláy polós.

Hebilla. = Galong galong, sab-it sa pothao con sa tombága ng̃a nagacaláin lain ug dagoay. * Saplot.

Hebra. = Lugás, gobhay, nahot. * Guhay.

Hecatomba, hecatombe. = Paghálad sa usá ca gatús ca baca, ng̃a guipanaghálad sa mg̃a dioatáhan sa ilang mg̃a dios dios.

Hechicería. = Bohat ng̃a bacácon, daótan, contra sa isigcatáuo, guican sa gahóm sa yaoa, ing̃on sa pagtúo sa mg̃a táuo ng̃a obos ug ng̃a colang sa salabótan. * Pagcalómay.

Hechicero. = Lomáyan, ang nagabóhat sa mg̃a bohat ng̃a bacácon cay boot magdáot sa isigcatáuo. * Táuo ng̃a tong̃ód sa iang catahóm ug pagcaáng̃ay guihigógma sa obán, ug nagacábig ug nagabíhag sa cabobót-on ug cásing cásing sa isigcatáuo.

Hechizar. = Paglómay, pagbóhat sa mg̃a bohat ng̃a daótan, guican sa gahóm sa yaoa, sa pagdáot sa isigcatáuo, sa iang laoas ug sa iang quinabóhi. * Bisan onsa ng̃a magacábig ug magabíhag sa cabobót-on ug sa cásing cásing sa táuo, tong̃ód sa pagcatahóm, pagcaníndot ug pagcaáng̃ay.

Hechizo. = Bisan onsang bohat ng̃a ang̃ay sa mang̃a dioatáhan. * Mg̃a lana, mg̃a dahon, mg̃a gamót, &c., ng̃a guinagámit sa obán ng̃a mg̃a táuo, sa pagdáng̃at sa ilang tuyo, somála sa ilang mg̃a toloúhan ng̃a bacácon. * Dahóla, lomay, hoclog tanggal, tagádlom. * Táuo ug bisan onsa ng̃a tacós ng̃a higogmáon, ng̃a moágao ug magabíhag sa cásing cásing sa mg̃a táuo, tong̃ód sa pagcatahóm, pagcaníndot ug pagcaáñag nia.

Hecho. = Bohat. * Salá, sayóp. * Bisan onsa ng̃a guiásoy, guisáyod ug guisoguílon.

Hechura. = Pagcabóhat. * Binóhat sa bisan cansa ug lahí pa sa Dios. * Pagcabótang sa bisan onsa, sa mg̃a laoas, sa mg̃a baláy, sa mg̃a bató, sa mang̃a cahoy, &c. * Dagoay, baihon sa bisan onsa. * Ang sohol ng̃a ibáyad sa mananáhi tong̃ód sa pagtahí sa bisan onsang bisti.

Hedentina. = Bahó ng̃a daótan ug maísog, ug ang lugar ng̃a guibahóan.

Heder. = Pagbahó sa mang̃íl-ad ug maísog ng̃a bahó, pagángso, pagpán-os, paglángto, paglángsa, paglang-og, pagánghit. * Pagbáng̃-og.

Hediondamente. = Sa pagcabahó.

Hediondez. = Pagcabahó.

Hediondo. = Mobahó, &c. * Táuo ng̃a macasámoc, macabórlay, macaaling̃ása.

Hedor. = Bahó ng̃a daótan ug maísog.

Hegira. = Sinógdan sa pagísip sa mg̃a moros sa mg̃a túig, ng̃a mao cutub sa pagcalágueu ni Mahoma sa longsod sa Meca ng̃adto sa Medina.

Helada. = Pagcatibúoc sa vino, sa tobig, &c., guican sa dagcóng tognao.

Heladizo. = Tobig, vino, &c., ng̃a matibúoc.

Helado. = Ang mabógnao caáyo. * Táuo ng̃a hingcolbáan, ng̃a nating̃ála caáyo. * Ang borong, ang boquídnon, ang díli maálam magatóbang sa isigcatáuo. * Bisan onsa ng̃a natibúoc guican sa dagcóng tugnao.

Helamiento. V. *Helada*.

Helar. = Pagtibúoc sa tubig, sa vino, &c., tong̃ód sa tugnao ng̃a dagcó. * Pagpahárloc, pagcólba sa bisan cansa.

Helgado. = Táuo ng̃a guihinágan sa mg̃a ng̃ipon.

Heliocopio. = Anteojo, salamín sa pagsolóng sa adlao.

Heliotropio. = Tanóm sa Perú.

Hembra. = Babáye, baye sa mg̃a mananáp.

Hembrear. = Pagbóot sa mg̃a laqui sa mg̃a baye, paghigógma sa mg̃a laláqui sa mg̃a babáye. * Paglíoat sa lonlon ng̃a mg̃a babáye, con mg̃a baye, con sa daghánan ng̃a mg̃a babaye ug baye.

Hemigránea = Tampíhag.

Hemisferio. = Ang tong̃a sa usá ca milíng̃in.

Hemorragia. = Paghibólos, pagágui sa dogó sa bába, sa ilong, &c.

Hemorroida. = Botbot.

Hemorroide. = Idem.

Hemorroo. = Saoa, halas, bitin.

Henar. = Lugar ng̃a ponó sa dagámi ng̃a laya.

Henchidor. = Ang magaponó, ang magadásoc, ang magagósa.

Henchidura. = Pagcagósa, pagcaponó, pagcadásoc.

Henchimiento. = Idem.

Henchir. = Ponó, dasoc, gosa.

Hendedor. = Ang magabóoac, magabádyet, magapalíqui, magapabalána, magabís-ac, magapís-ac, magabásag, magalótac.

Hendedura. = Balána, liqui, bis-ac, lotac, basag, gona. * Guang.

Hender. = Idem, pagbóoac, pagguíhay, paggólay.

Hendidura. V. *Hendedura*.

Hendimiento. = Pagcabóoac, pagcalótac, pagcabalána, pagcalíqui, pagcabís-ac, pagcapís-ac, pagcabásag, pagcagóna, pagcagóang, pagcaguíhay, pagcagólay.

Henil. = Lugar ng̃a pagatipígan sa dagámi ng̃a laya.

Heno. = Dagámi ng̃a laya.

Hepática. = Ng̃alan sa mg̃a tanóm ng̃a italámbal sa atáy.

Herbáceo. = Ang nahatong̃ód sa dagámi.

Herbajar. = Pagsolód sa mg̃a mananáp, sa mg̃a hayópan, sa lugar ng̃a may daghan ng̃a dagámi, aróu maning̃áoan. * Pagpaning̃áon sa mg̃a mananáp.

Herbaje. = Cadaghánan sa mg̃a dagámi ug sa mg̃a tanóm ng̃a manoróc sa mg̃a solóp.

Herbajero. = Ang magaábang sa mg̃a dagámi, sa mg̃a calánon sa mg̃a mananáp.

Herbario. = Ang macaíla sa gahóm sa mg̃a dagámi ug sa mg̃a tanóm. * Cadaghánan sa mg̃a tanóm ug mg̃a dagámi ng̃a laya.

Digitized by Google

Herbazal. = Lugar ng̃a guinatórcan sa mg̃a tanóm ug mg̃a dagámi.
Herbecer. = Pagguítib, pagsógor sa pagtoróc sa mg̃a dagámi.
Herbolado. = Ang guihílog sa dogá ng̃a malála sa mg̃a tanóm con sa dagámi.
Herbolario. = Ang mang̃íta ug magadaguínot sa mang̃a tanóm ng̃a italámbal, sa oaláy quinaádman niána.
Herborizar. = Pagbólong sa banua ug sa mg̃a solóp sa mg̃a tanóm ug sa mg̃a dagámi.
Herboso. V. *Herbazal.*
Heredad. = Yota ng̃a guibohátan, guibalánan, baol, cabalánan.
Heredado. V. *Hacendado.*
Heredar. = Pagdáoat sa cabílin, pagsonód. * Pagáoat, paghóad, paglíoat sa mg̃a anac sa ilang mg̃a tigúlang, sa mg̃a bohat ng̃a maáyo con daótan, sa ilang gaui, sa ilang batásan.
Heredero. = Manononód, ang modáoat sa cabílin. * Ang nagahúad, minonót ug milíoat sa mg̃a batásan sa iang mg̃a tigúlang.
Hereditario. = Ang nahatong̃ód sa cabílin. * Ang mg̃a batásan ng̃a maáyo con daótan, ang mg̃a saquét, &c., ng̃a guihóad sa mg̃a tigulang, sa mg̃a guinicánan.
Hereje. = Ang cristianos ng̃a díli mutóo sa obán ng̃a mg̃a tolóohan sa santa Iglesia, ng̃a guisógo ug guitórlo sa Dios.
Herejía. = Sayóp, sa tinóyo sa boot, contra sa tolóohan sa santa Iglesia ug sa mg̃a matúod ng̃a cristianos.
Herencia. = Gahóm sa pagdáoat sa cabílin ng̃a guibílin sa bisan cansa, sa horas sa iang icamatáy, sa pagcamatáy nia, sa iang camatáyon. * Cabílin ng̃a pagadaoáton.
Heresiarca. = Táuo ng̃a guinicánan sa bisan onsa ng̃a herejía.
Herético. = Ang nahatong̃ód sa herejía.
Herida. = Samad. * Casámdan, nina.
Herido. = Ang guisamad, samálan, sinamálan.
Heridor. = Ang nagasámad.
Herimiento. = Pagcasámad.
Herir. = Pagsámad, pagbonó, pagsóntoc, pagtócsoc, pagtígbac, pagtácbas. pagtígbas. * Pagdáot, sa dong̃og, ug pagyógot, pagsáquet sa isigcatáuo. * Pagbónal, paglámbos, paglátos, pagpócpoc. * Pagíoag sa adlao sa iang mg̃a casólao. * Pagcáblit sa órgano, sa arpa, sa sesta, &c.
Hermafrodita. = Táuo ng̃a may quinatáuo sa pagcalaláqui ug sa pagcababáye.
Hermana. = Sinína. * Gunting. * Dalónggan.
Hermanable. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a igsóon, ang masáyon mahiósa.
Hermanablemente. = Sa pagcamagsúon.
Hermanar. = Paghiósa, pagting̃ób, pagáng̃ay sa bisan onsa.
Hermandad. = Pagcamagsúon. * Pagcahigála, pagcaábian, pagcahiósa sa mg̃a cabobót-on. * Pagcaíng̃on, pagcaáng̃ay sa mg̃a botang. * Catilíngban sa mg̃a táuo ng̃a nanaghiósa sila sa pagtúman sa mg̃a botang ng̃a maalampóon ug sa calóoy, sa isigcatáuo.
Hermanear. = Pagtáoag sa bisan cansa sa ng̃alan sa igsúon.
Hermano. = Igsúon. * Ang religioso ng̃a oldog ug donado sa mg̃a caparían. * Ang sacop sa mg̃a cofradía con hermandad.
Hermosamente. = Sa pagcatahóm, sa pagcaníndot, sa pagcaáñag, sa pagcaáyo sa pagcaáng̃ay, sa pagcahíngpit.
Hermosear. = Pagtahóm, pagdáyan dayan.
Hermoso. = Matáhom, maníndot, maáñag, maáyo oyámot, mahíngpit, toman caáyo. * Bilírhon, hamíli, mahál.
Hermosura. = Catahóm, catahóman, pagcaníndot, pagcaáñag, pagcaáng̃ay.
Hernia. = Dagcóng lagáy, daloac.
Hernioso. = Ang may dagcóng lagáy, daloácan.
Herodes á Pilato (andar de). = Pagábot sa labing daótan, pagpíli sa pinilían.
Héroe. = Táuo ng̃a banságon, bantógon, cating̃aláhan, hibólng̃an tong̃ód sa iang mg̃a bóhat.
Heroicidad. = Bohat ng̃a cating̃aláhan ug hibólng̃an.
Heróico. V. *Héroe.*
Heroina. = Babáye ng̃a hamíli, bilídhon, mahál, cating̃aláhan tong̃ód sa iang mg̃a bohat.
Heroismo. = Pagcadághan sa mg̃a bohat ng̃a macahímo sa bisan cansang táuo ug cating̃aláhan, banságon ug bantógon.
Herpes. = Cascaro, bon-i, aláp-ap.
Herrada. = Timba, cabo.
Herradero. = Ang magamarca sa mg̃a hayópan sa mg̃a mananáp, ug ang lugar ng̃a pagamarcáhan.
Herradura. = Pothao ng̃a holohalágpad ug balíco, ng̃a itáod ug ilángsang sa cocó sa mg̃a cabayo, dapit sa obus ug sa itolónob nila.
Herraje. = Cadaghánan sa mg̃a pothao ug sa mang̃a guinamíton ng̃a pothao, ng̃a quinahánglan sa pagbóhat sa bisan onsa, mang̃a langsang, mg̃a yaoíhan, &c.
Herramental. = Sorlánan sa mg̃a capandáyan.
Herramienta. = Capandáyan, cadaghánan sa mg̃a capandáyan * Mg̃a ng̃ipon.
Herrar. = Paglánsang sa mg̃a pothao sa cocó, sa itolónob sa mg̃a cabayo, &c. * Pagmárca sa pothao ng̃a guibága sa mg̃a mananáp, sa mg̃a hayópan.
Herrería. = Salsalán. * Ang opicio sa pagcamananálsal sa pothao. * Banha, sabá ng̃a dagcó, pagsínggit ng̃a maboloc.
Herrerico. = Langgam ng̃a diótay.
Herrero. = Mananálsal sa pothao.
Herreron. = Mananálsal ng̃a baol, ng̃a díli maálam caáyo.
Herreruelo. = Langgam.
Herrete. = Caoat, dagom ng̃a icatóhog sa mg̃a bohó sa mg̃a sinta, sa mg̃a saguioálo, &c.
Herrezuelo. = Pothao ng̃a diótay.
Herrumbrar. = Paghátag sa lalím sa tayá sa vino con sa tobig.
Herrumbre. = Tayá, boay.
Herrumbroso. = Ang guitayá.
Herventar. = Pagpabócal sa bisan onsa.
Hervidero. = Pagcaalimbócad, ug ang tonóg sa vino, tubig, &c., con magabócal na. * Tobóran ng̃a pagaolbóhan ug pagaalimbocáran sa tobig. * Pagcahágong, pagcadághong sa doghan sa obán ng̃a mg̃a táuo ng̃a malisód sila magguinháoa.
Hervir. = Bocal, alimbócad. * Pagbolá, pagbálod sa dagat.
Hervor. = Pagcabócal sa tobig, sa vino, &c. * V. *Hervidero.* * Pagalimbócad sa tobig sa dagat, sa mang̃a danao, &c. * Pagcaínit sa mg̃a cailíbgon sa mg̃a báta pa.
Heterogéneo. = Ang nahímo sa mg̃a bahin ng̃a nagacaláin lain.
Hética. = Hilánat ng̃a macalóya caáyo ug macahorót sa maghínay hinay sa gahóm, sa cosóg sa laoas.
Hético. = Ang mobáti sa saquét sa hética. * Ang manioang caáyo.
Hetiquez. = Saquét sa hética.
Hez. = Lalog, lonoc, nalog, bas-og.

Digitized by Google

HI

Hiadas. = Tapoc sa mg̃a bitóon sa timáan sa Langit ng̃a guing̃álan ug Tauro.
Hibernal. = Ang nahatong̃ód sa tiempo sa tugnao.
Hibierno. V. *Invierno.*
Híbrido. = Mananáp ng̃a lioat sa nagacaláin lain ng̃a guinicánan, maing̃on sa guing̃álan ug mulo ng̃a lioat sa cabayo ug borricong baye.
Hidalgamente. = Sa pagcaháoan, sa pagcapotóng sa cásing cásing, sa pagcalólot.
Hidalgo. = Táuo sa guinicánan ng̃a mahál, hamíli ug bilírhon. * Táuo sa maháoan ug potóng ng̃a cásing cásing.
Hidalgon. = Idem.
Hidalgote. = Idem.
Hidalguejo. = Táuo ng̃a lioat sa limpio ug maáyong gninicánan apan pobres, hang̃ol ug sa díli mabántog ng̃a ng̃alan.
Hidalguete. = Idem.
Hidalguía. = Pagcahímtang sa táuo ng̃a dato, hamíli ug mahál. * Pagcalólot. * Pagcaháoan, pagcapotóng sa boot.
Hidra. = Saoa, halas, bitin.
Hidráulica. = Quinaádman ng̃a magaásoy sa pagpadápit ug sa pagtáas sa mg̃a tobig.
Hidráulico. = Ang maálam sa hidráulica, ang nahatong̃ód sa hidráulica.
Hidria. = Tolotibór, sorlánan sa vino, sa tubig, &c., sa yota.
Hidrofobia. = Pagcalícay, pagcadomót sa tobig, sa mg̃a mananáp con sa mg̃a táuo ng̃a guipamáac sa mg̃a mananáp ng̃a nabóang. * Saquét ng̃a guing̃álan sa rabia, sa cabóang
Hidrófobo. = Ang mubáti sa saquét ng̃a guiing̃on carón, ang guipáac sa mg̃a mananáp ng̃a nabóang.
Hidrogogia. = Quinaárman sa pagpátag sa mg̃a tubig.
Hidrografía. = Quinaárman ng̃a magaásoy sa pagcabótang sa mg̃a tobig ug sa dagat, sa pagbóhat sa mg̃a mapa ng̃a casayóran sa mg̃a sológ, sa mang̃a pagtáob ug pagbonás, sa mg̃a tacót ug mg̃a pasil, sa mg̃a loog, sa mg̃a laoigan, &c., sa dagat, arón hingbalóan sa mg̃a táuo ng̃a nanagsacáy.
Hidrógrafo. = Ang maálam sa hidrografía.
Hidromancía. = Tolooháan ng̃a bacácon, tong̃ód sa mg̃a timáan sa tobig.
Hidromántico. = Ang mutóo sa mg̃a tolooháan ng̃a bacácon tong̃ód sa mg̃a timáan sa tubig.
Hidropesía. = Saquét ng̃a guican sa oháo ng̃a mabáscog.
Hidrópico. = Ang mobáti sa hidropesía. * Ang díli mabósog guiháp on.
Hiedra. = Tanóm, balágon ng̃a nagatápot, nagacoyátot sa mg̃a pared, sa mg̃a cahoy &c.
Hiel. = Apdo. * Pagcapáit.
Hielo. = Tubig ng̃a natibúoc tong̃ód sa dagcóng tugnao. * Pagcacólba sa boot.
Hiemal. = Ang nahatong̃ód sa tiempo sa tugnao.
Hiena. = Mananáp ng̃a iháles ug maísog uyámot, sa Asia ug sa África.
Hieros. = Tanóm.
Hierrecico. = Pothao ng̃a diótay.
Hierro. = Pothao.
Higa. = Dayan dayan sa azabache sa pagcadágoay sa camót ng̃a guibítay sa laoas sa mg̃a báta.
Higadillo. = Atáy sa mg̃a langgam, sa mg̃a isda ug sa oban pang mg̃a mananáp ng̃a diótay.
Hígado. = Atáy. * Gahóm, cosóg, caísog.

Higiene. = Quinaádman ng̃a nahatong̃ód sa pagpatigáyon sa bisan onsa ng̃a macaáyo ug ang̃ay sa quinabóhi, ng̃a icabátoc sa mg̃a saquét.
Higo. = Higos.
Higuera. = Cahoy ng̃a mobóng̃a sa mg̃a higos. * Del infierno. = Tang̃an tang̃an.
Higueron. = Cahoy ng̃a dagcó, sa América.
Hijastro. = Hináblos.
Hijo. = Anac.
Hijodalgo. V. *Hidalgo.*
Hijuela. = Tinábas ng̃a idógang sa bisti ug sa bisan onsang panápton ng̃a haíctin, arón mahalagpád. * Panápton ng̃a laro ug magáhi gahi, ng̃a icatábon sa bába sa calis sa pagmisa sa mg̃a Padre. * Alaguían, balaháan ng̃a diótay sa tubig. * Dalan ng̃a diótay ng̃a nagacóros ug nabalábag sa mg̃a dalan ng̃a dagcó. * Camatoódan ng̃a ihátag sa mg̃a manononód sa táuo ng̃a namatáy, arón hingbalóan sa tagsa tagsa sa cabílin ng̃a nahatong̃ód canila, ug ang maong cabílin.
Hila. V. *Hilera.* * Tináe ng̃a magamáy. * Pagcabílic. * Mg̃a logás ng̃a guicóha sa panápton ng̃a guibádbad, sa pagbótang ug pagtámbal sa mg̃a samad.
Hilacha. = Pinótol ng̃a hilo ng̃a nacáscas sa panápton.
Hilada. V. *Hilera.* * Tagsa ca pagtaláy sa mg̃a bató, sa mg̃a ladriyo, &c., sa mg̃a cota.
Hiladillo. = Sintas sa hilo con sa igagáma ng̃a haíctin.
Hilado. = Cadaghánan sa bisan onsa ng̃a binílic.
Hilador. = Ang magabílic.
Hilandero. = Idem. * Lugar ng̃a pagabilícan.
Hilar. = Bilic. * Pagbóhat sa mg̃a olod ug sa mang̃a laoa laoa sa ilang mg̃a balay balay, sa pagipon nila sa mg̃a logás ng̃a guigáma nila. * Paghúna húna sa maáyong pagcatóltol.
Hilaza. V. *Hilada,* desde *tagsa ca.* * Hilo ng̃a díli topóng, ng̃a may pagcanípis ug pagcabága. * Hilo ng̃a igahábol sa bisan onsang hablon.
Hilera. = Taláy, taláytay.
Hilero. = Timáan ng̃a maquíta sa dagat ug sa mg̃a sobá sa guiaguían sa mg̃a sológ.
Hilo. = Hilo. * V. *Hebra.* * Caoat ng̃a manípis ng̃a binótong. * Pagcadalígdig ng̃a diótay, manípis, sa tubig, sa dogó, &c. * Pagcasómpay, pagcadáyon sa sogullon, sa oáli, &c. * Lugás ng̃a icagáma sa mang̃a olod ug sa mg̃a laoa laoa sa ilang mg̃a baláyan.
Hilvan. = Pagcahalóghog, pagcadoláhot.
Hilvanar. = Pagdoláhot, paghalóghog. * Pagbóhat sa bisan onsa sa madalí caáyo. * Paghóna húna sa pagbóhat sa bisan onsa.
Himeneo. = Pagcasál.
Himno. = Pagcanta, paggóya goya ng̃a ipahanong̃ód sa Dios ug sa mg̃a santos.
Hincadura. = Pagcatólpoc, pagcalánsang, pagcaógdoc, pagcabógsoc, pagcatonóc, pagcasóntoc.
Hincapié. = Sicad, pagcasícad, pagpanícad.
Hincar. = Tolpoc, lansang, ogdoc, bogsoc, tonóc, sontoc.
Hincha. = Domót, daótan ng̃a boot.
Hinchadamente. = Sa Pagcahobág.
Hinchado. = Palábi labíhon. * Soguílon, oáli, &c., ng̃a sináctan sa mang̃a polong ng̃a díli macaígo, ng̃a oaláy hingtóngdan.
Hinchar. = Pagponó sa hang̃in sa bisan onsa ng̃a oaláy solód. * Paghobág, pagbotód, paglámhong, paglámhoy. * Pagpalábi labi. * Hopong.
Hinchazon. = Hobág, cabotód, calámhong, calámhoy. * Pagpalábi labi, pagcadagcó sa boot, sa cásing cásing. * Pagcahópong.
Hinojo. = Tanóm ng̃a mahomót, ug hasta ang iang bong̃a ng̃a maing̃on ing̃on sa anís.

Digitized by Google

Hipar. = Sód-oc, siclo. * Paghánğos, pagónto, pagbórlay, pagcotás tonğód sa dagcóng bohat. * Pagíbog pagpanghináot sa minatúod, sa bisan onsa.
Hiperdulía. = Pagtábod cang María Santísima, pagsíngba nğa nahatonğód cang María Santísima.
Hipo. = Sód-oc, siclo. * Caíbog nğa dagcó sa bisan onsa. * Domót, daótan nğa boot sa lain.
Hipocondría. = Saquét nğa nahamótang sa pagcabotód sa tian, sa pagcadíli mahílis sa quináon, guican sa casobó ug camínğao nğa dagcóan.
Hipocondríaco. = Ang mobáti sa saquét sa hipocondría.
Hipocóndrico. = Ang nahatonğód sa hipocondría.
Hipocrás. = Ilímnon nğa magáma sa vino, asúcar con calámay, canela ug sa obán pang mğa panácot nğa mahomót.
Hipocresía. = Pagbóhat sa bisan onsa sa pagcasalingcápao, sa pagcatalonháyag. * Pagcadayág sa bisan onsa sa pagcabátoc sa matúod.
Hipócrita. = Ang magabóhat ug mamólong sa salingcápao, sa pagcatalonháyag lamang, labon nğa halayó caáyo ang anáa sa iang húna húna. * Pagbóhat ug pagpamólong sa díli oyon, sa díli anğay sa guihúna húna.
Hipócritamente. = Sa pagcasalingcápao, sa pagcatalonháyag.
Hipócrito. V. *Hipócrita.*
Hipoteca. = Baláy con yota nğa ihátag sa otánğau sa guiotánğan nia, hasta nğa magháyad sa iang otang.
Hipotecar. = Paghátag sa otánğan sa guiotánğan nia sa iang baláy con baol, hasta nğa magháyad sa otang nia.
Hirco. = Mananáp nğa maínğon inğon sa canding nğa ihálas.
Hirviente. = Ang mubócal.
Hisca. = Dogá nğa mahágcot sa pagcóha sa manğa langgam.
Hiscal. = Pisi sa totólo ca labid.
Hisopada. = Pagcasáblig sa tobig.
Hisopar. = Pagsáblig sa tobig.
Hisopillo. = Panápton nğa liníqui ug nğa pagaholóman sa tobig, sa sabáo, sa vino, &c., sa pagpaínom sa mğa masaquét ug sa pagpabógnao sa ilang totónlan. * Tanóm.
Hisopo. = Tanóm, dagámi. * Cahoy nğa hamóbo nğa guibotánğan sa usá ca tomóy sa mğa balahíbo sa baboy con sa cabayo, con sa usá ca malínğin nğa tombága nğa binóho bohóan, sa pagsáblig sa mğa Singbahán ug sa bisan diin sa tubig nğa bendita.
Hispánico. = Ang nahatonğód sa España.
Hispano. = Ang natáuo sa España. * Ang nahatonğód niining Guinharían.
Híspido. = Bisan onsa nğa mahait.
Histérico. = Coyáp.
Historia. = Soguílon sa nğatanán nğa nahitábo sa canhing tiempo ug sa mğa bohat nğa tacús nğa timaánan. * Soguílon, pananglétan nğa guimáo mao. * Casayóran sa pagcabótang sa mğa mananáp, sa mğa cahoy ug mğa tanóm. * Pagcabíquil sa manğa cabobót-on.
Historiado. = Pinintal nğa guibotánğan sa nagacaláin lain nğa mğa laráoan con dagoay.
Historiador. = Ang nagasólat sa historia.
Historiar. = Pagsólat sa historia, paggáma sa manğa soguílon. * Pagpíntal sa papel, sa papán, sa panápton, &c., sa nahitábo sa canhing tiempo.
Historieta. = Soguílon nğa oaláy hingtóngdan ug cahológan.
Historiógrafo. V *Historiador.*
Histrion. = Táuo nğa magapacaláin sa bisti sa mğa dola sa cadaigánan.
Hita. = Lansang nğa diótay, laro ug sa oaláy olóhan.
Hito. = Mojon, halígueng cota nğa bamóbo, nğa guibótang arón hingbolóan sa mğa táuo nğa nanaglacát sa pagadolónğan sa mğa dalau, ug sa pagtimáan sa mğa caotlánan sa yota.

HO

Hobachon. = Táuo nğa matámboc ug sopang, apan malóya sa pagbóhat.
Hocicada. = Pagcahilugcapá, pagcasocámod, pagcahidagpá.
Hocicar. = Paghilugcapá, pagcasocámod, paghidagpá, paghidagmá.
Hocico. = Sonğad, iolónğad, icaónğad, sonğó. * Bába sa mğa táuo nğa guidagcóan sa mğa nğabil. * Nauong. * Pagcacolíot, pagcasocó.
Hocicudo. = Mananáp sa dagcóng sonğad, sonğó.
Hocino. = Capandáyan sa pothao nğa quinalaháan ug mahait, maínğon sa dagoay sa sanggot, galab nğa diótay.
Hogaño. = Carón tuíga, niining tuig nğa atóbang, nğa nagalacát.
Hogar. = Dapóg, abó. * Baláy, pinoyánan.
Hogaza. = Tinápay nğa dagcó.
Hoguera. = Daob, pagcasiláb, dagcóng siga.
Hoja. = Dahon. * Ang espada lamang, ang cales, campílang, sondang, bangcao, &c., sa oaláy polóan ug togdánan. * Tagsa ca pecas sa mğa tacop ug mğa talambóan. * Pothao, tombága, &c., nğa halagpád ug manípis. * Tagsa ca papel sa mğa libro, sa mğa cuaderno, &c.
Hojalatero. = Ang magabóhat sa bisan onsa, sa hoja de lata.
Hojaldrado. = Inojáldre, ang may dagoay sa ojaldre.
Hojaldrar. = Pagbóhat sa ojaldre.
Hojaldre. = Tinápay nğa sináctan sa manteca ug sa asúcal con calámay nğa nagáma sa mğa dolodáhon nğa haíctin, manípis ug liníquit.
Hojaldrista. = Ang magabóhat sa mğa ojaldre.
Hojarasca. = Cadaghánan sa mğa dahon nğa natágas sa mğa cahoy. * Bisan onsa nğa oaláy bale, nğa oaláy, polós. * Mğa polong ug mğa pagsáad nğa oaláy hingtóngdan ug cahológan, nğa bacácon.
Hojear. = Pagágui agui sa madalí sa mğa dahon sa mğa libro con mğa cuaderno. * Pagbása sa madalí sa mğa bahin sa mğa libro. * Pagbácbac sa manğa tombága arón nipíson ug boháton ug mğa dahon.
Hojoso. = Ang guidaghánan sa mğa dahon.
Hojudo. = Idem.
Hojuela. = Dahon nğa manípis caáyo, hatáas ug haíctin, sa boláoan, sa salapí, &c.
Hola. = Nan, hoy, ¿onsa quiní? ¿onsa caná? ¿onsay? ¿onsa ba cadto?
Holanda. = Panápton nğa putíon nğa pino, manípis caáyo.
Holandilla. = Panápton nğa igasápao sa mğa bisti.
Holgachon. = Táuo nğa maánad sa pagcáon ug pagsoróy soroy lamang, sa oaláy buhat, tiglíbod libod.
Holgadamente. = Sa pagcalóag.
Holgado. = Ang oaláy buhat. * Ang dagcó, ang halóng.
Holganza. = Pagpahóoay, pagcaoaláy cabórlay. * Calípay, dola, paghimáya, maáyong buot.
Holgar. = Pagpahamórlay, paghóoay. * Pagtápol, paglícay sa pagbóhat.
Holgazan. = Tapólan, ang díli mahagógma magbóhat, ang magalícay sa cahágo, tigsóroy soroy, tiglíbod libod.
Holgazanear. = V. *Holgar*, desde *pagtápol.*

Digitized by Google

Holgazanería. = Pagcatápol, pagcalícay sa pagbóhat, sa mga cahágo. * Pagcasóroy soroy.
Holgorio. = Piesta, calingáoan, calípay, dula.
Holgura. = Idem.
Holocáusto. = Paghálad sa mga judíos.
Hollar. = Tonób. * Pagpasipála, pagtámay, pagyóbit sa isigcatáuo.
Hollejo. = Panit sa obán nga mga bonga.
Hollin. = Anóos.
Holliniento. = Ang guianoósan.
Hombracho. = Táuong laláqui nga matámboc, hatáas, sopang ug sa dagcóng hosog.
Hombre. = Táuo nga laláqui.
Hombrear. = Pagpacalaláqui sa mga báta pa.
Hombrecico, llo, to. = Laláquing diótay. * Tanóm nga nagacoyátot sa mga pared ug sa mga cahoy.
Hombrillo. = Tinábas sa panápton nga icalig-on sa mga abága sa mga sinína.
Hombro. = Abága.
Hombron. V. *Hombracho*. * Laláqui sa maáyong batásan. * Batid ug cosógon.
Hombronazo. = Idem.
Hombruno. = Ang nahatongód ug ang maíngon sa laláqui.
Homenaje. = Pagpanómpa nga pagaboháton sa pagtáhor ug pagsílbi sa hari con sa agálon. * Pagsingba, pagtáhor, pagsógot.
Homicida. = Ang magapatáy sa isigcatáuo. * Ang macamatáy sa táuo.
Homicidio. = Pagcapatáy, pagcabonó sa isigcatáuo.
Homilía. = Pagoáli, oáli sa pagásoy sa mga táuo sa nahatongód sa religion.
Homiliario. = Librong sinolátan sa manga homilía.
Hominicaco. = Laláqui sa daótan nga dagoay.
Homólogo. = Mga polong nga magacaláin lain sa pagsángpot, apan sa usá lamang ca cahológan ug hingtóngdan.
Honda. = Salápid, pisi nga igabonó, igasalibáy sa mga bató.
Hondamente. = Sa pagcahalálom. * Sa hatáas oyámot nga pagásoy, pagpamólong, paghúna húna.
Hondazo. = Pagcabonó, pagcasalibáy sa bató, sa honda.
Hondero. = Soldado nga nacagámit sa honda, sa canhing tiempo, sa pagpangóbat.
Hondillo. = Mga pinótol nga panápton nga icagáma sa balát-ang sa mga calsones.
Hondo. = Halálom.
Hondon. = Sampot, sampótan sa bisan onsa; sa bocág, sa saro, sa boteya, sa balóyot, &c. * Ang matá sa mga dagom.
Hondonada. = Yota nga halálom, sapá.
Hondura. = Pagcahalálom.
Honestamente. = Sa pagcaólay, sa pagcacastos. * Sa pagcatahá, sa pagcatáhod.
Honestar. = Pagtáhod, pagtahá.
Honestidad. = Pagcacastos, pagcaólay pagcabóg-os. * Pagcahósay sa laoas sa táuo, sa iang pagbóhat ug mga paglihoc. * Pagpamólong sa mga polong nga angay sa pagcaboótan.
Honesto. = Ang maáyo. * Táuo nga mahagógma sa pagcacastos, nga olay, bog-os, sa mahósay nga batásan. * Bisan onsa nga matárong, nga igo sa catarónganan.
Hongo. = Ohong, libgos, poclilay.
Honor. = Catahóran, catahá. * Dongog, maáyong ngalan. * Pagcacastos, pagcaólay sa mga babáye. * Opicio con pagcahímtang nga dagcó, mahál.
Honorable. = Talahóron.
Honorablemente. = Sa catahóran, sa maáyong ngalan ug dongog.
Honorario. = Ang mohátag sa maáyong dongog sa bisan cansa. * Sohol nga ihátag sa bisan cansa tongód sa mga bohat nia.
Honorificamente. V. *Honorablemente*.
Honorífico. V. *Honorario*, hasta *sohol*.
Honra. = Dongog nga maáyo, maáyong ngalan. * Pagcacasto, pagcaólay sa mga babáye. * Pagámpo sa cadaigánan tongód sa calág sa mga minatáy.
Honradamente. = Sa maáyong dongog.
Honradez. = Pagbóhat ug pagpamólong ingon sa angay sa táuo nga may dongog nga maáyo.
Honrado. = Táuo nga may dongog nga maáyo, donggánon, boótan.
Honrador. = Ang magatáhod, ang magtahá, ang mohátag sa catahóran.
Honramiento. = Pagcatáhod, pagtáhor, pagtahá.
Honrar. = Tahor, tahá.
Honrilla. = Caólao.
Honrosamente. V. *Honradamente*.
Honroso. V. *Honorario*, hasta *sohol*.
Hontanar. = Lugar sa mga tobóran.
Hopa. = Bisti nga maíngon sa sotana sa manga Padreng clérigo.
Hopalanda. = Bisti nga dagcó ug halagpád. * Bisti sa mga táuo nga nanagestudio sa mga Universidad.
Hopear. = Paglihoc, pagquíuo quiuo sa mga mananáp sa ilang icog.
Hopo. = Icog sa mga mananáp nga balahibóan caáyo. * Asintos sa mga capa ug mga capote.
Hora. = Horas. * Cadugáyan sa usá ca horas nga pagapalandónganan sa mga cristianos sa adlao sa pagsáca sa mga Langit sa atong Guinóong Jesucristo. * Librong diótay nga sinolátan sa mga pagámpo nga nahatongód cang María Santísima.
Horadable. = Ang arang bohóan.
Horadacion. = Pagcabohó.
Horadador. = Ang magabohó, ang magahilíhod.
Horadar. = Pagbohó sa pagcalápos.
Horado. = Bohó nga magalápos.
Horario. = Ang nahatongód sa mga horas. * Ang pothao, tombága, &c., sa horásan nga magatórlo sa mga horas.
Horca. = Bitáyan: pagahógtan, pagapátian sa mga táuo nga saláan. * Sangá sangá.
Horcadura. = Ang bahin sa mga cahoy nga pagabolágan sa mga sangá. * Sinógdan sa mga sangá sa mga cahoy ug mga tanóm,
Horcajadas (a). = Pagcabayo sa pagbítay sa tagsa ca paa sa dapit sa toó ug sa oála sa tian sa mananáp nga pagacabayóan.
Horcajadura. = Balát-ang.
Horco. = Tohog sa mga ajos ug mga seboyas.
Horcon. = Sangá sangá.
Horchata. = Ilímnon nga magáma sa tubig ug sa manga liso sa atímon, sa calabasa, sa melon, sa almendras, &c., nga dinócdoc.
Hordiate. = Ilímnon nga magáma sa sebada.
Horizontal. = Bisan onsa nga nacaligád, nga díli motindug.
Horizonte. = Ang Langit nga atóbang sa mga matá sa mga táuo. * Ngatanán nga maquíta paglíbot cotob sa tagsa ca bahin sa yota.
Horma. = Hormahan sa pagbóhat sa bisan onsa, sa mga sapin, sa mga calo, &c.
Hormero. = Ang magabóhat sa mga hormáhan.
Hormica, lla, ta. = Cahoy, bocóg, &c., nga pagaboháton ug botones.
Hormiga. = Holomigas, solom, alioálang, palá, hantic, ananácyod, antónganal, bahao bahao.
Hormigon. = Sacót sa mga hatóng magamáy, sa apog ug sa bolit.

Digitized by Google

Hormigoso. = Ang nahatongód sa holomigas.
Hormiguear. = Pagbánhod, pagbínhor sa mga bocton, mga paa, mga camót ug mga tiil. * Pagcatól sa maháit caáyo sa ilálom sa panit. * Pagquíbot quibot, pagquípot quípot.
Hormigueo. = Pagcabánhod, pagcabíhod. * Pagcacatól. * Pagcaquíbot quibot, pagquípot quipot.
Hormiguero. = Baláyan sa mga holomigas, sa mga solóm, &c.
Hornacina. = Bohó nga guibílin sa mga cota, ug labí pa sa mga Singbahán, sa pagángay dihá sa mga altar.
Hornacho. = Bohó, langob langob nga pagaboháton sa mga caboquílan, sa mga bangúilid nga pagacalían ug pagacoháan sa yota, sa balás, &c.
Hornachuela. = Payág, balong balong.
Hornada. = Cadaghánan sa mga tinápay, &c., nga pagalotóon pangdónganan sa horno.
Hornaguear. = Pagcále sa yota, sa pagcóha sa oling nga guingálan de piedra, sa bató.
Hornaguera. = Olíng nga guingálan de piedra, sa bató.
Hornaguero. = Ang nahalóag. * Ang naháoan, ang naháoay. * Lugar nga pagacoháan sa oling nga guingálan de piedra, sa bató.
Hornaza. = Horno nga diótay, nga pagtunáoan sa mga tombága, sa salapí, &c. * Color nga igasínao ug icabólit sa mga sorlánan sa yota dapit sa solód.
Hornazo. = Tinápay nga linóto sa horno ug sináctan sa mga itlog. * Gasa, regalo, nga guipanghátag sa mga tagilóngsod sa Padre nga nagaoáli sa cuaresma, sa human na ang oláhing oáli.
Hornear. = Pagtúman sa opicio sa paglóto sa tinápay.
Hornería. = Opicio sa paglóto sa tinápay.
Hornero. = Ang may opicio sa paglóto sa tinápay.
Hornija. = Sológnod, mga cahoy nga magámay nga icaínit sa horno sa paglóto sa tinápay.
Hornijero. = Ang magabácot sa mga sológnod sa horno.
Hornilla. = Bohó nga pagaboháton sa mga dapóg nga pagabotánganan sa caláyo ug pagalotóan sa bisan onsa. * Bohó sa mga salapatíhan nga salágan sa manga salapáti.
Hornillo. = Hornong diótay.
Horno. = Horno nga paglotóan sa tinápay ug sa bisan onsa. * Pagaboháton sa apog ug pagalotóan sa tesa, sa ladriyo, &c.
Horquilla. = Sangá sangá. * Dagom sa caoat, sa salapí, &c., nga icalíg-on sa mga babáye sa ilang pinángco, nga icalógpit sa bohóc.
Horra. = Mananáp nga baye, ug langday.
Horrendamente. = Sa pagcacógmat, sa pagcalísang.
Horrendo. = Ang macalísang, ang macacógmat.
Hórreo. = Tangcal, lugar nga pagatipígan sa trigo, sa humáy, &c.
Horribilidad. V. *Horrendo.*
Horrible. = Idem. * Macalilísang.
Horriblemente. V. *Horrendamente.*
Hórrido. V. *Horrendo.*
Horrífico. = Idem.
Horripilacion. = Taquig.
Horripilativo. = Ang macatáquig.
Horrísono. = Ang macalísang, ang macacógmat sa iang tingog, sa iang tonóg. * Tingog, tonóg nga macahárloc, macalilísang.
Horro. = Ang bihag nga nalocát na, nga nahamísic sa cabihágan.
Horror. = Cacógmat, calísang, cahárloc nga dagcóan.
Horrorizar. = Paglísang, pagcógmat.
Horrorosamente. = Sa pagcacógmat, sa pagcalísang.
Horroroso. V. *Horrendo.* * Ang malágsot oyámot, ang daótan caáyo, ang mangil-ad.

Hortaliza. = Mga tanóm nga macáon, mga dahon, mga gamót, &c.
Hortelana. = Asáoa sa hortelano.
Hortelano. = Ang magabántay sa mga lauerta, sa mga tanáman. * Langgam sa España.
Hortera. = Yahóng, panácsan sa cahoy.
Hosco. = Color nga maingon ingon sa maítom. * Táuo sa maísog nga gaui, mapíntas, palábi labíhon.
Hoscoso. = Bisan onsa nga maháit.
Hospedable. = Ang tacós pasác-on sa baláy.
Hospedador. = Ang magapasáca sa lain sa iang baláy.
Hospedar. = Pagpasáca sa baláy, paghátag sa pinoyánan sa bisan cansa.
Hospedería. = Solód nga guitagána sa mga caparían sa pagpoyó sa boot magpoyó dihá ug sa mohápit, sa mga homalápit, halapitan.
Hospedero. = Ang magabántay, magahópot ug magaalíma sa mga homalápit.
Hospiciano. = Pobres. * Hangol nga magapoyó sa baláy nga guingálan de misericordia, sa calóoy.
Hospicio. = Baláy nga guitagána sa mga calongsóran sa paghípos, sa paghátag sa pinoyánan, sa pagpacáon ug sa pagbísti sa mga pobres, sa mga hangol.
Hospital. = Baláy nga pagabotánganan, pagaalimáhan ug pagatambálan sa mga masaquét. * V. *Hospicio.*
Hospitalario. = Caparían nga, ingon sa iang manga tolománon, modáoat, magahípos ug magahópot sa mga pobres ug sa inga homalápit.
Hospitalero. = Ang magabántay sa hospital.
Hospitalidad. = Paghípos, paghópot, pagbísti ug pagpacáon sa mga hangol, sa mga homalápit. * Pagábi abi sa mga domolóong. * Pagpoyó sa mga masaquét sa hospital.
Hostería. = Baláy nga pagasác-an sa mga homalápit ug domolóong sa pagcáon ug sa pagpoyó tongód sa sohol con sa bayad nga guipangáyo canila.
Hostiario. = Cajon cajon nga diótay nga sorlánan sa mga hostia.
Hostiero. = Ang magabóhat sa hostias.
Hostigador. = Ang magasámoc sa isigcatáuo.
Hostigar. = Samoc, borlay.
Hostigo. = Bahin sa pared con sa cota nga dayág sa olan ug sa hangin. * Onós sa mabáscog nga olan ug sa hangin, nga magadáot sa pared ug sa mga cota.
Hostil. = Caáoay, batoc.
Hostilidad. = Pagcadáot, cadaótan nga guibóhat sa usá ca Guinharían sa lain nga Guinharían, sa usá ca hadi sa lain nga hadi.
Hostilizar. = Pagdáot sa mga caáoay.
Hotentote. = Táuo nga salvajes, ihaláson caáyo, nga magapoyó sa yota nga haróol sa cabo de buena Esperanza.
Hoy. = Carón arláoa.
Hoya. = Bohó nga dagcó sa yota.
Hoyada. = Yota nga halálom, sapá.
Hoyo. = Bohó.
Hoyoso. = Bohóan, binohóan, ang guibohóan, ang may daghan nga mga bohó.
Hoz. = Galab, capandáyan sa pothao nga balicó, nga igagálab sa humáy, sa trigo, &c.
Hozadero. = Lugar nga pagaongálan, pagaóad oáran sa mga baboy.
Hozar. = Ongar, oad oad.

HU

Hucha. = Caban, caja nga dagco. * Lolónggan, longgánan, sorlánan sa yota, nga guibotánganan sa usá ca bohó, sa pagtípig ug pagdaguinot pagánam anam

Digitized by Google

sa salapí. * Ang salapí ñga guidaguínot pagánam anam.

Huebra. = Yota ñga pagadaróhan sa dohá ca buoc ñga baca, cabayo, calabáo, &c., sa usá ca adlao. * Dohá ca mananáp, mga cabayo, mga baca, &c., ug ang usá ca táuo ñga pagaabánñgan sa pagbóhat sa usá ca adlao ñga tibúoc.

Hueca de huso, tornillo, &c. = Piliryan.

Hueco. = Caoang, ang oaláy solód, ohang, gonñgab, loang. * Táuo ñga palábi labíhon, parayégon ñga guilabíhan. * Tonóg, tinñgog ñga cagábcab. * Bisan onsa ñga mahómoc, binósgan, binóscag.

Huelga. = Cadugáyan sa tiempo, sa túig ñga pagahoáyan, ñga díli pagabohátan. * Calinñgáoan.

Huelgo. = Pagguiháoa. * Guininháoa. * V. *Holgorio*.

Huella. = Tonób, timáan ñga mahabílin sa moágui sa bisan diin. * Pagcatonób, timáan ñga mahabílin sa bisan onsang marca sa pagamarcáhan.

Huello. = Lugar ñga pagatónban. * Ang cocó sa mga mananáp dapit sa obos.

Huérfano. = Ylo. * De Padre y madre. = Ylo ñga tolápos.

Huero huevo. = Ba-óg, baóg.

Huerta. = Laoerta, tanáman.

Huerto. = Idem, lugar ñga pagatámnan sa mga otan ug sa mga tanóm ñga bolácan.

Huesa. = Lobónñgan, lobóng, lolóbnñgan.

Hueso. = Bocóg. * Liso. * Bató ñga apógon ñga oalá malóto, ñga oalá maápog. * Ang macalisód, ang macayógot, ang macasámoc. * Ang daótan ug ñga oaláy bale.

Huesoso. = Ang nahatonñgód sa bocóg.

Huesped. = Homalápit, ang magpoyó sa baláy ñga díli ia. * Ang tagía sa halapítan. * Ang magapasáca sa iang baláy sa mga homalápit.

Huesto. = Panñgobátan.

Huesudo. = Ang bocógan caáyo. * Táuo sa dagcóng hosog.

Huevar. = Pagítlog sa mga langgam.

Hueva. = Bihod.

Huevera. = Pagoáncan sa mga langgam. * Copa con sodlánan ñga pagabotánñgan sa mga itlog ñga linóto sa pagcahómoc.

Huevero. = Ang mopálit ug magabalígya sa mga itlog.

Huevo. = Itlog.

Huida. = Pagcalágueu, pagcalósot.

Huir. = Lagueu, oalá, paháoa.

Hule. = Panápton ñga guidíhog sa bolit ñga magáhi ug malíg-on caáyo. * Tagoc sa Indias ñga icabólit sa mga panápton.

Humanamente. = Sa calóoy. * Inñgon sa anñgay sa pagcatáuo.

Humanar. = Pagbóhat sa isigcatáuo ug malolóyon, mapoanñgódon, sa mahínay ug sa maáyong boot. * Pagtáuo sa calibótan, pagsógod sa pagcatáuo, pagtoróc sa táuo sa tian sa iang inahán.

Humanidad. = Pagcatáuo. * Catámboc, pagcadagcóng hosog. * Pagcasáyon sa pagángdo sa mga pagtándog sa laoas ug sa mga cailíbgon ñga calibotánon, laoásnon. * Pagcalóya ñga onay sa táuo ñga guican sa salá ñga panolóndon. * Poánñgod, calóoy. * Maáyong boot, maáyong gaui.

Humano. = Ang nahatonñgód ug anñgay sa táuo.

Humareda. = Pagcaasó.

Humazo. = Asó ñga dagcó. * Ang asó sa papel con sa lana ñga ipatonñgód sa ilong con sa bába, sa pagtámbal sa guiasóhan con sa pagtíao canía.

Humeante. = Ang magaasó.

Humear. = Pagasó, pagalísbo, pagalísnñgao. * Pagbílin sa mga timáan sa mga pagáoay ug mga cagobót sa canhing tiempo.

Humedad. = Pagcaómog.

Humedal. = Yota ñga mabasá basá.

Húmedecer. = Pagómog, pagbasá basá sa bisan onsa.

Húmedo. = Ang naómog, ang nabasá basá.

Humero. = Aloguían sa asó.

Humildad. = Pagpaóbos. * Pagcatáuo ñga obos, lioat sa guinicánan ñga díli hamíli, ñga díli mahál. * Pagcasáoop.

Humilde. = Mapaobsánon. * Tauo ñga hamóbo. * Tauo ñga lioat sa guinicánan, guilioátan ñga obos ñga díli mahál.

Humildemente. = Sa pagpaóbus.

Humillacion. = Pagpaóbos, pagcaóbos.

Humilladero. = Lugar sa mga ganháan sa mga Singbahán, ñga guibotánñgan sa usá ca crus, con sa bisan onsang laráoan.

Humillar. = Pagdonñgó, pagdocó sa olo, pagyócbo sa timáan sa catahóran. * Pagpaóbos sa pagpalábi labi sa bisan cansa. * Pagpaóbos sa boot.

Humillo. = Pagpalábi labi, pagparáyeg ñga guilabíhan.

Humo. = Asó. * Alísbo, alísnñgao. * Pagpalábi labi.

Humor. = Dogá sa laoas sa mga táuo ug sa manñga mananáp. * Gaoi, cagaoían. * Caogalínñgon ñga pagbóot sa pagbóhat sa bisan onsa, con sa pagpamólong ba.

Humorada. = Polong con bohat ñga matístis, malipáyon, ug ñga oalá paabóton.

Humoral. = Ang nahatonñgód sa dogá sa mga lauas,

Humorosidad. = Pagcadághan sa dogá.

Humoroso. = Ang may dogá.

Humoso. = Ang magaasó, alasóhan. * Ang maalísbo, ang magaalísnñgao.

Hundir. = Lomos, lanas. * V. *Arruinarse algo*, *arruinar*. * Pagdáog sa bisan cansa sa mga camatúod, * Pagdáog, pagpaóbos. * Pagáoay, paglális *lalis*. pagsócol. * Pagcaoalá sa bisan onsa, sa díli gayód hiquit-an ug hicaplágan.

Hura. = Hobág ñga motoróc sa olo ug daútan caáyo.

Huracan. = Onós ñga mabáscog oyámot, hanñin ñga dagcóan ñga magaalimpólos, baguio

Huraña. = Pagcalícay sa pagatóbang sa isigcatáuo.

Huraño. = Borong, buquírnon, ang molágueu ug molícay sa pagatóbang sa isigcaínñgon.

Hurgamandera. = Babáye ñga bigáon, sa manñgil-ad ñga batásan.

Hurgar. = Holhog, colcog, lihoc, cotao. * Pagsámbag, pagágda.

Hurgon. = Capandáyan sa pothao sa pagcótao ug pagcólcog sa caláyo.

Hurgonada. = Pagsóntoc.

Hurgonazo. = Idem.

Hurgonear. = Pagcótao, pagcólcog, paghólhog sa caláyo.

Huron. = Mananáp ñga diótay ug molomaíton, ñga tigpanñgita sa mga conejo sa ilang mga baláyan. * Ang maquigsáyod, magapaháyag ug magapadayág sa bisan onsa ñga tinágo. * V. *Huraño*.

Huronear. = Pagcóha sa mga conejo sa uron, pagpaquigsáyod, pagpaháyag, pagpadayág sa bisan onsa ñga tinágo.

Huronera. = Lugar ñga pagasórlan sa uron. * Lugar ñga pagatagóan, pagahobónñgan sa bisan cansa, con pagalaguíuan ba.

Huronero. = Ang magabántay, bomolántay sa mga uron.

Hurtable. = Ang arang ug ang masáyon caoáton.

Hurtador. = Caoatán, manñgangáhas, maninicás.

Hurtar. = Caoat, cahas, ticás. * Pagcáncan sa mga sobá sa yota sa ilang baibáyon. * Paglícay, pagságang.

Hurto. = Quináoat, pagpanñgáoat.

Husada. = Hilo, seda, &c., ñga binílic na sa bilícan.

Husillo = Cáhoy, tombága, pothao, &c., ñga guicanálan paglibót ug nayon ñgádto sa tomóy, ñga icapógos sa mga pigsánan.

Digitized by Google

Husma (andar á la). = Pagpatigáyon, pagpaquigásoy pagpaquigsáyod, sa pagcacógi caáyo sa bisan onsa ñga tinágo. * Pagmatúod sa bisan onsa ñga tinágo, tonñgód sa mga catáhap ug mga timáan.
Husmeador. = Ang macáplag sa bisan onsa tonñgód lamang sa bahó.
Husmear. = Pagcáplag, paghibálag, pagquita sa bisan onsa cay guipanñguita sa iang bahó. * Pagpaquigsáyod, pagpaquigásoy, pagsósi sa bisan onsa ñga tinágo, sa hilom lamang, díli sa dayág. * Pagsógod sa bahó, sa pagbahó sa bisan onsa.
Husmo. = Ang bahó sa bisan onsa, sa carne, sa baboy, sa manteca. &c. * Paghólat, pagpaábot sa maáyong cahigayónan, ocasion, sa pagcóha sa bisan onsa ñga guitúyo.
Huso. = Bilícan.
Huta. = Balong balong, payág.
Hutia. = Mananáp sa América ñga maíñgon inñgon sa ilag á

ID

I. = Ug.
Ida. = Pagádto sa bisan diin. * Pagbóhat, pagpamólong sa oalá húna hunáon ug maáyo, guícan lamang sa caponñgót.
Idea. = Húna húna. * Laráoan ñga mahabílin sa húna húna, sa calág, sa mga galámhan sa calág, sa bisan onsa ñga guinatán-ao ug guinadónñgog. * Laráoan ñga nahamótang sa huna huna sa pagbóhat sa bisan onsa, sa pagbóhat sa usá ca baláy, sa pagsólat sa usá ca oáli &c. * Húna húna ñga batir ug matalínis sa pagándam, sa pagtagána ug sa pagbóhat sa bisan onsa. * Panigíngnan, pananglétan.
Ideal. = Ang nahatonñgód sa huna húna, ang mahamótang sa hóna húna lamang sa oaláy pagcamáo ñga tuod.
Idealmente. = Sa húna húna.
Idear. = Paghúna hona.
Idem. = Polong ñga linatín: mao da, inñgon, maíñgon.
Idéntica mente. = Sa pagcasáma, sa pagcaíñgon, sa pagcatopóng, maíñgon gayód.
Idéntico. = Ang magsáma ug maíñgon sa lain ñga botang.
Identidad. = Pagcasáma, pagcaíñgon.
Identificar. = Pagpanigíñgon sa mga botang ñga nagacaláin lain sa pagcamatúod.
Ideología. = Quinaárman ñga nahatonñgód sa mga húna húna.
Idioma. = Polong, pinamólong ñga caogalíñgon sa bisan onsang Guinharían, provincia con longsod.
Idiota. = Táuo ñga borong caáyo, ñga cabos, ñga oaláy quinaárman.
Idiotez. = Pagcacábos, pagcaoaláy quinaárman.
Idiotismo. = Idem.
Idolatra. = Dioatáhan, panñganitóhon. * Táuo ñga díli mutóo sa matúod ñga Dios, ñga mosíngba sa mga dios dios ñga bacácon.
Idolatrar. = Pagdioáta, pagpanñganíto, pagsíngba sa mga dios dios ñga bacácon. * Paghigógma sa guilabíhan ñga gogma sa bisan cansang táuo con botang, paglíhi.
Idolatría. = Pagpanñganíto, pagdioáta, pagsíngba sa díli Dios ñga tuod.
Idolátrico. = Ang nahatonñgód sa idolatría.
Ídolo. = Dios dios ñga bacácon, táuo táuo ñga pagasingbáhan sa mga dioatáhan, dioáta, aníto. * Bisan onsa ñga guihigógma, hinigógma sa pagcalacád na.
Idoneidad. = Pagcaámdam sa pagbóhat sa, pagpamólong sa bisan onsa.
Idóneo. = Ang macahímo sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa.
Idus. = Ang usá sa toló ca bahin sa bolan sa tiempo sa mga Romanos.

IG

Iglesia. = Singbahán. * Catilíngban sa mga binoñágan, ñga guihópot sa iang panñgólo ñga si Jesucristo, ug sa ilis nia ñga ang Santos ñga Papa. * Catilíngban sa mga Padreng tanán ug sa mga hocmánan ñgatanán sa Singbahán sa tagsa ca Guinharían, con sacop sa usá ca ponóan, maíñgon ñga ang Iglesia sa Roma ug ang guinñgálan ug griega. * Catilíngban sa ñgatanán ñga guioldenáhan. * Yota ñga hingsácpan sa gahóm sa mga Obispo, ug ang cadaghánan sa ilang mga guinsacópan. * Cadaghánan sa mga canónigos sa mga Singbahán ñga Catedral.
Ígneo. = Bisan onsang caláyo ug ang maíñgon sa caláyo. * Ang may color sa caláyo.
Ignicion. = Pagcabága tonñgód sa caísog sa caláyo.
Ignífero. = Ang may caláyo, ang guinicánan sa caláyo.
Ignipotente. = Ang may gahóm sa caláyo, ang magabóot sa caláyo.
Ignívomo. = Ang magasóca sa caláyo.
Ignominia. = Coólao ñga guiántos sa bisan cansa sa cadaigánan.
Ignominiosamente. = Sa caólao, sa pagcaólao.
Ignominioso. = Maoólao, ang magapaólao, ang macaólao.
Ignorancia. = Pagcaoaláy caálam, pagcacólang sa quinaádman.
Ignorante. = Ang díli maálam. * Ang díli masáyor, ang díli mahibaló.
Ignorantemente. = Sa pagcaoláy caálam. * Sa oolá pagatoyóon. * Sa oaláy paghibaló.
Ignorar. = Díli pagálam, díli pagsáyod ug paghibaló. * Pagambót, paginay.
Igual. = Magsáma, topóng, maíñgon. * Ang may calíg-onan sa pagbóhat. * Ang mao da guihápon sa iang pagpamólong, sa iang gaoi, &c.
Iguala. = Pagcatopóng, pagcasáma, pagcaáñgay, pagcaóyon. * Sohol ñga sinabótan.
Igualacion. = Idem hasta *sohol*. * Pagsábot, panñgáñgay.
Igualador. = Ang magatopóng, ang magapaáñgay.
Igualamiento. V. *Iguala*, hasta *sohol*.
Igualar. = Sama, topóng, inñgon, añgay, oyon. * Pagtámbac sa yota, sa mga cadalánan.
Igualdad. V. *Iguala* hasta *sohol*.
Igualmente. = Sa pagcatopóng, sa pagcasáma. * Inñgon man opód, maíñgon man osáb.
Iguana. = Ibid.

IJ

Ijada. = Quilid, loib loib.
Ijadear. = Paglíhoc sa quilid sa pagguinháoa, horac horac.
Ijar. V. *Ijada*.

IL

Ilacion. = Paghúna húna sa bisan onsa tunñgód sa mga guinsóndan.

Digitized by Google

Ilativo. = Ang arang huna hunáon sa mg̃a polong con mg̃a bohat ng̃a guisóndan.
Ilegal. = Ang contra, ang batoc sa batásan, ang díli ang̃ay sa mg̃a leyes.
Ilegalidad. = Pagcabátoc, pagcadíli ang̃ay sa batásan.
Ilegalmente. = Sa pagcabátoc, sa pagcadíli ang̃ay sa batásan, sa ley.
Ilegible. = Ang díli mahímo ng̃a basáhon, ang díli mabása.
Ilegítimamente. = Sa díli maáyong tuod.
Ilegitimar. = Pagbótang sa cacolían, arón díli maáyo ng̃a tuod ug bisan onsa.
Ilegitimidad. = Pagcaoalá sa bisan onsa ng̃a quinahánglan onta, arón maáyo ng̃a tuod ug bisan onsa con bisan quinsa.
Ilegítimo. = Ang díli maáyo ng̃a tuod, ang may bisan onsa ng̃a cacolían, arón díli maáyo ng̃a hingpit.
Ileso. = Ang oalá madáot sa bisan onsang cadaótan. * Ang oalá pahilábtan.
Ilícitamente. = Sa pagcaoaláy catarónng̃an.
Ilícito. = Ang díli matárong, ang oaláy catarúng̃an. * Daótan, dinilían.
Ilimitado. = Ang oaláy catapúsan, cacotóban.
Líquido. = Otáng con cuenta ng̃a oalá pa baydan, ng̃a oalá pa mahúsay
Iliterato. = Ang oalá magestudio, ang oaláy quinaárman, caálam.
Iluminacion. = Pagcaíuag, cadaghánan sa mang̃a sugá ng̃a icadáyan dayan ug icaíuag sa mg̃a baláy, sa mg̃a cadalánan, &c.
Iluminador. = Ang magabótang sa mg̃a sogá ng̃a icagáma sa iluminacion. * Ang magapíntal sa mg̃a laráoan sa nagacaláin lain ng̃a mg̃a color.
Iluminar. = Pagíoag, pagdáyan dayan sa mang̃a baláy &c., sa daghánan ng̃a mg̃a sogá. * Pagpíntal sa mga libro, sa mg̃a laráoan, &c., sa mg̃a nagacaláin lain ng̃a color. * Pagíoag sa Dios sa mang̃a cásing cásing ug mg̃a caláy sa mg̃a táuo ng̃a mg̃a binóhat nia, sa iang santos ng̃a gracia ug pagtábang. * V. *Ilustrar*.
Iluminativo. = Ang macaíoag.
Ilusion. = Húna húna ng̃a díli matúod, sa oaláy hingtúngdan ng̃a pagcamáo.
Ilusivo. = Ang díli matúod. * Bisan onsa ng̃a guipacamatúod ug guipacamáo lamang sa díli matúod. * Limbong, bacac.
Iluso. = Ang guilimbónng̃an, ang guiólo olóhan.
Ilusorio. = Ang macalímbong. * Ang oaláy hingtúngdan ng̃a pagcamáo.
Ilustrar. = Pagíoag sa húna húna. * Pagdayág sa mg̃a dóha dúha. * V. *Iluminar* desde *Pagíuag sa Dios*. * Pagbamíli, pagmahál, pagbóhat ug halángdon sa bisan onsa, con sa bisan cansa.
Ilustre. = Táuo sa maáyong guinicánan, mahál, hamíli, dato, dagcóng táuo, bantógon, banságon, catíng̃aláhan, hibólng̃an.
Ilustrísimo. = Polong ng̃a ióna sa mang̃a ng̃alan sa mg̃a Sres. Obispo ug sa obán pang mg̃a táuo ng̃a mahál, tung̃ód sa ilang opicio con pagcahímtang.

IM

Imágen. = Laráoan sa bisan onsa. * Paniging̃nan. * Pagcamáo sa bisan onsa. * Aníno. * Táuo táuo.
Imaginable. = Ang arang húna hunáon.
Imaginacion. = Húna húna.
Imaginar. = Paghúna húna, pagpalándong.
Imaginaria. = Bantay ng̃a guing̃ólan ug guitagána sa pagílis sa mg̃a bantay, con maoalá ug̃áling.
Imaginariamente. = Sa húna húna lamang, sa díli matúod.
Imaginario. = Ang mahamótang sa húna húna lamang, sa díli matúod. * Ang magabóhat ug magapíntal sa mg̃a táuo táuo ug sa mg̃a laráoan.
Imaginativa. = Galámhan, gahóm sa caláy sa paghúna húna.
Imaginativo. = Ang magahúna húna sa canónay.
Imán. = Batóng baláni.
Imbécil. = Boang boang, coliró, colángan sa boot.
Imbecilidad. = Pagcalóya, pagcahòyang.
Imbibicion. = Pagcasóyod, pagcayópyop.
Imbuir. = Pagsámbag, pagtámbag.
Imitable. = Ang tacós ng̃a pinigingnan, ng̃a pagaaoáton.
Imitacion. = Pagcaáoat, pagcapaniging̃on.
Imitador. = Ang moáoat, ang magapaniging̃on.
Imitante. = Idem.
Imitar. = Aoat, ing̃on, pagpaniging̃on, ayap, tondog.
Impaciencia. = Pagcaoaláy pagcaílob, pagcaántos.
Impacientar. = Pagtúyo sa lain, arón masocó, orón manoyó.
Impaciente. = Ang díli moílob, ang díli moántos, ang madalí manoyó.
Impalpable. = Ang hapit díli mahímo ng̃a hicápon, capeápon, tong̃ód sa pagcadiótay, pagcanípis, pagcagamáy.
Impar. = Ang oaláy pares, ang oaláy parang, ang oaláy obán.
Imparcialmente. = Ing̃on da sa catarónng̃an. * Sa oaláy pagcabóyoc sa loyo ug sa loyo, sa úsá ca dapig ug sa usá.
Impartible. = Ang díli mahímo bahínon, boc-on ug bolágon.
Impartir. = Pagpáhat. * Pagámbit.
Impasibilidad. = Pagcaoaláy casaquét ug casáquet.
Impasible. = Ang díli mobáti, ang díli masáquet ug díli mamasaquét.
Impávidamente. = Sa oaláy cahárloc, catáhap ug catálao.
Impavidez. = Caísog sa casing casing.
Impávido. = Ang díli mahádloc, díli matáhap ug díli matálao.
Impecabilidad. = Pagcadíli mahímo sa pagcasalá.
Impecable. = Ang díli mahímo ng̃a macasalá.
Impedido. = Bacól, lolid, sampil.
Impedidor. = Ang macaólang, ang macapogóng. * Ang moságang.
Impediente. = Idem.
Impedimento. = Caoláng̃an, casámoc, casamúcan, cabilinggan. * Bisan onsang cacolían ng̃a magabúhat sa pagcadíli mao, sa pagcadíli bale sa mg̃a pagtiáyon.
Impedir. = Olang, samoc. * Sagang, pogóng.
Impelente. = Ang macadóso, ang magapairog, ang magatólac, magatolód. * Ang magasámbag, magaágda.
Impeler. = Doso, irug, tolac, tolód. * Sambag, tambag, agda.
Impenetrabilidad. = Pagcadíli macalahós ug díli mahímo ng̃a lahóson.
Impenetrable. = Ang díli mahímo ng̃a lahóson, tahóson. * Ang díli mahímo ng̃a toquíbon, togcálon, sabóton, saydan.
Impenitencia. = Pagpacadáyon sa salá. * Pagcagáhi sa casing casing, pagcaoaláy pagbásol ug paghinólsol sa mg̃a salá.
Impenitente. = Ang díli boot maghinólsol sa mg̃a salá, ang boot magparáyon sa mg̃a casalánan.
Impensadamente. = Sa oalá húna hunáon, sa oalá catahápan, sa oalá paabóton. * Sa ahat, sa calit, sa tagcoláhao.
Impensado. = Idem.
Imperante. = Ang magasógo, ang magabóot.

Digitized by Google

Imperar. = Pagsógo, dagbóot, paghári.
Imperativo. V. *Imperante.*
Imperatoria. = Tanóm sa España.
Imperatorio. = Ang nahatongód sa cahímtang sa pagcahári.
Imperceptible. = Ang díli mahímo nga batíon, quit-on ug donggon.
Imperdible. = Ang díli mahimo nga maoalá.
Imperdonable. = Ang díli mahímo nga pasailóon.
Imperfeccion. = Pagcadíli hingpit, pagcacólang sa bisan onsa, pagcadíli toman.
Imperfecto. = Ang colángan sa bisan onsa, ang díli tuman, ang díli hingpit, ang oalá mahúman, ang guiálang alángan.
Imperial. V. *Imperatorio.* * Ang mahatongód sa Guinharían.
Impericia. = Pagcacólang sa pagcaánad, sa caálam, sa quinaádman.
Imperio. = Ang yota nga hingsácpan sa gahóm sa emperador, sa hari, ug ang tiempo, ang túig nga pagadogáyan sa pagcahári. * Ang pagcahári, ang pagbóot sa emperador, sa hari.
Imperiosamente. = Sa pagbóot nga cogalíngon.
Imperioso. = Ang magabóot, ang magasúgo sa pilit caáyo, arón matúman ang sogo sa oaláy balíbad ug calaguéuan.
Imperitamente. = Sa pagcaoaláy caálam ug pagcaánad.
Imperito. = Ang díli maálam, ang oalá maánad.
Impermeable. = Ang díli mahímo nga taslópon sa tubig bisan nga mahomód.
Impermutable. = Ang díli mahímo nga bailóon ug pagtagilisan.
Impersuasible. = Ang díli mahímo nga sambágon, tambágon, ang díli mutóo.
Impertérrito. V. *Impábido.*
Impertinencia. = Polong con bohat nga díli macaígo, nga oaláy hingtóngdan. * Pagcacóti cuti. * Pagcasámoc, pagcabórlay.
Impertinente. = Ang díli macaígo, ang oaláy hingtóngdan ug cahológan. * Táuo nga cuti cutíhan, nga samócan.
Impertinentemente. = Sa pagcacóti cuti, sa pagcasámoc.
Impertir. V. *Impártir.*
Imperturbable. = Ang díli mabálhin, ang mao da guihápon.
Impetra. = Pagtógot. * Gahóm nga ihátag sa lain.
Impetracion. = Pagcadángat sa bisan onsa.
Impetrador. = Ang magacóha sa guitóyo nia, sa guipangáyo.
Impetrante. = Idem.
Impetrar. = Pagcóha, pagdángat sa bisan cansa, sa bisan onsa nga guitóyo ug guinpangáyo.
Ímpetu. = Pagcahanáyac nga dinalí ug ahat. * Cosóg nga mabáscog.
Impetuosamente. = Sa pagcahanáyac. * Sa pagcacosóg nga mabáscog ug ahat.
Impetuosidad. V. *Ímpetu.*
Impetuoso. = Bascógon, cosgon. * Ang magabóhat ug mamólong sa oalá húna húnaon ug maáyo.
Impía. = Tanóm maingon sa romero.
Impíamente. = Sa pagcaoaláy Pagtóo ug pagpoángod.
Impiedad. = Pagcacólang sa Pagtóo ug sa pagpoángod.
Impío. = Ang colang sa Pagtóo, ang oaláy pagpoángod.
Implacable. = Ang díli mahímo nga paghínay hináyon, nga lipáyon.
Implacablemente. = Sa casocó nga díli maoalá, nga díli macóha.
Implaticable. = Ang díli mahímo nga soguilánan, soltíhan ug pagpolóngan.
Implicacion. = Pagcabátoc.
Implicar. = Pagpótus, paglíquit. * Pagólang. * Pagbátoc.
Implicatorio. = Ang guibotángan sa pagcabátoc.
Implícito. = Bísan onsa nga pagasabóton, bisan nga díli maásoy.
Imploracion. = Pagpangamóyo, pagpangaliópo, pagpangáyo.
Implorar. = Idem.
Implume. = Langgam nga oaláy balahíbo.
Impolítica. = Pagcaoaláy pagábi abi, pagcacólang sa maáyong pagtóon.
Impoluto. = Olay, sa oaláy boling.
Imponderable. = Ang díli catópngan, ang labí sa ngatanán. * Ang díli mahímo nga timbángon.
Imponer. = Pagbótang sa mga mabóg-at, sa mga catongdánan. * Pagbótang. * Pagtórlo sa bisan cansa, pagtóon, pagásoy. pagsáyod. * Pagcahárloc, pagpatálao. * Paghósay ug maáyo sa mga marca, sa manga molde sa pigsánan sa imprenta, arón mahímo nga basáhon ang solat nga guiimprenta sa papel nga pinicó na.
Impopular. = Ang díli pagabigogmáon sa cadaghánan.
Importacion. = Pagcasolód sa usá ca Guinharían con provincia sa mga manggad sa lain nga Guinharían con provincia.
Importancia. = Caayóhan, polós nga guican sa bisan onsa. * Gahóm sa bisan cansang táuo tongód sa iang oficio con cahímtang.
Importante. = Ang may polós, ang macapolós.
Importar. = Pagpolós sa bisan onsa. * Pagbíli sa bisan onsa nga guipálit ug guibalígya. * Pagsolód sa usá ca longsod sa mga manggad sa lain nga Guinharían.
Importe. = Ang bili sa mga manggad ug sa bisan onsa nga guipálit ug guibalígya.
Importunacion. = Paghángio sa linugsánay, pagpangamúyo sa pagcasámoc, sa pagcabórlay, sa díli pabalíbad.
Importunadamente. = Sa pagcadíli mao, sa pagcacanúnay.
Importunamente. = Sa pagcasámoc, sa pagcadíli macaígo, sa pagcalúgus.
Importunar. = Pagsámoc pagbórlay sa bisan onsang tuyo con pagpangáyo. * Paghángio ug pagpangaliópo sa masóbsob. * Sa díli macaígo.
Importunidad. = Pagcasámoc, pagcabórláy tongód sa bisan onsang tuyo sa isigcatáuo.
Importuno. = Ang díli macaígo. * Ang macasámoc, macabórlay.
Imposibilidad. = Pagcadíli mahímo sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa.
Imposibilitar. = Pagcóha, pagdilí, pagólang sa gahóm sa pagbóhat con sa pagpamólong.
Imposible. = Ang díli mahímo. * Ang macóli oyámot.
Imposicion. = Cabóg-at, bala. * Bahin, tampo, silot, &c., nga guipangáyo sa bisan cansa. * Pagcabótang sa mga marca sa pigsánan sa imprenta, arón basáhon ang solat sa mga dahon nga magacasonód sonód sa tibúoc nga pliego, sa obos na gui imprenta ug pinicó na.
Impostor. = Tigbótang botang, mabótang botángon, mabotang botángan. * Malilímbong, malimbóngon.
Impostura. = Botang botang. * Limbong nga pagaíngnon nga matúod.
Impotencia. = Pagcaoaláy gahóm sa pagbóhat ug sa pagpamólong ca bisan onsa, pagcaoaláy gahóm sa paglíoat.
Impotente. = Ang díli macahímo sa bisan onsa. * Ang díli macalíoat.
Impracticable. = Ang díli mahímo nga boháton. * Ang malisód oyámot. * Dalan nga díli calácoan ug macóli nga pagaaguían.

Digitized by Google

IMPRECACION. = Tonglo, pagpanghináot sa cadáot sa isigcatáuo, sa mga polong nga guipamólong, pagpahimadáot.
IMPRECAR. = Idem.
IMPREGNARSE. = Pagdáoat, pagsóyop sa mga bohó bohó nga diótay caáyo sa usá ca laoas, sa mga bolobáhin nga maggamáy sa lain nga laoas.
IMPRENTA. = Quinaádman sa pagimprenta sa manga libros. * Lugar, baláy nga pagamarcáhan sa mga solat nga inimprenta.
IMPRESCINDIBLE. = Ang díli mahímo nga sagdan, biáan, bolágon ug díli pagatágdon, ang tutománon gayód.
IMPRESION. = Pagcamarca. * Timáan sa usá ca botang nga mahabílin sa lain nga botang. * Dagoay sa mga letra nga guibótang sa mga libro. * Bisan onsa nga solat nga inimprenta. * Pagcatándog sa húna húna, sa calág sa mga táuo, sa mga paghónghong nga espirituhánon.
IMPRESIONAR. = Pagsámbag sa lain sa bisan onsa, arón pagatoóhan sa minatúod.
IMPRESO. = Bisan onsang solat nga diótay nga inimprenta.
IMPRESOR. = Ang tagía sa imprenta ug ang magaimprenta sa mga solat, sa mga libro.
IMPRESORA. = Ang asáoa sa impresor, con ang babáye nga tagía sa imprenta.
IMPRESTABLE. = Ang díli mahímo nga ipaólus.
IMPREVISION. = Pagcacólang sa húna húna, sa pagmátngon.
IMPREVISTO. = Ang oalá paabóton, ang oalá húna hunáon. * Bisan onsa nga moábot sa pagcaáhat, sa pagcacálit, sa tagcoláhao.
IMPRIMACION. = Pagcaándam sa mga panápton nga pagapintálan. * Cadaghánan sa mga quinahánglan sa pagándam sa mga panápton nga pagapintálan.
IMPRIMADERA. = Capandáyan sa pothao con sa cahoy nga icaándam sa mga panápton nga pagapintálan.
IMPRIMADOR. = Ang magaándam sa mga panápton nga pagapintálan.
IMPRIMAR. = Pagdíhog, paghílog, pagbólit, sa mga color nga nahaóna, sa mga panápton nga pagapintálan.
IMPRIMIR. = Pagmarca sa mga letras ug sa bisan onsa sa papel ug sa bisan asa. * Paglíngcod ug bisan onsa sa húna húna, pagpátic.
IMPROBABLE. = Ang díli masáyon nga omábot, boháton con ipamólong.
IMPROBAR. = Pagsáoay, pagbárlong. * Pagdíli.
IMPROBO. = Daótan. * Bohat * Bohat nga mabóg-at ug canúnay.
IMPROPERAR. = Pagbóyboy. * Pagdáot sa polong sa isigcatáuo.
IMPROPERIO. = Polong nga icadáot sa isigcatáuo. * Pagbúyboy.
IMPROPIAMENTE. = Sa díli mao, sa díli mecaígo, sa díli maíngon.
IMPROPIEDAD. = Pagcadíli mao, pagcadíli macaígo.
IMPROPIO. = Ang díli mao, ang díli macaígo, ang colang ca bisan onsang quinahánglan arón mahíngpit.
IMPROPORCION. = Pagcaoaláy caangáyan.
IMPROPORCIONADO. = Ang oaláy caangáyan.
IMPROROGABLE. = Ang díli mahímo nga pagatagálan, nga pagaabóton ug holáton.
IMPRÓVIDAMENTE. = Sa oalá húna honáon, sa oalá pagbót-on.
IMPRÓVIDO. = Ang oalá maándam, magtagána.
IMPROVISAMENTE. = Sa ahat, sa calit. * V. *Impróvidamente.*
IMPROVISAR. = Pagbóhat ug pagpamólong sa bisan onsa sa oalá húna honáon nga daan, sa oaláy pagándam ug pagtágana.
IMPROVISO. V. *Impróvido.*
IMPROVISTO. V. *Impróvido.*
IMPRUDENCIA. = Pahcacólang sa salabótan.
IMPRUDENTE. = Ang colángan sa salabótan, sa maáyong húna húna.
IMPÚBERO. = Ang oalá pa omábot sa pagcaolitáo con sa pagcadalága.
IMPUDENCIA. = Pagcaoaláy caólao, pagcaólag.
IMPUDENTE. = Maolag, maláo-ay, táuo nga oaláy caólao.
IMPÚDICAMENTE. = Sa pagcaólag, sa pagcamaláo-ay, sa pagcahílas.
IMPUDICICIA. V. *Deshonestidad.*
IMPÚDICO. V. *Deshonesto.*
IMPUESTO. = Bohis, tampo, tampa, silot, baláydon.
IMPUGNABLE. = Ang mahímo nga soclan ug batócon.
IMPUGNACION. = Pagcasócol, pagcaíndig indig, pagcabátoc.
IMPUGNADOR. = Ang mosócol, ang magabátoc sa manga polong con mga bohat sa lain.
IMPUGNAR. = Socol, batoc.
IMPULSAR. V. *Impeler.*
IMPULSION. = Pagcadóso, pagcaírog, pagcatólac, pagcatolód.
IMPULSOR. V. *Impelente.*
IMPUNE. = Ang magamísic, ang mahagáoas sa castigo.
IMPUNEMENTE. = Sa oaláy castigo.
IMPUNIDAD. = Pagcaoaláy pagcastigo sa saláan.
IMPUREZA. = Pagcahógao, pagcabóling. * Pagcaólag, pagcaláo-ay.
IMPURO. = Ang díli olay, ang díli bog-os. * Ang mahógao, ang bolíngon.
IMPUTACION. = Pagcabótang botang.
IMPUTAR. = Pagbótang botang.

IN

INACABABLE. = Ang díli mahóman, ang díli matápos, ang díli matibáoas, ang madúgay sa guihápon.
INACCESIBLE. = Ang díli mahímo nga abóton, dangáton ug pagadoólan.
INACCION. = Pagcaoaláy bohat.
INADAPTABLE. = Ang dilí mahímo nga nonton.
INADECUADO. = Ang dilí angay.
INADMISIBLE. = Ang dili mahímo nga daoáton.
INADVERTENCIA. = Pagcacólang sa húna húna, sa salabótan.
INADVERTIDAMENTE. = Sa psgcaoaláy salabótan, sa pagcacólang sa húna húna.
INADVERTIDO. = Ang díli mamátngon.
INAGOTABLE. = Ang díli mahímo nga ithon, titíon, horton.
INAGUANTABLE. = Ang díli mahímo nga ilóbon, ang díli maántos.
INALIENABLE. = Ang díli mahímo nga ihátag sa lain.
INALTERABLE. = Ang dilí mabálhin, ang mao da guihápon, ang malíg-on.
INALTERADO. = Idem.
INAMISIBLE. = Ang dilí mahímo nga maoalá.
INAMOBIBLE. = Ang díli mahímo nga lihócon, ang díli malíhoc. * Ang díli mahímo nga coháon, ang díli masácoat.
INANICION. = Pagcalóya nga dagcó, pagcaoaláy gahóm ug cosóg.
INANIMADO. = Ang oaláy calág, ang oaláy quinabóhi, ang patáy.
INAPAGABLE. = Ang díli mapálong, ang díli mahímo nga palngon.
INAPEABLE. = Ang dilí matóquib, ang díli mahímo nga toquíbon, togcálon ug sabóton. * Táuo nga dili pasámbag, nga díli mutóo sa mga tambag, sa magáhing olo.

Digitized by Google

Inapelable. = Paghócom, sentencia ñga díli mahímo ñga ihánñio arón osbon.
Inapetencia. = Pagcaoaláy gugma, ganas sa pagcáon.
Inapetente. = Ang díli mahagógma mocáon.
Inaplicacion. V. *Desaplicacion.*
Inaplicado. = Ang oaláy cacógui sa pagtóon, ang tapólan.
Inapreciable. = Ang díli mahímo ñga botánñan sa bili cay mahál ug bilídhon oyámot.
Inasequible. = Ang díli mahímo ñga danñáton.
Inaudito. = Ang oalá donggon sa guihápon.
Inauguracion. = Tolóhan ñga bacácon, pagtágna tonñód sa mñga paglópad ug pagtinñog sa mñga langgam. * Pagcasógod sa paghári sa mñga hari.
Inaugurar. V. *Inauguracion* desde *pagtágna.*
Inavegable. = Ang dili mahímo ñga hisáydan, hibalóan ug sosíhon.
Incalculable. = Ang díli mahímo ñga húna hunáon sa toman.
Incansable. = Ang díli macápoy, ang díli mabórlay.
Incansablemente. = Sa pagcaoaláy cabórlay ug pagcacápoy.
Incantable. = Ang díli mahímo ñga cantáhon cay díli moábot ang tinñog.
Incapacidad. = Pagcaoaláy gahóm sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa.
Incapaz. = Ang díli mahímo sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa. * Ang colánñan sa quinaádman, sa salabótan.
Incasable. = Ang díli mahímo ñga mamiño, ang díli mahagógma sa pagcamíño.
Incautamente. = Sa oaláy salabótan.
Incauto. = Ang magabóhat ug mamólong sa oaláy salabótan.
Incendiar. = Pagsónog, pagdáob, pagsílab.
Incendiario. = Ang magapasónog sa bisan onsang baláy. * Ang nagatagána sa mñga icasónog, sa macasónog.
Incendio. = Pagcasónog, pagcadáob, pagcasílab. * Pagcaínit ñga dagcó sa húna húna guican sa caísog ug cosóg sa mñga cailíbgon.
Incensacion. = Pagcatábiog sa insensario, pagpaasó canía.
Incensar. = Pogtábiog sa incensario, pagpaasó canía.
Incensario. = Bagáhan ñga pagagamíton sa Singbahán sa pagasó.
Incensurable. = Ang díli mahímo ñga saoáyon.
Incentivo. = Ang magaágda, ang magapógos.
Incertidumbre. = Duha duha.
Incesable. = Ang díli moóndang, moárang, ang canónay.
Incesablemente. = Sa pagcacanónay, sa pagcaoaláy ondáng.
Incesante. V. *Incesable.*
Incesantemente. V. *Incesablemente.*
Incesto. = Salá ñga mahílas, pagpacasalá sa caobánan ñga hadúol.
Incestuoso. = Ang macasalá, ang maquihiláoas sa caobánan ñga harúul.
Incidencia. = Ang moábot sa bisan onsan soguílon, con holosáyon, sa oalá paabóton.
Incidente. = Idem.
Incidir. = Pagpacasalá, pagsayóp.
Incienso. = Insienso, tagoc ñga masíhag, malálag ug mahomót con masónog na, guican sa cahoy ñga guinñálan ug enebro.
Inciertamente. = Sa pagcadóha doha.
Incierto. = Ang díli matúod. * Ang díli malíg-on, ang oaláy calig-ónan. * Ang oalá hibalóan ug saydan.
Incineracion. = Pagabó sa bisan onsa.
Incinerar. = Pagsónog sa bisan onsa hasta ñga maágueu, maabó.
Incipiente. = Ang magasógor.
Incircunciso. = Ang oalá tolían.
Incircunscripto. = Ang díli mahalócop, mahasácop.
Incision. = Pagcasí-si, pagcaquísi.
Incisivo. = Ang macasí-si, macaquísi, macaábli, cay maháit.
Incisorio. = Idem.
Incitacion. = Pagcahópo. * Pagcaágda, pagsámbag.
Incitador. = Ang magahópo. * Ang magaáda, ang mosámbag.
Incitar. = Hopo. * Agda, sambag.
Incitativa. = Pagsógo sa mñga hocmánan ñga labí sa mñga hocmánan ñga sacop, arón magahócom sila inñon sa catarónñan.
Incitativo. V. *Incitador.*
Incivil. = Borong, ang díli maálam magatóbang sa isigcatáuo, boquídnon.
Inclemencia. = Pagcaoaláy pagpoánñod, pagcabánñis, pagcapíntas. * Cosóg, caísog sa tognao, sa olan, sa hanñin.
Inclemente. = Ang oaláy pagpoánñod. * Mabánñis, mapíntas.
Inclinacion. = Pagcayobó, pagcayócbo. * Pagcadonñó, pagcadocó. * Paghigógma, pagpalángga sa bisan onsa.
Inclinar. = Pagtóang sa bisan onsa, pagtaquílid. * Pagírog sa loyo. * Pagsámbag sa bisan cansa, arón magabóhat con mamólong sa oalá húna hunáon. * Paginñon inñon sa usá ca botang sa lain ñga butang. * Pagbóot, paghigógma, pagpalángga sa bisan cansa ug sa bisan onsa.
Inclito. = Mahál, hamíli, halángdon, bilídhon.
Incluir. = Pagsolód, pagsácop sa usá ca botang sa lain ñga botang.
Inclusa. = Baláy ñga pagabatónan sa mñga báta ñga guibiáan ug guiáydan sa ilang mñga tigúlang sa diótay pa sila.
Inclusero. = Táuo ñga guibatónan sa inclusa.
Inclusion. = Pagcasácop sa usá ca botang sa lain.
Inclusivamente. = Sa pagcasácop.
Inclusive. = Polong ñga linatin: Idem.
Inclusivo. = Ang macasácop.
Incluyente. = Idem.
Incoativo. = Ang magaásoy sa sinógdan sa bisan onsa ug ang maong pagsógod.
Incobrable. = Ang díli mahímo ñga paníñglon, ang macóli baydan bisan ñga tinglon.
Incógnito. = Ang díli maíla, ang díli mahímo ñga pagaílhon.
Incognoscible. = Idem. * Ang malisód caáyo ñga hiílhan.
Incoherencia. = Pagcaoaláy caañgáyan.
Incola. = Molópio sa bisan onsang longsod.
Incolumidad. = Maáyong quinabóhi, pagcaoaláy saquít.
Incombustible. = Ang díli masónog, ang díli mahímo ñga sonógon.
Incombusto. = Ang oalá masónog.
Incomerciable. = Bisan onsa ñga díli mahímo ñga pagapatigayónan, ñga igapatigáyon, ang díli mahímo ñga igacomercio.
Incómodamente. = Sa pagcalisód.
Incomodar. = Pagsámoc, pagpalisór. * Pagsáquet saquet. * Pagpasucó, pagpapongót.
Incomodidad. = Pagcalisód. * Pagcadáot. * Pagsáquet saquet.
Incómodo. = Ang macalisód, ang macasámoc.
Incomparable. = Ang díli mahímo ñga pagadanñáton. * Ang malisód ug macóli madánñat, * Ang díli catópnñan, ang díli mahímo ñga ipanánglet, ang oaláy pananglétan, ang Dios.

Digitized by Google

INCOMPARABLEMENTE. = Sa oaláy pananglétan, sa oaláy sanglet.
INCOMPARTIBLE. = Ang díli mahímo ñga bahínon.
INCOMPASIVO. = Ang colánñgan sa colóoy.
INCOMPATIBILIDAD. = Ang pagcalisód sa usá ca botang arón magdóol ug mahiósa sa lain ñga botang.
INCOMPATIBLE. = Ang díli mahímo ñga mahiósa sa lain.
INCOMPETENCIA. = Pagcacólang sa gahóm.
INCOMPETENTE. = Ang díli macaígo. * Ang guibóhat con guipamólong sa díli maáyong horas.
INCOMPLETAMENTE. = Sa oaláy pagcatápus, pagcahóman, pagcahíngpit, pagcatibáoas.
INCOMPLETO. = Ang oalá mahóman, mahíngpit. * Matibáoas.
INCOMPONIBLE. = Ang díli mahímo ñga ayóhon.
INCOMPORTABLE. = Ang díli mahímo ñga ilóbon, antóson.
INCOMPOSIBILIDAD. = Pagcadíli mahímo ñga ayóhon ang usá ca botang sa lain ñga botang.
INCOMPOSICION. = Pagcadáot sa mñga bahin sa bisan onsa, pagcaoaláy pagcaáñgay.
INCOMPRENSIBILIDAD. = Pagcaoaláy pagcatóquib, pagcatógcal, pagcasábot, sa bisan onsa.
INCOMPRENSIBLE. = Ang díli mahímo ñga toquíbon, togcálon ug sabóton.
INCOMPUESTAMENTE. = Sa pagcagobót, sa oaláy pagcahósay.
INCOMUNICABLE. = Ang díli magaámbit ug ang díli pagaambítan sa lain.
INCOMUNICADO. = Ang guidilían sa pagsólte, pagsoguílon ug sa pagsólat sa lain.
INCONCEBIBLE. = Ang díli mahímo ñga húna hunáon.
INCONCILIABLE. = Ang díli mahímo ñga mahiósa.
INCONCINO. = Ang nagóbot, ang oaláy cahosáyan.
INCONCUSAMENTE. = Sa pagcamatúod, sa pagcaoaláy duha duha.
INCONCUSO. = Ang matúod, ang oaláy doha doha. * Ang malíg-on.
INCONDUCENTE. = Ang díli mahímo sa bisan onsa, ang oaláy polós.
INCONEXION. = Pagcaoaláy paghiósa.
INCONPESO. = Ang saláan ñga díli boot magtóg-an sa iang salá.
INCONGRUAMENTE. = Sa díli macaígo, sa díli motaláy.
INCONGRUENCIA. = Pagcadíli macaígo.
INCONGRUENTE. = Ang díli macaígo sa tuyo ñga hingtóngdan.
INCONGRUO. = Idem.
INCONMENSURABILIDAD. = Pagcaoaláy socod, pagcaoaláy pagcasácop ug pagcalócop.
INCONMENSURABLE. = Ang díli mahímo sacpon ug lucpon, ang oláy catapósan.
INCONQUISTABLE. = Ang díli macóha, ang díli mahímo ñga cohóon ug daugon sa gahóm sa manñga soldados ug sa mñga hmñaníban. * Ang díli madáog, macábig ug mabóyoc sa mñga paghánñgio ug pagpanñgamóyo.
INCONSECUENCIA. = Pagcaaoláy calig-ónan sa mñga polong ug sa mñga bohat.
INCONSIDERACION. = Pagcacólang sa maáyong paghúna húna.
INCONSIDERADAMENTE. = Sa pagcaoaláy paghúna húna ñga maáyo.
INCONSIDERADO. = Bisan onsa ñga guibóhat ug guipamólong sa oalá huna hunáon ug palandónñgon sa maáyo. * Táuo ñga díli magahúna húna ug magapalándong ug maáyo.
INCONSIGUIENTE. = Ang oaláy calig-ónan sa iang mñga bohat cong mñga polong. * Ang díli masonód sa pagcaígo sa mñga guisóndan.
INCONSOLABLE. = Ang díli mahímo ñga lipáyon, ang malisód ug macóli pagalipáyon, ang díli gayód malípay.
INCONSOLABLEMENTE. = Sa oaláy calípay, sa pagcaminñgao.
INCONSTANCIA. = Pagcaoaláy calig-ónan sa bisan onsa. * Pagcasáyon sa pagbálhin sa mñga húna húna sa mñga higála, &c.
INCONSTANTE. = Ang oaláy calig-ónan, ang díli madógay sa maong pagcabótang. * Ang masáyon magabía sa mñga húna húna, sa mñga abian, &c., ñga daan.
INCONSTANTEMENTE. = Sa pagcaoaláy calig-ónan.
INCONSTRUIBLE. = Ang díli mahímo ñga boháton.
INCONSÚTIL. = Ang oaláy tinahían, maíñgon sa sinína sa atong Guinóong Jesucristo.
INCONTABLE. = Ang díli mahímo ñga isípon, ang macóli ug malisód ihápon.
INCONTAMINADO. = Ang oalá tacdan.
INCONTESTABLE. = Aag díli mahímo ñga pagabotánñgan sa mñga doha duha.
INCONTINENCIA. = Pagcaoaláy pagpogóng sa mñga cailíbgon. pagcaólag, pagcaláo-ay. * Saquét ñga nahamótang sa pagíhi sa masóbsob.
INCONTINENTE. = Ang díli magapogóng sa mñga cailibgon. * Táuo ñga maólag, maláo-ay.
INCONTINENTEMENTE. = Sa pagcaoaláy pagpogóng. * V. *Incontinenti.*
INCONTINENTI. = Guiláyon, dihá dihá, carón gayód, carón carón, sa madalí caáyo.
INCONTRASTABLE. V. *Inconquistable* é *Incontestable.*
INCONTROVERTIBLE. V. *Incontestable.* * Ang matúod oyámot.
INCONVENCIBLE. = Ang díli padáog, ang díli mahímo ñga daugon sa mñga pagsámbag.
INCONVENIENCIA. = Pagcasámoc, pagcalisód. * Pagcaoaláy caañgáyan.
INCONVENIENTE. = Ang díli anñgay, ang díli oyon. * Casámoc, caolánñgan, cacolían.
INCONVERSABLE. = Ang díli mahímo ñga pagasoguilánan ug doólan tonñgód sa iang gaoi ñga maísog, tonñgód sa iang pagcabórong.
INCONVERTIBLE. = Ang díli mahímo ñga mabálhin sa lain ñga pagcabótang.
INCORDIO. = Hobág sa bolog ñga guican sa saquét ñga guinñgálan ug gálico.
INCORPORACION. = Pagcahiósa.
INCORPORAR. = Paghiósa, pagtíp-oc. * Paglíngcod sa nagahígda.
INCORPÓREO. = Ang díli laoas, ang oaláy laoas.
INCORRECCION. = Pagcaoaláy pagsáoay.
INCORRECTO. = Ang oalá saoáyon, ang díli pasáoay.
INCORREGIBILIDAD. V. *Incorreccion.* * Pagcagáhi sa húna húna, sa cásing cásing, pagcadáyon, pagparáyon sa húna húna ñga daótan, sa mñga bohat ug sa batásan ñga manñgil-ad.
INCORRUPCION. = Pagcabótang sa bisan onsa ñga oalá madonót. * Pagcaólay sa quinabóhi ug sa batásan.
INCORRUPTAMENTE. = Sa oaláy pagcadonót.
INCORRUPTIBILIDAD. = Pagcaoaláy pagcadonót.
INCORRUPTIBLE. = Ang díli madonót, ang díli mahímo ñga sorlan sa pagcadonót. * Ang malisód ug macóli ñga pagadaótan.
INCORRUPTO. = Ang oalá madonót ug madáot, ang oalá madobóc. * Babáye ñga olay, bog-os, ñga oalá pahilábtan sa laláqui.
INCREADO. = Ang oalá boháton.
INCREDIBILIDAD. = Pagcadíli mahímo ñga pagatoóhan ug bisan onsa.
INCREDULIDAD. = Pagcalisód sa pagtóo sa bisan onsa. * Pagcacólang, pagcaoaláy Pagtóo sa mñga toloóhan sa mñga cristianos.

Digitized by Google

Incrédulo. = Ang díli mutóo sa guinadóngog nía, ug labí pa sa mga toloóhan sa mga binoñágan. * Ang malisód ug macóli mutóo.
Increible. = Ang díli mahímo nga pagatoóhan.
Increpacion. = Pagcabárlong, pagcasáoay, casabá nga mabáscog ug mahait.
Increpador. = Ang magasáoay, ang magabárlong, ang mocasabá, ang magaáoay.
Increpar. = Saoay, barlong, sabá, aoay.
Incruento. = Ang mabóhat sa oaláy dogó nga maágas: quining polong macaígo sa santos nga Paghálad sa misa.
Incrustar. = Pagcatábon sa mga salog sa mga dahon nga manípis sa boláoan, &c.
Incubacion. = Pagcalómlom sa mga manóc ug sa obán pang mga langgam sa mga itlog.
Incubo. = Ang yaoa nga magapacalaláqui ug macasalá sa babáye.
Inculcar. = Pagdóol caáyo, pagsígpit, paggóot, paghagóot sa mga botang. * Pagósob osob, pagópod opod sa bisan onsa nga guipamólong. * Pagdáyon sa guihúna húna.
Inculpable. = Ang oaláy salá, ang díli mahímo nga pagasangílan.
Inculpablemente. = Sa pagcaoaláy salá.
Inculpacion. = Pagcasángil.
Inculpadamente. V. *Inculpablemente.*
Inculpado. V. *Inculpable.*
Inculpar. = Pagsángil. * Pagtúg-an.
Inculto. = Táuo nga boróng, boquírnon, cabos, nga oaláy quinaárman. * Yota nga oalá pagabohátan. * Pagpamólong, oáli, &c., nga díli maáyo nga patalinghógon.
Incumbencia. = Catongdánan.
Incumbir. = Pagígo sa bisan onsa sa ilálom sa gahóm con sa catongdánan sa bisan cansa.
Incurable. = Ang díli mahímo nga tambálon, ang malísód ug macóli matámbal, ang oaláy tambal ug sompa.
Incuria. = Pagcaoaláy cacógui.
Incurioso. = Ang díli macógui, ang díli magabántay ug magaalíma sa bisan onsa nga caogalíngon.
Incurrir. = Pagbóhat sa mga salá. * Pagsácop sa castigo nga tacós sa mga pahanóngdan.
Incursion. V. *Correría.*
Indagacion. = Pagpaquigásoy, pagpaquigsáyor, pagcasósi, pagsóquit, pagcasócna.
Indagar. = Sayor, asoy, sosi, socna, soquit, cotána.
Indebidamente. = Sa pagcadíli mao, sa pagcaoaláy catarónngan.
Indebido. = Ang díli maáyo nga boháton.
Indecencia. = Pagcahúgao, pagcahílas, pagcangíl-ad, pagcaláo-ay.
Indecente. = Mangíl-ad, mahúgao, maláo-ay, mahílas.
Indecentemente. V. *Indecorosamente.*
Indecible. = Ang díli mahímo nga ingnon ug iásoy.
Indecision. = Pagcainálang alang sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa.
Indeciso. = Ang guiálang alángan sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa, ang díli mahanáyac, ang nagadúha doha.
Indecoro. V. *Indecencia.*
Indecorosamente. = Sa pagcangíl-ad, sa pagcaláo-ay, sa díli maáyo, sa pagcahógao, sa pagcaoaláy caólao.
Indecoroso. V. *Indecente.*
Indefectible. = Ang may pagcamáo gayód. * Ang díli mahímo nga maoalá.
Indefectiblemente. = Sa matúod gayód, matúod tuod.
Indefensable. = Ang díli mahímo nga labánan, nga papagatabángan.
Indefenso. = Ang oaláy paglában, ang oaláy manlalában, magtatábang.
Indeficiente. V. *Indefectible.*
Indefinible. = Ang díli mahímo nga asóyon ug saydan ug maáyo.
Indefinidamente. = Sa oaláy pagcaásoy ug pagcasáyod.
Indefinido. = Ang oalá asóyon ug maáyo. * Ang oaláy cocotoban nga guiíla.
Indefinito. = Ang oaláy catapósan.
Indeleble. = Ang díli mahímo nga panáson, quiáson. * Ang díli maoalá.
Indeleblemente. = Sa pagcadíli mapánas.
Indeliberacion. = Pagcacólang, pagcaoaláy húna húna, salabótan.
Indeliberado. = Ang guibóhat con guipamólong sa oalá húna hunáon ug maáyo.
Indemne. = Ang nahagáoas sa bisan onsang cadáot.
Indemnidad. = Pagcasáad sa bisan cansa nga díli sia pagadaóton.
Indemnizacion. = Pagcabáyad sa mga cadáot nga guibóhat sa bisan cansa.
Indemnizar. = Pagbáyad sa mga cadáot nga quibóhat.
Independencia. = Pagcaoaláy ponóan nga hiilhan. * Pagbóot nga caogalíngon.
Independiente. = Ang oaláy ponóan, ang díli sacop sa lain, ang magabóot sa iang caogalíngon. * Sa caogalíngon nga pagbóot. * Sa pagcaoaláy ponóan.
Indescribible. = Ang díli mahímo nga isayód ug iásoy.
Indesignable. = Ang díli mahímo nga timaánan.
Indestructible. = Ang díli mahímo nga gobon ug laglágon.
Indeterminable. V. *Indeliberado.*
Indeterminacion. = Pagcadúha duha. * V. *Indeliberacion.*
Indeterminadamente. = Sa pahcadúha doha, sa oaláy pagcahanáyac.
Indeterminado. = Ang oalá pa iásoy, ang oalá pa isógo. * Ang oalá pa mahanáyac, ang nagadóha doha.
Indevocion. = Pagcacólang sa pagámpo.
Indevoto. = Ang díli maampóon. * Ang díli mahagógma sa bisan cansa.
Indiana. = Panápton nga pinintal sa luyo lamang, sa nauong lang.
Indiano. = Ang natáuo, ug ang natongód sa Indias. * Ang táuo nga guican sa Indias.
Indicacion. = Pagpasábot sa mga timáan.
Indicante. = Ang magapasábot sa mga timáan.
Indicar. — Pagpasábot sa mga timáan.
Indicativo. V. *Indicante.*
Indiccion. = Pagtáoag sa bisan cansa sa mga junta, sa mga catilíngban, sa mga cabildóhan. * Pagcadógay, cadogáyan sa tagsa ca napólo ug limá ca túig.
Índice. = Timáan sa bisan onsa. * Listáhan sa mangá libro sa mga bahin nila ug sa bisan onsa. * Ang potháo, boláoan, &c., nga magatórlo sa horas sa mga horásan. * Torlo nga itolórlo. * Listáhan sa mga libro nga dinilí, nga guidilí sa pagbása.
Indiciar. = Pagíla sa saláan tongód sa mga timáan.
Indicio. = Bisan onsang timáan.
Índico. = Ang nahatongód, sa India.
Indiferencia. = Pagcaálang alang sa boot, sa oaláy osáb pagáyad sa bisan onsa ug sa bisan cansa.
Indiferente. = Ang díli mabóyoc sa luyo ug sa luyo. * Ang oaláy sapayán nga boháton ug nga díli boháton.
Indiferentemente. = Sa pagcaoaláy pagpíli.
Indígena. = Ang natáuo con molópio sa Guinharían, sa provincia con sa longsod nga guihisgótan.
Indigencia. = Pagcahángol, pagcacólang sa quinahánglan sa pagcáon sa pagbísti, &c.
Indigente. = Hangol, ang colángan ang guicabsan sa quinahánglan sa pagcabóhi, sa cabohían.

Digitized by Google

INDIGESTIBLE. = Ang díli mahílis sa cotó cotó.
INDIGESTION. = Pagcaoaláy pagcahílis sa mg̃a quináon sa cotó cotó.
INDIGESTO. V. *Indigestible.* * Ang mabóloc, ang nagobót, ang díli mahósay. * Táuo sa malisód ug mahait ng̃a cagaoían.
INDIGNACION. = Casocó, capong̃ót, caáquig, panoyó.
INDIGNAMENTE. = Sa pagcadaótan, sa díli maáyo, sa pagcadili tacós.
INDIGNANTE. = Ang masocó, ug ang magapasocó.
INDIGNAR. = Socó, panoyó, pong̃ót, aquig.
INDIGNIDAD. = Pagcadíli tacós, pacaoaláy pahanóngdan. * Bohat ng̃a daótan, ng̃a díli ang̃ay.
INDIGNO. = Ang díli tacós, ang oaláy pahanóngdan. * V. *Indinidad* desde *bohat.*
ÍNDIGO. = Tagom.
INDILIGENCIA. = Pagcacólang, pacaoaláy cacógui.
INDIO. = Ang natáuo ug molopio sa Indias. * Ang may color ng̃a asúl.
INDIRECTA. = Sambíng̃ay.
INDIRECTAMENTE. = Sa pagcasambíng̃ay, sa pagcasalingcápao.
INDIRECTO. = Ang magalicó, ang díli lactod.
INDISCIPLINA. = Pagcacólang sa pagtoón sa batásan.
INDISCIPLINANTE. = Ang díli mahímo ng̃a saoáyon, ang malisód ug macóli pagatoónan, pagatodlóan, pagbatasánan.
INDISCIPLINADO. = Ang colánğan sa pagtóon, sa pagtódlo, sa batásan, ang soquíhan, masinocólon.
INDISCRECION. = Pagcaoaláy salabótan.
INDISCRETO. = Ang magabóhat ug mamólong sa oaláy salabótan, sa oalá húna hunáon.
INDISOLUBLE. = Ang díli mahímo ng̃a pogabolágon ug pagabarbáron.
INDISOLUBLEMENTE. = Sa pagcadíli mabólag, mahóbad ug mabárbar.
INDISPENSABLE. = Ang díli mahímo ng̃a pasailóon. * Ang quinahánglan ng̃a boháton gayúd.
INDISPENSABLEMENTE. = Sa linogsánay gayúd. * Sa dagcóng quinahánglan gayód.
INDISPONER. = Pagcóha sa mg̃a quinahánglan ug sa mg̃a pagándam sa pagbóhat sa bisan onsa, pagpabíquil sa mg̃a cabobót-on. * Pagbáti sa bisan onsang saquét, pagsáquet saquét.
INDISPOSICION. = Pagcaoalá sa mg̃a quinahánglan sa bisan onsa. * Pagcasáquet saquét.
INDISPUESTO. = Ang masáquet saquét.
INDISPUTABLE. V. *Incontestable.*
INDISPUTABLEMENTE. = Sa oaláy duha doha.
INDISTINGUIBLE. = Ang malisód ug macóli ng̃a pagaílhan. * Ang dilí mahímo ng̃a quít-on, ang dilí masáyor, maásoy.
INDISTINTAMENTE. = Sa pagcaabánil, sa oaláy pagpíli.
INDISTINTO. = Ang maíng̃on ug magsáma sa lain ng̃a botang, ang díli macaláin lain. * Ang dilí madayág, masáyor, maásoy caáyo.
INDIVIDUAL. = Ang caogalíng̃on sa tagsa tagsa. * Ang labing mahál ug bantógon sa bisan onsa.
INDIVIDUALIDAD. = Timáan ng̃a caogalíng̃on ug onay sa mg̃a botang, ng̃a magacaláin lain caníla sa obán ng̃a isigcaíng̃on.
INDIVIDUALMENTE. = Sa timáan ng̃a caogalíng̃on. * Sa paghiósa ng̃a hingpit.
INDIVIDUAR. = Pagásoy sa bisan onsa sa pagcalináin lain.
INDIVIDUO. = *Indívidual.* * Ang díli mabáhin, ang díli mabólag ug magaláin. * Usá ca buoc.
INDIVISAMENTE. = Sa oaláy pagcabólag, pagcabáhin.
INDIVISIBILIDAD. = Pagcadíli mahímo ng̃a pagabolágon ug bahínon ang usá ca botang sa lain ng̃a botang.
INDIVISIBLE. = Ang díli mahímo ng̃a bolágon ug bahínon.
INDIVISIBLEMENTE. V. *Indivisamente.*
INDIVISO. = Ang oalá mabólag.
INDÓCIL. = Ang soquíhan, ang masinocólon.
INDOCILIDAD. = Pagcasóqui, pagcasócol.
INDOCTO. = Ang díli maálam, ang colánğan sa quinaádman.
ÍNDOLE. = Gaoi, cagaoían ng̃a onay ug caogalíng̃on.
INDOLENCIA. = Pacaoaláy pagcatándog sa húna húna. * Catacá, Pagcaoaláy cacógui.
INDOLENTE. = Táuo ng̃a díli pagatandógan sa húna húna. * Matalác-on, tapólan.
INDOMABLE. = Ang díli mahímo ng̃a aghópon, pagaándon ug pagtanólon. * Ihaláson.
INDOMADO. — Ang oalá aghópon ug pagaándon. * Ang oalá ponggon.
INDOMESTICABLE. V. *Indomable.*
INDOMÉSTICO. V. *Indomado.*
INDÓMITO. = Idem.
INDUBITABLE. = Ang díli arang pagadóha doháon.
INDUBITABLEMENTE. = Sa oaláy doha doha, sa matúod gayúd.
INDUBITADAMENTE. = Idem.
INDUCCION. = Pagcahópo, pagcasámbag.
INDUCIDOR. = Ang magahópo, magasámbag.
INDUCIR. = Hopo. * Sambag, tambag.
INDUCTIVO. V. *Inducidor.*
INDUDABLE. V. *Indubitable.*
INDUDABLEMENTE. V. *Indubitablemente.*
INDULGENCIA. = Pagcasáyon sa pagpasáilo sa mg̃a salá, sa mg̃a sayóp, ug sa pagtógot sa mang̃a calóoy. * Pagtógot sa Santos ng̃a Papa sa pagpasáilo sa mg̃a baláidon sa purgatorio, tong̃ód sa mg̃a salá.
INDULGENTE. = Ang masáyon magapasáilo sa mg̃a salá, ug magatógot sa mg̃a calóoy.
INDULTAR. = Pagpasáilo sa bisan cansa sa baláydon tong̃ód sa iang salá. * Pagpagáoas sa bisan onsang tolománon con catongdánan.
INDULTO. = Pagtógot sa bisan onsa. * Pagpasáilo sa mang̃a baláydon sa mg̃a salá. * Pagpagáoas sa pagtúman sa catongdánan onta.
INDUSTRIA = Quinaárman, caálam, laláng, pagcabátir.
INDUSTRIAR. = Pagtóon, pagtórlo.
INDUSTRIOSAMENTE. = Sa caálam, sa laláng, sa pagcabátir.
INDUSTRIOSO. = Ang maálam, batid.
INEBREATIVO. = Ang macahobóg.
INEDIA. = Pagcalóya sa bisan cansa cay oalá comáon ug moínom cutub sa dugay dugay.
INÉDITO. = Bisan onsa ng̃a guisólat ug oalá pa mabántog.
INEFABILIDAD. = Pagcadíli mahímo ng̃a iásoy ug bisan onsa sa mg̃a polong
INEFABLE. = Ang díli mahímo ng̃a iásoy sa mg̃a polong.
INEFICACIA. = Pagcacólang sa gahóm, sa cosóg, sa cacógui.
INEFICAZ. = Ang díli macahímo, ang oaláy gahóm ug cosóg.
INEFICAZMENTE. = Sa pagcadíli macahímo, sa pacaoaláy cosóg ug gahóm.
INÉLEGANTE. = Ang díli ang̃áyan, ang oaláy caang̃áyan.
INENARRABLE. V. *Inefable.*
INEPTAMENTE. = Sa pagcaoaláy polós.
INEPTITUD. = Pagcaoaláy polós.
INEPTO. = Ang oaláy polós.
INEQUÍVOCO. = Ang oaláy duha doha.
INERCIA. = Pagcalúya, calóya. * Catacá, catápol.
INERRABLE. = Ang díli mahímo ng̃a saypon.

Digitized by Google

Inerrante. = Ang mapoyó, ang díli malíhoc.
Inerte. = Malóya, tapólan, matalác-on.
Inescrutable. = Ang díli mahímo ñga toquíbon, togcálon ug sabóton.
Inescudriñable. = Idem.
Inesperadamente. = Sa oalá huláton, paabóton, sa calit, sa colóhao.
Inesperado. = Idem.
Inestimabilidad. = Pagcadíli mahímo ñga pagabílhon ug higogmáon ug bisan onsa, iñgon sa aṅgay ug tacús onta.
Inestimable. = Ang díli mahímo ñga pagabílhon ug higogmáon iñgon sa tacús ug aṅgay. * Ang díli cabílhan.
Inestimado. = Ang oalá pa pagabotánñgan sa bili.
Inevitable. = Ang díli mahímo ñga pagapónggan, ang moábot gayód.
Inexactitud. = Pagcaoaláy pagtúman ug pagcahíngpit. * Ang díli maíñgon.
Inexacto. = Ang colánñgan sa pagcatóman ug pagcahíngpit.
Inexcusable. V. *Inevitable.* * Ang díli mahímo ñga ibalíbad.
Inexcusablemente. = Sa oaláy balíbar.
Inexausto. = Ang díli mahorót, ang díli maíti, matíti.
Inexistente. = Ang oaláy pagcamáo, ang díli mao.
Inexorable. = Ang díli mabóyoc ug mamahómoc sa manñga pagámpo ug mga pagháñgio. * Ang díli macóha sa hanñguio.
Inexorablemente. = Sa minatúod gayod, sa oaláy pagcasíbog sibog sa húna húna, sa polong ñga guisógo.
Inexperiencia. = Pagcaoaláy pagcaánad.
Inexperto. = Ang oalá maánad.
Inexpiable. = Ang díli mihímo ñga baydan.
Inexplicable. = Ang díli mahímo ñga isáyod ug iásoy.
Inexpugnable. V. *Inconquistable.*
Inextinguible. = Ang díli mapálong. * Ang díli mahóman, matápus, ang madúgay uyámot.
Infacetismo. = Ang oaláy caañgáyan sa pagpamólong ug sa pagsólat.
Infacundo. = Ang guicábsan sa mga polong sa iang pagsoguílon. * Táuo sa diótay ñga mga polong, mahilómon.
Infalibilidad. = Pagcadíli mahímo sa paglímbong ug ñga pagalimbónñgan.
Infalible. = Ang díli mahímo ñga magalímbong ug ñga pagalimbónñgan. * Matúod, sa oaláy doha doha.
Infaliblemente. = Sa pagcamatúod gayód, sa oaláy duha duha.
Infamacion. = Pagcacóha sa donñgog, pagpacaólao.
Infamador. = Ang magapacaólao, ang magadáot ug magacóha sa donñgog.
Infamante. = Idem.
Infamar. = Pagcóha, pagdáot sa donñgog, sa maáyong ñgalan, pagpacaólao.
Infamativo. V. *Infamador.*
Infamatorio. = Idem.
Infame. = Ang oaláy donñgog ñga maáyo, daótan, manñgíl-ad, talamáyon, tacós ñga pasipád-an.
Infamemente. = Sa pagcadaótan, sa pagcanñgíl-ad.
Infamia. = Pagcacólang sa maáyong donñgog. * Bohat ñga daótan, malágsot, manñgíl-ad, pagcatampálas.
Infancia. = Pagcabótang, edad sa mga báta hasta sa icapíto ca túig cutub sa ilang pagcaboótan, hasta sa pagsógod sa ilang boot. * Pagcasógod sa bisan onsa.
Infando. = Ang manñgíl-ad uyámot. * Ang díli tacós ñga pagabisgótan.
Infanta. = Ang báta ñga babáye ñga oalá pa omábot sa icapíto ca tuig. * Bisan quinsa sa mga anac ñga babáye, sa guintiayónan, sa mga hari, ug bisan quinsa sa mga asáoa sa mga anac ñga laláqui sa hari.
Infantado. = Ang yota ñga hingsácpan sa pagcatagía sa mga anac sa mga hari.
Infante. = Ang báta ñga laláqui ñga oalá pa omábot sa icapíto ca tuig. * Bisan quinsa sa mga anac ñga laláqui, sa guintiayónan, sa mga hari, ñga sonód sa panñgánay. * Ang soldado ñga oaláy cabayo.
Infantería. = Ang mga soldados ñga oaláy mga cabayo.
Infanticida. = Mamomonó sa mga bátang diótay.
Infanticidio. = Pagcabonó, pagpatáy sa bisan cansang bátang diótay.
Infantil. = Ang nahatonñgód sa edad sa pagcaoalá pay boot sa mga báta.
Infanzon. = Táuo ñga mahál ñga guipagáoas sa hari sa mga bohis, sa mga tampo, ug sa obán pang mga tolománon sa mga guinsacópan.
Infanzonado. = Ang nahatonñgód ug onay sa dagcóng táuo ñga infanzon.
Infanzonazgo. = Ang yota ñga caogalíñgon ug ñga hingsácpan sa gahóm as infanzon.
Infanzonía. = Pagcabótang, cahímtang sa infanzon.
Infatigable. V. *Incansable.*
Infatigablemente. V. *Incansablemente.*
Infatuar. = Pagpabóang sa bisan cansa.
Infaustamente. = Sa pagcalisód, sa pagcaanógon, sa pagcaaláot, sa pagcagóol.
Infausto. = Anógon, aláot. * Ang guicalísdan, guicayógtan.
Infaccion. = Pagcatacód.
Infectar. V. *Inficionar.*
Infectivo. = Ang matácod, ang magapatacód.
Infecto. = Ang guitácdan.
Infecundidad. = Pagcalángday. * Pagcaoaláy pagbónñga, cacolían ñga magaólang sa pagbónñga sa mga cahoy ug mga tanóm, ug sa pagpanñgánac sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Infecundo. = Ang díli mobónñga. * Ang díli macagánac, macaglíoat.
Infelice. V. *Infeliz.*
Infelicidad. = Pagcaanógon, pagcaaláot, calisód, cagóol, cahánñgol.
Infeliz. = Anógon. * V. *Infausto.* * Hanñgol. * Táuo ñga mahináyon sa mahóan ñga boot.
Infelizmente. V. *Infaustamente.*
Inferior. = Ang anáa sa obus, sa ilálom. * Bisan onsang botang ñga diótay sa lain ñga botang, sacop, guinsacópan.
Inferioridad. = Pagcasácop. * Pagcaóbos. * Pagcabótang sa bisan onsang botang sa ilálom, sa obos sa lain ñga botang.
Inferir. = Paghúna húna sa bisan onsa tonñgod sa mga guinsóndan.
Infernal. = Ang nahatonñgód ug ang caugalíñgon sa impierno, sa espierno. * Daótan manñgíl-ad.
Infernar. = Paghócom sa bisan cansa sa impierno. * Pagsámoc, pagpasocó, pagpaponñgót.
Infero. V. *Infernal.*
Infestacion. = Pagpanñgóbat. * Pagcadáot, pagcatacód.
Infestar. = Pagtacód sa saquét, sa salot. * Pagdáot, pagpanñgóbat.
Inficionar. = Idem. * Pagdáot sa bisan cansa sa mga daótan ñga pagtolón-an ug pagsámbag.
Infidelidad. = Pagcabórhi. * Prgcaoaláy Pagtóo sa mga toloóhan sa mga binoñágan. * Catilíngban sa mga dioatáhan.
Infidencia. = Pagcaoaláy pagláom sa isigcatáuo. * Paglápas sa catongdánan ñga tacós pagatománon sa tonñgód sa isigcatáuo. * Pagcabórhi.

Digitized by Google

INFIDENTE. = Borhíon, ang díli mobálos sa pagláom nga guibótang canía.
INFIEL. = Idem. * Dioatáhan.
INFIELMENTE. = Sa pagcabórhi.
INFIERNO. = Impierno, espierno. * Lugar nga pagasaquétan, sa oaláy catapúsan, sa manga táuong daótan, pinilían. * Mga casáquet sa mga pinilían. * Lugar nga guimpóyan sa mga calág sa mga táuo nga matárong, nga nangamatáy sila sa oalá mamatáy si Jesucristo nga atong Guinóo, ug nga guiholátan nila sa iang santos nga pagábot. * Lugar nga guicagóbtan, guibanháan, nga guipangaoáyan, ug ang mao nga paggobót ug pagáoay.
INFIGURABLE. = Ang díli mahímo nga pagabotángan sa dagoay nga laoásnon.
INFILTRACION. = Pagcahonób sa tobig, &c,
INFILTRARSE. = Paghonób.
ÍNFIMO. = Ang nahamótang sa logar nga obos caáyo. * Ang oláhi, ang catapúsan sa ngatanán, ang poit, poyát. * Ang labíng obos ug daótan sa bisan onsa.
INFINIDAD. = Pagcaoaláy catapúsan. * Pagcadághan, cadaghánan.
INFINITAMENTE. = Sa pagcadáyon sa guihápon, sa pagcaoaláy catapúsan.
INFINITO. = Ang díli matápus, macóbos, maóbos. * Ang dagcóan oyámot. * Cadaghánan, pagcadághan, daghánan.
INFIRMAR. = Pagcóha, pagóbos, pagcóbos sa gahóm, sa cosóg sa bisan onsa.
INFLACION. = Pagcabótod. * Pagpalábi labi.
INFLAMABLE. = Ang masáyon masíga.
INFLAMACION. = Pagcasíga. * Pagcahobág, pagcabótod, pagcalámhoy. * Pagcaínit sa húna húna, guican sa caísog sa mga cailíbgon.
INFLAMAR. = Pagsíga. * Paghobág, pagbótod, paglámhoy. * Pagínit sa húna húna guican sa cosóg sa manga cailíbgon.
INFLAMATORIO. = Ang macasíga, ang magapahobág.
INFLAR. = Pagbótor. * Pagpalábi labi.
INFLATIVO. = Ang magapabótod.
INFLEXIBILIDAD. = Pagcagáhi sa bisan onsa, nga díli mabalicó, mabalíquig, maliad, mabóyoc. * Pagcalíg-on sa húna húna, sa cásing cásing.
INFLEXIBLE. = Ang díli mabóyoc, mabalicó, maliad. * Ang malíg-on sa cásing cásing.
INFLEXION. = Pagcabalíquig, pagcabalicó, pagcabóyoc, pagcaliad.
INFLUENCIA. = Paghilábot sa bisan onsa, pagsámbag, pagtámbag, paghópo, pagágda. * Ang grasia, ang pagtábang nga guilólot sa Dios sa mga calág.
INFLUIR. = Idem hasta *ang gracia*. * Paglólot sa Dios sa iang santos nga pagtábang, sa iang mga hatag, sa mga táuo.
INFLUJO. V. *Influencia*.
INFORMACION. = Pagpaquigsáyod, papaquigásoy, pagcasósi, pagcasóquit. * Pagcasócna. * Pagásoy, pagsáyod, pagdayág.
INFORMADOR. = Ang magaásoy, magasáyod, magadayág.
INFORMAL. = Ang díli mahamótang ingon sa guiásoy sa mga tolománon, ingon sa batásan. * Táuo nga díli malígdong, nga díli maámbong, nga díli magatóman sa iang nga pagsáad, sa iang mga polong.
INFORMANTE. V. *Informador*.
INFORMAR. = Asoy, sayod, hayag, dayág.
INFORMATIVO. V. *Informador*.
INFORME. = Casayódan nga ihátag sa bisan cansa, sa tongód sa bisan onsa nga guipangotána. * Ang colángan sa dagoay nga quinahánglan onta.
INFORTIFICABLE. = Ang díli mahímo nga pagalig-ónon.
INFORTUNA. = Palad nga díli maáyo, guican sa gahóm sa mga bitóon.
INFORTUNIO. = Calisód, calisdánan, cagóol, pagcaanógon, pagcaaláot.
INFRACCION. = Pagcalápas, pagcalípas, pagcasálang, pagcadili pagtóman.
INFRACTO. = Ang malíg-on sa húna húna, sa cásing cásing, ang díli mabálhin, ang díli mabóyoc ug mamahómoc sa mga paghángio.
INFRACTOR. = Ano magalápas, magalípas, magasálang, malipáson, masaláypon.
INFRASCRITO. = Ang mopirma sa obos, sa catapósan sa bisan onsa nga solat.
INFRAGANTI. V. *Fragante* (en).
INFRANGIBLE. = Ang díli mahímo nga pagaboóngon, tipícon, tipácon, docdócon.
INFRAOCTAVA. = Ang unóm ca adlao nga sacop sa octava sa mga piesta sa Singbahán, gauas ang nahaúna ug ang catapúsan.
INFRAOCTAVO. = Bisan onsang arláoa sa mga octava.
INFRASCRIPTO. V. *Infrascrito*.
INFRINGIR. = Paglípas, paglápas.
INFRUCTÍFERO. = Ang díli mobónga ug ang díli macagbónga. * Ang oaláy polós, ang oaláy hingbancaágan.
INFRUCTUOSAMENTE. = Sa oaláy polós, caposlánan.
INFRUCTUOSO. = Ang díli macapólos, ang oaláy polós.
INFRUGÍFERO. V. *Infructífero*.
ÍNFULAS. = Dayan dayan nga guibótang sa canhing tiempo sa olo sa mga Padre sa mga dioatáhan, ug sa manga paghálad nga guipanghálad nila sa ilang manga dios dios. * Pagpalábi labi sa bisan cansa.
INFUNDADO. = Ang oaláy himotángan ug cahológan.
INFUNDIR. = Paghólom. * Paglólot sa Dios sa mga calág sa mga táuo sa iang mga grasia, mga pagtábang ug mga hatag.
INFUSIBLE. = Ang díli mahímo nga pagatonáuon.
INFUSION. = Pagcahólom. * Pagcabó-bo sa tobig nga igabóñag sa pagaboñágan.
INGENERABLE. = Ang díli mahímo nga pagalioáton.
INGENIAR. = Paghúna húna, paggáma, paglaláng sa bisan onsa nga bag-o, sa pagdángat sa guitúyo, sa guipanghináot.
INGENIATURA. = Pagcalaláng nga pagagamíton sa bisan cansa, arón macóha ang mga caayóhan nga guipanghináot.
INGENIERO. = Ang maálam maghúna húna sa pagdángat sa tuyo nia. * Ang panday nga magabóhat sa mga máquina ug mga casangcápan sa pagpangóbat sa mga cota, mga baluarte, mga lantáuan, &c.
INGENIO. = Húna húna. * Táuo sa matalínis nga húna húna. * Pagcalaláng sa bisan cansa sa pagcóha ug pagdángat sa guipanghináot nia. * Bisan onsang máquina con capandáyan sa pagpangóbat ug sa pagsócol sa mga caáoay. * Capandáyan nga icatábas sa mga librero sa papel ug sa mga libro. * Trapiche, máquina sa pagpíga sa tobó.
INGENIOSAMENTE. = Sa pagcalaláng, sa matalínis nga húna húna.
INGENIOSO. = Batid, ang may húna húna nga matalínis.
INGÉNITO. = Ang oalá paglioáton. * Ang onay sa táuo.
INGENUAMENTE. = Sa pagcaháoan sa boot.
INGENUIDAD. = Pagcaháoan sa boot, húna húna nga maáyo.
INGENUO. = Ang maháoan sa boot, ang mamólong ingon sa anáa sa iang cásing cásing.
INGERIR. = Pagsolód sa usá ca botang sa lain nga botang. * Pagsácop, paglócop. * Paghilábot sa bisan onsa nga holosáyon, sa mga paglális, &c.
INGRETAR. = Pagsólod sa pinótol sa sangá sa usá ca cahoy sa lindog con sa sangá sa lain nga cahoy.

Digitized by Google

Ingina. = Apapánğig.
Ingle. = Bolog.
Ingobernable. = Ang díli mahímo nğa pagaayóhon ug pagahóptan.
Ingratamente. = Sa pagcaoaláy pagtamód, sa pagcaoaláy balos nğa maáyo.
Ingratitud. = Pagcaoaláy pagtamód, pagcahigalaódan.
Ingrato. = Ang díli magatamód, ang díli mobálos sa mğa calóoy, higalaódan. * Ang díli maáyo sa manğa balatían.
Ingrediente. = Bisan onsa nğa isácot sa mğa tambal, sa mğa ilímnon, sa mğa calánon, &c.
Ingreso. = Solórlan, sorlánan sa bisan asa. * Sinógdan. * Ang salapí ug bisan onsa nğa guidáoat sa bisan cansa, ug nğa may quinahánglan uğa ibótang sa mğa cuenta nğa ipaháyag nia.
Inhabil. = Ang colánğan sa caálam, ang oaláy quinaárman * Ang díli tacós, ang oaláy pahanóngdan.
Inhabilidad. = Pagcaoaláy quinaárman * Cacolían nğa onay sa bisan cansa sa pagtóman sa bisan onsang togon con opicio.
Inhabilitar. = Pagcôha sa opicio sa bisan cansa, tongód cay díli sia macagtóman sa iang catongdánan. * Pagdilí sa gahóm nğa guitógot nğa daan sa bisan cansa, arón díli magaparáyon sa iang opicio con cahímtang.
Inhabitable. = Ang díli capóy-an, ang díli mahímo nğa pagapóy-an.
Inhabitado. = Ang oalá pagapóy-an.
Inherencia. = Pagcahiósa sa mğa botang nğa díli mahímo nğa pagabolágon.
Inherente. = Bisan onsa nğa botang nğa nahiósa sa lain nğa botang, sa díli mahímo nğa pagabolágon ug bahínon.
Inhibir. = Pagdilí sa usá ca hocom nğa magaparáyon sa paghósay ug pagsentensia sa bisan onsa nğa capolonğánan.
Inhonestamente. V. *Deshonestamente.*
Inhonestidad. V. *Deshonestidad.*
Inhonesto. V. *Deshonesto.*
Inhumanamente. = Sa pagcabánğis, sa pagcapíntas.
Inhumano. = Mabánğis, mapíntas.
Inicial. = Ang nahaónang letra sa mğa polong, sa mğa bahin, &c.
Iniciar. = Pagdáoat sa bisan cansa sa pagcaambítan sa bisan onsa nğa tolománon nğa tinágo, pagásoy, pagsáyod canía niána, arón hibalóan nia.
Iniciativo. = Ang nacasógod, sinógdan sa bisan onsa.
Inicuamente. = Sa pagcadaótan uyámot.
Inicuo. = Daótan, mamomógos.
Inimaginable. = Ang díli mahímo nğa pagahúna hunáon.
Inimitable. = Ang díli mahímo nğa pagaaoáton, nğa ihóad, nğa panigíngnan.
Inintelígible. = Ang díli mahímo nğa sabóton, pagasáydan ug hibalóan.
Iniquidad. = Cadaótan nğa dagcó.
Injuria. = Polong con bohat nğa macadáot sa isigcatáuo con sa iang donğog. * Polong ug bohat nğa contra sa catarónğan.
Injuriador. = Ang magadáot sa isigcatáuo, mabalícáson. tigbalícas.
Injuriante. = Idem.
Injuriar. = Pagdáot sa isigcatáuo sa mğa bohat con sa mğa polong, pagbalícas.
Injurioso. V. *Injuriador.*
Injusticia. = Bóhat nğa díli anğay sa catarúnğan.
Injusto. = Ang díli matárung, bisan onsa nğa díli anğay sa catarúnğan.
Inllevable. = Ang díli mahímo nğa antóson, pagailóbon.
Inmaculadamente. = Sa pagcaólay, sa pagcapótli, sa pagcabóg-os, sa pagcaoaláy boling.
Inmaculado. = Ang oaláy boling, olay, potli, bog-os.
Inmanejable. = Ang díli mahímo nğa pagdoólan, pagahóptan, pagabatónan.
Inmarcesible. = Ang díli mahímo nğa pagalomíton.
Inmaterial. = Ang oaláy laoas, ang calágnon, ang espirituhánon.
Inmaterialidad. = Pagcaoaláy laoas.
Inmaturo. = Ang oalá mahínog.
Inmediacion. = Pagcadóol, pagcatopál.
Inmediatamente. = Sa pagcadóol. * Dihá dihá, sa madalí caáyo, guiláyon, carón carón, carón gayúd.
Inmediate. = Polong nğa linatín: V. el anterior.
Inmediato. = Ang nadóol, ang díli halayó, harúul.
Inmedicable. = Ang oaláy tambal, sompa, ang díli mahímo nğa pagatambálon.
Inmemorial. = Ang daan, ang caráan caáyo, aug oaláy pagdómdom sa pagcasógod.
Inmensamente. = Sa Pagcaoaláy socod, sa pagcaoaláy catapúsan.
Inmensidad. = Pagcadíli mahímo nğa socdon, pagcaoaláy catapúsan: anğay lamang sa Dios. * Cadaghánan, pagcadághan, daghánan. * Dagcóan, hatáas, halagpád oyámot.
Inmenso. = Ang díli mahímo nğa socdon, ang oaláy catapúsan, ang díli mahímo nğa sacpan ug locpon sa bisan diin: anğay lamang sa Dios. * Ang dagcóan caáyo, cadaghánan, pagcadághan nğa tuod.
Inmensurable. = Ang díli mahímo nğa pagasócdon.
Inméritamente. = Sa oaláy pahanóngdan, sa oaláy catarónğan, sa díli tacós.
Inmérito. = Ang oaláy pahanóngdan.
Inmeritorio. = Idem.
Inmersion. = Pagcalomós, pagcasálom.
Inminente. = Ang magahólot, ang magahómot. * Ang madalí moábot, ang omalábot.
Inmobilidad. = Pagcaoaláy pagcalíhoc. * Pagcalíg-on sa mğa polong ug sa mğa húna húna.
Inmoble. = Ang díli malíhoc, ang díli mahímo nğa pagalihócon. * Malíg-on sa mğa húna húna, sa manğa polong, sa mğa pagbóot.
Inmoderacion. = Pagcaoláy casaránğan sa mğa bohat con sa mğa polong, pagcacápin con pagcacólang ba.
Inmoderadamente. = Sa pagcacólang con sa pagcacápin.
Inmoderado. = Táuo nğa capínan con colánğan sa iang mğa bohat ug mğa polong, ang oaláy casaránğan sa iang pagbóhat ug pagpamólong.
Inmodestamente. = Sa pagcaoaláy pagpogóng sa manğa cailíbgon. * Pagcaólag, pagcaláo-ay.
Inmodestia. = Idem excepto el *sa.*
Inmodesto. = Ang díli magapogóng sa mğa cailíbgon, ang díli magabántay sa iang pagsolóng ug manğa pagbóhat, arón mahamótang onta sa pagcaboótan. * Ang maólag, maláo-ay.
Inmolacion. = Pagcahálad sa pagpatáy ug sa pagpónggot sa mğa mananáp.
Inmolador. = Ang magahálad ug magapónggot sa mğa mananáp.
Inmolar. = Pagpónggot sa mğa mananáp nğa guipanghálad, ug bisan nğa táuo ang ihálad.
Inmoral. = Polong con bohat nğa díli anğay, nğa batoc sa maáyong batásan ug pagtolón-an.
Inmoralidad. = Pagcadáot sa batásan. * Pagápas sa batásan nğa díli anğay sa pagtolón-an sa mğa boótan, sa pagtolón-an sa Evangelio.
Inmortal. = Ang díli mamatáy. * Ang madógay uyámot.
Inmortalidad. = Pagcadíli mamatáy, pagcadógay uyámot, cadogáyan nğa hatáas caáyo.

Digitized by Google

Inmortalizar. = Pagpatigáyon arón madúgay ug bisan onsa sa guihápon sa panomdóman sa mga táuo.
Inmortificacion. = Pagcaoaláy pagsáquet, ug casaquét.
Inmoto. = Ang díli malíhoc, ang díli mabálhin sa lugar.
Inmovible. V. *Inmutable.*
Inmudable. V. *Inmutable.*
Inmueble. = Bisan onsang caayóhan nga díli malíhoc, mga baláy, mga baol, &c.
Inmundicia. = Hugao, cahogáoan, sagbot, tae, iti. * Pagcaólag, pagcaláo-ay.
Inmundo. = Hugáoan, sagbótan. * Ang guidilí sa mga judíos sa ilang batásan.
Inmune. = Ang nagáoas, ang nahamísic sa bisan onsang tolománon.
Inmunidad. = Pagcagáoas sa bisan onsang catongdánan. * Pagtógot sa mga ponóan arón díli onta ipagóa sa mga Singbahán ang mga saláan nga managdangóp dihá.
Inmutabilidad. = Pagcabótang sa bisan onsa nga díli mabálhin.
Inmutable. = Ang díli mabálhin.
Inmutacion. = Pagcabálhin, pagcaláin.
Inmutar. = Pagbálhin, pagláin sa bisan onsa.
Inmutativo. = Ang magabálhin, ang magapaláin.
Innato. = Bisan onsa nga onay sa táuo, sa mananáp, &c.
Innavegable. = Dagat con sacayán nga díli casáquian, nga díli mahímo nga pagasáquian.
Innecesario. = Ang díli quinaháulan, ang oalày quinaháuglan.
Innegable. = Ang matúod nga dayág caáyo, ang díli mahímo nga ilimód.
Innoble. = Ang díli mahál, ang díli hamili.
Innocuo. = Ang magadáot.
Innominado. = Ang oaláy ngalan nga caogalíngon.
Innovacion. = Pagcabág-o sa bisan onsa.
Inovador. = Ang magabóhat sa bisan onsa nga bag-o, ang magasógod sa bag-ong batásan.
Innovar. = Pagbág-o sa bisan onsa. * Pagbálhin, pagpaláin sa bisan onsang batásan, tolománon, &c.
Innumerabilidad. = Pagcadághan, cadaghánau nga guilabíhan.
Innumerable. = Ang oaláy isip, ang díli mahímo nga isípon, ihápon.
Innumerablemente. = Sa pagcaoaláy isip, ihap.
Inobediencia. = Pagcasóqui, pagcasócol, pagcaoaláy pagsógot, pagcasocuáhi.
Inobediente. = Ang díli musógot, soquíhan, masinocólon.
Inobservancia. = Pagcaoaláy pagtóman, pagcalípas, pagcalápas, pagcasálang.
Inobservante. = Ang díli magatóman, ang magalípas, magalápas, magasálang.
Inocencia. = Pagcaoláy salá. * Pagcaháoan sa boot, sa cásing cásing.
Inocente. = Inosente, ang oaláy salá. * Táuo sa maháoan nga boot. * Ang masáyon pagalimbóngan ug pagaólo olóhan. * Ang báta nga oalá pay boot, nga diótay pa.
Inocenton. = Ang masáyon pagalimbóngan ug olo olóhon.
Inoculacion. = Pagcabacuna, pagcatacód sa boti.
Inoculador. = Ang magapatacód sa buti, ang magabacuna.
Inocular. = Pagbacuna, pagtacód sa boti.
Inodoro. = Ang oaláy bahó.
Inofensivo. = Ang díli macadáot.
Inoficioso. Ang magabóhat sa díli angay sa batásan, sa mga leyes.
Inopinadamente. = Sa ahat, sa calit, sa oalá húna hunáon ug paabóton, sa coláhao.
Inopinado. = Idem.
Inoportuno. = Polong con bohat nga díli macaigo, nga guíngon ug guibóhat sa tiempo nga díli angay.
Inordenadamente. = Sa pagcabóloc, sa pagcasácot.
Inordenado. = Ang oalá mahósay, ang nagobót, ang nabóloc, ang nasácot.
Inordinado. = Idem.
Inquietador. = Ang magasámoc.
Inquietamente. = Sa pagcasámoc, sa pagcalíhoc.
Inquietar. = Pagsámoc.
Inquieto. = Samócan, ang magalíhoc caáyo, ang díli mopoyó ug mahamótang,
Inquietud. = Pagcasámoc, pagcalíhoc, pagcaalingása, pagcaoaláy pagcabótang nga maáyo. * Pagcagobóc, pagáoay.
Inquilinato. = Pagcaábang, gahóm sa nagaábang sa tongód niádto nga guiabángan.
Inquilino. = Ang nagaábang sa bisan onsa yo'a, baláy, sacayán, &c.
Inquina. = Domót, daótan nga pagbóot.
Inquinar. = Pagtacód.
Inquiridor. = Ang nagapaquisáyod, nagapaquigásoy, nagasósi, nagasóquit, nagasócna.
Inquirir. = Sayor, asoy, sosi, socna, soquit.
Inquisicion. = Pagpaquigásoy, pagpaquigsáyor, pagsósi, pagsóquit, * Hocmánan sa Singbahán sa pagbárlong ug pagcastigo sa mga saláan contra sa Pagtóo sa mga cristianos.
Inquisidor. = Hocom sa Singbahán nga nahilábot sa mga salá ug sa mga saláan contra sa Pagtóo ug sa mga tinohan sa mga binoñágan.
Insaciabilidad. = Pagcaoaláy pagcabósogug pagcaponó.
Insaciablemente. = Sa pagcaoaláy pagcabósogug ug pagcaponó.
Insacular. = Pagsolód sa poyo poyo sa papel sa ngalan sa mga táuo nga guinatórlo sa mga opicio sa longsod.
Insalubre. = Ang contra sa quinabóhi, ang macadáot sa maáyong quinabóhi.
Insanable. = Ang díli matámbal, ang díli mahímo nga pagatambálon.
Insania. = Cabóang, pagcabóang.
Insano. = Bóang.
Inscribir. = Pagliloc sa mga letra sa mga tombága, sa mga baló, &c., arón mahabílin hasta sa dogay sa panomdóman sa mga táuo bisan onsa nga bantógon.
Inscripcion. = Bisan onsang solat nga guilíloc sa baló, sa tombága, &c.
Insculpir. V. *Esculpir.*
Insecto. = Mananáp nga diótay nga oaláy dugó, mga bocóg ug cásing cásing.
Insenesencia. = Pagcadíli matigúlang.
Insensatez. = Pagcacoliró pagcabóang boang, pagcahóngog, pagcabóngog.
Insensato. = Boang boang, colángan sa boot, coliró, hongog, bongog.
Insensibilidad. = Pagcaoaláy pagbáti. * Pagcagáhi sa cásing cásing.
Insensible. = Ang díli mobáti ang guipógdao, ang guicaoád-an sa boot, sa mga balatían. * Ang guicagahían sa cásing cásing nga díli sia malóoy, magpoángod.
Insensiblemente. = Sa pagcaánam anam. * Sa pagcaoaláy pagbáti.
Inseparabilidad. = Pagcaoaláy pagcabólag. * Pagcabáhin.
Inseparable. = Ang díli mahímo nga pagabolágon, pagabahínon.
Inseparablemente. = Sa pagcadíli mabólag ug mabáhin sa pagcaobán guihápon.
Insepulto. = Minatáy nga oalá ilobóng.
Insercion. = Pagcasácop.

Digitized by Google

INSERTAR. = Pagsácop, paglócop pagsolód sa usá ca botang sa lain ñga botang.
INSERVIBLE. = Ang oaláy bale, ang díli magapolós.
INSIDIA. V. *Asechanza.*
INSIDIADOR. = Ang magalímbong, ang magalaláng.
INSIDIAR. = Paglímbong, paglaláng sa pagdáot sa isigcaíñgon.
INSIDIOSAMENTE. = Sa pagcalaláng.
INSIDIOSO. = Ang magalímbong, ang magalaláng sa pagdáot sa isigcaíñgon.
INSIGNE. = Bantógon, banságon, catiñgaláhan, hibólñgan.
INSIGNIA. = Timáan, tanda. * Bandela, laráoan ñga nahatoñgód sa bisan onsang cofradía.
INSIGNIFICANTE. = Ang oaláy hingtóndan, ang oaláy cahológan.
INSINUACION. = Pagcasambíñgay. * Pagcahíshot sa bisan onsa sa ibábao lamang. * Pagcaháyag, pagcadayág sa bisan onsang camatoódan sa hingtóngdan ñga hocom, arón masáyod sia ug magasentensia.
INSINUAR. = Pagsambíñgay. * Paghísgot sa bisan onsa sa ibábao lamang, sa mga hamóbong polong. * Pagháyag, pagdayág sa mga camatoódan sa matúod ug hingtóngdan ñga hocom, arón masáyod ug magabóot sia. * Pagángcon pagcábig sa cabobót-on sa lain, sa iang maáyong boot.
INSIPIDEZ. = Pagcaoaláy lalím ug lamí.
INSÍPIDO. = Ang oaláy lamí ug lalím. * Ang oaláy caañgáyan.
INSIPIENCIA. = Pagcaoaláy caálam, pagcacólang sa quinaárman. * Pagcacólang sa boot, pagcabóang boang.
INSIPIENTE. = Colánñgan sa caálam, sa quinaárman. * Colánñgan sa boot, boang boang.
INSISTENCIA. = Pagcalíg-on. * Pagcadáyon, pagcaópod opod.
INSISTIR. = Pagópod opod, pagósob osob. * Pagdáyon sa guihúna húna, sa maong buhat, sa maong polong, &c.
INSITO. = Ang onay sa bisan onsa, ang caogalíñgon.
INSOCIABLE. = Borong, boquírnon, ang díli boot moobán obán sa isigcatáuo, ang magalícay sa pagobán sa isigcaíñgon.
INSOCIAL. = Idem.
INSOLACION = Saquét ñga guican sa dagcóng caínit sa adlao.
INSOLAR. = Pagbólad sa bisan onsa, arón mamalá ug maláya. * Pagbáti sa saquét guican sa dagcóng caínit sa adlao.
INSOLDABLE. = Ang díli mahímo ñga soldahon, ñga itápot. * Sayóp con salá ñga oalá nay sompa, ñga díli na matámbal ñga guihanáycan na.
INSOLENCIA. = Buhat ñga agui sa pagcatampálas. * Pagcaoaláy caólao, pagcacólang sa pagtáhod ug pagtahá.
INSOLENTE. = Tampalásan. * Palábi labíhon. * Táuo ñga oaláy caólao, ñga colang sa pagtáhod ug pagtahá.
INSÓLIDUM. = Sa pagcatibúoc. * Sa pagcahiósa.
INSÓLITO. = Aug mahatábo sa talágsa da, díli sa masóbsob.
INSOLVENCIA. = Pagcadíli mahímo sa pagbáyad, pagcaoaláy icabáyad.
INSOLVENTE. = Ang oaláy icabáyad, ang díli macabáyad.
INSOMNE. = Ang natúcao, ang nahócao, ang díli macatólog.
INSOMNIO. = Pagcatócao, pagcahócao, pagcaoaláy católog.
INSONDABLE. = Ang díli mahímo ñga sondáhon, ñga pagatoquíbon. * Ang díli mahímo ñga sabóton ug hibalóan.
INSONORO. = Ang oaláy tiñgog.
INSOPORTABLE. = Ang díli mahímo ñga antóson ug pagailóbon. * Ang macasámoc, macasocó ug macaponñgót.
INSPECCION. = Pagcatán-ao, pagcasolóng, pagcalí-li.
INSPECCIONAR. = Tan-ao, solóng, li-li, sayod, asoy, susi.
INSPECTOR. = Ang magatán-ao, ang magasolóng, magalí-li. * Ponóan sa mga soldados.
INSPIRACION. = Pagcahórac, pagcaguinháoa dapit sa solód. * Pagcatógot ug pagcalólot sa Dios sa iang gracia, sa iang mga paghónghong ug pagtábang, sa mga calág sa mga táuo. * Bisan onsa ñga moábot sa húna húna, sa ahat, sa calit lamang.
INSPIRAR. = Paghódac, pagguinháoa dapit sa solód. * Pagtógot ug paglólot sa Dios sa iang mga gracia, mga pagtábang ug mga paghónghong, sa mga calág sa mga táuo.
INSTABILIDAD. = Pagcacólang sa pagcalíg-on, pagcabolobálhin.
INSTABLE. = Ang magabolobálhin, ang oaláy calíg-ónan, ang oaláy malíg-on ñga pinoyánan.
INSTALACION. = Pagcahátag sa opicio, con sa cahímtang.
INSTALAR. = Paghátag sa bisan cansa sa opicio con cahímtang.
INSTANCIA. = Pagcaósob, pagcaópod sa paghánñgio, sa pagpanñgamóyo.
INSTANTÁNEAMENTE. = Sa pagcalágmit, sa pagcadalí caáyo, dihá dihá, sa usá ca pagpíloc sa matá.
INSTANTÁNEO. = Ang madúgay sa macariót lamang, ang malágmit nyámot.
INSTANTE. = Ang mohánñgio, ang manñgamóyo pagópod. * Macariót lamang, ang usá ca pagpíloc sa matá.
INSTANTEMENTE. V. *Instantáneamente.*
INSTAR. = Pagósob osob sa paghánñgio, pagpanñgamóyo sa pagópod opod. * Pagdalí sa pagbóhat sa bisan onsa.
INSTAURACION. = Pagcabág-o, pagcaláin, pagcaósob, pagcaópod.
INSTAURAR. = Pagbág-o, pagláin, paósob, pagópod.
INSTIGACION. = Pagtóyo, pagcalógos.
INSTIGADOR. = Toyo, logos, pagágda, pagsámbag sa pagbóhat sa bisan onsa.
INSTIGAR. = Ang magatóyo, ang magalógos.
INSTILACION. = Pagcatólo, pagcadalígdig.
INSTILAR. = Pagtólo, pagdalígdig sa mahinay hinay caáyo.
INSTINTO. = Cabtánñgan ñga onay ug quinaía sa manñga mananáp, sa pagbólong sa ilang mga quinaháng-lan, sa pagáyad sa magadáot canila, ug sa pagila, ug sa paglícay sa díli nila hiilhan. * Paghónghong sa Dios ñga Espíritu Santo sa mga calág sa mga táuo. * Pagcalíhoc ñga ahat ug calit sa mga húna húna sa mga táuo, sa pagbúhat sa bisan onsa.
INSTITOR. V. *Factor.*
INSTITUCION. = Sa pagcatíndog pagcasógod sa bisan onsa. * Pagcatórlo, pagcatóon, pagcabáton, pagcahópot. * Pagcahátag sa mga cura sa ilang curato.
INSTITUIR. = Pagtíndog sa bisan onsa, sa colegio Universidad, &c. * Pagpasógod sa bisan onsa. * Pagtórlo, pagtuon, pagbáton, paghópot. * Pagsógo, pagbóot.
INSTITUTA. = Catilíngban ñga lactod sa mga leyes, sa batásan ñga guibóhat sa sogo sa hari ñga si Justiniano.
INSTITUTO. = Tolománon. * Tuyo, hingtóngdan sa bisan onsa.
INSTRUCCION. = Pagcatóon.
INSTRUCTIVO. = Ang silbi sa pagtúon.
INSTRUCTOR. = Ang magatórlo, ang magatóon.
INSTRUIR. = Pagtúon, pagtórlo. * Pagásoy, pagsáyor, pagpaila. * Pagsógod ug pagbóhat sa camatoódan ingon sa batásan, ingon sa nahámótang sa mga tolománon sa mga leyes.
INSTRUMENTAL. = Ang nahatoñgód sa mga tolónggon sa música. * Ang nahatoñgód sa mga sólat ug cama-

Digitized by Google

tuóran. * Cadaghánan sa mg̃a tolónggon sa música.

INSTRUMENTISTA. = Ang mg̃a músico ng̃a magataíhop sa tolónggon, ang may tolónggon. * Ang magabóhat sa mg̃a tolónggon ug sa mg̃a capandáyan.

INSTRUMENTO. = Capandáyan, ibóhat, icabóhat, igabóhat sa bisan onsa. * Solat, camatoódan sa pagcamatúod sa bisan onsa.

INSUAVE. = Ang díli maáyo sa mg̃a balatían.

INSUBORDINACION. = Pagcaoaláy pagsógot, pagcasóqui, pagcasócol.

INSUBORDINADO. = Soquíhan. * Masinocólon, ng̃a díli boot magsógot, loog.

INSUBSISTENCIA. = Pagcaoaláy pagcabótang ng̃a malíg-on.

INSUBSISTENTE. = Ang oaláy calig-ónan, ang oaláy pagcabótang ng̃a pirme.

INSUDAR. = Pagbóhat sa bisan onsa sa minatúod caáyo, sa masingcámot, sa dagcóng cacógui.

INSUFICIENCIA. = Pagcadíli mahímo.

INSUFICIENTE. = Ang díli paígo, ang díli paárang.

INSUFRIBLE. = Ang díli arang antóson, ilóbon.

INSUFRIBLEMENTE. = Sa pagcadíli maántos, maílob.

INSULAR. V. *Isleño*.

INSULSAMENTE. = Sa pagcaoaláy lamí, pagcatáb-an.

INSULSEZ. = Pagcatáb-an pagcaoláy lamí. * Pagcaoláy caang̃áyan.

INSULSO. = Matáb-an, colánĝan sa lamí. * Ang oaláy caang̃áyan.

INSULTADOR. = Ang magatúyo, magasólong.

INSULTAR. = Pagtúyo, pagsólong.

INSULTO. = Pagtúyo, pagcatúyo. * Pagcadámag, pagcadósmog ng̃a ahat, calit. * Casaquét ng̃a ahat, capógdao.

INSUPERABLE. = Ang díli arang daúgon.

INSUPURABLE. = Ang díli mahímo ng̃a hurton. * Nana, dugó, &c., sa hoháĝ, &c., ng̃a díli macaágui.

INSURGENTE. = Ang mialsa, ang misócol sa mg̃a ponóan.

INSURRECCION. = Pagcaálsa, pagcagobóc, pagcasócol sa mg̃a ponóan.

INSURECCIONAR. = Paghópo, pagágda, pagsámbag sa mg̃a táuo arón manóqui ug managsócol sa mg̃a ponóan.

INSUSTANCIAL. = Ang oaláy polós, ang sa diótay ng̃a bale.

INTACTO. = Ang oalá cobílon ug hicápon. * Ang olay. * Ang oalá pahilábtan.

INTACHABLE. = Ang díli arang saoáyon.

INTANGIBLE. = Ang díli arang hicápon ug cobílon.

INTEGRAL. = Bisan onsang bahin sa bisan onsa, sa usá ca tibúoc.

INTEGRALMENTE. = Sa pagcahíngpit, sa pagcatúman.

ÍNTEGRAMENTE. = Idem.

INTEGRANTE. V. *Integral*. * Ang macahínpit, macatúman, macaponó.

INTEGRAR. = Pagponó, paghíngpit, pagtúman.

INTEGRIDAD. = Pagcahíngpit, pagcatóman. * Pagcaólay, pagcabóg-os. * Pagcaháoan sa boot. * Catarónĝan.

ÍNTEGRO. = Tibúoc, ang oalá coháan sa iang mang̃a bahin. * Matárung.

INTELECCION. = Pagcasábot.

INTELECTIVO. = Ang may gahóm sa pagsábot.

INTELECTUAL. = Ang nahatong̃ód sa ihibaló.

INTELIGENCIA. = Gahóm sa pagsábot, sa paghibaló. * Pagcaila, pagcasábot. * Pagcabátit, pagcaálam. * Pagcasábot sa mg̃a húna húna ng̃a tinágo sa mang̃a táuo. * Bisan onsa ng̃a espirituhánon, calág, Ángeles, &c.

INTELIGENCIADO. = Ang guisáydan, ang nasáyod, ang nahibaló.

INTELIGENTE. = Quinaarmánon, mang̃ialáman, ang maálam.

INTELIGIBLE. = Ang masáyon sabóton.

INTELIGIBLEMENTE. = Sa pagcaásoy, sa pagcasáyor, sa pagcadayág.

INTEMPERADAMENTE. = Sa pagcaoaláy casarán̄gan.

INTEMPERANCIA. = Pagcaoaláy casarán̄gan.

INTEMPERIE. = Pagcaláin sa tiempo, pagcaínit, pagcatúgnao, pagcahán̄gin, &c., ng̃a dagcó.

INTEMPESTIVAMENTE. = Sa pagcadíli maígo, sa pagcadíli tiempo, túig.

INTEMPESTIVO. = Polong con bohat ng̃a díli macaígo sa maáyong tiempo, sa ang̃ay ng̃a túig.

INTENCION. = Tuyo, pagbóot.

INTENCIONADAMENTE. = Sa tinóyo, sa pagcatinúyo.

INTENCIONADO. = Ang may tuyo.

INTENCIONAL. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a pagbóot sa calág.

INTENDENCIA. = Pagcabántay, pagcahópot, pagcaalíma sa bisan onsa. * Yota ng̃a hingsácpan sa gahóm sa ponóan ng̃a guing̃álan ug intendente. * Opicio cón pagcahímtang sa intendente.

INTENDENTA. = Ang asáoa sa intendente.

INTENDENTE. = Ang nahaónang ponóan sa usá ca provincia ng̃a magabántay, magahópot, modáoat ug magagasto, somála sa mg̃a quinahánglan, sa salapé sa hari con sa Guinharían.

INTENSAMENTE. = Sa pagcabáscog.

INTENSION. = Pagcabáscog, pagcacosóg. * Pagcadacó sa cosóg sa mg̃a cailíbgon.

INTENSO. = Ang mabáscog caáyo.

INTENTAR. = Pagtóyo, pagíbog, pagpanghináot.

INTENTO. V. *Intencion*. * Ang guitúyo.

INTENTONA. = Tuyo ng̃a catahápan.

INTERCADENCIA. = Pagcadíli magsáma sa mg̃a pagólpot sa pulso, sa mg̃a batásan sa mg̃a táuo ug sa ilang mg̃a húna húna ug mg̃a pagbóot.

INTERCALACION. = Pagcasácot, pagcatáod sa usá ca botang sa talioála sa obán ng̃a mg̃a botang.

INTERCALAR. = Pagsácot sa usá ca botang sa talioála sa obán ng̃a mg̃a botang, pagtalioála, pagólang.

INTERCEDER. = Paghánĝio, pagámpo, pagpang̃amóyo, pagpang̃aliópo sa usá ca táuo, arón macacóha sa pagpasáilo sa lain ng̃a táuo, ug arón macadáng̃at ang guilabánan sa iang guitúyo ug guipanghináot.

INTERCEPTAR. = Pagcóha sa bisan onsa sa oalá pa omábot sa hingtóngdan ng̃a lugar.

INTERCESION. = Paghánĝio, pangámpo, pagpang̃amóyo, gahpang̃aliópo, paglában.

INTERCESOR. = Ang magalában, manlalában, tomalábang.

INTERCOLUMNIO. = Ang lugar ng̃a calang sa durúha ca columnas.

INTERCOSTAL. = Ang anáa sa talioála sa mg̃a gosóg.

INTERCUTÁNEO. = Ang anáa sa talioála sa onód ug sa panit.

INTERDECIR. = Pagdíli.

INTERDICCION. = Pagcadíli.

INTERES. = Polós, caposlánan. * Ang bili sa bisan onsa. * Caayóhan, pohónan, bahándi.

INTERESADO. = Ang may caíbog sa bisan onsa. * Ang mahagógma caáyo sa salapí.

INTERESANTE. = Ang may polós, ang macapolós.

INTERESAR. = Pagcóha sa polós sa bisan onsa. * Paghilábot sa mg̃a holosáyon sa lain, maíng̃on ng̃a sa mg̃a holosáyon ng̃a caogalíng̃on.

INTERESENCIA. = Pagcaatóbong sa bisan diin, pagcatámbong.

INTERESENTE. = Ang nagaatóbang, ang nagatámbong.

INTERINAMENTE. = Sa pagcasalíli, sa pagcaalíli.

INTERINIDAD. = Pagcasalíli, pagcaalíli.

INTERINO. = Ang nagasalíli, ang nagaalíli, ang nagabóhat sa bisan onsa sa tong̃ód sa lain, sa pagcaoalá sa lain.

Digitized by Google

Interior. = Ang anáa sa dapit sa solód, sa halálom caáyo. * Ang anáa sa calág.
Interioridades. = Mg̃a soguílon, mg̃a paglális lalís, mg̃a pagsábot ng̃a caogalíng̃on ug tinágo, sa mg̃a caobánan ug sa mg̃a sacop sa tagsa ca panimaláy.
Interiormente. = Sa solód, sa halálom. * Sa húna húna ng̃a caogalíng̃on.
Interlineal. = Ang guisólat sa talioála, sa calang sa mg̃a dalan sa mg̃a solat.
Interlocucion. = Soguílon ng̃a pagabános banósan sa doróha, con capin ba ca táuo, pagsolosámbag sa soguílon.
Interlocutor. = Ang nagasoguílon sa bisan cansa * Ang mamólong sa ng̃álan sa lain. * Bisan quinsa sa mg̃a táuo ng̃a nanagsoguílon, nagacagóla, nagasólte.
Interlocutorio. = Paghócom ng̃a muóna sa oláhing sentencia, sa oalá pa matibáoas ang paghócom, ang capolong̃ánan.
Interlunio. = Cadogáyan sa tiempo ng̃a díli maquíta ang bulan sa pagcabág-o nia.
Intermediar. = Pagtalioála sa usá ca botang sa lain ng̃a mg̃a botang.
Intermedio. = Ang anáa sa talioála. * Pagcadógay, cadogáyan cutub sa usá ca bóhat hasta sa lain ng̃a bohat. * Ang sayáo, ang música, &c., ng̃a calang sa mg̃a pagbóhat sa mg̃a dula.
Iterminable. = Ang díli matápos.
Intermision. = Pagcaóndang, pagcaárang sa pagbóhat sa bisan onsa.
Intermitencia. = Pagcaóndang, pagcahóas sa hilánat con sa lain ng̃a saquét ng̃a modósmog pagópod.
Intermitente. = Ang moarang ug moósob pagópod.
Intermitir. = Pagóndang, pagárang sa bisan onsa.
Internacion. = Pagcasolód.
Internar. = Pagdála sa bisan onsa sa solód sa yota, pagsolód. * Pagsósi ug maáyo sa bisan onsa. * Pagsáyor sa mg̃a húna húna ng̃a tinágo sa lain.
Interno. V. *Interior.*
Internodio. = Ang calang sa talioála sa dohá ca balígtos.
Internuncio. = Ang mamólong sa ng̃alan sa lain. * Padre ng̃a dagcóng táuo, ug bisan ng̃a díli Padre, ng̃a magasalíli sa sinógo sa Santos ng̃a Papa.
Interpelar. = Pagpang̃ilába, pagpaquigtábang, pagdang̃óp sa lain. * Pagháng̃io, paglógos, arón matóman ang mg̃a sogo.
Interpolacion. = Pagcasácot sa usá ca botang sa talioála sa obán ng̃a mg̃a botang. * Pagóndang, pagárang pacaóndang sa bisan onsa.
Interpolar. = Pagsácot, pagtalioála sa usá ca botang sa obán ng̃a mg̃a botang. * Pagóndang, pagárang sa bisan onsang bohat.
Interponer. = Idem hasta *pagóndang.* * Pagpaquíta, pagpaatóbang sa manlalában.
Interposicion. V. *Interpolacion* hasta *pagcaárang.* * Pagcalában sa bisan cansa.
Interpósita persona. = Táuo ng̃a magasalíli, magaalíli sa lain, ang magahóhat sa bisan onsa sa ng̃alan sa lain.
Interpretacion. = Pagcalóas, pagcahóad. * Pagcaásoy, pagcasáyor, pagcahóbad.
Interpretador. = Maghohóad, manlolóas. * Dalobása, ang magaásoy, magasáyod.
Interpretante. = Idem.
Interpretar. = Pagásoy, pagsáyor sa bisan onsang solat con polong sa halálom ng̃a cahológan, ug ng̃a malisór pagasabóton. * Paghóad, paglóas sa usá ca pinamólong sa lain ng̃a pinamólong.
Intérprete. V. *Interpretador.* * Bisan onsa nga magapaháyag ug magapadayág sa anáa sa caogalíng̃on ng̃a calág ug cásing cásing.
Interregno. = Pagcadóg̃ay, cadogáyan sa tiempo sa pagcaoaláy hari sa usá ca Guinharían.
Interrogacion. = Pagpang̃otána, socna, tocso. * Timáan ng̃a guibótang sa mg̃a solat, con mang̃otána ugáling ang nagasólat.
Interrogante. = Ang nang̃otána, ang nagasócna, nagatócso: v. *el anterior* desde *timáan.*
Interrogar. V. *Preguntar.*
Interrogatorio. = Mg̃a pagpang̃otána, mg̃a tocso, mg̃a pagsócna.
Interrupcion. = Pagcaólang sa bisan onsa.
Interrumpir. = Pagólang sa pagparáyon sa bisan onsa.
Intersecarse. = Pagbalábag, pagcóros sa duhá ca barlis.
Intersticio. = Pagcabólag sa diótay ng̃a calang sa talioála sa dohá ca laoas, ug sa mg̃a bahin sa bisan onsa. * Pagcadógay, cadogáyan sa tiempo ng̃a guisógo sa mga tolománon sa Singbahán, cutub sa usá ca pagorden hasta sa sumunód ng̃a orden sa mg̃a Padre.
Intérvalo. = Caolang̃an, quinalang̃an, calang̃an, calang, olang, quinaolang̃an.
Intervencion. = Pagcahilábot.
Intervenir. = Paghilábot. * Paglában, pagtábang.
Interventor. = Ang mahilábot sa bisan ónsa ng̃a bohat.
Interyacente. = Ang anáa sa talioála.
Intestado. = Ang namatáy sa oála magbóhat sa testamento sa paghósay ug pagtógon sa iang cabilin.
Intestino. = Ang anáa sa solód sa laoas. * Tináe ng̃a nalicó licó caáyo, ng̃a pagasórlan sa quináon sa guícan na sa cotó cotó, ug ng̃a mao opód ng̃a alaguían sa hugao, sa táe.
Intimacion. = Pagcasáyor, pagcaásoy, pagpahibaló.
Íntimamente. = Sa pagcahigála caáyo.
Intimar. = Asoy, sayor, pagpahibaló. * Pagsolód sa usá ca botang sa solód sa lain ng̃a botang, sa mg̃a bohóng diótay. * Pagábian, paghigála sa minatúod.
Intimatorio. = Bisan onsang sulat ng̃a guíbotáng̃an sa pagbóot ug pagsúgo sa mg̃a hocom, sa mg̃a ponóan.
Intimidad. = Pagcaábian, pagcahigála sa minatúod caáyo.
Intimidar. = Pagpahárloc, pagpatálao.
Íntimo. = Ang sa solód. * Abian, higála ng̃a tuod.
Intitular. = Pagbótang, pagsólat sa ng̃alan sa mg̃a libro ug sa lain ng̃a sulat. * Paghing̃álan.
Intolerabilidad. = Pagcadíli maántos, maílob.
Intolerable. = Ang díli arang antóson, ang díli mahímo ng̃a pagailóban.
Intolerança. = Pagcaoaláy pagántos.
Intolerante. = Ang díli magaílob ug magaántos.
Intonso. = Bohócan, bochan, ang oalá pagaguntíng̃an sa bohóc. * Borong, cabós, ang guicábsan sa quinaárman.
Intramuros. = Sa solód sa cota, sa longsod, sa ciudad.
Intransitable. = Ang dalan, ang lugar ng̃a díli mahímo ng̃a pagaaguían.
Intrasmutabilidad. = Pagcaoaláy pagcabálhin.
Intrasmutable. = Ang díli mabálhin, ang díli arang balhínon.
Intratable. = Ang díli mahímo ng̃a pagahilábtan, pagahúptan. * V. *Intransitable.* * Táuo sa magáhing húna húna, sa daótan ng̃a gaoi, ng̃a díli maáyo ng̃a pagasoltíhan ug pagadoólan.
Intrépidamente. = Sa pagcaoaláy cahárloc ug catálao.
Intrepidez. = Pagcaoaláy cahárloc ug catálao, gahóm, caísog sa cásing cásing, sa mg̃a cadaótan ug mg̃a catahápan. * Pagcaoaláy pagmátng̃on ug paghúna húna.
Intrépido. = Cásing casíng̃an. * Ang díli matálao ug mahárloc. * Ang mahanáyac sa pagpamólong ug sa pagbóhat sa oalá pamatng̃ónon ug húna hunáon ug maáyo.

Digitized by Google

Intriga. = Pagcalaláng, pagpatigáyon sa hilom, sa tinágo, sa pagdáng̃at sa guitúyo ug sa guipanghináot.
Intrigante. = Malaláng̃on.
Intrigar. = Paglaláng. * V. *Intriga* desde *pagpatigáyon.*
Intrincable. = Ang arang pagagóbton, ang masáyon mabóloc ug masácot.
Intrincacion. = Pagcagobót, pagcasácot, pagcabóloc.
Intrincadamente. = Sa pagcabóloc, sa pagcagobòt, sa pagcasácot.
Intrincar. = Sacót, gobót, boloc.
Intrínsecamente. = Sa solód, sa caogalíng̃on ng̃a húna húna.
Intrínseco. V. *Interior.*
Introduccion. = Pagcasolód, pagcasóol, pagcasócsoc. * Pagcaábian, pagcahigála. * Pagcaándam, pagcatagána sa pagbóhat sa bisan onsa.
Introducir. = Solód, sool, socsoc. * Pagpasógod, pagbatásan sa bisan onsa. * Paghilábot sa díli onta catongdánan.
Introductor. = Ang magasolór ug magapasolód.
Intróito. = Sinógdan sa bisan onsa. * Nahaónang pang̃adyéon sa Padre ng̃a nagamisa, sa dihá na sia sa tiilan sa altal.
Intrusion. = Pagcadáoat sa oficio, sa pagcahímtang, &c., sa oaláy gahóm.
Intruso. = Ang modáoat sa bisan onsang oficio sa oaláy gahóm.
Intuicion. = Pagsolóng sa Dios sa mg̃a boláhan.
Intuitivo. = Ang nahatong̃ód sa pagsolóng sa Dios sa mg̃a boláhan.
Intumescencia. = Pagcahobág.
Inulto. = Ang oalá paghibáslan.
Inundacion. = Pagcalonóp. * Pagcadághan, cadaghánan sa bisan onsa.
Inundar. = Paglonóp. * Pagátang sa bisan onsang lugar, sa mg̃a tauo, sa mg̃a mananáp, &c.
Inurbanamente. = Sa pagcabórong, sa pagcaoaláy pagtáhod ug catahá.
Inurbanidad. = Pagcaoaláy pagtahá ug pagtáhor, pagcabórong.
Inurbano. = Borong, ang oaláy pagtáhor ug pagtahá.
Inusitadamente. = Sa pagcaoaláy batásan ug pagcaánad.
Inusitado. = Ang oalá pagbatasánan.
Inútil. = Ang oaláy polós.
Inutilidad. = Pagcaoaláy polós.
Inutilizar. = Pagdáot sa bisan onsa arón oaláy polós onta.
Inútilmente. = Sa pagcaoaláy polós.
Invadeable. = Ang sobá ng̃a díli mahímo ng̃a pagalabáng̃an sa paglacáo lamang, cay halálom.
Invadir. = Pagsolód sa linogsánay sa bisan díin, pagdósmog, pagdámag.
Invalidacion. = Pagcaoaláy bale.
Inválidamente. = Sa pagcaoaláy bale, sa pagcaoaláy gahóm.
Invalidar. = Pagcóha sa pagcabale, sa gahóm sa bisan onsa. * Pagsíbog sa mg̃a polong ng̃a daan.
Inválido. = Ang oaláy bale, ug gahóm. * Soldado ng̃a tigúlang na, ng̃a díli na macáscog. * Ang cabós, ang colang̃an sa buot, ang coliró, ang boang boang.
Invariabilidad. = Pagcaoaláy pagcabálhin, pagcaósob, pagcaópod.
Invariable. = Ang díli mabálhin, ang díli maósob, ang díli maópod.
Invariablemente. = Sa oaláy pagcabálhin, pagcaópod, pagcaósob.
Invariado. = Ang oalá mabálhin, maópod, maósob, ang mao da sa guihápon.
Invasion. = Pagcasolód sa linogsánay sa bisan díin, pagcadósmog, pagcadámag.
Invasor. = Ang mosolód sa linogsánay sa bisan díin, ang modámag, ang modósmog, mamomógos.
Invectiva. = Polong, soguílon ng̃a mahait ng̃a contra sa bisan cansang táuo.
Invencible. V. *Inconquistable.*
Invenciblemente. = Sa pagcadíli madáog.
Invencion. = Pagcahúna húna ng̃a cating̃aláhan ug bag-o. * Limbong laláng.
Invencionero. = Ang magahúna húna sa mg̃a bag-ong buhat, sa mg̃a bohat ng̃a cating̃aláhan, malilímbong, malaláng̃on.
Invendible. = Ang díli arang ibalígya.
Inventador. V. *Invencionero.*
Inventar. = Paghúna húna sa mg̃a bohat ug sa bisan onsa ng̃a bag-o, ng̃a oalá pa hiilhan, ng̃a hibólng̃an. * Paglímbong, pagbótang botang, paglaláng.
Inventariar. = Pagbóhat sa inventario.
Inventario. = Sulat ng̃a pagabotáng̃an, con papel ng̃a sinolátan sa mg̃a manggad, mg̃a casangcápan, &c., sa bisan cansang táuo, sa pagcasonód sonód ug sa pagcalináin lain.
Inventiva. = Galámhan sa paghúna húna sa bisan onsa ng̃a bag-o, canting̃aláhan, sa paglímbong ug sa paglàlang.
Invento. V. *Invencion.*
Inventor. V. *Invencionero.* * Ang magahúna húna sa oaláy himotáng̃an ng̃a túod, cong díli sa iang lamang ng̃a cabobóton ng̃a caogalíng̃on.
Inverecundo. = Ang oaláy caólao.
Inverisímil. = Ang oaláy timáan sa pagcamatúod, sa matúod.
Inverisimilitud. = Pagcaoaláy timáan sa pagcamatúod, sa motúod.
Invernada. = Tiempo, túig sa tugnao.
Invernadero = Lugar ng̃a máayo sa pagpoyó dihá sa tiempo sa tugnao.
Invernar. = Pagpoyó sa bisan díin, sa tiempo sa tugnao. * Tiempo, túig sa tugnao.
Invernizo. = Ang nahatong̃ód sa invierno, tu tiempo sa tugnao.
Inverosímil. V. *Invertsímil.*
Inverosimilitud. V. *Inverisimilitud.*
Inversamente. = Sa sinóhi, sa pagcasóhi sa binalitad.
Inversion. = Pagcasácot, pagcagobót, V. *Inversamente.*
Inverso. = Sinácot guinobót, binóloc sinóhi.
Invertir. = Paggobót, pagsacot, pagbóloc, pagsóhi. * Paggásto sa salapí.
Investidura. = Pagcahátag, pagcatógot sa bisan cansa sa opicio, sa gahóm, &c.
Investigable. = Ang díli mahímo ng̃a ipaquigásoy, ipaquigsáyor, paquigasóyon, paquigsayóron.
Investigacion. = Pagpaquigásoy, pagpaquisáyod, pagsósi, pagsóquit. * Pagbólong, pagpang̃íta.
Investigador. = Ang nagapaquigsáyod, ang nagapaquigásoy, ang nagasósi, nagasóquit. * Ang nang̃ita, ang nagabólong.
Investigar. = Sayor, asoy, sosi, soquit, quita, bolong.
Investir. V. *Envestir* hasta *pagtábon.*
Inveteradamente. = Sa pagcadáan.
Inveterado. = Daan.
Inveterarse. = Pagtigúlang.
Invictamente. = Sa pagcadíli madáog ug padáng.
Invicto. = Ang díli padáog, ang oalá pagadaúgon.
Invierno. = Tiempo túig sa tugnao.
Invigilar. = Pagbántay, pagalíma, pagbáton sa bisan onsa sa masingcámot, sa dagcóng cacógui.
Inviolabilidad. = Cahímtang sa bisan onsa arón díli pasipád-an.

Digitized by Google

Inviolable. = Ang díli mahímo ñga pasipád-an.
Inviolablemente. V. *Infaliblemente.*
Inviolado. = Ang oalá pahilábtan, ang oalá cobáan sa iang pagcatibúoc.
Invisibilidad. = Cahímtang sa bisan onsa arón díli quit-on ug pagatan-áuon.
Invitacion. = Pagcaágda. * Pagdápit, pagcacombida.
Invitatorio. = Pagpañgádye ñga pagasóbli soblion sa sinógdan sa mga maitines ñga pañgadyéon sa manga Padre.
Invocacion. = Pagtáoag. * Pagpaquigtábang, pagpaquiglában, pagpañgilába.
Invocador. = Ang nagapaquitábang. * Nagapaquiglában, nagapañgilába, ang nagapaquigmalóoy.
Invocar. = Pagpaquigtábang, pagpaquiglában, pagpañgilába, pagpaquigmalóoy.
Involuntariamente. = Sa oalá toyóon.
Involuntariedad. = Pagcaoaláy pagtúyo.
Involuntario. = Ang oalá toyóon, ang díli pagtuyóon, ang díli guican sa cabobót-on, ang díli tinóyo.
Invulnerable. = Ang díli mahímo ñga pagasamálan.
Inyeccion. = Pogsolód sa tobig, &c., sa bisan onsang laoas, sa alaguían sa bisan onsang capandáyan.
Inyectar. = Idem.

IP

Ipecacuana. = Tanóm ñga italámbal, sa América.
Ipso facto. = Polong ñga linatín: dihá dihá, sa pagbóhat gayód, sa maong pagbóhat, sa pagcabóhat ñga túod. * Jure. = Polong ñga linatín ñga nagaásoy ñga díli quinahánglan ñga isógo sa hocom ug bisan onsa, cay madayág na man sa batásan, sa mga leyes.

IR

Ir. = Pagádto, paglacát, paglacáo.
Ira. = Caligótgot, caponñgót. * Caibog, pagpanghináot sa pagbálos.
Iracundia. = Pagcasáyon sa pagaligótgot, sa pagponñgót.
Iracundo. = Ang masáyon maligótgot, maponñgót, maligotgóton, pongtánon. * Hañgin, olan, tugnao, &c., ñga dagcó, mabáscog, macosóg.
Irascible. = Ang nahatonñgód sa caligótgot, sa caponñgót. * Galámhan sa calág sa táuo, ñga icadáog sa mga cacolían ñga macaólang sa pagdánñgat sa bisan onsa ñga tuyo ñga guipanghináot.
Iris. = Balañgáo. * Batóng mahál. * Ang malíñgin sa nagacaláin lain ñga mga color ñga midóol ug nagalibót sa táuo táuo sa mga matá. * Ang magapadáit ug magahúsay sa nagaáoay ug nagalális lalis.
Ironía. = Pagpamólong sa salingcápao ug sa díli añgay sa anáa sa cásing cásing.
Irónicamente. = Sa pagcasalingcápao, sa pagcadíli oyon ug añgay sa anáa sa cásing cásing ug sa húna húna.
Irónico. = Ang may pagcasalinñgcápao.
Irracional. = Ang oaláy boot, ang guicaoád-an sa boot. * Mananáp.
Irracionalidad. = Pagcaoaláy boot.
Irracionalmente. = Sa pagcaoaláy boot, sa pagcamananáp.
Irradiacion. = Pagcagóa sa mga casólao sa adlao, ug pagcaíoag sa lain ñga botang.
Irradiar. = Paggóa sa mga casilao, casólao, sa adlao, &c., ug pagíoag sa binsan onsang botang.
Irrazonable. V. *Irracional.* * Ang díli tacús.
Irreconciliable. = Ang díli maquigamigos pagópod sa iang abian ñga daan.
Irrecuperable. = Ang díli mahímo ñga angcónon pagópod, ñga bauíon pagósob.
Irrecusable. = Ang díli tacús ug díli mahímo ñga pagaáydan.
Irredimible. = Ang díli arang baoíon.
Irreducible. = Ang díli mahímo ñga pagahóptan ug pagasambágan arón paglaínon ang batásan.
Irreflexion. = Pagcacólang sa húna húna.
Irreformable. = Ang díli mahímo ñga pagaósbon, pagaópdon, ñga saoáyon.
Irrefragable. = Ang matúod caáyo.
Irregular. = Ang díli añgay sa pagcataláid. * Ang mahatábo sa talágsa lamang. * Padre ñga may cacolían ug cabilínggan sa pagtúman sa catúngdanan sa iang pagcapadre.
Irregularidad. = Cabilínggan ñga guican sa mga tolománon sa santa Iglesia, ñga macaólang sa mga táuo sa pagordenal canila, ug sa pagtóman sa ilang pagcapadre, tonñgód sa mga salá, con tonñgód ba sa bisan onsang cacolían ñga onay sa caogalíñgon ñga laoas.
Irreligion. = Pagcaoaláy pagcacristianos, pagcaoaláy pagpoáñgod.
Irreligiosamente. = Sa pagcaoaláy pagcacristionos ug pagcapoáñgod.
Irreligiosidad. = Pagcoaláy pagcacristianos, ug pagcapoáñgod.
Irreligioso. = Ang nabátoc sa religion, táuo ñga díli cristianos, ñga oaláy pagpoáñgod.
Irremediable. = Ang oaláy tambal ug sompa, ang díli mahímo ñga saoáyon, ayóhon ug tambálon.
Irremediablemente. = Sa pagcaoaláy tambal ug sompa.
Irremisible. = Ang díli arang pasaylóon.
Irremisiblemente. = Sa oaláy pagpasáylo.
Irremunerado. = Ang oalá baslan, ang oalá tagáan sa balos, sa bayad, sa gala.
Irreparable. V. *Irremediable.*
Irreparablemente. V. *Irremediablemente.*
Irreprensible. = Ang díli arang saoáyon, ang díli tacós ñga pagasaoáyon.
Irreprensiblemente. = Sa Pagcaoaláy salá ug sayóp.
Irresistible. = Ang díli mahímo ñga soclan, ang díli mahímo ñga antóson ug pagailóbon.
Irresoluble. = Ang díli mahímo ñga isógo ug pagboóton.
Irresolucion. = Pagcadóha doha, pagcaálang alang sa boot, pagcaoaláy pagcahanáyac.
Irresoluto. = Ang nagadúha dúha, ang guiálang alánñgan sa iang boot.
Irresuelto. = Idem.
Irreverencia. = Pagcaoaláy pagtáhod.
Irreverente. = Ang batoc sa pagtáhod.
Irreverentemente. = Sa pagcaoaláy pagtáhor ug pagtahá.
Irrevocabilidad. = Pagcaoaláy pagósob.
Irrevocable. = Ang díli maósob, maópod.
Irrevocablemente. = Sa pagcaoaláy pagópod ug pagósob.
Irrisible. = Hinñalatáoan, ang tacós ñga pagacatáoan ug pasipád-an, talamáyon.
Irrision. = Pagcayóbit, pagcatámay.
Irrisoriamente. = Sa pagcayóbit, sa pagcatámay.
Irrisorio. = Ang magapacatáoa. V. *Irrisible.*
Irritabilidad. = Pagcasáyon sa pagponñgót ug pagligótgot.
Irritable. = Ang mahímo ñga pagabotánñgan sa pagcaoaláy bale. * Ang masáyon maponñgót ug maligótgot.
Irritacion. = Caligótgot, caponñgót, casocó, pagpanoyó. * Pagcagobót. * Pagcaínit sa dogó ug sa dogá sa laoas.

Digitized by Google

Irritador. = Ang macasocó, magapapongót, magapaligótgot.
Irritamente. V. *Inválidamente.*
Irritamiento. V. *Irritacion.*
Irritante. V. *Irritador.*
Irritar. = Pagpapongót, pagpaligótgot, pagpasocó, pagpanoyó.
Irrito. V. *Inválido*, hasta *ang cabós.*
Irrupcion. = Pagcadósmog, pagcadámag. * Pagcasolód sa bisan diin sa linogsánay.

IS

Isla. = Polo.
Islamismo. = Catilíngban sa mga moros.
Isleño. = Ang natuo sa bisan onsang polóa, ang nahatongód sa mga polo.
Isleo. = Yota nga guilibótan sa mga pangpang ug nga guiolángan sa sodlánan.
Isleta. = Polong diótay.
Islote. = Polo nga díótay ug nga oalá pagapóy-an, pangpang nga dagcó nga linibótan sa dagat.
Israelita. = Ang nahatongód sa Guinharían sa Israel.
Israelítico. = Idem.
Istmo. = Catárman, díla sa yota nga magacanáyon sa dóha ca yotang dagcú.

IT

Item. = Polong nga linatín: labot pa, labot pa niána, niíni, ingon man.
Itinerario. = Ang nahatongód sa mga dalan. * Casayóran sa mga dalan.

IZ

Iza. = Babáyeng bigáon, sa mangíl-ad nga batásan.
Izar. = Pagbótad sa mga pisi sa pagósoag, sa pagitáas sa mga verga ug mga layág sa mga sacayán ug sa ubán pang mga quinahánglan.
Izquierda. = Oála.
Izquierdear. = Pagbía sa catarónngan, sa matúod nga húna húna.
Izquierdo. = Bisan onsa nga anáa sa dapit sa oála. * Táuo ug oálhon.

JA

Jabali. = Babóy nga ihálas.
Jabalina. = Baboy nga ihálas nga baye. * Hinganíban maíngon ingon sa bangcao.
Jabato. = Baboy nga ihálas nga diótay pa.
Jábeca ó jábega. = Anod, sahid, cadaghánan sa mga anod sa papanágat. * Tolónggon sa mga moros.
Jabeque. = Sacayán nga maingon ingon sa pragata, sa layág ug sa gaod.
Jabon. = Sabón.
Jabonado. = Ang panápton nga guisabónan.
Jabonadura. = Pagsabón, pagcasabón. * Tubig nga guilinísan sa sabón ug ang bolá sa sabón.
Jabonar. = Pagsabón sa panápton. * Pagtúyo sa isigcatáuo sa mga polong nga maháit ug masíngca.
Jaboncillo. = Sabón nga sináctan sa mga cahomót, sa paghunáo sa camót ug sa pagdíhog, sa paghunáo sa táuo nga paálot.
Jabonera. = Tanóm sa España nga magabóla ug may silbi sa pagbónac sa panápton. * Balónos, balógo, malatábao. * Cajón cajon, caban, cajang diótay nga sorlánan sa sabón.
Jabonería. = Lugar nga pagabohátan ug pagbaligyáan sa sabón.
Jabonero. = Táuo nga magabóhat ug magabalígya sa sabón.
Jabonete. V. *Jaboncillo.*
Jaca. V. *Haca.*
Jácara. = Sabáy, sayáo sa maong ngalan. * Catilíngban sa mga táuo nga malipáyon nga nanagsóroy soroy sa gabíy, nga nanagcanta ug nanagbánha sila. * Casocó, panoyó. * Bacac, limbong. * Soguílon, solte, cagóla.
Jacarear. = Pagsóroy soroy sa longsod sa pagcanta ug paghánha. * Pagsámoc, pagtúyo sa bisan cansa sa mga polong nga oaláy hingtóngdan.
Jacarero. = Ang nagasóroy soroy ug nagacolocanta sa longsod. * Ang malipáyon, matístis ug tigtíao.
Jácaro. = Maandáeon.
Jachali. = Cahoy sa América.
Jacinto. = Tanóm, seboya nga mobólac sa onóm con pitó ca bolac. * Batóng mahál nga malálag, nga nagacaláin lain ug color.
Jaco. = Cabayo nga diótay.
Jactancia. = Pagcaándac.
Jactanciosamente. = Sa pagcaándac.
Jactancioso. = Maandácon.
Jactarse. = Pagándac.
Jaculatoria. = Pagámpo nga hamóbo ug maínit caáyo.
Jade. = Botóng magáhi caáyo ug sa boloberdeng color, nga silbi sa mga táuo sa América sa pagbóhat sa mga capandáyan.
Jadear. = Paghángos, pagcotás, paghálhal, paghingá hingá.
Jadeo. = Pagcaháng̃us, pagcacotás, pagcahálhal, pagcahingá hingá.
Jaecero. = Ang magabóhat sa mga dayan dayan nga ibótang sa mga cabayo.
Jaez. = Cadaghánan sa mga dayan dayan nga ibótang sa mga cabayo.
Jaharrar. = Paghínlo sa mga cota, sa mga pared.
Jaharro. = Pagcahínlo sa mga pared ug sa mga cota.
Jalapa. = Tanóm sa Méjico, ipolorga.
Jalbegar. = Pagdíhog sa nauong sa mga colog ug mga mahomót.
Jalbeque. = Pagcahílog sa bisan onsa sa yeso. * Ang icadíhog sa mga babáye sa ilang nauong, arón mapotí.
Jalde. = Calálag.
Jaldre. = Color sa mga langgam.
Jalea. = Matám-is nga masíhag ug mahágcot, nga pagaboháton sa mga dogá sa obán nga mga bonga.
Jalear. = Pagtáoag. * Pagágda sa mga iró, arón managápas sa obán nga mga mananáp. * Pagbásal basal sa mga camót sa pagágda sa nanagsabáy.
Jaletina. V. *Jalea.*
Jamás. = Sa guiháp on.

Digitized by Google

Jamba. = Bisan onsang cahoy con haligue nga guipatindog sa loyo ug sa luyo sa mga tacop ug mga talamboan.
Jamerdana. = Lugar nga pagabotangan sa hugao sa solód sa tian sa mga mananáp nga guipatáy.
Jamerdar. = Paghógas sa solód sa tian sa mga mananáp nga guipatáy. * Pagbónac sa madalí ug sa díli maáyo.
Jamon. = Paa sa baboy nga inasín.
Jamona. = Babáye nga matámboc ug sa dagcóng edad.
Jamuga ó Jamugas. = Siya nga pagalingcódan sa mga babáye sa pagcabayo nila.
Jándalo. = Paglacáo ug pagpamólong nga angay sa mga táuo sa Andalucía.
Jangaga. = Tinócod sa mga cahoy, nga magáma arón manóngtong ang mga táuo nga nanagsacáy sa sacayán nga nabóong.
Jangua. = Sacayán nga diótay.
Jaque. = Maandácon, parayégon.
Jaqueca. = Tampíhag.
Jarabe. = Ilímnon nga italámbal, nga matám-is caáyo ug mahágcot, nga pagaboháton sa dogá sa mga bolac ug mga bonga.
Jarabearse. = Pagínom sa mga jarabe.
Jaramago. = Tanóm sa España.
Jarana. = Sabá, banha.
Jaranear. = Pagsámoc, paghilábot, pagápil sa mga dola, sa mga combida, sa mga pagsayáo, &c.
Jaranero. = Ang mahagógma sa mga dola ng sa mga calingáoan.
Jarapote. V. *Jaropeo.*
Jarapotear. V. *Jaropear.*
Jaraqui ó Jaracuo. = Tanáman nga pagalingáoan.
Jarcia. = Cadaghánan sa mga botang nga magsáma ug nga nagacaláin lain, nga nanangobót, nga oalá magacahósay. * Ang casangcápan ug mga pisi sa mga sacayán. * Ang mga pisi nga icalig-on sa mga talároc sa mga sacayán. * Cadaghánan sa mga quinahánglan sa pagpanágat, sa mga panagátan.
Jardin. = Tanáman sa mga bolac ug mga tanóm nga mahomót, nga pagalingáoan sa mga tauo. * Calibángan sa mga sacayán. * Yota nga pagatámnan sa mga tanóm nga italámbal.
Jardinería = Quinaárman sa pagbáton ug pagbóhat sa mga jardin.
Jardinero. = Ang magabántay, magahópot ug magaháhat sa jardin.
Jareta. Tohógan.
Jarifo. = Ang guidáyan dayánan ug maáyo, ang baihónan, angáyan.
Jarillo. = Tanóm.
Jaro. = Baboy nga may color nga bolobolágao.
Jaropar. = Paghátag, pagpaínom sa bisan cansa sa daghánan nga mga tambal sa botica.
Jarope. = Ilímnon nga italámbal. * Ilímnon nga mapáit ug sa daótan nga lamí.
Jaropeo. = Pagínom sa masóbsob sa mga ilímnon nga italámbal.
Jarra. = Sorlánan sa yota nga may caláptan.
Jarrear. = Pagcóha, paggóa sa masóbsob sa bino, sa tobig, &c., sa saro.
Jarrero. = Ang magabóhat ug magabalígya sa mga saro, ug ang maga bantay sa bino, sa tobig, &c., nga guisolód dihá.
Jarretar. = Pagpalóya, pagcóha sa gahóm, sa cosóg. * Pagpalóya sa húna húna.
Jarrete. = Locon locon, loco loco sa mga mananáp nga may opat ca tiil.
Jarretera. = Italácgos sa mga medias ug sa manga calson, sa locon locon.
Jarro. V. *Jarra.* * Saro.
Jarron. = Dayan dayan nga maingon ingon sa dagoay sa saro, nga ibótang sa mga cota, ug labí pa sa ibábao sa mga poltahán.
Jaspe. = Bató nga magáhi, nga nagacaláin lain ug color.
Jaspeado. = Ang nagacaláin lain ug color maingon sa jaspe.
Jaspear. = Pagpíntal sa pagpanigíngon sa jaspe.
Jaula. = Jalua. * Cajon cajon, sorlánan nga binóhat sa manga cahoy, mga caoáyan, mga caoat, &c., sa pagsolód ug pagbilánggo sa mga mananáp nga ihálas, sa mga langgam ug sa mga tauo nga boang.
Jauto. = Matáb-an, ang oaláy asín.
Jayan. = Táuo nga hatáas, cosgon, sa dagcóng hosog.
Jazilla. = Timáan nga mahabílin sa bisan onsa nga guibótang sa bisan diin.
Jazmin. = Jasmin, sampága, manól.

JE

Jefe. = Ponían.
Jelfe. = Bihag nga maítom.
Jeliz. = Ang mobalígya sa igagáma.
Jema. = Ang bahin sa cahoy nga mahabílin sa may panit, cay oalá sapsápon sa maáyong pagcakáro.
Jeme = Tocáo * Ang nauong sa babáye.
Jemoso. = Cahoy nga sinápsap nga guibínlan sa panit.
Jenjibre. = Loy-a.
Jeque. = Táuo nga tigúlang. * Ponóan sa moros.
Jerapellina. = Bisti nga daan, guisi, noog.
Jerarquía. = Pagcasonód sonór sa mga capónong poponónganan sa mga Ángeles, sa mga Padre, &c.
Jerga. = Panápton nga mabága. * V. *Jerigonza.*
Jergon. = Cama, unlánan nga dagcó nga pagapónan sa dagámi nga naláya, sa tinábas sa papel, &c., nga pagahigdáan sa mga táuo. * Bisti sa daótan nga pagcabóhat ug nga díli moángay sa lauas. * Táuo nga matámboc ug matalác-on. * Ang tian.
Jerguilla. = Panápton nga manípis sa igagáma con sa balahíbo sa mga carnero.
Jerife. = Ngalan nga hamíli ug bantógon nga ihátag sa mga moros sa mga lioat ni Mahoma.
Jerigonza. = Ang pinamólong nga mabóloc ug malisód nga pagasabóton. * Bohat nga oaláy hingtóngdan.
Jeringa. = Jeringa. * Paghángio nga macasámoc ug macabódlay.
Jeringacion. = Pagcajeringa.
Jeringar. = Pagjeringa. * Paghángio, pagámpo sa masóbsob, sa pagcasámoc ug sa pagcabórlay.
Jeringazo. = Pagcajeringa.
Jeroglífico. = Timáan nga may hingtóngdan ug cahológan nga hatáas caáyo.
Jeronimiano. = Ang nahatongód sa caparian ni S. Jerónimo.
Jerónimo. = Idem. * Padre sa caparin ni S. Jerónimo.
Jerosolimitano. = Ang natáuo sa Jerusalém, con Jerusalén.
Jerpa. = Balágon nga manioang nga motoróc sa tongód sa ponóan sa mga paras.
Jesucristo. = Ang Anac sa Dios nga napacatáuo.
Jesusear. = Paghingálan sa masóbsob sa ngalan ni Jesus.
Jeta. = Ang mga ngabil nga dagcó ug mabága.
Jetar. = Paglínis sa bisan onsa sa tobig, sa bino, &c.
Jetudo. = Ang guidagcóan sa mga ngabíl.

JI

Jiba. = Pagcabóetot, boctot. * Casámoc, pagcabórlay.
Jibado. = Boctóton.

Digitized by Google

Jibar. = Pagbórlay, pagsámoc.
Jibia. = Mananáp sa dagat maíngon ingon sa tabógoc, sa coguíta. * Colabótan.
Jibion. = Baláyan sa colabótan. * Tabógoc, coguíta.
Jiboso. = Boctóton.
Jícara. = Posillo sa socolate.
Jicarazo. = Pagpaínom sa hiló.
Jifería. = Opicio sa pagpatáy sa mga mananáp, sa mga baca, sa mga calabáo, &c.
Jifero. = Ang nahatongód sa lugar nga palátyan sa mga mananáp. * Bisan onsa nga mahógao, bolíngon. * Ang sondang nga icapatáy ug icalápa sa mga mananáp. * Ang táuo nga magapatáy ug magalápa sa mga mananáp.
Jigote. = Guinisál sa carne nga tinártar caáyo.
Jiguilete. = Tagom.
Jilguero. = Langgam sa España sa manindot nga tingog, ug pagcaláiag.
Jinete. = Soldado nga may cabayo. * Ang magacabayo.
Jinglar. = Pagdóyan, pagtábiog, pagtábog.
Jira. = Tinábas nga hatáas nga guitábas sa mga panápton. * Combira sa banua nga pogatambónganan sa mga abian, sa mga higála.
Jiride. = Tanóm.
Jirofle. = Cahoy sa India nga mobónga sa pimienta.
Jiron. = Pedazo sa bisti nga naguisi ug nabitay.
Jironado. = Ang naguisi.

JO

Jo. = Loa: polong nga pagagamíton sa pagpapoyó sa mga calábao, mga cabayo, &c.
Jocosamente. = Sa pagcatístis.
Jocoserio. = Ang sináctan sa pagcalígdon ug sa pagcatístis.
Jocosidad. = Pagcatístis, pagcatíao.
Jocoso. = Malipáyon, matístis.
Jofaina. V. *Aljofaina.*
Jopo. = Pagpaháoa.
Jornada. = Paglacát sa usá ca tibúoc nga arlao. * Cadogáyan sa quinabóhi. * Pagcabólag sa caláig sa laoas. * Ang usá ca libo ug limá ca gatús ca pliego nga arang marcáhan sa arlao ngatanán sa tagsa oa pigsánan sa mga imprenta.
Jornal. = Sohol nga macóha sa mga mamomóo, sa pagbóhat nila sa tibúoc nga arlao.
Jornalero. = Mamomóo, sinohólan.
Joroba. = Pagcabóotot. * Casámoc, pagcabórlay.
Jorobado. = Boctóton.
Jorobar. = Pagsámoc, pagbórlay, pagalingása.
Jota. = Bisan onsa nga diótay caáyo. * Sabáy, pagsayáo, sa España.
Jóven. = Olitáo, báta pa.
Jovial. = Malipáyon.
Jovialidad. = Pagcalípay, calípay, maáyong boot.
Joya. = Hias. * Ang mga bisti ug mga dayan dayan sa mga babáye, ug labí pa sa mga dalága con mamíño sila.
Joyante. = Igagáma nga magamáy, pino caáyo.
Joyel. = Hias nga diótay.
Joyera. = Babáye nga magabalígya sa mga hias.
Joyería. = Ang pagpatigáyon, ang pagcomercio sa mga igagáma, mga hias ug mga dayan dayan, ug ang baláy nga pagabaligyáan niána.
Joyero. = Tauo nga magabalígya sa mga hias.

JU

Juan. = Cajon cajon nga guibotáng sa mga Singbahán nga pagasórlan sa mga limos.
Juanete. = Quinacomalagcóan sa mga tiil. * Tagsa ca bocóg sa mga apapángig. * Tagsa ca layág nga nagatóngtong ug nahaibábao sa gabia ug sa belacho.
Juardia. = Buling sa mga panápton.
Juardioso. = Panápton nga bulíngon.
Jubilacion. = Pagcaóndang sa opicio sa bisan cansang tauo, sa pagbílin canía sa dongog ug sohol nga hingtúngdan.
Jubilar. = Pagcóha sa opicio con sa catongdánan sa bisan cansa, ug pagbílin canía sa sohol nga tibóoc con sa usá ca bahin, ug sa dongog.
Jubileo. = Piesta nga dagcó sa mga israelitas nga guipiesta nila sa tagsa ca calím-an ca túig. * Pagtógot con pagpasáylo sa mga baláidon sa mga salá, nga itógot sa Santos nga Papa osáhay, sa dagcóng polós sa mga binoñágan.
Júbilo. = Calípay, himáya.
Jubon. = Supa sa oaláy manggas.
Judáico. = Ang nahatongód sa mga Judíos.
Judaismo. = Religion, pagtóo sa mga Judíos.
Judaizante. = Ang mononót sa mga pagtóo sa mga Judíos.
Judaizar. = Pagtóo, pagnonót, pagápas sa religion sa mga Judíos.
Júdas. = Borhíon.
Judería. = Lugar, barrio nga guimpúy-an sa mga Judíos. * Tampo, amot, tampa nga guinabáyad sa mga Judíos.
Judía. = Balátong sa mga castila, prijoles.
Judiada. = Bohat nga mabángis. * Tobo nga dagcóan caáyo ug dinilí.
Judicante. = Ang tagsa sa mga hocom nga mahilábot sa mga paghócom sa mga ministro sa Justicia nga nanagbórhi ug nanagbalígya sa ilang opicio ug catogdánan.
Judicatura. = Opicio, cahímtang sa mga hocom. * Pagcahócom.
Judicial. = Ang nahatongód sa paghócom ug pagsentensia.
Judicialmente. = Sa hocmánan, sa pagcahócom.
Judío. = Ang magatóman sa batásan nga caráan ni Maisés. * Ang nahatongód sa mga Judíos. * Polong nga pagagamíton, guican sa capongót ug caligótgot sa pagyóbit ug pagpasipála sa isigcatáuo.
Juego. = Dula, calingáoan. * Catilingban sa mga dahon sa baraja nga macaáyo sa mga pagsogál, nga icasogál. * Quinaádman sa pagdángat, ug sa pagcóha sa bisan onsa. * Cadahánan sa mga casangcápan sa mga coche, mga caro, mga galíngan sa opát ca rueda. * Pagtíao, pagtístis. * De manos. = Tanghága.
Jueves. = Jueves, ang icalíma ca adlao sa semana, apil ang domingo.
Juez. = Hocom, ang may gahóm sa paghócom, sa paghósay sa mga capolongánan, sa pagsentensia.
Jugada. = Pagsógal, pagcasogál. * Bobat nga daótan ug nga oalá paabóton, contra sa isigcatáuo.
Jugador. = Ang magasogál, sogaról, tigsogál.
Jugante. = Idem.
Jugar. = Pagsogál. * Pagdóla, paglíngao lingao. * Pagsámoc, pagcóndat. * Pagtíao. * Pagyobit, pagtámay sa isigcatáuo.
Jugarreta. = Pagsogál nga daótan.
Juglar. = Ang nahilábot sa mga pagsogál ug mga paglímbong.
Jugo. = Dogá sa mga cahoy, mga tanóm, &c. * Bisan onsa nga may caposlánan.
Jugoso. = Ang may dugá, ang dogáan. * Capuslánan, bisan onsa nga may polós.

Digitized by Google

JUGUE. = Hugao, boling.
JUGUETE. = Duláan. * Pagcatíao, pagcatístis.
JUGUETEAR. = Pagdúla, dula, paglingao, pagtíao tiao.
JUGUETON. = Táuo con mananáp nga magadúla dula, magacolocúndat sa masóbsob.
JUICIO. = Boot, cabobót-on, pagcabóot, pagbóot, caboótan, salabótan. * Pagtla sa mga capolongánan ug mga hulusáyon sa paghócom ug sa pagsentensia.
JUICIOSAMENTE. = Sa pagcaboótan.
JUICIOSO. = Ang boótan, ang may boot, ang guisógdan ug guisórlan sa bóot. * Bisan onsa nga guibúhat sa pagcaboótan.
JULEPE. = Ilimnon nga matám-is nga pagaboháton sa mga licor nga nagacaláin lain, nga sináctan sa asúcar con sa calámay. * Casúbang dagcó ug maháit.
JULIO. = Julio, ang icapíto ca bulan sa túig.
JULO. = Mananáp nga aghop nga moóna sa mga mananáp nga ihálas.
JUMENTA. = Babe sa jumento.
JUMENTAL. = Ang nahatongód sa jumento.
JUMENTIL. = Idem.
JUMENTO. V. *Borrico*.
JUNCAL. = Lugar nga pagatobóan sa mga banban, sa mga tigbao.
JUNCIA. = Tanóm nga italámbal ug mahomót.
JUNCIANA. = Mga dahon nga laya. * Pagcaándac.
JUNCIERA. = Sorlánan sa yota nga guitaclóban sa taclob nga binóho bohóan, arón mahongáo ug maalísngao ang bahó sa mga dahon ug mga dagámi nga mahomót nga guinasolód dihá.
JUNCO. = Banban, tigbao, ooáy. * Sacayán nga diótay.
JUNIO. = Junio, ang icaònom ca bulan sa túig.
JUNIOR. = Ang Padreng religioso nga anáa sa ilálom sa gahóm ug paghópot sa maestro de novicios.
JUNO. = Ang usá sa ópat ca malíngin sa Langit nga guingálan ug planetas, nga nanaglibót sa aldao ug nga guipaambítan sa iang sugá.
JUNQUILLO. = Tanóm nga magabólae sa mga bolac nga malálag ug mahomót caáyo.
JUNTA. = Catilíngban sa mga táuo. * Pagcaípon, pagcatíp-oc, pagcatingób, pagcahiósa sa bisan onsa nga mga botang.
JUNTAMENTE. = Sa pagcahiósa, sa pagcaípon, sa pagcatingób.
JUNTAMIENTO. = Pagcahiósa, pagcatíp-oc, pagcaípon, pagcatígom, pagcatingób, pagcatámbong, pagcatágbo.
JUNTAR. = Paghiósa, tigom, tingób, tip-oc, tagbo, tambong, ipon, loon, dool, pagobán.
JUNTERA. = Sepiyo, capandáyan sa mga panday sa cahoy.
JUNTERILLA. = Idem.
JUNTO. = Ang nahadóol, ang midóol, dóol, harúol, sa pagcaláquip. * V. *Juntamente*.
JUNTURAS. = Ang mga bahin sa mga botang nga guidoólan sa ubán nga mga botang, pagcadóol, pagcahiósa sa mga botang.
JÚPITER. = Ang malíngin nga labing dagcó sa mga planetas. V. *Juno*.
JURA. = Pagpanómpa sa mga dagcóng táuo, sa ngalan sa mga táuong tanán sa Guinharían, sa timáan sa pagila sa ilang hari.
JURADOR. = Tigpanómpa, tigsómpa, ang magapanómpa.
JURAMENTAR. = Pagsógo arón manómpa ug bisan quinsa. * Pagsáad sa bisan onsa, sa ilálom sa pagpanómpa.
JURAMENTO. = Sompa, pagpanómpa, pagtóg-an con paglimód sa bisan onsa, sa ilálom sa pagpanómpa.
JURAR. = Pagsómpa, pagpanómpa. * V. *el anterior* desde *pagtóg-an*.
JURATORIA. = Dáhon dahon sa salapí nga guililócan sa Evangelio nga ibótang sa mga camót sa mga hocom, sa pagpanúmpa nila.
JURDIA. = Anod, sahid, sa pagpanágat.
JUREL. = Isda sa mga dagat sa España.
JURGINA, JURGUINA. = Babáye nga balbal, asoang, onglo.
JURÍDICAMENTE. = Ingon sa batásan sa mga leyes, sa mga hocmánan.
JURÍDICO. = Bisan onsa nga guibóhat ingon sa batásan sa mga leyes, sa mga hocmánan.
JURISCONSULTO. = Quinaarmánon sa mga batásan, sa mga leyes.
JURISDICCION. = Gahóm aa pagbóot ug pagsógo. * Yota nga hingsácpan sa mga provincia con mga longsod, ug sa gahóm sa mga hocom.
JURISDICCIONAL. = Ang nahatongód sa gahóm.
JURISPERITO. V. *Jurisconsulto*. * Magtotóon sa mga leyes.
JURISPRUDENCIA. = Quinaárman sa mga leyes, sa batásan.
JURISPRUDENTE. V. *Jurisperito*.
JURISTA. = Ang nagaestudio sa quinaárman sa mga leyes.
JURO. = Gahóm sa pagángcon, sa guiháp on, sa bisan onsa.
JUSBARBA. = Tanóm.
JUSTA. = Pagáoay sa mga táuo nga nagacabayo ug nga guisangcápan sa mga bangcao.
JUSTAMENTE. = Sa catarónngan. * Sa pagcaigo sa laoas.
JUSTICIA. = Catarónngan. * Ang usá sa opat ca virtudes nga guingálan ug cardinales. * Gahóm. * Catilíngban sa mga hatag nga macaáyo sa bisan onsa. * Castigo sa cadaigánan, ug ang táuo nga magacastigo, ang mohámpae, ang magabítay sa manga saláan, &c.
JUSTICIERO. = Ang magalógos ug magapatigáyon arón matúman ang catarónngan. * Ang magapabáyad ug magacastigo sa mga saláan, ingon gayód sa mga pahanóngdan ug sa catarúngan.
JUSTIFICACION. = Pagcaángay, pagcaóyon sa matárung, sa catarúngan. * Pagbalibar, pagásoy sa mga táuo, arón maoalá ang catáhap nga guibótang canila. * Pagcasáyod, pagcadayág sa camatúod sa bisan onsa nga polong con hobat. * Ang socod sa mga dalan sa mga sulat nga guihúsay sa mga imprenta.
JUSTIFICADAMENTE. = Sa catarúngan, sa pagcataláid, sa matúod sa pagcaigo ug pagcatopóng.
JUSTIFICADO. = Ang angay sa matúod ug sa catarúngan. * Matárong, mataláid.
JUSTIFICADOR. = Ang mohátag sa pagcatárong, sa pagcasántos.
JUSTIFICANTE. = Ang macatárong, ang magapatárong.
JUSTIFICAR. = Paghátag sa Dios sa pagcatárong, sa pagcasántos, sa pagcapótli, sa iang mga hatag, mga gracia ug mga pagtábang, sa bisan cansa. * Paghíhag, pagdayág sa bisan onsa. * Pagpaángay, pagpaóyon sa bisan onsa. * Pagbalíbad sa bisan cansa, arón madayág nga díli matúod ang guibótang botang canía. * Pagtopóng, sa mga imprenta, sa mga dalan sa mga solat nga guihósay.
JUSTIFICATIVO. V. *Justificante*.
JUSTILLO. = Supa nga ibisti sa ilálom sa obán nga mga bisti. sa oaláy manggas, ug nga moábot hasta sa haoac lamang.
JUSTIPRECIAR. = Pagpabíli, paghótang sa bale sa bisan onsa.
JUSTO. = Táuo nga matárong. * Ang moángay sa matúod ug sa catarónngan. * Bisan onsang botang nga natopóng sa lain nga botang, sa socod, sa timbang, sa isip, con sa pagcadagcó. * Sa pagcaigo.
JUTA. = Langgam sa Indias.
JUVENIL. = Ang nahatongód sa pagcabáta.
JUVENTUD. = Pagcabáta, pagcaolitão.
JUZGADO. = Cadaghánan, catilíngban sa mga hocom nga naningób sila sa paghócom, ug ang lugar nga

Digitized by Google

Pagabócman. * Hocmánan sa bisan usá lamang ca hocom.

Juzgamundos. = Tiglíbac libac, táuo ng̃a malibácon, ang magalíbac libac sa isigcatáuo.

Juzgante. = Ang magahócom.

Juzgar. = Paghócom, pagsentensia. * Paghúna búna, pagtóo sa bisan onsa.

LA

La. = Ang.

Laberinto. = Bisan onsang lugar ng̃a guicoros corósan sa mg̃a dalan ng̃a nanagcasógat, arón mabóloc ang mosolód ug díli onta mogatóltol sa alaguían sa paggóa. * Bisan onsa ng̃a nabóloc, nagobót ug nasácot.

Labia. = Pagcadághan sa mg̃a polong ng̃a piníli sa magasoguílon.

Labial. = Polong ug letra ng̃a pagasangpóton sa tinác-om ang bába, sa pagdóol sa mg̃a ng̃abil.

Lábio. = Ng̃abil.

Labor. = Bohat, labra, pagcagóoat.

Laborable. = Ang arang boháton.

Laborador. = Mamomóo, magbobóhat, ang magabóhat.

Laboratorio. = Lugar ng̃a pagahohátan.

Laborear. = Pagbóhat sa bisan onsa.

Laboreo. = Ang pagbóhat sa lugar ng̃a hicaplágan sa boláoan, sa salapí, &c. * Pagcahósay ng̃a maáyo sa mg̃a pisi sa mg̃a sacayán, arón masáyon gamíton con may quinahánglan pa.

Laborío. = Bohat.

Laboriosidad. = Pagcabóhat.

Laborioso. = Macógui, ang mahagógma sa mg̃a bohat, tigbóhat.

Labrada. = Yota ng̃a guibohátan arón pagatámnan con pagapogásan sa somonód ng̃a túig.

Labradero. = Ang maáyo ng̃a pagabohátan.

Labradío. V. *Labrantío.*

Labrado. = Panápton ng̃a guinooátan, ng̃a may labra, ng̃a linabráhan sa paghábol. * Ang yota ng̃a guibohátan.

Labrador. = Tigbóhat, ang magabóhat sa yota, palaóma, magbabáol.

Labradoresco. = Ang nahatong̃ód sa magabóhat sa yota ug ang ang̃ay canía.

Labrante. = Ang magalíloc, ug magabóhat sa mg̃a bató, ang magasápsap.

Labrantin. = Ang magobóhat sa yota sa diótay ng̃a puhónan.

Labrantío. = Yota ng̃a maáyo ng̃a pagabohátan.

Labranza. = Pagcabóhat, pagbóhat sa yota. * Ang quinaárman sa pagbóhat sa yota ug aug mg̃a yota ng̃a pagabohátan.

Labrar. = Pagbóhat sa bisan onsang opicio. * Pagbóhat sa yota. * Pagpasáquet, pagdáot sa isigcatáuo. * Pagyógot, paglisód sa mg̃a húna húna.

Labriego. = Palaóma, magbabáol ng̃a boquírnon.

Laca. = Dogá ng̃a maíng̃on sa tagoc, ng̃a gnibóhat sa mg̃a mananáp ng̃a magamáy ng̃a maíng̃on ing̃on sa mg̃a solom con hormigas, sa India.

Lacayo. = Sologóon ng̃a moobán guihápon sa iang agálon con magacóche sia.

Laceracion. = Pagcabóong, pagcadógmoc sa bisan onsa.

Lacerado. = Anógon, aláot, ang guicayóctan, ang guicalísdan. * Hangol, pobres. * Ang nasaquét sa saquét ng̃a guing̃álan ug de S. Lázaro, lazaróhon.

Lacerar. = Pagbóong, pagdógmoc. * Paghícao, pagdaguínot. * Pagbáyar sa mg̃a salá. * Pagdáot, pagpabíquil sa mg̃a cabobót-on sa mg̃a táuo.

Lacería. = Pagcahánğol, cahánğol, pagcapóbres. * Casáquet. * Calisód, cogóol, cayógot.

Lacio. = Ang naláya, ang nalóm-it, ang naláob. * Ang nalóya, ang oaláy gahóm ug cosóg, ang díli macáscog.

Lacónicamente. = Sa pagcaláctor, sa pagcadalí, sa diótay ng̃a polong.

Lacónico. = Lactor, linactod, dinalí, sa mg̃a diótay ug hamóbong polong, dináclit.

Laconismo. = Pagcaláctor, pagcadalí.

Lacra. = Timáan sa bisan onsang saquét, ulat. * Bisan onsang cadáot sa laoas con sa calág sa mg̃a táuo.

Lacrar. = Pagdáot sa quinabóhi sa isigcatáuo, pagtacód canía sa bisan onsang saquét. * Pagdáot canía sa iang puhónan, sa iang mg̃a baol, sa iang mg̃a mananáp.

Lacre. = Minása ng̃a nagacaláin lain ug color ug magáhi, ng̃a mamahómoc, matúnao ug masíga sa caláyo, ug maáyo sa pagpílit sa mg̃a solat ug sa pagbólit sa bisan onsa, cay magáhi pagópod con mabógnao na.

Lacrimal. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a lohá.

Lacrimatorio. = Baso, sorlánan ng̃a guisórlan ug guibotánğan sa mg̃a caráan ng̃a táuo sa ilang mg̃a lohá, sa paghílac nila tong̃ód sa mg̃a minatáy.

Lacrimoso. = Ang may mg̃a luhá.

Lactancia. = Pagcasóso sa mg̃a báta.

Lactante. = Ang magasóso.

Lácteo. = Ang nahatong̃ód sa gatas.

Lacticinio. = Ang gatas ug bisan onsang calánon ng̃a sinactan sa gatas.

Lactífero. = Ang alaguían sa gatas cutub sa pagábot sa atng̃al sa soso.

Lactumen. = Saquét ng̃a guinabáti usaháy sa mang̃a báta ng̃a nanagsóso, ng̃a mao ang mg̃a samar ug mg̃a cogan ng̃a diótay sa olo. * Pono.

Lacha. = Isda.

Ladear. = Toang, taquílid, biíig, hilay. * Talíng̃i, tolíng̃i, olíng̃i. * Pagobán sa luyo sa bisan cansa, pagtopál canía. * Pagbía sa dalan ng̃a láctor, paglacát sa toó con sa oála.

Ladeo. = Pagcatóang, pagcataquílid.

Ladera. = Handig, hanáyhay.

Ladilla. = Mananáp ng̃a magamáy oyámot, maíng̃on ing̃on sa cagao.

Ladinamente. = Sa daótan ng̃a húna búna, sa tuyo ng̃a mang̃íl-ad sa pagcabátid.

Ladino. = Batid, malalánğon.

Lado. = Quilid, luyo. * Ang manlalában, ang tomalábang.

Ladre. = Pagcaósig sa mg̃a iró.

Ladrador. = Ang magcaósig, maosígon.

Ladrante. = Idem. * Ang magapaniging̃on sa pagósig sa mg̃a iró.

Ladrar. = Pagósig sa mg̃a iró. * Paghólot, paghómot sa oaláy pagcadámag, pagcadósmog.

Digitized by Google

Ladrido. V. *Ladrá.* * Pagcalibac libac, pagcabótang botang sa isigcatáuo.
Ladrillado. = Salog ng̃a guibotánng̃an sa mg̃a ladriyo.
Ladrillal. = Lugar ng̃a pagabohátan ug pagalotóan sa mg̃a ladriyo.
Ladrillero. = Ang magbobóhat ug ang magabalígya sa mg̃a ladriyo.
Ladrillo. = Ladriyo, yota nga minása sa pagcadágoay sa usá ca papán ng̃a diótay, ng̃a pagalotóon ug maáyo, ug may silbi sa pagbóhat sa mg̃a baláy, sa mang̃a Singbahán, sa mg̃a cota, &c.
Ladrilloso. = Ang maíng̃on sa ladriyo ug may color niána.
Ladron. = Caoatán, maninícas, mag̃ang̃áhas.
Ladronamente. = Sa hilom, sa tinágo, sa pagcatinágo.
Ladronera. = Lugar ng̃a pagatagóan ug pagadángpan sa mg̃a caoatán.
Ladronesco. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a caoátan.
Ladronicio. V. *Latrocinio.*
Lagaña. = Motá.
Lagañoso. = Motáon.
Lagar. = Lugar ng̃a pagapígan sa mg̃a ubas arón gomóa ang dogá.
Lagarero. = Ang magabóhat sa lagar, sa pagpíga sa mg̃a ubas, mg̃a paras.
Lagarta. = Tocó ng̃a baye.
Lagartera. = Bohó ng̃a baláyan sa tocó.
Lagartero. = Langgam con mananáp ng̃a mocáon con magapatáy sa mg̃a tocó.
Lagartija. = Talóto, tiquí, tabíli.
Lagartijero. = Mananáp ng̃a mocáon sa mg̃a tiquí, talóto, tabíli.
Lagarto. = Tocó. * Haló. * Ibid. * Táuo ng̃a malalánng̃on tampalásan.
Lago. = Danao, lanao, lugar ng̃a tubígan.
Lagotear. = Pagálam alam sa bisan cansa, sa pagcóha sa guitúyo, sa guipanghináot.
Lagotería. = Pagcaálam alam.
Lagotero. = Parayégon, tigálam alam.
Lágrima. = Lohá.
Lagrimable. = Ang tacós ng̃a pagahilácan.
Lagrimal. = Himotáan.
Lagrimar. = Paghílac.
Lagrimoso. = Matá ng̃a poláhon guican sa saquét, ug tung̃ód ba cay mahilácon ang táuo ng̃a hingtóng-dan. * Ang magapahilac. * V. *Lagrimable.* * Cahoy ug bisan onsa ng̃a pagatolóan sa dugá con sa tagoc.
Laguna. V. *Lago.*
Lagunajo. = Danao ng̃a diótay ng̃a mahabílin sa tubig sa ulan.
Lagunero. = Ang nahatong̃ód sa danao, sa lanao, sa tubígan.
Lagunoso. = Lugar, yota ng̃a guidaghánan sa mg̃a danao, mg̃a lanao.
Laical. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a táuo ng̃a díli Padre.
Láico. = Ang dili Padre.
Laja. = Bató ng̃a halagpád ug mahínlo, pasil.
Lama. = Lalog ng̃a mahabílin sa mg̃a sorlánan ng̃a guisódlan sa tubig, sa vino, &c., sa pagcadógay.
Lambrija. = Limátoc.
Lamedal. = Lugar ng̃a guidaghánan sa pisac, sa lapoc.
Lamedor. = Tigtílap, ang nagatílap. * Pagcaálam alam sa salingcápao sa isigcatáuo ng̃a guicasóc-an ng̃a daan, ug ng̃a pagatagáan pa sa casocó.
Lamedura. = Pagcatílap, pagcabámoy.
Lamentable. = Masolóbon, ang tacós ng̃a pagabachóon ug pagahilácan.
Lamentador. = Ang nagabachó, ang nagahílac, ang nagaagólo.
Lamentablemente. = Sa pagcabachó, sa pagcaagólo, sa pagcahílac.
Lamentar. = Pagbachó, paghílac, pagagólo.
Lamentacion. = Pagcaagó, pagcaagoróy, pagcabachó, pagcahílac, pagcaagólo.
Lamento. V. *Lamentacion.*
Lamentoso. V. *Lamentador.*
Lameplatos. = Olítan.
Lamer. = Tilap, hamoy.
Lamido. = Ang nacóha coháan sa mahínay hinay, tong̃ód cay guigámit sa masóbsob.
Lamiente. V. *Lamedor.*
Lámina. = Dahon dahon ng̃a manípis sa tombága, sa boláoan, &c. * Pothao, salapí, &c., ng̃a binácbac sa pagcanípis, &c., ng̃a linilócan con guipintálan sa bisan onsa.
Laminado. = Ang guidáyan dayánan sa mg̃a dahon dahon ng̃a manípis sa tombága, sa salapí, &c.
Laminar. = Pagtílap, paghámoy. * Pagólit.
Laminero. = Ang nagabácbac sa mg̃a tombága, boláoan, &c., sa pagbóhat sa mg̃a dahon dahon ng̃a manípis. * Olítan.
Lamiscar. = Pagtílap sa dagcóng caíbog ug sa madalí caáyo.
Lamoso. = Ang guilalógan, ang may lalog.
Lampacear. = Pagnósnos, pagbalónas sa mg̃a quilid ug sa mg̃a salog sa mg̃a sacayán.
Lámpara. = Ang siga ng̃a guican sa sogá. * Lamparahán, baso, sorlánan ng̃a pagabotánng̃an sa lana ug sa mecha ng̃a pagadagcótan. * Ang mansa sa lana ng̃a mahólog sa bisti.
Lamparero. = Ang magabántay sa mg̃a lamparahán, sa pagbó-bo sa lana ug sa pagdágcot caníla.
Lamparilla. = Lamparahán ng̃a diótay.
Lamparin. = Sorlánan sa tombága ng̃a pagabotánng̃an sa baso sa mg̃a lámpara sa mg̃a Singbahán.
Lamparista. V. *Lamparero.*
Lamparon. = Hobág ng̃a motóbo sa liog. * Mansa, boling ng̃a dagcó sa bisti.
Lampatan. = Tanóm con gamót ng̃a guican sa Guinharían sa mg̃a insic.
Lampazo. = Tanóm. * Gomon, ponpon sa lanot, &c., ng̃a icanósnos igahínis, icabalónas sa mg̃a quílid sa mg̃a sacayán ug sa mg̃a salog, mg̃a cubierta.
Lampiño. = Laláqui ng̃a oaláy bong̃ot, táuo ng̃a may diótay ng̃a bohóc.
Lampion. = Sogá sa lamparahán ng̃a dagcó.
Lampo. = Casólao, casílao, sogá, pagcagíla guila ng̃a moágui lamang ing̃on sa quilat.
Lampote. = Hinábol ng̃a potíon ng̃a molomabága ug molomasíhag.
Lamprea. = Isda sa dagat ug sa sobá,
Lamprehuela ó lampreilla. = Isda sa sobá.
Lampuga. = Isda sa mg̃a dagat sa España.
Lana. = Balahíbo sa mg̃a carnero. * Hinábol sa mg̃a balahího sa carnero.
Lanada. = Capandáyan sa pagnósnos ug paghínis sa mg̃a bohó sa mg̃a lothang: mao ang usá ca cahoy ng̃a guibotánng̃an sa usá ca tomóy sa panit sa carnero ng̃a liniquit, sa dapit sa góa ang balahíbo, con guiborbóran sa lanot, &c.
Lanar. = Mg̃a hayópan ng̃a may balahíbo ng̃a guing̃álan ug lana.
Lanaria. = Dagámi ng̃a icabónac sa balahíbo sa mg̃a carnero.
Lance. = Pagcabalíbag, pagcasalibáy, pagcatolód, pagcayábo. * Pagcatáctac sa mg̃a anod, mg̃a sahid, &c., sa pagpanágat. * Pagcasoríl, paghitábo, bisan onsang bohat ng̃a cating̃aláhan, hibólng̃an, masolóbon, ming̃áuon, &c. * Pag̃áoay, paglális lalis.
Lancear. = Pagsóntoc sa bangcao.
Lanceola. = Tanóm, dagámi.

Digitized by Google

LANCERA. = Bolotánğan sa mğa bangcao.
LANCERO. = Soldado nğa guisangcápan sa bangcao, sa pagáoay.
LANCETA. = Labaja nğa diótay ug matalínis caáyo nğa icalárlit, nğa igasangra.
LANCETADA. = Pagsámad, pagcárlit sa lanseta ug ang maong samad.
LANCETAZO. = Idem.
LANCETERO. = Panonórlan sa mğa lanseta.
LANCHA. = Bató nğa halagpád, manípis ug mahínlo. * Sacayán nğa diótay nğa pagagaóran, sa pagsácoat sa mğa sinipit, ug sa paghácot sa mğa lulan.
LANCHADA. = Ang lulan nğa guilúlan sa macaúsa sa lancha.
LANCHAR. = Lugar nğa cabatóhan nğa pagacoháan sa mğa bató nğa halagpád, nğa mahínlo ug manípis.
LANDO. = Coche sa opat ca lingcoránan.
LANDRE. = Losay, hobág. * Poyo poyo nğa guibótang sa ilálom sa mğa bisti ug sa tinágo.
LANERÍA. = Baláy nğa pagabaligyáan sa balahíbo sa mğa carnero.
LANERO. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa balahíbo sa mğa carnero. * Baláy nğa bolotánğan niána.
LANGARUTO. = Táuo ug bisan onsa nğa hatáas ug maníoang.
LANGOSTA. = Dolon. * Ang macahórot ug macatibáoas sa bisan onsa. * De mar. = Amontáha.
LANGOSTIN. = Locton, apán.
LANGOSTINO. = Idem.
LANGOSTON. = Mananáp nğa maínğon sa dolon.
LÁNGUIDAMENTE. = Sa pagcalúya, sa pagcaoaláy cosóg ug gahóm, sa pagcadíli macáscog.
LANGUIDEZ ó LANGUIDEZA. = Calóya pagcacólang sa cosóg, sa gahóm.
LÁNGUIDO. = Maloyáhon, ang guicábsan sa gahóm, sa cosóg, ang dili macáscog. * Táuo sa diótay nğa casing casing.
LANILLA. = Ang balahíbo nğa diótay ug pino caáyo sa panápton, sa dapit sa nauong. * Hinábol sa balahíbo sa carnero nğa manípis uyámot.
LANOSIDAD. = Balobalahíbo nğa magamáy caáyo sa mğa dahon sa obán nğa mğa cahoy, sa mğa tanóm, sa mğa bonğa &c.
LANOSO. V. *Lanudo.*
LANUDO. = Ang may daghan nğa balahíbo nğa guinğálan ug lana.
LANUGINOSO. = Bisan onsa nğa may bolobalahíbo.
LANZA. = Bangcao. * Ang cahoy sa mğa coche nğa nahatalioála sa mğa mananáp nğa managgóyod niána.
LANZADERA. = Sicóhan, lansadera.
LANZADOR. = Ang magasalibáy, magabalíbag, magatolód, magayábo.
LANZAMIENTO. = Pagcabalíbag, pagcasalibáy, pagcatolód, pagcayábo. * Pagcacóha sa bisan cansa sa yota, baláy, &c., nğa guiabánğan nia, guican sa pagbóot sa matúod nğa hocom.
LANZAR. = Balíbag, tolód, yabo. * Pagpagóa, pagpaháoa sa bisan cansa, sa bisan diin.
LANZON. = Bangcao nğa hamóbo ug dagcó, mabága. * Fruta. = Buláhan.
LAPA. = Lauot nğa natolotibúoc sa ibábao sa mğa sorlánan nğa guisórlan sa bino, sa tuhig, &c. * Quinháson. * Tanóm, dagámi.
LAPACHAR. = Cayanánğan nğa dagcó, lunánğan, calonánğan.
LÁPADE. = Quinháson.
LAPICERO. = Capandáyan nğa pagabotánğan sa lápis, sa pagbárlis ug pagsúlat.
LÁPIDA. = Batóng dagcó ug mahínlo caáyo nğa pagasolátan sa bisan onsang sulat.
LAPIDARIO. = Ang nahatonğód sa mğa batóng mahál, ug sa mğa sulat nğa guisólat sa mğa bató. * Táuo nğa magasápsap sa mğa batóng mahál, ug magapatigáyon, magapálit ug magabalígya niána.
LAPÍDEO. = Bisan onsa sa bató ug ang nahatonğód niána.
LAPIDIFICACION. = Pagcabálhin sa bisan onsa sa bató, pagcabató.
LAPIDOSO. V. *Lapídeo.*
LAPILA. = Tanóm, dagámi.
LAPIZLÁZULI. = Bató nğa asul nğa manindot caáyo nğa magáhi pa sa guinğálan ug mármol.
LÁPIZ. = Lápis, dagoay sa bató nğa mahómoc ug maitom, nğa maáyo sa pagsólat ug pagbárlis con pagpíntal.
LAPIZAR. = Ang lugar nğa pagcoháan sa lápis.
LAPO. = Pagcabónal, pagcalambós sa cahoy, sa sogcod con sa espada ba nğa tinaquílid.
LARARIO. = Lugar nğa guitagána niádtong tiempo sa mğa dioatáhan, sa pagsíngba sa ilang mğa dios dios nğa guinğaláaan nila ug dios dios sa baláy.
LARDEAR. = Pagdíhog sa bisan onsa sa tamboc sa baboy.
LARDO. = Tamboc sa baboy, * Ang tamboc con sebo sa mğa mananáp.
LARDON. = Ang sumpay nğa ibótang sa dapling sa mğa sulat nğa guinasáoay na sa pagimprenta. * Papel nğa diótay nğa mahatóngtong sa ibábao sa mğa molde, sa mğa marca, sa imprenta, ug nğa macaólang nğa maíla ang obán nğa mğa polong nğa inimprenta, sa papel nğa guimarcáhan.
LARDOSO. = Bolinğon, ang guidíhog sa tamboc sa baboy.
LÁRES. = Ang mğa dios dios nğa guihúna huna sa mğa dioatáhan nğa caráan nğa nanaghópot ug nanagbántay sa caogalínğon nğa baláy. * Baláy nğa caogalínğon.
LARGAMENTE. = Sa pagcatúman, sa paghíngpit. * Sa pagcadághan. * Sa pagcalólot. * Sa pagcadúgay.
LARGAR. = Pagbóhi, pagtángtang. * Paglóag sa mahinay hinay. * Pagócal sa natápot, sa nadòcot, sa nahapílit * Pagbóclar sa bisan onsa, sa mğa layág sa mğa sacayán, sa mğa bandela, &c. * Pagóli, pagoalá sa bisan cansa sa madalí, sa dili madúgay.
LARGO. = Hatáas. * Malólot, homalátag, maghahátag. * Halagpád, magnáyon.
LARGOR. = Pagcatáas.
LARGUEADO. = Ang binórcan sa mğa bárlis.
LARGUEZA. = Pagcatáas, cahitáson, guitáson.
LARGUIRUCHO. = Táuo ug bisan onsa nğa hatáas ug maníoang, manípis.
LARGURA. V. *Largueza.*
LÁRICE. = Cahoy.
LARVA. V. *Disfraz.* * Pagcabótang sa obán nğa mğa mananáp nğa magamáy, sa pagcadágoay sa olor, sa oalá pa maíla ang ilang mğa olo, mğa paa ug obán pang mğa bahin sa ilang laoas. * Nğalan nğa guipanghátag, niádtong tiempo, sa mğa dioatáhan sa mğa calág sa mğa táuo nğa daótan, nğa nanğamatáy sila sa ahát nğa camatáyon.
LASCAR. = Pagbóhi, paglóag sa mahinay hinay.
LASCIVAMENTE. = Sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay, sa caólag.
LASCIVIA. = Caólag, pagcaláo-ay.
LASCIVO. = Maólag, moláo-ay. * Ang nahatonğód sa caólag. * Cahoy con tanóm nğa malónhao, malángbo.
LASERPICIO. = Tanóm nğa italámbal.
LASITUD. = Pagcalúya, pagcacápoy, pagcabórlay, pagcacólang sa gahóm ug sa cosóg.
LASO. = Malúya, ang guicápoy, guibórlay, guicotás, ang guicábsan, ug guicolánğan sa cosóg ug sa gahóm, ang dili macáscog.

Digitized by Google

Lastar. = Pagbáyad sa mg̃a otang ug sa mg̃a salá sa lain.

Lástima. = Pagcalóoy, pagcahinóclog, pagcapoáng̃od. * Pagcaagó, pagcaagoróy, pagcabachó, pagcaagólo.

Lastimar. = Pagsámar, pagtólpoc. * Paglóoy, paghinóclog, pagpoáng̃od. * Pagdáot sa dong̃og sa isigcatáuo. * Pagagó, pagagoróy, pagbachó, pagagólo.

Lastimero. = Ang tacós ng̃a calooyan, pagahinoclógan, ng̃a pagabotáng̃an sa pagpoáng̃od.

Lastimosamente. = Sa pagcalóoy sa pagcamacalolóoy.

Lastimoso. V. *Lastimero.*

Lasto. = Solat ng̃a guihátag sa nagabáyad tong̃ód sa lain, arón macapaning̃il sia sa matúod ng̃a otáng̃an.

Lastra. = Bató ng̃a halagpád ug maholohínlo.

Lastrar. = Paglólan sa mg̃a bató con bisan onsang lulan ng̃a mabóg-at sa iláom sa mg̃a lolan ng̃a magáan sa mg̃a sacayán, arón malig-on sila sa layág. * Pagpalig-on sa bisan onsa sa pagbótang sa mg̃a mabóg-at.

Lastre. = Bató ng̃a manípis ug ng̃a dili maáyo caáyo, ng̃a anáa sa ibábao sa lugar ng̃a pagacoháan sa mg̃a batóng maáyo ug magáhi. * Ang mg̃a bató ug bisan onsang lulan ng̃a ibótang sa ilálom con sa pondo, sa bodega, sa mg̃a sacayán, arón malig-on sila sa paglayág na, ug arón dili onta mang̃acolób. * Caboótan, boot, salabótan.

Lasun. = Isda.

Lata. = Tagsa ca cahoy ng̃a hatáas ug baol pa, ng̃a icabóhat sa mg̃a salog, sa mg̃a cubierta sa mg̃a sacayán, sa mg̃a atóp, &c. * Sorlánan sa hoja de lata.

Latamente. = Sa pagtaás.

Lataz. = Mananáp sa opát ca teel, sa América ug sa Asia.

Lateral. = Ang anáa sa luyo, sa quilíd sa bisan onsa. * Ang dili guican sa pagcaláctud.

Lateranense. = Ang nahatong̃ód sa Singbahán ni san Juan de Letran sa Roma.

Latido. = Pagcaquíbot quibot sa casing casing, sa pulso, &c., sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp. * Pagcang̃ót ng̃ot sa mg̃a hobág.

Latiente. = Ang magaquíbot quibot.

Latigazo. = Pagbónal, paglámbos sa pisi, sa espada ng̃a tinaquilid, sa cahoy, &c. * Pagcahápli. * Pagtonóg sa tomóy sa pisi sa látigo. * Pagcadáot sa bisan cansa ng̃a táuo sa oalá huna hunáon ug paabóton, ug basta ang pagcasabá.

Látigo. = Ihalámpac sa panit con sa pisi ng̃a icahámpac ug icabónal sa mg̃a mananáp. * Pisi ng̃a igabítay sa timbáng̃an ug ng̃a icabáat sa buot ng̃a pagatimbáng̃on. * Ang pisi ng̃a icahógot sa cincha, sa bacos sa mg̃a mananáp.

Latiguear. = Paghápli, pagtonóg sa látigo.

Latiguera. = Pisi ng̃a icalig-on ug igahógot sa bacos, sa cincha sa mg̃a mananáp.

Latiguero. = Ang magabóhat, ang macagáma, magbobóhat sa mg̃a látigo.

Latin. = Pinamólong ng̃a linatín.

Latinajo. = Polong sa linatín ng̃a salicoáoot.

Latinamente. = Sa pagcalinatín, sa linatín.

Latinear. = Pagsácot sa mg̃a polong ng̃a linatín sa lain ng̃a pinamólong,

Latinidad. * V. *Latin.*

Latinismo. = Pagpamólong ng̃a ang̃ay sa pinamólong ng̃a linatín.

Latino. = Ang maálam mamólong sa linatín. * Ang nahatong̃ód sa pinamólong ng̃a linatín.

Latir. = Pagquíbot quibot, pagólpot sa bisan onsa, sa pulso, sa casing casing, &c. * Pagng̃ót ng̃ot sa mg̃a hobág.

Latitante. = Ang natágo, nahóbong.

Latitud. = Pagcalapád, calápdon, * Pagcadagcó sa usá ca Guinharían, provincia, longsod, &c. * Pagcahalayó sa usá ca lugar sa equinocial, sa pagísip sa mg̃a grados sa hingtóngdan ng̃a meridiano.

Latitudinal. = Ang dagcó sa pagcalapád.

Lato. = Halagpád, dagcó.

Laton. = Tombága ng̃a malálag.

Latonero. = Ang magabóhat sa bisan onsa, sa laton.

Latría (culto de). = Pagsíngba ng̃a ang̃ay ug nahatong̃ód lamang sa Dios.

Latrocinio. = Pagcacáoat, batásan sa pagcáoat.

Laud. = Tolónggon ng̃a may coldas. * Sacayán ng̃a diótay, hatáas ug haictin.

Laudable. = Ang tacós ng̃a dayégon.

Laudablemente. = Sa pagcadáyeg. * Sa pagcaáyo.

Láudano. = Opio, anfion, bolígot, bodígot ng̃a inólay.

Laudatorio. = Ang magadáyeg, ang may pagdáyeg.

Laude. = Bató ng̃a itábon sa mg̃a lobóng, sa mg̃a lobng̃ánan.

Laudes. = Pang̃adyéon sa mg̃a Padre ng̃a sonód sa maitines.

Launa. = Dahon dahon sa tombága, tombága ng̃a binácbac sa pagcanípis ug halagpád.

Láurea. = Porong porong ng̃a pagaboháton sa mg̃a sang̃á sa cahoy ng̃a guing̃álan ug laurel.

Laurear. = Pagpórong porong sa porong porong sa laurel.

Laurel. = Cahoy sa España: ang iang mg̃a dahon mahomót caáyo ug magámit sa panácot sa escabeche ug sa mg̃a guinisál. * Porong popong. * Balos.

Laurente. = Ang usá sa mg̃a táuo ng̃a magabóhat sa baláy ng̃a pagabohátan sa papel.

Laureola. = Tanóm ng̃a italámbal. * V. *Láurea.*

Lauro. = Pagdáyeg, paghimáya ng̃a guican sa mg̃a bohat ng̃a bantógon ug cating̃aláhan.

Lauroceraso. = Cahoy ng̃a diótay ug matahóm.

Lava. = Ang tombága, pothao, mg̃a bató, &c., ng̃a guisóca sa mg̃a bolcan ug ng̃a magabahá maíng̃on sa usá ca sobá ng̃a caláyo.

Lavacaras. = Táuo ng̃a tigálam alam.

Lavadero. = Lugar ng̃a pagabonácan.

Lavado. V. *Lavadura.*

Lavador. = Ang magabónac, ang magalába. * Capandáyan sa pothao ng̃a malíng̃in sa paghógas ug pagnósnos sa mg̃a bohó sa mg̃a lothang, mg̃a pusil, &c.

Lavadura. = Pagcabúnac. * V. *Enjuagadura* y *Enjuagatorio.*

Lavamanos. = Ang sorlánan sa túbig sa paghunáo sa mg̃a camót, panghonáoan.

Lavamiento. V. *Lavadura.*

Lavanco. = Langgam.

Lavandera. = Babáye ng̃a magbobónac.

Lavandero. = Laláqui ng̃a magbobónac, nga magabónac.

Lavar. = Pagbúnac. * V. *Enjuagar.* * La cara. = Hilámos. * Las manos. = Honáo. * Los pies. = Basá, pagpahamitíis. * Limpiar heridas con algun líquido. = Honal.

Lavativa. V. *Jeringa.*

Lavatorio. V. *Lavadura.* * Pagcahógas sa mg̃a ponóan sa Singbahán sa tiil sa mg̃a pobres, sa pagdómdom ug pagsúmay sa guibúhat ni Jesucristo sa iang mg̃a guintón-an. * Pagcahunáo sa Padre ng̃a magamisa sa iang mg̃a todlo sa obos na nia guiándam ang calis.

Lavazas. = Ang túbig ng̃a guibínlan sa hugao sa guibonácan, hinógas.

Lave. = Pagcadólang sa bolàoan, &c., ng̃a sináctan pa sa yota.

Laxacion. = Pagcalóag, pagcahómoc.

Digitized by Google

Laxamiento. = Idem.
Laxante. = Ang magapahómoc.
Laxar. = Pagpahómoc, pagcóha sa pagcagáhi sa bisan onsa.
Laxativo. V. *Laxante*.
Laxo. = Ang mahómoc, ang hicaoád-an sa pagcagáhi.
Laya. = Calaínan. * Capandáyan sa pothao, sa pagbóhat ug sa pagcútao sa yota.
Layador. = Ang magabúhat sa yota, sa laya.
Layar. = Pagbúhat sa yota, sa laya.
Lazada. = Binaló. * V. *Lazo*.
Lazareto = Lugar sa goa, sa gaoas sa mg̃a longsod, ng̃a guitagána arón managpoyó dihá sa pila ca aldao ang mg̃a táuo ng̃a guican sa mg̃a longsod ng̃a guicatahápan ng̃a may saquét, salot.
Lazarillo. = Báta ng̃a nagaágac sa botá.
Lazarino. = Ang mobáti sa saquét sa baláhac, balahácon. * Ang mobáti sa saquét ng̃a guing̃àlan ug Lázaro, lasaróhon.
Lázaro. = Saquét ng̃a guing̃álan ni S. Lázaro.
Lazo. V. *Lazada*. * Pinónpon sa mg̃a sintas ng̃a binaló balóan, ng̃a icadáyan dayan sa bisan onsa. * Bisan onsang dayan dayan ng̃a liníloc sa bató, sa tombága, &c., ng̃a maing̃on sa dagoay sa mg̃a binaló sa mg̃a sintas. * Limbong pagcalaláng. * Pagcahiósa, pagcacaobánan. * Catungdánan.

LE

Leal. = Maáyong amigos, matárong, matinománon, masinógton. * Mananáp ng̃a tanód, aghop.
Lealmente. = Sa pagcatárong, sa inamigos gayúd, sa pagcamatinománon, sa pagcamasinógton.
Lealtad. = Pagcatárong, pagcasógot, pagcatóman. * Pagcahinang̃óp. * Pagcahigógma sa mg̃a mananáp sa nagahópot ug nagapacáon canila, sa ilang mg̃a tagía.
Lebrato. = Mananáp ng̃a guing̃álan ug liebre, ng̃a nati, diótay pa.
Lebrel. = Calaínan sa iró, maáyo sa pagpang̃áyam sa mg̃a liebre.
Lebrela. = Iró ng̃a lebrel, baye.
Lebrero. = Iró ng̃a maáyo sa pagpang̃áyam sa mg̃a liebre.
Lebrillo. = Pasong, sorlánan sa túbig, &c., ng̃a malíng̃in, ng̃a pagabonácan sa panápton, pagahogásan sa mg̃a tiil, &c.
Lebron. = Liebre nga dagcó. * Táuo ng̃a maharlócon, taláoan.
Lebruno. = Ang nahatong̃ód ug ang maing̃on sa liebre.
Leccion. = Pagtolón-an. * Mg̃a polong ng̃a quinóha sa santos ng̃a Sulat. * Bisan onsa ng̃a guitóon sa magtotóon sa iang mg̃a guintón-an arón saológon nila. * Pagcaoáli, pagcasámbag, pagcatámbag. * Bisan onsang pananglétan ug mg̃a catalágman.
Leccionario. = Libro sa coro ng̃a sinolátan sa mang̃a pagtolón-an con leccion ng̃a pagabasáhon con pagacantáhon dihá.
Leccionista. = Ang magtotóon ng̃a moádto sa mg̃a baláy sa pagtóon sa mg̃a guintón-an.
Lectisternio. = Pagsingba sa mg̃a dioatáhan sa mg̃a dios dios ng̃a bacácon, sa pagsalámat canila con sa pagpaquigtábang canila.
Lectivo. = Arlao ng̃a guitagàna sa mg̃a escoláhan, sa sa mg̃a Universidad, sa pagtóon sa mg̃a guintón-an.
Lector. = Ang nagabàsa. * Bomalása, magbabàsa. * Ang magtotóon sa pilosopía, sa teología, &c., sa mg̃a caparían. * Ang tàuo ng̃a tong̃ód sa pagodenal canía nagatórlo ug nagatóon, niàdtong tiempo, sa mg̃a táuo ng̃a pagabonágan.
Lectorado. = Ang icadóha ca pagolden sa mg̃a pagolden ng̃a guing̃álan ug diótay.
Lectoral. = Ang usá sa mg̃a opicio sa mg̃a canónigo sa mg̃a Singbahàn ng̃a Catedral, canónigo ng̃a guing̃álan ug lectoral, ug may catongdánan sa pagtóon ug pagásoy sa santos ng̃a Sulat.
Lectoría. = Opicio, cahímtang sa pagcalector sa mg̃a caparían.
Lectura. = Pagbása. * Bisan onsa ng̃a guitórlo, guitóon ug guiásoy, sa mg̃a escolahán, sa mg̃a magtotóon.
Lechada. = Minása sa apog con sa yeso lamang, con sa apog ng̃a sináctan sa balàs. * Minàsa sa mang̃a panápton ng̃a icabóhat sa papel.
Lechal. = Ang mananáp ng̃a magasóso pa. * Ang cahoy con tanóm ng̃a may dogá maing̃on sa gatas.
Lechar. = Idem. * Babáye con baye ng̃a gatasán, ng̃a may gatas sa iang soso.
Leche. = Gatas. * Ang dugá ng̃a mapotí sa obán ng̃a mg̃a tanóm ug mg̃a cahoy.
Lechera. = Sorlánan sa gatas.
Lechería. = Lugar, baláy ng̃a pagabaligyàan sa gatas.
Lechero. = Ang magabaligya sa gatas. * Gatasàn.
Lecheron. = Sorlánan sa gatas sa pagpagàtas sa mg̃a mananáp.
Lechetrezna. = Tanóm.
Lechigada. = Cadaghánan sa mg̃a mananàp ng̃a guican sa usà lamang ca pagànac. * Cadaghànan sa mg̃a táuo sa usá ca opicio, sa maong batásan.
Lechin. = Como el siguiente.
Lechino. = Hobág ng̃a motóbo sa panit sa mg̃a cabayo, mga calabáo, &c. * Cadaghánan sa mg̃a hílo ng̃a liníquit liquit, ng̃a isolód sa mg̃a mananámbal sa mg̃a samad.
Lecho. = Higdáan sa mg̃a táuo. * Casangcápan, lantay ng̃a guisandígan sa mg̃a caráan ng̃a táuo sa ilang pagcáon. * Balaháan sa mg̃a sobá. * Cadaghánan sa bisan onsa ng̃a guilóngtor longtod. * Ang nauong sa usá ca bató ng̃a pagalingcóran ug pagaang̃áyan sa lain ng̃a bató.
Lechon. = Bactin, baboy ng̃a mogasóso pa, baboy ng̃a dagcó na. * Táuo ng̃a hugáoan, bolíng̃on.
Lechona. = Baboy ng̃a baye. * Babàye ng̃a bolíng̃on, hugàoan, mahámos.
Lechoso. = Tanóm con cahoy ng̃a may dugá maing̃on sa gatas, sa pagcapotí.
Lechuga. = Tanóm ng̃a maáyo sa pagbóhat sa ensalada.
Lechugado. = Ang may dagoay sa dahon sa lechuga.
Lechuguino. = Cadaghànan sa mg̃a lechuga ng̃a diótay pa, sa oalá pa ilàlin, itanóm. * Ang báta ng̃a magapacadagcóng tàuo sa iang pagatóbang sa mang̃a babáye, ug ang maganonót sa bag-ong batásan sa iang pagbistí.
Lechuza. = Bucao. * Caoatàn ng̃a mang̃àoat sa gabíy.
Lechuzo. = Tàuo ng̃a sinógo sa pagpógos sa iang isigcaing̃on. * Táuo ng̃a magapaniging̃on sa bucao sa iang ting̃og, sa iang paglacát sa gabíy.
Ledamente. = Sa calipay, sa paghimáya.
Ledo. = Malipáyon, mahimayáon, táuo sa maáyong boot.
Ledro. = Táuo ng̃a tacós ng̃a pasipád-an.
Leer. = Basa. * Pagtóon sa mg̃a magtotóon sa bisan onsang quinaàrman sa cadaigànan. * Pagsábot, pagtàgna sa húna húna sa isigcatàuo, sa tung̃ód sa mg̃a timáan sa goa, ng̃a ipaquita sa gaoas.
Lega. = Monja, binócot ng̃a nahagàoas sa catongdánan sa pagàtang sa coro.
Legacía. = Opicio, cahímtang sa pagcalegado. * Ang togon ng̃a guitógon sa usá ca legado. * Sinógo. * Ang yota sa Guinharían con sa provincia ng̃a paga-

Digitized by Google

tomànan sa sinogó, sa legado, sa iang catungdánan. * Túig ñga pagadugáyan sa catongdánan sa legado, sa sinógo.

Legacion. = Idem.

Legado. = Ang hatag ñga guibílin, sa bisan cansa, sa guibóhat ug testamento. * Sinógo ñga guisúgo sa Santos ñga Papa sa bisan cansang hari, con sa mga hari sa maong Santos ñga Papa, sa pagsàbot ug paghúsay sa bisan onsa.

Legajo. = Bináat, baat sa mga papeles ñga oalá ibótang sa pagcadágoay sa libro.

Legal. = Ang guisógo sa batásan ug añgay niána. * Táuo ñga matinumánon ñga hingpit sa mga catungdánan ñga caugalíñgon.

Legalidad. = Pagcatúman ñga hingpit ug matúod sa caugalíñgon ñga catungdánan.

Legalizacion. = Paghátag sa gahúm sa mga sulat sa mga camatoódan, pagmátuod sa ilang pagcabále.

Legalizar. = Idem.

Legalmente. = Ingon sa batásan, sa mga leyes. * Sa pagcaáyo, sa pagcaboótan.

Legamente. = Sa oaláy quinaárman.

Legamo. = Pisac, lapoc ñga mahágcot, ang tamboc sa ubán ñga mga yota.

Legamoso. = Ang may lapoc, pisac ñga mahágcot.

Legaña. = Mutá.

Legañoso. = Mutáon.

Legar. = Pagbílin sa usá ca táuo sa lain ñga táuo sa bisan onsang hatag, sa iang testamento. * Pagsógo sa bisang cansa, arón matúman ug bisan onsang tugon.

Legatario. = Táuo ñga guibínlan sa lain sa bisang onsang hatag sa testamento.

Legible. = Ang arang basáhon.

Legion. = Tapoc sa mga soldados sa canhing tiempo. * Cadaghánan sa mga táuo, sa mga yaoa, &c.

Legislacion. = Pagcadághan, cadaghánan sa mga leyes. * Quinaárman sa mga leyes, sa batásan.

Legislador. = Ang magabóhat ug mohátag sa manga leyes.

Legislar. = Paghátag, pagbóhat sa mga leyes.

Legislativo. = Gahóm sa pagbóhat ug paghátag sa mga leyes.

Lecislatura. = Cadaghánan sa mga dagcóng táuo ñga nanagbóhat sa mga leyes, ug ang tiempo ang túig ñga pagadugáyan nila sa ilang pagtingób.

Legisperito. V. *Jurisconsulto.*

Legista. = Ang quinaarmánon ug mangialáman sa mga leyes ug ang nagaestudio sa maong mga leyes.

Legítima. = Ang bahin ñga nahatongód sa tagsa ca anac, sa pohónan ñga guibílin sa mga tigúlang, sa pagcamatáy nila.

Legítimamente. = Sa catarúngan sa pagcaángay.

Legitimar. = Pagásoy sa pagcamatúod sa bisan onsa ingon sa angay sa mga tulumánon sa leyes. * Pagángcon sa bisan cansa sa iang anac ñga díli sa guintiayónan, arón mahímo ug anac ingon sa obán ñga natáuo sa magtiáyon, guican sa sentencia sa hocom, con guican ba cay nangasáoa ang amahán sa babáye ñga guipaáncan nia sa iang pagcadalága. * Paghátag sa gahúm sa bisan cansang tauo, sa pagtúman sa bisan onsang opicio, labon ñga oalá onta ug gahóm, ug díli onta sia mahímo niána.

Legitimidad. = Pagcaángay sa bisan onsa sa mga leyes.

Legítimo. = Ang angay sa mga leyes. * Ang matúod sa oaláy duha duha.

Lego. = Ang oalá pagaoldenáhan, oldog. * Táuo ñga oalá magestudio, ñga oaláy quinaárman.

Legon. = Saról, icalále.

Legra. = Capandáyan sa mga mananámbal, sa paghayag ug pagdayág sa bagol bagol sa olo, sa paghíling con may samad con oalá ba.

Legrar. = Paghayág, pagdayág sa bagol bagol sa olo, sa paghíling con guisamálan ba con oalá ba.

Legua. = Socod sa yota ñga nagacaláin lain sa cahitáson, ingon sa batásan sa mga Guinharían.

Legumbre. = Mga calaínan ñgatanán sa mga líso ñga calán-on ñga nagacaláin lain ug dagoay. * Mga otan ñgatanán.

Leible. V. *Legible.*

Leido. = Ang nagabása caáyo, ang maálam.

Lejanía. = Halayó.

Lejía. = Tobig ñga lina-gá sa abó. * Casabá ñga mahait.

Lejos. = Halayó. * Ang nagacabólag caáyo. * Bayhon ñga maáyo con daótan sa bisan onsa ug sa bisan cansa ñga guitán-ao cutub sa halayó.

Lelilí. = Pagcatóoao, pagcapóoao, pagcasínggit sa mga táuo ñga nagacaáoay.

Lelo. = Boang boang, hongog, coliró, colángan sa boot, miné.

Lencera. = Babáye ñga magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa mga panápton.

Lencería. = Lugar con baláy ñga pagabaligyáan sa mga panápton. * Cadaghánan sa mga panápton.

Lencero. = Ang comerciante sa mga panápton.

Lendrera. = Solod.

Lendroso. = Losáon.

Lengua. = Dila. * Pinamólong, cadaghánan sa mga polong sa tagsa ca Guinharían. * Táuo ñga magalóas, magahóar sa usá ca pinamólong sa lain ñga pinamólong. * Balíta ñga guipanghináot sa bisan onsang tuyo. * Ang puthao ñga icatóctoc, icabágting sa mga campana. * Ang puthao, &c., ang dila dila, ang taláyo sa mga timbángan.

Lenguado. = Isda.

Lenguaje. = Pagpamólong, pinamólong sa tagsa ca Guinharían, provincia con longsod.

Lenguaraz. = Batid, maálam, quinaarmánon sa durúha con capin ba ñga mga pinamólong. * Táuo ñga tabían hinoguilánon sa oaláy caólao.

Lenguaz. = Ang tabían, ang hinoguilánon sa oaláy hingtúngdan ug cahológan.

Lengüeta. = Dila dila, taláyo sa timbángan. * Capandáyan sa puthao ñga icatábas sa mga librero sa papel.

Lengüetada. = Pagcatíláp, pagcóha sa dila sa macaúsa sa bisan onsa.

Lengüetería. = Cadaghánan sa mga lengüeta sa mga órgano ug sa mga tolónggon sa música.

Lenidad. = Pagcahínay, pagcahómoc.

Lenitivo. = Ang may gahóm sa pagpahómoc. * Tambal ñga icahómoc. * Polong ñga icahínay hinay sa buot sa nagasobó con nasocó.

Lentamente. = Sa anam anam, sa mahínay hinay.

Lente. = Salamín ñga icasolóng, ñga icatán-ao sa mga haláp.

Lenteja. = Liso ñga calánon, bolobalátong ñga malingin ug linópiac.

Lentejuela. = Dahon dahon ñga diótay ug malingin sa salapí, boláoan, &c., ñga icadáyan dayan sa sa mga pagborda.

Lenticular. = Ang maíngon sa lenteja.

Lentisco. = Cahoy sa España.

Lentitud. = Pagcahínay, pagcadógay,

Lento. = Ang madógay sa pagbóhat sa bisan onsa, ang mabóg-at ug laoas, ang mahináyon, maloyáhon.

Leña. = Cahoy sa caláyo, sológnod.

Digitized by Google

Leñador. = Ang magadaguinot ug magabalígya sa mg̃a cahoy sa caláyo.

Leñera. = Ang lugar ng̃a paghipósan ug pagatipígan sa mg̃a cahoy sa caláyo, sa sológnod.

Leñero. V. *Leñador.*

Leño. = Cahoy con pinótol sa cahoy ng̃a quinoháan sa mg̃a sang̃á ug sa panit.

Leñoso. = Ang bahin sa mg̃a cahoy ng̃a díli panit, ang cahoy.

Leon. = Mananáp sa opát ca tiil sa África, sa color ng̃a molomalálag ug mapolá polá, ng̃a maísog ug cosógon caáyo. * Mananáp ng̃a diótay ug pac-an. * Ang icalíma ca timáan sa zodiaco. * Saoa. * Táuo ng̃a mapíntas, pongtánon, maligotgóton ug mabáng̃is. * Mananáp ng̃a mabóhi sa tubig ug sa yota, ng̃a guingálan ug leon marino.

Leona. = Leon nga baye.

Leonado. = Ang may color maíng̃on sa color sa balahíbo sa leon.

Leonera. = Lugar ng̃a pagbilanggóan sa mg̃a leon. * Baláy ng̃a pagasogálan.

Leonero. = Táuo ng̃a magabántay ug magaalíma sa mg̃a leon.

Leonino. = Ang nahatong̃ód ug ang ang̃ay sa leon.

Leopardo. = Mananáp sa opát ca tiil sa África ug sa Asia, maísog ug cosógon caáyo.

Lepidio. = Tanóm ng̃a mahálang caáyo ug italámbal.

Lepra. = Baláhac, cagídquir, agís is, amomótol.

Leproso. = Balahácon.

Lerdamente. = Sa pagcahínay, sa pagcadúgay, sa pagcabóg-at.

Lerdo. = Ang madógay, ang mahínay, ang mabóg-at sa paglacát. * Ang díli mosábot, ang díli macahímo sa pagbóhat sa bisan onsa.

Lerdon. = Hobág ng̃a motóbo sa tohod.

Lesion. = Cadáot guican sa pagbónal, sa samad con sa saquét.

Lesivo. = Ang arang magdáot.

Lesna. = Hilíhod ng̃a pagagamíton sa mg̃a magbobóhat sa mg̃a sapín.

Lesnordeste. = Hang̃in ng̃a mohóyop sa talioála, sa calang sa timog ug sa amíhan. * Ang guinicánan sa maong hang̃in.

Leso. = Táuo con mananáp ng̃a nagadáot sa iang laoas. * Táuo ng̃a coloculiró, colánğan sa boot, boang boang.

Lesueste. = Ang hang̃in ng̃a calang sa timog ug sa sueste.

Leste. = Timog. * Casobáng̃an.

Letal. = Bisan onsa ng̃a macamatáy.

Letanía. = Pagámpo sa Dios, sa paghing̃álan sa Santísima Trinidad, ug sa pagbótang sa pagcamanlalában cang Jesucristo, cang María Santísima ug sa mg̃a santos, sa pagsámpit caníla sa pagcasonód sonód. * Procesion ng̃a pagaboháton sa pagcanta sa letanía. * Listáhan sa daghánan ng̃a mg̃a botang con mg̃a ng̃alan ng̃a magacasonód sonód.

Letargo. = Pagcapógdao, pagcaoalá sa buot ug sa mg̃a balatían.

Letificante. = Ang macalípay, ang magapahimáya.

Letra. = Letras. * Dagoay ng̃a caogalíng̃on sa mg̃a letra sa mg̃a sulat. * Ang hingtóng̃dan ng̃a caogalíng̃on sa cahológan sa mg̃a polong.

Letrada. = Babáye ng̃a maálam, ng̃a quinaarmánon. * Ang asáoa sa abogado, sa maálam sa mg̃a leyes.

Letrado. = Ang quinaarmánon, ang mang̃ialáman. * Ang mamólong caáyo ug hinoguilánon sa oaláy hingtóng̃dan.

Letrero. = Mg̃a polong ng̃a guisólat. * Ang guisólat arón pagadomdómon ug timaánan hasta sa dugay ug bisan onsa.

Letrina. = Calibáng̃an, pamos-ónan.

Leudar. = Pagtóbo, pagálsa sa binócboc ng̃a minása ug sináctan sa lebadura, sa binhi.

Leudo. = Tinápay ng̃a sináctan sa lebadura, sa binhi.

Leva. = Pagguícan sa mg̃a sacayán, pagbótar, pagsácoat sa mg̃a sinípit, sa mg̃a ancla. * Pagdaguinot sa pagdácop sa mg̃a táuo ng̃a tigsóroy soroy, arón magasílbi sa pagcasoldados. * Pagcalaláng, limbong, pagcaólo olo.

Levadero. = Ang otang, tampa, tampo, amot, &c., ng̃a paniníng̃lon.

Levadizo. = Ang arang sacoáton ug arang ibótang pagopód.

Levador. = Ang caoatán ng̃a molaguéu sa madalí, sa human na ang pagpang̃áoat, caoatán ng̃a malalang̃on.

Levadura. = Ang minása sa binócboc, sa oaláy asín, ng̃a paságdan hasta ng̃a maáslon.

Levantadamente. = Sa pagcatáas. * Sa mg̃a polong ng̃a piníli.

Levantador. = Ang magasácoat. * Ang moálsa, ang magasócol sa mg̃a ponóan, ang magahópo sa mang̃a isigcatáuo arón manóqui sila ug somócol.

Levantamiento. = Pagcasácoat. * Pagcaálsa, pagcasócol sa mg̃a ponóan, pagcatáas, pagcaósoag. * Pagcacábis, pagcahósay sa mg̃a cuentas.

Levantar. = Sacoat, bang̃on, pagtáas, pagósoag. * Pagpatíndog sa nagahígda, sa nagacalígad. * Pagbóhat, pagpatíndog sa mg̃a baláy, sa mg̃a Singbahán, sa mg̃a caparían, sa mg̃a cofradía, &c. * Pagbótang bótang, pagsáng̃il. * Pagpadagcó, pagológ, pagdáyeg.

Levante. = Bisan onsa ng̃a mabáng̃on, motíndog. * Casobáng̃an. * Hang̃in ng̃a guican sa casobáng̃an, timog.

Levantisco. = Táuo con bisan onsa sa *casubáng̃an*, ng̃a natáuo con guican sa dapit sa casobáng̃an.

Levar. = Pagguícan, paglayág sa mg̃a sacayán. * Pagbótar, pagsácoat sa sinípit, sa ancla.

Leve. = Magáan. * Pagcaoaláy calig-ónan sa buot, sa húna húna. * Ang ualáy bale ug hingtúngdan.

Levedad. = Pagcagáan. * Pagcaoaláy calig-ónan sa buot ug sa húna húna.

Levemente. = Sa pagcahínay. * Sa pagcahómoc. * Pagpacasalá sa diótay ng̃a salá.

Levita. = Israelita, judío sa banay ni Leví ng̃a nagaalágad sa Singbahán. * Bisti sa laláqui ng̃a hatáas ug halagpád, ng̃a nagacacóros ug nagacasápao ang mang̃a paco paco dapit sa atobáng̃an.

Levítico. = Ang usá sa mg̃a libro sa batásan ng̃a caráan. * Ang icatólo sa mg̃a libro ng̃a guing̃álan ni Moisés, ng̃a guisolátan sa mg̃a tolománon sa mg̃a paghálad ug sa catongdánan sa mg̃a saserdote.

Ley. = Batásan. * Gugma. * Pagcatúman. * Cahímtang, socod, timbang sa mg̃a botang, ing̃on sa batásan, ing̃on sa mg̃a leyes. * Bale ng̃a tinúod sa salapí. * Catilíngban sa mg̃a leyes.

Leyenda. = Bisan onsa ng̃a guibása ug ng̃a arang pagabasáhon.

LI

Lia. = Pisi, lubid ng̃a binúhat sa pagcasinalápid, ng̃a icabáat sa mg̃a pardo, &c.

Liar. = Pagbáat, pagtácgos sa mg̃a fardo, sa mg̃a potús, &c., sa pisi. * Pagábian, paghigála sa bisan cansa.

Libacion. = Tolománon sa mg̃a canhing tiempo sa mg̃a dioatáhan, sa pagyabó sa bino, &c., ng̃a guisolód sa baso, sa obus na guitiláo nila.

Libar. = Pagyópyop, pagsóyop, sa pagcahómoc, sa dogá sa bisan onsa. * Pagtiláo, pagdímdim sa bino, &c.

Digitized by Google

* Pagyabó sa bino, &c., sa mga paghálad sa mga dioatáhan.

Libelo. = Papel nga sinolátan sa pagpangáyo sa bisan onsa. * Papel con libro nga sinolátan sa mga polong nga icabóncag sa dongog sa isigcatáuo. * De repudio. = Sulat con camatuódan nga guibotánganan, sa canhing tiempo, sa mga hingtongdan, sa pagbía sa sa bana sa iang asáoa ug sa pagbóncag sa pagcamagtiáyon.

Liberacion. = Pagcabáoi, pagcatángtang.

Liberal. = Malólot, homalátag, mahahátag. * Madalíon sa pagbóhat sa bisan onsa sa masingcámot, sa pagcatólin.

Liberalidad. = Pagcalólot.

Liberalmente. = Sa pagcalólot. * Sa pagcadalí, sa pagcamasingcámot.

Libertad. = Pagbóot nga caogalíngon sa mga táuo. * Pagcabáoi, pagcatángtang sa bisan cansa. * Cahímtang, pagcabótang sa táuo nga díli olípon, nga díli bihag. * Pagtógot sa bisan cansa, arón macatúman sa iang cabobót-on. * Pagcatalápas, bagcalípas sa batásan ug sa mga catungdánan. * Pagcaoaláy caólao, cahárloc ug catáhap.

Libertadamente. = Sa pagcaoaláy caólao, cahárloc, pagtáhod ug catahá.

Libertado. = Cásing casíngan. * Táuo nga oaláy caúlao, pagtáhor, ug catahá.

Libertador. = Mamamáoi, manlolócat, manlolóoas.

Libertar. = Baoi, locát, looas. * Tangtang, bohi, paggáoas sa bisan cansa sa catongdánan.

Libertinaje. = Pagcatampalásan, pagcaoaláy caúlao sa mga bohat ug sa manga polong. * Pagcacólang sa pagtáhor, sa catahá ug sa pagsógot.

Libertino. = Tampalásan. * Táuo nga colángan sa pagsógot, sa pagtáhor ug sa catahá.

Liberto. = Táuo nga migóa sa pagcaolípon, sa pagcabíhag.

Libidinoso. = Maólag, maláo-ay.

Libitum (ad.) = Polong nga linatín: ingon sa pagbóot nga caogalíngon.

Libra. = Pagcabóg-at nga pagaaguíon sa timbángan ug may napólo ug unóm ca onzas.

Libracion. = Pagcalíhoc sa bisan onsang botang sa iang guitindúgan, hasta nga mopoyó sa pagcatárung.

Libraco. = Libro nga talamáyon, nga oaláy bale ug polós.

Libramiento. = Pagsógo nga sinólat sa bisan cansa, arón magbáyad ang iang sologóon sa guipabáyad canía.

Libranza. = Idem.

Librar. V. *Libertad.*

Libre. = Ang magabóot sa iang caogalíngon nga cabobót-on ug húna húna. * Ang díli bihag, olípon. * Táuo nga díli mosógot, nga díli motáhod ug magtahá. * Ang guibohían, ang guitángtang sa presohan, sa bilanggóan. * Maólag, maláo-ay. * Baláy, dalan, &c., nga usá da, nga oaláy ug bisan onsa sa cadoólan nia. * Ang guigáoas, ang nahamísic sa catongdánan ug sa mga tolománon. * Ang oaláy casamócan ug caolángan.

Librea. = Bisti nga caugalíngon nga guipanghátag sa ubán nga mga dagcóng táuo sa ilang mga sologóon.

Libremente. = Sa caogalíngon nga pagbóot.

Librería. = Baláy nga pagabaligyáan sa mga libro. * Solód nga guibotánganan sa mga libro nga nagacaláin lain.

Libbero. = Ang may opicio sa pagbóhat, sa pagtahí ug sa pagbalígya sa manga libro.

Libreta. = Tinápay sa timbang sa usá ca libra. * Librong diótay sa papel nga oalá solátan.

Librete. = Bagáhan nga pagainítan sa mga babáye sa mga tiil.

Libro. = Cadaghánan sa papel nga guiláquip, guinasápao sapao ug guinatahí sa usá ca daplin, ug nga guisapáoan usáb sa lain nga papel, sa panit, &c., libro.

Librote. = Librong talamáyon, nga oaláy polós.

Licantropía. = Pagcamíngao, pagcasobó nga dagcó sa boot, sa húna húna.

Licencia. = Pagtógot, pagbóot nga caogalíngon sa pagbóhat ug sa pagpamólong.

Licenciadillo. = Táuo nga guitáptan sa mga bisti sa pagcapadre, ug nga mahímo sia ug talamáyon sa iang dagoay con sa iang mga paglíhoc ug pagatúbang.

Licenciado = Táuo nga nagapacamaálam. * Ang guitogótan arón magatóman sa iang pagbóot. * Ang magabísti sa bisting hatáas ug nga angay sa mga estudiante. * Polong nga ióna sa mga ngalan sa mga abogado, sa mga quinaarmánon sa mga leyes. * Ang guitogótan sa opicio sa pagcaabogado.

Licenciar. = Pagtógot. * Pagpanamílit sa bisan cansa. * Pagtógot sa bisan cansa sa opicio sa pagcaabogado, tungód cay maálam sa mga leyes.

Licenciosamente. = Sa pagcaoaláy pagtáhor ug pagtahá, sa oaláy caólao ug catáhap.

Licencioso. = Táuo nga oaláy caólao ug pagtáhor. * Maólag, maláo-ay.

Liceo. = Escolahán.

Licitacion. = Pagpabíli sa bisan onsa nga guibalígya sa cadaigánan.

Licitamente. = Ingon sa batásan, sa catarúngan.

Licitador. = Ang nagapabíli sa bisan onsa nga ibalígya sa cadaigánan.

Licitar. V. *Licitacion.*

Lícito. = Maáyo, matárung, angay sa catarúngan ug sa batásan.

Licor. = Tubig, bino, aguardiente, &c.

Licorista. = Ang nagabóhat sa mga ilímnon, sa aguardiante, &c., ang nagabino, ang nagadalísay.

Licoroso. = Bino, &c., nga maísog ug mahomót.

Licuacion. = Pagcatónao, pagcalínis, pagcahílis sa bisan onsa nga natibúoc.

Licuar. = Pagtúnao sa natibúoc.

Lid. = Pagáoay pagpangóbat, pagdámag, pagdósmog. * Pagtóbag tubag, pagíndig indig.

Lidiador. = Ang magaáoay.

Lidiante. = Idem.

Lidiar. V. *Lid.* * Pagatúbang sa mga táuo nga coti cutíhan, nga samócan.

Liebraston. = Liebre nga diótay.

Liebraton. = Idem.

Liebre. = Mananáp sa España nga may opát ca tiil nga maíngon ingon sa conejo, ug matúlin caáyo. * Táuo nga mahadlócon, taláoan.

Liebrecilla. = Tanóm.

Liendre. = Losá.

Lientera. = Saquét nga guican sa pagcadíli mahílis ang quináon sa cotó cotó.

Liento. = Bisan onsa nga naómog.

Lienzo. = Panápton. * Ang cota nga calang sa mga baluarte, mga bantayán. * Ang atobángan sa mga baláy, mga Singbahán, &c.

Liga. = Italácgos sa mga medías. * Dogá sa mga bonga ug sa mga panit sa mga cahoy, nga mahágcot ug mapílit. * Sacót nga diótay nga guibótang sa pagtónao sa boláoan, sa salapí, &c.

Ligacion. = Pagcasácot. * Pagcapílit. * Pagcahiósa.

Ligadura. = Pagbórbor ug pagtácgos sa bisan onsa, sa tinápas nga panápton, sa lobid, &c.

Digitized by Google

Ligamaza. = Ang dugá nga mahágcot sa obán nga mga bonga ug mga dahon, sa dapit su goa.
Ligamento. = Pagcahiósa. * Bisan onsa nga igatácgos ug igabórbor.
Ligamiento. = Idem. * Pagánganay sa mga cabobót-on sa mga táuo.
Ligar. = Pagsácot sa boláoan, sa salapí, &c., sa tombága, sa tingga, &c. * Pagpaángay, paghósay, sa mga cabobót-on sa mga táuo. * Paghiósa. * Paghicot pagtácgos.
Ligazon. = Pagcahiósa. * Cadaghánan sa mga cahoy nga igabóhat sa mga sacayán.
Ligeramente. = Sa pagcatólin, sa pagcalágmit, sa pagcadalí. * Sa pagcahínay, sa pagcahómoc, sa ibábao lamang. * Sa pagcaoaláy húna húna ug pagcamátngon.
Ligereza. = Pagcatólin, pagcalágmit, pagcadalí. * Pagcaoaláy calig-ónan sa húna húna, pagcalobád sa cásing cásing.
Ligero. = Matúlin, malágmit, madalí, madaMon, malágsic. * Ang oaláy polós. * Calánon nga masáyon mahílis, malínis. * Táuo nga oaláy calig-ónan sa iang mga polong ug mga húna húna, nga masáyon pagalobálan sa iang cabobót-on.
Lignum crucis. = Reliquia, bahin, tipac sa crus nga guicamátyan sa atang Guinóong Jesucristo, nga ibótang sa pagcadágoay sa crus.
Ligona. = Saról, icalále.
Lija. = Isdang dagcó. * Quilquígan.
Lijar. = Paghínlo, pagquilquig sa bisan onsa, sa quilquígan.
Lila. = Cahoy cahoy ug ang iang bolac nga manindot ug mahomót caáyo.
Lilili. = Pagsínggit sa mga moros, sa ilang mga piesta.
Lima. = Cahoy ug ang bonga sa maong ngalan. * Sooa, limon nga diótay ug matám-is. * Limbas nga igahínlo ug igacágod sa mga pothao, sa tombága, &c. * Pagcasáoay sa guihúna húna nga daan. * Ang magacágod, magahorót ug magatibáoas, sa mahínay hináy, sa bisan onsa.
Limadura. = Pagcalímbas. * Linímbas, ang quináon sa límbas.
Limalla. = Cadaghánan sa mga limbas.
Limar. = Paglímbas. * Peghínlo sa bisan onsa.
Limaton. = Limbas nga dagcó ug mahait caáyo.
Limazo. = Laoay nga mahágcot.
Limbo. V. *Infierno* desde *lugar nga guimpóyan* hasta *santos nga pagábot.*
Limen. = Ganháan.
Limero. = Ang magabalígya sa mga lima. * Cahoy nga mobónga sa mga lima.
Limeta. = Boteya.
Limitacion. = Pagcaólot, caotlánan. * Pagcapogóng, pagcadilí, arón díli boháton ug bisan onsa.
Limitadamente. = Sa pagcapogóng, sa pagcadilí.
Limitado. = Táuo nga cabós, sa diótay nga húna húna ug salabútan.
Limitáneo. = Ang anáa sa dool sa caotlánan sa bisan onsang Guinharían, provincia con longsod.
Limitar. = Pagólot pagbótang sa manga mojon, pagtimáan sa caotlánan sa mga yota. * Pagpogóng, pagdilí sa pagbóhat sa bisan onsa.
Limite. = Caotlánan, catapúsan sa yota sa bisan onsang Guinharían, provincia con longsod.
Limítrofe. = Mga Guinharían, mga provincia con mga longsod nga magacanáyon, nga magacasómpay.
Limo. = Lapoc, pisac, yánang.
Limon. = Limon, sooa, ug ang cahoy nga mobónga niána.
Limonada. = Ilimnon nga magáma sa tubig, sa azúcar con calámay ug sa dugá sa limon.
Limonado. = Ang color sa limon.
Limonar. = Lugar nga guitámnan sa mga cahoy nga mobónga sa mga limon.
Limonero. = Ang magabalígya sa mga limon. * Ang cahoy nga mobónga sa mga sooa.
Limosidad. = Ang may yota, yánang, lapoc. * Qui-qui, hugao sa mga ngípon.
Limosna. = Limos.
Limosnero. = Ang nagalímos ug ang nagapaquiglímos. * Sologóon sa mga dagcóng táuo, nga may catongdánan sa pagpáhat sa limos sa mga hangol, mga pobres.
Limoso. = Ang naponó sa yota, sa lapoc, sa pisac, sa yánang.
Limpia. = Pagcaháoan, pagcahínis, pagcanósnos, pagcabalónas, pagcapáhid.
Limpiador. = Ang maganósnos, ang magahínis, ang magabalónas, ang mopáhid.
Limpiadura. V. *Limpia.* * Ang hogao nga guican sa bisan onsa.
Limpiamente. = Sa pagcahínlo, sa pagcaólay. * Sa pagcaoaláy limbong sa mga pagsogál. * Sa pagcabátid, sa pagcaálam. * Sa pagcaháoan sa boot, sa húna húna.
Limpiamento. V. *Limpia.*
Limpiar. = Pahid, hínis, nosnos, balónas. * Pagólay sa bisan onsa. * Pagpaháoa, pagpalálin, paghingílin sa bisan diin sa mga táuo con sa mga mananáp nga daótan. * Pagdáog sa mga sogál.
Limpieza. V. *Limpia.* * Pagcaólay. ug pagcaoaláy salá nga panolóndon ni María Santísima, pagsámcon cania sa iang inahán. * Pagcacastos, pagcabóg-os sa mga táuo.
Limpio. = Ang oaláy boling. * Ang oaláy sacót sa bisan onsa.
Limpion. = Pagcahínis, pagcapáhid, pagcanósnos sa ibábao lamang.
Linaje. = Lioat, calioátan sa mga táuo, calaínan, pagcahímtang sa bisan onsa. * Humano. — Cadaghánan sa mga lioat ngatanán ni Adan.
Linajudo. = Ang magaándac nga guican sia sa maáyong guinicánan.
Liná1oe. = Cahoy sa Indias.
Linar. = Yota nga guitámnan sa lino.
Linaria. = Tanóm nga italámbal.
Linaza. = Binhi sa lino.
Lince. = Mananáp sa España sa opát ca tiil. * Mga matá, isolólong nga matalínis. * Táuo nga batid, malalángon.
Lindamente. = Sa pagcaníndot, sa pagcaáñag, sa pagcatahóm, sa pagcatóman, sa pagcahíngpit.
Lindente. = Magnáyon.
Lindar. = Pagnáyon.
Linde. = Caotlánan.
Lindero. = Ang magnáyon sa lain.
Lindeza. = Pagcaníndot, pagcaáñag, pagcatahóm.
Lindo. = Maníndot, malahóm, maáñag. * Táuo nga magabántay caáyo sa iang bisti. * Babayénon.
Lindura. V. *Lindeza.*
Línea. = Barlis. * Calaínan. * Lioat. * Calioátan. * Catapúsan, caotlánan. * Ang icapólo ug duhá ca bahin sa guibágon sa usá ca torlo, ug ang icapólo ug unóm sa usá ca pulgada. * Pagcataláy sa mga soldados.
Lineal = Ang nahatongód sa línea, sa lioat, sa calioátan.
Linhamento. = Pagcabótang sa mga barlis sa manga pintal, arón maíla ang ilang dagoay.
Lineamiento. = Idem.
Linear. = Pagbárlis.
Linfa. = Dugá sa laoas.
Linfático. = Ang nahatongód sa dogá, ug ang guidaghánan sa dogá.

Digitized by Google

Lingual. = Ang nahatongód sa dila.
Linimento. = Tambal nga icahómoc sa mga hobág.
Lino. = Tanóm nga pagacoháan sa mga lugás nga icabóhat ug igahábol sa mga panápton. * Panápton, hinábol sa lino.
Linterna. V. *Farol.*
Liño. = Taláy sa mga tanóm ug sa mga cahoy.
Lio. = Potús, baat, binángan.
Liquefaccion. = Pagcatúnao.
Liquen. = Tanóm nga motoróc sa mga pangpang, sa mga cota ng sa panit sa mga cahoy.
Liquidable. = Ang arang pagatonáuon.
Liquidacion. = Pagcatúnao.
Liquidambar. = Tagoc sa usá ca cahoy sa América, malálag ug mahomót.
Liquidamente. = Sa pagcatúnao.
Liquidar. = Pagtúnao sa bisan onsa nga natibúoc.
Liquidez. = Pagcatúnao.
Líquido. = Bisan onsa nga magabasá ug magahomód. * Casayódan nga guican sa pagtándig sa guidáoat ug sa guigasto sa mga cuentas.
Lira. = Arpa, tolónggon nga may coldas nga pagcabliton.
Lirio. = Tanóm nga italámbal ug bulácan.
Liron. = Mananáp nga maingon ingon sa ilagá.
Lisamente. = Sa pagcaoaláy coti coti. * Sa pagcahínlo.
Lisiar. = Paglisá sa bisan onsang bahin sa laoas.
Lisimaquia. = Tanóm.
Liso. = Mahínlo. * Datág, patag. * Daláno, bolános, lison.
Lisonja. = Pagdáyeg nga guilabihan, pagólo olo sa pagcóha sa maáyong buot sa isigcatáuo, pagálam alam sa salingcápao lang, pagológ ológ.
Lisonjeador. = Ang magadáyeg, ang moálam alam, ang magcólo olo.
Lisonjeante. = Idem.
Lisonjear. = Pagdáyeg, pagológ ológ sa salingcápao lamang, pagólo olo, pagálam alam.
Lisonjeramente. = Sa pagcaológ ológ, sa pagparáyeg nga salingcápao.
Lisonjero. V. *Lisonjeador.* * Ang macalípay, ang macalíngao ug macalípat.
Lista. = Tinábas sa papel, sa panápton, &c., nga hatáas ug haictin. * Boloc sa manga hinábol. * Ang paghingálan sa mga táuo nga may catongdánan sa pagátang ug pagtingób sa bisan diin. * Papel nga sinolátan sa mga ngalan sa mga táuo sa mga mananáp, sa mga casangcápan, &c.
Listado. = Panápton, hinábol nga binóloc bolócan sa mga boloc nga pinintal.
Listeado. = Idem.
Listo. = Madalíon, macógui, cacoguíhan, madásig, malágmit.
Liston. = Sintas nga igagáma haictin * Cahoy nga haictin nga maáyo sa mga marco, &c.
Listonería. = Cadaghánan sa mga liston.
Listonero. = Ang magabóhat sa mga liston
Lisura. = Pagcahínlo, pagcadalámo, pagcabolános, pagcalison. * Pagcadatág, pagcapátag.
Lita. = Saquét sa mga iró.
Litacion. = Paghálad sa Dios sa bisan onsa nga himót-an nia.
Lite. = Capolongánan.
Litera. = Lincoránan nga pagasác-yan sa táuo ug nga pagabalsáhan sa mga mananáp.
Literal. = Casayóran nga angay sa maong cahológan sa mga solat.
Literalmente. = Ingon sa nahamótang sa mga sulat.
Literario. = Ang nahatongód sa mga quinaárman.
Literato. = Ang maálam, ang quinaarmánon, ang mangiláman, ang mahibaló sa obán nga mga quinaárman.
Literatura. = Pagcaálam, paghibaló sa mga quinaárman.
Litigante. = Ang may capolongánan contra sa lain.
Litigar. = Pagbótang sa capolongánan. * Pagtóbag tobag, paglális lalis,
Litigio. = Capolongánan. * Pagcalális, pagcaíndig indig, pagcatóbag tobag.
Litigioso. = Ang may duha duha nga tacós nga ipadayág sa capolongánan, ang mahagúgma sa mga capolongánan.
Litis. = Capolongánan.
Liticonsorte. = Ang may capolongánan nga ubán sa lain.
Litiexpensas. = Ang mga pagasto sa mga capolongánan.
Litipendencia. = Capolongánan nga oalá pa matibáoas, nga oalá pa sentensiáhan sa hocom.
Liticola. = Bulit nga pagabuháton sa batóng mármol nga dinócdoc ug maáyo, sa sálong ug sa langit langit sa itlog, nga icapílit ug igatápot sa mga bató.
Litografía. = Quinaárman sa paglíloc sa mga bató, arón domághan ang mga solat con mga laráoan, &c., nga buot nga pagaboháton.
Litografiar. = Paglíloc sa mga bató arón, ihúar sa papel, &c., ang solat, laráoan, &c., nga guitúyo.
Litográfico. = Ang nahatongód sa litografía.
Litógrafo. = Ang panday sa litografía.
Litoral. = Ang nahatongód sa pilio, sa baybáyon sa dagat.
Liturgia. = Tolománon nga guisógo sa santa Iglesia sa pagbóhat sa mga piesta sa Singbahán, ug labí pa sa misa.
Livianamente. V. *Deshonestamente.*
Liviandad. = Pagcagáan sa bisan onsa. * Pagcaoaláy calig-ónan sa húna húna, pagcalubár sa buot.
Liviano. = Magáan, ang díli mabóg-at. * Ang oaláy caglig-ónan sa iang húna húna, ang masáyon magasíbog sa iang polong. * Ang oaláy bale ug polós. * Ang maólag, maláo-ay, mangíl-ad.
Lívido. = Molomaítom, bonól.
Liza. = Isda.
Lizo. = Ang hilo sa mga hablon, sa mga hinábol. * Coughon.
Lizon. = Tanóm.

LO

Lo. = Ang.
Loa. = Sinógdan sa mga dula. * Pagdáyeg, pagológ.
Loable. = Dalayégon, ang tacós nga pagaológon.
Loablemente. = Sa tacós nga pagadayégon, nga pagaológon.
Loado. = Dináyeg, inológ.
Loador. = Ang nagaológ, ang magadáyeg.
Loar. = Dayeg, dayao, ológ.
Loba. = Ang bisti nga hatáas sa mga Padre, ug sa mga estudiantes. * Ang ogdo sa taliáola sa mga turlis nga guibóbat sa daro.
Lobado. = Hobág nga motóbo sa mga laoas sa mga mananáp.
Lobagante. = Amontália, banágan.
Lobanillo. = Ogoc, hobág nga magáhi nga magáma la laoas, sa mahímay hinay, sa maánam anam.
Lobato. = Ang anac nga diótay sa lobo.
Lobaton. = Caoatán nga mangáoat sa mga canding ug sa mga carnero.
Lobera. = Solóp nga dalángpan sa mga lobo.
Lobero. = Ang nahatongód sa mga lobo.
Lobezno. V. *Lobato.*
Lobina. = Isda.

Digitized by Google

Lobo. = Mananáp ñga maíñgon iñgon sa usá ca iró, maísog caáyo ug manunúbad sa mga hayúpan. * Isda. * Cahobóg pagcahobóg.
Loboso. = Yota ñga guitobóan sa daghánan ñga mga lobo.
Lóbrego. = Manñit ñgit. * Masolóbon, maminñáuon.
Lobreguecer. = Pagpanñit ñgit.
Lobreguez. = Canñitñgitan.
Locacion. = Pagpaábang.
Local. = Ang nahatunñúd sa bisan onsang lugar. * Ang guibotánñgan sa bisan onsa.
Locamente. = Sa pagcabóang, sa cabóang. * Sa guilabíhan, sa oaláy casaránñgan.
Locion. = Pagcabúnac.
Loco. = Boang. * Táuo ñga culang sa salabútan, ñga colánñgan sa boot.
Locuacidad. = Pagpamólong ñga hatáas, ñga guilabíhan.
Locuaz. = Tabían, tigsoguílon, hinoguilánon.
Locucion. = Pagpamólong.
Locuela. = Pagpamólong ñga caogalíñgon sa tagsa tagsa.
Locura. = Pagcabóang, cabóang. * Buhat ñga oalá húna hunáon ug maáyo.
Locutorio. = Lugar ñga guitagána sa mga combento sa mga monja, ñga pagdaoátan sa mga bisita, sa pagsólte sa mga monja sa mga táuo ñga managdúao caníla.
Lochia. = Isda ñga diótay.
Lodazal. = Cayanánñgan, Lapócan, pisácan.
Lodazar. = Idem.
Lodo. = Pisac, lapoc, yánang, yota ñga mahágcot.
Lodoso. = Ang lapócan, pisácan, cayanánñgan.
Lógica. = Quinaárman ñga nagatóon sa mga táuo sa paghúna húna ug maáyo.
Lógicamente. = Iñgon sa mga tolománon sa lógica.
Lógico. = Ang nahatonñód sa lógica ug ang nagaestudio sa lógica.
Lograr. = Pagcóha, pagdánñgat sa guitúyo, sa guipanghináot.
Logrear. = Pagpatigáyon sa pagpaólos sa salapí tonñód sa tobo.
Logrería. = Pagcatóbo.
Logrero. = Ang magapaólos sa salapí tonñód sa tobo.
Logro. = Tobo ñga guican sa salapí ñga guipaólos. * Ang ganancia sa bisan onsa ñga icolomersio. * Pagcóha, pagdánñgat sa guitúyo ñga guipanghináot.
Loma. = Bolobóngtod. * Ogdo.
Lombarda. = Lothang ñga guinagámit, sa canhing tiempo, sa mga pagpanñóbat, sa pagsalibáy sa mga batóng dagco
Lombardada. = Pagcabóhi sa lombarda.
Lombardear. = Pagbóhi sa mga lombarda.
Lombardería. = Cadaghánan sa mga lombarda.
Lombardero. = Soldado ñga nagabóhi sa mga lombarda.
Lombriguera. = Ang bohó ñga guibóhat sa yota sa mga oati. * Tanóm.
Lombriz de tierra. = Oáti. * Del cuerpo humano y de los demás animales. = Bitoc.
Lomear. = Paglíhoc sa mga mananáp sa ilang bocó bocó.
Lomo. = Cosóg, licód, ang bahin sa laoas sa táuo cutub sa haoac hasta sa igot igot. * Ang bocó bocó sa mga mananáp, ug ang bahin cutub sa bocó bocó hasta sa quinatórcan sa icog. * Ang bocó bocó sa mga libro. * Ang ogdo sa yota ñga calang sa mga turlis. * Colod, bocó bocó sa mga espada, mga campílang, mga cuchillo, &c.
Lomudo. = Ang may dagcóng licód, dagcóng cosóg.
Lona. = Panápton ñga potíon ñga mabága ug malig-on, ñga igabóhat sa mga layág sa mga sacayán.
Loncha. = Bató ñga manípis ug halagpád, ñga maíñgon iñgon sa ladriyo. * Hioa ñga manípis sa carne.
Longanimidad. = Pagcadagcó sa cásing cásing sa pagántos sa mga calisdánan, pagílob sa maáyong boot sa mga cahágo, mga caballsa, &c.
Longánimo. = Táuo ñga cásing casíñgan, sa malig-on ñga boot ug húna huna, ñga díli padáog sa mga calisód ug cagolánan.
Longaniza. = Pinótol sa tináe ñga diótay, ñga sinódlan sa onód ug sa tamboc sa baboy ñga tinártar ug guinamós ñga daan.
Longevidad. = Pagcatáas, pagcadógay sa quinabóhi.
Longevo. = Ang tigúlang, ang madúgay caáyo sa calibútan ang may hatáas ñga edad.
Longicuo. = Halayó, ang nabólag ug maáyo.
Longitud. = Cahitáson, guitáson, pagcatáas. * Pagcalayó sa usá ca lugar sa nahaónang meridiano, sa pagísip sa mga grados sa pagcatáas.
Longitudinalmente. = Sa pagcatáas.
Longuera = Baol ñga hatáas ug haíctin.
Lonja. = Bisan onsa ñga hatáas ug haíctin. * Lugar sa cadaigánan ñga pagaatánñgan sa mga comerciante, sa ilang pagpálit, sa pagbalígya ug sa ilang pagpatigáyon. * Tiendahán ñga pagabaligyáan sa cacao, asúcar, &c. * Ganháan sa mga Singbahán ug sa obán pang mga baláy, ñga holohatáas sa mga cadalánan.
Loquear. = Pagbóhat ug pagpamólong iñgon sa anñay sa boang, paglípay, paghimáya sa dagcóng pagcabánha ug pagcacúndat.
Loquero. = Ang may opicio sa pagbántay sa mga buang.
Losquesca (á la). = Iñgon sa anñay sa batásan sa mga boang.
Lord. = Polong ñga ióna sa ñgalan sa mga dagcóng táuo sa Ingláterra.
Lorenzana. = Panápton ñga potíon ug mabága.
Loriga. = Batong batong, salingpócot ñga binúhat sa mga dahon dahon ñga manípis sa puthao, sa tumbága, &c.
Loriguillo. = Cahoy cahoy ñga itilína.
Loro. = Perico. * Cahoy ñga maíñgon iñgon sa laurel. * Bisan onsa sa color ñga molomaítom.
Losa. = Bató ñga manípis ug mahínlo.
Lotería. = Ripa sa mga manggad, sa salapí, &c. * Baláy ñga pagabaligyáan sa mga número sa lotería.
Lotero. = Ang mobalígya sa mga número sa lotería.
Loto. = Cahoy.
Loza. = Mga sorlánan ñga guibóhat sa yota, mga pinggan, mga panácsan, &c.
Lozanamente. = Sa pagcalángbo sa mga cahoy.
Lozanear. = Paglángbo, paglúnhao sa mga cahoy ug mga tanóm.
Lozanía. = Pagcalángbo, pagcalónhao sa mga tanóm ug cahoy. * Pagcasópang sa mga táuo ug sa manñga mananáp, pagcaánñgay sa laoas.
Lozano. = Cahoy con tanóm ñga malángbo, malónhao. * Táuo con mananáp ñga malipáyon, sa maáyo, maánñgay ug masópang ñga laoas.

LU

Lubricidad. = Pagcabóyoc sa mga salá ug labí pa sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay.
Lúbrico. = Ang masáyon mahólog sa mga salá ug labí pa sa papacaólag, sa pagcaláo-ay.
Lucerna. = Aninípot. * Isda.
Lucérnula. = Tanóm ñga masíga sa gabíy.
Lucero. = Bitóon ñga guinñálan de Vénus. * Alaguían sa sugá sa mga talambóan. * Casólao, casílao. * Casínao.
Lucidamente. = Sa minaáyo, sa pagcahíngpit. * Sa pagcadayág.
Lucidez. = Pagcadayág sa mga soguílon, sa mga sulat.
Lucido. = Magbobóhat sa bisan onsa sa maáayo, sa

Digitized by Google

pagcaánñay, sa pagcatúman. * Malólot, parayégon sa mga combida.
Lucidura. = Pagpotí sa mga bongbong, sa mga pared.
Luciente. = Ang masíga, ang magaguíla guila, ang may casólao, casílao.
Lucierna. = Aninípot.
Lucifer. = Táuo nga palábi labíhon, mabánñis ug daótan caáyo. * Ang yoa.
Luciferino. = Ang nahatonñód sa Lucifer.
Lucífero. V. *Luciente*.
Lucífugo. = Ang malaguéu sa sugá.
Lucillo. = Lonñon, sorlánan sa bató nga pagalóbnñan sa obán nga mga dagcóng táuo.
Luciniento. = Pagcasíga, pagcagíla guila. * Pagcatúman ug maáyo sa bisan onsa.
Lucio. = Ang masínao. * Isda sa sobá.
Lucir. V. *Brillar*. * Paglabí, paglabáo.
Lucrativo. = Ang mohátag sa tobo, sa ganansia, sa polós.
Lucro. = Tobo, ganansia, polós, caposlánan.
Lucroso. V. *Lucrativo*.
Luctuoso. = Ang masolúbon ug minñáuon, ang tacús nga pagahilácan.
Luctuosamente. = Sa casobó, sa caminñao, sa pagcabachó ug pagcaagólo.
Lucha. = Pagdámag, pagdósmog, paggácos sa duhá ca táuo nga magadúla con magaáoay. * Pagáoay sa mga mananáp. * Paglális lalis, pagtóbag tobag.
Luchador. = Ang magaáoay sa isigcatáuo sa paggácos canía.
Luchar. = Pagáoay sa pagcaguinácos.
Ludibrio. = Pagpasipála, pagcatámay, pagcayóbit.
Ludimiento. V. *Fricacion*.
Ludir. V. *Frotar*.
Luego. = Oña, sa taod taor, sa toon toon. * Cadón carón, dihá dihá, carón gayód, guiláyon, sa madalí caáyo.
Lugano. = Langgam.
Lugar. = Lugar, ang bolotánñan sa bisan onsa. * Longsod, pinoyánan sa mga táuo. * Opicio, cahímtang.
Lugareño. = Tagilóngsod, longsolánon, mulópio sa longsod. * Ang nahatonñód sa mga calongsódan.
Lugarteniente. = Ilis, ang nagasalíli, ang nagaalíli sa lain, sa bisan onsang opicio con catongdánan.
Lugre. = Sacayán nga diótay sa totólo ca talároc.
Luisa. = Tanóm nga italámbal.
Lujo. = Paggásto nga guilabíhan, nga labí sa casaránñan, sa pagcáon, sa pagbísti, &c.
Lujoso. = Ang magagasta, caáyo sa pagcáon, sa pagbísti, &c.
Lujuria. = Caólag, pagcaláo-ay. * Pagcalabí sa casaránñan sa bisan onsa.
Lujuriante. = Ang masámoc sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay. * Cahoy con tanóm nga malángbo, malúnhao caáyo.
Lujuriar. = Pagbóhat sa salá sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay, pagcasta sa mga mananáp.
Lujuriosamente. = Sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay.
Lujurioso. V. *Lujuriante*.
Lula. = Isda.
Lumbar. = Ang nahatongód sa lieód, sa cosóg ug sa mga payod.
Lumbrada. = Daob nga dagcó, dagcóng caláyo.
Lumbrarada. = Idem.
Lumbre. = Caláyo. * Siga, sugá.
Lumbrera. = Guinicánan sa sugá, sa siga. * Táuo nga hamíli, mahál ag bilídhon, nga nagatórlo sa ubán sa iang batásan nga maáyo ug sa quinaárman nia. * Alaguían sa sugá, sa mga baláy.
Luminar. = Ang arlao, ang bulan ug ang mga bitóon, cay magaíoag sila ug nasíga.
Luminaria. = Sugá nga ibótang sa mga ganháan, sa mga pultahàn, sa mga talambóan, sa mga cadalánan, &c., sa timáan sa calípay ug sa himáya. * Ang sugá nga nasíga sa canónay sa mga Singbahán, sa atubánñan sa Santísimo Sacramento.
Luminoso. = Ang masíga, ang magagíla gila.
Luna. = Bulan. * Salamín nga pagatapótan sa asogue, arón panñaninaóan. * Salamín sa mga anteojos.
Lunacion. = Pagcadógay sa bulan cutub sa bag-ong bulan hasta sa himatáyon nia.
Lunar. = Alom. * Pagcapildi sa donñog sa táuo nga nagabóhat sa bisan onsang cadaótan, ug sa bisan onsang talamáyon. * Ang nahatonñód sa bulan.
Lunario. = Ilisípan.
Lunático. = Táuo nga nagasalí ug cabóang usáhay.
Lunes. = Lunes: ang icadóha ca adlao sa semana, apil ang domingo.
Luneta. = Ang salamín nga diótay sa mga anteojos. * Lingcoránan sa mga baláy nga pagabuhátan sa dula, sa mga comedia.
Lupanar. V. *Burdel*.
Lupia. = Hobág nga magàhi.
Luquete. = Inádlip sa limon, sa sooa, cun sa naranja ug sa ocban, nga ibótang sa bino arón malalím. * Gunñi nga diníhog sa asufre sa pagdágcot sa mga sugá.
Lustracion. = Tolománon, sa canhing tiempo, sa mga dioatáhan sa ilang mga paghálad, sa pagólay sa mga táuo, sa mga baláy ug sa mga longsod.
Lustral. = Ang tubig nga guibó-bo, madtong tiempo, sa mga botang nga guipanghálad sa mga dioatáhan sa ilang mga dios dios.
Lustrar. = Pagólay sa mga tolománon nga anñay sa mga dioatáhan, sa mga botang nga guipacaínñon níla nga guinatácdan sa bisan onsang cahugáoan. * Pagpasínao sa tombága, sa mga cahoy, &c. * Paglacát lacát sa mga Guinharían, sa mga provincia, &c.
Lustre. = Casínao. * Maáyong donñog, pagcamahál, pagcahamíli, pagcabilídhon.
Lustro. = Cadugáyan, pagcadúgay sa opát con sa limá ca túig.
Lustrosamente. = Sa pagcasínao. * Sa maáyong donñog, sa pagcahamíli, sa pagcamahál, sa camahálan.
Lútea. = Langgam nga diótay.
Luteranismo. = Pagtóo ni Lutero. * Catilíngban sa mga táuo nga nanaguotnót sila sa pagtolón-an ni Lutero.
Luterano. = Ang nahatonñód cang Lutero, ug ang moápas sa iang pagtolón-an.
Luto. = Baláta. * Ang mga tabil nga maítom nga ibótang sa baláy nga guicamátyan, sa diha pa ang minatáy.
Luz. = Sugá. * Pagcaíoag sa húna húna. * Táuo nga manñialáman, nga nagatórlo sa obán sa iang quinaárman.

LLA LLA

Llaga. = Samad. * Saquét sa calág.
Llagar. = Pagsámar.
Llama. = Siga, casíga. * Mananáp sa opát ca tíil. * Caísog, cosóg, gahóm sa bisan onsang cailíbgon.
Llamada. = Pagcatáoag. * Bisan onsang timáan nga ibótang, arón hibalóan ug sabúton sa lain. * pagcatóc-

Digitized by Google

toc sa tambol arón omátang ang mg̃a soldados sa bisan diin.

Llamador. = Ang nagatáoag. * Ang táuo ng̃a may opicio sa pagpatinḡób sa mg̃a sacop sa mg̃a cofradía, &c., sa lugar ng̃a quinahánglan ng̃a pagatíngban nila.

Llamamiento. V. *Llamada*. * Pagcahinḡálan sa mg̃a táuo ng̃a modáoat sa cabílin sa tàuo ng̃a namatáy na. * Pagcaíoag sa Dios sa cásing cásing sa mg̃a táuo sa iang santos ng̃a pagtábang ug mg̃a gracia.

Llamante. V. *Llamador*.

Llamar. = Taoag, aohag. * Pagpaquigtábang, pagpaquiglában, pagpanḡilába, pagpaquigmalóoy. * Paghinḡálan. * Pagcábig, pagcáhig, pagdàla sa luyo ug sa luyo sa bisan onsa. * Pagtóctoc sa mg̃a pultahán.

Llamarada. = Dilab, pagcadílab, diláab, pagcadiláab. * Pagcapolá ng̃a ahat sa nauong. * Pagcatándog, pagcaláin sa húna húna ng̃a díli madúgay.

Llamativo. = Bisan onsang calánon ng̃a magapauháo.

Llana. = Pothao ng̃a molomanípis ug halagpád ng̃a igabólit sa mg̃a panday sa cota, sa apog ug sa yeso, ug icahínlo sa mg̃a bongbong, mg̃a pared, mg̃a salog, &c.

Llanada. = Yota ng̃a datág, sa oaláy oloógdo ug bolobóngtod.

Llanamente. = Sa pagcaoaláy coti coti, sa pagcaháoan sa buot. * Sa oaláy pagparáyeg ug pagcabántog.

Llaneza. = Pagcaoaláy coti coti, pagcaháoan sa buot, sa pagcaamigos. * Pagcacólang sa catahá ug pagtáhod.

Llano. = Ang napátag, ang nadatág. * Táuo ng̃a oaláy coti coti, ng̃a díli cuti cutíhan sa iang pagatúbang ug pagsoguílon, ng̃a díli palábi labíhon. * V. *Afable*. * Bisti ng̃a díli mahál, ng̃a oalá pagdáyan dayánan. * Ang maháyag, ang madayág. * Ang oaláy caolánḡan ug casamócan. * Táuo ng̃a somosógot, ng̃a díli dato.

Llanta. = Calaínan sa coles. * Mg̃a pothao ng̃a igalícos ug icalig-on sa mg̃a rueda sa mg̃a coche, &c.

Llanten. = Tanóm ng̃a italámbal.

Llanto. = Paghílac pagbachó, pagagólo.

Llanura. = Pagcapátag, pagcadatág sa bisan onsa.

Lláres. = Talicála ng̃a pothao ng̃a guibótang sa alasóhan, ug ng̃a guitaólan sa usá ca cao-it ng̃a may tomóy ng̃a dapit sa obos, sa pagbítay dihá sa mg̃a caoa, sa mg̃a tacho, &c.

Llave. = Yaoe. * Icolóha, iholóso sa mg̃a torniyos. * Ang bahin sa mg̃a posil, &c., ng̃a macacaláyo sa pagbóhi caníla.

Llavero. = Ang táuo ng̃a magatípig ug magabáton sa mg̃a yaoe sa mg̃a cota, sa mg̃a Singbahán, sa mg̃a caban ng̃a guisórlan sa salapí, &c. * Ang singsing, talicála, &c., ng̃a pagatohógan sa mg̃a yaoe.

LLE

Lleco = Yota ng̃a oalá pa pagapohátan sa pagpógas ug pagtánom.

Llegada. = Pagábot, pagtomód.

Llegar. = Abot, anhi, tomód. * Pagdúgay. * Pagsonód sonód. * Pagcóha, pagdánḡat sa sa tuyo ng̃a guipanghináot.

Llena. = Bahá sa mg̃a sobá, bon-og.

Llenamente. = Sa tuman. * Sa pagcadághan, sa pagcaponó.

Llenar. = Ponó, locop. * Pagtóman sa catungdánan.

Llenero. = Ang naponó. * Ang tuman

Lleno. = Idem. * Pagcadághan sa bisan onsa. * Pagcahíngpit, pagcadagcó sa bisan onsa.

Llenura. = Pagcadághan, cadaghánan, pagcaponó.

Lleta. = Orlot sa mg̃a tanóm mg̃a pagagólan sa mg̃a binhi.

Llevada. = Pagcadála, pagcahátud.

Llevadero. = Ang masáyon antóson ug ilóbon.

Llevador. = Ang magadála, ang magahátud.

Llevar. = Dala, hatud. * Pagtínḡil.

LLO

Lloica. = Langgam.

Llorador. = Ang muhílac, mahilàcon.

Lloraduelos. = Ang magahílac, ang magabachò, ang magaagólo sa masóbsob, tonḡód sa mg̃a calisód ng̃a miábot canía.

Llorar. = Hilac, pagbachó, pagagólo. * Pagtólo, pagdalígdig sa bino, sa tubig, &c., sa tinágsa tagsa ca tolo.

Lloriquear. V. *Gemir*.

Lloriqueo. V. *Gemido*.

Lloro. = Pagcahílac, dagcabachó, pagcaagólo.

Lloron. = Mahilácon, maghihílac, ang magahílac sa masóbsob, ang masáyon muhílac, ang magabachó, ang magaagólo.

Llorosamente. = Sa pagcahílac, sa hinílac, sa mahilácon ng̃a tinḡog.

Lloroso. = Ang may timáan ng̃a nagahílac, sa pagcahílac. * Bisan onsa ng̃a magapahílac.

Llovediza. = Tubig sa ulan.

Llover. = Olan. * Pagábot sa bisan cansa sa mg̃a cahágo, mg̃a calisód, mg̃a cagolánan, &c. * Pagtólo sa mg̃a atóp.

Llovido. = Ang mosacáy sa tinágo, sa oaláy pagtúgot sa mg̃a ponóan.

Llovizna. = Talísic, olan ng̃a binabáye.

Lloviznar. = Pagtalísic, pagúlan ng̃a binabáye. * Pagcatalígbos.

LLU

Llueca. V. *Clueca*.

Lluvia. = Olan, pagólan, Pagcaólan. * Pagcadághan, cadaghánan sa bisan onsa.

Lluvioso. = Taliúlan, túig ng̃a igaúlan, tangúlan.

MA

Maca. = Samad sa mg̃a bonḡa, * Pagcadáot sa bisan onsa. * Limbong, bacac.

Macana. = Hinḡaníban sa canhing tiempo sa mg̃a judíos.

Macareno. = Táuo ng̃a parayégon sa iang pagbisti.

Macarron. V. *Fideo*. * Minása sa binócboc ng̃a malínḡin, holohutáas, manípis, magáhi ug binohóan paglábos,

Macarronea. = Pagpamólong ng̃a sináctan sa mg̃a polong sa mg̃a nagacaláin lain ng̃a mg̃a pinamólong, sa pagyóbit sa lain.

Macarse. = Pagsógor sa pagdonót sa mg̃a bonḡa.

Digitized by Google

Maceador. = Ang magapaló, magapacáng.
Macear. = Pagpaló, pagpacáng. * Paglális lalis. * Pagópod, pagosáb osáb.
Maceracion. = Pagcahómoc.
Macerar. = Pagpahómoc, pogbónal, pagpíso. * Pagsáquet sa lavas sa mga casáquet, sa mga hampac ug sa mga penitensia.
Macerina. = Pinggan, sanggáan nga may bohó sa talioála. sa pagángay, pagbótang ug pagsolód sa socolatíhan.
Macero. = Táuo nga moóna sa mga catilíngban sa mga dagcóng táuo, ug magapás-an sa usá ca cahoy cahoy nga sinapáoan sa salapí, ug nga guitaólan sa tomóy nga dapit sa itáas sa usá ca malíngin.
Maceta. = Lugar nga pagatámnan ug pagapogásan sa mga otan ug sa mga tanóm nga bolácan. * Masetásan. * Ang polóan sa ubán nga mga capandáyan sa puthao.
Macilento. = Manioang, malospád, malupsád. * Ang nagasobó, ang namíngao.
Macicez. = Pagcalíbon.
Macizamente. = Sa pagcalíbon, sa pagcalíg-on.
Macizo. = Libon, ponó, dinásoc. * Malíg-on.
Macolla. = Cadaghánan sa mga sahá nga manoróc sa usá ca liso,
Macona = Tagácan nga oaláy coloptánan, caláptan.
Macuca. = Cahoy cahoy nga ihálas.
Mácula. = Boling, mansa.
Machaca. = Pacáng, paló, bonal. * Táuo nga cuti cutíhan, nga magabórlay ug magaalingása.
Machacadera. = Idem hasta *táuo.*
Machacador. = Ang magabónal, ang magapaló, ang magapacáng.
Machacar. = Pacáng, paló, bonal. * Docdoc. * Pagbórlay sa isigcatáuo, pagcóti coti, pagalingása.
Machacon. V. *Machaca* desde *táuo.* * Ang magasóguid, ang mamólong sa maong polong ug soguilon sa masóbsob, sa canónay.
Machada. = Panóng sa mga canding nga laqui. * Polong nga binóang.
Machear. = Paglíoat sa mga mananáp sa daghánan nga mga laqui, ug sa diótay nga mga baye.
Machetazo. = Pagpócpoc, pagsóntoc, pagbónal sa machete.
Machete. = Sondang nga dagcóan.
Machihembrar. = Pagsúmpay sa mga cahoy, sa pagángay ug pagsolód sa mecha, sa tomóy sa usá, sa bohó, sa camal sa usá.
Macho. = Laláqui, laqui. * Ang anac sa cabayo ug sa borrico nga baye. * Halígueng cotá nga caligónan sa atóp ug sa mga cota, mga pared. * Cao-it sab-it nga mocóyot ug isolód sa cao-ítan, sa sabítan. * Cohoy ug sa bisan onsa nga bolotángan sa landásan sa mga mananálsal. * Bacbac, paló, pacáng. * Ang malíg-on. * Ang macacosóg, ang cosgon.
Machon. = Halígueng cota nga macalíg-on ug macapogóng sa mga cota ug sa mga pared.
Machorra. = Babáye con baye nga langday, nga díli muánac.
Machucadura. = Pagcadócmoc, pagcadócdoc.
Machucamiento. = Idem.
Machucar. = Docdoc, dogmoc.
Machucho. = Boótan. * Tolotigúlang.
Madama. V. *Señora.*
Madamisela. = Babáye nga báta pa, nga mahagúgma sa mga pagdáyan sa mga bisti, ug nga magapacaseñora.
Madeja. = Palós. * Táuo nga malóya, nga oaláy cosóg.
Madera. = Cahoy.
Maderada. = Cadaghánan sa mga cahoy.
Maderaje. = Cadaghánan sa mga tigcáhoy sa mga baláy, sa mga Singbahán, &c.
Maderámen. = Idem.
Madereria. = Lugar nga pagatigóman ug pagabaligyáan sa mga cahoy.
Madrero. = Ang magapatigáyon, ang mopálit ug magabalígya sa mga cahoy. * Panday sa cahoy.
Maderista. = Idem.
Madero. = Cahoy nga hatáas.
Madrastra. = Inaína. * Bisan onsa nga macadáot, macalisód. * Ang bilanggóan, ang presóhan.
Madraza. = Ang inahán nga magapaságad sa iang mga ánac, nga mohátag canila sa dagcóng pagparáyeg.
Madre. = Inahán, ang babáye ug ang baye nga nagaánac. * Polong nga ióna sa mga ngalan sa mga binócot, sa mga monja. * Sinógdan, guinicánan sa bisan onsa. * Pagoáncan. * Balaháan sa mga sobá.
Madrecica. = Pagoáncan sa mga langgam.
Madreclavo. = Clavo nga panácot nga nadúgay ug duhá ca túig sa cahoy.
Madreperla. = Tooay, tipay.
Madrépora. = Bató sa dagat nga ponó sa mga liohóng diótay sa dagoay sa bitóon.
Madreselva = Tanóm, balágon nga bulácan.
Madrigado. = Mananáp nga naamahán na. * Táuo nga batid, malalángon.
Madriguera. = Langob nga pinoyánan sa mga conejo ug sa obán nga mga mananáp. * Lugar nga pagadángpan sa mga táuo sa daótan nga batásan.
Madrila. = Isda.
Madrillera. = Casangcápan, capandáyan sa pagpanágat sa mga isdang diótay.
Madrina. = Ináon, ang magacódcod con magacógos sa mga báta sa pagbóñag ug pagfirma canila. ug ang moobán sa pagcatestigos sa babáye nga mamíño.
Madroño. = Cahoy.
Madrugada. = Cabontágon, cabontágan, caarláuon, pagcaaláman daman. * Pagcabángon sa buntag caáyo, sa caarláuon.
Madrugon. = Pagcabángon sa cabontágon uyámot, pagpangarláuon.
Maduracion. = Pagcahínog.
Maduradero. = Lugar nga pagahinógan sa mga bonga.
Madurador. = Ang magapahínog.
Maduramente. = Sa pagcahínog. * Sa maáyo ug mahínay nga paghúna húna, sa maáyong salabótan.
Madurante. V. *Madurador.*
Madurar. = Hinog. * Pagpahómoc sa mga hubág, * Pagándam sa mga quinahánglan sa pagdángat sa guipanghináot. * Pagtóbo sa edad ug sa boot.
Madurativo. = Ang may gahóm sa pagpahínog. * Sa pagpahómoc sa mga hobág. * Bisan onsa nga pagagamíton arón mamahómoc ug macábig ang díli buot mutúgot sa guipangáyo canía.
Madurez. = Pagcahínog sa mga bonga. * Ang búot ug salabótan sa mga táuo sa iang mga buhat.
Maduro. = Hinog. * Mahómoc. * Boótan, táuo nga may salabótan.
Maestra. = Babáyeng magtotóon. * Ang asáoa sa bisan cansang magtotóon con panday sa mga opicio.
Maestranza. = Catilíngban sa mga táuo nga caballero nga nanagtóon ug nanaghópot sa mga cabayo. * Cadaghánan sa mga panday nga nanagáyo sa manga sacayán ug sa ilang casangcápan, sa lugar nga guingálan ug arsenal.
Maestrazgo. = Opicio con pagcahímtang sa mga ponóan sa mga caparían nga may mga sacop nga guingálan ug militares. * Icadóha ca magbolóot, ang táuo nga sonód sa capitan sa pagsógo ug pagbóot sa mga sacayán.

Digitized by Google

MAESTRE. = Ponóan sa mga Caparían nga sinoldado, nga may mga sacop nga militares.
MAESTRESALA. = Ang nagabótang sa can-on sa lamesa nga calánan sa iang agálon, ug ang nagapáhat sa maong mga calánon sa mga dinápit.
MAESTRESCUELA. = Cahímtang, opicio sa usá ca Padreng canónigo sa mga Catedral.
MAESTRÍA. = Quinaárman sa pagtóon sa bisan onsa. * Cahímtang sa pagcamaestro sa mga caparían.
MAESTRIL. = Ang bohó sa mga orlan sa mga putiócan.
MAESTRO. = Magtotóon, ang magatórlo, magatóon sa obán. * Ang maálam. * Ang quinaarmánon, ang mangialáman.
MAGANTO. = Salaquítan, masaquéton. * V. *Macilento.*
MAGARZA. = Tanóm.
MAGIA. = Quinaárman nga nagatórlo sa pagbóhat sa mga buhat nga catingaláhan.
MÁGICA. = Idem.
MÁGICO. = Ang maálan magbóhat sa mga bohat nga catingaláhan ug hibólngan.
MAGIN. = Húna húna.
MAGISTERIO. = Pagcabóot, pagcahópot sa magtotóon sa iang tinón-an. * Ang ngalan sa pagcamaestro sa bisan cansa. * Pagpamólong nga palábi labíhon, arón pagaíngnon sa obán nga quinaarmánon ang mamólong.
MAGISTRADO. = Ponóan, hocom, opicio, cahímtang sa pagcahócom. * Hocmánan.
MAGISTRAL. = Ang nahatongód sa magtotóon. * Opicio sa usá ca Padreng conónigo sa mga Catedral, ug ang maong Padre.
MAGISTRALMENTE. = Sa pagcaálam, sa quinaárman, sa pagcatúman caáyo.
MAGISTRATURA. = Opicio, cahímtang sa hocom ug ang tiempo nga pagadugáyan sa opicio.
MAGNÁNIMAMENTE. = Sa dagcóng casíng casíng, sa pagcaáyo oyámot, sa tuman caáyo.
MAGNANIMIDAD. = Pagcadagcó sa boot, sa casing casing.
MAGNÁNIMO. = Táuo nga casing casíngan, sa dagcóng buot.
MAGNATE. = Táuo nga mahál, hamíli ug bilírhon.
MAGNESIA. = Yota nga maputí caáyo, nga macóha sa lalog sa asín sa higuerra, nga ipulurga.
MAGNÉTICO. = Ang nahatongód sa batóng baláni. * Ang may gahóm sa pagcàbig ug pagcáhig sa bisan onsa.
MAGNETISMO. = Ang gahóm sa pagcábig ug pagcáhig sa batóng baláni.
MAGNETIZAR. = Pagpaámbit sa pothao sa gahóm sa pagcábig ug pagcáhig, sa pagdíhog niána sa batóng baláni.
MAGNÍFICAMENTE. = La pagcadináto, sa pagcamahál, sa pagcaáyo uyámot.
MAGNIFICAR. = Pagdáyao, pagdáyeg, pagológ.
MAGNÍFICAT. = Pagcánta nga guigàma ni María Santísima sa pagduáo nia sa iang igágao nga si Sta. Isabel.
MAGNIFICENCIA. = Pagcalólot sa paggásto ug dagcó. * Pagcabántog, pagparáyeg.
MAGNÍFICO. = Mahál uyámot, bantógon caáyo.
MAGNITUD. = Pagcadagcó sa bisan onsa. * Camahálan,
MAGNO. = Dagcó, dagcóan.
MAGO. = Quinaarmánon sa magia.
MAGRA. = Hioa sa paa sa baboy.
MAGRO. = Manioang, ang colang sa tamboc.
MAGUILLO. = Cahoy nga ihálas.
MAGUJO. = Capandáyan sa puthao nga balicó, nga igacúhit sa solót sa mga costuras sa mga papán sa mga sacayán.
MAGULLADURA. = Pagcapíslat sa bisan onsang bahin sa laoas, cay hinglugpítan, cay hingpácngan, &c.
MAGULLAMIENTO. = Idem.
MAGULLAR. = Pislat, pislit.
MAHOMETANO. = Ang maganonót sa Pagtóo ni Mahoma, sa pagcamoros.
MAHOMETISMO. = Ang Pagtóo ni Mahoma, catilíngban sa mga táuo nga nahasácop sa pagtolón-an ni Mahoma.
MAHON. = Panàpton sa gapas.
MAHONA. = Sacayán sa mga turço.
MAITINANTE. = Ang may batásan ug maánad sa pagátang ug pagtámbong sa maitines. * Ang Padre nga may catungdánan sa pagtámbong sa maitines.
MAITINES. = Ang nahaúnang pangadyéon nga catungdánan sa mga Padre, sa adlao arlao ngatanán.
MAÍZ. = Maís.
MAIZAL. = Ang yota nga pinogásan sa maís, maisán.
MAJADA. = Lugar nga pagadángpan sa gabíy sa mga hayópan ug sa mga baquero.
MAJADAL. = Yota nga pinogàsan con guitámnan, nga guimpóy-an nga daan sa mga hayúpan.
MAJADEAR. = Pagdangóp sa mga hayúpan, sa gabíy, sa bisan diin.
MAJADERÍA. = Polong con bohat nga binóang, nga díli macaígo, nga oalá paobánan sa salabótan.
MAJADERO. = Táuo nga mamólong ug magabóhat sa oaláy salabótan, sa pagcabinóang, sa oalày caboótan ug maáyong húna húna.
MAJADOR. = Ang magadócdoc, ang magadógmoc.
MAJAGRANZAS. = Táuo nga oalá quinaárman, hongog.
MAJANO. = Tapoc sa mga bató nga guinatápoc sa mga baol, con sa mga pagasogátan sa mga cadalánan.
MAJAR. = Docdoc, so-so, dogmóc. * Pagbórlay, pagalingása sa bisan cansa nga táuo sa iang isigcaíngon.
MAJESTAD. = Pagcahalángdon, pagcaámbong. * Pagcabántog sa pagbóhat sa bisan onsa. * Polong nga macaígo lamang sa Dios: carón tiempóha guipahanongód opód sa mga hari.
MAJESTUOSAMENTE. = Sa pagcahalángdon, sa *pagcaámbong* sa pagcalígdong.
MAJESTUOSIDAD. = Pagcahalángdong, pagcaámbong, pagcalígdong.
MAJESTUOSO. = Maámbong, halángdon, malígdong.
MAJO. = Táuo nga parayégon, nga magapacadagcó sa iang pagbísti, sa iang pagpamólong, sa iang pagatúbang ug mga paglíhoc.
MAJUELA. = Bonga sa majuelo.
MAJUELO. = Cahoy nga mobonga sa mga majuela. * Yota nga bag-ong guitámnan sa mga paras.
MAL. = Cadáot, cadaótan, icadáot. * Saquét, casaquét.
MALA. = Sorlánan sa mga solat nga ipadála sa mga longsod.
MALACOSTUMBRADO. = Ang may batásan nga daótan, ang guibatasánan ug naánad sa díli maáyo.
MALAGUETA. = Bonga sa América.
MALAMENTE. = Sa pagcadaótan, sa díli matárong, sa pagcangíl-ad.
MALANDANZA. = Daótan nga palad.
MALANDRIN. = Táuo nga daótan, sa malágsot nga batásan, tampalásan.
MALAQUITA. = Bató nga verde ug binórcan.
MALAVENIDO. = Táuo nga cuti cutíhan, nga malisód moángay sa isigcatáuo.
MALAVENTURA. = Palad nga daótan, calisód, cagóol.
MALAVENTURADO. = Táuo nga oaláy palar, ang guicalísdan, aláot.
MALAVENTURANZA. V. *Malaventura.*
MALBARATAR. = Pagbalígya sa bisan onsa sa obos nga bali.
MALCASAR. = Pagpatigáyon sa mga tigúlang arón mamíño ang mga anac, sa oalá pagatágdon ang mga quinahánglan arón mahamótang sa maáyong pagtiáyon, sa pagcamíño nga paláran.
MALCASO. = Pagcabórhi, bohat nga daótan, malágsot, pagcatampalásan.

Digitized by Google

Malcocinado. = Mga tináe ug ngatanán nga solód sa tian sa mga hayópan nga guipatáy, ug ang lugar nga pagabaligyáan niána.
Malcomido. = Ang mocáon sa diótay nga calánon.
Malcontento. = Ang nagasobó, ang namíngao. * Condátan, mangogobót sa isigcaíngon.
Malcorage. = Tanóm nga italámbal,
Malcriado. = Anac ngn parayégon caáyo, nga colángan sa pagtórlo ug pagtóon, nga oalá pagahóptan ug maáyo, ug ingon sa angay, sa iang mga tigúlang.
Maldad. = Cadaótan, pagcadáot, bohat nga contra sa catarúngan.
Maldecidor. = Ang nagalíbac libac sa lain.
Maldecir. = Pagtónglo, paglíbac libac.
Maldiciente. = Tigtónglo, ang manónglo.
Maldicion. = Tonglo, guimlo. * Pagpanghináot sa bisan onsang cadáot sa isigcatáuo.
Maldita. = Ang dila.
Maldito. = Daótan, mangíl-ad, tampalásan, sa malágsot nga batásan. * Ang pinilían, ang guihócman sa Dios sa casaquétan sa impierno.
Maleable. = Bisan onsa nga pagaboháton sa tombága, sa salapí, &c., nga binácbac.
Maleante. = Ang magahópot sa lain sa pagbóhat sa mga bóhat nga daótan. * Tigyóbit, tampalásan.
Malear. = Pagdáot sa bisan onsa.
Malecon. = Taytáy tuláy nga libon, cotang malíg-on ug mabága sa mga baybáyon sa dagat con sa sobá, nga icapogóng sa mga bahá ug mga balod,
Maledicencia. = Paglíbac libac.
Maleficencia. = Pagbatásan, pagcaánad sa pagdáot.
Malífico. = Ang magadáot sa lain sa mga buhat nga angay sa mga balbal, sa mga hoclog, sa mga lomáyan.
Malestar. = Pagcabótang nga daótan.
Maleta. = Poyo poyo, pontél, sorlánan sa panit nga pagasórlan sa panápton sa magalacát. * Babáyeng bigáon nga guidála dala sa bisan cansa sa pagábang canía ug sa pagtípig sa poiós.
Maletero. = Aug nagabóhat sa mga maleta.
Malevolencia. = Domót, daótan nga pagbóot.
Malévolo. = Ang nahagógma magdáot sa isigcatáuo.
Maleza. = Bongláyon sa mga cabalánan. * Mga casagbótan nga masónson, mabános.
Malgastar. = Pagósic sa salapí, sa puhónan.
Malhablado. = Tampalásan nga oaláy caólao, pagtáhor ug catahá sa iang pagpamólong, sa iang soguílon, sa iang solte.
Malhecho. = Buhat nga daótan, mangíl-ad. * Táuo sa malágsot nga laoas, nga díli angáyan, boctóton, piáng, pongcol, &c.
Malhechor. = Saláan. * Ang magabúhat sa bisan onsang saláa.
Malherir. = Pagsámar sa samad nga mamalátyon.
Malhumorado. = Solosalaquétan. * Ang nabaláca, ang guicabog-átan sa boot, ang guihaítan sa gaoi, ang nagasobó.
Malicia. = Cadáot, cadaótan, caíbog, pagcabóyoc sa pagbóhat sa mga bohat nga daótan ug nga guinadíli sa batásan nga maáyo. * Catáhap.
Maliciar. = Pagtáhap.
Maliciosamente. = Sa catáhap, sa catahápan, sa may catáhap.
Malicioso. = Matahápon. * Ang tacós nga pagacatahápan.
Malignamente. = Sa daótan nga húna húna.
Malignante. = Ang magadáot.
Malignar. = Pagdáot.
Malignidad. = Pagcasáyon sa húna húna, sa cásing cásing, sa pagbóhat sa mga buhat nga daútan. * Ang macadáot sa bisan onsa.
Maligno. = Ang mahagógma magdáot. * Ang daútan, malágsot.
Malilla. = Sogál sa baraja.
Malintencionado. = Ang may daótan nga húna húna.
Malmandado. = Soquíhan, masinocólon, ang díli boot magsógot ug maáyo.
Malmirado. = Ang colang sa pagábi abi, ang díli maábi abíhon.
Malo. = Daótan, malágsot, mangíl-ad, maláo-ay. * Ang macadáot sa quinabúhi. * Táuo sa daótan nga batásan, sa mangíl-ad nga quinabúhi, tampalásan, mapíntas, mabángis.
Malograr. = Díli pagpolós sa bisan onsa. * Díli pagdángat, pagcóha sa guipanghináot.
Malparado. = Ang guiábtan sa bisan onsa nga icadáot sa quinabóhi, sa mga hayúpan, sa pohónan, &c.
Malparida. = Babáye nga guicacoháan, guicaapásan nga bag-o.
Malparir. = Pagápas, pagcóha sa báta sa tian sa inahán.
Malparto. = Pagcaápas, pagcacóha, pagtáctac sa báta con sa anac sa mananáp, sa tian sa inahán.
Malquerencia. = Domót, daótan nga boot.
Malquistar. = Pagpatigáyon arón magaáoay ang mga táuo. * Paghópo, pagágda, pagsámbag sa mga táuo arón masigáoay, arón magacaáoay sila.
Malquisto. = Ang nagaáoay sa lain.
Malrotar. = Pagósic sa salapí, sa puhónan.
Malsano. = Ang magadáot sa quinabúhi, ang macasaquét. * Táuo nga salaquétan, masaquéton.
Malsin. = Ang magalíbac libac sa isigcatáuo.
Malsufrido. = Ang díli maálam magántos, magílob.
Maltraer. = Pagdáot.
Maltratamiento. = Pagcadáot.
Maltratar. = Pagdáot sa bisan cansa sa polong con sa buhat.
Maltrato. V. *Maltratamiento.*
Maltrecho. = Ang guidáot
Malva. = Tanóm, dalópang.
Malvabisco. = Tanóm nga italámbal.
Malvadamente. = Sa pagcadaótan, sa daótan nga húna húna ug cásing cásing, sa pagcaoaláy catarónngan.
Malvado. = Daótan uyámot, mangíl-ad, mabángis.
Malversacion. = Pagcaósic.
Malversador. = Maosícon.
Malversar. = Osic.
Malvís. = Langgam nga maíngon ingon sa dalansíang.
Malvíz. = Idem.
Malla. = Matá, bohó sa mga anod, mga layá, &c.
Mamá. = Polóng nga igahingálan ug igatáoag sa mga báta ug sa obán pang mga táuo sa ilang mga inahán.
Mamacallos. = Táuo nga cabós, nga oaláy polós sa bisan onsa.
Mamada. = Cadogáyan sa pagsóso sa mga báta.
Mamadera. = Capandáyan sa salamín sa pagcóha sa gatas sa mga soso sa mga babáye.
Mamador. = Ang magasóso.
Mamente. = Idem.
Mamar. = Pagsóso, pagyópyop sa gatas sa mga soso. * Pagcáon sa pagcaólit, sa mabáscog. * Paglámoy.
Mamarrachada. = Bohat nga díli macaígo sa tuyo.
Mamarracho. = Laráoan nga díli maáyo, dayan dayan con pinintal nga malágsot.
Mamay. = Cahoy sa América.
Mamila. = Soso sa mga babáye ug sa manga baye, gaoas ang atngal.
Mamola. = Pagcóbot sa solang sa isicaíngon, con pagbótang sa camót sa ilálom sa maong solang, sa pagálam alam con sa pagyúbit canía.

Digitized by Google

Mamon. = Ang magasóso. * Ang nadúgay caáyo sa pagsóso, ug labí sa isigcaíngon.
Mamoso. = Ang báta con mananáp nga magasóso ug maáyo.
Mampara. = Tolotábil nga ibótang sa atubángan sa mga pultahan.
Mamotreto. = Libro nga pagasolátan sa bisan onsa nga may quinahánglan nga pagahusáyon, arón díli hicalímtan.
Mampáro. = Bongbong sa mga sacayán, sa pagláin lain sa mga camaróte, mga pensa, &c.
Mampostear. = Paggáma sa mga buhat sa bató.
Mampostería. = Bisang onsang buhat sa mga bató ug sa apog. * Opicio sa pagbóhat sa mga cota, mga Singbahán, &c.
Mampostero. = Ang magabóhat sa mga bohat sa bató ug sa apog.
Mampuesto. = Ang hilimóon sa mga bobat sa bató ug sa apog.
Mamujar. = Pagbálic balic sa pagsóso, pagsóso sa oaláy gogma, sa oaláy ganas, sa tiao lamang.
Mamullar. = Pagcáon ug pagósap sa pagbótang sa nauong ug sa bába maíngon sa magasóso. * Pagyóngit, pagpamólong sa díli maáyong pagcasángpot.
Maná. = Catingaláhan nga yamog nga guipacáon sa Dios sa mga israelitas sa caminggáoan. * Tagoc sa usá ca cahoy sa Sicilia, ug maáyo nga ipulurga.
Manada. = Panón sa mga hayópan ug mga mananáp. * Binángan sa dagámi, &c., nga arang sacpon sa usá ca camót.
Manadero. = Ang motobór. * Baquero ca usá ca panón sa mga hayópan.
Manante. = Idem hasta *baquero*.
Manantial. = Tobóran, guinicánan sa mga tubig. * Sinógdan sa bisan onsa.
Manar. = Pagtobór. * Pagsonód, pagguícan sa usá ca butang sa lain nga butang. * Pagdághan sa bisan onsa.
Mancamiento. = Pagcacúlang, pagcaoalá sa bisan onsa.
Mancar. = Pagpiáng, paglisá.
Manceba. = Sandil, camaáyo.
Mancebo. = Laláqui sa diótay nga edad, olitáuo. * Ang magabóhat tongód sa sohol sa obán nga mga opicio.
Mancer. = Arrac sa babáyeng bigáon.
Mancera. V. *Esteva*.
Mancilla. V. *Mancha*.
Mancipar. = Pagbíhag, pagolípon.
Manco. = Piáng, pongcol. * Ang colángan sa bisan onsa.
Mancomun (de). = Sa pagcahiósa sa duruhá con capin ba ca táuo.
Mancomunadamente. = Sa paghiósa, sa pagcasábot.
Mancomunar. = Paghiósa sa bisan onsa.
Mancomunidad. = Pagcahiúsa.
Mancha. = Boling, mansa.
Manchado. = Bulingon, ang may boling, binóling.
Manchar. = Pagbóling, paghúgao. * Pagdáot sa dongog sa isigcaíngon.
Manchon. = Tolotagídyot sa yota nga guibalánan, nga guitórcan sa humáy, sa mais, &c., sa pagcasónson, sa pagcabános.
Manda. = Saar, pagsáad. * Ang hatag nga guibílin, sa nagabúhat sa testamento, sa lain.
Mandadero. = Sinógo, sologóon.
Mandado. = Sogo, pagbóot.
Mandamiento. = Idem: ang tagsa sa mga napólo ca sogo sa Dios ug sa lilíma sa santa Iglesia. * Ang limá ca torlo sa camót con mangáon ang mga táuo sa oaláy cuchara ug tenedor.
Mandante. = Ang magasúgo, ang magabúot.
Mandar. = Pagsógo, pagbùot. * Paghópot. pagalíma, pagbáton. * Pagbílin sa bisan cansa sa usá ca bahin sa cabílin, sa testamento.
Mandarin. = Ang magabóot, ang magholópot, ang magasógo sa usá ca provincia sa mga insic.
Mandarria. = Paló, bacbac, pagcáng nga pagagamíton sa mga táuo nga managsolót sa mga sacayán.
Mandatario. = Ang nahilábot sa bisan onsa cay guisógo sia sa lain.
Mandato. V. *Mandado*. * Tolománon sa santa Iglesia, nga pagasoméyon sa Jueves santo, sa paghúgas sa mga ponóan sa mga tiil sa napólo ug duha ca táuo, sa pagdúmdum sa guibóhat ni Jesucristo sa iang mga guintón-an, sa gabíy sa pagpanihápon cantla.
Mandil. = Panápton nga ibótang sa mga táuo dapit sa atubángan, ug tinácgos sa haoac, arón díli mamahúgao ug mabòling ang bisti nila.
Mandilada. = Catilíngban sa mga táuo sa daótan ug mangil-ad nga batásan.
Mandilandin. = Sologóon sa mga babáyeng sa cadaghánan, bigáon.
Mandilar. = Pagpáhid sa laoas sa cabayo sa usá ca panápton.
Mandilon. = Táuo nga taláuan, sa diótay nga cásing cásing.
Mando. = Pagsògo, pagbóot sa mga ponóan sa ilang mga guinsacópan.
Mandoble. = Pagbónal, pagtígbas, &c., sa pagcápot sa bonal, sa espada, &c., sa dohá ca camót. * Pagcasabá, pagsàoay nga mahàit.
Mandon. = Ang magasúgo ug labí sa casaráng̃an, ang magapalabí sa pagbóot.
Mandrachero. = Ang magabáton sa mga pagsogál sa baraja sa iang baláy.
Mandracho. = Baláy nga pagasogálan sa baraja.
Mandrágora. = Tanóm nga italámbal.
Mandria. = Táuo nga oaláy polós sa bisan onsa, taláoan. * Coliró, hongog, boang.
Mandril. = Amó nga maísog caáyo.
Manducacion. = Pagcacáon.
Manducar. = Pagcáon.
Manecica, lla, ta. = Cao-it sa tombága, sa salapí, &c., nga icalig-on sa mangá sapao sa mga libro, &c. * Timáan sa dagoay sa camót nga ibótang usáhay sa mga sulat sa mga libro, sa pagtimáan sa bisan onsa. * Ang pothao nga magatórlo sa mga horas, sa mga horásan.
Manejable. = Ang masàyon pagagamíton, pagahóptan, pagabatónan ug pagadimahan.
Manejar. = Pagcápot, pagcóbot, pagcóyot, pagcóbil, paghícap. * Pagbáton, paghópot. * Paglíhoc sa bahin sa laoas nga napiáng, nabácol nga daan.
Manejo. = Pagpatigáyon. * Pagcahópot, pagcabáton.
Manera. = Caogalíngon nga pagbóhat sa bisan onsa. * Pagcaatóbang, pagpamólong, &c., nga caogalíngon sa tagsa ca táuo. * Ang si-si, ang qui-si sa mga saya, sa mga calsones, &c., nga pagasorlánan sa mga camót.
Manes. = Mga dios dios sa mga dioatáhan, nga guipacaíngon nila nga nanagbántay sa mga impierno, ug nga nanagpaólay sa mga calág.
Manfla. V. *Manceba*.
Manflota. = Baláy nga guimpóy-an sa mga bigáon.
Manflotesco. = Ang muádto sa masóbsob sa mga baláy nga pinoyánan sa mga babáyeng bigáon.
Manga. = Manggas, bocton, boctónan. * Ang bisti sa mga crus nga hatáas ug sa mga siriales sa Singbahán. * Saláhan sa tubig, sa bino, &c. * Buháoe. * Bonga.
Manglar. = Catónggan.
Mangle. = Cahoy sa catónggan, tongog.
Manco. = Polóan. * Togdánan. * Patoc.
Manconear. = Paglíbod libor, pagsóroy sa oaláy buhat. * Paghilábot sa bisan cansa, sa díli iang catongdánan.

Digitized by Google

Mangorrero. = Bisan onsa ñga oaláy bale, ñga oaláy polós. * Cuchillo ñga may polóan.
Mangorta. = Mananáp sa opat ca tiil.
Mangote. = Manggas ñga halagpád ug hatáas.
Manguera. = Polopúntel ñga hatáas, sa panápton ñga mabága, ñga maíñgon sa dagoay sa saláhan sa tubig, bino, &c., apan binohóan sa luyo ug sa luyo, sa isigcadáplin, sa paglímas sa mga sacayán ug sa pagsolód sa hañgin sa bodega.
Manguito. = Polopúntel ñga maíñgon sa dagoay sa manggas ñga binohóan sa isigcatomóy, sa pagsolód sa mga camót sa tagsa tagsa ca tomóy, sa tiempo sa tugnao. * Manggas ñga haíctin, ñga guibísti sa mga señora cutub sa popólan hasta sa sico.
Manía. = Pagcabóang, cabóang. * Caogalíñgon ñga gaoi ñga molomalágsot. * Huna húna ñga caogalíñgon ñga díli macaígo caáyo.
Maniatar. = Paggápus.
Maniático. = Boang, usáhay.
Manicorto. = Hicáoan, ang díli mahagógma caáyo maghátag.
Manida. = Dalángpan sa hisan cansa.
Manido. = Ang natágo, ang nahóbong.
Manifestacion. = Pagcaháyag, pagcadayág. pagcaásoy, pagcasáyor.
Manifestador. = Ang magapaháyag, ang magapadayág, ang magaásoy.
Manifestar. = Asoy, sayod, hayag, dayág. * Pagpahibaló, pagsóguir.
Manifiestamente. = Sa pagcadayág, sa pagcaasáyod, sa pagcaoaláy duha duha.
Manifiesto. = Dayág, hayag, ang nasáyor, naásoy ug maáyo, ang natúod, ang oaláy duha duha. * Casayóran.
Manija. = Coloptánan sa mga capandáyan. * Bacólong, singsing sa tombága, sa pothao, &c., sa pagpaligon sa bisan onsa.
Minilargo. = Ang may mga camót ñga hatáas.
Manilla. = Bucála. * Singsing ñga pothao ñga icagápos sa mga táuo, sa ilang manga camót.
Miniobra. = Bisan onsang bohat ñga pagaboháton. * Mga paglíhoc ug pagtúyoc tuyoc sa mga soldados * Quinaárman sa paghúpot sa mga sacayán, tonñód sa maáyong pagpatigáyon sa timon, sa mga layág, &c. * Cadaghánan sa mga casangcápan sa mga sacayán.
Maniobrar. = Pagbóhat sa mga camót. * Pagpatigáyon ug pagpanñita sa mga quinaháñglan ñga icacóha ug icadánñat sa bisan onsa. * Pagpalíhoc sa mga sacayán tonñód sa maáyong paghópot sa timon, sa bansálan, sa mga layág, &c. * Pagbóhat sa mga soldados sa ilang manga paglíhoc, mga paglacát, mga pagtóyoc túyoc, sa guitaláyan nila, &c.
Maniobrista. = Ang maálam sa paghópot ug pagbáton sa mga sacayán ug sa mga soldados.
Manipulante. = Ang mahilábot sa bisan onsa.
Manipular. = Paghilábot sa bisan onsa.
Manípulo. = Bisti sa mga Padre sa pagtúman nila sa ilang mga catungdánan sa pagcapadre, sa pagmisa: mao sa dagoay sa estola, apan hamóbo, ug isáblay sa boton sa oála, sa ibábao sa manggas sa alba.
Manir. = Pagpahómoc sa carne ug sa isda, sa pagtípig niána sa usá ca arlao con capin ba.
Maniroto. = Táuo ñga malólot ug dagcó, maosícon.
Manivacío. = Ang táuo ñga oaláy dala sa iang manga camót.
Manjar. = Calánon. * Calingáoan nga macalípat sa húna húna.
Mano. = Camót. * Tiil sa pañgonáhan sa mga mananáp. * Ang pothao, &c., ñga nagatórlo sa mga horas sa mga horásan. * Idolócdoc, idológmoc sa bisan onsa. * Tagsa ca pagágui sa pintal sa bisan onsa. * Caloháan ug limá ca pliegos ñga papel. * Gahóm sa pagsógo ug pagbóot. * Ang nahaóna sa mga táuo ñga nanagsogál, ang nagásogál pagóna.
Manobrero. = Ang magabántay sa paghípos sa manga cahugáoan.
Manojo. = Baat, binánñgan sa bisan onsa ñga icasácop sa comót.
Manosear. = Pagcúbil, paghícap sa macadághan sa bisan onsa.
Manoseo. = Pagcacóbil, pagcahícap sa bisan onsa.
Manotada. = Sagpá, tagpa. * Pocpoc ñga guipócpoc sa camót.
Manotear. = Pagpócpoc, pagdápi, pagdolápi sa camót. * Paglíhoc, pagcolocómpas sa mga camót, sa pagsólte ug sa pagásoy sa anáa sa húna húna.
Manoteo. = Pagcapócpoc, pagcadápi, pagcolocómpas sa mga camót.
Manquear. = Pagpaquíta sa bisan cansa sa iang pagcapiáng, pagcapóngcol.
Manquedad. = Piáng, capóngcol. * Pagcalisá sa mga bahin sa laoas.
Mansamente. = Sa pagcaághop, sa pagcaháoan sa buot. * Sa mahínay, sa oaláy banha.
Mansedumbre. = Pagcaághop, sa pagcaáyo sa buot, pagcaháoon sa cásing cásing.
Mansejon. = Mananáp ñga aghop caáyo.
Mansion. = Pagcapoyó, pagcadógay, pagcahonóng sa bisan diin.
Manso. = Aghop, sa maáyong boot ug cagaoían.
Manta. = Habol. * Hapín, hanig sa mga cabayo, &c.
Mantaterilla. = Panápton ñga icabóhat sa mga hapín sa mga mananáp.
Mantear. = Pagpalopád sa táuo, sa mananáp, &c., ñga binútang sa usá ca habol, sa pagsalibáy, pagsalógpo, canía dapit sa itáas, arón mohólog sa maong habol.
Manteca. = Tamboc sa mga mananáp. * Ang dugá ñga maholoháglcot, mahomót ug lanáhon sa obán ñga mga bonga.
Mantecada. = Inárlip ñga pan, ñga diníhog sa tamboc sa baca ug sa asúcar.
Mantecado. = Tinápay ñga minása sa manteca, sa tamboc.
Mantecon. = Táuo ñga mahagúgma magcáon sa mga calán-on ñga maáyo.
Mantecoso. = Ang may daghan ñga manteca. * Ang maíñgon iñgon sa manteca.
Manteista. = Ang nagabísti sa bisti ñga guiñgálan sotana ug manteo, ug magatámbong sa escolaháñ sa cadaigánan.
Mantel. = Panápton ñga igatábon sa lamesa ñga calán-an, hanig, hapín. * Ang panápton ñga dagcó ñga igatábon sa altal.
Mantelería. = Cadaghánan sa mga mantel ug mga serbilleta.
Mantelete. = Bisti sa mga Sres. Obispos ñga guibísti nila sa ibábao sa roquete ug moábot hasta sa obos sa mga tohod.
Mantener. = Pagpacáon sa bisan cansa. * Pagbáton, paghópot sa bisan onsa. * Pagdáyon sa guibóhat. * Paglábán, pagtábang, pagpadañgóp sa bisan cansa. * Pagdáyon sa guihúna húna.
Manteniente (á). = Bisan onsa ñga guibúhat sa duhá ca camót, sa tibúoc, ñga cosóg.
Mantenimiento. = Calán-on, pagpacáon.
Manteo. = Bisti ñga hatáas ug ñga may asintos, ñga guibísti sa mga Pedreng clérigo sa ibábao sa sotana. * Saya sa mga babáye.
Mantequera. = Sorlánan ñga balotánñgan sa manteca.
Mantequero. = Ang magabalígya sa manteca.

Digitized by Google

MANTEQUILLA. = Manteca ñga minása sa asúcar. * Gatas ñga tibúoc ñga sináctan sa asín.
MANTERO. = Ang magabóhat ug magabalígya sa mga habol.
MANTILLA. = Mantiya, panápton ñga putíon ug malíñgin dapit sa obus, ñga igadóngdong ug igatábon sa mga babáye sa olo ug sa ilang laoas hasta sa obos sa haoac. * Hapín sa mga bátang diótay, ñga igapótus caníla. * Hanig, hapín ñga igatábon sa mga payod sa mga cabayo.
MANTILLO. = Cahogáoan, sagbot, tae sa mga mananáp ñga nadógmoc ug nadonót na.
MANTO. = Pandong. * Ang bisti sa mga Padreng religioso ñga guibísti nila sa íbábao sa ilang túnica con hábito. * Bisti ñga mahál uyámot ñga guibísti sa mga hari ug sa obán pang mga dagcóng táuo ñga hamíli caáyo, ñga guisáb-ong sa liog ug magagóyod dapit sa licód. * Ang icasalipód sa bisan onsa.
MANUABLE. V. *Manejable.*
MANUAL. = Ang guibúhat sa mga camót. * Ang masáyon pagagamíton, pagaboháton. * Táuo sa maáyong cagaoían, masinógton. * Libro ñga guisolátan sa mga tolománon sa pagbóhat sa mga sacramento. * Ang libro ñga sinolátan sa mga táuo ñga comerciante, &c., sa salapí, &c., ñga guidáoat ug ñga guigásto nila, sa paghóad nila oña sa librong dagcó.
MANUALMENTE. = Sa mga camót.
MANUBRIO. = Polóan, caláptan, coloptánan sa bisan onsang capandáyan.
MANUCODIATA. = Langgam.
MANUELLA. = Cahoy ñga igatúyoc sa cabrestante sa mga sacayán.
MANUFACTURA. = Mga buhat sa camót, mga hinábol, mga bolda, &c.
MANUMISION. = Pagcalocát sa bihag, pagcatógot sa olípon arón omóndang sa pagcaolípon nia.
MANUMISOR. = Ang motógot sa iang olípon arón omóndang sa pagcaolípon nia.
MANUMITIR. = Pagtógot sa mga olipón arón omóngdang sila sa pagcaolípon, ug arón mahímo sila ug tagía sa ilang cabobót-on.
MANUSCRITO. = Solat, sinúlat sa camót.
MANUTENCION. = Pagpacáon, pagcáon. * Pagcalában, pagcatábang, pagpadañgóp.
MANZANA. = Bonga ñga malíñgin ug malalím caáyo. * Catilíngban sa bisan onsang mga botang ñga nagacadóol.
MANZANILLA. = Tanóm, mansaniya, rosas de papel, rosas del japon.
MANZANILLO. = Cahoy ñga magabónga sa mga aseituna ñga guiñgálan ug mansaniya.
MANZANO. = Cahoy ñga mobónga sa mga mansana.
MAÑA. = Pagcabátid, pagcaálam, pagcalaláng.
MAÑANA, parte del dia hasta las doce. = Bontag. * El dia que sigue al de hoy. = Ogma, odma. * Túig ñga omalábot.
MAÑANICA. = Sinógdan sa buntag.
MAÑEAR. = Pagbóhat sa bisan onsa sa caálam sa pagcalaláng, pagcabátir.
MAÑERÍA. = Pagcalángday sa mga babáye ug sa manga baye. * Pagcadíli mobónga ang yota, pagcasándao sa mga cahoy.
MAÑERO. = Malalánggon, batid.
MAÑOSAMENTE. = Sa pagcamaálam, sa quinaárman, sa pagcabátir.
MAÑOSO. = Ang maálam, ang may pagcabátid.
MAPA. = Pinintal sa papán, sa papel, &c., sa mga yota, mga dagat, mga calongsódan, &c.
MAQUILA. = Ang bahin sa binócboc, &c., ñga nahatongód sa táuo ñga maglilíguis.
MAQUILAR. = Paghàoir sa maglilígis sa bahin sa binócboc, &c., ñga nahatongód canía.
MÁQUINA. = Capandáyan, tinócor sa cahóy, pothao, tombága, &c., sa pagbóhat sa pagcasáyon sa bisan onsa.
MAQUINACION. = Pagcalaláng, húna húna con bohat ñga malalánggon sa pagbóhat sa bisan onsa ñga daótan.
MAQUINADOR. = Malalánggon, táuo ñga magahúna húna sa pagbúhat sa bisan onsang daótan.
MAQUINAL. = Ang nahatongód sa mga paglíhoc sa mga bahín sa máquina. * Mga paglíhoc sa mga bahin sa laoas. * Mga pagbóhat ñga oalá húna hunáon, ug oalá boóton.
MAQUINALMENTE. = Sa oaláy húna húna, sa oalá húna hunáon ug boóton.
MAQUINAR. = Paghúna húna sa tinágo, sa hilom ug sa pagcalaláng, sa pagbóhat sa bisan onsa.
MAQUINARIA. = Quinaárman ñga magatórlo sa pagbúhat sa mga máquina.
MAQUINISTA. = Ang magahúna húna sa paggáma sa mga máquina.
MAR. = Dagat, catilíngban sa mga tubig ñga nanaglibót sa yota. * Balod ñga dagcó, bacat.
MARAÑA. = Cadaghánan sa mga sagbot, mga dagámi, &c., sa yota. * Ang gomon sa igagáma, sa hilo, &c. * Pagcagobót sa mga palós sa igagáma, &c. * Bisan onsa ñga malisód ug macóli.
MARASMO. = Canioang sa laoas.
MARAVEDÍ. = Salapíng caráan ñga nagacaláin lain sa bale, sumála sa tiempo ug sa mga longsod.
MARAVILLA. = Bisan onsa ñga catiñgaláhan, hibólnñgan. * Tánom.
MARAVILLAR. V. *Admirarse.*
MARAVILLOSAMENTE. = Sa pagcatiñgála. * Sa pagcatúman, sa pagcahíngpit.
MARAVILLOSO. = Maáyo caáyo, catiñgaláhan, hibólnñgan, hingpit oyámot.
MARBETE. = Pinótol ñga papel ñga ibótang sa mga daplin sa mga panápton ñga binólos, ñga pasolátan sa cahitáson sa maong bolos.
MARCA. = Probinsia. * Máquina, capandáyan sa pagsócod sa cahitáson sa mga táuo, arón hibalóan con quinsay maáyo sa pagsolód sa pagcasoldado. * Imalárca sa bisan onsa. * Timáan ñga guibóhat sa bisan diin. * Babáyeng bigáon ñga mobóot sa cadaghánan.
MARCADOR. = Ang magamarca, magapátic.
MARCAR. = Pagmarca, pagtimáan sa bisan onsa, arón magaláin sa obán.
MARCIAL. = Ang nahatongód sa pagpanñóbat, sa pagáoay.
MARCO. = Ang magalibót ug macasácop sa bisan onsa. * Cahoy ñga pagaanñáyan sa mga papán sa mga bongbong, sa mga tacop ug sa mga talambóan. * Timbang ñga tumbas sa oaló ca onsa. * Capandáyan ñga igasócod sa cahitáson sa tiil, sa mga táuo ñga nanagbúhat sa mga sapín.
MARCHA. = Pagcalacát, pagcalacáo.
MARCHAMAR. = Pagtimáan sa mga pardo ug mga manggad, sa mga aduana.
MARCHAMERO. = Ang magamarca ug magatimáan sa mga manggar ug sa mga pardo sa mga aduana.
MARCHAMO. = Marca, timáan ñga ibótang sa mga pardo ug mga manggad sa mga aduana. * Patic.
MARCHANTE. = Comerciante, ang magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya.
MARCHAR. = Paglacát, paglacáo, pagbiaje.
MARCHITABLE. = Ang masáyon malómi, malóm-it, malaya.
MARCHITAR. = Lomi, lom-it, laya. * Pagníoang pagcóha sa cosóg, sa gahóm.

Digitized by Google

Marchitez. = Pagcaláya, pagcalómi, pagcalóm-it.
Marchito. = Ang naláya, ang namalá, ang nalómi, ang nalóm-it.
Marea alta. = Taob.
Marea baja. = Honás. * Ang baybáyon, ang pilio, ang daplin sa dagat nga pagatubígan sa pagcatáob. * Ang mga sagbot ug cahogáoan nga sinílhig sa mga cadaghánan. * Hangin nga mahínay ug mahómoc nga guican sa dagat.
Mareaje. = Quináarman nga magatórlo sa pagsacáy. * Dalan nga guidolónganan sa mga sacayán, sa paglayág nila.
Mareamiento. = Pagcadágat, pacadinágat, pagcasóca sa pagsacáy.
Mareante. = Ang nagaestudio sa quináarman sa pagsacáy.
Marear = Paghópot sa mga sacayán nga nanaglayág. * Pagdágat, pagláin sa olo, pagsóca, pagloód sa cotó cotó sa mga táuo nga nanagsacáy.
Marejada. = Balod nga dagcó, bacat.
Maremagnum. = Mga polong nga linatín: pagcadagcó. * Pagcabóloc sa bisan onsa. * Pagcadághan.
Mareo. V. *Mareamiento.*
Marero. = Hangin nga guican sa dagat.
Mareta. = Pagcalíhoc sa dagat sa pagsógod sa hangin.
Marfil. = Garing, tipóso. * Ngipon nga dagcó. * Mananáp nga guingálan ug gadya.
Marfileño. = Bisan onsang buhat sa garing, ang nahatongód sa tipóso.
Marga. = Panápton nga putíon, mabága caáyo.
Margarita. = Quinháson. * Tanóm. * Mutia.
Margen. = Daplin sa bisan onsa. * Baybáyon, pileu sa subá con sa dagat.
Margenar. = Pagbilin sa mga daplin, sa papel nga pagasulátan.
Marginal. = Ang anáa con ang nahatongód sa daplin.
Marginar. = Pagtimáan sa bisan onsa sa daplin sa bisan onsang solat.
María. = Ngalan nga matámis uyámot sa Ináhan sa Dios, ug Guinóo sa mga táuo. * Ang candela nga maputí nga ibótang sa labing hatáas sa tenebrario sa pagtinieblas.
Marial. = Libro nga sinulátan sa mga pagdáyeg cang María Santísima.
Marica. = Langgam, sal-ing.
Maricon. = Laláqui nga babayénon ug taláoan.
Maridable. = Pagpoyó ug paghiúsa sa manga miño, ug ang nahatongód sa pagcamagtiáyon.
Maridablemente. = Sa quinabúhi, sa pagcaángay, sa pagcahiúsa sa mga miño.
Maridaje. = Pagcahiósa ug pagcaángay sa mga miño, sa mga color, &c.
Maridar. = Pagbána sa babáye, pagmiño.
Maridillo. = Bana nga talamáyon. * Bagáhan nga pagainitan sa mga babaye sa mga tiil.
Marimacho. = Babáyeng lalaquinon.
Marimanta. = Táuo táuo nga macalilísang nga icacahárloc sa mga báta.
Marimorena. = Pagcaáoay, pagcalális.
Marina. = Ang yota nga harúul sa dagat. * Pinintal, papel, panápton, &c., nga guipintálan sa dagat. * Quinaárman nga nagatórlo sa pagsacáy ug paghópot sa mga sacayán. * Cadaghánan sa mga táuo ug sa mga sacayán sa hari, sa Guinharían.
Marinaje. = Opicio, quinárman sa pagsacáy. * Cadaghánan sa mga táuo nga nanagsacáy sa paghópot sa mga sacayán.
Marinear. = Pagsacáy.
Marinerado. = Sacayán nga guisangcápan sa mga quinahánglan.
Marinería. V. *Marinaje.*
Marinero. = Táuo sa dagat, grumete, ang nagatábang sa paghópot sa mga sacayán, sa mga layág, &c. * Sacayán nga sangcap ug andam na sa paglayág con sa pagguican. * Quinháson, lagáng.
Marinesco. = Ang nahatongód sa mga táuo nga nanagsacáy sa paghópot sa sacayán.
Marino. = Ang nahatongód sa dagat. * Táuo sa dagat.
Marion. = Isda.
Mariposa. = Anonúgba.
Mariquita. = Mananáp nga diótay nga guipintálan sa bocó bocó sa pagcadágoay sa escudo sa Cármen.
Marisabidilla. = Babáye nga magapacamaálam.
Mariscal. = Ponóan sa mga soldados. * Ang mananámbal sa mga cabayo, &c.
Mariscalía. = Opicio sa pagcamariscal.
Mariscar. = Pagpangínhas, pagpólot sa mga quinháson. * Pagpangáoat, pagticás, pagcáhas.
Marisco. = Quinháson. * Quináoat.
Marisma. = Yota nga pagadanáoan sa tubig sa dagat con sa mga sobá.
Marital. = Ang nahatongód sa bana.
Marítimo. = Ang nahatongód sa dagat.
Marjal. = Yota nga pagadanáoan.
Marlota. = Bisti sa mga moros.
Marmita. = Colon sa tumbága con sa pothao.
Marmiton. = Tanod nga nagasílbi sa cocina.
Mármol. = Bató nga pino caáyo ug masínao: nagacaláin lain ug color ug sa mga boloc con barlis.
Marmolejo. = Columna nga diótay.
Marmoleño. = Ang nahatongód sa mármol ug maíngon niána.
Marmolería. = Cadaghánan sa mga batóng mármol.
Marmolista. = Ang magabóhat, magasápsap ug magapahínlo sa mga batóng mármol.
Marmóreo. = Bisan onsang buhat sa mármol ug ang maíngon ingon niána.
Marmoroso. = Idem.
Marmota. = Mananáp sa opát ca tiil
Maro. = Tanóm nga italámbal.
Maroma. = Pisi, lobir nga dagcó, palíhang.
Maron. = Isda.
Marques. = Dagcóng táuo sa Guinharían. * Ngalan nga bantógon ug banságon nga guitógot sa hari sa obán nga mga táuo sa Guinharían, sa pagbálos sa ilang mga pahanóngdan.
Marquesa. = Ang asáoa sa marqués. * Ang babáye nga guitogótan sa hari niining ngalan nga banságon.
Marquesado. = Ang pagcahímtang ug ang yota nga nahasácop sa ilálom sa gahóm sa marqués.
Marqueta. = Talo nga tinórta pa.
Marquetería. = Opicio sa pagcapánday sa cahoy, ug sa pagbóhat sa mga casangcápan nga pino ug mahál.
Marquiartife. = Tinápay.
Marquida. = Babáyeng bigáon, nga motógot sa iang laoas sa cadaghánan.
Marra. = Pagcacólang sa bisan onsa sa lugar nga pagabotánganan onta.
Marrajo. = Torong borhíon, nga díli modámag sa inatobánganay. * Táuo uga batid, malalángon, nga malisód ug macúli pagalimbónganan. * Isda, iho.
Marrano. = Baboy nga aghop.
Marrar. = Pagcólang, pagsáyop, pagsálang. * Pagbólag sa pagcaláctod, sa pagcatól-id.
Marras. = Sa canhing tiempo, sa tiempo, sa túig nga miágui.
Marrubio. = Tanóm.
Marrullería. = Pagcaálam, pagcaólo olo, pagcalaláng sa paglímbong sa isigcatauo.

Digitized by Google

MARRULLERO. = Ang magaálam alam, ang magaólo olo, ang magalaláng sa pagcóha sa iang guitúyo, ug sa paglímbong sa isigcaíngon.
MARCOPA ó marsopla. = Isda nga dagcóan ug sa dagcóng olo.
MARTA. = Mananáp sa opát ca tiil: magasobád sa mga pisó ug mga itlog.
MARTAGON. = Tanóm. * Táuo nga malalángon, batid ug nga malisód pagalimbóngan.
MARTE. = Bitóon sa maong ngalan nga moámbit sa siga sa adlao. * Pothao
MARTES. = Martes: ang icatólo ca adlao sa semana.
MARTILLADA. = Pagcapaló, pagcabácbac, pagcabónal sa paló.
MARTILLADO. = Dalan.
MARTILLADOR. = Ang magapaló, ang magabácbac.
MARTILLAR. = Pagpaló, pacbácbac.
MARTILLO. = Paló, bacbac. * Dalan.
MARTIN del rio. = Langgam.
MARTINA. = Isda.
MARTINETE. = Langgam. * Ang cahoy nga diótay nga magapatonóg sa mga clave, clavicordio, sa pagtóctoc sa mga colda, somála sa hingtóndang nga tecla nga pagacobílon sa magacáblit. * Bacbac.
MÁRTIR. = Ang guipanagsáquet ug guipatáy tongód sa Pagtúo cang Jesucristo. * Ang guicalísdan ug guiábot sa mga cagóol ug sa mga dagcóng cayógot.
MARTIRIO. = Pagpasáquet ug pagcamatáy, camatáyon, tongód sa matúod nga Pagtóo. * Calisód, cayógot, cagóol.
MARTIRIZAR. = Pagpasáquet ug pagpatáy sa bisan cansa, tongód cay motóo ug magatóg-an sa matúod nga Pagtúo sa atong Guinóong Jesucristo.
MARZAL. = Ang nahatongód sa bulan sa marzo.
MARZEAR. = Paggónting sa balalíbo sa mga mananáp.
MARZO. = Marzo: ang icatólo ca bulan sa túig.
MAS. = Capin, labi.
MASA. = Binócboc nga nahiósa sa bino, sa tubig, &c. * Sacót sa yota, sa yeso, sa apog, sa balás ug sa tubig. * Tombága, salapí, &c., nga tinúnao. * Catilíngban, cadaghánan sa bisan onsa.
MASCABADO. = Asúcar nga obus, nga díli maáyo.
MASCADOR. = Ang magaósap.
MASCAR. = Pagósap, pagdógmoc sa bisan onsa sa mga ngipon ug sa mga bag-ang. * Buyo. = Mama.
MÁSCARA. V. *Careta* y *Disfraz*.
MASCARADA. = Dula nga guipanambóngan sa mga tàuo nga guipanabónan sa nauong ug guibistíhan sa nagacaláin lain nga mga bisti.
MASCARON. = Nauong nauong nga dagcóan caáyo. * Nauong nauong sa bató &c., nga ibùtang sa mga buhat sa cota.
MASCUJAR. = Pagósap sa pagcadíli maáyo, sa pagcalisód.
MASCULINO. = Ang nahatungód sa manga laláqui ug sa mga laqui. * Ngalan sa mga laláqui ug sa mga laqui.
MASCULLAR. = Pagpamólong sa díli maáyo nga pagcasángpot, pagyónngit, pagtóna tona, pagsagóngsong.
MASELUCAS. = Ang mga dahon sa baraja, sa mga baraja.
MASERA. = Dolang nga dagcó sa pagmása.
MASILLA. = Ang salapí nga tolotagídyot nga guinaháuid sa ponóan sa mga soldados, sa ilang sohol, nga icapálit sa mga sapín, &c.
MASLO. = Ang guinatórcan sa icog sa mga mananáp nga icógan.
MASTELERO. = Talaróc nga diótay nga guisúmpay sa mga talároc nga dagcó sa mga sacayán.
MASTICACION. = Pagcaósap.
MASTICAR. = Osap. * Paghúna húna, pagpalándong.
MASTICARIO. = Tambal nga pagaosápon.
MASTICADOR. = Capandáyan nga ibótang sa bába sa mga cabayo arón díli sila macacáon.
MÁSTIL. V. *Mastelero*. * Holohalígue nga macapogóng sa bisan onsa. * Ang lindog sa mga tanóm con magáhi na. * Bahag.
MASTIN. = Calaínan sa mga iró.
MASTRANTO. = Tanóm.
MASTRANZO. = Tanóm nga mohomót.
MASTRUEZO. = Tanóm.
MATA. = Bisan onsang tanóma. * Sangá sa mga tanóm.
MATACANDELAS. = Capandáyan nga guibútang sa tomóy sa usá ca cahoy nga hatàas sa pagpálong sa mga candela.
MATACHIN. = Laláqui nga nagabisti sa mga nagacaláin lain nga mga bisti sa mga nagacaláin lain nga color, nga nagaobàn sa mga dula. * Ang magapatáy sa mga hayúpan.
MATADERO. = Lugar nga pagapátyan ug pagapanitan sa mga hayúpan, sa manga mananáp nga ibalígya sa cadaghánan. * Calisód, cabórlay nga dagcó.
MATADOR. = Ang macamatáy, ang magapatáy, mupatáy.
MATADURA. = Samar sa bocó bocó sa mga cabayo, &c., tongód cay guidosdósan sa siya.
MATAFUEGO. = Capandáyan nga guingálan ug bomba, sa pagpálong sa caláyo, ug sa pagbó-bo sa tubig sa mga baláy, &c., mga nangasónog.
MATAJUDÍO. = Isda.
MATALAHUVA. = Tanóm sa anís, ug ang maong anís.
MATALON. = Cabayo, &c., manioang caáyo ug nga díli maálam maglacát.
MATALOTAJE. = Balon sa mga quinahánglan sa pagcáon nga guidála sa mga sacayán. * Cadaghánan sa mga botang nga nagacaláin lain ug nangobót, *naboloc*, nasácot.
MATANZA. = Pagpatáy. * Ang mga baca, mga baboy, &c., nga guitagána arón iháuon, arón patyon. * Pagcamatáy, camatáy.
MATAR. = Pagpatáy, pagbonó, pagihao. * Pagsámar sa bocó bocó sa mga cabayo, &c., cay guidosdósan sa siya. * Pagsobó, pagsalíbo sa apog, sa calero pa. * Paghurót, pagtibáoas, pagláglag.
MATARIFE. = Táuo nga magapánit ug magalápa sa mga hayùpan.
MATASANOS. = Mananámbal nga díli maálam, nga díli mahibaló sa iang catugdánan.
MATASIETE. = Táuo nga magapacalaláqui, magapacaísog.
MATERIA. = Mga hilimóon sa bisan onsa. * Ang mga botang nga magámit sa pagbóhat sa bisan onsa. * Ang nana, ang dugó nga nadonót. * Ang ibolóhat sa mga sacramento, maíngon nga ang tubig sa pagbúnnag, &c. * Bisan onsa nga soguílon con hulusáyon. * Hingtóngdan, tongód. * Panigíngnan nga pagahuálan sa mga báta nga nagatóon sa pagsúlat.
MATERIAL. = Ang nahatongód sa mga botang, sa ilang pagcamáo gayód, sa dagoay. * Hilimóon sa pagbóhat sa bisan onsa.
MATERIALIDAD. = Pagcabótang sa ngatanán nga mahimo nga pagasólngon ug pagacubílon.
MATERIALISMO. = Sayóp sa mga táuo nga díli sila buot magíla sa mga calág ug mga espíritu, ug sa ngatanán nga oaláy laoas.
MATERNAL. = Ang nahatongód sa calág, sa húna húna. * Ang nahatongód sa inahán.
MATERNIDAD. = Pagcabótang, pagcahímtang sa inahán.
MATERNO. = Ang nahatongód sa inahán.
MATIZ. = Pagcasácot, pagcahiósa sa mga color nga nagacaláin lain sa pagcaángay.
MATIZAR. = Paghiósa, pagsácot, sa pagcaángay, sa mga color nga nagacaláin lain.

Digitized by Google

Mato. V. *Matorral.*

Maton. = Táuo nga magapacalaláqui, nga mahagógma maghilábot sa mga paglális lalis.

Matorral. = Yota nga calibónan, nga guitórcan sa daghánan nga mga sagbot.

Matoso. = Ang naponó sa mga casagbótan.

Matraca. = Palác palác, cagol cagol, palacópac. * Pagcasólog sa isigcatáuo. * Pagcasabá. * Pagcayúbit, pagbóyboy.

Matraquear. = Pagbóyboy. * Pagsólog sólog. * Pagyúbit. * Pagcasabá.

Matraquista. = Ang magabóyboy, ang magacasabá. * Ang magasólog solog, ang magayúbit.

Matraz. = Baso nga pagagamiton sa mga botica, nga nagacaláin lain sa dagoay ug sa cadagcóon.

Matrero. = Batid, malalángon.

Matricaria. = Tanóm nga mahomót.

Matricida. = Ang nagapatáy sa iang inahán.

Matracidio. = Pagpatáy sa bisan cansa sa iang inahán.

Matrícula. = Listáhan sa mga ngalan sa mga táuo nga guisúlat sa bisan onsang quinahánglan con tuyo.

Matriculador. = Ang magasúlat sa ngalan sa mga táuo.

Matricular. = Pagsúlat sa ngalan sa mga táuo.

Matrimonial. = Ang nahatongód sa pagcamiño, sa mga miño.

Matrimonialmente. = Ingon sa angáy sa batásan sa mga miño.

Matrimonio. = Pagcasál, pagcamiño: ang usá sa pipito ca sacramento sa santa Iglesia. * Ang bana ug ang asáoa.

Matritense. = Ang natáuo sa Madrid.

Matriz. = Pagoáncan. * Bisan onsa nga nahaúna ug labíng mahál sa isigcaíngon. * Bisan onsa nga pagatipigan arón pagasibóan ug pagatandígan sa isigcaíngon.

Matrona. = Inahán, babáye nga hamílí ug sa mahínay nga batásan. * Ang mananàbang, ang babáye nga manábang sa mga isigcababáye nga mangánac.

Matronaza. = Babáyeng nga sopang ug maámbong.

Matute. = Pagcasolód sa bisan diin sa mga manggad nga guidilí sa mga punóan ug ang maong mga manggad.

Matutear. = Pagsolód sa mga calongsódan sa mga manggar, nga dinilían, nga guidilí sa mga ponóan.

Matutero. = Ang nagasolód sa mga calungsódan sa mga manggar nga guidilí sa mga punóan.

Matutinal. = Ang nahatongód sa buntag. * Mga misa sa caarláuon.

Matutino. = Ang nahatongód sa mga horas sa buntag.

Maula. = Bisan onsa nga oaláy polós, nga talamáyon. * Limbong, laláng. * Táuo nga díli boot magbáyad sa iang mga otang.

Mauleria. = Tiendahán, lugar nga pagabaligyáan sa mga tinábas nga panápton nga nagacaláin lain ug color.

Maulero. = Ang mobalígya sa mga tinábas sa nagacaláin lain nga mga panápton. * Malilímbong, malimbónganan, malalángon.

Maullador. = Iring nga magaíngao, mangáo ngáo caáyo.

Maullar. = Paginngao, pagngáo ngao, pagtingog sa mga iring.

Maullido. = Pagcaíngao, pagcangáo ngao sa mga iring.

Mausoleo. = Lobóng, lobónngan, lolóbnngan sa maáyong pagbóhat.

Máxima. = Húna húna nga paganóntan sa daghánan. * Húna húna nga caogalíngon.

Máximamente. = Labí.

Máxime. = Polong nga linatín: como el anterior.

Máximo. = Ang labíng dagcó, mahál, maáyo, &c., sa isigcaíngon.

Maya. = Tanóm. * Langgam.

Mayador. V. *Maullador.*

Mayar. V. *Maullar.*

Mayeto. = Bacbac nga magadócdoc sa panápton nga icabóhat sa papel.

Mayo. = Mayo, ang icalíma ca bulan sa túig. * Cahoy nga hatáas caáyo nga itanóm sa mga saoang sa mga calongsódan, sa bulan sa mayo, ug nga pagabotángan sa tomóy sa mga sintas, sa mga bonga, &c. * Mga sangá sa mga cahoy nga ibótang sa mga olitáo sa pultahán sa mga baláy sa ilang mga pangasáuon.

Mayor. = Ponóan, ang magasógo, ang magabúot. * Ang dagcó sa lain nga botang. * Ang táuo nga miábót sa edad, arón magabúot sia sa iang caogalíngon: * Ang layág sa sacayán nga guibútang sa talároc sa talioála con mayor. * Ang amahàn, ang apóban ug obán pang guinicánan, guinlioátan sa mga táuo. * Ang magúlang. * Ang testigos nga díli mahímo nga pagaáydan. * Ponóan sa mga soldados. * Ang nahaónang táuo sa bisan onsang opicio.

Mayora. = Asáua sa mayor.

Mayoral. = Baquerong nahaóna nga magabántay sa mga hayópan. * Alguasil.

Mayoralía. = Ang panón sa mga hayópan nga guibantáyan sa mayoral.

Mayorazgo. = Cadaghánan sa mga catigayónan. * Ang nahaágom sa mga catigayónan nga díli mahímo nga ihátag sa lain. * Ang anac nga pangánay.

Mayordoma. = Asáoa sa mayordomo.

Mayordomear. = Paghópot. * Pagbáton, pagbántay sa bisan onsang baláy, cabalánan, &c.

Mayordomía. = Opicio, cahímtang sa pagcamayordomo.

Mayordomo. = Sologóon nga nahaóna ug labí, nga guitugyánan sa paghópot, pagbáton ug pagbántay sa ngatanán nga nahamútang sa usá ca baláy, sa usá ca baol, &c. * Ang táuo nga guingálan sa mga cofradía sa pagatúbang ug pagtimáan sa mga paggasto sa mga piesta, &c.

Mayoría. = Pagcadagcó, pagcaáyo, pagcamahál sa usá ca butang con itándig ug iapanánglet sa lain nga butang. * Ang edad nga guitórlo sa mga leyes arón magabúot ang táuo sa iang caogalíngon.

Mayoridad. V. *Mayoría* hasta *ang edad.*

Mayormente. = Labí pa.

Maza. = Timáan nga guidála sa mga táuo nga guingálan ug macero, sa atubángan sa mga hari, sa mga gobernador, ug sa catilíngban sa mga doctor sa mga Universidad, &c. * Paló, bacbac sa cahoy. * Táuo nga cuti cutihan, nga magaalingása sa isigcatáuo nia.

Mazacote. = Dugá sa tanóm nga guingálan ug almarjo. * Sacót sa balás, tubig ug apog, nga ibó-bo sa manga simiento sa mga baláy, sa manga Singbahán, &c.

Mazada. = Pagbónal sa bacbac, sa paló.

Mazamorra. = Calánon nga pagaboháton sa binócboc sa maís nga minása sa tubig ug sa dugús. * Bisan onsa nga nadógmoc.

Mazapan. = Minása nga pagaboháton sa mga almendra, sa asúcar, &c.

Mazmorra. = Bilanggóan, presóhan sa ilálom sa yota, sa mga moros.

Mazo. = Bacbac, paló. * Cadaghánan sa bisan onsa nga bináat, tinácgos, sa mga sintas, sa mga pluma, &c. * Táuo nga cuti cutíhan, nga magabúrlay ug magaalingása sa isigcatáuo.

Mazonería. = Bisan onsang buhat sa mga bató ug sa apog.

Digitized by Google

Mazorca. = Poso. * Ang labíng mabága sa mg̃a cohoy ng̃a liníloc, mg̃a balaustre, &c.

Mazorral. = Táuo ng̃a borong, boquírnon, ng̃a díli maálam magatúbang sa isigcatáuo.

ME

Mea. = Polong ng̃a guiíng̃on sa mang̃a bátang diótay con buot sila magíhi.

Meada. = Ang ihi ng̃a mugóa sa tagsa ca pagíhi. * Ang timáan ug ang lugar ng̃a mahomód sa tagsa ca pagíhi.

Meadero. = Lugar ng̃a ihiánan.

Meados. = Ihi.

Meato. = Bohó ng̃a diótay uyámot sa mg̃a laoas sa mg̃a táuo: ang alaguían sa sing̃ot.

Meauca. = Langgam ng̃a mocáon sa mg̃a isda.

Mecánica. = Qinaárman sa pagíla sa ng̃atanán ng̃a nahatong̃ód sa mg̃a máquina. * Bisan onsa ng̃a oaláy polós, ng̃a tacós ng̃a pagatamáyon.

Mecánico. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a bohat: sa mg̃a paghàbol, mg̃a pagsálsal mg̃a pagpánday, &c.

Mecanismo. = Ang pagcabótang sa bisan onsa ng̃a may laoas.

Mecedero. = Duyan.

Mecedor. = Ang magapadúyan.

Mecedura. = Pagcadóyan.

Mecenas. = Manlalában, tomalábang.

Mecer. = Pagdúyan, pagtábiog, pagtábog, pagábiog, pagtábion. * Paglóg-o sa vino, tubig, &c., sa baso, sa damajuana, &c., arón masácot ug maáyo.

Meconio. = Dugá sa guing̃álan ug adormideras.

Mecha. = Pabílo sa mg̃a sugá, ang gapas, &c., ng̃a ibótang sa baso, &c., ng̃a sinórlan sa lana, arón masíga. * Ang mg̃a pinótol ng̃a hilo ng̃a linóbir, tinúyoc, ng̃a guisulód sa mg̃a mananámbal sa mg̃a samad, sa pagtámbal canila. * Lubid ng̃a magamáy ng̃a icasílsil sa mg̃a lothang con sa bisan onsa ng̃a guibotáng̃an sa pólvora.

Mechar. = Pagsácot sa mg̃a tolotagídyot ng̃a tamboc sa baboy, sa mg̃a carne sa baca, &c.

Mecheró. = Pabilóhan. * Ang bohó sa mg̃a candelero ng̃a pagatulpúcan sa candela.

Mechoacan. = Gamót ng̃a italámbal, sa América.

Mechon. = Tapoc sa mg̃a lugás ng̃a nagaláin ug nabólang sa obán, sa mg̃a palós, sa bohóc, &c.

Medalla. = Pilit. * Pinótol, tipac sa tumbága sa salapí, &c., ng̃a manípis ug malíng̃in, ng̃a guimarcáhan sa bisan onsang laráoan con dagoay.

Medano. = Hunásan sa balás sa daplin sa pilio sa dagat, sa diótay ng̃a pondo.

Media. = Medias, bisti sa mg̃a paa ug sa mg̃a tiil.

Mediacaña. = Dayan, dayan sa mg̃a buhat sa cota ug sa cahoy, ng̃a quinalían sa pagcaholohalálom. * Dayan dayan ng̃a ibótang sa mg̃a daplin sa mg̃a tabil. * Tiguíb ng̃a locob. * Limbas ng̃a malíng̃in sa usá ca nauong. * Capandáyan ng̃a icacólong sa bohóc.

Medicacion. = Pagcalában, pagcatábang. * Pagcabótang sa bisan onsa sa talioála.

Mediador. = Ang magalában, manlalában.

Medianamente. = Sa pagcaárang arang.

Medianería. = Balày, bongbong, &c., ng̃a nayon sa lain.

Medianero. = Ang magalában, mutábang sa lain, manlalában.

Medianía. = Casaráng̃an sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagcabótang sa táuo ng̃a arang arang, ng̃a díli sa pagcaarunáhan ug díli usáb sa pagcapobres, sa pagcaháng̃ul.

Mediano. = Ang díli dagcó ug díli opód ug diótay.

Mediante. = Ang anáa sa talioála. * Sa tong̃ód niána, busa ng̃ani.

Mediar. = Pagábot sa talioála, sa tong̃á tong̃á sa bisan onsa ug sa bisan diin. * Paglában, pagtábang sa bisan cansa. * Pagámpo, pagháng̃io, pagpang̃amúyo sa tong̃ód sa bisan cansa. * Paghúsay sa mg̃a tauo ng̃a nanagáoay. * Pagpuyó ug bisan onsa sa talioála, sa tong̃á tong̃á sa lain ng̃a mg̃a botang.

Medidor. = Ang magatácos sa bisan onsa.

Mediera. = Ang babáye ng̃a magabóhat ug magabalígya sa mg̃a medias.

Mediero. = Laláque ng̃a magaáyo, magabóhat ug magabalígya sa mg̃a medias. * Ang magapatigáyon, magapálit ug magabalígya ng̃a ubán sa lain, sa pagcaáng̃ay nila sa mg̃a capildíhon ug sa mg̃a tobo.

Medio. = Tong̃á. * Talioála. * Cacógui, alaguían sa pagdáng̃at sa guipanghináot. * Ang oalá pa mahóman, mahíngpit.

Mediocre. V. *Mediano*.

Mediocridad. = Pagcabótang sa bisan onsa ng̃a díli dagcó ug díli opód ug diótay, díli maáyo ug díli usab ng̃a daótan.

Mediodia. = Odto, caodtóhan. * Hang̃in ng̃a guícan ca caodtóhan, sa habagátan.

Medir. = Tacos. * Socod. * Pagtándig sa cosóg, sa húna hóna, sa quinaárman, &c. * Pagpogóng sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa.

Meditacion. = Pagcalándong, paghúna hóna, pagíno ino.

Meditar. = Idem.

Mediterráneo. = Ang nahatalioála sa duhá ca yota. * Ang dagat sa talioála sa África, Asia ug Europa.

Medra. = Pagcatóbo, pagcadagcó sa mahínay *hinay*.

Medras. = Pagtóbo sa mg̃a táuo, sa mg̃a mananáp ug sa mg̃a tanóm.

Medrosamente. = Sa cahárloc, sa pagcahárloc, sa catáhap.

Medros. V. *Medra*.

Medroso. = Maharlócon, taláoan. * Ang macahahárloc, macalilísang.

Médula. = Otoc, natoc sa mg̃a cahoy, sa sacsac, &c. * Ang labing mahál ug piníli sa bisan onsa.

Medular. = Ang nahatong̃ód sa otoc, sa natoc.

Meduloso. = Ang otócan, ang may otoc, ang may natoc.

Mefítico. = Hang̃in ng̃a daótan, malágsot.

Mego. = Aghop, sa maáyong boot, sa mahúsay ng̃a gaui.

Mejido. = Poghac sa itlog ng̃a sináctan sa asúcar.

Mejilla. = Aping, apapáng̃ig.

Mejillon. = Quinháson.

Mejor. = Ang maáyao sa isigcaíngon, labing maáyo, maáyo pa.

Mejora. V. *Medra*. * Ang bahin ng̃a labing maáyo sa cabílin.

Mejoramiento. = Pagcaáyo, pagcatóbo.

Mejorana. = Tanóm ng̃a italámbal.

Mejorar. = Pagáyo, pagtóbo, pagdagcó sa bisan onsa. * Pagbílin sa labíng maáyong bahin sa cabílin sa obán ng̃a mg̃a manononód.

Mejoría. V. *Medra*. * Pagcaárang arang, pagcaáyo sa masaquít. * Pagcaáyo sa bisan onsa ng̃a itándig sa lain ng̃a botang.

Melada. = Inádlip sa tinápay ng̃a guidíhog sa dogós.

Melado. = Ang may color sa dogós.

Melancolía. = Laoay ng̃a mahágcot ug maítom. * Casobó, camíng̃ao.

Melancólico. = Ang nagatong̃ód sa casobó, sa camíng̃ao.

Melancolizar. = Pagpasobó, pagpamíng̃ao.

Melaza. = Lalog ta dogós.

Melcolcha. = Minása sa binócboc, sa dogós ug sa mg̃a panácot.

Digitized by Google

Melena. = Ang bohóc ñga nabítay sa nauong ug dapit sa mga matá. * Bohócan, ang bohóc ñga sináblay. * Ang balahíbo sa liog sa leon. * Saquít sa suca ñga maítom ug calíbang.
Meleno. = Táuo ñga magabóhat sa yuta.
Melenudo. = Bochan, bochánon, ang may daghan ñga bohóc, bohócan.
Melero. = Ang magabalígya sa dogós.
Melgacho. = Isda.
Melífero. = Ang may dugús.
Melificado. = Idem.
Melificar. = Pagbúhat sa mga puticócan sa dugús.
Melífluamente. = Sa pagcatám-is, sa pagcahómoc. * Sa pagcalómo.
Melifluidad. = Pagcatám-is, pagcahómoc, pagcalómo.
Melífluo. = Ang may dugús. * Matám-is, mahómoc. * Táuo ñga aghop, sa maáyong gaui.
Meliloto. = Tanóm. * Táuo ñga coliró, boang boang, hongog.
Melindre. = Calánon mga pagaboháton sa binócboc, sa dogós ug sa itlog. * Pagcacúti cuti, pagcalígdong ñga guilabíhan. * Pagcadóga doga.
Melindroso. = Cuti cutíhan, ang magapacalígdong sa díli macaígo, magadúga dugang táuo.
Melocoton. = Cahoy ug ang bonga nia, sa España.
Melodía. = Pagcaánñgay, pagcamíngao sa mga tingog sa mga táuo, sa mga langgam ug sa mga tolónggon.
Melodioso. = Matám-is ñga patalinghógon.
Meloja. = Hinúgas sa dugús.
Melon. = Melon, tibór, balogcóson, boyóg, bolása.
Melonar. = Yota ñga guitámnan sa mga melon.
Meloncillo. = Mananáp ñga diótay, sa opát ca tiil.
Melonero. = Ang magatanóm, magatípig ug magabalígya sa mga melon.
Melosidad. = Pagcatám-is ñga guican sa dogós, sa azúcar, &c. * Pagcahómoc.
Meloso. = Ang matám-is maíngon sa dugús. * Mahómoc, maáyo, malómo.
Melote. = Matám-is ñga magáhi gahi sa dugús. * Lalog sa azúcar.
Melsa. = Pagcadúgay, pagcahínay sa pagbúgat sa bisan onsa.
Mella. = Guibang.
Mellado. = Sioang.
Mellar. = Pagguíbang. * Pagtípic, pagtípac sa mga pinggan, sa panácsan, &c. * Pagdáot sa dongog sa isigcatáuo.
Melliza. = Soriso ñga sináctan sa dagús.
Mellizo. = Calóha.
Mellon. = Soló sa dagámi.
Membrana. = Panit ñga manípis.
Membrete. = Solat ñga lactor ug sa diótay ñga polong, sa pagtimáan sa bisan onsa, arón isólat oña sa hatáas ñga pagásoy.
Membrillo. = Cahoy ug ang iang bonga, sa España.
Membrudamente. = Sa pagcacósog.
Membrudo. = Cosógon, cosgon, sopang, sa dagcóng hosog.
Mementos. = Mga bahin sa misa ñga pagadumdúman sa mga Padre ñga nanagmisa sa mga buhi ug sa mga minatáy.
Memo. = Boang. * Mahadlócon, taláoan.
Memorable. = Ang tacós ñga pagadomdómon ug timaánan.
Memorando. = Idem.
Memorar. = Pagdómdom, paghámdom.
Memoria. = Panomdóman, idolómdom: ang usá sa totólo ca galámhan sa calág. * Maáyong dongog, pagcabántog, pagcabánsag. * Pagcomostá, pagpangomostá.
Memorial. = Libro, papel ñga pagasolátan sa bisan onsa ñga tacós ñga timaánan ug pagdodómon. * Papel ñga sinolátan sa pagpangáyo sa mga ponóan sa bisan onsang pagtógot, tongód sa mga pahanóngdan sa táuo ñga nangáyo.
Memorialista. = Ang may opicio sa pagsúlat sa guisógo.
Memorioso. = Ang may maáyong panomdóman, ang malisód mahacalimót.
Mena. = Isda.
Menaje. = Mga casangcápan sa usá ca baláy.
Mencion. = Pagcahísgot, pagcahándom. * Paghingálan sa bisan cansa ug sa bisan onsa.
Mencionar. = Pagsuguílon, paghísgot, paghándom. * Paghingálan sa bisan onsa ug sa bisan cansa.
Mendicante. = Ang naquiglímos, ang hangol. * Ang Padre sa mga caparían ñga nanagquiglímos sila.
Mendicidad. V. *Mendiguez.*
Mendiganta. = Babáye ñga nagapaquiglímos.
Mendiguez. = Pagcaháng̃ol, pagpaquiglímos.
Mendigo. = Maquililímos.
Mendosamente. = Sa bacac, sa pagcasayóp.
Mendoso. = Bacácon, ang may sayóp.
Mendrugo. = Tipac ñga tinápay ñga ipanghátag sa mga hangol.
Meneador. = Ang magapalíhoc.
Menear. = Líhoc. * Pagbóhat sa madali, sa masingcámot, sa maáyong pagágui, sa bisan onsa.
Meneo. = Pagcalíhoc sa laoas, pagcahayón hayón.
Menester. = Quinahánglan. * Pagcalíbang, pagcaólo.
Menesteroso. = Ang colánñgan sa mga quinahánglan con sa bisan onsa.
Menestra. = Guinisál sa mga otan.
Menestral. = Ang táuo nga pasóhol sa bisan onsang opicio, ang mamomóo.
Mengano. = Coan.
Mengua. = Pagcacopós. * Pagcacólang sa pagcatúman, sa pagcahíngpit sa bisan onsa. * Caólao ñga guican sa catálao.
Menguadamente. = Sa pagcaoaláy caúlao, sa pagcaoaláy dongog ñga maáyo.
Menguado. = Taláoan, maharlócon. * Sa diótay ñga cásing cásing. * Boang, culiró, colánñgan sa boot. * Hicáoan, daguinótan.
Menguante. = Pagcahunás sa dagat, pagcacopós sa tubig sa mga sobá, sa mga tobóran, sa mga danao, &c. * Pagcacupús sa bulan ug sa bisan onsa.
Menguar. = Copós. * Pagcólang.
Menique. = Comaíngquing.
Menjurje. = Pagcasácot sa mga nagacaláin lain ñga mga botang.
Menor. = Bisan onsang botang ñga diótay sa lain. * Ang táuo ñga oalá pa omábot sa edad arón magabóot sa iang caogalíngon ñga cabobót-on.
Menoría. = Pagcasácop sa lain, pagcadiótay.
Menos. = Diótay, culang.
Menoscabador. = Ang magadáot sa bisan onsa.
Menoscabar. = Pagcopós sa bisan onsa, pagcóha sa usá ca bahin sa bisan onsa. * Pagdáot sa bisan onsa. * Pagcóbot.
Menospreciablemente. = Sa pagpasipála, sa pagcatámay.
Menospreciador. = Ang magapasipála, ang magatámay, ang díli magatagád sa bisan onsa.
Menospreciar. = Pasipála, tamay. * Díli pagtagád.
Menosprecio. = Pasipála, pagtámay, pagcatámay.
Mensaje. = Polong ñga guipasábot sa usá ca táuo sa lain ñga táuo, sa alaguían sa sinógo.
Mensajero. = Sinógo, ang guisúgo sa pagpahibaló sa lain sa bisan onsa, sa pagdála sa mga balita, &c.
Menstruacion. = Batásan, saquét, bulan sa mga babáye.

Digitized by Google

MENSTRUALMENTE. = Sa saquét sa mg̃a babáye, sa batásan, sa bulan.
MENSTRUANTE. = Ang guibatasánan, ang guibolánan sa saquét sa mg̃a babáye, ang mibáti ug tian.
MENSTRUO. V. *Menstruacion.*
MENSTRUOSA. V. *Menstruante.*
MENSUAL. = Ang sa bulan bulan ng̃atanán.
MENSUALMENTE. = Sa tagbólan, sa bulan bulan ng̃atanán.
MENSURA. = Socod.
MENSURAL. = Ang icasócod.
MENSURAR. = Pagsócod.
MENTA. = Tanóm, yerbabuena.
MENTADO. = Donggánon, bantógon, banságon, sa maáyong ng̃alan.
MENTAL. = Ang nahatong̃ód sa húna húna.
MENTALMENTE. = Sa húna húna lamang.
MENTAR. V. *Mencionar.*
MENTE. = Ihibaló, boot.
MENTECATERÍA. = Pagcabóang, pagcahóng̃og, pagcaoaláy boot, pagcabóng̃og.
MENTECATEZ. = Idem.
MENTECATO. = Boang, hong̃og, coláñgan sa boot, coliró, bong̃og.
MENTIDERO. = Lugar ng̃a pagatambóng̃an sa mg̃a táuo ng̃a oaláy buhat, sa pagsoguílon.
MENTIR. = Pagbácac, pagsayóp, paglímbong.
MENTIRA. = Bacac, limbong.
METIROSAMENTE. = Sa bacac, sa limbong, sa salingcápao sa pagcálaláng.
MENTIROSO. = Bacácon, malilímbong, limbóng̃an * Ang macalímbong, bisan onsa sa salingcápao lamang, malimbóng̃on.
MENTÍS. = Polong ng̃a ipadóng̃og sa lain sa paghing̃álan canía ug bacácon.
MENUDAMENTE. = Sa pagcatinágsa tagsa, sa pagcaánam anam.
MENUDEAR. = Pagsóbsob, pagsócot, pagbóhat sa bisan onsa sa macadágham. * Pagsóguil sa bisan onsa sa pagcatinágsa tagsa, sa macúti ng̃a pagásoy. * Pagsóguid sa bisan onsa ng̃a oaláy polós ug hingtóngdan. * Pagsábog.
MENUDENCIA. Pagcadiótay sa bisan onsa. * Pagcahíling, pagcasósi sa bisan onsa sa pagcacúti caáyo, sa dagcóng cacúgui. * Mg̃a tolotagídyot sa solód sa tian sa mg̃a hayópan, sa human na ang paglápa caníla: ang dogó, ang mg̃a tináe, ng̃a baga, &c.
MENUDEO. = Pagcasóbsob, pagcasócot, sa macadágham. * Pagbalígya sa bisan onsá sa pagcatinágsa tagsa * Pagcasábog.
MENUDILLO. = Ang solód sa guinháoa, sa tian sa mg̃a langgam: ang dogó, cásing cásing, &c.
MENUDO. = Diótay, hamóbo, magamáy. * Bisan onsa ng̃a oaláy bale, ng̃a oaláy polós, talamáyon * Ang salapí ng̃a dogmoc. * Ang magahíling ug magasùsi sa bisan onsa sa mahínay hinay, sa dagcóng cacógui * Ang solód sa tian, sa guinháoa sa mg̃a mananáp, ang mg̃a tináe, ang atáe, ang cásing cásing, &c.
MEOLLO. V. *Médula.* * Boot, ihibaló.
MEON. = Maihíon, ang moigi caáyo.
MEQUETREFES. = Laláqui ng̃a mahilábot sa díli onta iang quinahánglan ug catungdánan. * Ang macasámoc sa oaláy polós.
MERAMENTE. = Sa oaláy sacót.
MERAR. = Pagsimbóg, pagsambóg, pagsácot.
MERCADEAR. = Pagpatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa bisan onsa.
MERCADER. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa mg̃a manggad ug sa bisan onsa. * Magbalilígya.
MERCADERÍA. = Bisan onsa ng̃a manggála ng̃a arang palíton ug ibalígya. * Opicio sa pagcacomerciante.
MERCADO. = Pagcatámbong, catilingban, cadaghánan sa mg̃a táuo sa usá ca lugar, ng̃a managátang sila sa pagbalígya ug sa pagpálit sa mg̃a manggad. * Ang lugar sa cadaigánan ng̃a pagabaligyáan, pagapalitan ug pagatagilisan sa mg̃a manggad, sa mg̃a adlao ng̃a tinórlo ug hingtúngdan. * Mercado.
MERCADURÍA. V. *Mercadería.*
MERCANCÍA. V. *Mercadear* y *Mercadería.*
MERCANTE. V. *Mercader* y *Mercantil.* * Sacayán ng̃a pagalulánan sa mg̃a manggar ng̃a ibalalígya.
MERCANTIL. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a manggad ug sa mg̃a comerciante.
MERCANTILMENTE. = Ing̃on sa mg̃a tolománon sa mg̃a comerciante.
MERCAR. = Pagpálit.
MERCED. = Sohol. * Hatag, gasa. * Bisan onsa ng̃a pagtógot ug calóoy sa mg̃a ponóan sa ilang mg̃a guinsacópan. * Ang caparían ni S. Pedro Nolasco.
MERCENARIO. = Mamomóo, ang táuo ng̃a magabóhat sa yota tong̃ód sa hingtùngdan ng̃a sohol. * Padre sa caparían sa Merced.
MERCERÍA. = Pagpatigáyon, pagpálit ug pagbalígya sa mg̃a tolotagídyot ng̃a oaláy bale caáyo.
MERCERO. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug pagbalígya sa mg̃a tolotagídyot ng̃a oaláy bale caáyo.
MERCURIAL. = Tanóm.
MERCURIO. = Bitóon, planeta ng̃a labíng harúul sa arlao. * Asogue.
MERCHANTE. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug pagbalígya sa obán ng̃a mg̃a manggad, sa oaláy tiendáhan ug pinoyánan ng̃a malig-on.
MERDELLON. = Polong ng̃a icasáoay sa sologóon ng̃a hugáoan, bolíng̃on.
MERDOSO. = Hugàoan, mahámos, ponó sa hogao.
MERECEDOR. = Ang tacùs sa castigo con sa maáyong balus.
MERECER. = Pagbóhat sa bisan onsa, arón tomacós ang magabóhat sa maáyong balus con sa castigo, pagpahanong̃ód.
MERECIDAMENTE. = Sa pagcatacós, sa pagcaígo.
MERECIDO. = Casáquet, castigo ng̃a tacús ihátag sa bisan cansa. * Pahanóngdan.
MERECIENTE. V. *Merecedor.*
MERECIMIENTO. V. *Mérito.*
MERENDAR. = Pagpamábao.
MERENDONA. = Pamáhao ng̃a mahál, sa daghánan ng̃a mg̃a calánon.
MERENGUE. = Matám-is sa dagoay sa usá ca itlog ng̃a lopiac, ng̃a pagaboháton sa mg̃a itlog ng̃a sinactan sa asúcar ng̃a putíon.
MERETRICIO. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a babáyeng bigáon, sa maláo-ay ng̃a batàsan, sa mg̃a sandil.
MERETRIZ. = Babáyeng daótan, bigáon, sandil.
MERGANZAR. = Langgam.
MERGO. = Langgam.
MERIDIANO. = Ang nahatong̃ód sa odto, sa caodtóhon sa tung̃á sa adlao.
MERIENDA. = Pamábao.
MERINO. = Calaínan sa mg̃a carnero, ug ang ilang balahíbo ng̃a guing̃álan ug marina. * Bohóc ng̃a colóng̃on ug mabános.
MÉRITAMENTE. V. *Merecidamente.*
MERITÍSIMO. = Táuo ng̃a tacós uyámot sa bisan onsa.
MÉRITO. = Pahanóngdan.
MERITORIAMENTE. V. *Merecidamente.*
MERITORIO. = Ang may pahanóngdan ng̃a maáyo, ang tacós sa maáyong balos. * Ang magabóhat sa oaláy sohol, arón muángcon sia sa mg̃a pahanóngdan ng̃a maáyo.

Digitized by Google

Merlo. = Isda, (calaínan.)
Merluza. = Isda, (calaínan.)
Merma. = Pagcacopós, pagcacobós.
Mermar. = Copós, cobós.
Mermelada. = Matám-is sa membrillo ñga sináctan sa dogós con sa asúcar.
Mero. = Olay, sa oaláy sacót sa bisan onsa. * Isda, (calaínan.)
Merodear. = Pagbólag sa obán ñga mga soldados sa tapoc ñga guitaláyan nila, sa pagpañgáoat sa mga cabaláyan ñga paghiaguían.
Mes. = Bulan. * Batásan, saquét sa mga babáye. * Sohol sa mga sologóon ñga baláydon sa bulan bulan ñgatanán.
Mesa. = Lamesáhan, lamesa. * Ang calánon ñga ibótang sa lamesa. * Ang mahál ñga laoas sa atong Guinóong Jesucristo ñga pagcalaoáton sa mga táuo. * Latoc.
Mesada. = Ang salapí con bisan onsa ñga ihalátag con baláiron tagbúlan, sa bulan bulan ñgatanán.
Mesana. = Ang talároc sa mga sacayán ñga labíng harúul sa olín.
Mesar. = Pagíbot sa mga bohóc ug sa mga bonñgot.
Mesentorio. = Bahin sa sulód sa guinháoa, sa tian, iñgon sa usá ca panit ñga ponó sa mga caogátan ug sa tamboc, ñga guitapótan sa tináe ñga alaguían sa mga quináon.
Meseraica. = Ogat ñga guican sa atáy ug moábot sa mesenterio ñga guiiñgon carón.
Mesero. = Táuo ñga pasóhol sa bulan bulan ñgatanán sa baláy sa maestro ñga nagatóon canía sa opicio, sa obos na sia mahibaló ug maáyo.
Mesías. = Ang sinógo. * Si Jesucristo.
Mesillo. = Ang saquét ñga nahaóna ñga moábot sa mga babáye sa human na ang pagánac nila.
Meson. = Halapítan. * Alabótan.
Mesonaje. = Lugar con dalan ñga guibotánñgan sa daghánan ñga mga halapítan.
Mesonero. = Ang tagía sa mga halapítan.
Mesquino. V. *Mezquino.*
Mesta. = Cadaghánan sa mga taguía sa mga hayópan, mga canding, mga carnero, &c., ñga nanagbáton niána ug nanagbalígya sa longsod. * Cabildo, catilingban sa mga tagía sa mga hayópan sa pagsábot sa bisan onsa ñga tacús ñga pagaboháton nila, sa pagbáton ug paghópot sa maong mga hayópan.
Mestizo. = Táuo con mananáp ñga natáuo sa amahán ug inahán ñga nagacaláin lain sila sa pagcalíoat. * Anac sa táuo ñga Español ug sa táuo ñga indio, sa indio ug sa insic, &c.
Mesto. = Cahoy cahoy.
Mesura. = Pagcalígdong, pagcaámbong. * Pagtáhod, catahúran, catahá. * Pagcahínay hinay.
Mesuradamente. = Sa mahinay hinay. * Sa pagcaámbong, sa pagcalígdong. * Sa catahóran, sa catahá.
Mesurado. = Maligdong, maámbong. * Tigtáhor, ang may catahóran, catahá. * Táuo ñga díli molabí sa casaráñgan.
Mesurar. = Pagpalígdong, pagpaámbong. * Pagtáhor, pagtahá.
Metafísica. = Quinaárman ñga nahiláhot sa mga espíritu, sa mga calág, ug sa manga sinógdan ug guinicánan sa mga húna húna.
Metafísicamente. = Sa pagcabátir caáyo, sa pagcahalálom.
Metafísico. = Ang nahatonñgód sa metafísica. * Ang halálom ug malisód ñga pagatoquíbon ug pagasabóton.
Metáfora. = Sambinñgay, baláybay.
Metafóricamente. = Sa pagcasambínñgay, pagcabaláybay.
Metafórico. = Ang may sambínñgay, ang musambínñgay.
Metaforizar. = Pagsambínñgay, pagbaláybay.
Metal. = Tombága. * Ang tonóg sa tingog. * Calaínan, cahimtang sa bisan onsa.
Metalario. = Ang magabóhat sa mga buhat sa tombága.
Metálico. = Bisan onsang buhat sa tumbága. * Ang salapíng túod, sa boláoan sa tumbága con sa salapí.
Metalífero. = Ang guisáctan sa tombágn. * Lugar ñga guitobóan sa tombága.
Metalista. V. *Metalario.*
Metalúrgia. = Quinaárman ñga nagaásoy sa pagbóhat sa mga tombága.
Metamorfosis. = Pagcabálhin sa usá ca butang sa lain ñga botang.
Metedor. = Manonolód, ang magasolód. * Ang magasolód sa mga calongsódan sa mga manggad ñga guinadilí sa hari, sa mga ponóan.
Meteduría. = Pagcasolód sa mga calongsódan sa mga manggad ñga guidilí sa mga ponóan.
Metemuertos. = Táuo ñga mahilabtánon, ñga talamáyon. * Tabian.
Metéoro. = Ang magáma sa cahañgínan. * Ang olan, ang mga linti, &c., ug bisan onsa ñga masónog sa mga dag-om sa tiempo sa mga onós ug mga bagyo.
Meter. = Solód, locloc, socsoc. * Pagsolód sa tinágo sa mga calongsóran sa mga manggad, arón díli onta baydan ang mga derechos ñga hingtóngdan.
Metódicamente. = Sa pagcahúsay, sa masóhay. * Sa pagcataláy.
Metódico. = Bisan onsa ñga guibúhat sa pagcahúsay sa mahósay, sa quinaárman. * Táuo ñga maganonót sa casaráñgan sa iang mga buhat, ug sa iang batásan.
Método. = Caogalíñgon ñga pagbóhat ug pagpamólong sa bisan onsa. * Cagaoían, batásan sa tagsa tagsa.
Metralla. = Mga balang diótay ug sa bisan onsa ñga magamáy, dógmoc ug magáhi ñga isolód, icalárga sa mga luthang.
Métrica. = Quinaárman ñga magatórlo sa pagbóhat sa mga berso, mga garay.
Metro. = Berso, garay, balac.
Metrópoli. = Ciudad, longsod ñga dagcó, cabesera sa probinsia con sa Guinharían. * Singbahán ñga guibotánñgan sa Arzobispo, ñga magasácop sa obán ñga mga Singbahán.
Metropolitano. = Ang Arzobispo ñga magasácop sa obán ñga mga Obispo. * Ang nahatonñgód sa cabesera sa probinsia con sa Guinharían ug sa Arzobispo.
Meya. = Caság, alimánñgo sa dagat.
Mezcla. = Pagcasácot. * Pagcasimbóg, pagcasambóg. * Mga boloc sa mga hablon. * Sacót sa apog, balas ug tubig.
Mezcladamente. = Sa pagcasácot, sa pagcahiósa.
Mezclador. = Ang magasácot, ang magapahiósa sa mga botang.
Mezcladura. V. *Mezcla.*
Mezclamiento. = Idem.
Mezclar. = Sacót, paghiósa. * Simbóg, sambóg.
Mezcolanza. = Pagcasácot ñga lain caáyo ñga díli macaígo.
Mezquinamente. = Sa pagcahícao, sa cahícao. * Sa pagcahánñgol. * Sa pagcadaguínot.
Mezquindad. = Cahánñgol. * Cahícao, pagcadaguínot ñga guilabíhan. * Pagcacáguis.
Mezquino. = Hanñgol, pobres, ang colánñgan sa quinahánglan. * Hicáoan, daguinótan. * Diótay uyámot. * Caguísan.
Mezquita. = Singbahán, lugar ñga pagaampóan sa mga moros.

MI

Miaja. = Momhó. * Bisan onsa ñga dogmoc, magágmay caáyo, diótay oyámot.
Miar. V. *Maullar.*

Digitized by Google

Miasma. = Tolotágidyot uyámot ñga guican sa mañga laoas sa mga masaquéton, sa mga tubig, &c., ñga nalán-og ug ñga nadonót, ñga magadáot sa moatóbang. * Ang saquit ñga moalísngao sa laoas.
Miau. = Tonóg sa tiñgog sa iring.
Mico. = Amó, alíoas.
Micrómetro. = Salamín, anteojo ñga pagagamíton sa pagsócod sa cadagcóon sa mga bitóon, sa arlao ug sa búlan, ug sa cahalayóon nila.
Microscopio. = Salamín, anteojo, capandáyan ñga magapacadagcó caáyo sa mga botang ñga diótay ug magamáy uyámot.
Micho. = Polong ñga icahiñgálan sa iring.
Miedo. = Cahárloc. * Catáhap.
Miedoso. V. *Medroso.*
Miel. = Dogós.
Mielga. = Tanóm ñga maáyo sa pagpacáon sa mga cabayo, &c. * Isda, (calaínan.)
Mielgo. V. *Mellizo.*
Miembro. = Bahin sa laoas sa mga táuo ug sa mga mananáp, ang bahin sa bisan onsa.
Miente. = Húna húna. * Ihibaló, boot.
Miera. = Ang lana ñga guican sa caboy ñga guiñgálan ug enebro.
Miércoles. = Miércoles, ang icaópat ca adlao sa semana, apil ang domingo.
Mierda. = Tae sa mga táuo ug sa ubán ñga mañga mananáp. * Boling, hugao ñga natápot sa mañga bisti ug sa bisan diin. * De aves. = Iti.
Mierdacruz. = Tanóm.
Miés. = Ang ohay, ang liso ug ang dagámi sa trigo, sa humáy, &c. * Panúig, panuígan. * Cadaghánan sa mga cristianos, ug sa boot pabóñag.
Miga. = Ang bahin ñga mahómoc sa solód sa panit sa tinápay. * Bisan onsa ñga diótay, dogmoc ug magamáy caáyo.
Migaja. = Momhó sa tinápay, tipac, tipic ñga diótay caáyo sa bisan onsa.
Migajada. = Ang bahin ñga diótay sa bisan onsa ñga arang bahinon.
Migajon. = Ang bahin sa tinápay ñga mahómoc ug sa solód sa panit. * Ang labing mahál sa bisan onsa.
Migar. = Pagárlip, pagdógmoc, pagtípac, pagtípic sa tinápay, sa pagbúhat ug sopas ug sa bisan onsa.
Migratorio. = Ang malálin, ang mabálhin.
Mijo. = Daoa.
Mil. = Libo, usá ca libo. * Isip ñga díli maíhap.
Milagrero. = Ang magapacamilagros sa díli milagros ñga tuod.
Milagro. = Buhat ñga catiñgaláhan ñga guican sa cosóg ug gahóm sa grasia sa Dios ug sa iang santos ñga pagtábang, ñga díli mahímo ñga boháton sa mañga táuo sa ilang lamang ñga caogalíñgon ñga gahóm.
Milagrosamente. = Sa pagcatiñgála, sa pagcamilagros gayúd, sa pagcahibólong.
Milagroso. V. *Milagro.* * Ang may gahóm sa pagmilagros. * Bisan onsang catiñgaláhan, hibólñgan.
Milano. = Banóg. * Isda, (calaínan.)
Milenario. = Cadogáyan sa usá ca libo ca túig.
Milerama. = Tanóm, (calaínan.)
Milésimo. = Ang macahíngpit sa isip sa usá ca libo.
Milhojas. = Tanóm, (calaínan.)
Miljar. = Saquét ñga mahamótang sa daghánan ñga mga hobág ñga molomagamáy. * Calaínan sa hilánat.
Milicia. = Quinaárman ñga magatórlo sa pagáoay, sa pagpañgóbat sa mga soldados, ug ang maong mañga soldado. * Polong ñga guicahiñgálan sa mga capónong ponónñgan sa mga Ángeles.
Miliciano. = Ang nahatonñgód sa milicia, sa mga soldados.
Militante. = Soldados, ang magasilbi sa pagcasoldados. * Ang Iglesia sa calibútan ñga mao ang catilíngban sa mga binuñágan ug ang ilang pañgólo ñga ang Santos ñga Papa.
Militar. V. *Miliciano*, y *Militante* hasta *ang Iglesia.*
Militarmente. = Iñgon sa mga tolománon sa mga soldados. * Sa pagcasinoldado.
Milla. = Ang icatólo ca bahin sa usá ca legua ñga pagalácuon.
Millar. = Cadaghánan sa bisan onsa ñga macagáma sa isip sa usá ca libo.
Millarada. = Cadaghánan sa mga libo.
Millon. = Napólo ca gatús ca libo.
Millonario. = Arunáhan, salapían caáyo, dato sa mañga salapiánon.
Mimar. = Pagógay ogay, paghátag sa paráyeg, pagálam alam. * Pagpalángga caáyo.
Mimbre. = Tanóm.
Mimbrear. V. *Cimbrar.*
Mimbrera. = Tanóm.
Mimo. = Táuo ñga magalípat sa mga táuo ñga nanagsolóng sa mga dula, sa iang pagtístis ug mga buhat ñga nagacalain lain. * Pagcaógay ogay, pagparáyeg, pagcaálam alam. * Pagcapaságar ñga guilabi sa mañga pagbóot sa mga báta.
Mimoso. = Parayégon.
Mina. = Alaguian sa mga tubig sa ilálom sa yota. * Lañgob, bohó ñga pagacalíon sa ilálom sa yota ñga pagasórlan sa pólvora, sa pagbóncag ug pagpalupád sa mga cota, sa mga baluarte, &c. * Lugar ñga pagacalían sa ilálom sa yota, sa pagcúha sa buláoan, sa salapí, &c. * Ang sinógdan ug guinicánan sa mga tobóran. * Ang opicio sa dagcóng polós sa oaláy dagcóng cabórlay.
Minador. = Ang magabúhat, magacále ug magapacále sa mga mina.
Minal. = Ang nahatonñgód sa mina.
Minar. = Pagcále sa ilálom sa yota. * Pagpatigáyon sa masingcámot caáyo sa pagdáñgat sa bisan cansa, sa guitúyo ñga guipanghináot.
Mineraje. = Ang pagbóhat sa mga mina.
Mineral. = Ang nahatonñgód sa mga mina. * Ang tumbága, buláoan, &c., ñga maquíta sa ilálom sa yota. * Guinicánan, sinógdan sa mga tobóran ug sa bisan onsa.
Mineralogía. = Quinaárman ñga nahilábot sa mañga mineral.
Mineralogista. = Táuo ñga maálam sa quinaárman sa mga mineral.
Minería. = Quinaárman sa pagbóhat sa mga mina.
Minero. = Yota ñga pagatórcan sa buláoan, sa salapí, &c. * Ang táuo ñga magabóhat sa mga mina.
Miniatura. = Pinintal sa papel, sa garing, &c., ñga mahínlo caáyo, sa mga color ñga hinílis sa tubig ñga sináctan sa tagoc, sa goma.
Mínimo. = Diótay caáyo. * Ang religioso sa caparían ni San Francisco de Paula.
Minio. = Pintura ñga mapolá.
Ministerial. = Ang nahatonñgód sa paghósay sa mañga Guinharían.
Ministerio. = Ang opicio, catongdánan sa tagsa tagsa ca táuo. * Bisan onsang buhat. * Paghópot sa mañga holosáyon ñga labing mahál ug macúli sa mañga Guinharían. * Ang cahímtang sa pagcaministro sa Guinharían ug ang tiempo ñga pagadugáyan sa opicio. * Cadaghánan sa mga dagcóng táuo ñga ministro sa Guinharían.
Ministra. = Babáye ñga magasilbi sa lain. * Ang asáoa sa ministro.
Ministrador. = Ang magasilbi ug magaalágar sa lain.

Digitized by Google

Ministrante. = Idem.
Ministrar. = Pagsílbi, pagalágar. * Pagtúman sa bisan onsang opicio. * Paghátag, pagtógot sa lain sa bisan onsa, bisti, salapí, &c.
Ministril. = Ministro ñga obús, sa diótay ñga gahúm, alguasil, &c.
Ministro. = Ang magasílbi ug magaalágar sa lain, sa bisan onsa. * Ang hocom ñga magatúman sa mga tolománon sa catarúngan. * Dagcóng táuo ñga guitugyánan sa mga holosáyon ñga labíng mahál ug macúli sa Guinharían. * Ang alguasil ug ang obán ñga mga táuo sa justisia, ñga obós ug sa diótay ñga gahúm. * Padre cura.
Minorar. = Pagdíot sa bisan onsa.
Minorativo. = Ang macadíot sa bisan onsa. * Ang macacúha sa usá ca bahin sa bisan onsa.
Minucia. = Pagcadíot. * Bisan onsa ñga diótay uyámot, ñga oaláy polós.
Minucioso. = Ang masámoc, ang mahilábot sa manga botang ñga oaláy polós.
Minuciosidad. = Pagcacúti cuti ñga guilabíhan, sa oaláy polós ug hingtúngdan.
Minué. = Sayáo, pagsabáy ñga guican sa mga prancés.
Minuete. = Idem.
Minuta. = Papel ñga sinolátan, sa pagcaláctor, sa bisan onsa ñga tacós ñga timaánan ug pagadomdómon, arón isólat sa mga hatáas ñga polong sa olahing adlao.
Minutar. = Pagsólat sa bisan onsa sa mga lactor ug hamóbong polong.
Minutero. = Ang puthao, tumbága, &c., ñga magatórlo sa mga minutos sa mga horásan.
Minutista. = Bulac.
Minuto. = Minuto, ang usá sa canúmam ca bahin ñga hingsácpan sa usá ca horas.
Mio. = Áco.
Miope. = Halap.
Mirabel. = Tanóm.
Mirada. = Pagcasolóng, pagcatán-ao, pagcaquíta.
Miradera. = Lugar ñga pagasólngan, pagatan-áoan sa mga táuo. * Bisan onsang lugar ñga anáa sa dayág, ñga guitán-ao sa bisan cansa. * Lantáoan.
Mirador. = Ang magasolóng, ang motán-ao, ang macaquíta. * Lugar ñga hatáas, lantáaon ñga pagadáygan ug pagatan-áoan sa haláyong yota.
Miradura. V. *Mirada.*
Miramiento. = Idem. * Pagcatimáan, pagcacógui. * Pagtáhor, catahá sa pagbóhat sa bisan onsa.
Mirante. = Ang magasolóng, ang magatán-ao.
Mirar. = Solóng, tan-ao, quíta. * Paghíling. * Pagbántay sa mga buhat sa bisan cansa. * Pagtagár sa bisan cansa, paghigúgma cania, pagdóngog sa iang mga sambag. * Paghúna húna, pagpalándong, pagmátngon. * Paglában, pagtábang, paghópot, pagalíma sa bisan cansa.
Mirífico. = Catingaláhan, hibólngan.
Miriñaque. = Hias sa mga diótay ñga bale, ñga oaláy polós caáyo.
Mirla. = Langgam.
Mirlar. = Pagpacalígdong sa salingcápao.
Mirlo. = Calígdong sa salingcápao. * Langgam.
Míron. V. *Mirante.*
Mirra. = Tagoc ñga mahomót, masíhag, masínao ug sa color ñga molomapolá.
Mirrado. = Ang sináctan sa mirra.
Mirrauste. = Calánon ñga magáma sa mga Coyóbog sa salapáti, sa mga almendras, sa asúcar ug sa obán ñga mga panácot.
Mirro. = Cahoy cahoy.
Misa. = Misa, paghálad ñga guipanagbóhat sa mga Padre, sa paghálad nila sa Dios ñga Amahán sa bilidhon ñga laoas ug dugó sa atong Guinóong Jesucristo sa ilálom sa mga dagoay sa tinápay ug sa bino. * Pagólden sa pagcapadre.
Misacantano. = Ang guioldenáhan sa pagcapadre ug ang magamisa ñga nahaóna, bag-o.
Misal. = Librong dagcó ñga pagabasáhan sa mga padre sa pagmisa nila.
Misantropía. = Casucóng dagcó, caligótgot, pagcadomót, pagcalícay sa usá ca táuo sa ubán ñga mga isigcatáuo nia.
Misántropo. = Ang díli mahagógma magdóol sa iang isigcatáuo, tongód sa iang casocó, casobó, caligótgot ug camíngao.
Misario. = Ang báta ñga mofábang ug magaayurál sa pagmisa sa mga Padre.
Miscelánea. = Pagcasácot, pagcahiósa sa nagacaláin lain ñga mga botang.
Miserable. = Aláot, táuo ñga oaláy palad, ang guicayógian, ang guicalísdan. * Ang napaóbos, ang oaláy cosóg ug gahóm. * Hicáoan, daguinótan, hacog, caguísan.
Miserablemente. = Sa pagcaaláot, sa pagcaoaláy palad, sa malisód uyámot, sa dagcóng cayógot. * Sa pagcahícao, sa pagcadaguínot, sa pagcahácog.
Miseracion. V. *Misericordia.*
Míseramente. V. *Miserablemente.*
Miserear. = Paghícao, pagdaguínot, paghácog.
Miserere. = Ang piesta sa cuaresma sa pagsíngba sa atong Guinóong Jesucristo, sa pagpangádye con pagcanta sa maong miserere. * Saquét ñga nahamótang sa pagágui sa bába sa hugao, sa tae.
Miseria. = Casaquitan, calisód, cagóol, pagcaaláot, pagcaoaláy palad. * Cahángol, pagcapobres, pagcacólang sa mga quinahánglan. * Cahícao, pagcadaguínot, bisan onsa ñga diótay caáyo, ñga oaláy bale.
Misericordia. = Calóoy, pagcaginóclog.
Misericordiosamente. = Sa calóoy, sa pagpoángod, sa pagcahinóclog.
Misericordioso. = Mangilooyan, ang malóoy, ang mapoangódon, mahinoclógon.
Mísero. = Hicáon, daguinótan, hacog, caguísan.
Misero. = Ang musíngba sa masóbsob, ang mahagógma magsíngba sa masócot.
Mision. = Pagsógo. * Pagsóroy soroy sa mga Padre, sa mga calongsóran, sa pagoáli sa mga camatoóran sa Evangelio. * Oáli ñga malnit caáyo.
Misionero. = Palaoáli, ang Padre ñga magaoáli.
Misivo. = Papel ñga sinolátan, solat ñga guipadála sa bisan cansa.
Mismo. = Mao, mao gayud. * Magsáma, topóng, maíngon ñga tood.
Mistamente. = Ang angay sa gahóm sa mga hocmánan sa mga Padre ug sa díli Padre.
Mistela. = Ilímnon ñga magáma sa aguardiente, tubig, asúcar ug canela.
Misterio. = Ang díli máhimo ñga hibalóan ug tuquíbon. * Ang polong ñga halálom caáyo. * Ang macúli ug malisód ñga pagasabóton. * Ang mga camatoódan sa atong Pagtóo ñga tinágo sa santos ñga cabobót-on sa Dios. * Ang tinágo, ang guibóhat sa hilom.
Misteriosamente. = Sa hilom, sa tinágo.
Misterioso. = Ang díli matóquib. * V. El anterior.
Mística = Quinaárman, tolománon sa paghúsay sa quinabúhi sa pagcadebotos, sa pagcamaampóon.
Místicamente. V. *Misteriosamente.*
Místico. V. *Misterioso.* * Sacayán sa duhá ca layág. * Maampóon.
Mistifori. V. *Mistamente.*
Misto. = Ang sináctan sa mga butang ñga nagacaláin lain. * Sinimbógan.

Digitized by Google

Mistura. = Pagcasácot, pagcasímbog.
Misturar. = Pagsácot, pagbóloc. * Pagsimbóg, pagsambóg.
Mita. = Pagcahùsay sa padron arón hibalóan ang mga táuo nga somosógot, nga managbóhat sa mga buhat sa longsod.
Mitad. = Tonga, pecas, pacas, acob.
Mitayo. = Táuo nga somosógot, timbol.
Mitigacion. = Pagcahinay hinay, pagcaárang arang.
Mitigador. = Ang magapahinay.
Mitigar. = Paghinay, pagcóha coha, pagárang arang.
Mitigativo. V. *Mitigador*.
Mitigatorio. = Idem.
Mitología. = Historia, solat nga bacácon sa mga dios dios ug sa mga táuo nga bantógon sa mga dioatáhan.
Miton. = Bisti sa mga babáye nga guitábon nila sa mga bocton cutub sa popólan hasta sa sico.
Mitote. = Sayáo, pagsabáy sa mga indio, sa pagsigcóbot cobot nila sa ilang mga camót.
Mitra. = Calo calo sa mga Obispo ug mga Arzobispo sa pagtóman nila sa mga catongdánan sa pagcaobispo nila. * Ang cahimtang sa Arzobispo ug sa Obispo.
Mitrado. = Ang táuo nga guitogótan sa pagdála dala sa iang olo sa calo calo sa mga Arzobispo ug mga Opispo.
Mitrar. = Pagobispo.
Miz. = Polong nga igatàoag sa iring.

MO

Moblar. = Pagsángcap sa bisan onsang baláy, solód &c., sa mga casangcápan.
Mocadero. = Paño, panápton nga icapábid sa ilong, sa sip-on.
Mocador. = Idem.
Mocante. = Idem.
Mocarro. = Sip-on, cogmo nga mobítay sa ilong.
Mocear. = Pagcóndat, pagbóhat sa mga bohat nga angay sa mga olitáuo.
Mocedad. = Pagcaolitáuo. * Pagcacóndat sa mga olitáo.
Mocero. = Laláqui nga moaólag nga mahagógma maghilábot sa mga babáye.
Moceton. = Táuo nga báta pa, matámboc, sa dagcóng hosog.
Mocion. = Pagcalíhoc. * Pagcabóyoc sa húna húna. * Pagcahónghong sa Dios sa mga calág.
Mocito. = Bag-ong olitáuo, oloolitáuo.
Moco. = Sip-on, pong-it, taping, cogmo. * Ang pabílo nga nasónog sa mga sugá. * Tayá, tambacólong sa pothao. * Ang talo nga natólo sa mga candela nga dinagcútan.
Mocoso. = Sip-ónon, cogmóhon, pong-iton, tapíngon.
Mochada. = Pagcaómpog, pagcasóngco sa olo sa bisan diin. * Pagcapácog sa olo.
Mocheta. = Catapúsan sa mga columna nga paglingcódan ug hunóngan sa mga arco.
Mochil. = Bata nga pagasogóon, sologóon sa mga táuo nga nanagbóhat sa yota.
Mochila. = Poyo poyo, pontél sa panit, nga pagasórlan aa mga sordados sa ilang bisti ug ilang balon.
Mocho. = Mananáp nga guipótlan sa mga songáy. * Ang guigontíngan ug guialótan sa bohóc. * Cahoy nga guipótlan sa mga sangá ug odlot. * Mga torres ug bisan onsa nga oalá botángan sa tomóy sa catapúsan.
Mochuelo. = Langgam nga ingon ingon sa bucao.
Moda. = Batásan, bag-ong usos sa mga dagoay sa mga bisti.
Modal. = Caogalíngon nga batásan sa pagbóhat, sa paglacáo, sa pagpamólong, &c., sa tagsa tagsa.
Modelar. = Pagbóhat sa bisan onsa nga dagoay con táuo táuo sa yota, sa talo, &c.
Modelo. = Panigíngnan, laráoan, pananglétan.
Moderacion. = Casarángan. * Pagcaóbos sa bale sa bisan onsa nga ibalígya.
Moderadamente. = Sa casarángan.
Moderado. = Ang mahamútang sa casarángan.
Moderar. = Pagápas sa casarángan.
Modernamente. = Sa bag-o pa, carón bag-o, díli pa dugay. * Cadón cadón.
Moderno. = Bag-o. * V. El anterior.
Modestamente. = Sa pagcaólay, sa maáyong pagcahúsay ug pogcabótang.
Modestia. = Pagcaólay. * Pagcaángay sa mga buhat sa tagsa ca táuo, sumála sa cahimtang nia. * Pagcahúsay sa matá sa pagsolóng.
Modesto. = Olay. * Ang magapaángay sa iang mga buhat ug mga polong sumála sa cahimtang nia. * Ang díli motótoc sa iang mga matá sa pagsolóng nia.
Módico. V. *Moderado*. * Diótay, dolodiot.
Modificacion. = Pagcabálic, pagcahióli sa mga botang sa ilang pagcabótang nga daan. * Pagcabótang sa bisan onsa sa casarángan, sa pagcóha sa pagcacólang ug sa pagcacápin, sa pagcadagcó ug sa pagcadiótay.
Modificar. = Pagbótang sa bisan onsa sa casarángan, sa oaláy pagcacápin ug pagcacúlang, pagcadagcó ug pagcadiótay.
Modismo. = Caogalíngon nga pagsángpot sa tagsa ca pinamólong.
Modista. = Ang moàpas sa bag-ong batasan, sa bagong usos sa pagbísti. * Ang magatabí ug magabóhat sa mga bísti ingon sa bag-ong batásan.
Modo. = Pagcabótang nga caogalíngon sa bisan onsa. * Casarángan sa pagbóhat ug sa pagpamólong. * Catahóran, catahá, maáyong pagatóbang. * Gaui, cagaoían nga maáyo sa bisan cansa.
Modorra. = Pagcabórong sa olo, pagcabóg-at sa laoas, pagcatólog nga dagcó ug mabóg-at.
Modorro. = Ang mobáti sa saquét sa pagcabórong sa olo, sa cabóg-at sa laoas, sa pagcatólog nga mabórlay. * Táuo nga oaláy quinaárman ug salabótan.
Modrego. = Táuo nga oaláy polós, nga oaláy quinaádman sa ngatanán.
Modulacion. = Pagcaláin lain, pagcalírog lirog sa tingog, sa pagcanta.
Modular. = Pagláin lain, pagtáas ug pagóbos, paglírog lirog sa tingog, sa pagcanta.
Mofa. = Pagcayóbit, pagcatámay.
Mofador. = Tigyúbit, tigtámay.
Mofante. = Idem.
Mofar. = Yubit, tamay, sood sood.
Moflete. = Aping nga dagcó, matámboc.
Mofletudo. = Ang guitambócan sa aping.
Mogollon. = Pagcahilábot sa bisan cansa sa díli onta quinahánglan.
Mogote. = Bongtod, bolobóngtod. * Tapoc sa mga binángan, sa mga baat, sa mga bogcos.
Mogrollo. = Táuo nga borong, nga oalày pagtáhod.
Moharrache ó Moharracho. = Ang táuo nga nagapacaláin sa bisti, arón pagalipátan ug pagalipáyon ang nagasolóng cania. * Bisan onsang dagoay nga malàgsot.
Mohatra. = Pagcapálit sa bisan onsa sa pagsáad sa hatáas nga bale sa salingcápao lamang, arón paliton, sa pagcamatúod, sa diótay ug obos nga bale.
Mohecer. = Pagagóp-op.

Digitized by Google

Moheda. = Boquid, solóp nga guitobóan sa mga cahoy nga mabános, masónson caáyo.
Mohina. = Casocó, songot, capongót, caligótgot.
Mohino. = Ang nasocó, naligótgot, napongót. * Ang guisóngot.
Moho. = Agóp-op. * Pagcalícay sa pagbóhat, guican sa catápol.
Mohoso. = Ang guiagóp-op.
Mojada. = Pagcahomód, pagcabasá. * Ang samad nga guican sa pagsóntoc sa hinganíban nga matalínis.
Mojador. = Ang magapahomód, ang magabasá.
Mojadura. V. *Mojada.*
Mojar. = Basá, homód, holom. * Paghilábot sa bisan onsa.
Mojarrilla. = Táuo nga matístis, malipáyon sa canúnay, nga díli maálam manoyó.
Moje. = Sabáo sa bisan onsa.
Mojicon. = Pagpócpoc sa nauong, sa camót nga quinómcom.
Mojiganga. = Dula sa cadaigánan. * Bisan onsa nga hingalatáoan.
Mojigato. = Táuo nga malalángon, nga magapacalígdong ug magapacatálao, sa pagcóha ug pagdángat sa iang guipanghináot.
Mojon. = Timáan sa cota, &c., nga ibótang sa mga cadalánan, sa pagtimáan sa mga caotlánan. * Caotlánan. * Tae sa táuo nga tibúoc ug magáhi. * Tobol.
Mojonera. = Lugar nga pagabotàngan sa mga mojon. * Caotlánan.
Mola. = Onód nga motóbo sa tian sa obán nga mga babáye, ug pagaíngnon nga mabdos sila.
Molada. = Cadaghánan sa color nga guilígis sa macaúsa.
Molar. = Ang nahatongód sa ligsánan, ug ang maàyo sa paglígis.
Molde. = Marca, hormàhan. * Táuo nga boótan, quinaarmánon, &c., nga mahímo onta sia ug panigíngnan sa obán. * Patic.
Moldear. = Paglíloc.
Moldura. = Bisan onsang dagoay nga guilíloc sa tumbága, sa bató, &c. * Patic.
Moldurar. V. *Moldear.*
Mole. = Mahínlo, mahómoc. * Bisan onsang dagcóng booc.
Molécula. = Tagsa ca bahin nga magamáy caáyo sa bisan onsa. * Ang usá ca taguígdiot.
Moledero. = Ang mahímo nga pagalígson, ang lilígson.
Moledor. = Maglilígis, ang magalígis. * Bisan onsa nga macasámoc, magabórlay, magaalingása. * Cuti cutíhan.
Molendero. = Maglilígis, ang magahátod sa bisan onsa nga pagalígson onta.
Moler. = Ligis. * Docdoc, dogmoc. * Pagsámoc, pagbórlay, pagalingása. * Pagdáot, pagláglag, paggobá.
Molero. = Ang magabóhat ug magabalígya sa mga batóng ligsánan.
Molestador. = Ang magasámoc, samócan, condátan, ang magabórlay.
Molestamente. = Sa pagcasámoc, sa pagcabórlay, sa pagcaalingása.
Molestar. = Pagbórlay, pagsámoc, pagcúndat, pagalingása.
Molestia. = Casocó. * Casámoc, cabórlay, cacápoy.
Molesto. = Condátan, ang macasámoc, samócan, ang magabórlay.
Moleta. = Bató nga magáhi caáyo, nga pagagamíton sa paglígis sa mga pintura. * Capandáyan nga icalígis sa tinta sa mga impresor.
Molibodena. = Tombága nga molomapolá ug mahómoc.
Molicie. = Pagcahínlo, pagcahómoc. * Salá nga mangíl-ad, nga díli angay sa mga táuo.
Molienda. = Pagcalígis. * Ang guilígis sa macaúsa. * Cabórlay, cahágo, casámoc.
Moliente. V. *Moledor.*
Molificacion. = Pagcahómoc.
Molificante. = Ang magapahómoc.
Molificar. = Paghómoc.
Molificativo. V. *Molificante.*
Molimiento. V. *Molienda.*
Molinera. = Ang asáoa sa molinero.
Molinero. = Bisan onsa nga maáyo sa paglígis * Tagía sa ligsánan. * Ang magalígis.
Molinete. = Capandáyan sa mga sacayán sa pagsácoat sa mga sinipit, &c.
Molinillo. = Ligsánan nga diótay * Ang cahoy con capandáyan nga icahílis, igalínis, icacútao ug igabatíl sa socolate sa batirol.
Molino. = Ligsánan, lilígsan. * Táuo nga cundátan nga díli mahamótang * Ang macasámoc ug magabùrlay. * Ang bába.
Molitivor. V. *Molificante.*
Molondro ó Molondron. = Matalác-on, matác-hon. * Ang colángan sa pagtáhod ug sa catahá.
Mollar. = Mahómoc, ang masáyon pagapótlon, pagadocdócon ug pagadogmócon. * Carne, onód sa oaláy bocóg. * Bisan onsa nga may dagcóng polós, nga macapolós. * Táuo nga masáyon pagalimbónganan ug pagaólo olóhan.
Mollear. = Pagbóyoc sa bisan onsa tongód sa pagcahómoc nia.
Molledo. = Ang bahin nga ondan ug malíngin sa laoas, sa mga paa, sa mga bocton, &c. * Ang bahin nga mahómoc aa tinápay, sa ilálom sa panit.
Molleja. = Baticólon.
Mollejon. = Táuo nga matámboc apan maluyáhon ug sa oaláy cosóg. * Ang mahináyon sa gaui.
Mollera. = Alimpólo.
Molleta. = Tinápay nga minása usáhay sa gatas. * Ang aping nga dagcó, matámboc.
Molletudo. = Táuo sa dagcóng aping.
Mollina. = Olan nga mahínay, binabáye.
Molliznar ó Molliznear. = Pagólan sa mahínay.
Momentáneamente. = Sa macadíot, sa madalí caáyo, sa usá ca pagpíloc sa matá.
Momentáneo. = Ang madalí, ang malágmit caáyo, ang díli madúgay.
Momento. = Macadiót lamang, usá ca pagpíloc sa matá.
Momería. = Pagbóhat sa mga dula sa pagláin lain sa nauong ug sa laoas.
Momio. = Onód sa oaláy tamboc.
Momo. = Pagcaculíot sa nauong. * Pagcayúbit, pagcatámay.
Momordica. = Tanóm, (calaínan.)
Mona. = Amó, alíoas nga baye. * Pagcahobóg.
Monacal. = Ang nahatongód sa mga Padreng monje.
Monacato. = Cahímtang sa mga monje.
Monacillo. = Báta nga magasílbi sa mga Singbahán sa pagtábang ug pagayurál sa pagmisa sa mga Padre.
Monacordio. = Clabe nga diótay, tolónggon nga may coldas ug nga pagacablíton mainngon nga sa pagcáblit sa órgano.
Monada. = Pagcatístis, pagcacolíot sa nauong, pagparáyeg nga guilabíhan. * Pagcaógay ogay.
Monago ó Monaguillo. V. *Monacillo.*
Monarca. = Hari.
Monarquía. = Guinharían nga guinahóptan sa hari.
Monárquico. = Ang nahatongód sa Guinharían.
Monasterial. = Ang nahatongód sa monasterio, sa conbento.

Digitized by Google

Monasterio. = Baláy, conbento ng̃a guinpúy-an sa mg̃a monje.
Monásticamente. = Ing̃on sa mg̃a tolománon sa mang̃a Padreng monje.
Monástico. V. *Monasterial.* * Ang nahatong̃ód sa cahímtang sa mg̃a Padreng monje.
Monda. = Pagcapón, pagcaháoan sa mg̃a cahoy, sa pagcóha sa mg̃a sang̃á ng̃a patáy ug daótan.
Mondadiente ó Mondadientes. = Palito, gung̃i sa pagcúhit sa mahabílin sa talioála sa mg̃a ng̃ipon.
Mondador. = Ang magapaháoan, ang magapáhid, ang magahínis, ang magapánit sa mg̃a bong̃a, &c.
Mondadura. = Pagcaháoan, pagcapáhid, pagcahínis, pagcapánit. * Ang quinóha sa bisan onsa cay oaláy bale. * Ang panit, &c., sa mg̃a bong̃a, &c.
Mondaorejas. = Caohe, icolóhit sa dalónggan.
Mondar. = Olay, haoan, pahid, hinis, nosnos, quias, coscos. * Pagpánit sa bisan onsa ng̃a may panit. * Paggónting, pagálot sa bohóc ug sa bong̃ot. * Pagcóha, pagpang̃áoat sa bisan onsa, ug labí pa sa salapí sa isigcatáuo.
Mondo. = Ang oaláy hugao ug buling. * Ang oalá dogáng̃an sa bisan onsa.
Mondonga. = Polong ng̃a guicahing̃álan sa mg̃a sologóon ng̃a babáye.
Mondongo. = Ang solód sa guinháoa, sa tian sa mg̃a mananáp.
Mondonguero. = Ang magaguisál ug magabalígya sa ng̃atanán ng̃a solód sa guinhàoa sa mg̃a mananáp.
Moneda. = Salapí ng̃a icapálit sa bisan onsa, sa boláoan, sa salapí con sa tumbága. * Pisos, caháte, sicápat, sicaoálo, cuartos, &c.
Monedería. = Opicio sa pagbóhat sa salapí, sa mg̃a pisos, mg̃a caháte, &c.
Monedero. = Ang magabóhat ug magamarca sa mg̃a pisos, sa mg̃a caháte, &c.
Monería. V. *Monada.* * Bisan onsa ng̃a oaláy bale ug polós.
Monesco. = Ang mahatong̃ód ug ang̃ay sa mg̃a amó.
Monetario. = Cadaghánan sa salapí, mg̃a pisos, mg̃a caháte, &c., sa mg̃a tiempo ng̃a miági, ug sa nagacaláin lain ng̃a mg̃a lugar. * Ang mg̃a sorlánan ug ang solód ng̃a guibotáng̃an sa maong salapí.
Monicion. = Pagpahibaló, pagbaláod, pagmantalá.
Monigote. = Ang religioso ng̃a lego, oldog. * Táuo ng̃a oaláy quinaárman.
Monipocio. = Pagsábot sa bisan onsa, sa mg̃a táuo ng̃a nanaghiúsa sila.
Monís. = Bisan onsang diótay ug manindot, maáñag.
Monises. = Salapí.
Mónita. = Pagcalaláng, quinaárman sa paglímbong, sa pagólo olo.
Monitoria. = Papel ng̃a sinolátan sa mg̃a hocom, sa mg̃a ponóan sa Singbahán, sa pagtáoag sa hocmánan sa bisan cansa, sa pagpang̃otána canía sa bisan onsa.
Monitorio. = Ang magapahibaló ug magapamátng̃on sa bisan onsa.
Monja. = Binócot.
Monje. = Boghó, Padre ng̃a mopoyó sa caming̃àoan. * Padre ng̃a mopoyó sa conbento, sa monasterio. * Langgam.
Monjil. = Hábito, bisti sa mg̃a monja, sa mg̃a binócot.
Monjío. = Cahímtang sa mg̃a monja, sa mg̃a binócot. * Pagcasolód sa mg̃a babáye sa pagcamonja.
Mono. = Maáyo, manindot, maáñag, matahóm. * Amó. * Alíoas.
Monocerote. = Mananáp, (calaínan.)
Monóculo. = Ang guibotáng̃an, sa usá lamang ca matá.
Monograma. = Polong ng̃a sinolátan sa mg̃a letra ng̃a nang̃alang̃áquit ug sa pagcaláctud.
Monomaquia. = Pagcaáyat, pagcaáoay sa dohá lamang ca táuo.
Monopastos. = Motón sa usá lamang ca malíng̃in.
Monopolio. = Pagbalígya sa pila lamag ca táuo sa bisan onsa arón maíla lang ang tobo, labon ng̃a tacós onta ng̃a ibalígya sa cadaghánam, arón pagapóslan onta ng̃atanán. * Pagcasábot sa mg̃a comerciante sa pagbalígya sa mg̃a manggad sa maong ng̃a bili.
Monotonía. = Pagcaáng̃ay sa soguílon con sa ting̃og ng̃a díli maáyo, ug mao da sa guiháp̃on.
Monseñor. = Polong ng̃a ióna sa Italia sa mg̃a ng̃alan sa mg̃a ponóan sa Singbahán, ug sa ng̃alan sa amac ng̃a pang̃ánay sa mg̃a hari sa Francia ug sa obán ng̃a mg̃a dagcóng táuo.
Monserga. = Pinamólong, soguílon ng̃a mabóloc ug ng̃a díli masábot.
Monstruo. = Bisan onsa ng̃a cating̃aláhan ug hibólng̃an ng̃a contra sa tolománon sa pagcabóhat sa isigcaíng̃on. * Bisan onsa ng̃a dagcóan caàyo, malágsot ug mang̃íl-ad uyámot.
Monstruosamente. = Sa pagcadagcó caáyo, sa pagcang̃íl-ad.
Monstruosidad. = Pagcadíli ang̃ay sa bisan onsa sa obán ng̃a isigcaíng̃on. * Pagcang̃íl-ad, pagcalàgsot sa bisan onsa.
Monstruoso. V. *Monstruo.*
Monta. = Pagcaípon sa daghánan mg̃a mg̃a ihap. * Pagcabále, ang bili ng̃a caugalíng̃on sa mg̃a butang.
Montado. = Ang cabayo ng̃a andam sa mg̃a quinaháng̃lan arón pagacabayóan. * Soldados ng̃a may cabayo.
Montador. = Ang magacabayo.
Montadura. = Cadaghánan sa mg̃a quinaháng̃lan sa mg̃a cabayo arón cabayóan.
Montaje. = Pacabótang sa mg̃a lothang sa mg̃a cureña. * Mg̃a casangcápan sa mg̃a luthang.
Montanera. = Salóp ng̃a pagabohían sa mang̃a baboy arón maning̃áon.
Montanero. = Magbalántay sa mg̃a solóp.
Montano. = Ang nahatong̃ód sa buquid.
Montanada. = Pagcaándac ng̃a oaláy hingtúngdan. * Pagcadághan, cadaghánan sa bisan onsa.
Montante. = Espadang halagpád.
Montantear. = Pagándac.
Montaña. = Buquid. * Mg̃a caboquílan sa yota sa Búrgos.
Montañés. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a caboquílan. * Ang natáuo sa yota sa mg̃a buquid sa Búrgos.
Montañoso. = Yota ng̃a may boquid, baquílid, bang̃ílid.
Montar = Pagcabayo. * Pagsáca, pagtóngtong sa bocó bocó sa cabayo. * Pagábot sa mg̃a cuenta sa bisan onsang isip, cantidad.
Montaraz. = Boquidnon, loog, ihaláson. * Gaui ng̃a maísog, maháit. * Magbalántay sa mg̃a buquid.
Monte. = Boquid. * Solóp. * Cacolían, cabilínggan, caolang̃an sa pagbóhat sa bisan onsa. * Olo ng̃a guidaghánan sa bohóc. * Sogál sa baraja.
Montea. = Quinaárman ng̃a magaásoy sa pagsápsap ug pagtábas sa mg̃a bató ng̃a igabúhat sa mg̃a arco.
Montera. = Calo calo sa panápton con sa panit ng̃a igatábon sa olo.
Montería. = Pagpang̃áyam sa mg̃a baboy sa boquid, sa mg̃a osa ug sa obán ng̃a mg̃a mananáp ng̃a ihálas.
Montero. = Mang̃ang̃áyam, ang mang̃áyam sa mg̃a caboquílan.
Montés. V. *Montaraz.*
Montescos y capeletes (haber.) = Pagaóay, paglális lalis.
Montesino. V. *Montaraz.*
Monton. = Tapoc, Ogdo.
Montoya. = Calaínan sa sayáo, sa sabáy.

Digitized by Google

Montuoso. = Boquid, yota nga guibanósan, guisonsónan sa mga cahoy.
Montura. V. *Montadura.*
Monumento. = Buhat sa bató, &c., nga pagaboháton ug pagatindógon sa cadaigánan, arón may panomdóman sa bisan cansang táuo nga bantógon, con sa bisan onsa nga catingaláhan ug hibólnganan, nga tacús nga timaánan ug pagadomdómon sa mga táuo. * Ang altal nga guibotánganan sa jueves nga santo sa laoas sa atong Ginóong Jesucristo, nga sinolód sa usá ca caban caban nga mahál. * Bisan onsang timáan nga nahabílin sa nahatábo sa canhing tiempo.
Monzon. = Cadugáyan sa hangin dapit sa habagátan, dapit sa amihánan, &c.
Moña. = Táuo táuo sa dagoy sa babáye nga binistíhan, nga pagahoálan sa pagcabóhat ug pagcatábas sa mga bisti. * Casocó, capongót, caligótgot. * Pagcahobóg.
Moño. = Pinángco. * Lambóhay, tarong sa mga langgam.
Moñudo. = Ang may pinángco. * Langgam nga may lambóhay, tarong.
Moquear. = Pagsíp-on, pagcógmo.
Moquero. = Panápton, paño nga igapáhid sa ilong. * Sipngáhan, isilípnga.
Moquete. = Pocpoc sa camót sa nauong con sa ilong.
Moquetear. V. *Moquear.* * Pagpócpoc, sa camót, sa bisan cansa.
Moquillo. = Saquét sa obán nga mga mananáp.
Moquita. = Sip-on nga matín-ao.
Mora. = Pagcadúgay, pagcalángan, pagcalángay. * Bonga nga matám-is, malomaáslom ug mahómoc caáyo.
Morabito. = Padre sa mga moros.
Moracho. = Color nga morado nga obós.
Morada. = Pinoyánan, pagapóy-an, polóy-an, baláy.
Morado. = Morado. * Ang sináctan sa color nga mapolá ug maítom.
Morador. = Ang magapoyó, ang molópio sa bisan diin.
Moral. = Ang nahatongód sa batásan nga maáyo. * Quinaárman nga magaásoy sa pagcaáyo ug sa pagcadaótan sa mga buhat sa mga táuo. * Cahoy nga mobónga sa mga mora.
Moralidad. = Pagtolón-an nga mahatongód sa batásan ug quinabúhi nga maáyo. * Pagcabótang sa nga bohat sa mga táuo sa tongód sa ilang pagcaáyo ug pagcadaótan.
Moralista. = Ang nagaestudio sa quinaárman sa moral.
Moralizar. = Pagásoy sa bisan onsang tolón-an nga mahatongód sa mga batásan ug sa quinabúhi nga maáyo.
Moralmente. = Ingon sa mga tolománon sa moral. * Ingon sa guihúna húna sa cadaghánan sa mga táuo.
Morar. = Pagpoyó sa bisan diin.
Morbidez. = Pagcahómoc sa mga bahin sa mga laoas.
Mórbido. = Ang may saquét, ang masaquét, ang macasaquét. * Ang mahómoc caáyo.
Morbo. = Saquét.
Morboso. V. *Morbo.*
Morcella. = Aligáto, biting caláyo nga guican sa pabílo sa mga lamparáhan.
Morcilla. = Morcilla, pinótol nga tináe sa baboy, sa carnero, &c., nga ponó sa dogó nga sináctan sa mga panácot.
Morcillo. = Cabayo nga lobos nga maítom. * Bactin bactin sa bocton cutub sa abága hasta sa sico.
Morcon. = Morsilla sa labíng dagcóng tináe. * Táuo nga matámboc, hamóbo ug malóya, sa oaláy cosóg.
Mordacidad. = Pagcacágod. * Pagcaárat, pagcaáras. * Paglíbac libac sa isigcatáuo.
Mordante. = Capandáyan sa mga imprenta nga pagagamíton sa paghúsay sa mga letra maíngon nga nahamótang sa original, sa panigingnan.
Mordaz. = Ang macacágod. * Ang macaárat, macaáras. * Ang magalíbac sa isigcatáuo.
Mordaza. = Cahoy con pothao nga ibótang, pagbalábag, sa bába sa mga táuo, arón dili sila macapamólong.
Mordazmente. = Sa paglíbac libac.
Mordedor. = Ang mopáac. * Ang magalíbac libac, tiglíbac, malibácon.
Mordedura. = Pinaácan.
Morder. = Paac. * Pagcágod. * Pagngót ngot. * Pagárat, pagáras. * Pagcóha sa mahínay hinay sa bisan onsa, sa bisan diin, pagdáot sa dongog sa isigcatáuo, paglíbac libac.
Mordicacion. = Pagcacágod. * Pagcaárat, pagcaáras.
Mordicante. = Ang macacágod, ang macaárat, ang macaáras, ang macacatól sa mahait.
Mordicar. = Pagcatól. * Pagcágod, pagárat, pagáras.
Mordicativo. V. *Mordicante.*
Mordido. = Ang guicuháan sa bisan onsang bahin.
Mordiscar. = Pagpáac sa mahínay, sa masóbsob.
Mordisco. = Pináac, pinaácan, pagpáac.
Morena. = Isda.
Moreno. = Molomaítom.
Morera. = Cahoy nga mobónga sa mga mora.
Morería. = Lugar, bario sa mga calongsóran nga guitagána arón pagapúy-an sa mga moros, ug ang ilang mga yota ug mga provincia.
Moribundo. = Mamalátyon, ang harúul na mamatáy.
Moriego. = Ang nahatongód sa mga moros.
Morigeracion. = Batásan ug quinabúhi nga maáyo.
Morigerar. = Pagpogóng sa mga cailíbgon * Pagáyo sa batásan ug sa quinabúhi.
Morillo. = Capandáyan sa potháo nga ibótang sa dapóg, sa pagtóngtong dihá sa mga sológnod.
Morir. = Patáy, pagtápos, pagtibáoas sa quinabúhi. * Pagábot sa táuo sa bisan onsa nga macalisód ug macayógot caáyo canía. * Pagpálong sa caláyo ug sa sugá.
Morisco. V. *Moriego.* * Ang moros nga nahabílin sa España ug napabúñag, sa tiempo sa pagdáug canila sa mga cristianos.
Morisma. = Pagtóo sa mga moros. * Cadaghánan sa mga moros.
Morisqueta. = Calaláng, pagcalímbong nga angay sa mga moros. * Ang bogás sa humáy, maís, daoa, &c., nga linóto sa lonlon nga tubig, nga mao ang tinápay sa mga indio.
Morlaco. = Ang magapacahóngog.
Moro. = Moros, ang moàpas ug mahasácop sa Pagtóo ug religion ni Mahoma. * Ang bino nga oalá simbógan sa tubig.
Moron. = Oloógdo, bolobóngtor sa yota.
Morondonga. = Sacót sa mga botang nga oaláy polós.
Morondo. = Cahoy, tanóm nga guicoháan sa mga dahon. * Ang guialótan ug guiguntíngan sa bohóc.
Morosamente. = Sa pagcadúgay, sa pagcalángan, sa pagcalángay langay.
Morosidad. = Pagcadúgay, pagcalángan, pagcalángay langay.
Moroso. = Tigdúgay, madugáyon, mahináyon, malangánon, malángay langáyon.
Morra. = Bagol bagol sa olo.
Morrada. V. *Mochada.*
Morral. = Poyo poyo, puntél sa pagsolód ug pagdála sa bisan onsa.
Morralla. = Cadaghánan sa mga botang nga oaláy polós.
Morrillo. = Bató nga malíngin, mahínlo ug magáhi.
Morriña. = Saquét nga matacód sa mga mananáp, sa mga hayúpan. * Casobó, camíngao sa buot.
Morrion. = Calo calo sa mga soldados.

Digitized by Google

Morro. = Iring ng̃a magabánha con pagaógay ugáyon sia. * Bisan onsa ng̃a malíng̃in maíng̃on ing̃on sa usá ca olo. * Ang mg̃a ng̃abil ng̃a dagcó, mabága.
Morrudo. = Ang molomalíng̃in. * Ang may ng̃abil ng̃a dagcó.
Mortaja. = Sapot, ang bisti ng̃a guibisti sa mg̃a minatáy.
Mortal. = Ang arang mamatáy, mamalátyon. * Ang macamatáy. * Ang may timáan sa minatáy. * Ang dagcóan caáyo sa isigcaíng̃on.
Mortalidad. = Pagcahímo sa pagdáoat sa camatáyon.
Mortalmente. = Sa camatáyon.
Mortandad. = Camatáy, cadaghánan sa mg̃a minatáy tongód sa salot, sa saquét ng̃a matacód.
Mortecino. = Ang mananáp ng̃a namatáy sa oalá tuyóon, ug ang onód nia. * Malúya, sa oaláy cosóg ug gahóm. * Ang harúul mamatáy ug mapálong.
Mortero. = Docdócan. * Losóng. * Capandáyan sa mg̃a pang̃obátan sa pagsalibáy sa mg̃a granada ug mg̃a bomba.
Mortífero. = Ang macamatáy ug ang may gahóm sa pagpatáy.
Mortificacion. = Pagcasáquet sa laoas. * Cayógot, calisód, cabórlay, casáquet sa húna húna, sa buot.
Mortificar. = Pagpasáquet sa laoas, pagpogóng sa mg̃a cailíbgon. * Pagyógot pagpalisód, pagcóha sa cosóg, sa gahóm sa laoas.
Mortuorio. = Paglobóng, pagámdam sa paglobóng sa mg̃a minatáy.
Moruno. = Ang nahatong̃ód sa yota sa mg̃a moros.
Mosáico. = Ang nahatong̃ód cang Moisés. * Bohat ng̃a pagaboháton sa mg̃a papán con sa mg̃a bató ng̃a nagacaláin lain ug color.
Mosca. = Lang̃ao. * Táuo ng̃a cuti cutíhan ng̃a magacasámoc, mag̃abórlay ug magaalíng̃ása. * Ang aligáto con biti ng̃a guican sa caláyo.
Moscarda. = Lang̃ao ng̃a dagcó. * Mg̃a oloítlog sa mg̃a putiócan.
Moscardon. = Lang̃ao ng̃a dagcó. * V. *Avispon*. * Táuo ng̃a macasámoc, magabórlay, magaalíng̃ása.
Moscareta. = Langgam.
Moscatel. = Calaínan sa mg̃a ubas, sa mg̃a paras. * V. El anterior desde *táuo*.
Moscon. = Lang̃ao ng̃a dagcó. * Táuo ng̃a macacóha ug macadáng̃at sa iang guitúyo tong̃ód sa iang pagcamalalán g̃on ug pagcasamócan.
Mosqueado. = Ang nalócop sa mg̃a pintal ng̃a tolotagídyot.
Mosqueador. = Paypay con bisan onsa sa pagbúgao sa mg̃a lang̃ao. * Ang icog sa mg̃a mananáp.
Mosquear. = Pagbúgao sa mg̃a lang̃ao. * Pagtúbag tubag sa bisan cansa con barlóng̃on sia ug saoáyon. * Pagtolód, pagírog sa mg̃a casámoc, sa mg̃a cabilíng̃gan, sa mg̃a caolán g̃an. * Paghanólsol tong̃ód sa polong sa isigcatáuo.
Mosqueo. = Pagcabúgao, pagbógao sa mg̃a lang̃ao.
Mosquero. = Sang̃á sa cahoy con pinónpon sa tinábas ng̃a papel ng̃a pagabitáyon, arón moánha dihá ang mg̃a lang̃ao.
Mosqueta. = Calaínan sa pusil ng̃a dolodagcó sa guing̃álan ug escopeta.
Mosqueteria. = Mg̃a soldados ng̃a sangcap sa mg̃a pusil ng̃a mosquete.
Mosquetero. = Soldado ng̃a sangcap sa mosquete.
Mosquil. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a lang̃ao.
Mosquitero. = Pabeyon, tabil ng̃a pagabitáyon sa guibotáng̃an sa catre con sa mg̃a higdáan, arón díli manolód ang mg̃a namóc.
Mosquito. = Namóc, tagnoc.
Mostacho. = Bong̃ot sa ng̃abil sa itáas. * Aláp-ap, olat sa nauong.
Mostajo. = Tanóm.
Mostaza. = Mostasa, ang biuhi sa tanóm sa maong ng̃alan.
Mostazo. = Tanóm sa mostasa.
Mostear. = Pagtólo, pagágui sa dugà sa mg̃a paras, sa mg̃a ubas.
Mostillo. = Calánon ng̃a pagaboháton sa dogá sa mg̃a paras ug sa obán ng̃a mg̃a panácot. * Sacot, salsa, sabáo sa dugá sa paras ug sa mostaza.
Mosto. = Ang dugá sa mg̃a paras, sa mg̃a ubas, sa oalá pa magbócal.
Mostrable. = Ang arang ipaháyag, ipadayág.
Mostrado. = Ang naanád sa bisan onsa, ang hingcaándam na, ang may batásan sa bisan onsa.
Mostrador. = Ang nagapaháyag, ang magapadayág.
Mostrar. = Hayág, dayág, quita.
Mostrenco. = Puhónan, hias, ng̃a oaláy tagia ng̃a guiíla: busa nahatong̃ód sa hari con sa mg̃a caparian. * Táuo ng̃a oaláy pinuyánan ug agálon. * Ang matámboc ug mabóg-at caáyo. * Ang oaláy quinárman, ang díli macasábot ug macatóon
Mota. = Bolobalígtos ng̃a magáma sa panápton sa dihá pa sa haláblan. * Pinótol ng̃a hilo, &c., ng̃a matápot sa mg̃a bisti.
Mote. = Dangga, bansag. * Tigmo.
Motejador. = Ang magalíbac sa isigcatáuo, ang magahing̃álan sa isigcaíng̃on sa mg̃a dangga.
Motejar. = Paghing̃álan sa isigcatáuo sa mg̃a dangga.
Motilar. = Pagálot, paggónting sa bohóc.
Motilon. = Ang guiguntíng̃an ug guialótan sa *bohóc*, ang riligioso lego, oldog, ang díli magamisa.
Motin. = Pagcaálsa, pagcasócol sa cadaghánan sa ilang mg̃a ponóan.
Motivar. = Paghímo sa hingtóngdan, sa guinicánan sa bisan onsa. * Pagásoy sa hingtóngdan sa bisan onsa.
Motivo. = Tong̃ód, hingtúngdan, guinicánan.
Motolita. = Langgam.
Motolito ó Motolótico. = Ang masáyon pagalimbóng̃an ug pagaólo olóhan.
Moton. = Moton.
Motor. V. *Movedor*.
Motu proprio. = Polong ng̃a linatín: sa iang caogalíng̃on ng̃a pagbóot.
Movedizo. = Ang masáyon malíhoc, maoyóg. * Ang díli malig-on sa iang húna húna, ang magaósob osob sa iang pagbóot. * Halin, balhin.
Movedor. = Ang magapalíhoc, magapaoyóg.
Mover. = Lihoc, oyóg. * Pagsámbag, pagtámbag, pagágda. * Pagsógot sa bisan onsa.
Movible. = Ang arang lihócon, balhínon.
Moviente. V. *Movedor*.
Móvil. V. *Movible*. * Sinógdan, guinicánan, hingtúngdan sa bisan onsa.
Movilidad. = Pagcahímo sa paglíhoc. * Pagcaoaláy caligónan sa bisan onsa.
Movimiento. = Pagcalíhoc. * Pagcaoyóg. * Cagobót. * Pagcaláin sa húna húna. * Paghanáyac sa táuo ng̃a napadáog sa cosóg sa mg̃a cailíbgon, sa capong̃ót, sa caligótgot, sa catáoa, &c.
Moyana. = Lothang ng̃a diótay. * Limbong, bacac.
Moza. = Babáyeng sologóon. * Dalága.
Mozallon. = Olitáo ug supang, matámboc, sa maáyong laoas.
Mozárabe. = Ang cristianos ng̃a nagapuyó sa canhing tiempo ng̃a sacót sa mg̃a moros, sa España. * Ang misa ug mg̃a tulumánon sa Singbahán sa canhing

Digitized by Google

tiempo, sa tiempo ng̃a nanagpuyó ang mg̃a moros sa España.

Mozo. = Laláquing sologóon. * Olitáuo.

MU

Mu. = Católog. * Ang tiñgug sa baca.

Muceta. = Bisti ng̃a guibisti ng guisábong sa abága sa mg̃a Obispo, sa mg̃a doctor ug sa ubán pang mg̃a Padre, sa mg̃a canónigo, &c.

Mucílago. = Ilímnon ng̃a tambal ng̃a mahágcot caáyo, ng̃a pagaboháton sa mg̃a botica, sa mg̃a gamót, mg̃a binhi, mg̃a bong̃a, &c., ng̃a dinócdoc ug linóto sa tubig.

Mucosidad. V. *Moco.*

Muchachada. = Buhat ng̃a ang̃ay sa mg̃a báta, binátang buhat.

Muchachear. = Pagbúhat sa mg̃a buhat ng̃a bináta, ng̃a ang̃ay sa mg̃a báta.

Muchachería. V. *Muchachada.* * Cadaghánan sa mg̃a báta ng̃a nang̃óndat ug nanagbánha.

Muchachez. = Pagcabótang sa mg̃a báta, pagcabáta sa mg̃a táuo.

Muchacho. = Báta.

Muchedumbre. = Pagcadághan, cadaghánan.

Múchísimo. = Daghánan uyámot.

Mucho. = Daghán, daghánan.

Muda. = Pagcabálhin sa bisan onsa. * Pagcaílis, pagcabáilo, pagcatagílis. * Ilísan, inilísan.

Mudable. = Ang masáyon mabálhin.

Mudamente. = Sa hilom, sa oaláy tiñgog, sa pagcaminám a.

Mudanza. = Pagcabálhin. * Pagcasádsad sa mg̃a pagsayáo.

Mudar. = Balhin, ilis, lalin, halin.

Mudez. = Pagcamáma.

Mudo. = Mama. * Ang mahilómon caáyo.

Mueble. = Casangcápan.

Mueca. = Pagcaculíot, pagláin lain sa nauong ug sa laoas.

Muela de moler. = Ligsánan, lilígsan. * De amolar. = Baídan, baílan. * De la boca. = Bag-ang.

Mueblaje ó moblaje. = Cadaghánan sa mg̃a casangcápan sa usá ca baláy.

Muelle. = Mahómoc, mahínlo. * Capandáyan sa puthao con sa asero ng̃a pagagamíton sa mg̃a máquina. * Mg̃a pothao ng̃a pagatongtónng̃an sa mg̃a coche, arón mahómoc ang ilang paglihoc, ug pagóg og.

Muellemente. = Sa pagcahómoc, sa pagcahínay.

Muérdago. = Tanóm.

Muermo. = Saquét ng̃a pagabatíon sa mg̃a cabayo, &c.

Muerte. = Camatáyon, pagcamatày. * Catapùsan sa quinabúhi sa mg̃a táuo, sa mg̃a mananáp, sa mg̃a tanóm ug mg̃a cahoy. * Pagcatibáoas sa bisan onsa.

Muerto. = Minatáy, patáy. * Táuo ng̃a mahináyon, ng̃a aoláy cosóg ug gahóm.

Muesca. = Totho, si-si, siñgit, loblob.

Muestra. = Panigíngnan, pananglétan. * Nauong, atobánng̃an ng̃a malíng̃in sa mg̃a horasan, ng̃a guibarlísan ug guipintálan sa mg̃a números sa mg̃a horas. * Horásan ng̃a oaláy campana, liñgánay.

Mujido. = Ang tiñgog sa baca.

Mujir. = Pagtíng̃og sa mg̃a baca.

Mugre. = Hugao, boling.

Mugriento. = Hugáoan, bolíng̃on.

Mugron. = Balágon sa ponóan ng̃a paras ng̃a ilobóng sa yota arón gomamót, sa díli ibúlag sa maong ponóan.

Muharra. = Pothao ng̃a ibótang sa mg̃a bandela, sa dapit sa itáas.

Mujer. = Babáye. * Asáoa.

Mujercilla. = Babáye ng̃a talamáyon. * Bigáon sa maláo-ay ng̃a batásan.

Mujeriego. = Ang nahatong̃ód sa babáye. * Laláqui ng̃a maquigbabáye, ng̃a mahagúgma sa mg̃a babáye. * Cadaghánan sa mg̃a babáye. * Cababayéhan, cababayénan.

Mujeril. = Ang ang̃ay ug oyon sa mg̃a babáye.

Mujerilmente. = Sa pagcabinabáye.

Mujerona. = Babáyeng sopang, matámboc. * Babáyeng maámbong, talahóron.

Mujol. = Isda.

Mula. = Mananáp ng̃a maíng̃on iñgon sa cabayo, ng̃a anac, lioat sa cabayo ug sa borricong baye.

Muladar. = Tapoc sa hugao, ng̃a guibotánng̃an sa mg̃a cahogáoan. * Ang macahúgao, ang macabóling.

Mular. = Ang nahatong̃ód sa mula.

Mulatero. = Ang magabántay ug magaalíma sa mg̃a mula.

Mulato. = Táuo ng̃a lioat sa mg̃a tigúlang ng̃a maítom ug maputi. * Ang may calor ng̃a molamaítom.

Mulero. V. *Mulatero.*

Muleta. = Sogcod, cahoy ng̃a guibalabágan sa lain ng̃a cahoy ng̃a hamóbo, sa tomóy ng̃a dapit sa itáas, sa pagsándig dihá sa mg̃a bacól ug sa díli macalacát caáyo. * Bisan onsa ng̃a magaságang ug macalíg-on sa lain ng̃a botang.

Muletilla. = Cahoy, sogcod

Mucto. = Mulo ng̃a nati, diótay pd.

Mulo. = Ang laqui sa mula. * V. *Mula.*

Multa. = Silot.

Multar. = Pagsílot.

Multiforme. = Ang may daghánan ng̃a mg̃a dagoay.

Multilátero. = Bisan onsa ng̃a capínan sa opát ca nauong.

Multiplicable. = Ang arang pagdaghánon.

Multiplicacion. = Pagcatóbo, pagcadághan sa bisan onsa.

Multiplicador. = Ang macapadághan sa isip sa bisan onsa.

Multiplicar. = Pagpadághan sa isip sa bisan onsa.

Multiplicidad. = Pagcadághan, cadaghánan.

Multitud. = Idem.

Mullidor. = Ang magapahómoc, ang magabósog, ang magadótdot, ang magabóscag.

Mullir. = Pagpahómoc, pagbósog, pagdótdot, pagbóscag.

Mundano. = Ang nahatong̃ód sa calibótan, calibutánon.

Munlificante. V. *Mondador.*

Mundificar. V. *Mondar.*

Mundificativo. V. *Mondador.*

Mundo. = Calibútan. * Pagcadághan, cadaghánan. * Ang yota.

Municion. = Mg̃a calánon ng̃a quinahánglan sa mang̃a soldados. * Ang mg̃a bala, &c., ng̃a icalárga sa mg̃a luthang.

Municionar. = Pagsángcap sa mg̃a soldados sa mg̃a calánon ug sa mg̃a pólvora, bala, &c., nga icasócol sa mg̃a caáoay.

Municipal. = Ang nahatong̃ód sa municipio.

Munícipe. = Taguilóngsod.

Municipio. = Ciudad. * Longsod ng̃a dagcóan ng̃a may iang caogalíng̃on ng̃a batásan, mg̃a leyes.

Munificencia. = Pagcalólot.

Munífico. = Malólot.

Muñeca. = Popólan sa camót. * Táuo táuo sa pagcadágoay sa babáye, ng̃a duláan sa mg̃a báta ng̃a babáye opód.

Digitized by Google

Muñeco. = Táuo táuo sa pagcadágoay sa laláqui. * Táuo táuo ng̃a babayénon. * Ang diótay caáyo, ang oaláy polós.
Muñequería. = Pagcadáyan dayan ng̃a guilabíhan sa mg̃a bisti ng̃a babayénon.
Muñidor. = Sologóon sa mg̃a cofradía, ng̃a magapahibaló sa mg̃a cofrade sa mg̃a piesta, &c.
Muñir. = Pagtáoag, pagpaníng̃ob sa mg̃a tàuo aròn managcabildo sila.
Murajes. = Tanóm ng̃a italámbal.
Mural. = Ang nahatong̃ód sa cota.
Muralla. = Cota.
Murar. = Paglibót, pagsácop, paglícos sa cota sa bisang onsang longsod, baluarte, &c.
Murciélago. = Cabóg, colábyao, colang colang.
Murcigallero. = Caoatán ng̃a mang̃áoat sa bag-ong gabíy.
Murciglero. = Caoatán ng̃a mang̃áoat sa nang̃atólog.
Murcio. = Caoatán.
Múrice. = Calaínan sa mg̃a quinháson.
Murmullo. = Dahógong, gahob.
Murmuracion. = Pagcalíbac libac.
Murmurador. = Tiglíbac libac, malíbac libácon, ang magalíbac libac.
Murmurante. = Idem.
Murmurar. = Paglíbac libac. * Pagbagólbol, pagbagótbot.
Murmurio. = Banha, hagánas, dagáhay sa mg̃a tubig ng̃a managbahá, ug sa mg̃a dahon sa mg̃a cahoy * V. *Murmullo* y *Murmuracion.*
Muro. V. *Muralla.*
Murria. = Pagcabórong, pagcabóng̃og sa olo. * Camíng̃ao, casubó.
Murrio. = Masolóbon, ming̃áuon.
Murtilla. = Cahoy cahoy ug ang iang bong̃a.
Mus. = Sugál sa baraja.
Musa. = Dios dios ng̃a babáye sa mg̃a dioatáhan sa canhing tiempo.
Musaraña. = Mananáp sa opát ca tiil. * Mananáp ng̃a diótay caáyo. * Bolog bolog sa mg̃a matá.

Muscaria. = Langgam, (calaínan.)
Muscipaca. = Langgam, (calaínan.)
Musco. = Catsóli. * Color ng̃a molomaíton.
Músculo. = Bahin sa laoas, cosóg ng̃a guinicánan sa mg̃a paglihoc sa maong laoas. * Isda ng̃a dagcóan caáyo, (calaínan.)
Muselina. = Panápton sa gapas ng̃a mahínag ug manípis.
Museo. = Lugar sa cadaigánan ng̃a guitagána sa pagtóon sa quinaárman. * Lugar ng̃a guibotáng̃an sa mg̃a botang ng̃a manindot caáyo.
Musgaño. = Mananáp sa opat ca tiil, (calaínan.)
Musgo. = Calaínan sa mg̃a tanóm ng̃a diótay caáyo ng̃a manoróc sa mg̃a bató, sa mg̃a panit sa mg̃a cahoy, sa mg̃a cota, &c.
Música. = Música. * Pagcaáng̃ay, caang̃áyan sa mang̃a tolónggon ug sa mg̃a ting̃og sa mg̃a táuo.
Músico. = Ang magatáihop ug magacáblit sa bisan onsang tolónggon. * Ang nahatong̃ód sa música.
Musitar. = Pagbagólbol, pagbagótbot, paghónghong.
Muslo. = Paa, payod.
Mustelo. = Isda ng̃a oaláy himbis, (calaínan.)
Musti. = Quinaarmánon, Padre sa mg̃a moros.
Mustiamente. = Sa pagcasobó, sa camíng̃ao, sa pagcalúya.
Mustio. = Laya. * Malúya, mamíng̃ao, ming̃áuon, masolóbon.
Musulman. = Moros.
Mutabilidad. = Pagcahímo sa pagcabálhin.
Mutacion. = Pagcabálhin.
Mutilacion. = Pagcapótol sa bisan onsa, ug labí pa sa mg̃a balhin sa laoas.
Mutilar. = Pagpótol sa bisan onsang bahin *sa lauas,* sa bisan diin ug sa bisan onsa.
Mutuamente. = Sa pagcabalúsay, sa pagcabinálus balus.
Mútuo. = Bisan onsa ng̃a pagabuháton sa duhá ca táuo con capin ba. * Pagcaólus, pagcabáilo.
Muy. = Oyámot, caáyo.

NA

Naba. = Gamót sa usá ca tanóm ug ang maong tanóm.
Nabal. = Bisan onsa ng̃a pagabuháton ng̃a pagasáctan sa nabos. * Ang yota ng̃a guitámnan sa nabos.
Naveria. = Cadaghánan sa nabos. * Guinisál sa nabos.
Nabina. = Ang binhi sa tanóm ng̃a guing̃álan ug nabo.
Nabla. = Tolónggon ng̃a may coldas.
Nabo. = Tanóm ug ang iang gamót ng̃a macáon. * Bisan onsang gamót sa obán ng̃a mg̃a tanóm sa dagcó ng̃a lintong̃ánay.
Nabobia. = Indio ng̃a sologóon, apan díli bihag.
Nácar. = Tooay, tipay, quinháson ng̃a inahán sa mg̃a mutia. * Bisan onsa ng̃a may color sa quinháson, ng̃a nácar ug ang color sa maong tooay, tipay.
Nacarado. = Ang guidáyan dayáuan ug ang may color sa nácar.
Nacer. = Pagtáuo, pagágui, paggóa sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp sa tian sa ilang mg̃a inahán. * Pagbóng̃a sa mg̃a cahoy ug sa mg̃a tanóm. * Pagguítib, pagtoróc, paggóa sa yota sa mg̃a tanóm. * Paguican sa bisan onsang guinicánan, banay con guinlioátan. * Pagtoróc sa balahího, sa bohóc ug sa bong̃ot. * Pagsílang sa adlao, sa bulan ug sa mg̃a bitóon. * Pagtóbod, pagólbo sa mg̃a sobá ug sa mg̃a tobóran. * Pagsógod sa mg̃a batásan. * Pagsógod sa bisan onsa sa iang sinógdan ug guinicánan.
Nacido. = Ang onay sa bisan onsa. * Ang maáyo ug ang̃ay sa bisan onsa. * Hobág. * Bisan quinsa sa mg̃a táuo ng̃a natáuo sa calibútan.
Naciente. = Ang nagtáuo. * Ang mituróc, migóa, miguítib.
Nacimiento. = Pagtáuo, pagcatáuo. * Pagcaguican, pagcasonód. * Pagcasílang sa adlao, sa bulan ug sa mg̃a bitóon. * Pagtoróc sa bohóc, sa mg̃a balahíbo ug sa mg̃a bong̃ot. * Pagcagóa sa yota, pagcaguítib sa mg̃a cahoy. * Guinicánan sa bisan cansang táuo ug sa bisan onsa. * Tong̃ód, hingtóngdan sa mg̃a butang.
Nacion. = Pagcatáuo. * Cadaghánan sa mg̃a molópio sa mg̃a Guinharían con sa mg̃a provincia.
Nacional. = Ang nahatong̃ód sa bisan onsang Guinharían.
Nacionalmente. = Ing̃on sa batásan sa Guinharían.
Nada. = Oalá. * Diótay caáyo. * Macadíot da. * Díli gayód, oalá ng̃a tuod.

Digitized by Google

NADADERA. = Calabasa, tabáyag, pantog, &c., ñga pagamiton sa boot magtóon sa paglañgóy.
NADADERO. = Lugar, sobá, dagat, &c., ñga maáyo ñga pagalañgóyan.
NADADOR. = Ang maálam maglañgóy.
NADANTE. = Ang molotáo, ang magalañgóy.
NADAR. = Lañgóy, lotáo. * Pagdághan sa bisan onsa, sa nuca, sa salapí, &c. * Oy oy.
NADIE. = Oalá, oalay táuo.
NADIR. = Ang hingtóngdan uña otobáñgan sa mañga tiil sa mña táuo, sa luyo sa calibútan.
NADO (á). = Sa pagcalañgóy, sa pagcalutáo. * Sa dagcóng cahágo ug cabórlay, sa macúli uyámot.
NAFTA. = Bolit ñga molamatín-ao, sa color sa abó ug masíhag, ñga molotáo lotáo sa obán ñga mañga cadagátan.
NAIFE. = Diamante, batóng mahál ñga baol pa.
NAIPE. = Dahon sa baraja, baraja.
NALGA. = Ililingcod, sampot. * Payod.
NALGADA. V. *Pernil.*
NALGATORIO. V. *Nalga.*
NALGUDO. = Ang may dagcóng sampot, dagcóng payod.
NALGUEAR. = Paglihoc caáyo sa mña payod sa paglacát.
NANSA. = Danao ñga diótay ñga pagabohian sa mañga isda.
NARANJA. = Ocban. * Bala sa mña lothang.
NARANJADA. = Matám-is ñga ilimnon ñga sináctan sa dogá sa ocban.
NARANJADO. = Ang may color sa ocban.
NARANJAL. = Lugar ñga guitobóan sa mña cahoy ñga mobónña sa mña ocban.
NARANJERO. = Lothang ñga pagasórlan sa mña bala iñgon sa pagcadagcó sa mña ocban. * Ang cahoy ñga mobónña sa mña ocban. * Ang mobaligya sa mañga ocban.
NARANJO. = Cahoy ñga mobónña sa mña ocban. * Táuo ñga borong, ñga oaláy quinaárman.
NARCISO. = Tanóm ug ang bulac nia ñga mahomót caáyo.
NARCÓTICO. = Ang may gahóm sa pagpatólog ug sa paglánag.
NARDO. = Tanóm ñga mobólac sa mña bolac ñga putíon ug mahomót.
NARES. = Ilong.
NARIGON. = Ang ilónñgan caáyo, ang may dagcóng ilong.
NARIGUDO. = Idem.
NARIZ. = Ilong. * Isilinghot. * Esquina, tomóy sa mña cota.
NARRACION. = Suguilon, solte, cagóla. * Pagcasáyor, pagcaásoy sa bisan onsa.
NARRAR. = Suguir, suguilon, pagásoy, pagsáyod.
NARRATIVA. V. *Narracion.* * Quinaárman, caálam sa pagsóguid sa bisan onsa.
NARVAL. = Isdang dagcó, (calaínan.)
NASA. = Bobo, panggal. * Bocág ñga guidála sa mña mananágat ñga sorlánan sa mña isda. * Bocág ñga dagcó sa dagoay sa taryao, ñga pagasórlan sa tinápay.
NATA. = Laoot, lanoc, lantap, ang gatas, tubig, bino, &c., ñga natolotibúoc ug ñga nagalutáo sa ibábao. * Ang labing mahál sa bisan onsa.
NATAL. = Ang nahatonñgód sa pagcatáuo. * Arlao ug guicatauóhan sa bisan cansa.
NATALICIO. = Ang nahatonñgód sa adlao ñga guicatauóhan sa bisan cansa. * Ang mña piesta, mña combida, &c., ñga pagaboháton sa adlao ñga guitauóhan sa bisan cansa.
NATÁTIL. = Ang molotáo sa ibábao sa tubig.
NATATORIO. = Caligóan, lugar ñga guitagána sa paglañgóy.
NATILLA. V. *Nata.* * Sacót ñga pagalotóan hasta ñga mahágcot ug maospeso, sa gatas, itlog ug asúcar.
NATIO. V. *Nacimiento.* * Quinaía.
NAVIDAD. = Idem. * Pagcatáuo sa atong Guinóong Jesucristo, ni María Santísima ñga Inahán nía, ug ni San Juan Bautista ñga iang maoóna.
NATIVIDAD. = Como el anterior.
NATIVITATE (á.) = Polong ñga linatín: cutub sa pagcatáuo. * Quinaía, cutub sa pagcamáo.
NATIVO. = Ang nagtáuo, ang nahimógso. * Ang nahatonñgód sa pagcatáuo.
NATO. = Donñgog ñga onay sa bisan onsang pagcahímtang con opicio.
NATURA. = Quinatáuo, boto.
NATURAL. = Ang onay sa bisan cansa ug sa bisan onsa. * Quinaía, quinagáoi. * Ang natáuo, ang molópio sa bisan diin ñga Guinharían con longsod. * Ang guibúhat sa oaláy sacót. * Ang mahimo ñga boháton sa quinaárman ug sa gahóm sa mña táuo. * Gaui, cagaoían, batásan.
NATURALEZA. = Quinaía, pagcamáo sa bisan onsa. * Cadaghánan sa ñgatanán ñga anáa sa calibútan. * Ang guinicánan sa mañga buhat ñgatanán. * Calaínan, pagcaónay ug gahóm sa mña botang. * Pagcahúsay sa ñgatanán ñga guibúhat sa Dios sa calibútan. * V. *Natural.*
NATURALIDAD. = Pagcaángay, pagcapotóng, pagcaháoan sa boot.
NATURALISTA. = Ang magasúlat ug muíla sa mña cagaoían, mña gahóm ug hingtóngdan sa mña mananáp, sa mña cahoy, mña tanóm, &c.
NATURALIZACION. = Pagtógot sa hari sa mña domolóong ug sa mña táuo ñga díli molópio sa Guinharían nia, arón managámbit sila sa mña caposlánan sa iang mña guinsacópan.
NATURALIZAR. = Pagsácop, pagdáoat sa pagcasácop sa usá ca longsod, sa táuo sa lain ñga longsod. * V. el anterior. * Pagánad, pagbatásan sa bisan onsa.
NATURALMENTE. = Sa pagcaquinaía, sa pagcaónay. * Sa caogalinñgon sa gahóm.
NAUFRAGANTE. = Ang nalónod, ang guicaboónñgan sa sacayán.
NAUFRAGAR. = Lonod, pagbóong, pagtóndag, pagtógdang, paglóndag sa sacayán ñga guisáquian sa bisan cansa. * Pagdáot sa bisan onsa ñga guibóhat con guipatigáyon.
NAUFRAGIO. = Pagcaoalá, pagcabóong, pagcatógdang, pagcatóndag, pagcalóndag sa sacayán. * Calisód ñga dagcó, cagóol. * Pagcadáot, pagcaoalá sa bisan onsa.
NÁUFRAGO. V. *Naufragante.* * Isda ñga dagcóan, iho.
NAUMAQUIA. = Pagpañgóbat sa mña sacayán, ñga guipacamáo mao sa usá ca danao ñga diótay, sa pagtóon sa mañga táuo ñga tigsácay, con magaáoay sila ugáling sa minatúod sa dagat.
NÁUSEA. = Pagcalóod, calóod sa guinháoa.
NAUSEABUNDO. = Bisan onsa ñga nagapalóod sa guinháoa. * Ang guilóod sa guinhàoa, ang harúul magasúca, ang casucáon.
NAUSEAR. = Paglóod sa guinháoa.
NAUSEATIVO. V. *Nauseabundo.*
NAUSEOSO. = Idem.
NAUTA. = Táuo sa dagat, grumete, ang may opicio sa pagsacáy.
NÁUTICA. = Quinaárman sa pagsacáy.
NÁUTICO. = Ang nahatonñgód sa quinaárman sa pagsacáy.
NAUTÍLO. = Lagáng, quinháson ñga matahóm caáyo.
NAVA. = Yota ñga patag, datág.
NAVAJA. = Labaja. * Quinháson sa maanindot ñga balàyan. * Tañgó sa mña baboy. * Ang dila sa mña tiglíbac libac, sa mña malibácon. * De afeitar. = Labaja ñga igaálot. * De gallos. = Bolang.
NAVAJADA. = Pagsámad, pagsóntoc sa labaja, ug ang maong samad.

Digitized by Google

Navajazo. = Idem.
Navajero. = Sorlánan sa mga labajas nga igaálot, ug ang paño, ang panápton nga igapáhid sa maong mga labaja.
Navajonazo. V. *Navajada*.
Naval. = Ang nahatongód sa mga sacayán ug sa pagsacáy.
Nave. = Sacayán. * Lugar nga hatáas, pagcalóang sa mga baláy, sa mga Singbahán, &c.
Navegable. = Ang mahímo nga pagasáquian.
Navegacion. = Pagcasacáy, pagsacáy. * Cadogáyan, túig nga pagadogáyan sa tagsa ca pagsacáy.
Navegador. = Ang mosacáy, tigsácay.
Navegante. = Idem.
Navegar. = Sacáy.
Naveta. = Sorlánan sa insienso, sa hamót nga icaasó sa mga Singbahán.
Navideño. = Ang nahatongód sa tiempo sa Natividad.
Naviero. = Taguía sa sacayán.
Navío. = Sacayán nga dagcó sa tolólo ca talároc.
Náyade. = Dios dios nga babáye, nimpa nga nagabóot sa sobá ug mga tobóran ingon sa Pagtóo sa mga dioatáhan.
Nazareno. = Ang natáuo sa Nazarét ug ang nahatongód sa maong longsod. * Táuo nga hebreo, judío, nga nagasílbi sa Singbahán, nga oalá pagaalótan ug guntíngan guihápon sa bohóc ug sa bongot, ug ang oalá omínom sa bisan onsa nga macahobóg onta. * Ang mocóyog sa mga prosesion sa semana nga santos, nga nagabísti sa bisti nga hatáas, maítom con morados.

NE

Néveda. = Tanóm nga mahomót, (calaínan.)
Neblí. = Langgam, (calaínan.)
Neblina. = Gabon nga mangítngit ug obos obos, haróol sa yota. * Alapáap.
Nebrina. = Ang bonga sa enebro.
Nebuloso. = Ang guigabónan.
Necear. = Pagpamólong sa mga polong nga binóang, nga oaláy hingtóngdan ug cahológan, nga díli macaígo.
Necedad. = Pagcaoaláy caálam, quinaárman. * Polong con bohat nga binóang, nga díli macaígo, nga oaláy hingtóngdan. * Pagcagáhi sa olo, pagcacólang sa salabótan.
Necesaria. = Calibángan.
Necesariamente. = Gayód, sa oaláy calóstan ug calaguéuan.
Necesario. = Quinahánglan. * Ang moábot gayúd.
Necesidad. = Quinahánglan. * Catongdánan nga díli mahímo nga pagalipásan. * Pagcalíbang, pagcaólo.
Necesitado. = Pobres, hangol. * Quinahanglánon, ang guicábsan sa mga quinahánglan.
Necesitar. = Pagpógos, paglógos sa pagbóhat con sa pagpamólong sa bisan onsa. * Pagbáti sa quinahánglan sa bisan onsa.
Neciamente. = Sa pagcabinóang sa pagcahóngog, sa pagcaoaláy boot ug salabótan.
Necio. = Ang díli maálam ang guicábsan, ang colángan sa quinaárman. * Boang, hongog, colang colang, coliró, miné.
Necrología. = Balíta, padron, casayódan, listáhan sa mga minatày.
Néctar. = Bisan onsang ilímnon nga matám-is ug malalím.
Necuacuam. = Polong nga Itnatin: díli gayúd.
Nefandamente. = Sa pagcaláo-ay uyámot nga díli icahingálan.
Nefando. = Daótan caáyo, maláo-ay uyámot nga díli icahingálan.
Nefario. = Daótan, tampalásan uyámot, mabángis.
Nefas (por fas ó por.) V. *Fas ó por nefas (por.)*
Nefrítico. = Saquét, caól-ol nga guican sa balás con sa bató nga nahamótang sa alaguían sa ihi.
Negacion. = Pagcadíli, pagcadili. * Pagcaoalá nga tuod sa bisan onsa.
Negado. = Ang oaláy polós sa ngatanán.
Negador. = Ang nagadíli, ang modilí.
Negante. = Idem.
Negar. = Pagdíli, díli pagóyon sa guiíngon sa lain. * Pagdilí, díli pagtógot, díli pagbóot sa bisan onsa. * Paglimód, díli pagtóg-an sa mga salá con sa bisan onsa nga guibóhat con guipamólong. * Pagáyad sa bisan onsa. * Díli pagbálos ug maáyo sa mga calóoy, sa pagcaábian, &c.
Negativa. V. *Negacion*.
Negativamente. = Sa pagcadíli.
Negativo. V. *Negador*. * Ang táuong saláan nga díli boot magtóg-an sa iang salá.
Negligencia. = Pagcatápol, catápol, pagcaoaláy cacúgui.
Negligentemente. = Sa catápol, sa pagcaoaláy cacúgi.
Negociable. = Ang mahímo nga ipatigáyon sa pagcomercio.
Negociacion. = Pagcapatigáyon sa pagpálit ug pagbalígya, pagcacomercio. * Pagcapatigáyon arón macúha ug madángat ang guitúyo ug ang guipanghináot.
Negociador. = Comerciante, ang magapatigáyon sa pagpálit ug pagbalígya.
Negociante. = Idem.
Negociar. = Pagpatigáyon sa pagpálit ug pagbalígyà, pagcomercio. * Pagpatigáyon ug maáyo sa bisan onsa arón macóha ang guitúyo ug ang guipanghináot.
Negocio. = Holosáyon. * V. *Negociacion*. * Polós, caposlánan, tobo sa pagcomercio.
Negocioso. = Macógui. * Madalíon caáyo sa mga bohat.
Negral. — Molomaítom.
Negrear. = Pagítom.
Negreta. = Langgam.
Negrilla. = Isda.
Negrillo. = Cahoy. * Salapí nga molomaítom sa dihá pa sa yota.
Negro. = Maítom. * Ang namíngao, ang nagasobó. * Táuo nga oaláy dalángpan, nga oaláy alaguían.
Negrura. = Caítom, pagcaítom.
Negruz. = Bisan onsa nga molomaítom.
Neguijon. = Agóting, aguítong, tingio, saquét nga magapaítom ug magacágod sa mga ngipon.
Neguilla. = Tanóm sa España. * Pagcalimód sa bisan onsa, pagcadíli itúg-an.
Nema. = Ang lugar nga pagapilítan sa mga sulat.
Némine discrepante. = Mga polong nga linatín: sa pagbóot sa ngatanán sa oaláy pagdíli.
Nemoroso. = Ang nahatongód sa solóp.
Nene. = Báta, diótay caáyo.
Nenúfar. = Tanóm nga motoróc sa tubig nga nadánao, nga díli magabahá.
Neófito. = Táuo nga bag-o pa mibálic sa Pagtóo sa mga cristianos.
Neumenia. = Ang nahaónang adlao sa bulan.
Nepote. = Pagománcon.
Neréida. = Dios dios, nimpa nga nagapuyó sa dagat, ingon sa guitoóhan, sa canhing tiempo, sa mga dioatáhan.
Nervio. = Biting biting, litid litid, cosóg. * Calig-ónan sa bisan onsa. * Mga coldas sa mga tolónggon. * Pisi nga icalig-on sa obán nga mga layág sa mga sacayán. * Caogátan sa mga dahon sa mga cahoy ug sa mga tanóm.

Digitized by Google

Nervioso. = Mga dahon nga may daghánan nga mga caogátan. * Soguílon con polong nga díli mahímo nga batócon, nga soclan.
Nervosamente. = Sa cosóg, sa calig-ónan.
Nervosidad. = Pagcabáscog sa mga cosóg, calig-ónan sa mga biting biting. * Cabáscog sa mga soguílon, sa mga polong.
Nervoso. = Ang may cosóg, biting biting. * Ang malicó, mabóyoc, sa díli mabalí ug mabóong.
Nesciencia. = Pagcaoaláy quinaárman.
Nesciente. = Ang díli maálam, ang oaláy quinaárman.
Nesga. = Simbal.
Neto. = Olay, sa oaláy sacót, sa oaláy boling. * Ang isip nga nahabílin sa usá ca cuenta, sa nacóha na ang mga gasto ngatanán. * Lingcoránan sa mga columna, sa oaláy dayan dayan.
Neuma. = Pagsábot sa mga timáan lamang, sa oaláy polong ug tingog.
Neumático. = Ang nahatongód sa hangin.
Neutral. = Ang díli mabóyoc sa luyo ug sa luyo, ang guiálang alángan.
Neutralidad. = Pagcaálang alang, pagcaoaláy pagcabóyoc sa luyo ug sa luyo.
Nevada. = Olan nga tibúoc ug maputí caáyo.
Nevadilla. = Tanóm, (calaínan.)
Nevado. = Ang maputí ingon sa gapas.
Nevar. = Pagólan sa tubig nga tibúoc ug maputí uyámot. * Pagpotí sa bisan onsa.
Nevasca. = Onós sa mabáscog nga hangin ug olan nga tibúoc.
Nevera. = Lugar nga pagatipígan sa olan nga tibúoc, sa niebe. * Solód nga mabógnao caáyo.
Nevería. = Baláy nga pagabaligyáan sa olan sa tubig nga tibúoc, sa niebe.
Nevero. = Ang magabalígya sa olan, sa tubig sa olan nga tibúoc, sa niebe.
Nevoso. = Ang may niebe sa masóbsob. * Túig nga igaólan, tangólan ug tibúoc.
Nexo. = Pagcahiósa sa bisan onsa sa lain nga butang.

NI

Ni. = Bisan.
Niara. = Tapoc sa mga dagámi nga pagaboháton sa manga cabalánan, sa pabótang sa talióala sa trigo, &c.
Nicerobino. = Homót nga guicabóbho sa mga caráan nga táuo.
Nicociana. = Tanóm sa tabáco.
Nicho. = Langob langob, bohó nga pagaboháton sa mga cota, sa pagbótang sa bisan onsa.
Nidada. = Cadaghánan sa mga itlog nga guibótang sa mga langgam sa ilang mga salag.
Nidal. = Pogáran. * Lugar nga pagabotángan sa mga langgam sa ilang mga itlog. * Ang itlog nga ibótang sa bisan diin, arón magaítlog dihá ang mga manóc. * Guinicánan, sinógdan sa bisan onsa. * Lagar nga pagaadtóan sa masóbsob sa bisan cansa, con pagabotángan sa bisan onsa, arón díli hicaplágan sa obán.
Nidificar. = Pagsálag sa mga langgam.
Nido. = Salag, baláyan sa mga langgam. * Bohó, baláyan sa mga mananáp nga diótay. * Baláy, pinoyánan sa bisan cansa. * Dalángpan sa mga táuo nga molomalágsot, sa mangíl-ad nga batásan.
Niebla. = Gabon, alopóop, alapáap, balonábon. * Tagomatá, saquét sa mga matá.
Niel. = Bisan onsang dayan dayan con dagoay nga guilíloc sa salapí, sa tombága, &c.
Nielar. = Paglíloc.
Nieto. = Apó.
Nieve. = Tubig sa olan nga natibúoc, nga mahólog sa yota sa dagoay sa mga loli nga diótay, binóscag ug maputí caáyo. * Caputí nga dagcó sa bisan onsa.
Nigromancía. = Quinaárman nga mangíl-ad ug dinilían uyámot, sa pagbóhat sa mga bohat nga catingalíhan, guican sa pagsábot sa yaoa ug sa iang gahóm, ug ang maong buhat.
Nigromante. = Ang maálam sa nigromancía.
Nigromántico. = Ang nahatongód sa nigromancía.
Nigua. = Mananáp nga maíngon ingon sa pulgas, nga mamáac caáyo.
Nimiamente. = Sa guilabíhan.
Nimiedad. = Pagcalabí.
Nimio. = Mahináyon, ang madúgay caáyo sa suguílon con sa mga buhat.
Ninfa. = Dios dios sa mga tubig, sa mga solóp, sa mga boquid, &c., nga guisingbáhan, sa canhing tiempo sa mga dioatáhan. * Bisan quinsang babáye nga báta, matahóm ug hamíli.
Ninfea. = Tanóm, (calaínan.)
Ninfo. = Laláqui babayénon, nga guilabíhan nia ang pagdáyan dayan sa iang laoas.
Ningun y **Ninguno.** = Oaláy bisan quinsa. * Oaláy bale.
Niña. = Bátang babáye, báta báta sa mga matá, calimotáo. * Bisan onsa nga guihigógma caáyo. * Babáyeng dalága.
Niñada. = Polong con buhat nga angay sa mga báta.
Niñato. = Nati sa baca nga dihá pa sa tian sa pagpatáy sa inahán.
Niñear. = Pagbóhat sa mga bohat nga angay sa manga báta.
Niñería. V. *Niñada.* * Pagcadiótay sa bisan onsa, pagcaoaláy bale. * Polong nga oaláy hingtóngdan.
Niñero. = Ang mahagógma magógay ogay sa mga báta.
Niñeta. = Báta báta sa mga matá.
Niñez. = Edad, túig sa mga báta hasta sa icapíto ca túig.
Niño. = Báta nga oalá omábot sa icapíto ca túig. * Ang báta pa.
Nioso. = Isda.
Nipos. = Salapí.
Niquiscocio. = Bisan onsa nga oaláy polós ug bale.
Níspero. = Cahoy y ang iang bonga.
Níspola. = Ang bonga sa Níspero.
Nítido. = Ang oaláy boling. * Ang matín-ao, ang masíhag, ang magaguíla guila.
Nitral. = Lugar nga pagacoháan sa nitro.
Nitrería. = Lugar nga pagabohátan sa nitro.
Nítrico. = Ang nahatongód sa nitro.
Nitro. = Calaínan sa asín nga magámit sa pagbóhat sa pólvora.
Nitroso. = Ang maíngon sa nitro.
Nivel. = Tonton, lasid.
Nivelar. = Pagpátag, pagdatág. * Pagbóhat sa bisan onsa ingón sa catarúngan.

NO

No. = Díli. * Oalá.
Nobillario. = Libro nga sinolátan sa pagcamahál ug pagcahamíli sa mga banay, sa mga calioátan.
Noble. = Mahál, hamíli, dato. * Bilídhon. * Donggánon.
Noblemente. = Sa pagcalólot. * Sa pagcaáyo, sa pagcamahál.

Digitized by Google

Nobleza. = Pagcamahál, camahálan, pagcahamíli. * Pagcalólot. * Pagcabilírhon sa bisan onsa, pagcalabí, pagcalabáo sa obán ñga mga isigcaíngon. * Cadaghánan sa mga dagcóng táuo.

Nocion. = Pagcahibaló, pagcaálam, pagcasáyod sa bisan onsa.

Nocivo. = Ang macadáot.

Noctívafo. = Ang magasóroy soroy sa gabíy.

Nocturno. = Ang nahatongód ug ang guibóhat sa gabíy. * Ang magalacáo sa gabíy, ñga sia usá da, ñga magasobó ug mingáuon. * Ang usá sa toló ca bahin sa mga maitines ñga guipangádye sa mga Padre ug sa mga táuo ñga guioldenáhan.

Noche. = Gabíy, gab-i. * Pagcangítngit. * Cabóloc, cagobót sa bisan onsa. * Camíngao, casobó. * Buena. = Gabíy sa pagcatáuo sa atong Guinóong Jesucristo.

Nochebueno. = Tinápay ñga dagcó ñga sináctan sa lana sa almendras, &c., sa pagcáon sa noche buena.

Nodo. = Hobág, pagcagáhi sa mga cosóg, sa mga biting biting.

Nodriza. = Ioa, ang magapasóso sa díli iang anac.

Nogal. = Cahoy ñga dagcó ñga mobónga sa mga nueses.

Noguera. = Idem.

Nolicion. = Díli pagbóot, pagdili.

Nolimetángere. = Samar sa nauong, ñga mangíl-ad caáyo ug malisód ñga pagatambálan.

Nómade ó Nómada. = Cadaghánan sa mga táuo, manga banay, ñga oaláy pinoyánan ñga malíg-on.

Nombradamente. = Sa pagcahingálan, sa pagcaásoy.

Nombramiento. = Pagcahingálan.

Nombrar. = Paghingálan. * Pagpíli, pagtórlo sa bisan cansa, sa bisan onsang opicio con catongdánan.

Nombre. = Ngalan. * Maáyonog dongog.

Nomenclatura. = Cadaghánan sa mga polong ñga caogalingon sa bisan onsang ñga quinaárman.

Nómina. = Padron, listáhan, papel ñga sinolátan sa mga táuo con sa mga botang.

Nominacion. V. *Nombramiento.*

Nominador. = Ang magapíli, ang magatódlo, ang magahingálan.

Nominal. = Ang nahatongód sa ngalan.

Nominar. V. *Nombrar.*

Non. = Nones. * Vsá ca bóoc, ang oaláy obán, ang oaláy parang.

Nona. = Ang usá sa mga bahin sa adlao sa tiempo sa mga romanos, ñga nacaígo sa horas sa las tres sa hapon. * Ang icadúha ca habin sa bulan, sa maong mga romanos. * Ang catapúsan sa mga pangàdye ñga guingálan ug horas menores, ñga pangadyéon sa mga Padre ug sa mga táuo ñga guioldenáhan.

Nonada. = Diótay uyámoy.

Nonagenario. = Ang may casiáman ca tuig.

Nonagésimo. = Ang macatúman sa isip sa casiáman.

Nonagonal. = Ang nahatungód sa número cun sa isip sa siám.

Nonágono. = Dagoay ñga may siám ca luyo con uauong.

Nonato. = Ang guicóha sa tian sa inahàn sa pagsí-si sa maong tian.

Nono. = Icasiám

Non plus ultra. = Mga polong ñga linatín: dihá cutub.

No obstante. = Bisan, bisan pa niána', bisan pa niíni, bisan pa niádto. * Oaláy sapayán.

Nopal. = Tanóm, palpal.

Norabuena. = Pagpaháyag, pagpadayág sa calípay tongód sa maáyong palad sa isigcatáuo.

Nordeste. = Hangin ñga mohóyop sa talioála, sa calang sa timog ug sa amihan.

Noria. = Máquina, tináod ñga cahoy ñga pagabotángan sa mga rueda, mga malíngin, sa pagpagóa ug pagcálos sa tubig sa mga atábay. * Atábay ñga haláoig.

Norma. = Escoála, capandáyan sa mga panday sa cahoy ug sa cota. * Batacán ñga paganóntan sa mga bohat sa mga táuo ug sa ilang pagpatigáyon.

Nornordeste. = Hangin ñga mohóyop sa talioála sa amihan ug nordeste.

Nornorueste. = Canáoay sa amihan.

Norte. = Amihan. timáan, maoóna ñga pagaapásen sa uanagsacáy, sa paghópot sa pagadolónganan sa sacayán.

Norueste. = Canáoay nga tuod.

Nos. V. *Nosotros.*

Nosotros, escluyendo á alguno ó algunos de quienes ó con quienes se habla. = Camé. * Incluyendo á todos de quienes se hace mencion en la conversacion. = Quitá.

Nota. = Timáan, marca ñga ibótang sa bisan diin arón hiilhan ug bisan onsa pagsáoay sa bisan onsa ñga guisólat sa mga libro ñga tacós ñga saoáyon, con sa mga bohat sa mga táuo ñga díli maáyo caáyo. * Pagásoy, pagsáyod, pagpamólong sa bisan cansa, sa bisan onsang mga polong ñga ibótang sa sulat. * Bisan onsa ñga guisólat sa mga hamóbong polong arón isúlat sa oláhing arlao sa hatáas ñga pagásoy. * Mga timáan sa pagbása sa mga papel ñga sinolátan sa música.

Notable. = Ang tacús timaánan ug pamatngónon. * Ang dagcó caáyo ug labí sa isigcaíngon.

Notar. = Pagtimáan sa bisan onsa arón hiilhon. * Pagtán-ao, pagmátngon, pagsolóng ug maáyo. * V. *Nota* desde *pagsáoay.*

Notaría. = Opicio, cahimtang sa notario. * Solód ñga pagabóhátan sa mga notario.

Notario. = Escribano sa mga ponóan, sa mga hocom sa Singbahán.

Noticia. = Balíta, pagpahibaló.

Noticiar. = Pagpahibaló, pagàsoy, pagsáyor, paginngon.

Noticioso. = Ang nasáyod, ang nahibaló sa bisan onsa. * Quinaarmánon, mangialáman.

Notificacion. V. *Noticia.*

Notificado. V. *Noticioso* hasta *quinaarmánon.* * Ang guipahibalóan sa bisan onsa, sa sugo sa hocom.

Notificar. = Pagpahibaló sa bisan onsa, guican sa pagbóot ug sa pagsógo sa hocom.

Noto. = Ang nadayág, ang nabántog.

Notoriamente. = Sa pagcadayág, sa pagcabántog.

Notoriedad. = Idem. * Ang hibalóan sa ngatanán, sa cadaghánan.

Notorio. V. *Noto* y el anterior.

Novacion. = Pagcabág-o sa catungdánan ñga daan.

Novador. = Ang magahúna húna ug mahímo ug guinicánan sa mga bag-ong pagtolón-an.

Noval. = Ang yota ñga guibohátan pagbág-o, ug ang nahaónang bonga.

Novar. = Pagbág-o sa bisan onsa.

Novato. = Bag-o, ang nagasógod sa bisan onsang opicio con quinaárman.

Novator. V. *Novador.*

Novecientos. = Siám ca gatús.

Novedad. = Pagcabálhin sa mga botang sa ilang pagcabótang ñga daan. * Pagcatingála.

Novel. = Bag-o, ang oaláy quinaárman. * V. *Novato.*

Novela. = Suguílon ñga guipacamáo mao. * Bacac, limbong.

Novelador. = Ang magasúlat sa mga nobela.

Novelar. = Pagsúlat sa mga nobela.

Novelería. = Pagásoy sa mga soguílon ñga guipacamáo mao. * Pagcahigúgma sa mga nobela. * Pagcahigúgma sa mga bag-ong bakta

Digitized by Google

Novelero. = Ang mahagógma sa mg̃a bagong balíta. * Ang oaláy calig-ónan sa húna húna.
Novelesco. = Ang nahatong̃ód ug ang̃ay sa mg̃a nobela.
Novena. = Pagcadógay, cadogáyan sa siám ca adlao ng̃a pagabasáhan ug pagapang̃adyéan sa mg̃a pang̃ádye, sa mg̃a pagámpo sa Dios ug sa mg̃a santos, sa pagpang̃áyo caníla sa mg̃a calóoy, ug sa bisan onsa ng̃a guipanghináot. * Ang libro nga sinulátan sa mg̃a pagámpo sa Dios ug sa mg̃a santos, sa siám ca adlao.
Novenario. = Cadugáyan sa siám ca adlao ng̃a pagatománan sa mg̃a tolománon tong̃ód sa mg̃a minatáy, ug sa mg̃a piesta sa mg̃a santos.
Novendial. = Ang usá sa mg̃a adlao sa novena tong̃ód sa mg̃a santos.
Noveno. = Ang icasíam, ang macatóman sa isip sa siám.
Noventa. = Casiáman.
Novia. = Pang̃asáuon, ang babáyeng bagong quinasál.
Noviciado. = Cadugáyan sa tiempo sa pagsoláy sa mg̃a religioso, sa oalá pa sila managsáad sa Dios sa totólo ca pagsáad sa pagsógot, sa pagcapobres ug sa pagcacastos. * Túig ng̃a pagadogáyan sa pagtóon sa bisan onsang opicio con quinaárman.
Novicio. = Ang relígioso ng̃a oalá pa magatóman sa mg̃a pasáad sa Dios sa pagsógot, sa pagcapobres ug sa pagcacastos sa caparían ng̃a guisórlan nia. * Ang bag-o ang nagatóon pa sa bisan onsang opicio con quinaárman.
Noviciote. = Ang nobicio ng̃a hatáas ug tolotigúlang.
Noviembre. = Nobiembre, ang icapólo ug usá sa mg̃a bulan sa túig.
Novilunio. = Bag-ong bulan.
Novilla. = Bacang báta ng̃a ihálas, ng̃a oalà pa maághop.
Novillada. = Cadaghánan sa mg̃a bacang laqui, sa mg̃a toro sa baca, ng̃a mg̃a báta pa.
Novillero. = Ang coral, ang alar ng̃a pagabilanggóan sa mg̃a nobillo. * Ang magabántay sa mg̃a nobillo, sa mg̃a toro sa baca ng̃a báta pa. * Ang báta ng̃a díli moádto sa escolahán tong̃ód sa iang pagsóroy soroy. * Ang malágueu.
Novillo. = Ang toro sa baca, ang baca ng̃a laqui, ng̃a báta ug ihálas pa, ng̃a oalá pa tanólon, aghópon. * Ang bana ng̃a guilimbóng̃an sa iang asáoa, sa pagpacasalá sa lain.
Novio. = Pamanáhon, ang laláqui ng̃a bag-ong quinasál.
Novísimo. = Ang oláhi, ang catapúsan. * Ang usá sa opát ca caolahían sa mg̃a táuo.

NU

Nubada. = Olan ng̃a masólog ug mabáscog. * Pagcadághan sa bisan onsa.
Nubado. V. *Nubarrado.*
Nubarrada. V. *Nubada.*
Nubarrado. = Panápton ng̃a guipintálan sa dagoay sa dag-om.
Nubarron. = Dag-om ng̃a dagcó, ng̃a nagaláin ug nabólag sa obán.
Nube. = Dag-om, pang̃ánod. * Cadcaghánan sa bisan onsa. * De los ojos. = Bolog.
Nubil. = Ang may edad ng̃a igo arón mamíño.
Nubiloso. V. *Nubloso.*
Nublado. V. *Nube.* * Onós. * Bisan onsa ng̃a catáhap sa bisan onsang cadáot sa húna húna.
Nublar ó Nublarse. V. *Anublar.*
Nublo. V. *Nublado.*
Nubloso. = Ang guidag-óman, guigabónan. * Malisód, ang macayógot.
Nuca. = Tingcoy, tangcógo.
Nucleo. = Ang onód sa bong̃a ng̃a guing̃álan ug nues, ug sa obán ng̃a mg̃a bong̃a. * Ang liso sa mang̃a bong̃a.
Nudillo. = Bocó.
Nudo. = Balígtus, balíghot. * Pagcahiósa. * En madera, caña, &c. = Bocó.
Nudoso. = Ang may balígtus, balíghot. * Bisan onsa ng̃a may bocó.
Nuegados. = Calán-on ng̃a magáma sa binúcboc ng̃a sináctan sa mg̃a nueses, sa dogós, &c.
Nuera. = Ogang̃an ng̃a babáye.
Nuestro. = Áto. * Amo: para la inteligencia. * V. *Nosotros.*
Nueva. = Balíta, pagpahibaló.
Nuevamente. = Bag-o pa, carón bag-ó, díli pa dugay.
Nueve. = Siám.
Nuevo. = Bag-o. * Lain. * Ang guidógang sa bisan onsa.
Nuez. = Bong̃a, nues.
Nueza. = Tanóm.
Nugatorio. = Ang magalímbog.
Nulamente. = Sa pagcaoaláy polós, sa pagcaoaláy bale.
Nulidad. = Pagcaoaláy bale, pagcaoaláy silbi, pagcaoaláy polós.
Nulo. = Ang oaláy silbi ug bale, ang oaláy polós.
Númen. = Pagcadios. * Dios dios sa mg̃a dioatáhan. * Caboótan, quinaádman sa pagbóhat sa bisan onsa.
Numerable. = Ang mahímo ng̃a isípon, ang mathap.
Numebacion. = Pagcaíhap, pagcaísip.
Numeral. = Ang nahatong̃ód sa número.
Numerar. = Isip, ihap. * Pagbótang sa mg̃a dahon sa mg̃a libro sa mg̃a número, ug sa ilang mg̃a bahin. * Pagtimáan sa mg̃a número sa mg̃a pardo, sa mg̃a cajon, &c.
Numerario. = Ang nahatong̃ód sa número. * Ang salapí.
Numéricamente. = Sa tágsa tagsa, sa pagcatinágsa tagsa.
Numérico. = Ang magapaláin sa usá ca buoc ng̃a táuo, cahoy, mananáp, &c., sa lain.
Número. = Números. * Dagoay sa tagsa tagsa ca número.
Numerosamente. = Sa pagcadághan.
Numerosidad. = Cadaghánan, pagcadághan.
Numeroso. = Ang guidaghánan sa bisan onsa. * Daghan, daghánan.
Numismática. = Quinaárman sa pagíla sa salapí, sa pisos, caháte, &c., ng̃a caráan, ug sa mg̃a pilit.
Numo. = Salapí, pisos, caháte, sicaoálo, &c.
Nunca. = Guihápon, díli sa guihápon, díli gayód.
Nunciatura. = Opicio, cahímtang sa nuncio. * Hocmánan sa Singbahán, sa España, ng̃a guing̃álan de la Rota. * Baláy ng̃a guibutáng̃an niíning hocmánan ug ng̃a guimpúy-an sa nuncio.
Nuncio. = Sinógo, sinógo sa Santos ng̃a Papa sa mg̃a hari ng̃a cristianos.
Nuncupativo. = Testamento ng̃a pagaboháton sa paghing̃álan sa mg̃a manononód sa atubáng̃an sa limá ca testigos, sa oaláy solat solat.
Nupcial. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a pagcasál.
Nupcias. = Pagcasál.
Nutria. = Mananáp sa opát ca tiil ng̃a mobóhi sa tubig ug sa yota.
Nutricion. = Pagcatámboc guican sa mg̃a calánon ng̃a guipang̃áon. * Pagcabóhat sa mg̃a tambal.
Nutrimento. = Ang gahóm sa mg̃a calánon ng̃a macatámboc sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp. * Ang

Digitized by Google

dugá sa yota ñga macatámboc sa mga cahoy ug sa mga tanóm. * Ang guinicánan, ang hingtúngdan sa cosóg, sa gahóm sa bisan onsa.

Nutrir. = Pagtámboc, pagdáoat sa cosóg sa manga táuo ug sa mga mananáp, guican sa gahóm sa mga calánon.

Nutritivo. = Ang may gahóm sa pagpatámboc, sa pagpadagcó ug sa pagdógang.

ÑA

Ñaque. = Cadaghánan sa bisan onsa ñga oaláy polós.

ÑI

Ñiquiñaque. = Bisan quinsa ug bisan onsa ñga talamáyon.

ÑO

Ñoclo. = Calán-on ñga magáma sa binócboc ñga pagasáctan sa asúcar, sa tamboc sa baca, sa itlog, sa bino ug sa anís.

Ñoño. = Tigúlang, añgo añgóhon, hiñgolíon.

OB

Obcecacion. = Pagcabóta sa húna húna. * Pagpadáyon sa bisan onsang bohat sa oaláy tagád sa manga cabilínggan.

Obcecar. = Pagbóta sa húna húna. * V. el anterior desde *pagpárayon*.

Obduracion. = Pagcagáhi sa cásing cásing. * Paglális lalis. * Pagtúyo sa bisan onsa sa minatúod ug sa cagáhi sa olo, sa húna húna.

Obedecedor. = Masinógton, ang mosógot.

Obedecer. = Sogot.

Obedecimiento. = Pagcasógot.

Obediencia. = Idem. * Pagsógot.

Obediencial. = Ang nahatóñgód sa pagsógot.

Obediente. V. *Obedecedor*.

Obedientemente. = Sa pagsógot.

Obelisco. = Columna, cahoy, cota ñga hatáas caáyo, ñga dayág sa bisan onsang lugar. * Timáan ñga ibútang sa mga daplin sa mga libro, sa bisan onsang tuyo.

Obenque. = Tagsa ca pisi ñga dagcó ñga itóhog sa mga tomóy sa mga talároc sa mga sacayán, ug guilíg-on sa guiñgálan ug mesa de guarnicion.

Obesidad. = Pagcatámboc, catámboc sa bisan quinsang táuo con mananáp.

Obeso. = Matámboc.

Óbice. = Caculían, caolánñgan, cabilínggan.

Obispado. = Pagcahímtang, pagcaponóan sa pagcaobispo.

Obispalía. = Baláy, pinuyánan sa Obispo, ñga harúul sa catedral. * Cahímtang ug ang yota ñga nahatuñgód sa gahúm sa Obispo.

Obispar. = Pagángcon, pagdáoat sa pagcaobispo.

Obispo. = Obispo, ponóan sa Singbahán.

Óbito. = Pagcamatáy, camatáyon.

Objecion. = Pagcasócol sa polong, pagcalális lalís, pagcabátoc.

Objetar. = Paglális lalis, pagsócol sa mga polong, pagbátoc, pagíndig indig.

Objeto. = Bisan onsa ñga masácop sa mga balatían sa mga laoas sa mga táuo. * Catapúsan sa bisan onsa. * Catapúsan sa guitúyo sa mga galámhan sa mga calág.

Oblacion. = Pagcahálad, paghálad.

Oblada. = Ang limos ñga guihálad sa Singbaháu, toñgód sa mga minatáy.

Oblata. = Ang salapí ñga ihátag sa cristan sa mga Singbahán sa gasto sa bino sa hostias, sa manga candela ug sa mga bisti sa pagmisa. * Ang hostias ug ang bino ñga guihálad na sa Padre ñga nagamisa sa oalá pa dalañgínan ug consagráhan.

Oblea. = Dahon ñga manípis caáyo ñga magáma sa binócboc ug sa tubig ug pagalotóon sa caláyo maiñgon sa hostias, ñga ipilílit sa mga sulat.

Obleera. = Surlánan sa mga oblea.

Oblicuamente. = Sa pagcataquílid, sa tinaquílid, sa pagcadáplis, sa pagcadolíbsay, sa pagcahinolíbis.

Oblicuo. = Tinaquílid, hinolíbis, ang nadáplis, ang nadolíbsay.

Obligacion. = Catongdánan, tonñgód. * Escritura. = Camatoóran.

Obligante. = Ang magapogós, ang magalógos, ang magapigós.

Obligar. = Logos, pogós, pigós, pagbótang sa bisan onsang catongdánan.

Obligatorio. V. *Obligante*.

Oblongo. = Ang hatáas ug haíctin.

Obra. = Buhat. * Laláng. * Cosóg, gahóm.

Obrada. = Ang buhat sa pagdáro sa yota ñga arang baháton sa dohá ca buoc ñga baca, calábao, &c.

Obrador. = Magbobóhat. * Maggagáma, maghihímo, ang magabóhat, ang macagáma, ang macahímo. * Lugar ñga pagabohátan.

Obraje. = Bohat, pagcabóhat. * Lugar ñga guibotánñgan sa mga hablon.

Obrajero. = Magbabántay sa mga magbobóhat, sa mga mamomóo.

Obrar. = Bohat, gama, himo. * Paglíbang, pagcaólo.

Obrepcion. = Pagsúguid sa bisan onsa sa bacac, sa ponóan, arón madánñgat ug macóha ang opicio con bisan onsa ñga guitúyo ug guipanghináot.

Obrepticio. = Ang nacóha tonñgód sa soguílon, sa pagasoy ñga bacácon, sa atobáñgan sa ponóan.

Obrero. = Magbobóhat, mamomóo.

Obrizo. = Buláoan ñga maáyo oyámot.

Obscenamente. = Sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay.

Obscenidad. = Caólag, caláo-ay, canñgíl-ad.

Obsecuente. = Masinógton, mapaobsánon, sacop.

Obsequiante. = Ang magaálam alam, ang magaábi abi, ang boot magsílbi ug magalágad.

Digitized by Google

Obsequiar. = Alam alam, abi abi. * Pagsógot, pagtúman sa sogo.
Obsequio. = Bohat ñga maáyo sa pagálam alam ug pagalágad sa bisan cansa, pagcatáhod, pagcaamóma.
Obsequiosamente. = Sa maáyong pagalágad, sa dagcóng pagtáhod.
Observacion. = Pagcamátnñgon, pagcalí-li, pagcasolóng ug maáyo. * Pagcatóman.
Observador. = Ang nagapamátnñgon, ang magasolóng sa dagcóng cacógi, ang magalí-li ug maáyo, ang magatóman sa catongdánan. * Ang magasolóng sa mñga paglíhoc sa mñga bitóon, sa mñga capandáyan ñga icasolóng niána.
Observancia. = Pagcatáhod, pagcatahá. * Pagcatúman sa catongdánan.
Observante. = Matinománon.
Observantemente. = Sa pagcatúman.
Observar. = Solóng, matnñgon, tan-ao, quita. * Tuman.
Observatorio. = Ilíhan. * Lantáoan, lugar ñga hatáas ñga pagasólnñgan ug pagatan-áoan sa bisan onsa, ug labí pa sa mñga bitóon.
Obsesion. = Pagcaátang, pagcalibót sa mñga yaoa sa bisan cansang táuo.
Obseso. = Ang guidoólan ug guilibótan sa mñga yaoa.
Obsidional. = Ang nahatonñgód sa pagpanñgóbat sa manñga cota, mñga longsod, &c.
Obstáculo. = Caculían, cabilínggan, caolánñgan.
Obstante. = Ang magacóli, ang macaólang, cabilínggan.
Obstar. = Pagólang, pagcóli, pagbótang sa cabilínggan.
Obstinacion. = Sa tinóyo sa boot.
Obstinarse. = Pagdáyon sa bisan onsa ñga húna húna ñga daótan, sa tinúyo caáyo.
Obstruccion. = Pagcatóbol, pagcadíli icacalíbang, icaíhi ug icasínñgot.
Obstruir. = Pagpilot, pagsóngsong sa mñga alaguían sa tae, sa ihi ug sa sinñgot. * Pagsóngsong sa bisan onsang bohóa. * Pagólang, pagsámoc.
Obtencion. = Pagcacóha, pagcadánñgat.
Obtener. = Coha, danñgat.
Obtestacion. = Pagholót, pagsámbag, pagágda sa bisan cansa, arón matóman ang guisógo canía.
Obtuso. = Ang guisongpóan, guisompóan, guidongpólan.
Obue. = Tolónggon ñga pagataihópon.
Obús. = Lothang sa dolodagcóng bohó.
Obvencion. = Polós, caposlánan. * Sohol.
Obviar. = Pagcóha, pagbólag sa bisan onsa sa talioñla. * Paglícay. * Pagólang, pagsámoc, pagbótang sa cabilínggan.
Obvio. = Ang anáa sa atubánñgan. * Ang maháyag, ang madayág caáyo, ang oaláy caculían ug cabilínggan.

OC

Oca. = Langgam.
Ocal. = Baláyan ñga guigáma sa doróha con sa totólo ca olod sa igagáma.
Ocasion. = Cahigayónan, ocasion. * Hingtóngdan sa pagbóhat sa bisan onsa. * Catáhap sa cadáot. * Tiempo, túig ñga igabúhat sa bisan onsa.
Ocasionado. = Ang magatúyo sa pagáoay, táuo sa daótan ñga gaoi. * Ang mahamótang sa mñga catahápan sa icadáot.
Ocasionador. = Ang hingtúngdan sa bisan onsa.
Ocasional. = Idem.
Ocasionar. = Pagbótang sa catahápan sa icadáot. * Paghímo sa hingtóngdan sa bisan onsa.
Ocaso. = Casobánñgan.
Occidental. = Ang nahatonñgód sa casobánñgan, casobánñgan.
Occidente. = Casobánñgan.
Océano. = Dagcóng dagat, dagcóng lauod.
Ociar. = Pagárang, pagóndang sa mñga buhat. * Pagpahamórlay, paghóoay.
Ocio. = Pagcaárang, pagcaóndang sa mñga bohat, pagpahamórlay, paghóoay. * Pagtápol, paglícay sa pagbúhat.
Ociosamente. = Sa pagcaoaláy bohat, sa catápol, sa paglícay sa pagbúhat ug sa mñga cahágo.
Ociosidad. = Pagcatápol, pagcalícay sa pagbóhat ug sa cahágo.
Ocioso. = Tapólan. * Ang oaláy bohat. * Ang oaláy polós.
Ocozoal. = Saoa, halas, bitin sa Méjico.
Ocozol. = Cahoy,
Ocre. = Pothao ñga may daghan ñga tayá.
Octágono. = Dagoay ñga may oaló ca luyo con nauong.
Octante. = Capandáyan ñga igatán-ao sa cahitáas, sa pagcatáas sa adlao.
Octava. = Cadugáyan sa oaló ca adlao ñga pagasingbáhan sa obán ñga mñga adlao con piesta ñga mahál. * Libro ñga sinolátan sa mñga pagámpo ug mñga panñgádye sa bisan onsang octava.
Octavario. = Piesta ñga pagaboháton sa oaló ca adlao.
Octavo. = Anñ macatúman sa isip sa oaló, icaoálo.
Octogenario. = Ang may caoalóan ca túig.
Octogentésimo. = Ang macatúman sa isip sa oaló ca gatús.
Octogésimo. = Ang macatúman sa isip sa caoalóan.
Octubre. = Octubre, ang icapólo ca bulan sa túig.
Ocular. = Ang nahatonñgód sa mñga matá. * Ang salamín ñga labíng harúul sa matá sa nagasolóng sa mñga anteojo.
Ocularmente. = Sa pagsolóng, sa pagtán-ao gayúd.
Oculista. = Mananámbal ñga maálam magtámbal sa mñga matá.
Ocultacion. = Pagcatágo, pagcahóbong. * Pagcahílom sa tacós unta ñga itóg-an.
Ocultamente. = Sa hilom, sa pagcatinágo.
Ocultar. = Tago, hobong. * Paghílom sa tacós ñga itóg-an onta.
Oculto. = Tinágo, guitagóan, hinóbong. * Ang guihílom, ang oalá itóg-an.
Ocupacion. = Pagcacóha sa bisan onsa. * Bohat ñga macaólang sa lain ñga bohat. * Opicio, cahímtang.
Ocupado. = Ang may libang, buhat. * Ang guinasamócan sa daghan ñga mñga buhat.
Ocupador. = Ang magacóha sa bisan onsa.
Ocupar. = Pagcóha sa bisan onsa. * Pagdáoat sa bisan onsang opicio. * Pagponó sa bisan onsang lugar con sorlánan. * Pagpabóhat sa bisan cansa. * Pagsámoc, pagólang. * Paghúna húna, pagpalándong sa bisan onsa.
Ocurrencia. = Paghitábo. * Húna húna ñga ahat, ñga oalá tuyóon caáyo, ñga oalá paabóton. * Pagcasógat, pagcatágbo.
Ocurrente. = Bisan onsa ñga moábot.
Ocurrir. = Pagtágbo, pagsógat. * Paghúna húna sa bisan onsa sa pagcaáhat.
Ochava. = Ang icaoálo ca bahin sa bisan onsa.
Ochavado. = Ang may oaló ca loyo con nauong ñga topóng.
Ochavo. = Salapí, ñga tunñgá sa cuarta. * Bisan onsang dagoay sa oaló ca nauong con luyo.
Ochenta. = Caoalóan.

Digitized by Google

Ochenton. = Táuo nga may caoalóan ca túig.
Ocho. = Oaló.
Ochocientos. = Oaló ca gatús.

OD

Oda. = Calaínan sa pagcanta.
Odiar. = Pagdomót, pagbótang sa daótan nga boot sa isigcaíngon con sa lain.
Odio. = Domót, pagcadomót, cadomót.
Odiosamente. = Sa pagdomót, sa pagcadomót.
Odiosidad. V. *Odio*.
Odioso. = Dolómtan, tacós nga pagadómtan, nga botángan sa daótan nga boot
Odorífero. = Ang mahomót, cahomót.
Odre. = Panit sa mananáp nga guitahí ug maáyo, gaoas ang bába, nga pagasórlan sa bino.
Odrería. = Baláy nga pagabaligyáan sa mga odre.
Odrero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mga odre.
Oedrina. = Hobóg, hobgánon, ang nahobóg.

OE

Oesnorueste. = Hangin nga mohóyop sa talioála sa canáoay nga tuod ug sa canáoay sa habágat.
Oessudueste. = Hangin nga mohóyop sa talioála sa habágat ug sa canáoay sa maong habágat.
Oeste. = Canáoay sa habágat.

OF

Ofender. = Pagdáot sa polong con sa bohat. * Pagpasocó, pagpapongót. * Paggáoad, paghanólsol.
Ofensa. = Daot, cadáot sa polong con sa bohat. * Pagdámag sa caáoay.
Ofensiva. = Hinganíban sa pagsócol, sa pagdámag sa caáoay.
Ofensivamente. = Sa cadáot.
Ofensivo. = Ang macadáot ug ang arang magdáot.
Ofensor. = Idem.
Oferente. = Ang magahálad, ang magasáad.
Oferta. = Saad, pagsáad, paghálad.
Ofertorio. = Pagcahálad sa bisan onsa. * Ang bahin sa misa nga pagahalálan sa Padre nga magamisa sa hostia ug sa bino nga guibótang sa cális, sa oalá pa dalangínan ug consagráhan. * Ang pangádye nga guipangádye sa Padre nga nagamisa, sa oalá pa maghálad sa hostia ug sa cális.
Oficial. = Ang magabúhat sa bisan onsang buhat con opicio, magbubúhat, mamomóo. * Ponóan sa mga soldados. * Ang táuo nga sinohólan sa hari, nga magabúhat sa mga secretaría, sa mga holosáyon sa Guinharían, sa ilálom sa paghópot sa iang caogalíngon nga ponóan. * Ang berdugo, ang magapatáy sa mga saláan nga guihócman sa camatáyon. * Ang mga alcalde, gobernadorcillo, &c.
Oficialazo. = Ang maálam caáyo sa bisan onsang opicio.
Oficialidad. = Cadaghánan sa mga ponóan sa manga soldados sa usá ca pangobátan.
Oficiar. = Pagtábang sa pagcanta sa mga misa ug sa obán nga mga tolománon sa Singbahán. * Pagmisa ug pagtúman sa obán nga mga tulumánon sa coro ug sa Singbahán. * Pagsólat sa usá ca ponóan sa bisan cansang táuo sa sulat nga guingálan ug oficio.
Oficina. = Lugar nga pagabuhátan, ang secretaría, contaduría, &c, sa usá ca longsod. * Ang mga solód nga obos sa mga baláy.
Oficinista. = Ang sinohólan sa hari nga magabúhat sa mga secretaría, &c.
Oficio. = Buhat, catongdánan sa tagsa tagsa. * Libang. * Pangádye nga may catungdánan nga pangadyéon sa mga Padre ug sa mga táuo nga guioldenáhan. * Sulat, papel nga sinulátan sa mga ponóan, ug ang guisólat sa bisan cansa sa mga panóan, sa tongód sa bisan onsang hulusáyon con catongdánan. * Lugar nga pagatumánan sa mga secretario ug mga escribano sa mga longsod sa ilang mga catungdánan, ug nga pagasulátan sa mga camatuódan, &c.
Ofrecedor. = Ang magahálad. * Ang magasáad.
Ofrecer. = Saar, paghálad sa bisan onsa sa Dios sa Virgen, &c. * Pagháyag pagdayág sa bisan onsa. * Paglímos tongód sa Dios. * Paghúna húna sa bisan onsa sa oalá tuyóon, pagábot sa bisan onsa sa oalá tuyóon, pagábot sa bisan onsa sa húna húna, sa ahat, sa calit. * Pagángay, pagóyon sa cabobót-on sa lain, arón matúman ang iang pagbóot.
Ofrecimiento. = Pagcasáad. * Pagcahálad. * Saad.
Ofrenda. = Halad, paghálad, hatag nga ipanghálar ug ipahanongód sa Dios. * Bisan onsa nga guipanghálad tongód sa mga calág sa purgatorio.
Ofrendar. = Paghálad sa mga hatag sa pagtáhod ug pagsíngba sa Dios tongód sa mga calóoy nga guidáoat sa mga táuo, sa maong Guinóo.
Oftalmía. = Saquét nga mahamútang sa pagcahobág sa mga matá.
Ofuscamiento. = Pagpolá sa pagpanolóng, solóng, pagsuláo. * Pagcaoalá sa boot.
Ofuscar. = Pagoalá sa pagpanolóng solóng, pagpasoláo. * Pagbóloc. * Pagngít ngit, paglándong.

OH

Oh! = Aba!, Abáa!

OI

Oidas (de). = Bisan onsa nga guinadóngog lamang, sa oalá quit-on.
Oido. = Idodóngog, idolóngog. * Ang bohó sa mga lothang, nga pagasebáhan sa pólvora nga pagasilsilan sa caláyo.
Oidor. = Ang macadóngog, ang mamáti ug magapatalínghog. * Hocom sa manga Audiencia.
Oidoría. = Opicio ug cahímtang sa pagcaoidor.
Oir. = Pagdóngog, pagpatalínghog. * Pagatóbang sa pagsíngba, sa mga pagásoy sa mga magtóon sa mga quinaárman, sa oáli, &c.

OJ

Ojal. = Ojales: bohó nga pagasódlan sa botones.
Ojalá! = Onta!, agád pa onta!, hináot pa!
Ojaladera. = Babáye nga magabúhat sa mga ojales.
Ojaladura. = Cadaghánan sa mga ojales sa usá ca bisti.
Ojalar. = Pagbúhat sa mga ojales.
Ojeada. = Pagsolóng, pagtán-ao sa ibábao, sa salingcápao lamang, pagtolotán-ao.
Ojeador. = Ang magabógao sa mga mananáp arón dacpon con patyon sa mga mangangáyam.
Ojeo. = Pagcabógao sa mga mananáp nga guinabantáyan sa mga mangangáyam.
Ojera. = Pagcalágom sa mga matá.

Digitized by Google

Ojeriza. = Casocó, capongót, caligótgot, caáquig. * Pagcadomót, daótan nga pagbóot.
Ojeroso. = Ang guilagóman sa mga matá.
Ojerudo. = Ang guidagcóan sa mga calágom sa matá, ang may dagcóng calágom sa matá.
Ojete. = Bohó nga malíngin nga pagaboháton sa manga bisti con mga panápton, nga pagasórlan sa cordon, &c., nga quinahánglan. * Lobot, alaguían sa tae.
Ojetear. = Pagbóhat sa mga ojete.
Ojetera. = Ang bahín sa bisti nga pagabohátan sa mga ojete.
Ojialegre. = Ang may mga matá nga malipáyon, nga timáan sa pagcacondátan.
Ojienjuto. = Táuo nga malisód mohílac, nga díli macahílac.
Ojimel ú **Ojimiel.** = Sacót sa suca ug sa dogós nga pagalotóon hasta nga mahágcot hagcot.
Ojimoreno. = Táuo nga may mga matá nga molomaíton, ang guioloitóman sa mga matá.
Ojinegro. = Táuo nga guiitóman sa mga matá, ang may mga matá nga maítom.
Ojizáino. = Ang magasolóng sa mga balábag nga matá, sa mga masiga nga matá: timáan sa daótan nga cásing cásing ug sa pagcabórhi.
Ojizarco. = Táuo nga bolhog ug matá, nga may matá nga asules.
Ojo. = Matá. * Bohó sa dagom, sa mga cuentas, &c., sa mga saról ug ubán pang mga capandáyan. * Toborán nga diótay. * Ang tagsa ca tolo sa manteca, sa lana, &c., nga magalutáo sa bino, sa tubig, &c. * Ang tagsa ca arco con bohó sa mga tuláy nga pagabaháan ug pagaaguían sa tubig. * Timáan nga ibútang sa daplin sa bisan onsang sulat con sa bisan onsa nga inimprenta, sa pagmátngon sa bisan onsa. * Bohó sa tinápay.

OL

Ola. = Balod, bacat.
Olaje. = Pagcabálod, pagcabácat, balod nga magacasómpay.
Oleada. = Balod nga dagcó. * Cadaghánan sa mga táuo nga nanagtápoc, nanaghagóot. * Pagcadámag sa mga balod.
Oleaginosidad. = Pagcalána sa bisan onsa.
Oleaginoso. = Lanáhon.
Oleaje. V. *Oláje.*
Olear. = Pagódyo, paghilog, pagdíhog sa masaquét sa santos nga lana.
Oleario. V. *Oleoso.*
Oledero. = Ang may bahó.
Oledor. = Ang manimahó, ang magasínghot.
Óleo. = Lana.
Óleo (santo). = Ang santos nga lana nga igahílog sa mga masaquét. * Ang usá sa pipíto ca sacramento nga guingálan ug Extremauncion.
Oleoso. = Lanáhon.
Oler. = Pagsínghot, pagpanimahó. * Pagpaquigsáyod, pagpaquigásoy, pagsósi sa bisan onsa sa dagcóng cacógui. * Paghomót.
Olfatear. = Pagsínghot, pagpanimahó sa masóbsob ug sa tinúyo gayód.
Olfato. = Isilínghot.
Olfatorio. = Ang nahatongód sa isilínghot.
Oliente. = Ang mabahó. * Ang magasínghot, ang magapanimahó.
Oliera. = Lalánhan, lanáhan. * Ang sodlánan sa santos nga lana.
Oligarquía. = Pagcabóot, pagcahópot sa píla ca táuo nga nanaghiósa sila arón pagasácpan nila ngatanán.
Olimpiada. = Pagcadógay sa opát ca tuig.
Olímpico = Ang nahatongód sa mga dula nga guibohat sa mga caráan nga táuo sa longsod sa Olimpia, sa tagsa ca icaópat ca túig.
Olimpo. = Ang Langit.
Oliscar. V. *Olfatear,* y *oler* desde *pagpaquigsáyod.* * Pagsógod sa daótan nga bahó sa bisan onsa.
Oliva. = Cahóy ug ang iang bonga, nga ang mga aseitunas.
Olivar. = Lugar, yota nga guitámnan sa mga oliva.
Olivarda. = Langgam. * Tanóm, dagámi.
Olivarse. = Pagbótoy sa tinápay sa paglóto niána.
Olivera. = Cahoy, ang mobónga sa mga aseitunas.
Olivo. = Idem.
Olmo. = Cahoy.
Olor. = Bahó. * Cahomót. * Pagsáad. * Pagláom sa bisan onsa. * Ang guinicánan sa bisan onsang catáhap. * Dongog nga maáyo, maáyong ngalan.
Oloroso. = Ang mahomót.
Olvidadizo. = Táuo nga mangilímtan, ang masáyon macahalimót sa bisan onsa.
Olvidar. = Paglimót, pagoalá sa panomdóman.
Olvido. = Pagcalimót. * Pagcaoalá, pagcaóndang sa paghigógma, sa boot nga maáyo. * Pagcaoaláy cacúgui sa bisan onsa nga tacós nga pagcacuguíhan.

OLL

Olla. = Colon. * Ang can-on nga magáma sa carne, sa baboy, sa garbansos, &c.
Ollao. = Tagsa ca bohó nga pagaboháton sa mga layág sa sacayán, sa pagsómpay sa lain nga layág con may quinahánglan.
Ollería. = Baláy con lugar nga pagabohátan sa mga colon ug pagabaligyáan. * Cadaghánan sa mga colon.
Ollero. = Ang mananálsal, ang magabóhat, magbobóhat sa mga colon, magcocólon.
Ollica. = Ang bohó sa sinógdan sa doghan sa mga táuo sa obus sa totónlan.

OM

Ombligada. = Ang bahin sa mga panit nga hingtúngdan sa posod sa mananáp.
Ombligo. = Posod. * Ang talioála sa bisan onsa. * Tanóm. * Quinháson.
Ombliguero. = Bacos nga guibácos sa mga bátang bagong guiánac, sa paglúgpit sa panápton nga guibótang sa pagtábon sa posod.
Omental. = Ang nahatongód sa guinábot.
Omento. = Guinábot.
Ominar. V. *Agorar.*
Ominoso. = Ang guicatahápan, ang may catáhap sa pagcadaótan.
Omision. = Pagcasálang, díli pagtúman sa catungdánan, pagcasayóp. * Pagcaoaláy cacógui, pagcatápol.
Omiso. = Ang díli macógui, ang díli macatóman sa catongdánan. * Tapólan.
Omitir. = Pagsálang, díli pagtúman. * Paghílom sa bisan onsa.
Omnímodamente. = Sa loyo ug sa loyo.
Omnímodo. = Ang macasácop sa ngatanán.
Omnipotencia. = Gahóm sa pagbóhat sa ngatanán: macaígo lamang sa Dios.
Omnipotente. = Ang Dios nga magahímo sa ngatanán, macagagáhom sa ngatanán.

Digitized by Google

Omnipotentemente. = Sa gahóm ñga macahímo sa ñgatanán.
Omniscio. = Ang Dios ñga maálam sa ñgatanán.
Omoplato. = Bocó bocó.

ON

Onagra. = Tanóm ñga dagcó.
Onagro. = Borricong ihálas.
Once. = Napólo ug usá.
Oncear. = Pagtímbang sa pagcaonsas, paghátag sa tagsa tagsa ca onsa.
Oncejera. = Lit-ag sa pagdáeop sa mga langgam ñga diótay.
Onceno. = Ang nacatúman sa isip sa napúlo ug usá, ang icapólo ug usá.
Onda. V. *Ola.* * Bisan onsa ñga panápton, &c., ñga may dagoay sa balod, guican sa mga pagpicó picó, con sa pagtábas ba ñga molomalinñin.
Ondeado. V. el anterior desde *bisan.*
Ondear. = Pagbálod. * Pagánod sa bisan onsa sa pagcalíhoc sa mga balod. * Pagbálod balor sa bisan onsa, sa bisti, sa panápton, sa bohóc, &c.
Onerario. = Sacayán ñga pagalolánan.
Oneroso. = Ang mabóg-at. * Ang malisód, ang macasámoc. * Catongdánan ñga guican sa bisan onsang opicio, tonñód, &c.
Onfacino. = Lana sa aseitunas ñga oalá pa mahínog.
Onfacomeli. = Bino sa dogá sa ubas, sa paras, ñga oalá pa mahínog, ñga sináctan sa dogós.
Ónice. V. *Ónix.*
Óniche. = Idem.
Ónix ú Óniz. = Bató ñga pino, molomahál ug asul, ñga binórcan sa mga barlis ñga maputí.
Onocrotalo. = Langgam.
Onomancía. = Quinaárman ñga bacácon, sa pagtágna sa palad ñga maáyo con daótan sa bisan cansang táuo, tonñód sa iang ñgalan.
Onomástico. = Ang mahímo sa daghánan ñga mga ñgalan.
Onoquiles. = Tanóm.
Onosma. = Tanóm.
Ontina. = Tanóm ñga mahomót.
Ontología. = Quinaárman ñga nahatonñód sa ñgatanán ñga may pagcamáo.
Onza. = Ang icapólo ug onóm ca bahin sa timbang ñga guingálan ug libra. * Mananáp sa opát ca tiil. * Doblon, salaping boláoan ñga bale ug napólo ug unóm ca pisos.
Onzavo. = Ang icapólo ug usá ca bahin sa bisan onsang isip.

OP

Opacamente. = Sa pagcanñít ñgit, sa pagcalándong, sa oaláy sugá.
Opacidad. = Pagcanñít ñgit, pagcalándong. * Canñitñgítan.
Opaco. = Manñít ñgit, ang colánñan sa sugá, ang guilandónñan. * Ang mamínñao, ang masolóbon.
Ópalo. = Batóng magáhi. * Batóng mahál.
Opcion. = Pagcabóot sa pagpíli. * Pagpacapíli.
Ópera. = Bisan onsang buhat ñga macóti ug madúgay. * Garay ñga pagacantáhon.
Operable. = Ang arang boháton, ang mabóhat.
Operacion. = Buhat, pagcabóhat, pagbóhat. * Pagcóha, pagbólag, pagpótol sa bisan onsang bahin sa laoas, sa camót, &c. * Caayóhan con cadaótan ñga guican sa mga tambal. * Cesárea. = Pagcasí-si, pagcadácdac, pagcalí-li sa tian sa mga babáye ñga mabdos, sa pagcóha sa bàta. * En Cebú. = Yas yas.
Operante. = Ang magabóhat.
Operar. = Pagbóhat. * Pagánñay sa mga tambal.
Operario. = Ang magabóhat, magbobóhat, mamomóo.
Operativo. = Ang magabóhat. * Ang magapolós sa guitúyo.
Operoso. = Ang macóli caáyo, ang malisód, ang macabórlay uyámot.
Opieta. = Tambal ñga sináctan sa opio.
Opieto. = Idem.
Opilacion. = Bilbil, pagcasara sa mga alaguían sa dogá ñga daótan sa laoas. * Pagcaóndang sa bolan, sa saquét sa mga babáye.
Opilar. = Pagbilbil, pagsara sa alaguían sa mga dogá ñga daótan sa laoas.
Opilativo. = Ang magapabílbil. * Ang macabílbil.
Opimo. = Ang gnidaghánan sa bisan onsa.
Opinable. = Ang guidúha duháan, bisan onsa ñga arang húna hunáon sa pagcamáo ug sa pagcadíli mao.
Opinante. = Ang magahúna húna sa tonñód sa bisan onsa.
Opinar. = Paghúna húna sa tunñód sa bisan onsa, sa malig-on ñga hingtóngdan.
Opinion. = Húna húna sa tonñód sa bisan onsa, labon ñga arang onta húna húnaon sa pagcabátoc. * Donñog.
Opio. = Ang dugá sa guinñálan ug adormideras: V. *Anfion.*
Opíparo. = Conbida ñga mahál, sa daghánan ñga mga calánon ñga piníli.
Opitulacion. = Paglában, tabang.
Opobálsamo. = Bálsamo ñga mahomót caáyo, *sa Meca.*
Oponer. = Pagsámoc, pagólang, pagbótang sa cabilínggan. * Paghátoc sa suguílon, sa mga polong sa lain. * Pagatóbang. * Pagtúyo sa pagdánñat sa bisan onsa, tonñód sa caugalínñon ñga quinaárman, sa pagcamagtotóon, &c.
Opopónaca. = Tanóm ñga italámbal.
Opopónaco. = Tagoc sa opopónaca.
Oportunamente. = Sa pagcaígo, sa maáyong tiempo.
Oportunidad = Pagcaígo.
Oportuno. = Ang guibóhat con guipamólong sa pagcaígo, sa maáyong horas.
Oposicion. = Pagcaatóbang sa mga botang. * Pagcabátoc sa usá ca botang sa lain ñga botang. * Pagatóbang, pagtinñób sa mga táuo ñga nanagtúyo sa pagdánñat sa bisan onsa, arón pagaexaminahon ug tocsóon sila, ug arón hiílhan ang labíng tacós tonñód sa iang quinaárman. * Pagcabátoc sa mga polong con suguílon sa lain.
Opositor. = Ang magabátoc sa lain. * Ang magatúyo sa pagdánñat sa bisan onsa, tonñód sa iang quinaárman.
Opresion. = Pagcalógos pagcapógos.
Opresivamente. = Sa pagcapógos, sa linugsánay.
Opresivo. = Ang magalógos, ang magapógos.
Opresor. = Idem. * Mamomógos.
Oprimir. = Pogos, pigós, logos. * Pagpasáquet, pagpayógot.
Oprobio. = Caólao. * Polong con buhat ñga macadáot sa isigcatáuo.
Oprobioso. = Ang macaólao. * V. el anterior desde *polong.*
Optante. = Ang modáoat sa bisan onsa ñga opicio con cahímtang.
Optar. = Pagángcon, pagdáoat sa bisan onsang opicio con cahímtang.
Óptica. = Quinaárman ñga nahatonñód sa pagcabótang sa mga matá ug sa isolólong.

Digitized by Google

Óptico. = Ang nahatongód sa óptica.
Óptimamente. = Sa pagcaáyo oyámot, sa pagcahíngpit caáyo.
Óptimo. = Ang maáyo uyámut, ang maáyo sa isigcaíngon.
Opuestamente. = Sa pagcabátoc.
Opuesto. = Batoc. * Auay, caáoay, contra.
Opugnacion. = Pagcabátoc.
Opugnar. = Pagbátoc. * Pagpangóbat. * Paglálís, pagsócol sa mga polong.
Opulencia. = Pagcadóna, pagcaaronáhan.
Opulentamente. = Sa pagcadóna. * Sa pagcadághan.
Opulento. = Arunáhan, salapían, salapiánon.
Opúsculo. = Sulat nga hamóbo, lactod.

OQ

Oquedal. = Buquid nga guinatórcan lamang sa mga cahoy nga hatáas, sa oaláy dagámi ug casagbótan.
Oqueruela. = Pagcaquinólos sa hilo, igagáma, &c., cay guilabíhan sa pagbílic.

OR

Ora. = Bisan.
Oracion. = Pagámpo, pagpangádye. * Pagpangamóyo, pagpangalióp. * Soguílon nga hamóbo, sa pila lamang ca polong. * Pangádye sa pagtáhod can María Santísima, sa pagbágting sa lingánay sa pagcasálop sa adlao, sa harúul na sa gabíy. * Paghúna húna, pagpalándong.
Oracional. = Libro nga sinolátan sa mga pagámpo, sa mga pagpangádye.
Oráculo. = Pagtúbag, tubag sa maong Dios, con nga guitúbag sa Dios sa alaguían sa íang mga ilis. * Tubag sa mga yaoa sa mga pagpangotána caníla sa mga dioatáhan. * Táuo táuo sa mga dioatáhan nga guisingbáhan nila ug guipanghalálan sa mga paghálar, sa mga hatag. * Táuo nga guipatalinghógan sa obán sa dagcóng pagtáhod.
Orador. = Ang mangáyo, ang mangamóyo. * Ang magaoáli, ang mamólong sa cadaiganán ug sa cadaghánan.
Oral. = Ang guiásoy sa polong lamang sa oaláy solat.
Orangutan. = Amó, alíoas nga dagcó.
Orar. = Pagámpo, pagpalándong. * Pagoáli, pagsàmbag, pagpamólong sa cadaghánan. * Pagpangáyo, pagpangádye, pagpangamóyo, pagpangalióp, pagpaquigmalóoy.
Orate. = Boang, ang guicoháan sa boot. * Boang boang, hongog, ang oaláy salabótan, coliró.
Oratorio. = Ang nahatongód sa pagoáli, lugar nga pagaampóan, Singbahán nga diótay. * Caparían sa mga Padre ni San Felipe Neri.
Orbayar. = Pagólan guican sa gabon.
Orbayo. = Olan nga guican sa gabon.
Orbe. = Calíngin, pagcalíngin. * Calibótan. * Ang guibotángan sa tagsa ca bitóon. * Isda sa diótay nga olo.
Orbicular. = Malíngin.
Orbicularmente. = Sa pagcalíngin.
Órbita. = Pagcatóyoc sa mga planeta sa libót sa adlao. * Ang bohó nga guibotángan sa matá.
Orca. = Isdang dagcó.
Orcaneta. = Tanóm.
Orco. V. *Orca.* * Impierno.
Orden. = Pagcasóhay, pagcahósay sa bisan onsa. * Butacán nga pagaapáson sa pagbóhat sa bisan onsa. * Pagcasonód sonód sa mga botang. * Ang icánom ca sacramento sa santa Iglesia nga guibóhat sa atong Guinóong Jesucristo. * Bisan onsang caparían nga guitógot sa Santos nga Papa. * Pagcaángay sa usá ca botang sa lain nga botang.
Ordenacion. = Pagcahósay. * Pagcabóot. * Pagcaórden sa mga Padre. * Sogo. * Pagbóot.
Ordenadamente. = Sa pagcahúsay, sa pagcasinóhay, sa maáyong pagcabótang, sa pagcaángay.
Ordenador. = Ang magahúsay. * Ang magaordenál,
Ordenamiento. V. *Ordenacion.* * Papel nga sinolátan sa mga sugo sa mga ponóan, arón matúman ug bisan onsa.
Ordenante. V. *Ordenador.* * Ang táuo nga pagoldináhan.
Ordenanza. = Pagcahósay, pagcasóhay, pagángay, maáyong pagcabótang sa bisan onsa. * Tolománon.
Ordenar. = Paghósay, pagsóhay, pagángay, pagbótang ug maáyo, pagsógo, pagpíua, pagbóot. * Pagordenál sa mga Padre.
Ordeñadero. = Ang sodlánan nga pagasórlan sa gatas, sa pagpagátas sa manga mananáp.
Ordeñar. = Pagpagátas.
Ordinacion. V. *Ordenanza.*
Ordinariamente. = Sa masóbsob, sa masócot, sa macadághan. * Sa pagcabáol.
Ordinario. = Ang mahímo sa masóbsob, sa masócot, sa macadághan. * Táuo nga díli mahál. * Bisan onsa nga obus, sa diótay nga bale. * Ang gasto sa matagádlao sa tagsa ca panimaláy. * Ang hocom nga mahilábot pagóna sa bisan onsang holosáyon. * Ang correo, ang magadála sa mga sulat sa mga calongsódan, sa semana semanang tanán.
Ordinativo. = Ang nahatongód sa pagcahúsay sa bisan onsa.
Oréade. = Dios dios, nimpa sa mga solóp ingon sa pagtóo sa mga dioatáhan.
Orear. = Pagpahángin, paghaláyhay sa bisan onsa. * Pagpahalayáhay.
Orégano. = Tanóm nga mabomót ug nga pagagamíton sa panácot.
Oreja. = Dalónggan.
Orejeado. = Ang guinatorlóan na nga daan, con pangotánon ogáling sa lain, arón hibáloan nia con onsa ba ang itúbag.
Orejear. = Paglíhoc sa mga mananáp sa ilang mga dalónggan, pagsóqui sa pagbóhat sa bisan onsa.
Orejera. = Bisti nga igatábon sa mga dalónggan arón díli onta pagatugnáuon. * Mga tombága, &c., nga bitay sa mga calo sa mga soldado, sa pagtábon sa mga dalónggan nila, arón díli onta tigbáson sa mga caáoay. * Bitay bitay nga guitáod sa mga dalónggan.
Orejon. = Pagcabótar sa mga dalónggan.
Orejudo. = Ang guidalóngganan, táuo con mananáp nga guidagcóan sa manga dalónggan.
Orenga. V. *Varenga.*
Oreo. = Pagcahaláyhay, paghámpac nga mahínay sa hangin.
Oreoselino. = Tanóm.
Orfandad. = Pagcaílo. * Pagcaoaláy tabang, laban, dalángpan.
Organero. = Ang magabóhat ug magaáyo sa mga órgano.
Orgánico. = Ang láoas ug ang mga bahin nga magapalíhoc sa maong láoas. * Ang may caangáyan.
Organista. = Ang magacáblit sa órgano.
Organizar. = Pagángay sa órgano arón díli mabóloc, paghósay sa bisan onsa.
Órgano. = Órgano, tolónggon sa Singbahán nga guibotángan sa daghánan nga mga hopat hopot nga managtonóg. * Alaguían sa tingog, &c., sa láoas sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Orgullo. = Pagpalábi labi * Pagcadalí, pagcalágmit sa bisan onsa.
Orgullosamente. = Sa pagcalábi labi.
Orgulloso. = Palábi labíhon. * Ang madalí, ang malágmit caáyo.
Oriental. = Ang nahatongód sa casilángan, sa casobángan. * Bitóon nga mogóa sa bontag.

Digitized by Google

Orientar. = Pagtimáan sa mg̃a mapa, &c., sa amihánan, arón hibalóan sa magatán-ao sa lugar ng̃a guibotáng̃an sa mg̃a provincia, sa mg̃a longsod, &c. * Pagpatígáyon, pagbótang ug maáyo sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán, arón pagasórlan sa hang̃in. * Pagíla sa pagcabótang sa bisan onsa.

Oriente. = Guinicánan, sinógdan sa bisan onsa. * Casiláng̃an, casobáng̃an. * Timog. * Ang pagcasíhag ng̃a maputí sa mg̃a mutia. * Pagcabáta sa mg̃a táuo.

Orífice. = Panday ng̃a magabóhat sa mg̃a buhat sa buláoan.

Orificia. = Quinaárman sa pagbúhat sa mg̃a buhat sa buláoan, mg̃a sorlánan, mg̃a hías, &c.

Orificio. = Bába. * Bohó. * Lobót, alaguían sa tae ug sa ihi.

Orígen. = Sinógdan, guinicánan. * Longsod ng̃a guicatauóban sa bisan cansa. * Guinlioátan, catiguláng̃an, mg̃a tigúlang. * Tong̃ód, hingtóngdan.

Original. = Ang nahatong̃ód sa sinógdan, sa guinicánan. * Bisan onsa ng̃a catingaláhan, hibólng̃an. * Panigíngnan ng̃a ihúad con guihóad ba.

Originalidad. = Pagcaláin sa bisan onsa.

Originalmente. = Cutub sa sinógdan, cutub sa guinicánan. * Ing̃on sa panigíngnan.

Originar. = Paghímo sa guinicánan, sa sinógdan, sa hingtúngdan sa bisan onsa. * Pagguican sa bisan onsa ug sa bisan diin.

Originariamente. V. *Originalmente*.

Originario. = Ang muguican sa bisan onsa ug sa bisan diin.

Orilla. = Daplin, sidsid, sogot. * Ng̃ilit, bay bay, baybáyon, piliu, panhay, bingqui, bigar. * Catapúsan, cocotóban.

Orillar. = Pagtápus, paghúsay, pagtibáos sa bisan onsa. * Pagdáplin. * Pagpíleu. * Paglíg-on sa sidsid sa bisti con sa panápton.

Orillo. = Daplin, sidsid sa panápton.

Orin. = Tayá.

Orina. = Ibi.

Orinal. = Caihiánan, ihiánan. * Lugar ng̃a pagaulánan caáyo.

Orinar. = Pagíhi.

Oriniento. = Ang guitáyan, ang naponó sa tayá.

Orinque. = Pisi ng̃a dagcó, mabága, ng̃a pagagamíton sa mg̃a sacayán, sa paghólog sa sinípit, sa pagpondo.

Oriol. = Langgam.

Oriundo. V. *Originario*.

Orla. = Sidsid sa mg̃a bisti ug sa mang̃a panápton.

Orlador. = Ang magadáyan dayan sa mg̃a sidsir sa mg̃a bisti.

Orladura. = Dayan dayan sa mg̃a sirsir sa mg̃a bisti.

Orlar. = Pagdáyan dayan sa mg̃a sirsir sa mg̃a bisti.

Ormesí. = Panápton ng̃a linabráhan.

Ormino. = Tanóm.

Ornamentar. = Pagdáyan dayan.

Ornadamente. = Sa mg̃a dayan dayan, sa dináyan dadáyan, sa pagcadáyan dayan.

Ornamento. = Dayan dayan sa bisan onsa ng̃a bisti, ng̃a guibisti sa mg̃a Obispo ug sa mg̃a Padre sa pagmisa nílá.

Ornato. = Dayan dayan.

Ornitología. = Quinaárman ng̃a nahatong̃ód sa mg̃a langgam.

Oro. = Buláoan. * Color ng̃a bulágao. * Hias sa buláoan. * Pohónan, cadaghánan sa mg̃a dona, mg̃a hias, &c.

Orobias. = Calaínan ng̃a labing maáyo sa insienso.

Orondo. = Sorlánan ng̃a dagcó, sa dagcóng loang. * táuo ng̃a parayégon, ng̃a mahagógma ng̃a pagasólng̃on sía ug dagyégon. * Maandácon.

Oropel. = Tombága ng̃a binácbac sa pagcanípis caáyo, dahon ng̃a piuo uyámot sa tumbága. * Bisan onsang butang sa diótay ng̃a bale. * Mg̃a polong con bohat ng̃a caoang, ng̃a oaláy hingtóngdan. * Dayan dayan sa mg̃a táuo.

Oropelero. = Ang magabúhat ut magabalígya sa oropel.

Oropéndola. = Langgam ng̃a manindot ug matabóm úyamot, tolíhao.

Oropimente. = Hiló ng̃a maísog caáyo.

Orozuz. = Tanóm.

Orquesta. = Cadaghánan sa mg̃a músico. * Ang lugar ng̃a guitagána ng̃a pagalingcóran sa mg̃a músico, sa mg̃a teatro.

Ortega. = Langgam.

Ortiga. = Cayagpá, cayapá.

Ortivo. V. *Oriental*.

Orto. = Pagcasóbang sa adlao, sa bolan, &c.

Ortodoxo. = Táuo ng̃a mutóo sa mg̃a camatoóran sa mg̃a cristianos ug ng̃a guisógo sa santa Iglesia.

Ortografía. = Quinaárman ng̃a magatórlo sa pagsúlat ug maáyo, sa pagcaáng̃ay.

Ortográfico. = Ang nahatong̃ód sa ortografía.

Ortógrafo. = Ang maálam ug ang magatóon sa ortografía.

Ortología. = Quinaárman ng̃a magatórlo sa maáyong pagsáng̃pot.

Oruga. = Tanóm. * Olor.

Orujo. = Mg̃a panit sa mg̃a ubas, sa mg̃a paras, sa guicoháan ug guipígan na sa dugá.

Orvalle. = Tanóm.

Orza. = Tibor, sorlánan sa yota ng̃a guidíhog sa bulit ng̃a masínao.

Orzaga. = Tanóm.

Orzar. = Pagpinpin, pagbíloc sa sacáyan, pagatúbang sa dolong, cutub sa mahímo, sa guiguicánan sa hang̃in.

Orzuelo. = Talúbig, bogas, boing̃it, hobág ng̃a diótay ng̃a mutóbo sa solód sa tabon tabon sa mg̃a matá. * Lit-ag sa pagdácop sa mg̃a langgam ug sa mg̃a manánap ng̃a ihálas.

OS

Osa mayor. = Tapoc sa mg̃a bitóon.

Osa menor. = Lain tapoc sa mg̃a bitóon.

Osadamente. = Sa pagcaoaláy cahárloc, catáhap ug catálao. * Sa pagcabinóang, sa pagcaoaláy húna húna.

Osadía. = Pagcaoaláy cahárloc ug catáhap. * Cainit ng̃a maáyo sa casing casing.

Osado. = Casing casíng̃an. * Ang oaláy cahárloc, catáhap ug catálao.

Osamenta. = Cadaghánan sa mg̃a bocóg sa laoas sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp.

Osar. = Pagbóhat sa bisan onsa sa oaláy catáhap ug catálao.

Osario. = Ang bohó con lang̃ob ng̃a pagabotáng̃an ug pagatapócan sa mga bocóg sa mg̃a minatáy

Oscilacion. = Pagtábiog sa bisan onsa ng̃a nabítay.

Oscilante. = Ang magadóyan, ang magatábiog.

Oscilar. = Tabiog, duyan, abion, tabion.

Oscilatorio. = Pagcatábiog.

Ósculo. = Haloc.

Oscuramente. = Sa pagcang̃ít ng̃it, sa oaláy mg̃a sugá ug siga. * Sa pagcabóloc, sa pagcagobót, sa oaláy cahosáyan. * Sa oaláy pagcamahál, sa pagcaóbos.

Oscuras (a). = Sa pagcang̃ít ng̃it.

Oscurecer. = Pagng̃it ng̃it. * Paggabíy. * Pagcóha sa pagcamahál, sa pagcabale sa mg̃a botang. * Pagpaláin sa húna húna sa pagbóloc sa camatóod sa mg̃a butang, arón díli hiilhan. * Paggámit sa mg̃a suguílon, sa mg̃a polong ng̃a halálom, sa mg̃a sambi-

Digitized by Google

ngay ngã malisód pagasabóton. * Paglándong, pagdág-om.
Oscurecimiento. = Pagcangít ngit.
Oscuridad. = Idem. * Pagcaoaláy sugá ug siga. * Pagcadólom, pagcalándong sa mga solóp nga guibanósan, guisonsónan caáyo sa mga cahoy nga malángbo. * Pagcaóbos sa mga calioátan. * Pagcaoaláy siga ug pagcaila nga maáyo sa mgagalámhan sa calág.
Oscuro. = Mangít ngit. * Ang colánganan sa sugá ug siga. * Táuo sa obos nga guinicánan, nga díli mahál. * Bisan onsa nga maboloc, nga díli mahayag, madayág ug maáyo. * Ang maboloc sa iang suguilon. * Color nga hapit moábot sa pagcaitom, molomaitom, ang hapit díli na maquita.
Óseo. = Bisan onsa sa bocóg.
Osera. = Balàyan sa mananáp nga guingálan ug oso.
Osero. V. *Osario*.
Osesno. = Ang nati, ang anac nga diótay sa oso.
Osificarse. = Pagbocóg sa bisan onsa.
Osífraga. = Langgam.
Osífrago. = Idem.
Oso. = Mananáp sa opat ca tiil nga balahibóon ug maísog caáyo.
Ososo. = Ang nahatongód sa bocóg. * Ang bocógan, ang may bocóg.
Ostaga. = Pisi nga dagcó nga pagagamiton sa mga sacayán.
Ostensible. = Ang arang pagadaigon, ang mahímo nga ipadayág, ipaquita, ipaháyag.
Ostension. = Pagcadayág, pagcaháyag.
Ostensivo. = Ang magapaquita, ang magapaháyag, ang magadayág sa bisan onsa.
Ostentacion. = Pagcapaquita, pagcapaháyag, pagcadayág sa bisan onsa. * Pagparáyeg, pagcaándac.
Ostentador. V. *Ostensivo*.
Ostentar. = Pagpaquita, pagpaháyag, pagdayág. * Pagándac. * Pagparáyeg.
Ostentativo. V. *Ostensivo*. * Maandácon, parayégon.
Ostentosamente. = Sa pagcaparáyeg.
Ostentoso. = Mahál caáyo, tacós nga pagatau-áuon.
Osteología. = Quinaárman nga nahatongód sa mga bocóg.
Ostiario. = Ang guioldenáhan sa pagcaostiario.
Ostiatim. = Polong nga linatín: sa tagsa tagsa ca pultahán.
Ostra. = Quinháson, tooay, talába, caláycay.
Ostracismo. = Pagcahingílin, pagcalálin, pagpaháoa.
Ostrera. = Lugar nga pagatobóan sa mga tooay, mga talába, mga caláycay.
Ostrífero. = Idem.
Ostro. V. *Ostra*.
Ostugo. = Timáan. * Lugar nga tinágo.
Osudo. = Táuo con mananáp nga may dagcóng bocóg.
Osuno. = Ang nahatongód sa oso.

OT

Otanez. = Laláquing tigúlang nga tigubán ubán sa mga señora.
Otear. = Paghíling, paglí-li, pagtán-ao cutub sa lugar nga hatáas, sa anáa sa ilálom, sa obus. * Paghíling. paglí-li sa dagcóng cacúgui.
Otero. = Bolobóngtod nga diótay.
Otoz. = Langgam.
Otomano. = Guinharian ug lioat sa mga haring turco.
Otoñada. = Túig nga igatúruc sa mga tanóm ug mga dagámi.
Otoñal. = Ang nahatongód sa otoño.
Otoñar. = Pagtoróc sa mga tanóm ug sa mga dagámi.
Otoño. = Ang usá sa opát ca bahin sa túig.
Otorgador. = Ang maagándo, ang motángdo sa bisan onsa.
Otorgamiento. = Pagtógot. * Pagbóot.
Otorgar. = Pagándo, pagtángdo. * Pagsáad sa pagcatúman sa bisan onsa, sa pagbóot sa hocom.
Otorgo. = Pagsáad sa pagcamíño. * Pagsábot nga moóna sa mga pagcasál.
Otro. = Lain.
Otrosí. = Labot pa.

OV

Ova. = Lomot, ambiláng, guláman.
Ovacion. = Pagpadáyeg sa pagcabántog sa bisan cansang táuo, tongód sa pagdáog nia sa mga caáoay.
Ovado. = Haláoig. * Langgam nga baye nga guipangasáoa sa langgam nga laqui.
Oval. = Bisan onsa nga may dagoay sa pagcahaláoig.
Ovalado. = Idem.
Ovalar. = Pagcahaláoig sa bisan onsa.
Óvalo. = Dagoay nga haláoig.
Ovante. = Ang guidáyeg sa pagcabántog cay guidáog nia ang mga caáoay.
Ovario. = Pagoáncan sa mga langgam. * Itlógan. * Itlog sa mga babáye ug sa mga baye.
Oveja. = Carnerong baye, ang baye sa carnero.
Ovejero. = Baquero sa mga carnero.
Ovejuno. = Ang nahatongód sa mga carnero.
Overa. V. *Ovario* hasta *itlog*.
Overo. = Ang may color sa itlog. * Mga matá nga bolhog, potíon caáyo.
Ovil. = Alad nga pagasórlan sa mga hayópan.
Ovillar. = Pagbórbor pagsámbor. * Pagtieóngcong.
Ovillo. = Borbod. * Bisan onsa nga nagobót sa pagcalíngin. * Tapoc sa bisan onsa nga oaláy paghiósa.
Ovíparo. = Mananáp nga baye nga magaítlog.
Ovoso. = Ang guilomótan, ang may lomot, ambaláng, goláman.

OX

Ox. = Polong ngá icabúgao sa mga manóc, sa mga langgam ug mga mananáp.
Oxalme. = Guinamós nga naáslom.
Oxear. = Pagbúgao sa mga manóc ug sa obán pang mga langgam.
Oxímaco. = Langgam nga manágit.
Oxizacre. = Sabáo, salsa nga magáma sa dogá sa sooa, sa limon, sa gatas, sa dogós ug sa asúcal.
Oxte. = Paháoa dihá, irog didto.
Oxte ni moxte (sin decir). = Sa oaláy polong ug tingog, sa oalá sománhil.

OY

Oyente. = Ang magadóngog, ang magapatalínghog.

PA

Pabellon. = Pabeyon, tabil, cobong cobong. * Bandelang dagcó.
Pábilo ó Pabílo. = Ang hilo, pisi con gapas nga guibótang sa mga candela, sa mga lamparahán, &c., arón pagadagcótan ug masíga.
Pabulo. = Calán-on.

Digitized by Google

Paca. = Mananáp sa opát ca tiil. * Pardo, bogcos, potós.
Pacato. = Táuo ug mahilómon, maquigdaéton, sa mahínay ug mahúsay ng̃a gaoi.
Pacedero. = Yota ng̃a guinatórcan sa dághan ng̃a mg̃a dagámi ng̃a calánon sa mg̃a mananáp.
Pacedura. = Pagpaninĝáon sa mg̃a mananáp.
Pacer. = Idem. * Pagcáon, pagcótcot, pagcágod sa bisan onsa.
Paciencia. = Pagcaántos, pagcaílob. * Pagcapaábot sa bisan onsa ng̃a guinahúlat. * Pagcalang̃ay, pagcalánĝan sa pagbóhat sa bisan onsa ng̃a tacós onta ng̃a boháton sa madalí, sa pagcalágmit.
Paciente. = Ang magaántos, ang magaílob, ang masaquét, ang masáquet.
Pacientemente. = Sa pagcaílob, sa pagcaántos, sa pagpasáilo.
Pacienzudo. = Ang magaílób, ang magaántos, ang magapasáilo caáyo.
Pacificacion. = Pagpacadáit, pagpacaáng̃ay. * Pagcahúsay, pagpacahínay sa mĝa táuo ng̃a nanagáoay. * Pagcadáit, cadáit.
Pacificador. = Ang magapadáit. magahúsay, ug magapahínay sa mg̃a táuo ng̃a nagacaáoay.
Pacíficamente. = Sa pagcadáit, sa cadáit, sa pagcaoaláy batoc ug contra, sa pacaoaláy aoay.
Pacificar. = Pagpadáit, pagcahínay, paghúsay sa mĝa táuo ng̃a nanagsigáoay.
Pacífico. = Maquidaíton maúgdang, mahináyon, táuo sa maáyo ug mahúsay ng̃a gaui, sa maháoan ng̃a boot ug cásing cásing.
Pacotilla. = Cadaghánan sa mg̃a manggad ng̃a guilúlan sa usá ca táuo sa sacayán sa lain ng̃a táuo. * Cadaghánan sa mg̃a manggad ng̃a guibalígya sa bisan cansang táuo.
Pactar. = Pagsábot, pagsáar.
Pacto. = Pagcasábot, pagcasáad. * Pagcasábot, pagcaóyon sa yaoa, sa pagbóhat sa mg̃a bohat ng̃a catingaláhan, hibólng̃an, daótan ug dinilían, sa iang ng̃alan ug tong̃ód sa iang gahóm.
Pachon. = Táuo sa mahínay caáyo ng̃a gaoi. * Calaínan sa iró ng̃a guing̃álan ug perdiguero.
Pachorra. = Pagcahínay, dagcadúgay, pagcalánĝan lang̃an.
Pachorrudo. = Táuo ng̃a mahínay hináyon, malánĝan lang̃ánon.
Padecer. = Pagsaquét. * Pagsáquet.
Padecimiento. = Pagcasaquét. * Pagcasáquet.
Padilla. = Caláhang diótay. * Hornong diótay ng̃a pagalotóan sa tinápay.
Padrastro. = Ama ama. * Casámoc, cacúlian, caolánĝan. * Buquid ng̃a hatàas ug harúul sa mg̃a calong̃sódan. * Dotol dotol, inabacá, ang mg̃a panit ng̃a tolotagídyot ng̃a nanagócal sa quinatórcan sa mg̃a cocó.
Padrazo. = Amahán ng̃a magapaparáyeg ug magapapasagad caáyo sa iang mg̃a anac.
Padre. = Amahán. * Ang nahaúnang Persona sa Santísima Trinidad. * Mananáp ng̃a laqui ng̃a guitagána sa paglíoat. * Tigúlang, catigulánĝan. * Sinógdan, guinieánan. * Manlalában, tomalábang, dalángpan. * Ang magabóhat pagóna sa bisan onsa. * Ang sacerdote. * Santos sa canhing tiempo, ng̃a quinaarmánon ug doctor, magtotóon sa mg̃a pagtolón-an sa santa Iglesia: bisan quinsa sa mg̃a sacerdote ng̃a nagtámbong sa mg̃a catilíngban ng̃a guing̃álan ug concilio. * Apóhan. * Ang mg̃a sacop ng̃atanán sa usá ca caparían.
Padrear. = Paging̃on, pagsáma sa mg̃a anac sa dagoay sa amahán. * Pagliuat ug maáyo sa mg̃a mananáp. * Pagcóndat sa mg̃a olitáo.
Padrinazgo. = Pagcacógos, pagcacódcod sa mg̃a báta ng̃a boloñágan. * Cahímtang sa pagcaamáon. * Pagcalában, pagcatábang, dalángpan.
Padrino. = Amáon, ang magacógos, magacórcod sa usá ca báta, sa pagbóñag canía ug sa pagpirma. * Ang moobán obán sa mg̃a táuo ng̃a manolód sa pagcareligioso con sa pagcamonja, sa pagcanta sa nahaónang misa, &c. * Ang moobán sa mg̃a táuo ng̃a nanagsigáyat ug nagaáoay sila. * Ang magalában, magatábang ug magapadang̃óp sa lain.
Padron. = Padron. * Listahan, papel ng̃a sinolátan sa ng̃alan sa mĝa táuong tanán sa usá ca longsod. * Ang daótan ng̃a dong̃og sa bisan cansa, ng̃a mahabílin sa panomdóman sa mg̃a táuo. * V. *Padrazo*.
Paga. = Pagcabáyad sa mg̃a otang sa salapí ug sa mg̃a salá. * Sohol. * Pagcabálos sa gugma ug sa maáyong boot.
Pagadero. = Baláyron sa túig, sa tiempo ng̃a guitagál. * Ang masáyon baydan. * Túig, tiempo, adlao ng̃a guinatagál sa pagbáyar sa bisan onsa.
Pagado. = Táuo sa mahúsay ng̃a boot. * V. *Afable*. * Palábi labíhon maandácon.
Pagador. = Ang magabáyar, ang magasóhol.
Pagaduría. = Lugar, baláy ng̃a pagabayáran sa mg̃a sohol con sa mg̃a otang.
Pagamento. V. *Paga*.
Paganismo. = Catilíngban sa mg̃a dioatáhan. * Pagtóo sa mg̃a dioatáhan.
Pagano. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a dioatáhan. * Dioatáhan. * Ang magapoyó sa banua, sa caming̃áoan. * Ang táuo ng̃a oaláy boñag. * Ang magabáyad, ang magatámpo.
Pagar. = Pagbáyar sa mg̃a otang sa salapé, sa *manggad* ug sa mg̃a salá. * Pagbálos sa gugma, sa maáyong boot, sa pagpalángga.
Pagaré. = Papel ng̃a sinolátan sa catongdánan sa bisan cansa sa pagbáyad sa buláydon sa túig ng̃a guitórlo, guitagána ug guitagál.
Página. = Nauong sa mg̃a dahon sa mg̃a libro.
Pago. V. *Paga*. * Balus sa mg̃a pahanóngdan. * Yota ng̃a guitámnan, ug labí pa sa mg̃a paras.
Pagoda. = Alampóan, Singbahán sa mg̃a dioatáhan sa yota sa casobáng̃an, ug ang ilang mg̃a dios dios.
Pagote. = Táuo ng̃a sinang̃ilan sa mg̃a salá ug mg̃a bohat ng̃a oalá nia boháta.
Paguro. = Caság, alimáng̃o.
Pairar. = Pagpúyo sa mg̃a sacayán, sa binúclad ang mg̃a layág ug binóhi ang mĝa escota.
Pairo. = Pagcapúyo sa sacayán, ing̃on sa guiing̃on carón.
País. = Guinharían, provincia, yota. * Pinintal ng̃a guipintálan sa mg̃a lonsod, sa mg̃a baláy, sa mg̃a capatágan, &c.
Paisaje. = Idem desde *pinintal*.
Paisana. = Sayáo, pagsabáy.
Paisanaje. = Ang mg̃a táuo sa longsod, ca provincia, &c. ng̃a díli soldados. * Pagcamasigcataguilóngsod, pagcaisigcatagilóngsod.
Paisano. = Masigcataguilóngsod, isigcataguilóngsod. * Táuo ng̃a díli soldado.
Paja. = Dagámi ng̃a laya. * Bisan onsang magáan, diótay, sa diótay ng̃a bale. * Ang ináyran, ang pinilían sa bisan onsa. * Polong ng̃a caoang, suguílon ng̃a oaláy cahológan ug hingtóngdan.
Pajada. = Dagámi ng̃a linóto ug sináctan sa salabaro, ng̃a ipacáon sa mĝa mananáp.
Pajado. = Ang may color sa dagámi.
Pajar. = Lugar ng̃a pagasórlan sa dagámi ng̃a laya.
Pájara. = Talabánog.

Digitized by Google

Pajarear. = Pagdácup, pagpatáy, pagpusil sa mg̃a langgam. * Pagsóroy soroy sa oaláy buhat.
Pajarel. = Langgam.
Pajarera. = Jaluang dagcó ng̃a guisórlan ug guibilanggóan sa daghan ng̃a mg̃a langgam.
Pajarería. = Cadaghánan sa mg̃a langgam.
Pajarero. = Táuo ng̃a matístis, malipáyon caáyo. * Panápton, pinintal, &c., ng̃a guibotánng̃an sa mg̃a color ng̃a buhi caáyo. * Ang magadácop ug magabáton sa mg̃a langgam ug ang magabalígya niána.
Pajarico, ca, llo, lla, to, ta. = Langgam ng̃a diótay.
Pajaril (hacer). = Pagtácgos, pagbáat sa puño sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán, sa usa sa pising dagcó, ug pagbótad dapit sa obus, arón mahogót ang maong mg̃a layág, con matólod, matólot, malargo ang hang̃uin.
Pajarilla. = Tanóm. * Bagá sa mg̃a mananáp, ug labí pa sa mg̃a baboy. * Caólao sa pagpamólong sa cadaigánan ug sa cadaghánan. * Caínit ng̃a dagcó. * Tiláoc.
Pajarita de las nieves. = Langgam.
Pájaro. = Langgam. * Táuo ng̃a batid, malalang̃on, masinabóton. * Ang magalabás, ang magalabí sa quinaárman, sa pagcaboótan, &c.
Pajarotada. = Soguílon, balitang bacácon, ng̃a oaláy hingtóngdan.
Pajarraco. = Langgam ng̃a dagcó, ng̃a oalá hiílhan. * V. *Pájaro.*
Pajaza. = Ang mahabílin sa dagámi ng̃a guicáon sa mg̃a cabayo.
Paje. = Sologóon ng̃a magaobán obán sa iang agálon, su paglacát nia. * Sologóon sa mg̃a sacayán.
Pajea. = Tanóm ng̃a maing̃on ing̃on sa dagámi.
Pajel. = Isdang dagcó.
Pajera. V. *Pajar.*
Pajero. = Ang magabalígya sa dagámi. * Táuo ng̃a tampalásan.
Pajica, lla, ta. = Quigol, sigariyo ng̃a gibórbod sa dahon sa maís, sa nipa, &c.
Pajizo. = Ang guibóhat ug ang guitábon sa dagámi. * Color ng̃a maing̃on sa color sa dagámi.
Pajoso. = Bisan onsa sa dagámi. * Ang guibotánng̃an ug guisáctan sa dagámi.
Pajuela. = Cahoy diótay, gung̃i, pisi, &c., ng̃a guidíhog sa asufre ng̃a guinagámit sa mg̃a baláy sa pagdágcot sa madalí sa mg̃a sugá.
Pajujero. = Lugar ng̃a pagabotánng̃an sa dagàmi, arón madonót.
Pajuncio. = Polong ng̃a icatíao ug icatámay sa sologóon.
Pajuz. = Dagámi ng̃a harúul na madonót.
Pala. = Capandáyan ng̃a guinagámit sa pagbálbin, pagcútao ug pagbósuat sa trigo, sa maís, &c., ug mao ang usá ca papán sa usá ca dang̃áo ug tnngá sa cahitáson ug sa usá ca dang̃áo sa calápdon, ng̃a guitaólan sa caogalíng̃on ng̃a togdánan: silbi opód sa pagcótao sa yota, sa pagcólgog sa caláyo, sa pagsolód ug sa paggóa sa tinápay sa horno, sa pagcóha sa abó, &c. * Ang pala, ang labíng halagpád sa mg̃a gayóng. * Lugar ng̃a pagalobóng̃an sa mg̃a motia ug sa mg̃a batóng mahál, sa salapí, sa boláoan, &c. * Ang panit ng̃a dapit sa ibábao sa mg̃a sapín. * Ang cahitáson ug calápdon sa mg̃a ng̃ipon. * Pagcalaláng sa pagpaquigásoy ug sa pagsósi sa bisan onsa. * Papán ng̃a diótay ng̃a may iang caogalíng̃on ng̃a caláptan, coloptánan, ng̃a guinagámit sa mg̃a táuo nga nanagsogál sa pelota.
Palabra. = Polong, ting̃og. * Ang Anac ng̃a bogtong sa Dios ng̃a Amahán. * Saad.
Palabrada. = Polong ng̃a daótan, ng̃a macadáot sa isigcatáuo, malágsot, mang̃uíl, ad, maláo-ay.
Palabrero. = Hinoguilánon caáyo, tabían. * Ang masáyon magasáad ug malisód magatúman.
Palabrimujer. = Ting̃og sa laláqui ng̃a maing̃on sa ting̃og sa babáye.
Palabrista. V. *Palabrero.*
Palabrita. = Polong ng̃a ondan, ng̃a may tuyo ug hingtúngdan.
Palabrota. V. *Palabrada.*
Palaciego. = Ang nabatong̃ód sa palasio. * Ang nagasílbi sa palasio.
Palacio. = Baláy ng̃a guimpóy-an sa mg̃a hari, sa mg̃a Obispo, ug sa obán ng̃a mg̃a dagcóng táuo.
Palacra. = Tipac ng̃a boláoan ng̃a ólay ug baol pa, ng̃a maquíta usáhay sa mg̃a mina.
Palada. = Bisan onsa ng̃a macóha sa pala, sa macaosá, sa tagsa ca pagcóha.
Paladar. = Lang̃ágng̃ag. * Pagcalamí. * Caíbog sa bisan onsang espirituhánon.
Paladear. = Pagbótang, pagtóng̃ad sa lang̃áng̃ag sa bag-ong guiánac, sa dogós con sa lain ng̃a matám-is, arón mahagálam ug magasóso ug maáyo. * Pagcóha sa caíbog sa bisan onsang botang tong̃ód sa lain ng̃a botang ng̃a ihátag, ng̃a macalípat ug macalímbong sa lamí. * Paghógas sa bába con sa lang̃ágng̃ag sa mg̃a mananáp, arón macacáon sila ug maáyo. * Pagbóhat sa timáan sa báta ng̃a bag-ong guiánac, sa iang bába, ng̃a boot magsóso. * Pagdimdim, pagtagámtam, sa mahínay, sa bisan onsa.
Paladeo. = Pagcadímdim, pagcatagámtam.
Paladin. = Táuo ng̃a bantógon ug cásing casíng̃an, ng̃a nahímo sia ug banságon tong̃ód sa iang mg̃a bohat ng̃a cating̃aláhan ug hibólng̃an.
Paladinamente. = Sa pagcabántog, sa pagcaháyag, sa pagcadayág.
Paladino. = Ang nabántog, ang nadayág, ang naháyag.
Palafren. = Cabayo ng̃a aghop, ng̃a guicabayóan, sa canhing tiempo, sa mg̃a dama, sa mg̃a señora. * Ang cabayo ng̃a pagacabayóan sa mg̃a sologóon con managobán sila sa ilang mg̃a agálon.
Palafrenero. = Ang sologóon ng̃a magagóyor sa cabayo ug magabótad sa preno.
Palahierro. = Ang pothao ng̃a guibótang sa bató sa obos, sa mg̃a liligsan sa duhá ca bató.
Palamenta. = Cadaghánan sa mg̃a gayóng, sa mg̃a gaod sa tagsa ca sacayán ng̃a pagagaóran.
Palanca. = Lig-oat, icalíg-oat. * Pisi ng̃a dagcó ng̃a icaósoag sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán.
Palancada. = Pocpoc ng̃a guipócpoc sa lig-oat, sa espeque.
Palancana. V. *Palangana.*
Palangana. = Honáoan, panghunáoan.
Palanquera. = Bolobóngtod ng̃a hatáas.
Palanquero. = Ang magalíg-óat.
Palanqueta. = Lig-oat, icalíg-oat ng̃a diótay.
Palanquin. V. *Ganapan.* * Pisi ng̃a pagagamiton sa mg̃a sacayán, sa paglólos sa mg̃a layág.
Palatina. = Bisti sa mg̃a babáye sa pagtábon sa liog ug sa doghan sa tiempo sa tugnao.
Palatinado. = Cahímtang sa mg̃a caobánan sa hari sa Alemania, ug ang yota sa mg̃a príncipes sa maong Guinharían.
Palatino. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a palasio, ug onay sa mg̃a táuo ng̃a nagasílbi sa palasio. * Cahímtang sa mg̃a dagcóng táuo sa Guinharían sa Alemania, sa Francia ug sa Polonia.
Palazo. = Paglámbos, pagbónal sa cahoy, con sa pala.
Palazon. = Cadaghánan sa mg̃a cahoy sa bisan onsang buhat.

UofM Digitized by Google

Palco. = Lugar ng̃a pagalingcódan sa mg̃a táuo sa pagsolóng sa mg̃a dola. * Solód solód ng̃a may balcon, talambóan, sa mg̃a teatro.
Paleador. = Ang mogámit sa pala sa iang pagbúhat.
Palenque. = Dingding sa mg̃a papán con sa mg̃a bogsoc, ng̃a magalibót sa bisan onsang lugar.
Paleografía. = Quinaárman ng̃a magatórlo sa pagbása sa mg̃a sulat ng̃a caráan.
Paleográfico. = Ang nahatong̃ód sa paleografía.
Paleógrafo. = Ang nagaestudio sa quinaádman sa paleografía.
Palería. = Opicio sa pagbóhat sa mg̃a balaháan ug mg̃a alaguían sa tubig.
Palero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mg̃a pala. * Ang magaháoan, sa pala, sa mg̃a alaguían sa tubig, sa mg̃a lugar ng̃a tubígan caáyo.
Palestra. = Lugar ng̃a pagaaoáyan, ng̃a pagapinongpóng̃an. * Lugar ng̃a pagaíndig indígan sa mg̃a táuo, arón suláyon nila ang ilang quinaárman.
Palestrico. = Ang nahatong̃ód sa palestra.
Paleta. = Papán ng̃a diótay ug haláoig ng̃a pagabotáng̃an sa mg̃a pintor sa mg̃a color, sa pagcasonód sonód, sa pagpíntal nila. * Capandáyan sa puthao, ng̃a malíng̃in, ng̃a may iang caogalíng̃on ng̃a tugdánan, ng̃a guinagámit sa mg̃a caparían, sa pagpáhat sa mg̃a sod-an. * Capandáyan sa pagcólcog sa caláyo.
Paletilla. = Bocó bocó. * Bocóg sa cotó cotó.
Paleto. = Mananáp sa opát ca tiil, maíng̃on ing̃on sa osa. * Táuo ng̃a boquídnon, borong.
Paleton. = Ang bahin sa yaoe ng̃a mosolód sa yaulhan.
Paletoque. = Capote ng̃a moábot hasta sa tohod.
Palia. = Cortina, tabil sa sagrario, ng̃a magasalípod sa Santísimo Sacramento. * Panápton ng̃a diótay ug laro ng̃a igatábon sa cális sa pagmisa sa mg̃a Pare, ug ang malíng̃in ng̃a igatábon sa hostia ng̃a guibótang sa patena ng̃a guiibábao sa cális, sa oalá pa macóha ang paño ng̃a guitábon sa maong cális.
Paliacion. = Pagcalimód, pagcatábon sa bisan onsa.
Paliadamente. = Sa pagcatinágo, sa pagcahilom.
Paliar. = Paglimór, pagsománg̃il.
Paliativo. = Tambal ng̃a ibótang sa mg̃a masaquét ng̃a díli na matámbal, arón mamahínay hinay lamang ang mg̃a maól-ol.
Paliatorio. = Ang macatábon, ug macalimód sa bisan onsa.
Palidez. = Pagcalálag, pagcalospád, pagcalopsád.
Pálido. = Malospád, malopsád, malálag, madálag.
Palillero. = Ang magabóhat ug magabaligya sa mg̃a paliyo, sa mg̃a gung̃i ng̃a icóhit sa mg̃a ng̃ipon. * Hopot hopot ug bisan onsa ng̃a pagasórlan ug pagabotáng̃an sa mg̃a paliyo.
Palillo. = Paliyo, gong̃i ng̃a icolóhit sa mg̃a ng̃ipon. * Cahoy ng̃a icabásal sa tambol. * Bisan onsa ng̃a oaláy bale ug polós. * Ang tolománon ng̃a ona ug tolotagídyot sa mg̃a quinaárman ug mang̃a opicio.
Palinodia. = Pagcasíbog ng̃a bantog sa guiíng̃on ng̃a daan.
Pálio. = Timaán ng̃a guihátag sa santos ng̃a Papa sa mg̃a Arzobispo ug sa obán ng̃a mg̃a Obispo, ng̃a mao ang usá ca bacus ng̃a putíon, ng̃a guibotáng̃an sa onóm ca crus ng̃a maítom, ng̃a gui sáblay sa mg̃a abága ug mobítay sa doghan. * Panápton ng̃a dagcó ng̃a guibótang sa onóm con oaló ca cohoy ng̃a hatáas, ng̃a guidála sa mg̃a prosecion arón masílbi ug dao atóp ng̃a pagasilóng̃an sa Padre ng̃a magabítbit sa Santísimo Sacramento, sa mg̃a reliquia, &c., ug sa Padre ng̃a magasonód sa bisan onsang santos: pagagamíton opod sa Santos ng̃a Papa, sa mg̃a hari ug sa obán pang mang̃a ponóan sa Singbahán, sa mg̃a piesta ug sa ilang pagsolód ng̃a bantog sa mg̃a longsod. * Bisan onsa ng̃a may dagoay sa lambong, sa sambong.
Palique. = Suguílon ng̃a caoang, ng̃a oaláy polós ug cahológan.
Paliza. = Pagcabónal, castigo sa daghan ng̃a mang̃a paglátos, paglámbos.
Palizada. = Alad, lugar ng̃a guilibótan sa mg̃a bogsoc.
Palma. = Lubí, sacsac, nipa, bolí, saguísi, &c. * Cahoy ng̃a mobóng̃a sa bong̃a ng̃a guiing̃álan ug datil. * Timáan sa pagdáog ug ang maong pagdáog. * De la mano. = Palad sa camót. * De los pies. = Lapa lapa, itolónob.
Palmacristi. = Tanóm.
Palmada. = Dapi, pagcadápi dapi, pagcadágpi. * Pagcabásal basal sa mg̃a camót.
Palmadica. = Sayáo, pagsabáy.
Palmar. = Lugar ng̃a guinatórcan sa daghánan ng̃a mg̃a lobí, &c. * Ang nahatong̃ód sa dang̃áo. * Ang socod sa usá ca dang̃áo. * Ang madayág, ang maháyag, ang nabántog.
Palmario. = Idem desde *ang madayág*.
Palmatoria. = Palmeta, capandáyan ng̃a guinagámit sa mg̃a magtotóon sa pagbárlong ug pagcastigo sa mg̃a báta ng̃a tinón-an nila: mao ang usá ca papán ng̃a diótay ug malíng̃in ng̃a guinabohó bohóan sa pila ca bohó, ng̃a icadápi dapi sa mg̃a palad sa mg̃a camót sa maong mg̃a báta, ug sa luyong tomóy guitaólan sa mg̃a tinábas ng̃a panit ng̃a igahámpac opód canila. * Sanggáan sa mg̃a candela, sa pothao, tombága, &c.
Palmeado. = Mg̃a tiil sa mg̃a gaquét, mg̃a *itic*, &c., ng̃a guicalang̃aquítan sa mg̃a tórlo ug *mg̃a cocó* sa usá ca panit.
Palmear. = Pagdápi dapi, pagdágpi sa mg̃a camót, pagbásal sa mg̃a palad.
Palmejea. = Cahoy ng̃a guitáod cutub sa dolong hasta sa olín, sa solód sa mg̃a sacayán, ug ng̃a guipahaáng̃ay sa tagsa tagsa ca ligason.
Palmentera. = Coreo, ang magadála sa mg̃a sulat.
Palmeo. = Socod sa mg̃a dang̃áo, sa mg̃a tocáo.
Palmera. V. *Palma* hasta *timáan*.
Palmero. = Táuo ng̃a magabántay sa mg̃a palma. * Táuo ng̃a nagaádto sa yotang santos, sa yota sa Jerusalém, cay sa pagpaúli nia nanagdála sa mg̃a lucay, sa mg̃a dahon sa mg̃a palma.
Palmeta. V. *Palmatoria* hasta sanggáan. * Pagcadágpi sa palad sa camót sa palmeta, pagcadolápi.
Palmífero. = Ang guidaghánan sa mg̃a palma.
Palmilla. = Calaínan sa panápton ng̃a hinábol sa longsod sa Cuenca.
Palmitieso. = Cabayo ng̃a may cocó ng̃a tindog dapit sa atubáng̃an, ug magáhi.
Palmito. = Obód. * Tanóm.
Palmo. = Dang̃áo. * Dula sa mg̃a báta.
Palmotear. V. *Palmear*.
Palmoteo. = Pagcadágpi, pagcadápi dapi, pagcabásal sa mg̃a palad sa camót. * Pagcadápi sa palmeta.
Palo. = Cahoy, bonal. * Pagcalátos, pagcabónal sa cahoy. * Ang pagpatáy sa mang̃a saláan, guican sa sentencia sa mg̃a hocom. * Bisan onsang dagoay sa mg̃a dahon sa baraja, oros, copas, &c. * Pong̃a, quinapónghan, sa mg̃a bong̃a. * Talároc sa mg̃a sacayán.
Polomadoras. = Tinahían sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán, ng̃a pagasinambágan sa relinga.
Palomar. = Lobir, pisi ng̃a magaméy ng̃a binílic caáyo. * Salapatihan, baláyan sa mg̃a salapáti.
Polomariego. = Salapáti ng̃a guibatónan sa baláy, ng̃a magalúpad lupad sa banua.

Digitized by Google

Palomear. = Pagdácop, pagpusil sa mga salapáti. * Pagbáton sa pagcadúgay sa mga salapáti.
Palomera. = Lugar nga mahaoan caáyo, nga oaláy salípdan nga guihámpac uyámut sa mga hangin ngatanán. * Salapatíhan.
Palomería. V. *Palomear.*
Palomero. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa mga salapáti. * Ang mahagógma magbáton sa mga salapáti.
Palómico. V. *Mariposa.* * Bocó bocó sa mga cabayo, &c.
Palomina. = Iti sa mga salapáti. * Tanóm.
Palomino. = Cayóbog, coyóbog, pisó sa mga salapáti. * Timáan sa tae nga mahabílin usáhay sa manga sinína ug sa mga calson.
Palomo. = Salapáting laqui. * Táuo nga boang boang, hongog, colángan sa boot. * Balod.
Palon. = Bandela nga hatáas ug nga may opát ca tomóy.
Palor. V. *Palidez.*
Palotada. = Pagcabónal sa cahoy nga díli dagcó. * Barlis nga guinabárlis sa papel, sa papán, &c., nga silbi sa panigingnan arón magatóon sa pagsúlat ang mga báta.
Paloteado. = Pagsabáy sa mga táuo nga nanagsigbásal basal sila sa mga cahoy hamóbo nga guinabítbit nila sa ilang mga camót, sa pagbánha nila ug pagsádsad sa maáyong pagcompás. * Pagcabónal, pagcalátos sa mga táuo nga nanagsigáoay.
Palotear. = Pagbásal sa mga cahoy. * Pagsuguilon sa mga hatáas nga polong.
Palpable. = Ang arang hicápon, cobílon, capcápon. * Ang maháyag, ang madayág, ang oaláy duha duha.
Palpablemente. = Sa pagcadayág caáyo, sa pagcaoaláy duha duha, ug maíngon sa pagahicápon onta sa camót.
Palpadura. = Como el siguiente.
Palpamiento. = Pagcahicap, pagcacóbil, pagcacápcap.
Palpar. = Hicap, capcap, cobil. * Pagíla sa bisan onsa sa pagcadayág caáyo.
Pálpebra. V. *Párpado.*
Palpitacion. = Pagcalóbcob, pagcaólpot, pagcaguíap nga masóbsob caáyo sa cásing cásing, sa pulso ug mga caogátan sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Palpitante. = Ang magacalóbcob, ang magaólpot, ang magaguíap.
Palpitar. = Olpot, guiap, calóbcob.
Palpo. = Ihilícap sa mga mananáp.
Palta. = Bonga sa cahoy sa maong ngalan.
Palto. = Idem.
Paludamento. = Lambong nga mapóla ug binoldáhan sa buláoan nga guibisti, niádtong tiempo, sa mga romanos.
Paludoso. = Yota nga tubígan, danáoan, pisácan caáyo.
Palumbrario. = Langgam nga manágit sa mga balód.
Palurdo. = Táuo nga borong, boquírnon.
Palustre. = Ang nahatongód sa danao. * Capandáyan sa pothao nga guigámit sa mga panday sa cota sa pagcóha sa apog.
Pallar. = Pagpíli sa salapí, buláoan, &c., nga labíng mahál, sa nasácot pa sa yota.
Pallon. = Pagcadághan sa buláoan, sa salapí, &c., nga macóha sa tagsa ca pagólay, sa guiláin na sa yota.
Pamema. = Bisan onsa nga oaláy bale ug polós.
Pámpana. = Dahon sa mga paras.
Pampanador. = Ang dogá nga guipíga sa mga oloódlot sa mga paras.
Pampanaje. = Cadaghánan sa mga orlot sa mga paras. * Pagdáyan dayan nga guilabíhan sa mga bótang nga oaláy polós caáyo.
Pampanilla. = Solosáyang diótay nga guibisti sa manga indio, sa pagtábon sa ilang laoas.
Pámpano. = Orlot sa mga balágon sa mga paras.
Pampanoso. = Ang may daghánan nga mga pámpano.
Pampirolada. = Sabáo, salsa nga magáma sa ajos, sa tinápay ug sa tubig. * Polong con bohat nga oaláy hingtóngdan.
Pamplina. = Tanóm. * V. el anterior desde *polong.*
Pamporcino. = Tanóm.
Pamposado. = Tapólan.
Pampringada. = Bisan onsa nga oaláy polós ug hingtóngdan * Pagcahílog sa tinápay sa bisan onsa.
Pan. = Tinápay. * Bisan onsang minása sa binócboc, sa dagoay sa tinápay. * Bisan onsa nga can-on sa matagádlao.
Pana. = Panápton nga bolobalabibóon, sa igagáma.
Panace. = Tanóm.
Panadear. = Pagbóhat sa tinápay nga ibalígya.
Panadería. = Opicio sa pabóhat sa tinápay, lugar nga pagabohátan ug pagabalígyáan sa tinápay.
Panadero. = Magbobóhat, ang magabóhat sa tinápay.
Panadizo. = Hobág nga motoróc sa mga torlo, basol. * Táuo nga masaquéton, salaquétan, malospálon.
Panal. = Orlan sa mga potiócan.
Panarra. = Táuo nga hongog, coliró, boang boang, colángan sa boot.
Panática. = Cadaghánan, balon sa tinápay.
Pancada. = Pocpoc nga guipócpoc sa tiil. * Pagcapáquiao.
Pancarpia. = Porong porong nga nagáma sa manga bulac nga nagacaláin lain.
Pandar. = Pagtápoc, pagtíp-oc sa mga dahon sa baraja sa nanagsugál, sa paglímbong sa obán.
Pandear. = Pagbalíquig, paglicó, pagliad sa bisan onsa.
Pandectas. = Cadaghánan sa mga leyes nga guipatingób ug guipatígom sa hari nga si Justiniano.
Pandeo. = Pagcabalíquig, pagcabalicó, pagcabóyoc, pagcaliad sa bisan onsa.
Panderada. = Cadaghánan sa mga pandero. * Polong, con buhat nga díli macaígo, nga oalyáy hingtúngdan.
Panderete. = Limbong sa nagasugál sa baraja. * Dingding, bongbong sa mga ladriyo, sa mga bató.
Panderetear. = Pagbásal sa pandero ug pasayáo sa iang compas.
Pandereteo. = Pagcabásal sa pandero.
Panderetero. = Ang magabásal, ang magabúhat ug ang magabalígya sa mga pandero.
Pandero. = Tolotámbol nga diótay ug manípis nga guigámit sa mga longsod nga obos, ug nga pagabáslan sa mga camót sa mga tagilóngsod, sa ilang mga pagsabáy, mga piesta ug mga calípay. * Táuo nga mamólong sa oaláy hingtóngdan ug cahológan.
Pandilla. = Pagcahiósa, pagcaángay sa pila ca táuo, sa paglímbong sa ilang isigcaíngon. * Catilíngban, cadaghánan sa mga táuo nga naningób sila sa pagdúla ug sa pagsóroy soroy.
Pandillista. = Ang magapatígom sa obán nga mga táuo.
Pando. = Balíquig, balicó, ang nalíad sa tongá tongá, talioála. * Ang mahináyon caáyo sa iang mga paglíhoc. * Ang tubig sa sobá sa mga capatágan nga hapit díli magabahá.
Pandorga. = Babáyeng matámboc caáyo, nga mahínayon sa iang mga paglíhoc, ug nga oaláy caangáyan. * Talabánog.
Panecico, llo, to. = Ang may dagoay sa tinápay.
Panegírico. = Ang nahatongód sa suguílon, oáli, &c., sa pagdáyeg sa lain, ug sa pagbántog sa iang mga bohat nga maáyo. * Oáli, pagdáyeg sa manga santos ug sa obán nga mga táuo nga matárung.

Digitized by Google

Panegirista. = Palaoáli. * Malaoáli, maoaoáli. * Ang magadáyeg sa lain.
Panerá. = Tangcal, panonórlan, sorlánan sa trigo, sa humáy, sa maís, &c., con sa binócboc.
Panetelas. = Sopas ng̃a matín-ao, ng̃a magáma sa tinăpay ng̃a quinórcod, sa sabáo ug sa asúcar, ng̃a ipacáon sa mg̃a táuo ng̃a maloyáhon.
Panetería. = Solód ng̃a guitagána sa mg̃a baláy sa mg̃a hari sa pagtípig ug sa pagpáhat sa tinápay.
Pánfilo. = Táuo ng̃a mahináyon, malánğan lang̃ánon, malúya caáyo. * Dula sa mg̃a báta ng̃a mahamótang sa pagpálong sa usá ca candela, ug quinahánglan ng̃a sangpóton ang maong polong sa maong paghoyóp.
Pangelin. = Cahoy ng̃a dagcó.
Paniaguado. = Ang guilabánan ug guipacáon sa lain. * Abian, higála.
Pánico. = Cahárloc, calísang, cacógmat ng̃a dagcó,
Paniego. = Ang hing̃áoan caáyo sa tinápay. * Yota ng̃a mobónga caáyo. * Poyo poyo, puntél ng̃a pagasórlan sa olíng,
Panificar. = Pagbóhat pagbág-ó sa mg̃a solóp, sa pagpógas sa trigo, sa humáy, sa maís, &c.
Panizo. = Maís.
Panoja. = Poso.
Pantalon. = Calson, salooál ng̃a hatáas.
Pantalla. = Oja de lata. * Tombága ng̃a binácbac sa pagcanípis, &c., ng̃a icaatúbang sa mg̃a sugá sa belon, &c., arón salípdan ang siga, ug díli onta magapasoláo ug magadáot sa mg̃a matá. * Bisan onsa ng̃a ibútang sa atubánğan sa mg̃a matá, sa pagsalipód sa sugá con sa caláyo. * Bisan onsa ug bisan quinsa ng̃a magasalipód sa lain.
Pantano. = Danao, yota ng̃a tobígan. * Caculían. * Caolánğan, cabilínggan, casámoc ng̃a dagcó.
Pantanoso. = Yota ng̃a guidanáoan caáyo. * Bisan onsa ng̃a guibotánğan sa mg̃a cabilínggan, mg̃a caculían, mg̃a caolánğan, mg̃a casámoc.
Panteon. = Singbahán, sa canhing tiempo, ng̃a guibóhat sa longsod sa Roma, ng̃a guisingbáhan sa mg̃a dioatáhan sa mg̃a dios dios ng̃atanán: carón tiempoha nahímo Singbahán ng̃a pagasingbáhan cang María Santísima. * Lugar ng̃a guibohátan pagtúyo sa mg̃a langob langob con mg̃a bohó, sa paglobóng sa mg̃a minatáy, ug labi pa sa mga hari ug mg̃a príncipe.
Pantera. = Mananáp sa opát ca tiil ng̃a maísog caáyo. * Bató ng̃a pino, salamín ng̃a guing̃álan de roca, sa bató.
Pantómetra. = Capandáyan sa pagsócod socod sa bisan onsa, ug sa pagbárlis.
Pantomima. = Dula sa puro, sa lonlon timáan, sa oaláy polong.
Pantomímico. = Ang nahatong̃ód sa pantomina.
Pantomimo. = Ang táuo ng̃a magapanigíng̃on ing̃on sa mg̃a buhat ug sa mg̃a polong sa mg̃a táuo ng̃a nanagápil sa mg̃a dula.
Pantóque. = Ang tian, ug ang loang sa sacayán.
Pantorrilla. = Bagtac.
Pantorrillera. = Panápton ng̃a ilócloc sa ilalóm sa mg̃a medias arón pagaing̃non ng̃a dagcó ang mg̃a bagtác. * Medias ng̃a mabága.
Pantorrilludo. = Ang may dagcóng bagtac.
Pantuflazo. = Pagpócpoc sa sapín.
Pantuflo. = Sapín ng̃a maíng̃on ing̃on sa sinelas.
Panza. = Tian.
Panzada. = Pagdóso sa tian. * Pagcabósog.
Panzon. = Ang may dagcóng tian.
Panzudo. = Idem.

Pañal. = Hapín, postánan sa mg̃a batang diótay. * Ang mg̃a bahin sa sinína, dapit sa obus. * Pagcabáta.
Pañero. = Ang magabalígya sa mg̃a panápton.
Pañetes. = Salooál, calsonsillos sa mg̃a mananágat. * Ang paño, ang panápton con bágcos ng̃a guibácos sa mg̃a laráoan sa atong Guinóong Jesucristo.
Paño. = Panápton ng̃a hinábol sa mg̃a balahíbo sa mg̃a carnero. * Bisan onsang panápton. * Tabil. * Panápton ng̃a magámit sa pagtámbal sa mg̃a samad. * Aláp-ap sa nauong ng sa láoas. * Pagcalágom sa mg̃a matá, ug pagcapolá. * Boling sa mg̃a salamín, sa mg̃a baso, &c., landong ng̃a macaólang sa ilang pagcasíga. * Layág sa mg̃a sacayán.
Pañol. = Tagsa ca junta junta con solód solód sa mg̃a sacayán.
Pañoso. = Táuo ng̃a bolíng̃on, ng̃a guibistíhan sa mg̃a noog.
Pañuelo. = Paño, panyo.
Papa. = Ang Santos ng̃a Papa, pang̃ólo ng̃a maquíta sa calibútan sa mg̃a binuñágan ng̃atanán, ilis ni Jesucristo sa iyang Iglesia. * Sopas ng̃a mahómoc ng̃a ipacáon sa mg̃a báta. * Bisan onsang calánon.
Papá. = Polong ng̃a igatáuag sa mg̃a báta sa ilang amahán.
Papacete. = Talabánog.
Papada. = Ogoc, lagung lagung.
Papadilla. = Ang onód ng̃a anáa sa ilálom sa solang.
Papado. = Pagcahímtang sa Santos ng̃a Papa ug ang túig ng̃a pagadugáyan nia.
Papafico. = Langgam.
Papagayo. = Perico, loro. * Tanóm. * Isda. * Bolac.
Papahigo. = Panápton sa mg̃a calo calo, sa panápton opód, ng̃a igatábon sa hog ug sa nauong gauas ang mg̃a matá. * Layág sa mg̃a sacayán.
Papal. = Ang nahatong̃ód sa Santos ng̃a Papa.
Papalina. = Calo calo sa panápton, &c., ng̃a magatábon sa mg̃a dalónggan.
Papalmente. = Ing̃on sa Papa. * Ing̃on sa gahóm sa Santos ng̃a Papa.
Papamoscas. = Langgam. * Táuo ng̃a magabang̃áng̃a sa masóbsob sa baba.
Papanatas. = Táuo ng̃a masáyon motóo sa bisan onsa, ng̃a masáyon pagalimbóng̃an ug pagaólo olóhon.
Papandujo. = Ang mahínog caáyo, ang mahómoc sa pagahínog, ang nadóboc.
Papar. = Pagcáon sa bisan onsang mahómoc sa díli quinahánglan ng̃a osàpon, paglámoy. * Díli pagtágad sa bisan onsa ng̃a tacós onta ng̃a pagatágdan.
Páparo. = Táuo ng̃a borong, boquídnon, cabos sa oaláy quinaárman, ng̃a matíng̃ála sa bisan onsa.
Paparrabias. = Ang masáyon masocó, mabaláca, manoyó.
Paparrolla. = Polong ng̃a igacahárloc sa mg̃a báta, arón magahílom sila con managhílac.
Paparrucha. = Balíta, sugutíon ng̃a bacácon.
Papasal. = Dula sa mg̃a báta. * Bisan onsa sa diótay ng̃a bale, ang oaláy polós.
Papaz. = Ng̃alan ng̃a guicahing̃álan sa África sa mg̃a Padreng cristianos. * Polong ng̃a guicahing̃álan usáb sa mg̃a cristianos sa mg̃a Padre sa mg̃a moros.
Papazgo. V. *Papado.*
Papel. = Papel. * Papel ng̃a sinolátan sa bisan onsa. * Ang bahin sa dula, ng̃a ihátag ng̃a sinúlat sa papel sa tagsa ca táuo ng̃a apil sa dula, arón saolóhon nia. * Ang táuo ng̃a mahilábot con may catongdánan sa bisan onsa.
Papelear. = Pagbólong sa usá ca papel sa talioála sa obán.
Papelera. = Panonórlan sa mg̃a papel. * Honos honos ng̃a sorlánan sa papel. * Cadaghánan sa mg̃a papel ng̃a sinolátan.

Digitized by Google

Papelería. = Cadaghánan sa mg̃a papel ng̃a nang̃obót ug nasácot, ug ang mg̃a papel ng̃a guisi ug oaláy polós.

Papelero. = Ang magbobóhat, ang magabóhat ug magabalígya sa papel,

Papeleta. = Papel ng̃a diótay, sinolátan sa bisan onsa, balisóngsong ng̃a papel ng̃a pagasórlan sa bisan onsa.

Papelina. = Copa, baso ng̃a halagpád dapit sa itáas ug diótay dapit sa obus. * Panápton ng̃a manípis caáyo.

Papelista. = Ang mahilábot sa mg̃a papel.

Papelon. = Papel ng̃a sinolátan sa bisan onsa ng̃a oaláy polós. * Papel ng̃a mabága ng̃a nagáma sa daghan ng̃a mg̃a papel ng̃a guipílit pilit sa atóle. * Táuo ng̃a maandácon, ng̃a magapacadagcó.

Papelonear. = Pagpacadagcó, pagándac sa bisan cansa.

Papelote. = Papel ng̃a sinolátan ng̃a oaláy polós.

Papera. = Bocol, bogon sa liog.

Papero. = Colon ng̃a pagabohátan sa sopas ng̃a mahómoc sa mg̃a báta.

Papiabillo. = Mananáp sa opát ca tiil.

Papilla. = Sopas ng̃a mahómoc ng̃a ipacáon sa mg̃a báta. * Pagcalaláng sa paglímbong sa isigcatáuo.

Papion. = Calaínan sa amó.

Papiro. = Tanóm.

Papirotada. = Pagcalític, pagcalábtic.

Papirotazo. = Como el siguiente.

Papirote. = Lític, labtic, pitic.

Papista. = Ng̃alan ng̃a guicahing̃álan sa mg̃a táuo ng̃a díli mutóo sa Santos ng̃a Papa sa mg̃a cristianos ng̃a nanógot canía.

Papo. = Balónan, pabalónan.

Papudo. = Ang may dagcóng balónan.

Papujado. = Langgam ng̃a balahibóan caáyo sa balónan.

Papulá. = Hobág ng̃a motóbo sa liog sa obos sa solang.

Paquebot. = Sacayán ng̃a guitagána sa padála dala sa mg̃a sulat.

Paquete. = Idem. * Pardong diótay. * Cadaghánan sa mg̃a sulat ng̃a guipailálom sa usá lamang ca papel ng̃a guipílit.

Par. = Pares. * Magsáma, maíng̃on.

Para. = Arón. * Dapit. * Sa.

Parabien. = Pagcalípay, pagpasábot sa calípay sa bisan cansa, tong̃ód sa maáyong palad sa lain.

Parábola. V. *Enigma.* * Suguílon ng̃a halálom, ng̃a díli matúquib, ng̃a malisód pagatogcálon, gaday, tigmo.

Parabolano. = Ang mamólong sa malisód ng̃a pagasabóton ug tuquíbon.

Parabólico. = Ang soguílon ng̃a malisód pagatuquíbon ug tugcálon, ang guibotáng̃an sa baláybay.

Paracaídas. = Máquina, capandáyan ng̃a guinagámit sa mg̃a táuo ng̃a magalupád sa mg̃a globo, ng̃a guitagána nila sa ilang pagcahólog.

Paráclito ó Paráclito. = Ang Espíritu Santo.

Paracronismo. = Pagcasayóp sa pagísip sa mg̃a catuígan.

Parada. = Pagcahonóng, pagcapoyó. * Lugar ng̃a pagatigúman sa mg̃a hayúpan. * Ting̃ób, pagcatígom sa mg̃a soldados. * Ang salapí ng̃a guisugál sa macaúsa.

Paradero. = Lugar ng̃a pagahunúng̃an. * Catapúsan sa bisan onsa.

Paradeta. = Sayáo, pagsabáy, sa España.

Paradigma. V. *Ejemplar* hasta *catalágman.*

Paradilla. V. *Parada.*

Paradisleno. = Mang̃ang̃áyam ng̃a nagahúlat sa mg̃a mananáp. * Ang mahagógma sa mg̃a balíta, ug magagáma, macamáo mao sa mg̃a suguílon.

Parado. = Táuo ng̃a oaláy cacúgui sa iang mg̃a buhat ng̃a caugalíng̃on, ng̃a mahináyon sa iang mg̃a paglíhoc.

Paradoja. = Bisan onsa ng̃a cating̃aláhan, ng̃a díli maíng̃on sa guihúna húna sa mg̃a táuo.

Paradójico. V. *Paradoja.*

Paradojo. = Cating̃aláhan, hibólng̃an. * Ang magaláin caáyo sa paghúna húna.

Parador. = Ang magapoyó, ang magahonóng. * Ang magaposta sa mabáscog sa sugál. * Halapítan ng̃a pagasórlan sa mg̃a coche, mg̃a caró, mg̃a galíng̃an, &c.

Parafrasear. = Pagásoy, pagsáyor sa magacaláin lain sa bisan onsa.

Paráfrasis. = Cosayóran sa pagcaláin lain sa bisan onsa. * Casayóran sa usá ca polong con suguílon ng̃a halálom sa lain polong con suguílon ng̃a masáyon pagasabóton.

Paraguay. = Calaínan sa perico, sa loro.

Paraguas. = Payong.

Parahuto. = Calaínan sa barena, sa locob, sa taladro.

Paraiso. = Tanáman ng̃a matahóm caáyo, ng̃a ponó sa mg̃a bong̃ang tanán ng̃a matám-is ug malalím oyámot, ng̃a guibotáng̃an ug guipapóy-an sa Dios cang Adán sa human na ang pagbóhat canía. * Pahimayáan, padoláan, calipáyan sa mg̃a buláhan, sa Lang̃it. * Bisan onsa ng̃a manindot.

Paraje. = Lugar, bolotáng̃an. * Pagcabótang sa bisan onsa.

Paral. = Cahoy ng̃a guitongtóng̃an sa quilla sa sacayán ug ng̃a pagadihógon sa sebo, sa tamboc, arón pagadanglógan ug pagdalagánan sa maong sacayán con ibótang ug ipalotáo sa tubig.

Paralelo. = Ang guibótang sa pagcahalayó ng̃a magsáma. * Ang maíng̃on, ang mahatong̃ód sa pacamagsáma. * Pagcatándi, pacatándig sa bisan onsa, sa lain ng̃a butang.

Paralisis. V. *Perlesía.*

Paraliticado. = Ang nabacól.

Paralítico. = Bacól.

Paralogismo. = Soguílon ng̃a díli matúod, ng̃a nahamútang sa mg̃a polong ng̃a malalíng̃on.

Paralogizar. = Pagsámbag sa mg̃a soguílon ng̃a may camatóod sa salingcápao lamang.

Paramento. = Dayan dayan sa bisan onsa. * Panápton ng̃a itábon sa bocó bocó sa mg̃a cabayo. * Ng̃atanán ng̃a quinabánglan sa pagmisa sa mg̃a Padre.

Páramo. = Caming̃áoan, cahaoánan. * Bisan onsang lugar ng̃a mabúgnao caáyo ug ng̃a ualá pagapúy-an.

Parancero. = Mang̃ang̃áyam ng̃a may mg̃a capandáyan sa pagdácop sa mg̃a langgam ug sa mg̃a mananáp.

Parangon. = Pagcatándi, pagcatándig. * Pagcasáma, pagcaíng̃on.

Parangonar. = Pagtándig, pagtándi.

Paraninfo. = Ang amáon sa mg̃a pagcasál.

Paranza. = Ogdo, bolobóngtod ca yota ng̃a pagsalípdan sa boot magposíl sa mg̃a mananáp.

Parao. = Sacayán ng̃a diótay ng̃a pagalayágan ug pagagaóran.

Parapetarse. = Pagsalípod sa bisan diín. * Pagándam, pagtagána, paglícay sa mg̃a icaráut.

Parapeto. = Ogdo, bolobóngtod ng̃a binóhat pagtúyo ng̃a pagasalípdan sa mg̃a soldados, arón díli onta pagadaóton sila sa mg̃a bala sa ilang mg̃a caáoay. * Cota, bongbong, &c., ng̃a pagasandígan, ug ng̃a guibótang arón díli onta mahólog ang magalacáo sa mg̃a tuláy, ang manáog sa mg̃a hagdan, &c.

Parar. = Poyó, honóng. * Pagábot sa catapúsan. * Pagbálhin sa usá ca botang sa lain ng̃a bútang. * Pagpogóng, pagságang. * Pagtagána, pagándam. * Pagtóg-an sa salapí ng̃a iposta sa sugál. * Pagárang, pagóndang.

Pararayo. = Máquina, capandáyan ng̃a ibútang sa bisan diín arón moánha dihá ang mg̃a linti.

UofM Digitized by Google

PARASCEVE. = Viernes nga santos, arlao nga guicamátyan sa atong Guinóong Jesucristo, nga parasceve sa mga judíos, con pagcaándam sa pasco.

PARASELENE. = Laráoan sa bolan nga maquita sa mga dag-om.

PARASISMO. = Pagcapógdao nga dagcó, pagcaoalá sa mga balatían, sa boot, sa húna húna, sa pagcadúgay.

PARÁSITO. = Ang boot magcáon, ug ang mucáon, sa oaláy paggasto, sa mga calánon sa lain. * Tanóm nga macóyot ug magacoyátot, magacápot sa lain nga tanóm con cahoy ug motóbo sa dugá sa guigácos ug guicoyatótan.

PARASOL. V. *Paraguas.*

PARASTADO. = Haligueng cota, columna nga guipadápat sa lain nga columna ug nga guihonónganan sa sinógdan sa mga arco.

PARAZONIO. = Espada nga halagpád ug nga oaláy tomóy.

PARCA. = Camatáyon.

PARCAMENTE. = Sa tolotagídyot, sa mahínay hinay, sa pagcahícao.

PARCE. = Papel nga guihátag sa mga magtotóon sa mga tinón-an nga may pahanóngdan, nga sinolátan sa mga pagpasaílo caníla, con masayóp sila ogaling sa oláhing adlao.

PARCIAL. = Ang nahatongód sa bisan onsang bahin sa usá ca tibúoc. * Ang magabóyoc sa bisan onsang dapig, ug ang magalában guihápon sa bisan cansa. * V. *Afable.*

PARCIALIDAD. = Pagcaángay, pagcahiósa sa pila ca táuo, sa pagbúhat sa bisan onsa. * Cadaghánan sa mga táuo nga nanaghiósa sila ug nanagbúlag sa obán. * Pagcahigála, pagcaábian. * Pagcalómo, pagcaáyo sa gaui. * Pagcapíli sa mga táuo sa pagtábang sa obán bisan nga díli tacós, ug sa pagáyad sa obán bisan nga tacós sila.

PARCIALMENTE. = Sa pagcahigála.

PARCIDAD. = Casaránganan nga nahamútang sa pagcasabót sa paghátag ug sa pagpáhat sa bisan onsa.

PARCO. = Ang magaápas ug maganonót sa casaránganan sa paghátag, sa paggámit ug sa pagbóhat sa bisan onsa, ug sa pagcáon ug pagínom.

PARCHAZO. = Pagcayóbit, pagcatíao nga mabóg-at.

PARCHE. = Haclop, hampol. * Ang panit sa mga tambol. * Bisan onsa nga guibótang lamang sa ibàbao sa lain nga botang, sa salingcápao ug sa díli angay.

PARDAL. = Táuo sa mga longsod nga diótay. * Táuo nga malalángon, tolotampalásan. * Mananáp sa opát ca tiil. * Langgam.

PARDEAR. = Paglabáo, paglabí sa color nga molomaíton.

PAR DIEZ. = Sa pagcamatúod.

PARDILLA. = Langgam.

PARDILLO. = Panápton sa balahíbo sa mga carnero nga molomaítom. * Langgam.

PARDO. = Color nga molomaítom, mabóloc boloc. * Cangít ngit sa mga pangánod.

PARDUSCO. = Color nga mabóloc boloc.

PAREAR. = Pagpares, pagpárang, pagtopóng, pagpaángay sa dohá ca botang. * Pagtinagórha, pagtagórha sa mga butang.

PARECER. = Húna húna, pagcasábot. * Pagcabótang sa baihon sa nauong. * Pagtóngha, pagpaquíta sa bisan onsa. * Pagcaángay, pagcabótang nga maáyo, pagcahúsay sa mga butang.

PARECIDO (bien ó mal). = Bisan onsa sa maáyo con sa daótan nga dagoay con baihon.

PARECIENTE. = Ang maíngon, ang magsáma, ang topóng sa lain. * Ang motóngha ang mapaquíta.

PARED. = Pared, bongbong, dingding nga cota. * Baláy nga caogalíngon sa tagsa tagsa.

PAREDAÑO. = Ang anáa sa talioála sa mga bóngbong.

PAREDON. = Pared, bongbong nga dagcó. * Ang potol nga pared nga mahabílin sa pagcatíndog sa mga baláy, mga cota, &c., nga nagubá, nabóncag, napócan.

PAREJA. = Pares, duhá ca botang nga magtopóng, magsáma, maíngon.

PAREJO. = Ang maíngon ug magsáma sa lain nga botang.

PAREJURA. = Pagcaíngon, pagcasáma, pagcatopóng.

PARÉNESIS. = Sambag, tambag, pagágda.

PARENÉTICO. = Ang magasámbag, ang magatámbag, ang magaágda, somalámbag, tigsámbag.

PARENTACION. = Piesta sa Singbahán nga masolóbon, tongód sa mga minatáy.

PARENTELA. = Pagcacaobánan, cadaghánan sa mangá caubánan.

PARENTESCO. = Pagcacaobánan. * Pagcaángay, pagcahiósa sa mga butang.

PARÉNTESIS. = Pagcasácot sa pila ca polong nga díli onta quinahánglan sa usá ca suguílon. * Pagcaárang, pagcaóndang sa bisan onsa.

PAREO. V. *Parejura.*

PARÉRGON. = Pagcasómpay, pagcadógang sa bisan onsa, sa lain. * Ang guisómpay ug guidógang sa bisan onsang botang.

PARES y NONES (jugar, echar á). = Pagsogál sa pares lones, pagsómbol, paghánip. * Secundinas. = Inónlan

PARIAS. = Ang bohis nga guinabáyad sa usá ca hari sa lain nga hari, nga igacaíla sa iang pagcaponóan canía.

PARICION. = Túig, tiempo nga igaánac sa mga mananáp, sa mga hayúpan, tangánac sa mga guimbúhi.

PARIDAD. = Pagcatándig, pagcatándi sa mga butang, pagcasáma, pagcatopóng, pagcaíngon nila.

PARIDERA. = Babáye con baye nga tigánac. * Lugar nga pagaáncan sa mga hayúpan. * Pagcaánac sa mga hayúpan, ug ang túig nga igaánac nila.

PARIDA. = Ang bag-o nagaánac.

PARIENTE. = Caubánan. * Maíngon, magsáma. * Dapig. * Ang bana, ang asáoa.

PARIETAL. = Tagsa ca bocóg nga labíng dagcó sa olo.

PARIETARIA. = Tanóm.

PARIFICAR. = Pagmatúod sa guíngon, sa guisoguílon, sa mga panaglétan.

PARIHUELA. = Tarabón, orimón.

PARIR. = Pagánac. * Pagítlog sa mga lamggam, &c. * Pagbíhod sa mga isda. * Pagásoy, pasáyor ug maáyo sa anáa sa húna húna. * Pagtóngha, pagpaquíta sa bisan onsa.

PARLA. = Tingog, pagpamólong, pagcasáyon sa pagsuguílon. * Pagcatábi sa oaláy hingtóngdan.

PARLADILLO. = Soguílon nga palabi labíhon, maandácon.

PARLADOR. V. *Hablador.*

PARLADURÍA. V. *Habladuría.*

PARLAEMBALDE. = Ang tigsoguílon caáyo sa oaláy cahológan, sa caoang.

PARLAMENTAL. = Ang nahatongód sa mga soguílon sa mga catilíngban sa mga dagcóng táuo.

PARLAMENTAR. = Pagsigsoguílon sa mga táuo, pagsoguílon sa mga táuo sa nbán nga isigcaíngon. * Pagsábot sa bisan onsa.

PARLAMENTARIO. = Bisan quinsa sa mga dagcóng táuo sa mga catilíngban sa pagsábot sa mga holosáyon sa Guinharían.

Digitized by Google

Parlamento. = Pagsoguílon sa mg̃a catilíngban sa mg̃a dagcóng táuo. * Catilíngban sa mg̃a dagcóng tàuo sa Guinharían, ng̃a nanígom sila sa pagsábot sa mg̃a holosáyon ng̃a labíng mahál.

Parlanchin. V. *Parlaembalde.*

Parlante. V. *Hablador.*

Parlar. V. *Hablar.*

Parlatorio. = Idem. * Lugar ng̃a pagasoguilánan.

Parlería. V. *Habladuría.* * Suguílon ng̃a bacácon. * Pagcatíng̃og sa mg̃a langgam. * V. *Murmurio.*

Parlero. V. *Hablador.* * Hinoguilánon caáyo, tabían. * Ang magadála dala sa mg̃a suguílon ng̃a bacâcon. * Langgam ng̃a tigtíng̃og. * Bahá sa tubig ng̃a mobánha. * Bisan onsa ng̃a magapasábot sa anáa ng̃a tinágo sa húna húna.

Parleron. = Como el anterior hasta *ang magadála.*

Parleta. = Solte. * Cagóla, soguílon sa calíng̃áoan lamang.

Parlon. = Ang hinólte, hinoguilánon caáyo sa oaláy polós ng̃ hingtóngdan.

Parlotear. = Pagsoguílon caáyo sa oaláy lamí, hingtóngdan ug cahológan.

Parnaso. = Ang buquid ng̃a guinapóy-an sa mg̃a musa, ing̃on sa guihúna húna sa mg̃a caráan ng̃a táuo. * Cadaghánan sa mg̃a sulat ng̃a guibutáng̃an sa mg̃a berso, sa mg̃a garay, sa mg̃a balac.

Parodia. = Hinóad sa bisan onsang sulat ng̃a maáyo sa pagyúbit canía.

Parola. = Pagcatàbi, soguílon, solte ng̃a oaláy polós cagúla ng̃a hatáas sa oaláy cahológan.

Paroximal. = Ang nahatong̃ód sa pagcapógdao.

Paroxismo. V. *Parasismo.*

Parpadear. = Pagpamíloc sa masóbsob.

Párpado. = Tabon tabon sa mg̃a matá, alobáob.

Parpar. = Ang ting̃og sa gaquít, sa itic.

Parque. = Lugar ng̃a pagadoláan, ng̃a guilibótan sa cota ug harúul sa mg̃a baláy sa mg̃a hari. * Lugar ng̃a pagabotáng̃an sa pólvora, sa mg̃a bala, &c., ug sa balon, sa mg̃a calánon sa guihonóng̃an sa mg̃a pang̃obátan.

Parquedad. V. *Parcidad.*

Parra. = Paras, tanóm ng̃a mobóng̃a sa ubas. * Sorlánan sa yota sa duhá ca caláptan, coloptánan.

Parrado. = Tanóm con cahoy sa hatáas ng̃a sang̃á, masámba caáyo.

Párrafo. = Bahin, pagcalináin lain sa mg̃a sulat.

Parral. = Paras ng̃a guibótang sa dalámba. * Paras ng̃a oalá capónan. * Baso, sorlánan ng̃a dagcó sa yota.

Parrar. = Pagsámba sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm, pagtáas caáyo sa mg̃a sang̃á nila.

Parricida. = Ang nagapatáy sa iang amahán con sa inahán nia.

Parricidio. = Pagpátay sa bisan cansa sa iang amahán con inahán.

Parrillas. = Taláphan, salárang. * Tinghoy ng̃a diótay dapit sa bába ug dagcó dapit sa sampot.

Parrizo. = Paras ng̃a ihálas.

Parro. = Gaquít, itic.

Párroco. = Ang cura sa usá ca longsod.

Parron. V. *Parrizo.*

Parroquia. = Singbahán ng̃a ponóan sa tagsa ca longsod ng̃a pagapaambítan sa mg̃a sacramentos ug sa mg̃a caposlánan ng̃a calágnon sa mg̃a sacop ng̃a hingtóngdan. * Cadaghánan sa mg̃a sacop ug ang yota ng̃a hingsácpan sa tagsa ca parroquia. * Ang mg̃a Padre ng̃a nanagsílbi sa tagsa ca parroquia.

Parroquial. = Ang nahatong̃ód sa parroquia.

Parroquialidad. = Yota, &c., ng̃a guitórlo sa pagcasácop sa tagsa ca parroquia.

Parroquiano. = Sacop sa tagsa ca parroquia. * Ang táuo ng̃a magapálit guihápon sa iang mg̃a quinahánglan sa usá lamang ca tiendáhan.

Parsimonia. = Casaráng̃an sa ng̃atanán.

Parte. = Bahin sa bisan onsa. * Ang guipáhat sa bisan onsa. * Táuo ng̃a may gahúm. * Tagsa sa mg̃a táuo ng̃a may capolong̃ánan. * Ang luyo, dapig, &c., ng̃a guibóyocan ug guilabánan sa bisan cansa. * Bisan onsang pagpahibaló con balíta ng̃a guihàtag sa bisan cansa.

Partear. = Pagpanàbang sa nagaánac.

Partero. = Mananábang.

Partería. = Opicio sa pagcamananábang.

Partero. = Mananábang ng̃a laláqui.

Partesana. = Hing̃aníban ng̃a maíng̃on ing̃on sa dagoay sa bangcao.

Partición. = Pagcabáhin, pagcabólag.

Particionero. V. *Partícipe.*

Participacion. = Pagcaámbit. * Pagpahibaló, balíta ng̃a ipasábot.

Participante. V. *Partícipe.*

Participar. = Pagpahibaló, pagsáyod, pagásoy. * Pagámbit.

Partícipe. = Ang moámbit sa bisan onsa.

Partícula. = Bahin ng̃a diótay.

Particular. = Ang ang̃ay ug onay sa bisan onsa, ang quinaía, ang caogalíng̃on. * Tagsa ca buoc. * Mahál, catíng̃aláhan, hibólng̃an. * Táuo ng̃a oaláy opicio, con pagcahímtang ng̃a magapaláin canía sa obán. * Tuyo ng̃a hingtúngdan sa suguílon.

Particularidad. = Pagcatinágsa, pagcatágsa, pagcaláin sa bisan onsa. * Pagcapalángga. * Tagsa ca bahin con bisan onsa ng̃a nagapaláin sa usá ca botang sa lain ng̃a botang.

Particularizar. = Pagásoy, pagsáyor sa bisan onsa sa macúti cuti. * Pagpalángga sa bisan cansa labí ng̃a sa obán ng̃a mg̃a táuo. * Paglabáo, paglábi sa bisan onsa.

Particularmente. = Labí pa. * Sa pagcapiníli. * Pagcatinágsa tagsa.

Partida. = Pagcaguícan. * Ang camatáyon. * Ang sulat sa mg̃a libro sa mg̃a Singbahán, sa mg̃a táuo ng̃a natáuo ug guibuñágan, sa mg̃a quinasál ug sa mg̃a guipirmáhan, ug ang hinóad niána. * Tapoc sa mg̃a soldados ng̃a may ilang hingtúngdan ng̃a cabo sa pagcaponóan, ng̃a guipaádto sa bisan diin. * Ang isip sa mg̃a cuenta ng̃a guiligóman sa obán ng̃a mg̃a íhap ng̃a tolotagídyot ug nagacaláin lain. * Cadaghánan, tapoc sa bisan onsa, sa mg̃a táuo, sa mg̃a manggad, sa hamáy, &c. * Tagsa ca pagsugál. * Caogalíng̃on ng̃a gaoi con batásan ng̃a maáyo sa tagsa tagsa ca táuo.

Partidamente. = Sa pagcalináin lain, sa pagcabáhin.

Partidario. = Ang mananámbal ng̃a magasóroy soroy sa mg̃a lugar. * Ang magalábán, mapasácop con magaápil sa bisan onsa ng̃a dapig.

Partido. = Dapig. * Pagcahiósa, pagcasábot sa pila ca tàuo sa pagbóhat sa bisan onsa. * Polós, caposlánan, pagcalában, pagcatábang. * Obán, caobánan sa táuo ng̃a nagasugál. * Bisan onsang alaguían con pagpatigàyon ng̃a guihúna húna sa pagbóhat con sa pagdàng̃at sa bisan onsa. * Guinhócman ng̃a nagasàcop sa mg̃a longsod ng̃atanán sa tagsa ca cabecera con hocmánan. * Longsod ng̃a quinahánglan ng̃a pagapóy-an con pagaduáuan sa mg̃a masaquét sa caogalíng̃on ng̃a mananámbal, tong̃ód sa sohol ng̃a guisabótan. * Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a apil sa usá ca dapig.

Partidor. = Ang magabáhin, ang magalápa, ang magabúlag sa bisan onsa. * Ang magapáhat. * Ang capandàyan ng̃a icabàhin ug icalàpa.

Digitized by Google

Partimiento. V. *Particion.*

Partir. = Pagbáhin, pagbólag, paglápa. * Pagbóoac, paglíqui, pagbalána, pagbásag. * Pagpáhat. * Pagláin lain. * Pagdámag, pagdósmog. * Pagguican.

Partitivo. = Ang arang bahínon, bolágon, lapáon. * Ang arang paháton.

Parto. = Pagcaánac. * Ang guiánac. * Bisan onsang buhat ng̃a guibóhat ug nahúman na. * Bisan onsang húna húna.

Parturiente. = Babáye ng̃a mugalánac, ialánac.

Parulis. = Hobág ng̃a mutóbo sa ilálom sa dila con sa mg̃a lagos.

Parva. = Humay, daoa, &c., ng̃a guicàtag sa yota arón guiócon. * Tapoc, ogdo ng̃a dagcó.

Parvedad ó Parvidad. = Pagcadiótay, pagcadíot, diríot. * Ang̃ calánon ng̃a diótay ng̃a icapaínit sa adlao ng̃a pagapoasáhan, sa pagpoása.

Parvo. = Diótay, diot.

Parvulez. V. *Pequeñez.*

Párvulo. = Diot, diótay. * Ang bátang diótay caàyo. * Ang tàuo ng̃a masàyon pagaólo olóhon ug pagalimbóng̃an. * Táuo ng̃a mapaobsánon.

Pasa. = Ubas ng̃a namalá. * Pagcaágui sa mg̃a langgam cutub sa usá ca banua sa lain ng̃a banua.

Pasacaballo. = Sacayán sa canhing tiempo.

Pasacalle. = Sones ng̃a guisónes sa sesta ug sa obán pang mg̃a tolónggon.

Pasada. = Pagcaágui. * Pohónan ng̃a igo sa pagcabóhi. * Bohat ng̃a daótan sa pagdáot sa isigcatàuo.

Pasadera. = Tagsa ca bató ng̃a ibótang sa pagtáytay ug pagágui sa mg̃a balaháan sa tubig, sa mg̃a cayanáng̃an, &c.

Pasaderamente. = Sa pagcaàrang arang.

Pasadero. = Ang maáyo ayo, ang arang arang. * Ang masáyon pagaaguían ug pagalabáng̃an. * Ang arang pagaantóson ug pagailóhon.

Pasadillo. = Pagborda sa duhá ca nauong.

Pasadizo. = Alaguían ng̃a haíctin, taytáyan ng̃a talapónan cutub sa usá ca lugar sa lain ug lugar.

Pasador. = Ang muágui, ang matápon, ang magatáytay. * Paná ng̃a matalínis uyámot. * Tranca ng̃a pothao, ng̃a itralanca sa mg̃a pultahán ug mg̃a talambúan. * Sab-it, cao-it, dagom sa bohóc, ng̃a icapogóng, igahípus ug icadáyan dayan sa bohóc. * Capandáyan sa mg̃a sacayán, sa puthao, sa pagsómpay ug sa pagcólat sa mg̃a pisi.

Pasados. = Mg̃a tigúlang, mg̃a catigulánng̃an, guinicánan.

Pasagonzalo. = Pocpoc sa dinalí ug sa pagcalágmit caáyo.

Pasaje. = Pagcaágui, pagcatápon, salapí ng̃a icabáyad tong̃ód sa pagágui sa bisan diin ng̃a lugar ng̃a pagaaguían ug pagatapónan. * Abang, bayad ng̃a icabáyad tong̃ód sa táuo ng̃a musacáy sa sacayán sa lain, ug tong̃ód sa mg̃a manggad, &c., ng̃a ilúlan. * Salánng̃an, alaguían sa talioála sa duhá ca polo. * Pagcaábi abi sa bisan cansa.

Pasajero. = Lugar, dalan, &c., ng̃a pagaaguían sa masóbsob sa daghánan ng̃a mg̃a táuo. * Ang madalí ug malágmit moágui, ang dilí mudúgay. * Langgam ng̃a magabálhin sa pinoyánan ug sa banua, somála sa pagcaláin sa tiempo, sa tugnao con sa init. * Ang muágui sa usá ca lugar sa lain ng̃a lugar.

Pasamanar. = Pagbóhat, paglála sa mg̃a galon con mg̃a sintas.

Pasamanería. = Galon con sintas ng̃a linála. * Ang opicio sa paglála sa mg̃a sintas con mg̃a galon, ug ang baláy ng̃a pagabohátan niána.

Pasamanero. = Ang magabòhat ug magalála sa mg̃a sintas con mg̃a galon.

Pasamano. = Ang catapúsan dapit sa itáas sa mg̃a sandíg̃an ug hambóyan, sa mg̃a hagdanán, &c., sa pothao, sa bató, &c. * Ang alaguían sa luyo ug sa luyo sa mg̃a sacayán ng̃a harúul sa bongbong. * Galon con sintas sa hilo, igagáma, &c.

Pasamiento. V. *Tránsito.*

Pasante. = Ang moágui. * Ang muubán obán sa mg̃a magtotóon sa bisan onsang quinaárman, arón magahíngpit sa iang caálam, arón masáyor sia ug maáyo. * Magtotóon sa bisan onsang quinaárman.

Pasantía. = Opicio, cahímtang sa pagcamagtotóon.

Pasapan. V. *Gargüero.*

Pasaporte. = Pagtógot, lisensia ng̃a sinólat ng̃a guican sa mg̃a ponóan, arón muádto bisan quinsang táuo cutub sa usá ca longsod sa lain ng̃a longsod. * Pagtógot, lisensia sa pagbóhat sa bisan onsa.

Pasar. = Pagdála. * Paghátud. * Pagbálhin, pagláin, pagtápon. * Pagágui, paglabáng. * Pagdócot, pagtacód. * Paglàban, paglabí. * Pagtóhog. * Pagsolód, pagsóol. * Pagágag, pagáyag. * Pagtólon. * Paghílom sa bisan onsa ng̃a tacós unta ng̃a ipamólong. * Pagbàsa sa salingcápao lamang sa oalá húna hunáon ug pamatng̃ónon ug maáyo. * Pagsúmay sumay sa pagtolón-an. * Pagpaláya, pagpamalá, pagbólad sa bisan onsa. Paghápit sa bisan diin sa magalacát. * Paghaágom sa ingong catigayónan sa pagcabóhi, sa cabuhían. * Pagóyon, pagáng̃ay sa cabubút-on sa lain.

Pasatiempo. = Dula, calin̄g̃àoan.

Pasavolante. = Bisan onsang buhat ng̃a guibúhat sa madalí caáyo, sa pagcalágmit. * Luthang ng̃a diótay.

Pascasio. = Ang estudiante ng̃a muádto sa iang longsod sa tiempo sa pasco.

Páscua. = Pasco.

Pascual. = Ang nahatong̃ód sa pasco.

Pascuilla. = Ang nahoónang domingo sa lioas sa pagcabúhi usáb sa atong Guinóong Jesucristo.

Pase. = Pagtógot sa mg̃a ponóan arón buháton sa bisan cansa sa guitógot ng̃a daan canía. * V. *Pasaporte.*

Paseadero. = Lugar ng̃a maáyo ng̃a pagalácuan.

Paseador. = Ang mahagógma maglacát, magpasear, maglacáo.

Paseante. = Idem. * Ang oaláy opicio.

Pasear. = Paglacát, paglacáo lacáo, pagpasear. * Paghúna húna sa salingcápao lamang. * Pagsóroy soroy sa oaláy opicio ug buhat. * Calingáoan.

Paseo. = Pagcalacát, pagcalacáo. * Lugar ng̃a guitagána sa paglacáo lacáo ug paglíng̃ao sa mg̃a táuo. * Dalan ng̃a guilácuan sa mg̃a saláan ng̃a guihócman sa catarúng̃an sa pagpatáy canila con sa lain ng̃a castigo.

Pasera. = Lugar ng̃a pagabulálan sa mg̃a bonga arón mamalá ug maláya.

Pasero. = Ang cabayo, &c., ng̃a maálam maglacát sa pagcapináso.

Pasibilidad. = Pagcasáquet, pagacasaquét.

Pasible. = Ang arang masáquet ug masaquét. * Ang mahímo ng̃a panagsaquíton.

Pasicorto. = Ang magalácang ug hamóbo.

Pasilargo. = Ang magalácang ug hatáas.

Pasillo. = Solód ng̃a diótay ug haíctin, ug alaguían sa obán ng̃a mg̃a solód sa mg̃a baláy.

Pasion. = Pagpasáquit. * Ang santos ng̃a pagpasàquit ng̃a guiaguían sa atong Guinóong Jesucristo. * Cabóloc, pagcaláin sa húna húna. * Paghigógma, pagpalángga ng̃a guilabíhan. * Caíbog, pagpanghináot ng̃a labí sa casaráng̃an sa bisan onsa. * Oáli sa tong̃ód sa santos ng̃a pagpasáquet sa atong Guinóong Jesucristo, ng̃a ioáli sa jueves ng̃a santos. * Ang bahin sa opát ca Evangelio ng̃a nagaásoy sa pagpasáquit sa atong Guinóong Jesucristo.

Digitized by Google

Pasionaría. = Tanóm sa color ng̃a asul ug matahóm.
Pasionario. = Libro ng̃a guisolátan sa pasion ng̃a guibótang sa punto.
Pasionero. = Ang magacánta sa pasion sa semana santa.
Pasionista. = Idem.
Pasito. = Sa mahínay hínay, sa pagcahalaoáhao, sa pagcahínay.
Pasitrote. = Pagcalacát sa mag̃a cabayo, &c., sa pagcaoloólpoc.
Pasivamente. = Sa pagcasáquet. * Sa pagcapaságad.
Pasivo. = Ang guisáquet, ang guinasáquet. * Ang nagapaságad.
Pasmado. = Táuo ng̃a guicolocabórcan sa buot, ng̃a nabolobang̃ánng̃a lamang guican sa pagcating̃ála nia.
Pasmar. = Pagbóloc, pagoalá sa mg̃a balatían ug sa buot * Pagbúgnao caáyo. * Pagláya, pagpacamalá sa mg̃a tanóm, guican sa dagcóng tugnao. * Pagábot sa hilánat ng̃a dagcó, guican sa paglacát sa maínit, con sa pagcalígo sa maínit caáyo ang laoas, &c.
Pasmarota. = Timáan ng̃a nagapaíla sa saquét sa pasmo. * Bisan onsang timáan ng̃a guipaquíta sa táuo ng̃a nating̃ála sa bisan onsa.
Pasmo. = Saquét ng̃a nahamútang sa pagcabacól con pagcagáhi sa bisan onsang bahin sa laoas. * V. *Pasmar* desde *pagábot*. * Pagcating̃álang dagcó. * Pagcabóloc sa boot, pagcaoalá sa mg̃a balatían. * Bisan onsang cating̃aláhan ug hibólng̃an.
Pasmosamente. = Sa pagcating̃ála
Pasmoso. = Cating̃aláhan. * Hibólng̃an.
Paso. = Bong̃a ng̃a naláya ug namalá sa tinúyo, bong̃a ng̃a guibólad arón mamalá, arón pagacuháan sa dugá. * Lacang, pagcaágui, pagcatápon, pagcalálin. * Pagcalacát ng̃a caugalíng̃on sa tagsa tagsa. * Lugar ng̃a pagalácuan, pagaaguían. * Cacúgui, pagpatigáyon sa pagdáng̃at ug pagcúha sa guipanghináot ug guitúyo. * Tonób, timáan sa bisan onsa ng̃a miágui sa bisan diin. * Pagcabálhin sa gahóm, opicio, &c., sa usá ca táuo, sa lain ng̃a táuo. * Pagcasáyod sa magtotóon, sa iang mg̃a guintón-an, sa hingtóngdan ng̃a pagtolón-an. * Pagcasálang sa pagsogál sa mg̃a sogaról. * Paglacát ng̃a caogalíng̃on sa mg̃a soldados. * Ang camatáyon ug bisan onsa ng̃a moábot sa táuo ng̃a malisód caáyo. * Tagsa sa mg̃a paghonóng sa pagsómay sa guiaguían sa atong Guinóong Jesucristo, sa iang santos ng̃a pagpasáquet. * Pagcasádsad, mudansa sa mg̃a pagsabáy. * Pagsólte sa mahínay hinay, sa pagcahalaoáhao. * Pagtúlpoc ng̃a hatáas sa mg̃a tinahían, pagcadoláhot, pagcahalóghog. * Caugalíng̃on ng̃a pagpoyó, ug batásan sa quinabóhi sa tagsa tagsa ca táuo. * Soguílon ng̃a guibótang sa bisan onsang libro con sulat.
Paspié. = Pagsabáy, pagsayáo.
Pasquin. = Papel ng̃a sinolátan sa mg̃a polong ng̃a contra sa dong̃og sa bisan cansang táuo, ng̃a guipílit, guitápot sa cadaigánan arón basáhon sa cadaghánan.
Pasquinada. = Polong ng̃a mabántog contra sa isigcatáuo.
Pasquinar. = Pagdáot sa dong̃og sa isigcatáuo sa mg̃a polong ng̃a guisúlat sa mg̃a pasquin.
Pasta. = Minása, quinómos ng̃a magáma sa bisan onsa ng̃a dinócdoc. * Minása, quinúmus sa binócboc, sa asúcar, lana, &c., ng̃a icabóhat sa mg̃a ojaldre, sa mg̃a pastel, &c. * Minása sa binócboc ug sa tubig ng̃a igabúhat sa fideos, sa tinápay, &c. * Buláoan, salapí, &c., ng̃a tinúnao ug baol pa. * Minása sa panápton ng̃a dinócdoc, dinógmoc, ng̃a igabúhat sa papel. * Minása sa papel ng̃a dinócdoc ng̃a icabúhat sa mg̃a carton. * Pagcahínay sa pagbúhat ug sa pagpamólong. * Pagcalómo, pagcaáyo sa gaoi, sa cagaoían.
Pastar. = Paghátud sa mg̃a mananáp, sa mg̃a hayúpan, arón maning̃áon. * Pagpaning̃áon, pagcáon sa mg̃a mananáp, sa mg̃a hayúpan.
Pasteca. = Moton ng̃a magámit sa mg̃a sacayán.
Pastel. = Calánon ng̃a magáma sa binócboc ug sa manteca, ng̃a guibotáng̃an sa sulúd sa carne, sa isda, &c., ug pagalotóon sa horno. * Tanóm. * Pagcapóg-oc sa mg̃a dahon sa baraja sa bisan cansa ng̃a mosogál, sa paglímbong sa obán. * Cadaghánan sa mg̃a letra sa imprenta ng̃a oalá nay bale, ug ng̃á quinahánglan ng̃a pagatunáuon ug bohátón pagopód. * Pagsábot sa tinágo sa pila ca táuo, sa pagbóhat sa bisan onsa ng̃a díli maáyo, sa daútan ng̃a tuyo. * Táuo ng̃a hamóbo ug matámboc caáyo.
Pastelera. = Asáoa sa pastelero.
Pastelería. = Baláy ng̃a pagabuhátan ug pagabaligyáan sa mg̃a pastel. * Quinaárman sa pagbóhat sa mg̃a pastel.
Pastelero. = Táuo ng̃a magabúhat ug magabalígya sa mg̃a pastel.
Pastelillo. = Calaínan sa matám-is.
Pastelon. = Pastel ng̃a dagcó ng̃a guisórlan sa mg̃a pisó, sa mg̃a cayóbog sa salapáti, &c.
Pastilla. = Minása ng̃a magáhi, ng̃a magacaláin lain sa dagoay ug sa hilimóon, ng̃a silbi sa pagpalína, sa pagtámbal, sa pagcáon, somála sa mg̃a sacót nia,
Pasto. = Pagcapaning̃áon, pagcapanípsip sa mg̃a hayùpan, sa mg̃a mananáp. * Calánon sa mg̃a mananáp. * Lugar ng̃a calán-an sa mg̃a mananáp. * Calánon ng̃a ihátag sa macaúsa sa mg̃a langgam.
Pastoforio. = Pinuyánan ng̃a guibúhat sa mg̃a Singbahán, sa mg̃a alampóan sa mg̃a dioatáhan, ng̃a guimpú-yan sa ilang mg̃a Padre.
Pastor. = Baquerò, magbalántay. * Ang moátang, ang magabántay sa mg̃a hayúpan, sa mg̃a mananáp. * Ponóan sa Singbahán, ug ang Padreng saserdote ng̃a may sacop ug catongdánan sa pagbántay caníla.
Pastoral. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a ponóan sa santa Iglesia, ug hasta ng̃ani sa mg̃a baquero.
Pastoralmente. = Ing̃on sa batásan sa mg̃a ponóan sa santa Iglesia. * Ing̃on sa ang̃ay sa mg̃a baquero.
Pastorear. V. *Pastar* hasta *pagpaning̃áon*. * Pagbántay, pagalíma ug maáyo sa mg̃a ponóan sa Singbahán sa ilang mg̃a sacop.
Pastorela. = Pagcanta ng̃a ang̃ay sa mg̃a baquero.
Pastoreo. = Opicio sa pagcabaquero, sa pagbántay ug pagátang sa mg̃a hayúpan.
Pastoría. = Idem. * Cadaghánan sa mg̃a baquero.
Pastoril. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a baquero ug ang̃ay niána.
Pastorilmente. = Ing̃on sa batásan sa mg̃a baquero, ug maíng̃on sa ang̃ay caníla.
Pastoso. = Bisan onsa ng̃a mahómoc ug mahínlo sa itilílao ug sa ihilícap. * Ang pinintal sa mg̃a color ng̃a maáyo.
Pastura. = Calánon, dagámi, &c., ng̃a guipacáon sa mg̃a mananáp. * Lugar ng̃a calán-an sa mg̃a mananáp, sa mg̃a hayúpan. * Calánon ng̃a guipacáon sa macaúsa sa mg̃a cabayo, mg̃a baca, &c.
Pasturaje. = Lugar ng̃a calán-an sa mg̃a mananáp, sa cadaghánan, ng̃a oaláy tagía ng̃a caugalíng̃on.
Pata. = Tiil sa mg̃a mananáp.
Pataca. = Salapí ng̃a bale ug duhá ca cuarta. * Tanóm.
Patacon. = Salapí ng̃a timbang ug usá ca onsa.
Patache. = Sacayán.
Patada. = Pagcatíndac, pagtíndac.
Patagon. = Indio ng̃a loog caáyo, ihálas.

Digitized by Google

Patagorrillo. = Guinisál sa atáy sa baboy con sa lain ñga mananáp.
Patagua. = Cahoy.
Patalear. = Pagpanícay sicay, paglíhoc sa mga paa ug mga tiil sa masóbsob ug mabáscog caáyo.
Pata leo. = Pagcapanícay sicay. * Ang banha sa mga tiil sa pagpanícay sicay.
Pataleta. = Pagcapúgdao, pagcaoalá sa buot ug sa mga balatían, nga magapasícay sicay ug magapaláin lain sa mga paglíhoc sa lauas.
Pataletilla. = Pagsabáy, pagsayáo nga caráan.
Patan. = Táuo nga borong, molópio sa longsod nga diótay, boquídnon, colánñgan sa quinaárman, cabos.
Patanería. = Pagcabórong, pagcaboquídnon. * Pagcacábus, pagcaoaláy quinaárman.
Patarata. = Bisan onsa nga tacós nga pasipád-an, nga talamáyon, nga oaláy polós. * Polong con bohat nga guilablhan sa pagcacúti cuti, sa pagcaábi abi, sa salingcápao.
Pataratero. = Ang cuti cutíhan sa pagcalácad na. * Ang tabían, hinoguilánon sa caoang lamang, sa oaláy cahológan.
Patarraez. = Pisi, lubid nga dagcó, nga magámit sa mga sacayán sa pagtaquílid canila.
Patata. = Tanóm, gamót nga maíngon ingon sa camote: magacaláin lain ug dagoay.
Patatús. = Pagcapúgdao, capógdao nga diótay.
Patax ó Pataje. = Sacayán.
Pateadura. = Pagcasícay sicay. * Pagcatíndac.
Pateamiento. = Idem.
Patear. V. *Patalear.* * Pagtíndac, pagsíndol. * Pagpatigáyon sa pagdánñgat sa bisan onsa, sa paglacát ug maáyo. * Pagsocó ug dagcó, pagpongót.
Patena. = Polopínggan sa buláoan con sa salapí nga binoláoan nga pagabotánñgan ug pagatongtónñgan sa hostia, sa pagmisa sa mga Padre. * Pilit nga dagcó, nga isáb-ong sa doghan sa obán nga mga babáye.
Patente. = Dayág, ang atúbang, ang nahayag, ang napaquíta. * Papel nga sinolátan sa pagtógot ug pagbóot sa hari sa paghátag sa opicio con sa cahímtang sa bisan cansa nga táuo. * Papel nga sinolátan sa pagbóot sa mga ponóan sa mga caparían, arón malálin ug bisan quinsang paría cutub sa usá ca conbento sa lain nga conbento. * Papel nga ihátag sa ponóan sa mga cofradía sa mga sacop, sa pagcamatúod sa ilang pagcahermanos. * Amot, silot nga guipabáyad sa mga táuo nga daan na sa bisan onsang opicio, niáadtong mga táuo nga bag-o minsolód sila.
Patentemente. = Sa pagcadayág, sa pagcaoaláy casámoc, cacolían, cabilínggan ug caolánñgan.
Patentizar. = Pagpaháyag, pagpadayág.
Patera. = Baso nga halagpád sa bába ug haíctin dapit sa sampótan, nga guinagámit sa canhing tiempo sa mga paghálad sa mga dioatáhan.
Paternal. = Ang nahatongód ug ang angay sa amahán, ang tacós sa amahán.
Paternidad. = Pagcaamahán, cahímtang sa amahán. * Polong nga icahinñgálan sa obán nga mga Padre sa mga caparían.
Paterno. V. *Paternal.*
Paternoster. = Polong nga linatín: amahán namo. * Cuentas sa rosario, ang icapúlo sa cuentas sa mga rosario. * Balígtos, balíghot nga dagcó.
Pateta. = Táuo nga may cabilínggan sa mga tiil ug sa mga paa.
Patéticamente. = Sa pagcamíngao. * Sa minatúod uyámot, sa guican sa cásing cásing.
Patético. = Bisan onsa nga mamíngao caáyo, nga guibóbat con guipamólong sa guican sa cásing cásing.
Patiabierto. = Bacang, bacáang.
Patialbillo. = Mananáp sa opát ca tiil.
Patíbulo. = Bitáyan, palátyan sa mga táuo nga guihócman sa camatáyon.
Paticojo. = Piáng.
Patihendido. = Mananáp nga guibooácan sa iang mga cocó.
Patilla. = Puthao nga hatáas nga guitaólan sa timon, sa bansálan sa mga sacayán. * Bongot nga paságdan arón tumóbo cutub sa mga dongan dongan ngadto sa obus. * Ang yaoa.
Patin. = Saoang nga diótay. * Langgam. * Capandáyan sa puthao nga masínao caáyo, nga ipahaánñgay sa itolonób sa mga sapín, sa paglacát ug pagdalágan sa pagcatólin uyámot sa ibábao sa tubig sa mga subá, sa mga danao, &c., nga natibúoc ug migáhi caáyo, guican sa dagcóng tugnao.
Pátina. = Taya nga magáma sa mga casangcápan ug capandáyan sa tumbága.
Patio. = Saoang nga linibótan sa mga cotang hamóbo. * Calánñgan sa mga cahoy.
Patitieso. = Bacól sa mga paa, ang díli macaglíhoc sa iang mga paa. * Ang natinñgála sa bisan onsa. * Ang parayégon.
Patituerto. = Táuo con mananáp nga guibalíqgan sa iang mga paa. * Bisan onsa nga balíquig, nga díli matúl-id.
Patizambo. = Ang magabiláca sa iang paglacát, bacang, bacáang.
Pato. = Gaquít, itic.
Patochada. = Polong nga díli macaígo sa suguílon, nga caoang, nga oaláy hingtúngdan ug cahológan.
Patojo. V. *Patituerto.* * Ang magalacáo maíngon sa paglacát sa gaquit.
Patología. = Quinaárman nga nahatongód sa pagíla sa mga saquét ug sa ilang guinicánan.
Paton. = Ang may dagcóng mga paa ug mga tiil.
Patraña. = Balítang bacácon, bacac.
Pátria. = Lugar longsod nga guinicánan ug guicatauóhan sa bisan cansa. * Celestial. = Ang Langit, ang pahimáya sa Langit.
Patriarca. = Dagcóng táuo sa batásan nga caráan, nga guinicánan ug pangólo sa mga banay. * Ngalan nga banságon nga guitógot sa obán nga mga Obispo. * Ang santos ug pangólo nga nagapatíndog sa bisan onsang caparían.
Patriarcado. = Cahímtang sa pagcapatriarca, ug ang yota nga hingsácpan sa iang gahóm. * Túig nga cadugáyan sa opicio sa pagcapatriarca.
Patriarcal. = Ang nahatongód sa patriarca.
Patricio. = Ang natáuo sa bisan onsang longsod.
Patrimonial. = Ang nahatongód sa patrimonio. * Ang macaígo sa bisan cansa, tongód sa iang longsod con sa iang amahán.
Patrimonialidad. = Gahóm nga nahatongód sa bisan cansa, cay natáuo ug guican sia sa bisan onsang longsod, sa pagdáoat sa bisan onsang opicio con cahímtang.
Patrimonio. = Puhónan, catigayónan sa bisan cansa, nga guican sa iang amahán con sa iang mga apóhan.
Patrimonio real. = Pohónan, catigayónan nga hariánon.
Pátrio. = Ang nahatongód sa longsod nga guicatauóhan sa bisan cansa. * Ang nahatongód ug guican sa amahán.
Patriota. = Ang mahagógma sa longsor, provinsia con Guinharían nga guicatauóhan nia.
Patriótico. V. *Pátrio* hasta *cansa.*
Patriotismo. = Ang gugma sa hingtúngdan nga Guinharían, provinsia con longsod.
Patrocinar. = Paglàban, pagtábang, pagpadanñgóp.

Digitized by Google

Patrocinio. = Pagcatábang, pagcalában. * Ang usá sa mg̃a piesta sa santa Iglesia ng̃a nahatung̃ód cang María Santísima. * Ang usá sa mg̃a piesta usáb ng̃a nahatong̃ód can San José.

Patron. = Manlalában, tomalábang. * Ang magbóot ug magahópot sa bisan onsang sacayán. * Ang santos ng̃a patron sa bisan onsang Singbahán ug longsod. * Ang tagía sa baláy ng̃a halapítan sa bisan cansang táuo, ug labí pa sa mg̃a soldados. * Ang magapaóli sa ila sa iang bihag, con moóndang sa pagolípon canía. * Panigíngnan ng̃a ihóad.

Patrona. = Ang sacayán ng̃a sonód sa capitána.

Patronato. = Gahóm ug pagbóot sa mg̃a patrono. * Cadaghánan sa mg̃a patrono.

Patronazgo. = Idem. * Gahóm sa Guinóong hari, sa pagtógot sa Santos ng̃a Papa, sa pagpíli sa mg̃a táuo ng̃a tacós, arón domáoat sila sa cahímtang sa pagcaobispo con sa pagcacura sa mg̃a Catedral ug sa obán pang mg̃a parroquia.

Patronear. = Pagtúman sa catungdánan sa pagcapatron, sa pagcaponóan sa mg̃a sacayán.

Patronímico. = Ang ng̃alan ng̃a nagáma sa ng̃alan sa amahán, sa apóhan con sa obán ng̃a mg̃a tigúlang. * Ang anac ug bisan quinsa sa mg̃a lioat. * Ang icadúhang ng̃alan sa mg̃a táuo ng̃a nagáma, sa canhing tiempo, sa ng̃alan sa mg̃a amahán.

Patrono. V. *Patron* hasta *panigíngnan*. * Ang may gahóm, cay guitogótan sa Santos ng̃a Papa, sa pagpíli sa mg̃a Padre ng̃a tocós sila sa pagdáoat sa pagcaobispo sa pagcacanónigo, sa pagcacura, &c.

Patrulla. = Tapoc sa pila ca buoc ng̃a soldados, ug bisan ng̃a díli soldados, ng̃a nanagsóroy soroy sila sa mg̃a longsod ug mg̃a cadalánan, arón oaláy ug mg̃a pagáoay ug mg̃a buhat ng̃a daótan. * Pila ca buoc ng̃a táuo nga may ilang hingtúngdan ng̃a ponóan.

Patrullar. = Pagsóroy sa longsod con sa mg̃a cadalánan, arón mahósay ang mg̃a táuo.

Patudo. = Ang may dagcó ng̃a mg̃a paa ug mg̃a tiil.

Patullar. = Pagtonób sa mabásoog. * Paglacáo ug maáyo, arón macóha ang tuyo ng̃a guipanghináot.

Paul. = Lugar ng̃a mabasá ng̃a pagatórcan sa balíli ug sa mg̃a dagámi.

Paulatinamente. = Sa pagcaánam anam, sa mahínay hinay.

Paulatino. = Ang mamólong ug magabúhat sa mahínay hinay, sa pagcaánam anam.

Paulina. = Casabáng dagcó ug maháit. * Sulat ng̃a guican sa mg̃a hocmánan sa Santos ng̃a Papa ug guibotáng̃an sa excomunion, arón hiquit-an onta ang guipang̃áoat.

Paulo. = Ng̃alan ng̃a guing̃álan sa ubàn ng̃a mg̃a Papa ug mg̃a hari.

Pausa. = Pagcaóndang, pagcahonóng, sa macadiót lamang, sa bisan onsang buhat.

Pausadamente. = Sa pagcahínay, sa pagcadúgay, sa pagcaánam anam.

Pausado. V. *Paulatino*.

Pausar. = Paghonóng, pagárang, pagóndang.

Pauta. = Papán ng̃a mahínlo caáyo ug binarlísan, ng̃a may silbi sa pagbárlis sa papel sa mg̃a báta ng̃a nanagtóon sa pagsúlat. * Bisan onsa ng̃a capandáyau ng̃a may silbi sa pagbúhat sa bisan onsa panigíngnan, pananglétan, sangletánan, sanglet.

Pautador. = Ang magabárlis ug magabúhat sa mang̃a pauta.

Pautar. = Pagbárlis sa papel ng̃a guiibábao sa pauta, ug bisan ng̃a oaláy pauta. * Pagtórlo, pagtóon sa bisan cansa, sa pagbúhat sa bisan onsa.

Pava. = Pabong baye.

Pavada. = Panón sa mg̃a pabo.

Pavana. = Pagsayáo, pagsabáy sa España.

Pavero. = Baquero, ang muátang, ang magabántay sa mg̃a pabo.

Pavesa. = Agbon, alipáloc, aligáto, agueu. * Ang pabílo ng̃a sinónog sa candela, sa lamparahán, &c.

Pavía. = Bong̃a sa España.

Pávido. = Maharlúcon, taláoan.

Pavilon. = Ang gapas, &c., ng̃a nabólag sa luli ug maúsic usáhay.

Pavimento. = Tagsa ca salog sa mg̃a baláy, mg̃a Singbahán, &c.

Paviota. = Langgam.

Pavipollo. = Ang pisó sa pabo.

Pavo. = Pabo, langgam ng̃a nagacaláin sa pagcadagcó, sa dagoay ug sa color.

Pavon. = Langgam. * Tapoc sa mg̃a bitóon.

Pavonada. = Paglacát ng̃a hamóbo, con lain ng̃a calingáoan ba sa macariót lamang. * Pagcaámbong ng̃a ipaquíta sa bisan cansa.

Pavonar. = Pagpíntal sa puthao sa color ng̃a oloasul.

Pavonazo. = Color ng̃a mapolá.

Pavonear. = Pagparáyeg, pagpaquíta sa bisan cansa sa iang maáyong pagcatíndog, &c. * Pagólo olo sa bisan cansa, pagpaíbog canía sa bisan onsa.

Pavor. = Cahárloc, calísang, cacólba, cacógmat.

Pavorde. = Ponóan sa bisan onsang caparían, magtotóon sa teología ug sa cánones, sa ubán ng̃a mg̃a Catedral.

Pavordía. = Cahímtang sa pavorde.

Pavorido. = Ang mahárloc, ang guicalisáng̃an, ang nacógmat.

Pavorosamente. = Sa cahárloc, sa calísang, sa cacógmat, sa cacólba.

Pavura. V. *Pavor*.

Payaso. = Táuo ng̃a macalípat ug macalípay sa mg̃a táuo, sa iang pagcatístis ug pagcaláin lain sa iang pagatúbang, sa mg̃a dula.

Payo. = Burong, buquírnon, cabos.

Paz. = Cadáet, pagcadáit. * Ang usá sa mg̃a hatag sa Dios ng̃a Espíritu Santo. * Pagcahúsay sa mg̃a Guinharían ug sa mg̃a caubánan, sa oaláy pagpang̃óbat ug pagbíquil biquil sa mg̃a cabobót-on. * Pagcasábot sa mg̃a hari, arón mahúsay ang ilang mg̃a Guinharían. * Gaoi ng̃a maáyo, mahúsay. * Pagsighóloc sa mg̃a táuo, sa nauong, sa timaán sa maáyong búot. * Pagcabálos sa mg̃a búhat ug mg̃a polong ng̃a maáyo con daótan. * Pagcabáoi sa nagapíldi sa sugál. * Pagcabáyad sa mg̃a otang. * Tolománon sa mg̃a pagmísa, sa pagháloc sa nagamísa sa patena, sa paggácos sa diácono, sa paggácos usáb sa diácono sa subdiácono, sa pagpaháloc sa mg̃a táuo ng̃a anáa sa coro sa usá ca laráuan con reliquia, ug sa mg̃a táuo opód, ng̃a mg̃a ponóan, ng̃a nanagatúbang sa Singbahán.

Pazguato. = Táuo ng̃a mating̃ála dayon caáyo sa bisan onsa ng̃a guidóng̃og ug guinatán-ao nia.

Pazote. = Tanóm ng̃a mahomót.

PE

Pe á Pa (de). = Cutúb sa sinógdan hasta sa catapósan.

Peaje. = Ang salapí ng̃a guibáyad tong̃ód sa pagágui sa mg̃a manggad ug sa mg̃a mananáp sa bisan diin, con sa bisan onsang yotáa.

Peajero. = Ang mudáoat sa salapí ng̃a peaje.

Peal. = Ang bahin sa medias con sa lain ng̃a panápton ng̃a icapótus ug igatábon sa mg̃a tiil. * Medias sa

Digitized by Google

oaláy sorlánan sa tiil. * Táuo ñga holohúñgog, ñga oaláy polós.

Peana. = Bolotánñgan, tilindúgan sa bisan onsa, sa laráuan, sa táuo táuo. * Ang papán ñga tonbánan ñga guidóol ug guipadápat sa tiílan sa mga altal.

Peaña. = Idem.

Pebete. = Dagoay sa cahoy ñga hamóbo, ñga nagacaláin lain ug color, ñga binóhat sa mga binócboc ñga dinócdoc ug minása, ug ñga pagadagcútan sa pagpalína sa bisan diin sa iang asó. * Hopot hopot ñga diótay nga sinórlan sa pólvora sa pagsílsil sa bisan onsang buhat sa maong pólvora.

Pebetero. = Bolotánñgan sa mga pebete. * Magbobóhat sa mga pebete.

Pebrada. = Como el siguiente.

Pebre. = Sabáo, salsa ñga magáma sa asafran, pimienta, clabos ug sa obán ñga mga panácot.

Peca. = Talómtom.

Pecable. = Ang arang macasalá ug ang maong salá. * Ang buhat ñga daótan ñga arang buháton.

Pecado. = Salá. * Polong, buhat ug húna húna ñga díli añgay sa batásan sa Dios y sa mga sugo nia. * Ang díli motaláy sa catarónñgan. * Ang yaoa. * Pagsogál sa baraja.

Pecador. = Macasasála.

Pecaminoso. = Ang nahatonñgód sa salá.

Pecante. = Ang nacasalá.

Pecar. = Pagpacasalá, pagbóhat sa salá. * Pagándac. * Pagíbog con pagbóhat sa masóbsob sa bisan onsa. * Pagcápin con pagcólang sa bisan onsa.

Pece. = Ang yota ñga mabasá ug ñga napísac. * Ang ogdo sa talioála sa mga turling.

Peceño. = Ang may color sa salong, sa pez. * Ang may lalím sa salong.

Pecera. = Sorlánan ñga ponó sa tubig, ñga pagabotánñgan sa mga isda ñga nagacaláin lain ug dagoay ug color, ug mahímo ñga calinñgáoan sa mga táuo.

Pecezuela. = Bahin ñga diótay.

Pecezuelo. = Tiil ñga diótay. * Isdang magaváy, diótay.

Pecionto. = Ang may color ug ang maíñgon sa salong, sa pez.

Peciluengo. = Bonña ñga may hatáas ñga ponñgá

Pecina. = Danao ñga diótay ñga guitobóan ug guibatónan sa mga isda.

Pecinal. = Tubígan, danao ñga may daghan ñga yánang ñga guidaghánan sa lapoc, sa pisac.

Pécora. = Hayúpan ñga may balahíbo ñga guinñgálan ug lana. * Táuo ñga batir, malaláñgon, malipáyon, matístis, cundátan.

Pecorea. = Pagpanñgáoat sa mga soldados ñga nanagsigcolocalágueu sa ilang ubán.

Pecoso. = Talomtómon.

Pectoral. = Ang nahatonñgód sa doghan. * Ang cruz ñga guinacuentas, ñga guisáb-ong sa abága ug nabitáy dapit sa dughan, ñga timáan sa pagcaobispo, ug ñga guidála opód sa ubán ñga mga ponóan sa Singbahán.

Pecuario. = Ang nahatonñgód sa mga hayúpan.

Peculado. = Pagpanñgáoat sa caban ñga guisórlan sa salapí sa hari con sa Guinharían.

Peculiar. = Ang onay ug caugalíñgon sa bisan onsa.

Peculiarmente. = Sa labí pa.

Peculio. = Ang puhónan ñga guipanógot sa mga amahán ug sa mga agálon sa ilang mga anac ug mga olípon. * Ang salapí ñga caogalíñgon sa tagsa tagsa.

Pecunia. = Salapí sa salapíng tuod, sa buláoan con sa tumbága.

Pecuniariamente. = Sa salapíng tuod.

Pecuniario. = Ang nahatonñgód sa salapí ñga tuod.

Pecha. = Buhis, amot, tampa, tampo.

Pechar. = Pagbúhis. * Pagbáyad sa mga amot, sa mga tampo ug mga tampa.

Pechardigno de manga. = Ang limbong ñga guibúhat sa usá ca táuo sa lain ñga táuo, sa paglúgos canía arón magbáyad sa otang sa durúha.

Pechazo. = Dughan ñga dagcó. * Táuo sa dagcóng cásing cásing, sa calig-ónan, sa mahóoan ñga boot.

Pechera. = Panápton ñga itábon sa doghan. * Dayan dayan sa pagcaquinonót conót ñga itápot sa mga sinína, sa dapit sa dughan. * Ang bahin sa sinina ñga dapit sa goa sa dughan sa mga babáye. * Ang panit ñga ibútang sa mga dughan sa mga mananáp, ñga pagahíctan sa mga pisi con mga corea ñga icagóyod nila sa bisan onsa.

Pecheria. = Cadaghánan sa mga pagbóhis, sa mga amot, mga tampa ug mga tampo. * Padron, listáhan, casayóran sa mga baláiron sa mga táuo ñga bomulúhis.

Pechero. = Táuo ñga magabúhis. * Bomolóhis. * Táuo ñga díli dato.

Pechiblanco. = Mananáp ñga guitórcan sa dughan sa balahíbo ñga maputí.

Pechicolorada. = Langgam.

Pechicolorado. = Idem.

Pechigonga. = Sogál sa baraja.

Pechina. = Calaínan sa quinháson, tooay.

Pechirojo. = Langgam.

Pecho. = Dughan. * Húna húna ñga caugalíñgon sa mga táuo. * Paghigógma, pagpalángga. * Paghimóot. * Calig-ónan sa buut, caísog sa cásing cásing. * Tiñgug ñga caugalíñgon sa pagcanta ug sa pagoáli. * Bohis, amot, tampa, tampo.

Pechuga. = Abá. * Dughan sa laláqui ug sa babáye.

Pechugon. = Pagpócpoc sa camót ñga guicómcom sa dughan sa lain. * Pagcadámag sa mga táuo sa ilang mga dughan.

Pechuguera. = Obo ñga guican sa doghan, mabáscog ug halálom.

Pedagogía. = Ang catongdánan sa pagtórlo ug pagtóon sa mga báta, ug ang maong pagtórlo ug pagtóon canila.

Pedagogo. = Ang magaobán guiháponn sa lain, ug magatórlo canía sa iang pagaboháton.

Pedáneo. = Hocom, capitan, gobernadorcillo sa longsod ñga diótay.

Pedante. = Magtotóon sa gramática ñga muádto sa mga baláy sa iang mga guintón-an sa pagtórlo canila. * Ang magapacaálam, labon ñga díli sia maálam ñga tuod.

Pedantear. = Pagpamólong sa mga polong ñga caoang, pagpacaálam sa oaláy hingtúngdan.

Pedantería. = Pagcaoaláy quinaárman, pagcahónñgog, pagcasámoc, pagcasalí sa pagcapamólong sa bisan onsang pinamólong sa oaláy quinaárman.

Pedantesco. = Pagpamólong ñga binóang, ñga díli macaígo. * Ang nahatonñgód sa táuo ñga nagapacaálam, labon ñga honñgog sia ug cabos.

Pedazo. = Bahin, tipic, tipac sa bisan onsa, hioa, golot. * Tinábas, pinótol.

Pedernal. = Tiltil, tiltílan, sactican, batóng magáhi caáyo, lag-it.

Pedestal. = Bungsálan, lingcorán, tilindúgan sa columna, sa laráoan, sa táuo táuo, &c. * Bolotánñgan sa bisan onsa.

Pedestre. = Ang nagalacát, ang nagalacáo.

Pedicoj. = Pagcalógso logso sa pagcataquíngquing.

Pedicolar. = Saquét ñga nahamótang sa paghigóa sa daghánan ñga mga toma sa laoas sa masaquét.

Digitized by Google

Pedido. = Ang hatag nga guipangáyo sa mga hari sa ilang mga sacóp.
Pedidor. = Ang mangáyo, tigpangáyo, hingáyo.
Pedidura. = Pagcapangáyo.
Pedigon. V. *Pedidor*.
Pedigüeño. = Hingáyo caáyo, tigpangáyo uyámot, ang mangáyo sa masóbsob, sa canúnay, sa dili macaigo.
Pediluvios. = Pagpahamitiis, pagcahúgas sa mga tiil ug sa mga paa agui sa pagcatámbal.
Pedimento (á). = Sa pagcacáyo, sa pagcapangáyo, sa pagcahángio.
Pedir. = Cayo, hangio, pagpangamóyo, pagpangaliópo. * Pagbíngat sa bisan onsa nga ibalígya. * Pagíbog, pagpanghináot. * Pagtalóctoc, pagpangáyo sa mga tigúlang sa bisan cansang babáye nga ipanógot onta nila ang maong babáye, arón mamàna sa bisan cansang laláqui. * Paglógos sa mga nanagsugál sa baraja arón ibútang onta nila ang dahon sa magsámang dagoay sa guibútang na.
Pedo. = Otót.
Pedorrera. = Cadaghánan, pagcadághan sa mga otót. * Calsones nga hagóot caáyo.
Pedorrero. = Tigotót. * Ang muotót sa masóbsob.
Pedorreta. = Banha, tingog nga guibúhat sa báta sa pagpogóng sa pagguinháoa.
Pedorro. V. *Pedorrero*.
Pedrada. = Pagcabalítoc, pagcabonó sa bató.
Pedrea. = Idem. * Pagcasángcay. * Pagcaúlan sa mga tolo nga tibúoc ingon sa daguay sa mga bató, guican sa dagcóng tugnao.
Pedregal. = Cabatóhan, cabatóan, lugar nga ponó sa mga batóng diótay.
Pedregoso. = Lugar sa daghánan nga mga bató, cabatóhan, cabatóan. * Táuo nga mobáti sa saquét nga gaingálan sa bató, cay may bató sa alagulau sa ihi.
Pedrejon. = Batóng dagcó.
Pedreñal. = Pasil nga diótay, hamóbo.
Pedrera. = Lugar nga pagacoháan sa mga bató.
Pedrería. = Cadaghánan, pagcadághan sa mga batóng mahál.
Pedrero. = Tigsápsap, ang magasápsap sa mga bató. * Luthang nga diótay.
Pedrisco. = Mga tolo sa ulan nga mangahólog sa dagoay sa pagcabató nga dolodagcó, guican sa dagcóng tugnao. * Cadaghánan sa mga bató nga guibalíbag, guisalibáy, guibonó. * Pagcadághan sa mga bató.
Pedrisquero. V. *Pedrisco* hasta *cadaghánan*.
Pedriza. = Idem desde *cadaghánan*.
Peer. = Pagotót.
Pega. = Pagcapílit, pagcadocót. * Pagcadíhog sa bisan onsa, pagbólit sa salong, sa pez.
Pegadizo. = Ang masáyon mapílit, matápot, madocót. * Ang matacód. * Ang modóol caáyo.
Pegado. = Hampol, haclop nga guibotánganan sa bisan onsa nga mahágcot, mapílit ug matápot.
Pegadura. V. *Pega* hasta *Pagcadíhog*.
Pegajoso. = Mahágcot. * V. *Pegadizo*. * Ang mahómoc, malómo. * Opicio, cahímtang con catundánan sa paghilábot sa salapí.
Pegamiento. V. *Pega* hasta *Pagcadíhog*.
Pegante. V. *Pegajoso*.
Pegar. = Tapot, pilit, docót. * Pagpahiósa. paglangáquit. * Pagdóol, pagsígpit. * Pagbónal, pagpasáquet, pagcastigo. * Pagtacód. * Paghigógma, pagpalángga. * Pagíbug, pagpanghináot. * Pagdámag, pagdósmog.
Pegaso. = Cabayo nga guihúna húna sa mga dioatáhan sa canhing tiempo nga pac-an sia. * Tapoc sa mga bitóon.
Pegata. = Limbong. * Pagcayóbit, pagcatíao nga mabóg-at.
Pegote. V. *Pegado*. * Bisan onsang guinisál, calánon con bisan onsa pa nga mahágcot caáyo. * Bisan quinsa nga díli mabólag sa lain, ug labí sa horas sa pagcáon. * Bisan onsa nga guibótang sa salingcápao lamang, ug nga díli angay, díli mahiúsa sa guibutánganan.
Pegotear. = Pagsolód sa bisan cansa sa mga cabaláyan sa horas nga igacáon, sa díli sia pagdapíton, sa oalá taogon.
Peguera. = Tapoc sa mga cahoy nga pagacoháan sa pez, sa sinónog na.
Peguero. = Ang magapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbalígya sa pez, sa salong, ug ang magabúhat niána.
Pegujal. V. *Peculio*. * Puhónan nga diótay sa salapí, sa mga hayúpan con sa mga cabalánan.
Pegujalero. = Táuo nga may diótay nga baol, con diótay nga panón sa mga hayúpan.
Pegujon. = Cadaghánan sa mga bohóc con mga balahíbo nga nangapílit, nangatápot.
Peguntа. = Timáan, marca nga guibútang sa manga carnero, sa salong.
Peguntar. = Pagmarca, pagtimáan sa salong, sa pez, sa mga carnero.
Peinada. V. *Peinadura*.
Peinado. = Laláqui nga nagadáyan dayan sa iang bisti ingon sa mga pagdáyan dayan sa mga babáye, laláquing babayénon sa iang pagbísti. * Pagcasóhay, pagcadáyan dayan sa bohóc.
Peinador. = Tigsórlay, ang magasórlay. * Pamahíran, panápton nga ibótang sa liog sa napaálot ug nagapagónting sa bohóc.
Peinadura. = Pagcasòrlay. * Ang mga bohóc nga guiíbot ug guidála sa sodlay.
Peinar. = Sorlay, solod. * Pagsóhay sa bohóc sa surlay. * Pagcóbil, pagdósdos sa mahínay hinay sa bisan onsa. * Pagcóha, sa obán nga yota sa bisan diin, con pagtábas sa obán nga mga bató sa mga caboquilan. * Paglihoc, pagbálhin sa mahínay hinay sa bisan onsa.
Peinazo. = Cahoy nga nabalábag sa mga marco nga tindog sa mga tacop ug sa mga talambóan, ug nga macagáma sa mga hunta hunta nila.
Peine. = Surlay, sulud. * Bool bool sa manga tiil.
Peinería. = Baláy nga pagabohátan ug pagbaligyáan sa mga sudlay ug mga solod.
Peinero. = Magbobóhat, tigbúhat, ang macagáma ug magabúhat sa mga surlay ug mga sulud.
Peineta. = Surlay nga dagcó sa sisic, &c., nga icadáyan dayan sa mga señora sa ilang bohóc.
Peje. = Isda. * Táuo nga batid, malalángon nga maálam mangúita ug magpatigáyon. * Mulier. = Isda, duyon.
Pejepalo. = Isda, talaóngan.
Pejerey. = Isda nga molomasíhag, ug nga guitolotolpócan sa iang laoas sa mga mansa nga maítom.
Pejesapo. = Isda.
Pejira. = Bisan onsa nga macasámoc ug macaólang sa oaláy polós.
Pelada. = Panit sa cornero nga guicoháan sa balahíbo.
Peladero. = Lugar nga pagalapoáhan sa mga langgam ug mga báboy, sa paghibólbol canila ug sa pagquías sa balahíbo.
Peladilla. = Bonga nga guingálan ug almendra, talísay nga pinótos sa matám-is. * Batóng diótay, magáhi ug mahínlo.
Peladura. = Pagcapánit, pagcapácpac sa bisan onsa.

Digitized by Google

Pelafustan. = Tapólan, táuo nga pobres, hangol, tongód sa batásan niang daútan.
Pelagallos. = Polong nga icahingálan sa táuo nga oaláy opicio, sa mangíl-ad nga batásan.
Pelagatos. = Polong nga icahingálan sa táuong pobres, hangol.
Pelagianismo. = Catilíngban sa mga táuo nga nanagpanonót sa pagtolón-an nga inherejes ni Pelagio.
Pelagiano. = Ang nahatungód cang Pelagio nga herejes.
Pelaire. = Táuo nga mamomóo sa baláy nga pagaháblan sa mga panápton, ug magahaláyhay canila.
Pelairía. = Opicio sa pagcapelaire.
Pelaje. = Calaínan, quinaía sa bohóc, sa balahíbo. * Pagcabútang sa bisan onsa, ng labí pa sa mga bisti.
Pelambre. = Cadaghánan sa mga panit. * Manga anit nga pagacoháan sa balahíbo. * Cadaghánan sa bohóc ug sa balahíbo, ug labí pa ang naíbot. * Ang sacót sa apog ug túbig nga igacurti sa mga anit. * Pagcaoalá sa bohóc con sa balahíbo sa mga bahin sa laoas nga bohócan ug balahibóon unta.
Pelambrera. = Lugar nga pagaquiásan sa balahíbo sa mga panit. * Tapoc, pagcadághan sa bohóc con balahíbo nga masónson ug hatáas.
Pelambrero. = Táuo nga magaquías sa balahíbo sa mga anit.
Pelamen. V. *Pelambre.*
Pelamesa. = Pagcaáoay, aoay sa pagsiggúnit sa bohóc ug sa bongot. * Bohóc con bongot nga arang captan ug guníton.
Pelandusca. = Babáyeng bigáon.
Pelantrin. = Magbabáol, palaóma sa diótay nga puhónan.
Pelar. = Pagálot, pagónting, pagquías, pagcóha, pagíbot sa bohóc, sa balahíbo ug sa bongot. * Pagbólbol sa mga langgam, pagpánit, pagpácpac sa manga bonga nga may panit, pacpac. * Pagdáog sa manga pagsugál. * Pagcóha, pagcáoat, pagticás, pagcáhas, sa pagcalaláng, sa bisan onsa sa isigcatáuo. * Pagúpao, pagnónho, paglórot, paglógdot, paghólog sa bohóc ug sa balahíbo. * Pagpangaról sa manga langgam.
Pelaruecas. = Babáyeng pobres, nga mangíta sa pagcabúhi sa paggáling.
Peleza. = Dagámi sa humáy, &c. * Pagcaáoay, pagcalális.
Peldaño. = Ang ang sa hagdanán.
Peldefebre. = Calaínan sa panápton nga caráan.
Pelea. = Pagpangóbat, pagcadámag, pagcadósmog, pagcaáoay. * Pagcógui sa pagdáog ug pagpogóng sa mga cailíbgon nga daótan. * Cabórlay, cahágo, calisód sa pagbóhat sa bisan onsa.
Peleador. = Ang nagaáoay, ang nangóbot.
Peleante. = Idem.
Pelear. = Gobat, aoay, damag, dosmog. * Pagbátoc. * Paglális, pagsócol sa mga cailíbgon nga daótan. * Pagcógui, pagpatigáyon sa masingcámot, sa minatúod, sa pagdángat sa bisan onsa.
Pelechar. = Pagtoróc sa bohóc, sa balahíbo, cay nalógdot ang nahaóna. * Pagsógod sa maáyong dongog.
Pelele. = Táuo táuo nga magáma sa doláan sa mga táuo. * Táuo nga holohóngog, nga oaláy polós.
Peleona. = Aoay, pagáoay, pagcalális lalis, pagcadámag.
Pelete. = Pobres, hangol.
Peleteria. = Opicio sa pagcúrti sa manga anit nga manípis ug maníndot. * Baláy nga pagabaligyáan sa mga panit.
Peletero. = Ang nagacúrti sa mga panit nga pino ug magabalígya niána.
Pelgar. V. *Pelagallos.*
Peliagudo. = Mananáp nga may balahíbo nga hatáas ug manípis. * Bisan onsa nga may dagcóng cacolían, cabilínggan. * Táuo nga batid.
Peliblanco. = Ang bohóc con balahíbo nga maputi.
Peliblando. = Ang may balahíbo con bohóc nga mahómoc.
Pelicano. = Táuo nga ubánon.
Pelícano. = Langgam.
Pelico. = Hingtúngdan sa pagáoay, nga diótay ug tacós nga pasipád-an ug díli unta tagdan.
Pelicorto. = Ang may bohóc con balahíbo nga hamóbo.
Película. = Panit nga diótay ug pino.
Peliforra. = Babáyeng maláo-ay, bigáon.
Peligrar. = Tahap, pagpoyó sa may cataháp sa pagcadaótan, sa icadáot.
Peligro. = Cadáot, icadáot, catáhap sa icadáot.
Peligrosamente. = Sa pagcatáhap, sa may catáhap.
Peligroso. = Ang guicatahápan, ang may catáhap nga macadáot. * Táuo sa maísog ug madalíon nga gaoi.
Pelilargo. = Ang may balahíbo con bohóc nga hatáas.
Pelilloso. = Táuo nga cuti cutíhan, nga madalí sasaquétan.
Pelinegro. = Ang may balahíbo con bohóc nga maítom.
Pelirojo. = Ang may bohóc con balahíbo nga bulágao. *
Pelirubio. = Idem. * Ang may balahího con bohóc nga molomapolá.
Pelitieso. = Ang may bohóc con balahíbo nga magáhi, colóngon.
Pelitre. = Tanóm.
Pelitrique. = Bisan onsa nga oaláy polós, dayan dayan nga caoang, sa bisti ug sa bohóc.
Pelma. V. *Pelmazo.*
Pelmacería. = Pagcadúgay, pagcalángan langan, pagcahínay, pagcabóg-at sa mga paglíhoc.
Pelmazo. = Bisan onsa nga nadásoc caáyo. * Calánon nga díli mahílis sa cotó cotó. * Mahináyon, malángan langánon, madugáyon.
Pelo. = Bohóc, balahíbo. * Lugás nga manípis caáyo sa bisan onsa. * Ang color sa panit sa mga mananáp. * Barlis sa bisan onsang color, nga díli angay, sa mga batóng mahál. * Lotac, balána, sa boláoan, sa tombága, &c. * Saquét nga guinabáti sa mga babáye sa ilang mga soso, ug guican sa pagcahágcot ug pagcatibúoc sa gatas. * Bisan onsa sa diótay nga bale.
Pelon. = Ang oaláy bohóc, ang guigontíngan sa bohóc. * Ang pobres, ang colángan sa catigayónan.
Peloneria. = Pagcapobres, Pagcacólang sa mga quinahánglan, pagcahángol.
Pelosilla. = Tanóm.
Peloso. = Bohócan, balahíboan, bochan.
Pelota. = Malíngin nga diótay sa balahíbo sa mga carnero con sa mga canding, nga bináat sa pagcahógot sa mga quilís con sa hilo, ug sinápao sa panit con sa panápton. * Bisan onsang malíngin sa bisan onsang hilimóon nga mahómoc, ug masayón pagamasáhon ug pagacómos comóson. * Ang bala nga igacarga ug isolód sa mga lothang ug sa mga pusil.
Pelotazo. = Pocpoc, pagcabonó sa pelota.
Pelote. = Balahíbo sa mga canding.
Pelotear. = Pagágui, pagsúmay sa mga cuenta ug pagtándig sa mga isip sa ilang caugalíngon ug hingtúngdan nga camatuódan. * Pagdúla sa pelota. * Pagtúbag tubag, paglális lalis, pagíndig indig.

Digitized by Google

* Pagbalíbag sa bisan onsa, sa pagcabálic balic, sa pagcaósob ósob. * Pagcaáoay.

Pelotera. = Pagcaáoay, pagcalális lalis, ug labí pa sa mg̃a babáye.

Peloteria. = Pagcadághan sa mg̃a pelota, cadaghánan sa balahíbo sa mg̃a candíng.

Pelotero. = Tigbúhat, magbubúhat, ang magabóhat sa mg̃a pelota.

Pelotica. = Malíng̃in sa talo ng̃a tinolpócan ug linansáng̃an sa mg̃a tipic sa lamín, ng̃a guicahámpac ug guicasáquet, niádtong tiempo, sa laoas, ng̃a guibútang sa tomóy sa mg̃a saplina, sa mg̃a ihalámpac.

Peloton. = Cadaghánan sa bohóc con sa balahíbo ng̃a nangdocót, nanagpílit, nanagtápot, nanápot. * Tapoc sa mg̃a táuo ng̃a nanagbóloc ug nang̃óbot.

Peltre. = Tombága ng̃a magáma sa tingga ug sa estaño.

Peltrero. = Ang magabúhat sa bisan onsa, sa peltre.

Peluca. = Bohócan, tagbong, tagalábong. * Táuo ng̃a may bohócan, tagbong. * Casabá, pagcabárlong, pagcasáoay sa ponóan sa mg̃a sacop.

Peludo. = Ang guidaghánan sa bohóc con sa balahíbo.

Peluquera. = Asáoa sa peluquero.

Peluquería. = Baláy ng̃a pagabuhátan ug pagabaligyáan sa mg̃a bohócan, sa mang̃a tagbong.

Peluquero. = Ang may opicio sa pagsórlay sa mg̃a táuo, ug sa pagbúhat ug pagbalígya sa mg̃a bohócan, sa mg̃a tagbong, sa mg̃a tagalábong.

Peluquin. = Bohócan, tagbong ng̃a diótay.

Pelusa. = Bolobalahíbo ng̃a mahómoc ug magamáy sa ubán ng̃a mg̃a tanóm ug mg̃a bong̃a. * Ang balahíbo ng̃a natáctac sa mg̃a hablon ug sa mg̃a bisti ng̃a nadúg̃ay dugay na.

Pelusila. = Idem.

Pella. = Minása ng̃a magáma sa pagcalíng̃in. * Langgam. * Mg̃a tombága ng̃a baol pa, boláoan, salapí, &c. * Cadaghánan sa salaping tuod.

Pellada. = Ang apog con yeso ng̃a guicóha sa panday sa cota, sa tagsa ca pagcábo, sa pagbúlit sa bongbong, sa pared, &c.

Pellejas. = Ang panit, ang anit ng̃a inócal na sa laoas sa mananáp.

Pellejería. = Baláy ng̃a pagacurtíhan ug ng̃a pagabaligyáan sa mg̃a panit, ang opicio sa pagcúrti sa mg̃a anit. * Cadaghánan sa mg̃a panit.

Pellejero. = Ang magacúrti ug magabalígya sa mg̃a panit.

Pellejina. = Panit ng̃a diótay.

Pellejo. = Panit, anit. * Hobgánon, hobóg, palaílinom.

Pellejudo. = Ang may dagcóng panit.

Pelleta. V. *Pelleja.*

Pelleteria. V. *Pellejería.*

Pellica. = Haboc, tabon sa hígdáan sa mg̃a panit ng̃a pino, magamáy. * V. *Pellico.* * Panit, anit ng̃a diótay.

Pellico. = Solosupa ng̃a dagcó sa panit, ng̃a guibísti sa mg̃a baquero sa mg̃a canding ug sa mg̃a carnero.

Pelliquero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mg̃a pellica.

Pelliza. = Bisti ng̃a guisápao sa mg̃a panit.

Pellizcador. = Ang magacotól, hing̃otól, tigcotól.

Pellizcar. = Cotól, pagquiliquíti, paglósi, pagquímpit, pagcómpit. * Pagcúha sa tolotagidyot sa bisan diin. * Pagpanghináot sa bisan onsa, sa dagcóng caíbog.

Pellizco. = Cotól, quiliquíti, losi * Ang tolotagidyot ng̃a macúha sa bisan diin.

Pellon. = Bisti ng̃a caráan, ng̃a guigáma sa mg̃a panit.

Pellote. = Idem.

Pelluzgon. V. *Mechon.*

Pena. = Castigo, pagpasáquet tung̃ód sa salá. * Casáquet, cayógot, calisód, cag̃óol. * Caculían, cabilínggan. * Ang bahin ng̃a dapit sa itáas sa mg̃a berga sa mesana sa mg̃a sacayán.

Penacho. V. *Copete.* * Dayan dayan sa mg̃a balahíbo sa mg̃a langgam, ng̃a ibútang sa bisan diin, sa mg̃a calo, &c. * Ang may dagoay sa lambóng̃ay.

Penado. = Ang ponó sa mg̃a casàquet sa mg̃a cagóol, sa mg̃a calisód. * Sorlánan ng̃a cadáan, sa España, sa diótay caáyo ng̃a bába. * Bisan onsa ng̃a malisód, macúli.

Penal. = Ang nagatong̃ód sa castigo, sa pagpasàquet.

Penalidad. = Calisód, cag̃óol. * Casaquét.

Penante. = Ang mobáti sa saquét, ang guicasaquétan, guicalísdan, guicayógtan.

Penar. = Pagcastigo, pagpasáquet. * Pagsaquét, pagántos, pagílob. * Paglisód, pagyógot, paggóol. * Pagting̃á, paghing̃ótas sa pagcadúgay.

Penates. = Mg̃a dios dios ng̃a gnisíngba sa mang̃a dioatáhan: guipacaíng̃on nila ng̃a nanagbántay sa mg̃a cabaláyan.

Penca. = Dahon sa obán ng̃a mg̃a tanóm. * Ang tinábas ng̃a panit ng̃a icahámpac sa mg̃a saláan.

Pencar. = Paghámpac sa berdugo sa mg̃a saláan.

Pencazo. = Hampac ng̃a guihámpac sa penca.

Pencudo. = Ang may dahon ng̃a guing̃álan ug penca.

Pencuria. = Babáyeng bigáon.

Penchicarda. = Pagcalaláng sa ubán ng̃a mg̃a táuo, arón mahamísic sila sa oaláy bayad sa mg̃a calánon ng̃a guipang̃áon nila sa mg̃a halapítan, sa paggáma nila pagtúyo sa mg̃a paglális lalis, arón pagaíngnon ng̃a nagaàoay sila ng̃a tuod.

Pendanga. = Babáyeng bigáon.

Pendejo. = Balahíbo ng̃a mutoróc sa poson ug sa bolog. * Táuo ng̃a taláuan, maharlúcon.

Pendencia. = Pagcaáoay, aoay, pagcalális lalis.

Pendenciar. = Pagáoay, paglális lalis.

Pendenciero. = Ang magatúyo ug mahagúgma sa mg̃a pagáoay ug mg̃a paglális.

Pender. = Pagbítay sa bisan onsa. * V. *Depender.* * Paghúsay pa sa capolong̃ánan.

Pendiente. = Pagcahándig, pagcahanáyhay. * Bitay bitay sa mg̃a dolónggan, ariyos, aretes. * Ang nabítay sa bisan diin. * Ang bahin ng̃a dapit sa obus sa mg̃a bandela ug sa mg̃a estandarte.

Pendil. = Pandong sa mg̃a babáye.

Pendingue (tomar el). = Pagoalá, pagpaháoa, paglacát.

Péndol. = Buhat ng̃a guibúhat sa mg̃a grumete, sa pagnósnos sa mg̃a bahin sa mg̃a sacayán ng̃a anáa sa ilálom sa tubig, sa pagbótang sa mg̃a mabóg-at sa luyo arón mataquílid.

Péndola. = Capandáyan ng̃a magáma sa usá ca puthao, caoat, &c., ng̃a guitaólan sa tomóy ng̃a dapit sa obus sa bisan onsang mabóg-at, arón magapalacát sa horasan sa iang mg̃a pagtábiog tabiog.

Pendolaje. = Gahóm sa pagáng̃con sa nagadácop sa bisan onsang sacayána ng̃a caáoay, sa ng̃atanán ng̃a mg̃a manggad ng̃a hiquit-an sa ibábao sa cubierta.

Pendolario. = Como el siguiente.

Pendolista. = Ang maálam magsúlat sa pagcaáyo ug sa pagcatúlin.

Pendon. = Timáan sa mg̃a soldados: mao ang usá ca bandela ng̃a diótay ng̃a magapaláin lain sa mg̃a tapoc sa maong mg̃a soldados. * Timáan sa mg̃a cofradía ug mg̃a Singbahán, ng̃a magáma sa usá ca tinábas ng̃a panápton ng̃a guitáod sa usá ca cahoy ng̃a hatáas, ug may silvi sa pagóna sa mg̃a prosesion. * Ang sang̃á ng̃a guican sa maong ponóan sa mg̃a cahoy. * Táuo ng̃a hatáas uyámot, ng̃a oaláy caang̃áyan sa iang laoas.

Digitized by Google

Péndulo. V. *Pendiente* y *Péndula*.
Peneque. = Ang nahobóg.
Penetrabilidad. = Pagcasáyon arón tahóson, lahóson, ang usá sa butang sa lain ñga butang.
Penetrable. = Ang arang lahóson, tahóson.
Penetracion. = Pagcalápos, pagcalahós, pagcatahós. * Pagcasábot, pagcatóquib sa bisan onsa ñga halálom ug macúli. * Pagcasóyop, pagcayópyop. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna.
Penetrador. = Batid, táuo sa matalínis ñga húna húna. * Táuo sa gaoi, cagaoían ñga madalíon.
Penetrante. = Ang magalahós, magatahós, magalápos, ang magalágbas. * Tiñgog ñga hatáas ug matágning.
Penetrar. = Lahós, tahós, lapos, solód, lagbas. * Pagól-ol sa pagcaháit sa mga samad, mga hobág, &c. * Pagbáti sa bisan onsa, sa tugnao, sa mga pagsínggit, &c., sa pagcabáscog. * Pagsábot, pagtúquib sa mga macóli.
Penetrativo. V. *Penetrante*.
Penígero. = Ang may mga pacó, ang pac-an.
Península. = Yota ñga guilibótan sa dagat gaoas sa usá ca luyo con bahín lamang ñga nanáyon sa lain ñga yota.
Peninsular. = Ang nanoñgód sa península.
Penisla. V. *Península*.
Penitencia. = Sacramento ñga, toñgód sa pagdalánguin sa Padre ñga may gahóm, sa mga táuo ñga managcompisál, iñgon sa anñay, macaoalá sa mga saláng tanán. * Casáquet paghinólsol, pagbásol, ñga guican ca grasia ug santos ñga pagtábang sa Dios, sa mga salá ñga guibúbat sa tagsa ca táuo, ug ñga quinahánglan ñga pagaobánan sa matúod ñga pagsáad ñga díli na maósob sa pagpacasalá. * Pagcasáquet sa laoas, sa pagbáyad sa atobánñan sa Dios sa mga otang sa mga salá. * Bisan onsang casáquet sa laoas. * Ang penitensia ñga guibótang, guihátag sa Padre ñga guicompisálan sa táuo ñga nagatóg-an sa iang mga salá. * Casáquet, paghinólsol toñgód sa bisan onsang cadaótan ñga guibúhat. * Ang castigo ñga guibótang sa cadaigánan, sa hocmánan sa Inquisision, sa mga saláan contra sa Pagtúo sa manñga cristianos.
Penitenciado. = Ang guicastigo.
Penitencial. = Ang nahatoñgód sa penitensia ug ang anñay canía.
Penitenciar. = Pagbótang, paghátag sa castigo, pagpasáquet sa laoas sa mga saláan, iñgon sa ilang mga pahanóngdan.
Penitenciaría. = Hocmánan sa Singbahán sa Roma, ñga mao ang alaguían sa mga pagtógot sa Santos ñga Papa, somála sa guipanñáyo canía sa mga binuñágan, sa paghúsay sa ilang calág ug consiensia. * Cahímtang sa pagcapenitenciario.
Penitenciario. = Padre ñga may catongdánan sa pagpacompisál sa mga táuo, sa bisan onsang Singbahán ñga tinórlo sa Sr. Obispo. * Ang Padreng cardenal ñga ponóan sa hocmánan sa penitenciaría sa Roma.
Penitenta. = Ang babáye ñga mocompisál ug magatúg-an sa iang mga salá.
Penitente. = Ang mahatoñgód sa penitensia. * Táuo ñga magabúhat sa penitensia. * Ang magacompisál ug magatúg-an sa iang mga salá. * Ang caobán sa pagbóhat sa bisan onsang buhat ñga díli maáyo, * Ang maobán sa mga prosesion sa pagbóhat sa bisan onsang penitensia.
Penol. = Ang mga tomóy sa mga berga sa mga layág sa mga sacayán.
Penosamente. = Sa pagcalisód, sa pagcagóol, sa pagcayógot.
Penoso. = Malisód, ang may caculían ug cabilinggan. * Ang guicayógtan, ang guicasaquétan, ang guicalísdan.
Pensado (de). = Sa tinúyo gayúd, guican sa pagbáot ñga caugalíñgon.
Pensamiento. = Húna húna * Pagcadalí, pagcalágmit, pagcalágsic. * Catáhap, catághap.
Pensar. = Paghúna húna, pagpalándong, Pagpamátñgon. * Pagtúyo sa pagbóhat sa bisan onsa. * Pagpacáon sa mga mananáp.
Pensativo. = Ang magahúna húna, ang magapalándong, ang magapamátñgon. * Ang guicabórcan sa boot toñgód sa bisan onsa ñga guidóñgog, guitán-ao con miábot canía.
Penseque. = Abi co, naco.
Pensier. = Tanóm.
Pensil. = Ang nabítay. * Tanáman sa mga bulac ñga maníndot.
Pension. = Sohol ñga guibáyad sa hari sa mga táuo ñga nanagsílbi canía. * Gahóm sa pagdáoat sa bisan onsang sohol, con sa mga bonga sa mga baol, toñgód sa bisan onsang opicio. * calisód, cabórlay. * Cacógui sa bisan onsa.
Pensionado. = Ang guitogótan sa bisan onsang sohol.
Pensionar. = Pagbótang sa bisan onsang catungdánan.
Pensionario. = Ang magabáyad sa bisan onsa, toñgód sa catongdánan. * Ang somolosámbag, ang mangialáman sa mga leyes, ang abogado.
Pensionista. V. *Pensionado*. * Ang magapuyó sa bisan onsang colegio con balay, ug may catungdánan sa pagbáyad sa bisan onsa.
Pentatéuco. = Ang nahaonang lilíma ca libro sa santos ñga Sulat ñga guisúlat ni Moysés.
Pentecostes. = Pasco sa Pentecostes. * Pagánhi sa Espíritu Santo sa ibábao sa mga tinón-an ni Jesucristo sa pagcadágoay sa mga dilang caláyo. * Piesta sa mga Judíos, sa canhing tiempo, sa pagdómdom nila sa batásan ñga guihátag canila sa Dios, sa buquid ñga guiñgálan ug Sinaí.
Penúltimo. = Ang guisóndan sa catapúsan.
Penumbra. = Ang landong ñga nahatálioala sa pagcanñit ñgit ug sa pagcalámdag, sa mga pagbaconáoa.
Peña. = Batóng dagcó ñga baol.
Peñarse. = Paglágueu.
Peñascal. = Lugar ñga cabatóhan, ñga ponó sa mga batóng dagcó, sa mga pangpang.
Peñasco. = Pangpang, batóng dagcóan caáyo ug hatáas, * Panápton ñga mudúgay caáyo.
Peñascoso. = Capangpánñan.
Peñol. V. *El siguiente*.
Peñon = Pangpang ñga dagcó ug hatáas uyámot, buquid sa lonlon ñga mga bató.
Peon. = Ang nagalacát. * Magbobóhat toñgód sa sohol, mamomóo.
Peonada. = Ang buhat ñga guibúhat sa tagsa ca adlao sa tagsa ca mamomóo.
Peonaje. = Cadaghánan sa mga soldados ñga caláy cabayo. * Cadaghánan sa mga mamomóo.
Peonería. = Yota ñga pagabohátan sa tagsa ca táuo, sa tagsa ca adlao.
Peonía. = Tanóm. * V. el anterior.
Peonza. = Casíng. * Táuo ñga diótay ug condátan, ñga malíhoc caáyo.
Peor. = Ang butang ñga labíng daútan sa lain ñga butang.
Peoría. = Pagcadúgang sa cadáot, pagcalabíng daútan.
Pepino. = Tanóm ñga mobónga sa mga pepino usáb.
Pepion. = Salapí ñga caráan, sa España.

Digitized by Google

Pepita. = Liso. * Ang binhí sa obán ñga mga tanóm ug mga bonga. * Saquét nga guibáti sa mga manóc, sa dila. * Ang bató nga lonlon nga buláoan.
Pepita de S. Ignacio. = Igásod.
Pepitoria. = Guinisál nga magáma sa manga pacó sa mga tiil, sa atáy, sa casing casing, &c., sa mga langgam. * Cadaghánan sa mga botang nga nahasácot, nga oalá mahúsay ug maáyo.
Pepitoso. = Ang guidaghànan sa mga liso. * Ang manóc nga nasaquét sa srquét sa pepita.
Pepon. V. *Sandía.*
Pequeñamente. = Sa pagcadiótay, sa pagcadíot.
Pequeñez. = Pagcadíot, sa pagcadiótay. * Pangcabáta, diótay nga edad.
Pequeñito. = Diótay uyámot.
Pequeño. = Diótay. * Hamóbo. * Ang bàta pa, ang may diótay nga edad. * Tàuo nga pobres. * Mapaobsànon.
Pequin. = Panàpton sa iagâma sa Guinharían sa mga insic.
Pera. = Bonga sa España, nga malalím caàyo. * Ang bongot nga guipatóbo sa tomóy sa sulang con sa maong sulang. * Opicio nga macapolós caáyo ug díli macacabórlay, díli macasámoc.
Perada. = Matám-is sa pera nga quinílquig, quinódcor.
Peral. = Cahoy nga mobónga sa mga peras.
Peralejo. = Calaínan sa cahoy sa España, nga guingálan ug álamo blanco.
Peranton. = Paypay nga dagcóan caáyo, nga guican sa Indias. * Táuo nga hatáas uyámot.
Perca. = Isda sa sobá.
Percance. = Polós nga macóha sa mga sologóon, labot pa sa ilang sohol. * Casáquet, calisód, cabórlay, cahágo nga guican sa opicio, sa pagcahímtang nga caugalíngon.
Percatar. = Paghúna húna, pagpalándong.
Percepcion. = Pagcabáti sa mga balatían. * Laráoan nga mahabílin sa mga húna húna sa mga táuo, sa ilang calág, tongód sa guinatán-ao nila, guinadóngog, guihícap, &c. * Pagcadáoat.
Perceptible. = Ang arang batíon sa mga balatían. * Ang arang daoáton.
Perceptiblemente. = Sa pagcadayág gayód.
Perceptivo. = Ang may gahóm sa pagbáti.
Percibir. = Pagdáoat. * Pagbáti sa mga balatían. * Pagíla, pagsábot, pagtúquib sa bisan onsa.
Percibo. V. *Percepcion.*
Percocería. = Mga buhat nga diótay sa salapí, mga singsing, mga cuentas, &c.
Percuciente. = Ang macabónal, ang macagsámar.
Percudir. = Pagcóha sa casínao sa bisan onsa, paglóm-it.
Percusion. = Pagcapácog, pagcadámag sa duhá ca lauas.
Percusor. = Ang magabúnal, ang magasámar.
Percha. = Cahoy nga hatáas ug manípis nga guibalábag sa lain nga cahoy, nga pagabotángan sa bisan onsa. * Taólan nga cahoy nga pagabitáyan ug pagasabláyan sa mga panápton, sa mga bisti. * Isda.
Perchado. = Langgam nga nabátog sa mga sangá.
Perchar. = Pagsáblay sa mga panápton.
Perchon. = Ang balágon nga hatáas nga guibílin pagtúyo sa nagacapón sa mga paras.
Perchonar. = Pagbílin pagtúyo sa balágon sa mga paras, sa pagcapón caníla.
Perdedero. = Hingtúngdan sa pagcaoalá sa bisan onsa, sa pagpíldi.
Perdedor. = Ang nagapíldi, ang guidáog.
Perder. = Pagcaoalá sa bisan onsa. * Pagósic. * Pagdáot sa bisan onsa. * Aag guidáog, pagpíldi sa sugal.
Perdicion. = Pagcaoalá. * Pagcapíldi, pagcadáot. * Pag-higúgma nga guilabíhan. * Hingtúngdan sa bisan onsang cadáot.
Pérdida. = Idem. * Ang naoalá. * Ang napíldi.
Perdidamente. = Sa guilabíhan, sa labí sa casarángan, sa pagcaoaláy húna húna ug pagcatimáan. * Sa pagcaoaláy polós.
Perdidizo. = Ang guipacaoalá bisan nga oalá maoalá.
Perdido. = Ang nagapíldi. * Ang oaláy tuyo nga tuod. * Ang guicaoád-an sa bisan onsa.
Perdidoso. = Ang guicaoád-an sa bisan onsa, ang nagapíldi, ang guidáog sa sugál.
Perdigar. = Pagtápa, pagoloíhao, pagbótang sa ibábao sa mga baga sa caláyo sa macaríot lamang, sa carne, sa isda, &c., arón díli onta madáot hasta sa dugay. * Pagándam sa bisan onsa, sa bisan onsang tuyo. * Paghólom sa carne, &c., nga pagaguisálon, sa manteca, arón malalím.
Perdigon. = Ang pisó sa langgam nga guingàlan ug perdiz. * Ang perdiz nga laqui. * Olitáo nga maosícon. * Ang magapíldi sa sugál. * Ang liso nga diótay sa tingga, nga ibótang sa mga pusíl sa pagpusíl ug pagpátáy sa mga langgam.
Perdigonera. = Sudlánan sa mga perdigon.
Perdiguero. = Iró con lain nga mananáp nga magadácop sa mga perdiz.
Perdimiento. V. *Perdicion* y *Pérdida.*
Perdiz. = Langgam nga guipoláhan sa mga paa ug mga tiil.
Perdon. = Pagcapasáilo, pagpasaílo sa mga otang ug sa mga salá. * Ang tolo sa lana, sa talo, &c. nga mahólog sa maínit caáyo.
Perdon (con). = Tabi.
Perdonable. = Ang tacús nga pasailóon.
Perdonador. = Ang magapasáilo.
Perdonante. = Idem.
Perdonar. = Pagpasáilo sa mga otang ug sa mga salá. * Pagpamísic, pagpagáoas sa bisan cansa sa iang catungdánan.
Perdonavidas. = Maandácon, ang magapacalaláqui, ang magapacaísog.
Perdulario. = Ang díli macúgui sa nahatongód sa iang caogalíngon.
Perdurable. = Ang díli matápus, ang díli macóbos, ang oaláy catapúsan. * Ang madúgay caáyo.
Perdurablemente. = Sa pagcaoaláy catapúsan.
Perecear. = Pagtacá, pagtápol. * Pagbáyan bayan.
Perecedero. = Ang díli madúgay caáyo, ang matápos, ang matibáoas. * Cahángol, pagcaoalá sa mga quinahánglan.
Perecer. = Pagtápos, pagtibáoas. * Pagbáti sa bisan onsang calisód nga dagcóan caáyo. * Pagbáti sa mga casaquétan sa impierno. * Paghángol nga dagcó, pagoalá sa mga quinahánglan sa pagcabúhi. * Pagíbog, pagpanghináot sa bisan onsa.
Perecido. = Ang mobáti sa bisan onsang calisód, sa uháo, sa gotom, &c.
Pereciente. = Ang matápus, ang matibáoas.
Perecimiento. = Pagcatibáoas, pagcatápus.
Peregrinacion. = Pagcalacát nga haláyo sa caugalíngon nga longsod. * Pagcalacáo sa bisan onsang Singbahán, sa pagtúman sa pagsaàd con sa pagámpo lamang. * Pagcahingílin sa quinabúhi nga calibutánon.
Peregrinaje. = Idem.
Peregrinamente. = Sa pagcatingála. * Sa pagcaáyo uyámot.
Peregrinante. = Ang magabiaje nga hatáas.
Peregrinar. = Pagbiaje, paglacát sa mga yota nga halayò sa hintúngdan nga longsod. * Paglacát sa mga Singbahán sa pagámpo con sa pagtúman sa bisan onsang pagsáad. * Pagpoyó sa calibútan nga mao

Digitized by Google

ang alaguían sa pagábot sa quinabóhi ng̃a díli matápos sa Lang̃it.

Peregrinidad. = Pagcamahál, pagcahamíli, pagcabilírhon sa bisan onsa. * Ang guitán-ao ug guidóng̃og sa talágsa da.

Peregrino. = Ang magabiaje sa mg̃a yota ng̃a halayó sa caogalíng̃on ng̃a longsod. * Ang magalacáo sa hilit sa pagdóao sa mg̃a Singbahán, sa pagámpo lamang con sa pagtúman sa bisan onsang pagsáad. * Ang mahàl, bilidhon, hamíli. * Ang talágsa lamang guitán-ao ug guidóng̃og. * Ang matahóm, maáñag ug maníndot uyámut. * Ang magapuyó sa calibútan ug magalacát sa pagpaíng̃on sa Lang̃it.

Perejil. = Dagámi, tanóm ng̃a mahomót ug ng̃a silbi sa panácot sa mg̃a guinisál. * Dayan dayan ng̃a guilabíhan sa mg̃a bisti sa mg̃a babáye. * Ang mg̃a ng̃alan ng̃a banságon ug bantógon sa bisan cansa.

Perendeca. = Babáyeng bigáon.

Perendengue. = Bitay bitay sa mg̃a dalónggan sa mg̃a babáye, ariyos, aretes.

Perene. V. *Perenne.*

Perennal. = Ang boang sa guihápon.

Perenalmente. V. *Perennemente.*

Perenne. = Canúnay, ang oaláy honóng, ang oaláy ondang.

Perennemente. = Sa canúnay, sa pagcaoaláy honóng.

Perennidad. = Pagcacanúnay, pagaoaláy honóng.

Perentoriamente. = Sa tagál ng̃a díli maopód. * Sa dinalían.

Perentoriedad. = Pegcatagál. * Pagcadalí.

Perentorio. = Ang catapúsan ng̃a tagál ng̃a guitógot. * Ang dinalían caáyo. * Ang oaláy duha duha, ang nadayág.

Perero. = Capandáyan ng̃a maíng̃on ing̃on sa cuchiyo.

Pereza. = Catacá, catápol. * Pagcaoalá cacúgui. * Pagcahínay, pagcadúgay.

Perezosamente. = Sa catacá, sa catápol. * Sa pagcahínay, sa pagcadúgay.

Perezoso. = Matalác-on, matác-hon. * Tapólan. * Mahináyon, madugáyon. * Ang díli mahagúgma magbáng̃on sa higdéan.

Perfeccion. = Pagcahíngpit, pagcatúman. * Pagcaáyo. * Pagcaáng̃ay sa laoas ug sa pagcatíndog sa bisan cansa. * Catahóm, caáñag, pagcaníndot. * Pagcahíngpit sa batásan, sa quinabúhi.

Perfeccionar. = Paghíngpit, pagtúman.

Perfectamente. = Sa pagcatúman, sa pagcahíngpit uyámot. * Sa pagcaníndot. * Sa pagcaoaláy salaoáyon.

Perfectivo. = Ang macahíngpit. * Ang macatahóm, ang magapaníndot.

Perfecto. = Híngpit, tuman. * Ang magatúman sa pagcacristianos sa oaláy salaoáyon. * Matahóm, maníndot, ang̃áyan. * Quinaarmánon, batid. * Ang maáyo, mahál, hamíli, bilírhon, halángdon sa isigcaíng̃on.

Perficiente. = Ang macahíngpit.

Pérfidamente. = Sa pagcadaótan caáyo, sa pagcang̃íl-ad uyámot. * Sa pagcabórhi.

Perfidia. = Pagcabórhi, cadaótan, pagcang̃íl-ad.

Pérfido. = Burhíon, daútan, mang̃íl-ad.

Perfil. = Dayan dayan ng̃a pino ng̃a ibútang sa daplin sa bisan onsa. * Ang barlis ng̃a manípis, magamáy, ng̃a catapúsan sa mg̃a letra. * Pagcataquílid, pagcabótang sa bisan onsa sa pagcatinaquílid.

Perfilado. = Ilong ng̃a maáyo, nauong ng̃a hingpit.

Perfiladura. = Pagcataquílid sa bisan onsa.

Perfilar. = Pagbùtang sa mg̃a dayan dayan sa mg̃a daplin sa bisan onsa. * Pagtaquílid sa bisan onsa.

Perfoliata ó Perfoliada. = Tanóm.

Perforar. = Pagbohó sa pagcalápos.

Perfumadero. = Como el siguiente.

Perfumador. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mg̃a cahomót. * Sorlánan, panonódlan ng̃a pagasórlan sa bisan onsa ng̃a igapalína.

Perfumar. = Pagpalína. * Pagpahomót.

Perfume. = Mahomót, cahomót. * Bisan onsa sa maáyon bahó ng̃a icapalína. * Ang asó ng̃a guican sa mg̃a mahomót ng̃a igapalína. * Bahó ng̃a maáyo.

Perfumería. = Lugar, baláy ng̃a pagabuhátan ug pagbaligyáan sa mg̃a cahomót, sa mg̃a butang ng̃a icapalína.

Perfumero. V. *Perfumador* hasta *sorlánan.*

Perfumista. = Idem.

Perfunctoriamente. = Sa ibábao, sa salingcápao lamang.

Perfunctorio. = Ang muágui lamang.

Pergaminero. = Ang magabúhat sa mg̃a pergamino.

Pergamino. = Panit sa mananáp ng̃a quinoháan sa balahíbo, ng̃a quinúrti ug hinínat ug maáyo, ug ng̃a pagagamíton sa mg̃a nagacaláin lain ng̃a mg̃a hingtùngdan.

Pergenio. V. *Pergeño.*

Pergeñar. = Pagándam, pagbúhat sa bisan onsa sa quinaárman, sa pagcabátid.

Pergeño. = Quinaárman, pagcaálam sa pagbúhat sa bisan onsa.

Pericardio. = Panit panit ng̃a magapótus sa cásing cásing.

Pericarpio. = Panit panit ng̃a magapótus sa obán ng̃a mg̃a bong̃a.

Pericia. = Quinaárman, caálam, pagcabátid.

Perico. = Perico, loro. * Mananáp sa opát ca tiil.

Pericon. = Ang magasalíli, magaalíli sa ng̃atanán. * Paypay ng̃a dagcóan caáyo.

Pericráneo. = Panit panit ng̃a magapótus sa *mg̃a otoc.*

Periferia. = Pagcalibót.

Perifollo. = Tanóm. * Pagdáyan dayan sa mg̃a babáye.

Perigallo. = Ang panit ng̃a bitay sa sulang con sa tutúnlan sa mg̃a tigúlang ug sa mg̃a táuo ng̃a maníuang caáyo. * Táuo ng̃a hatáas ug maníoang. * Pisi ng̃a icabútad dapit sa itáas sa mg̃a toldo sa mg̃a sacayán, arón mahímo ang dagoay sa atóp atóp.

Perigeo. = Ang lugar ng̃a pagalácuan sa usá ca planeta, ng̃a labíng hadúul sa yota.

Perihelio. = Lugar ng̃a pagalácuan sa usá ca planeta, ng̃a labíng harúul sa adlao.

Perilla. = Bisan onsang dayan dayan sa dagoay sa pera. * (De). = Sa pagcatgo, sa maáyong horas. * Bong̃ot sa sulang sa mg̃a laláqui.

Perillan. = Malalánng̃on, batid. * Tampalàsan.

Perillo. = Matám-is ng̃a diótay ug malíng̃in.

Perímetro. = Pagcadagcó sa calíng̃in sa bisan onsa.

Perineo. = Alaguían sa tae ug sa ihi sa laoas sa mg̃a táuo.

Perineumonía. V. *Pulmonía.*

Perinola. = Cahoy ng̃a diótay ng̃a may opát ca nauong ng̃a magsáma, ug sa luyo guibotáng̃an sa usá ca tomóy ng̃a icatúyoc sa pagquilíquit canta, sa pagsugál sa mg̃a táuo. * Babáye ng̃a hamóbo ug sa malágsic ng̃a lauas.

Periódicamente. = Sa hingtúngdan, sa tinórlo, sa guitimaánan ng̃a túig.

Periódico. = Ang nahatong̃ód sa tinórlo ug guitimaánan ng̃a túig. * Gaseta ug bisan onsang papel ng̃a ibaláod sa tinórlong arlao con túig.

Periodista. = Ang nagasúlat sa bisan onsang periódico con gaseta.

Periodo. = Túig con adlao ng̃a tinórlo ug ng̃a guitimaánan ng̃a pagasúbli, sublían sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagcadúgay, túig, tiempo ng̃a nasácop sa cadugáyan sa bisan onsa. * Túig ng̃a pagadugáyan sa mg̃a bitóon sa paglibót sa ilang pagalácoan.

Digitized by Google

Perióstio. = Panit panit ñga manípis ñga magalibót ug magapótus sa mga bocóg.
Peripatético. = Táuo ñga tacús ñga pagacatáuan tonñgód sa mga húna húna nia ñga díli macaígo caáyo.
Peripecia. = Pagcabálhin ñga ahat sa usá ca pagcabútang sa lain ñga pagcabútang, sa mga táuo ñga nanagápil sa pagbúhat sa mga dula.
Peripuesto. = Ang mahagúgma magdayán dayan sa iang mga bisti sa guilabíhan ñga pagdáyan.
Periquillo. = Calaínan sa matám-is sa lonlon ñga asúcar.
Peristilo. = Lugar ñga guilibótan sa mga columna.
Perito. = Quinaarmánon, mañgialáman. * Batid.
Peritonéo. = Panit panit ñga nagasápao ug nagapótus sa tibúoc ñga tian, sa dapit sa solód.
Perjudicador. = Ang magadáot. * Ang magaólang.
Perjudicante. = Idem.
Perjudicar. = Pagdáot.
Perjudicial. V. *Perjudicador*. * Ang tacós ñga pagahusáyon pagóna.
Perjudicialmente. = Sa pagcadáot, sa cadáot.
Perjuicio. = Cadáot. * Pagcaoalá sa bisan onsa, ug labí pa sa donñgog.
Perjurador. V. *Perjuro*.
Perjurar. = Pagpanúmpa sa bacac, sa díli matúod. * Pagpanúmpa sa masóbsob. * Pagtónglo ñga caogalíñgon sa manómpa. arón labí pagatohóan ang pagpanúmpa nia. * Díli pagtúman sa guisáad sa ilálúm sa pagpanúmpa.
Perjurio. = Salá sa pagpanúmpa sa díli matúod, sa bacac.
Perjuro. = Ang manúmpa sa bacac, ang magalápas sa pagpanúmpa.
Perla. = Mutia.
Perlático. = Bacól. * Ang nahatunñgód sa saquét sa perlesía.
Perlería. = Cadaghánan sa mga mutia.
Perlesía. = Pagcabacól. * Pagcaoláy cosóg, pagcalúya.
Perlino. = Ang may color sa perla, sa mutia.
Perlongar. = Pagsacáy sa pagcasúmay sa baybáyon. * Pagtóyod sa usá ca lubid, sa pagbútar canía.
Permanecer. = Pagdáyon, pagdúgay sa maong pagcabútang. * Pagpoyó.
Permaneciente. V. *Permanente*.
Permanencia. = Pagcadáyon, pagcadúgay sa maong pagbútang. * Pagcapoyó, pagcahonóng.
Permanente. = Ang magadáyon, ang madúgay sa maong pagcabútang. * Ang díli mabálhin, ang mao da sa guihápon. * Ang magapuyó, ang magahunúng.
Permansion. V. *Permanencia*.
Permisible. = Ang arang itúgot.
Permision. = Pagcatógot.
Permisivamente. = Sa pagtógot, sa pacatógot
Permiso. = Pagtógot, pagcatógot.
Permisor. = *Permitidor*.
Permistion. = Pagcasácot. * Pagcasimbóg, pagcasambóg.
Permitente. = Ang magatógot.
Permitidero. = Ang arang itógot, ang arang paságdan. * Ang masáyon pagailóbon ug antóson.
Permitidor. = Ang magapaságad, ang magaílob ug magaántos.
Permitir. = Pagtógot. * Pagpaságad, díli pagdili, díli pagólang.
Permuta. = Pagcabáilo, pagcataguílis, pagcaílis, pagcatagáilo.
Permutacion. = Idem.
Permutar. = Ilis, tagílis, tagáilo, bailo.
Perna. = Quinháson.
Pernada. = Pagtíndac sa paa. * Pagtúyod, pagcóngcong, paglíhoc ñga ahat sa paa.
Perneador. = Ang may cosóg sa mga paa ug magalacát sa halayó, sa hatáas.
Pernear. = Paglíhoc sa mabáscog sa mga paa. * Paglacát ug maáyo ug sa dagcóng cacúgui sa pagpatigáyon sa bisan onsa ñga guitúyo ug guipanghináot.
Pernería. = Cadaghánan sa mga perno, sa mga lansang.
Pernetas (en). = Mga paa ñga oaláy medias.
Perniabierto. = Bacang, bacáang.
Perniciosamente. = Sa pagcadaótan uyámot.
Pernicioso. = Daótan, ang magadáot caáyo.
Pernil. = Paa sa baboy.
Pernio. = Pothao, tumbága, &c., ñga guitáod sa mga tacop ug sa mga marco, ñga pagatuyócan sa maong mga tacop ug mga talambóan.
Perniquebrar. = Pagbalí sa mga paa.
Pernituerto. = Ang guibalíqgan sa mga paa, ang may mga paa ñga balíquig.
Perno. = Lansang ñga malíñgin ug sa dagcóng olo.
Pernoctar. = Pagágui sa gabíy sa bisan diin, sa pagcatólog con sa pagcatúcao.
Pero. = Calaínan sa bonga sa España. * Apan.
Perogrullada. = Camatúod, camatoódan ñga díli onta quinahánglan ñga ingnon ug asóyon cay dayág na man.
Perol. = Tacho sa tumbága.
Peroné. = Bitíis.
Peroracion. = Catapúsan sa mga oáli.
Perorar. = Pagtápus sa mga oáli, sa pagsámbag sa mga táuo ñga nanagpatalínghog. * Pagpañgáyo, pagpañgamóyo, pagpañgaiiópo sa minatúod caáyo.
Perorata. = Suguílon ñga díli macaígo, ñga masámoc, ñga macabúrlay.
Perpendicular. = Sa pagcatónton. * Ang natónton, ang natárung.
Perpendicularmente. = Sa pagcatónton, sa pagcatárong.
Perpendículo. V. *Péndulo*.
Perpetracion. = Pagcabúhat sa bisan onsang saláa.
Perpetrador. = Ang magabúhat sa bisan onsang saláa.
Perpetrar. = Pagbóhat sa bisan onsang saláa.
Perpetua. = Tanóm.
Perpetuacion. = Pagcadáyon, pagcadúgay sa bisan onsa.
Perpetuamente. = Sa oaláy catapúsan, sa guihápon.
Perpetuan. = Calaínan sa panápton.
Perpetuar. = Pagdúgay sa guihápon, sa oaláy catapúsan.
Perpetuidad. = Pagcadúgay sa guihápon, sa oaláy catapúsan.
Perpetuo. = Ang madúgay sa guihápon.
Perpiaño. = Bató ñga magalápus sa tibúoc ñga cota con pared.
Perplejamente. = Sa pagcadúha duha. * Sa inálang alang ñga buot, sa pagcañgólo ñgolo.
Perplejo. = Ang nagadúha duha, ang guiálang alánñgan sa buot, ang nagañgólo ñgolo.
Perrada. = Cadaghánan sa mga iró. * Buhat ñga mañgíl-ad, sa díli pagbálos sa tacús ñga pagabáslan.
Perramente. = Sa pagcadaótan uyámot.
Perrengue. = Ang masáyon masucó, manuyó, mabaláca.
Perrera. = Lugar ñga pagabilanggóan sa mga iró sa pagpañgáyam. * Buhat ñga dagcó, sa diótay ñga pulús. * Ang táuo ñga díli buot magbáyad sa mañga otang nia.
Perrería. = Cadaghánan sa mga iró. * Catilíngban sa mga táuo ñga daútan ug sa mañgíl-ad ñga batásan. * Polong con buhat ñga igapaquíta sa bisan cansa sa iang casucó ug caligútgut.
Perrero. = Táuo ñga may opicio ug catungdánan sa pagpagúa sa Singbahán ñga Catedral sa mga iró

Digitized by Google

ñga manolód. * Ang magabántay ug magaalíma sa mñga iró sa pagpañgáyam, ang mahagógma magbáton sa mñga iró. * Ang magalímbong sa isigcaiñgon.

Perrezno. = Ang iróng diótay, ang tocóy.

Perrico, llo, lla, to, ta. = Idem.

Perro. = Iró. * Ñgalan ñga talamáyon ñga guicahiñgálan sa mñga moros ug mñga judíos. * Táuo ñga malíg-on sa iang húna húna, ñga díli magaópod opod sa iang pagbúot.

Perroquete. V. *Mastelero.*

Perruna. = Tinápay ñga maitom caáyo ñga ipacáon sa mñga iró.

Perruno. = Ang nahatoñgód sa mñga iró.

Persecucion. = Pagcadomót. * Pagtúyo ñga masámoc arón tangdóon sa isigcaiñgon ang guipanghináot.

Perseguidor. = Ang magadomót. * Mamomógos.

Perseguimiento. V. *Persecucion.*

Perseguir. = Pagápas sa nalágueu. * Pagdomót. * Paglógos, pagpógos. * Pagdáot. * Pagpañgíta sa bisan cansa, sa masingcámot caáyo, sa dagcóng cacúgui. * Pagtúyo, pagpanghináot sa bisan onsa, sa masóbsob ug sa minatúod caáyo.

Perseo. = Tapoc sa mñga bitóon.

Perseverancia. = Pagcaparáyon, pagcadáyon sa bisan onsa ñga guisógdan. * Pagcadúgay ñga canúnay sa bisan onsa.

Perseverante. = Ang macadáyon, ang magaparáyon sa bisan onsang buhat.

Perseverantemente. = Sa pagcadáyon, sa pagcacanúnay.

Perseverar. = Pagdáyon. * Pagdúgay caáyo, sa hatáas ñga túig.

Persiana. = Panápton ñga guibotánñgan sa nagacalàin lain ñga mñga boloc, ñga guinooátan. * Tacop sa talamboan ñga honos honos, ñga guitaólan sa manñga papán papán ñga haictin ñga magacasápao sapao, ñga maócab ug masara, arón omágui ang hañgin ug díli macaágui ang adlao.

Pérsico. = Cahoy ug ang iang bonñga.

Persignarse. = Pagpañgóros. * Pagtiñgála sa bisan onsa. * Pagóna sa pagbalígya sa bisan onsa.

Pérsico. = Cahoy ug ang iang bonñga.

Persistente. = Ang magaparáyon sa bisan onsa.

Persistir. = Pagdàyon, pagparàyon sa bisan onsa. * Pagdúgay sa hatàas ñga túig.

Persona. = Tàuo. * Pagcabótang sa lauas. * Tàuo sa opicio con cahímtang ñga mahàl ug hatàas.

Personado. = Cahímtang sa bisan cansang Padre arón macalíngcod sa coro sa obàn ñga mñga Catedral, sa hingtúngdan ñga sohol ug sa oalày opicio. * Ang Padre ñga hingtúngdan niining cahímtang.

Personaje. = Táuo ñga mahál, hamíli, bilídhon, ñga may hatáas ug bantógon ñga opicio.

Personalidad. = Pagcabótang ñga caugalíñgon ñga magaláin sa usá ca táuo sa ubán ñga mñga táuo. * Paghigógma, pagpalángga con pagdomót ñga guibótang sa usá ca táuo ñga labí ñga sa obán. * Polong con sulat contra sa ubán ñga mñga táuo.

Personalizar. = Pagpamólong con pagsúlat contra sa isigcatáuo.

Personalmente. = Sa inatubáñgay gayúd, sa maong pagatúbang, sa pagatúbang sa maong táuo, sa atubáñgan gayúd.

Personería. = Opicio, cahímtang sa pagcapersonero.

Personero. = Ang guitúgyan sa láin sa pagatúbang ug paghilábot sa mñga hulusáyon ug mñga buhat.

Personificar. = Pagtógot sa bisan onsa ñga añgay lamang sa mñga táuo, sa ubán ñga mñga binúhat ñga díli táuo. * V. *Personalizar.*

Personilla. = Táuo ñga hamóbo ug sa malágsot ñga dagoay, sa malágsot ñga pagatúbang.

Perspectivo. = Cadaghánan sa mñga butang ñga madayág sa mñga matá sa nagasolóng cutub sa usá ca lugar. * Pagcabútang ñga malimbóñgon, ñga díli mao, sa mñga butang.

Perspicacia. = Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna. * Pagcatalínis sa mñga matá, sa isololóng.

Perspicacidad. = Idem.

Perspicuo. = Matín-ao, masíhag. * Suguílon ñga dayág caáyo.

Persuadidor. = Ang nagasámbag, ang nagatámbag, somalámbag.

Persuadir. = Sambag, tambag, laygay, maymay, logpay, lomay.

Persuasible. = Ang arang toóhan toñgód sa manñga hingtúngdan ñga guisóndan ug guisógdan.

Persuasion. = Pagcaláygag, pagcamaymay, pagcalómay. * Catáhap ug bisan onsang húna húna ñga nahamútang sa matúod ñga hingtúngdan ug sa manñga guisóndan.

Persuasiva. = Gahóm sa mñga polong sa magasuguílon, arón matúman ang guiíñgon nia, ang iang buot.

Persuasivo. = Ang may gahóm sa pagláygay, sa pagmáymay, sa paglógpay, sa paglómay.

Persuasor. = Idem.

Pertenecer. = Pagtoñgód, pagpanoñgód. * Pagpahamútang sa catungdánan sa bisan cansa. * Pagguican sa usá ca butang sa lain ñga butang.

Perteneciente. = Ang nahatoñgód, ang nanoñgód sa bisan onsa. * Ang maáyo ug añgay sa bisan onsa.

Pertenencia. = Pagcaángcon, pagcaía. * Ang guican sa bisan onsa, cay iang sacop con bahin nia.

Pértica. = Socod sa yota sa pagcatáas sa duhá ca lacang.

Pértiga. = Cahoy ñga magamáy ug hatáas.

Pertigal. = Idem.

Pértigo. = Ang cahoy sa talioála ug sa onáhan sa mñga caro, sa mñga galíñgan, ñga icagóyod canila.

Pertiguería. = Opicio, cahímtang sa pagcapertiguero.

Pertiguero. = Táuo ñga sologóon sa mñga Singbahán ñga Catedral, ñga may catungdánan sa pagubán obán sa mñga Padre ñga managtúman sa ilang pagcapadre sa altal, sa coro, sa oalihánan, &c., ug nagabítbit sa usá ca baras baras ñga sinápao sa salapi.

Pertinacia. = Pagcaparáyon, pagcadáyon sa guihúna húna ñga daan.

Pertinaz. = Ang magadáyon, ang magaparáyon, ang díli magaópod opod sa iang húna húna ñga nahaóna, ang suquíhan, masinocólon.

Pertinazmente. = Sa casóqui gayód, sa pagcadáyon sa nahaónang húna húna, sa húna húna ñga daan.

Pertinente. V. *Perteneciente.* * Ang macaígo sa bisan onsa.

Pertinentemente. = Sa pagcaígo.

Pertrechar. = Pagsáñgcap sa usá ca cota, sa usá ca baluarte, &c., sa mñga quinahánglan sa pagsócol sa mñga caáoay. * Pagtagána, pagándam sa mñga quinahánglan sa bisan onsa.

Pertrechos. = Mñga bala, pólvora, &c., ñga icasáñgcap sa mñga cota, sa mñga baluarte, &c., sa pagsócol sa mñga caáoay, ang mñga quinahánglan ñgatauán sa bisan onsa.

Perturbarle. = Ang arang pagabórcon. * Ang mahímo ñga pagagóbot gabóton ug paglaínon.

Perturbacion. = Pagcabóloc, pagcagobót, pagcaláin sa bisan onsa.

Perturbadamente. = Sa cabóloc, sa pagcagobót, sa pagcaláin.

Digitized by Google

Perturbador. = Ang magagobót, ang magabóloc, ang magapaláin.
Perturbar. = Gobót, boloc, laín, gobóc pagsámoc, pagólang sa nagasuguílon.
Perucetano. = Cahoy ug ang iang bonga. * Bisan onsa nga magalábi, magalabáo magatóybo sa ubán.
Perversamente. = Sa pagcadaótan caáyo.
Perversidad. = Pagcadaótan sa batásan.
Perversion. = Idem. * Pagpacadáot sa isigcatáuo.
Perverso. = Daótan, sa malágsot ug mangíl-ad nga batásan.
Pervertidor. = Ang magapacadáot sa isigcatáuo.
Pervertimiento. V. *Perversion.*
Pervertir. V. *Perturbar.* * Pagpacadáot sa isigcatáuo sa panigíngnan sa daútan nga batásan ug quinabúhi.
Pervigilio. = Pagcacúlang, pagcaoalá sa pagcatólog. * Pagcatúcao, pagcahócao.
Pesa. = Bató sa batong tuod, sa puthao, tumbága, &c., sa mga timbángan, ug sa pagpalacát sa mga horásan.
Pesada. = Ang guitímbang sa tagsa ca pagtímbang.
Pesadamente. = Sa pagcabóg-at. * Sa casáquet. * Sa pagcasóqui, sa daútan nga búna húna. * Sa pagcahínay, sa pagcadúgay. * Sa guilabíhan.
Pesadez. = Pagcabóg-at, cabóg-at. * Pagcabórong, pagcabóngog sa olo. * Calisód, casáquet. * Pagcahínay, pagcadúgay. * Pagcatámboc.
Pesadilla. = Cadám-ag, pagcadám-ag.
Pesado. = Ang mabóg-at. * Católog nga halálom. * Mahináyon, madogáyon. * Ang macasáquet, macasámoc, macabórlay, macaalingása. * Ang dili mahímo nga antóson, ilóbon. * Ang gaui ug bisan onsa nga maháit, maisog. * Ang macadáot.
Pesador. = Ang magatímbang.
Pesadumbre. V. *Pesadez* y *Gravedad.* * Casáquet, calisód, cagóol. * Pagcaáoay, pagcalális lalis.
Pesame. = Polong nga igapaquita sa sasáquet tungód sa daútan nga palad ug mga calisdánan sa isigcatáuo.
Pesante. = Ang may timbang nga caugalíngon. * Ang mabóg-at.
Pesantez. = Pagcabóg-at sa bisan onsa.
Pesar. = Casáquet, paghinólsul, pagcabásol sa mga salá, polong con buhat nga macasáquet sa buot, nga macalisód. * Pagbóg-at. * Pagbíli ug dagcó sa bisan onsa.
Pesaroso. = Ang nasáquet, ang nagahinólsol ug nabásol sa guibúhat ug guipamólong, ang guicalísdan, guicayúgtan.
Pesca. = Pagcapanágat. * Opicio sa pagpanágat. * Mga isda.
Pescada. = Isda. * Pacas sa talaóngan nga inasín.
Pescadera. = Babáye nga magabalígya sa mga isda.
Pescadería. = Lugar nga pagabaligyáan sa mga isda.
Pescadero. = Ang magabalígya sa isda.
Pescadilla. = Isdang diótay.
Pescado. = Isda. * Talaóngan nga inasín.
Pescador. = Mananágat, tigpanágat. * Isda sa maong ngalan.
Pescante. = Capandáyan, taólan nga guibótang sa mga dalámba, sa pagósoag sa mga hilimóon sa mga bohat: sa mga bató, sa apog, &c. * Lingcoránan nga pagalingcóran sa cochero nga magaalíma ug magahópot sa mga cabayo, &c., nga nanaggóyod sa mga coche.
Pescar. = Pagpanágat.
Pescozada. = Como el siguiente.
Pescozon. = Pocpoc nga guipócpoc sa tangcógo.
Pescozudo. = Ang may dagcóng liog, ang guitambócan sa liog.
Pescuezo. = Liog. * Pagpalábi labi, pagparáyeg nga guilabíhan.
Pescuño. = Sisip, badyet nga icalíg-on sa liboy sa daro.
Pesebre. = Cajon cajon nga calán-an sa mga mananáp. * Lugar nga calán-an sa masóbsob sa bisan cansa.
Pesebrejo. = Aug mga bohó nga guinatórcan sa mga ngipon.
Pesebrera. = Pagcabótang sa pagcataláy sa mga calánan sa mga cabayo.
Pesebron. = Cajon cajon, sorlánan nga guibútang sa ilálom sa mga salog sa mga coche.
Peseta. = Caháte.
Pésete. = Calaínan sa pagpanómpa, sa pagpanghináot sa bisan onsang cadaótan sa isigcatáuo.
Pesga. V. *Pesa* y *Peso.*
Pesillo. = Timbángan nga diótay sa pagtímbang sa salapí.
Pésimamente. = Sa pagcadaútan uyámot, sa labíng daótan.
Pésimo. = Ang daótan caáyo, ang labíng mangíl-ad.
Peso. V. *Pesantez.* * Timbángan, sinantánan. * Bisan onsang cabóg-at, ug ang cabóg-at sa bisan onsa. * Hingtóngdan, cahológan sa bisan onsa. * Pagcabóg-at sa bisan onsang bahin sa laoas. * Pisos nga bali ug oaló ca sicápat ug timbang sa usá ca onsa.
Pespunteador. = Ang magatahí sa pagcasiníbog sibog sa mga pagtúlpoc.
Pespuntear. = Pagtahí sa pagsíbog sibog sa mga pagtúlpoc.
Pespunte. = Pagcatahí sa pagcasiníbog sibog sa mga pagtúlpoc.
Pesquera. = Lugar nga panagátan.
Pesquisa. = Pagcasósi, pagcasóquit, pagpaquigsáyod, pagpaquigásoy.
Pesquisante. = Ang magapaquigsáyod, ang magapaquigásoy, ang magasósi, ang magasóquit.
Pesquisar. = Sosi, soquit, sayod, asoy.
Pesquisidor. V. *Pesquisante.*
Pestaña. = Piloc sa mga matá. * Dayan dayan sa mga sidsir sa mga bisti.
Pestañear. = Pagpamíloc piloc.
Pestañeo. = Pagcapíloc piloc.
Peste. = Saquét nga matacód, salot. * Camátay. * Bisan onsang daótan caáyo, nga macadáot. * Pagcadaótan, cadáot sa batásan sa mga táuo, cay mahímo ug daútan nga panigíngnan sa isigcatáuo. * Daótan bahó. * Cadaghánan sa bisan onsa.
Pestíferamente. = Sa pagcadaótan oyámot, sa pagcangíl-ad.
Pestífero. = Ang arang magdáot. * Ang mangíl-ad caáyo. * Ang mabahó caáyo, ang may malágsot nga bahó.
Pestilencia. V. *Peste.*
Pestilencial. V. *Pestífero.*
Pestilencialmente. V. *Pestíferamente.*
Pestilencioso. = Ang nahatongód sa peste con sa pestilencia.
Pestilente. V. *Pestífero.*
Pestillo. = Puthao nga itralanca sa mga pultahán, sa mga tacop.
Pestiño. = Calánon nga magáma sa binócbóc nga minása sa mga itlog ug nga pagalotóon sa caláha.
Pestorejazo. V. *Pescozon.*
Pestorejon. = Idem.
Pesuña. = Ang cocó sa mga mananáp, sa mga baca, mga calabáo, &c.
Pesuño. = Idem.
Petaca. = Cajon cajon, caban nga guináma sa mga

Digitized by Google

panit, con sinapáoan sa maong panit. * Sorlánan sa salapí, sa boláoan, sa panit, &c., nga pagatipígan sa mga tabaco, sa mga tinóstos.

Pétalo. = Dahon sa mga bulac.

Petar. = Pagpahimóot. * Paghimo sa bisan cansa ug pinalángga sa obán.

Petardear. = Paglóngcab, pagbóncag, pagpócan sa mga tacop, sa petardo. * Paglimbong.

Petardo. = Capandáyan sa paglóngcab, pagbóngcag ug pagpalupád sa mga tacop sa mga cota, sa mga baluarte, &c. * Limbong.

Petardista. = Ang magalímbong.

Petate. = Banig. * Bacácon, malilímbong. * Táuo nga talamáyon nga oaláy polós sa bisan onsa.

Peticion. = Pagpangáyo, pagpangamóyo, pagpangaliópo. * Polong nga icapangáyo.

Petillo. = Dayan dayan nga guibisti sa mga babáye sa atubángan sa ilang dughan.

Petrimetre. = Ang magabántay caáyo sa pagdáyan dayan sa iang mga bisti, ug ang magabisti ingon sa bag-ong batásan.

Petitoria. V. *Peticion.*

Petitorio. = Idem. * Ang nahatongód sa mga pagpangáyo.

Peto. = Bisti nga guibisti sa doghan.

Pétreo. = Ang naponó sa mga bató.

Petrificacion. = Pagcabálhin sa bisan onsa sa bató.

Petrificante. = Ang macabálhin sa bató sa bisan onsa.

Petrificar. = Pagbálhin sa bató sa bisan onsa, pagbató.

Petrífico. V. *Petrificante.*

Petróleo. = Bulit nga matín-ao tin-ao, molomaitom ug sa maisog nga bahó.

Petrus in cunctis. = Manga polong nga linatín, nga icabóyboy sa táuo nga magapacamaálam, labon nga díli sia maálam tuod.

Petulancia. = Pagcatampalásan, pagcaoaláy caólao, pagtáhod ug catahá.

Petulante. = Tampalásan, táuo nga oaláy caúlao, catahá ug pagtáhor.

Peucédano. = Tanóm.

Pez. = Isda. * Bisan onsa nga guidángat sa mga táuo sa dagcóng calisód, apan nga may dagcóng polós. * Salong.

Pezolada. = Ang daplin sa mga hablon.

Pezon. = Pongá, quinapónghan, capopónghan sa mga bonga ug sa mga bolac. * Atngal sa mga soso sa mga táuo ug sa mga mananáp. * Ang tomóy sa mga batang batang sa mga coche, sa mga caro, mga galíngan, &c., nga molabáo, sa luyo ug sa luyo, sa mga rueda.

Pezonera. = Ang puthao nga magalápos sa mga tomóy sa mga batang batang sa mga coche, &c. * Capandáyan sa tingga, &c., nga guibohóan sa talioála, ug nga ipahaángay sa mga babáye nga nanagpasóso sa mga báta, sa ilang soso, arón lomabáo ang atngal ug maholohatáas.

Pezpalo. = Isda.

Pezpita ó Pezpitalo. = Langgam.

Pezuelo. = Daplin sa mga hablon.

Pezuña. V. *Pesuña.*

PI

Piache (tarde). = Díli pagábot sa maayong horas, pagdúgay sa pagábot sa bisan diin.

Piada. = Pagcayápyap sa mga langgam.

Piador. = Ang magayápyap.

Piadosamente. = Sa pagpoángod, sa calóoy. * Matagon sa Pagtóo sa mga cristianos.

Piadoso. = Mapoangóron, mangilooyan, mangilóy-an.

Piamater ó Piamadre. = Panit panit nga manípis nga magalípot ug magapótus sa mga otoc.

Piamente. V. *Piadosamente.*

Pian pian ó Pian piano. = Sa mahínay hinay.

Piano. = Tolónggon nga quinoldásan nga pagacablitos maingon sa pagcáblit sa Órgano.

Piante. V. *Piador.*

Piar. = Pagyápyap sa mga langgam. * Pagtáoag sa bisan cansa. * Pagpangáyo sa bisan onsa sa dagcóng pagcahírlao ug caíbog.

Piara. = Panón sa mga baboy, sa mga carnero, &c.

Piarcon. = Palaínom, hingínom.

Piariego. = Táuo nga tagía sa mga panón sa mga hayúpan.

Pica. = Calaínan sa bangcao.

Picacero. = Langgam nga manáguit.

Picacureba. = Langgam.

Picacho. = Tomóy sa mga buquir.

Picada. = Pagcasóntoc, pagcatólpoc, pagcatonóc. * Pagcatóctoc sa mga langgam.

Picadero. = Lugar nga pagatoónan sa mga cabayo.

Picadillo. = Guinisál sa onód nga tinártar caáyo, nga pagasáctan sa baboy ug sa mga panácot.

Picado. = Bisan onsang dagoay nga guibúhat sa lonlon nga mga tolpoc.

Picador. = Ang magatóon sa mga cabayo. * Ang magatólpoc ug pagasóntoc sa pica sa mga toro. * Tartarán.

Picadura. V. *Picada.* * Ang samad nga guican sa pagtolpoc, pagsóntoc ug pagtonóc. * Pinaácan sa mga mananáp.

Picafigo. = Langgam.

Picagallina. = Tanóm.

Picagrega. = Langgam.

Picamaderos. = Langgam.

Picante. = Ang mahálang. * Ang magatonóc. * Polong nga matistis apan nga may daótan nga tuyo sa pagdáot sa isigcatáuo.

Picantemente. = Sa tuyo sa pagdáot sa isigcatáuo.

Picaño. = Tapólan, matalác-on. * Táuo nga oaláy caólao, sa malágsot nga bisti.

Picapedrero. = Panday sa bató, ang magasápsap sa mga bató.

Picaporte. = Capandáyan sa pagtranca sa mga tacop, sa pagcacálit.

Picaposte. = Langgam.

Picapuerco. = Langgam.

Picar. = Sontoc, tolpoc, tonóc. * Pagháoid sa manga toro, sa pica. * Pagtóctoc sa manga langgam. * Pagtártad sa bisan onsa. * Pagcáon sa mga isda sa paon. * Pagcatól. * Paghálang. * Pagtiláo; pagcáon sa diríot sa bisan onsa. * Paglacát sa madalí. * Pagcáon sa mga ubas, sa manga paras, sa tinágsa tagsa. * Pagtóon sa mga cabayo. * Pagágda sa bisan cansa. * Pagpasocó, pagpanoyó, pagtúyo sa bisan cansa. * Pagápas sa nalágueu.

Picaramente. = Sa pagcatampalásan, sa pagcangil-ad uyámot.

Picaraza. = Langgam.

Picarazo. V. *Picaro.*

Picardear. = Pagpamólong ug pagbóhat sa mga polong ug mga buhat nga daótan, sa mga tampálas. * Pagdúla, paglíhoc, pagcúndat sa mga báta.

Picardía. = Pagcatampalásan. * Buhat nga daótan, mangil-ad. * Pagcabátid, Pagcalaláng. * Pagcacúndat, pagcalíhoc sa mga bata. * Buhat nga maólag, maláo-ay, mga polong nga malágsot, nga macadáot sa isigcatáuo. * Cadaghánan sa mga tampalásan.

Picardihuela. = Idem.

Digitized by Google

Picaresca. = Catilingban ug calingáoan sa mga tampalásan.
Picaresco. = Ang nahatongód sa tampalásan.
Picaril. = Idem.
Picarillo. = Como el siguiente.
Pícaro. = Tampalásan, ang oaláy caólao. * Ang may daútan nga tuyo, ang magadáot. * Ang malalángon, ang batid sa pagdángat sa guitúyo niya. * Matístis, malipáyon.
Picaron. = Idem.
Picaronazo. = Idem.
Picarote. = Idem.
Picarrelincho. = Langgam.
Picatoste. = Inárlip nga pan nga priníto con tinósta sa lana con sa manteca.
Picaza. = Langgam. * Saról nga diótay
Picazon. = Pagcacatól. * Casocó, panoyó, capongót.
Pícea. = Cahoy.
Pico. = Songó, simod, sungad. * Langgam. * Capandáyan sa puthao nga icasápsap sa mga bató. * Saról nga guibotángan sa usá ca tomóy, sa pagcále sa yuta, sa pagibot sa mga bató, &c. * Buquid nga molabáo sa obán. * Ang isip nga diótay nga icahingpit sa isip nga dagcó. * Pagcasáyon sa pagpamólong ug sa pagsuguilon. * Tomóy sa bisan onsa.
Picoa. = Colon.
Picol. = Diótay.
Picolete. = Singsing nga puthao nga pagaaguían sa tranca sa mga tacop.
Picon. = Hananáp sa opát ca tiil nga guitaásan sa mga ngipon sa itaás nga labí pa nga sa mga ngipon sa obos. * Pagcatíao, pagcayúbit sa isigcatáuo. * Isdang diótay sa subá. * Oling nga magamáy caáyo.
Piconero. = Ang magabúhat sa oling nga guiingon carón.
Picor. = Pagcacatól. * Pagcahálang.
Picosa. = Dagámi.
Picoso. = Ang may daghánan nga mga timáan sa mga buti.
Picota. = Bitáyan. * Halígueng cota nga guibóhat sa mga solórlan sa mga longsod, sa pagbitay dihá sa mga olo sa mga táuo nga saláan nga guipátay sa justisia, ug sa pagbótang sa obán nga mga saláan arón mangaúlao, ug sa paggáer canila; sa paghámpac. * Tomóy, catapúsan sa mga caboquíran.
Picotada. = Como el siguiente.
Picotazo. = Pagcatóctoc sa mga langgam.
Picote. = Panápton nga maháit, sa balahíbo sa canding, panápton sa igagáma nga masínao caáyo.
Picoteado. = Ang may mga tomóy, ang guiguíntíng guintíngan.
Picotear. = Pagtóctoc sa mga langgam. * Pagpamólong sa oaláy polós, pagsógil sa mga soguílon nga cauang. * Pagtábi. * Pagáuay, paglális lalis sa mangá babáye.
Picotería. = Pagcatábi.
Picotero. = Tabian tigsuguílon, hinoguilánon caáyo, sa oaláy cahológan ug hingtúngdan.
Picotillo. = Panápton.
Pictórico. = Ang nahatongód sa pagpíntal.
Picudilla. = Langgam.
Picudo. = Ang may songó, sungad, simod. * Ang may tomóy, ang tomóyan. * Isda.
Pichel. = Saro, surlánan sa tubig.
Picheleria. = Opicio sa pagbúhat sa mga pichel.
Pichelero. = Ang magabúhat, magbubúhat sa mga pichel.
Pichon. = Cayóbog, cuyúbog, pispis, pisó sa salapáti.
Pidientero. = Ang maquiglímos.
Pié. = Teel. * Tíllan sa bisan onsa. * Pono, ponóan, tagsa ca búoc sa mga tanóm ug mga cahoy. * Lalog sa bisan onsa.
Piedad. = Pagpoángod. * Pagtábod, pagalágad sa Dios ug sa mga tigúlang. * Calóoy.
Piedra. = Bató, Tubig nga natibúoc sa pagúlan, maingon sa dagoay sa mga batóng diótay. * Pagcagáhi sa bisan onsa.
Piel. = Panit. * Anit.
Piélago. = Dagat, dagcóng lauod nga halayó sa yota. * Ang malisód nga pagaisípon ug pagatagóon, tungód sa pagcadagcó ug pagcadágban.
Pienso. = Ang humáy, &c., nga ipacáon, sa macaúsa, sa mga cabayo, mga borrico, &c.
Pierna. = Paa. * Tiil sa mga mananáp.
Piernitendido. = Ang guitúyran sa mga paa, ang may mga paa nga tuyód.
Pieza. = Babin sa bisan onsa. * Salapí sa bisan onsang dagoáya, pisos, caháte, sicaoálo, &c. * Bulus sa panápton. * Lothang. * Solód sa mga baláy.
Piezgo. = Ang panit nga hingtúngdan sa mga tiil sa mga mananáp.
Pifano. = Tolónggon sa mga soldados nga muobán sa mga tambol, maingon ingon sa plauta.
Pifar. = Pagágda sa cabáyo aron magalacát.
Pifiar. = Dili pagigo ug maáyo sa bola sa manga táuo nga nanagsugál sa sugál nga guingálan ug billar, sa pagbúnal cania.
Pifo. = Capote, bisti ug itábon sa laoas.
Pigargo. = Calaínan sa manáol. * Langgam.
Pigmeo. = Táuo nga hamóbo caáyo.
Pigre. = Tapólan. * Mahináyon, madugáyon. * Matalac-on.
Pigricia. = Pagcatápol, catacá. * Pagcadógay, pagcahínay.
Pigro. V. *Pigre.*
Pihuela. = Casámoc, cabilínggan nga macaólang sa pagbúhat na bisan onsa. * Singsing nga puthao nga pagasuúlan sa mga tiil sa mga saláan, sa mga preso.
Pisimo. = Mapoangúrun caayo.
Pila. = Batóng dagcó nga quinalían, nga silbi sa benditáhan, sa buñágan, &c. * Singbahán nga pagabuñágan sa mga táuo. * Tapoc sa bisan onsa nga guilóngtod longtor.
Pilada. = Ang apog ug ang balás nga pagasacóton ug pagacutáuon sa tagsa ca pagmása. * Tapoc.
Pilar. V. *Pilon.* * Halígueng cota. * Timáan sa cota, &c., nga ibótang sa mga caotlánan sa mga dalan.
Pilastra. = Halígueng cota nga laro.
Pilatero. = Ang mamomóo sa pagbónal sa mga panápton.
Píldora. = Malíngin nga maingon ingon sa pagcadagcó sa usá ca garbanso, ug diótay pa, nga magácalain lain sa mga tambal sa obán nga mga saquét.
Píleo. = Calo sa canbing tiempo.
Pileta. = Benditáhan nga diótay.
Pilon. = Cota nga magacaláin lain ug dagoay, nga hamóbo, nga magalibót sa mga tobóran, arón sorlan sa tubig, ug arón mahímo ug ilimnánan sa manga mananáp. * Ang asúcar nga guisulód sa hormában. * Bató sa mga timbángan. * Tapoc, ogdo sa apog ug sa balás nga minása.
Pilonero. = Táuo nga tigdála sa mga balíta.
Pilonga. = Bonga nga guingálan ug castaña, nga ogá caáyo.
Pilongo. = Táuo nga manioang, ug malopsád.
Piloso. = Balahibóon
Pilotaje. = Quinaárman nga nahatongód sa paghópot sa mga sacayán. * Salapí nga ibáyad tongód sa pagpondo sa mga sacayán sa obán nga mga laoigan.

Digitized by Google

Pilote. = Cahoy, bogsoc nga itanóm sa ilálom sa tubig, arón mahímo ug simiento sa bisan onsang buhat nga buot buháton.
Pilotin. = Bata nga magatóon sa pilotaje ug magalúyo luyo sa piloto.
Piloto. = Piloto, ang magahópot ug magabóot sa mga sacayán nga nanaglayág.
Piltra. = Higdáan.
Piltrafa. = Onód nga manloang caáyo, nga lonlon nga panit.
Piltro. = Solód sa mga baláy.
Pillada. = Pagcatampalásan, buhat nga daútan cáyo.
Pillador. = Caoatán.
Pillaje. = Pagpangáoat.
Pillar. = Idem. * Pagcóha, pagcobót, pagcópot sa bisan onsa. * Paggúnit, pagdácop.
Pillería. = Cadaghánan sa mga tampalásan.
Pillo. = Tampalásan.
Pimental. = Yota nga guitámnan sa mga sile.
Pimienta. = Pimienta, malísa.
Pimientero. = Tanóm, cahoy cahoy nga magabónga sa pimienta. * Sodlánan sa pimienta.
Pimiento. = Ang sile nga mapolá ug dinócdoc sa maáyong pagbócboc. * Tanóm ug ang iang bonga nga ang mga sile, catómbal.
Pimpido. = Isda.
Pimpin. = Dula sa mga báta.
Pimpinela. = Tanóm.
Pimpollecer. = Pagórlot sa mga cahoy.
Pimpollo. = Orlot sa mga cahoy, salingsing, sahá. * Bolac nga poyós pa. * Olitáo nga angáyan, sa maáyong baihon ug pagcatíndog.
Pimpolludo. = Ang may daghánan nga mga orlot.
Pika. = Halígueng cota nga hamóbo nga may tomóy sa catapúsan. * Cahoy nga balicó nga icahímo sa calíngin sa mga rueda sa mga coche, &c.
Pinabete. = Cahoy.
Pináculo. = Ang labíng hatáas sa mga Singbahán, sa mga baláy, &c.
Pinar. = Lugar nga guidaghánan sa mga cahoy nga guingálan ug pino.
Pinariego. = Ang nahatongód sa cahoy nga guingálan ug pino.
Pinasto. = Pino nga ihálas.
Pinaza. = Sacayán nga diótay nga pagagaóran.
Pincarrascal. = Lugar nga guidaghánan sa mga cahoy nga guingálan ug pincarrasco.
Pincarrasco. = Cahoy, calaíman sa pino.
Pincel. = Pincel, ponpon sa mga balahíbo sa mga mananáp, nga icapíntal. * Ang táuo nga magapíntal. * Bisan onsang pinintal.
Pincelada. = Pagdíhog sa pinsel.
Pincelero. = Ang magabúhat ug magabaligya sa mga pinsel.
Pincerna. = Ang magapainom sa mga dinápit sa mga combida, sa pagtiláo pagóna sa mga ilimnon.
Pinchadura. = Pagcasóntoc, pagcotólpoc, pagcadoghó, pagcadóghang.
Pinchar. = Doghó, doghang, tolpoc, sontoc.
Pinchauvas. = Táuo nga talamáyon.
Pinche. = Tanod sa cosina.
Pinchel. = Bisan onsa nga igadóghang, icadoghó, icasóntoc, igatólpoc. * Bisan onsa nga matalínis, nga tomóyan nga maháit.
Pindonga. = Babáye nga tigsóroy soroy, nga hilacáo caáyo.
Pindonguear. = Pagsóroy soroy.
Pineda. = Sintas nga nagacaláin lain ug color.
Pingajo. = Tinábas nga nagabítay sa bisan diin.
Pinganitos, (en). = Sa maáyong palad, sa maáyong pagcabútang.
Pingorote. = Bisan onsa nga hatáas caáyo, nga molabáo sa obán.
Pingorotado. = Idem.
Pingüe. = Matámboc. * Daghánan. * Culaínan sa sacayán.
Pingüedinoso. = Ang may daghan nga tamboc.
Pigüosidad. = Catámboc.
Pinico, llo, to. = Lacang sa mga bátang diótay sa pagsógod sa palacát.
Pinillo. = Tanóm
Pino. = Ang nahanáyhay ug nahándig, ang tíndog, caáyo. * Cahóy. * V. *Pinico*
Pinocha. = Dahon sa cahoy nga pino.
Pinole. = Binócboc sa nagacalain lain nga mga panácot nga mahomót, nga isácot sa socolate.
Pinoso. = Ang guidaghánan sa mga cahoy nga pino.
Pinta. = Timáan, olat nga mahabilin sa mga samad. * Mga barlis sa mga dahon sa baraja nga igacaíla sa dagoay sa oalá pa maquíta ang pintal. * Tagsánan sa bino, aguardiente, &c., sa obán nga mga longsod sa España. * Timáan nga maquíta sa goa sa bisan onsa.
Pintadera. = Capandáyan sa pagdáyan dayan sa tinápay sa dapit sa goa.
Pintadillo. = Langgam.
Pintado = Ang guipíntal. * Ang guidíhog sa mga color. * Ang guibatócan.
Pintado (al mas). = Sa labíng quinaarmánon, sa labíng batid, sa labíng buútan.
Pintamonas. = Pintor nga dili maálam magpíntal.
Pintar. = Pintal, pagdíhog sa mga color. * Pagbátoc. * Pagsúlat, paggáma sa mga letras. * Pagpadagcó sa bisan onsa. * V. *Finjir*.
Pintarojo. = Langgam.
Pintarrajo. = Pinintal nga malágsot.
Pintarroja. = Isda.
Pintiparado. = Magsáma, maingon. * Ang moángay sa bisan onsa.
Pintiparar. = Pagtándi, pagtándig sa usá ca butang sa lain ug butang.
Pintojo. = Ang may mga timáan, mga mansa, manga buling.
Pintor. = Ang magapíntal.
Pintora. = Asáoa sa pintor.
Pintoresco. = Bisan onsa nga manindot, maáñag.
Pintorear. = Pagbóling sa bisan onsa sa mga color, sa oaláy caálam ug caangáyan.
Pintura. = Quinaárman sa pagpíntal. * Bisan onsang laráoan, &c., nga pinintal. * Pagcabóhat sa mga letra. * Casayóran sa bisan onsa.
Pinzas. = Quimpit, cumpit.
Pinzon. = Langgam.
Pinzote. = Cahoy nga guitáor sa tomóy sa caling sa bansálan sa mga sacayán, sa paghópot sa maong bansálan.
Piña. = Ang bonga sa cahoy nga guingálan ug pino. * Lain bonga sa Pilipinas nga maingon ingon sa dagoay sa piña. * Bonga sa cahoy nga guingálan ug ciprés.
Piñon. = Mga liso sa piña. * Ang binhi sa pino. * Ang bocóg nga catapúsan sa mga pacó sa mga langgam. * Puthao nga diótay nga guibútang sa mga máquina sa mga horásan. * Puthao nga diótay nga apil sa mga yaoe sa mga pusil.
Piñonata. = Matám-is nga magáma sa mga almendra nga quinílquig ug sa asúcar con calámay.
Piñonate. = Calánon nga magáma sa mga piñon ug sa asúcar.
Piñuela. = Calaínan sa panápton. * Ang bonga sa ciprés.
Pio. = Maampóon. * Mapoangóron, malolóy-on, mangiloóyan. * Cabayo, &c., nga guisinambágan sa color sa balahíbo. * Tingog sa mga pisó sa mga langgam.

Digitized by Google

Piocha. = Dayan dayan, hias ng̃a nagacaláin lain ug dagoay, sa pagdáyan dayan sa mg̃a babáye sa ilang bohóc. * Bolac ng̃a magáma sa mg̃a balahíbo ng̃a pino sa mg̃a langgam.
Piojento. = Ang guicóto.
Piojería. = Cadaghánan sa mg̃a coto. * Pagcahánğol. * Pagcadiótay.
Piojillo. = Coto sa mg̃a langgam.
Piojo. = Coto.
Piojoso. = Cot-on, ang may daghánan ng̃a mg̃a coto. * Hicáoan, daguinótan.
Piojuelo. = Mananáp ng̃a diótay ug maítom, ng̃a managdáot sa mg̃a tanóm.
Piola. = Pisi, lubir ng̃a magaméy.
Piorno. = Tanóm con cahoy ng̃a diótay.
Pipa. V. *Cuba.*
Pipar. = Pagyópyop sa tabaco, pagtabaco.
Pipería. = Cadaghánan sa mg̃a cuba, sa mg̃a pipa.
Pipí. = Langgam.
Pipian. = Calaínan sa guinísal.
Pipiar. = Pagyápyap sa mg̃a langgam sa diótay pa.
Pipirillo. = Tanóm.
Pipiripao. = Combida ng̃a mahál, bantógon.
Pipiritaña ó Pipitaña. = Tolónggon ng̃a diótay, ng̃a duláan sa mg̃a báta.
Pipo. = Langgam.
Pipote. = Cuba, pipang diótay.
Pique. = Casáquet sa húna húna.
Pique (á). = Sa catáhap.
Piquera. = Bohó sa mg̃a bariles arón gomóa, arón omágui ang biho, tubig, &c.
Piqueta. = Saról ng̃a guitomóyan.
Piquete. = Pocpoc con samar ng̃a diótay. * Boling ng̃a diótay sa mg̃a panápton ug sa mg̃a bisti. * Tapoc, isip sa mg̃a soldados ng̃a guiándam sa bisan onsang quinaháng̃lan.
Piquetilla. = Capandáyan sa mg̃a panday sa cota, sa pagbóhat sa mg̃a bohó ng̃a diótay.
Pira. = Daob, dilab, diláab.
Piragua. = Sacayán, balóto.
Piramidal. = Ang guibóhat sa dagoay sa haligue sa cota, &c., ng̃a matápos sa pagcatomóy caáyo. * Usá sa mg̃a bocóg sa popólan sa camót.
Pirámide. = Haligue sa cota, &c., ng̃a mahínay hinay sa pagcanípis cutub sa obus ng̃adto sa itáas, hasta ng̃a matápus sa pagcatomóy caáyo.
Pirata. = Caoatán ng̃a mang̃áoat sa dagat, ang moádto sa pang̃ayáoan.
Piratear. = Pagpang̃áoat sa dagat, pagpang̃áyao.
Piratería. = Opicio sa pagpang̃áoat sa dagat. * Ang quináoat sa dagat. * Pagpang̃áoat sa bisan onsa.
Pirático. = Ang nahatong̃ód sa pirata.
Piraústa. = Mananáp ng̃a dolodagcó sa lang̃ao.
Pirita. = Tumbága ng̃a sacót sa asúfre.
Pirofilacio. = Lang̃ob ng̃a hatáas sa ilálom sa yota ng̃a ponó sa caláyo.
Piromancía. = Quinaárman ng̃a bacácon sa pagtágna sa bisan onsa tong̃ód sa mg̃a siga sa caláyo.
Piromántico. = Ang magatágna sa mg̃a omalábot tong̃ód sa caláyo ug sa iang siga.
Pirómetro. = Capandáyan sa pagíla sa cabáscog sa caínit sa caláyo.
Piropo. = Bató ng̃a mahál. * Mg̃a polong ng̃a pinili caáyo.
Pisa. = Pagcatonób. * Pagcatindac.
Pisada. = Pagcatonób, tonób.
Pisador. = Ang magatonób. * Ang magapíga sa mang̃a ubas. * Ang cabayo ng̃a magatonóg caáyo sa iang pagtonób.
Pisadura. V. *Pisada.*
Pisante. = Tiil. * Sapín.
Pisar. = Pagtonób. * Pagdásoc. * Pagdóol sa bisan diin. * Pagpang̃asáua sa mg̃a langgam, ug labí pa sa mg̃a salapáti.
Pisauvas. = Ang magatonób sa mg̃a ubas arón gomóa ang dugá.
Pisaverde. = Táuo ng̃a macúgui caáyo sa pagdáyan dayan sa iang mg̃a bisti. * Laláquing babayénon. * Ang magasóroy soroy sa pagbólong sa mg̃a calin̄g̃áoan.
Piscator. = Ilisípan sa túig túig ng̃atanán.
Piscatorio. = Ang nahatong̃ód sa pagpanágat.
Piscina. = Danao ng̃a diótay, tubígan sa mg̃a tanáman, ng̃a pagabuhían ug pagabatónan sa mg̃a isda. * Lugar ng̃a guitagána sa mg̃a singbaháu sa pagyábo sa tubig ng̃a igabóñag, &c.
Piscis. = Tapoc sa mg̃a bitóon.
Piso. V. *Pisada.* * Salog sa mg̃a baláy, sa mg̃a singbahán, &c.
Pison. = Capandáyan sa pagdásoc, idalásoc.
Pisonear. = Pagdásoc.
Pisotear. = Pagtonób sa masóbsob.
Pisoteo. = Pagcatonób.
Pista. = Tonób, timáan ng̃a mahabílin sa lugar ng̃a guiaguían sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp.
Pistacho. = Bong̃a.
Pistadero. = *Pison.* * Ipilíga, ipológa.
Pistar. = Pagpíga, pagpúga sa bisan onsa.
Pistero. = Solosáro ng̃a diótay ng̃a may tomóy, sa pagpainom sa tubig, &c., sa mg̃a masaquét.
Pistilo. = Ang bahin sa mg̃a bulac ng̃a anáa sa talioála, ng̃a guibotáng̃an sa binhi.
Pisto. = Ang dugá ng̃a piníga sa mg̃a langgam ng̃a dinócdoc, ng̃a ipacáon cun ipainom sa masaquét ng̃a díli na macacáon. * Priníto sa mg̃a sile ng̃a sináctan sa mg̃a camates.
Pistola. = Pusil ng̃a hamóbo.
Pistolera. = Panunúrlan sa mg̃a pistola, sa mg̃a pusil ng̃a diótay.
Pistolete. = Pusil ng̃a hamóbo pa sa pistola.
Piston. = Cahoy ng̃a isulód sa mg̃a bomba sa pagsóyop sa tubig. * Tumbágang diótay ng̃a macacaláyo sa mg̃a pusil.
Pistoresa. = Hing̃aníban ng̃a hamóbo, ng̃a maíng̃on ing̃on sa puñal.
Pistraje ó Pistraque. = Ilímnon, sabáo, &c., ng̃a oaláy lamí.
Pistura. = Pagcapíga, pagcapúga.
Pita. = Tanóm, magáy.
Pitaco. = Dahon sa pita.
Pitafio. = Saro.
Pitancería. = Lugar ng̃a pagapahátan sa bisan onsa ng̃a pagapaháton.
Pitancero. = Ang may opicio sa pagpáhat ug pagbáhin sa bisan onsa. * Ang mayordomo sa mg̃a caparían.
Pitanza. = Pagcapáhat sa mg̃a caláuon con sa salapí. * Ang bayad sa bisan onsa.
Pitaña. = Mutá.
Pitar. = Pagtáihop sa pito. * Pagbáyad, pagpáhat sa bisan onsa.
Pitarra. = Mutá.
Pitarroso. = Mutáon.
Pitima. = Hampol ng̃a ibótang sa ibábao sa casing casing, con may quinaháng̃lan pa.
Pito. = Tolónggon ng̃a diótay, plautang hamóbo, sa matágning ng̃a tingog.
Piton. = Song̃áy ng̃a diótay ug bag-o sa mg̃a mananáp. * Ogdo sa bisan onsa, salíngsing, odlot sa mg̃a cahoy. * V. *Pitaco.*

Digitized by Google

Pitonisa. = Babáye ng̃a saserdote ng̃a magapadayág sa mg̃a pagtúbag sa dios dios sa mg̃a dioatáhan, sa Singbahán sa Delfos. * Babáyeng balbal, onglo, asuang.
Pitpit. = Langgam.
Pituita. = Laoay ng̃a mahágcot, cogmo, sip-on.
Píxide. = Cajang diótay, panonórlan sa bisan onsa. * Copon, cajang diótay ng̃a pagabotáng̃an sa Santísimo Sacramento.
Pizarra. = Bató ng̃a maítom ng̃a mahómoc homoc ug dili apód mabóg-at caáyo.
Pizarral. = Lugar ng̃a pagatobóan sa mg̃a pizarra.
Pizarrero. = Ang magasápsap ug magahíngpit sa mg̃a pizarra.
Pizca. = Bahin ng̃a magamáy sa bisan onsa, bisan onsa ng̃a diótay caáyo.
Pizcar. = Pagcotól.
Pizco. = Cotól.
Pizpereta. = Babáye ng̃a malágsic, sa madalíon ng̃a gaui.
Pizpirigaña. = Dula sa mg̃a bata.
Pizpita ó Pizpitillo. = Langgam.

PL

Placar. V. *Aplacar.*
Placarte. = Papel ng̃a sinólatan sa mg̃a sugo sa mg̃a ponóan, ng̃a ipílit sa cadaigánan.
Placativo. = Ang macapahínay.
Placel. = Hunásan, tacot.
Pláceme. = Calípay tong̃ód sa maáyong palad sa isigcatáuo, ug tung̃ód ba sa maáyong balíta.
Placenta. = Minása ng̃a magáma sa tian sa babáyeng mabdos, ng̃a guinicánan sa posod sa bata.
Placenteramente. = Sa calípay sa himáya.
Placentero. = Maghimayáon, malipáyon.
Placer. = Calípay, himáya. * Pagbóot. * Calíng̃áoan, dula.
Placero. = Ang nahatong̃ód sa saoang. * Táuo ng̃a magabalígya sa mg̃a saoang sa mg̃a otang, sa mg̃a bong̃a, &c.
Placible. = Táuo sa maáyong buot.
Plácidamente. = Sa maáyong pagcabótang, sa tibúoc ng̃a buot.
Plácido. = Ang oalá mabóloc, ang mahamútang sa pagcaoaláy cacólba.
Placiente. V. *Placible.*
Plaga. = Calisód, hampac ng̃a guibóot sa Dios ng̃a moábot sa mg̃a táuo, ang dolon, ang camátay, ang gotom, &c. * Cadaót, saquét. * Pagcaoaláy palad, cayógot, cagóol.
Plagar. = Pagponó sa bisan onsa ng̃a macadáot.
Plagiario. = Ang mang̃áoat sa mg̃a huna huna sa lain, ng̃a guidayág sa mg̃a sulat, ug pagaíngnon ng̃a ia gayúd.
Plagio. = Pagpang̃áoat sa mg̃a sulat, sa mg̃a libro sa lain.
Plan. V. *Plano.* * Ang sulat sa bisan onsa ng̃a guisúlat sa iang ng̃alan. * Listáhan sa mg̃a táuo, sa mg̃a manggad, &c. * Ang cahoy ng̃a mohonóng sa quilla, sa onáyan sa mg̃a sacayán.
Plana. V. *Llana.* * Nauong sa papel ng̃a sinolátan. * Yota ng̃a patag, datág. * Ang guisólat sa mg̃a bata sa escolahán ng̃a nanagtóon, sa pagsúlat, sa usá ca nauong sa papel. * Cadaghánan sa mg̃a ponóan sa mg̃a soldados.
Planada. V. *Llanada.*
Planador. = Pandáy ng̃a magabácbac sa salapí, sa tumbága, &c.
Plancha. = Buláoan, salapí, tumbága, &c., ng̃a binácbac sa pagcanípis. * Utáo. * Gaquit ng̃a magáma sa mg̃a cahoy ng̃a magáan, sa mg̃a caoáyan, &c., ng̃a pagatongtóng̃an sa mg̃a táuo ng̃a nanagsolót sa mg̃a sacayán.
Planchar. V. *Aplanchar.*
Planchear. = Pagtábon sa bisan onsa sa mg̃a dahon dahon ng̃a tumbága, sa buláoan, sa salapí, &c., ng̃a binácbac sa pagcapíno, sa pagcanípis.
Planeta. = Bitóon ng̃a nagaámbit sa casúlao, sa siga sa adlao. * Bisti ng̃a guibísti sa mg̃a Padre sa pagtúman nila sa ilang catungdánan sa Singbahán, ng̃a holohamóbo, dapít sa atubáng̃an, sa casullang tuod.
Planetario. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a planeta.
Planga. = Calaínan sa manáol.
Planicie. = Patag, datág
Planisferio. = Casayóran sa tibúoc ng̃a calibútan.
Plano. = Patag, datág, sa oaláy casámoc ug cabilínggan. * Casayóran ng̃a pinintal sa bisan onsang longsod, sa cota, sa mg̃a dagat, &c.
Planta. = Itolonób sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp, lápa lápa sa tiil. * Tanóm. * Pagcatanóm. * Panigíngnan sa bisan onsa ng̃a pagabuháton, sa baláy, sa Singbahán, &c. * Pagpatigáyon ng̃a caugalíng̃on sa pagcúha ug pagdáng̃at sa guipanghináot.
Plantacion. = Pagcatanóm.
Plantador. = Ang magatanóm, tigtanóm. * Capandáyan ng̃a icatanóm sa mg̃a tanóm.
Plantaje. = Cadaghánan sa mg̃a tanóm.
Plantanal. V. *Platanal.*
Plántano. V. *Plátano*
Plantar. = Pagtanóm. * Pagpatíndug sa bisan onsa. * Pagbótang, pagpalíngcod.
Plantario. = Lugar ng̃a pagapugásan sa mang̃a binhi sa mg̃a otang, sa humáy, &c., sa pagtanóm ug paglálin oña sa lain ng̃a yota, con maholohatáas na.
Plantear. = Paghúna huna sa pagcabútang sa bisan onsa, arón mahímo ng̃a híngpit sa pagbúhat na.
Plantica, lla, ta. = Ang nahaúnang tinábas sa panit ng̃a ibútang sa pagbúhat sa mg̃a sapín. * Tinàbas ng̃a panápton ng̃a isápao sa tulónban sa mang̃a medias. * Ang pothao ng̃a dagcó ng̃a pagataólan sa obán ng̃a mg̃a puthao ng̃a diótay sa mg̃a yaoe sa mg̃a posil. * Panigíngnan sa papán sa bisan onsa ng̃a buot ng̃a pabuháton.
Plantificacion. = Pagcabúhat sa bisan onsa.
Plantificar. = Pagbúhat sa bisan onsa ng̃a guihúna huna.
Plantillar. = Pagbútang sa plantilla sa ng̃a sapín ug sa mg̃a medias.
Plantío. = Yota ng̃a guinatámnan. * Pagtanóm. * Yota ng̃a bag-o pa guitámnan. * Cadaghánan sa mg̃a tanóm ug sa mg̃a cahoy.
Plantista. = Maandácon, ang magapacalaláqui ug magapacaísog.
Planton. = Salíngsing, sahá sa mg̃a cahoy ng̃a maáyo sa pagtanóm. * Ang soldado ng̃a guicastigo arón magabántay sa bisan diin hasta sa dugay. * Soldado ng̃a magabántay sa pagcaportero sa bisan diin.
Plantosa. = Baso con panácsan ng̃a ilimnánan, tagayán.
Planudo. = Sacayán ng̃a molotáo sa diótay ng̃a tubig, cay halapád sa dapit sa obus, sa dapit sa quilla.
Plañidera. = Babáye ng̃a guiabáng̃an sa pahílac sa mg̃a paglobóng.
Plañido. = Pagcahílac, pagcabachó.
Plañir. = Pagbachó, paghílac. pagagólo.
Plaquin. = Calaínan sa bátong bátong.
Plasma. = Bató.
Plasmador = Tigbúhat, magbubúhat, ang magabóhat, macagáma ug macahímo sa bisan onsa, ug labí pa sa yota.

Digitized by Google

Plasmante. = Idem.
Plasmar. = Pagbúhat, paggáma, paghímo sa bisan onsa, ug labí pa ya yóta.
Plasta. = Bisang onsang mahómoc, maíngon sa yánang, sa lapoc. * Bisan onsa ñga guibúhat sa oaláy caañgáyan.
Plaste. = Minása sa yeso ug sa cola sa pagsóngsong sa mga bohó sa bisan onsa ñga pagapintálan.
Plastecer. = Pagsóngsong sa mga bohó ug mga lutac sa plaste.
Plastecido. = Pagcasóngsong sa mga bohó ug sa mga lutac sa yeso ñga minása sa cola, sa tubig ñga liná-ga sa cola.
Plástica. = Quinaárman sa pagbúhat sa bisan onsa sa yota, sa yeso, &c.
Plata. = Salapí. * Ang macapolós sa guihápon.
Plataforma. = Baluarte, lantáon ñga guibúhat sa solód sa mga cota. * Capandáyan, máquina sa pagbúhat sa mga bahin sa mga horasan.
Platanal ó **Platanar.** = Saguíngan.
Plátano. = Saguing, ang tanóm ug ang bonga.
Plateado. = Bisan onsa ñga may color sa salapí.
Plateador. = Ang táuo ñga nagadíhog sa bisan onsa, sa salápi ñga tinúnao.
Plateadura. = Pagcadíhog sa bisan onsa sa salapí ñga tinúnao.
Platear. = Pagdihog sa salapí sa bisan onsa, pagtápot sa salapí sa bisan diin.
Platería. = Dalan ñga pagabotánñgan sa mga baláy sa mga pandáy sa salapí; baláy ñga pagabuhátan sa salapí. * Quinaárman sa pagbóhat sa bisan onsa, sa salapí.
Platero. Pandáy sa salapí.
Plática. = Cagúla, suguílon, solte. * Oáli sa mga ponóan sa ilang mga sácop.
Platicar. = Pagsúguir, pagsuguílon, pagsólte, pagcagúla.
Platico, llo, to. = Guinisál sa onód ug sa mga otan ñga tinártar ug maáyo; calánon ñga ihátag sa mga religioso, sa mga arlao ñga mahál, ñga icadúgang sa mga sod-an sa matagádlao. * Pinggan ñga tumbága ñga apil sa mga tolónggon sa mga música.
Platificar. = Pagbálbin sa bisan onsa sa salapí, pagsalapí sa bisan onsa.
Platija. = Isda.
Platilla. = Panápton.
Platina. = Tumbága ñga mahál.
Platino. = Tumbága ñga labíng mabóg-at sa ñgatanán, sa color sa salapí.
Plato. = Pinggan. * Ang calánon sa matagádlao. * Ang sod-an nga ibótang ug isúcar sa mga pinggan.
Platónicamente. = Sa pagcaólay. * Sa pagtáhor. * Sa oaláy daótan ñga tuyo ug húna húna.
Plaüsibilidad. = Pagcamahál, pagcaáyo sa bisan onsa arón tacós ñga pagdayégon.
Plausible. = Dalayégon, ang tacús ñga dayégon.
Plausiblemente. = Sa pagcadáyeg, sa pagdáyeg.
Playa. = Piliu, daplin, baybáyon sa dagat con sa mga sobá.
Playado. = Dagat con sobá ñga may baybáyon.
Playazo. = Baybáyon ñga dagcó, hataás.
Playero. = Táuo ñga magadála sa isda sa baybáyon, sa pagbalígya.
Plaza. = Saoang. * Lugar ñga guilibótan sa cota, sa mga baluarte, sa mga lantáoan, sa pagsócol sa manga caáoay. * Opicio, pagcahímtang sa bisan cansa. * Donggog.
Plazo. = Tagál, tacga. * Arlao ñga tinórlo ug guitagána sa pagbóhat sa bisan onsa.
Ple. = Dula ñga guinñgálan de pelota.
Pleamar. = Pagcatáob, taob ñga dagcó.
Plebe. = Cadaghánan sa mga táuo ñga obus, ñga díli dato, ug sa díli mahál ñga guinicánan.
Plebeyo. = Táuo ñga díli dato ug díli opód lioat sa maáyo ug mahál ñga guinicánan.
Plectro. = Capandáyan sa pagcáblit sa arpa.
Plegable. = Ang arang pilóon, picóon, locóton.
Plegadamente. = Sa pagcabóloc, sa díli madayág.
Plegadera. = Capandáyan sa garing, sa cahoy, sa bocóg, &c., sa pagpíco ug pagguísi sa mga papel.
Plegadizo. V. *Plegable.*
Plegador. = Ang magapiló, ang magapicó.
Plegadura. = Pagcapiló, pagcapicó.
Plegar. = Piló, picó.
Plegaria. = Pagpanñáyo, pagpanñamúyo, pagpanñaliópo. * Pagbágting sa mga linñánay, sa odto, arón manñádye ang mga cristianos.
Pleita. = Lubid ñga sinalápid, esparto ñga icabúhat sa mga baníg sa España, sa mga estara.
Pleiteador. = Ang may capolonñánan, ang mahagógma sa capolonñánan.
Pleiteante. = Idem.
Pleitear. = Paghilábot sa mga capolonñánan.
Pleites. = Manlalában, ang magapahúsay sa manga táuo ñga nanaglális lalis ug nagacaáoay. * Ang magabúhat sa bisan onsa, sa ñgalan sa lain.
Pleitista. V. *Pleiteador.* * Táuo ñga macagobót.
Pleito. = Capolonñánan. * Pagáoay, paglális lalis. * Pagpanñóbat.
Plenamar. V. *Pleamar.*
Plenamente. = Sa pagcahíngpit, sa pagcatúman. * Sa pagcaponó.
Plenariamente. = Idem. * Pagcahócom inñon sa manga tulumánon sa mga leyes, sa batásan.
Plenario. = Ponó. * Tuman, hingpit.
Plenilunio. = Pagcatibúoc sa bulan, bulan ñga tibúoc.
Plenipotencia. = Gahóm ñga dagcó ñga itógot sa mga hari ug mga ponóan sa bisan cansa.
Plenipotenciario. = Táuo ñga sinógo sa mga hari, ug ñga guitugútan sa dagcóng gahóm, sa pagsábot ug sa paghúsay sa bisan onsa.
Plenitud. = Pagcaponó, pagcahíngpit, pagcatúman sa bisan onsa. * Pagcadághan, cadaghánan sa bisan onsa.
Plétora. = Pagcadághan sa dugó ug sa dugá sa lauas.
Pletórico. = Ang guidaghánan sa dugó ug sa dugá.
Pleura. = Panit panit ñga manípis, ñga magapótus sa tibúoc ñga doghan, sa dapit sa sulód.
Pleurésía. = Saquét sa dughan.
Pleurético. = Ang masaquét, ang mubáti sa doghan.
Plica. = Sulat ñga pinicó ug ñga guipílit, ñga sinolátan sa pagbóot sa bisan cansa ñga nagabúhat sa testamento.
Pliego. = Ang papel ñga pagaboháton sa tagsa ca pagcábo sa marca, sa hormáhan. * Cadaghánan sa mga sulat ñga ibútang sa ilálom sa usá ca sapao.
Pliegue. = Conót. * Pagcapicó.
Plomada. = Tingga ñga manípis sa pagbárlís sa bisan onsa, tonton sa bató, tingga, puthao, &c., sa pagsócod sa cahilarmon sa tubig, sa mga táuo ñga nanagsácay. * Památo ñga tingga sa mga anod, sa mga sahid, &c.
Plomar. = Pagbótang sa marca sa tingga ñga binítay sa mga hilo con mga lubid ñga magamáy, sa mga camatoóran, sa mga solat ñga guican sa mga hari, sa Santos ñga Papa, &c.
Plomazon. = Olounlánan ñga pagatabásan sa buláoan sa dagoay sa mga dahon ñga manípis, ug ñga ipanápot sa bisan diin.
Plomería. = Tabon sa bisan diin, sa tingga.

Digitized by Google

Plomero. = Ang magabúhat sa bisan onsa, sa tingga.
Plomizo. = Ang sináctan sa tingga.
Plomo. = Tingga.
Plomoso. V. *Plomizo.*
Pluma. = Balahíbo sa mga langgam. * Bisan onsa nga icasúlat. * Quinaárman sa pagsúlat. * Catigayónan, pohónan, bahándi. * Otót.
Plumada. = Pagsúlat.
Plumado. = Ang balahibóan, ang may balahíbo sa manga langgam.
Plumaje. = Cadaghánan sa mga pluma. * Dayan dayan nga magáma sa mga pluma.
Plumajería. = Idem. * Cadaghánan sa mga dayan dayan sa mga pluma.
Plumajero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mga pluma ug sa mga dayan dayan sa mga balahíbo, sa mga pluma.
Plumazo. = Onlánan, cama, nga ponó sa mga pluma.
Plumazon. V. *Plumajería* y *Plumaje.*
Plúmbeo. = Bisan onsa sa tingga ug maingon niána,
Plumeado. = Cadaghánan sa mga barlis maingon sa guibúhat sa pluma.
Plumear. = Pagbárlis sa mga pluma con sa lápis, sa mga pinintal.
Plúmeo. = Ang balahibóan, ang may mga pluma.
Plumero. = Baat, binángan sa mga pluma sa pagyábyab ug pagcóha sa agbon. * Sorlánan sa mga pluma.
Plumífero. V. *Plómeo.*
Plumion. V. *Plumon.*
Plumista. V. *Escribiente.*
Plumon. = Balahíbo, pluma nga magamáy caáyo ug pino. * V. *Plumazo.*
Plumoso. V. *Plúmeo.*
Plural. = Ang nahasácop sa daghan.
Pluralidad. = Cadaghánan, pagcadághan.
Plus ultra (ser el non). = Pacamahál, pagcahamíli, pagcabilídhon sa bisan onsa. * Pagcalabí, pagcalabáo.
Plúteo. = Tagsa ca cajon sa mga sorlánan sa mga libro.
Pluvial. = Tubig nga guican sa olan sa mga pangánod.
Pluvioso. = Taliúlan, tangúlan.

PO

Poa. = Pisi, lubid nga magámit sa mga sacayán.
Poeda. = Lugar nga guidaghánan sa mga cahoy nga guingálan ug álamo blanco.
Poblacion. = Cadaghánan sa mga táuo nga mulópio sa usá ca longsod. * Longsod.
Poblado. = Longsod.
Poblador. = Ang magapoyó sa bisan diin.
Poblar. = Pagtíndog sa usá ca lungsod. * Pagpoyó sa usá calungsód. * Pagponó sa bisan onsa.
Pobo. = Cahoy nga guingálan ug álamo blanco.
Pobre. = Pobres, hangol, quinahanglánon. * Mapaobsánon. * Bisan onsa sa diótay nga bale. * Táuo nga ualáy palad, nga guicayógtan, masolóbon, mingánon. * Táuo sa maáyo ug sa malómong buot. * Aláot, anógon.
Pobremente. = Sa pagcapobres, sa pagcahángol.
Pobrero. = Ang may catongdánan sa paglimos sa mga pobre.
Pobreta. = Babáyeng bigáon.
Pobrete. = Ang guicayógtan, ang ualáy palad, mapaobsánon. * Táuo nga dili batid, nga oaláy quinaárman, nga oaláy polós, apan sa maáyong gaoi ug húna húna.
Pobreteria. = Cadaghánan sa mga pobres, sa mga hangol. * Pagcábores, pagcahángol, pagcacólang sa mga quinahánglan.
Pobreto. V. *Pobrete.*
Pobreton. = Pobres, hangol uyámot.
Pobreza. = Pagcabres, pagcahángol. * Pacabía sa ngatanán nga calibutánon.
Pobrismo. = Cadaghánan sa mga pobres.
Pocero. = Ang magabóhat sa mga atábay.
Pocilga. = Tangcál, sodlánan, alad nga pagahipúsan sa mga baboy. * Bisang onsang lugar nga mahámos.
Pocillo = Sorlánan nga linobóng sa yota sa pagbútang sa bino, sa lana, &c. * Socolatíhan, panácsan, nga pagaimgnan sa socolate.
Pócima. = Tambal nga ipaínom sa mga masaquét. * Bisan onsang ilímnon nga malágsot, nga oaláy lalim ug lamí.
Pocion. = Ilímnon nga italámbal.
Poco. = Diótay. * Pagcahícao, cahícao. * Sa macariót.
Pocho. = Malupsád.
Poda. = Pagcacapón sa mga cahoy ug ang túig, ang tiempo nga igacapón.
Podadera. = Capandáyan sa pothao nga quinalaháan. nga icacapón sa mga cahoy ug sa mga paras.
Podador. = Ang magacapón sa mga cahoy ug sa mga paras.
Podagra. = Saquét nga guingálan de gota.
Podar. = Pagcapón sa mga paras ug sa mga cahoy.
Podazon. V. *Poda.*
Podenco. = Calaínan sa iró.
Poder. = Gahóm, cagahúman. * Pagbóot. * Pagcasáyon sa pagbúhat sa bisan onsa. * Cosóg.
Poderdante. = Ang motógot sa iang gahúm sa lain, arón magabúhat sa bisan onsa.
Poderhabiente. = Ang guitagáan sa gahúm sa lain, sa pagbúhat sa bisan onsa.
Poderío. = Gahóm sa pagbúhat sa bisan onsa. * Puhónan, catigayónan, dona. * Cosóg nga dagcó.
Poderosamente. = Sa gahóm, sa cosóg.
Poderoso. = Ang may gahóm, ang may cosóg. * Salapían, salapiánon, aronáhan, bahandiánon. * Ang nagabáton sa bisan onsa sa ilálom sa iang gahóm.
Podio. = Lingcoránan nga hatáas nga guitindúgan sa nbán nga mga columna.
Podon. V. *Podadera.*
Podre. = Nana.
Podrecer. V. *Pudrir.*
Podrecimiento. V. *Putrefaccion.*
Podredumbre. = Pagcadonót. * Casáquet sa huna huna nga dili ipagóa, dili ipadayág. * Nana.
Podricion. V. *Putrefaccion.*
Podridero. V. *Pudridero.*
Podrimiento. V. *Pudrimiento.*
Podrir. V. *Pudrir.*
Poema. = Sulat nga guisólat sa pagcaberso, sa pagcagáray, sa pagcabálac.
Poesía. = Quinaárman sa pagbúhat sa mga berso, sa mga garay, mga balac.
Poeta. = Ang magabúhat sa mga berso, sa mga garay, sa mga balac.
Poética. V. *Poesía.*
Poéticamente. = Ingon sa angay sa mga tulumánon sa poesía.
Poético. = Ang nahatongód sa poesía.
Poetisa. = Babáye nga tiggáma sa mga berso, sa mga garay, sa mga balac.
Poetizar. = Pagbúhat sa mga berso, sa mga garay, sa mga balac.
Poino. = Cahoy nga pagalingcóran sa mga cuba nga sinórlan sa bino, aguardiente, &c.

Digitized by Google

Polacra. = Sacayán.
Polaina. = Bisti sa mg̃a paa ng̃a magáma sa panápton ng̃a pagabotáng̃an sa mg̃a botones.
Polea. = Motón.
Poleadas. = Sopas ng̃a mahómoc caáyo.
Poleame. = Cadaghánan sa mg̃a motón.
Polémica. = Quinaárman ng̃a magaásoy sa mg̃a paglaláng sa pagsócol sa mg̃a caáoay ng̃a nang̃úbat sa mg̃a cota, sa longsod, &c. * Pagíndig indig.
Polémico. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a pagíndig indig sa tung̃ód sa bisan onsa ng̃a quinaárman.
Polemonio. = Tanóm.
Polen. = Oloágbon ng̃a maholohàgcot, ng̃a nahamótang sa mg̃a orlot sa mg̃a bolac ug ng̃a guisórlan sa binhi.
Polenta. V. *Poleadas.*
Poleo. =Tanóm, dagámi. * Pagparyáyeg, pagcaándac. * Hang̃in ng̃a mahorós ug mabógnao.
Poliantea. = Cadaghánan sa mg̃a balíta ng̃a nagacaláin lain.
Poliarquía. = Pagcahópot; pagbóot ng̃a guican sa daghan ng̃a mg̃a táuo ng̃a ponóan.
Pólice. = Torlong comalágco.
Policía. = Maáyong pagbántay sa mg̃a longsod, hingpit ng̃a paghúsay arón matúman ang batásan, ang mg̃a leyes. * Pagcaábi abi, pagtáhor, catahóran catahá.
Policitacion. = Pagsáar sa Dios sa bisan onsa, con sa mg̃a ponóan.
Poliche. = Baláy ng̃a pagasugálan.
Polidero. V. *Pulidero.*
Polidor. = Idem. * Caoatán ng̃a nagabalígya sa guicáoat nia.
Polígala. = Dagáming diótay caáyo.
Polígama. = Babáye ng̃a may daghan ng̃a mg̃a bana ng̃a dong̃an, con mg̃a bana ng̃a nagacasonód sonód.
Poligamia. = Pagcabótang sa usa ca laláqui ng̃a namíño sa daghan ng̃a mg̃a babáye ng̃a dong̃an, ug ang laláqui ng̃a nang̃asáoa sa daghan ng̃a mg̃a babáye sa pagcasonód sonód.
Polígamo. = Laláqui ng̃a may daghan ng̃a mg̃a asáoa ng̃a dong̃an, con ng̃a nang̃asáoa sa daghan ng̃a mg̃a babáye sa pagcasonód sonód.
Poligloto. = Ang guisólat sa mg̃a pinamólong ng̃a nagacaláin lain. * Ang maálam mamólong sa daghánan ng̃a mg̃a pinamólong. * Ang santos ng̃a Sulat ng̃a sinólat sa nagacaláin ng̃a mg̃a pinamólong.
Poligrafía. = Quinaárman ng̃a nagatórlo sa pagsólat sa bisan onsa sa mg̃a cahológan ng̃a tinágo, ug ng̃a dili sasabóton con dili asóyon sa mahibaló. * Quinaárman ng̃a nagaásoy sa cahológan sa bisan onsa ng̃a guisúlat sa mg̃a letra ng̃a caráan caáyo, ug ng̃a dili ing̃on sa batásan.
Polilla. = Bocboc, anay. * Ang macadáot sa bisan onsa, sa pagcahínay hinay.
Polimita. = Panápton ng̃a hinábol sa mg̃a hilo ng̃a nagacaláin lain ug color.
Polin. = Cahoy ng̃a pagatongtóng̃an sa bisan onsa.
Polinche. = Cagon cagon sa mg̃a caoatán.
Polio. = Dagámi ng̃a italámbal.
Pólipo. = Hobág hobág ng̃a motoróc sa mg̃a bohó sa ilong, ug ng̃a moósob osob con dili ugáling tambálan ug maáyo.
Polipodio. = Tanóm ng̃a motoróc sa mg̃a ponóan sa mg̃a cahoy, sa mg̃a cota, &c.
Polispastos. = Motón ng̃a guibotáng̃an sa daghan ng̃a mg̃a rondana.
Politécnico. = Ang nahasácop sa daghánan mg̃a quinaárman.
Politeismo. = Sayóp sa mg̃a táuo ng̃a mutóo síla ng̃a may daghan ng̃a mg̃a dios.
Política. = Quinaárman sa paghópot sa mang̃a longsod ug sa paghúsay caníla, arón matúman ang maáyong batásan ug ang guisúgo sa mg̃a tolománon, sa mg̃a leyes.
Políticamente. = Ing̃on sa mg̃a tulumánon ug sa mg̃a leyes. * Sa maáyong pagcahúsay.
Político. = Ang nahatong̃ód sa política. * Táuo ng̃a maábí abíhon, ng̃a tigtáhor. * Ang maálam sa paghósay sa mg̃a holosáyon sa Guinharían.
Politicon. = Ang maábí abíhon caáyo.
Póliza. = Papel ng̃a sinolátan ug ihátag sa lain, arón modáoat sa bisan onsang salapí. * Camatoòdan ug calig-ónan sa pagmatúod ng̃a ang mg̃a manggad ng̃a guidála sa bisan cansa díli dinilían.
Polizon. = Táuo ng̃a tigsóroy sòroy, ng̃a oaláy opicio ng̃a caugalíng̃on. * Táuo ng̃a musucáy sa tinágo, sa oalá itógot sa mg̃a ponóan, sa oaláy lisensia.
Polo. = Ang himotáng̃an ug pagalingcóran sa bisan onsa.
Poltron. = Malúya, taláoan, matalác-on.
Poltronería. = Catápol, catacá, calúya, pagcalícay sa pagbúhat.
Poltronizarse. = Paglícay sa mg̃a pagbóhat, sa mg̃a cahágo.
Polucion. = Pagáoas sa dugó sa laoas sa pagcatólog.
Poluto. = Mahúgao, mahámos, maláo-ay.
Polvareda. = Pagcaágbon. * Agbon ng̃a guilíbot, guilupád sa hang̃in.
Polvificar. V. *Pulverizar.*
Polvo. = Agbon. * Bocboc, binócboc.
Pólvora. = Pólvora, malílang. * Gaui. * Cagauían ng̃a malágsot, maisog. * Pagcadalí, pagcalágsic, sa bisan onsa.
Polvoramiento. = Pagcabórbor, pagcabilíbod, pagcabitíbot.
Polvorear. = Bitíbot, bilíbor, balíbor, borbor.
Polvoriento. = Ang naponó sa agbon.
Polvorin. = Pólvora ng̃a magamáy caáyo, sorlánan sa pólvora ng̃a magamáy ng̃a iseleba sa mg̃a luthang.
Polvorista. = Ang magabúhat sa pólvora.
Polvorizable. V. *Pulverizable.*
Polvorizar. V. *Polvorear.*
Polvoroso. V. *Polvoriento.*
Polla. = Domalágang manóc.
Pollada. = Cadaghánan sa mg̃a pisó ng̃a guican sa tagsa ca paglómlom sa mg̃a langgam, ug labí pa sa mg̃a manóc.
Pollastro. = Pisó ng̃a dolodagcó na. * Táuo ng̃a batir, malalang̃on.
Pollazon. = Pagcadághan sa mg̃a itlog ng̃a guilúmlom sa tagsa ca paglúmlom sa mg̃a langgam, ug ang mg̃a pisó ng̃a guican niáua.
Pollera. = Lugar ng̃a pagabatóg̃an sa mg̃a pisó. * Capandáyan ng̃a may silvi sa pagtóon sa paglacát sa mg̃a bátang diótay.
Pollería. = Lugar ng̃a pagabaligyáan sa mg̃a pisó.
Pollero. = Lugar ng̃a pagabatónan sa mg̃a pisó. * Táuo ng̃a magaláming sa mg̃a pisó sa pagbalígya.
Pollinarmente. = Pagcabayo sa borrico.
Pollino. V. *Borrico.* * Táuo ng̃a borong, cabos, ng̃a oaláy quinaárman.
Pollito. = Báta sa diótay ng̃a edad.
Pollo. = Pisó. * Anac sa mg̃a putiócan. * Táuo ng̃a malalang̃on, batid.
Poma. = Bong̃a sa España, mansana. * Malíng̃in ng̃a magáma sa mg̃a cahomót ng̃a nagacaláin lain.
Pomada. = Tamboc ng̃a maíng̃on ing̃on sa manteca, ng̃a magáma sa mg̃a nagacaláin lain ng̃a cahomót,

Digitized by Google

ug may silbi sa pagdíhog sa nauong, sa mg̃a camót ug sa bohóc.

Pomar. = Tanáman ng̃a guibatónan sa mg̃a cahoy ng̃a bong̃áan.

Pómez (piedra). = Buga.

Pomífero. = Cahoy ng̃a mobóng̃a sa mg̃a mansanas.

Pomo. = Cahoy ng̃a mobóng̃a sa mg̃a mansanas. * V. *Poma*. * Baso ng̃a maíng̃on sa dagoay sa usá ca mansana, ng̃a pagsórlan sa mg̃a cahomót. * Ang dayan dayan sa polóan sa espada ng̃a magapogéng sa maong espada.

Pompa. = Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a manämbong sa mg̃a piesta ug sa mg̃a combida. * Pagparáyeg, pagcabántog ng̃a ang̃ay sa mg̃a dagcóng táuo. * Procesion ng̃a dagcó, bantógon. * Labtog, bitig ng̃a magáma sa tubig, guican sa hang̃in ng̃a misolód. * Pagcabócad sa mg̃a bisti ng̃a hatáas, sa mang̃a saya, &c., tongód sa hang̃in ng̃a misolód.

Pompearse. = Pagparáyeg. * Paglacát ng̃a obán sa daghánan ng̃a mg̃a táuo.

Pomponearse. V. *Pompearse*.

Pomposamente. = Sa paráyeg, sa pagcabántog. * Sa pagcaámbong, sa pagcalígdong.

Pomposo. = Parayégon, malígdong, maámbong. * Ang mabócad, mabotód.

Poncil. = Sooa, limon ng̃a maáslom.

Ponche. = Ilímnon ng̃a magáma sa aguardiente, sa limon ug asúcar.

Poncho. = Malúya, tapólan.

Ponderable. = Ang arang timbáng̃on. * Ang tacós ng̃a dayégon caáyo, ng̃a pagdacóon.

Ponderacion. = Pagcamátng̃on, pagcacúgui, pagcapalándong sa pagpamólong ug sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagpadáyeg caáyo, pagpadagcó sa bisan onsa. * Pagcatímbang sa bisan onsa.

Ponderado. = Táuo ng̃a parayégon, maandácon, ng̃a magapadagcó sa iang suguilon.

Ponderador. = Ang magadáyeg caáyo, ang magapacadagcó sa bisan onsa. * Ang magapamátng̃on ug magapalándong. * Ang magatimbang.

Ponderal. = Ang nahatong̃ód sa timbáng̃an ug sa pagtímbang.

Ponderar. = Pagtímbang. * Pagmátng̃on, pagpalándong paghúna hnna ug maáyo sa bisan onsa.

Ponderativo. V. *Ponderador*.

Ponderosamente. = Sa dagcóng cacógui, sa maáyong pagpalándong ug pagmátng̃on.

Ponderosidad. V. *Pesadez*.

Ponderoso. V. *Pesado*. * Malígdong, maámbong.

Ponedera. = Langgam ng̃a magaítlog na.

Ponedero. = Ang arang ibútang. * Pugarán. * Alaguían sa mg̃a itlog sa mg̃a manóc.

Ponedor. = Ang magabótang.

Ponente. = Ponóan, hocom sa hocmánan ng̃a guing̃álan de la Rota.

Poner. = Botang, lingcor. * Pagándam, pagtagána sa bisan onsa. * Pagpósta sa sugál. * Pagsólat sa guipasúlat sa lain. * Pagítlog sa mg̃a langgam.

Poniente. = Casobáng̃an. * Hang̃in ng̃a guican sa casubáng̃an.

Ponimiento. = Pagcabótang sa bisan onsa.

Pontazgo. = Salapí ng̃a ibáyad tung̃ód sa pagágui sa mg̃a tuláy.

Pontear. = Pagbúhat sa mg̃a tuláy.

Pontificado. = Cahímtang sa Santos ng̃a Papa. * Tiempo, túig ng̃a pagadugáyan sa Santos ng̃a Papa ug sa mg̃a Sres. Obispos sa ilang pagcahímtang.

Pontifical. = Ang nahatong̃ód sa Santos ng̃a Papa. * Mg̃a bisting tanán ng̃a guibisti sa mg̃a Sres. Obispos sa pagmisa, ug sa ubán ng̃a mg̃a tulumánon sa ilang pagcaobispo. * Libro ng̃a sinulátan sa mg̃a tulumánon sa mg̃a Sres. Obispos, sa Singbahán. * Ang salapí ng̃a nahatong̃ód sa tagsa ca Parroquia.

Pontificalmente. = Ing̃on sa batásan sa Santos ng̃a Papa ug sa mg̃a Sres. Obispos.

Pontificar. = Pagángcon sa pagcahímtang sa Santos ng̃a Papa.

Pontífice. = Ang Arzobispo con Obispo sa tagsa ca Singbahán. * Ang Santos ng̃a Papa, pang̃ólo sa mg̃a ponóan sa Singbahán.

Ponton. = Sacayán ng̃a pagabuháton pagtúyo sa paghaóan sa mg̃a pondóhan ug sa mg̃a subá, sa mg̃a bató, sa balás, &c.

Pontonero. = Ang magabántay ug magahópot sa mg̃a ponton.

Ponzoña. = Hiló, lala, lanag.

Ponzoñosamente. = Sa hiló.

Ponzoñoso. = Ang macahiló, ang malála, macalála, ang ang macalánag. * Ang macadáot sa mg̃a batásaa ng̃a maáyo ug sa mg̃a calág.

Popa. = Olín.

Popamiento. = Pagcaógay ogay, pagcaálam alam.

Popar. = Pagtámay, pagyúbit sa isigcatáuo sa pagdolápi sa iang olo, con sa pagbúhat sa lain ng̃a buhat ng̃a talamáyon.

Popés. = Lubid ng̃a dagcó ng̃a magámit sa mg̃a sacayán.

Popote. = Dagámi sa Indias.

Populacho. V. *Plebe*.

Populacion. V. *Poblacion*.

Popular. = Ang nahatong̃ód sa longsod. * Táuo ng̃a obus, ng̃a díli lioat sa mahál ng̃a guinicánan. * Ang guihigógma sa mg̃a taguilóngsod tong̃ód sa iang maáyong buot ug gaui, tong̃ód sa iang maáyong batásan.

Popularidad. = Pagcahigógma sa mg̃a tagilóngsod sa bisan cansang táuo, ug ang mg̃a pahanóngdan sa táuo ng̃a guihigógma.

Popularmente. = Ing̃on sa pagcadágoay sa longsod.

Popularizar. = Pagcúha sa bisan cansa sa maáyong buot sa mg̃a isigcatagilóngsod.

Populeon. = Cahomót ng̃a magáma sa mg̃a salinsíng̃an sa mg̃a cahoy ng̃a guing̃álan ug álamo blanco, sa tamboc sa baboy ug sa obán ng̃a isalácot.

Populoso. = Longsod ng̃a guimpúy-an sa daghánan ng̃a mg̃a tagilóngsod, mg̃a molópio.

Poquedad. = Pagcadiótay, pagcadíot. * Pagcatálao. * Bisan onsa ng̃a oaláy bale, ng̃a oaláy polós.

Poquillo, lla, to, ta. = Diótay uyámot. * Macariót caáyo.

Poquísimo. = Idem.

Poquitico, ca, llo, lla, to, ta. = Idem. * Diriót, diriót uyámot.

Poquito. = Idem. * Ang malúya, ang oaláy cosóg ug gahóm.

Por. = Tong̃ód. * Sa.

Porcal. = Calaínan sa mg̃a cirioelas ng̃a dagcó ug díli maáyo caáyo, sa España.

Porcel. = Baboy ng̃a diótay.

Porcelana. = Mg̃a pinggan, mg̃a panácsan, &c., ng̃a pino caáyo, masinao ug masíhag. * Panácsan ng̃a dagcó, ng̃a pagabotang̃an sa gatas, sa sabáo, sa matám-is, &c. * Color ng̃a maputí ng̃a sináctan sa asul.

Porcino. = Ang nahatong̃ód sa baboy. * Baboy ng̃a diótay. * Hobág sa olo cay hingpácng̃an.

Porcion. = Bahin ng̃a macúha ug mabúlag sa bisan diin. * Ang sod-an ng̃a ihátag sa bisan cansa, sa adlao ng̃atanán.

Porcionero. V. *Partícipe*.

Digitized by Google

Porcionista. = Ang tacús ñga pagatagáan sa bisan onsang bahin.
Porcipelo. = Ang balahíbo ñga malig-on sa baboy.
Porciúncula. = Pagtógot sa pagpasáilo sa mga salá ñga macúha sa mga Singbahán ni S. Francisco, sa icadúha ca arlao sa Agosto.
Porcuno. = Ang angay ug ang nahatongód ca baboy.
Porche. = Atóp atóp.
Pordiosear. = Pagquilímos.
Pordiosería. = Opicio con cahímtang sa pagquilímos.
Pordiosero. = Pobres, hangol ñga maquiglímos tongód sa Dios.
Porfía. = Pagcaláli's lalis. * Pagcacanúnay, pagcaúsob osob sa pagbúhat sa bisan onsa sa masingcámot.
Porfiadamente. = Sa tinúyo caáyo, sa masingcámot, sa pagcaósob osob.
Porfiado. = Ang magaósob osob sa bisan onsa. * Ang díli magaópod sa iang húna húna.
Porfiador. = Idem.
Porfiar. = Paglális lalis, pagíndig indig. * Paópod opod sa pagbúhat con sa pagpamólong sa bisan onsa. * Pagdáyon sa pagcacanúnay sa bisan onsang tuyo.
Pórfido. = Batóng mahál.
Porgadero. = Alígrig.
Pormenor. = Cadaghánan sa mga tolotagídyot.
Poro. = Bohóng diótay uyámot sa mga laoas.
Porosidad. = Cadaghánan sa mga bohó ñga magamáy sa usá ca laoas.
Poroso. = Ang may mga bohó ñga magamáy.
Por qué? = Mano? ngano?
Porque. = Cay.
Porquera. = Lugar ñga pagahigdáan ug pagahipúsan sa mga baboy.
Porquería. = Hugao, cahámos, sagbot, boling, tae. * Pagcaólag, pagcaláo-ay. * Buhat ñga daótan, maláo-ay, maólag. * Bisan onsa sa diótay ñga bale, ñga oaláy polós. * Bonga ug bisan onsang calánon ñga magadáot sa nacacáon.
Porqueriza. = Tangcál ñga pagalamíngan sa mga baboy.
Porquerizo. = Ang magabántay sa mga baboy.
Porquero. = Idem.
Porqueron. = Mananácop ñga modácop sa mga saláan ug magadála canila sa presóhan.
Porquezuelo. = Baboy ñga diótay. * Táuo ñga talamáyon.
Porra. V. *Cachiporra.* * Pagparáyog, pagcaándac. * Táuo ñga magaópod opod sa iang suguilon, ñga magabórlay ug magaalingása.
Porraceo. = Ang may color ñga berde maingon sa color sa seboyas ñga guingálan ug puerros.
Porrada. = Pagcapócpoc, pagcabúnal sa cahoy ñga guingálan ug porra. * Polong ñga caoang ñga oaláy cahológan.
Porrazo. = Idem hasta *polong.* * Bisan onsang pocpoc. * Pagcahagpá, pagcahágbong.
Porrear. V. *Porfiar.*
Porrería. V. *Porrada* desde *polong.*
Porreta. = Dahon ñga linhod sa mga seboya, sa trigo, sa humáy, &c.
Porrilla. = Bacbac ñga icahíngpit sa mga lansang, sa mga táuo ñga magabúhat sa mga puthao ñga ilánsaug sa mga itolonób, sa mga cocó sa mga cabayo. * Hobág ñga motoróc sa mga luha luha sa mga cabayo, &c.
Porrillo (a). = Sa pagcadághan.
Porrina. = Ang trigo, ang humáy, &c., con diótay ug malúnghao pa. * V. *Porreta.*
Porro. = Táuo ñga borong, cabos.
Porron. = Mahináyon, madugáyon. * Sorlánan sa tubig, bino, &c., ñga may usá ca tomóy ñga hatáas ñga pagaímnan.
Porta. = Talambóan ñga pagabotánganan sa mga luthang sa mga sacayán. * Talambóan sa cubierta, sa salog sa mga sacayán.
Portalmízcle. = Mananáp sa Asia, tinggalóng.
Portabandera. = Bacos ñga guibotánganan sa usá ca puyo puyo sa atubánganan sa pagsolód sa tomóy sa cahoy ñga guitaólan sa bandela.
Portacarabina. = Puyo puyo sa panit ñga guibítay sa mga siya sa mga cabayo, ñga pagasórlan sa tomóy sa mga pusil.
Portacartas. = Sorlánan sa mga sulat, táuo ñga may opicio sa pagdála sa mga sulat.
Portada. = Atubánganan sa mga Singbahán, sa mga baláy, &c., ug sa bisan onsa. * Ang nahaúnang nauong sa mga libro ñga inimprenta.
Portador. = Ang magadála, ang magahátod sa bisan onsa. * Papán ñga halagpád ñga pagabotánganan sa mga pinggan ñga sinórlan sa mga sod-an, sa pagdála dala sa bisan diin.
Portaestandarte. = Soldado ñga magadála sa bandela.
Portafusil. = Gorca, tinábas sa panit sa pagbála sa pusil.
Portaguion. = Soldado ñga magadála sa guion.
Portal. = Silong. * Atóp atóp ñga pagasilónganan.
Portaleña. = Talambóan ñga pagabotánganan sa mga luthang sa mga sacayán.
Portaleto. = Bantay ñga nagaátang sa pultahán ñga solórlan sa longsod, sa paghíling sa mga manggad ñga isolód.
Portalon. = Talambóan ñga pagabotánganan sa mga hagdan sa pagsáca sa mga sacayán.
Portante. = Paglacát ñga caogalíngon sa mananáp, sa mga cabayo, &c. * (Tomar el). = Paglacáo sa madalí.
Portantillo. = Paglacát ñga madalí caáyo sa cabayo, &c.
Portañola. V. *Portaleña.*
Portañuela. = Tinábas ñga panápton ñga igatábon sa si-si sa mga calson, dapit sa atubánganan.
Portapaz. = Ang laráoan sa salapí, &c., ñga icahátag sa pas sa mga Singbahán.
Portar. = Pagpatigáyon sa bisan onsa, sa pagcaáyo con sa pagcadaótan. * Pagbísti sa maáyo, pagalíma ug maáyo sa mga casangcápan sa baláy. * Paglólot con may quinahánglan pa.
Portátil. = Ang masáyon pagadáron sa bisan diin. * Ang masáyon pagabálhin balhínon.
Portaventanero. = Ang panday ñga magabúhat sa mga tacop, sa mga pultahán ug sa mga talambúan.
Portazgo. = Salapí ñga ibáyad tongód sa pagágui sa bisan diin.
Portazo. = Pagcahagpá, pagcahágbong sa mga tacop cay guisara sa hangin. * Pagcasára sa pultahán sa pagpasipála sa bisan cansa, ug arón díli macasolód.
Porte. = Salapí ñga ibáyad tongód sa pagdála sa bisan onsa, sa bisan diin ñga lugála. * Caogalíngon ñga pagpoyó, pagbatásan ug pagcabóhi sa bisan cansa. * Pagcahamíli, pagcamahál sa guinicánan sa mga táuo. * Pagcadagcó, pagcalóang sa bisan onsa.
Portear. = Pagdála sa bisan onsa, sa bisan diin, tongód sa sohol ñga guisabótan. * Paghágbong sa mga tacop. * Pagágui sa bisan onsa sa usá ca lugar sa lain ñga lugar.
Portento. = Bisan onsa ñga catingaláhan, hibólngan. * Macalilísang, macacógmat.
Portentosamente. = Sa pagcamilagros, sa pagcatingála, sa pagcahibólong.
Portentoso. = Catingaláhan, hibólngan. * Macalilísang, macacógmat, macahahárloc.

Digitized by Google

Portería. = Ang pultahán ñga dagcó sa mga conbento, sa mga caparían. * Opicio ug ang solód sa portero. * Cadaghánan sa mga pultahán nagatanán sa usá ca sacayán.

Portero. = Táuo ñga may opicio ug catungdánan sa pagócab, sa pagábli ug sa pagsára sa mga tacop.

Pórtico. = Sulód ñga guiátpan ñga guilibótan sa mga columna.

Portillo. = Bohó, alaguían sa mga cota ug sa mga bongbong, sa mga pared. * Tacop ñga diótay ñga guipahaánñgay sa lain ñga pultáhan ñga dagcó. * Ang guibang sa bisan onsa ñga natípac. * Pultáhan ñga solórlan sa ubán ñga mga longsod, ñga díli mahímo ñga pagasórlan sa bisan onsa ñga tacós ñga hilngon.

Porton. = Poltahán ñga guibótang sa solód ug tonñód sa hagdanán.

Porvenir. = Omalábot.

Porvida. = Pagpanómpa tonñód sa quinabóhi sa Dios ug sa iang mga santos.

Pos (en). = Dayon, sonód.

Posa. = Pagcabágting tonñód sa mga minatáy. * Pagcahonóng sa managyáyong sa mga minatáy ug sa moobán sa lobóng, sa pagcanta sa usú ca responso.

Posada. = Caogalíngon ñga baláy sa tagsa tagsa, pinuyánan. * Halapítan. * Sorlánan sa cuchillo, sa tenedor ug sa cuchara ñga guidála sa táuo ñga magabiaje. * Sulód ñga pagapúy-an sa mga sologóon ñga babáye sa mga baláy sa mga hari ug sa mga dagcóng táuo.

Posadera. = Sampot, ililíngcod.

Posadero. = Tagía sa halapítan.

Posante. = Sacayán ñga díli malíhoc caáyo sa paglayág na.

Posar. = Pagpoyó sa halapítan. * Pagpoyó. * Paglíngcod, pagpahamórlay, paghóoay. * Pagbátog sa mga langgam. * Pagbótang sa bisan onsa ñga guibála con gnipás-an sa paghóoay.

Posdata. = Bisan onsa ñga guisúlat pagdógang sa mga sulat, sa human na áng pagbótang sa pecha ug sa pirma.

Poseedor. = Ang magasácop sa bisan onsa sa ilálom sa iang gahóm. * Tagía.

Poseer. = Pagtagía sa bisan onsa. * Pagbáton sa bisan onsa sa ilálom sa gahóm ñga caugalíngon.

Poseido. V. *Poseso.* * Ang magabúhat sa mga buhat ñga daútan.

Posesion. = Pagcatagía, pagcahaágom sa bisan onsa. * Pagcabótang sa táuo ñga guisórlan sa mga yaoa. * Húna húna ñga maáyo con daótan sa tonñód sa isigcatáuo. * Yota, baláy, &c., ñga caugalíngon sa bisan cansa.

Posesional. = Ang nahatonñód sa pagcatagía sa bisan onsa.

Posesionarse. = Pagdáoat sa bisan onsa, pagsógod sa pagcatagía sa bisan onsa.

Posesionero. = Ang tagía sa mga hayúpan ñga nahímo opód ug tagía sa mga lugar ñga calán-an sa mga mananáp.

Poseso. = Táuo ñga guisórlan sa mga yaoa.

Posesor. V. *Poseedor.*

Posesorio. V. *Posesional.*

Poseyente. V. *Poseedor.*

Posfecha. = Pecha, adlao ñga sonód sa matúod ñga adlao ug pecha.

Posibilidad. = Pagcahímo sa bisan onsa. * Ang bahándi, ang puhónan, ang catigayónan, ang salapí sa bisan cansa.

Posibilitar. = Pagpatigáyon arón mahímo ug bisan onsa ñga díli macúli onta.

Posible. = Ang arang himóon ug buháton. * V. *Posibilidad* desde *ang puhónan.*

Posiblemente. = Sa pagcahímo.

Posicion. = Pagcabótang sa bisan onsa.

Positivamente. = Pagcamatúod, sa oaláy duha duha.

Positivo. = Matúod, ang dayág caáyo, ang oaláy duha duha.

Pósito. = Baláy ñga pagatipígan sa trigo, sa humáy, &c., sa mga longsod, ñga itagána con may quinabánglan pa.

Positura. V. *Posicion.*

Posma. = Pagcabóg-at, pagcahínay, pagcadúgay. * Táuo ñga madugáyon, mahináyon.

Poso. = Lalog. * Pagpahóoay, pagpahamórlay.

Pospelo (á). = Sa díli angay, sa pagcabátoc.

Posponer. = Pagbótang sa usá ca botang sa pagcasonód sa lain ñga butang. * Pagpabíli ug paghigúgma sa usá ca butang sa diótay ñga bili sa lain ñga butang.

Posta. = Ang mga cabayo ñga guibótang botang sa mga cadalánan, sa pagdáoat daoat sa mga táuo ug sa mga súlat, sa madalí caáyo, sa oaláy honóng ug langan. * Lugar ñga guibutánñgan sa mga posta. * Cahalayóon cutub sa usá ca posta sa lain ñga posta. * Ang táuo ñga magaobán sa posta, ñga magabiaje sa madalí caáyo. * Hioa sa carne, sa isda ug sa bisan onsa pa. * Balang diótay sa tingga ñga dolodagcó sa guinñálan ug perdigones.

Poste. = Haligueng baló, sa cahoy con sa tumbága, columna. * Castigo ñga guihátag sa mga magtotóon sa ilang mga guitón-an, sa pagpatíndog canila sa pagcadúgay dugay.

Postema. = Hobág ñga ponó sa nana. * *Táuo ñga samócan*, ñga magabúrlay ug magaalinñása. * Táuo ñga magpaháyag ug magapadayág sa iang isigcatáuo sa casáquet sa iang cásing cásing.

Postemero. = Capandáyan sa mga mananámbal sa pagsí-si sa mga hobág.

Postergacion. = Pagcaoláhi.

Postergar. = Pagoláhi, pagsonód.

Posteridad. = Lioat, calioátan.

Posterior. = Ang nagaoláhi, ang mosonód.

Posterioridad. V. *Postergacion.*

Posteriormente. = Oña. * Sa oláhi, sa pagcasonód.

Posteta. = Cadaghánan sa mga pliego ñga papel ñga guisolosócsoc sa mga impresor, sa paghípos sa mga libro ñga inimprenta.

Postigo. = Pultahán ñga guibótang sa lugar ñga tolotinágo sa mga baláy. * Tacop sa usá lamang ca dahon. * Tacop ñga diótay ñga guipahaánñgay sa lain pultahán ñga dagcó. * Pultahán ñga solórlan sa mga longsod.

Postila. = Pagmátnñgon ñga guibótang sa mga daplin sa mga dahon sa mga libro, arón sabóton ug maáyo ang cahológan sa guisúlat dihá.

Postilador. = Ang nagabótang sa mga pagmátnñgon ñga guiínñgon caron.

Postilla. = Cugan.

Postillon. = Sologóon ñga magacabayo pagóna sa mga posta, sa pagtórlo canila sa dalan, ug sa pagsíbog, sa pagóli sa mga cabayo.

Postilloso. = Ang may cugan.

Postiza. = Bongbong sa mga sacayán ñga guitáod sa ibábao sa cubierta.

Postizo. = Ang guibótang lamang sa ibábao, sa salingcápao. * Bohócan ñga idúgang sa mga táuo ñga guihinágan sa bohóc.

Postimeridiano. = Ang nahatonñód sa hapon. * Ang tiempo ñga sonód, ñga lioas sa odto.

Postor. V. *Ponedor.*

Digitized by Google

Posparto. = Pagánac nga sonód sa lain nga pagánac.
Postracion. = Pagcahapá, pagcaóbo, pagcayáob. * Pagcalúya guican sa saquét con sa casáquet.
Postrador. = Ang magabóncag, ang magaláglag. * Ang magapaóbos. * Papán nga ibútang sa tiilan sa mga lingcoránan sa coro nga pagatónban sa hingtúngdan nga religioso.
Postrar. = Pagpaóbos. * Paglóhor. * Pagobó, pagyáob. paghapá. * Pagbóncang, pagláglag, paggobá. * Paglúya, pagcúha sa gahóm, sa cosóg. * Pagámpo, pagpangamúyo.
Postre. = Ang matám-is, ang mga bonga, &c., nga ibútang sa lamesa sa catapúsan sa mga pagcáon, sa human na ang pagcáon sa mga sod-an.
Postre (á la). = Sa catapúsan.
Postremo. = Ang toa, ang anáa sa oláhi, sa catapúsan.
Postreramente. = Sa pagcatápus, sa catapúsan, sa pagcaoláhi.
Postrero. V. *Postremo.* * Ang magaoláhi.
Postrimeramente. V. *Postreramente.*
Postrimería. = Caolahían. * Ang mga túig nga catapúsasan sa quinbúhi.
Postrimero. V. *Postre* y *Postrero.*
Postulacion. = Pagcahingálan sa Obispo sa usá ca Singbahán, nga guibúhat sa mga Padreng canónigo, ug nga quinahánglan sa pagtógot sa Santos nga Papa, tungód cay Obispo man sa lain nga Singbahán ang tinórlo, ug tongód ba sa lain nga cabilínggan.
Postulado. = Ang madayág uyámot, ang díli quinahánglan nga asúyon.
Postulador. = Ang Padreng canónigo nga magatórlo sa pagcaobispo sa táuo nga díli unta mahímo nga itódlo. * Ang mangáyo sa hocmánan sa Rota sa pagbaláod sa pagcasantos sa bisang cansang táuo nga nagaalágad ug maáyo sa Dios sa buhi pa sia.
Postular. = Pangangáyo sa pagcaponóan sa usá ca Singbahán sa táuo nga díli onta mahímo nga itórlo ingon sa tulumánon sa santa Iglesia, con díli onta itógot sa Santos nga Papa.
Póstumo. = Ang ipabántog ug ipabaláod sa lioas sa camatáyon, sa obus na namatáy ang magabúhat.
Postura. V. *Posicion.* * Pagtanóm sa mga cahoy ug sa mga tanóm. * Ang bili nga guipabili sa manga ponóan sa mga calánon nga ibalígya sa longsod. * Ang bale nga guipabale sa magapálit sa bisan onsa nga ibalígya. * pagcapósta, pagpósta. * Pagcaóyon. * Itlog sa mga langgam. * Cahoy con tanóm nga ilálin.
Potable. = Ang mahímo, ang arang imnon.
Potado. = Hobóg.
Potador. = Ang moínom.
Potaje. = Sabáo sa laolla, &c. * Mga liso nga calánon, nga guinisál. * Ang maong mga liso nga hílao. * Ang ilímnon nga magáma sa daghánan nga mga sacót. * Catilíngban, cadaghánan sa mga botang nga caoang ug nga oaláy polós.
Potajería. = Cadaghánan sa mga liso, mga balátong, &c., nga laya, ug hiláo, nga pagaguisálon. * Solód nga pagatipígan sa mga balátong nga icabúhat sa mga guisál.
Potajero. = Táuo nga magabántay sa potajería sa mga baláy nga hiriánon.
Potala. = Bató nga tinácgos sa tomóy olín con sa dolong sa mga sacayán, nga icapondo sa mga bote ug sa mga sacayán nga diótay.
Potar. = Pagsíbo sa mga tacsánan ug sa mga timbángan. * Paginom.
Pote. = Sorlánan sa yota nga hatáas, nga pagaímnan ug pagabotángan sa mga ilímnon, tinghoy. * Masetasán nga pagatámnan sa mga tanóm nga mahomót ug bulácan. * Tacsánan ug timbángan nga pagasibóan sa obán.
Pote. (á). = Sa pagcadaghánan.
Potencia. = Gahóm, galámhan. * Cosóg. * Pagcahópot sa mga Guinharían.
Potencial. = Ang may gahóm, cosóg.
Potencialidad. = Pagcahímo. * Pagcatómbas.
Potencialmente. = Sa pagcatómbas. * Sa pagcahímo.
Potentado. = Hari, príncipe. * Tauó nga gahúman.
Potente. = Ang may gahúm, ang gahúman. * Ang macalíoat. * Salaplan, salapíánon, arunáhan. * Dagcó, dagcóan.
Potentemente. = Sa gahóm. * Sa casóg.
Potenza. = Cahoy nga guibalábag sa tamóy sa lain nga cahoy sa pagcadágoay sa usa ca T.
Potenzado. = Cahoy nga maíngon sa usa ca T.
Poterna. = Poltahán sa mga cota, sa mga longsod, nga guilibótan sa cota.
Potestad. = Gahóm, pagcabóot. * Hocom, magbolóot. * Mga Ángeles sa icánom ca ponong ponóngan.
Potestativo. = Ang anáa sa gahóm sa bisan cansa.
Potingue. = Bisan onsang ilímnon sa botica.
Potísimo. = Mahál, hamíli caáyo.
Potista. = Ang hingínom sa bino.
Potra. = Dagcóng lagáy, daloac.
Potranca. = Cabayo baye, nga díli mocápin sa toló ca túig.
Potrera. = Bosal nga ibútang sa mga cabayong báta pa.
Potrero. = Ang may dagcóng lagáy. * Ang magabántay sa mga cabayong báta pa.
Potril. = Solóp nga pagabatónan sa mga cabayong báta, sa guipanagbúlag na sa mga inahán.
Potrilla. = Tigúlang nga nagapacabáta.
Potro. = Cabayo nga báta pa. * Capandáyan nga guipanagsaquétan niádtong tiempo sa mga saláan nga oalá boot matúg-an sa ilang mga salá. * V. *Incordio.* * Bisan onsa nga macasámoc. * Caihían sa yota.
Potroso. = Ang may dagcóng lagáy, ang daloácan. * Ang paláran.
Poya. = Tinápay nga guibáyad sa tagía sa horno nga pagalótoan.
Poyal. = Panápton nga igatábon sa mga lingcoránan nga guingálan ug poyo.
Poyata. = Alsáhan, lugar nga pagabotángan sa mga baso, &c.
Poyo. = Lincoránan sa cota. * Salapí nga ibáyad sa mga hocom tongód sa pagtúman sa ilang catongdánan.
Poza. = Bohó nga tubígan, danáoan.
Pozal. = Timba, cabo. * Taryao, &c., nga sinolód ug linobóng sa yota, sa pagbótang sa bino, sa tubig, &c.
Pozanco. = Oloatábay nga mahabílin sa baybáyon sa paghunás.
Pozo. = Atábay. * Lugar nga labíng halálom.
Pozuelo. V. *Pozal.* * Taryao, sorlánan sa bisan onsa.

PR

Práctica. = Pagcabóhat sa bisan onsa, pagcaánad.
Practicable. = Ang arang boháton, ang masáyon mobóhat, mahímo, magáma.
Practicador. = Ang nagabúhat, ang maánad sa bisan onsa.
Prácticamente. = Sa pagcaánad, sa pagbúhat gayúd.
Practicante. = Idem. * Ang madúgay sa pila ca túig sa luyo sa maestro, arón maálam ug maáyo sa bisan onsang opicio. * Ang magaalíma ug magabántay sa mga hospital, sa mga masaquét.

Digitized by Google

Practicar. = Pagbúhat. * Pagánad. * Pagbúhat sa bisan cansa sa iang opicio sa luyo sa iang maestro, sa pila ca túig.

Práctico. = Ang nahatongód sa práctica. * Ang maálam, ang maánad sa bisan onsa.

Practicon. = Ang maálam sa bisan onsa cay guisúmay sumay nia sa nacadághan.

Pradera. = Como el siguiente.

Pradería. = Patag, datáy sa daghánan nga mga calánon sa mga mananáp. * Compay sa mga mananáp, nga hatáas ug nga mahímo nga galábon.

Praderoso. = Ang nahatongód sa prado.

Prado. = Yota nga datág nga pagatobóan sa dagámi, sa cumpay, sa calánon sa mga mananáp. * Lugar nga guitámnan sa mga cahoy nga haróol sa mga longsod, nga pagduláan sa mga táuo ug pagasóroy soróyan nila.

Pragmática. = Sogo sa mga ponóan, sa mga hari, nga guipabaláod sa cadaghánan nga hingtúngdan.

Prasio. = Batóng mahál nga berde.

Prasma. = Bató nga berde.

Pravedad. = Pagcadaútan, pagcangil-ad sa batásan.

Pravo. = Daútan, tampalásan, sa malágsot nga batásan.

Praxis. V. *Práctica.*

Pre. = Sohol nga ihátag sa matagádlao sa mga soldados.

Preámbulo. = Polong nga guisóndan sa bisan onsang suguilon. * Mga polong nga licó licó sa mga suguilon nga oaláy polós.

Prebenda. = Sohol sa Singbahán nga guican sa pagcacanónigo, sa pagcucura, &c. * Opicio nga hatáas ug labí sa mga Padreng canónigo sa mga Catedral. * Salapí nga ihátag arón mamíño ug bisan quinsang babáye con arón mosolód sa pagcamonja, ug arón magaestudio ug bisan quinsang laláqui. * Opicio sa diótay nga cabórlay ug sa dagcóng caposlánan.

Prebendado. = Padre nga may dagcóng opicio sa mga Catedral.

Prebendar. = Paghátag sa dagcóng opicio sa mga Padre.

Prebostazgo. = Cahímtang sa pagcaponóan sa mga caparían.

Preboste. = Ponóan sa mga caparían.

Precariamente. = Sa pagcadíli madúgay. * Sa pagcainótang.

Precario. = Ang inótang, ang guiángcon sa bisan cansa hasta sa pagbóot lamang sa lain. * Ang díli madúgay.

Precaucion. = Pagcatagána, pagcaándam sa pagcóha sa mga casámoc, sa mga caolángan, sa mga cabilínggan sa bisan onsa.

Precaucionado. = Ang magaándam, ang magatagána.

Precaucionarse. = Pagándam, pagtagána.

Precautelar. = Idem.

Prevenir. = Idem.

Precavido. V. *Precaucionado.* * Batid.

Precedencia. = Pagcaóna. * Sinógdan. * Pagcaponóan.

Precedente. = Ang moóna, sinógdan, guinsóndan.

Preceder. = Pagóna, pagsógod. * Pagponóan.

Preceptista. = Ang magatóon, ug ang magatódlo sa mga tolománon sa bisan onsa.

Preceptivo. = Ang guibotánganan sa mga tolománon sa bisan onsa, sa mga sogo.

Precepto. = Sogo, tolománon. * Pagtolón-an. * Ang tagsa sa mga sugo sa Dios. * Pagcabóot sa mga ponóan sa mga caparían nga tacós pagatománon sa ilang mga guinsacópan.

Preceptor. = Magtotóon, ang magatóon sa gramática.

Preces. = Mga socna, mga tocso nga nacóha sa santos nga Sulat, ug magámit sa Singbahán sa pagpangáyo sa Dios sa iang mga calóoy, ang guiobánan sa obán nga mga pagámpo ug pagpangádye. * Mga pagpangamúyo sa Santos nga Papa ug ang mga pagtógot sa maong Papa.

Preciado. = Mahál, hamíli, bilírhon, sa dagcóng bale. * Parayégon, maandácon.

Preciador. = Ang nagapabíli sa bisan onsa.

Preciar. V. *Apreciar.* * Pagparáycg, pagándac.

Precinta. = Tinábas nga panit nga icalig-on sa mga esquina sa mga cajon.

Precintar. = Paglig-on sa mga esquina sa mga cajon ug sa mga lutac sa mga papán, sa mga tinábas nga panit. * Pagcóros coros, sa mga sinta, sa mga cajon nga sinórlan sa mga manggad, arón díli boncágon ug hilngon con díli sa lugar lamang nga pagahonónganan.

Precio. = Bili sa bisan onsa. * Maáyong dongog, maáyong ngalan.

Preciosamente = Sa pagcamahál, sa pagcabilírhon, sa pagcadagcóng bale.

Preciosidad. = Pagcamahál, pagcahamíli, pagcabilírhon.

Precioso. = Mahál, hamíli, bilírhon, sa dagcóng bale. * Táuo nga matístis, malipáyon.

Precipicio. = Ambácan, lugar nga may catáhap sa pagcahólog sa magalacát, nga catahápan sa pagcahólog. * Pagcapúcan, pagcahólog nga ahat. * Pagcadáot nga laoásnon ug calágnon.

Precipitacion. = Pagcaámbac, pagcahólog. * Pagcahanáyac, pagcadilí sa pagbólat ug sa pagpamólong sa bisan onsa. * Pagcahólog sa obus sa mga sorlánan, sa labíng mabóg-at.

Precipitadamente. = Sa pagcadilí, sa pagcahanáyac sa oaláy paghúna húna ug pagmátngon, sa oaláy salabótan.

Precipitadero. V. *Precipicio.*

Precipitado. = Boang boang, ang mahanáyac sa oaláy húna húna ug pagmátngon. * Ang mahólog sa obus sa mga sorlánan. * Lalog.

Precipitante. = Ang magapahanáyac.

Precipitar. = Ambac, holog, pocan. * Pagpahanáyac sa bisan cansa sa mga icadáot nga laoásnon ug calágnon.

Precipite. = Ang guibótang sa may catáhap sa pagcahólog, sa pagcaámbac.

Precipitosamente. V. *Precitadamente.*

Precipitoso. = Ang nahándig, ang nahanáyhay, ang madánglog. V. *Precipite*, y *Precipitado* hasta *ang mahólog.*

Precipuamente. = Ang labí pa.

Precipuo. = Ang ona, ang labí. * Ang guitimaánan ug maáyo.

Precisamente. = Sa pagcaigo, sa pascatopóng. * Sa quinahánglan gayúd.

Precision. = Quinahánglan. * Pagcatúman, pagcahíngpit. * Pagcabáhin sa húna húna, ug sa usá ca botang sa lain nga butang.

Preciso. = Quinahánglan gayúd. * Ang mahíngpit. * Ang macatúman. * Ang madayág. * Ang nabólag, ang mabánin.

Precito. = Pinilían, ang ináiran.

Preclaramente. = Sa pagcamahál, sa pagcahamíli.

Preclaro. = Mahál, hamíli, bilírhon. * Talahóron. * Tacós nga dayégon.

Precocidad. = Pagcaóna, pagcadalí sa mga bonga sa yota, sa mga cahoy ug sa bisan onsa.

Precognicion. = Pagcaíla, húna húna nga daan.

Preconizacion. = Pagcatóg-an, pagcabaláod sa manga pahanóngdan sa bisan cansa. * Pagcabaláod sa catilíngban sa mga cardenal, nga pagabotánganan sa pagbóot sa Santos nga Papa, sa paghingálan sa bisan cansa sa pagcaobispo, &c.

Digitized by Google

Preconizar. = Pagdáyeg, pagtóg-an, pagbaláod sa bisan cansa sa mg̃a pahanóngdan sa lain. * Pagpaháyag, pagdayág sa catilíngban sa mg̃a cardenales, ng̃a pagaatubáng̃an sa santos ng̃a Papa, sa mg̃a pahanóngdan sa bisan cansa ng̃a táuo ng̃a guitórlo sa mg̃a hari sa pagcaobispo, &c.

Preconocer. = Paghúna huna, pagíla ng̃a daan.

Precoz. = Ang moóna. * Ang madalí. * Bong̃a ng̃a mahínog sa masayó.

Precursor. = Maoóna, ang magaóna sa lain, ang guisóndan sa lain. = Ng̃alan ng̃a guihátag sa santa Iglesia cang san Juan Bantista, cay nagaóna sa pagcatáuo cang Jesucristo ug nagaoáli sa iang pagánhi sa calibútan.

Predecesor. = Ang guisóndan sa lain, ang guiilísan.

Predecir. = Pagtágna, pagtághap.

Predefinicion. = Pagcabóot sa Dios arón magasógod sa tinórlong túig ng̃atanán ng̃a mg̃a binúhat nia.

Predefinir. = Pagtórlo sa túig ng̃a igasógod sa mg̃a binúhat ng̃atanán.

Predestinacion. = Pagcapíli sa Dios, cutub sa oaláy sinógdan, sa iang mg̃a piníli. * Pagcapíli ng̃a daan sa bisan onsa, sa bisang onsang tuyo.

Predestinado. = Piníli sa Dios, sa paghiágom sa mg̃a pahimáya sa Lang̃it.

Predestinar. = Pagpíli ng̃a daan sa bisa onsa, sa bisang onsang táuo. * Pagpíli sa Dios, cutub sa oaláy sinógdan, sa mg̃a táuo ng̃a, tong̃ód sa iang grasia ug santos ng̃a pagtábang, mahiágom sa mg̃a pahimáya sa Lang̃it.

Predeterminacion. = Pagcatagána ng̃a daan sa bisan onsa. * Paghúna húna ng̃a daan.

Predeterminar. = Paghúna huna, pagtagána ng̃a daan sa bisan onsa.

Predial. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a cabalánan.

Prédica. Oáli sa mg̃a herejes sa ilang mg̃a guinsacópan.

Predicable. = Dalayégon, ang tacús ng̃a ioáli.

Predicacion. = Pagcaoáli. * Pagtólon-an ng̃a maáyo ng̃a hingtúngdan sa mg̃a oáli.

Predicadera. = Oalihánan. * Ang ting̃og ng̃a maáyo, maáyong pagatúbang, &c., sa mg̃a palaoáli.

Predicador. = Palaoáli, ang magaoáli. * Ang magadáyeg sa bisan cansa, ang magaológ.

Predicamental. = Ang nahatong̃ód sa bisan onsa ng̃a maoy guinicánan sa lain ng̃a butang.

Predicamento. = Pagcadagcó con pagcadiótay sa dong̃og, sa maáyong ng̃alan sa bisan cansa, ng̃a macaígo sa iang mg̃a pahanóngdan.

Predicante. = Padreng palaoáli, ng̃a magaoaáli sa mg̃a pagtolón-an sa mg̃a herejes.

Predicar. = Pagoáli, pagbántog sa mg̃a pahanóngdan sa bisan cansa. * Pagdáyeg.

Prediccion. = Pagcatágna, pagcatághap.

Predileccion. = Paghigúgma, pagpalángga.

Predilecto. = Hinigúgma uyámot, pinalángga.

Predio. = Baol, cabalánan.

Predisposicion. = Pagcabótang.

Predominante. = Ang magabóot, ang may gahóm sa bisan onsa.

Predominar. = Pagbóot, pagángcon sa gahóm sa bisan onsa. * Pagsácop. * Paglabí, paglabáo sa catáson sa usa ca butang.

Predominio. = Gahóm sa ibábao sa bisan onsa. * Pagcabóot, pagsácop.

Preeminencia. = Pagtógot, ng̃a caogalíng̃on sa mang̃a ponóan, sa bisan cansang táuo tong̃ód sa iang pahanóngdan.

Preeminente. =Hatáas, dagcó. * Donggánon. * Dagcóan sa lain.

Preexcelso. = Mahál uyámot, hamíli caáyo, bilirhon, halángdon.

Preexistencia. = Pagcamáo ng̃a daan.

Preexistir. = Pagmáo ng̃a daan.

Prefacio. = Ang bahin sa misa ng̃a guinsóndan sa sanctus, sa cánon.

Prefacion. V. *Prólogo.*

Prefecto. = Cahímtang ng̃a mahál caáyo. * Ang ponóan sa mg̃a catilíngban sa Singbáhan, ponóan ng̃a magabántay sa pagcatúman sa bisan onsa.

Prefectura. = Pagcahímtang sa pagcaprefecto.

Preferencia. = Pagcaóna sa bisan onsa.

Preferente. = Ang moóna.

Preferible. = Ang tacós ng̃a ióna.

Preferir. = Pagóna.

Prefiguracion. = Pagcahúna huna ng̃a daan sa bisan onsa.

Prefigurar. = Paghúna huna, pagpalángdong ng̃a daan sa bisan onsa.

Prefijar. = Pagtagána ng̃a daan.

Prefinicion = Pagcatagál sa bisan onsa.

Prefinir = Pagtagál sa bisan onsa.

Prefulgente. = Masíhag, magulía gila caáyo.

Pregon. = Pagcabaláod, pagcamantalá. * Pagcabántog.

Pregonar. = Pagmantalá, pagbaláod. * Pagbántog.

Pregonería Opicio sa pagcamagbabaláod.

Pregonero. = Magbabaláod, ang magamantalá, ang magabántog.

Pregunta. = Socna, tocso, pagpang̃otána.

Preguntador. = Ang nagatócso, ang magasócna, ang mang̃otána.

Preguntante. = Idem.

Preguntar. = Pagtócso, pagsócna, pagpang̃otána.

Preguntón. = Ang macasámoc ug macaalíng̃ásan sa iang pagpang̃otána.

Preinserto. = Ang nahaláquip na ng̃a daan.

Prejudicial. = Ang quinahánglan ng̃a husáyon sa díli pa hológan sa pagcahócom ng̃a catapúsan.

Prejuzgar. = Paghúna huna ng̃a daan, sa oála pa hiilhan caáyo ng̃a guihonóng̃an sa húna húna.

Prelacía. = Cahímtang sa pagcaponóan.

Prelacion. = Pagcaóna sa usá ca butang sa lain ng̃a butang.

Prelada. = Babáyeng ponóan sa mg̃a binocót, sa mg̃a monja.

Prelado. = Ponóan sa Singbahán, Obispo, Arzobispo, &c. * Ponóan sa mg̃a caparían.

Preliminar. V. *Preámbulo.* * Tagsaca tolomànon sa mg̃a pagsábot sa mg̃a hari.

Preliminarmente. = Sa pagcaóna.

Prelucir. = Pagsíga ng̃a daan.

Preludiar. = Pagsuláy sa mg̃a tolónggon sa música con sa ting̃og, sa oalá pa sogdon ang pagcanta sa cacantáhon.

Preludio. = Ang sinógdan sa bisan onsa.

Prelusion. = Idem. * Timáan ng̃a magapadayág sa mg̃a mosonód.

Prematuramente. = Sa pagcasayó caáyo, sa díli pa tiempo. * Sa oalá macaígo.

Prematuro. = Ang oalá pa mahínog. * Ang nasayó, ang díli macaígo sa maáyong tiempo. * Babáye ng̃a oalá pa omábot sa edad ng̃a quinahánglan arón mamána.

Premeditacion. = Pagcahúna húna, pagcapalándong sa pagcaboótan.

Premeditar. = Pagpalándong, paghúna huna sa maáyo, sa mahínay, sa bisan onsa, sa oalá pa boháton.

Premiador. = Magbabálos sa balos ng̃a maáyo.

Premiar. = Pagbálos ug maáyo sa mg̃a pahanóngdan.

Premio. = Balus ng̃a maáyo tong̃ód sa mg̃a pahanóng-

Digitized by Google

dan. * Ang hias ug bisan onsa nga guiponó, guitóngtong sa mga pagbáilo, arón matómbas ang guibáilo.

Premiosamente. = Sa pagcacúli, sa pagcalisód. * Sa pagcahagóot, sa pagcagóot, sa pagcasígpit. * Sa linogsánay.

Premioso. = Ang nahagóot, ang nagóot uyámot. * Ang malisód. * Ang macasámoc. * Ang macalúgus, ang macapúgus. * Matinumánon.

Premisa. = Timáan sa bisan onsa.

Premiso. V. *Prevenido*. * Ang sinógo nga daan, ang guitagána pagóna.

Premocion. = Pagcalíhoc nga daan.

Premonstratense. = Caparían ni San Norberto, ug ang mga religiosos sa maong caparían.

Premoriencia. = Camatáyon nga daan, nga ona sa lain nga pagcamatáy.

Premoriente. = Ang magaóna sa lain, sa pagcamatáy.

Premorir. = Pagcamatáy sa usá ca táuo nga ona sa lain nga táuo.

Premura. = Pagcadalí, bisan onsa nga mahímo nga dinalían caáyo.

Prenda. = Hias ug bisan onsa nga ihátag sa otánngan sa guiotánngan nia, ug nga díli mabáoi hasta sa pagbáyad sa otang. * Bisan onsang casangcápan sa baláy. * Ang ihátag sa pagcatimáan sa bisan onsa. * Ang guihigúgma caáyo, maíngon nga ang asáoa, ang mga anac, &c. * Ang maáyong pagcabótang sa laoas. * Ang pagcabátir, pagcaquinaarmánon. * Pagcaábi abi sa mga táuo.

Prendador. = Ang mangáyo sa prenda.

Prendamiento. = Pagbótang sa bisan onsa sa pagcaprenda. * Pagcaprenda.

Prendar. = Pagpangáyo sa bisan onsang hias hastang díli baidan ang otang. * Pagcóha sa maáyong bóot, sa pagcapalángga sa bisan cansa. * Paghigógma, pagpalángga.

Prendedero. = Bisan onsang capandáyan sa paggónit ug pagcáo-it sa bisan onsa. * Italácgos sa bohóc.

Prendedor. = Ang magadácop, mananácop.

Prender. = Coha, cabot, copot, gonit, dacop. * Pagbilánggo, pagpreso. * Pagdáyan dayan, pagpanindot, pagpaáñag, pagtahóm sa bisan onsa.

Prenderia. = Tiendahán nga pagabaligyáan sa mga bisti, mga casangcápan nga dolodáan na.

Prendido. = Dayan dayan sa mga babáye, ug labí pa sa olo, sa bahóc.

Prendimiento. = Pagcagónit, pagcadácop, pagcacóha.

Prenocion. = Nahaónang pagíla sa bisan onsa.

Prenotar. = Pagtimáan nga daan.

Prensa. = Pigsánan, ipitan, máquina sa pagimprenta sa mga libro, &c.

Prensado. = Casínao sa mga panápton nga guilígis.

Prensador. = Ang magapígos magaípit.

Prensadura. = Pagcapígos, pagcaípit.

Prensar. = Pagpígos, pagípit.

Prensista. = Ang táuo nga magabóhat sa mga pigsánan sa imprenta.

Preñado. = Pagcasàmcon, pagcamábdos. * Bongbong, pared nga díli tonton, nga may mga lison lison * Ang naponó. * Ang nagasácop sa bisan onsang tinágo.

Preñez. = Pagcamábdos, pagcasámcon. * Pagcabótang sa bisan onsa nga oalá hibalóan con onsa bay cahá catapúsan nia, con maáyo con daótan ba cahá. * Cabóloc, caolàngan, cabilínggan sa bisan onsa.

Preocupacion. = Pagcaángcon nga daan sa bisan onsa. * Ang nahaónang húna húna nga malig-on ug nga díli maósob osob. * Pagcabóloc sa húna húna.

Preocupadamente. = Sa húna húna nga díli macaígo.

Preocupado. = Ang napadáog sa mga húna húna nga díli onta macaígo caáyo.

Preocupar. = Pagángcon nga daan sa bisan onsa, pagóna sa lain sa pagángcon sa bisan onsa. * Pagándam nga daan sa lain, sa pagpahibaló canía sa bisan onsa arón díli onta sia magahúna húna sa lain. * Pagpalángga con paghigógma sa bisan cansa.

Preopinante. = Ang mamólong pagóna sa mga catilíngban sa mga táuo nga nanagsábot sila sa bisan onsa.

Preordinacion. =Ang santos nga cabobót-on sa Dios nga guibúot nia, cutub nga oaláy sinógdan, nga mahímo ngatanán nga mga binùhat nia sa ilang hingtúngdan nga túig.

Preordinadamente. = Sa pagbóot nga daan.

Preordinar. = Pagbóot sa Dios, cutub sa oaláy sinógdan, sa ngatanán, arón mahímo unta sa oláhi ug hingtúngdan nga tiempo.

Preparacion. = Pagcaándam, pagcatagána.

Preparamiento. = Idem.

Preparar. = Pagcaándam, pagcatagána. * Pagpahibaló sa bisan cansa, sa bisan onsa na moábot con mosonód. * Pagpatigáyon sa bisan onsang quinahánglan.

Preparativo. = Bisan onsa nga guiándam ug guitagána. * V. *Preparatorio*.

Preparatoriamente. = Sa pagcaándam, sa pagcatagána.

Preparatorio. = Ang magaándam ang magatagána.

Preponderancia. = Pagcalabi, pagcalabáo sa timbang sa usá ca butang sa lain nga butang. * Pagcalabí, pagcalabáo sa pagbóot, sa pagcaboótan, sa pagcaarunáhan, &c.

Preponderar. = Paglabí sa timbang sa usá ca butang sa lain nga butang. * Paglabí sa cosóg, sa gahóm, &c., sa usá ca botang sa lain nga butang nga pagatandían.

Preponer. = Paglabí sa usá ca butang sa lain nga butang. * Pagbótang sa ona.

Prepositivo. = Ang guibútang pagóna, sa ona.

Prepósito. = Ponóan sa mga caparían ug sa mga catilíngban.

Prepositura. = Cahímtang sa pagcaponóan.

Preposteracion. = Pagcasinóhi sa mga botang.

Prepósteramente. = Sa díli macáigo, sa pagcasinóhi.

Preposterar. = Pagsóhi sa bisan onsa. * Pagbótang sa ona ang ibótang onta sa oláhi.

Prepóstero. = Ang guisóhi. * Ang guibóhat sa díli onta macaígo.

Prepotencia. = Gahóm nga labí ug dagcó. * Gahóm nga palábi labíhon.

Prepotente. = Ang macagagáhom caáyo, * Ang palábi labíhon sa iang gahóm ug sa pagbóot sa iang mga sacop.

Prepucio. = Panit nga magatábon sa olo sa quinatáuo sa mga laláqui.

Prerogativa. = Pagcagáoas, pagcamísic sa bisan onsa, nga guitógot sa mga ponóan sa bisan cansa.

Presa. = Pagcadácop, pagcagónit, pagcacóha, pagcacóbot, pagcacúpot. * Ang guicúha sa mga soldados nga nangadáog sa ilang pagáoay ug pagpangóbat, sa guibílin ug guibiáan sa mga gnidáog ug napadáog. * Alaguían, balaháan sa mga tubig. * Ang cota nga pagaboháton sa mga subá sa pagpogóng sa cabahá sa tubig, ug arón mobahá sa lain nga lugar. * Pinótol sa bisan onsa nga calánon, hioa sa carne, sa isda, &c. * Ngipon, tangó nga dagcó ug hatáas sa ubán nga mga mananáp. * Ang langgam ug bisan onsang mananáp nga guidágit, guidácop ug guisúbad sa lain nga mananáp con langgam.

Presada. = Color nga berde nga molomaputí.

Presagiar. = Pagtágna, pagtàghap, tongód sa manga timáan.

Digitized by Google

Presagio. = Timáan ñga magapasábot sa bisan onsa. * Pagcatágna, pagcatághap tonñód sa mga timáan.
Presagioso. = Ang magatágna ug magatághap sa omalábot, sa mosonód.
Presago. = Idem.
Presbiterado. = Ang Padreng sacerdote ug ang cahímtang con pagorden sa pagcasacerdote.
Presbiteral. = Ang nahatonñód sa sacerdote.
Presbiterato. V. *Presbiterado*
Presbiterio. = Pagcadatág sa mga Singbahán ñga guibotánñan sa altal ñga dagcó con mayor.
Presbítero. = Ang Padre ñga guioldenáhan sa pagcasacerdote.
Presciencia. = Pagcaíla, caálam sa bisan onsa ñga omalábot.
Prescindible. = Bisan onsa ñga arang biáan, ang mahímo ñga díli pagatágdon.
Prescindir. = Pagbía sa bisan onsa sa húna húna, díli pagtagád sa obán.
Prescito. = Pinilían.
Prescribir. = Pagtórlo. * Pagángcon sa bísan onsa, tonñód cay dogay na sa ilálom sa gahóm sa bisan cansa.
Prescripcion. = Pagcatórlo. * Pagcaángcon sa bisan cansa, sa bisan onsa, cay dugay na caáyo sa ilálom sa iang gahóm.
Presea. = Hias ñga mahál.
Presencia. = Pagcaatóbang. * Bayhon, dagoay sa laoas. * Pagcahándom sa bisan cansa, pagcadómdom sa bisan onsa.
Presencial. = Ang nahatonñód sa pagcaatúbang.
Presencialmente. = Sa pagcaátubang gayúd.
Presenciar. = Pagatúbang.
Presentacion. = Pagpaquíta, pagpacatóngha. * Piesta ñga guipiesta sa mga cristianos, sa pagsíngba ug pagdómdom sa pagpaquíta ug paghátor cang María Santísima sa iang mga tigúlang sa Singbahán sa Jerusalém, ug sa paghálad cania sa Dios. * Pagcahinñálan, sa may caogalínñon, ñga gahóm, sa obán ñga mga táuo, sa pagcaobispo, sa pagcacura, &c.
Presentador. = Ang nagapaquíta, ang nagapatúngha.
Presentalla. = Paghálad, hatag ñga guipanghálad sa mga binuñágan sa Dios ug sa mga santos, tonñód sa mga calóoy ñga guipanáoat nila. * Hatag ñga guipanghálad sa mga dioatáhan sa ilang mga dios dios ñga bacácon.
Presentante. V. *Presentador.*
Presentar. = Pagpaquíta, pagpatóngha. * Paghátag, paggása, pagregalo sa bisan onsa. * Paghinñálan sa bisan cansa ñga may gahóm ñga hinátag sa santos ñga Papa, sa pagcaobispo, sa pagcacura, &c. * Pagsácop sa pagbóot sa lain.
Presente. = Ang atúbang, ang anáa sa atubánñan. * Hatag, gasa, regalo.
Presentemente. = Sa pagcaatúbang gayúd.
Presentero. = Ang magahinñálan ug magatórlo sa bisan cansa sa pagcaobispo, sa pagcacura, &c.
Presentimiento. = Pagcatándog sa húna húna sa pagtágna sa omalábot.
Presentir. = Pagtágna sa mga omalábot guican sa pagcatándog sa huna huna.
Presero. = Ang magabántay sa mga presa sa mga sobá.
Preservacion. = Pagcatípig, pagacaalíma, pacaáyo ñga daan sa bisan onsa, arón díli unta madáot.
Preservador. = Ang magatípig, magaáyo, magaalíma, magahópot sa bisan onsa.
Preservar. = Ayo, tipig, alíma. hopot.
Preservativo. V. *Preservador.*
Presidario. V. *Presidiario.*
Presidencia. = Cahímtang sa pagcaponóan, sa pagcabóot sa mga catilíngban sa mga táuo.
Presidenta. = Asáua sa presidente. * Ang babáyeng ponóan sa mga monja.
Presidente. = Ang panñólo, ang magasúgo ug magabóot sa obán. * Ang ilis sa ponóan.
Presidiar. = Pagbótang sa mga soldados arón managbántay sila sa bisan díin ñga lugar.
Presidiario. = Táuo ñga guihócman, tonñód sa iang mga salá, sa mga buhat ñga mabúg-at sa longsor, ug guihíctan sa tiil sa talicaláng puthao.
Presidio. = Tapoc, cadaghánan sa mga soldados ñga guipapuyó sa bisan díin ñga lugar, cota, &c., sa pagbántay niána. * Lugar ñga pagapúy-an sa mga saláan ñga guihócman sa mga buhat ñga mabóg-at sa longsod, ug ñga guihíctan sa tiil sa mga talicaláng puthao. * Ang maong castigo sa mga saláan. * Tabang, pagcalában.
Presidir. = Paglíngcod sa nahaónang lingcoránan sa mga catilíngban sa mga táuo.
Presilla. = Sagioálo, icalíg-on sa bisan onsa.
Presion. = Pagcapigós, pagcahagóot pagcagóot. * Pagcapíga, pagcapóga.
Preso. Binilánggo, ang guipreso.
Prest. V. *Pre.*
Prestacion. = Pagcabáilo, pagcaólos.
Prestadizo. = Ang arang ipaólos, ang arang ipabáilo.
Prestado. = Ang magapaólos, ang magapabáilo.
Prestamente. = Sa pagcalágmit, sa pagcadalí, sa madalí, sa pagcatólin.
Prestamera. = Sohol ñga guican sa salapí sa Singbahán, ñga icasóhol sa mga táuo ñga nanagsílbi sa maong Singbahán.
Prestamería. = Pagcahaágom sa guibáilo, sa guiólos.
Prestamero. = Ang mahaágom sa bisan onsa nga guibáilo, guiólos.
Prestamista. = Ang magabáilo, magaólos, ug ang magapaólos, ug magapabáilo.
Préstamo. V. *Empréstito* y *Prestamera.*
Prestancia. V. *Excelencia.*
Prestante. V. *Excelente.*
Prestar. = Bailo, olos. * Pagtábang sa pagdánñat sa bisan onsa. * Pagpolós sa bisan onsa.
Preste. = Sacerdote ñga magacanta sa misa sa tolólo ca Padre. * Ang Padre ñga magadála ug magabísti sa capa sa mga tolománon sa Singbahán.
Prester. V. *Huracan.*
Presteza. V. *Prestamente.*
Prestigiador. = Malimbónñon, ang magalímbong sa mga táuo sa mga tanghága ug sa ubán ñga mga bubat.
Prestigio. = Limbong ñga guican sa mga tanghága. * Maáyo con daótan ñga húna húna ñga guibótang sa usa ca táuo sa lain ñga táuo.
Prestigioso. V. *Prestigiador.*
Prestimonio. V. *Empréstito* y *Prestamera.*
Prestito. V. *Prestamente.*
Presto. = Madalíon, malágmit. * Ang guitagána ug guiándam. * V. *Prestamente.*
Presumible. = Ang arang taghápon, ang arang húna hunáon.
Presumido. = Parayégon, maandácon.
Presumir. = Pagtághap, pagtáhap tonñód sa mga timáan. * Pagparáyeg, pagándac.
Presuncion. = Catáhap. * Pagcatághap. * Paráyeg, pagcaándac.
Presunta. = Idem.
Presuntamente. = Sa catáhap.
Presuntivamente. = Idem.
Presuntivo. = Ang arang pagtahápan, ang arang taghápon.
Presuntuosamente. = Sa paráyeg, sa pagcaándac.
Presuntuosidad. V. *Presuncion.*

Digitized by Google

Presuntuoso. = Ponó sa paráyeg, sa pagcaándac.
Presuponer. = Pagmatúod ñga daan sa bisan onsa.
Presuposicion. = Idem.
Presupuesto. = Tonñgód, hingtúndán sa bisan onsa. * Isip ñga daan sa mga gasto sa bisan onsang buhat ñga buot ñga buháton.
Presura. = Pagcadalí, pagcalágmit.
Presurosamente. V. *Prestamente.*
Presuroso. V. *Presto* hasta *ang guitagána.*
Pretal. = Corea ñga guican sa atubánñgan sa tian sa mga cabayo ug magalícos sa ilang liog.
Pretender. = Pagtinñgóha, pagíbog sa bisan onsa.
Pretendienta. = Babáye ñga magatinñgúha sa bisan onsa.
Pretendiente. = Ang magapanghináot, ang magatinñgóha, ang magaíbog sa bisan onsa.
Pretension. = Pagcapanghináot, pagcatinñgóha, pagcaíbog sa bisan onsa.
Pretenso. = Idem.
Pretensor. V. *Pretendiente.*
Preterícion. = Bisan onsa sa canhing tiempo. * Ang oalá sa túig ñga atúbang apan dihá sa canhi. * Pagcaoalá na. * Pagcadíli paghinñgálan sa testamento, ñga guibúhat sa bisan cansa, sa mga táuo ñga tacós ñga pagabínlan sa cabílin.
Preterir. = Díli paghinñgálan, sa nagabúhat sa testamento, sa mga manononód ñga tacús unta ñga pagabínlan sa cabílin.
Preterito. = Ang nahúman na, ang miágui na.
Pretermitir. V. *Omitir.*
Preternatural. = Ang díli mahímo sa gahóm ñga calibutánon.
Preternaturalizar. = Paglálin, pagbóloc sa bisan onsa, arón díli onta mahamótang sa caogalínñgon ug onay ñga pagcabótang.
Pretexta. = Bisti ñga guibísti sa mga hocóm sa mga romano.
Pretextar. = Pagsománñgil, pagbalíbad.
Pretexto. = Balíbad, pagcasománñgil.
Pretil. = Sandígan, hambóyan.
Pretina. = Italácgos sa mga bisti dihá sa haoac. * Haoac ñga talacgósan sa pretina. * Ang daplin sa mga cálsones, saloóál, saya, &c., ñga itácgos sa haoac. * Ang magalícos ug magalibót sa bisan onsa.
Pretinilla. = Dayan dayan ñga guibisti sa mga babáye, sa canhi, ug guitácgos sa haoac.
Pretor. = Hocom, ponóan sa mga romano, ñga nagahópot ug nagabóot sa hingtúngdan ñga provincia.
Pretorial. = Ang nahatonñgód sa pretor.
Pretoriano. = Idem. * Soldado ñga nagabántay sa mga hari sa mga romano.
Pretoriense. = Ang nahatonñgód sa pretorio.
Pretorio. V. *Pretorial.* * Hocmánan sa mga pretor.
Pretura. = Cahímtang sa pagcapretor.
Prevalecer. = Paglabí, paglabáo sa usá sa butang sa lain ñga butang. * Pagdánñgat sa bisan onsa ñga guiilógan sa daghan. * Paggamót, pagbúhi sa mga tanóm ug pagtóbo sa mahínay hinay: pagdághan, pagtóbo sa bisan onsa.
Prevaleciente. = Ang magalabí sa obán, sa bisan onsa.
Prevaler. = Paggámit sa bisan onsa.
Prevaricacion. = Pagcasálang sa mga catongdánan. * Pagcabórhi.
Prevaricador. = Ang magasálang, ang díli macatúman sa catugdánan, matalapáson, malipáson. * Burhíon. * Ang magahópo, ang magaágda sa lain, arón díli magatúman sa catungdánan.
Prevaricar. = Pagtalápas, paglípas, pagalápas sa catongdánan. * Pagbórhi. * Pagbóloc, pagsóhi sa bisan onsa.
Prevaricato. = Pagcabórhi. * Salá sa díli magatúman sa catungdánan.
Prevencion. = Pagcaándam, pagcatagána. * Pagcaíla ñga daan sa omalábot, pagcamátnñgon, pagcabaláod, paghibaló sa bisan onsa, arón buháton con díli pagaboháton ug bisan onsa usáb. * Ang bantay sa mga baláy ñga guimpúy-an sa mga soldados.
Prevenidamente. = Sa daan na, sa pagcadáan, sa pagcatagána sa pagcaándam.
Prevenido. = Ang naándam, ang natagána. * Ponó. * Táuo ñga cacuguíhan, mabantáyon.
Preveniente. = Ang magatagána, ang magaándam.
Prevenir. = Andan, tagána. * Pagíla ñga daan sa omalábot. * Pagóna sa lain. * Pagáhat, pagcálit. * Pagságang. * Pagólang. * Pagmátnñgon, pagbaláod, pagpahibaló sa lain sa bisan onsa. * Pagsámbag, pagágda, paghópo.
Preventivamente. = Sa pagcaándam, sa pagcatagána.
Preventivo. = Ang magaóna sa lain.
Prever. = Pagtágna, pagtághap ñga daan sa omalábot, tonñgód sa mga timáan.
Prévio. = Ang nagaóna.
Prevision. = Pagcatágna, pagcatághap, pagcaíla, paghúna húna sa omalábot.
Previsor. = Ang magatágna, ang moíla, ang magahúna húna ang magatághap sa omalábot.
Paez. = Donñgog ñga maáyo, maáyong ñgalan, pagcabánsag, pagcabántog ñga macóha tonñgód sa bisan onsang buhat ñga catinñgaláhan.
Priapismo. = Saquét ñga nahamótang sa pagcagáhi ñga canúnay sa quinatáuo.
Priesa. V. *Prisa.*
Prieto. = Color ñga molomaítom. * Ang nahagóot, ang nagóot, ang nasígpit. * Hicáoan, daguinótan.
Prima. = Ang usá ca bahin sa arlao, sa tiempo sa mga romano, ñga nagacaígo sa totólo ca horas ñga nahaóna sa buntag. * Ang nahaóna sa mga pagpanñgádye ñga guipanñgádye sa mga Padre, ñga sonód sa mga maitines. * Ang nahaónang coldas ug ang labíng magamáy sa mga tolónggon ñga guicoldásan. * Ang bahin sa gabíy cotub sa las echo hasta sa las dose.
Primacía. = Pagcalabí, pagcalabáo, pagcamahál sa usá ca butang sa lain ñga botang. * Cahímtang sa pagcaprimado.
Primacial. = Ang nagatonñgód sa prmacía ug sa primado.
Primado. = Ang nahaónang lugar. * Pagcaóna, pagcaponóan, pagcalabí sa usá ca Obispo sa obán ñga manga Obispo sa provincia.
Primal. = Saguioálo, cordon sa igagáma.
Primariamente. = Sa nahaóna, sa labí.
Primario. = Ang labí, ang nagaóna.
Primavera. = Ang usá sa opát ca bahin sa tuig. * Tanóm. * Bisan onsa ñga guisinambágan sa mga color ñga nagacaláin lain ug maníndot. * Panápton sa igagáma ñga guinooátan, ñga guibolácan. * Túig tiempo sa pagcaánñgay sa bisan onsa.
Primazgo. = Pagcamagágao, pagcacaubánan sa mga igágao.
Primearse. = Pagtáoag sa usá ca táuo sa lain ñga táuo sa ñgalan sa igágao.
Primer. V. *Primero.*
Primera. = Sugál sa baraja.
Primeramente. V. *Primariamente.*
Primerizo. = Ang mióna sa lain. * Ang nahaóna. * Babáye con baye ñga nasámcon ug nagaánao sa nahaóna pa.
Primero. = Ang nahaóna. * Ang dagoó, ang mahál sa isigcaínñgon. * Ang daan, ang guibiagúman ñga daan. * V. *Primariamente.* * Labí pa.
Primecerio. = Ang nahaóna, ang labí, ang dagoó, ang

Digitized by Google

mahál sa isigcaíngon. * Padre nga may catongdánan sa pagátang ug paghúsay sa mga cacantáhon, sa obán nga mga Singbahán nga Catedral.

Primicia. = Inonáhan sa bisan onsa.

Primicial. = Ang nahatongód sa mga inonáhan.

Primiclerio. V. *Primicerio.*

Primichon. = Palós sa igagáma nga binílic caáyo, nga guibotánganan sa mga color ngatanán.

Primigenio. = Pangánay. * Ang guibúhat pagóna.

Primilla. = Pagpasáilo sa nahaónang salá, sayóp.

Primitivo. = Ang nahaóna, ang oaláy guinicánan.

Primo. = Nahaóna, mahál, hamíli, halángdon. * Batir. * Bisan onsa nga guibúhat sa pagcaáyo, sa pagcahíngpit. * Igágao.

Primogénito. = Pangánay, ang nahaóna sa mga anac, ang magúlang.

Primogenitura. = Gahóm nga angay sa pangánay.

Primor. = Pagcaálam, quinaármán sa pagbóhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa, pagcahátir. * Pagcaníndot, pagcaáñag, pagcatahóm sa bisan onsa.

Primordial. V. *Primitivo.* * Guinicánan sa bisan onsa.

Primorear. = Pagbúhat sa bisan onsa sa pagcaáyo, sa pagcaníndot.

Primorosamente. = Sa pagcatahóm, sa pagcaníndot, sa pagcaáñag, sa pagcaáyo, sa pagcamahál. * Sa Pagcabátir, sa caálam. * Sa pagcatúman, sa pagcahíngpit.

Primoroso. = Mahál, bilírhon, maáyo uyámot. * Batir, maálam, quinaarmánon. * Hingpit, tuman, maáyo.

Princesa. = Asàoa sa príncipe. * Ang babáye nga anac sa hari nga manononód sa pagcahári.

Principada. = Buhat nga angay sa ponóan, nga guibúhat sa táuo nga díli onta tacós, nga díli ponóan.

Principado. = Cahímtang sa cagcaprincipe. * Yota nga nahasácop sa ilálom sa gahóm sa príncipe. * Pagcamahál, pagcalabí, pagcabilírhon sa usá ca butang nga labíng dagcó sa lain nga butang nga pagatandían. * Ang icatólo sa mga capónong ponónganan sa mga Ángeles.

Principal. = Ang nahaóna. * Ang labíng mahál. * Ang tacós nga ióna sa lain. * Hamíli, bilírhon, dato, sa maáyong guinicánan. * Lugar nga pagabantáyan sa canúnay sa mga soldados, sa mga longsod nga dagcó. * Puhónan nga guihátag arón mohátag sa tobo ang midáoat.

Principalidad. = Pagcahímtang sa pagcadáto, sa pagcamahál, sa pagcahamíli.

Principalmente. = Sa labí pa, sa oña, sa pagcaóna.

Príncipe. = Ang nahaóna. * Ang labíng mahál ug bilírhon sa bisan onsa. * Ang anac nga panganay sa hari nga manononód sa pagcahári. * Hari. * Ngalan nga guicahingálan sa mga hari. * Dagcóng táuo sa Guinharían.

Principela. = Panáptoa nga hinábol sa mga balahíbo sa mga carnero.

Principiador. = Ang magasógod, ang magaóna sa bisan onsa.

Principiar. = Pagsógod, pagóna.

Principio. = Sinógdan, guinicánan. * Tongód, hingtóngdan. * Ang mga sod-an nga ibótang sa lamesa nga calán-an labot pa sa laolla.

Principote. = Ang magapacadagcóng táuo sa iang batásan, sa iang bisti, &c.

Pringada. = Inárlip nga pan nga hinolóman, nga diníhog sa tamboc.

Pringar. = Pagtónlob, pagtósnob sa tamboc. * Pagmánsa sa tamboc. * Pagsámad. * Paghilábot sa bisan onsa.

Pringon. = Mahámos, hugáoan, ponó sa tamboc, sa boling, sa hugao. * Pagcamánsa ug ang maong mansa.

Pringoso. = Ang may tamboc.

Pringue. = Tamboc sa baboy, tamboc, sebo sa ubán nga mga mananáp. * Hugao, buling nga matápot sa mga bisti ug sa laoas.

Prior. = Ponóan sa mga caparían. * Padre cura. * Pangólo sa ubán nga mga catilíngban sa mga táuo.

Priora. = Ponóan sa mga binócot, sa mga monja.

Prioral. = Ang nahatongód sa prior con sa priora, sa ponóan.

Priorato. = Pagcahímtang sa pagcaprior ug sa pagcapriora. * Yota nga nahasácop sa gahóm sa prior.

Prioridad. = Pagcaóna sa usa ca butang sa lain nga botang.

Prioste. = Mayordomo, maghohópot sa mga cofradía.

Prisa. = Pagcadalí pagcalágmit.

Prisciliánismo. = Pagcaherejes ni Prisciliano.

Prisciliánista. = Ang maganonót sa pagtolón-an nga inherejes ni Prisciliano.

Prisco. = Bonga sa España.

Prision. = Bilanggóan, presóhan. * Pagcabílanggo, pagcapreso.

Prisionero. = Ang táuo nga guidàcop sa mga soldado nga nangadáog sa mga caáoay nila nga napadáog. * Ang napadáog sa mga cailibgon.

Prisma. = Capandáyan nga pagagamítou sa quinaháng-lan nga hingtúngdan.

Priste. = Isdang dagcó maíngon ingon sa ambuhútan.

Privacion. = Pagcacóha, pagcaágao, pagcasámnit. * Pagcaoalá sa bisan onsa.

Privada. = Calibánganan, * Oloógdo sa hugao, sa tae.

Privadamente. = Sa pagcaláin. * Pagcahigála.

Privadero. = Ang magaháoan sa mga cahogáoan.

Privado. = Ang guibóhat sa atubánganan lamang sa mga abian, sa sacop sa baláy, sa oaláy cuti cuti. * Ang onay, ang caogalíngon ug hingtúngdan sa tagsa tagsa. * Hinigúgma, pinalángga.

Privanza. = Pagcapalángga, pagcahigúgma, pagcalában, pagcatábang sa bisan cansa. * Pagcahigála, pagcaábian.

Privar. = Coha, agao, samnit. * Pagpógdao, pagoalá sa boot, sa mga balatían. * Paghigála sa mga ponóan, sa mga hari, &c. * Pagdáoat sa mga paglá-ban, sa mga pagtábang. * Pagáyad, pagdíli sa bisan onsa.

Privativamente. = Sa pagcaláin gayúd, sa oaláy labut ang obán.

Privativo. = Ang hingtúngdan sa pagcaoalá. * Ang hingtúngdan, ang caogalíngon, ang onay sa bisan onsa.

Privilegiadamente. = Sa pagcatógot nga caugalíngon. * Sa gahóm sa pagcagáoas.

Privilegiar. = Pagmísic, paggáoas, pagtógot.

Privilegiativo. = Ang magapagáoas, magapamísic. * Ang magasácop sa mga pagtógot.

Privilegio. = Pagcagáoas, pagcamísic, pagcatógot.

Proa. = Olin sa mga sacayán.

Probabilidad. = Timáan sa pagcamatúod.

Probabilísimo. = Ang may timáan caáyo sa pagcamatúod.

Probable. = Ang may mga timáan sa matúod, sa pagcamatúod. * Ang masáyon pagmatuóron.

Probablemente. = Sa mga timáan sa mga matúod, sa pagcamatúod.

Probacion. V. *Prueba.* * Pagcasuláy sa mga táuo nga monolód sa pagcareligioso, sa cadugáyan sa usá ca túig, sa oalá pa sila managbóhat sa mga pagsáad sa pagsógot, sa pagcapobres ug sa pagcacastos.

Probador. = Ang magatiláo. * Ang nagatagámtam, ang nagadímdim.

Probadura. = Pagcatiláo, pagcatagámtam, pagcadímdim.

Probanza. = Pagcasósi, bagcaásoy, pagcasáyod,

Digitized by Google

Probar. = Sosi, sayod, asoy. * Pasoláy. * Pagpamatúod sa bisan onsa. * Pagdímdim, pagtiláo, pagtagámtam.

Probática. = Danao, tubígan sa longsad sa Jerusalem nga harúul sa Singbahán, nga paghugásan sa mga mananáp nga guipanghálad sa mga judíos.

Probatorio. = Ang may silbi sa pagsósi sa bisan onsa nga buot susíhon. * Icasúsi.

Probatura. = Pagcasuláy.

Probidad. = Caáyo, pagcaáyo, pagcaháoan ss buot, sa casing casing.

Problema. = Baláybay, polong con suguílon nga icapaquigsáyod ug icapaquigásoy sa bisan onsa nga dili madayág, ug nga malisód nga pagatuquíbon.

Problemáticamente. = Sa pagcaálang alang, sa may pagcabóyoc sa huna huna sa luyo ug sa luyo, sa duha duha.

Problemático. = Ang guibotánganan sa mga duha duha, ang guidúha duháan.

Procacidad. = Pagcaoaláy caúlao.

Procaz. = Ang ualáy caúlao, tampalásan.

Procedencia. = Guinicánan, sinógdan.

Procedente. = Ang guican sa bisan onsa, sa bisan cansa ug sa bisan diin.

Proceder. = Caugalíngon nga batásan nga maáyo con daútan sa bisan cansa. * Pagguícan ug bisan quinsa sa lain, con sa usá ca botang sa lain nga butang. * Pagpa tigáyon sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagguícan sa Dios nga Anac, sa Dios nga Amahán, ug sa Dios nga Espíritu Santo, sa Dios nga Amahán ug sa Dios nga Anac.

Procedimiento. V. *Proceder* hasta *pagguícan*.

Proceloso. = Dagat nga barlan uyámot, nga nagobót, nalisód caáyo.

Prócer. = Táuo sa hataas nga cahímtang, hamíli, bilírhon. * Bisan onsa nga guibútang sa lugar nga hataas.

Proceridad. = Pagcataas. * Pagcatóbo, pagcasópang nga nasayó sa mga táuo, sa mga tanóm ug sa mga cahoy.

Prócero. = V. *Prócer*.

Procesado. = Ang guisúlat ug ang letra sa proseso.

Procesal. = Ang nahatongód sa proceso.

Procesar. = Paggáma sa mga proceso.

Procesion. = Pagcaguícan sa usa ca butang sa lain nga butang. * Pagcaguícan sa Dios nga Anac, sa iang Dios nga Amahán, ug sa Dios nga Espíritu Santo, sa Dios nga Amahán ug sa Dios nga Anac. * Pagtaláy sa daghánan nga mga táuo sa pagtúman nila sa mga tulumánon sa mga cristianos, sa pagcóyog ug pagobán sa mga laráoan nga guiprosesion nila.

Procesional. = Ang mahatongód sa procesion.

Procesionalmente. = Sa pagcataláy.

Procesionario. = Ang libro nga guidála sa mga procesion, nga pagabasáhan sa pagpangádye ug sa mga pagámpo.

Proceso. = Cadaghánan sa mga papel ug mga comatuódan nga sinolátan sa tongód sa bisan onsang holosáyon.

Procinto. = Pagcaháp it sa pagbúhat sa bisan onsa.

Procio. = Bitóon nga dagcóan caáyo.

Proclama. = Pagcatáoag, pagcabaláod, pagcamantalá. * Pagcatáoag sa Singbahán sa mga táuo nga calásnon. * Oáli sa manga ponóan sa ilang mga guinsacópan.

Proclamacion. = Idem hasta *oáli*. * Pagdáyeg sa dayág, sa pagcabántog.

Proclamar. = Pagtáoag sa Singbahán sa mga calásnon. * Pagbaláod, pagmantalá sa bisan onsa, arón hibalóan sa cadaghánan. * Pagdáyeg sa dayág, sa pagcabántog.

Proclive. = Ang masáyon mabóyoc sa bisan onsa, ug labí pa sa mga buhat nga daútan.

Proclividad. = Pagcasáyon sa pagbóyoc sa mga daútan nga buhat.

Procónsul. = Maghohópot, ponóan sa usá ca provinsia, sa tiempo sa mga romanos.

Proconsulado. = Opicio, cahímtang sa pagcaprocónsul. * Tiempo nga pagadugáyan sa opicio sa mga ponóan sa mga provinsia, sa tiempo sa mga romanos.

Proconsular. = Ang nahatongód sa procónsul.

Procreacion. = Pagcalíoat. * Pagcadághan * Pagcahópot, pagcaalíma sa bisan onsa.

Procreador. = Ang magalíoat.

Procreante. = Idem.

Procrear. — Paglíoat.

Procura. = Como el siguiente.

Procuracion. = Pagcacógui, cacúgui sa pagbántay ug paghópot sa bisan onsa. * Gahóm nga guihátag sa usá ca táuo sa lain nga táuo, arón magabúhat sa bisan onsa sa iang ngalan * Cahímtang, catungdánan sa pagcaprocurador.

Procurador. = Ang magacúgui, ang magabántay. * Manlalában. * Ang magabúbat sa bisan onsa sa ngalan sa lain ug tongód sa gabúm nga guidáoat nia. * Ang mahilábot sa mga pagpálit sa ngatanán nga quinahánglan sa usá ca baláy, sa pagcáon, sa pagbisti, &c.

Procuraduría. = Ang opicio ug cahímtang sa pagcaprocurador. * Baláy con solód nga pagapúy-an sa procurador.

Procurante. = Ang magapatigáyon sa pagdángat sa bisan onsa.

Procurar. = Pagcúgui, pagpatigáyon sa pagdángat sa bisan onsa * Pagtúman sa opicio sa pagcaprocurador.

Procurente. = Catarmán sa yota nga mogóa caáyo dapit sa dagat.

Prodicion. = Pagcabórhi.

Prodigalidad. = Pagcaúsic. * Pagcadághan, cadaghánan.

Pródigamente. = Sa pagcadághan. * Sa pagcaúsic.

Prodigar. = Pagúsic.

Prodigiador. = Ang magatágna sa omalábot tongód sa mga catingaláhan nga guitán-ao ug guidónggog nia,

Promigio. V. *Milagro*. * Bisan onsa nga mahál caáyo ug catingaláhan.

Prodigiosamente, V. *Milagrosamente*. * Sa pagcaáyo uyámot, sa pagcaníndot, sa pagcaáñag.

Prodigioso. = Catingalángan, hibólngan. * Mahál, hamíli, maáyo uyámot.

Pródigo. = Mausícon * Ang malólot uyámot.

Produccion. = Pagcabóhat sa bisan onsa, pagcaásoy sa mamólong ug sa magasúlat.

Producente. = Ang macabúhat, macagáma ug macahímo sa bisan onsa.

Producibilidad. = Pagcasáyon sa bisan onsa arón buháton.

Producible. = Ang arang buháton.

Producidor. V. *Producente*.

Producir. = Pagbúhat, paggáma, paghímo. * Paglíoat, pagbónga sa yota, sa mga tanóm ug sa mga cahoy. * Paghímo sa guinicánan sa mga caayóhan con sa mga cadaótan. * Pagpaquíta, pagdayág sa bisan cansa sa mga camatoóran, sa mga testigos, &c., nga quinahánglan, arón pagmatoóron ug bisan onsa. * Pagásoy, pagsáyor.

Productivo. V. *Producente*.

Producto. = Ang puhónan, ang bili sa bisan onsa nga guibalígya. * Ang abang sa guipaabángan.

Proejar. = Paggáod, pagbúgsay contra sa sológ ug sa hangin.

Proel. = Táuo, grumete nga magabántay sa dolong sa sacayán.

Digitized by Google

Proemial. = Ang mahatongód sa prólogo.
Proemio. V. *Prólogo.*
Proeza. = Buhat ng̃a bantógon, catin̄galáhan, banságon, hibólng̃an.
Profanacion. = Pagcapasipála sa mg̃a botang ng̃a sinagrado.
Profanador. = Ang magapasipála sa bisan onsang sinagrado.
Profanamente. = Sa dagcóng pagparáyeg ug pagcabántog ng̃a dili ang̃ay.
Profanamiento. V. *Profanacion.*
Profanar. = Pagpasipála sa bisan onsa ng̃a sinagrado ng̃a nahatong̃ód sa singbahán, paggámit niána sa pagcadíli ang̃ay. * Pagcóha sa dong̃og ug sa maáyong ng̃alan sa mg̃a táuo ng̃a maáyo.
Profanidad. V. *Lujo.* * Pagparáyeg ng̃a lacád na, ng̃a guilabíhan.
Profano. = Ang dili na mahatongód sa singbahán. * Buhat con polong ng̃a icapasipála sa bisan onsa ng̃a nahatong̃ód sa Singbahán. * Táuo ng̃a calibutánon caáyo.
Profecía. = Pagcatágna. * Hatag ng̃a guilólot sa Dios sa ubán ng̃a mg̃a táuo, arón omíla síla sa omalábot. * Pagcaíla, pagcasáyod, pagcaásoy sa bisan onsa ng̃a mosonód ug omalábot, guican sa quinaárman sa pagcamanalágna, con guican ba sa mg̃a timáan ng̃a napaquíta.
Profecticio. V. *Peculio.*
Proferente. = Ang mamólong.
Proferir. = Pagpamólong, pagsángpot sa mg̃a polong.
Profesar. = Pagbúhat, pagtumán sa bisan onsang opicio, &c. * Pagtóon, pagtórlo sa bisan onsang quinaárman. * Pagsolód sa pagcareligioso hasta sa camatáyon ug pagtúman sa mg̃a pasáar ng̃a hingtúngdan.
Profesion. = Opicio, pagcahímtang sa tagsa tagsa. * Pagsáad sa Dios sa totólo ca pagsáad sa pagcasógot, sa pagcapobres ug sa pagcacastos, hasta sa camatáyon, sa táuo ng̃a misolód sa pagcareligioso sa bisan diin ng̃a caparían. * Pagásoy, pagsáyor, pagtúg-an sa bisan onsa, sa dayág, sa cadaigánan.
Profeso. = Ang religioso ng̃a nacatúman sa totólo ca pagsáad sa pagcasógot, sa pagcapobres ug sa pagcacastos.
Profesor. = Ang magabógat sa bisan onsang opicio, magtotóon.
Profeta. = Magtatágna, manalágna, tomalágna, ang magatágna.
Profetal. = Ang nahanong̃ód sa mg̃a manalágna ug sa mg̃a pagtágna.
Profetante. V. *Profeta.*
Proféticamente. = Ing̃on sa pagtágna sa mg̃a manalágna.
Profético. V. *Profetal.*
Profetisa. = Babáyeng manalágna.
Profetizador. V. *Profeta.*
Profetizante. = Idem.
Profetizar. = Pagtágna. * Pagtághap tong̃ód sa mang̃a timáan.
Proficiente. = Ang maálam alam, ang magatóon sa mahínay hínay sa bisan onsa.
Proficuo. = Ang may polós, ang macapolós.
Prófugo. = Lumalágueu, ang malágueu. * Ang micágueu.
Profundamente. = Sa pagcahalálom. * Sa ilálom, sa cailalóman sa búot, sa húna húna, sa casing casing.
Profundar. V. *Profundizar.*
Profundidad. = Cahalármon, cahilárman, pagcahalálom. * Pagcatáas, pagcabátir, pagcatalínis sa húna húna.
Profundizar. = Pagcále sa pagcahalálom. * Paghúna húna, pagpalándong sa dagcóng cacúgui, sa bisan onsa, arón hiílhan caáyo.
Profundo. = Halálom.
Profusamente. = Sa pagcatáas, sa pagcadagcó, sa pagcadághan. * Sa pagcalólot.
Profusion. = Pagcalólot ng̃a dagcó, pagcaúsic.
Profuso. = Ang guidaghánan, ang guidagcóan. * Maosícon, malólot ng̃a guilabíhan.
Progenie. = Lioat, calioátan.
Progenitor. = Guinicánan, guilioátan, tigúlang, catigulánganan.
Progenitura. V. *Progenie.* * Cahímtang sa pagcapang̃ánay ug ang iang gahóm.
Programa. = Pagbaláod, pagmantalá sa cadaghánan. * Hingtóndan sa mg̃a oáli.
Progresar. = Pagcóha sa mahínay hinay sa mg̃a quinaárman, pagálam alam.
Progresion. = Pagcacóha sa bisan onsang quinaárman sa maánam anam, sa mahínay. * Pagdáyon, pagparáyon sa bisan onsa.
Progresivamente. = Sa pagcaánam anam, sa pagcahínay hinay.
Progresivo. = Ang magparáyon.
Progreso. V. *Progresion.*
Prohibir. = Pagdilí. * Pagólang.
Prohibitivo. = Como el siguiente.
Proibitorio. = Ang magadilí, ang macaólang.
Prohijacion. V. *Prohijamiento.*
Prohijador. = Ang magaángcon, ang modáoat sa pagcaánac sa díli mao iang anac.
Prohijamiento. = Pagcadáoat, pagcaángcon sa bisan cansa sa anac sa lain, sa pagcaánac nia.
Prohijar. = Pagángcon, pagdáoat sa usá ca táuo sa anac sa lain, sa pagcaánac nia. * Pagsáng̃il sa lain sa salá ng̃a oalá nia buháton.
Prohombre. = Táuo ng̃a bantógon, banságon, dalayégon, ng̃a guipanáhod sa ubán.
Proiza. = Pisi ng̃a dagcó, cable sa pagpóndo sa mg̃a sacayán.
Prójimo. = Isigcatáuo, isigcaíng̃on.
Prolacion. = Pagcasángpot.
Prolé. = Lioat, calioátan, mg̃a anac.
Prologómeno. = Sulat sa sinógdan sa mg̃a libro ng̃a maoy casayóran sa ng̃atanán ng̃a nahamútang sa maong mg̃a lihro.
Proletario. = Táuo ng̃a oaláy puhónan ug catigayónan, ug ng̃a gniila sa padron sa lonsod tong̃úd lamang sa iang ng̃álan.
Prolífico. = Ang may gahóm sa paglíoat, ang macalíoat.
Prolijamente. = Sa mg̃a hatáas ng̃a polong. * Sa pagcadúgay. * Sa pagcacúti cúti.
Prolijo. = Ang cuti cutíhan sa iang suguílon, ang magaásoy sa hatáas ng̃a polong. * Cacuguíhan, mabantáyon ng̃a guilabíhan. * Ang macasámoc, magaborláy ug magaalin̄gása.
Prólogo. = Sulat ng̃a guibútang sa sinógdan sa mg̃a libro, arón masáyod ang magabása sa hingtóngdan ng̃a casayóran sa maoang mg̃a libro, con sa pagmátng̃on sa bisan onsa. * Ang sinógdan sa bisan onsa.
Prologuista. = Ang magasúlat sa mg̃a prólogo.
Prolongacion. = Pagcacadógay sa bisan onsa. * Pagcatáas.
Prolongadamente. = Sa pagcatáas. * Sa pagcadúgay.
Prolongado. = Ang hatáas ug haíctin.
Prolongador. = Ang magapatáas. * Ang magapadúgay.
Prolongar. = Pagtáas, pagpatóbo sa bisan onsa. * Pagpadúgay.
Proloquio. = Suguílon sa diótay ng̃a mg̃a polong, ug sa dagcóng cahológan.
Promediar. = Pagbáhin sa bisan onsa sa duhá ca bahin ng̃a magsáma, topóng. * Paghilábot sa mg̃a holo-

Digitized by Google

sáyon sa doróha con capin ba ca táuo, sa pagpaángay canila.

Promedio. = Tongá tongá, tolioála sa bisan onsa.

Promesa. = Saad, pagsáad, pagcasáad.

Prometedor. = Ang magasáad.

Prometer. = Pagsáad.

Prometido. V. *Promesa.*

Prometiente. V. *Prometedor.*

Prometimiento. V. *Promesa.*

Prominencia. = Pagcaógdo, pagcatáas sa usá ca butang nga labí sa pagcatáas sa lain nga butang.

Prominente. = Ogdo, ang butang nga labíng hatáas sa ubán nga mga butang nga anáa sa caduúlan.

Promiscuamente. = Sa prgcasácot, sa oaláy pagpíli.

Promiscuar. = Pagsácot sa carne ug sa isda, sa pagcáon.

Promiscuo. = Ang sináctan. * Ang nabóloc, ang guigóbtan.

Promisorio. = Ang may saad.

Promocion. = Pagcapatigáyon sa pagcóha ug pagdángat sa bisan onsa. * Pagcacóha, pagcadáoat sa bisan cansa sa opicio con pagcahímtang nga labíng dagcó ug bantógon sa iang opicio nga daan.

Promontorio. = Ogdo, pangpang nga hatáas caáyo. * Bisan onsa nga magántong caáyo. * Bisan onsa nga macasámoc, nga macaólang.

Promotor. = Ang magapatigáyon sa pagcóha ug sa pagdángat sa bisan onsa. * Piscal sa mga hocmánan.

Promovedor. = Idem.

Promover. = Pagpatigáyon sa pagcóha ug sa pagdángat sa bisan onsa. * Pagtógot, paghátag sa bisan cansa sa labíng dagcóng opicio sa iang opicio nga daan. * Pagósoag sa cahímtang sa bisan cansa.

Promulgacion. = Pagbaláod, pagcamantalá.

Promulgador. = Ang magabaláod ug magapabaláod, ang magamantalá ug magapamantalá sa bisan onsa.

Promulgar. = Pagbaláod, pagmantalá sa bisan onsa arón habilóan sa ngatanán, sa cadaghánan, pagbántog sa bisan onsang suguílon.

Prono. = Ang masáyon magabóyoc sa iang húna húna sa bisan onsa.

Pronosticacion. = Pagcatágna, pagcatághap sa omalábot tongód sa mga timáan.

Pronosticador. = Ang magatágna ug magatághap sa omalábot.

Ponosticar. = Pagtágna, pagtághap sa omalábot tongód sa mga timáan nga napaquíta.

Pronóstico. = Timáan nga nadayág sa pagtágna ug pagtághap sa mga omalábot. * V. *Pronosticacion.* * Ilisipan sa tagsa ca túig. * Ang húna húna sa mga mananámbal sa tongód sa guibáti sa mga masaquét, guican sa mga timáan nga guitán-ao nila.

Prontamente. = Sa madalí, sa pagcalágmit.

Prontitud. = Pagcadalí, pagcalágmit. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna.

Pronto. = Madalíon, malágmit, malágsic. * Ang naándam sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagcaáhat, pagcacálit sa húna húna sa pagbúhat sa bisan onsa. * Sa madalí caáyo, sa oalá húna hunáon.

Prontuario. Libro nga sinulátan sa mga hamóbong polong sa bisan onsa arón díli hicalímtan.

Prónuba. = Ináon sa mga pagcasál.

Pronunciacion. = Pagcasángpot. * V. *Publicacion.*

Pronunciador. Ang magasángpot. * V. *Pronosticador.* * Ang magapahibaló sa mga pagsentencia sa mga hocom.

Pronunciamiento. V. *Publicacion.*

Pronunciar. = Pagsángpot sa mga polong. * V. *Pronosticar.* * Pagpahibaló sa sentencia sa hocom.

Propagacion. = Pagcalíoat, lioat, calioátan. * Cadaghánan, pagcadághan. * Pagcatacód.

Propagador. = Ang magalíoat. * Ang magapadághan. * Ang magatacód.

Propagante. = Idem.

Propaganda. = Catilingban sa mga Padreng cardenal, sa Roma, nga nahilábot sila sa pagbántog sa santos nga Pagtóo cang Jesucristo.

Propagar. = Pagpadághan, paglíoat. * Pagtacód.

Propagativo. = Ang may gahóm sa paglíoat, sa pagdághan, sa pagtacód.

Propalar. = Pagsoguílon, pagbaláod sa ibútang, onta sa pagcahílom.

Propao. = Hambóyan, sandígan sa obán nga mga sacayán.

Propartida. = Tiempo, túig nga harúul sa pagguícan.

Propasar. = Pagágui sa onáhan. * Pagágui sa labí sa pagaaguían onta. * Pagpamólong sa díli mao, pagtalápas sa catahóran.

Propender. = Paghigógma, pagpalángga sa bisan cansa.

Propensamente. = Sa pagcahigógma, sa pagcapalángga.

Propension. = Pagcahigógma, pagcapalángga sa bisan cansa, sa bisan onsa.

Propenso. V. *Propension.*

Propiamente. = Sa pagcamáo gayúd.

Propiciacion. = Buhat nga maáyo, nga guihigúgma sa Dios, arón malóoy ug magapoángod sia. * Paghálad nga guihálad sa batásan nga caráan, sa pagpahínay sa catarúngan sa Dios, ug sa pagcúha sa iang santos nga pacalóoy.

Propiciador. = Ang magacúha sa mangá calóoy.

Propiciamemte. = Sa pagpoángod, sa calóoy.

Propiciar. = Pagpahínay sa caligótgot sa bisan cansa, sa pagcóha sa iang pagpoángod ug pagcalóoy.

Propiciatorio. = Ang may gahóm sa pagcóha sa calóoy. * Ang Singbahán, ang mga reliquias ug ang mga santos, cay tongód sa ilang alaguian mahímo nga cohaon ang mga calóoy sa Dios.

Propicio. = Mapoangóron, malolóy-on, ang masáyon malóoy.

Propiedad. V. *Dominio.* * Puhónan, catigayónan nga caugalíngon sa tagsa tagsa. * Pagcaúnay sa bisan onsa. * Cahológan nga caugalíngon sa tagsa ca polong. * Gaui, cagaoían, batásan. * Pagcaíngon, pagcasáma.

Propietariamente. = Sa pagcaquinaía.

Propietario. = Ang tagía sa bisan onsa. * Ang religioso nga nacasalá nga contra sa iang pagcahímtang, cay nahímo sia ug tagía sa bisan onsa, sa oaláy pagtógot con licencia.

Propina. = Gala. * Sohol tongód sa bisan onsang buhat,

Propinar. = Pagpaínom.

Propincuidad. = Pagcadóol, pagpaharúul, pagcadápit. * Pagcacaobánan.

Propincuo. = Ang harúul, ang nadóol. * Ang caubánan.

Propio. = Bisan onsa nga caogalíngon sa tagsa tagsa. * Quinaía, ang unay sa bisan onsa. * Ang oyon ug angay sa bisan onsa. * Ang magsáma, ang maíngon. * Ang mamólong ug magasúlat ingon nga angay. * Ngalan nga caugalíngon sa tagsa tagsa. * Correo, táuo nga sinógo sa paghátod sa mga sulat nga mahál, sa dagcóng hingtúngdan ug dinalían.

Propóleos. = Bulit nga guidíhog sa mga putiócan sa ilang mga baláyan, dapit sa sulód.

Proponedor. = Ang magapaháyag sa bisan onsa.

Proponer. = Pagpaháyag sa bisan onsa arón hibalóan sa ubán. * Pagsáad sa pagbóhat con sa díli pagbúhat sa bisan onsa. * Pagpaquíta sa bisan cansa, arón pagatogótan sa bisan onsang opicio con cahímtang.

Proporcion. = Pagcaángay sa mga bahin sa bisan onsa. * Pagcasáyon sa pagbúhat sa bisan onsa.

Digitized by Google

Proporcionable. = Ang arang buháton, ang masáyon ñga pagadañgáton.
Proporcionablemente. = Como el siguiente.
Proporcionadamente. = Sa pagcaáñgay.
Proporcionado. = Ang añgay, ang oyon sa quinaháñglan.
Proporcionalidad. V. *Proporcion.*
Proporcionalmente. V. *Proporcionadamente.*
Proporcionar. = Pagtagána, pagándam sa bisan onsa. * Pagpaáñgay sa bisan onsa arón gamíton con may quinaháñglan.
Proposicion. = Pagpacaháyag. * Suguílon ñga hamóbo sa pagtángdo ug sa pagdíli sa bisan onsa.
Propósito. = Tuyo, paghúna huna sa pagbúhat con sa díli pagbuhat sa bisan onsa.
Propretor. = Hocom, ponóan sa mga romano.
Propuesta. V. *Proposicion*, y *Proponer* desde *pagpaquíta.* * Pagquigsámbag.
Propugnáculo. = Baluarte, lantáoan, cota ñga malíg-on ñga pagasóclan sa mga caáoay. * Bisan onsa ñga magalában, magaságang sa lain.
Propulsa. V. *Repulsa.*
Propulsar. V. *Repulsar.*
Propulsion. V. *Repulsa.*
Prorata. = Hingtúngdan ñga pahat ñga macaígo sa tagsa tagsa, ñga nahamútang sa maáyo ug matárong ñga paghúsay.
Prorratear. = Pagpáhat sa bisan onsa ñga pagapaháton, sa tagsa tagsa, iñgon sa pagcaígo sa matúod ñga catarúñgan.
Prorateo. = Idem.
Próroga. V. *Prorogacion.*
Prorogable. = Ang arang parayónon, iparáyon.
Prorogacion. = Pagcapadáyon sa bisan onsa sa pila ca arlao ñga tinórlo. * Pagcatagál.
Prorogar. = Pagdáyon, pagparáyon sa bisan onsa, sa pila ca arlao ñga tinórlo, pagtagál.
Prorumpir. = Paggóa sa bisan onsa sa ahat, sa calit, sa mabáscog. * Pagpomólong sa mga polong ñga icadayág sa cusacó, sa caponñgót, &c. * Pagpanghupáo, paghílac, pagcatáoa, &c., sa mabáscog, sa minatúod.
Prosa. = Suguílon con sulat ñga díli garay, díli balac.
Prosapia. = Guinacánan. * Guilioátan, tigúlang, catigulánñgan.
Proscribir. = Pagíla sa bisan causa, sa cadaigánan, sa pagcadaótan ñga táuo, ug pagtógon arón patyon sa isigcatáuo.
Proscripcion. = Pagcabaláod sa mga ponóan arón hitlhan ug bisan quinsa sa pagcadaótan ñga táuo, ug arón patyon con dácpon ug ientregal sa justicia sa bisan causa, buhi con patáy ba.
Prosecucion. = Pagcaparáyon.
Proseguible. = Ang arang parayónon.
Proseguimiento. V. *Prosecucion.*
Proseguir. = Pagdáyon, pagparáyon.
Prosélito. = Ang dioatáhan con moros ñga mibálic ug nápasácop sa religion ug Pagtóo ni Jesucristo. * Táuo ñga guihópo, ñga guicóha, arón magalában sa bisan onsang dapig.
Prosista. = Ang hinoguilánon sa oaláy hingtúngdan, tabían.
Prosodia. = Quinaárman ñga magatórlo sa maáyong pagsángpot. * Pagpamólong ñga caoang.
Prosopopeya. = Pagparáyeg ñga guilabíhan.
Prospecto. = Casayóran sa mga hamóbong polong ñga guipabaláod sa cadaghánan, arón hibalóan ang tuyo ug ang hingtóngdan sa bisan onsang libro ñga guisúlat.
Prósperamente. = Sa pagcaárang arang, sa tonñgód sa puhónan, sa quinabúhi, &c.
Prosperar. = Pagtóbo sa puhónan, sa mga guinamíton ug sa maáyong pagcabótang sa pagcabóhi.
Prosperidad. = Maáyong palar. * Maáyong pagcabótang sa puhónan, sa mga guinamíton ug sa bisan onsa ñga guipanghinaót.
Próspero. = Paláran, buláhan.
Prostitucion. = Pagcaólag, pagcaláo-ay ñga guilabíhan, sa pagcaoaláy caúlao bisan diriót.
Prostituir. = Pagpacasalá sa salá sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay, sa cadaigánan ug sa oaláy caólao bisan diriót. * Pagbalígya sa hingtúngdan ñga opicio, sa paglában sa díli onta tacós ug sa paglápas sa catarúñgan.
Prostituto. = Táuo ñga mañgíl-ad, maólag, maláo-ay. * Ang magalápas sa catarúñgan tonñgód sa salapí, sa pagcahigála, &c.
Protagonista = Ang táuo ñga ona sa bisan onsang buhat.
Proteccion. = Pagcalában, pagcatábang, pagcahópot, pagcaalíma.
Protector. = Manlalában, ang magatábang, ang magahópot, ang magaalíma, ang magapanílong, ang magapadañgóp.
Protectoría. = Cahímtang sa pagcamanábang, sa pagcamanlalában.
Protectriz. = Babayeng mananábang, manlalában.
Proteger. = Tabang, laban, pagpadañgóp.
Protegido. = Ang guilabánan, ang guitabáñgan, pinalángga, ang guitagían sa dalángpan.
Protervamente. = Sa Pagcadaótan ñga huna huna, sa pagcaparáyon sa mañgíl-ad ñga tuyo.
Protervia. = Pagcaparáyon sa pagcadaótan sa tinóyo sa buot.
Protervidad. = Idem.
Protesta. = Pagcasáar sa pagbúhat con sa díli pagbúhat sa bisan onsa.
Protestacion. = Idem.
Protestante. = Ang magapamatúod ug magatúg-an sa bisan onsa. * Ang maganonót sa obán ñga mga religion ñga batoc sa religion ni Jesucristo ug sa mga binuñágan.
Protestar. = Pagásoy, pagsáyor, pagtúg-an, pagmatúod sa bisan onsa.
Protestativo. V. *Protestante* hasta *ang maganonót.*
Protesto. V. *Protesta.*
Proto. = Ang nahaúna sa isigcaíñgon.
Protoalbéitar. = Ang nahaónang sa mga mananámbal sa mga mananáp.
Protocolar. = Pagláquip, pagbótang sa tapoc sa mga papel, sa mga sulat.
Protocolo. = Libro ñga pagahoálan sa mga escribano sa mga camatoódan, arón hicaplágan con bolónñgon ugáling sa oláhing adlao.
Protomártir. = Ang nahaóna sa mga mártir. * Si san Estéban.
Protomedicato. = Hocmánan ñga pagatambónñgan sa mga mananámbal arón pagaexaminíhon sila.
Protomédico. = Ang ponóan sa mga mananámbal. * Bisan quinsa sa mga mananámbal sa hari.
Protonotario. = Ang ponóan sa mga notario, sa mga escribano.
Prototipo. = Panigíngnan, nahaónang pananglétan sa bisan onsang buhat.
Protuberancia. = Ogdo ñga quinaía sa mga bocóg.
Provecto. = Ang maálam sa bisan onsang quinaárman. * Tolotigúlang.
Provecho. = Polós, caposlánan.
Provechosamente. = Sa polós.
Provechoso. = Ang magapolós, ang macapolós.
Proveedor. = Ang may catongdánan sa pagsángcap sa mga quinaháñglan ñgatanán sa mga soldados, sa mga sacayán sa hari, sa mga capartan, &c.

Digitized by Google

Proveeduría. = Baláy nga pagatipigan sa ngatanán nga mga quinahánglan sa pagcáon, &c.
Proveer. = Pagipon, pagtigom, pagtápoc sa mga quinahánglan sa bisan onsa. * Pagtibáoas sa mga holosáyon. * Paghátag, pagtógot sa bisan onsang opicio, con cahímtang. * Pagsángcap, sa bisan cansa, sa mga quinahánglan. * Pagcalibang, pagcaólo.
Proveido. = Sogo nga guican sa hocom.
Proveimiento. = Pagcasógo sa hocom.
Proveniente. = Ang guican sa bisan onsa.
Provenir. = Pagguican.
Provento. = Polós nga guican sa bisan onsa, sohol.
Proverbiador. = Libro nga sinolátan sa mga casang putánan nga tacús nga timaánan ug pagadomdóman.
Proverbial. = Ang nahatongód sa mga casangputánan.
Proverbialmente. = Sa pagcasangputánan.
Proverbio. = Sangputánan. * Casangputánan. * Toloóhan nga bacácon sa pagtóo nga ang ubán nga manga polong nga guidóngog maoy casayóran sa maáyo con sa daótan nga palad.
Proverbista. = Ang nahagógma sa pagpamólong ug sa pagsúlat sa mga casangputánan.
Próvidamente. = Sa cacúgui, sa pagcamasingcámot.
Providencia. = Pagpatigáyon sa pagdángat sa bisan onsa. * Pagcatagána, pagcaándam. * Pagbóot, pagsógo sa hocom, sa oalá matápus ang capolongánan. * Pagbóot sa Dios.
Providencial. = Ang nahatongód sa providencia.
Providencialmente. = Sa tongód sa niáron. * Sa díli madúgay. * Hasta sa lain nga pagbúot, sa lain nga sugo.
Providenciar. = Pagsógo, pagbúot.
Providente. = Batid, ang may salabútan.
Próvido. = Ang nagatagána, ang nagaándam.
Provincia. = Ang bahin sa usá ca Guinharían nga nagasácop sa pila ca longsod, ug nga guibotángan sa caogalingon nga maghohópot, alcalde, gobernador con ponóan, nga magabóot sa ngalan sa hari. * Ang mga convento nga nasácop sa gahúm sa provincial.
Provincial. = Ang nahatongód sa provincia. * Ang Padreng religioso nga magabóot sa sa mga sacop gnatanán sa mga convento sa usá ca provincia.
Provincialato. = Opicio, cahímtang sa pagcaprovincial. * Tuig nga pagdugáyan sa provincial sa iang catungdánan.
Provision. = Ang mga quinahánglan sa pagcáon, sa pagbisti, &c., nga guibútang sa bisang diin, arón gamiton sa tiempo nga igagámit. * Pagsógo, pagbóot sa mga hocom, sa ngálan sa hari, arón matúman ang guisógo nila, pagcatógot, pagcahátag sa bisan onsang opicio con cahímtang.
Provisional. = Ang guisógo sa pila lamang ca adlao.
Provisionalmente. V. *Providencialmente.*
Proviso (al). = Dihá dihá, guiláyon, carón carón, gayúd.
Provisor. V. *Proveedor.* * Padre nga guitugútan sa Obispo sa iang gahúm sa paghúsay sa ubán nga mga hulusáyon nga nahatongód sa iang pagcaobispo.
Provisora. = Ang monja mga magabántay, sa mga convento sa mga binócot, sa quinahánglan ngatanán sa pagcáon, sa pagbisti, &c.
Provisorato. = Opicio, pagcahímtang sa pagcaprovisor.
Provisoría. = Idem. * Baláy, lugar nga pagatipigan sa ngatanán nga mga quinahánglan sa pagcáon, sa pagbisti, &c.
Provisto. = Sangcap, ang guisaucápan sa mga quinahánglan ngatanán.
Provocacion. = Pagcaágda, pagcatúyo, pagcasámbag.
Provocador. = Ang magasámbag, ang magaágda, ang magtúyo, arón managáoay ang ubàn, ang maquiáoay.
Provocante. = Idem.
Provocar. = Pagsámbag, pagágda, pagtúyo sa bisan cansa, arón magabúhat ug bisan onsa. * Pagpapongót, pagpasucó. * Pagquigáoay.
Provocativo. V. *Provocador.*
Próximamente. = Carón bag-o. * Díli pa dugay. * Harúul ra, díli haláyo.
Proximidad. = Pagcadóol, pagcaharúul. * Pagcacaobánan nga harúul.
Próximo. = Harúul, duul caáyo, hapit, caubánan.
Próyeccion. = Pagcabalíbag, pagcasalibáy.
Proyectar. = Pagpatigáyon sa bisan onsa arón macóha ang tuyo nga guipanghinaot.
Proyectil. = Bisan onsa nga ibalíbag, isalibáy. * Bala, odyong, paná, &c.
Proyectista. = Táuo nga mahagógma maghúna húna sa mga pagpatigáyon sa pagdángat sa bisan onsa nga guitúyo.
Proyecto. = Hatáas ug halagpád. * Bisan onsang húna húna con pagpatigáyon sa pagcóha sa bisan onsa nga guitúyo ug guipanghináot.
Proyectura. = Ang bahin sa mga baláy, mga Singbahán, &c., nga mogóa, maingon nga ang mga coredor, mga balisbísan, &c.
Prudencia. = Pagcaboótan, caboótan, salabútan sa pagbúhat ug sa pagpamólong.
Prudencial. = Ang nahatongód sa caboótan, sa salabótan.
Prudencialmente. = Sa pagcaboótan, ingon sa batásan sa mga boótan.
Prudente. = Boótan, ang may salabótan.
Prudentemente. = Sa boot, sa salabótan, sa pagcaboótan.
Prueba. = Pagcasuláy. * Polong, camatoódan, &c., nga igapamatúod sa bisan onsa. * Timáan sa bisan onsa. * Tipac, tipic nga diótay sa mga calánon, nga ihátag arón tiláuon. * Ang nahaónang nauong sa bisan onsa nga imprenta, nga pagasaoáyan sa mga sayóp.
Prurito. = Pagcacatól. * Caibog nga dagcó.

PU

Pua. = Tonóc, bisan onsa nga magamáy nga may tomóy. * Mga ngipon sa mga solod sa olo ug sa haláblan. = Ang hingtúngdan sa casáquet sa húna húna.
Pubertad. = Pagcaolitáuo sa mga laláqui ug pagcadalága sa mga babáye.
Pubes ó Pubis. = Pos-on.
Pubescencia. V. *Pubertad.*
Pubescer. = Pagábot sa pagcadalága ug sa pagcaolitáuo, sa edad sa icapúlo ug opát ca túig sa mga lalàqui, ug sa icapólo ug duhá sa mga babáye.
Publicacion. = Pagcabaláod, pagcamantalá. * V. *Amonestacion.*
Publicador. = Pagcabaláod, pagcamantalá.
Públicamente. = Sa dayág, sa maháyag, sa atubángan sa cadaghánan.
Publicano. = Ang naníngil sa mga abang sa tiempo sa mga romano.
Publicar. = Pagbaláod, pagmantalá, pagpabántog. * Pagháyag, pagdayág. * Pagsógil sa bisan onsa nga tacós unta nga díli itúg-an, nga tacús unta nga hilúmun. * Pagtàoag sa mga caláslon.
Publicata. = Papel nga sinolátan arón ibaláod ang ngalan sa táuo nga pagaoldenáhan, ug ang camatuóran sa pagcamatúod nga guioldenáhan na.

Digitized by Google

Publicidad. = Pagcabántog. * Lugar ñga pagatambóñgan sa daghánan ñga mga táuo.
Publicista. = Ang maálam sa mga leyes, ug ang magasúlat sa tongód niána.
Público. = Ang nadayág, ang anáa sa cadaigánan, sa atubánñgan sa ñgatanán. * Ang pagagamíton sa cadaghánan. * Babáyeng bigáon, ñga magatógot sa iang laoas sa daghan ñga mga laláqui. * Cadaghánan sa mga taguilóngsod.
Pucelana. = Bulit, yota ñga mahágcot caáyo.
Pucia. = Baso, sorlánan ñga pagabuhátan ug pagalotóan sa mga boticario sa mga tambal.
Puchada. = Hampol, haclop ñga diníhog sa binócboc ñga inónao, ináhog sa tubig.
Puchero. = Colon.
Pucherico, llo, to. = Timhan ñga napaquíta sa bàba sa mga báta, sa pagpicót nila sa mga ñgabil con mahilácon sila ugáling, pagcacolimáuon.
Puchero. = Colon. * V. *Olla.* * Ang calánon sa matagárlao.
Puches. V. *Gachas.*
Pudendas. = Quinatáuo, boto.
Pudendo. = Maólag, maláo-ay, mangíl-ad, ñga macaúlao.
Pudicicia. = Pagcaólay, pagcacastos. * Pagpamólong ug pagbóhat ingon sa angay sa mga táuo ñga potli.
Púdico. = Moólay, potli. * Mangiuláoan.
Pudiente. = Arunáhan, salapían, salapiánon, dato.
Pudor. V. *Pudicicia.*
Pudredumbre. = Pagcadonót.
Pudricion. = Idem.
Pudridero. = Lugar ñga pagabotánñgan sa bisan onsa arón madonót. * Lugar ñga pagabotánñgan sa mga laoas ñga minátay sa mga hari ug sa mga caubánan sa mga hari, sa obos na sila guidíhog sa mga cahomót, sa convento ni S. Lorenzo del Escorial.
Pudridor. = Ang losóng ñga bató ñga pagabotánñgan sa panápton ñga icabúhat sa papel.
Pudrigorio. = Táuo ñga salaquétan caáyo.
Pudrimiento. = Pagcadonót.
Pudrir. = Pagdonót. * Pagsámoc, pagbórlay, pagpaponñgót; pagalinñgása.
Puebla. = Longsod. * Pagcapúgas sa mga ortelano sa tagsa ca calaínan sa mga otan.
Pueblo. = Longsod. * Cadaghánan sa mga táuo, sa mga mulópio ñga nanagpuyó sa longsod. * Ang mga táuo ñga obus sa mga longsod, mga táuo ñga díli dato.
Puente. = Tuláy, taytáy, taytáyan. * Salog sa mga sacayán. * Cahoy ñga hamóbo ug binohóan, sa mga guitara, sa mga sesta ug sa ubán pang mga tolonggon ñga may coldas, sa pagtácgos ug pagbalígtos dihá sa maong mga coldas sa usá ca tomóy.
Puerca. = Baboy ñga baye, anáyon. * Calaínan sa hubág. * Mananáp ñga diótay ug ñga mutóbo sa mga lugar ñga tubígan.
Puercamente. = Sa pagcahámus, sa pagcahúgao. * Sa oaláy pagtáhod ug catahá.
Puerco. = Baboy. * Hugáoan, mahámos, bulinñgon. * Táuo ñga colánñgan sa maáyong pagtórlo, ñga oaláy pagtáhod ug catahá.
Puericia. = Pagcabáta sa mga táuo, edad cutub sa icapíto ca túig hasta sa icapólo ug opát.
Pueril. = Ang nahatonñgód sa mga báta, sa puericia. * Buhat ñga bináta, nga angay sa mga báta.
Puerilidad. = Idem desde *buhat.* * Bisan onsa sa diótay ñga bale, ñga oaláy polós caáyo.
Puerilmente. = Ingon sa angay sa mga báta, sa pagcabináta.
Puerro. = Calaínan sa seboya.
Puerta. = Tacop, pultahán. * Bohó ñga mahímo ñga pagasórlan sa bisan diin. * Alaguían sa pagpatigáyon sa bisan onsa ñga guitúyo ug guipanghináot.
Puerto. = Laoígan, pondóhan, donggoánan sa mga sacayán. * Alaguían sa talioála sa mga caboquílan. * Bába sa mga pagoáncan sa mga babáye. * Dalángpan.
Pues. = Nan, dan.
Puesta. = Ang guipilde sa mga táuo ñga nanagsugál sa obán ñga mga pagsogál sa baraja.
Puestecico, llo, to. = Tiendahán ñga pagabaligyáan sa mga tolotagídyot.
Puesto. = Bolotánñgan sa bisan onsa. * Lugar ñga guitagána ug tinórlo sa pagbóhat sa bisan onsa. * Lugar nga pagabaligyáan sa mga tolotagídyot ug sa mga calánon. * Lungar ñga pagaáncan sa mga babáye. * Balay sa pagahóptan sa mga cabayo, &c., ñga guitagána sa paglíoat. * Pagcabótang sa bisan onsa. * Cay, ingon niána. * Nan, dan.
Puf. = Polong ñga icaásoy sa pagcabahó sa bisan onsa.
Pugilar. = Librong diótay ñga guibatónan sa mga hebreo, sa mga judío, ñga sinolátan sa mga pagtolóna-n sa santos ñga Sulat.
Pugilato. = Pagáoay sa mga táuo, sa loalon ñga mga pagpócpoc sa mga camót. * Pagcaáoay sa camót lamang.
Pugna. = Pagcapanñgóbat, pagcaáoay. * Pagcabátoo.
Pugnacidad. = Caínit, caísog sa pagáoay.
Pugnante. = Aoay, caáoay. * Batoc, maquigaoáyon.
Pugnar. = Pagpanñgóbat, pagáoay. * Pagpatigáyon sa masingcámot sa pagdánñgat sa bisan onsa ñga guipanghináot.
Puja. = Pagcadagcó, pagcadógang sa bale sa bisan onsa ñga guibalígya con guipaabánñgan.
Pujador. = Ang magapujál, ang magapaósoag, ang magadógang sa bale sa bisan onsa ñga guibalígya.
Pujame. = Como el siguiente.
Pujámen. = Ang icatólo ca bahin sa dapit sa obus sa mga layág sa mga sacayán.
Pujamiento. = Pagcadághan sa dogó ug sa dugá sa laoas sa mga táuo.
Pujante. = Matámboc, supang. * Macosóg. * Ang may gahóm sa pagdánñgat sa bisan onsa ñga guipanghináot, ug sa pagbóhat sa bisan onsa.
Pujar. = Pagpujál, pagpadagcó, pagdógang sa bili sa bisan onsa ñga ibalígya con ñga guipaabánñgan. * Pagpanñgosóg sa pagdánñgat sa guipanghináot, ug sa pagcóha sa mga caculían, &c. * Paglisód sa pagpamólong. * Pagálang alang sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagculíot sa paghílac.
Pujavante. = Capandáyan ñga puthao ñga quinalaháan, sa pagpótol sa mga cocó sa mga cabayo, &c.
Pujo. = Hibólos. * Caíbog, paghígogma ñga dagcó sa paghílac, sa pagcatáoa, &c. * Caíbog sa bisan onsa.
Pulcritud. = Cocóguing dagcó sa pagbántay ug pagalíma sa caogalinñgon ñga laoas ug sa mga bisti.
Pulcro. = Matahóm, manindot. * Sa maáyong baihon ug pagcatíngdog. * Ang magaalíma ug maáyo sa iang bisti.
Pulga. = Pulgas.
Pulgada. = Socod, ang icapólo ug duhà ca bahin sa cahitáson sa usá ca tiil.
Pulgar. = Comalágco. * Ang sanñgáng diótay ñga ibílin sa mga balágon sa mga paras, sa pagcapón canila.
Pulgarada. = Pocpoc ñga guipócpoc sa tórlong comalágco. * Bisan onsa ñga magamáy, dogmoc caáyo.
Pulgon. = Mananáp ñga diótay caáyo ñga magadáot sa mga tanóm, ug labi pa sa mga paras.
Pulgoso. = Ang guipulgásan, ang may pulgas.

Digitized by Google

Pulguera. = Pulgasán, lugar ağa guitigúman sa daghan nğa mğa pulgas. * Tanóm.
Pulguica. = Táuo nğa cuti cutíhan, nğa madalí sasaquétan.
Pulican. = Capandáyan sa pagíbot sa mğa bag-ang.
Pulidamente. = Sa pagcaníndot, sa pagcatahóm, sa maáyong pagdáyan dayan.
Pulidez. = Pagcadáyan dayan, pagcaníndot, pagcaañag.
Pulido. = Pulido, Matahóm, maníndot, sa maáyong baihon ug pagcaatúbang.
Pulidor. = Ang magapatahóm, ang magadáyan dayan sa bisan onsa. * Capandáyan nğa icahínlo, icasínao sa bisan onsa. * Panápton nğa diótay nğa icalugpit sa lugás sa hilo, sa igagáma, &c., sa pagbórbor, arón díli masámad ang torlo sa nagabórbor sa maong lugás.
Pulimento. = Pagcahínlo, pagcasínao.
Pulimentar. = Pagsínao, paghínlo. * Pagdáyan, pagáyo, pagpatahóm sa bisan onsa, pagcóha sa pagcabórong.
Pulmon. = Bagá. * Hobág nğa notóbo sa ibábao sa mğa bocóg ug sa mğa luha luha sa laoas.
Pulmonar. = Ang nahatonğód sa mğa pulmon.
Pulmonaria. = Tanóm nğa motoróc ug mabóhi sa mğa ponóan sa obán nğá mğa cahoy.
Pulmonía. = Saquét nğa nahamótang sa pagcahobág sa pulmon.
Pulmoniaco. V. *Pulmonar.*
Pulpa. = Onód nğa oaláy bocóg. * Onód sa mğa bonğa ug sa obán nğa mğa cahoy.
Pulpejo. = Onód sa mğa bahin nğa diótay sa mğa laoas. * Quinatórcan sa torlo nğa comalágco.
Pulpería. = Tiendáhan sa Indias, nğa pagabaligyáan sa bino, aguardiente, suca, &c.
Pulpero. = Ang tagía sa tiendáhan nğa pulpería. * Mananágat sa coguíta, sa colabótan.
Pulpeta. = Híoa sa onór nğa oaláy bocóg.
Púlpito. = Oalihánan. * Cahímtang sa pagcamalaoáli sa mğa caparían.
Pulpo. = Coguita, colabótan, tabógoc.
Pulposo. = Ang may onód sa oaláy bocóg.
Pulque. = Tubá, dugá nğa guican sa tanóm nğa guinğálan ug pita.
Pulquería. = Tiendáhan nğa pagabaligyáan sa pulque.
Pulsacion. = Pagcaólpot, pagcalábtic, pagcaquíbot, quibot sa pulso. * Pagcatimáan sa pulso.
Pulsada. = Idem hasta *pagcatimáan.*
Pulsador. = Ang magatimáan sa pulso.
Pulsante. = Idem.
Pulsar. = Pagtimáan sa pulso. * Pagcablit sa mğa tolónggon. * Pagsoláy sa pagpatigáyon sa pagcóha sa bisan onsa nğa guipanghináot. * Pagólpot, pagquíbot quibot, paglábtic sa pulso.
Pulsativo. = Ang magacáblit, ang magaólpot.
Pulsear. = Pagsoláy sa dohá ca táuo sa cosóg sa ilang polso, sa pagsigcóbot nila sa ilang mğa camót sa pagpanğosóg.
Pulsera. = Ang panápton nğa ibútang sa popólan, sa pulso sa masaquét, sa pagtámbal canía. * Quinatórcan sa apapánğig sa dapit sa solang. * Bocála.
Pulsista. = Mananámbal nğa macaíla sa mğa saquít sa pagtimáan sa pulso.
Pulso. = Pulso. * Pagcaólpot, pagcaquíbot quibot, pagcalábtic sa pulso. * Calig-ónan sa camót sa pagbóhat sa bisan onsa. * Cacógui ug pagcatóltol sa pagbóhat sa bisan onsa.
Pululante. = Ang magaguítib, ang motoróc.
Pulular. = Pagtoróc, pagguítib sa mğa tanóm ug mğa cahoy, paggamót. * Pagguícan sa usá ca butang sa lain nğa butang.
Pulverizable. = Ang masáyon pagabocbócon, buháton ug bocboc. * Ang maínğon sa bocboc, sa binócboc.
Pulverizacion. = Pagcabócboc, pagcabinócboc, pagcahímo sa bisan onsa ug binócboc.
Pulverizar. = Paggáma ug binócboc sa bisan onsa, pagbócboc sa bisan onsa.
Pulla. = Polong nğa manğíl-ad nğa guipamólong sa mğa táuo sa pagsigtíao tiao nila. * Polong nğa ondan nğa ipamólong sa pagcaígo. * Calaínan sa manáol.
Pullista. = Táuo nğa mahagúgma mamólong sa mğa polong nğa pulla.
Pumente. = Calaínan sa saya sa babáye.
Puna. = Yota nğa díli mahímo nğa pagapúy-an, nğa díli capúy-an, tonğód cay gilabíhan ang tugnao.
Puncha. = Tonóc, bisan onsa nğa diótay ug matalínis uyámot.
Punchar. V. *Punzar.*
Pundonor. = Donğog nğa maáyo, caólao.
Pundonorosamente. = Sa maáyong donğog.
Pundonoroso. = Manğiuláuan, ang may donğog nğa maáyo.
Pungente. V. *Punzante.*
Pungir. V. *Punzar.*
Punible. = Ang tacús sa castigo.
Punicion. = Castigo, pagpasáquet.
Punta. = Tomóy nğa matalínis, ug bisan nğa díli matalínis, sa bisan onsa. * Panón nğa diótay sa mğa hayúpan nğa nabúlag sa panón nğa dagcó. * Sonğáy sa mğa mananáp. * Cutarmán, yota nğa mogóa dapit sa dagat. * Pagcaoloáslom sa bisan onsa.
Puntacion. = Pagcabótang sa mğa punto sa ibábao sa mğa letra.
Puntada. = Pagcatúlpoc sa dagom nğa tinohógan sa hilo, &c., sa panápton nğa guitahí. * Pagpamólong sa bisan onsang polong nğa pagaíngnon nğa oalá tuyóon, arón pagahisgótan ug bisan onsa.
Puntal. = Tocó, salagúnting. * Pagcatáas sa mğa sacayán cutub sa quilla, sa onáyan, hasta sa salog sa ibábao. * Sandígan. * Tonğód, hingtóngdan.
Puntapié. = Pagcasíndol.
Puntar. = Pagtimáan sa mğa pagsálang sa mğa Padre sa pagcaátang nila sa coro. * Pagbútang sa mğa puntos sa ibábao sa mğa letras.
Puntear. = Pagcáblit sa sesta, sa pagcúbil sa tagsa ca coldas sa tagsa ca torlo. * Pagbúhat sa manğa puntos sa bisan diin. * Pagtahí, pagtúlpoc sa dagom. * Pagoloatúbang sa dolong sa sacayán sa guinicánan sa hanğin, pagbíloc sa sacayán inğon sa arang, arón pagapóslan ang hanğin.
Puntel. = Capangdáyan, hopot hopot nğa pothao ug hatáas, nğa icagóa ug icóhit sa salamín nğa tinónao sa horno, sa pagbúhat sa bisan onsa.
Puntera. = Tanóm.
Puntería. = Pagcapunta sa pagbúhi sa mğa luthang ug mğa pusil.
Puntero. = Ang maálam magpúnta sa magbúhi sa mğa luthang ug sa mğa pusil. * Ang balahíbo con gonği nğa icatórlo sa mğa letra, sa mğa háta nğa nanagtóon sa pagbása. * Bisan onsa nğa itolórlo, nğa silbi sa pagtórlo. * Ang salapí, &c., ang gunği nğa icadíhog sa santos nğa lana sa mğa masaquét. * Puthao nğa matalínis, nğa icasápsap sa mğa bató.
Puntiagudo. = Ang may tomóy nğa matalínis.
Puntilla. = Puntíyas, panápton nğa haíctin nğa ponó sa mğa bohó nğa diótay. * Capandáyan nğa maínğon sa usá ca cuchillong diótay sa oaláy polóan, nğa silbi sa pagbárlis.
Puntillazo. = Pagcasíndol.

Digitized by Google

Puntillo. = Bisan onsa nga oaláy polós nga pagahonónganan sa maáyong dongog sa mga manginiuláuoan.
Puntillon. V. *Puntilloso.*
Punto. = Catapúsau sa usá ca barlis. * Punto, culit, tulpoc sa tinta, &c., nga diótay caáyo ug malinginin. * Bisan onsa nga guihisgótan. * Catapúsan nga tuyo nga hingtóngdan sa bisan onsang buhat. * Pagcabótang sa bisan onsa. * Pagcabótang nga hingpit sa bisan onsa nga nabúhat sa caláyo, sa tinápay, sa caramelo, &c. * Bisan onsa nga diótay uyámot. * V. *Momento.* * Caangáyan sa mga tolónggon sa música. * Pagcatólpoc sa dagom, nga tinohógan sa hilo, sa mga ngábil sa mga samad, aron mapilot ug mamaáyo. * Tagsa ca tomóy sa pluma nga icasúlat. * Ang isip sa tagsa ca dahon sa baraja. * Tagsa ca sayóp sa pagleccion sa nga báta nga nanagtóon sa pagbása. * Ang timáan sa padalóaan nga casayóran sa pagcabótang sa mga sacayán sa dagcóng lauod. * Ang bató nga guidáog sa nanagsogál sa bisan onsang sugála.
Puntoso. = Ang may daghan nga mga tomóy. * Ang may maáyong dongog, ang mangiuláoan. * Ang cuti cutíhan sa tongód sa mga pagábi abi.
Puntuacion. = Pagcabótang sa mga timáan sa mga sulat, arón paglainon ang mga polong ug macahimo sa maáyong cahológan ug casayóran.
Puntual. = Matinumánon. * Madalíon.
Puntualidad. = Pagcacógui, pagcatúman. * Pagcaóyon. * Pagcaángay sa mga butang.
Puntualizar. = Pagbilin ug maáyo ug sa pagcahingpit sa bisan onsa sa panumdúman. * Pagsuguílon sa bisan onsa sa pagcacúti cuti. * Paghingpit sa bisan onsang buhat.
Puntuar. = Pagbútang sa mga timáan sa mga sulat, arón paglainon ang mga polong, ug arón macóha ang maáyong casayóran ug cahológan.
Puntuoso. V. *Puntoso.*
Puntura. = Samad nga guibúhat sa capandáyan nga may tomóy nga matalinis. * Tagsa ca tomóy nga puthao nga macatólpoc ug macalig-on sa papel nga pagamarcáhan sa imprenta.
Punzada. = Pagcasóntoc, pagcatonóc. * Pagcangót ngot sa mga maól-ol. * Casáquet nga matalinis sa húna húna nga macayógot sa casing casing.
Punzador. = Ang magasóntoc, ang magatólpoc.
Punzadura. V. *Punzada* hasta *pagngót ngot.*
Punzante. V. *Punzador.*
Punzar. = Pagsóntoc, pagtólpoc, pagsámar sa bisan onsa nga may tomóy. * Pagól-ol caáyo usáhay sa mga samar, pagsáquet sa húna húna, sa casing casing.
Punzon. = Hilihód, quilícot. * Marca.
Punzonería. = Cadaghánan sa mga hilihód.
Puñada. = Pocpoc nga guipópoc sa camót nga quinómcom.
Puñado. = Halop. * Pagcadiótay sa bisan onsa, sa mga táuo, sa mga mananáp, &c. * Quinómcom.
Puñal. = Punyal, hinganíban nga hamóbo, bolo.
Puñalada. = Pagsóntoc sa punyal. * Casáquet nga ahat, calit.
Puñalero. = Ang magabúhat sa mga punyal, sa mga bolo.
Puñetazo. V. *Puñada.*
Puñete. = Idem. * Bocála.
Puño. = Comcom, ang camót nga quinómcom. * Pagcadiótay sa bisan onsa, sa baláy, sa humáy, &c. * Ang tinábas nga panápton nga guitápot sa mga bába sa mga mangas sa mga sinína. * Dayan dayan nga guibútang sa bába sa mga bocton sa mga sinína, nga magalibót ug magahálog sa mga pólan. * Polóan sa mga hinganíban ug sa mga capandáyan. * Caláptan sa mga baston, sa mga sogcod, tomóy sa mga layág sa mga sacayán, nga pagatohógan ug pagahóctan sa mga escota.
Pupa. = Cogan sa mga hobág. * Tingog sa mga báta con magaagólo sila.
Pupila. = Báta báta sa mga matá, táuo táuo. * Babáyeng báta nga oalá pa omábot sa icapólo ug duhá ca túig. * Babáyeng ilo nga oalá pa omábot sa icacaluháan ug lima ca túig ug nga guitagáan sa hocom sa usá ca táuo nga magahópot canía.
Pupilaje. = Pagcabótang sa pupilo, sa báta nga anáa sa ilálom sa gahóm sa táuo nga tinórlo, arón pagahóptan ug pagaalimáhan sia. * Pagcabótang sa táuo nga guipacáon ug guialimáhan sia sa bisan diin nga balàya, tongód sa bayad con sohol nga sinabótan. * Pagcabótang sa anáa sa ilàlom sa gahóm sa lain, cay guipacáon sia. * Baláy nga pagadaoátan sa mga pupilo.
Pupilar. = Ang nahatongód sa pupilo.
Pupilero. = Ang magdáoat ug magabáton sa iang baláy sa mga pupilo.
Pupilo. = Laláqui nga ilo nga oalá pa omábot sa icapólo ug opat ca túig, nga guibantáyan ug guihóptan sa táuo nga tinórlo sa amabán con sa hocom. * Ang magapuyó sa bisan diin nga baláya arón pagaalimáhan sia ug pacánon tongód sa bayad con sohol nga guisabótan.
Puposo. = Ang may cugan.
Puramente. = Sa pagcaólay. * Sa oaláy sacót sa bisan onsa, sa oaláy cabilinggan.
Pureza. = Pagcaólay, pagcaoaláy sacót. * Pagcabóg-os, pagcacastos. * Pagcaoaláy salá, pagcaáyo sa batásan. * Pagcahíngpit sa pagpíli sa mga polong nga icapamólong.
Purga. = Tambal nga iimnon sa pagcalíbang.
Purgable. = Ang arang pagoláyon.
Purgacion. = Pagcaólay. * Pagcagóa sa daótan nga dugá, tongód sa gahóm sa tambal nga guiinom. * Saquét sa bulan bulan ngatanán sa mga babáye. * Nana con dogá nga magóa sa alaguían sa ihi, sa mga laláqui ug sa mga babáye. * Pagcaoalá sa catáhap contra sa bisan cansang táuo, sa tongód sa mga daótan nga buhat nga guisolosuguílon nga guibúhat nia.
Purgador. = Ang magapaólay. * Ang muhátag sa tambal sa pagcalíbang.
Purgamiento. V. *Purgacion.*
Purgante. V. *Purga.*
Purgar. = Pagólay, paghínis, pagnósnos, pagquías. * Pagbáyad sa mga salá. * Pagbáti sa mga casaquétan sa purgatorio, arón maólay ang mga calág ug macasolód sa Langit. * Paggóa sa mga dogang daótan, guican sa gahóm sa tambal. * Pagoalá sa mga catáhap sa mga daótan nga buhat nga guibántog nga guibúhat sa bisan cansang táuo. * Pagpogóng sa mga cailibgon nga daótan. * Paglícay sa mga icadáot.
Purgativo. V. *Purga.*
Purgatorio. = Lugar nga pagasaquétan sa mga calág sa mga táuo nga nangamatáy sila sa camatáyon sa mga matárong, apan sa oalá pa sila managbáyad sa igo sa mga baláydon tongód sa ilang manga salá, arón maólay sila caáyo sa pagsáca sa Langit. * Bisan onsang lugar nga malisód nga pagapúy-an.
Purificacion. = Pagcaólay. * Piesta nga guipiesta sa santa Iglesia sa pagsíngba ug pagdúmdum sa pagpaquíta ni María Santísima sa iang santos nga Anac sa Singbahán sa Jerusalen, sa icacapat-án ca adlao

Digitized by Google

sa iang pagánac. * Pagcahógas sa cális sa mañga Padre ñga nanagmisa sa obos na sila nanágcalábat sa mahál ñga laoás ug dugó sa atong Guinóong Jesucristo.

Purificadero. = Ang magapaólay, ang magahinis, ang maganósnos.

Purificador. = Idem. * Pañong diótay ñga icapáhid sa cális, sa obos na micaláoat ang Padre ñga nagamisa, ug ang icapáhid sa mga torlo.

Purificante. V. *Purificadero.*

Purificar. = Olay, nosnos, pahid, quias. * Pagpasáquet sa Dios sa mga calág, sa purgatorio ug sa calibútan.

Purificatorio. V. *Purificadero.*

Purísimo. = Olay oyámot.

Puro. = Olay, ang oaláy mansa. * Ang magatúman sa iang catongdánan ingon sa catarónñgan.

Púrpura. = Quinháson. * Panápton ñga tinína sa pagcapolá. * Color ñga mapolá caáyo. * Cahímtang sa pagcahári ug sa pagcacardenal.

Purpurado. = Padreg cardenal.

Purpurante. = Ang may color ñga mapolá, ug ang icatína sa pagcapolá.

Purpurar. = Pagtína sa pagcapolá.

Purpúrea. = Tanóm.

Purpurear. = Pagpolá.

Purpúreo. = Ang may color ñga mapolá caáyo. * Ang nahatonñgód sa mga cardenal.

Purrela. = Bino ñga matáb-an caáyo.

Purriela. = Bisan onsa ñga oaláy polós caáyo, talamáyon.

Purulento. = Ang may nana.

Pus. = Nana.

Pusilánime. = Táuo ñga taláoan, sa diótay ñga cásing cásing.

Pusilanimidad. = Catálao, pagcatálao, pagcalúya sa cásing cásing.

Pústula. = Cugan.

Puta. = Bigáon, babáyeng maólag, sa mangil-ad ñga batásan, sandil.

Putaismo. = Batásan, quinabóhi sa mga bigáon, sa mga babáye sa cadaghánan. * Cadaghánan, catilingban sa mga bigáon. * Baláy ñga guimpóy-an sa manga babáyeng daótan.

Putañear. = Pagólag, pagpanñita sa mga babáyeng bigáoan, paghiláoas.

Putañero. = Laláqui ñga maólag, ang maquigbabáye, ang macasalá sa mga babáye, maquighilaoáson.

Putativo. = Ang táuo ñga guipacaamahán, guipacaigsúon, &c., bisan ñga díli amahán, díli igsúon, &c.

Putear. V. *Putañear.*

Puteria. V. *Putaismo.* * Pagcaógay ogay sa mga babáye, pagcahanñálo nila.

Putero. V. *Putañero.*

Putesco. = Ang nahatonñód sa mga bigáon.

Puto. = Laláqui ñga pagapasipád-an sa ubán ñga mga laláqui.

Putrefaccion. = Pagcadonót sa bisan onsa.

Putrefactivo. = Ang macadonót.

Putridez. V. *Putrefaccion.*

Pútrido. = Ang nadonót.

Puzolana. = Balás ñga maáyo sa pagsácot sa apog.

QUE

Que. = Ñga, ug.

Qué? = Onsa?

Quebrada. = Yotang díli patag, ñga guibotánñgan sa mga bolobóngtod, sa mga sapa sapa.

Quebradera. V. *Quebrador.*

Quebradizo. = Ang masáyon mabóong, mabalí. * Masaquéton, salaquétan. * Pagcalírog lirog sa tinñog.

Quebrado. = Ang comerciante ñga nagapaquíta sa hocom sa pagcadáot sa iang pagpatigáyon, ug ñga díli sia macagbáyad sa iang mga guiotánñgan. * Ang táuo ñga daluácan, ñga may dacóng lagáy. * Maluspár, malopsád. * Ang díli maáyo caáyo. * Ang bahin sa bisan onsa ñga tibúoc.

Quebrador. = Ang macabóong, ang macabalí. * Ang magalípas, ang magalápas, ang díli macatóman, malipáson, matalapáson.

Quebradura. = Pagcabóong, pagcabalí, pagcabalána, pagcalótac, pagcabóoac.

Quebraja. = Lutac sa mga cahoy.

Quebrajoso. V. *Quebradizo.*

Quebramiento. V. *Quebrantamiento.*

Quebrantable. = Ang masáyon pagaboónñgon, pagabalíon.

Quebrantador. V. *Quebrador.* * Ang magapalúya sa cosóg, sa gahóm.

Quebrantadura. V. *Quebradura.*

Quebrantahuesos. = Langgam. * Táuo ñga samócan, ñga maca sámoc, ñga magabórlay ug magaalinñgása. * Dulá sa mga báta.

Quebrantamiento. V. *Quebradura.* * Pagcabórlay, cahágo. * Pagcatalápas, pagcalípas, pagcasálang. * Pagcaópod sa mga testamento.

Quebrantante. *Quebrantador.*

Quebrantar. V. *Quebrar.* * Pagdógmoc, pagdócdoc, pagtalápas, paglípas, pagsálang. * Pagcóha sa mga cabilínggan, sa mga caolánñgan. * Pagpalóya sa mga cosóg, sa gahóm. * Pagcóha sa pagcaisog sa bisan onsa. * Pagcalóoy, pagpoánñgod. * Pagágda, pagsámbag sa pagcamalalánñgon. * Pagópod sa nahaónang testamento.

Quebrante. V. *Quebrantador.*

Quebranto. V. *Quebradura.* * Pagcaoaláy gahóm ug cosóg, pagcalóya. * Calóoy, pagcalóoy, pagcapoánñgod. * Casáquet, calisód, cayógot, cagóol.

Quebrar. = Pagbóong, pagbalí. * Pagbalíquig, pagbaiicó. * Pagsámoc, pagólang sa pagparáyon sa bisan onsa. * Pagpahínay sa cosóg sa bisan onsa, sa caisog. * Pagcóha sa maáyong color sa nauong, paglopsád, pagpaluspád. * Pagóndang sa pagcomersio, sa pagpatigáyon, tonñód cay oaláy salapí ñga icabáyad sa mga guiotánñgan. * Pagoalá sa pagcaamigos, sa pagcaábian, sa pagcahigála.

Queda. = Tiempo, horas sa gabíy ñga igabágting sa linñánay arón mahípos ang mga táuo. * Ang linñánay sa pagbágting sa queda.

Quedada. = Pagcabílin sa bisan diin.

Quedar. = Pagbílin, paghonóng, pagpoyó. * Pagcólang sa bisan onsa ñga pagaboháton pa.

Quedo. V. *Quieto.* * Sa mahínay ñga tinñog, sa pagcahalaoáhao, sa pagcahónghong. * Sa pagcahínay hinay.

Quehacer. = Libáng, buhat.

Queja. = Pagcagáoad, pagcahanólsol, pagcahanñálo.

Digitized by Google

* Casáquet sa húna húna. * Pagcaagólo, pagcaagó, pagcaagoróy.

QUEJARSE. = Agólo, agólon, pagagoróy. * Pagpaquíta sa casáquet sa húna húna. * Paggáoad, paghanĝálo paghanósol.

QUEJICOSO. = Ang magaagólo, ang magaagó. * Ang masáquet sa oaláy hingtúngdan ug cahológan.

QUEJIDO. = Pagcaagólo, pagcaagólon, pagcaagó, pagcaagoróy.

QUEJIGO. = Cahoy.

QUEJOSAMENTE. = Sa casáquet sa húna húna.

QUEJOSO. = Ang masáquet sa lain, ang guicasaquétan sa isigcaíngon.

QUEJUMBROSO. V. *Quejicoso.*

QUEMA. = Pagcasónog.

QUEMADERO. = Lugar nĝa guitagána sa pagsónog sa mĝa táuo nĝa saláan nĝa guihócman sa caláyo.

QUEMADO. = Maítom.

QUEMADOR. = Ang magapasónog, ang magabótang sa caláyo.

QUEMADURA. V. *Quema.* * Bit-lig, libótoy, samad nĝa guican sa caláyo. * Saquét sa mĝa tanóm.

QUEMAJOSO. = Ang mahápdos caáyo.

QUEMANTE. V. *Quemador.* * Ang matá.

QUEMAR. = Sonog, daob, dilab, diláab. * Pagpáso. * Paginit caáyo sa adlao. * Pagláya sa mĝa tanóm, guican sa dagcóng init con sa tugnao nĝa guilabíhan. * Pagcatól, paghálang caáyo. * Paginit caáyo. * Pagligótgot, pagponĝót. * Pagbáti sa mĝa caísog, sa mĝa cosóg sa mĝa cailíbgon. * Paghápit sa pagcáplag sa bisan onsa.

QUEMAZON. V. *Quema.* * Caínit nĝa dagcó. * Polong nĝa ondan nĝa icabóyboy sa isigcaíngon. * Casáquet tonĝód sa mĝa polong nĝa guidónĝog nĝa maháit ug mabóg-at.

QUERELLA. = Casáquet. * Pagcasáca sa isigcatáuo sa hocom, tonĝód sa bisan onsang salá nĝa guibúhat nia. * Pagcasúmbong. * Pagpaópod sa mĝa anac sa testamento sa ilang mĝa tigúlang, sa atubánĝan sa hocom.

QUERELLADOR. = Como el siguiente.

QUERELLANTE. = Ang magapasáca sa hocom sa isigcatáuo. * V. *Quejoso.* * Ang magasómbong.

QUERELLARSE. V. *Quejarse.* * Pagsáca sa hocom sa isigcatáuo. * Ang magasómbong.

QUERELLOSAMENTE. V. *Quejosamente.*

QUERELLOSO. V. *Quejicoso*, *Quejoso* y *Querellante.*

QUERENCIA. = Lugar nĝa pagaadtóan sa mĝa mananáp, sa masóbsob, sa pagpaninĝáon. * Lugar nĝa pagaadtóan sa masócot sa mĝa táuo, tonĝód cay dihá guialimáhan sila ug maáyo, con guican ba sa ilang paghigúgma.

QUERENCIOSO. = Lugar, yota nĝa guihigúgma sa mĝa mananáp.

QUERER. = Paghigúgma, pagíbog, pagpanghináot. * Pagbóot sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagsógo, pagbúot.

QUERIDO. = Pinalángga, hinigúgma.

QUERIENTE. = Ang magabúot, ang mahagúgma.

QUEROCHA. V. *Cresa.*

QUEROCHAR. = Pagbínhi sa mĝa putiócan ug sa mĝa olor.

QUERUBIN. = Ángeles sa icadúhang punong punónĝan.

QUERVA. = Tanóm.

QUESADILLA. = Calánon nĝa magáma sa queso ug sa binócboc. * Calaínan sa matám-is.

QUESEAR. = Pagbúhat sa queso.

QUESERA. = Lugar nĝa pagabuhátan sa mĝa queso.

QUESERÍA. = Túig nĝa igabúhat sa queso.

QUESERO. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mĝa queso.

QUESO. = Queso. * Minása sa gatas nĝa tibúoc.

QUETZALE. = Langgam.

QUI

QUIBEY. = Tanóm.

QUICIAL. = Cahoy nĝa macalig-on sa mĝa tacop, nĝa pagatoyócan nila sa pagable ug sa pagsara.

QUICIALERA. = Idem, quisióhan.

QUICIO. = Ang bahin sa mĝa tacop nĝa pagabotánĝan sa puthao, tumbága, &c., arón masáyon managtúyoc ug managlíso sa quisióhan, sa pagsara ug pagabli caníla.

QUIDAM. = Bisan quinsa.

QUID PRO QUO. = Mĝa polong nĝa linatín nĝa magámit sa pagásoy nĝa guitaguilísan ang usá ca butang sa lain nĝa butang nĝa maínĝon inĝon sa guitúyo.

QUIEBRA. V. *Quebradura.* * Pagcaoalá, pagcacóbos, Pagcadáot sa bisan onsa. * Pagcadáot sa mĝa pagpatigáyon sa mĝa comerciante, ug pagcadayág nila nĝa díli na sila macagbáyad sa ilang mĝa guiotánĝan.

QUIEBRO. = Pagcalírog lirog sa tinĝog.

QUIÈN? = Quinsa?

QUIETACION. = Pagcapuyó. * Pagcahínay hinay sa buot.

QUIETADOR. = Ang magapapuyó, ang magapahonóng. * Ang magapahínay hinay.

QUIETAMENTE. = Sa pagcapuyó.

QUIETE. = Pagcapuyó, pagcahonóng. * Horas nĝa igalíngao ug igasolosuguílon sa mĝa sacop sa manĝa caparían.

QUIETO. = Ang mopoyó, ang muhunóng, ang díli malíhoc. * Ang mahináyon sa buot, ang díli macólba, díli malísang.

QUIETUD. = Pagcaoaláy pagcalíhoc, pagcapuyó, pagcahonóng.

QUIJADA. = Apapánĝig, bocóg nĝa hingsórlan sa manĝa nĝipon ug sa mĝa bag-ang.

QUIJAL ó QUIJAR. = Nĝipon nĝa labíng dagcó.

QUIJARUDO. = Ang may dagcóng apapánĝig.

QUIJO. = Bató nĝa magáhi caáyo.

QUIJONES. = Tanóm.

QUIJOTADA. = Buhat nĝa hinĝalatáoan. * Ang tuyo nĝa díli macaígo.

QUIJOTE. = Táuo nĝa hinĝalatáoan. * Ang mahilábot sa díli iang catungdánan.

QUIJOTERÍA. = Batásan nĝa tinóntos, nĝa hinĝalatáoan.

QUIJOTESCO. = Idem. * V. *Quijote.*

QUILATADOR. = Ang magasoláy sa buláoan ug sa mĝa bató nĝa mahál sa pagíla sa iang bale ug sa ilang pagcamahál.

QUILATAR. V. *Aquilatar* hasta *pagsósi.*

QUILATE. = Pagcamahál sa buláoan ug sa mĝa batóng mahál. * Pagcaàyo, pagcahíngpit sa bisan onsa.

QUILATERA. = Capandáyan sa pagíla sa pagcamahál sa buláoan ug sa mĝa batóng mahál.

QUILIFICACION. = Pagcabálhin sa mĝa quináon sa quilo.

QUILIFICAR. = Pagbálhin sa quilo sa quináon.

QUILO. = Dogá nĝa magáma sa mĝa quináon, sa cotó cotó.

QUILOSO. = Ang may quilo.

QUILLA. = Onáyan sa mĝa sacayán.

QUIMERA. = Pagcaáoay. * Bisan onsa nĝa moábot sa húna húna nĝa pagaíngnon nĝa pagaboháton, labon nĝa malisód caáyo.

QUIMÉRICO. = Ang oaláy himotánĝan ug cahológan nĝa tuod, ang nagáma ug guipacamáo mao sa húna húna lamang.

Digitized by Google

Quimerino. V. *Quimérico.*
Quimerista. = Maquigaoáyon.
Quimerizar. = Pagmáo mao sa húna húna lamang sa bisan onsa.
Química. = Quinaárman ñga magaásoy sa paghiósa sa mga láoas ug sa ilang caogalíngon ñga gahóm.
Químicamente. = Ingon sa mga tolománon sa química.
Químico. = Ang maálam sa química.
Quina ó Quinaquina. = Tambal sa hilánat, panit sa usá ca cahoy,
Quinario. = Número ñga bale ug lilíma.
Quincalla. = Cadaghánan sa mga balígya sa diótay ñga bale, maíngon ñga ang mga gunting, manga dagom, mga labaja, &c.
Quince. = Napólo ug limá. * Sogál sa baraja.
Quincena. = Ang usá sa mga tolónggon sa órgano.
Quinceno. = Ang macahíngpit sa isip sa napólo ug limá, ang icapólo ug limá.
Quincuagenario. = Ang macahíngpit sa isip sa calím-an.
Quincuagésima. = Ang domingo ñga guinsóndon sa nahaúna sa cuaresma.
Quincuagésimo. = Ang macahímo ug macatúman sa isip sa calím-an.
Quindécima. = Ang usá sa mga bahin ñga macatúman sa isip sa napúlo ug limá, ang icapólo ug limá.
Quindenio. = Cadugáyan, pagcadúgay sa napúlo ug limá ca túig.
Quinete. = Panápton ñga bastos sa mga balahíbo sa mga carnero.
Quingentésimo. = Ang macatúman sa sip sa limá ca gatús.
Quinientos. = Limá ca gatús.
Quinina. = Quina ñga inólay, ang labíng mahál sa quina.
Quínolas. = Sugál sa baraja.
Quinquenal. = Mga sugál, mga hocom, &c., ñga guibúhat ug guihingálan, sa tiempo sa mga romano, sa tagsa ca icalíma ca túig.
Quinquenervia. = Tanóm.
Quinquenio. = Pagcadúgay, cadógayan sa lilíma ca túig.
Quincallería. V. *Buhonería.*
Quincallero. V. *Buhonero.*
Quinta. = Baláy sa banua ñga pagalingáoan. * Pagcapíli sa mga icalíma. * Pagcaripa sa mga táuo ñga manólod sa pagcasoldados.
Quintador. = Ang magapaláin, ang magapíli sa mga icalíma.
Quintal. = Timbang ñga mahímo sa usá ca gatús ca libra. * Ang icalíma ca bahin sa usá ca gatús.
Quintaleño. = Ang magasácop sa usá ca quintal.
Quintalero. = Timbang sa usá ca quintal. * V. el anterior.
Quintante. = Capandáyan sa pagila sa cahitáson sa adlao.
Quintañon. = Táuo ñga may edad sa usá ca gatús ca túig.
Quintar. = Papíli, pagripa sa mga icalíma, sa usá sa tagsa ca lilíma. * Pagripa sa mga táuo ñga manolód sa pagcasoldados. * Pagábot sa isip sa usá ca gatús.
Quintería. V. *Quinta* hasta *pagcapíli.*
Quinterno. = Libro, cuaderno sa lilíma ca pliego. * Pagcaígo sa lilíma ca número sa lotería.
Quintero. = Ang nagaábang sa baláy sa banua ug nagabúhat sa mga yota ñga hingtúngdan sa maong baláy.
Quintil. = Ang bulan sa Julio, ang icapíto ca bulan sa túig.
Quintilla. = Berso, garay, balac sa limá ca dalan.
Quintin. = Calaínan sa panápton ñga maputí.
Quinto. = Ang macatúman sa isip sa lilíma. * Ang táuo ñga guicaígan sa palad, sa pagripa na, sa pagcasoldado. * Icalíma.
Quintúplo. = Ang isip ñga magasácop sa lain ñga isip sa macalíma.
Quiñon. = Ang bahin ñga guibútang sa bisan cansa sa puhónan sa lain, arón tagáan sa hingtúngdan ñga tobo con ganancia. = Socod sa mga yota ñga ipaábang arón tamnan ug pugásan.
Quiñonero. = Ang magaámbit sa bisan onsa sa obán.
Quipos. = Mga pisi ñga binotángan sa mga balígtos ñga ñgacaláin lain ug color, ñga nasilbi sa sulat sa mga indio sa Perú, ug nahímo casayóran sa ilang historia, sa mga cuenta, &c.
Quiragra. = Saquít sa mga camót. * V. *Gota* desde *saquít.*
Quirie. = Pagpángadye, pagámpo sa Díos, sa paghingálan cania niining polong sa mga griego, sa sinógdan sa mga misa.
Quirieleison. = Idem. * Pagcanta ñga caugalíngon tungód sa mga minatáy ug sa paglobóng.
Quiromancía. = Quinaárman ñga bacácon mga nahamótang sa pagtágna sa maáyo con daótan ñga palad sa táuo, tongód sa mga barlis sa palad sa mga camót.
Quiromántico. = Ang nahatongód sa quiromancía, ug ang magatágna tongód sa niining quinaárman.
Quiroteca. V. *Guantes.*
Quirúrgico. = Ang nahatongód sa quinaárman sa pagtámbal.
Quirurgo. = Mananámbal.
Quisicosa. = Tigmo ñga malisód ñga pagabarbáron ug pagataghápon.
Quisquilla. = Cuti cuti ñga oaláy hingtóngdan.
Quisquilloso. = Cuti cutíhan, táuo ñga madalí sasaquétan.
Quistidos. = Cahoy cahoy.
Quisto (bien ó mal). = Táuo sa maáyo con sa díli maáyong dongog.
Quita. = Pagcapasáilo sa otang, con sa bahin sa otang, sa guiotángan, sa iang otángan. * Paháoa, irog dídto. * Díli pagbóot.
Quitacion. = Idem hasta *pahaoa.* * Sohol.
Quitador. = Ang magacóha.
Quitagas. = Payong.
Quitamiento. V. *Quita.*
Quitante. V. *Quitador.*
Quitapelillos. = Ang magaálam alam, ang modóga doga, ang magaógay ogay.
Quitapesares. = Calípay sa mga casáquet.
Quitapon. = Dayan dayan ñga ibútang sa mga olo sa cabayo, &c.
Quitar. = Coha. * Caoat, ticás, cahas. * Pagólang. * Pagbía sa bisan onsa. * Pagpaháoa, paglacát, pagoalá sa bisan diin.
Quitasol. = Payong.
Quito. = Pacaságang, pagcaólang.
Quizá ó Quizás. = Cahá, tingáli.

RA

Rabadan. V. *Mayorál.*
Rabadilla. = Igot igot, quigol. * Ipos. * Isol.
Rabanal. = Lugar ñga guitámnam sa mga rábanos.
Rabanero. = Bisti ñga hamóbo, ug labí pa ang mga saya sa mga babáye. * Ang magabalígya sa mga rábanos.
Rabanico. = Pagcaoloáslom, pagcaquisom sa vino. * Pagcaháit, pagcaísog sa gaui. * Caíbog ñga dagcó sa pagbúhat sa bisan onsa.

Digitized by Google

Rabaniza. = Binhi sa rábano.
Rábano. = Tanóm ug ang iang gamót ng̃a macáon.
Rabazuz. = Dugá sa tanóm ng̃a guing̃álan ug regaliza.
Rabear. = Paglihoc sa icog.
Rabel. = Tolónggon ng̃a guibotáng̃an sa toló lamang ca coldas. * Sampot, ug labí pa sa mg̃a báta.
Rabera. = Sampótan ug licód sa bisan onsa.
Rabí = Quinaarmánon sa mg̃a judíos.
Rabia. = Cabóang ng̃a matacód, saquét cabóang, capong̃ót, caligótgot, casucóng dagcó.
Rabiar. = Pagbáti sa saquét sa cabóang, pagbáti sa caól-ol ng̃a mabáscog ug maháit. * Pagíbog sa dacóng pagpanghináot sa bisan onsa, pagligótgot, pagsucó, pagpong̃ót.
Rabiatar. = Pagbáat, paghocót sa icog.
Rabican ó Rabicano. = Cabayo ng̃a may balahíbo ng̃a maputí sa icog.
Rabico, llo, to. = Icog ng̃a diótay, hamóbo. * Ang mansa ng̃a maíton sa mg̃a liso sa trigo, bumáy, &c., cay managdápat sa lain ng̃a mg̃a liso ng̃a itúmon.
Rabicorto. = Mananáp sa hamóbong icog. * Táuo ng̃a magabisti sa mg̃a saya, &c., ng̃a hamóbo.
Rabido. V. *Rabioso*.
Rabieta. = Casucó. * Caaligótgot, capong̃ót.
Rabihorcado. = Langgam.
Rabilargo. = Mananáp ng̃a may icog ng̃a hatáas. * Táuo ng̃a magabisti sa mg̃a bisti ng̃a hatáas ug nga managgúyod. * Langgam.
Rabínico. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a rabino ug sa ilang pagtolón-an.
Rabinismo. = Pagtolón-an sa mg̃a rabino.
Rabinista. = Ang maganonót sa pagtolón-an sa mang̃a rabino.
Rabino. = Quinaarmánon sa mg̃a hebreo, sa mang̃a judío.
Rabiosamente. = Sa caaligótgot, sa capong̃ót, sa casucóng dagcó.
Rabioso. = Mananáp con táuo ng̃a mobáti sa saquét sa cabóang. * Ang nasocó, ang naligótgot, ang guicapóngtan.
Rabisalsera. = Babáye ng̃a malágsic caáyo, cundátan, malipáyon ng̃a guilabíhan.
Rabiza. = Ang tomóy sa bagácay ng̃a icapanágat. * Tomóy sa bisan onsa. * Babáye ng̃a talamáyon.
Rabo. = Icog. * Bisan onsa ng̃a nabítay sa dapit sa licód.
Rabon. = Mananáp ng̃a otód, ng̃a guipótlan sa icog.
Raboseada. = Mansa, boling sa bisan onsa, ug guican cay midápat sa lain ng̃a butang.
Rabosear. = Pagmansa, pagbúling sa bisan onsa.
Raboso. = Ang may mg̃a bitay bitay. * Bisti ng̃a guicascásan sa sirsir.
Rabotear. = Pagotód, pagpótol sa mg̃a icog sa mg̃a carnero ng̃a diótay.
Raboteo. = Pagcaotód, pagcapótol sa mg̃a icog sa mg̃a carnerong diótay.
Rabudo. = Ang may icog ng̃a hatáas.
Racimo. = Bulig. * Cadaghánan sa mg̃a butang ng̃a magamáy ng̃a nahamútang sa pagcadágoay sa bulig. * Ang binítay. * Táuo ng̃a guibítay.
Racimoso. = Ang magabúlig.
Raciocinacion. = Pagcahúna húna.
Raciocinio. = Húna húna, ang guihúna húna.
Racion. = Pahat, bahin. * Ang guihátag sa mg̃a sologóon sa pagcáon sa adlao adlao ng̃atanán. * Opicio sa obán ng̃a mg̃a Padre canónigo sa mg̃a Catedral.
Racionabilidad. = Gahóm sa calág sa paghúna húna.
Racional. = Ang nahatong̃ód sa húna húna, ang may húna húna. * Táuo. * Ang usá sa mg̃a bisti sa dagcóng Padre sa mg̃a judíos, sa batásan ng̃a caráan.
Racionalidad. = Pagcaáng̃ay sa mg̃a butang ug sa húna húna. * V. *Racionabilidad*.
Racionalmenve. = Ing̃on sa ang̃ay sa maáyong húna húna ug salabótan.
Racionero. = Padre ng̃a may opicio ng̃a holohatáas sa mg̃a Catedral. * Ang magapáhat sa calánon sa mg̃a caparían.
Racionista. = Idem. * Ang may sohol, ang guisohólan.
Rada. = Looc ng̃a pagasalipdan sa hang̃in.
Radiacion. = Pagcaguícan sa mg̃a casuláo, casílao sa adlao, sa bulan, &c.
Radiante. = Ang magapasuláo, ang magasílao.
Radiar. = Pagsílao, pagsoláo, pagguíla guila.
Radicacion. = Pagcagamót. * Pagcapuyó sa bisan diin, pagcalópio sa bisan diin ng̃a longsod. * Pagcadúgay sa bisan onsang batásan.
Radical. = Ang nahatong̃ód sa gamót. * Sinógdan, guinicánan.
Radicar. V. *Arraigar*. * Pagánar sa bisan onsang buhat ng̃a maáyo con daótan, con sa bisan onsang batásan.
Radicoso. = Ang maíng̃on sa mg̃a gamót.
Radio. = Barlis cutub sa talioála sa usá ca malíng̃in hasta sa iang daplin.
Radioso. V. *Radiante*.
Raedera. = Capandáyan sa pagquías, sa pagcórcor, sa pagcágod.
Raedizo. = Ang masáyon pagacagólon, pagaquiáson, pagacorcóron.
Raedor. = Ang magaquías, ang magacórcor, ang magacágor.
Raedura. = Quinórcod, quinías, ang mg̃a tolotagidyot ng̃a macóha sa pagquías, sa pagcórcor, sa pagcágor sa bisan onsa.
Raer. = Quias, coscos, cagod, corcor. * V. *Rasar*. * Pagcóha, pagíbot sa daótan ng̃a batásan, sa mg̃a salá, &c.
Rafa. = Calig-ónan sa apog ug sa mga bató, sa talioála sa mg̃a cota, sa mg̃a pared. * Alaguían sa mg̃a balaháan sa tubig, arón magabahá ang maong tubig sa luyo ug sa luyo, cutub sa may quinahánglan.
Ráfaga. = Pagcaámbac sa hang̃in, manoc manoc. * Dag-om ng̃a díli madúgay, ng̃a maoalá dayon. * Pagcatúngha sa dagcóng sugá.
Rafe. = Daplin sa balísbisan, balisbísan sa mg̃a atóp.
Raible. V. *Raedizo*.
Raido. = Táuo ng̃a oaláy caúlao, ng̃a oaláy pagtáhor ug catahá.
Raigal. = Ang moábot sa gamót. * Ang nahatong̃ód sa mg̃a gamót. * Ang bahin sa cahoy ng̃a hingsácpan sa mg̃a gamót.
Raigambre. = Cadaghánan sa mg̃a gamót sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm.
Raigar. V. *Arraigar*.
Raigon. = Gamót sa mg̃a bag-ang ug sa mg̃a ng̃ipon.
Raimiento. = Pagcaquías, pagcacórcor, pagcacágor. * Pagcaoaláy caólao, pagtáhor ug pagtahá.
Raíz. = Gamót, guinicánan, sinógdan sa bisan onsa. * Tilindógan, honóng̃an sa bisan onsa. * Baol, cabalánan sa mg̃a cahoy ug mg̃a tanóm ng̃a mobóng̃a sa mg̃a paras, sa mg̃a cacao, sa mg̃a lobí, &c.
Rajadillo. = Matám-is sa mg̃a almendras ng̃a binóoac ug sa asúcar.
Rajadizo. = Ang masáyon mabóoac malótac, mabádyet, masí-si.
Rajante. = Ang magabóoac, ang magapalótac, ang magasí-si.
Rajar. = Booac, lotac, balána, si-si, badyet. * Pagándac sa pagsóguil sa mg̃a bacac.

Digitized by Google

Rajeta. = Panápton nga sináctan, nga sinambágan, nga binórcan sa mga color.
Ralea. = Lioat, calioátan. * Calaínan.
Ralear. = Paghínag sa bisan onsa. * Pagháyag, pagdayág sa daótan nga batásan.
Raleza. = Pagcahínag sa bisan onsa.
Ralo. = Mahínag.
Ralladura. = Alaguían sa corcóran, sa quilquígan. * Quinórcod, quinílguig.
Rallar. = Pagcórcor, pagquílquig. * Pagsámoc, pagbórlay, pagalingása.
Rallo. = Quilquígan, corcóran, quilquílan, lirguíran, lirguílan
Rallon. = Hinganíban nga pagabuhíon sa bosog.
Rama. = Sangá. * Táuo nga guican sa maong guinicánan sa obán. * Pothao nga macalig-on sa marca sa mga pigsánan sa imprenta.
Ramada. V. *Ramaje*.
Ramadan. = Cuaresma nga pagapoasáhan sa mga moros.
Ramal. = Tagsa ca labid sa mga pisi. * Pisi nga igagóyod sa mga mananáp. * Tagsa sa hunta hunta sa mga hagdanán. * Mga langob langob nga guican sa too ug sa oála sa mga langob nga dagcó. * Bisan onsa nga guican sa guinicánan.
Ramalazo. = Pagcalámbos sa pisi. * Labod nga mahabílin sa paglámbos sa pisi. * Caól-ol nga ahat, calit, sa bisan asa sa laoas. * Casáquet, calísod nga moábot sa ahat, sa calit, sa oalá húna hunáon. * Calísod nga moábot sa bisan cansa tongód sa salá sa lain.
Rambla. = Yota nga ponó sa balás nga guidala sa mga bahá sa dagat ug sa mga subá.
Ramblar. = Lugar nga guidaghánan sa mga rambla.
Ramblazo. = Lugar nga guiaguían sa mga pagbahá.
Ramera. = Babáyeng bigáon, maólag, sa maláo-ay nga batásan, babáye nga motógot sa iang laoas sa cadaghánan.
Ramería. = Baláy nga guimpúy-an sa mga bigáon. * Pagcabigáon, pagcaólag sa mga babáye.
Ramificacion. = Pagcabáhin, pagcabólag sa bisan onsa.
Ramificarse. = Pagbólag, pagbáhin.
Ramilla. = Sangáng diótay. * Bisan onsa nga diótay nga pagagamíton sa bisan onsang tuyo.
Ramillete. = Cagdaghánan sa mga bolac nga guipónpon ug guibáat sa pagcaángay. * Matám-is sa pagcadágoay sa mga bulac, nga ibútang sa mga lamesa nga calán-an. * Mga dayan dayan sa mga tumbága, sa bató, &c., nga nagacaláin lain, nga itóngtong sa mga lamesa nga calán-an. * Cadabánan sa mga botang nga labíng mahál.
Ramilletero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mga ramillete. * Dayan dayan nga ibótang sa mga altal.
Ramiza. = Cadaghánan sa mga sangá. * Bisan onsang buhat sa mga sangá.
Ramo. = Sangá. * Bisan onsa nga may caposlánan. * Bahin sa bisan onsang quinaárman. * Buhat, catungdánan nga pagapaháton sa daghánan nga mga táuo. * Bahín nga nabólog sa bisan onsa.
Ramojo. = Cadaghánan sa mga sangá nga diótay ug magaháy.
Ramon. = Sangá nga dagcó, nga ipacáon sa mga mananáp.
Ramonear. = Pagpótol, pagtagá sa mga sangá sa cahoy.
Ramoneo. = Pagcapótol, pagcatagá sa mga sangá sa mga cahoy.
Ramoso. = Ang guidaghánan sa manga sangá.
Rampa. V. *Calambre*. * Pagcahánding, pagcahanáyhay,
Rampiñete. = Puthao nga manípis ug holohatías, sa tomóy nga balicó, nga icaíla sa calaínan sa tumbága sa mga luthang.
Ramplon. = Sapín nga mabága ug bastos. * Táuo nga borong, buquírnon. * Ang díli magabántay sa iang bisti nga caugalingon.
Ramplojo. = Botay.
Rampollo. = Sangá nga italánom.
Rana. = Baquí, talá talá, paca.
Ranacuajo. V. *Renacuajo*. * Táuo nga hamóbo ug talamáyon.
Rancajada. = Pagcaíbot sa mga cahoy ug mga tanóm ubán ang mga camót.
Rancajado. = Ang guisagocsócan sa sinápsap, &c.
Rancajo. = Sinápsap, &c., nga nagasagócsoc sa tiil, sa camót, &c.
Ranciarse. V. *Enranciarse*.
Rancidez. = Pagcapanós.
Rancio. = Ang napanós, ang nadúgay caáyo.
Rancioso. = Idem.
Rancheadero. = Lugar nga pagabuhátan sa mga balay balay, sa mga payág, sa mga halong balong.
Ranchear. = Pagbúhat sa mga balong balong, sa mga payág.
Rancheria. = Lugar, baláy nga pagatíngban sa mga táuo nga nagacaláin lain ug pinuyánan.
Ranchero. = Ang magabúhat ug ang magabántay sa mga balong balong.
Rancho. = Cadaghánan sa mga táuo nga nanagalírong sila sa pagcáon. * Lugar nga maháoan, nga oaláy samoc, nga pagaaguían sa mga táuo. * Catilíngban sa mga táuo nga nanagláin ug pinuyánan, nga naníngob sila sa pagsoguílon ug sa pagsábot sa bisan onsa. * Tagsa ca solód solód nga pagabuháton sa mga sacayán arón manghípus ang mga grumete. * Balon nga magdála sa mga sacayán sa ngatanán nga quinahánglan sa pagcáon.
Randa. = Dayan dayan sa puntíyas nga ibútang sa mga bisti.
Randado. = Ang guidáyan dayánan sa mga puntíyas.
Randal. = Panápton nga ponó sa mga bohó bohó nga diótay ug tinúyo.
Randera. = Babáyeng nagabúhat sa mga puntíyas.
Rangífero. = Mananáp sa opát ca tiil.
Ranina. = Mga caogátan sa ilálom sa dila.
Ránula. = Hubág nga mataróc sa ilálum sa dila sa mga cabáyo ug sa mga baca.
Ranúnculo. = Tanóm.
Ranura. = Canal nga pagaboháton sa mga papán, mga cahoy, mga bató, &c., sa pagsolód ug pagángay sa lain nga bató, cahoy, &c.
Raño. = Idem.
Rapacejo. = Sirsid sa bisti con sa panápton sa oaláy dayan dayan.
Rapacería. = Buhat nga angay sa mga báta.
Rapacidad. = Batásan sa pagpangáoat, sa pagcáhas, sa pagticás.
Rapador. = Ang magagúnting sa bohóc, ang magaálot.
Rapadura. = Pagcagúnting sa bohóc, pagcaálot.
Rapagon. = Báta nga oalá pa torcan sa bongot.
Rapamiento. V. *Rapadura*.
Rapante. V. *Rapador*.
Rapapies. V. *Buscapies*.
Rapar. = Pagálot sa bohóc. * Pagpangáoat, pagticás, pagcáhas.
Rapaz. = Ang magógma, ang maánad, ang may batásan sa pagpangáoat. * Báta nga diútay.
Rapazada. V. *Rapacería*.
Rapazuelo. V. *Rapaz*.
Rape. = Pagcaálot sa bongot nga dinalian.
Rapé. = Tabaco nga dogmóc caáyo ug maítom.
Rápidamente. = Sa pagcadalí, sa pagcalágmit, sa pagcacosóg.

Digitized by Google

Rapidez. = Pagcalágmit, pagcadalí.
Rápido. = Madalíon, malágmit.
Rapiego. = Langgam ñga manágit.
Rapiña. = Ang quináoat, ang guiticás, ang guicáhas.
Rapiñador. = Caoatán, maninícas, mañgañgáhas.
Rapiñar. = Pagpañgáoat, pagcáhas, pagágao, pagticás.
Rapista. V. *Rapador*.
Rapo. = Gamút ñga maíñgon sa nabo.
Rapónchigo. = Tanóm.
Raposa. V. *Zorra*. * Táuo ñga malalánñgon, batid.
Raposear. = Pagbúhat sa bisan onsa sa pagcalaláng, sa pagcabátid.
Raposera. = Baláyan sa mananáp ñga guingálan ug zorra.
Raposería. = Limbong, pagcalaláng sa paglímbong sa isigcotáuo.
Raposo. = Zorra ñga laqui.
Raposuno. = Ang nahatonñgód sa raposa.
Rapsodia. = Libro ñga sinolátan sa mga polong, sa mga sogullon ñga hinoad sa lain ñga libro.
Rapta. = Babáye ñga quináoat, tinában sa laláqui, sa linugsánay con sa paglímbong ba canía. * Salá ñga pagaboháton sa táuo ñga magatában sa usá ca babáye sa linogsánay con sa paglímbong canía.
Raptor. = Ang mañgáoat, ang magatában sa usá ca babáye, sa linugsánay con sa paglímbong canía.
Raquítico. = Ang mobáti sa saquét sa raquitis.
Raquitis. = Saquét ñga nahamútang sa pagcaláin sa dagoay sa olo, sa mauga bocton, sa mga bitiis ug sa obán ñga mga bocóg. * Pagcaníuang.
Raramente. = Sa talágsa ra, sa pagcamilagros, sa pagcatingála.
Rarefaccion. = Pagcadagcó, pagcalagpád sa bisan onsa ñga diótay ug haíctin ñga daan.
Rareza. = Pagcatingála sa bisan onsa. * Bisan onsa ñga catingaláhan * Pagcaláin sa gaoi, sa cagauían.
Raridad. = Pagcahínag sa bisan onsa. * Pagcatingála sa bisan onsa.
Rarificar. = Pagdagcó, paglagpád sa bisan onsa ñga diótay ug haíctin ñga daan.
Raro. = Ang dagcó ug halagpád, labon ñga diótay ug haíctin ñga daan. * Catingaláhan, hibólngan. * Mahál, hamíli, bilírhon. * Táuo sa gaoi, sa cagaoían ñga lain, malisód.
Ras. = Pagcatopóng sa mga botang. * Paghápit sa usá ca butang sa mahínay lamang, sa ibábao lang.
Rasadura. = Pagcacalís, sa pagcasáphid.
Rasamente. = Sa pagcabáyag, sa pagcadayág.
Rasante. = Ang magasáphid.
Rasar. = Saphid. * Paghápit, pagdápat sa usá ca butang sa láin ñga butang sa ibábao lamang, sa mahínay láng.
Rascadera. V. *Rascador*.
Rascador. = Capandáyan sa pagquías sa bisan onsa. * Dagom ñga guibotánñgan sa olong dagcó, ñga icadáyan dayan sa mga babáye sa ilang bohóc, sa ilang pinángco.
Rascadura. = Pagcacálot.
Rascamiento. = Idem.
Rascamoño. V. *Rascador* desde *dagom*.
Rascar. = Calot.
Rascazon. = Pagcacatól.
Rascon. = Langgam. * Ang maháit, maáras sa bába, sa langágngag.
Rascuñar. V. *Rasguñar*.
Rasero. = Calís. * pagcatopóng caáyo. * Sa oaláy pagcadagcó ug pagcadiótay
Rasgado. = Pultahán ñga dagcó ñga pagasórlan sa daghan ñga sugá. * Matá ñga dagcó.
Rasgador. = Ang magaguísi, ang magasí-si ang magaquísi.
Rasgar. = Si-si, guisi, quisi. * V. *Rasguear*.
Rasgo. = Barlis ñga matahóm ñga icadáyan dayan sa manga letra. * Polong ñga macalgo, ñga icaíyo sa suguílon ug sa pagcahíngpit sa bisan onsa. * Bisan onsa ñga pagboháton sa pagcaánñgay sa pagcalólot. * Baihon, dagoay sa laoas sa tagsa tagsa.
Rasgoñ. = Pagcaguísi, pagcasí-si, pagcaquísi sa bisan onsang bisti con panápton.
Rasgueado. V. *Rasgueo*.
Rasguear. = Pagcóscos sa guitara, sa sesta. * Pagbóhat sa manga barlis, sa pluma.
Rasgueo. = Pagcacóscos sa sesta.
Rasguñar. = Pagcárlis, pagcárlas, paggónit, pagcárlit, pagcámlas, pagcáscas.
Rasguño. = Pagcagálas, pagcacárlis, pagcacárlas, pagcacárlit, pagcagónit, pagcacámlas, pagcacáscas.
Rasilla. = Panápton ñga magamáy sa balahíbo sa mga carnero. * Ladriyo ñga pino, manípis.
Rasion. = Pagcaquías, pagcaquílquig.
Raso. = Ang patag, ang datág. * Siya, lingcoránan ñga oaláy sandígan. * Langit ñga mahaoan, ñga oaláy dag-om. * Panápton sa igagáma ñga magáhi ug masínao.
Raspa. V. *Arista*. * Cotay. * Tonóc, bocóg sa mga isda. * Limbong sa sugál sa baraja.
Raspador. = Quilquígan, corcóran, iquilías, igacágod.
Raspadura. V. *Rasion*. * Pagcacórcor, pagcacágod.
Raspajo. = Butay.
Raspamiento. V. *Raspadura*.
Raspante. = Bino ñga mahálang sa langágngag.
Raspar. = Quias, cagod, corcor, quílquig. * Paghálang sa vino con sa lain ñga ilímnon. * Pagpañgáoat, pagticás, pagcáhas.
Raspear. = Pagsolosóngco sa pluma, sa pagsúlat.
Rasqueta. = Mga pothao ñga mahát ñga icaquías sa mga salog sa mga sacayán.
Rastel. = Hambóyan, sandígan, &c., ñga guibotánñgan sa mga cahoy, sa mga pothao, &c., ñga tiníndog.
Rastillado. = Ang guicaoátan sa bisan onsa.
Rastillador. V. *Rastrillador*.
Rastillar. V. *Rastrillar*.
Rastillero. = Caoatán, mañgañgáhas, maninícas.
Rastillo. V. *Rastrillo*. * Camót.
Rastra. = Pagcagóyod. * Bisan onsa ñga nabítay ug nagóyod. * Tonób, timáan nga nahabílin sa miágui sa bisan diin. * Capandáyan sa paghípos sa manga dagámi, &c., ñga laya, sa mga tanáman ug mga cabalánan. * Tohog sa bisan onsang bonga.
Rastrallar. V. *Lastiguear*.
Rastreador. = Ang magabólong sa bisan onsa sa pagsómay sa guiaguían, sa timáan sa mga tonób coh sa lain ñga timáan. * Pagbalígya sa mga mananáp ñga guipatáy sa lugar ñga pagabaligyáan. * Pagtágbap tongód sa mga timáan. * Paglupád sa harúul caáyo sa yota.
Rastrero. = Ang magagóyod. * Ang magalupád ñga harúul sa yota, ñga hapit modápat sa yota. * Táuo ñga obus, talamayon, tampalásan. * Ang may opicio sa lugar ñga pagapátyan sa mga mananáp, sa mga hayúpan. * Ang nagadáía sa mga hayúpan ñga pagapátyon, sa lugar ñga palátyan canila.
Rastrillada. = Ang macóha sa macaúsa sa tagsa ca pagquigí, ug sa tagsa ca pagóyod sa sorlay sa yota.
Rastrillar. = Pagquiguí, pagquichí sa lanot, &c.
Rastrillo. = Capandáyan sa pagquiguí sa lanot, &c. * Pothao ñga santíc sa mga posil, V. *Rastra* desde *capandáyan* hasta *tohog*.
Rastro. V. *Rastra* desde *bisan onsa*. * Lugar ñga guitagána sa mga calongsóran sa pagpatáy ug pag-

Digitized by Google

balígya sa mg̃a hayúpan. * Timáan sa bisan onsa, ng̃a mahabílin sa bisan diin.

Rastrojera. = Yota ng̃a guicoháan na sa trigo, sa humáy,. &c.

Rastrojo. = Ang dagámi ng̃a nahabílin sa yota sa nagálab na ang trigo, ang humáy, &c.

Rasura. = Pagcaálot, pagcaquías, pagquílquig. * Lalog sa vino.

Rasuracion. V. *Rasion.*

Rasurar = Pagálot.

Rata. = Ilagá ng̃a baye.

Ratafía. = Ilímnon ng̃a magáma sa aguardiente sa guindas ug sa obán ng̃a mg̃a panácot ng̃a mahomót.

Ratear. V. *Proratear.* * Pagpáhat sa pagcaígo, somála sa mg̃a pahanúngdan. * Pagcáoat, pagticás sa mg̃a tolotagídyot sa pagcalaláng. * Pagaguinod. * Paggóyod sa yota.

Rateo. V. *Prorateo.*

Rateramente. = Sa pagcang̃íl-ad, sa pagcadaótan.

Reteria. = Pagcapang̃áoat sa mg̃a tolotagídyot, sa pagcalaláng. * Pagcatampalásan. * Buhat ng̃a daótan, malágsot, mang̃íl-ad.

Ratero. V. *Rastrero* hasta *ang may opicio.* * Caoatán, mang̃ang̃áhas, maninicás, ng̃a mang̃áoat sa mg̃a tolotagídyot, sa pagcalaláng. * Bisan onsa ng̃a talamáyon.

Ratificacion. = Pagcamatúod sa guiíng̃on ng̃a daan.

Ratificar. = Pagmatúod sa bisan onsa.

Ratigar. = Pagbáat ug maáyo sa guibútang, sa pagcahúsay, sa careton, sa galíng̃an.

Rático. = Cadaghánan sa mg̃a surlánan sa vino, ng̃a guilúlan sa careton, sa galíng̃an.

Ratihabicion. = Pagángdo, pagtándo, sa bisan cansa, sa bisan onsa ng̃a guibúhat sa lain sa iang ng̃alan.

Ratina. = Panápton sa balahíbo sa mg̃a carnero.

Rato. = Ilagá. * Macadiót, diriót sa horas. * Calípay con casáquet.

Raton. = Ilagá, balágtoc. * Bató ng̃a maháit sa cahiládman sa dagat, ng̃a macatábas ug macapótol sa mg̃a cable sa mg̃a sacayán ng̃a guihócot sa mg̃a sinípit.

Ratona. = Ilágang baye.

Ratonar. = Pagpáac, pagcótcot sa mg̃a ilagá. * Pagsaquét sa iríng cay guilabíhan ang pagsobád sa mang̃a ilága.

Ratonera. = Sagpá.

Ratonero ó Ratonesco. = Ang nahatong̃ód sa mang̃a ilagá.

Raudal. = Balaháan ng̃a pagaaguían sa daghan ng̃a tubig ng̃a mabahá caáyo. * Cadaghánan sa bisan onsa.

Raudamente. = Sa pagcalágmit.

Raudo. = Malágmit.

Raya. = Barlis. * Caotlánan sa mg̃a provincia con mg̃a calongsóran. * Catapúsan, tagál sa bisan onsa. * Calaínan sa isda.

Rayado. = Sinambágan, binórcan sa mg̃a barlis.

Rayano. = Ang naganáyon sa lain ng̃a yota. * Ang anáa sa caotlánan sa dohá ca provincia, &c.

Rayar. = Pagbárlis. * Pagpánas, pagpápas sa guisólat. * Pagbótang, sa obos sa obán ng̃a mg̃a polong ng̃a guisúlat, sa usá ca barlis, arón timaánan. * Paglabáo, paglabí sa isigcaíng̃on. * Pagdápat sa usá ca butang sa lain ng̃a butang. * Pagaláman daman, paglámdag, pagsógod sa caarláuon.

Rayo. = Casoláo, casílao sa adlao, sa bulan ug sa mg̃a bitóon. * Linti. * Mg̃a cahoy ng̃a guibótang sa mg̃a rueda, sa mg̃a malíng̃an. * Pusil, escopeta, lutbang. * Bisan onsa ng̃a mabáscog, ng̃a may cosóg, gahóm. * Táuo ng̃a batid, sa matalínis ng̃a húna húna. * Ang caól-ol ng̃a maháit ug dagcó. * Caáyo, cadáot ng̃a calit, ahat, sa oalá paabótan ug húna hunáon. * Opiciales sa justicia, sa catarúng̃an. * Matá.

Rayoso. = Ang guibarlísan.

Rayuela. = Dula sa mg̃a báta.

Rayuelo. = Langgam.

Raza. = Lioat, calioátan. * Calaínan sa bisan onsa. * Casoláo, casílao sa adlao.

Razado. = Panápton ng̃a bastos, ng̃a díli magsáma sa pagcapino, sa pagcanípis.

Razon. = Húna húna, ihibálo, boot. * Casarang̃an sa bale sa bisan onsa ng̃a ibalígya. * Isip, ihap. * Catarong̃an, casarang̃an.

Razonable. = Ang moáng̃ay sa catarúng̃an, sa pagcatacós. * Arang arang, maáyo ayo, igo igo.

Razonablejo. = Idem.

Razonablemente. = Ing̃on sa catarong̃on. * Maáyo ayo.

Razonadamente. = Ing̃on sa nahamótang sa matúod ng̃a catarong̃an.

Razonado. = Boótan.

Razonador. = Ang magaoáli, ang magasámbag.

Razonamiento. = Pagcasuguílon, suguílnn, solte, cagúla.

Razonar. = Pagpamólong, pagsuguílon, pagsólte, pagcagúla.

RE

Reaccion. = Pagcabátoc, pagcacosóg, pagcasócol sa usá ca butang sa laín ng̃a butang ng̃a magabátoc opód ug macapógos canía. * Pagcasócol sa bisan onsa.

Reagravacion. = Pagcabóghat. * Pagcaópod, pagcaósob sa dagcóng cosóg.

Reagudo. = Táuo sa matalínis ug batid uyámot ng̃a húna húna.

Real. = Ang may pagcamáo gayód. * Ang nahatong̃ód sa hari. * Malólot uyámot. * Ang sacayán ng̃a ponóan sa ubán ng̃a mg̃a sacayán sa mg̃a escuadra. * Maáyo caáyo. * Lugar ng̃a guimpúy-an ug guihonóng̃an sa usá ca pang̃obátan, ug ang guibotáng̃an sa balong balong sa hari con sa general, sa ponóan sa mg̃a soldados. * Sicápat.

Realce. = Dayan dayan ng̃a molabáo, molabí sa bisan onsa. * Pagcadagcó, pagcamahál.

Realejo. = Órgano, tolónggon ng̃a diótay ug ng̃a masáyon ng̃a pagabálhin balhíuon.

Realengo. = Longsod ug yota ng̃a nahatong̃ód sa hari ug sa Guinharían.

Realeza. = Cahímtang ug pagcabóot sa hari.

Realidad. = Pagcamáo ng̃a túod sa bisan onsa. * Camatúod, pagcamatúod, matúod túod.

Realillo. = Sicaoálo ng̃a coliró, ng̃a oaláy cahoy.

Realista. = Ang mahagógma sa hari, ang maganonót sa dapig sa hari.

Realizable. = Ang arang buháton, ang mahímo ng̃a pagmatoóron.

Realizar. = Pagbúhat ng̃a tuod.

Realmente. = Sa pagcamatúod, sa matúod gayúd.

Realzar. = Pagósoag, pagtáas sa bisan onsa, pagbótang sa labíng hatáas sa pagcabútang ng̃a daan. * Pagdáyan dayan, pagtahóm.

Reamar. = Paghigúgma ug dagcó. * Pagbálos sa paghigúgma.

Reanimar. = Pagpahióli sa cosóg, sa gahóm. * Pagágda, pagsámbag sa guióbsan sa buot.

Reapretar. = Paghogót pagopód, pagósob sa paghogót.

Rearar. = Pagdáro pagósob.

Reasumir. = Pagdáoat pagopód sa guibiáan ng̃a daan.

Reasuncion. = Pagcadáoat pagósob sa guibiáan ng̃a daan.

Reata. = Pisi ng̃a icahocót sa durúha con capin ba

Digitized by Google

ñga mga mananáp. * Pagcaáñgay sa cabobót-on sa obán nga mga táuo, sa pagbóot sa ilang isicaiñgon.
Reatadura. = Pagcahogót pagósob.
Reatar. = Paghogót sa durúha con capin ba nga mga mananáp, arón managlacát sa pagcasonód sonód.
Reato. = Catungdánan nga mahabílin sa pagbáyad sa baláidon tongód sa otang sa mga salá, bisan nga guipasáilo na ang maong mga salá.
Reaventar. = Pagpálid pagopód sa bisan onsa.
Rebaba. = Bisan onsa nga capin.
Bebaja. = Pagcacólang, pagcacópos sa bisan ousa.
Rebajar. = Pagcólang, pagcópos.
Rebajo. = Canal, bohó sa cahoy, sa bató, &c., arón pagasórlan ug pagaangáyan sa lain nga bató, sa lain nga cahoy, &c.,
Rebalaje. = Alimpólos sa mga bahá sa tubig, sa sológ sa dagat ug sa mga sobá.
Rebalsa. = Tubig nga díli magabahá, nga magapuyó.
Rebalsar. = Pagpoyó, paghunóng sa cabahá sa tubig.
Rebanada. = Inárlip sa bisan onsa.
Rebanar. = Pagárlip sa bisan onsa.
Rebañadera. = Capaudáyan nga puthao sa pagcóha sa nahólog sa mga atábay ug sa anáa sa cahilárman sa dagat ug sa mga subá.
Rebañar. V. *Arrebañar*.
Rebaño. = Panón sa mga hayúpan. * Catilíngban sa mga cristianos.
Rebasadero. = Lugar nga pagaaguían sa mga sacayán.
Rebasar. = Pagágui sa bisan diin sa mga sacayán.
Rebate. = Pagcalális lalis. * Pagcaáoay, pagpangóbat.
Rebatiña. V. *Arrebatiña*.
Rebatir. = Pagbátoc, pagsócol sa cosóg sa lain. * Pagáoay, pagpangóbat pagopód.
Rebato. = Paghimaló, pagcahimaló. * Bisan onsa nga moábot sa ahat, sa calit, sa oalá paghúna hunáon. * Pagcagobóc.
Rebautizante. = Ang magabúñag sa guibuñágan na.
Rebautizar. = Pagbúñag pagósob.
Rebelar. = Pagpaálsa, paghópo sa bisan cansa sa obán arón manócol sa manga ponóan. * Pagbólag sa pagcaamigos, sa pagcaábian. * Pagdáog sa mga cailibgon nga daótan.
Rebelde. = Ang moálsa, ang magasócol sa mga ponóan. * Suquíhan, masinocólon. * Cailibgon nga díli padáog sa maáyong húna húna. * Ang díli magatamód sa mga calóoy.
Rebeldía. = Pagcasóqui, pagcasócol. * Pagcaparáyon sa díli maáyong húna húna, sa mga buhat nga daútan.
Rebelion. = Pagcaálsa, pagcasócol sa mga ponóan.
Rebelon. = Cabayo nga díli boot magsógot sa preno sa pagtóyoc sa luyo ug sa luyo.
Rebenque. = Tinábas nga panit, pisi nga malig-on, nga ihalámpac ug igacastigo sa mga táuo nga guihócman sa manga huhat nga mabóg-at. * Pisi nga hamóbo nga igabáat ug igabítay sa bisan onsa sa mga sacayán.
Rebeza. = Pagcabálhin sa mga sológ, sa mga pagtáob ug paghunás sa dagat.
Rebisabuelo. = Apóhan nga itagótlo, apóhan sa tohod.
Rebiznieto. = Apo nga itagótlo, apo sa tohod.
Reblandecer. = Paghómoc sa bisan onsa.
Rebociño. = Mantiya nga hamóbo nga igatábon sa manga babáye sa olo ug sa nauong.
Rebollar. = Lugar nga guitórcan sa daghan nga mga salíngsing sa ponóan sa mga cahoy.
Rebollidura. = Salaoáyon sa bohó sa mga luthang, cay oalá boháton ug maáyo.
Rebollo. = Salíngsing sa mga cahoy, sa dapit sa ponóan.
Rerolludo. = Supang, matámboc. * Batóng mahál, diamante nga baol pa.
Rebosadero. = Lugar nga pagaaoásan sa bino, sa tubig, &c.
Rebosadura. = Pagcaáoas sa bino, sa tubig, &c.
Rebosar. = Pagáoas. * Pagdághan sa bisan onsa. * Pagpasábot sa mga timáan sa anáa sa cásing cásing.
Rebotador. = Ang magaómpoc.
Rebotadura. = Pagcaómpoc.
Rebotar. = Ompoc. * Pagláin sa color, &c., sa bisan onsa. * Pagsócol. * Pagbálic sa tomóy sa mga lansang, &c.
Rebote. = Pagcaómpoc.
Rebotica. = Ang solód nga sonód sa botica. * Lugar nga guitigúman sa tubig sa ulan, sa mga quinahánglan sa botica.
Rebotica. = Ang sulúd nga sonód sa guibotánganan sa tiendáhan.
Rebotin. = Ang dahon nga icadóha sa mga cahoy nga mobónga sa mga moras, sa nacóha na ang nahaúna.
Rebozar. = Pagpótus sa mga sod-an sa mga itlog, sa binócboc, &c. * Pagdúngdong, pagtábon sa nauong sa pándong, &c.
Rebozo. = Pagcatábon sa nauong sa pandong, &c. * Pagcasalingcápao, pagcasomángil. * Sa tinágo, sa hilom.
Rebramar. = Pagtíngog pagósob sa mga mananáp. * Pagsigbálos balos sa mga mananáp sa ilang pagtíngog.
Rebramo. = Tingog sa mga mananáp nga icabálos sa tingog sa isigcamananáp nila.
Rebudiar. = Pagpósnga sa baboy nga ihálas con macaquíta sa mga táuo.
Rebufar. = Pagpósnga sa mabágcog, sa pagcacosóg.
Rebujal. = Ang isip sa mga hayúpan sa mga panón nga díli moábot sa calím-an.
Rebujo. = Pagcadóngdong, pagcatábon sa mga babáye arón díli sila quit-on ug pagaílhan. * Potús nga oalá hipóson ug maáyo.
Rebullicio. = Sabá, banhang dagcó.
Rebullir. = Pagsógod sa paglíhoc sa bisan onsa nga nagapuyó.
Reburujar. = Pagpótus sa bisan onsa sa díli maáyo nga pagcahípos.
Reburujon. V. *Rebujo* desde *potús*.
Rebusca. = Pagcadaguínot sa mga bonga nga nahabílin sa manga cabalánan. * Ang mga bonga nga mahabílin sa mga cabalánan sa lioas na ang panúig. * Ang labing daútan sa bisan onsa.
Rebuscar. = Pagpólot, pagdaguínot sa mga bonga nga mahabílin sa mga cabalánan sa lioas na ang paghípos, sa nacúha an ang panúig. * Pagpangíta, pagbólong, pagsúsi sa bisan onsa, sa dagcóng cacúgui.
Rebusco. V. *Rebusca*.
Rebuznador. = Ang magatíngog ingon sa pagtíngog sa mga borrico.
Rebuznar. = Pagtíngog sa mga borrico.
Rebuzno. = Tíngog sa mga borico.
Recabar. = Pagdángat sa puipanghináot tongód sa maáyong pagpangamúyo.
Recado. = Polong nga ipadála, nga ipasuguílon sa lain. * Panomdóman nga maáyo, pagcahándom sa isigcaingon. * Pagcomostá, pagpangomostá. * Hatag, gasa, regalo, timáan sa maáyong buot. * Pagcaándam, pagcatagána sa mga quinahánglan sa bisan onsa. * Ang mga quinahánglan sa pagcáon sa matagádlao sa tagsa ca panimaláy.
Recaer. = Paghólog pagopód. * Pagbóghat sa mga masaquét. * Pagábot sa usá ca táuo sa mga calisód sa lain nga táuo.
Recaida. = Icadúhang pagcahólog, pagcapócan. * Pagcabóghat sa mga masaquét.

Digitized by Google

RECALADA. = Pagcadónggo sa mga sacayán.
RECALAR. = Paghonób, pagyópyop. * Pagdónggo sa mga sacayán sa lacigan, pagábot sa hangin sa lugar nga guilináoan.
RECALCADAMENTE. = Sa pagcadásoc.
RECALCADURA. = Pagcadásoc.
RECALCAR. = Pagdásoc. * Paghagóot, paggóot. * Pagósob sa maong suguilon.
RECALCITRAL. = Pagsíbog. * Pagsóqui sa minatúod.
RECALENTAMIENTO. = Pagcaínit pagósob.
RECALENTAR. = Paginit pagopód. * Pagábot sa caíbog, sa paghigúgma.
RECALZAR. = Pagdóol sa yota sa mga tanóm, sa libót nila. * Pagáyo sa mga simiento sa mga baláy, &c.
RECALZO. = Pagcaáyo sa mga simiento sa mga tilindógan sa mga baláy.
RECAMADOR. = Magbobórda.
RECAMAR. = Pagbórda.
RECÁMARA. = Solód nga sonód sa solód nga guibotánngan sa higdáan. * Solód nga guihipósan sa mga hias ug mga casangcápan sa mga baláy nga hariánon. * Lugar nga pagasórlan sa pólvora sa mga luthang, mga pusil, &c., sa pagbúhi caníla.
RECAMBIAR. = Pagbáilo, pagtagílis pagósob.
RECAMBIO. = Icadúhang pagcabáilo, pagcatagílis.
RECAMO. = Pagcabólda.
RECANCANILLA. = Pagcaquiáng quiáng sa mga báta, sa pagdúla nila.
RECANTACION. V. *Palinodia*.
RECANTON. = Ang bató nga ipadápat sa mga pared, arón díli madáot.
RECAPACITAR. = Paghúna húna, pagpalándong.
RECAPITULACION. = Pagcaásoy sa pagcaláctor sa guiingon nga daan.
RECAPITULAR. = Pagásoy sa pagcaláctod sa guiingon nga daan sa mga hatáas nga polong.
RECARGAR. = Pagbála, paglólan pagopód. * Pagdógang sa cabóg-at sa guipás-an, sa guibála, sa guilólan. * Pagsáoay tongód sa bag-ong salá. * Pagdógang sa castigo sa mga saláan guican sa bag-ong paghócom.
RECARGO. = Bag-ong bala, bag-ong lulan. * Bag-ong pagsáoay, tongód sa bag-ong salá. * Castigo nga bag-o sa mga saláan. * Pagcadógang sa hilánat ug sa saquét.
RECATA. = Pagcadímdim; pagcatagámtam, pagcatiláo pagósob.
RECATADAMENTE. = Sa pagcabántay, sa pagcaólay.
RECATADO. = Mabalantáyon. * Maólay. * Ang magabántay sa iang láoas, sa iang pagpamólong, sa iang pagatúbang, &c.
RECATAR. = Paghílom, pagtábon, pagtágo sa díli boot nga hibalóan. * Pagtiláo pagósob, pagtagámtam, pagdímdim pagopód. * Pagtáhap sa pagbóhat sa bisan onsa.
RECATEAR. V. *Regatear*. * Paghícao. * Díli pagbóot, pagsúqui.
RECATERÍA. V. *Regatonería*.
RECATO. = Pagcabántay. * Pagcaólay, pagcatimáan sa mga búhat, sa mga polong, &c.
RECATON. V. *Regaton*.
RECATONAZO. = Pocpoc, pagcabónal sa tomóy, sa sop-ot sa bangcao.
RECATONEAR. V. *Regatonear*.
RECATONERÍA. V. *Regatonería*.
RECAUDACION. = Pagcapaníngil, pagcacaláoat sa salapí. * Ang solód nga pagatipígan sa salapí sa Guinharían.
RECAUDAMIENTO. V. *Recaudacion*. * Cahímtang sa pagcamaníningil. * Ang yota nga hingsácpan sa gahóm sa maníningil.
RECAUDAR. = Pagtíngil, pagtígom sa salapí sa Guinharían. * Pagbútang sa maáyo sa bisan onsa.
RECAUDO. V. *Recaudacion*. * Pagcaáco.
RECAVAR. = Pagcále pagopód.
REGAZO. = Dayan dayan sa calang sa mga polóan ug sa mga onód sa mga hinganíban. * Bocó bocó sa nga cuchillo.
RECELAR. = *Pagtáhap*, *pagtághap*.
RECELO. = *Pagcatáhap*.
RECELOSO. = *Matahápon*.
RECENTADURA. = Ang binhi nga pagatipígan sa pagsácot sa bag-ong minása.
RECENTAL. = Anac sa carnero nga magasóso pa.
RECENTAR. = Pagsácot sa bag-ong minása sa binócboc, sa binhi nga tinipígan. * Pagbág-o.
RECEÑIR. = Pagbácos, paglícos pagósob.
RECEPCION. = Pagcacaláoat. * Pagcasúsi, pagcasóquit sa hocom, arón hibalóan sa matúod.
RECEPTA. = Libro nga pagasolátan sa mga silot.
RECEPTÁCULO. = Bolotánngan sa bisan onsa. * Dalángpan.
RECEPTADOR. = Ang magatábon, ang magatágo, ang magacágon cagon sa mga saláan.
RECEPTAR. = Pagtábon, pagtágo, pagcágon cagon sa mga saláan ug sa mga salá.
RECEPTIVO. = Ang mudáoat, ang arang magdáoat.
RECEPTO. = Dalángpan.
RECEPTOR. = Ang modáoat. * Ang escribano nga guisógo sa hocom sa bisan onsa nga tacós ug boháton.
RECEPTORÍA. V. *Recetoría*. * Cahímtang sa pahcareceptor, * Ang opicio nga guitógon sa receptor.
RECERCADOR. = Ang magapalibót, ang magapalícos pagósob.
RECESO. = Pagcabólag, pagcapaháoa.
RECETA. = Ang pagbóot sa mananámbal nga sinúlat, arón ihátag sa boticario ang tambal nga guipangáyo. * Tolománon sa pagbúhat sa bisan onsa. * Papel nga guisulátan sa bisan onsa nga guipangáyo.
RECETADOR. = Ang magasúlat sa mga reseta.
RECETANTE. = Idem.
RECETAR. = Pagpangáyo sa botica sa mga tambal tongód sa sulat nga guisúlat sa mananámbal.
RECETARIO. = Libro nga pagasulátan sa mga tambal nga guipangáyo sa mananámbal sa botica. * Cadaghánan sa mga reseta nga sinolátan sa mga tambal nga oalá pa baidan sa boticario.
RECETOR. V. *Receptor*. * Ang modáoat sa salapí sa Guinharían.
RECETORÍA. = Solód nga pagatipígan sa salapí sa Guinharían.
RECIAL. = Sológ nga mabáscog sa mga subá.
RECIAMENTE. = Sa pagcabáscog, sa pagcacosóg.
RECIBIDERO. = Ang mahímo nga pagadaoáton.
RECIBIDOR. = Ang mudáoat, ang macacaláoat.
RECIBIENTE. = Idem.
RECIBIMIENTO. = Pagcadáoat, pagcacaláoat. * Pagcasogát, pagcatágbo, pagcahinágbo. * Solód nga pagadaoátan sa mga bisita, solód nga guisóndan sa lasalas. * Altal nga guigáma sa mga cadalánan nga pagabotánngan sa Santísimo Sacramento sa mga procesion.
RECIBIR. = Pagdáoat, pagcaláoat. * Pagságang. * Pagtágbo, pagsogát, paghinágbo. * Pagatúbang sa mga bisita, * Pagsócol sa boot magdámag.
RECIBO. V. *Recepcion*. * Calig-ónan, camatuódan nga guihátag sa táuo nga mudáoat sa bisan onsa.
RECIEN. = Bag-o pa, carón bag-o, díli pa dugay.
RECIENTE. = Idem. * Ang bag-o nahúman, natápus, natibáoas.
RECIENTEMENTE. V. *Recien*.
RECINCHAR. = Pagbácus ug maáyo.
RECINTO. = Solód.

Digitized by Google

Recio. = Mabáscog, macosóg. * Matámboc. * Supang, sa maísog ñga gaui.
Récipe. = Polong ñga linatín: ang reseta ñga guisúlat sa mga mananámbal sa pagpañgáyo sa mga tambal sa botica. * Bisan onsa ñga macasáquet, macalisód.
Recipiente. V. *Recibidor.*
Recíprocamente. = Sa pagcabinálos balos.
Reciprocidad. = Pagcabálos sa usá ca táuo sa lain ñga táuo.
Recíproco. = Magsáma sa pagbálos.
Recitacion. = Pagcasóguid.
Recitador. = Ang magasóguir sa hatáas ñga tiñgog.
Recitar. = Pagsúguir sa bisan onsa sa hatáas ñga tiñgog.
Reciura. V. *Robustez.* * Pagcahorós sa hañgin, pagbáscog sa init, sa ulan, &c.
Reclamacion. = Pagcatáoag sa masingcámot. * Pagcasóqui sa mga pagsentensia sa hocom, tonñgód cay oalá macaígo sa catarúñgan. * Pagcasigtáuag sa mga langgam.
Reclamar. = Pagsigtáoag sa mga langgam. * Pagtáoag sa minatúod, sa masóbsob. * Pagsóqui sa bisan onsa ñga díli matárong.
Reclamo. = Ang langgam ñga aghop ñga guitorlóan arón taogon sa iang tiñgob ang mga isigcalánggam nia. * Tiñgog ñga guitáoag sa usá ca langgam sa lain ñga isigcalánggam nia. * Capandáyan sa pagtáoag sa mga langgam. * Tiñgog ñga igatáoag sa bisan cansang táuo.
Recle. = Túig ñga guitógot sa mga canónigo arón maliñgáo liñgáo, ug arón díli sila muátang sa coro.
Reclinacion. = Pagcasándig, pagcasál-ig, pagcahámboy. * Pagcataquílid.
Reclinar. = Pagtaquílid, pagtóang. * Paghámboy, pagsándig, pagsál-ig.
Reclinatorio. = Hambóyan, sandígan, sal-ígan.
Recluir. = Pagbilánggo.
Reclusion. = Bilanggóan.
Reclusorio. = Idem.
Recluta. = Pagcadógang sa soldados ñga culang sa mga pañgobátan. * Ang musulód sa pagcasoldados sa iang caugalíñgon ñga pagbóot.
Reclutar. = Paghópo sa mga táuo arón manolód sila sa pagcasoldado. * Pagpatigáyon sa mga quinahánglan.
Recobrante. = Ang magabáoi.
Recobrar. = Pagbáoi. * Paghióli sa capógdao, sa pagcaoalá sa búot, sa mga balatían.
Recobro. = Pagcabáoi. * Paghióli sa pagcapógdao.
Recocer. = Paglóto pagósob. * Paglabí sa caponñgót, sa casocó.
Recocido. = Táuo ñga maánad na sa bisan onsa, batid.
Recocina. = Solód ñga harúul sa cosina, sa dapóg.
Recocho. = Ang loto ñga guilabíhan.
Recodadero. V. *Reclinatorio.*
Recodo. = Pagcasíco, pagcalicó sa manga cadalánan.
Recogedero. = Lugar ñga pagahipósan sa mga botang. * Capandáyan ñg icahípos.
Recogedor. = Ang magapasáca sa iang baláy.
Recoger. = Pagcúha pagopód sa bisan onsa. * Pagtígom, pagtiñgób, pagpópho, paghípos sa mga bonga sa panúig. * V. *Encoger.* * Pagdaguínot sa salapí ug sa bisan onsa. * Paghípos sa caugalíñgon ñga baláy. * Paghúna húna, pagpalándong.
Recogida. = Babáye ñga mopoyó sa usá ca baláy, sa díli magalacát sa goa, guican sa iang pagbóot con sa sugo sa mga ponóan.
Recogidamente. = Sa pagcaoaláy labot sa mga calinñgáoan.
Recogido. = Ang magapuyó ñga sia usá ra, sa oaláy labot sa mga calinñgáoan.
Recogimiento. = Pagcatígom, pagcatiñgób, pagcatápoc, sa mga botang. * Dalángpan ñga malig-on pagcabólag sa mga calinñgáoan. * Pagcahúna húna, pagcapalándong.
Recolar. = Pagsála pagopód sa vino, sa tubig, &c.
Recoleccion. = Pagcaláctod. * Pagcatúman ñga hingpit sa mga tulumánon sa ubán ñga mga caparían. * Pagcahípos sa mga bonga sa tiempo sa panúig, sa panuígan. * Pagcatíñgil sa salapí ug sa mga bonga. * Pagcabía sa ñgatanán ñga calibutánon sa maáyong pagámpo ug pagpañgamúyo sa Dios.
Recolectar. = Paghípos sa mga bonga sa panúig.
Recoleto. = Padre, religioso ñga magatúman sa pagcahíngpit sa mga tulumánon sa caparían ñga hingtúngdan, ug ang convento ñga guimpúy-an nía. * Táuo ñga díli mahagúgma caáyo sa mga calinñgáoan ñga calibotánon, ug ñga may casaráñgan sa pagbísti.
Recomendable. = Ang tacós ñga higugmáon ug palanggáon.
Recomendablemente. = Sa dagcóng pagcacúgui.
Recomendacion. = Pagcatógon. * Pagcadáyeg sa bisan cansa. * Pagcamahál, pagcahamíli sa bisan onsa.
Recomendar. = Pagtógon sa bisan cansa arón magabántay ug magaalíma sa bisan onsa. * Paglában sa bisan cansa sa pagdáyeg canía.
Recompensa. = Pagcabálus sa mga calóoy. * Pagcabáilo ñga magsáma.
Recompensable. = Ang tacús ñga pagabáslan.
Recompensacion. V. *Recompensa.*
Recompensar. = Paghátag sa usá ca butang ñga tumbas sa bale sa lain ñga butang ñga guidáoat. * Pagbálos sa mga calóoy, sa mga pahanóngdan.
Recomponer. = Pagáyo pagósob.
Reconcentramiento. = Pagcasolód sa usá ca butang sa lain ñga butang.
Reconcentrar. = Pagsolód sa usá ca botang sa lain ñga butang. * Pagtágo sa mga húna húna. * Paghúna húna sa minatúod sa bisan onsa.
Reconciliacion. = Pagcaábian pagósob, pagopód sa pagcahigála. * Pagcatóg-an sa mga salá ñga hingcalímtan ug sa mga salá ñga diótay. * Pagcacompisál sa mga sacerdote.
Reconciliador. = Ang magapaamígos.
Reconciliar. = Pagcábig pagósob sa pagcahigála, pagopód sa pagcaábian. * Pagpacompisál sa táuo ñga nagatúg-an sa mga saláng diótay con sa mga salá ñga hingcalímtan sa lain ñga pagcompisál. * Pagdalánñgin sa bisan onsang lugar ñga sagrado ñga guibohátan sa mga salá.
Reconcomerse. = Paglíhoc sa licód sa abága, ug sa bocó bocó, guican sa pagcacatól ñga dagcó.
Reconcomio. = Pagcalíhoc sa bocó bocó, sa abága ug sa licód, ñga donñgan, guican sa pagcacatól ñga dagcó, con guican ba sa pagcadagcóng calípay. * Catáhap ñga magatándog sa mga húna búna.
Recóndito. = Ang natágo. * Ang nahóbong. * Ang halálom uyámot.
Reconduccion. = Pagcasábot sa pagábang pagopód sa bisan onsa sa human na ang nahaónang pagsábot.
Reconducir. = Pagábang pagopód.
Reconocedor. = Ang magalí-lí, ang magahíling ug maáyo.
Reconocer. = Li-li, hiling. * Pagpasábot sa pagcaía sahari, sa mga ponóan, &c. * Pagtóg-an sa pagcatámod sa usá ca táuo sa isigcaíñgon, tonñgód sa mga calóoy ñga guidáoat. * Paghúna húna, pagpalándong. * Pagíla, sa bisan cansa sa bisan onsa ñga ia. * Pagíla pagtóg-an sa salá, sa sayúp ñga guibúhat.
Reconocidamente. = Sa pagcatamód.
Reconocido. = Ang magatamód sa mga calóoy.
Reconociente. = Ang magalí-lí, ang magahíling.

Digitized by Google

Reconocimiento. = Pagpacaíla, pagcahíling, pagcalí-li. * Pagcatamód. * Pagpaóbos, pagcasácop.
Reconquista. = Pagcaángcon pagopód sa bisan onsa, guican sa gahúm sa mga hinganíban ug sa mga soldados.
Reconquistar. Pagángcon, pagdáog, pagpasácop pagósob sa mga longsod, &c., guican sa gahóm sa mga soldados ug sa mga hinganíban.
Recontante. = Ang magasúguid pagópod opod sa bisan onsa.
Recontento. = Malipáyon caáyo. * Calípay nga dagcó.
Reconvalecer. = Pagáyo pagósob sa saquét.
Reconvencion. = Pagcasáoay, pagcabárlong sa bisan cansa, tongód sa maong salá.
Reconvenir. = Pagcasabá, pagbárlong, pagsáoay sa bisan cansa tongód sa salá nía. * Pagsáca sa hocom sa bisan cansa, sa maong táuo nga nagasáca canía.
Recopilacion. = Pagcaláctor sa mga sulat. * Catilíngban sa bisan onsa. * Catilíngban sa mga leyes ngatanán
Recopilador. = Ang magapaláctor. * Ang magatingób, ang magatígom.
Recopilar. = Pagláctor. * Pagtingób, pagtígom.
Recoquin. = Táuo nga hamóho ug matámboc caáyo.
Recordable. = Ang arang pagdomdómon. * Ang tacós nga pagahandómon.
Recordacion. = Pagcadómdom, pagcahándom.
Recordador. = Ang magapadómdom, ang magahándom.
Recordante. = Ang icapadómdom, ang igahándom
Recordar. = Pagdómdom, paghándom. * Pagmatá sa natólog.
Recordativo. V. *Recordante.*
Recorrer. = Pagli-li, paghíling, pagsolóng sa dagcóng cacúgui. * Pagsósi. * Pagbása sa ibábao lamang. * Pagáyo sa nagadáot. * Pagdangóp.
Recortadura. V. *Recorte.*
Recortar. = Pagtábas sa capin sa bisan onsa, pagholíbis. * Paggónting sa papel sa magacaláin lain nga mga dagoay. * Pagguinting guinting.
Recorte. = Pagcatábas. * Pagcaholíbis.
Recorvar. V. *Encorbar.*
Recorvo. V. *Corvo.*
Recoser. = Pagtahí pagopód.
Recostadero. = Lugar nga pagaoraráyan.
Recostar. = Pagoráray. * Pagtaquílid. * Pagcalígad, paghígda.
Recova. = Pagcapálit sa mga itlog, mga pisó, &c., sa pagbalígya, pagopód. * Lúgar nga pagabaligyáan sa mga pisó, mga itlog, &c. * Panón sa mga ayam.
Recoveco. = Pagcalicó licó, pagcasíco sa mga cadalánan. * Pagcalaláng sa mga táuo sa pagdángat sa guipanghináot nila.
Recovero. = Ang magapálit sa mga manóc, sa mga pisó, &c., sa pagbalígya pagósob.
Recre. V. *Recle.*
Recreacion. = Calingáoan, calipáyan, calipátan.
Recrear. = Paglípay, paglípat, paglíngao lingao.
Recreativo. = Ang macalípay, ang macalípat, ang macalíngao lingao.
Recrecer. = Pagdagcó, pagpadagcó, pagpadághan sa bisan onsa. * Pagábot sa bisan onsa sa pagcaáhat. * Paghióli sa gahóm, sa cosóg.
Recrecimiento. = Pagpacadagcó, pagcadághan.
Recreo. V. *Recreacion.* * Lugar nga pagalingáoan, nga padoláan.
Rectamente. = Sa pagcatárong. * Sa pagcaláctod.
Rectificacion. = Pagcahíngpit sa bisan onsa. * Pagcasoláy sa pagcamatúod sa bisan onsa.
Rectificar. = Pagcahíngpit. * Pagsoláy, pagpamatúod sa bisan onsa. * Pagólay sa mga ilímnon.
Rectificativo. = Ang magahíngpit, * Ang icapamatúod sa bisan onsa.
Rectilíneo. = Ang nagáma sa mga barlis nga tindog.
Rectitud. = Pagcaláctod. * Pagcatárong.
Recto. = Matól-id, matanos. * Matárong.
Rector. = Magholópot, ang magabóot, magbolóot, ponóan. * Cura párroco.
Rectorado. = Cahímtang sa pagcarector, ug ang tiempo nga pagadugáyan sa opicio.
Rectoral. = Ang nahatongód sa rector ug sa rectora.
Rectorar. = Pagtúman sa opicio sa rector.
Rectoría. = Cahímtang ug gahóm sa rector ug sa rectora.
Recua. = Cadaghánan sa mga mananáp nga pagabalsáhan. * Cadaghánan sa mga botang nga nagacasonód sonód.
Recuadrar. = Pagbóhat sa bisan onsa sa pagcaláro.
Recuadro. = Pagcabáhin sa pagcaláro.
Recuaje. = Ang salapí nga guibáyad tongód sa pagágui sa mga mananáp sa bisan diin.
Recuarta. = Icaópat ca coldas sa sesta, sa guitara.
Recudimiento. = Gahóm nga guihátag sa bisan cansang táuo sa isigcaíngon, arón mamaníngil sa salapí nga catongdánan nía nga paníngion.
Recudir. = Pagbáyad sa bisan cansa sa tacús nga ibáyar canía. * Pagóli sa bisan onsa sa lugar nga guicoháan.
Recuento. = Isip, icadúhang ihap sa bisan onsa.
Recuerdo. = Panomdóman sa bisan onsa nga miágui.
Recuero.=Ang magabántay ug magasonód sa mga recua.
Recuesta. = Pagcapahibaló sa pagbóot sa hocom.
Recuesto. = Pagcahanáynay, pagcahándig.
Reculada. = Pagcasíbog, pagcaisíos, pagcaísol.
Recular. = Pagisíos, pagsíbog. * Pagisíos sa caogalíngon nga pagbóot ug húna húna. * Isol.
Reculo. = Manóc con pisó nga tocóng, nga oaláy icog.
Reculones. (á). = Sa pagcasíbog.
Recuperable. = Ang arang bauíon, ang mahímo nga pagalocáton.
Recuperacion. = Pagbáoi, pagcalocát.
Recuperador. = Ang magabáoi. * Ang magalocát.
Recuperar. = Pagbáoi, paglucát. * Pagáyo ayo, pagárang arang sa saquét.
Recuperativo. = Ang icabáoi, ang icalucát.
Recura. = Cápandáyan sa mga magbobóhat sa mga sodlay, sa paghinag sa ilang mga ngipon.
Recurar. = Paghinag sa mga ngipon sa mga sudlay.
Recurrir.=Pagdangóp, paquigmalóoy, pagpaquigtábang, pagpaquiglában. * Pagúli sa lugar nga guiguicánan, paghióli sa bisan onsa sa lugar nga guicuháan.
Recurso. = Pagcadangóp. * Pagcaóli, pagcahióli. * Pagánha sa lain nga hocom sa nagapildi sa usá ca hocmánan.
Recusacion. = Pagcaáyad.
Recusante. = Ang magaáyad.
Recusar. = Pagáyad.
Rechazador. = Ang magasócol, ang musúqui, ang magasícuay.
Rechazamiento. = Pagcasóqui, pagcasócol, pagcasícuay.
Rechazar. = Sicuay, socól, suqui.
Rechazo. = Pagcasíbog sa bisan onsa cay misóngco sa lain.
Rechifla. = Pagcayúbit, pagcatíao nga mabóg-at, pagcatámay.
Rechiflar. = Pagyúbit, pagtámay.
Rechinador. = Ang nagaagutíot, ang nagaíac, ang nagaígut, ang nagabáglot, ang nagacáhit cahit, ang nagalágot, ang nagatagatá.
Rechinamiento. = Pagcaagotíot, pagcaíac, pagcaígot, pagcabáglot, pagcacáhit cahit, pagcalágot, pagcatagatá.

Digitized by Google

Rechinante. V. *Rechinador.*
Rechinar. = Agutíot, iac, ígot, baglot, cahit cahit, lagot, tagatá. * Pagbúhat sa bisan onsa sa pagcasóqui.
Rechino. V. *Rechinamiento.*
Rechoncho. = Táuo nga hamóbo ug matámboc.
Red. = Layá, Sahid, baling. * Bisan onsa nga guilála sa pagcadágoay sa layá, nga may daghan nga mga bohó bohó. * Lugar nga pagbaligyáan sa tinápay. * Limbong, pagcalaláng, pagcaólo olo.
Redaccion. = Pagcasólat sa bisan onsa sa pagcahúsay, sa pagcasonód sonód.
Redactar. = Pagsólat sa bisan onsa sa maáyong pagcahúsay, ug pagcasonód sonód.
Redactor. = Ang magahúsay, ug magapasonód sonód sa manga sulat.
Redada. = Bisan onsa nga macóha sa macaúsa.
Redaño. = Panit nga manípis sa pagcadágoay sa puyo puyo nga magapótus sa manga tináe.
Redar. = Pagsáhid, pagtáctac sa baling, &c.
Redargucion. = Pagcasócol, pagcaíndig indig sa polong.
Redargüir. = Pagsócol. * Paglális lalis, pagíndig indig, sa polong.
Redecilla. = Panápton nga linála sa pagcadágoay sa layá.
Rededor. = Libót, sa libót, sa lipót, sa luyo ug sa luyo, sa pagcalícos.
Redel. = Sinógdan sa pagcanípis sa mga laoas sa mga sacayán.
Redencion. = Pagcabáoi, pacalocát, pagcalóoas. * Tambal, sumpa. * Dalángpan.
Redentor. = Ang magalóoas, ang magabáoi, ang magalucát. * Mamamáoi, manlolocát, manlolóoas. * Si Jesucristo nga Guinóo ta, nga nagabáoi sa mga táuo sa cabihágan sa yaoa. * Padre sa caparían sa Merced ug sa Trinidad, nga magalocát sa mga bihag nga toa sa camorósan.
Redero. = Ang magabóhat sa mga sahid, sa manga baling, &c.
Redhibitorio. = Pagcabárbar sa pagsábot, sa nagapálit sa bisan onsa, cay oalá sia sairan sa nagabalígya sa cadaótan sa maong guipálit.
Redicion. = Pagcaósob sa guiíngon na.
Redicho. = Táuo nga magasángpot sa pagcacúti cuti.
Rediezmar. = Pagtíngil sa mga icapólo. * Pagpangáyo pagopód sa mga icapólo.
Rediezmo. = Icadohang pagbáyad sa mga icapólo. * Ang icasíam ca bahin, sa nacúha na ang mga icapólo.
Redil. = Alad, coral, camálig nga pagasórlan sa mga hayúpan.
Redimible. = Ang arang baoíon ug lucáton.
Redimir. = Looas, locát, baoi. * Gaoas, misic.
Redingote. = Calaínan sa capote.
Rédito. = Polós, caposlánan sa salapí, tobo sa maong salapí.
Redituable. = Ang magapolós, ang mohátag sa tobo.
Redituál. = Idem.
Redituar. = Pagpolós, paghátag sa tobo.
Redoblado. = Táuo nga matámboc, supang ug hatáas caáyo. * Pagcalacát nga malágmit.
Redoblamiento. = Pagcadóha sa bisan onsa.
Redoblar. = Pagdúha sa bisan onsa. * Pagbálic sa tomóy sa mga lansang, &c. * Pagósub, pagopód.
Redobla. V. *Redoblamiento.* * Pagcaósob, pagcaopód. * Pagcatóctoc sa tambol sa pagcadáli, sa pagcalágmit.
Redoblegar. V. *Redoblar.*
Redoblon. = Pagcalímbong sa sugál sa baraja.
Redoma. = Sorlánan sa salamín, halagpád dapit sa obos ug haíctin dapit sa bába.
Redomado. = Táuo nga batid, malalángon.
Redomazo. = Pocpoc nga guipócpoc sa redoma.
Redonda. = Calaínan sa igagáma nga baol pa. * Lugar nga calán-an sa mga mananáp. * V. *Rededor.*
Redondamente. V. *Rededor.* * Sa pagcalíngin, sa pagcadayág, sa pagcaoaláy duha duha.
Redondear. = Pagpalíngin sa bisan onsa. * Pagbáyad sa mga otang. * Pagpatigáyon sa caogalíngon lamang.
Redondel. = Calíngin. * Calaínan sa capote.
Redondete. V. *Redondo.*
Redondez. = Pagcalíngin.
Redondilla. = Calaínan sa garay, sa balac sa opát ca dalan.
Redondo. = Malíngin. * Madayág, sa oaláy duha duha.
Redondon. = Calíngin nga dagcó.
Redopelo. = Pagcaáoay, pagcalális-lalis sa daghánan, sa polong lamang.
Redor. = Baníg nga diótay ug malíngin.
Redro. = Sa licód, sa oláhi. * Ang dáo singsing, ang barlis nga labíng maitom sa mga songáy sa mga carnero.
Redrojo. = Bolig nga diótay sa ubas, ug ang mga bolig nga guisáilo sa pagpópo caníla. * Ang bulac ug bonga nga icadúha sa mga tanóm ug mga cahoy. * Báta nga díli mutóbo caáyo.
Redrojuelo. = Idem.
Redrujo. = Idem.
Reduccion. = Pagcabálic sa bisan onsa sa pagcabútang nga daan. * Pagcabálhin sa usá ca butang sa lain nga butang nga magsáma. * Pagcabáilo sa salapí, pagcadúgmoc. * Pagcabáhin bahin sá bisan onsa sa daghan nga mga bahin. * Pagcaalísngao, pagcaalísbo sa bisan onsa. * Pagpaóbos, pagcasácop sa usá ca Guinharían, provincia con longsod. * Pagcasámbag nga mabáscóg. * Pagcabálic sa mattúod nga Pagtóo.
Reducir. = Pagbálic sa bisan onsa sa lugar nga guibutángan nga daan. * Pagbáilo, pagtaguílis, pagdógmoc sa salapí. * Pagláctor sa suguílon. * Pagbáhin sa bisan onsa sa daghánan nga mga bahin. * Pagpasácop, pagpaóbos. * Pagsámbag, pagtámbag.
Redundancia. = Pagcacápin sa bisan onsa, pagcaáoas.
Redundante. = Ang capin, ang naáoas.
Redundar. = Aoas, capin. * Pagábot sa bisan onsa sa polós con sa icadáot sa bisan cansa.
Reduplicacion. = Pagcadúha sa bisan onsa. * Pagcaópod. pagcaósob.
Reduplicar. = Pagósob, pagopód. * Pagdóha.
Reedificacion. = Pagcatíndog, pagbóhat pagopód sa baláy, sa Singbáhan, &c., nga nagobá.
Reedificador. = Ang magatíndog, magapatíndog, magabóhat, magapabóhat pagósob sa bisan onsa.
Reedificar. = Pagbúhat, pagtíndog pagopód sa bisan onsa nga nagobá, napócan, naláglag.
Reeleccion. = Pagcahingálan pagopód.
Reelegir. = Paghingálan pagopód, pagpíli pagósob.
Reembolsar. = Pagdáoat sa salapí nga guipaólos.
Reembolso. = Pagcadáoat, pagcabáoi sa salapí nga guihátag con guipaólos sa isigcaíngon.
Reemplazar. = Pagílis sa usá ca butang sa lain nga butang nga magsáma.
Reemplazo. = Pagcaílis, pagcaalíli, pagcasalíli. * Pagcaponó sa bisan onsa. * Ang táuo nga nagasalíli sa lain sa pagcasoldados.
Reencuentro. = Pagcasóngco sa bisan onsa. * Pagcatàbo, pagcasogát.
Reenganchamiento. = Pagcasáb-it, pagcacáo-it sa bisan onsa. * Salapí nga ihátac sa táuo nga musulód sa pagcasoldados pagósob, con sa nagasalíli sa lain nga táuo.
Reenganchar. = Pagsáb-it, pagcáoit pagopód. * Ang mosolód pagopód sa pagcasoldado sa obos na nacatúman na sa iang tiempo ug catungdánan.

Digitized by Google

Reenganche. V. *Reenganchamiento*, desde *salapí*,
Reengendrador. = Ang mohátag sa bisan onsa sa bag-ong pagcamáo.
Reengendrar. = Paghátag sa bag-ong pagcamáo, sa tongód sa gracia.
Reensayar. = Pagsolày, pagána ana, pagsána sana pagopód.
Reensaye. = Pagsoláy, pagsánghil pagósob sa mga tumbága, sa buláoan con sa salapí.
Reensayo. = Icadúhang pagsuláy sa bisan onsa.
Reexaminacion. = Pagcasoláy, pagcaexámen pagósob.
Reexaminar. = Pagexámen pagopód.
Refaccion. = Pagcacáon nga igo sa casaránganga icapacosóg sa laoas.
Refajo. = Calaínan sa saya sa mga babáye.
Refalsado. = Limbónganga, burhíon.
Refeccion. V *Refaccion*. * Pagcaáyo sa bisan onsa.
Refectorio. = Lugar nga calán-an, sa mga caparían.
Referencia. = Pagcasoguílon sa bisan onsa. * Pagcasáma, pagcaánganay sa usá ca butang sa lain nga butang.
Referente. = Ang magasuguílon.
Referible. = Ang arang isúguid.
Referir. = Suguid, suguílon, ingon. * Pagpatigáyon sa bisan onsa arón macúha ang tuyo nga guipanghináot.
Refertero. = Maquigaoáyon.
Refilon (de). = Sa pagcataquílid, sa tinaquílid.
Refinacion. = Pagcaólay.
Refinadera. = Bató sa pagliguis sa pagcapino sa cacao.
Refinado. = Mahál caáyo. * Táuo nga malalánganga uyámot.
Refinador. = Ang magaólay sa mga ilímnon, sa mga tambal, sa lana, &c., ug sa buláoan, sa salapí, &c.
Refinadura. V. *Refinacion*.
Refinar. = Pagólay. * Paghíngpit.
Refino. = Mahál, olay caáyo.
Refirmar. = Pagpamatùod.
Refitolero. = Ang magabántay sa refectorio, sa lugar nga calána-n.
Reflejar. = Pagsíbog sa sugá sa adlao. * Paghúna húna.
Reflejo. = Ang magasíbog. * Pagcahúna húna nga maáyo sa bisan onsa.
Reflexion. = Pagcasíbog sa mga casuláo sa sugá. * Pagcahúna húna nga hingpit.
Reflexionar. = Paghúna húna ug maáyo.
Reflexivamente. = Sa maáyo ug hingpit nga húna húna.
Reflexivo. = Ang casoláo sa adlao nga mosíbog. * Ang maánad sa paghúna húna, sa pagmátnganga ug maáyo.
Reflorecer. = Paglúnhao pagopór sa mga tanóm ug sa mga cahoy, * Paghióli sa bisan onsa sa iang pagcamahál.
Refluente. = Bahá sa mga tubig, sológ nga musíbug.
Refluir. = Pasíbog ca sológ sa subá &c.
Reflujo. = Pagcahunás.
Refocilacion. = Pagcalínganao lingao, pagcalípay, pagcalípat.
Refocilar. = Paglípay, paglípat, paglínganao.
Refocilo. V. *Refocilacion*.
Reforma. = Pagcabág-o, pagcaópod, pagcahúsay nga bag-o sa bisan onsa. * Pagcaárang, pagcaóndang sa bisan onsa. * Pagcabálic sa mga tulumánon sa mga caparían sa nahaónang pagcabútang.
Reformable. = Ang tacós nga ipahaóli sa nahaónang pagcabótang nga maáyo.
Reformacion. V. *Reforma*. * Pagcaáyo, pagcaósob sa bisan onsa.
Reformado. = Ponóan sa mga soldados nga nagaóndang sa pagtúman sa iang opicio.
Reformador. = Ang magapahaóli sa maáyong pagcabótang sa bisan onsa.
Reformar. = Pagáyo, pagóli, pagbálic sa maáyong pagcabótang sa bisan onsa. * Pagóndang sa pagtúman sa bisan onsang catungdánan con opicio. * Paggobá sa bisan onsang catilíngban. * Pagdíot sa bisan onsa. * Pagáyo sa batásan, pagbántay sa pagpamólong ug sa pagbúhat nga caogalíngon.
Reformatorio. V. *Reformador*.
Reforzada. = Sintas nga haíctin. * Coldas nga dinúha sa mga tolónggon.
Reforzado. = Luthang, pusil, &c., nga mabága ug labí nga sa ubán nga magsáma sa pagcadagcó. * V. *Reforzada*.
Reforzar. = Pagdúgang sa cosóg, sa gahóm. * Pagáyo sa nagadáot.
Refractorio. = Ang magalípas sa iang mga polong, sa iang mga pagsáad.
Refran. = Sangpotánan, cusangputánan.
Refregamiento. V. *Fricacion*.
Refregar. V. *Estregar*. * Pagbóyboy.
Refregon. V. *Fricacion*. * Labod. * Casáquet con calípay nga guibútang sa isigcaíngon.
Refreir. = Pagprito, paglóto sa manteca, sa tamboc, &c., pagopód, pagprito ug maáyo sa bisan onsa.
Refrenamiento. = Pagcapogóng.
Refrenar. = Pagpogóng. * Pagsáoay, pagbárlong.
Refrendacion. = Pagpalíg-on, pagpamatúod sa bisan onsang sulat con camatuódan sa pirma sa táuo nga may opicio nga mahál sa longsod, sa pirma sa hocom, sa punóan. * Pagúsob sa pagbúhat sa guibúhat nga daan.
Refrendario. = Ang may gahóm sa pagpirma sa mga sulat, arón may calig-ónan.
Refrendata. = Ang pirma nga guibútang, sa manga táuo nga gahúman níana, sa mga sulat arón may onta ug calig-ónan.
Refrescador. = Ang magapabógnao.
Refrescar. = Pagpabógnao, pagbógnao. * Paginom sa mga ilímnon nga mabógnao. * Pagbóhat pagbág-o sa guibúhat nga daan * Pagbág-o sa casáquet, sa calípay, sa caól-ol, &c. * Pagbáscog, pagcosóg. * Pagárang arang sa caínit, sa tognao con sa hangin. * Pagpahóoay, pagpahamúrlay.
Refresco. = Calánon nga guicáon sa pagbáscog sa laoas. * Ilímnon nga mabógnao. * Ilímnon nga matám-is, &c., nga icagása ug icaábi abi sa mga bisita.
Refriega. = Pagcaáoay, pagcasócol, pagcalális lalis.
Refrigeramiento. = Pagcabógnao.
Refrigerante. = Ang macabógnao.
Refrigerar. = Pagbúgnao, paghalayáhay. * Pagbáscog sa cosóg.
Refrigerativo. = Ang icabógnao.
Refrigerio. = Pagcaáyo nga guican sa bisan onsa nga macabógnao sa guinháoa.
Refuerzo. = Calig-ónan. * Tabang, pagcalában. * Pagcabága sa mga luthang.
Refugiar. = Pagpadangóp, pagdangóp.
Refugio. = Dalángpan.
Refulgencia. = Casoláo, casílao nga guican sa bisan onsa nga masíga. * Pagcaguíla guila.
Refulgente. = Ang magaguíla guila, ang magapasoláo, ang may casoláo.
Refundicion. = Pagcatúnao pagopód, pagcaósob sa pagtónao.
Refundir = Pagtúnao pagósob. * Paglócop, pagsácop. * Pagbálhin sa bisan onsa sa cadáot con sa caayóhan. * Pagbóhat pagbág-o sa bisan onsa.
Refunfuñadura. = Pagcabagólbol, pagcabagótbot.

Digitized by Google

Refunfuñar. = Pagbagótbot, pagbagólbol.
Refunfuño. V. *Refunfuñadura.*
Refutacion. = Pagcabátoc, pagcalális lalis sa mg̃a polong, sa lain.
Refutar. = Paglális lalis, pagbátoc sa polong, sa lain.
Refutorio. = Ang icabátoc sa mg̃a suguilon sa lain.
Regadera. = Surlánan sa tubig ng̃a binóho bohóan sa alaguian sa maong tubig, ng̃a icabó-bo sa mg̃a tanóm, &c.
Regadero. = Idem.
Regadío. = Yota ng̃a mahímo ng̃a pagabo-bóan ng̃a pagaaguian sa tubig.
Regadizo. = Idem.
Regador. = Ang magabó-bo. * Capandáyan sa mang̃a magbobóhat sa mg̃a surlay, sa pagbarlis sa cahitáson sa ilang mg̃a ng̃ipon
Regadera. = Pagcabó-bo.
Regajo. = Tubigan nga diótay.
Regala. = Papán con cahoy ng̃a guiibábao sa mang̃a olo sa mg̃a ligason sa mg̃a sacayán.
Regalada. = Solód ng̃a guisórlan sa mg̃a cabayo ng̃a labíng mahál sa mg̃a hari. * Cadaghánan sa mang̃a cabayo sa mg̃a hari.
Regaladamente. = Sa maáyong pagcabútang,
Regalado. = Maáyo, malómo, mahómoe, matám-is-
Regalador. = Ang mahagógma magregalo, maggàsa, magábi abi.
Regalar. = Paggása, pagregalo. * Pagálam alam, pagógay ugay. * Pagpalípay, pagpalípat. * Pagpatigáyon sa mang̃a qninahánglan ng̃atanán.
Regalero. = Ang táuo ng̃a sologóon sa mg̃a baláy ng̃a hariánon ng̃a may catongdánan sa paghátor sa mg̃a bong̃a ug mg̃a bulac sa hari.
Regalía. = Pagcabóot ng̃a caogalíng̃on sa mg̃a hari, sa ilang Guinharían. * Pagcagáoas sa bisa onsa ng̃a guitógot sa bisan cansa.
Regalico, llo, to. = Regalong diótay. * Sorlánan sa panápton con sa panit ng̃a balahibóon, ng̃a pagasórlan sa mg̃a babáye sa ilang camót, sa tiempo sa tugnao.
Regaliz. V. *Orozuz.*
Regaliza. = Idem.
Regalo. = Gasa, hatag, regalo. * Calípay. * Pagcabótang ng̃a maáyo sa mga táuo.
Regalon. = Ang táuo ng̃a mahagógma mucáon ug magbísti ug maáyo.
Regañada. = Calainan sa tinápay.
Regañado. = Calainan sa sirioelas sa España.
Regañamiento. V. *Refunfuñadura.* * Pagcacasabá, Pagcaáoay.
Regañar. = Pagng̃ólob sa mang̃a iró. * Pagcasabá, pagáoay. * V. *Refunfuñar.*
Regaño. = Pagcaculíot sa nauong sa timáan sa casucó. * Pagcatósta, pagcadocót sa tinápay.
Regañon. = Ang magacasabá, ang magagáoay sa masóbsob. * V *Noruoste.*
Regar. = Pagbó-bo.
Regata. = Alaguían, balaháan sa tubig, sa pagbó-bo sa mg̃a tanóm.
Regatear. = Paghang̃io arón ipaóbos ang bale sa bisan onsa ng̃a ibalígya. * Pagbalígya sa pagcatinágsa tagsa sa mg̃a manggad ng̃a guipálit sa pináquiao. * Paglómba sa mg̃a sacayán.
Regateo. = Paghang̃yo sa bili sa bisan onsa ng̃a guibalígya.
Regatería. V. *Regatonería.*
Regatero. V. *Regaton.*
Regato. V. *Regajo.*
Regaton. = Ang magabalígya sa tinágsa tagsa sa bisan onsa ng̃a guipálit sa pináquiao. * Sop-ot sa mg̃a baston, sa mg̃a bangcao, &c.
Regatonear. = Pagpálit sa pináquiao sa pagbalígya sa pagcatinágsa tagsa.
Regatonería. = Pagcabalígya sa pagca tinágsa tagsa sa guipálit sa pagcapináquiao.
Regazar. V. *Arregazar.*
Regazo. = Bahin sa mg̃a saya cutub sa haoac hasta sa tohor. * Bisan onsang butang ng̃a mudáoat sa lain ng̃a butang.
Regencia. = Pagcabóot, pagcahópot, cahímtang sa magbolóot. * Cahímtang, pagcabótang sa usá ca Guinharían sa tiempo sa pagcaoalá pay edad sa pagbóot sa matúod ng̃a hari.
Regeneracion. = Bag-ong pagcamáo.
Regenerar. = Pagmáo sa pagcabág-o sa bisan onsa, pagáyo canía.
Regenta. = Asáoa sa regente. * Babáye ng̃a magabóot sa usá ca Guinharían hasta sa pagábot ta igong edad sa matúod ng̃a hari.
Regentar. = Pagbóot, pagsúgo, paghúpot.
Regente. = Magbolóot, ponóan, ang magahúput. * Ang nagabóot sa usá ca guinharían, &c. V. *Regenta* desde *babaye.*
Regiamente. = Sa pagcahári, ing̃on sa ang̃ay sa hari.
Regicida. = Ang mopatáy sa hari.
Regicidio. = Pagcapatáy, pagpatáy, pagbonó sa hari.
Regidor. = Ang magahópot, ang magabóot. * Tagsa catáuo sa mg̃a cabildóban sa mg̃a longsod.
Regidoría ó Regiduría. = Cahímtang sa pagcaregidor.
Régimen. = Pagcahópot, batásan.
Regimentar. = Pagbóhat sa usá ca tapoc ng̃a dagcó sa mg̃a soldados, sa mg̃a tapoc ng̃a diótay.
Regimiento. = Cadaghánan sa mg̃a regidor sa mg̃a cabildóhan sa mg̃a longsod, cahímtang sa pagcaregidor. * Tapoc ng̃a dagcó sa mg̃a soldados sa ilang caugalíg̃on ng̃a ponóan.
Regio. = Ang nahatong̃ód sa hari. * Mahál, halángdon.
Region. = Banua.
Regir. = Pagbóot, paghúpot, pagsógo. * Pagdála sa bisan onsa. * Pagóna. * Pagsógot sa mg̃a sacayán sa bansálan, sa timon.
Registrador. = Ang magalí-li, ang magahíling, ang magasolóng ug maáyo.
Registrar. = Solóng, tan-ao, hiling, li-li, pagdayág sa bisan onsa arón hilng̃on. * Paghóar sa mg̃a libro, sa mg̃a sugo sa mg̃a ponóan, sa mg̃a camatoóran, &c. * Pagbótang sa mg̃a timáan sa mg̃a dahon sa mg̃a libro. * Pagsúlat sa padron.
Registro. = Pagcahíling, pagcalí-li. * Pagahílng̃an, pagalilí-an, pagatan-áoan. * Puthao ng̃a igapahínay ug igapadalí sa mg̃a horásan. * Padron ng̃a pagasolátan sa mg̃a ng̃alan sa mg̃a táuo ng̃atanán sa Guinharían, sa provincia con sa longsod. * Pagcadayág sa mg̃a manggar ng̃a ibalígya. * Pagcasólat sa hingtóngdan ng̃a libro sa mg̃a sugo ug mg̃a camatoóran ng̃a guican sa mg̃a ponóan. * Sinta, papel, &c., ng̃a guibótang sa talioála sa mg̃a dahon sa mg̃a misal, sa mg̃a libro, &c. * Cajon cajon ng̃a sorlánan sa hang̃in sa mg̃a órgano. * Pagcaáng̃ay ug pagcabálos sa mg̃a dalan sa duhá ca nauong sa mg̃a dahon sa papel ng̃a pagamarcáhan sa mg̃a imprenta.
Regitivo. = Ang magahópot, ang magabóot.
Regla. = Batacán, reglaháan. * Batásan mg̃a paganóntan sa mga catilíngban sa mg̃a táuo. * Tolománon sa mg̃a caparian. * Sinógdan ug nahaónang camatoóran sa mg̃a quinaármam. * Batacán sa catarúng̃an ng̃a paganóntan sa mg̃a táuo sa ilang mg̃a buhat. * Casaráng̃an, socod ng̃a matárong. * Pagcahúsay ng̃a onay sa mg̃a butang.
Regladamente. = Sa socod ng̃a matárong, sa maáyong batacán. * Sa casaráng̃an.

Digitized by Google

Reglado. = Ang muápas sa casaráng̃an sa pagcáon ug pagínom.
Reglamentario. = Ang nahatong̃ód sa pagbóot sa mg̃a ponóan, sa batásan, sa mg̃a leyes, sa mg̃a tolománon.
Reglamento. = Tolománon, batásan.
Reglar. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a tolománon sa mg̃a caparían. * Pagbárlis sa pagcanonót sa batacán. * Pagáng̃ay sa mg̃a buhat sa matárong ng̃a batacán. * Pagsáoay, pagáyo sa batásan.
Regleta. = Tumbágang haíctin ng̃a ibútang sa talioála sa mg̃a dalan sa mg̃a sulat ng̃a pagamarcáhan sa imprenta.
Reglon. = Batacán ng̃a dagcó.
Regnícula. = Táuo sa bisan onsang Guinharían.
Regocijadamente. = Sa calípay, sa maáyong buot.
Regocijado. = Ang macalípay, ang macalípat. * Malipáyon.
Regocijador. = Ang macalípay, ang magalípat.
Regocijar. = Pagpalípay, paglípay, paglípat, pagpalípat. * Paglíng̃ao ling̃ao.
Regocijo. = Calípay, maáyong buot, himáya. * Timáan sa maáyong cabobót-on.
Regodearse. = Paglípay, paghimóot sa bisan onsa ng̃a guihiagóman * Pagsolosólte, pagsolosuguílon, paglíng̃ao ling̃ao.
Regodeo. = Paghimóot ng̃a guican sa bisan onsa ng̃a guihiagúman.
Regojo. = Tipac ng̃a nahabílin sa lamesa ng̃a calán-an, sa capos na ang pagcáon. * Báta sa diótay ng̃a laoas.
Regoldar. = Pagtóg-ab. * pagándac sa oaláy hingtúngdan.
Regolfar. = Pagsíbog sa cabahá sa tubig.
Regolfo. = Pagcasíbog sa cabahá sa tubig. * Dagat sa talióala sa duhá ca catárman.
Regona. V. *Reguera.*
Regordete. = Táuo ng̃a hamóbo ug matámboc.
Regostarse. = Paghagálam, pagcaánad. * Caíbog ng̃a dagcó sa bisan onsa ng̃a guinatiláo.
Regraciar. = Pagpáquíta sa pagcatamód, sa paggása, sa pagregalo sa bisan onsa.
Regresar. = Pagóli, pagpaúli, pagbálic sa lugar ng̃a guiguicáuan.
Regresion. = Pagcasíbog, pagcaísol, pagcaisíos.
Regreso. = Pagcasíbog, pagcabálic, pagcaóli sa lugar ng̃a guiguicánan.
Regruñir. = Pagíoic caáyo. * Pagbagólbol, pagcagótbot uyámot.
Regüeldo. = Tug-ab, pagcatóg-ab. * Pagcaándac ng̃a oaláy hingtúngdan. * Sahá ng̃a guican sa ponóan.
Reguera. = Canal, alaguían. * Baháan ng̃a pagaboháton pagtúyo sa pagdápit sa tubig.
Reguero. = Tubígan, danao ng̃a diótay. * Timáan sa vino, tubig &c., ng̃a naágas agas, ng̃a nayabó. V. *Reguera.*
Regulacion. = Pagcahúsay sa isip.
Regulado. = Ing̃on sa catarónng̃an.
Regulador. = Ang magahúsay.
Regular. = Pahúsay sa bisan onsang tulumánon, pagnonót sa casaráng̃aan sa batásan ug sa quinabúhi. * Ang maáyo ayo, ang arang arang. * Táuo ng̃a maganonót sa mg̃a tolománon sa bisan onsang caparían con catilíngban. * Paghúsay sa bisan onsa.
Regularidad. = Pagcaáng̃ay. * Pagcatúman ng̃a hingpit sa mg̃a tulumánon ng̃a caugalíng̃on. * Batásan ng̃a arang arang, ng̃a díli daótan.
Regularmente. = Ing̃on sa batásan.
Régulo. = Hari hari, ponóan sa diótay ng̃a Guinharían. * Bitóon ng̃a dagcó caáyo sa mg̃a labíng dagcó. * Bahin ng̃a labíng mahál sa tombága, sa buláon, sa salapí, &c.
Regurgitar. = Pagáoas sa vino sa tubig, &c., sa su lánan.
Rehabilitacion. = Pagcabálic, pagcaóli sa pagcabóta ng̃a daan.
Rehabilitar. = Pagóli, pagbálic sa bisan onsa sa ia daan ng̃a pagcabútang.
Rehacer. = Pagbúhat pagopód sa guigobá, pagáyo nagadáot, pagponó sa guicoháan. * Pagbáscog, pa cosóg, pagdáoat sa bag-ong gahúm.
Rehacimiento. = Pagcabóhat pagósob.
Rehacio. = Suquíhan, sa magáhung olo.
Rehartar. = Pagbósog caáyo, pagdásoc uyámot.
Rehecho. = Táuo ng̃a díli hatáas, apan supang, matámboc, sa maáyong laoas.
Rehen. = Táuo ng̃a mahál ng̃a mahabílin sa pagcaprenda sa ilálom sa gahóm sa caáoay, hasta ng̃a matápos ug bisan onsa ng̃a holosáyon con pagsábot.
Reenchir. = Pagponó sa bisan onsa ng̃a micópos, ng̃a nacóha, pagponó sa guicoháan, sa guicópsan.
Reherimiento. = Pagcasócol. * Pagcaómpoc.
Reherir. = Pagsócol. * Pagómpoc.
Reherrar. = Pagbótang pagopód sa cocó sa cabayo, &c., sa maong pothao, apan sa bag-ong lansang.
Rehervir. = Pagbócal pagósob sa nabócal ng̃a daan, pagáng̃do sa cosóg sa mg̃a cailíbgon.
Rehilar. = Pagbílic caáyo. * Pagcacoróg coróg. * Pagcahagónghong sa bala, sa bató, sa paná, &c., ng̃a guisalibáy.
Rehilo. = Pacacoróg coróg sa bisan onsa.
Rehinchimiento. = Pagcaponó.
Rehocar. = Paglóto sa sod-an sa caláyo ng̃a oaláy siga.
Rehollar. = Pagtónob pagósob.
Rehoyar. = Pagbág-o sa bohó ng̃a guibútang ng̃a daan.
Rehoyo. = Cayanáng̃an, pisácan, bohó ng̃a halálom.
Rehuida. = Pagcabólag sa bisan onsa, sa bisan diin tong̃ód sa catáhap sa icadáot. * Pagcasíbog sa guilácuan ng̃a daan.
Rehuir. = Paglícay, pagbúlag sa bisan onsa, sa bisan diin ng̃a lugar, tong̃ód sa catáhap sa mg̃a icadáot. * Paglágueu, pagaolá sa bisan onsa sa lugar ng̃a guibutáng̃an. * Pagáyad sa bisan onsa.
Rehumedecer. = Pagómog ug maáyo.
Rehundir. = Pagbútang sa bisan onsa sa ilálom caáyo. * Pagtúnao pagopód sa mg̃a tumbága. * Pagoalá sa bisan onsa, sa díli hingbalóan con mano.
Rehusar. = Pagáyad, díli pagbóot, pagdilí.
Reidero. = Ang hing̃alatáoan, ang magapatáoa, calatáoan.
Reidor. = Ang magacatáoa, hing̃atáoa.
Reimpresion. = Pagcamárca pagopód sa mg̃a imprenta sa bisan onsa ng̃a sulat, libro, &c. * Cadaghánan sa mg̃a buoc sa mg̃a libro, &c., ng̃a guimárca pagopód sa mg̃a imprenta.
Reimprimir. = Pagmárca pagósob sa mg̃a libro, &c., sa mg̃a imprenta.
Reina. = Ang asáoa sa hari. * Babáye nga hari, ng̃a magaboót sa Guinharían. * Putiócan ng̃a ponóan.
Reinado. = Cadugáyan sa tiempo ca pagcahári sa bisan cansa.
Reinante. = Idem.
Reinar. = Paghári, pagbóot sa Guinharían.
Reincidencia. = Pagcabúhat pagósob sa maong salá, sa maong sayóp.
Reincidente. = Ang macasalá pagopód sa maong salá.
Reincidir. = Pagbóhat, pagpacasalá sa maong salá.
Reincorporacion = Pagcahiósa pagósob.
Reincorporar. = Paghiósa pagopód.
Reino. = Guinharían. * Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a tinórlo sa paghúsay sa mg̃a hulusáyon sa Guinharían. * Paghimayáan, calipáyan sa Lang̃it.
Reintegracion. = Pagcabáoi ng̃a hingpit sa bisan onsa.

Digitized by Google

Reintegrar. = Pagóli sa bisan onsa sa pagcatúman, sa pagcahíngpit. * Pagbáoi pagósob sa naoalá.
Reintegro. V. *Reintegracion.*
Reir. = Pagtáoa, pagcatáoa. * Pagsógor sa pagguísi sa bisti, sa panápton.
Reiteracion. = Pagcaópod, pagcaósob.
Reiteradamente. = Sa pagcaósob, sa pagcaópod, sa pagcabálic balic, sa macadághan.
Reiterar. = Osáb, osob, opód, pagbóhat sa macadághan
Reivindicacion = Gabóm sa bisan cansa arón mañgáyo sia sa bisan onsa nga ia gayúd, ug nga toa sa lain.
Reivindicar. = Pagbáoi sa bisan cansa sa ilálom sa gabóm sa lain.
Reja. = Punta sa daro. * Mga cahoy, mga puthao, &c., nga guipatíndog ug guibalábag usáhay sa mga talambóan. * Balatíbat, ulang ulang.
Rejo. = Tomóy sa puthao. * Soyod sa mga putiócan. * Cabáscos, cosóg, pagcasupang. * Capopóngtan sa gamót sa mga tanóm ug sa mga cahoy.
Rejon. = Pothao nga matalínis.
Rejonazo. = Samad nga guican sa pagsóntoc sa puthao nga matalínis.
Rejoneador. = Ang magasóntoc sa puthao nga matalínis.
Rejoneo. = Pagcasóntoc sa rejon.
Rejuela. = Bagáhan sa pagínit sa mga tiil.
Rejuvenecer. = Pagbáta, pagóli sa pagcacosóg sa pagcabáta.
Relacion. = Pagcasóguid, suguílon. * Pagcaángay sa bisan onsa, sa usá ca táuo con butang sa lain nga butang con táuo. * Pagcaásoy, pagcasáyor.
Relacionar. = Pagsúguid, pagásoy, pagsáyod.
Relacionero. = Ang magabalígya sa mga suguílon nga sinúlat, ug ang magasúlat niána.
Relajacion. = Pagcadáot, pagcalóag sa bisan onsa. * Pagcatalápas, pagcalípas sa mga tulumánon nga tacús unta nga pagatumánon. * Pagcagáoas sa pagtúman sa bisan onsang saad con pagpanómpa. * Pagcahóoay, pagpahamórlay sa mga buhat. * Pagcahátag sa hocom sa Singbahán sa hocom sa longsod sa saláan, arón castigóhon samála sa mga pahanóngdan.
Relajadamente. = Sa pagcadaótan.
Relajador. = Ang magapasáilo.
Relajamiento. V. *Relajacion.*
Relajar. = Paglóag, pagtógot, pagpaságad sa pagtalápas sa mga batásan, sa mga tulumánon. * Paggáoas sa catongdánan sa pagtúman sa mga pagpanúmpa ug mga pagsáad. * Paghátag sa hocom sa Singbahán sa hocom sa longsod sa táuo nga saláan, arón patyon * Paghóoay, pagpahamórlay sa buhat. * Pagdáot sa batásan.
Relamer. = Pagtiláp pagopód. * Pagtiláp sa macadághan sa mga ngabil. * Pagándac sa bisan onsa nga guibúhat.
Relamido. = Parayégon caáyo.
Relámpago. = Quilat. * Bisang onsang siga nga ahat, nga malágmit muágui. * Bisan onsa nga malágmit, nga díli madúgay. * Ang miábot sa húna húna sa pagcaáhat, bolog sa mga matá sa mga cabayo.
Relampagueante. = Ang magapaquílat.
Relampaguear. = Pagquílat, pagpangílat. * Pagguíla guila caáyo.
Relance. = Icadúhang pagtáctac. * Ang muábot sa oalá húna hunáon ug paabóton.
Relanzar. = Pagsócol, pagómpoc.
Relapso. = Ang magaósob sa pagpacasála sa maong salá.
Relatador. = Ang magaásoy, ang magasáyor, ang magasóguid.
Relatante. = Idem.
Relatar. = Pagsúguil. * Pagsáyor, pagásoy.
Relativamente. = Sa tungód sa bisan onsa. * Sumála.
Relativo. = Ang may labot, ang nahatongód sa lain nga butang.
Relato. = Pagcasóguid, suguílon. * Pagcaásoy, pagcasáyod.
Relator. = Ang magasúguid. * Ang magaásoy, ang magasáyor. * Táuo nga magaásoy sa mga capolongánan sa atubángan sa mga hocom.
Relatoría. = Cahímtaug sa pagcarelator.
Relavar. = Pagbónac pagósob.
Relave. = Icadúhang pagcabúnac. * Icadúhang paghúgas sa buláoan nga sináctan pa sa yuta.
Releer. = Pagbása Pagopód.
Relej ó Releje. = Pagcadiótay sa mga bohó sa mga luthang sa lugar nga pagabutángan sa pólvora. * Ang hugao nga magáma sa bába ug sa mga ngabil.
Relente. = Ton-og, yamog.
Relentecer. V. *Reblandecer.*
Relevacion. = Pagcasalíli, pagcaalíli, pagcaílis, pagcaólos. * Pagcagáoas, pagcamísic.
Relevante. = Ang magalabí, ang magalabáo.
Relevar. = Pagílis, pagólos, pagalíli, pagsalíli. * Paggáoas, pagmísic. * Pagsáilo. * Pagpadagcó, pagdayág sa bisan onsa. * Pagpalíloc sa mga cahoy, sa mga tumbága, &c.
Relevo. V. *Relevacion.* * Ang magaílis sa bantay.
Relicario. = Lugar nga pagatipígan sa mga reliquia. * Caban nga mahál caáyo, cajon cajon nga manindot nga pagasórlan sa mga reliquia.
Relieve. = Bisan onsang dayan dayan con dagoay nga guilíloc sa papán, sa tumbága, &c.
Religa. = Icadúhang sacót nga ibútang sa buláoan sa salapí, &c.
Religacion. = Pagcabáat, pagcahiósa pagósob.
Religar. = Pagbáat, pagtácgos, paghiósa pagopód. * Pagsácot, pagósob sa mga tumbága.
Religion. = Pagtáhod sa Dios, galámhan sa calág nga igatáhod sa Dios. * Pagcatúman sa mga buhat nga maalampóon. * Pagcapoángod. * Pagcacristianos. * Pagcabótang sa mga táuo nga nanagsolód sa mga caparían ingon sa hingtóngdan nga mga tolomànon.
Religionario. = Ang mononót sa religion nga guingalán ug reformada, nga díli moila sa Santos nga Papa sa pagcapangólo sa santa Iglesia.
Religionista. = Idem.
Religiosamente. = Ingon sa angay sa mga cristianos, sa pagcatúman, sa pagcahíngpit.
Religiosidad. = Cacógui sa pagtúman sa mga catungdánan sa religion. * Pagcatúman sa mga buhat nga maáyo. * Pagcahíngpit sa pagtúman sa bisan onsa.
Religioso. = Ang matinumánon sa batásan sa iang caogalíngon nga religion. * Ang magabisti sa bisti sa bisan onsang caparían. * Ang nabatongód sa religion ug sa iang mga sacop. * Táuo nga mapoangóron, maampóon. * Ang maganonót sa casarángan.
Relimar. = Paglímbas pagopód.
Relimpiar. = Paghínis, pagnósnos pagúsob.
Relimpio. = Ang magabántay caáyo sa iang caugalíngon nga laoas.
Relinchador. = Ang cabayo nga magatíli, ang magahúni huni sa masóbsob.
Relinchante. = Idem.
Relinchar. = Pagtíli, paghúni huni sa mga cabayo.
Relinchido. = Como el siguiente.
Relincho. = Pagcatíli, pagcahúni huni sa mga cabayo.
Relindo. = Matahóm, maníndot, maáñag uyámot.
Relinga. = Pisi nga icalig-on sa mga daplin, sa mga sipsid sa mga layág sa mga sacayán. * Coyab cuyab, calat.
Relingar. = Pagcóyab cuyab, pagcálat sa mga layág. * Pagtahí sa relinga sa mga layág. * Paglíhoc sa mga

Digitized by Google

daplin, sa mga relinga sa mga layág, sa pagsógod sa hangin.

Reliquia. = Tolotagídyot nga natúla sa bisan onsa. * Bahin sa laoas sa bisan cansang santos, con sa iang mga bisti. * Timáan nga nahabílin sa bisan onsa nga miágui na, caól-ol nga nahabílin sa bisan onsang saquít nga daan.

Reloj. = Horásan.

Relojera. = Caban caban nga diótay nga pagasórlan sa mga horásan.

Relojería. = Quinaárman sa pagbúhat sa mga horásan. * Baláy nga pagabaligyáan sa mga horásan.

Relojero. = Magbobóhat, ang magabóhat sa mga horásan.

Reluciente. = Ang masínao, ang magaguila guila, ang masíhag.

Relucir. = Sinao, guila guila, sihag, siga, quipat quipat, quiblat quíblat, canang canang, hinao hinao, sigac sigac, quidlap, quilá quilá. * Táuo sa maáyong batásan, pananglétan sa iang manga buhat.

Reluchar. V. *Luchar*.

Relumbrante. = Ang masiga.

Relumbrar. = Pagsíga sa dagcóng sugá.

Relumbre. = Ang lamí sa ubán nga manga calánon cay guiguisál sa surlánan sa puthao con sa tumbága.

Relumbron. = Pagcaguíla guila nga malágmit.

Rellanar. = Pagtámbac pagósob. * Pagpócan, pagcalígar sa ibábao sa bisan onsa. * Pagdásoc.

Rellano. = Hunta hunta sa mga hagdanán, quinaang ángan.

Rellenar. = Pagponó pagopód, pagdásoc pagósob. * Pagpacáon.

Relleno. = Ang naponó caáyo. * Pagcaponó. * Mga otan, carne, &c., nga tinártad caáyo ug sináctan sa mga panácot nga isolód sa tian sa mga langgam, sa mga tináe, sa mga sileng dagcó, &c., ug pagalotóon sa laolla con pagapritóhon.

Rellente. V. *Relente*.

Rellentecer. = V. *Relentecer*.

Remachar. = Pagpicó, pagbálic sa tomóy sa lansang, &c.

Remache. = Pagcapicó, pagcabálic sa tomóy sa lansang, &c.

Remallar. = Pagáyo sa mga bohó sa mga layá, &c.

Remamiento. = Pagcabógsay, pagcagáod, pagcagayóng.

Remandar. = Pagsúgo sa macadághan sa maong sogóa.

Remanecer. = Pagtúngha pagósob, pagpaquíta pagbág-o.

Remaneciente. = Ang mutúngha, ang mapaquíta pagopód.

Remanente. = Ang nasálin, ang natúla, ang nahabílin sa bisan onsa.

Remangar. *V. Lolho*.

Remango. = Pagcalólho.

Remansarse. = Pagdánao sa tubig, &c., pagpuyó sa sológ, díli pagbahá,

Remanso. = Pagcapuyó, pagcabonóng sa cabahá sa tubig. * Pagcahínay hinay, pagcadúgay.

Remar. = Paggáod, paggayóng, pagbúgsay. * Pagbúhat sa dagcóng cacúgui, sa masingcámot.

Remarcar. = Pagtimáan, pagmarca pagósob.

Rematadamente. = Sa pagcatápus, sa pageatagolá, sa catapúsan.

Rematado. = Ang oaláy tambal ug sumpa, ang nadáot caáyo.

Rematar. = Pagtápus, pagtibáoas. * Pagtógot sa bisan onsa nga ibalígya sa labing maáyong pomalálit. * Pagoalá, pagbóncag, paggobá, pagláglag.

Remate. = Catapúsan, pagcatibáoas sa bisan onsa. * Catapúsan, tagál sa bisan onsa nga ibalígya.

Remecedor. = Ang magabúnal sa mga sangá sa mga cahoy arón mahólog ang bonga.

Remedable. = Ang arang pagasóna sonáhon, pagasóod soóran, pagaingon ingónon.

Remedador. = Ang magasóor soor, ang magasóna sona, ang magapaningíngon.

Remedar. = Sona sona, soor soor, pagpaningíngon.

Remediable. = Ang may tambal ug sumpa.

Remediador. = Ang magatámbal, ang moságang sa mga icadáot, ang magapatigáyon sa mga sumpa sa bisan onsa. * Ang magatábang cutub sa may quinahánglan.

Remediar. = Pagtámbal, pagsómpa, pagtábang cutub sa may quinahánglan. * Pagsságang, pagbáoi sa mga icaráot.

Remedicion. = Pagcasócod pagopód

Remedio. = Tambal, sompa. * Alaguílan sa pagbúhat sa bisan onsa. * Dalángpan.

Remedir. = Pagsócod pagósob.

Remedo. = Pagcasóod sood, pagcasóna sona, pagcapaningíngon.

Rememorar. = Pagdómdom, paghándom.

Rememorativo. = Ang magapadómdom, ang icadómdom, ang icahándom, ang magapahándom.

Remendado. = Ang timopácan sa mga topac con tinábas nga nagacaláin lain ug color.

Remendar. = Pagtúpac sa panápton, sa bisti, &c., nga naguisi, nga nabólho. * Pagsáoay, pagbárlong. * Pagdógang sa guicolángan.

Remendon. = Ang nagatúpac.

Remera. = Ang balahíbong dagcó nga catapúsan sa mga pacó sa mga langgam.

Remero. = Ang magabógsay, magagayóng con magagáor.

Remesa. = Pagpahátor, pagpadála sa bisan onsa.

Remesar. = Pagíbot sa mga bohóc, sa mga camót.

Remeson. = Pagcaíbot sa bohóc ug sa bongot, sa camót. * Ang bohóc ug ang bongot nga inibot. * Pagcahonóng sa cabayo sa pagdalágan nia caáyo.

Remeter. = Pagsolód, pagsóol.

Remiche. = Calángan sa talioála sa mga banco sa mga sacayán nga pagagaólan.

Remiel. = Ang icadúhang pagcapóga sa tobó.

Remiendo. = Tupac, sompay sa bisan onsa. * Mansa sa mga panit sa mga mananáp.

Remilgadamente. = Sa dayan dayan nga guilabíhan, sa pagcaláin lain sa nauong.

Remilgado. = Ang magadáyan dayan caáyo sa iang bisti. * Ang magapacanindot, ang magaláin lain sa pagcabótang sa iang nauong, arón dayégon sia ug pagaingnon nga maáyong báta sia.

Remilgarse. = Pagdáyan dayan caáyo sa bisti. * Pagláin lain sa pagcabótang sa laoas ug sa nauong. * Pagparáyeg.

Remilgo. = Pacadáyan dayan nga guilabíhan. * Pagcaláin lain sa pagcabótang sa laoas ug sa nauong. * Pagcaparáyeg.

Reminiscencia. = Pagcadómdom, pagcahándom, pagcahísgot. * Gahóm sa calág nga icadómdom.

Remirado. = Ang magahúna húna ug magapalándong caáyo.

Remirar. = Pagsolóng, pagtán-ao, pagquíta sa maáyong pagpalándong. * Pagcúgui sa bisan onsang buhat. * Paghimóot.

Remisamente. = Sa pagcalúya. * Sa pagcahínay, sa pagcadúgay.

Remisible. = Ang arang pasailóon.

Remision. = Pagpasáilo, pagcapasáilo. * Calúya. * Pagcahínay, pagcaárang sa mga saquét ug mga caól-ol.

Remisivamente. = Sa lain táuo, sa lain lugar, sa lain túig.

Remisivo. = Ang magapadála, ang icapadála.

Remiso. = Malúya, ang guiálang alángan sa iang pagbúot, pagcahínay sa tugnao, sa init, &c.

Digitized by Google

Remisoria ò Letra remisoria. = Pagcapadála sa usá ca hocom sa mga sulat sa mga salá, con sa saláan sa lain nga hocom.
Remitente. = Ang magapadála, ang magapahátud. * Hilánat nga abut abut, nga mamahinay hinay ug macosóg.
Remitir. = Pagpadála, pagpahátod. * Pagpasáilo. * Pagpagáoas, pagpamísic. * Pagbáyan bayan. * Pagárang, pagóndang. * Paghinay hinay sa caínit, sa hilánat, &c.
Remo. = Gayóng, gaod, bógsay. * Buhat nga dagcó. * Ang mga bocton ug ang mga paa. * Tagsa ca pacó sa mga langgam.
Remocion. = Pagcabólag.
Remojadero. = Lugar nga pagaholóman sa bisan onsa.
Remojar. = Pagbasá, paghomód pagopód, paghólom.
Remojo. = Pagcahólom.
Remolacha. = Tanóm nga maáyo, nga pagaotánon.
Remolar. = Pagbúhat sa mga gayóng, sa mga gaod, sa mga bugsay. * Ang táuo nga magabúhat ug ang baláy nga pagabuhátan niána.
Remolcar. = Pagbótar, paggoyód sa bisan onsa nga mulutáo.
Remoler. = Paglíguis caáyo.
Remolimiento. = Pagcalíguis ug maáyo.
Remolinar. = Pagalimpólos, pagliló. * Pagalimpólo. * Pagtápoc, pagtingób, pagtúgom sa oálay husáyan
Remolinear. = Paglibót, pagtúyoc.
Remolino. = Alimpólos, liló. * Tapoc sa mga táuo nga mabóloc. * De la cabeza. = Alimpólo.
Remolon. = Malúya. * Mahináyon madagáyon. * Ngipon nga dagcó sa dapit sa itáas sa baboy nga ihálas.
Remolonearse. = Pagáyad. * Pagdúgay, pagtápul sa pagbúhat sa bisan onsa.
Remolque. = Pagcabútar, pagcagóyod, pagcaságuib sa bisan onsa nga nagalutáo. * Ang pisi, nga icabútad sa mga sacayán.
Remollar. = Pagsápao.
Remondar. = Pagpánit, pagpácpac pagopód. * Pagcapón pagósob sa mga tanóm ug sa mga cahoy.
Remonta. = Pagcatóngtong, pagcabayo pagopód sa cabayo. * Pagcaáyo sa mga sapín nga guingálan ug botas. * Pagcasángcap sa mga soldados sa ilang caugalíngon nga mga cabayo. * Cadaghánan sa mga cabayo nga guipálit ug dongan sa mga soldado.
Remontar. = Pagbúgao, pagpacalágueu. * Paghátag sa mga soldado sa mga bag-ong cabayo. * Pagáyo sa mga siya sa mga cabayo. * Pagáyo sa mga botas. * Pagósoag, pagitáas. * Paglupád sa hatáas uyámot.
Remonte. = Pagcalopád sa hatáas caáyo. * Pagcaósoag, pagcatáas.
Remontista. = Ang táuo nga guitógnan sa pagpálit sa mga cabayo sa soldado.
Remoque. = Polong nga ondan nga maháit ug mabóg-at.
Remoquete. = Pagpócpoc sa camót nga quinómcom. * Polong nga matístis, malipáyon. * Pagcaábi abi. * Pagcaáli ali.
Remora. = Isda, cumí. * Bisan onsa nga magaólang, magapalángan, magaháoid.
Remordedor. = Ang malisód, ang magacótcot sa húna húna ug sa casing casing sa mga táuo.
Remorder. = Papáac pagósob. * Pagsámoc, pagcótcot, paglisód sa bisan onsa sa sulúd sa húna húna, sa casing casing. * Pagpaquíta sa mga timáan sa goa sa casáqet sa sulúd sa casing casing.
Remordiente. V. *Remordedor*.
Remordimiento. = Calisód, casámoc casáquet nga mahabílin sa húna húna ug sa calág, tongód sa mga daùtan sa mga buhat nga guipamóhat.
Remostar. = Pagbótang sa dugá sa ubas nga matám-is sa bino nga caráan. * Catám-is sa bino.
Remotamente. = Sa pagcahalayó.
Remoto. = Halayó.
Remover. = Paglálin, pagbálhin sa usá ca butang sa usá ca lugar sa lain nga lugar. * Pagcúha sa mga caolángan, sa mga cabilínggan. * Pagcúha sa opicio con sa cahímtang sa bisan cansa.
Removimiento. = Pagcabálhin, pagcaláglin.
Remozar. = Pagbáta.
Rempujar. V. *Empelir*. * Pagparáyon sa caugalíngon nga huna huna bisan nga may cabilínggan ug caolángan.
Rempujo. V. *Empellon*.
Rempujon. = Idem.
Remuda. = Pagcaalíli, pagcasalíli, pagcaílis pagcaólos, pagcapúli. * V. *Muda*.
Remudar. = Ilis, alíli salíli, elos, puli.
Remullir. = Pagbóscag, pagbósog caáyo.
Remuneracion. = Pagcabálos.
Remunerador. = Magbabálos.
Remunerar. = Pagbálos.
Remuneratorio. = Ang icabálos.
Remusgar. = Pagtáhap, pagtághap.
Remusgo. = Hangin nga mahínay, diótay ug mabúgnao.
Renacer. = Pagtáuo, paggóa, pagtoróc, pagcaguítib pagopód. * Pagcóha tongód sa pagboñag sa quinabúhi sa grasia.
Renacimiento. = Pagcatáuo, pagcagóa, pagcatoróc, pagcaguítib pagósob. * Ang pagbóñag.
Renacuajo. = Ang baquí nga diótay nga bag-o pa guican so itlog. * Táuo nga hamóbo ug sa daótan ngaagóay. * Sapat sapat.
Renadío. = Ang trigo, humáy, &c., nga musahá sa human na ang paggálab.
Rencilla. = Pagcaáoay paglális lalis.
Rencilloso. = Ang mahagúgma sa mga paglális lalis, maquigaoáyon.
Renco. = Piáng cay madáoat ang mga payod.
Rencor. = Domót, daótan nga pagbóot.
Rencorosamente. = Sa pagcadomót.
Rencoroso. = Mangidómtan, ang magadomót.
Rendaje. = Cadaghánan sa mga rienda sa mga cabayo.
Rendicion. = Pagcapaóbos, pagcasácop. * Ang polós sa bisan onsa.
Rendidamente. = Sa pagpaóbos.
Rendido. = Sacop, ang napaóbos. * Ang guibórlay, ang guicápoy.
Rendija. = Lutac, balána, liqui.
Rendimiento. = Cabórlay, pagcacápoy, pagcaoalá sa cosóg, sa gahóm. * Pagcalúya. * Pagcapaóbos, pagcasácop. * Polós, capuslánan sa bisan onsa.
Rendir. = Pagdáog, pagpasácop. * Pagpaóbos, paghátag, pagtógot sa tagsa tagsa sa iang caogalíngon nga hingtúngdan. * Pagpolós sa bisan onsa. * Pagsúca.
Renegado. = Ang mobía sa Pagtóo cang Jesucristo. * Táuo sa malágsot nga gaoi, tigpanómpa, tigpamólong ug daútan.
Renegador. = Idem.
Renegar. = Pagdíli, pagdilí sa minatúod sa bisan onsa. * Pagáyad, pagbía, paglícay, pagdomót sa bisan onsa. * Pagbía, pagáyad sa Pagtóo cang Jesucristo. * Pagbalícas, pagtónglo, pagpanómpa, pagpamólong sa mga polong nga daútan.
Renglon. = Dalan sa mga sulat. * Polós, caposlánan sa bisan onsa.
Renglonadura. = Mga barlis sa mga papel.
Rengo. V. *Renco*.
Reniego. = Balícas, pagpanúmpa, polong nga daútan.
Renitencia. = Casóqui, pagcasúqui. * Pagcasócol.
Renitente. = Suquíhan, masinocólon.

Digitized by Google

Reno. = Mananáp ng̃a maíng̃on sa usá.
Renombrado. = Banságon, bantógon.
Renombre. = Icadúhang ng̃alan. * Bansag, ng̃alan ng̃a bantógon.
Renovacion. = Pagcabág-o. * Pagcaopód, pagcaósob. * Pagcabálhin sa pagcabútang sa usá ca butang sa lain ng̃a pagcabútang ng̃a labíng hingpit. * Pagcaçaláoat sa Padre sa mg̃a hostiang diótay ng̃a guisolód sa sagrario, ug pagcadalánğin, pogcaconsagrar sa lain ng̃a mg̃a hostia ng̃a bag-o.
Renovador. = Ang magapabág-o.
Renovante. = Idem.
Renovar. = Pagbág-o. * Pagopód sa pagbúhat sa bisan onsa ng̃a guiondáng̃an. * Pagílis sa mg̃a hostia ng̃a daan sa sagrario, sa mg̃a hostia ng̃a quinonsagráhan ng̃a bag-o.
Renovero. = Ang magapabáilo sa salapí tong̃ód sa tobo.
Renta. = Polós, caposlánan sa bisan onsa ng̃a sohol.
Rentado. = Ang guisohólan, ang modáoat sa caposlánan sa iang oficio, sa iang mg̃a baol, &c.
Rentar. = Pagpolós sa bisan onsa.
Rentero. = Ang nagaábang sa mg̃a baol, &c.
Rentilla. = Sugál sa baraja.
Rentista. = Ang quinaarmánon sa tong̃ód sa bisan onsa ng̃a macahátag sa capuslánan sa Guinharían.
Rento. = Ang baláy ng̃a guibotáng̃an sa mg̃a capandáyan sa pagbúhat sa yota, sa mg̃a cabalánan, &c.
Rentoso. = Ang macapolós.
Rentoy. = Sugál sa baraja.
Renuencia. V. *Renitencia.*
Renuevo. = Salíngsing, sahá, balágon ng̃a bag-o sa mg̃a tanóm, bag-ong sang̃á sa mg̃a cahoy.
Renuncia. = Pagdilí, * Papel ng̃a guisolátan sa pagdilí, sa pagáyad, sa pagbía sa bisan onsa. * Pagáyad, pagbía ng̃a guícan ca caugalíng̃on ng̃a pagbúot sa bisan onsa ng̃a guiángcon.
Renunciable. = Ang arang pagáqidán, ang masáyon pagabiáan ug pagdilíon.
Renunciacion. V. *Renuncia.*
Renunciamiento. = Idem
Renunciador. = Ang magadilí, ang magaáyad, ang magabía.
Renunciar. = Dilí, ayad, bia. * Pagpasipála. * Dili pagbótang sa usá ca táuo sa dahon sa baraja ng̃a magsáma sa dagóay sa guibótang sa lain ng̃a táuo.
Renunciativo. = Ang guipóslan sa bisan onsa ng̃a guibiáan, guiáiran ug guidíli sa lain.
Renuncio. = Pagcadíli pagbútang sa usá ca tauo ng̃a nagasugál sa baraja sa dahon ng̃a magsáma sa dagoay sa guibótang sa lain ng̃a táuo. * Polong con buhat ng̃a oalá huláton ug paabóton.
Reñidamente. = Sa pagcaáoay.
Reñido. = Ang nanoyó, ang nabaláca sa lain.
Reñidor. =. Ang nagaáoay sa masóbsob.
Reñidura. = Pagcaáoay, pagcabárlong, pagcasáoay.
Reñir. = Pagáoay paglális lalis, pagpang̃óbat. * Pagbárlong, pagsáoay.
Reo. = Saláan, ang nacasalá, ang nasayúp, ang tacós ng̃a castigóhon. * Isda.
Reojo (mirar de). = Pagsolóng sa ibábao lamang. * Pagsolóng, pagtan-áo sa timáan sa casocó, sa capong̃ót. * Pagpamid-oc.
Repacer. = Paghurút sa mg̃a mananáp sa mg̃a dagámi ng̃a guipanipsipan nila.
Repagar. = Pagbáyar ug dagcó sa bisan onsa, pagpalabí sa pagbáyad.
Repajo. = Lugar ng̃a guilibótan sa mg̃a tanóm ug sa mg̃a cahoy.
Repanchigarse. = Como el siguiente.
Repantigarse. = Paglíngcod sa maáyong pagcatúyod ug pagcabútang.
Repapilarse. = Pagcáon ug maáyo, paghaágom ug maáyo sa lamí sa mg̃a calánon.
Reparable. = Ang arang tambálon, ang arang ayóhon. * Ang tacús ng̃a pagatágdon ug pamatng̃ónon.
Reparacion. = Pagcatámbal, pagcaáyo sa bisan onsa. * Pagquigpasáilo.
Reparado. = Ang guiáyo. * Ang naándam, ang natagána.
Reparador. = Ang magaáyo sa bisan onsa. * Ang nacatimáan sa mg̃a sayóp, sa pagcacúti cuti.
Reparamiento. V. *Reparo* y *Reparacion.*
Reparar. = Pagáyo, pagpatigáyon sa pagáyo sa cadáot sa bisan onsa. * Pagsolóng, pagtán-ao ug maáyo. * Paghúna húna, pagmátng̃on. * Pagsáoay, pagbárlong. * Pagquipasáilo, pagpang̃áyo ug peldon. * Pagságang, paglícay sa mg̃a icadáot, * Pagáyo ayo, pagárang arang. * Pagbálic, paghióli sa cosóg, sa gahóm.
Reparativo. = Ang icaáyo.
Reparo. V. *Reparacion* hasta *paquigpasáilo.* * Pagcapamátng̃on, pagcatimáan. * Duha duha, caculían. * Haclop, hampol ng̃a ibútang sa cotó cotó, arón mahaóli ang cosóg, ang gahóm sa masaquét. * Bisan onsa ng̃a macatábang, macalában.
Reparon. = Ang nacatimáan caáyo sa mg̃a sayúp sa isigcatáuo.
Repartible. = Ang arang bahínon, ang arang pahaton.
Reparticion. = Pagcapáhat, pagcabáhin.
Repartidamente. = Sa mg̃a bahin, sa mg̃a pahat ng̃a nagacaláin lain.
Repartidero. = Ang pagapaháton ug pagabahínon.
Repartidor. = Ang magapáhat, ang magabáhin.
Repartimiento. V. *Reparticion.* * Amot, tampo, tampa ng̃a ipang̃áyo sa tagsa tagsa ca táuo
Repartir. = Pagbáhin, pagpáhat.
Reparto. V. *Repartimiento* y *Reparticion.*
Repasadero. = Sepiyo ng̃a dagcó ug hatáas sa mg̃a panday sa cahoy.
Repasadora. = Babáye ng̃a magabósog, magabóscag sa balahíbo sa mg̃a carnero.
Repasar. = Pagágui sa lugar ng̃a guiaguían ng̃a daan. * Pagbósog, pagbóscag sa balahíbo sa mg̃a carnero. * Pagsolóng, pagtán-ao pagopód. * Pagásoy, pagsáyod pagósob, pagsúmay sa bisan onsa ng̃a guisaólo na. * Paghíling, paglí-li sa ibábao lamang. * Pagtahí sa tolotagídyot ng̃a mg̃a guisi.
Repasata. V. *Reñidura.*
Repaso. = Pagcaágui sa guiaguían na. * Pagcasúmay sumay sa guisaólo na. * Paghíling ug maáyo sa bisan onsa, arón ponan sa pagcacúlang. * V. *Reñidura.*
Repastar. = Pagpacáon, pagpanípsip sa mg̃a mananáp.
Repasto. = Pagpacáon sa mg̃a mananáp ng̃a capin sa casaráng̃an.
Repechar. = Pagáng̃at sa mg̃a baquílid, sa mg̃a bang̃ilid.
Repecho. = Bang̃ílid, baquílid, pagcahanáyhay, pagcahándig.
Repelada. V. *Ensalada.*
Repeladura. = Icadúhang paggónting sa bohóc.
Repelar. = Paggónit, pagíbot sa bohóc. * Pagpadalágan sa cabayo sa macaríot. * Pagálab sa dagámi, pagcúha, pagcópos, pagholíbis.
Repelente. = Ang icatolód, icadóso, icapaháoa.
Repeler. = Tolód, doso. * Pagdilí, pagáyad.
Repelo. = Supat, pagcalális lalis ng̃a diótay. * Pagcasúqui sa pagbúhat sa bisan onsa.
Repelon. = Pagcabútad, pagcagúnit sa bohóc. * Bisan onsang bahín ng̃a diótay ng̃a maíbot sa bisan diin.

Digitized by Google

* Pagcadalágan ñga malágmit ug macadíot limang sa mga cabayo.
Repeloso. = Cahoy ñga supat. * Táuo ñga cuti cutíhan, ñga madalí masucó ug mabáláca.
Repellar. = Pagtápot sa apog con sa yeso sa manga bongbong, sa pared ñga guiáyo.
Repensar. = Paghúna huna sa mahínay, sa maáyong pagcamátgon.
Repente. = Pagcaáhat, pagcacálit, tagcoláhao.
Repentinamente. = Idem.
Repentino. = Bisan onsa ñga ahat, ñga calit, ñga oalá húna hunáon ug paabóton.
Repentista. = Ang mamólong sa mga balac sa ahat, sa pagcacálit.
Repenton. V. *Repentino.*
Repeor. = Labíng daótan.
Repercudida. = Pagcasíbog sa usá ca botang ñga mosóngco ug mudámag sa lain ñga butang.
Repercudir. V. *Repercutir.*
Repercusion. V. *Repercudida.*
Repercusivo. = Ang macapasíbog.
Repercutir. = Pagsíbog.
Repertorio. = Libro ñga sinolátan sa bisan onsa, sa mga hamóbong polong, sa pagcaláctud.
Repesar. = Pagtímbang pagopód.
Repeso. = Pagcatímbang pagósob.
Repeticion. = Pagcaósob, pagcaopód.
Repetidamente. = Sa pagcaópod opod, sa pagcaósob osob, sa macadághan.
Repetidor. = Ang magaopód, ang magaósob. * Ang magapaleccion sa lain.
Repetir. = Pagópod opod, pagósob osob. * Pagpangáyo sa tagsa tagsa sa iang caugalíngon. * Pagtúg-ab.
Repicar. = Pagtártar ug maáyo sa bisan onsa. * Pagcabágting sa pagcacompás ug sa madalí sa mga lingánay. * Pagtólpoc, pagsóntoc pagopód. * Pagparáyeg, pagándac.
Repinarse. = Pagósuag, pagitáas.
Repintar. = Pagpintal sa ibábao sa guipíntal na. * Pagdíhog sa nauong sa manga hotnót ug sa mga color. * Pagmarca pagósob sa letra, sa goa sa iang lugar, sa mga imprenta.
Repique. = Pagcabágting sa mga lingánay sa madalí ug sa pagcacompás. * Pagcaáoay, pagcalális lalis, pagcatúbag tubag.
Repiquete. = Idem hasta *pagcaáoay.*
Repiquetear. = Pagbágting sa mga lingánay sa madalí caáyo. * Pagáoay, paglális lalis.
Repisa. = Lamesang diótay ñga pagatongtóngan sa bisan onsang dayan dayan.
Repiso. = Bino ñga matáb-an.
Repizcar. V. *Pellizcar.*
Repizco. V. *Pellizco.*
Replantar. = Pagtanóm pagósob sa yota ñga guitámnan na.
Replantear. = Pagtimáan, pagbárlis pagopód sa baláy, sa singbahán, &c., ñga pagabuháton sa ibábao sa mga simiento ñga nanaggóa na sa yota.
Replanteo. = Pagcabárlis, pagósob sa baláy ñga guihúna húna ñga pagaboháton.
Replecion. = Pagcaponó, pagcabósog.
Replegar. = Pagpiló, pagpíco, pagconót pagopód. * Pagsíbog, sa pagcahúsay, sa mga soldados ñga nanaglacát sa onáhan.
Repleto. = Ponó caáyo.
Réplica. = Tubag, balíbad.
Replicador. = Ang nagabalíbad, ang nagatúbag.
Replicante. = Idem.
Replicar. = Pagtúbag, pagbalíbad.
Replicon. V. *Replicador.*
Repoblacion. = Pagcapuyó pagopód sa mga táuo sa bisan diin.
Repoblar. = Pagpuyó pagósob sa mga táuo sa bisan diin ñga lugar.
Repollar. = Pagtibúoc sa pagcagáhi sa mga orlot sa mga tanóm.
Repollo. = Coles ñga guicoyopósan sa mga dahon sa pagcatibúoc ug magáhi. * Pagcatibúoc ug cagáhi sa mga orlot sa ubán ñga mga tanóm.
Repolludo. = Tanóm ñga pagatibuócan sa pagcagáhi sa orlot. * Táuo ñga hamóbo ug matámboc.
Reponer. = Pagóli, pagbálic sa bisan onsa sa lugar ug pagcabótang ñga daan. * Pagponó sa culang ug sa nacúha sa bisan diin ug sa bisan onsa. * Pagtúbag, pagbalíbad. * Pagbáoi sa puhónan, sa salapí, &c. * Pagóli sa maáyong quinabúhi.
Reportacion. = Pagcapogóng, pagcahínay sa buot.
Reportamiento. = Idem.
Reportar. = Pagcapogóng. * Pagcóha, pagdángat sa guipanghináot. * Pagdála, paghátud.
Reposadamente. = Sa pagcahínay, sa pagcapuyú.
Reposado. = Ang nagapuyó. * Ang dili mahárloc, ang dili pagaculbáan.
Reposar. = Pagpuyó, paghóoay, pagárang, pagóndang sa pagbúhat, pagtólog sa macaríot. * Pagpoyó sa lulóbugan.
Reposicion. = Pagcabálic sa bisan onsa sa pagcabótang ñga daan.
Reposo. = Pagcapoyó, pagcapahóoay. * Pagcabótang ñga maáyo sa laóas ug sa húna húna, sa calág.
Reposte. V. *Despensa.*
Repostería. = Solód sa mga cabaláyan, ñga pagabohátan sa mga matám-is ug sa mga ilímnon. * Cahímtang sa pagcarepostero, sa mga baláy ñga hariánon. * Cadaghánan sa mga capandáyan ug mga quinahánglan sa táuo ñga repostero.
Repostero. = Táuo ñga may catungdánan sa pagbúhat sa mga matám-is ug mga ilímnon sa baláy sa mga dagcóng táuo ñga sologóon sa asáoa sa hari con sa haring babáye, ñga may catúngdanan sa pagátang sa pultahán sa solód sa maong reyna ug sa pagpahómoc, pagbóscag sa mga cama, sa mga colchon, sa iang higdáan.
Repregunta. = Icadúhang pagpangotána.
Repreguntar. = Pagpangotána pagopód.
Reprendedor. V. *Reprensor.*
Reprender. = Pagbárlong, pagsáoay, pagáoay.
Reprendiente. V. *Reprensor.*
Reprension. = Pagcabárlong, pagcaáoay, pagcasáoay.
Reprensor. = Tigsáoay, tigbárlong, ang magabárlong, magasáoay.
Represa. = Pagcahonóng, pagcapoyó sa bisan onsa, ug labí pa sa tubig.
Represalia. = Pagcabáoid sa mga manggad con sa mga táuo sa Guingharían ñga caáoay.
Represar. = Pagbáoi sa sacayán ñga guicúha sa mga caáoay. * Pagpapoyó, pagpahonóng sa tubig ñga nagabahá. * Pagháoid, paghonóng.
Representable. = Ang arang ipaháyag, ipadayág, ipaquíta.
Representacion. = Pagcapaháyag, pagcadayág sa bisan onsa. * Pagcabúhat sa mga dula, sa mga comedia. * Gahóm sa mga táuo ñga may opicio ñga hatáas. * Laráoan, landong sa bisan onsa ñga paquíta sa húna húna. * Pagcaháng̃io, pagcapangáyo, pagcapangamúyo, sa mga ponóan, ñga guipahonóng sa mga camatuóran ug sa mga pahanóngdan. * Gahóm sa pagdáoat ug sa pagbúhat sa bisan onsa sa ñgalan sa lain.

Digitized by Google

Representador. = Ang magabúhat ug magaápil sa mg̃a dula.
Representar. = Pagpaháyag, pagdayág, pagpaquíta sa bisan onsa. * Pagpaquíta, pagtúngha sa mg̃a landong, sa mg̃a laráoan sa húna húna. * Pagásoy ug pagsáyod, pagsuguílon * Pagbóhat sa bisan onsa sa ng̃alan sa lain. * Pagalíli, pagsalíli. * Pagsúbli, pagpóli poli. * Paglaráoan sa bisan onsa, paghímo ug laráoan. * Panigíngnan.
Representativo. = Ang laráoan sa bisan onsa.
Reprension. = Casabá, pagcabárlong, pagcasáoay.
Represivo. = Ang nacapogóng.
Reprimenda. V. *Reprension.*
Reprimir. = Pagpogóng, pagháoid.
Reprobable. = Ang tacós, ng̃a saoáyon, ng̃a dili tangdóon, ang pagaáidan.
Reprobacion. = Pagcasáoay, pagcadíli, pagcadíli pagtángdo.
Reprobadamente. = Sa pagcadíli, sa pagcadíli ang̃ay.
Reprobador. = Ang magasáoay, ang magadíli, ang dili muándo.
Reprobatorio. V. *Reprobador.*
Réprobo. = Pinilían, ang guihócman sa impierno.
Reprochar. = Pagbóyboy. * Pagáyad.
Reproche. = Pagcabóyboy. * Pagcaáyad.
Reproduccion. = Pagpamólong sa guiíng̃on na, pagcabóhat ng̃a bag-o.
Reproducir. = Pagíng̃on sa guipamólong ng̃a daan, pagbóhat ng̃a bag-o sa bisan onsa.
Repromision. = Pagsáad ng̃a guiópod opod.
Reprueba. = Bag-ong pagsuláy.
Reptíl. = Mananáp ng̃a magadáhic, magagóyod sa yota cay oaláy tiil.
República. = Pagcahópot sa usá ca Guinharían sa mg̃a mulópio, sa oaláy hari. * Pagcahópot, pagcabóot sa cadaghánan. * Bisan onsa sa cadaghánan.
Republicano. = Ang nahatong̃ód sa república. * Ang mahagógma sa república.
Repudiacion. = Pagcaáyad, pagcabía.
Repudiar. = Pagbía, pagáyad sa caugalíng̃on ng̃a asáoa.
Repudio. = Pagcabía, pagcaáyar sa caugalíng̃on ng̃a asáoa.
Repudrir. = Pagdónot uyámot. * Pagsáquet sa caugalíng̃on ng̃a húna húna, sa dili ipaquíta sa goa ang casáquit.
Repuesto. = Inándam, tinagána. * Ang sorlánan, ang lamesahan ng̃a guibotáng̃an sa mg̃a quinahánglan ng̃atanán sa pagcáon.
Repugnancia. = Casóqui, pagcadíli ang̃ay, pagcadíli oyon. * Domót, daótan ng̃a pagbóot.
Repugnante. = Ang díli ang̃ay, ang díli oyon. * Ang giáidan, ang díli pagahigogmáon, ang guidómtan.
Repugnantemente. = Sa pagcadomót, sa pagcaoaláy gogma.
Repugnar. = Pagdomót. díli paghigúgma, pagáyad, pagsóqui, díli pagáng̃ay ug pagóyon.
Repulgar. = Pagpiló, pagtahí sa mg̃a sogót, sa mg̃a daplin sa mg̃a paño ug sa obán ng̃a mg̃a panápton.
Repulgo. = Piniló sa mg̃a paño ug sa daplin sa obán ng̃a mg̃a panápton.
Repulido. = Ang guidáyan dayánan ug maáyo, sa pagcacúti cuti.
Repulir. = Pagsináo, paghínlo pagósob. * Pagdáyan dayan sa guilabihan.
Repulsa. = Pagcapasipála. * Pagcadíli sa guipang̃áyo. * Pagcaáyad.
Repulsar. = Pagáyar, pagpasipála. * Pagdíli sa guipang̃áyo.
Repulsion. V. *Repulsa.*
Repulsivo. = Ang macaáyad ang magapasipála. * Ang magadíli.
Repullo. = Pagcalihoc, pagcacoróg coróg sa laoas ng̃a ahat, guican sa calísang, sa cahárloc, sa cacúlba. * Pagcating̃ála ng̃a calit.
Repunta. = Catarmán. * Bahin ng̃a diótay caáyo sa bisan onsa. * Pagcaáoay, pagcalális lalis.
Repuntar. = Pagsógod sa pagcatáob sa dagat. * Pagsógod sa pagáslom, sa pagquísom sa bino. * Pagbíquil biquil sa mg̃a cabobót-on.
Repurgar. = Pagoláy. * Pagnósnos, pagpáhid pagósob.
Reputacion. = Dung̃og ng̃a maáyo, maáyong ng̃alan.
Reputante. = Ang magahúna húna.
Reputar. = Paghúna húna.
Requebrador. = Ang magaáli ali, ang mahagúgma magoloatúbang ug magsólte sa mg̃a babáye.
Requebrar. = Pagdógmoc, pagtípac, pagtípic pagopód sa bisan onsa. * Pagáli ali, pagpamólong sa mg̃a polong ng̃a malómo sa mg̃a babáye.
Requemado. = Ang molomaíton cay guibólad con guibútang sa caláyo, ang nasónog sonog.
Requemamiento. V. *Resquemo.*
Requemante. = Ang macaítom.
Requemar. = Pagsónog pagósob sa bisan onsa. * Pagoínit sa dugó. * Pagsáquet sa sulúd sa casing casing sa dili ipaquíta ang casáquet. * Paghálob sa mg̃a dahon, sa mg̃a tanóm.
Requemazon. V. *Resquemo.*
Requeridor. = Ang magapahibaló. * Ang magasúsi, ang magapaquigsáyor, magapaquigásoy.
Requeriente. = Idem.
Requerimiento. = Pagcapahibaló sa mg̃a pagbóot sa mg̃a punóan, sa mg̃a hocom.
Requerir. = Pagpahibálo sa mg̃a pagbúot sa mg̃a ponóan, sa mg̃a hocom. * Paghíling, pagsúsi, pagpaquigsáyod, pagpaquiásoy. * Pagquinahánglan. * Pagpasábot sa anáa sa húna húna, sa mg̃a caíbog, &c. * Pagsámbag, pagágda, paghópo.
Requeson. = Pagcatibúoc sa gatas.
Requiebro. = Polong ng̃a malómo ng̃a igapamólong sa mg̃a babáye con sa mg̃a laláqui, ng̃a icapasábot sa gogma. * Pagcalírog lirog sa ting̃og.
Requintador. = Ang magapalabí. * Ang magapalabáo ug dagcó.
Requintar. = Paglabí, paglabáo caáyo. * Pagitáas con pagóbos sa lilíma ca punto sa ting̃og sa mg̃a tolónggon, ug sa ting̃og sa mg̃a táuo.
Requinto. = Ang icadúhang icalíma ca bahin ng̃a macóha sa bisan onsa, sa nacúha na ang nahaúna ng̃a icalíma. * Tolónggon ng̃a maíng̃on ing̃on sa clarinete.
Requisa. = Pagcadúao sa macapíla sa adlao adlao ng̃atanán, sa magbalántay, sa mg̃a bilanggóan, sa mg̃a binilánggo.
Requisito. = Ang quinahánglan sa bísan onsa.
Requisitorio. = Sugo ng̃a guisógo sa usá ca hocom sa lain ng̃a hocom arón matúman ang iang pagbúot, ang iang paghócom.
Res. = Hayúpan, guimbúhi sa opát ca tiil, cabayo, baca, calabáo, &c., ng̃a aghop.
Resaber. = Pagálam, pagsábot ug máayo sa bisan onsa. * Pagtábi caáyo.
Resabiar. = Pagpaángcon sa daótan ng̃a batásan. * Pagsocó, pagcabaláca. * Paghagálam sa lamí sa bisan onsa.
Resabido. = Ang magapacaálam.
Resabio. = Lalím ng̃a daútan sa bisan onsa. * Batásan ng̃a daútan.
Resaca. = Pagcalíhoc sa túbig sa mg̃a subá ug sa dagat sa paghúnas na.
Resalado. = Táuo ng̃a ang̃áyan, sa maáyong baihon ug pagcatíndog.
Resalir. = Paglabí, paglabáo, pagtóybo.

Digitized by Google

Resaltar. = Pagómpoc nga icadúha * Pagtáctac, pagbúlag sa usa ca butang sa lain nga butang * V. *Resalir.* * Pagdayág sa bisan onsa tongód sa iang pagcatahóm ug pagcamahál.
Resalte. = Pagcalabí, pagcalabáo.
Resaltó. = Pagcaómpoc. * V. *Resalte.*
Resaludar. = Pagbálus sa pagcaábi abi, sa pagcatábi.
Resalutacion. = Pacabálus sa pagcaábi abi, sa pagcatábi sa lain.
Resarcimiento. = Pagcabálus sa pagcaáyo sa daútan nga guibúhat.
Resarcir. = Pagcabálus sa mga buhat nga maáyo sa mga cadaótan nga guibúhat sa isigcatáuo.
Resbaladero. = Lugar nga pagadanglógan. * Ang magapahólog sa bisan onsang salá con sayóp. * Dalinásan.
Resbaladizo. = Ang magadúyas, ang magadúmpias, ang magaós-os ang magapadánglog, ang magapálos, ang magadalípsang, ang magadalín-as. * V. el anterior.
Resbalador. = Idem *hasta la estrellita.*
Resbaladura. = Timáan nga nahabílin sa lugar nga guidanglúgan, nga guidalin-ásan sa bisan cansa.
Resbalante. V. *Resbaladizo.*
Resbalar. = Danglog, doyas, dompias, os-os, daliós-os, palos, dalínsang, dalín-as * Pagsálang, dili pagtúman sa catungdánan.
Resbalon. = Pagcadalín-as, pagcadánglog, pagcadaliós-os, pagcadóyas * Pagcahólog sa salá, sa sayúp.
Resbaloso. * V. *Resbaladero* y *Resbaladizo.*
Rescatador. = Ang magabáoi, ang magalucát, mamamáoi, malulucát, manlolóoas, ang magalóoas.
Rescatar. = Pagbáoi, paglucát, paglóoas pagtagílis, pagílis.
Rescate. = Pagcabáoi, pagcalucát, pagcalóoas, ang icalucát, ang icabáoi. * Pagcabáilo, pagcatagílis, pagcatagáilo.
Rescindir. = Pagbárbar sa pagsábot, sa catongdánan.
Rescision. = Pagcabárbar sa bisan onsang pagsábot con catungdánan.
Rescisorio. = Ang macabárbad sa mga pagsábot ug mga catungdánan.
Rescoldo. = Abó nga mainít cáayo, nga may caláyo nga dogmóc caáyo. * Catáhap.
Rescripto. = Sogo sa ponóan nga guican sa iang caugalíngon, con tobag sa guipangáyo canía.
Resecacion. = Pagcamalá, pagcaláya, pagcabúlad caáyo.
Resecar. = Pagbúlad, pagláya. * Pagmalá caáyo.
Reseco. = Ang nabúlad. * Ang mamalá, ang naláya uyámot. * Táuo nga manioang caáyo.
Resegar. = Paggálab pagósob.
Resellante. = Ang magamarca pagopód.
Resellar. = Pagmarca pagúsob.
Resembrar. = Pagpógas pagósob sa maong yota.
Resentido. = Ang nasáquet.
Resentimiento. = Timáan sa pagcabóong, sa pagcabalí sa bisan onsa. * Casáquet, pagcabóg-at sa buot.
Resentirse. = Pagsógod sa pagcabóong, sa pagcabalí sa bisan onsa. * Paghátag sa mga timáan sa casáquet, sa pagcabóg-at sa buot.
Reseña. = Pagísip, paghíling, pagdóao sa mga soldados sa ílang mga ponóan. * Pagsolóng ug maáyo sa mga timáan sa mga táuo con sa mga mananáp. * Timáan sa bisan onsa.
Reseñar. = Pagsúlat sa mga timáan sa bisan cansa.
Resequido. = Bisan onsa nga namalá malá, naláya laya.
Reserva. = Bisan onsa nga guitipígan arón pagagamíton con may quinahánglan pa. * Bisan onsa nga guipahibaló sa isigcatáuo arón hilómon ug dili isúguil sa lain. * Pagcalaláng, pagcabátid arón dili onta sabóton sa lain ang anáa sa cásing cásing. * Pagcapogóng, pagcadíli sa mga ponóan sa obán nga gahóm sa guipanógot sa mga sacop. * Salabótan, pagcaboótan. * Pagcasolód sa sagrario sa mga Singbahán sa Santísimo Sacramento.
Reservacion. = Pagcatípig sa bisan onsa.
Reservadamente. = Sa hilom, sa tínago, sa pagcahílom.
Reservado. = Batid, malalángon, ang dili magadayág sa anáa sa iang húna húna. * Boótan. * Ang Santísimo Sacramento nga guitipígan sa sagrario sa mga Singbahán.
Reservar. = Pagtípig, pagáyo, pagtagána. * Pagbáyan bayan sa bisan onsa, sa oláhing adlao. * Paggáoas pagpamísic. * Paghílom, díli pagtúg-an sa bisan onsa. * Pagtípig sa Santísimo Sacramento sa sagrario. * Pagdíli sa mga ponóan sa ubán nga gahóm sa mga pagtógot sa ilang mga sacop. * Pagháoid sa bisan onsa.
Resfriado. = Sip-on. * Pagcabó-bo sa yota mga mamalá caáyo, arón masáyon mga pagararóhan.
Resfriador. = Ang magapasíp-on, ang magapabógnao.
Resfriadura. = Sip-on sa mga mananáp.
Resfriamiento. = Pagcabógnao.
Resfriante. V. *Resfriador.*
Resfriar. = Pagbúgnao, pagbolobógnao. * Pagsógod sa tiempo sa tugnao. * Pagsíp-on.
Resfrio. V. *Resfriado.*
Resguardar. = Pagsalípod. * Pagbántay.
Resguardo. = Bantay. * Salípdan, dalángpan. * Camatóóran nga sinólat sa mga pagsábot. * Pagcabántay, ug ang mga táuo nga may catongdánan sa pagbántay nga dili unta ipanolód sa mga longsod sa mga manggad nga dinilían, nga guidilí sa manga ponóan.
Residencia. = Pagcapoyó nga canúnay sa bisan diin. * Pagcahósay sa mga buhat sa tongód sa mga catungdánan sa usa ca hocom con ponóan, sa tiempo nga guidugáyan sa iang opicio. * Cahímtang sa ubán nga mga dagcóng táuo nga nanagpuyó sa lain nga Guinharían, sa sugo sa ilang hari.
Residenciar. = Paghúsay sa mga buhat nga nahatongód sa catungdánan sa manga hocom ug mga ponóan, sa tiempo nga guidugáyan sa ilang opicio.
Residente. = Molópio, ang magapuyó sa bisan diin nga lugar con longsod. * Dagcóng tauo nga nagpuyó sa lain nga Guinharían, sa sugo sa iang hari.
Residir. = Pagpuyó sa bisan diin.
Residuo. = Bahin nga nahatóla, nga nahabílin sa bisan onsa. * Lalog sa bino, &c.
Resiembra. = Pagpógas sa dili pagapahamorláyan ang yota.
Resigna. = Pagcahátag sa caposlánan sa opicio sa pagcapadre sa usa ca tauo, sa lain nga tauo.
Resignacion. = Pagcaóyon nga caogalíngon sa cabobót-on sa lain.
Resignadamente. = Sa pagcaílob, sa dagcong pagpaciencia.
Resignado. = Ang moóyon, ang moángay sa lain, ang magaílob, ang magaántos sa dagcóng pagpaciencia.
Resignar. = Paghátag sa caposlánan sa pagcapadre sa usá ca táuo, sa lain nga táuo. * Pagóyon, pagángay sa pagbúot sa lain, pagándo sa iang cabobót-on.
Resina. = Tagoc sa mga cahoy.
Resinoso. = Ang may tagoc.
Resisar. = Pagdíot, pagcópos sa mga socod sa vino, sa suca, &c.
Resistencia. = Pagcasócol, pagcasóqui.
Resistente. = Ang musócol, ang mosóqui.
Resistero. = Tiempo cutub sa odto hasta sa las dos sa hapon. * Pagcaalangíi sa arlao.

Digitized by Google

Resistible. = Ang arang soclon, ang mahímo ng̃a pagabatócon. * Ang masáyon ng̃a pagailóbon ug pagaantóson.
Resistidor. = Ang musócol.
Resistir. = Pagsócol. * Pagbátoc, pagdilí, pagilob, pagántos. * Pagpang̃ósog.
Resma. = Bugcos sa limá ca gatús ca pliego ng̃a papel.
Resobrar. = Pagcàpin caáyo.
Resobrino. =Pagumáncon ng̃a itagórha.
Resol. = Pagcaalang̃ii sa adlao, pagcaalinĝása.
Resolano. = Lugar ng̃a guiarláoan sa oaláy hang̃in.
Resolucion. = Sogo, pagbóot. * Pagcaalisbo, pagcaalísng̃ao. * Pagcabáhin sa bisan onsang tibúoc. * Pagcaoaláy catàhap, cahárloc ug caúlao sa pagbúhat ug sa pagpamólong. * Pagcadalí, pagcalágmit sa pagpamólong ug sa pagbúhat.
Resoluble. = Ang masàyon pagabarbáron, ang masáyon pagahusáyon.
Resolutivamente. = Sa minatúod gayúd, sa oaláy pagcasíbog sibug.
Resolutivo. = Ang may gahóm sa pagcópos.
Resoluto. = Linactud. * Batir, ang maánad.
Resolutoriamente. V. *Resolutivamente.*
Resolvente. V. *Resolutivo.*
Resolver. = Pagsógo, pagbúot. * Pagláctor sa guisúlat ug sa guipamólong sa mg̃a hatáas ng̃a polong. * Pagbárbar sa mg̃a caculían. * Pagbáhin bahin sa usá ca tibúoc. * Paghanáyac sa pagbúhat ug sa pagpamólong sa bisan onsa.
Resollar. = Pagguinháoa. * Pagtíng̃og. * Pagtápus sa mg̃a libang, sa mg̃a buhat.
Resonacion. = Pagcalánog, pagcaaníng̃al.
Resonancia. = Idem.
Resonante. = Ang ting̃og ng̃a matín-ao, matágning.
Resonar. = Paglánog, paganíng̃al.
Resoplar. = Paghóyop sa mabáscog ug sa pagcaáhat. * Pagpósng̃a sa mg̃a mananáp.
Resoplido. = Pagcaguinháoa ng̃a mabáscog ug madúgay. * Pagcapósng̃a sa mg̃a mananáp.
Resoplo. = Idem.
Resorber. = Paghigóp pagopód.
Resorte. V. *Muelle* desde *capandáyan.* * Alaguían, pagpatigáyon sa pagdáng̃at sa bisan onsa.
Respaldar. = Pagsúlat sa bisan onsa sa licód sa bisan onsang sulat. * Pagsándig, pagsál-ig.
Respaldo. = Sandígan, sal-ígan. * Licód sa mg̃a sulat ng̃a guisulátan sa bisan onsa.
Respectivamente. = Sa pagcapanánglet, sa pagcatándig.
Respective. = Idem.
Respectivo. = Ang onay ug ang nahatong̃ód sa bisan cansa ug sa bisan onsa.
Respecto. = Pagcaáng̃ay sa usá ca butang sa lain ng̃a butang.
Respetable. = Talahórun.
Respetador. = Ang magatáhor.
Respetar. = Pagtáhor, pagtahá.
Respeto. = Catahóran, catahá. * Tong̃ód, hingtúngdan. * Bisan onsa ng̃a guiándam con may quinahánglan pa.
Respetosamente. = Sa catahóran, sa catahá, sa pagtáhor.
Respetoso. V. *Respetable.*
Respetuosamente. V. *Respetosamente.*
Respetuoso. V. *Respetable.*
Respice. = Tubag ng̃a magáhi. * Casabá, pagcabárlong, pagcasáoay ng̃a mahait.
Respigador. V. *Espigadera.*
Respigar. V. *Espigar.*
Respigon. V. *Padrastro* desde *dotol dotol.*
Respingar. = Paglógso logso sa mananáp con pagabonálan ug pagaguírcan sia. * Pagsócol, pagsúqui, pagbagólbol, pagbagótbot.
Respingo. = Pagcalógso logso sa mg̃a mananáp. * Casúqui, pagsócol sa pagbóhat sa guisógo.
Respiracion. = Pagcaguinháoa. * Pagágui agui sa hang̃in sa bisan diin.
Respirable. = Hang̃in ng̃a maáyo, ng̃a díli macadáot.
Respiradero. = Alaguían sa hang̃in. * Hung̃áoan. * Pagahoáyan sa mg̃a cahágo. * Alagcían sa pagguinháoa sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp.
Respirante. = Ang magaguinhàoa.
Respirar. = Pagguinháoa. * Pagbahó ug paghomót. * = Pagángcon sa cosóg, sa gahóm. * Pagárang arang sa saquét. * Pagágui sa hang̃uin. * Paghóoay sa mg̃a cahágo.
Respiro. = Pagcaguinháoa. * Túig ng̃a pagahuáyan sa mg̃a cahágo. * Túig ng̃a guitagál sa pagbáyad sa mg̃a otang.
Resplandecer. = Pagsuláo, pagsílao, pagsíhag, pagsílac, pagguíla guila. * Paglabí, paglabáo sa catahóm, sa quinaárman, &c.
Resplandeciente. = Ang masíhag, ang masílac, ang magasuláo, ang magasílao.
Resplandecimiento. V. *Resplandor.*
Resplandor. = Casoláo. * Casílao, casíhag, casílac, pagcaguíla guila. * Icadíhog sa nauong sa mg̃a babáye. * Pagcatahóm.
Respondedor. = Ang magatúbag.
Responder. = Tubag. * Pagóyon, pagáng̃ay. * Paglánog. * Pagbálos, pagtamód sa mg̃a calóoy. * Pagtong̃ód sa usá ca butang sa lain ng̃a butang. * Pagáco, paghímo ug mang̃ang̃áco sa lain, maaáco.
Respondente. V. *Respondedor.*
Respondon. = Tigtúbag caáyo.
Responsabilidad. = Catungdánan sa pagbáyad sa bisan onsang cadáot.
Responsable. = Ang may catongdánan sa pagbáyad sa mg̃a cadáot.
Responsar. = Pagpang̃ádye sa mg̃a responso.
Responso. = Pang̃ádye ng̃a caugalíng̃on sa tong̃ód sa mg̃a minatáy.
Responsorio. = Pang̃ádye ng̃a apil sa pang̃adyéon ng̃a caug̃alíng̃on sa mg̃a Padre.
Respuesta. = Tubag. * Aníng̃al, lanog.
Resquebradura. V. *Hendedura.*
Resquebrajadura. = Idem.
Resquebrajar. V. *Hender.*
Resquebrajoso. V. *Hendedura.* * Ang masáyon mabóoac, malótac, mabádyet, maliqui.
Resquebrar. = Pagsógod sa pagliqui, sa pagbóoac, sa pagbalána, sa paglútac.
Resquemar. = Pagárat, pagáras, pagcatól sa bába ug sa dila sa obán ng̃a mg̃a calánon ug mg̃a ilímnon. * Pagínit sa lang̃ág̃ng̃ag.
Resquemazon. = Como el siguiente.
Resquemo. = Caínit, pagcaárat, pagcaáras sa obán ng̃a mg̃a calánon sa lang̃ág̃ng̃ag. * Daótan ng̃a lamí sa mg̃a calánon ng̃a nasónog.
Resquicio. = Bohóng diótay, liqui, lotac sa mg̃a bongbong, &c. * Alaguían, cahigayónan sa pagbúhat sa bisan onsa.
Resta. V. *Resto.* * Ang capin sa bisan onsang isip.
Restablecer. = Pagbálic, pagóli sa bisan onsa sa pagcabótang ng̃a daan. * Pagáyo ayo, pagárang arang sa saquét.
Restablecimiento. = Pagcabálic sa bisan onsa sa pagcabótang ng̃a daan. * Pagcaáyo, pagcaárang arang sa saquét.
Restado. V. *Arrestado* hasta *guipreso.*
Restallar. V. *Latiguear.*
Restante. = Ang natúla, ang nasálin.

Digitized by Google

Restañadura. = Pagcadíhog, pagcatápot sa estaño, sa bisan onsa.
Restañar. = Pagtápot, pogdíhog sa estaño sa bisan onsa. * V. *Estancar, detener el curso de algun líquido.* * La sangre, &c. = Tampoy, to-ang, sagpó.
Restañasangre. = Bató.
Restaño. = Calaínan sa panápton sa hilo, sa buláoan, con sa salapí.
Restar. = Pagláin sa nasálin sa bisan onsa, sa obos na nacóha ug bisan onsang bahin.
Restauracion. V. *Recuperacion.*
Restaurador. V. *Recuperador.*
Restaurante. = Idem.
Restaurar. V. *Recuperar.*
Restaurativo. V. *Recuperador* y *Recuperativo.*
Restinga. = Tacot sa ilálom sa tubig. * Lugar sa dagat ñga hamabáo, sa diótay ñga pondo.
Restingar. = Lugar sa dagat ñga may mga tacot.
Restitucion. = Pagcaóli. * V. *Restablecimiento.*
Restituible. = Ang arang iúli.
Restituidor. = Ang magaóli.
Restituir. = Oli. * V. *Restablecer.* * Pagbálic sa lugar ñga guiguicánan.
Restitutorio. = Ang magapaóli, ang magapabálic.
Resto. = Bahin, tula, salin sa bisan onsa.
Restregar. V. *Estregar.*
Restrivar. V. *Estribar.*
Restriccion. = Pagcapogóng, pagcadilí.
Restrictivamente. = Sa minatúod.
Restrictivo. = Ang may gahóm sa paghogót. * Ang may gahóm sa pagpogóng, sa pagdilí.
Restricto. = Diótay. * Ang quinahánglan lamang.
Restringa. V. *Restinga.*
Restringible. = Ang arang ponggon, ang mahímo ñga pagadilíon, ang arang ponggon.
Restringir. = Pogóng, pagdilí. * Pogos.
Restriñidor. = Ang magatámpoy, magapatóang, ang magasangpó. * Ang magapógos.
Restriñimiento. = Pagcatámpoy, pagcatóang, pagcasagpó.
Restriñir. = To-ang, sagpó, tampoy.
Resucitador. = Ang magapaóli, ang magapabálic sa quinabóhi con sa pagcabótang ñga daan.
Resucitar. = Pagbálic sa quinabóhi sa minatáy.
Resudacion. = Pagcasíngot ug diríot.
Resudar. = Pagsíngot sa mahínay.
Resudor. = Singot ñga diótay.
Resueltamente. = Sa caísog, sa casing casing, sa oaláy catáhap ug cahárloc.
Resuelto. = Ang oaláy cahárloc, ang casing casíngan. * Madalíon, malágsic.
Resuello. = Guininháoa, pagcaguinháoa.
Resulta. = Catapúsan sa bisan onsa.
Resultas (de). = Sa pagcatápus. * Busa.
Resultado. V. *Resulta.*
Resultancia. = Idem.
Resultante. = Ang guican sa bisan onsa.
Resultar. V. *Resaltar.* * Pagábot sa bisan onsa, sa pagcapolós con sa pagcadáot. * Pagguican sa usá ca butang sa lan ñga botang.
Resúmen. = Pagcaláctor sa mga sulat ug sa mga suguílon. * En. = Sa pagcatápus, sa catapúsan, sa pagcatagolá.
Resumidamente. = Idem. * Sa pagcaláctor, sa mga hamóbong polong.
Resumir. = Pagláctor. * Pagbálhin sa usá ca butang sa lain ñga butang.
Resurreccion. = Pagcabúhi usáb.
Resurtida. = Pagcaómpoc.
Resurtir. = Pagómpoc.

Retablo. = Cagdahánan sa mga laráuan ñga pinintal con liníloc. * Ang cadaghánan sa mga dayan dayan sa mga atlal.
Retacería. = Cadaghánán sa mga tinábas.
Retaco. = Pusil ñga hamóbo. * Táuo ñga hamóbo ug matámboc.
Retador. = Ang magaáyat, ang magatúyo sa pagáoay.
Retaguardia. = Tapoc sa mga soldados ñga catapúsan sa mga pagpangóbat.
Retahila. = Pagcadághan sa mga butang ñga magacasonód sonód.
Retajar. = Pagtábas, pagpótol sa bisan onsa sa pagcalíngin. * Pagtája sa pluma ñga icasólat.
Retal. = Tinábas ñga panápton ñga nahabílin sa usá ca bulus. * Tinábas sa bisan onsa.
Retallar. = Pagliloc pagopód sa gulíloc ñga daan.
Retallecer. = Pagsahá, pagsalíngsing pagopód sa mga tanóm ug sa mga cahoy.
Retallo. = Salíngsing, sahá ñga bag-o.
Retama. = Tanóm. * Cahoy cahoy.
Retamal ó Retamar. = Lugar ñga guitobóan sa daghan ñga mga retama.
Retar. = Pagáyat, pagtúyo sa pagáoay. * Pagbárlong, pagsáoay. * Pagbóyboy.
Retardacion. = Pagcadúgay, pagcalánñgan lanñgan, pagcabáyan bayan.
Retardar. = Pagdúgay, paglánñgan lanñgan, pagbáyan bayan.
Retardo. V. *Retardacion.*
Retasa. = Icadúhang pagbíli sa bisan onsa.
Retasacion. = Idem.
Retasar. = Pagbíli pagopód sa bisan onsa.
Retazar. = Pagtábas tabas sa bisan onsa.
Retazo. V. *Retal.*
Retejar. = Pagáyo sa mga atóp ñga guibotánñgan sa mga tesa, arón díli pagatolóan.
Retejo. = Pagcaáyo sa mga atóp ñga guibotánñgan sa mga tesa.
Retemblar. = Pagcuróg coróg caáyo.
Reten. = Bisan onsa ñga guiándam, ñga guitagána.
Retencion. = Pagcapogóng, pagcaháoid. * Pagcasára sa alaguían sa mga dugá sa mga laoas ñga managgóa onta.
Retener. = Pagpogóng, pagháoid.
Retenidamente. = Sa pagcapogóng.
Retenimiento. V. *Retencion.*
Retentar. = Pagbáti pagopód sa saquét con caól-ol ñga daan.
Retentivo. = Ang may gahóm sa pagháoid, sa pagpogóng. * Panomdóman. * Galámhan sa calág ñga igadómdom.
Retentriz. = Idem hasta *galámhan.*
Reteñir. = Pagtína pagósob.
Retesamiento. = Pagcahagóot, pagcagóot, pagcahogót.
Retesar. V. *Atiesar.*
Reteso. V. *Retesamiento.*
Reticencia. = Pagcapasábot sa guisuguílon sa díli iásoy ug maáyo.
Reticular. = Ang guibúhat maíngon sa dagoay sa layá, sa anod.
Retin. V. *Retintin.*
Retina. = Isolólong.
Retinte. = Icadúhang pagtína.
Retintin. = Canógcog, alingísi, casíao, solíao. * Tininggógan, pagcasángpot, punto sa pagpamólong ñga caugalíngon sa tagsa ca longsod.
Retinto. = Ang may color ñga molomaítom.
Retiñir. = Pagdúgay sa tina.
Retiracion. = Ang icadúhang marca sa mga imprenta, sa pagmarca sa icadúhang nauong sa usá ca pliego.

Digitized by Google

Retirada. = Pagcasíbog, pagcabólag, pagcalágueu. * Dalángpan ng̃a malig-on. * Pagcalícay sa caáoay sa pagcahúsay, sa oaláy cabóloc.
Retiradamente. = Sa tinágo, sa hilom.
Retirado. = Ang táuo ng̃a mióndang sa iang opicio. * Halayó, ang toa sa hilit.
Retiramiento. V. *Retiro.*
Retirar. = Pagsíbog, pagbólag, pagírog. * Pagmarca sa icadúhang nauong sa pliego ng̃a pagamarcáhan sa imprenta. * Pagoalá, pagbóncag sa pagcaábian sa pagcaamigos.
Retiro. V. *Retirada.* * Lugar ng̃a toa sa hilit, sa halayó. * Pagcapuyó sa lugar ng̃a oaláy banha ug samoc.
Reto. = Pagcaáyat, pagcatúyo sa pagáoay, pagpaquigáoay.
Retocar. = Paghícap pagósob, pagcúbil sa macadágban. * Pagpíntal pagopód sa guipíntal ng̃a daan.
Retoñar. = Pagsahá, pagsalíngsing pagopód sa mg̃a tanóm ug mg̃a cahoy. * Pagmáo. * Pagtúngha pagopód ang naoalá.
Retoñecer. V. *Retoñar.*
Retoño. = Sahá, salíngsing.
Retoque. = Pagcahícap sa macadágban. * Pagcaáyo sa bisan onsang cadáot ng̃a diótay.
Retorcedura. V. *Retorcimiento.*
Retorcer. = Paglóbag, colos, baliquis, liso, baliáoot. * Pagsábot ng̃a díli mao, ng̃a díii ang̃ay sa cahológan sa suguílon.
Retorcido. = Calaínan sa matám-is sa mg̃a bong̃a.
Retorcimiento. = Pagcalóbag, pagcacólos, pagcabalíquis, pagcalíso.
Retórica. = Quinaárman sa pagsólat ug sa pagpamólong ug maáyo.
Retóricamente. = Ing̃on sa mg̃a tulumánon sa retórica.
Retórico. = Ang nahatong̃ód sa retórica. * Ang maálam sa mg̃a tulumánon sa retórica.
Retornamiento. = Pagcabálos.
Retornante. = Magbabálos, ang magabálos.
Retornar. = Pagbálus. * Paglóbag pagósob. * Pagsíbog, pagisíos, pagísol. * Pagbálic, pagóli sa lugar ng̃a guiguicánan.
Retorno. = Pagcabálic sa lugar ng̃a guiguicánan. * Pagcabálos, pagcabáyad.
Retorsion. = Pagcabátoc sa mg̃a polong.
Retorta. = Baso ng̃a pagagamíton sa mg̃a mananámbal sa ilang mg̃a quinahánglan.
Retortero. = Pagcatóyoc, pagcalíso, sa libót gayúd.
Retortijar. = Pagcólong caáyo, paglóbag uyámot.
Retortijon. = Pagcacólong, pagcalóbag ng̃a tinúyoc caáyo. * De tripas. = Soól, casaquét, caól-ol sa tian.
Retostado. = Ang may color ng̃a molomaítom.
Retostar. = Pagsánglag pagósob.
Retozador. = Cundátan.
Retozadura. V. *Retozo.*
Retozar. = Pagcúndat, paglíhoc caáyo. * Pagcolocáoras.
Retozo. = Pagcacúndat, pagcacolocáoras.
Retozon. V. *Retozador.*
Retraccion. = Pagcasámbag, pagcatámbag arón díli buháton ug bisan onsa.
Retractable. = Ang polong con buhat ng̃a arang isíbog.
Retractacion. = Pagcasíbog sa mg̃a polong ug sa mg̃a buhat ng̃a guibúhat ug guipamólong ng̃a daan.
Retractar. = Pagsíbog sa guipamólong con sa guibúhat ng̃a daan.
Retraer. = Pagtámbag sa bisan cansa arón díli onta magabúhat sa guihúna húna. * Pagángcon sa bisan onsa ng̃a guipálit sa lain, sa pagbáyad sa maong bíli. * Pagdang̃óp. * Pagsíbog. * Paglágueu.
Retraido. = Ang nadáng̃op sa mg̃a Singbahán, sa mg̃a lugar ng̃a dalángpan sa mg̃a saláan.
Retraimiento. = Sulúd sa hilit; sa halayó sa banha, ug sa casámoc. * Dalángpan.
Retrasar. = Pagbáyan bayan. * Pagoloolóhi. * Pagdúgay.
Retraso. = Pagcadúgay. * Pagcabáyan bayan. * Pagpacaolóhi.
Retratable. V. *Retractable.*
Retratacion. V. *Retractacion.*
Retratador. V. *Retratista*
Retratar. = Paghóar sa dagoay sa bisan cansa. * Pagíng̃on, pagsáma.
Retratista. = Pintor ng̃a magabúhat sa mg̃a retrato, ng̃a magahúar sa dagoay sa bisan cansa.
Retrato. = Pinintal ng̃a magapaquíta sa dagoay sa bisan cansang táuo. * Pagcaásoy, pagcasáyod, casayóran sa dagoay sa bisan cansa. * Ang magsáma, maíng̃on sa lain, laráoan.
Retrechería. = Pagcalaláng sa paglimód sa matŭod, ug sa paggáoas sa pagtúman sa guisáar.
Retrechero. = Ang maálam maglágueu ug maggáoas sa pagtúg-an sa matúod, ug sa pagtúman sa mg̃a pagsáad.
Retreta. = Pagtóctoc sa mg̃a tambol arón magahípos ang mg̃a soldado.
Retrete. = Solód ng̃a diótay ng̃a pagahigdáan.
Retribucion. = Pagcabálos.
Retribuir. = Pagbálus.
Retribuyente. = Magbabálos, ang magabálos.
Retrillar. = Pagguíoc pagopód.
Retroactivo. = Bisan onsang buhat ng̃a may labot ug gahóm sa tiempo ng̃a miágui.
Retroceder. = Pagsíbog, pagisíos, pagísol.
Retrocesion. = Pagcasíbog, pagcaisíos, pagcaísol.
Retroceso. = Idem.
Retrogradacion. = Idem.
Retrogradar. V. *Retroceder.*
Retrógrado. = Ang magasíbog, magaisíos, magaísol.
Retronar. = Pagcanógcog sa mg̃a tonóg sa mg̃a dalógdog
Retropilastra. = Halígue ng̃a ibútang sa licód sa usá ca columna.
Retrovender. = Pggóli sa pomalálit sa bisan onsa ng̃a guipálit nia, sa maong táuo ng̃a nagabalígya, ug pagóli osáb sa nagabalígya sa bíli ng̃a guibáyad sa nagapálit.
Retrucar. = Pagsíbog sa malíng̃in sa sogál ng̃a guing̃álan ug billar, sa obos na miómpoc sa bongbong sa lamesa, ug pagómpoc pagbálos sa malíng̃in ng̃a magaómpoc ng̃a daan canía.
Retruque. = Pagcaómpoc pagbálos sa usá ca malíng̃in, sa sugál ng̃a guing̃álan ug billar, sa malíng̃in ng̃a nagaómpoc ng̃a daan canía.
Retumbante. = Ang nagacanógcog, ang nagaalíng̃ísi, ang nagasolíao.
Retumbar. = Pagcanógcog, pagalíng̃ísi, pagsíao, pagsolíao.
Retumbo. V. *Retintin.* * Calánog.
Retundir. = Pagtopóng sa mg̃a bató ng̃a igabúhat sa mg̃a cota, sa obos na ng̃a guipahaáng̃ay ug guipalíngcód. * Pagómpoc.
Reuma. V. *Reumatismo.*
Reumático. = Ang mobáti sa saquét ng̃a guing̃álan ug reuma.
Reumatismo. = Saquét ng̃a nahamótang sa caól-ol sa mg̃a cosóg ng̃a magabolobálhin balhin.
Reunion. = Pagcatíng̃ób, pagcatápoc, pagcatíp-oc, pagcatígom.
Reunir. = Paghiósa pagopód. * Tíng̃ób, tip-oc, tapoc, tigum.
Revalidacion. = Paglíg-on, pagpamatúod sa bisan onsa.

Digitized by Google

Revalidar. = Paglíg-on pagmatúod sa bisan onsa.
Revecero. = Ang pagaólos olóson, ang pagapulíhan.
Reveedor. V. *Revisor.*
Revejecer. = Pagtigúlang sa masayó.
Revejecido. = Ang natigúlang sa pagcasayó.
Revelacion. = Pagcadayág sa bisan onsang camotoóran ñga tinágo.
Revelador. = Ang magadayág, ang magatúg-an sa anáa sa tinágo.
Revelamiento. V. *Revelacion.*
Revelar. = Pagdayág, pagtúg-an sa tacús unta ñga pagahilómon. * Pagdayág sa bisan onsang camatoóran.
Revendedera. V. *Revendedor.*
Revendedor. = Ang magabalígya sa bisan onsa ñga guipálit.
Revender. = Pagbalígya pagósob sa guipálit ñga daan.
Revenirse. = Pagconót, pagcópos sa bisan onsa sa mahínay hinay. * Pagpanós. * Pagoyón sa pagbóot sa lain.
Reventa. = Icadúhang pagbalígya sa bisan onsa.
Reventadero. = Lugar ñga malisód ñga pagaañgátan. Calisór, cabórlay ñga dagcó.
Reventar. = Pagbotó, pagtírlos, paghírlang. * Pagposá, sa mga balod sa dagat sa baíbáyon, sa mga pangpang, &c. * Paggóa, pagtoróc, pagguítib sa mabáscog. * Pagíbog sa bisan onsa sa dagcóng cahídlao- * Pagbúhat sa masingcámot. * Pagbórlay, pagsámoc. pagalinñgása.
Reventazon. = Pagcabotó. * Pagcaposá sa manña balod sa dagat.
Reventon. = Idem. * Bañílid, baquílid ñga nahándig, ñga tindog caáyo, ñga malisód ñga pagaañgátan. * Calisód, cabilinggan ñga dagcó, cabórlay, dagcóng buhat.
Rever. = Pagsolóng pagopód.
Reververacion. = Pagcasoláo sa siga ñga magaíoag sa bisan onsa ñga mahínlo ug masínao caáyo.
Reververar. = Pagsuláo sa bisan onsang masínao caáyo.
Reverdecer. = Paglúnhao pagbág-o sa mga tanóm ug sa mga cohoy, paglángbo.
Reverdeciente. = Ang malúnhao.
Reverencia. = Catahóran, pagtáhod, catahá, pagábi abi. * Pagcadacó sa olo, pagcayócbo sa laoas, sa timáan sa pagtáhod. * Polong ñga icatáhod sa mga Padreng religioso.
Reverenciable. = Talahóron.
Reverenciador. = Ang magatáhor, matahólon.
Reverencial. V. *Reverenciable.* * Ang magatáhod.
Reverenciar. = Pagtáhor, pagtahá. * Pagsíngba.
Reverendo. = Polong ñga ióna sa mga ñgalan sa mga Padreng religioso, sa pagtáhor canila. * Talahóron. * Táuo ñga maámbong, maligdong caáyo.
Reverendas. = Pagtógot sa mga ponóan arón pagaoldináhan ang ilang mga socop sa bisan cansang obispo.
Reverente. V. *Reverenciador.*
Reversible. = Ang arang ipahaóli sa pagcabótang ñga daan.
Reversion. = Pagcabálic, pagcaóli sa bisan onsa sa pagcabótang ñga daan.
Reverso. V. *Revés.*
Reverter. = Paggóa sa bisan onsa sa lugar ñga guibotánñgan.
Revés. = Licód. * Casáquet, calisód, cayógot. * Pagcabálhin sa gaoi.
Revesa. = Pagcabórhi.
Revesado. = Cundátan. * Suquíhan, masinocólon. * Ang malisód pagasabóton, pagatogcálon.
Revesar. = Pagóli, pagbálic sa quináon, pagsúca.
Revesino. = Sugál sa baraja.
Revestir. = Pagsápao sa mga bisti. * Paglíg-on sa mga cota, sa pagcadúgang sa apog ug sa manga bató. * Pagpalábi labi, pagparáyeg.
Revezar. = Pagílis, pagólos.
Revez. = Pagcaílis, pagoaólos, pagcapúli.
Reviejo. = Ang sañgá ñga daótan sa mga cahoy. * Ang tigúlang na caáyo, ang dáan uyámot.
Reviernes. = Tagsa sa pipito ca viernes ñga sonód sa Pasco sa pagcabúhi usab sa atong Guinóong Jesucristo.
Revisar. V. *Rever.*
Revision. = Pagcahíling.
Revista. = Pagcahíling pagósob sa bisan onsa.
Revisor. = Ang magasolóng, ang magahíling sa dagcóng cacógui.
Revisoria. = Opicio, cahímtang sa pagcarevisor.
Revista. = Icadúhang pagsolóng, paghíling sa dagcóng cacúgui. * Icadúhang pagbása sa mga capolongánan, * Pagcahíling ug pagpaquigsáyod sa isip sa manga soldados, sa ilang mga bisti, &c.
Revistar. = Paghíling, pagquigsáyod sa isip ug sa ñgatanán ñga nahatonñgód sa mga soldados.
Revivificar. = Paghátag sa cosóg, sa gahóm.
Revivir. = Pagbúhi pagósob. * Pagbàlic, pagóli sa iang boot sa hingcaoád-an sa iang mga balatían, sa napúgdao. * Pagbág-o sa bisan onsa.
Revocable. = Ang arang isíbog.
Revocablemente. = Sa pagcabótang ñga mahímo unta ñga isíbog.
Revocacion. = Pagcaópod, pagcasíbog sa sentensia, &c.
Revocador. = Ang magasíbog. * Ang panday sa cota ñga magatápot sa apog sa mga pared, sa manga bongbong.
Revocadura. V. *Revoque.*
Revocante. = Ang magapasíbog.
Revocar. = Pagósob, pagsíbog sa mga paghócom, &c. * Pagsámbag sa bisan cansa arón díli magabúhat sa guihúna húna. * Pagbólit sa mga bongbong, sa mga pared, sa apog con sa yeso. * Pagómpoc.
Revoco. V. *Revoque.*
Revolar. = Paglupár ñga icadúha. * V. *Revolotear.* * Paglágueu sa caoatán sa pagcaámbac sa manga talamboan con sa cota.
Revolcadero. = Calonánñgan, caliguílan.
Revolcarse. = Liguid, lonáng.
Revolear. V. *Revolotear.*
Revolotear. = Paglupád lupád sa pagcalibót.
Revoloteo. = Pagcalupád lupád sa pagcalibót, sa pagcalicó licó.
Revoltillo. = Cadaghánan sa bisan onsa ñga nagobót, ñga nasácot sa oalay cahosáyan. * Pagcabóloc.
Revolton. = Olod ñga magadáot sa mga dajon sa mga tanúm.
Revoltoso. = Cundátan. * Suquíhan, masinocólon.
Revolucion. = Pagcasácot, pagcacótao. * Pacalícos, pagcalibót. * Pagcabóloe, pagcaálsa. * Pagcabálhin sa pagcabútang sa bisan onsa.
Revolucionario. = Ang nahatonñgód sa pagcaálsa. * Ang suquíhan, masinocólon sa mga ponóan. * Ang pangólo sa obán ñga mga táuo, arón manóqui sa manga ponóan.
Revolvedero. = Lugar ñga pagasacótan, ñga pagacutáoan sa bisan onsa.
Revolvedor. = Ang magacútao, ang magasácot.
Revolver. = Cutao, sacót. * Log-ó. * Pagbórbor, pagliquit, pagpótus. * Paglíñgi, paglíñgio, pagbalilíquid. * Pagcúndat. * Pagálsa, pagsócol sa mga ponóan. * Pagsíbog sa dalan ñga linácoan ñga daan. * Paghúna húna ug maáyo. * Pagtùyoc, paglíso, paglicos, paglibót. * Pagtaquílid, paglíso sa nagahígda. * Pagláin, pagdáot sa tiempo. * Pagcasalá sa laláqui

Digitized by Google

ug sa babáye. * Pagbíquil sa mg̃a cabóbót-on, pagsámbag arón magacaáoay ang mg̃a táuo.
Revolvimiento. = Pagcasácot, pagcacútao, pagcalog-ó. * Pagcabórbor, pagcalíquet, pagcalíquin, pagcapótus.
Revoque. = Pagbólit sa apog con sa yeso sa mang̃a bongbong, sa mg̃a pared.
Revuelco. = Pagcalíguid, pagcalonáng.
Revuelo. = Pagcalupád ng̃a icadúha sa mg̃a langgam. * Pagcatúyoc sa paglupád. * De. = Sa madalí, sa malágmit.
Revuelta. = Pagcatúyoc, pagcaliso, pagcalibót ng̃a icadúha. * Pagcaálsa, pagcasócol sa mg̃a ponóan. * Pagcabálhin sa húna húna. * Pagcaáoay, pagcalális lalis.
Revueltamente. = Sa pagcasácot, sa oaláy cahusáyan.
Revuelto. = Cundátan. * Ang malisód pagasabóton ug pagcatogcálon.
Rey. = Hari. * Magbalátay, ang magabántay sa mang̃a baboy. * Táuo ng̃a malólot.
Reyerta. = Pagcaáoay, pagcalális lalis.
Reyezuelo. = Dato, ponóan. * Langgam. * Hari hari.
Rezado. = Pagpang̃ádye sa mg̃a Padre.
Rezador. = Tigpang̃ádye, ang mang̃ádye caáyo.
Rezagante. = Ang nahabílin sa oláhi.
Rezagar. = Pagbílin sa oláhi. * Pagbáyan bayan sa bisan onsang buhat.
Rezar. = Pagpang̃ádye. * Pagbagólbol, pagbagótbot.
Rezelador. = Ang mataháp, matahápon.
Rezelamiento. = Catáhap pagcatáhap.
Rezelo. = Idem.
Rezeloso. V. *Rezelador*.
Rezno. = Tanóm.
Rezo. = Pang̃adyéon. * Pagpang̃ádye sa mg̃a Padre.
Rezongador. = Tigbagólbol, tigbagótbot.
Rezongar. = Bagólbol, bagótbot.
Rezongon. V. *Rezongador*.
Rezumadero. = Bisan onsa ng̃a mahonób. * Ang lugar ng̃a pagahonóban. * Ang guitigúman sa nahonób.
Rezumarse. = Paghonób, pagágui sa tubig, sa bino, &c., sa surlánan.

RI

Ria. = Ang bahin sa subá ng̃a harúul sa dagat.
Riada. = Baháng dagcó, pagcalonóp.
Riachuelo. = Subáng diótay.
Riatillo. = Idem.
Ribadoquin. = Calaínan sa luthang.
Ribaldería. = Batásan sa tampalásan.
Ribazo. = Ogdo, yota ng̃a may pagcahanáyhay ng̃a diótay,
Ribeldo. = Tampalásan.
Ribera. = Baybáyon sa dagat ug sa subá.
Ribereño. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a baybáyon, sa mg̃a daplin sa dagat ug sa subá.
Riberico. = Mg̃a hayúpan ng̃a díli magabálhin sa lugar ng̃a pagacán-an nila.
Ribero. = Ogdo ng̃a magáma sa mg̃a bogsoc ug sa mg̃a sagbot.
Ribete. = Pinicó sa daplin sa mg̃a sirsid sa mg̃a panápton. * Bisan onsa ng̃a nadúgang sa bisan diin. * Bilit, quiquim.
Ribetear. = Pagpílo sa mg̃a sirsir sa mg̃a panápton.
Ricacho. V. *Ricazo*.
Ricadueña. = Babáye ng̃a asáoa sa dagcóng táuo, sa arunáhan.
Ricaembra. = Idem.
Ricahombría. = Polong ng̃a guicahing̃álan, niádtong tiempo, sa mg̃a dagcóng táuo sa España.
Ricamente. = Sa pagcamahál. * Sa pagcadághan. * Sa pagcaarunáhan.
Ricazo. = Arunáhan, salapían, dato caáyo.
Ricial. = Yota ng̃a guitámnan sa cumpay sa mg̃a mananáp.
Rico. = Táuo sa mahál, hamíli, ug sa bílirhon ng̃a guinicánan. * Salapían, salapiánon, arunáhan, dato. * Maáyo, malalím.
Ricohombre. = Dagcóng táuo sa canhing tiempo.
Ridículamente. = Sa pagcabótang ng̃a hing̃alatáoan.
Ridículez. = Polong con buhat ng̃a díli macaígo, ng̃a tacús ng̃a pagacatáoan. * Pagcacúti cuti sa gaoi.
Ridiculizar. = Pagtámay, pagyúbit.
Ridículo. = Ang lain caáyo, ang hing̃alatáuan. * Bisan onsa ng̃a oaláy bale caáyo, ng̃a oaláy pulús, ng̃a tacús ng̃a pasipád-an.
Ridículoso. = Idem.
Riego. = Pagcabó-bo.
Riel. = Liguid, pinótol ng̃a holohatáas sa buláuan con salapí ng̃a baol pa.
Rielera. = Capandáyan sa puthao ng̃a bohóan, ng̃a pagabo-bóan sa salapí, sa buláoan, &c., ng̃a tinúnao, sa pagbúhat sa mg̃a liguid.
Rienda. = Corea, cordon, pisi ng̃a guihocót sa preno sa mg̃a cabáyo, &c., ng̃a pagacáptan sa magacabáyo sa pagpogóng canila. * Pagcabántay, pagcapogóng sa mg̃a polong ug sa mg̃a buhat.
Riente. = Ang magacatáoa, hing̃atáua, comalatáou, tigcatáoa.
Riesgo. = Catáhap, catahápan sa icadáot.
Rieto. V. *Reto*.
Rifa. = Pagcaáoay, pagcalális lalis. * Pagcaripa.
Rifador. = Ang nagaripa.
Rifadura. = Pagcaguísi sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán.
Rifar. = Pagáoay, paglális lalis. * Pagripa. * Pagguísi sa mg̃a layág sa mg̃a sacayán.
Rifirrafe. = Pagcalális lalis ng̃a diótay, ng̃a agui lamang.
Rígidamente. = Sa hinogtánay gayúd.
Rigidez. = Pagcagáhi.
Rígido. = Magáhi. * Matinumánon ng̃a hingpit.
Rigor. = Pagcaháit sa tugnao. * Pagcatúman ng̃a hogót caáyo. * Cagáhi sa gaoi.
Rigorosamente. V. *Rígidamente*.
Rigoroso. V. *Riguroso*
Riguridad. V. *Rigor*.
Rigurosamente. V. *Rígidamente*.
Riguroso. = Maháit, magáhi, matinumánon ng̃a guilabíhan ug hogót caáyo.
Rija. = Samad ng̃a diótay sa calimotáo sa mg̃a matá. * Pagcaáoay, pagcagobót.
Rijador. V. *Rijoso*.
Rijo. = Pagcaólag.
Rijoso. = Ang naándam sa pagáoay, maquigaoáyon, * Cundátan.
Rimar. = Pagbólong. * Pagpaquigásoy, pagsósi, pagpaquigsáyod.
Rimbombante. = Ang nagacanógcog.
Rimbombar. = Pagcanógcog.
Rimbombo. = Pagcacanógcog.
Rimero. = Tapoc, ogdo.
Rincon. = Sooc. * Lugar sa hilit, lugar ng̃a tinágo, baláy ng̃a caugalíng̃on sa tagsa tagsa.
Rinconada. = Sooc, sam-oc.
Ringonera. = Lamesang diótay ng̃a ipahaáng̃ay sa mg̃a sooc sa mg̃a solód sa mg̃a baláy.
Ringla. V. *Ringlera*.
Ringle. = Idem.
Ringlera. = Pagcataláy, pagcataláytay.
Ringlero. = Barlis ng̃a paganóntan sa mg̃a báta ng̃a nanagtóon sa pagsúlat.
Ringonranco. = Dayan dayan ng̃a guilabíban, ng̃a díli quinaháng̃lan, sa mg̃a sulat ug sa bisan diin.

Digitized by Google

Rinoceronte. = Mananáp sa opát ca tiil sa África ug sa Asia.
Riña. = Pagcaáoay, pagcalális lalis.
Riñon. = Amimíslon. * Ang solód sa yota ug sa bisan onsang lugar.
Riñonada. = Panit panit sa sebo, ang tamboc ñga nagapótus sa mga amimíslon.
Rio. = Subá, cadaghánan sa bisan onsa.
Riolada. = Pagcatingób nga donñgan sa daghánan nga mga butang.
Riostra. = Salagúnting nga magapogóng sa usá ca halígue.
Ripia. = Papán nga manípis nga baol pa.
Ripiar. = Pagtámbac.
Ripio. = Ang nahabílin nga bia sa mga buhat sa mga baláy, mga Singbahán, &c., mga pinótol nga cahoy, mga sinápsap, manñga bató, manñga tesa nga boong, &c., &c.
Riqueza. = Pagcadághan sa catigayónan. * Sa manggar, sa mga hayúpan, sa salapi, &c. * Puhónan.
Risa. = Catáoa, táoa.
Risada. V. *Risotada*.
Risco. = Pangpang.
Riscoso. = Capangpánñgan.
Risibilidad. = Gahóm sa pagcatáoa: anñgay lamang sa mga táuo.
Risible. = Táuo, cay arang sia magcatáoa ug buot.
Risiblemente. = Sa pagcabótang nga hinñgalatáoan.
Risotada. = Pagcatalirhay.
Rispido. = Mahait.
Ristra. = Tinóhog sa mga siboyas ug mga ajos. * Pagcataláy, pagcasonód sonód sa mga botang.
Risueño. = Cataoáon, macatáuon, mahinñgalatáuon, matáoa.
Rita. = Polong nga igatáoag sa mga baquero sa mga hayúpan nga guibantáyan nila.
Rito. = Batásan. * Tolománon.
Ritual. = Libro nga guisolátan sa mga tolománon sa Singbahán. * Ang nahatonñgód sa mga tolománon sa bisan onsa.
Rival. = Ang magaílog sa lain sá bisan onsa nga guipanghináot.
Rivalidad. = Pagcaílog.
Rivalizar. V. *Competir*.
Rivera. V. *Arroyo*.
Riza. = Pagcadáot, pagcagobá, pagcaláglag.
Rizado. = Cadaghánan sa mga conót.
Rizal. V. *Ricial*.
Rizar. = Pagcólong. * Pagconót.
Rizo. = Pagcacólong sa bobóc, bohóc nga quinólong.

RO

Ro. = Polong nga icabóa sa mga bátang diótay.
Roano. = Cabayo nga guisinambágan sa balahíbo nga molomaputí ug bolobulágao.
Rob. = Dugá sa mga bonñga nga sináctan sa dugós con sa asúcal ug linóto hasta nga mahágcot hagcot.
Robada. = Cadacóon sa yota nga pagatámnan, sa Nabarra.
Robador. = Ang manñgáoat, caoatán.
Robaliza. = Isda.
Robalo. = Isda.
Robar. = Pagpanñgáoat, pagticás, pagcáhas. * Pagtában sa mga babáye. * Pagcáncan sa mga subá sa yota sa caduúlan. * Pagcúha sa maáyong buot sa isigcatáuo. * Pagbótang sa ubán nga mga dahon sa baraja sa mga táuo nga nanagsugál, ug pagcúha sa lain nga dahon sa maong baraja.
Robin. = Tayá sa mga tumbága.
Robladero. = Lansang nga masáyon pagabalícon ug pagapicóon.
Robladura. = Pagcabálic pagcapicó sa lansang, &c.
Roblar. = Pagbálic, pagpicó sa tomóy sa lansang, &c.
Roble. = Cahoy sa España. * Bisan onsa nga magáhi.
Robledal. = Lugar nga guidaghánan sa mga roble.
Robledo. = Idem.
Roblizo. = Malíg-on, matíga, magáhi.
Roblon. = Lansang nga pagabalícan ug pagapicóan sa tomóy.
Robo. = Pagcapanñgáoat, pagcaticás, pagcacáhas, quináoat. * Pagcatában sa mga babáye. * Pagcacóha sa mga dahon sa baraja, sa tapoc. * Socod sa trigo, &c., sa Nabarra.
Roboracion. = Pagcacosóg, pagcalíg-on.
Roborante. = Ang magapacosóg, ang magapalíg-on.
Roborar. = Pagpacosóg, paglíg-on.
Roborativo. V. *Roborador*.
Robra. = Calig-ónan sa bisan onsa nga guipálit.
Robramiento. = Pagcalíg-on sa guipálit.
Robrar. = Pagbóhat sa papel nga sinolátan sa pagcalíg-on sa guipálit
Robustamente. = Sa calig-ónan, sa cosóg.
Robustez. = Cosóg, calig-ónan.
Robusto. = Cosgon, cosógon, manñgosóg. * Malíg-on. * Táuo sa dagcóng hosóg, sa maáyong quinabúhi, maáyong laoas.
Roca. = Bató nga magáhi caáyo, pangpang, bisan onsa nga magáhi, malíg-on.
Rocadero. = Olo olo sa galíñgan nga pagaborbóran sa loli. * Calo calo nga icalíg-on sa loli nga guibórbor sa galíñgan.
Rocalla. = Cadaghánan sa mga batóng magamáy. * Mga cuentas sa salamín, nga igabúhat sa mga rosario.
Roce. V. *Fricacion*. * Pagcaháplos. * Pagcahigála.
Rociada. = Pagcasáblig. * Pagcacátag. * Pagcalíbac libac. * Pagcacasabá.
Rociadera. V. *Regadera*.
Rociado. = Ang nabomód sa ton-og, sa yamog.
Rociador. = Capandáyan sa pagsáblig sa panápton.
Rociadura. = Pagcasáblig.
Rociamiento. = Idem.
Rociar. = Paghólog sa yota sa ton-og, sa yamog, sa ulan nga magamáy caáyo. * Pagsáblig.
Rocin. = Cabayo nga molomalágsot.
Rocinal. = Ang nahatonñgód sa mga rocin.
Rocinante. V. *Rocin*.
Rocío. = Yamog, ton-og. * Ulan nga díli madúgay. nga muágui lang. * Papcasáblig.
Roda. = Cahoy nga dagcó ug balicó nga catapúsan sa mga ulín sa mga sacayán.
Rodaballo. = Isda nga molomalíñgin. * Táuo nga malalánñgon.
Rodada. = Timáan nga mahabílin sa guiaguían sa mga rueda.
Rodadero. = Ang masáyon magalígid, magatúyoc.
Rodadizo. = Idem.
Rodado. = Balahíbo sa mga cabayo nga sinambágan sa color nga maítom ug bulágao con molomaputí.
Rodador. = Ang magalíguid.
Rodadura. = Pagcalígid, pagcatúyoc.
Rodaja. = Malíñgin nga diótay.
Rodaje. = Cadaghánan sa mga malíñgin.
Rodante. = Ang magalíguid, ang magatúyoc.
Rodapié. = Panápton nga guitáod sa libót sa manñga catre sa mga higdáan, arón díli madayág ang mga tiil. * Pinintal sa mga baláy, sa mga Singbahán, &c., nga barúul sa yota, harúul sa salog. * Papán nga ibótang sa mga balcon, arón díli madayág ug díli

Digitized by Google

maquíta onta ang mg̃a tiil ug mg̃a paa sa mg̃a táuo ng̃a manámbo.

Rodar. = Paliguid, pagtúyoc, paglíso. * Paghólog sa hatáas caáyo. * Paglibog, pagpanghináot sa bisan onsa. * Pagsonód sonód sa mg̃a butang.

Rodeador. = Ang magatúyoc, ang magalibót, ang magalícos.

Rodear. = Pagtúyoc, paglíso, paglibót. * Paglicó licó.

Rodela. = Taming.

Rodelero. = Ang magaáoay sa taming. * Olitáo ng̃a cundátan, ng̃a magasúroy soroy sa gabíy ng̃a sangcap sa hing̃anîban ug sa taming.

Rodeo. = Pagcalibót, pagcatúyoc, pagcalícos, pagcalíso. * Pagcalicó licó. * Pagcabáyan bayan. * Pagcabalíbad, calaguéuan arón díli onta itúg-an ang matúod. * Catilingban sa mg̃a caoatán.

Rodero. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a malíng̃in.

Rodete. = Capandáyan ng̃a malíng̃in ug lopiac ng̃a apil sa mg̃a bahin sa mg̃a máquina. * Pinángco. * Malíng̃in sa panápton, ng̃a ibútang sa olo, arón pagatongtóng̃an sa bisan onsa ng̃a guilócdo.

Rodilla. = Tohod. * Noog sa pagpáhid sa salog, sa mg̃a pinggan, &c.

Rodillada. V. *Rodillazo*. * Pagcalóhor sa usá ca tohod.

Rodillazo. = Pocpoc ng̃a guipócpoc sa tohod.

Rodillera. = Bisan onsa ng̃a ibútang sa pagdáyan dayan sa mg̃a tohod. * Tupac ng̃a ibútang sa mg̃a calson, &c., sa tong̃ód sa mg̃a tohod.

Rodillero. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a tohod.

Rodillo. = Danglag, latang. * Batóng dagcó ug malíng̃in, ng̃a ipalíguid sa pagdásoc sa yota.

Rodilludo. = Ang may dagcóng mg̃a tohod.

Rododafne. = Tanóm, adelpa.

Rodimiel. = Sacót sa mg̃a bolac, sa mg̃a rosa ug sa dogós.

Rodrigar. = Pagbótang sa mg̃a tocó sa mg̃a paras ug sa mg̃a cahoy.

Rodrigazon. = Túig ng̃a igabútang sa mg̃a tocó.

Rodrigon. = Tocó, soláy ng̃a ibútang sa mg̃a paras ug sa mg̃a cahoy, sa pagpogóng sa mg̃a sang̃á ug sa mg̃a balágon arón díli onta mang̃abalí.

Roedor. = Ang magacótcot, hing̃ótcot, tigcótcot.

Roedura. = Pagcacótcot. * Ang quinótcot.

Roela. = Tipac sa buláoan con sa salapí sa dagoay sa usá ca panácsan.

Roer. = Cotcot, quitquit, quibquib, obob. * Papcágod, pagcóha sa mahínay hinay sa bisan onsa. * Pagpasáquet, paglisód, paggóol.

Roete. = Bino sa dugá sa mg̃a granada, ng̃a italámbal.

Rogacion. = Pagcaámpo, pagcapang̃áyo, pagcapang̃amúyo, pagpang̃aliópo. * Procesion ng̃a pang̃adyéan sa mg̃a letanías.

Rogador. = Ang magaámpo, ang mang̃adyé, ang mang̃amúyo, ang mang̃aliópo, ang mang̃áyo.

Rogante. = Idem.

Rogar. = Pagampó, pagpang̃áyo, pagpang̃amúyo, pagpang̃aliópo, paghánğio. * paghúna húna, pagpalándong.

Rogativa. = Prosesion ng̃a guisúgo sa mg̃a ponóan, sa pagpang̃áyo sa Dios ug sa paghánğio sa iang mg̃a calóoy.

Rogatito. V. *Rogador*.

Roido. = Talamáyon, diótay caáyo.

Rojear. = Paging̃on sa color ng̃a bolágao, mapolá.

Rojez. = Color ng̃a bulágao, mapolá.

Rojizo. = Idem.

Rojo. = Mapolá, bulágao.

Rojura. V. *Rojez*.

Rol. = Listáhan, padron.

Roldana. = Malíng̃in ng̃a guibútang sa si-si sa mg̃a moton, ug ng̃a pagadalagánan sa mg̃a pisi.

Rolde. = Alírong sa mg̃a táuo.

Rollar. = Paglíquit, paglácon, pagbórbor, pagpótm.

Rollete. V. *Rollo*.

Rollizo. = Malíng̃in. * Táuo ng̃a matámboc, supang.

Rollo. = Liguid. * Bisan onsa ng̃a hatáas ug malíng̃in. * Bató sa tubig ng̃a hatáas ug malíng̃in.

Romadizarse. = Pagsíp-on.

Romadizo. = Sip-on.

Romana. = Timbáng̃an.

Romanador. = Dila dila sa timbáng̃an.

Romance. = Pinamólog sa mg̃a catsila, sa mg̃a castellano. * Balac.

Romancear. = Paghúar sa pinamólong sa mg̃a castellano sa sulat con sa pinamólong ng̃a lain.

Romancero. = Ang magacanta ug magabúhat sa mg̃a balac.

Romanear. = Pagtímbang sa romana.

Romaneo. = Pagcatímbang sa romana.

Romanero. = Dila dila sa timbáng̃an.

Romano. = Ang natáuo sa Roma. * Ang nahatong̃ód sa Roma. * Ng̃alan ng̃a guicahing̃álan sa mg̃a iring ng̃a guibarlísan pagbalábag sa balahíbo sa mg̃a barlis ng̃a maítom ug bolobulágao.

Romanzon. = Balac ng̃a hatáas.

Romanza. = Tanóm, dagámi.

Romeraje. V. *Pregrinacion*.

Romeral. = Lugar ng̃a guidaghánan sa mg̃a *romero*.

Romería. V. *Peregrinacion*.

Romero. V. *Peregrino*. * Tanóm, romero. * Isda.

Romi ó Romin. = Dulao, asafran.

Romo. V. *Obtuso*. * Pislat, pislong, pisláton, táuo sa diótay ng̃a ilong.

Rompecoches. = Panápton ng̃a mabága sa balahíbo sa mg̃a carnero.

Rompedera. = Paló, bacbac sa mga mananálsal sa pagbúhat sa mg̃a bohó sa puthao.

Rompedero. = Ang masáyon mabóong ug mabalí.

Rompedor. = Táuo mg̃a magaguísi caáyo sa mg̃a *bisti*.

Rompedura. V. *Rotura*.

Romper. = Pagbóong, pabalí, pagtípac, pagtípic. * Pagguísi. * Pagcágod caáyo. * Pagdáro sa nahaóna pa sa yota. * Pagbohó. * Pogbócad sa mg̃a bulac. * Pagtoróc, pagguítib sa mg̃a tanóm ug sa mg̃a cahoy. * Pagtalápas, paglípas sa mg̃a catungdánan.

Rompiente. = Hunásan, tacot ng̃a pagapusáan sa mg̃a balod sa dagat.

Rompimiento. = Pagcabóong, pagcabalí. * Pagcadáro pagóna sa yota. * Pagcaáoay, pagcabíquil biquil sa mg̃a cahobót-on.

Ron. = Aguardiente ng̃a magáma sa asúcar.

Ronca. = Pagcahólot, pagcahomót ng̃a guican sa pagcaándac. * Calaínan sa hing̃anîban.

Roncador. = Ang magahagóc. * Isda.

Roncamente. = Sa pagcabáol. * Sa pagcaoaláy abi abi.

Roncar. = Hagóc. * Paghólot, paghómot sa pagcaándac.

Ronce. = Polong ng̃a icaálam alam, igaógay ogay.

Roncear. = Pagbáyan bāyan. * Pagálam alam, pagógay ogay. * Pagcaoláhi sa sacayán ng̃a moábay sa ubán.

Roncería. = Pagcabáyan bayan, pagcatápol, pagcatacá. * Pagcaálam alam, pagcaógay ogay. * Pagcabóg-at sa mang̃a sacayán.

Roncero. = Madugáyon, matalác-on. * Ang magaálam alam, ang magaógay ogay. * Sacayán ng̃a mabóg-at. ng̃a oaláy tulin.

Ronco. = Ang napagáo.

Roncha. = Labhag. * Lapáca, dopáng. * Labod. * Limbong sa pagcúha sa salapí sa isigcatáuo. * Higos ng̃a malíng̃in sa bisan onsa.

Ronchar. = Paglábhag, pagdopáng, paglábod.

Digitized by Google

Ronchon. V. *Roncha.*
Ronda. = Pagcasóroy soroy. * Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a nanagsóroy soroy sa pagbántay. * Sogál sa baraja.
Rondador. = Ang magasóroy soroy.
Rondar. = Pagsóroy soroy sa gabíy sa pagbántay sa longsod. * Paglibót, paglíso liso, pagtúyoc.
Rondí ó Rondiz. = Nauong ng̃a labíng dagcó sa mg̃a batóng mahál.
Rondin. = Pagcabántay sa usá ca cabo sa mg̃a soldados, sa gabíy sa libót sa mg̃a cota, sa pagsolóng ug paghíling sa ubán ng̃a mg̃a bantay, arón managtúman sa ilang mg̃a catungdánan.
Rondon (de). = Sa oaláy catáhap ug cahádloc.
Ronquear. = Pagpagáo.
Ronquedad. = Pagcapagáo.
Ronquera. = Idem.
Ronquido. = Pacahagóc.
Ronza (á la). = Paglíguid sa usá ca sacayán dapit sa guiguicánan sa hang̃in.
Ronzal. = Pisi ng̃a guibútang sa liog sa mg̃a mananáp, sa paghocót caníla sa calán-an con sa lain ng̃a lugar.
Ronzar. = Pagósap sa bisan onsa ng̃a magáhi. * Paglihoc, pagóyog sa bisan onsang mabúg-at, sa pagtábang sa mg̃a liguat.
Roña. = Nuca. * Dalícdic, daqui. * Limbong, laláng. * Hugao, buling ng̃a nadocót caáyo. * Cadáot. * Pagcadaútan sa batásan ng̃a magatacód sa ubán.
Roñería. = Limbong, pagcalaláng. * Pagcadaguínot. * Pagcahúgao.
Roñoso. = Nucáon, dalicdícon. * Hugáoan, bulíng̃on. * Malalángon, malimbóng̃on. * Hicáoan, daguinótan.
Ropa. = Panápton, bisti.
Ropaje. = Panápton ng̃a guitápot sa lauas, bisti * Cadaghánan sa mg̃a bisti.
Ropálico. = Calaínan sa balac.
Ropavejería. = Tiendáhan ng̃a pabaligyáan sa mg̃a bisti ng̃a daan.
Ropavejero. = Ang magabalígya sa mg̃a bisting daan.
Ropería. = Cahímtang sa pagcaropero. * Baláy ng̃a pagabaligyáan sa mg̃a bisti ng̃a bag-o ug binúhat na. * Solód sa mg̃a caparían ng̃a pagatipígan ug pagaandáman sa mg̃a bisti sa mg̃a Padreng tanán. * Opicio sa pagbántay ug sa paghúput sa mg̃a bisti.
Ropero. = Ang magabalígya sa mg̃a bisting bag-o ug binúhat na. * Ang magabántay ug magaalíma sa bisti sa mg̃a Padre sa mg̃a caparían. * Ang báta ng̃a magabántay sa bisti sa mg̃a baquero, sa mg̃a magbalántay sa mg̃a hayúpan.
Ropeta. = V. *Ropilla.*
Ropilla. = Bisting hamóbo ug manggásan.
Ropon. = Bisti ng̃a hatáas, ng̃a iibábao sa ubán ng̃a mg̃a bisti.
Roqueda. = Lugar ng̃a gaidaghánan sa mg̃a batóng magáhi, sa mg̃a pangpang.
Roquedal. = Idem.
Roquedo. = Bató ng̃a magáhi, pangpang.
Roqueño. V. *Roqueda.* * Ang magáhi caáyo.
Roquero. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a pangpang. * Ang guibúhat sa lugar ng̃a capangpáng̃an.
Roquete. = Bisti sa mg̃a Padre.
Rorro. = Bátang diótay caáyo.
Rosa. = Rosa, bulac sa rosal. * Aláp-ap ng̃a malíng̃in ug mapolá. * Calaínan sa diamante, sa batóng mahál. * Bisan onsa ng̃a guibúhat, sa panápton, sa papel, &c., sa dagoay sa rosa.
Rosada. V. *Escarcha.*
Rosado. = Ang may color sa rosa. * Bisan onsa ng̃a guisáctan sa mg̃a rosa, lana, dogós, &c.
Rosal. = Cahoy cahoy, tanóm ng̃a magabólac sa mg̃a rosa.
Rosariero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mg̃a rosarios.
Rosario. = Tinóhog sa mg̃a cuentas ng̃a guibútang sa tinagpólo. * Cadaghánan sa mg̃a amahán namo ug maghimáya ca María ng̃a guipang̃ádye ug pagaisípon sa mg̃a cuentas sa rosario. * Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a nang̃ádye sa rosario.
Rosca. = Malíng̃in ng̃a guibuhátan paglibót ug pagtúyoc tuyoc, hasta sa tomóy, sa usá ca canal. * Calaínan sa dagoay sa tinápay.
Róseo. = Ang may color sa rosa.
Rosero. = Ang magadaguínot sa mg̃a bulac sa asafran.
Rosicler. = Color ng̃a buhi caáyo maíng̃on sa color sa rosa. * Calaínan sa salapí ng̃a mahál caáyo.
Rosillo. = Color ng̃a bulágao.
Roso. = Bulágao. * Á roso y velloso. = Sa oaláy magagáoas, sa oaláy mahamísic.
Rosolí. = Ilímnon ng̃a magáma sa aguardiente, sa asúcar, sa canela, sa anís ug sa obán pang mg̃a panácot.
Rosquete. = Calaínan sa dagoay sa tinápay.
Rosquilla. = Minása ng̃a malíng̃in ug matám-is, ng̃a maáyo sa sopas sa socolate. * Mananáp ng̃a diótay ng̃a magadáot sa ubán ng̃a mg̃a tanáman.
Rostrillo. = Dayan dayan sa salapí, sa buláoan, &c., ng̃a ipahaáng̃ay sa libót sa nauong sa mg̃a laráoan ni María Santísima.
Rostrituerto. = Ang nagacolíot, ang nabolíng̃-it ug nauong.
Rostro. = Nauong.
Rota. = Pagcagubá sa mg̃a pang̃obátan sa ilang caáoay.
Rotacion. = Pagcatúyoc, pagcalibót.
Rotamente. = Sa pagcadaótan caáyo.
Rotante. = Ang magatúyoc, ang magalíguid, ang magalíso.
Rotar. V. *Rodar.*
Roto. = Táuo ng̃a oaláy caúlao, maólag, sa daótan ng̃a batásan. * Ang guiguisían sa mg̃a bisti, ang nagabísti sa mg̃a noog.
Rótula. = Ang bocóg ng̃a malíng̃in sa mg̃a tohod sa mg̃a táuo ng sa mg̃a mananáp.
Rotular. = Pagbútang sa mg̃a sulat.
Rotulata. V. *Rótulo.*
Rótulo. = Sulat ng̃a ibútang sa mg̃a libro, &c., ng̃a casayóran sa táuo ng̃a nagabúhat ug sa nahamótang sa maong libro, &c. * Ang papel ng̃a sinolátan ng̃a ipílit sa cadaigánan, arón hibalóan ug bisan onsa sa cadaghánan.
Rotundidad. V. *Redondez.*
Rotundo. V. *Redondo.*
Rotura. = Bohó. * Pagcabóong, pagcabalí. * Pagcadáro pagóna sa yota. * Pagcadaótan, pagcalágsot sa batásan, pagcaólag, pagcaláo-ay, pagcang̃íl-ad.
Roturar. = Pagbóhat pagóna, sa nahaóna pa, sa yota, sa pagpúgas ug sa pagtanóm.
Roya. = Saquét sa obán ng̃a mg̃a tanóm.
Roza. = Caíng̃in.
Rozador. = Ang magacaíng̃in.
Rozadura. V. *Fricacion.*
Rozagante. = Bisti ng̃a hatáas ug matahóm. * Manindot, maáñag.
Rozamiento. V. *Fricacion.*
Rozar. = Pagcaíng̃in. * Pagsípsip sa mg̃a mananáp. * V. *Raer.* * Paghícap, pagcóbil sa bisan onsa, sa mahínay, sa ibábao lamang. * Pagpándol, pagsámad sa usá ca tiil sa lain ng̃a tiil. * Pagábian, paghigála. * Paging̃on, pagsáma sa usá ca butang sa lain ng̃a butang.
Rozavillon. = Ang mucáon sa baláy sa iang isigcatáuo sa oaláy bayad.

Digitized by Google

Roznar. = Pagbánha sa mga ngipon con maningáon ang mga mananáp. * Pagtíngog sa mga borico.
Roznido. = Ang banha sa mga ngipon sa pagcáon sa mga magáhi.
Rozno. = Boricong diótay.
Rozo. = Pagcacaíngin. * Mga cahoy nga hamóbo.

RU

Rua. = Dalan sa longsod. * Dalan nga halagpád.
Ruante. = Ang magasóroy soroy.
Ruar. = Pagsóroy soroy sa coche. * Paglacát lacát sa pagmorál sa mga babáye, sa pagáli áli caníla.
Rúbeo. = Ang bolobolágao.
Rubí. = Batóng mahál sa color sa rosa, con mapolá. * Ang may color sa baga sa caláyo.
Rubia. = Tanóm.
Rubial. = Yota nga mapolepolá.
Rubican. = Cobayo nga may balahibo nga bolágao ug maputí.
Rubicundo. = Bulágao.
Rubificar. = Pagpolá sa bisan onsa.
Rubin. V. *Rubí.*
Rubio. = Bulágao. * Isda.
Rubion. = Calaínan sa trigo.
Rubor. = Caúlao. * Color nga mapolá sa náuong sa táuo nga guiábot sa caúlao.
Ruborosamente. = Sa caúlao.
Ruboroso. = Mangiuláoan, ang maúlao.
Rúbrica. = Timáan nga mapolá. * Ang timáan nga guibótang sa mga táuo nga sonód sa ilang ngalan con mamírma sila. * Tolománon sa ngatanán nga mahímo sa Singbahán.
Rubricante. = Ang mopírma.
Rubricar. = Pagtína sa mapolá con sa bulágao sa bisan onsa. * Pagbútang sa caugalíngon nga timáan nga sonód sa mga ngalan sa mga táuo nga mamírma. * Pagpamatúor sa bisan onsa.
Rubriquista. = Ang maálam sa mga tolománon sa Singbahán.
Rubro. = Ang may color nga mapolá con bolágao.
Rucio. = Ang sináctan sa maputí ug maítom. * Táuo nga oloubánon.
Ruda. = Tanóm nga italámbal, sa bahó nga maísog caáyo.
Rudamente. = Sa oaláy caálam, sa pagcaoaláy quinaárman, sa pagcabórong.
Rudera. = Ang apog, ang mga bató, &c., sa mga cota, &c., nga nagobá.
Rudeza. = Pagcabáol sa bisan onsa. * Pagcagáhi sa húna húna ug sa mga galámhan sa calág, sa pagsábot ug sa pagtúquib sa bisan onsa * Pagcabórong.
Rudimento. = Sinógdan sa bisan onsang quinaárman. * Tolománon nga nahaóna sa mga quinaádman.
Rudo. = Baol. * Ang may cacuíian sa pagsábot ug pagtúquib sa bisan onsa. * Halangáhag, hongog.
Rueca. = Galíngan. * Pancatúyoc, pagcalúbag sa bisan onsa.
Rueda. = Malíngguin * Isda.
Ruedo. = Pagcalíguid, pagcatúyoc, pagcalíso. * Ang magalibót sa bisan onsa. * V. *Orla.* * Baníg nga malíngin ug diótay. * Pagcalíngin sa bisan onsa.
Ruego. = Pagámpo, pagpangamúyo, pagpangaliópo, pagháng̃io.
Ruejo. = Batóng lingsánan.
Ruello. = Batóng malíngin nga icadásoc sa yota.
Rufian. = Ang magabáton ug magaalíma sa mga babáyeng daótan, bigáon, sa pagábang ug sa pagcomersio caníla. * Táuo sa oaláy caúlao.
Rufianear. = Pagcágon cagon sa mga babáyeng bigáon.
Rufo. = Ang mapolá, ang bulágao. * Ang may bohóc nga colóngon. * V. *Rufian.*
Rufon. = Santic.
Rugible. = Ang arang magdagóoc, magdagóhong. * Ang arang magtíngog ingon sa pagtíngog sa leon.
Rugido. = Tingog sa leon, pagcadagóoc sa mga tian, sa mga tináe.
Rugiente. = Ang magadagóoc, magdagóhong. * Ang arang magtíngog ingon sa pagtíngog sa leon.
Rugir. = Pagtíngog sa leon. * V. *Crujir.* * Pagdagóoc sa tian, sa mga tináe ug sa hangin, pagdagóhong.
Rugosidad. = Pagcaconót.
Rugoso. = Ang guicóntan, ang may mga conót.
Ruibarbo. = Tanóm: ang gamót nia ipolórga man.
Ruido. = Sabá, banha, pagcaáoay, pagcalális lalis, pagcagobót. * Pagcatingála, pagcacólba sa buot.
Ruidosamente. = Sa sabá, sa banha. * Sa pagcabántog.
Ruin. = Talamáyon, obus. * Ang diótay, ang oalá tomóbo. * Tampalásan. * Hicáoan, daguinótan.
Ruina. = Pagcagobá, pagcapócan, pagcaláglag * Pagcaoalá sa bisan onsa. * Cahigayónan sa pagcadáot sa mga táuo.
Ruindad. = Buhat nga daútan, mangil-ad, pagcatampalásan. * Pagcaóbos, pagcadiótay sa bisan *onsa.* * Pagcahícao, pagcadaguínot.
Ruinmente. = Pagcangil-ad, sa pagcadaótan.
Ruinoso. = Ang golóbon, ang harúul magobá, mapúcan, maláglag, madáot. * Diótay, ang oalá tomóbo. * Ang magadáot.
Ruipóntico. = Tanóm.
Ruiseñor. = Langgam sa manindot ug sa mingáuon nga tingog.
Rujiada. = Pagólan.
Rular. V. *Rodar.*
Rulo. = Malíngin nga dagcó ug bisan onsa nga magadigid, nga magatúyoc sa pagcasáyon. * Bató sa ligsánan.
Rumbo. = Dalan, alaguían. * Pagcabántog sa bisan onsang combida, pagcaparáyeg.
Rumbon. = Malólot.
Rumbosamente. = Sa pagcalólot, sa pagparáyeg, sa pagcabántog.
Rumboso. = Malólot. * Mahál. * Ang guidáyan dayánan ug maáyo.
Rumia. = Pagcatícab ticab.
Rumiador. = Ang magatícab ticab, ang magasámsam caáyo.
Rumiadura. V *Rumia.*
Rumiante. V. *Rumiador.*
Rumiar. = Pagtícab, ticab. * Paghúna húna, pagpaándong ug maáyo sa bisan onsa.
Rumion. = Ang magatícab ticab, ang magasámsam uyámot.
Rumor. = Casabá, cagáhod, cahagónghong.
Runfia. = Pagcadághan sa mga butang nga magsáma.
Runrun. V. *Rumor.*
Rupicabra. = Canding nga ihálas.
Ruñar. = Pagsápsap nga dapit sa solód sa mga papán sa mga bariles ug sa mga cuba.
Ruptura. V. *Rotura.*
Ruqueta. = Tanóm.
Rural. = Ang nahatongód sa banua ug sa pagbúhat sa yuta.
Ruralmente. = Ingon sa angay sa pagbúhat ug sa pagpuyó sa yota.
Rusco. = Tanóm.
Rusiente. = Ang mapolá sa caláyo, ang pagabagáhon, ang binága.

Digitized by Google

Rustical. V. *Rural.*
Rústicamente. = Sa pagcabáol. * Sa pagcabórong, sa pagcaboquírnon.
Rusticidad. = Pagcabáol, pagcaoaláy cuti cuti, pagcabódong, ang díli mahíngpit.
Rústico. V. *Rural.* * Baol sa oaláy pagcahíngpit. * Borong.
Rustiquez ó Rustiqueza. V. *Rusticidad.*
Rustro. V. *Rumbo.*
Ruta. = Pagbiaje, ang dalan nğa pagalácoan sa magalacát ug magabiaje.
Rutilante. V. *Resplandeciente.*
Rutilar. V. *Resplandecer.*
Rútilo. = Color sa buláoan.
Rutina. = Batásan, pagcaánar.
Rutinario. = Ang guibúhat tonğód lamang sa batásan, sa pagcaánad.

SA

Sábado. = Sábado, ang icapito ca adlao sa semana.
Sabalera. = Bolotánğan sa mğa sológnod sa manğa horno sa mğa ladriyo, sa mğa tesa, &c.
Sabalero. = Mananágat sa mğa isda nğa guinğálan ug sábalo.
Sábalo. = Isda.
Sábana. = Habol sa higdáan.
Sabana. = Yotang patag, datág.
Sabandija. = Bisan onsang mananáp nğa diótay, ug labí pa ang hugáoan.
Sabanilla. = Habol nğa diótay. * Ang tabon sa mğa altal.
Sabañon. = Hubág nğa maól-ol caáyo, nğa motoróc sa mğa camót ug sa mğa tiil sa mğa báta. * V. *Friera.*
Sabatario. = Judío nğa magalihí sa mğa sábado.
Sabático. = Ang nahatonğód sa sábado.
Saratina. = Panğádye sa mğa Padre nğa caugalínğon sa mğa sábado.
Sabatino. V. *Sabático.*
Sabedor. = Ang nasáyor, ang maálam, ang mahibaló.
Sabelianismo. = Pagtolón-an nğa daótan ni Sabelio.
Sabeliano. = Ang mononót sa mğa pagtolón-an ni Sabelio.
Saber. = Alam, hibaló, sabot. * Pagbátid, paglaláng.
Sabiamente. = Sa caálam, sa quinaárman, sa pagcaboótan, sa salabótan.
Sabido. = Ang maálam caáyo, manğialáman uyámot.
Sabidor. V. *Sabedor.*
Sabiduría. = Caálam, qninaárman. * Pagpahibaló.
Sabiendas (á). = Sa pagcamatúod, sa pagcaoaláy duha duha, sa pagcagayúd.
Sabiente. V. *Sabedor.*
Sabina. = Cahoy cahoy.
Sabinar. = Yota nğa guidaghánan sa mğa sabina.
Sábio. V. *Sabedor* y *Sabido.*
Sabiondez. = Pagcaálam sa mğa buhat nğa daótan.
Sabiondo. = Ang magapacamaálam.
Sablazo. = Pagtígbas sa sable.
Sable. = Hinğaniban, sable.
Sablon. = Balás nğa dagcó.
Saboga. = Isda.
Sabogal. = Sahid, anod nğa icapanágat sa mğa saboga.
Sabor. = Lalím, lamí. * Caíbog sa bisan onsa.
Saboreamiento. = Pagcatagámtam. * Pagcadímdim.
Saborear. = Pagpalalím sa mğa cán-on. * Pagtagámtam, pagdímdim. * Pagálam alam, pagógay ogay. * Paglípay, paghimóot.
Sabona. = Calaínan sa saya sa mğa babáye.
Sabrosamente. = Sa pagcalalím, sa maáyong lalím.
Sabroso. = Malalím. * Malipáyon, ang macalípat.
Sabueso. = Calaínan sa iró.
Sábulo. = Balás nğa mabúg-at.
Sabuloso. = Ang guisáctan sa balás.
Saca. = Pagcagóa, pagcapagóa, * Puyo puyo nğa dagcó sa panápton.

SA

Sacabala. = Capandáyan sa mğa mananámbal nğa icapagóa sa mğa bala nğa nahabílin sa solód sa samad.
Sacabalas. = Capandáyan sa pagpagóa, sa pagcúhit sa bala sa mğa luthang.
Sacabocados. = Capandáyan sa pagbúhat sa mğa bohó. * Alaguían sa pagdánğat sa guipanghináot.
Sacabuche. = Tolónggon sa tumbága nğa apil sa música, ug ang magatáihop niíning tolónggon.
Sacacorchos. = Capandáyan sa pagcúha ug pagíbot sa mğa songsong sa mğa boteya.
Sacadinero ó Sacadineros. = Hias sa diótay nğa bale apan maníndot, matahóm.
Sacador. = Ang magacóha.
Sacaliña. = Odyong.
Sacamanchas. = Ang may opicio sa pagcúha sa mğa mansa sa mğa panápton.
Sacamiento. V. *Saca.*
Sacamuelas. = Ang magaíbot sa mğa bag-ang. * Bisan onsa nğa icaíbot ug icacúha sa mğa bag-ang.
Sacanabo. = Capandáyan sa pagcúha sa bomba sa mortero.
Sacante. = Sugál sa baraja.
Sacapelotas. V. *Sacabalas.* * Polong nğa igayúbit sa mğa táuo nğa obus ug talamáyon.
Sacapotras. = Polong nğa guicahinğálan sa mğa daótan nğa mananámbal.
Sacar. = Paggóa. * Pagbúhat. * Paggáma, paghímo sa bisan onsa. * Pagbúhat sa bisan onsa nğa maínğon sa panigíngnan. * Pagálam sa bisan onsa sa maáyong paghúna húna. * Pagpagóa sa mğa pisó sa manğa itlog. * Pagtábang, paglàban sa bisan cansa, arón gomóa sa calisód. * Pagíla sa bisan onsa tonğód lamang sa mğa timáan. * Paghóad. * Pagdánğat sa guipanghináot. * Pagcóha sa bisan onsa cay naígo sa pagripa. * Paghináonao sa panápton.
Sacarino. = Bisan onsa nğa nabúhat sa asúcar. * Ang maínğon sa azúcar.
Sacatrapos. = *Sacacorchos.* * Capandáyan sa pagcúha sa carga sa mğa luthang ug mğa pusil.
Sacerdocio. = Gahímtang sa pagcasaserdote, sa pagcapadre.
Sacerdotal. = Ang nahatonğód sa saserdote, sa mğa Padre.
Sacerdote. = Laláqui nga may gahóm sa paghálad sa Dios sa mğa paghálad, Padre nğa may gahúm sa pagmisa.
Sacerdotisa. = Babáye nğa nagahálad niádtong tiempo sa mğa paghálad sa ubán nğa mğa táuo táuo, sa mğa dios dios sa mğa dioatáhan, ug ang nagabántay sa ilang mğa Singbahán.
Saciable. = Ang arang pagabósgon.
Saciar. = Pagbósog, pagponó sa can-on con sa ilímnon.
Saciedad. = Pagcabósog. * Pagcadánğat sa bisan onsa nğa guicaíbgan.

Digitized by Google

Saco. = Puyo puyo, balúyot. * Bisti nga obus ug dagcó sa ubán nga mga tauo. * Bisan onsang butang nga nasácop sa lain nga butang.
Sacocha. V. *Faltriquera.*
Sacoime. V. *Mayordomo.*
Sacra. = Papán nga guipilítan sa papel nga sinolátan sa obán nga pangadyéon sa mga Padre, sa pagmisa, sa díli onta quinahánglan nga managsolóng sila sa misal.
Sacramental. = Ang nahatongód sa mga sacramento. * Mga tambal nga guitagána sa santa Iglesia sa pag támbal sa mga calág ug sa pagólay caníla sa mga saláng diótay. * Táuo nga socop sa cofradía sa Santísimo Sacramento, ug ang maong cofradía.
Sacramentalmente. = Sa pagcasacramento gayúd. * Sa pagcacompisál nga tuod.
Sacramentar. = Paghátag sa Viático sa mga masaquét.
Sacramentario. = Ang táuo nga herejes nga díli mutóo sa santos nga pagatúbang nga tuod sa mahál nga laoas sa atong Guinóong Jesucristo sa Santísimo Sacramento sa altal.
Sacramente. V. *Sagradamente.*
Sacramento. = Sacramento, timáan nga guibúhat ni Jesucristo sa pagsantos sa mga táuo. * Ang Santísimo Sacramento sa altal.
Sacratísimo. = Dalayégon, santos uyámot.
Sacre. = Calaínan sa langgam. * Calaínan sa luthang nga caráan.
Sacrificadero. = Lugar nga pagabuhátan sa mga paghálad.
Sacrificador. = Ang magahálad, tighálad.
Sacrificante. = Idem.
Sacrificar. = Paghálad sa pagíla sa pagcadios. * Pagbútang sa bisan cansa sa dagcóng catáhap sa icadáot. * Pagpasácop sa pagbúot nga malágsot. * Pagalágar sa Dios.
Sacrificio. = Paghálad. * Pagmisa sa mga Padre cay nagahálad cang Jesucristo sa iang Dios nga Amahán. * Buhat nga malisód nga hingsácpan sa bisan cansa nga contra sa iang pagbúot. * Buhat sa mga manamámbal sa pagtámbal nga malisód ug macúti cuti.
Sacrílegamente. = Sa pagpasipála sa mga botang nga sagrados.
Sacrilegio. = Pagcapasipála sa mga botang nga santos, sinagrados.
Sacrílego. = Ang magapasipála sa mga butang nga santos ug nga nahatongód sa Singbahán.
Sacrimoche. = Táuo nga magabísti maingon sa pagbísti sa mga cristan, sa mga noog ug sa pagcaoaláy angay.
Sacristan. = Cristan, ang magabántay sa mga casangcápan sa Singbahán. * Cahimtang sa obán nga mga Padre sa mga Catedral, nga nanagbántay sa mga sologóon ngatanán sa sacristía.
Sacristana. = Asáoa sa cristan. * Ang binócot nga magabántay sa mga casangcápan sa sacristía sa mga conbento sa mga monja.
Sacristanía. = Opicio, pagcahímtang sa pagcacristan.
Sacristía. = Solód nga harúul sa Singbahán nga pagatipígan sa mga casangcápan ngatanán nga quinahánglan sa Singbahán.
Sacrosanto. = Ang sinagrado ug santos.
Sacudida. V. *Sacudimiento.*
Sacudidamente. = Sa pagcayábyab. * Sa Pagcatolód.
Sacudido. = Suquíhan, ang díli masáyon nga pagabatónan. * Cásing casíngan. * Ang mahanaláicon.
Sacudidor. = Ang macayábyab. * Icayábyab.
Sacudidura. = pagcayábyab.
Sacudimiento. = Pagcayábyab, pagcaírog, pagcatolód.
Sacudir. = Pagcayábyab, yabon yabon, tapdus. * Lamba, dagpas. * Pacpac, papha. * Copo copo, paggácpac, pilic pilic. * Paggáer, paghámpac. * Pagtolór, pagírog, pagsalibáy.
Sachadura. = Pagcacále sa yota. * Pagcabónglay.
Sachar. = Pagbónglay.
Sacho. = Ibolónglay, igabónglay.
Saeta. = Odyong, paná, gapásan. * Ang puthao, &c., nga itolórlo sa horas sa mga horásan. * Ang balágon nga mahabílin sa mga paras, sa pagcapón caníla. * Tapoc sa lilíma ba bitóon. * Ang puthao nga guidíhog sa batóng baláni, ug nga guibútang sa padalóman. * Polong sa mga palaoáli nga maínit ug matalínis caáyo.
Saetazo. = Pagcaígo, pagcasámad sa paná, sa odyong.
Saetear. V. *Asaetear.* * Pagsámad sa odyong, sa paná.
Saetera. = Talambóan sa mga cota, sa mga lantáon nga haíctin sa dapit sa goa ug halagpád sa dapit sa solód, nga pagasalibáyan sa mga paná, sa mga odyong. * Talambóan nga diótay sa bisan diin.
Saetero. = Ang nahatongód sa odyong, sa paná. * Ang magaáoay nga sangcap sa paná, sa mga odyong.
Saetía. = Sacayán.
Saetilla. V. *Saeta.*
Saetin. = Alaguían sa tubig sa mga bálay bálay nga guibutánngan sa mga ligsánan sa trigo, &c. * Lansang nga diótay sa oaláy olo. * Panápton sa igagáma sa oaláy labra.
Saeton. = Paná nga guibalabágan sa usá ca *puthao* nga holohamóbo.
Sáfico. = Calaínan sa garay, sa balac.
Safío. = Isda.
Saga. = Babáyeng panganitóhon, dioatáhan.
Sagacidad. = Pagcatalínis sa isilínghot sa mga iró. * Pagcabátid, pagcalaláng sa pagsáyod sa tinágo.
Sagapeno. = Tagoc sa usá ca tanóm sa Egipto.
Sagati ó Saeti. = Calaínan sa panápton sa balahíbo sa mga carnero.
Sagaz. = Iró sa matalínis nga isilínghot. * Táuo nga batid, malalángon, boótan, nga maálam magatagána sa mga omalábot.
Sagazmente. = Sa pagcabátid, sa pagcaálam, sa pagcalaláng.
Sagital. = Ang may dagoay sa paná.
Sagitario. = Ang icasíam ca timáan sa zodiaco. * Ang táuo nga guihámpac sa cadaigánan.
Sagradamente. = Sa pagtáhod nga dagcó sa mga sinagrado.
Sagrado. = Sinagrado. * Ang nahatongód sa pagtáhod sa Dios ug sa mga santos, ang talahóron, silingbáhon. * Dalángpan sa obán nga mga saláan.
Sagrariero. = Ang magabántay sa mga sagrario sa mga Singbahán.
Segrario. = Solórdan, sorlánan, sagrario nga pagatipígan sa Santísimo Sacramento. * Lugar nga pagahipúsan sa mga casangcápan sa Singbahán. * Capilla nga silbi sa parroquia sa obán nga mga Singbahán.
Sagú. = Landang, linángdang, sacsac, bulí.
Sahornarse. = Pagpílas.
Sahorno. = Pagcapílas.
Sahumador. V. *Perfumador.*
Sahumadura. = Pagcapalína.
Sahumar. = Pagpalína.
Sahumerio. = Palína. * Asó sa bisan onsa nga mahomót. * Bisan onsa nga igapalína.
Sahumo. = Idem.
Saín. = Tamboc, sebo sa bisan onsang mananápa. * Buling nga maíngon sa tamboc nga magóa sa mga bisti nga dugay na ug daan.
Saína. = Calaínan sa trigo.

Digitized by Google

SAINAR. = Pagpatámboc pagláming sa mga mananáp.
SAINETE. = Calánon nga malalím caáyo. * Ang magapáánag ug magapatáhóm sa bisan onsa. * Salsa nga icahátag sa maáyong lalím sa mga calánon. * Dayan dayan sa bisan onsa. * Dula nga hingalatáoan.
SAINETEAR. = Pagbúhat sa mga dula nga hingalatáoan.
SAÍNO. = Calaínan sa baboy sa Indias.
SAJA. V. *Sajadura.*
SAJADOR. V. *Sangrador.*
SAJADURA. = Pagcacárlis, pagcacárlit, pagcatórlis.
SAJAR. = Carlit, carlis, torlis.
SAL. = Asín. * Polong mga matístis, malipáyon, nga icatíao.
SALA. = Solód nga dagcó sa mga baláy, lasalas. * Pagcatingób, catilígban sa mga hocom sa obán nga mga hocmánan.
SALACIDAD. = Pagcabóyoc, pagcahigógma nga dagcó sa pagcaólag, sa mga buhat nga maláo-ay.
SALACÍSIMO. V. *Salaz.*
SALADAMENTE. = Sapagcatístis.
SALADAR. = Danao nga pagatiboócan sa asín.
SALADERO. = Lugar nga pagabulálan ug pagaugáhan sa carne ug sa isda.
SALADILLO. = Baboy, tamboc sa baboy nga lab-as ug nga guiasínan nga bag-o.
SALADO. = Ang maásgad, ang guiasínan caáyo. * Táuo nga matístis, malipáyon, tigtíao. * Yota nga díli maáyo cay guilabíhan sa asín. * Ang maásgad, ang guiasínan caáyo * Táuo nga matístis, malipáyon, tigtíao. * Ang inasínan caáyo.
SALADOR. V. *Saladero.* * Ang magapaasín sa carne ug sa isda.
SALADURA. = Pagcaasín.
SALAMANDRA. V. *Salamanquesa.*
SALAMANDRIA. = Idem.
SALAMANQUESA. = Saoang diótay.
SALAR. = Pagasín, pagpaásgad.
SALARIAR. = *Asalariar.*
SALARIO. = Sohol.
SALAZ. = Táuo nga maólag, maláo-ay.
SALAZON. = Pagcaasín. * Túig nga igaasín.
SALCE. V. *Sauce.*
SALCEDA. = Lugar nga guidaghánan sa mga abgáo.
SALCOCHAR. = Pagalibótdan, pagalibótgan.
SALCHICHA. = Pinótol sa tináe nga manípis nga ponó sa onód ug sa tamboc sa baboy nga tinártar ug sináctan sa suca nga matáb-an, sa loy-a, sa pimienta ug sa obán nga mga panácot.
SALCHICHERÍA. = Baláy nga pagabuhátan ag pagabaligyáan sa mga salchicha.
SALCHICHERO. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mga salchicha.
SALCHICHON. = Pedazo, pinótol sa tináe nga dagcó ug ponó sa jamon, sa baboy nga inasín, sa onód, sa tamboc nga piníga ug maáyo, ug sináctan sa pimienta nga tibúoc, &c., ug maáyo nga pagaquiláuon. * V. *Fagina* hasta *cadaghánan.*
SALDAR. = Paghúsay sa pagcahíngpit sa mga cuenta.
SALDO. = Pagcahúsay nga hingpit sa mga cuenta.
SALEDIZO. = Ang bahin sa mga baláy, &c., nga molabáo ug mogóa sa mga pared.
SALEGAR. = Lugar nga pagacán-an sa asín sa mga hayúpan.
SALEBRA. = Ang usá sa mga bató sa mga salegar.
SALERO. = Asínan. * Bolotángan sa asín. * Lugar nga pagatipígan sa asín. * Pagcatístis, pagcaángay sa pagpamólong, sa paglacát, &c.
SALEROSO. = Matístis. * Angáyan sa pagatúbang, sa paglacáo, &c.
SALGADA. = Tanóm.
SALGADERA. = Idem.
SÁLICA. = Batásan, ley nga magapagáoas, sa Guinharían sa Pransia, sa mga babáye ug sa lioat nila, sa pagcahári.
SALICOR. = Tanóm.
SALIDA.=Pagcagóa. * Ang molabáo, ang magalabí. * Pagcahálin, pagcabalígya sa mga manggad. * Balíbar, pagcalígas sa suguílon. * Catapúsan, pagcatibáoas sa bisan onsa. * Mananáp nga baye nga boot nga pangasáuon.
SALIDO. = Ang magalabáo, ang molabí nga labí sa casarángan.
SALIENTE. = Ang magalábi. ang molabáo, ang magatóybo.
SALIN. = Bolotángan sa asín.
SALINA. = Lugar nga pagabuhátan sa asín.
SALINERO. = Ang magabalígya sa asín.
SALINO. = Ang may asín.
SALIR. = Paggóa. * Pagguícan, paglacát, paglacáo. * Paggáoas, pagmísic. * Pagtúngha, pagtoróc, pagguítib. * Paglabí, paglabáo, pagtóybo. * Pagháyag, pagdayág. * Pagtápus, pagtibáoas. * Paghálin, pagbalígya. * Bisíbos, bitíbot. * Haslo, hoshos. * Bosoac, agas, aoas. * Daoal, dioal. = Booac booac, hobot hobot, holbot.
SALITRADO. = Ang sináctan sa salitre.
SALITRAL. = Lugar nga hiquít-an sa salitre.
SALITRE. V. *Nitro.* * Salitre.
SALITRERÍA. = Baláy nga pagabuhátan sa salitre.
SALITRERO. = Ang magabalígya sa salitre.
SALITROSO. = Ang máy salitre.
SALIVA. = Laoy, loa.
SALIVACION. = Pagcalóa, pagcaláoay.
SALIVAL. = Ang nahatongód sa laoay.
SALIVAR. = Pagláoay, paglóa.
SALIVOSO. = Ang magaláoay caáyo, ang magalóa uyámot.
SALMEAR. = Pagpangádye sa mga salmos.
SALMISTA. = Ang magagáma sa mga salmos. * Ang opicio sa pagcanta sa mga salmos sa mga Iglesia nga Catedral.
SALMO. = Pagámpo nga nagásácop sa mga pagdayeg sa Dios.
SALMODIA. = Cadaghánan sa mga salmo nga guigáma ni David. * Punto nga igacanta sa mga salmo, sa Singbahán.
SALMOM. = Isda.
SALMONADO. = Isda nga may onód nga maíngon sa onód sa salmon.
SALMONETE. = Isda.
SALMOREJO. = Sabáo, salsa nga magáma sa tubig, sa suca, sa lana, sa asín, ug sa pimienta.
SALMUERA. = Tubig nga guibutángan sa daghan nga asín. * Tubig nga moágas sa bisan onsa nga guiasínan.
SALMUERARSE. = Pagsaquét sa mga bayúpan guican sa pagcáon sa daghánan nga asín.
SALOBRE. = Ang may lalím sa asín. * Guioánon, matayámnon.
SALOBREÑO. = Yota nga sináctan sa daghan nga asín.
SALOMA. = Pagcasalóma, pagcahólo.
SALOMAR = Paghólo, pagsalóma, pagcanta sa mga grumente, ug sa mga táuo nga nanagúyod sa bisan onsa nga mabúg-at.
SALON. = Solór nga dagcó sa mga baláy. * Carne ug isda nga guiasínan arón madúgay.
SALPA. = Isda.
SALPICADURA. = Pagcasáblig, pagcapísic. * Pagcadápya pagcatápya.
SALPICAR. = Pagsáblig, pagpísic. * Pagdápia, pagtápya. * Pagsáilo sa obán nga mga polong con mga dalan sa bisan onsa nga pagabasáhon.

Digitized by Google

SALPICON. = Bahao sa onód ng̃a tinártar ug sináctan sa pimienta, sa asín, sa asúcar ug sa seboyas.
SALPIMENTAR. = Paggamós sa bisan onsa sa pimienta ug sa asín.
SALPIMIENTA. = Sacót sa asín ug sa pimienta.
SALPRESAR. = Pagasín sa bisan onsa.
SALPULLIDO. = Gasdi, bong̃ang sing̃ot.
SALPULLIR. = Paggóa, pagtoróc sa gasdi, sa bong̃ang sing̃ot
SALSA. = Sacót sa mg̃a nagacaláin lain ng̃a mg̃a butang ug mg̃a panácot ng̃a hinílis, sa paghátag sa lalím sa mg̃a calánon. * Bisan onsa ng̃a malalím, sa maáyong lamí.
SALSEDUMBRE. = Pagcaásgad.
SALSERA. = Panácsan ng̃a diótay ng̃a pagasorlán sa salsa.
SALSERILLA. = Idem.
SALSERO. = Tanóm ng̃a guing̃álan ug tomillo ng̃a isácot sa mg̃a salsa
SALTABANCO, SALTABANCOS, SALTA EN BANCO, SALTA EN BANCOS. = Táuo ng̃a bacácon ug tabían, ng̃a magapabántog sa gahóm sa obán ng̃a mg̃a tanóm, ug arón donggon sia ug maáyo mosáca sia sa mg̃a siya con sa mg̃a lincoránan.
SALTABARDALES. = Polong ng̃a guicahing̃álan sa mg̃a bátang cundátan.
SALTABARRANCOS. = Idem.
SALTACION. = Pagcalócso, pagcaláyat, pagcatógpa, pagcaogpó, pagcaíctin.
SALTACHARQUILLOS. = Polong ng̃a guicahing̃álan sa táuo ng̃a magatonób sa mg̃a tomóy, sa mg̃a todlo sa mg̃a tiil.
SALTADERO. = Lugar ng̃a pagalocsóan, pagaogpóhan, pagatogpóan.
SALTADOR. = Ang magalócso, ang magaogpó, ang magaíctin, ang magatógpo.
SALTAMBARCA. = Calaínan sa bisti.
SALTANTE. V. *Saltador*.
SALTAPAREDES. V. *Saltabardales*.
SALTAR. = Locso, ogpó, togpa, ictin, labac, lampáyag, hupac, ambac, tapoac, ocpao.
SALTARELO. = Sayào, pagsabáy.
SALTAREN. = Pagsones sa maong ng̃alan sa sesta.
SALTARIN. = Tigsabáy, hinayáo, ang magasayáo, ang musabáy.
SALTATERANDATE. = Calaínan sa borda.
SALTATRIZ. = Babáye ng̃a may opicio sa pagsabáy.
SALTEADOR. = Mang̃ang̃áyao, ang magagáhat.
SALTEAR. = Pagpang̃áyao, paggáhat, pagpang̃áoat sa mg̃a omalágui sa mg̃a cadalánan. * Pagdámag, pagdósmog. * Pagsógod ug díli patibáoas sa bisan onsa, * Pagóna sa pagpálit sa bisan onsa. * Pagpahárloc. pagpacógmat.
SALTEO. = Pagcapang̃áyao, pagcagáhat.
SALTERIO. = Libro sa santos ng̃a Sulat ng̃a sinulátan sa mg̃a salmo ng̃a guibúhat ni David. * Ang librong dagcó ng̃a pagacantáhan sa mg̃a salmo, sa coro. * Ang rosario ng̃a guipahanong̃ód cang María Santísima. * Tolónggon ng̃a apil sa música.
SALTIMBANCO ó SALTIMBANQUIS. V. *Saltabanco*, &c.
SALTO. = Lócso pagcalócso, pagcaogpó, pagcaíctin. * V. *Saltadero*.
SALTON. = Alisío sio. * Isda, balámban. * Ang magalócso caáyo.
SALUBRE. V. *Saludable*.
SALUBRIDAD. = Pagcaáyong quinabúhi, pagcaáyo sa quinabúhi, maáyong laoas.
SALUD. = Idem. * Maáyong pagcabótang sa calág tong̃ód sa grasia sa Dios.
SALUDABLE. = Ang macaáyo sa calág ug sa laoas.
SALUDABLEMENTE. = Sa maáyong quinabúhi, sa maáyong laoas. * Sa dagcóng polós sa calág.
SALUDADOR. = Ang nagaábi abi, ang abi abíhon. * Ang táuo ng̃a bacácon ng̃a pagaíngnon ng̃a maálam magtámbal sa mg̃a saquét ng̃a malisód, sa pagsángpot sa mg̃a polong ng̃a oaláy cahológan.
SALUDAMIENTO. = Pagcaábi abi.
SALUDAR. = Pagábi abi, pagcomostá, pagpamólong sa mg̃a polong ng̃a igapanghináot sa maáyong quinabúhi sa isigcatáuo. * Pagbúhi sa mg̃a luthang sa timáan sa calípay. * Pagbúhat sa mg̃a buhat ng̃a caoang, ug pagsángpot sa mg̃a polong ng̃a oaláy cahológan, sa mg̃a táuo ng̃a bacácon, arón pagaíngnon sa obán ng̃a maálam sila magtámbal sa mg̃a saquét ng̃a malisód. * Pagpadála sa mg̃a pagpang̃omostá, pagcomostá.
SALUDO. = Pagcomostá. * Pagbóhi sa mg̃a luthang sa timáan sa calípay, sa maáyong balíta.
SALUMBRE. = Agóp-op sa asín.
SALUTACION. = Pagcacomostá. * Pagcaábi abi. * Sinógdan sa mg̃a oáli. * Paghibaló ni San Gabriel Arcángel cang María Santísima ng̃a sia ang magasámcon sa Anac sa Dios.
SALUTÍFERAMENTE. V. *Saludablemente*.
SALUTÍFERO. V. *Saludable*.
SALVA. = Pagcatiláo sa mg̃a calánon ng̃a ipacáon sa mg̃a hari, sa pagcasáyor ng̃a oaláy bisan onsa ng̃a macadáot. * Pagcabúhi sa mg̃a luthang sa mg̃a timáan sa calípay. * Pagbúhat sa mg̃a pagsuláy ng̃a binóang, sa pagláom ng̃a babaoíon sa Dios ang nagabúhat. * Pagtábi sa pagpamólong.
SALVACION. = Pagcabáoi, pagcalocát. * Pagcagáoas, pagcamísic. * Pagcadáng̃at sa pahimáya sa Lang̃it, pagcapalánğit.
SALVADERA. = Sorlánan sa margaja, sa mg̃a balás, &c., ng̃a ibórbod, ibutang sa bisan onsa ng̃a guisúlat, arón mamalá ang tinta.
SALVADO. = Salabaro, tictic.
SALVADOR. = Mamàmáoi, manlolócat, manlolóoas. * Ang magapagáoas, ang magapamísic. * Si Jesucristo ng̃a Guinóo ta.
SALVAJADA. V. *Salvajería*.
SALVAJE. = Tanóm ng̃a toróc banua ug ihaláson. * Táuo ng̃a ihaláson, burong, sa oaláy quinaárman. * Mananáp ng̃a díli aghop, ng̃a díli tanód, ihaláson. * Táuo sa mg̃a yota ng̃a guicaoád-an sa paghópot ug sa mg̃a ponóan.
SALVAJEMENTE. = Ing̃on sa batásan sa mg̃a mananáp, sa mg̃a táuo ng̃a ihaláson.
SALVAJERÍA. = Polong con buhat ng̃a ang̃ay sa mang̃a táuo ng̃a ihaláson.
SALVAJEZ. = Pagcaihálas.
SALVAJINA. = Mananáp ng̃a ihálas. * Onód sa mg̃a mananáp ng̃a ihálas. * Cadaghánan sa mang̃a anit sa mg̃a mananáp ng̃a ihálas.
SALVAJINO. = Ang nabatong̃ód ug ang̃ay sa mg̃a ihaláson.
SALVAGUARDIA. = Bantay sa bisan onsa. * Timáan ng̃a guidála ug guihátag sa bisan cansa, arón díli sia pagaonsáon ug pagahaoíran.
SALVAMENTE. = Sa oaláy catáhap.
SALVAMENTO. V. *Salvacion*. * Dalángpan.
SALVAMIENTO. = Idem.
SALVANTE. V. *Salvador*.
SALVAR. V. *Libertar*. * Paghátag sa pahimáya sa Lang̃it. * Pagságang sa mg̃a icadáot. * Pagcóha sa mg̃a caolánğan, sa mg̃a cabilinggan, sa mg̃a caculian.
SALVATIERRA. = Malilímbong sa sugál sa baraja.
SALVE. = Mahimáya ca, bantáyan ca sa Dios. * Ang usá sa mg̃a pagámpo ng̃a ipahanong̃ód cang María Santísima.

Digitized by Google

SALVEDAD. = Pagcatógot, lisensia.
SALVIA. = Dalapót, sambong, halilíbon.
SALVILLA. V. *Bandeja.*
SALVO. = Guináoas, ang mahamísic, ang guibáoi, guilocát sa bisan onsang calisód. * Gaoas.
SALVOCONDUCTO. V. *Salvedad.*
SALVOHONOR. = Sampot, ililíngcod.
SAMBENITO. = Bisti ñga guibisti sa mga saláan ñga guihócman ug guicastigo sa mga hocom sa Inquisision. * Sulat ñga casayóran sa mga ñgalan sa mga táuo ñga saláan, ug sa castigo ñga guibútang canila sa mga hocom sa Inquisision, ñga guipamílit sa mga poltahán sa mga Singbahán. * Daótan ñga donñog.
SAMBUCA. = Tolónggon ñga guicoldásan, sa canhing tiempo.
SAMPSUCO. V. *Mejorana.*
SAMUGA. V. *Jamuga.*
SAN. V. *Santos.*
SANABLE. = Ang arang ayóhon, ang mahímo ñga pagatambálon.
SANADOR. = Ang magatámbal, ang magaáyo.
SANALOTODO. = Hampól, haclop ñga maitom, sa botica: silbi sa pagtámbal sa daghánan ñga mga saquét.
SANAMENTE. = Sa pagcoháoan sa boot, sa oaláy daótan ñga húna húna.
SANAR. = Pagáyo, pagtámbal.
SANATIVO. V. *Sanador.*
SANCIONAR. = Batásan, pagcabóot sa mga ponóan, ley.
SANCION. = Pagbúhat sa bisan onsang ley, batásan.
SANCOCHAR. V. *Salcochar.*
SÁNCTUS. = Polong ñga linatín: bahin sa misa ñga guiñgálan ug sánctus.
SANDALIA. = Bisti sa tiil, ñga mao ang usá ca panit ñga pagatónban, ug ñga itácgos sa maong tiil sa usá ca corea con sintas.
SÁNDALO. = Tanóm ñga maíñgon sa yervabuena. * Cahoy ñga mahomót.
SANDÁRACA. V. *Rejalgar.* * Tagoc sa enebro.
SANDEZ. = Polong con buhat ñga binóang ñga díli macaígo, ñga oaláy cahológan.
SANDÍA. = Atímon.
SANDIO. = Boang boang, hoñgog.
SANEAMIENTO. = Pagságang sa icadáot ñga arang moábot.
SANEAR. = Pagságang sa mga cadaótan ñga omalábot. * Pagáyo sa bisan onsa.
SANEDRIN. = Hocmánan ñga labí sa mga judíos.
SANGLEY. = Insic ñga magacomercio sa Pilipinas.
SANGRADERA. = Sorlánan sa dugó, sa pagsangra sa bisan cansa. * Alaguían sa tubig, sa bino, &c.: guipahaáñgay sa bisan onsang sodlánan.
SANGRADOR. = Ang opicio sa pagsangra, magsasangra. * V. *Sangradera* desde *alaguían.*
SANGRADURA. = Samad ñga pagaboháton sa pagsangra, alaguían ñga pagaboháton sa mga subá, &c., sa pagdápit sa tubig sa bisan asa.
SANGRAR. = Pagcárlit, pagsangra, pagsámad sa mga caogátan, arón muágui ang dugó. * Pagpaágui, pagpagóa sa tubig, sa bino, &c., sa mga sudlánan. * Pagdápit sa tubig sa mga subá, sa pagcále ñga daan sa mga balahàan. * Pagágui, paggóa sa dugó.
SANGRAZA. = Dugó ñga donót.
SANGRE. = Dugó.
SANGRÍA. = Pagcasangra, pagcasámad sa mga caogátan arón omági ang dugó. * Pagcapañgáoat, pagcacóha sa bisan onsa. * Bino ñga sinambógan sa tubig ug ñga sináctan sa asúcar.
SANGRIENTAMENTE. = Sa pagcaágas, sa pagcaáoas sa dugó.
SANGRIENTO. = Ang magadugó. * Ang guisabligan ug namansa sa dugó. * Táuo con mananáp ñga maísog, mabáñgis. * Ang nagapaágas sa dugó.
SANGUAZA. V. *Sangraza.* * Dugá ñga mapolá sa obán ñga mga tanóm.
SANGÜÍFERO. = Ang may dugó.
SANGÜIFICAR. = Pagdogó, pagpatigáyon arón madághan ang dugó.
SANGUIJUELA. = Limátoc. * Ang macacóha sa mahínay hinay sa bisan onsa.
SANGUINA. = Saquét sa bulan bulan ñgatanán sa mga babáye.
SANGUINARIA. = Tanóm ñga italámbal. * Batóng mahál.
SANGUINARIAMENTE. V. *Sangrientamente.*
SANGUINARIO. V. *Cruel.*
SANGUÍNEO. = Ang mahímo sa dugó. * V. *Sangüífero.* * Ang may color sa dugó.*
SANGUINO. = Como el siguiente.
SANGUINOLENTO. V. *Sangriento.*
SANGUINOSO. V. *Cruel* y *Sangriento.*
SANGÜIS. = Polong ñga linatín: ang dugó ni Jesucristo sa ilálom sa pagcadágoay sa bino.
SANGUJA. = Limátoc.
SANÍCULA. = Tanóm ñga italámbal.
SANIDAD. V. *Salubridad.*
SANIE ó SANIES. = Nana.
SANIOSO. = Ang may nana.
SANITARIO. = Ang mahatonñód sa pagpátigáyon sa mga tambal sa mga saquét.
SANJACADO. = Pagcahópot sa mga provinsia sa Gninharían sa mga turco.
SANJACATO. = Idem.
SANJACO. = Maghohópot sa mga provinsia sa manñga turco.
SANJUANERO. = Bonñga ñga mahínog sa caduúlan sa aldao ni S. Juan.
SANJUANISTA. = Sacop sa religion, sa caparían ni san Juan.
SANMIGUELEÑO. = Bonñga ñga mahínog sa haruúl sa arlao ni S. Miguel.
SANO. = Táuo ñga oaláy saquét, sa maáyo ug mapíscay ang laoas. * Ang maháoan ug buot. * Ang tibúoc, ang oalá tipácan, boóñgon ug pagacuháan.
SANTA. = Ang bahin sa Singbahán sa Jerusalen, ñga dapit sa sulúd caáyo, ñga guitabónan, sa sugo sa Dios, sa usá ca tabil ñga mahál caáyo.
SANTABÁRBARA. = Lugar ñga pagatipígan sa pólvora sa mga sacayán.
SANTAMENTE. = Sa pagcasantos, sa batásan ñga hingpit.
SANTASANTÓRUM. = Ang bahin ñga labíng santos sa Singbahán sa Jerusalen, ñga guibotánñgan sa arca ñga guiñgálan sa testamento.
SANTERA. = Asáoa sa santero.
SANTERO. = Ang magabántay sa bisan onsang Singbahán ug sa mga santos. * Ang magasíngba sa mga santos sa usá ca pagsíngba ñga díli mao.
SANTIAGO. = Polong ñga igasógod sa mga español sa mga pangpañgóbat, sa pagquigtábang nila cang Santiago ñga santos, ñga patron ug manlalában nila.
SANTIAGUISTA. = Sacop sa caparían ñga sinoldado ni Santiago.
SANTIAMEN. = Macariót lamang, ang usá lamang sa pagpíloc, sa malágmit uyámot.
SANTIDAD. = Pagcasantos, pagcatárong.
SANTIFICACION. = Pagcasantos.
SANTIFICADOR. = Ang magapacasantos, ang magapacatárong.
SANTIFICAR. = Pagpasantos, pagpatárong. * Paghálad sa Dios sa bisan onsa. * Pagtáhor, pagsíngba sa mga santos. * Paglában sa bisan cansa, pagtábang canía.
SANTIGUADA. = Pagcapañgóros.

Digitized by Google

SANTIGUADERA. = Idem.
SANTIGUADERO. = Como el siguiente.
SANTIGUADOR. = Ang magapangóros sa lain, sa pagpanganíto.
SANTIGUAMIENTO. = Pagcapangóros.
SANTIGUAR. = Pagpangóros. * Pagcastigo, pagpasáquet.
SANTIMONIA. V. *Santidad*. * Tanóm nga bulácan.
SANTÍSIMO. = Santos uyámot. * Polong nga guicahingálan, sa Santos mga Papa.
SANTO. = Santos, matárong, ang oaláy salá.
SANTON. = Ang magapacasantos. * Táuo nga moros nga mapenitenciáhon.
SANTORAL. = Libro nga sinolátan sa mga quinabúhi ug sa mga buhat sa mga santos.
SANTUARIO. = Singbahán nga pagasingbáhan sa bisan cansang santos.
SANTURRON. = Ang magapacasantos caáyo, ang magaámpo sa madúgay ug sa masúbsob.
SAÑA. = Capongót, caligótgot.
SAÑOSAMENTE. V. *Sañudamente*.
SAÑOSO. V. *Sañudo*.
SAÑUDAMENTE. = Sa caligótgot, sa capongót.
SAÑUDO. = Ang naligótgot, ang pungtánon, ang guipóngtan.
SAPIENCIA. = Libro sa santos nga Sulat nga guingálan sa quinaárman.
SAPICO. = Hubág ug motoróc sa ilámon sa dila ug sa luyo ug luyo sa mga aping sa solód sa bába.
SAPO. = Mananáp nga maingon ingon sa baqui.
SAPONARIA. = Tanóm.
SAPONÍFERO. = Ang macapalalim.
SAQUE. = Sugál sa pelota.
SAQUEADOR. = Ang magacúha, ang magapólot.
SAQUEAMIENTO. V. *Saqueo*.
SAQUEAR. = Pagcóha, pagpólot. * Pagpangáoat.
SAQUEO. = Pagcacóha, pagcapólot. * Pagcapangáoat.
SAQUERO. = Dagom sa pagtahí sa mga puyo puyo.
SAQUERÍA. = Cadaghánan sa mga puyo puyo.
SAQUILADA. = Cadaghánan sa trigo, &c., nga lilígson ug sinúlud sa puyo puyo nga dili ponó.
SARAMPION. = Dálap.
SARAO. = Catilingban sa mga táuo nga naningób sila sa pagdúla ug sa pagsayáo.
SARCASMO. = Polong nga icatámay ug icayúbit sa isigcatáo.
SARCIA. = Cadaghánan sa mga pardo.
SARCO. = Bisti nga hatáas.
SARCOCOLA. = Tagoc nga malálag ug mapáit.
SARCÓFAGO. = Lulóbangan, lobóngan, lobnginan, lobóng.
SARCÓTICO. = Tambal nga icapilot ug icasara sa mga samad.
SARDESCO. = Cabayong diótay. * Táuo sa maísog nga gaoi.
SARDINA. = Tamban.
SARDINEL. = Buhat nga guibúhat sa mga ladriyo nga pinatíndog.
SARDINERO. = Ang magabalígya sa mga tamban. * Ang nahatongód sa mga tamban.
SARDINETA. = Tamban nga diótay. * Dayan dayan nga guibútang sa ubán nga mga bisti sa mga soldados.
SARDIO. = Batóng mahál.
SARDIOQUE. = Ang surlánan sa asín ug ang maong asín.
SARDONIA. = Tanóm.
SARDÓNICA. = Batóng mahál.
SARDÓNICO. = Ang nahatongód sa sardónica.
SARDONIO. V. *Sardónica*.
SARDÓNIQUE. = Idem.
SARGA. = Panápton sa igagáma. * Cahoy cahoy.
SARGENTA. = Asáoa sa sargento. * Hinganíban nga guidála sa sargento.
SARGENTAR. = Paghópot sa mga soldados, sa pagtúman sa opicio sa pagcasargento.
SARGENTÍA. = Opicio, cahímtang sa pagcasargento.
SARGENTO. = Ponóan nga obus sa mga soldado.
SARGO. = Calaínan sa isda.
SARMENTADOR. = Ang magapólot sa mga balágon nga guipótol sa mga paras.
SARMENTAR. = Pagpólot sa mga balágon nga pinótol sa mga paras.
SARMENTERA. = Lugar nga pagatipígan sa mga balágon nga guipótol sa mga paras.
SARMENTOSO. = Ang maíngon sa mga balágon sa mga paras.
SARMIENTO. = Balágon sa mga paras.
SARNA. = Nuca. * Caíbog sa pagdángat sa bisan onsa nga macalípay.
SARNOSO. = Nucáon.
SARPULLIDO. V. *Salpullido*. * Mga labhag, pinaácan sa pulgas.
SARPULLIR. = Pagpáac sa pulgas: v. *Salpullir*.
SARRACÉNICO. = Ang nahatongód sa mga moros.
SARRACENO. = Moros.
SARRACINA. = Pagcaáoay sa daghánan nga mga táuo.
SARRIA. = Calaínan sa sahid. * Bocág nga dagcó.
SARRILLO. V. *Estertor*.
SARRIO. = Mananáp sa opat ca tiil.
SARRO. = Bulit nga malig-on. * Ogam, qui qui.
SARROSO. = Ang may ogam.
SARTA. = Tinóhog, tohog. * Cadaghánan sa bisan onsa nga magcasonód sonód.
SARTAL. = Bisan onsa, cadaghánan sa bisan onsa nga gnipatóhog.
SARTALEJO. = Idem.
SARTEN. = Caláha.
SARTENADA. = Ang pagapritóhon sa macaúsa sa caláha.
SARTENAZO. = Pocpoc nga guipócpoc sa bisan onsa.
SASAFRÁS. = Cahoy nga maíngon ingon sa laurel.
SASTRA. = Asáoa sa sastre.
SASTRE. = Mananáhi.
SASTRERÍA. = Baláy nga pagabuhátan sa mananáhi ug ang opicio nia.
SATAN. = Como el siguiente.
SATANÁS. = Yaoa.
SATÉLITE. = Sologóon sa justicia, alguasil, mananácop. * Tagsa ca planeta nga diótay nga magalibót sa planetang dagcó.
SÁTIRA. = Polong nga matístis nga icayúbit sa isigcatáuo. * Babáye sa maísog nga gaoi, madalíon, malágsic.
SATÍRICAMENTE. = Sa pagcayúbit, sa pagcatámay.
SATÍRICO. = Táuo nga mahagúgma pagtámay ug pagyúbit sa isigcatáuo.
SATIRIO. = Ilagá sa Indias nga mabóhi sa tubig.
SATÍRION. = Tanóm nga italámbal.
SATIRIZANTE. = Ang magayúbit.
SATIRIZAR. = Pagyúbit sa mga polong con sa manga sulat.
SÁTIRO. = Dios sa mga dioatáhan sa canhing tiempo.
SATISFACCION. = Pagcabáyad sa mga otang ug sa mga salá. * Pagpogóng, pagpahínay sa mga cailibgon, * Pagpatáy sa gotom, sa uhao, &c. * Pagbálos. * Paghimóot.
SATISFACIENTE. = Ang magabáyad, ang mubálos.
SATISFACTORIAMENTE. = Sa pagcatúman, sa pagcahíngpit.
SATISFACTORIO. V. *Satisfaciente*.
SATISFECHO. = Ang guibáydan, ang guibáslan. * Parayégon, maandácon.
SATIVO. = Ang guipúgas ug guitanóm.
SATO. = Idem.

Digitized by Google

Sátrapa. = Dacóng táuo sa mg̃a persa. * Táuo ng̃a maálam, ng̃a batid, malalánghon.
Satrapía. = Cahimtang sa pagcasátrapa.
Saturacion. = Pagcahílis, pagcalínis sa bisan onsa sa bino, sa tubig, &c.
Saturar. = Paghílis, paglínis sa bisan onsa, sa bino, sa tubig, &c.
Saturnal. = Ang nahatong̃ód sa Sarurno.
Saturnino. = Ang táuo ng̃a ming̃áuon, masolóbon.
Saturno. = Ang usá sa mg̃a planeta.
Sauce. = Cahoy sa mg̃a baybáyon.
Sacco. = Abgáo, argáo.
Sauquillo. = Cahoy ng̃a diótay.
Sauseria. = Solód sa mg̃a baláy ng̃a hariánon, ng̃a pagatipígan sa mg̃a sud-an ug sa mg̃a casangcápan sa salapí ng̃a ibútang sa lamesa.
Sausier. = Ang magabóot sa sauseria sa mg̃a baláy ng̃a hariánon.
Sauz. = *Sauce.*
Sauzgatillo. = Cahoy cahoy.
Savia. = Dugá sa mg̃a tanóm.
Saxátil. = Isda ng̃a mutóbo sa lugar ng̃a cabatóhan.
Sáxeo. = Bisan onsa sa bató.
Saxífraga. = Tanóm ng̃a italámbal.
Saya. = Saya, bisti sa mg̃a babáye.
Sayal. = Panápton ng̃a bastos caáyo.
Sayalería. = Opicio sa paghábol sa mg̃a sayal.
Sayalero. = Ang magahábol sa mg̃a sayal.
Sayalesco. = Bisan onsa sa sayal.
Sayalete. = Sayal ng̃a molomanípis.
Sayo. = Bisti ng̃a halagpád ug hatáas. * Bisan onsang bisti
Sayon. = Táuo ng̃a supang, sa malágsot ng̃a nauong. * Mabáng̃is.
Sayuela = Sinína sa estameña.
Sayuelo. = Bisti sa mg̃a babáye, mg̃a maing̃on ing̃on sa supa.
Sazon. = Pagcahínog sa mg̃a bong̃a, pagcahínpit sa bisan onsa. * Ang lalím sa bisan onsa.
Sazonadamente. = Sa pagcalalím.
Sazonado. = Polong ng̃a matístis, malipáyon.
Sazonador. = Ang macalalím.
Sazonar. = Paghátag sa lalím sa mg̃a calánon. * Paghínog sa bisan onsa.

SE

Sebe. = Alad sa mg̃a bogsoc ng̃a hatáas.
Sebesten. = Cahoy.
Sebillo. = Como el siguiente. * Calaínan sa sabón ng̃a igahínglo sa mg̃a camót.
Sebo. = Tamboc sa mg̃a mananáp. * Ang bahándi, puhónan ng̃a dagcó.
Seboso. = Ang may tamboc. * Ang guidíhog sa tamboc, sa sebo.
Seca. = Pagcaoaláy olán. * Lusay.
Secacul. = Tanóm.
Secadal. V. *Secano.*
Secadero. = Lugar ng̃a pagabolálan, pagaogáhan, pagacamád-an sa bisan onsa. * Bung̃a ng̃a madúgay bisan ng̃a mamalá, bisan ng̃a maogá
Secadillo. = Matám-is ng̃a magáma sa mg̃a almendra ng̃a dinócdoc, sa panit sa limon, sa asucar ug sa lang̃it lang̃it sa itlog, ug ng̃a pagaanágon sa caláyo ng̃a oaláy siga.
Secamente. = Sa mg̃a hamóbong polong, sa mg̃a diótay ug lactod ng̃a polong. * Sa pagcaoaláy pagtáhor, catabá ug pagábi abi.
Secano. = Yota ng̃a díli mahímo ng̃a pagabo-bóan, bisan onsa ng̃a mamalá, naogá caáyo.
Secansa. = Sugál sa barajá.
Secante = Ang macamalá, ang macaogá, ang macabólad. * Ang barlis ng̃a nabalábag sa lain ng̃a barlis.
Secar. = Ogá, bolar, malá, laya. * Pagcágod, paghorót sa mahínay hinay. * Pagníoang.
Secatura. = Pagcaoaláy lamí, ug lalím. * Pagcabórlay.
Seccion. = Pagcapótol. * Pagcabáhin sa mg̃a bahin sa mg̃a libro, arón maásoy ug maáyo ang guisúlat.
Seceso. = Pagcalíbang, pagcaólo.
Seco. = Ang namalá, ang naláya, ang naogá, ang nabólad, ang oaláy dugá, ang nanioang. * Ang colánghan sa mg̃a quinahánglan. * Ang may gaoi ng̃a maísog.
Secrecion. = Pagcabúlag, pagcabáhin.
Secreta. = Calibánghan. * Bisan onsa ng̃a guisósi, guipaquigsáyod sa hilom, sa tinágo. * Tagsa ca pagámpo con oracion ng̃a guipang̃ádye sa mg̃a Padre ng̃a nanagmísa, sa human na ang paghálad sa hostia ug sa cális.
Secretamente. = Sa tinágo, sa pagcahílom.
Secretar. = Paghímo sa dugó sa solód sa laoas sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp.
Secretear. = Paghónghong, paghalaoáhao, pagsólte sa mahínay caáyo, sa obus ng̃a ting̃og.
Secretaria. = Asaóa sa secretario. * Ang babáye ng̃a magasúlat sa guipasúlat cania.
Secretaría. = Cahímtang sa pagcasecretario ug ang solód ng̃a pagasulátan.
Secretario. = Ang magasúlat sa guipasúlat cania. * Ang escribano sa longsod.
Secretista. = Ang magasólte sa pagcahalaoáhao, sa pagcahónghong. * Ang magasúlat sa ton̄gód sa mg̃a tanghága.
Secreto. = Tinágo, ang anáa sa tinágo. * Ang mahilómon. * Bisan onsa ng̃a tacús ng̃a pagahilómon ng̃a díli ipadayág, ipabántog. * Bisan onsang caposlánan, caayóhan sa mg̃a tambál, sa mg̃a ilímnon, &c., ng̃a díli hingbalóan sa cadaghánan. * Ang bolsillo, puyo puyo ng̃a guidála sa ilálom sa mg̃a bisti. * Lugar ng̃a pagatagóan sa bisan onsa. * Tanghága.
Secretorio. = Ang magapaláin, ang magapabáhin.
Secta. = Pagtolón-an ng̃a guitóon sa bisan cansang táuo ng̃a bantógon, quinaamánon.
Sectador. V. *Sectario.*
Sectario. = Ang maganonót, sa pagcapílit, sa minatúod, sa bisan onsang pagtolón-an.
Sector. = Ang bahin sa malíng̃in.
Secuaz. = Ang moápil sa dapig sa lain. * Ang maganonót sa bisan onsang pagtolón-an.
Secuela. = Ang magasonód sa bisan onsa. * Bisan onsa ng̃a guican sa guinicánan, sa guisóndan.
Secuencia. = Pagpadáyeg ng̃a pagabasáhon sa misa, usáhay, sa human na ang pagbása sa epístola.
Secuestracion. V. *Secuestro.*
Secuestrador. = Ang magatípig sa bisan onsa, hasta ng̃a itúg-an sa hocom con quinsay taguía ng̃a tuod.
Secuestrar. = Pagtípig, paghópot sa bisan onsa, cutub ng̃a itórlo sa hocom ang taguíang tuod.
Secuestro. = Pagbótang sa bisan onsa sa ilálom sa gahóm sa bisan cansa, cutub ng̃a itúg-an sa bocom ang hingtúngdan ng̃a taguía.
Secular. = Ang Padre ng̃a díli religioso. * Ang madúgay sa daghan ng̃a mg̃a catuígan. * Bisan onsa ng̃a pagabuháton sa tagsa ca gatús ca túig * Ang nadúgay caáyo.
Secularizacion. = Pagcagóa sa pagcapadreng religioso.
Secularizar. = Paggóa sa cahímtang sa pagcapadreng religioso.
Secundariamente. = Sa icadúha.

Digitized by Google

SECUNDARIO. = Ang icadúha, ang sonód sa nahaóna.
SECUNDINA. = Inónlan.
SECURA. V. *Sequedad.*
SED. = Uháo. * Caíbog ng̃a dagcó sa bisan onsa.
SEDA. = Igagáma.
SEDADERA. = Capandáyan sa pagpahómoc sa cáñamo.
SEDAL. = Balahíbo sa mananáp ng̃a maputí ug masíhag, ng̃a icahocót sa ansuelo sa usá ca tomóy, ug sa usá, sa lambo. * Sinta ng̃a itóhog sa mg̃a mananámbal sa ilálom sa panit sa obán ng̃a mg̃a táuo ug mg̃a mananáp ng̃a masaquét.
SEDATIVO. = Ang may gahóm sa pagpahínay sa mg̃a caól-ol.
SEDE. = Lingcoránan. * Cahímtang sa pagcaobispo ug sa pagcasantos ng̃a Papa.
SEDEAR. = Paghínis sa mg̃a batóng mahál, sa buláoan ug sa salapí, sa usá ca ponpon sa mg̃a balahíbo sa baboy.
SEDENTARIO. = Opicio, pagcabótang sa táuo ng̃a díli macabórlay canía.
SEDEÑA. = Icadúhang gomon ng̃a guícan sa lino.
SEDEÑO. = Ang maíng̃on sa igagáma.
SEDERA. = Ponpon, escoba sa balahíbo sa mg̃a baboy.
SEDERÍA. = Mg̃a balígya sa igagáma. * Tiendáhan ng̃a pagabaligyáan sa igagáma.
SEDERO.= Ang magabalígya sa igagáma.
SEDICION. = Pagcagobóc, pagcaálsa. * Pagcasócol sa mg̃a ponóan. * Pagcasócol sa mg̃a balatían sa laoas sa táuo sa mg̃a galámhan sa calág.
SEDICIOSAMENTE. = Sa pagcaálsa, sa pagcagobóc, sa pagcasócol.
SEDICIOSO. = Ang magahópo sa mg̃a táuo arón managálsa ug arón manócol sila.
SEDIENTO. = Ang guiuháo. * Yota con baol ng̃a quinahánglan sa daghan ng̃a tubig. * Ang naíbog sa minatúod sa bisan onsa.
SEDIMENTO. = Lalog.
SEDUCCION. = Pagcahópo, pagcalímbong sa pagcalaláng.
SEDUCIR. = Paglímbong, paghópo sa pagcalaláng.
SEDUCTIVO. = Como el siguiente.
SEDUCTOR. = Ang magalímbong, ang magahópo sa pagcalaláng.
SEGABLE. = Ang arang galábon.
SEGADA. V. *Siega.*
SEGADERA. = Capandáyan, sang̃ót sa paggálab.
SEGADERO. V. *Segable.*
SEGADOR. = Maggagálab, ang magagálab.
SEGAR. = Paggálab. * Pagpótol sa bisan onsa.
SEGAZON. = Pagcagálab. * Túig ng̃a igagálab.
SEGLAR. = Ang díli Padre ug religioso. * Ang nahatong̃ód sa quinabúhi, sa pagcabúhi, sa batásan sa calibútan.
SEGLARMENTE. = Ing̃on sa batásan sa díli Padre, sa díli religioso. * Ing̃on sa batásan sa calibútan.
SEGMENTO. = Bahin ng̃a guibùlag sa bisan onsa.
SEGREGACION. = Pagcabáhin, pagcabúlag, pagcaláin.
SEGREGAR. = Pagbáhin, pagbúlag, pagláin.
SEGREGATIVO. = Ang magapaláin, ang magapabúlag, ang magabáhin
SEGRÍ. = Panápton sa igagáma ng̃a mabága.
SEGUIDA. = Pagcasonód, pagcaápas, pagcanonót. * Pagcadáyon, pagcaparáyon.
SEGUIDERO = Panigíngnan.
SEGUIDILLA. = Pagcanta ug pagsabáy.
SEGUIDILLERO. = Táuo ng̃a mahagúgma magcanta ug magsabáy sa mg̃a siguidilla.
SEGUIDO. = Nayon, ang guisómpay.
SEGUIDOR. = Ang muápas, ang maganonót, ang musonód.
SEGUIMIENTO. V. *Seguida.*
SEGUIR. = Apas, nonót, sonód, pagdáyon, pagparáyon. * Pagobán, pagcóyog. * Pagábay. * Pagpatigáyon sa pagdáng̃at sa bisan onsa. * Pagóyon, pagáng̃ay sa pagbúot sa lain. * Pagpanigíng̃on. * Pagguícan, pagsonód sa usá ca butang sa lain ng̃a butang.
SEGUN. = Ing̃on, maíng̃on.
SEGUNDAR. = Paghímo sa icadúha, pagsonód sa nahaóna.
SEGUNDARIAMENTE. M. *Secundariamente.*
SEGUNDARIO. V. *Secundario.*
SEGUNDILLA. = Ang tubig ng̃a pagabugnáuon sa yelo, sa tubig ng̃a tibúoc, ng̃a sobra sa human na ang pagbúgnao sa lain ng̃a tubig.
SEGUNDILLO. = Ang icadúhang bahin sa tinápay ng̃a ihátag sa mg̃a Padre sa mg̃a caparían ng̃a nang̃áon sa ilang refectorio, sa human na ang nahaónang rasion.
SEGUNDO. = Ang icadúha, ang sonód sa nahaúna. * Ang icacanúman ca bahin sa minuto.
SEGUNDOGÉNITO. = Ang icadúhang anac, ang anac ng̃a sonód sa nahaóna.
SEGUNDON. = Anac ng̃a díli pang̃ánay.
SEGUR. = Oásay ng̃a dagcó.
SEGURADOR. V. *Fiador.*
SEGURAMENTE. = Sa pagcamatúod, sa pagcaoaláy catáhap ug duha duha.
SEGURAR. V. *Asegurar.*
SEGURIDAD. = Pagcalíg-on. * Pagcamatúod. * Pagcaoaláy catáhap ug duha duha. * V. *Fianza.*
SEGURO. = Malíg-on. * Ang oaláy catáhap ug cahárloc. * Pagcatógot, lisencia sa pagbúhat sa bisan onsa. * Calíg-ónan arón díli onta maoalá ang salapí con ang mg̃a manggad ng̃a guipadála sa bisan diin,
SEIS. = Onóm.
SEISAVADO. = Bisan onsa ng̃a may onóm sa nauong.
SEISAVO. = Ang icánom ca bahin sa usá ca nùmero.
SEISCIENTOS. = Onóm ca gatús.
SÉISE. = Tagsa ca báta ng̃a nagatóon sa pagcanta sa ubán ng̃a mg̃a Singbahán ng̃a Catedral.
SEISENO. = Icánom.
SELECCION. = Pagcapíli.
SELECTO. = Ang guipíli, piníli.
SELVA. = Solóp.
SELVATICO. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a solóp, ug ang motóbo dihá.
SELVATIQUEZ. = Pagcaboquírnon, pagcabórong.
SELVOSO. V. *Selvático.* * Lugar ng̃a may daghan ng̃a mg̃a solóp.
SELLADOR. = Ang magamarca.
SELLADURA. = Pagcamarca.
SELLAR. = Pagmarca, pagpátic. * Pagtápus, pagtibáoas sa bisan onsa. * Pagtábon, pagtácop. * Pagcábig sa maáyong buot sa isigcatáuo, tong̃ód sa mg̃a calóoy ng̃a guibúhat canía.
SELLO. = Marca, patic, capandáyan ng̃a igamarca. * Baláy ng̃a pagamarcáhan sa mang̃a papel ug mg̃a camatóoran. * Pagcahíngpit.
SEMANA. = Semana. * Cadaghánan, cadugáyan sa pitó ca adlao.
SEMANAL. = Ang nahatong̃ód sa semana.
SEMANALMENTE. = Sa semana semanang tanán.
SEMANARIO. V. *Semanal.*
SEMANERÍA. = Opicio sa pagcasemanero.
SEMANERO. = Táuo ng̃a may catungdánan sa pagtúman sa bisan onsa sa usá ca tibúoc ng̃a semana.
SEMBLANTE. = Nauong. * Pagcabótang sa bisan onsa. * Pagpatúngha sa goa ug sa nauong sa anàa sa solód sa huna huna ug sa casing casing.

Digitized by Google

SEMBRADIO. = Yota ñga maáyo ug ñga guiándam arón pagatámnan ug pagapugásan.
SEMBRADO. = Yota ñga guipugásan.
SEMBRADURA. = Pagcapúgas.
SEMBRAR. = Pagpúgas, pagsáb-oag, pagcátag. * Paghátag sa cahigayónan sa bisan onsang buhat ñga daótan. * Pagsúguid sa bisan onsa arón mabántog. * Pagbúhat sa bisan onsa ñga macapolós.
SEMEJA. V. *Semejanza*. * Timáan.
SEMEJABLE. = Ang mahímo ñga maíngon sa lain ñga butang, ang mahímo ñga maíngon sa lain ñga butang.
SEMEJADO. = Como el siguiente.
SEMEJANTE. = Magsáma, maíngon, magtopóng.
SEMEJANTEMENTE. = Sa pagcaíngon, sa pagcasáma.
SEMEJANZA. = Pagcasáma, pagcaíngon.
SEMEJAR. = Paginĝon, pagsáma.
SEMEN. = Tolos, dugó.
SEMENTAL. = Ang nahatonĝód sa pagpúgas ug sa mĝa baol.
SEMENTAR. V. *Sembrar* hasta *paghátag*.
SEMENTERA. V. *Sembradura*. * Baol. * Cabalánan, oma. * Túig ñga igapúgas.
SEMENTERO. = Poyo poyo, balúyot, bocág ñga pagasórlan sa binhi ñga ipulúgas.
SEMENTINO. = Ang nahatonĝód sa binhi.
SEMESTRE. = Ang madúgay sa onóm ca bulan. * Túig, pagcadúgay sa unúm ca bulan, sa tunĝá sa tuig.
SEMI. = Ang tonĝá sa bisan onsa.
SEMICAPRO. = Dios dios sa mĝa dioatáhan sa canhing tiempo.
SEMICIRCULAR. = Ang nahatonĝód sa semicírculo.
SEMICÍRCULO. = Ang tungá sa usá ca malíngin.
SEMIDEA. V. *Semidiosa*.
SEMIDEO. V. *Semidios*.
SEMIDIFUNTO. = Ang hapit na mamatáy.
SEMIDIÓS. = Ñgalan ñga guicahinĝálan sa mĝa dioatáhan, sa canhing tiempo, sa mĝa táuo ñga banságon ug bantógon tonĝód sa ilang mĝa búhat ñga catinĝaláhan.
SEMIDIOSA. = Ñgalan ñga guicahinĝálan sa mĝa dioatáhan sa mĝa babáye ñga guipacaíngon nila ñga anac sila sa mĝa dios dios ñga bacácon.
SEMIDOBLE. = Piesta ñga dolodíot sa piesta ñga doble.
SEMIDORMIDO. = Ang natólog tolog.
SEMIDRAGON. = Binúhat ñga táuo ang tunĝá ug bitin ang tunĝá.
SEMIHOMBRE. = Laláqui sa tunĝá lamang.
SEMILLA. = Binhi. * Bisan onsa ñga mahímo ug guinicánan, hingtúngdan ug sinógdan sa lain ñga butang.
SEMILLANA. V. *Manzanilla*.
SEMILLERO. = Lugar ñga pagapugásan sa mĝa binhi arón ilálin oña ang mĝa tanóm sa lain ñga yota con midagcó dagcó na.
SEMINAL. = Ang mahímo sa binhi, ang may binhi.
SEMINARIO. V. *Semillero*. * Baláy inĝa pagatoónan ug pagatorlóan sa mĝa báta.
SEMINARISTA = Ang guibatónan sa usá ca seminario.
SEMIPEDAL. = Ang may cahitáson sa tunĝá sa cahitáson sa tiil.
SEMIPELAGIANISMO. = Ang pagtolón-an sa mĝa semipelagiano.
SEMIPLENA. = Pagcaásoy sa usá lamang ca testigo.
SEMIPLENAMENTE. = Sa pagásoy sa usá lang ca testigo.
SEMIPOETA. = Poeta ñga díli maálam caáyo magbúhat sa mĝa balac.
SEMIPÚTRIDO. = Ang hapit na madonót, ang nadolodonót na.
SEMIRACIONAL. = Táuo ñga coloculiró, ñga honĝog.
SEMIVIVO. = Ang hapit díli mabúhi.
SÉMOLA. = Calaínan sa trigo. * Binócboc sa trigo, sa garvanzos, sa frijoles, &c., ñga icabúhat ug sopas.
SEMOVIENTE. = Bisan onsa ñga malíhoc ñga sia usá da.
SEMPITERNA. = Calaínan sa panápton ñga mabága caáyo, sa mĝa balahíbo sa mĝa carnero.
SEMPITERNAMENTE. = Sa guihápon, sa oaláy catapúsan.
SEMPITERNO. = Ang oaláy catapúsan, ang madúgay sa guihápon.
SEN. = Tanóm ñga ipulúrga.
SENADERO. = Ang magabáol sa diótay ñga oma.
SENADO. = Catilíngban sa mĝa senador, ug ang baláy ñga pagatíngban. * Catilíngban sa mĝa dagcóng táuo.
SENADO CONSULTO. = Sogo, pagbóot sa senado.
SENADOR. = Dacóng táuo ñga apil sa hocmánan sa senado.
SENARA. = Baol ñga diótay.
SENARIO. = Ang mahímo sa onóm.
SENATORIO = Ang nahatonĝód sa senado ug sa mĝa senador.
SENCILLAMENTE. = Sa oaláy cuti cuti, sa oaláy dayan dayan caáyo. * Sa oaláy limbong ug pagcaólo olo. * Sa pagcapótong.
SENCILLEZ. = Pagcanípis. * Pagcapótong, pagcaháoan sa boot. * Pagcacoliró, pagcahónĝog.
SENCILLO. = Ang oaláy sacót. * Ang manípis, magamáy. * Táuo ñga masáyon pagalimbónĝan ug pagaólo olóhan. * Ang táuo sa mahóan ñga búot, potong. * Salapí ñga dogmoc: caháte, sicápat ug sicaoálo.
SENDA. = Dalan ñga haíctin, diótay. * Alaguían sa pagdánĝat sa bisan onsa ñga guipanghináot.
SENDEREAR. = Pagóna, pagtórlo sa dalan.
SENDERO. V. *Senda*.
SENDOS. = Tagsa ca buoc.
SENECTUD. = Pagcatigúlang.
SENESCAL. = Maghohópot, mayordomo sa baláy ñga hariánon. * Ponóan sa Guinharían.
SENESCALÍA. = Cahímtang sa pagcasenescal.
SENIL. = Ang nahatonĝód sa mĝa tigúlang ug sa pagcatigúlang.
SENO. = Dughan. * Tian sa mĝa inahán. * Pagcalóang sa bisan onsa. * Looc sa dagat sa calang sa duhá ca catàrman. * Bohó sa hubág ug sa samad.
SENSACION. = Pagcabáti sa mĝa balatían sa laoas.
SENSATO. = Buótan, táuo ñga may salabótan.
SENSIBILIDAD. V. *Sensacion*. * Pagcalóoy, pagcapoánĝod.
SENSIBLE. = Ang babatíon sa mĝa balatían sa laoas. * Mololóy-on, mapoanĝóron. * Ang tacús ñga calooyan ug pagahilácan.
SENSIBLEMENTE. = Sa pagcabáti sa mga balatían sa laoas. * Sa casáquet.
SENSITIVA. = Ang arang batíon. * Ang nahatonĝúd sa mĝa balatían. * Tanóm ñga mahípos con pagcubíton ang iang mĝa dahon.
SENSORIO. = Ang nahatonĝód sa mĝa balatían. * Ihibaló.
SENSUAL. V. *Sensitivo* hasta *tanóm*. * Ang nahatonĝód sa pagcaólag.
SENSUALIDAD. = Pagcaólag.
SENSUALMENTE. = Sa pagcaólag.
SENTADILLAS (á). = Paglíngcod sa mĝa babáye sa bocó bocó sa cabayo, &c., sa pagbútang sa luyo sa duhá ca paa.
SENTADO. = Buótan, díli cundátan.
SENTAR. V. *Asentar* y *Asentarse*.
SENTENCIA. = Pagcahócom, sentensia. * Casangputánan ñga ondan, ñga may dagcóng hingtúngdan.
SENTENCIAR. = Pagsentencia, paghócom. * Pagtagána sa bisan onsa. * Bisan onsang tuyo.
SENTENCION. = Paghócom ñga pilit caáyo ug guilahíhan.
SENTENCIOSAMENTE. = Inĝon sa pagsentensia sa mĝa hocom.

Digitized by Google

SENTENCIOSO. = Polong ñga may dagcóng hingtúngdan ug cahológan. * Táuo ñga mamólong sa mga pagtolón-an ñga maáyo sa mga hamóbong pólong.
SENTIDAMENTE. = Sa casáquet.
SENTIDO. = Ang nasaquét ug nasàquet. * Ang masáyon mubáti. * Ang nalútac, ang mabóoac, ang nalíqui. * Ang nasógor sa pagcadonót. * Ang ihibaló. * Caálam sa pagbúhat sa bisan onsa. * Cahológan sa bisan onsang polong.
SENTIMENTAL. = Ang magapacalóoy, ang magapapoáñgod.
SENTIMIENTO. = Pagcabáti sa mga balatían sa laoas. * Casáquet.
SENTINA. = Bisan onsang lugar ñga ponó sa hugao.
SENTIR. = Pagbáti sa mga balatían sa laoas. * Pagbáti sa saquét, sa casáquet, sa gotom, &c. * Paghúna húna.
SEÑA. = Timáan.
SEÑAL. = Idem, marca.
SEÑALADAMIENTE. = Sa labí pa.
SEÑALADO. = Mahál, hamíli, banságon, bantógon. * Pinatícan.
SEÑALAMIENTO. = Pagcatimáan, pagcatórlo.
SEÑALAR. = Pagtimáan, pagtórlo. * Pagpírma sa mga sulat. * Paghiñgálan. * Pagtagál. * Paghólot, paghómot. * Paglabí. * Paglabáo. * Pagísip sa mga tantos nga guidáog sa mosogál sa baraja. * Pagpátic.
SEÑERO. = Ang mopoyó ñga usá da, sa oaláy obán.
SEÑOR. = Agálon, taguía. * Ang Dios. * Si Jesucristo sa Santísimo Sacramento sa altal. * Polong ñga icaábi abi.
SEÑOREANTE. = Ang magabóot, ang ponóan.
SEÑOREAR. = Pagsógo, pagbóot. * Pagtaguía sa bisan onsa. * Pagtáas sa usá ca bótang sa lain ñga bútang * Pagpogóng sa mga cailíbgon. * Pagámbong, paglígdong.
SEÑORÍA. = Polong ñga igaábi abi ug igatáhor sa ubán ñga mga táuo ñga may dagcóng opicio con cahímtang. * Ang táuo ñga pagahiñgálan niining polong. * Pagcabóot, pagcasógo.
SEÑORICO, CA, TO, TA. = Anac sa mga dagcóng táuo.
SEÑORIL. = Ang nahatonñgód sa Señor.
SEÑORÍO. = Pagcabóot, pagcasógo. * Ang yota ñga caugalíñgon sa señor. * Pagcaligdong, pagcaámbong. * Pagcapongóng sa mga cailíbgon.
SEÑORON. = Señor caáyo.
SEÑUELO. = Bisan onsa ñga magacábig.
SEO. = Singbahán ñga Catedral.
SEPANCUANTOS. = Casabá, pagcabárlong, castígo, pagpasáquet.
SEPARABLE. = Ang arang bulágon, ang mahímo ñga pagabahínon.
SEPARACION. = Pagcalálin, pagcabáhin, pagcabólag.
SEPARADAMENTE. = Sa pagcalináin lain sa pagcabúlag, sa pagcabáhin.
SEPARADOR. = Ang magabáhin, ang magabúlag, ang magapaláin.
SEPARANTE. = Idem.
SEPARAR. = Bulag, bahin, lain, lalin.
SEPARATIVO. V. *Separador*.
SEPEDON. *Sipedon*.
SEPIR. V. *Gibia*.
SEPTENO. V. *Seteno*.
SEPTENTRION. V. *Setentrion*.
SEPTENTRIONAL. V. *Setentrional*.
SEPTIEMBRE. V. *Setiembre*.
SÉPTIMO. V. *Sétimo*.
SEPTUAGÉSIMO. = Ang macahíngpit sa isip sa capitóan.
SEPTUPLICAR. V. *Setuplicar*.
SÉPTUPLO. V. *Sétuplo*.
SEPULCRAL. = Ang nahatonñgód sa lobóng, sa lobñgánan, sa lolóbñgan.
SEPULTAR. = Paglobóng. * Pagtágo, paghóbong sa bisan onsa, ñga malísod ñga hicaplágan.
SEPULTURA. = Lobóng, lobñgánan, lolóbñgan, lobonñgánan.
SEQUEDAD. = Pagcamalá pagcaoaláy ulan. * Pagcadíli mabónña ang yuta. * Polong ñga magáhi. * Gáoi, cagaoían ñga maísog.
SEQUEDAL ó SEQUERAL. = Yota ñga mamalá caáyo ug ñga díli mobónña.
SEQUERO. V. *Secadero* y *Secano*.
SEQUEROSO. V. *Seco*.
SEQUETE. = Tipac ñga pan ñga magáhi. * Pagcaómpoc. * Pagcagáhi sa gaoi, sa cagaoían.
SEQUÍA. V. *Sequedad*.
SEQUILLO. = Calaínan sa matám-is ñga magáma sa binócboc ug sa asúcar.
SEQUIO. V. *Secano*.
SEQUITO. = Catilíngban sa mga táuo ñga magaobán sa bisan cansa. * Pagcadáyeg sa bisan cansa tonñgód sa iang maáyong batásan.
SEQUÍZO. V. *Seco*.
SER. = Mao. * Pagpuyó, paghonóng sa bisan díin. * Pagsógod.
SERA. = Bucág ñga dagcó.
SERÁFICO. = Ang nahatonñgód sa Serafín. * Si S. Francisco de Asís.
SERAFIN. = Ángeles sa nahaónang ponong ponóñgan. * Táuo ñga matahóm caáyo.
SERAFINA. = Calaínan sa panápton sa balahíbo sa mga carnero.
SERAJE. = Cadaghánan sa mga bocág.
SERASQUIER. = Ponóan ñga dagcó sa mga *soldados* sa manga turco.
SERBA. = Bonña sa serbal.
SERBAL. = Cahoy ñga mobónña sa mga bonña ñga maíñgon sa mga pera con mansana.
SERBO. = Idem.
SERENAR. = Paglínao sa tiempo ug sa dagat. * Pagpatón-og sa bisan onsa. * Pagtín-ao sa bino, sa tubig, &c., ñga nalóbog. * Pagpahínay sa manga pagálsa, sa mga cabobót-on ñga nanagbíquil biquil, sa nanagáuay ug sa nasucó.
SERENATA. = Pagmúsica, piesta sa música.
SERENERO. = Panápton ñga igatábon sa mga babáye sa olo arón díli sila pagaonsáon sa ton-og.
SERENÍ. = Bote, sacayán ñga diótay.
SERENIDAD. = Pagcalínao sa tiempo, sa hanñin ug sa dagat. * Polong ñga igatáoag ug icahiñgálan sa ubán ñga mga príncipe. * Pagcalínao sa buot, sa cásing cásing.
SERENÍSIMO. = Polong ug ñgalan ñga igatáoag ng icahiñgálan sa ubán ñga mga anac sa mga hari.
SERENO. = Malínao. * Táuo sa mahúsay ñga buot, sa mahaóan ñga cásing càsing. * V. *Afable*. * Yamog, ton-og. * Táuo ñga may opicio sa pagpahibaló, sa gabíy ng sa masámot ñga tíñgog, sa pagcabótang sa tiempo, con malínao ba, con moólan ba, &c., ug sa horas. * Táuo ñga oaláy caólao.
SERIAMENTE. = Sa pagcalígdong, sa pagcaámbong. * Sa minatúod, sa pagcamatúod, sa matúod tuod.
SERIE. = Pagcasonód sonód sa mga butang. * Pagcalañgáquit. * Pagcahúsay.
SERIEDAD. = Pagcaámbong, pagcalígdong. * Pagcaháit sa pagsolóng, pagpamíd-oc. * Pagcaháoan sa buot sa mga pagsábot.
SERIJO ó SERILLO. = Bucág ñga diótay.
SERILLA. = Idem.
SÉRIO. = Malígdong, maámbong, ang mahúsay sa iang pogatúbang, sa iang paglíhoc, &c. * Ang mamólong

Digitized by Google

ug magasolóng sa pagcaháil, sa pagcaisog. * Táuo sa maháoan ug mapótong ñga buot, ñga díli magalimbong ug magaólo olo. * Bisan onsa ñga tacúñga pagatágdon. * Maáyo, mahál, halángdon.

Sermon. = Oáli. * Casabá, pagcabárlong, pagcasáoay.

Sermonario. = Ang nahatonñgód sa mñga oáli. * Cadaghánan sa mñga oáli.

Sermonear. = Pagsáoay, pagbárlong, pagcasabá sa masóbsob.

Serna. = Calaínan sa yota ñga pagabalánan.

Seroja. = Ang dahon ñga laya ñga natágas sa mñga cahoy. * Mñga cahoy ñga tolotagidyot.

Serojo. = Idem.

Seron. V. *Banasta* y *Canasta*.

Seronero. = Ang magabúhat, magbubúhat, sa mñga seron.

Serosidad. = Dugá ñga mabólag sa dugó.

Serpa. = Balágon ñga batáas sa manñga paras.

Serpear. V. *Serpentear*.

Serpentaria. = Tanóm. * Gamót ñga italámbal.

Serpentario. = Tapoc sa mñga bitóon.

Serpentear. = Paglacát sa pagcalicó licó, maínñgon sa paglacát sa mñga bitin.

Serpentígero. = Ang nahatonñgód sa mñga bitin.

Serpentin. = Capandáyan, sa canhing tiempo, sa puthao, ñga pagabutánñgan sa mecha sa pagsílsil sa mñga luthang. * Puthao ñga apil sa mñga yaoe sa mñga pusil, &c.

Serpentina. = Idem hasta *puthao*. * Hinñganíban ñga isalibáy. * Bató ñga berde ñga masáyon ñga pagahinlóon.

Serpentinamente. = Inñgon sa batásan sa mñga bitin.

Serpentino. = Ang nahatonñgód, ang anñgay sa mñga bitin, sa mñga saoa. * Lana ñga guinñgálan sa mñga bitoc. * Dila ñga tigmaldicion, táuo ñga tigtónglo, ñga naánad sa pagtónglo. * Calaínan sa batong mármol.

Serpenton. = Tolónggon ñga pagataihópon.

Serpiente. = Bitin, saoa. * Ang yaoa.

Serpico. = Calaínan sa hubág.

Serpol. = Tanóm.

Serradizo. = Cahoy ñga arang gabson.

Serrado. = Bisan onsa ñga ñgipónan maínñgon sa gabas.

Serrador. V. *Aserrador*.

Serraduras. = Ang quináon sa gabas.

Serrallo. = Baláy ñga harianon sa Gran Turcó, sa hari sa mñga turco. * Bisan onsang lugar ñga pagahuhátan sa manñga salá ñga malao-ay.

Serranía. = Cabuquilan, cabongtólan.

Serraníego. V. *Serrano*.

Serranil. = Calaínan sa cuchillo.

Serrano. = Ang mopoyó ug ang nagatáuo sa buquid.

Serrar. V. *Aserrar*.

Serrijon. = Buquid, bongtod ñga hatáas ug díli halagpád caáyo.

Serrin. V. *Aserraduras*.

Serrino. = Ang maínñgon ug ang nahatonñgód sa gabas.

Serrucho. = Gabas ñga guibotánñgan sa usá lamang ca coloptánan.

Serta. = Ang sinína.

Servato ó Ervato. = Tanóm.

Serventesio. = Calaínan sa balac.

Servible. = Ang macapolós, ang arang poslan.

Serviciador. = Ang maníñgil sa balaíron tonñgód sa pagágui sa bisan diin sa mñga hayúpan.

Servicial. = Ang magaalágad sa maáyong pagsílbi ug sa dagcóng cacúgui.

Servicialmente. = Sa cacúgui sa pagsílbi, sa pagalágar.

Serviciar. = Pagbáyad sa mñga balaíron tonñgód sa pagágui sa bisan diin sa mñga hayúpan.

Servicio. = Pagcasílbi, pagcaalágar. * Pagcabótang sa pagcasologóon. * Pagcatáhod, pagcasíngba sa Dios. * Pahanóngdan sa mñga pagsílbi. * Salapí ñga ñháta sa pagbúot ñga caogalínñgon sa mñga sacon, sa ilang hari, ug sa pagtábang sa mñga quinahánglan sa Guinharían. * Polós, caposlánan sa mñga buhat sa lain. * Baso ñga calibánñgan. * Cadagháuan sa mñga pinggan, sa mñga panácsan, &c., ñga quinahánglan sa pagcáon, sa pagínom sa café, &., ang cuchara, tenedor ug cuchillo ñga ibútang sa la mesa ñga calán-an.

Servinero. = Ang arang pagapóslan, ang macapolós.

Servido. = Bisti, &c., ñga dolodáan na.

Servidor. = Ang magasílbi, ang magaalágar, ang magaáli ali ug mahagógma sa bisan cansang babáye. * Ang mapasácop sa pagbóot sa lain. * Ang basin, baso ñga calibánñgan.

Servidumbre. = Pagcaalágar, pagcasílbi. * Pagcaolípon, pagcabihag, cabihágon, cabiháguan. * Catungdánan ñga pilit sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagcabóot ñga mabáscog sa mñga cailib-gon. * Calibánñgan.

Servil. = Ang nahatonñgód sa mñga sologóon. * Bisan onsa ñga obos, ñga oaláy bale caáyo.

Servilmente. = Inñgon sa batásan sa mñga olípon, sa mñga bihag. * Sa pagcadaótan, sa pagcanñgíl-ad, sa díli anñgay.

Servilla. = Calaínan sa sapín.

Servilleta. = Serviyeta, panápton ñga ibútang sa la mesa ñga calán-an, ug ñga ipailálom sa mñga pinggan, ug silbi sa pagpáhid sa mñga táuo ñga nanñgáon.

Servíola. = Cahoy ñga guitáod sa mñga dolong sa mñga sacayán, ñga pagbitáyan sa mñga ancla, sa sinipit.

Servir. = Pagsílbi, pagalágar. * Pagtamód, pagbálos. * Pagbóhat sa bisan onsa, guican sa sogo sa lain. * Pagsácop sa pagbóot sa lain. * Pagílis, pagpóle, pagólos. * Pagpolós. * Pagtáhod, pagsíngba sa Dios ug sa mñga santos. * Pagáli ali, paghigógma sa bisan cansang babáye. * Paghátag sa bisan cansa sa hari con sa Guinharían sa salapí ñga igatábang sa mñga quinahánglan, sa caogalínñgon ñga pagbóot. * Pagbótang sa dahon sa baraja sa dagoay ñga guipanñgáyo.

Sesada. = Mñga otoc ñga prinito.

Sesear. = Pagyúnñgit sa pagsángpot.

Sesenta. = Canóman, caunúman.

Sesenton. = Ang may caonóman ca táig.

Seseo. = Pagcayónñgit.

Sesera. = Ang lugar sa olo ñga guibotánñgan sa mñga otoc.

Sesga. V. *Nesga*.

Sesgadamente. = Sa pagcabalábag, sa pagcasímbal. * Sa pagcabalíhas, sa pagcatampíhas.

Sesgadura. = Pagcasímbal.

Sesgamente. V. *Sesgadamente*. * Sa pagcataquilid. * Sa pagcahínay, sa pagcahómoc.

Sesgar. = Pagtábas sa pagcasímbal, sa pagcataquilir, sa pagcabalábag, sa pagcabalíquig. * Pagatampíhas, pagbalíhas.

Sesgo. = Balíquig. * Ang guitábas sa pagcasímbal. * Malíngdong, ang magacoloculiot. * Pagcatábas ñga sinímbal, ñga balíquig.

Sesion. = Catilíngban sa mñga dagcóng táuo. * Pagcasábot, pagcasólte sa pagsábot sa bisan onsa.

Sesma. = Ang icaúnum ca bahin sa bisan onsa.

Sesmero. = Ang magabántay ug magahópot sa mñga sesmo.

Sesmo. = Yota ñga nacasácop sa daghan ñga mñga longsod.

Seso. = Otoc. * Boot, caboótan, salabótan. * Banñgil sa mñga colon, &c., ñga guibútang sa caláyo.

Sesquipedal. = Ang hatáas ñga maínñgon sa cahitáson sa usá ca tiil ug tunñgá.

Digitized by Google

Sestadero. = Lugar ñga pagahooáyan sa odto sa mga hayúpan.
Sestear. = Paghúoay, pagcatólog sa siesta.
Sestero. V. *Sesteadero.*
Sestil. = Idem.
Sesudamente. = Sa Pagcaboótan. sa maáyong paghúna húna.
Sesudo. = Boótan.
Seta. = Balahíbo sa baboy: v. *Hongo, Jeta* y *Pavesa.*
Sete. = Solód ñga pagabotánñgan sa pigsánan, sa pagmarca sa salapí.
Setecientos. = Pitó ca gatús.
Setena. = Cadaghánan sa pitó ca botang ñga nagcasonód sonód.
Setenario. = Ang mahímo sa pitó ca número. * Cadugáyan, pagcadúgay sa pitó ca túig.
Setenio. = Idem desde *cadugáyan.*
Seteno. V. *Sétimo.*
Setenta. = Capitóan.
Setenton. = Ang may capitóan ca túig,
Setentrion. V. *Osa mayor.* * Hanñgin, amíhan.
Setentrional. = Ang nahatonñgód sa setentrion.
Setiembre. = Setiembre, ang icasíam ca bulan sa túig.
Sétimo. = Icapíto. * Ang mahíngpit sa isip sa pitó.
Seto. = Alad.
Setuagenario. = Táuo ñga may capitóan ca túig
Setuagésima. = Ang domingo ñga igasógod sa totólo ca semana ñga guisóndan sa cuaresma.
Setuagésimo. = Ang macahíngpit sa isip sa capitóan.
Setuplicar. = Pagdághan sa bisan onsa sa macapíto. * Pagósob sa macapíto.
Sétuplo. = Ang isip ñga macasácop sa lain isip sa macapíto.
Severamente. = Sa pagcaháit, sa pagcapógos.
Severidad. = Pagcaháit, pagcapógos. * Pagcalígdong, pagcaàmbong. * Pagcatúman ñga hingpit sa batásan, sa catungdánan.
Severo. = Maháit, maísog sa pagbárlong, sa pagcastigo, sa pagatúbang. * Matinumáno. * Malígdong, maámbong.
Sevicia. V. *Crueldad.*
Sexagenario. = Ang may caonóman ca túig.
Sexagésima. = Ang icadúhang domingo sa totólo ñga guisóndan sa cuaresma.
Sexagésimo. = Ang macahíngpit sa isip sa caunúman.
Sexángulo = Ang may onóm ca nauong.
Sexenio. = Pagcadúgay, cadugáyan sa unóm ca túig.
Sexo. = Calaínan sa laláqui ug sa babáye, sa laqui ug sa baye.
Sexta. = Ang usá ca bahin sa aldao, sa canhing tiempo, ug ñga nahímo cutub sa las dose hasta sa las tres. * Ang usá sa mga panñgádye sa mga Padre.
Sextante. = Capandáyan sa paghíling ug sa pagsáyod sa cahitáson sa arlao.
Sextilla. = Calaínan sa balac.
Sextina. = Idem. * Excomunion ñga guibútang sa mga ponóan sa Singbahán, arón madayág ang mga saláan.
Sexto. = Icánom, ang macahíngpit sa isip sa onóm.
Sextuplicar. = Pagósob sa macaonóm.
Sextuplo. = Ang macasácop sa isip sa unúm.
Sexual. = Ang nahatonñgód sa laláqui con sa babáye.

SI

Si. = Oo.
Siapan. = Panácot sa mga pagtína.
Sibil. = Lugar ñga pagatipigan sa mga bonga ug sa carne, sa mga langob.
Sibila. = Babáyeng quinaarmánoa ñga guipacaíngon sa mga dioatáhan ñga guihonghónñgan sia sa Dios.
Sibilante. = Ang magatághoy.
Sibilino. = Ang nahatonñgód sa mga sibila.
Sicómoro. = Cahoy ñga maíngon ingon sa higuera, sa Egipto.
Sideritis. = Calaínan sa batóng mahál. * Calaínan sa mga tanóm ñga italámbal.
Sidéreo. = Ang nahatonñgód sa mga bitóon.
Sidra. = Ilímnon ñga magama sa dugá sa mga mansana.
Siega. = Pagcagálab. * Túig ñga igagálab. * Ang trigo, ang humáy, &c., ñga guigálab na.
Siembra. = Pagcapúgas. * Túig ñga igapúgas. * Ang guipugásan.
Siempre. = Guihápon. * Sa oaláy catapúsan.
Siempreviva. = Calaínan sa mga tanóm.
Sien. = Donñgan donñgan.
Siena. = Nauong.
Sierpe. = Bitin. * Ang yaoa. * Táuo ñga malágsot caáyo.
Sierra. = Gabas. * Pagcatáytay sa mga caboquilan ug sa mga capangpánñgan.
Siervo. = Olípon, bihag. * Ang mapasácop sa lain.
Sieso. = Botbot.
Siesta. = Tiempo ñga sonód sa odto. * Tiempo ñga igacatólog sa capus na, sa human na ang pagcáon. * Católog sa human na ang pagcáon.
Siete. = Pitó.
Sietemesino. = Báta ñga natáuo sa icapíto ca bulan sa pagsámcon canía.
Sieteñal. = Ang may pitó ca túig.
Sifon. = Hopot hopot ñga balicó, ñga icapagóa sa bino, sa tubig, &c., sa mga surlánan.
Sigilacion. = Pagcamarca.
Sigilado. = Ang guitácdan sa bisan onsang saquét, con naánad sa bisan onsang salá.
Sigilar. = paghílom, díli patúg-an sa bisan onsa.
Sigilo. = Marca. * Pagcahílom, pagcadíli pagtú-an.
Sigilosamente. = Sa tinágo, sa hílom, sa pagcahílom.
Sigiloso. = Mahilómon, ang díli magatúg-an.
Siglo. = Cadugáyan. * Pagcadúgay sa usá ca gatús ca tuig. * Túig ñga hatáas uyámot. * Calibútan.
Signáculo. = Marca, timáan, patic.
Signar. = Pagtimáan, pagmarca. * Pagpanñgóros.
Signatura. V. *Signáculo.* * Hocmánan sa Roma, sa daghan ñga mga ponóan sa Singbahán.
Signífero. = Ang guimarcáhan, ang guitimaánan. * Ang may marca, patic.
Significacion. = Pagcaásoy, pagcasáyod, ang guiasóyan. * Casayóran.
Significado. = Idem.
Significador. = Ang magaásoy, ang magasáyor.
Significante. = Idem.
Significar. = Pagsáyor, pagásoy, pagpahibaló.
Significadamente. = Sa pagcaásoy, sa pagcasáyor.
Significativo. V. *Significador.*
Signo. V. *Signáculo.* * Ang moábot gayód tonñgód sa gahóm sa mga bitóon, ingon sa pagtoó sa oaláy hingtúngdan sa mga táuo ñga cabos. * Ang tagsa sa mga icapólo ug duhá ca bahin sa zodiaco.
Siguiente. = Ang mosonód, manononód.
Sílaba. = Polong.
Silabario. = Libro ñga sinolátan sa mga sílaba, ñga pagatoónan sa pagbása sa mga báta.
Silabear. = Pagsángpot sa mga sílaba, sa pagcatinágsa tagsa.
Silábico. = Ang nahatonñgód sa mga sílaba
Silbador. = Ang magatihól, ang magatághoy.

Digitized by Google

Silbar. = Pagtihól, pagtághoy. * Paghorós, pagdagóoc sa hanğin.
Silbato. = Capandáyan sa pagtághoy. * Bohó nğa diótay, lotac con liqui nğa pagaaguian sa hanğin, sa tubig, bino, &c.
Silbido. = Pagcatihól, pagcatághoy. * Pagcahagónghong sa mğa dalónggan.
Silbo. = Idem. * Pagcadagóoc sa hanğin. * Ang tinğog sa mğa saoa ug sa obán nğa mğa mananáp.
Silboso. V. *Silbador*.
Silenciario. = Ang magahílom sa canúnay. * Ang magabántay arón oaláy banha sa baláy, sa Singbahán, &c.
Silenciero. = Idem desde *aug magabántay*.
Silencio. = Hílom, pagcaoaláy tinğog.
Silenciosamente. = Sa pagcahilom. * Sa tinágo.
Silencioso. = Mahilómon, ang díli mutinğog. * Lugar nğa guihilóman.
Sileria. = Lugar nğa guibotánğan sa mğa lanğob.
Silero. V. *Silo*.
Silicio. V. *Cilicio*.
Silo. = Lanğob nğa mamalá, nğa pagatipígan sa trigo. * Bisan onsang lugar sa ilálom sa yota nğa manğitnğit.
Silogismo. = Pagcaindig indig.
Silogístico. = Ang nahatanğód sa silogismo.
Silogizar. = Pagindig indig.
Siluro. = Isdang dagcó.
Silva. = Catilíngban sa mğa sulat nğa nagacaláin lain. * Calainan sa balac.
Silvático. V. *Selvático*.
Silvestre. = Ihálas, ihaláson. * Táuo ug borong, buquirnon.
Silvoso. V. *Selvático*.
Silla. = Lingcoránan. * Ang lobót. * Pagcapadre Santo, pagcaobispo. * Siya sa mğa cabayo, &c.
Sillar. = Bató nğa sinápsap sa pagcaláro. * Ang bocó bocó sa cabayo, &c, nğa pagalingcóran sa siya.
Sillera. = Lugar nğa paghipúsan sa mğa siya.
Silleria. = Cadaghánan sa mğa lingcoránan nğa guibútang sa pagcahúsay, nğa pagalingcóran sa mğa táuo. * Baláy nğa pagbaligyáan sa mğa siya. * Opicio sa pagbúhat sa mğa siya. * Baláy, Singbahán, &c., nğa guibúhat sa mğa bató nğa guipanglóngtod longtod.
Sillero. = Ang magabúhat, magaáyo ug magabalígya sa mğa siya.
Silleta. = Lingcoránan. * Basong diótay, basin nğa calibánğan sa masaquét. * Batóng ligsánan sa cacao.
Silletero. = Sinohólan sa pagyáyong sa orimón, sa tarabón. * V. *Sillero*.
Sillico. = Basin, baso nğa calibánğan.
Sillon. = Siya sa cabayo, &c., nğa pagalingcóran sa pagcabáyo sa mğa babáye.
Sima. = Lanğob nğa halálom ug manğitnğit.
Simado. = Yota nğa halálom.
Simbólico. = Ang magaásoy sa bisan onsa tonğód sa mğa pananglétan. * Ang maínğon ug magsáma sa lain nğa butang.
Simbolizacion. = Pagcaínğon, pagcasáma sa usá ca butang sa lain mğa butang.
Simbolizar. = Paginğon, pagsáma sa usá ca butang sa lain.
Símbolo. = Timáan nğa mapaila sa bisan onsa. * Ang Mitóo acó. * Ang mğa tolóohan sa mğa binuñágan. * Polong nğa lactod nğa may dagcóng cahológan, ug nğa magaásoy sa bisan onsa nğa halálom.
Simetría. = Pagcaóyon, pagcaánğay.
Simétricamente. = Sa pagcaánğay, sa pagcaóyon.
Simétrico. = Ang may caanğáyan. * Ang nahatonğód sa pagcaánğay.
Simiente. = Binhi. * V. *Semen*. * Bisan onsa mğa mahímo ug guinicánan, sinógdan sa bisan onsa.
Símil. = Maínğon inğon, magsáma. * Panigíngnan, pananglétan.
Similar. = Ang usá ca buoc nğa mahímo sa mğa bahin nğa magsáma, nğa maínğon inğon.
Similicadencia. = Pagcaósob osob sa usá ca polong nğa may pagcasáma sa pagsángpot sa lain nğa polong.
Similirate. = Caoatán nğa maharlócon.
Similitud. V. *Semejanza*.
Similor. = Tumbága nğa sináctan sa buláoan
Simio. = Amó nğa laqui.
Simon. = Coche nğa pagaabánğan ug ang cochero, ang táuo nğa magahópot niána.
Simonía. = Pagpálit ug pagbalígya sa bisan onsa nğa espirituhánon.
Simoniacamente. = Sa may simonía.
Simoníaco. = Ang nahatonğód sa simonía. * Ang macasalá sa pagpálit con sa pagbalígya sa bisan onsang sinagrado con espirituhánon.
Simoniático. = Idem.
Simpatía. = Pagcaánğay. * Pagcaínğon inğon, pagcasáma sa tonğód sa batásan con sa lain nğa hingtúngdan.
Simpáticamente. = Sa pagcaánğay, sa pagcaínğon.
Simpático. = Ang moánğay ug maínğon sa lain nğa butang.
Simplazo. = Honğog uyámot.
Simple. = Olay. * Sya usá da. * Ang oaláy sacót. * Bisan onsa nğa magamáy, manípis. * Camatoóran nğa oaláy pirma ug calig-ónan. * V. *Afable*. * Boang boang, honğog, coliró, culánğan sa buot. * Pagcabántog nğa diótay ug obos, sa pagpiesta ug sa pagpanğádye sa mğa Padre sa obán nğa mğa santos. * Tanóm nğa macapolós sa paggáma sa mğa tambal.
Simplemente. = Sa oaláy pagcabántog, sa oaláy cuti cuti. * Gayúd.
Simpleza. = Pagcahónğog. * Pagcaoaláy quinaárman. * Pagcabórong.
Simplicidad. = Idem. * Pagcaólay, pagcaoaláy sacót. * V. *Afabilidad*.
Simplificacion. = Pagcacóha sa mğa pagcúti cuti.
Simplísimo. V. *Simplazo*.
Simplon. = Idem.
Simplonazo. = Idem
Simulacion. V. *Ficcion*. * Pagcasalingcápao.
Simulacro. = Laráoan, paniingnan. * Laráoan nğa magáma sa húna húna.
Simulador. V. *Fingido*.
Simular. V. *Fingir*.
Simultáneamente. = Sa pagcadónğan. * Sa pagcaóyon.
Simultaneidad. = Pagcadónğan sa bisan onsa.
Simultáneo. = Ang donğan.
Sin. = Sa oalá.
Sinagoga. = Catilíngbang nğa nahatonğód sa Pagtóo sa mğa judíos. * Baláy con alampóan nga pagatíngban sa mğa judíos, sa pagámpo ug sa pagdónğog sa pagtolón-an ni Moisés.
Sinapismo. = Tambal nğa magáma sa mostasa nğa dinócdoc sa pagcabócboc caáyo ug sa suca.
Sincerador. = Ang magadayág sa pagcaoaláy salá.
Sinceramente. = Sa pagcaháoan sa buot.
Sincerar. = Pagdayág sa pagcaoaláy salá sa guibútang butang sa bisan cansa.
Sinceridad. = Pagcaháoan sa boot.
Sincero. = Ang potong, ang maháoan sa buot ug sa cásing cásing.
Síncopa. = Pagcóha sa bisan onsang letras sa tonğá tonğá sa usá ca polong.
Sincopadamente. = Sa may síncopa, con síncope.

Digitized by Google

Sincopal. = Hilánat nga guiobánan sa pagcalúyang dagcó.
Sincopar. = Pagcóha sa obán nga mga letras sa mga polong. * Pagcaláctud.
Sincope. = Pagcalúya. * Pagcaoalá sa mga cosóg, sa gahóm, sa pogcaáhat, nga moábot sa mga masaquét, ug nga pagaobánon sa dagcóng tugnao ug pagcaluspád.
Sindéresis. = Salabótan sa paghúna húna ug maáyo.
Sindicado. = Catilinghan sa mga procurador.
Sindicador. V. *Fiscal*. * Ang magasómbong sa mga ponóan sa mga salá sa obán.
Sindicar. = Pagtúg-an, pagsómbong sa mga ponóan sa mga salá sa obán. * Pagsáoay, paghárlong. * Pagtáhap.
Síndico. V. *Procurador* y *Personero*.
Sinedrio. V. *Sanedrin*.
Sinfonía. = Pagcaángay ug pagcamíngao sa mga tingog sa pagcanta, ug mga tolónggon.
Singladura. = Cahitáson nga pagalácuan sa usá ca sacayán sa caluháan ug opát ca lioras.
Singlar. = Paglacát sa mga sacayán.
Singular. = Olosáhon, ang usá da. * Mahál, bilíhon. * Catingaláhan, hibólngan.
Singularidad. = Pagcaláin.
Singularizar. = Pagláin.
Singularmente. = Sa pagcaláin, sa pagcaoaláy labot sa obán.
Singulto. V. *Hipo*.
Siniestra. = Camot sa oála.
Siniestramente. = Sa pagcadaótan, sa pagcadíli macaígo.
Siniestro. = Ang anáa sa oála. * Táuo sa daótan nga húna húna. * Anógon, aláot. * Batásan nga daótan sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Sino. = Con díli. * V. *Signo* desde *ang moábot* hasta *ang taysa*.
Sinoble. = Berde, Malúnhao.
Sinoco. = Hilánat nga canúnay ug nga díli madólog.
Sinodal. = Ang nahatongód sa sinodo. * Ang táuo nga nagatócso, nagaexaminar sa obán.
Sinodático. = Bulis nga guinabáyad sa mga Padre sa ilang Obispo, sa timáan sa pagtúhor cania.
Sinódico. V. *Sinodal*. * Ang nahatongód sa himatáyon sa bulan ug sa bag-ong bulan.
Sinodo. V. *Concilio*. * Himatáyon sa bulan ug ang bag-ong bulan. * Catilingban sa mga Padre, sa pagtócso ug pagexaminar sa mga táuo nga pagaoldenáhan.
Sinonimia. = Pagópod opod sa mga polong sa magsáma nga cahológan ug hingtúngdan.
Sinónimo. = Polong sa magsáma nga cahológan sa lain nga polong.
Sinónomo. = Idem.
Sinople. V. *Sinoble*.
Sinopsis. = Pagcaláctor.
Sinrazon. = Buhat nga batoo ug contra sa catarúngan.
Sinsabor. = Casáquet, calisód, cayógot.
Sintáxis. = Pagcahósay sa mga polong, sa mga suguilon.
Sintesis. = Pagcahimo sa usá ca tibúoc, sa pagcaípon ipon sa iang mga bahin.
Sintoma. = Timáan nga muubán sa mga saquét.
Sintomático. = Ang nahatongód sa mga timáan sa mga saquét.
Sinuosidad. = Pagcalicó, pagcabalíquig.
Sinuoso. = Ang nalicó, ang nabalíquig.
Sipedon. = Saoa sa América.
Siquiera. = Bisan.
Sire. = Polong nga igatáhor sa mga hari sa Francia ug sa Inglaterra.
Sirena. = Nimpa sa dagat, nga guipacaingon sa mga dioatáhan nga babáye sia nga matahóm uyámot cutub sa haoac ngadto sa olo, ug cutub sa maong haoac hasta sa obus, isda.
Sirga. = Pisi, lubir nga igagóyod, cutub sa yota, sa mga sacayán nga nanaglutáo.
Sirgar. = Pagbútar, paggúyor, cutub sa yota, sa mga sacayán nga nanaglutáo, sa usá ca pisi.
Sirio. = Bitóon nga masíhag caáyo.
Sirle. = Tae sa mga carnero ug sa mga canding.
Sirria. = Idem.
Sirte. = Capangpángan sa mga tacot, sa mga hunásan sa dagcóng dagat, sa lauod, hunásan, tacot.
Sirvienta. = Babáyeng sologóon.
Sirviente. = Sologóon nga laláqui.
Sisa. = Ang tolotagidyot nga guipangáoat.
Sisador. = Ang mucáoat sa tolotagidyot, ang magacúha.
Sisar. = Pagcóha, pagcáoat sa mga tolotagidyot. * Pagcópos sa mga tacsánan ug sa mga socod. * Pagtábas, pagcúha sa mga bisti sa panápton nga quinahánglan arón mahimo sa maáyong dagoay.
Sisimbrio. = Tanóm.
Sison. = Ang magacáoat sa mga tolotagidyot, sa masóbsob.
Sistema. = Cadaghánan sa mga tolománon sa bisan cansa. * Sintas, galon sa buláoan, sa usá lang ca nauong.
Sistemáticamente. = Sa maíngon sa guihápon sa pagcaápas sa bisan onsang tulumánon.
Sistemático. = Ang magabúhat ug ang magahúsay sa iang quinabúhi sa oaláy pagcaósob osob. * Ang maganonót sa bisan onsang tulumánon.
Sistro. = Tolónggon sa mga táuo nga caráan.
Sitiador. = Ang magaátang sa paglibót sa usá ca longsod, cota, &c., sa pagpangóbat cania.
Sitial. = Ang siya, lingcoránan nga guiatubángan sa usá ca lamesa nga guitabónan sa caugalingon nga tapete con panápton, ug nga guibotángan usáb sa usá ca onlánan sa ibábao ug sa lain nga unlánan sa tiilan, nga guiándam sa lugar nga pagalingcóran sa mga hari ug sa mga ponóan nga labi sa mga piesta nga bantog.
Sitiar. = Paglibót sa mga caáoay sa usá ca longsod, sa usá ca cota con baluarte sa pagpangóbat cania.
Sitibundo. = Ang guiohao.
Sitio. = Lugar nga bolotángan sa bisan onsa. * Pagcabótang sa longsod, sa cota, &c., nga guilibótan sa mga caáoay, sa pagpangóbat cania. * Baláy sa banua nga pagalingáoan sa obán nga mga táuo.
Sito. V. *Situado*.
Situacion. = Pagcabótang sa bisan onsa.
Situado. = Ang guibútang, binútang. * Salapí, sohol nga tinódlo ug nga ipadála sa bisan diin.
Situar. = Pagtáod, pagbútang sa bisan onsa sa bisan onsang lugar. * Pagtórlo sa lugar nga pagacoháan sa bisan cansa sa salapí nga ihátag cania.

SO

So. = Sa ilálom.
Soasar. = Pagolothao, paglámbon.
Soba. = Pagcahílot. * Pagcabónal, pagcahámpac.
Sobaco. = Iloc.
Sobadero. = Ang arang hilóton.
Sobado. Como el siguiente.
Sobadura. = Pagcahílot.
Sobajadura. = Pagcahieáp, pagcacóbil, pagcacóbot sa bisan onsa sa paglúm-it cania.

Digitized by Google

Sobajamiento. = Idem.
Sobajanero. = Sologoón sa baquero.
Sobajar. = Paghícap, pagcúbil, pagcóbot sa bisan onsa ug paglóm-it canía.
Sobaquear. = Sisi sa mg̃a boctónan sa mg̃a bisti sa tong̃ód sa iloc.
Sobaquido. = Ang guicaóat ng̃a guilócloc sa iloc.
Sobaquina. = Bahó ng̃a anghit ug mangíl-ad, ng̃a guican sa iloc sa obán ng̃a mg̃a táuo.
Sobar. = Paghílot. * Pagsáquet, pagcastigo.
Sobarba. = Corea sa freno sa cabayo, ng̃a magalícos sa song̃ó ug sa sulang.
Sobarbada. = Pagcabótad sa mg̃a rienda sa cabayo, sa pagpogóng canía. * Pagcabárlong, pagcasáoay sa bisan cansa, sa mg̃a polong ng̃a mabáit.
Sobarcar. = Pagdála, paglócloc sa iloc sa bisan onsa ng̃a dolodagcó. * Paglólho dapit sa iloc sa mg̃a bisti.
Sobeo. = Corea, tinábas sa panit ng̃a icalig-on sa daro dihá sa yugo, sa liógan.
Soberanamente. = Sa pagcahári, sa pagcahalángdón. * Sa cagahóman.
Soberanía. = Gahóm sa ibábao sa ng̃atanán. * Pagpalábi labi.
Soberano. = Ang hatáas uyámot, halángdon. * Ulusáhon. * Ang may gahóm sa ibábao sa ng̃atanán. * Ang hari, ang príncipe.
Soberbia. = Pagpalábi labi. * Pagcatahóm ng̃a dao guilabíhan, sa mg̃a cota, ug sa pagcabúhat sa mg̃a baláy, sa mg̃a Singbahán, &c. * Ang dapong̃ót, ang caligótgot ng̃a nadayág sa mg̃a buhat.
Soberbiamente. = Sa pagpalábi labi.
Soberbio. = Palábi labihon. * Hatáas, halángdon.
Soberbiosamente. V. *Soberbiamente.*
Soberbioso. V. *Soberbio.*
Sobina. = Lansang sa cahoy.
Sobon. = Táuo ng̃a magaalin g̃ása cay guilabíhan nia ang mg̃a pagálam alam, ang pagógay ogay nia. * Sobonazo. = Ang táuo ng̃a magalícay sa pagbúhat ug sa mg̃a cahágo.
Sobornacion. V. *Soborno.*
Sobornador. = Ang magahópo.
Sobornal. = Ang guidúgang sa cabúg-at ng̃a daan sa bisan onsa ng̃a guibálsa sa mg̃a manánáp. * Pardong diótay.
Sobornar. = Paghópo, paghíphip.
Soborno. = Pagcahópo, pagcahíphip. * Ang gasa, ang hatag ng̃a igacóha sa maáyong buot sa bisan cansa. * Bisan onsa ng̃a magapabóyoc sa húna húna sa paglában ug pagtábang sa lain.
Sobra. = Capin.
Sobradamente. = Sa pagcacápin.
Sobradar. = Pagbúhat sa mg̃a atóp atóp.
Sobradillo. = Ang atóp atóp sa mg̃a talambóan, sa mg̃a corredor, &c., arón díli pagadaóton sa alan ug sa adlao.
Sobrado. = Táuo ng̃a oaláy caúlao. * Arunáhan, salapian, salapiánon. * Paga.
Sobrangero. = Ang oaláy buhat, ang oaláy opicio.
Sobrante. = Ang capin, ang guilabíhan. * Arunáhan, salapían.
Sobrar. = Pagcápin, paglabí.
Sobrazar. = Pagbótang sa mg̃a baga sa ilálom sa colon, &c., arón malóto sa madalí ang solód.
Sobre. = Sa ibábao, sa itáas. * Tong̃ód niini. * Bisan pa niini, bisan pa niána. * Ang postánan sa mg̃a sulat ng̃a guisulátan sa ng̃alan sa táuo ng̃a guipadád-an.
Sobreabundancia. = Pagcacápin ng̃a gailabíhan. * Pagcadághan caáyo.
Sobreabundante. = Ang mucápin caáyo, ang capin ng̃a guilabíhan.
Sobreabundantemente. = Sa pagcacápin ng̃a guilabíhan. * Sa pagcadághan.
Sobreabundar. = Pagdághan uyámot.
Sobreaguar. = Paglutáo, pagpuyó sa ibábao sa tubig.
Sobrealiento. = Pagguinháoa ng̃a mabúrlay, ng̃a malisód.
Sobrealzar. = Pagitáas, pagósuag sa bisan onsa.
Sobreañadir. = Pagdúgang caáyo sa guidugángan ng̃a daan.
Sobreañal. = Manánáp ng̃a capin sa usá ca túig.
Sobreasada. = Salchichon sa Mallorca ng̃a pagaiháuon sa pagoáon.
Sobreasar. = Pagíhão pagopód sa guiihno ng̃a daan, arón matosta ug maáyo.
Sobrecama. = Habol ng̃a guibútang sa ibábao sa obán ng̃a mg̃a habol sa higdáan.
Sobrecarga. = Ang guidúgang sa bisan onsa ng̃a guibála, guiyáyong con guibálsa. * Ang calisód ng̃a nadúgang sa casáquet sa húna húna. * Ang pisi ng̃a guihocót sa bisan onsa ng̃a guibála con guibálsa.
Sobrecargar. = Pagbótang sa dagcóng cabóg-at sa magabála, magayáyong con magabálsa sa bisan onsa.
Sobrecargo. = Ang táuo nagabántay sa mg̃a lulan sa mg̃a cacayán.
Sobrecarta. = Postánan, papel ng̃a guipóstan sa mg̃a súlat. * Icadúhang pagbúot sa mg̃a hocmánan sa tong̃ód sa usá lamang ca capolong̃ánan.
Sobrecartar. = Pagsógo, pagbóot pagopód sa mang̃a hocmánan, arón matúman ang nahaónang sugo.
Sobrecebadera. = Layág sa mg̃a sacayán, ng̃a guitáod sa ibábao sa bauprés ug sa oloonáhan sa sebadera.
Sobrecedula. = Icadúhang sogo sa hari, arón matúman ang guisógo ng̃a daan.
Sobreceja. = Ang bahin sa nauong ng̃a harúul sa quilay.
Sobrecejo. V. *Ceño.*
Sobreceño. = Idem.
Sobrecerco. = Alad ng̃a icalig-on sa lain ng̃a alad.
Sobrecincha. = Icadúhang bacos sa mg̃a cabayo, ng̃a icalig-on sa mg̃a hapín sa mg̃a siya ug sa mg̃a tabon nila.
Sobrecincho. = Idem.
Sobreclaustro. = Solód sa ibábao sa claustro.
Sobrecojer. = Pagábot sa ahat, sa pagcacálit. * Pagcólba, paghárloc, paglísang.
Sobrecomida. V. *Postre.*
Sobrecopa. = Taclob sa copa.
Sobrecrecer. = Pagtóbo sa usá ca butang sa ibábao sa lain ng̃a butang.
Sobrecreciente. = Ang mutóbo sa ibábao.
Sobrecubierta. = Icadúhang tabon.
Sobrecuello. = Tinábas ng̃a panápton ng̃a guibúrbud sa liog sa mg̃a Padre.
Sobredezmero. = Ang táuo ng̃a obán sa maninin g̃il sa mg̃a icapólo.
Sobredicho. = Ang guiin g̃on na sa itáas.
Sobrediente. = Ang ng̃ipon ng̃a motoróc sa ibábao sa lain ng̃a ng̃ipon.
Sobredorar. = Pagboláoan. * Pagbalíbar sa polong ng̃a díli macaígo, sa mg̃a buhat con mg̃a polong ng̃a díli maáyo.
Sobreedificar. = Pagbúhat sa baláy, &c., sa ibábao sa bisan onsa.
Sobreempeine. = Ang bahin sa mg̃a bisti sa mg̃a paáng̃a magatábon sa mg̃a tiil sa dapit sa ibábao.
Sobreentender. V. *Sobrentender.*
Sobreexceder. V. *Sobrexceder.*
Sobrefaz. = Ang nauong sa ibábao sa bisan onsa.
Sobreguarda. = Icadúhang bantay.

Digitized by Google

SOBREHAZ. V. *Sobrefaz.*

SOBREHUESO. = Hubág ng̃a mutoróc sa mg̃a bocóg ug ng̃a maól-ol caáyo. * Bisan onsa ng̃a macasámoc ug macalisód. * Casáquet, cagóol.

SOBREHUMANO. = Ang mulabáo sa pagcacalibutánon.

SOBREJALMA. = Habol, panápton ng̃a igatábon sa mg̃a siya sa mg̃a cabayo.

SOBREJUEZ. = Hocom ng̃a labí.

SOBRELECHO. = Ang nauong sa bató ng̃a magalingcod sa lain ng̃a bató.

SOBRELLAVE. = Icadúhang yaoe sa mg̃a pultahán.

SOBRELLENO. = Ang capin sa mg̃a sorlánan.

SOBRELLEVAR. = Pagbála, pagyáyong sa bisan onsa, arón magapabóoy ang isigcaíng̃on. * Pagpabúhat sa mahinay hinay, pagtabang sa lain sa pagántos sa mg̃a cabúrlay ug mg̃a casáquet. * Pagpasáilo sa mg̃a ponóan sa mg̃a saláng diótay sa mg̃a sacop.

SOBREMANERA. = Sa pagcalabí.

SOBREMANO. = Hobág ng̃a muturúc sa ibábao sa cocó sa mg̃a tiil sa pang̃onáhan sa mg̃a cabayo.

SOBREMESA. = Tabon sa lamesa.

SOBREMESANA. = Layág ng̃a laro, ng̃a ibútang sa mg̃a sacayán sa talároc ng̃a guing̃álan ug mesana.

SOBRENADAR. = Paglutáo, pagpuyó, sa ibábao sa tubig.

SOBRENATURAL. = Bisan onsa ng̃a molabáo sa gahúm sa calibútan ug sa mg̃a táuo.

SOBRENATURALMENTE. = Sa pagcabútang sa díli calibutánon.

SOBRENOMBRE. = Icadúhang ng̃alan. * Dangga.

SOBRENTENDER. = Pagsábot sa bisan onsa ng̃a díli dayág caáyo, apan ng̃a masáyon pagasabóton tong̃ód sa mg̃a guisóndan.

SOBREPAGA. = Pagcadúgang sa sóhol.

SOBREPAÑO. = Panápton ng̃a guibútang sa ibábao sa lain ng̃a panápton.

SOBREPARTO. = Tuig, tiempo ng̃a musonód sa pagánac. * Saquét ng̃a sonód sa pagánac.

SOBREPELLIZ. = Bisting maputí sa may manggas ng̃a halagpád ng̃a guiibábao sa sotana sa mg̃a Padreng clérigo, sa mg̃a Religioso ug hasta ng̃ani sa táuo ng̃a díli Padre, nga moábot hasta sa oloóbus sa haoac, ug ng̃a pagagamíton sa mg̃a tolománon sa Singbahán.

SOBREPIÉ. = Hobág ng̃a muturúc sa harúul sa cocó sa mg̃a tiil sa pang̃olahían sa mg̃a cabayo &c.

SOBREPLAN. = Barenga sa mg̃a sacayán.

SOBREPONER. = Pagbútang sa bisan onsa, sa ibábao sa lain ng̃a butang. * Pagántos sa maáyong casing casing sa mg̃a calisód ug mg̃a cabórlay.

SOBREPUESTA. = Atóp atóp ng̃a ibútang sa ibábao sa mg̃a pultahán sa mg̃a solód ng̃a pagabitáyan sa mg̃a tabil ug sa mg̃a cortina. * Dayan dayan ng̃a ibútang sa ibábao sa mg̃a tacop.

SOBREPUESTO. = Ang guibútang sa ibábao. * Ang orlan sa mg̃a putiócan ng̃a guitóngtong nila sa nahaónang orlan. * Sorlánan sa yota con sa mg̃a balágon ng̃a pagacólbon arón magabúhat ang mg̃a putiócan sa ilang mg̃a orlan.

SOBREPUJANTE. = Ang magalabáo, ang magalabí.

SOBREPUJAR. = Paglábao, paglabí.

SOBREQUILLA. = Cahoy ng̃a muábot cutub sa dolong hasta sa olin sa mg̃a sacayán, ug ng̃a guibútang, dapit sa solód, sa ibábao sa quilla, sa unáyan, ug sa mg̃a ligason.

SOBREROPA. V. *Sobretodo.*

SOBRESALIENTE. = Ang mulabí, ang molabáo. * Ang magaalíli, magasalíli, magaólos sa lain.

SOBRESALIR. = Paglabí, paglabáo.

SOBRESALTAR. = Pagábot ug bisan onsa sa pagcaáhat, sa pagcacálit, sa oalá paabóton. * Pagdámag, pagdósmog. * Paglísang, pagcúlba sa pagcaáhat. * Pagpaquita, pagtúngha.

SOBRESALTO. = Bisan onsa nga múabot sa pagcacálit. * Cahárloc, calísang, cacúlba ng̃a ahat.

SOBRESANAR. = Pagpílot, pagpícot sa mg̃a samad sa ibábao lamang. * Pagpatigáyon arón díli onta pagatágdon ang mg̃a polong ug mg̃a buhat ng̃a daútan.

SOBRESANO. = Sa daútan ng̃a pagcatámbal, sa pagasalingcápao.

SOBRESCRIBIR. = Pagsúlat sa ibábao sa bisan onsa.

SOBRESCRITO. = Ang sulat ng̃a guibútang sa sapao, sa postánan sa mg̃a sulat.

SOBRESEER. = Pagárang, pagóndang sa bisan onsa ng̃a guibúhat.

SOBRESEGURO. = Sa oaláy catáhap.

SOBRESEIMIENTO. = Pagcaárang, pagcaóndang.

SOBRESELLO. = Icadúhang marca, arón may ug labíng dagcóng calig-ónan.

SOBRESIEMBRA. = Pagpúgas sa ibábao sa guipúgas ng̃a daan. * Pagsámbag sa mg̃a daótan ng̃a pagtámbag, arón managbíquil ang mg̃a cabobót-on sa mg̃a táuo.

SOBRESEÑAL. = Timáan.

SOBRESOLAR. = Pagbútang sa bag-ong tumbánan sa mg̃a sapín. * Pagtáod sa icadúhang solog sa ibábao sa salog ng̃a daan.

SOBRESTANTE. = Ang anáa sa ibábao con sa harúul. * Ang táuo ng̃a magabántay sa mg̃a mamomóo, sa mg̃a magbubúhat.

SOBRESUELDO. = Sohol ng̃a guidúgang sa nahaónang sohol.

SOBRETARDE. = Cahapónon, harúul sa cagabihion.

SOBRETODO. = Panápton ng̃a halagpád, hatáas ug manggásan, ng̃a pagagamíton sa tiempo sa tugnao.

SOBREVEEDOR. = Ponóan sa mg̃a táuo ng̃a maghibíling.

SOBREVENIDA. = Pogcaábot ng̃a ahat.

SOBREVENIR. = Pagábot ug bisan onsa labot pa sa miábot ng̃a daan. * Pagábot sa pagcacálit. * Pagábot sa pagcaígo, sa maáyong horas.

SOBREVERTERSE. = Pagáoas caáyo.

SOBREVESTA. = Panápton ng̃a guibisti, niadtong tiempo, sa ibábao sa ubán ng̃a mg̃a bisti.

SOBREVESTIR. = Pagbútang sa icadúhang bisti sa ibábao sa nahaóna.

SOBREVIDRIERA. = Linála ng̃a caoat ng̃a guibútang sa atubáng̃an sa mg̃a salamín, arón díli mabóong. * Icadúhang tacop ng̃a guitaólan sa mg̃a salamín.

SOBREVIVIENTE. = Ang may ug hatáas ng̃a quinabúhi sa lain.

SOBREVIVIR. = Pagbóhi sa obos na mamatáy ang ubán.

SOBREXCEDER. = Paglabáo, paglabí, pagóna sa lain.

SOBREXCEDENTE. = Ang mulabáo, ang mulabí, ang magaóna.

SOBRIAMENTE. = Sa casarán̄gan.

SOBRIEDAD = Casarán̄gan sa pagcáon ug sa paginom.

SOBRINAZGO. = Caubánan sa pagcapagománcon.

SOBRINO. = Pagumáncon.

SOBRIO. = Ang may casarán̄gan sa pagcáon ug sa paginom.

SOCAIRE. = Lugar sa sacayán ng̃a pagaoásan sa hang̃in sa mg̃a layág. * Pagcatápol sa mg̃a grumete, sa díli sila buot gumóa ilang doyan, sa ilang higdáan.

SOCALIÑA. = Pagcalaláng sa paglimbong sa isigcatáuo ug sa pagcúha canía sa díli onta catungdánan ng̃a ihátag nia.

SOCALIÑAR. = Pagcúha sa isigcatáuo, sa pagcalaláng ug sa pagálam alam canía, sa díli onta catungdánan ng̃a ihátag nia.

SOCALIÑERO. = Ang malalang̃on, ang magaálam alam.

SOCALZAR. = Paglig-on sa usá sa cabaláy &c., ng̃a nauagadáot, dapit sa obos, sa mg̃a simiento.

SOCAPA. = Pagcasománg̃il.

SOCAPISCOL. V. *Sochantre.*

Digitized by Google

Socarra. = Pagcaíhao ñga inálang alang. * V. *Socarronería.*
Socarrar. = Pagíhao, pagtápa ñga inálang alang.
Socarren. = Balisbísan ñga molabáo sa pared, sa bongbong.
Socarrena. = Bohó.
Socarrina. V. *Chamusquina.* * Pagcaángtod.
Socarron. = Malalánñgon, batir.
Socarronamente. = Sa pagcabátir, sa pagcalaláng.
Socarronería. = Pagcalaláng, pagcabátir.
Socava. = Pagcacále sa ilálom sa yota.
Socavar. = Pagcále sa ilálom sa yota.
Socavon. = Langob ñga pagaboháton pagtúyo sa ilálom sa mga cabuquílan.
Sociabilidad. = Paghigógma sa pagobán obán sa mga táuo, sa mga isigcaíngon.
Sociable. = Ang mahagógma moobán obán sa isigcaíngon.
Social. = Ang nahatongód sa pagcaobán.
Sociedad. = Caobán. * Catilíngban sa pila ca táuo, sa pagbúhat sa bisan onsa.
Socio. = Caobán.
Socolor. = Pagcasomángil, pagbalíbar, balídad.
Socollada. = Pagcahámpac sa mga layág sa mga sacayán dihá sa mga talároc, con mamahínay ang hangin. * Pagcasálom sa dolong sa sacayán sa dagat.
Socono. = Quináoat.
Socorredor. = Ang magalában, ang mutábang.
Socorrer. = Paglában, pagtábang, pagcalóoy.
Socorrido. = Ang masáyon magasángcap sa isigcatáuo sa iang mga quinahánglan.
Socorro. = Tabang, pagcalában.
Socrocio. = Hampol, haclop ñga guisáctan sa asafran.
Sochantre. = Ang magabántay sa coro sa ñgatanán ñga pagacantáhon.
Soda. V. *Sosa.*
Sodomía. = Pagcasála sa salá sa paghiláoas sa duhá ca laláqui con sa duhá ca babáye, con pagpacasála sa díli mao, sa dili angay.
Sodomita. = Ang nacasalá sa salá ñga guilíngon carón.
Sodomítico. = Ang nahatongód sa sodomía.
Soez. = Táuo ñga obús, ñga oaláy batásan ñga maáyo.
Sofá. = Lingcoránan ñga holohatáas, ñga may sandígan.
Sofaldar. = Paglólho sa mga saya. * Pagbúcas sa bisan onsa.
Sofaldo. = Pagcalólho, pagcabócas.
Sofion. = Pagcatúbag, pagbalíbad ñga magáhi.
Sofisma. = Polong ñga icapamatúod unta sa díli matúod, sa bacac.
Sofista. = Ang buot magpamatúor sa mga polong ñga díli mao, sa bisan onsa ñga díli matúod.
Sofistería. = Pagcasalingcápao sa obán ñga mga polong ñga guipacaíngon ñga matúod, labon ñga bacac.
Sofisticacion. = Pagcamáo mao sa bisan onsa.
Sofisticamente. = Sa salingcápao.
Sofístico. = Bisan onsa sa salingcápao lamang.
Sópito. = Bahin sa mga cornisa sa mga Singbahán, &c.
Soplama. = Siga ñga hapit díli maquíta. * Pagcaínit sa nauong ñga guícan sa caínit sa cotó cotó con sa caúlao. * Pagcasalingcápao sa mga polong ñga icalímbong sa isigcatáuo. * V. *Roncería.*
Soplamar. = Pagcaínit sa mga polong ñga salingcápao sa paglímbong sa isigcatáuo. * Pagpaúlao sa lain.
Soplamero. = Ang mugámit sa mga polong ñga salingcápao sa paglímbong sa isigcaíngon.
Sofocar. V. *Sufocar.*
Sofreir. = Pagpoloprito, pagprito sa ibábao lamang.
Sofrenada. = Pagcabótar ñga calit sa mga pisi sa preno sa cabayo, &c., sa pagpogóng cania. * Pagcabárlong, pagcasabá ñga maháit.
Sofrenar. = Pagpogóng sa pagcacálit sa cabayo, &c., sa pagbútar sa mga rienda, sa mga pisi sa preno. * Pagcasabá, pagsáoay, pagbárlong sa mga magáhing polong.
Soga. = Pisi, lubir. * Socor sa mga yota.
Soguear. = Pagsócod sa pisi.
Soguería. = Opicio sa pagbúhat sa mga pisi ug ang baláy ñga pagabuhátan niána. * Cadaghánan sa mga pisi, sa mga lubir.
Soguero. = Ang magbubúhat ug magabalígya sa mga pisi.
Soguilla, ta. = Pising magamáy. * Ang bohóc ñga sinalápir.
Soguillo. = Idem desde *ang bohóc.*
Sojuzgador. = Ang magabúot, ang magasógo.
Sojuzgar. = Pagbóot, pagsógo sa pagcalúgus.
Sol. = Arlao.
Solacear. V. *Solazar.*
Solada. = Salog * Ang lalog.
Solador. = Ang magatáor sa mga baló, sa mga ladriyo, &c., sa mga salog.
Soladura. = Pagcabúhat sa mga salog. * Ang papán, baló, &c., ñga ipahahaángay sa salog.
Solamente. = Mao da, caná lamang. * Sia usá da.
Solana. = Lugar ñga pagaarláoan sa odto. * Lugar ñga pagabulálan sa bisan onsa.
Solanar. = Idem.
Solanazo. = Como el siguiante.
Solano. = Hangin ñga guícan sa casubángan. * Tanóm.
Solapa. = Ang bahin sa bisti ñga nasápao ug naibábao sa lain ñga bahin. * Pagcalaláng, pagcasalingcápao. * Bohó sa mga samar.
Solapadamente. = Sa pagcasalíngcápao. * Sa pagcatinágo.
Solapado. = Malalánñgon, batir. * Ang magabúhat sa bisan onsa sa salingcápao, sa icadúhang húna húna.
Solapar. = Pagsápao sa usá ca bahin sa bisti sa ibábao sa lain ñga bahin. * Pagtábon sa bisán onsa.
Solapo. V. *Solapa.* * Bohó sa bisan onsa.
Solar. = Pagbúgat sa salog. * Pagbútang sa panit ñga tulúnban sa mga sapín. * Ang nahatongód sa arlao. * Ang yota ñga pagatindúgan sa bisan onsang baláy.
Solariego. = Ang nahatongód sa baláy sa mga dagcóng táuo ñga caráan. * Hamíli, mahál.
Solaz. = Calípay. * Calíngao sa mga casáquet.
Solazar. = Paglípay, paglíngao.
Solazo. = Caínit sa adlao ñga dagcó ug maínit uyámot.
Solazoso. = Ang macalípay, macalípat, macalíngao.
Soldada. = Sohol sa mga Sologóon.
Soldadero. = Ang sinohólan.
Soldadesca. = Cahímtang sa pagcasoldado. * Cadaghánan sa mga soldado.
Soldadesco. = Ang mahatongód sa mga soldados.
Soldado. = Ang magasílbi sa pagcasoldado. * Batir sa ñgatanán ñga nahatongód sa pagcasoldado.
Soldador. = Ang táuo ñga may opicio sa pagsólda. * Capandáyan ñga icasólda.
Soldadura. = Pagcahiósa sa mga bahin con mga tipac sa bisan onsa ñga nabóong ug nabalí. * Ang igasólda. * Tambal, sumpa sa bisan onsa.
Soldan. = Bansag ñga guicahingálan sa mga principe sa mga moros.
Soldar. = Paghiósa, pagpatápot sa mga bahin sa bisan onsa. * Pagbárlong, pagsáoay, pagáyo, pagtámbal, pagsúmpa sa bisan onsang cadaótan ñga guibúhat.
Solear. V. *Asolear.*
Solecismo. = Pagcasalicoáoot.

Digitized by Google

Soledad. = Pagcaoaláy ubán. * Lugar nga oaláy táuo nga mupuyó, caminğáoan. * Pagcaoaláy tabang ug pagcalában.
Soleja. V. *Solana*.
Solemne. = Bisan onsa nga guibúhat sa túig ngatanán. * Bantógon, dagcó, mahál. * Malipáyon, matístis, sa maáyong gaoi ug buot.
Solemnemente. = Sa pagcalípay, sa pagcabántog. * Sa pagcatístis.
Solemnidad. = Pagcabántog. * Fiesta.
Solemnizador. = Ang magapabántog.
Solemnizar. = Pagpabántog. * Pagpadagcó, pagdáyeg sa bisan onsa.
Soler. V. *Acostumbrar*. * Salog sa mga sacayán sa ibábao sa unáyan.
Solera. = Toleras, bosáog. * Ang bató nga pagatindúgan ug paglingcóran sa mga columna ug sa mga halígue. * Ang bató sa obus sa mga ligsánan.
Solercia. = Pagcabátir, pagcalaláng, pagcaálam.
Solería. = Mga cahoy nga magámit sa mga toleras. * V. *Enlosado*. * Cadaghánan sa mga panit nga igabúhat sa mga tolónban sa mga sapín.
Soleta. = Tinábas nga panápton, nga itápot sa talónban sa mga medias.
Soletar ó Soletear. = Pagtahí sa mga soletas sa mga medias.
Soletero. = Táuo nga may opicio sa pagtahí sa mga soletas sa mga medias.
Solevantado. = Cundátan, ang dili mahamútang, ang muálsa ug magapaálsa sa ubán.
Solevantamiento. V. *Sublevacion*.
Solevantar. = Pagsácoat sa bisan onsa sa paglígoat canía arón maóyog. * Pagsámbag sa bisan cansa, arón magalálin sa pinuyánan con arón mapaháoa sa iang agálon. * Pagálsa, pagsócol sa mga ponóan.
Solfa. = Quinaárman nga magaásoy ug magatórlo sa pagbása ug sa pagíla sa mga timáan sa música. * Pagcaánğay sa mga táuo nga nagacaláin lain sila sa ilang opicio con cahímtang. * Pagcaánğay sa mga tinğog ug sa mga tolónggon. * Pagcabúnal, pagcahámpac.
Solfeador. = Ang magabása ug macaíla sa mga timáan sa música. * Ang magabúnal, ang magahámpac, ang magacastigo.
Solfear. = Pagcanta sa pagápas sa mga punto sa música. * Pagbónal, paghámpac, pagcastigo.
Solfeo. = Pagcacanta sa pagcaápas sa mga punto sa música. * Pagcabúnal, pagcahámpac.
Solfista. = Ang macaíla caáyo sa solpa, sa punto sa música.
Solicitacion. = Pagcapanghináot sa bisan onsa sa dagcóng cacúgui.
Solicitador. = Ang magapanghináot sa masingcámot caáyo sa bisan onsa.
Solicitamente. = Sa dagcóng cacúgui, sa masingcámot, sa minatúod uyámot.
Solicitante. V. *Solicitador*. * Ang mubánğuio sa mga babáye, sa compisálan, sa pagpacasála caníla.
Solicitar. = Pagpanghináot sa bisan onsa, sa masingcámot uyámot. * Pagamorál.
Solícito. = Cacuguihan.
Solicitud. = Cacúgui.
Sólidamente. = Sa pagcalig-on. * Sa mga polong nga dayág ug matúor.
Solidar. = Paglig-on. * Paggáhi, pagtibúoc sa nahómoc ug natúnao.
Solideo. = Birete, calo calo nga igatábon sa olo sa mga Padre.
Solidez. = Pagcalig-on, calig-ónan.
Sólido. = Malig-on.
Soliloquiar. = Pagpamólong, pagsólti sa usá ca táuo nga sia usá da, sa oaláy ubán.
Soliloquio. = Suguílon sa usá ca táuo canía lamang, sa oaláy obán.
Soliman. = Hiló.
Solio. = Lingcoránan nga hariánon sa iang caugalíngon nga dosel.
Solisa. = Babáyeng oaláy caúlao.
Solitaria. = Bitoc nga batáas caáyo.
Solitario. = Boghó. * Langgam.
Sólito. = Bisan onsa nga guibúhat tonğód sa batásan.
Soliviadura. = Pagcatabang sa pagsácoat sa bisan onsa.
Soliviar. = Pagtábang sa pagsácoat sa bisan onsa. * Pagtolotíndog sa nagalingcod con nagahígda.
Solivio. V. *Soliviadura*.
Solo. = Usá lamang. * Ang oaláy obán.
Solomillo. = Ang onód sa talioála sa gosog sa mga mananáp.
Solomo. = Idem. * Guinamós sa baboy.
Soltadizo. = Ang pagabuhíon.
Soltador. = Ang magabóhi, ang magalóat sa bisan onsa nga guicáptan.
Soltar. V. *Desamorrar* y *Desatar*. * Pagbúhi, pagtángtang sa guipreso, sa binilánggo, pagbúhi sa guicáptan. * Pagásoy, pagsáyod sa mga caculían sa mga polong nga malisód nga pagasabóton. * Pagoalá sa caúlao.
Soltería. = Pagcaolitáuo.
Soltero. = Olitáuo, ang oalá mamíño.
Soltura. = Pagcabúhi. * Pagcatángtang. * Pagcalóoat. * Pagcalágsic. * Pagcaólag, pagcaoaláy caúlao, pagcaláo-ay.
Solteron. = Olitáuo nga tolotigúlang na.
Soluble. = Ang masáyon pagabarbadbáron. * Ang masáyon pagaliníson ug pagahilíson.
Solucion. = Pagcabárbar. * Pagcabáyad sa mga otang.
Solutivo.=Ang may gabóm sa pagbárbar ug sa pagbúhi.
Solvente. = Ang magabárbar, ang magahilis, ang magalínis. * Ang nagabáyad sa iang sa mga otang.
Solver. = Pagbárbar. * Paglínis, paghílis.
Sollado. = Salog sa mga sacayán.
Sollamar. = Pagmalá sa bisan onsa sa siga.
Sollastre. = Sologóon sa cocina ug sa mga búhat nga labíng obus. * Tampalásan.
Sollastrería. = Opicio sa pagcasollastre.
Sollo. = Isda.
Sollozo. = Pagcaagólo pagcabachó.
Sollozar. = Pagbachó, pagagólo.
Soma. = Binócboc nga dolodagcó. * Ang manóc.
Somanta. = Pagcabónal, pagcahámpac, pagcacastigo.
Somate. = Cadaghánan sa mga táuo nga sangcap sa mga hinğaníban, sa pagsócol sa mga caáoay.
Sombra. = Landong, pagcanğítnğit. * Landong nga moábot usáhay sa húna huna. * Tabang, pagcalában, dalángpan. * Ang color nga molomaítom sa mga pintal nga sinámbag sa mga color nga buhi caáyo.
Sombraja. = Como el siguiente hasta *landong*.
Sombrajo. = Dalámba nga guitabónan sa mga balágon, sa mga sanğá con sa mga dahon. * Landong sa bisan cansa ug sa bisan onsa.
Sombrar. V. *Asombrar*.
Sombrear. = Pagdáyan dayan sa mga pintal, sa mga landong ug mga color nga molomaítom ug obus.
Sombrerazo. = Calong dagcó. * Pocpoc nga guipócpoc sa calo.
Sombrerera. = Cajon cajon, sorlánan sa mga calo.
Sombrerería. = Tiendáhan nga pagabaligyáan sa mga calo.
Sombrerero. = Magbubúhat, ang magabúhat sa mga calo.

Digitized by Google

Sombrerillo, to. = Calong diótay. * Tanóm.
Sombrero. = Calo. * Atóp atóp sa oalihánan.
Sombrío. = Lugar nga pagadugáyan sa landong.
Sombrilla. = Payong nga diótay.
Sombrí. = Lugar nga malándong, nga colang sa calámdag. * Mamingáuon, masolóbon.
Sombroso. = Ang magalándong caáyo.
Someramente. = Sa ibábao lamang.
Somero. = Ang anáa dapit sa itáas, dapit sa ibábao. * Ang hamábao uyámot.
Someter. = Paglócloc, pagbútang sa usá ca butang sa ilálom sa lain nga bútang. * Pagpaóbos. * Pagsácop, pagpasácop.
Sometimiento. = Pagcasácop, pagcapaóbus.
Somnífero. = Ang magapatólog.
Somnolencia. = Pagcabóg-at sa laoas guican sa católog. * Caíbog sa pagcatólog.
Somonte. = Bisan onsa nga baol nga oalá mahínlo.
Somorgujador. V. *Buzo.*
Somorgujar. = Pagsálom.
Somorgujo. = Langgam nga mabúhi sa tubig.
Somormujar. V. *Somorgujar.*
Sompesar. = Pagsácoat sa bisan onsa, sa pagsuláy sa cabóg-at.
Son. = Banha, sones, pagcaángay sa mga tingog sa mga táuo ug sa mga tolónggon. * Pagcabántog sa bisan onsa.
Sonable. V. *Sonoro.*
Sonadera. = Pagcasípnga.
Sonadero. = Panápton, panyo nga igapáhid sa ilong, isilípnga.
Sonado. = Bantógon, banságon. * Ang nabántog.
Sonador. = Ang magapatonóg, ang mobánha. * Panyo nga icapáhir sa ilong.
Sonaja. = Capandáyan sa papán nga malíngin, nga guibutángan usáb sa mga malíngin nga tumbága con sa hoja de lata, arón mobánha sila.
Sonajero. = Capandáyan nga diótay nga may coloptánan, ug sa tomóy nga dapit sa itáas guitaólan sa mga colóng colóng con mga malíngin nga tumbága, arón matonóg ug magabánha.
Sonámbulo ó Somnámbulo. = Ang táuo nga magatíndog, magalacát ug magabúhat sa obán nga mga buhat sa iang pagdámgo.
Sonante. = Ang matonóg, ang magapatonóg.
Sonar. = Pagtonóg, pagbánha. * Pagbásal sa bisan onsa. * Pagsípnga, pagpáhid sa ilong. * Pagbolobántog sa bisan onsa.
Sonata. = Sones, pagcaángay sa mga tolónggon nga nagacaláin lain.
Sonda. = Pagcatógna. * Pisi nga guihóctan sa usá ca tomóy sa usá ca báto, tingga, &c., nga mabóg-at, sa pagtógna ug sa pagíla sa cahilármon sa pondo sa dagat con sa subá, sa mga táuo nga nanágsacáy. * V. *Tienta.*
Sondable. = Ang arang togcálon.
Sondalesa. V. *Sonda.*
Sondar. = Pagtógna, pagquisáyod sa cahilárman sa pondo sa dagat con sa subá, sa sondalesa. * Pagquigsáyor, pagquigásoy, pagsúsi sa tuyo ug sa húna húna sa lain, sa iang quinaárman, &c.
Sondear. = Idem.
Sonecillo. = Tonóg nga diótay.
Sonetico. = Pagololábtic sa mga torlo, sa lamesa, &c.
Soneto. = Calaínan sa balac.
Soniche. = Pagcahílom.
Sonido. = Pagcatonóg. * Pagcabántog.
Sonoramente. = Sa pagcaángay.
Sonoridad. = Pagcaángay sa música.
Sonoro. = Ang may tonóg nga angay, pagcaángay sa tonóg.
Sonreirse. = Pagngísi ngisi.
Sonrisa. = Pagcangísi ngisi.
Sonrodarse. = Pagtalibhó sa mga malíngin, sa manga rueda, sa mga coche, &c., sa yánang, sa lapoc.
Sonrojar. = Pagpolá sa nauong guican sa caúlao.
Sonrojo. = Pagcapolá sa nauong guican sa caúlao.
Sonrosar. = Pagtína sa color nga maíngon sa color sa rosa.
Sonrosear. = Idem. * V. *Sonrojar.*
Sonroseo. V. *Sonrojo.*
Sonsaca. = Pagcacáoat. * Pagcahópo sa bisan cansa arón manamílit sa iang agálon ug arón magaalágar sa lain.
Sonsacador. = Caoatán. * Ang magahópo sa lain.
Sonsacamiento. V. *Sonsaca.*
Sonsacar. = Pagcáoat. * Paghópo sa isigcatáuo arón mobía sa iang agálon, ug arón magasílbi sa lain.
Sonsaque. V. *Sonsaca.*
Sonsonete. = Pagcaholábtic sa bisan dlin ug sa masóbsob. * Pagcatáoa ug pagpamólong nga caugalíngon nga icayóbit sa isigcatáuo.
Soñador. = Ang magadámgo, tigdámgo. * Ang magasoguílon sa mga bacac.
Soñante. = Idem.
Soñar. = Pagdámgo. * Pagpamatúod sa díli matúod.
Soñarrera. = Pagcadámgo caáyo, católog nga mabúg-at. * Pagcasáyon sa pagcatólog sa masóbsob.
Soñolencia. *Somnolencia.*
Soñolento. V. *Soñoliento.*
Soñolientamente. = Sa católog, sa pagcatólog.
Soñoliento. = Matológon, catológon, ang matólog sa masóbsob ug sa pagcasáyon, ang magapatólog. * Madugáyon, mahináyon, matalác-on, matác-hon.
Sopa. = Sopas, tinápay, bugàs, &c., nga hinolóman sa sabáo. * Ang can-on nga ihátag sa mga pobres.
Sopaipa. = Minása sa binócboc nga binatíl ug maáyo, sináctan sa dogós ug priníto.
Sopalancar. = Paglígoat sa bisan onsa.
Sopalanda. V. *Hopalanda.*
Sopanda. = Cahoy nga dagcó, sa mga baláy, nga magaságang sa bisan onsa. * Tagsa ca corea nga dagcó, nga guitongtónngan sa mga coche.
Sopapear. = Pagsagpá, pagsúmbag.
Sopapo. = Sagpá, sumbag.
Sopar. V. *Ensopar.*
Sopear. = Idem. * Pagtonób sa bisan onsa. * Pagpógos, pagpasácop.
Sopeña. = Ang ololángob sa mga pangpang dapit sa ilang tíllan.
Sopera. = Sorlánan sa mga sopa.
Sopero. = Pinggan nga halálom, nga pagasucáran sa sopas.
Sopesar. V. *Sompesar.*
Sopetear. = Paghólom sa mosóbsob sa tinápay sa bisan onsang guinisál. * Pagpasipála sa bisan cansa.
Sopeton. = Tinápay nga tinósta nga ihólom sa lana. * Pocpoc nga ahat nga guipócpoc sa camót. * De. = Sa pagcaáhat, sa pagcacálit, sa tagculáhao, sa oalá húna hunáon ug paabóton.
Sopista. = Ang maquilímos ug muádto sa mga cabaláyan ug sa mga conbento sa pagcáon sa sopas.
Sopladero. = Hongáoan sa mga langob, alaguían sa hangin.
Soplado. = Ang macúgui caáyo sa pagalíma sa iang bisti. * Palábi labíhon, parayégon.
Soplador. = Ang magahóyop.
Soplamocos. = Sagpá, sombag, tampalíng.

Digitized by Google

Soplar. = Paghóyop. * Paghasóhas. * Pagháuğin. * Pagcáoat. * Paghónghong sa lain sa ipamólong unta. * Paginom ug pagcáon sa guilabíhan.
Soplete. = Hopot hopot nğa pagatayhópan sa mğa manánalsal sa salapí, sa pagtúnao sa buláoan, sa maong salapí, &c.
Soplillo. = Bisan onsa nğa manípis caáyo.
Soplo. = Hoyop. * Pagcahónghong pagpahibaló sa bisan onsa sa hilom, sa tinágo. * V. *Momento*. * Pagcalában, pagcatábang nğa igapadagcó ug icaósoag sa bisan cansa. * Ang magasómbong ug magapahibaló sa guibúhat sa lain, ug sa lugar nğa guitagóan nia.
Soplon. = Ang magasómbong sa lain sa tinágo, sa hilom.
Sopon. V. *Sopista*.
Soponcio. = Casáquet, cagóol. * Cacúguing dagcó.
Sopor. = Pagcatólog.
Soporífico. = Ang magapatólog.
Soporoso. = Idem.
Soportable. = Ang aráng antóson, ang mahímo nğa pagailóbon.
Soportador. = Ang magaílob, ang magaántos.
Soportal. = Atóp atóp sa ganháan sa mğa baláy.
Soportar. = Pagílob, pagántos.
Soprano. = Táuo sa matágning nğa tinğog. * Táuo nğa quinapónan.
Sopuntar. = Pagbútang sa mğa punto sa ilálom sa bisan onsang polong, arón hibalóan sa nagabása nğa capin caná.
Sor. = Igsóon nğa babáye. * Polong nğa ióna sa mğa nğalan sa mğa monja, sa mğa binócot.
Sora. = Ilímnon sa Perú nğa magáma sa maís nğa binobóman ug liná-ga sa tubig.
Sorba. = Calaínan sa bonğa.
Sorbedor. = Ang magahígop.
Sorber. = Paghígop, pagsóyop. * Pagsobár.
Sorbete. = Dugá sa limon, sa naranjita, &c., nğa sináctan sa asúcar ug sa obán nğa mğa panácot arón malalím, nğa pagaímanon nğa tibúoc tonğód sa dagcóng tugnao, cay pagatungnáuon pagtúyo.
Sorbible. = Ang arang higópon.
Sorbo. = Higop, pagcahígop. * Ang tubig, bino, &c., nğa arang higópon sa macaúsa. * Bisan onsa nğa diótay con intándig sa lain nğa dagcó. * Cahoy.
Sordamente. = Sa tinágo, sa hilom, sa oaláy banha.
Sordera. = Pagcabónğol.
Sordez. = Idem.
Sórdidamente. = Sa pagcahámos, sa pagcahúgao.
Sordidez. = Cahámus, cahúgao. * Pagcahícaó, pagcadaguinot nğa guilabíhan.
Sórdido. = Hugáoan, mahámos. * Maólag, maláo-ay. * Hicáoan, daguinótan.
Sordina. = Tolónggon nğa may coldas. * Á la. V. *Sordamente*.
Sordo. = Bonğól. * Mahilómon. * Táuo nğa díli magatagád sa mğa pagsámbag, sa mğa pagpína.
Sorna. = Catacá sa pagbúhat sa bisan onsa. * Ang gabíy.
Sornar. = Pagcatólog.
Sornaviron. = Tampalíng.
Sóror. V. *Sor*.
Sorprender. = Pagbúhat sa bisan onsa sa hilóm, sa tinágo. * Pagcúlba sa húna húna. * Pagábot sa bisan onsa sa oalá húna hunáon ug paabóton.
Sorpresa. = Pagcacóha, pagcadácop sa bisan onsa sa pagcacálit, sa pagcaáhat. * Pagcólba sa boot tonğód sa bisan onsa nğa moábot sa pagcacálit, sa oalá húna hunáon.
Sorra. = Balás nğa dagcó, nğa ilúlan sa mğa sacayán, sa lastre.
Sorregar. = Paghonób sa tubig nğa magabahá sa usá ca balaháan, sa pagbó-bo sa mğa tanóm.
Sorriego. = Ang tubig nğa nahonób sa usá ca balaháan.
Sorteador. = Ang magaripa. * Ang maálam magatúbang sa mğa bacáng toro nğa ihálas ug maísog.
Sorteamiento. V. *Sorteo*.
Sortear. = Pagripa. * Pagatúbang sa mğa bacang toro nğa ihálas ug maísog caáyo.
Sorter. = Pagcaripa.
Sortero. V. *Adivino*. * Panğanitóhon, dioatáhan.
Sortija. = Singsing. * Pagcacólong sa bohóc, bohóc nğa quinólong.
Sortilegio. = Pagcapanğaníto, pagdioáta.
Sortílego. = Panğanitóhon, dioatáhan.
Sosa. = Tanóm. * Ang abó nğa pagaboháton niíning tanóm nğa sinónog, nğa icabúhat sa salamín.
Sosamente. = Sa oaláy lalím ug lamí. * Sa oaláy caanğáyan. * Sa pagcatáb-an.
Sosaño. = Pagcayúbit, pagcatámay.
Sosegadamente. = Sa pagcaoaláy caóloc, sa maáyong pagcabótang.
Sosegado. = Táuo sa mahínay ug sa maáyong buot.
Sosegador. = Ang magapahínay.
Sosegar. = Pagpahínay. * Pagpahamórlay, paghóay, pagpuyó. * Pagcatólog.
Soseria. = Pagcatáb-an, pagcaoaláy lalím ug lamí. * Pagcaoaláy caanğáyan.
Sosiego. = Pagcapuyó, pagcapahóoay, pagcaáyo ug pagcahínay sa boot
Soslayar. = Pagbóhat sa bisan onsa sa pagcataquílid, sa pagcatalípsay.
Soslayo (al). = Pagcataquílid, sa pagcatolípsay, sa pagcatampíhas, sa pagcadómpias.
Soso. = Matáb-an, ang colánğan sa asín. * Ang oaláy caanğáyan.
Sospecha. = Catáhap.
Sospechar. = Pagtáhap.
Sospechosamente. = Sa catáhap, sa duha duha.
Sospechoso. = Ang tacós nğa pagatahápan.
Sospesar. = Pagsácoat sa yota sa bisang onsa.
Sosquin. = Pacpócpoc sa quilid, sa pagcacálit.
Sosten. = Pagcaságang. * Ang icaságang. * Pagcalíg-on sa mğa sacayán nğa nanaglayág.
Sostener. = Sagang. * Pagílob, pagántos. * Paghátag sa bisan cansa sa quinahánglan sa pagcáon. * Paglíg-on arón maglícay ang pagcahólog.
Sostenienie. = Ang magaságang.
Sostenimiento. = Pagcaságang.
Sostituir. V. *Sustituir*.
Sota. = Dagoay sa baraja. * Ang magaílis, magaólos, magapúli sa obán nğa mğa opicio.
Sotabanco. = Dayan dayan nğa pagaboháton sa ibábao sa mğa cornisa.
Sotacola. = Balhon.
Sotacoro. = Solód sa ilálom sa coro.
Sotalugo. = Icadúhang bacólong nğa icadápat ug igapógos sa mğa papán sa mğa bariles.
Sotaministro. V. *Sotoministro*.
Sotana. = Bisti nğa hatáas ug maítom sa mğa Padreng clérigo. * Pagcabúnal, pagcahámpac, pagcacastigo.
Sotanear. = Paghámpac, pagbúnal, pagcastigo.
Sotaní. = Sayang hamóbo, sa oaláy conót, sa mğa babáye.
Sótano. = Solód sa ilálom sa yota sa mğa baláy.
Sotaventarse. = Paghólog sa sacayán sa dapit sa obos sa alaguían ug guinicánan sa hanğin
Sotavento. = Ang quilid sa sacayán nğa atbang sa quilid nğa atúbang sa hanğin.

Digitized by Google

Sotechado. = Lugar ñga guiátpan.
Soteño. = Ang mutoróc ug mutóbo sa mga solóp.
Soterráneo. V. *Subterráneo.*
Soterraño. = Idem.
Soterrar. = Paglobóng, pagbútang sa ilálom sa yota. * Pagtágo, paghóbong sa bisan onsa arón dili onta hicaplágan.
Soto. = Solóp.
Sotoministro. = Ponóan sa magabántay sa cosina, sa despensa, &c.
Sotrozo. = Pothao ñga macapogóng sa mga rueda sa mga cureña sa mga luthang.

SU

Su. = Ia, iya.
Suasorio. = Ang nahatonñgód sa mga pagsámbag. * Ang icasámbag, icahópo.
Suave. = Mahómoc, malómo. * Matám-is. * V. *Afable.* y *Manso.* * Gaoi ñga mahínay ug maáyo.
Suavemente. = Sa pagcahómoc, sa pagcalómo. * Sa pagcatám-is.
Suavidad. = Catám-is, pagcatám-is. * Pagcagáan sa buut. * Pagcaáyo, pagcahínay sa gaoi.
Suavizador. = Panit ñga icasám-id sa mga labaja ñga igaálot.
Suavizar. = Pagpahómoc, pagcúha sa cagáhi sa bisan onsa. * Pagcóha sa caísog sa gaoi, sa batásan.
Subalcaide. = Ang magaílis ug magapúle sa alcaide.
Subalternante. = Ang magapógos, ang mapigós sa bisan onsa.
Subalternar. = Pagpógos, pagsácop, pagilálom.
Subalterno. = Sacop, ang anáa sa ubus, sa ilálom.
Subarrendador. = Ang nagapaábang sa bisan onsa ñga guipaábang canía.
Subarrendar. = Pagábang sa bisan onsa ñga guipaábang sa lain.
Subarriendo. = Pagcaábang sa bisan onsa ñga guipaábang na sa lain.
Subasta. = Pagcabalígya sa bisan onsa sa cadaigánan ug sa cadaghánan.
Subastacion. = Idem.
Subastar. = Pagbalígya sa bisan onsa sa cadaigánan ug sa cadaghánan.
Subcenericio. = Tinápay ñga línóto sa ilálom sa abó.
Subcolector. = Ang icadúha sa colector.
Subcomendador. = Ang icadúha sa ponóan sa mga caparían ñga sinoldado.
Subdelegable. = Ang arang itúgyan sa lain.
Subdelegacion. = Hocmánan sa subdelegado. * Buhat ñga natúman sa subdelegado.
Subdelegado. = Táuo ñga guitúgyan sa gahúm sa lain, sa pagbúhat sa bisan onsa.
Subdelegante. = Ang magatúgyan sa lain sa iang gahúm.
Subdelegar. = Pagtúgyan sa usá ca táuo sa iang gahúm sa lain ñga táuo.
Subdiaconado ó Subdiaconato. = Pagorden sa epístola.
Súbdito. = Sacop.
Subdividir. = Pagbáhin sa guibáhin ñga daan.
Subdivision. = Icadúhang pagbáhin.
Subduplo. = Ang tunñgá sa bisan onsa.
Subejecutor. = Aag magabúhat sa bisan onsa, guican sa sogo ug sa pagbúot sa lain.
Subida. = Pagcasáca. * Pagcaánñgat, pagcatónñgas. * Baquílid, banñgilid. * Pagcadólog sa saquét, sa caól-ol. * Pagcaósuag sa pagcabótang ug sa bili sa bisan onsa.
Subidero. = Pagasácan.
Subido. = Ang labíng mahál ug maáyo sa bisan onsa.
Subidor. = Ang magapasáca.
Subilla. V. *Lesna.*
Subintracion. = Pagcasolód sa bisan diin sa usá ca butang sa lain ñga butang.
Subintrar. = Pagsolód sa pagcasonód sonód.
Subir. = Pagsáca. * Pagánñgat, pagtónñgas. * Pagósoag, pagitáas. * Pagtóbo sa bale sa bisan onsa.
Súbitamente. = Sa pagcacálit, sa pagcaáhat, sa pagcaculáhao.
Subitáneamente. = Idem.
Subitáneo. = Ang muábot sa pagcacàlit; sa pagcaáhat, sa tagculáhao.
Súbito. = Idem. * Ang mahanáyac sa iang pagbúhat ug sa iang pagpamólong.
Sublevacion. = Pagcaálsa, pagcasócol sa mga punúan.
Sublevamiento. = Idem.
Sublevar. = Pagálsa, paghópo sa isigcaínñon arón manócol sa mga ponóan.
Sublimacion. = Pagpacadagcó. * Pagcaósoag, pagpacatáas.
Sublimar. = Pagpadagcó. * Pagpatáas, pagósoag. * Pagdáyeg. * Pagpabántog.
Sublime. = Halángdon. * Dagcó, hatáas. * Hamíli, mahál.
Sublimemente. = Sa pagcatáas caáyo, sa pagcadagcó uyámot.
Sublimidad. = Pagcahalángdon. * Pagcadagcó, pagcatáas. * Pagcahamíli, pagcamahál.
Sublunar. = Ang anáa sa ilálom sa bulan.
Subministracion. V. *Suministracion.*
Subministrador. V. *Suministrador.*
Subministrar. V. *Suministrar.*
Subordinacion. = Pagsácop.
Subordinadamente. = Sa pagcasácop.
Subrepcion. = Bisan onsang buhat sa tinágo. * Pagcahílom, pagcatágo, pagcatábon sa bisan onsa, arón macóha ang tuyo ñga guipanghináot.
Subrepticiamente. = Sa pagcahílom, sa pagcatágo sa bisan onsa.
Subrepticio. = Ang macúha ug madánñgat sa mga paglímbong, sa paghílom sa bisan onsa ñga itúg-an unta. * Bisan onsang buhat sa tinágo, sa hilom.
Subrogacion. = Pagcaílis, pagcatagílis, pagcaólos sa usá ca butang sa lugar sa lain ñga butang.
Subrogar. = Ilis, tagílis, olos.
Subsanar. = pagbalíbar sa bisan onsang buhat con polong ñga díli maáyo. * Pagáyo sa bisan onsang cadáot.
Subscribir. V. *Suscribir.*
Subscripcion. V. *Suscripcion.*
Subsecuente. V. *Subsiguente.*
Subseguirse. = Pagsonód sa usá ca butang sa lain ñga butang.
Subsidiariamente. = Sa pagcatábang.
Subsidiario. = Ang ihátag con ipádala sa pagtábang sa lain.
Subsidio. = Tabang.
Subsiguiente. = Ang musonód.
Subsistencia. = Pagcadáyon, pagcaparáyon * Pagcabótang * Cadaghánan sa mga quinahánglan sa pagcabúhi.
Subsistente. = Ang magaparáyon.
Subsistir. = Pagdáyon, pagparáyon. * Pagdúgay. * Paghaágom sa mga quinahánglan sa pagcabúhi.
Subsolano. = Hanñgin ñga guican sa casubánñgan, sa casilánñgan.
Subtensa. = Pisi, lubid.
Subterfugio. = Balíbad ñga díli macaígo.
Subterráneamente. = Sa ilálom sa yota.
Subterráneo. = Ang anáa sa ilálom sa yota.
Suburbano. = Yota ñga haróul sa longsod.
Suburbio. = Longsod ñga diótay ñga haróul ug sacop sa longsod ñga dagcó.

Digitized by Google

SUBVENCION. = Pagcalábang, pagcatábang, pagcadáñgop.
SUBVERTIR. V. *Invertir.*
SUBYUGAR. = Pagpógos, paglógos. * Pagsácop, pagpaóbos.
SUCARRILLO. = Sologóon.
SUCARRO. = Idem.
SUCCINO. V. *Ambar.*
SUCCION. = Pagcasóyop, pagcayópyop.
SUCEDER. = Pagílis. * Pagsonód sa mga catigayónan. * Paghitábo.
SUCEDIENTE. = Ang musonód.
SUCEDIBLE. = Ang arang buháton. * Ang sonód sa lain.
SUCESION. = Pagcaílis. * Lioat, calioátan, mga anac.
SUCESIVAMENTE. = Sa pagcasonód.
SUCESIVO. = Ang musonód sa lain.
SUCESO. = Paghitábo. * Bisan onsa nga miábot.
SUCESOR. = Ang magaílis, ilis.
SUCIAMENTE. = Sa pagcahúgao, sa pagcahámus. * Sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay.
SUCINO. V. *Succino.*
SUCINTO. = Ang nahípus sa dapit sa obus. * Lactud, sa mga homóbong polong.
SUCIO. = Mahúgao, mahámus, bolíngon. * Maólag, maláo-ay.
SÚCO. = Dugá.
SUCOTRINO. = Dugá sa cahoy nga guingálan ug liná loe.
SÚCUBO. = Ang yaoa nga magapacababáye sa pagpacasála sa mga laláqui.
SUCULENTO. = Ang may daghan nga dugá.
SUCUMBIENTA. = Ang napadáog, ang napasácop ug napaóbos. * Ang napapagbúot sa lain.
SUCUMBIR. = Pagpíldi sa capolongánan. * Pagpasácop, pagpaóbus, pagángdo sa pagbúot sa lain.
SUD. = Hangin nga habágat.
SUDADERO. = Panápton, panyo nga icapáhid sa singot. * Lugar, con caligóan sa pagsíngot. * Lugar nga pagahonóban sa tubig. * Hapín sa mga cabayo, nga guibútang sa ilálom sa siya.
SUDANTE. = Ang magasíngot.
SUDAR. = Pagsíngot. * Paghátag sa bisan onsa, sa linúgsánay. * Pagbúhat sa dagcóng cabúrlay. * Pagágui, pagtólo sa dugá sa mga cahoy ug sa mga tanóm.
SUDARIO. V. *Sudadero* hasta *lugar.* * Ang habol nga guitábon ni José sa laoas sa atong Guinóong Jesucristo, sa pagtángtang ug paghógos canía sa crus.
SUDATORIO. *Sudorífico.*
SUDESTE. = Hangin nga mohóyop sa calang sa Este con sa timog ug sa habágat.
SUDOESTE. = Ang hangin nga mahóyop sa calángan sa habágat ug sa Oeste, con sa canáoay sa maong habágat.
SUDOR. = Singot. * Cabórlay nga dagcó. * Dugá nga guican sa mga cahoy ug sa mga tanóm. * Ang tubig nga natólo sa mga pangpang. * Tambal nga icapasíngot.
SUDORIENTO. = Ang guisíngot, ang nahomód sa singot.
SUDORÍFERO. = Ang magapasíngot, ang icapasíngot. * V. El siguiente.
SUDORÍFICO. = Tambal nga icapasíngot.
SUDOSO. = Ang may singot, ang guisíngot.
SUDSUDESTE. = Hangin nga mahóyop sa calángan sa habágat ug sa Sudeste.
SUDSUDUESTE. = Hangin nga mahóyop sa calángan sa habágat ng sa Sudoeste.
SUDUESTE. V. *Sudeste.*
SUEGRA. = Ogángan nga babáye.
SUEGRO. = Ugángan nga laláqui.
SUELA. = Panit nga mabága nga tolóuban sa mga sapín.
SUELDA. = Tanóm nga italámbal, sig-uid nga balo. * Costilla = Tanóm.
SUELDO. = Salapí nga caráan sa boláoan. * Sohol.
SUELO. = Salog. * Yota. * Lalog. * Yota nga nasácop sa mga probincia, sa mga longsod, &c.
SUELTA. = Pagcabúhi.
SUELTAMENTE. = Sa pagcaoaláy caúlao. * Sa pagcasáyon, sa pagcabátid. * Sa pagbúot nga caogalíngon.
SUELTO. = Matúlin, malágsic. * Ang cundátan. * Ang maálam mamólong sa maáyo. * Ang nabúlag, ang díli mahiósa sa lain.
SUEÑO. = Damgo. * Pagcatólog. * Ang caíbog sa pagcatólog.
SUERO. = Tubig tubig sa dugó ug sa gatas.
SUEROSO. V. *Seroso.*
SUERTE. = Palar. * Calaínan sa bisan onsa. * Pagcabútang sa pagbúhat sa bisan onsa. * Caálam sa pagatúbang sa mga bacaug toro nga ihálas ug maisog. * Ang yota nga báol nga nabólag sa lain nga baol.
SUESTE. V. *Sudeste.*
SUFICIENCIA. = Pagcahímo. * Pagcaálam.
SUFICIENTE. = Igo, arang. * Ang macahímo, ang maálam.
SUFICIENTEMENTE. = Sa pagcaígo, sa pagcaárang.
SUFOCACION. = Pagcalóoc, caculían ss pagguinháoa.
SUFOCADOR. = Ang magalóoc, ang macaólang sa pagguinháoa.
SUFOCANTE. = Idem.
SUFOCAR. = Paglóoc, pagólang sa pagguinháoa. * Pagpálong. * Pagpógos, paglógos.
SUFRAGÁNEO. = Ang nasácop sa gahóm sa bisan cansa. * Ang Obispo nga laquip sa obán nga mga Obispo nasácop sa gahóm sa metropolitano.
SUFRAGAR. = Paglában, pagtábang, pagpadangóp. * Pagígo. * Pagárang.
SUFRAGIO. V. *Voto.* * Tabang. * Pagcalában. * Buhat nga maáyo, nga ipahanongód sa mga calág sa purgatorio.
SUFRIBLE. = Ang arang antóson, ang mahímo nga pagailóbon.
SUFRIDA. = Ang higdáau.
SUFRIDERA. = Puthao nga ibútang sa ilálom sa lain nga puthao nga pagabohóan onta.
SUFRIDERO. V. *Sufrible.*
SUFRIDO. = Ang magaántos, ang magaílob.
SUFRIDOR. = Idem.
SUFRIENTE. = Idem.
SUFRIMIENTO. = Pagcaántos, pagcaílob.
SUFRIR. = Pagántos, pagílob. * Pagbáyar sa mga salá.
SUFUMIGACION. = Pagcapalína.
SUFUSION. = Tagumatá, saquét sa matá.
SUGERENTE. = Ang magapadúmdum, ang magapamátngon.
SUGERIR. = Pagdúmdum, pagmátngon. * Pagsámbag, paghópo sa pagbúhat sa mga buhat nga daútan.
SUGESTION. = Pagcasámbag, pagcahúpo. * Pagcamátngon, pagcadúmdum.
SUGETO. = Bisan quinsang táuo. * Cosóg, gahúm sa mga táuo.
SUICIDA. = Ang magacóha sa iang quinabúhi.
SUICIDIO. = Pagcacóha sa caugalíngon nga quinabúhi.
SUJECION. = Pagcapógos, pagcalógos. * Pagpacasácop, pagpacaóbus. * Pagcahiúsa, pagcalangáquit.
SUJETAR. = Pogos logos. * Pagpasácop, pagpaóbos. * Paghiósa, paglangáquit. * Paglíg-on.
SUJETO. = Ang guipúgus, ang guilúgus. * Ang guilíg-on. * Ang guisácop, ang guipaóbos. * Hingtúngdan sa guisúlat ug sa guipamólong.
SULFÚREO. = Ang sináctan sa asufre.
SULFÚRICO. = Idem.
SULFUROSO. = Idem.
SULTAN. = Ngalan nga guicahingálan sa mga turco ug sa mga moros sa ilang mga hari.

Digitized by Google

SULTANA. = Ang nahaónang babáye sa mga hari sa mga turco ug sa mga moros. * Sacayán nga capitana sa mga turco, sa mga pagpangóbat, ug sa mga pagarmada.
SUMA. = Pagcaípon sa usá ca isip sa mga ihap nga tolotagídgot, sa daghánan nga mga ihap. * Pagcaípon sa daghánan nga mga butang. * Ang labing mahál ug maáyo sa bisan onsa. * Catapúsan sa bisan onsa. * Pagcaláctod sa bisan onsa nga guisúlat.
SUMADOR. = Ang magasuma.
SUMAMENTE. = Sa pagcalabí.
SUMAR. = Pagtigom sa daghan nga mga isip sa usá. * Pagláctor.
SUMARIAMENTE. = Sa pagcaláctud. * Sa oaláy pagcaápas sa mga tolománon sa manga leyes.
SUMARIO. = Ang guibútang sa pagcaláctor. * Pagcasógor sa mga capolongánan sa díli paganónton ang mga tolománon sa mga leyes. * Pagcaláctor.
SUMERGIMIENTO. V. *Sumersion.*
SUMERGIR. = Pagbútang sa bisan onsa sa ilálom sa tubig-paglonód, pagtóndag, paglúgdang, paglóndag, pagtóndang. * Paghilábot sa bisan onsa.
SUMERSION. = Pagcalóndag, pagcalonód, pagcatúgdan, pagcalúgdang.
SUMIDAD. = Catapúsan, tomóy, daplin sa bisan onsa.
SUMIDERO. = Langob.
SUMILLER. = Ponóan sa mga macaláin lain nga catungdánan ug mga opicio sa baláy nga hariánon.
SUMILLERÍA. = Ang solór nga pagapúy-an sa sumiller. * Opicio sa pagcasumiller.
SUMINISTRACION. V. *Suministro.*
SUMINISTRADOR. = Ang mubátag sa lain sa mga quinahánglan.
SUMINISTRAR. = Paghátag, pagcasángcap sa quinahánglan.
SUMINISTRO. = Pagcahátag, pagcasángcap sa bisan cansa, sa mga quinahánglan.
SUMIR. V. *Tomar.* * Pagcaláoat sa Padre nga magamisa. * V. *Sumergir.* * Pagsolór sa ilálom sa yota. * Pagyangácob sa mga aping tongód sa pagcaoalá sa ngipon.
SUMISAMENTE. = Sa pagpaóbos, sa pagcasácop.
SUMISION. = Pagpacaóbos, pagpasácop.
SUMISO. = Sacop, obus, ang guisácop, ang guipaóbus.
SUMISTA. = Estudiante nga díli macúgui caáyo. * Ang batid, ang maálam caáyo sa mga cuenta.
SUMO. = Ang labing hatáas, ang labing dagcó, ang labing mahál ang labing hamíli.
SÚMULAS. = Pagcaláctor sa quinaádman sa lógica.
SUMULISTA. = Ang nagaestudio sa mga súmulas.
SUMULÍSTICO. = Ang nahatongód sa manga súmulas.
SUNCHO. = Bacólong nga igalícos sa mga tomóy sa mga bomba nga ihinúbig sa mga sacayán, ang guibútang sa mga berga nga pagaaguian sa manga botalon sa mga layág nga gningálan ug alas, ug ang macalig-on sa mga sepo sa manga sinipit, sa mga ancla.
SUNTUOSAMENTE. = Sa pagcamahál, sa pagcabántog caáyo.
SUNTUOSIDAD. = Pagcamahál, pagcabántog. * Dagcóng gasto.
SUNTUOSO. = Dagcó, mahál, maníndot. * Táuo nga magagasta caáyo.
SUPEDÁNEO. = Peana, lingcoránan sa bisan onsa, maíngon sa guitindúgan sa mga crus nga guidúphan sa laráoan sa atong Guinóong Jesucristo.
SUPEDITACION. = Pagcapógos, pagcalógos.
SUPEDITAR. = Paglógos, pagpógos. * Pagpasácop.
SUPERABLE. = Ang mahímo nga pagadaúgon.
SUPERABUNDANCIA. = Pagcadagcó, pagcadághan uyámot.
SUPERABUNDANTEMENTE. = Sa pagcadagcó, sa pagcadághan uyámot.
SUPERABUNDAR. = Pagdághan, pagdacó caáyo.
SUPERANTE. = Bisan onsa nga capin.
SUPERAR. = Pagcápin, paglabáo, paglabí. * Pagdáog.
SUPERABIT. = Polong nga linatín: ang capin, ang tula, ang salin sa bisan onsa.
SUPERBAMENTE. = Sa pagcamahál, sa pagcabántog.
SUPERCHERÍA. = Limbong.
SUPERCHERO. = Malilímbog, malimbóngon.
SUPEREMINENCIA. = Pagcatáas, pagcadagcó sa bisan onsa.
SUPEREMINENTE. = Ang anáa sa hatáas caáyo.
SUPERROGACION. = Buhat nga pagabuháton labut pa sa mga buhat sa catungdánan.
SUPERFETACION. = Pagcamábdus nga icadúha sa babáye ug sa baye, sa nadúgay pa ang nahaúnang pagcasámcon.
SUPERFICIAL. = Ang anáa sa ibábao. * Bisan onsa sa salingcápao lang.
SUPERFICIALMENTE. = Sa ibábao. sa salingcápao lamang.
SUPERFICIE. = Ang dapit sa ibábao sa bisan onsa.
SUPERFINO. = Ang pino, ang magamáy, ang manípis, caáyo.
SUPERFLUAMENTE. = Sa pagcalabí, sa pagcalabáo. * Sa pagcalólot, sa pagcaúsic caáyo.
SUPERFLUIDAD. = Ang capin, pagcacápin.
SUPÉRFLUO. = Ang cápin, ang díli quinahánglan.
SUPERHUMERAL. = Bisti sa dagcóng Padre sa batásan nga caráan. * Bacus, banda nga isáblay sa manga abága, sa pagcópot sa custodia, sa patena ug sa mga reliquias.
SUPERINTENDENCIA. = Pagcaponóan nga labí. * Opicio sa pagcasuperintendente.
SUPERINTENDENTE. = Punóan, maghohópot. * Ang magabántay sa salapí sa hari ug sa Guinharían, sa pagdáoat ug sa paggasto.
SUPERIOR. = Ang anáa sa itáas, sa ibábao. * Ang labing maáyo ug mahál sa bisan onsa. * Ang molabáo, ang molabí sa pagcaáyo, sa catahóm, sa quinaárman sa pagcaboótan, &c. * Ponóan, ang magasógo, ang magabúot.
SUPERIORATO. = Opicio con cahímtang sa pagcasuperior, ug labí pa sa mga caparían. * Túig nga pagadugáyan sa opicio sa pagcasuperior.
SUPERIORIDAD. = Pagcadagcó. * Papcamahál. * Pagcalabí.
SUPERIORMENTE. = Sa pagcaáyo caáyo. * Sa pagcamahál. * Sa pagcalabí.
SUPERLATIVAMENTE. = Sa pagcadagcó uyámot.
SUPERLATIVO. = Dagcó, mahál uyámot.
SUPERNO. = Ang anáa sa labing hatáas.
SUPERNUMERARIO. = Ang guibútang sa labut pa sa número, sa isip nga tinórlo. * Ang ilis sa obán nga mga opicio.
SUPERSTICION. = Pagsíngba nga díli macaígo. * Pagcadioáta, pagpanganíto.
SUPERSTICIOSAMENTE. = Sa pagcadioáta, sa pagpanganíto.
SUPERSTICIOSO. = Ang nahatongód sa pagcadioáta, sa pagpanganíto. * Dioatáhan, panganíthon.
SUPERSUSTANCIAL. = Ang Santísimo Sacramento sa altal.
SUPERVACÁNEO. V. *Supérfino.*
SUPERVENCION. = Pagcaábot sa bag-ong buhat.
SUPERVENIENCIA. = Idem.
SUPERVENIENTE. = Ang muábot sa pagcasonód.
SUPERVENIR. V. *Sobrevenir.*
SUPERVIVENCIA. = Quinabúhing labing hatáas nga ang quinabúhi sa lain.
SUPINO. = Ang nahayáng. * Pagcaoaláy quinaárman, guican sa pagcatápol sa pagtóon.
SUPLANTACION. = Pagcatagílis sa usá ca polong sa lain nga polong sa mga sulat, arón maláin ang cabológan sa guisúlat.

Digitized by Google

SUPLANTADOR. = Ang magataguílis sa mg̃a súlat.
SUPLANTAR. = Pagtaguílis sa mg̃a polong sa mg̃a sulat, arón maláin ang cahológan sa guisúlat.
SUPLEFALTAS. = Ang magaílis sa masúbsub sa lain.
SUPLEMENTO. = Pagcaponó. * Bisan onsa ng̃a ìdúgang sa bisan diin, arón mahíngpit.
SUPLENTE. = Ang icaponó.
SUPLETORIO. = Ang macaponó sa bisan onsa ng̃a culang
SÚPLICA. = Pagcaámpo, pagcahánguio.
SUPLICACION. = Idem. * Minása ng̃a linocó sa pagcadágoay sa hopot hopot, ug linóto sa caláyo.
SUPLICACIONERO. = Ang magabalígya sa mg̃a suplicacion.
SUPLICANTE. = Ang muámpo, ang mang̃áyo, ang mang̃amúyo, ang mang̃aliópo, ang mangahánguio.
SUPLICAR. = Pagámpo, pagpang̃amúyo, pagpang̃aliópo, paghánguio.
SUPLICATORIA. = Sulat ng̃a guipadála sa usá ca hocom sa lain ng̃a hocom sa magsámang gahóm.
SUPLICIO. = Castigo pagpasáquet sa mg̃a saláan. * Bitáyan, lugar ng̃a pagapátyan ug pagsaquétan sa mg̃a saláan.
SUPLIR. = Pagpóno sa colang sa bisan onsa ug sa bisan diin. * Pagílis, pagsalíli, pagalíli, pagólos, pagpúli. * Díli pagtagár sa mg̃a salá, sa mg̃a sayóp ng̃a diótay.
SUPONEDOR. = Ang magapamatúor sa díli matúod.
SUPONER. V. *Fingir*. * Pagbúot, pagsúgo, pagponóan.
SUPORTAR. V. *Sobrellevar*.
SUPOSICION. = Pagpacamatúod sa díli matúod. * Pagpacamáo sa díli mao. * Pagcapanóan. * Pagcamahál. * Pagcaálam. * Bacac, limbong.
SUPOSITICIO. V. *Supuesto*.
SUPREMA. = Hocmánan ng̃a labí sa Inquisision.
SUPREMACÍA. = Pagcaponóan.
SUPREMAMENTE. = Cutub sa catapúsan.
SUPREMO. = Ang catapúsan. * Ang labíng hatáas, mahál ug hamíli.
SUPRESION. = Pagcaólang, papácahonóng. * Pagcasara sa alaguían sa bino, sa tubig, sa ihi, &c.
SUPRIMIR. = Pagpahonóng, pagólang, pagbútang sa mg̃a cabilínggan. * Pagpaóndang sa bisan onsang opicio, cahímtang, caparían, &c. * Pagsáilo sa ubán ng̃a mg̃a polong con sa mg̃a dalan sa mg̃a sulat.
SUPRIOR. = Icadúhang prior, ponóan sa mg̃a caparían, ang ilis sa prior, sa ponóan.
SUPRIORATO. = Opicio, cahímtang sa pagcasuprior.
SUPUESTO. = Hingtúngdan sa mg̃a camatoóran. * Nan, dan. * Cay.
SUPURACION. = Pagcagóa sa nana, &c.
SUPURAR. = Paggóa, pagágui sa nana, sa dugá, sa dugó, &c. * Paghurút sa bisan onsa, sa caínit sa caláyo, con sa lain ng̃a caínit. * Paghurút, paggasto, pagúsic sa bisan onsa.
SUPURATIVO. = Ang macapagóa sa nana, sa dugó, &c.
SUPURATORIO. = Samar ng̃a pagagólan sa nana.
SUPUTACION. = Pagcaísip.
SUPUTAR. = Pagíhap, pagísip, pagcuenta.
SUR. = Hang̃in ng̃a habágat.
SURA. = Ang usá sa mg̃a bocóg sa mg̃a paa.
SURCADOR. = Ang magatúrlis, ang magadáro sa yota.
SURCAR. = Pagdáro, pagtúrlis. * Pagbárlis sa mg̃a barlis ng̃a maíngon sa mg̃a turlis. * Pagágui sa ibábao sa tubig.
SURCO. = Turlis. * Timán sa bisan onsa ng̃a muágui sa bisan diin. * Conót sa laoas ug sa nauong.
SURCULADO. = Tanóm sa usá lamang ca orlot.
SÚRCULO. = Sang̃á sa mg̃a cahoy ug sa mg̃a tanóm.
SURCULOSO. V. *Surcolado*.
SURGENTE. = Ang magapondo, ang miábot sa laoígan.
SURGIDERO. = Pondóhan, laoígan.
SURGIDOR. V. *Surgente*.
SURGIR. = Pagpondo, pagláoig. * Pagólbo sa tubig.
SURTIDA. = Pultahán, alaguían ng̃a diótay, sa pagágui sa tinágo.
SURTIDERO. V. *Buzon* hasta *ang bohó*.
SURTIDO. = Pagcahátag, pagcasángcap sa mg̃a quinahánglan. * Cadaghánan, pagcadághan. * Pagcaándam, pagcatagána sa mg̃a quinahánglan.
SURTIDOR. = Ang muhátag, ang magasángcap, ang magatagána, ang magaándam sa mg̃a quinahánglan.
SURTIMIENTO. V. *Surtido*.
SURTIR. = Pagsángcap, paghátag. * Pagàndam, pagtagána sa mg̃a quinahánglan. * Pagólbo sa tubig.
SUS. = Nan, dan.
SUSCEPTIBLE. = Ang macacalàoat.
SUSCEPTIVO. = Idem.
SUSCITAR. = Paghísgot pagóna sa bisan onsa. * Pagpabúhi pagopód.
SUSCRIBIR. = Pagpirma sa obus, sa catapúsan sa bisan onsang sulat. * Pagàng̃ay sa pagbúot sa lain. * Paghátag pagóna sa bisan onsang salapí, arón macóha sa bolobarato ang mg̃a libro, &c., ng̃a ibalígya.
SUSCRIPCION. = Pagcapirma sa obus.
SUSCRIPTOR. = Ang mupirma sa obus, sa catapúsan sa mg̃a súlat. * Ang muhàtag pagóga sa salapí, arón pagatagáan sia sa bolobarato sa mg̃a libro, &c., ng̃a guibalígya.
SUSO. = Sa itáas, sa ibàbao.
SUSODICHO. = Ang guiíng̃on na, ang guiíng̃on sa itáas.
SUSPENDEDOR. = Ang magasàgang.
SUSPENDER. = Pagsàgang. * Paghónong, pagpuyó. * Pagàrang, pagóndang. * Pagtíng̃ála.
SUSPENSION. = Pagcapuyó, pagcahonóng. * Pagcaárang, pagcaóndang. * Pagcatíng̃ála. * Castigo sa Singbahán ng̃a macadíli sa mg̃a Padre sa mg̃a caposlánan sa ilang opicio.
SUSPENSIVO. = Ang may gahóm sa pagpapuyó, sa pagpahonóng, sa pagpaóndang, sa pagpaárang.
SUSPENSO. = Ang nahonóng, ang mipoyó, ang miárang, ang naóndang * Ang natíng̃ála, ang hingculbáan.
SUSPENSORIO. V. *Suspensivo*.
SUSPICACIA. = Pagcaánad sa pagtáhap.
SUSPICAZ. = Ang masáyon matáhap.
SUSPICAZMENTE. = Sa catáhap.
SUSPIRAR. = Paghupáo. * Pagíbog sa dagcóng gugma.
SUSPIRO. = Pagpanghupáo. * Calaínan sa matám-is.
SUSPIROSO. = Ang magahupáo sa pagcalisód.
SUSTANCIA. = Bisan onsa ng̃a magapabúhi sa lain. * Dugá sa mg̃a butang ng̃a dugáan. * Pagcamáo sa mg̃a butang. * Puhónan, dona, catigayónan. * Ang bili, pagcamahál sa mg̃a butang.
SUSTANCIAL. = Ang nahatong̃ód sa sustancia. * V. *Sustancioso*.
SUSTANCIALMENTE. = Sa pagcatápus.
SUSTANCIAR. = Pagláctor sa mg̃a sulat ug mg̃a suguilon. * Pagsúsi sa pagcamatóod sa bisan onsa. * Paghíngpit sa mg̃a proseso, arón pagaígan sa sentencia.
SUSTANCIOSO. = Ang may sustansia.
SUSTENTABLE. = Ang arang pagmatoóron sa mg̃a pagíndig indig.
SUSTENTACION. = Pagpacáon. * Pagcaíndig indig.
SUSTENTÁCULO. = Ang pagalingcóran, pagatindúgan ug pagahúnnug̃an sa bisan onsa.
SUSTENTADOR. = Ang magapacáon sa lain. * Ang magaíndig indig. * Ang magaságang sa bisan onsa.
SUSTENTAMIENTO. = Pagcaíndig indig.
SUSTENTANTE. V. *Sustentador*.
SUSTENTO. = Can-on.

Digitized by Google

SUSTITUCION. = Pagcaalíli, pagcasalíli, pagcaólus, pagcapúli.
SUSTITUIDOR. = Ang magaílis, ang magasalíli, ang magaólus, ang mupúli.
SUSTITUIR. = Ólus, pule, alíli, salíli, ilis.
SUSTITUTO. = Ang magaílis, magaólus, magapúle.
SUSTO. = Pagcahaógnoc, pacacúlba, pagcacógmat.
SUSTRACCION. = Pagcabúlag. * Pagcacúha.
SUSTRAER. = Pagbúlag. * Pagcúha.
SUSURRACION. = Pagcadahógong, pagcahagónghong. * Pagcadáhog. * Pagcalíbac libac.
SUSURRADOR. = Ang magadahógong, magahagónghong, magadáhog.
SUSURRANTE. = Idem.
SUSURRAR. = Pagsuguílon sa pagcahalaoáhao, sa pagcahónghong. * Pagdahógong, paghagónghong, pagdáhog. * Pagbolobántog sa bisan onsang balíta.
SUSURRO. V. *Susurracion.*
SUSURRON. = Ang magalíbac libac.
SÚTIL. = Manípis, magamáy. * Batir, sa matalínis nga húna húna.
SUTILEZA. = Pagcanípis, pagcagamáy. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna.
SUTILIDAD. V. *Sutileza.*
SUTILIZADOR. = Ang magapanípis, ang magapagamay.
SUTILIZAR. = Pagpanípis, pagpagamáy. * Paghúna húna sa pagcabátid, sa pagcaígo.
SUTILMENTE. = Sa pagcabátir, sa pagcatalínis sa húna húna.
SUTORIO. = Quinaárman sa pagbúhat sa mga sapín, ug ang nahatongód sa opisio sa pagcasapatero.
SUVERSION. = Pagcasóhi sa nasúhay, sa nahúsay.
SUVERSIVO. = Ang magapabóloc, ang magagobót sa nahúsay ug maáyo.
SUVERTIR. V. *Invertir.*
SUYO. = Ia, iya.

TA

TA! = Bantay!
TABA. = Tooay tooay. * Sugál sa mga táuo nga obus.
TABACO. = Tabaco.
TABACOSO. = Ang magatabáco caáyo.
TABALADA. = Pagcahágbong sa sampot sa magalíngcod sa pagcacálit.
TABALARIO. V. *Tafanario.*
TABALEAR. V. *Mecer.* * Paglábtic sa mga torlo sa mga papán.
TABANAZO. = Sombag, sagpá, tampalíng.
TABANCO. = Tiendáhan nga pagabaligyáan sa mga calánon nga tolotaguídyot.
TÁBANO. = Picot, langao sa mga mananáp, namóc.
TABAOLA. V. *Susurracion.* * Banha. sabá sa daghánan nga mga táuo.
TABAQUE. = Tagácan, bocág nga diótay. * Lansang nga diótay.
TABAQUERA. = Sorlánan sa tabaco nga dogmoc sa pagcabinócboc uyámot.
TABAQUERÍA. = Tiendáhan nga pagabaligyáan sa tabaco.
TABAQUERO. = Ang magabalígya sa tabaco.
TABAQUISTA. = Ang muíla sa maáyo con sa daótan nga calaínan sa tabaco.
TABARDETE. = Como el siguiente.
TABARDILLO. = Hilánat nga malisód, matahápon ug daótan uyámut.
TABARDO. = Bisti nga hatáas ug halagpád, sa panápton nga mabága, sa tiempo sa tugnao.
TABEGA. = Calaínan sa sacayán.
TABERNA. = Tanguayán, baláy nga pagabaligyáan sa bino.
TABERNÁCULO. = Lugar aga guibutánganan sa caban, sa arca nga guingálan del testamento, sa dihá pa ang mga Israelitas sa caminganon, ug oña opód sa Singbahán sa Jerusalen. * Sagrario, lugar nga pagabotánganan sa laoas nga mahál sa atong Guinóong Jesucristo, sa Santísimo Sacramento sa altar. * Baláy, pinuyánan.
TABERNARIO. = Ang nahatongód sa tangoayán, sa taberna.
TABERNERA. = Asáoa sa laláqui ang magabalígya sa bino. * Babáye nga magabalígya sa bino.
TABERNERÍA. = Opicio sa pagcatabernero.

TA

TABERNERO. = Ang magabalígya sa bino, sa aguardiente, &c.
TABÍ. = Calaínan sa panápton nga cadáan.
TABICAR. = Pagbótang, pagbóhat sa mga dingding, sa mga bongbong. * Pagtábon, pagsóngsong sa bisan onsa.
TABICON. = Bongbong, dingding nga mabága ug dagcó.
TÁBIDO. = Ang madonót. * Ang manioang guican sa saquét nga malisód ug hatáas.
TABIQUE. = Bongbong, dingding, pared sa mga baláy, &c.
TABLA. = Papán. * Lamesa nga pagahusáyan sa mga hocom sa mga capolongánan. * Listàhan, padron sa bisan onsa nga guisúlat sa pagcasonód sonór. * Yota nga pagapugásan sa mga binhi, arón lalínon ang mga tanóm con motóbo ug madagcó na. * Papán nga pagabotànganan sa carne nga ibalígya sa cadaghánan. * Lugar nga pagabuhátan sa mga dula. * Bató nga guisulátan sa mga sugo sa Dios, nga guihátag sa maong Guinóo cang Moisés dito sa buquid nga Sinai.
TABLACINO. = Calaínan sa hinganíban.
TABLACHO. = Papán nga isóngsong sa bohó nga alaguian sa tubig.
TABLADO. = Dalámba. * Salog sa lugar nga pagabuhátan sa mga dula. * Nauong. * Papán sa mga higdáan, nga pagabotánganan sa cama.
TABLAJE. = Cadaghánan sa mga papán. * V. *Garito.*
TABLAJERÍA. V. *Garito.*
TABLAJERO. = Ang magabúhat sa mga salog nga pagabuhátan sa mga dula.
TABLANTES. = Panápton nga itábom sa lamesa nga calán-an, manteles.
TABLAR. = Caotlánan sa mga tanáman.
TABLAZO. = Pocpoc nga guipócpoc sa papán. * Dagat con sobá nga halagpád.
TABLAZON. = Cadaghánan sa mga papán sa pagbúhat sa mga sacayán, &c.
TABLEAR. = Pagpàhat, pagbáhin sa yota sa mga bahin, arón pagatámnan. * Pagdatág ug maáyo sa yota sa human na ang pagdaro. * Pagnípis, sa pagcadágoay sa papán, sa puthao nga binareta.
TABLERO. = Papán nga tinábas nga hinlo ug maáyo, arón gamíton sa bisan onsa nga quinahánglan. * Cahoy nga pagagábsan sa pagbúhat sa mga papán. * Lan-

Digitized by Google

sang nga maáyo sa paglánsang sa mga papán. * Papán nga guipintálan sa mga baláy baláy nga laro, nga maputí ug maítom, sa pagsugál sa sugal nga guingálan ug damas, papán, lamesa sa mga tiendáhan nga pagabaligyáan sa mga manggad ug pagaisipan sa salapí.

TABLETA. V. *Pastilla.*

TABLETEADO. = Pagcaagutíot sa mga papán.

TABLETEAR. = Pagagutíot sa mga papán.

TABLETA, TABLETILLA, TABLILLA. = Listáhan sa manga ngalan sa mga táuo nga guiexcomulgáhan.

TABLICA. V. *Pastilla.*

TABLON. = Papán nga dagcó. * Lamesa.

TABUCO. = Solód, pinuyánan nga diótay ug haíctin.

TABURETE. = Lingcoránan nga may sandígan, sa oaláy bocton.

TABURETILLO. = Idem.

TACA. = Mansa. * Alsáhan, pensang diótay.

TACADA. = Pagcabúnal sa bola sa billar sa taco.

TACAMACA. = Tagoc nga italámbal.

TACAMACHA. = Idem.

TACAÑAMENTE. = Sa pagcatampálas. * Sa pagcahícao.

TACAÑEAR. = Pagtampalás.

TACAÑERÍA. = Pagcatampálas. * Pagcahícao, pagcadaguínot nga guilabíhan.

TACAÑO. = Malalángon, tampalásan. * Hicáoan, daguinótan.

TACAZO. = Pocpoc nga guipócpoc sa taco.

TÁCITAMENTE. = Sa hilom, sa tinágo.

TÁCITO. = Mahilúmon. * Ang oalá donggon apan pagasabóton gayúd.

TACITURNIDAD. = Pagcahílom, pagcaánad sa paghílom. * Pagcasobó, pagcamíngao nga dagcó.

TACO. = Totóc, papel, bonot, &c., nga isulúd sa mga luthang ug sa mga pusil, sa pagcarga caníla. *Ang cahoy, puthao, &c., nga igadásoc sa carga sa mga luthang ug sa mga pusil. * Cahoy nga igadóso ug ihámpac sa mga malíngin sa sugál nga guingálan ug billar. * Hopot hopot nga cahoy nga duláan sa mga báta. * Pagpanúmpa, pagtónglo.

TACON. = Bangil nga diótay nga ibútang sa mga sapin sa ilálom sa panit nga tulúnban, dapit sa licód ug sa tongód sa licód.

TACONEAR. = Pagtonób sa mabáscog sa pagtonóg sa tacon.

TACONEO. = Pagcatonób sa mabáscog.

TÁCTICA. = Quinaárman sa paghúsay sa bisan onsa. * Quinaárman sa paghúsay ug pagsúgo sa manga soldados.

TÁCTICO. = Ang maálam sa táctica.

TACTO. = Ihilícap. * Pagcahícap, pagcacúbil, pagcacáuras.

TACHA. = Sayúp, salaoáyon. * Lansang nga diótay.

TACHAR. = Pagsáoay. * Pagpánas sa guisúlat. * Pagsángil.

TACHON. = Barlis nga guibárlis sa pagpánas sa bisan onsa nga guisúlat. * Dayan dayan sa galon, sa sintas, &c., nga itápot sa mga bisti, arón maníndot. * Lansang nga diótay nga icadáyan dayan sa mga caban, &c.

TACHONAR. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa mga lansang nga diótay, con sa mga galon ug sa mga sintas.

TACHONERÍA. = Buhat nga guidáyan dayánan sa manga sintas con sa mga lansang nga diótay.

TACHOSO. = Salaoáyon.

TACHUELA. = Lansang nga diótay.

TAFANARIO. = Sampot, ililíngcod.

TAFETAN. = Panápton sa igagáma nga manípis.

TAFILETE. = Panit nga pino uyámot, nga quinúrti ug maáyo ug masínao.

TAFILETEAR. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa mga tafilete.

TAFILETERÍA. = Quinaárman sa pagcurti sa mga tafilete, ug ang baláy nga pagabaligyáan niána.

TAFURCA. = Sacayán, banca.

TAGARINO. = Ang moros nga nagapuyó nga sacót sa mga cristianos sa España, niádtong tiempo.

TAGAROTE. = Langgam nga manáguit. * Magsusúlat sa mga escribano. * Ang magaloá sa mga cabaláyan arón pacánon sia. * Táuo nga hatáas.

TAGAROTEAR. = Pagsúlat sa pagcalágmit ug sa maáyo.

TAHA. V. *Distrito.*

TAHALÍ. = Bacus, tinábas sa panit nga isáblay sa abága nga toó ug magacasúgat ang mga tomóy sa quílid nga dapit sa oála, nga pagabitáyan sa espada, sa campílang, &c.

TAHEÑO. = Ang may bongot nga bolágao.

TAHONA. = Ligsánan sa trigo. * Baláy nga pagalotóan sa pan sa cadaghánan.

TAHONERO. = Ang tagía sa tahona.

TAHUR. = Sugaról, ang mahagúgma sa mga pagsugál, ang maálam sa pagsugál, ang muádto sa masúbsob sa mga baláy nga pagasugálan.

TAHURERÍA. = Baláy nga pagasugálan. * Pagcalimbong sa mga pagsugál.

TAIMADO. = Batid. * Tampalásan.

TAITA. = Polong nga guicahingálan sa mga báta sa ilang mga amahán.

TAJA. = Pagcapáhat. * Pagcapótol, pagcatártad.

TAJADA. = Hioa, guibay, guioay.

TAJADERA. = Sundang nga igataláois, *igataja* sa bisan onsa. * Papán, tacop nga icasámpong sa alaguían sa tubig. * V. *Cortadera.*

TAJADERO. = Tartarán.

TAJADILLA. = Hioang diótay.

TAJADOR. = Ang magapótol. * Ang magapáhat sa bisan onsa. * V. *Tajadero.*

TAJADURA. = Pagcapótol, pagcatácbas, pagcatigbas.

TAJAMAR. = Cahoy nga balicó nga ipahaángay sa mga dolong sa mga sacayán. * Cota sa lugar nga tubigan sa pagcasólog, sa pagpogóng sa cabahá sa maong tubig.

TAJANTE. V. *Tajador.*

TAJAPLUMAS. V. *Cortaplumas.*

TAJAR. = Pagpótol, pagpáhat. * Pagtáha, pagtaláois, pagtónggab sa mga pluma, arón masáyon ang pagsúlat.

TAJO. V. *Tajadura.* * Pagcataláois, pagcatónggab, pagcatája sa mga pluma. * Tartarán.

TAJON. = Yota nga guitoboan ang mga bató sa pagbúhat sa apog. * Tartarán.

TAJUELA. = Lingcoránan sa usá ca papán nga guibotángan sa opát ca tiil.

TAL. = Coan. * Magsáma, maíngon.

TALA. = Pagcapótol, pagcatagá sa mga cahoy sa mga buquid, sa mga solóp. * Pagcacaíngin. * Pagcabúncag, pagcagubá, pagcadáot, Pagcaláglag sa mga longsod ug sa mga Cabalanan. * Dula sa mga báta.

TALADARTE. = Bacos nga guitáod sa haoac nga pagabitáyan sa espada.

TALADOR. = Ang magadáot, ang magagubá, ang magaláglag.

TALADRADOR. = Ang magalócob, ang magapabohó.

TALADRAR. = Pagbohó, paghilihór, paglócob. * Pagsábot, pagtúquib sa bisan onsa nga halálom.

TALADRO. = Hilihód, locob, barena.

TALMERA. = Cahoy nga pagabotángan sa bisan onsa nga pagalupálan, pagadoghóan, pagaadtóan sa mga salapáti, arón masáyon ang pagpusil caníla.

Digitized by Google

Tálamo. = Higdáan sa mg̃a bag-ong quinasál.
Talanquera. = Dingding, bongbong sa mg̃a papán, ng̃a pagasalípdan. * Dalángpan.
Talante. = Nauong, baihon, pagcabútang. * Pagbúot, gugma, caibog. * Pagcabótang ng̃a caugalíng̃on sa pagbúhat sa bisan onsa.
Talar. = Bisti ng̃a hatáas ng̃a muábut hasta sa mg̃a ticúd. * Pagtagà, gagpótol sa mg̃a cahoy, pagcaíng̃in. * Paggobá, pagdáot, pagsónog, paglàglag sa mg̃a cabalànan. * Pagcúba, pagíbot.
Talco. = Tolotumbàga ng̃a nagacalàin lain ug color ug mahínlo caàyo, ng̃a masàyon pagbúlag bulàgon sa pagcadàgoay sa mg̃a dahon. * Tumbàga ng̃a binàcbac.
Talega. = Puyo puyo. * Ang guisulód ug guitipígan sa puyo puyo. * Ang mg̃a salá ng̃a itúg-an sa mucompisal. * Ang usá ca libo ca pisos.
Talego. = Puyo puyo ng̃a hatáas ug haíctin. * Táuo ng̃a oaláy caang̃áyan sa iang laoas ug sa iang haoac.
Talento. = Pagcaálam, pagcabátir, pagcaboótan, &c. * Hatag ng̃a calágnon, ng̃a guitógot sa Dios sa iang mg̃a binúhat, ng̃a ang mg̃a táuo. * Ang ihibaló.
Talentoso. = Ang may talento.
Talion. = Castigo ng̃a guibútang sa mg̃a saláan, ng̃a magsáma sa cadáot ng̃a guibúhat nila.
Talionar. = Pagpasáquet sa castigo sa talion.
Talisman. = Timáan, táuo táuo ng̃a pagatohóan sa mg̃a dioatáhan. * Quinaarmánon sa mg̃a pagtolón-an ug sa batásan sa mg̃a moros.
Talon. = Ticód. * Ang panit sa sapín ng̃a magatábon sa ticúd.
Talonear. = Paglacát sa madalí caáyo.
Talonero. = Tagía sa halapítan.
Talonesco. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a ticúd.
Talparia. = Hubág ng̃a motoróc sa olo.
Talque. = Lapoc ng̃a binúhat sa yota ng̃a maíng̃on ing̃on sa greda.
Talla. = Pagcaliloc. * Salapí ng̃a icalúcat sa gripreso con sa bihag. * Timbang sa bisan onsa.
Tallado. = Saya sa mg̃a babáye. * Bien ó mal. = Táuo sa maáyo con sa daótan ng̃a baihon, pagcabótang con pagcatíndog.
Tallador. = Ang magalíloc.
Talladura. = Pagcalíloc.
Tallante. = Ang magapótol.
Tallar. = Buquid ng̃a guitobóan sa mg̃a cahoy ng̃a maáyo na ng̃a pagatagáon. * Paglíloc. * Pagbaraja sa magasugál sa monte.
Tallarin. V. *Fideos.*
Tallarola. = Capandáyan ng̃a magámit sa mg̃a haláblan ng̃a pagaháblan sa panápton ng̃a guing̃álan ug terciopelo.
Talle. = Baihon, pagcabótang sa laoas, pagcatíndog. * Haoac. * Dagoay sa mg̃a bisti. * V. *Modo* hasta *casarángan.* * Calaínan sa bisan onsa.
Talleger. V. *Entallecer.*
Tallecillo. =Pagcabótang sa laoas, pagcatíndog, baihon ng̃a molomalágsot, ng̃a díli ang̃ay caáyo.
Taller. = Baláy, lugar ng̃a pagabuhátan sa bisan onsa. * Escolahán ng̃a pagatón-an ug pagtorlóan sa mg̃a táuo. * Sanggáan, bolotáng̃an sa mg̃a prasco ng̃a sinórlan sa mg̃a salsa ng̃a nagacaláin lain.
Tallista. V. *Tallador.*
Tallo. = Orlot.
Tallon. V. *Taberna.*
Talludo. = Ang orlótan caáyo, ang may dagcóng orlot. * Ang motóbo caáyo, ang hatáas. * Ang maánad sa daótan ng̃a batásan.
Tamándoa. = Mananáp sa Perú, ng̃a maíng̃on ing̃on sa baboy ug tigcáon sa mg̃a hormigas.
Tamañamente. = Maíng̃on sa pagcadagcó sa lain ng̃a butang.
Tamañico, ca, llo, lla, to, ta. = Ang diótay, ang dagcó.
Tamañito. = Ang guicalisáng̃an, ang mahárloc, ang guiculbáan, ang nacógmat.
Tamaño. = Pagcadagcó, pagcagántong sa bisan onsa. * Ang diótay.
Támaras. = Bong̃a ng̃a guing̃álan ug dátiles sa bulig pa. * Mg̃a sológnod ng̃a magamáy caáyo.
Tamarindo. = Cahoy ug ang iang bong̃a ng̃a ang sambag.
Tamarriquito ó Tamarrusquito. = Diótay uyámot.
Tamba. = Habol sa higdáan.
Tambalear. = Pagalipólong. * Pagoánglo oanglo, pagsampáray.
Tambaleo. = Pagcaalipólong. * Pagcaoánglo oanglo, pagcasampáray.
Tambanillo. = Dayan dayan sa mg̃a buhat sa cota.
Tambarillo. = Calaínan sa caban caban.
Tambesco. = Duyan sa mg̃a báta.
Tambien. = Opód, osáb, ing̃on man opód.
Tambo. = Halapítan.
Tambor. = Tamból. * Ang magabásal sa tamból. * Sanglágan sa capé. * Ang solód ng̃a guibútang sa lain ng̃a solód. * Agágan sa asúcar.
Tamborete. = Cahoy ng̃a guipahaáng̃ay sa mg̃a tomóy, sa mg̃a talároc sa mg̃a sacayán, ug ng̃a mahímo ug calig-ónan sa mg̃a mastelero ng̃a guisúmpay.
Tamboril. = Tamból ng̃a diótay ng̃a pagagamíton sa mg̃a mulópio sa mg̃a longsod sa mg̃a pagsabáy.
Tamborilada. = Pagcaháng̃bong, pagcaósdac sa sampot. * Pag̃capócpoc sa camót, sa olo.
Tamborilazo. = Idem.
Tamborilear. = Pagbásal sa tamból. * Pagdáyeg ug maáyo sa bisan cansa, sa pagbántog sa iang mg̃a quinaárman, * Pagtopóng sa mg̃a letra sa marca sa pigsánan sa imprenta.
Tamborilero. = Táuo ng̃a may opicio sa pagbásal sa tamból.
Tamborilete. = Papán ng̃a laro sa pagcadagcó sa usá ca dapal ug sa guibágon sa usá ca torlo, ng̃a icatopóng sa ng̃a letra sa marca sa mg̃a pigsánan sa imprenta.
Tamborililllo. = Tamból ng̃a diótay caáyo, nga duláan sa mg̃a báta.
Tamboritear. V. *Tamborilear.*
Tamiz. = Agágan sa mg̃a binócboc.
Tamo. = Agbon, dagámi ng̃a magamáy caáyo.
Tampoco. = Díli osáb, díli opód.
Tamujo. = Tanóm ng̃a tuncan.
Tan. = Magsáma, maíng̃on. * Tonóg sa mg̃a tolónggon. * Ang ting̃og nila.
Tañaceto. = Tanóm.
Tanda. = Pagcaílis, pagcaólus, pagcapúle. * Buhat sa usá ca tibúoc ng̃a aldao. * Pila ca buoc ng̃a táuo con mananáp ng̃a nanagbóhat. * Cadaghánan sa mg̃a pagbúnal, sa mg̃a paghámpac.
Tanganillo. = Baló, cahoy, &c., ng̃a guitongtóng̃an sa bisan onsa.
Tanganillas (en). = Sa pagcaoaláy calig-ónan, sa catáhap, sa catahápan.
Tángano. = Bocóg con cahoy ng̃a hamóbo ng̃a pagatontóng̃an sa salapí, ug silbi sa pagsugál sa mg̃a táuo.
Tangente. = Ang muábot, ang modápat.
Tangible. = Ang arang cubílon, ang mahímo ng̃a pagahicápon.
Tangidera. = Pisi ng̃a dagcó ng̃a magámit sa mg̃a sacayán.
Tango. V. *Tángano.*

Digitized by Google

TANTARANTAN. = Tonóg sa tamból con pagabáslan sa masóbsob, sa mabános ng̃a pagtóctoc. * Pagpócpoc sa pagcacálit.
TANTEADOR. = Ang magatándi, ang magatándig.
TANTEAR. = Pagtándig, pagtándi. * Pagtimàan sa mg̃a tantos sa mg̃a pagsugál arón hibalóan ang táuo ng̃a macadáog. * Pagsúsi, paghíling sa bisan onsa. * Pagsógor sa pagbárlis sa mg̃a pagpíntal. * Pagpálit sa usá ca hias, baláy, &c., sa maong bili ng̃a guigátag ug guipálit sa lain, tong̃ód sa gahóm ng̃a guitógot sa batásan sa mg̃a leyes, usáhay, sa mg̃a caubánan, &c.
TANTEO. = Pngcatándig, pagcatándi sa usá ca hutang sa lain ng̃a butang̃. * Isip sa mg̃a bató, sa mg̃a tantos ng̃a guidáog sa mg̃a pagsugál. * Pagcabáyad tong̃ód sa bisan onsa ng̃a hias, baláy, &c., sa maong bayad ng̃a guipálit sa lain. * Gahóm ng̃a guipanógot sa mg̃a leyes, sa batásan, usáhay, sa obán ng̃a mg̃a tauo, arón moángcon sila sa mg̃a hias, mg̃a baláy, &c., sa maong bale ng̃a guipálit sa lain. * Paghúna húna sa pagcaboótan arón macúha ang tuyo ng̃a guipanghináot. * Sinógdan sa mg̃a barlis ng̃a ióna sa mg̃a pagpíntal.
TANTO. = Pagcadagcó sa bisan onsa. * Hinúad sa bisan onsang sulat. * Bató ng̃a silbi sa pagtimáan sa mg̃a pagdáog sa mg̃a sugál.
TAÑEDOR. = Ang magacáblit, ang magatáihop sa mg̃a tolónggon.
TAÑER. = Pagcáblit, pagtáihop sa mg̃a tolónggon. * Pagbágting.
TAÑIDO. = Tingog sa mg̃a tolónggon, sa mg̃a campana, &c.
TAPA. = Tabon, taclob sa mg̃a caban, sa mg̃a baul, &c.
TAPABALAZO. = Songsong sa mg̃a bohó ng̃a guibúhat sa mg̃a bala sa mg̃a quilid sa mg̃a sacayán.
TAPABOCA. = Sagpá, sumbag sa bába, sa camót ng̃a binúclar. * Polong ng̃a icapahílom sa lain ng̃a nagasuguílon.
TAPADA. = Babáye ng̃a magadóngdong ug maáyo, arón díli sia hiílhan.
TAPADERA. = Taclob sa mg̃a saro, sa mg̃a colon, &c.
TAPADERO. = Taclob sa bisan onsa.
TAPADILLO. V. *Cobertizo.*
TAPADIZO. = Pagcatábon, pagcadóngdong sa mg̃a babáye, arón díli sila hiílhan.
TAPADOR. = Ang magatáclob, ang magatábon, ang magasóngsong. * V. *Tapadera.*
TAPADURA. = Pagcatábon, pagcasóngsong, pagatáclob.
TAPAFUNDA. = Tabon sa mg̃a pistola, sa mg̃a pusil ng̃a diótay.
TAPAMIENTO. V. *Tapadura.*
TAPAPIES. = Bisti ng̃a hatáas, ng̃a muábot hasta sa mg̃a tiil.
TAPAR. = Pagtábon, pagtáclob, pagsóngsong. * Pagcágon cagon.
TAPERUJARSE. = Pagtábon sa mg̃a babáye sa ilang nauong, sa oaláy caang̃áyan.
TAPERUJO. = Tabon ng̃a daótan.
TAPETADO. = Color ng̃a molomaitom.
TAPETE. = Baníg ng̃a diótay. * Tabon sa mg̃a lamesa, sa mg̃a caban, &c.
TAPIA. = Pared, bongbong sa lonlon ng̃a yota ng̃a dinásoc ug maáyo.
TAPIADOR. = Ang magabúhat sa mg̃a tapia.
TRPIAL. = Hormáhan sa pagbúhat sa mg̃a tapia.
TAPIAR. = Paglibót, paglícos sa bisan onsang lugar, sa mg̃a pared, sa mg̃a cota sa lonlon ng̃a yota ng̃a dinásoc ug maáyo.
TAPICERÍA. = Cadaghánan sa mg̃a panápton sa igagáma, sa hilo sa buláoan con sa salapí, ng̃a guibúlac bulácan ug guinooátan sa mg̃a magacaláin lain ng̃a dagoay. * Solód ng̃a pagatipígan sa mg̃a panápton ng̃a guiíng̃on carón.
TAPICERO. = Ang magahábol sa mg̃a panápton ng̃a guiíng̃on carón, ug ang magabántay niána.
TAPIERÍA. = Cadaghánan sa mg̃a tapia.
TAPIOCA. = Almidól ng̃a maputí caàyo, sa América.
TAPIRUJARSE. V. *Taperujarse.*
TAPIRUJO. V. *Taperujo.*
TAPIZ. = Panápton ng̃a dagcó sa balahíbo sa mg̃a carnero con sa igagáma, ug usáhay sa hilo sa buláoan con sa salapí, ng̃a guibólac bolácan ug guinooátan sa mg̃a dagoay ng̃a nagacaláin lain.
TAPIZAR. V. *Entapizar.*
TAPLO. = Pinggan.
TAPON. = Songsong.
TAPSIA. = Tanóm.
TAPUJARSE. = Pagtábon sa nauong.
TEPUJO. = Pagcatábon sa nauong. * Bisan onsang polong ng̃a icapaligás ligás. * Sa matúod.
TAQUE. = Pagcatonóg, pagcabánha sa mg̃a yaoíhan sa pagyáoe sa mg̃a tacop. * Pagcatóctoc sa mg̃a pultahán.
TAQUIGRAFÍA. = Quinaárman sa pagsúlat sa pagcatúlin caáyo, sa paggámit sa mg̃a barlis ug mg̃a timáan ng̃a masáyon pagabubáton.
TAQUIGRÁFICO. = Ang nahatong̃ód sa taquigrafía.
TAQUÍGRAFO. = Ang maálam sa taquigrafía.
TAQUIN. = Malimbóng̃on, malilímbong.
TAQUINERO. = Sogaról sa sugál ng̃a guing̃álan sa *taba.*
TARA. = Ang bahin sa timbang ng̃a macúha sa bisan onsa ng̃a pagatimbáng̃on, tong̃ód sa cabóg-at sa mg̃a pisi, sa mg̃a cajon, sa mg̃a balóyot, sa mg̃a puyo puyo ng̃a hingsórlan sa mg̃a manggar. * Palito, cahoy ng̃a pagasulátan sa mg̃a número, arón díli hicalímtan ang isip sa tagsa tagsa ca pagtimbang sa bisan onsa ng̃a pagatimbáng̃on.
TARACEA. = Pagcasinámbag, pagcasácot sa mg̃a color ng̃a nagacaláin lain sa bisan onsa ng̃a pagabuháton sa mg̃a cahoy, sa mg̃a bató, &c.
TARACEAR. = Pagbúhat sa bisan onsa, sa pagsácot sa mg̃a cahoy, sa mg̃a bató, &c., ng̃a nagacaláin lain ug color.
TARAGALLO. = Cahoy ng̃a guibítay sa liog sa obán ng̃a mg̃a mananáp.
TARAGOZO. = Longsod.
TARAGOZAJIDA. = Longsod ng̃a dagcó, ciudad.
TARAMBANA. = Táuo ng̃a boang boang, ng̃a cundátan caáyo.
TARANDO. = Mananáp ng̃a maíng̃on ing̃on sa usá.
TARÁNGANA. V. *Morcilla.*
TARANTELA. = Sones ng̃a oaláy caang̃áyan.
TARÁNTULA. = Calaínan sa laoa laoa ng̃a himáac ug malála caáyo.
TARANTULADO. V. *Atarantado.*
TARARA. = Tingog sa bodyong, sa trompeta.
TARARIRA. = Calípay ng̃a sináctan sa mg̃a pagbánha ug mg̃a pagsínggit. * Táuo ng̃a cundátan.
TARASCA. = Dagoay sa saoa, sa bitin. * Babáye ng̃a malágsot, candátan ug sa maísog ng̃a gaoi.
TARASCADA. = Pagcapáac, pinaácan. * Polong, balíbad ng̃a maháit ug maísog.
TARASCAR. = Pagpáac, pagsámar sa mg̃a ng̃ipon.
TARAVILLA. = Tranca sa mg̃a tacop. * Bilic bilic. * Táuo ng̃a hinuguilánon caáyo, ng̃a mamólong sa oaláy casayóran ug cahológan. * Tabían.
TARAY. = Cahoy.
TARAZAR. V. *Tarascar.* * Pagsámoc. * Pagpalisód, pagpayógot.
TARAZO. = Ang bahin ng̃a napótol, ng̃a nabúlag sa bisan diin, pinótol sa bisan onsa.
TARBEA. = Solód ng̃a dagcó.

Digitized by Google

TARDADOR. = Ang madúgay, ang magadúgay.
TARDANAOS. = Isda.
TARDANZA. = Pagcadúgay, pagcalánĝan lanĝan.
TARDAR. = Pagdúgay, paglánĝan lanĝan.
TARDE. = Hapon. * Sa túig, sa tiempo nĝa díli na mao, nĝa díli macaígo.
TARDECICA, TA. = Cagabihíon, harúul sa pagcasálop sa adlao.
TARDEPIACHE. = Sa pagcadúgay caáyo, sa díli na tiempo.
TARDÍAMENTE. = Idem.
TARDÍO. = Ang madúgay sa pagábot. * Mahináyon, madugáyon.
TARDO. = Madugáyon, mahináyon. * Borong, ang dili macasábot.
TARDON. = Ang madúgay caáyo sa pagbúhat sa bisan onsa.
TAREA. = Tilía. * Buhat nĝa pináhat, bináhin sa mĝa magtotóon sa ilang mĝa tinón-an. * Cacúgui sa bisan onsang buhat nĝa canúnay.
TARGUM. V. *Interpretacion*.
TARIDA. = Calaínan sa sacayán.
TARIFA. = Papel nĝa sinolátan sa mĝa bale sa bisan onsa nĝa ibalígya, ug sa mĝa derechos nĝa ibáyad sa tonĝód niána.
TARIMA. = Tolónban, tonbánan sa mĝa cahoy. * Tinócod sa mĝa papán, nĝa pagabotánĝan sa mĝa tiil.
TARIN. = Sicaoálo.
TARINA. = Pinggan nĝa dagcó, sucarán.
TARJA. = Cahoy nĝa pagabarlísan sa pagtimáan sa mĝa otang sa mĝa táuo nĝa mamálit sila sa bisan onsa sa pagcainótang.
TARJADOR. = Ang magatimáan sa mĝa otang, sa pagbárlis sa tarja.
TARJAR. = Pagtimáan sa mĝa otang, sa pagbúhat sa mga barlis sa cahoy nĝa guitagána niána.
TARJERO. V. *Tarjador*.
TARJETA. V. *Tarja*. * Papel nĝa diótay ug pino, nĝa sinolátan sa nĝalan sa nagadála, nĝa ibílin sa mĝa baláy sa táuo nĝa pagaduáuon unta, ug nĝa oalá hiabótan sa ila, con nĝa guipadála sa mĝa ila sa adlao nĝa guicatauóhan nila.
TARQUÍA. V. *Tarja*.
TARQUIN. = Ang yánang, ang lapoc, ang hugao nĝa nahabílin sa lugar nĝa guibaháan sa tubig.
TARQUINADA. = Pagcalógos sa bisan cansang babáye sa pagcasála canía.
TARREÑAS. = Mĝa batóng manípis nĝa guisócsoc sa mĝa báta sa mĝa torlo sa ilang mĝa camót sa pagpatonóg canila.
TARRO. = Sorlánan sa yota nĝa masínao, nĝa pagabotánĝan sa mĝa matám-is. * Panácsan nĝa pagagamíton sa mĝa baquero sa pagpagátas sa mĝa carnerong baye ug sa mĝa canding.
TÁRTAGO. = Tanóm. * Calisód, cayógot. * Pagtíao nĝa mabóg-at.
TARTAJEAR. = Pagpamólong sa pagtaguílis sa obán nĝa mĝa letra sa mĝa polong.
TARTAJOSO. = Yonĝit.
TARTALEAR. = Pagcoróg coróg. * Paglíhoc sa madalí caáyo. * Paglísang, pagcólba.
TARTAMUDEAR. = Pagyónĝit, pagtóna tona.
TARTAMUDO. = Yonĝit, ang magatóna tona sa pagpamólong.
TARTANA. = Sacayán nĝa diótay. * Coche nĝa guiátpan.
TARTÁREO. = Ang nahatonĝód sa impierno.
TÁRTARO. = Lalog sa bino nĝa nahadócot sa mĝa quilid ug sa sampot sa mĝa sodlánan.
TARUGA. = Mananáp sa Indias.
TARUGO. = Tutóc.
TAS. = Landasán sa pagbácbae sa salapí, sa buláoan, &c.
TASA. = Ang bili nĝa guipabíli sa mĝa ponóan sa sa bisan onsa nĝa ibalíg-ya. * Socod, batacán.
TASACION. = Pagcabíli, pagcabótang sa bale sa bisan onsa nĝa ibalígya.
TASADAMENTE. = Sa Pagsócod. * Sa pagcahápit.
TASADOR. = Ang magapabíli, ang magabótang sa mĝa bale sa bisan onsa nĝa ibalígya.
TASAJO. = Hioa sa carne nĝa guiasínan ug guibúlad.
TASAR. = Pagpabíli, pagbútang sa bale sa bisan onsa nĝa ibalígya. * Pagbáyad sa tagsa tagsa inĝon sa catarúnĝan, sa inĝon sa anĝay sa caugalínĝon nĝa pahanóngdan.
TASCAR. = Pagtonóg, pagbánha sa pagcáon sa mĝa mananáp sa cumpay nĝa guipacáon canila. * Pagósap sa mĝa cabayo sa preno. * Pagbalí sa panit sa cáñamo arón masáyon pagagalínĝon.
TASCO. = Ang panit sa cáñamo.
TASCONIO. V. *Talque*.
TASQUERA. = Pagcaáoay, pagcalális. * Tanguayán.
TASQUIL. = Sinápsap nĝa magamáy sa bató.
TASTARA. = Dolodáhon nĝa dolodagcó sa salabaro.
TASTAZ. = Binócboc nĝa icahínis sa mĝa tumbága.
TASTO. = Diótàn nĝa lamí sa obán nĝa mĝa calánon nĝa napán-os.
TATARABUELO. = Apóhan sa tohor.
TATARADEUDO. = Caubánan, guinicánan, tigúlang nĝa caráan caáyo.
TATARANIETO. = Apó nĝa itagótlo.
TATAS (andar á). = Pagsógod sa paglacát sa manĝa báta.
TATE. = Nan, dan. * Mahínay hinay.
TATO. = Yunĝit. * Manáp nĝa maínĝon ínĝon sa usá ca baboy nĝa diótay, sa Guinea ug sa Indias.
TAUMATURGO. = Táuo nĝa catinĝaláhan sa iang mĝa buhat.
TAURINO. = Ang nahatonĝód sa mĝa bacang toro.
TÁURO. = Ang icadúhang timáan sa Zodiaco.
TAUROMAQUIA. = Quinaárman sa pagatúbang ug sa pagpatáy sa mĝa bacang toro.
TAUTOLOGÍA. = Pagcaopód sa pagásoy sa moong casangputánan, sa mĝa polong nĝa nagacaláin.
TAXATIVO. = Ang magalibót sa bisan onsa.
TAZ Á TAZ. = Pagcatagílis sa usà ca butang sa lain nĝa butang sa oaláy tolotónton.
TAZA. = Panácsan, yahong, caldóhan. * Lugar nĝa bolotánĝan sa tubig sa mĝa tobóran.
TAZAÑA. V. *Tarasca*.
TAZMÍA. = Cadaghánan sa trigo, &c., nĝa guibátag sa tagsa ca táuo nĝa guipahátan sa mĝa icapólo sa mĝa bonĝa.
TAZON. V. *Taza*.

TE

TE. = Sá, tanóm sa sá guican sa Guinharían sa mĝa insic.
TEA. = Sinápsap, pinótol sa cahoy nĝa tagócan, nĝa pagadagcótan ug masíga caáyo.
TEAME. = Calaínan sa bató.
TEAMIDE. = Idem.
TEATINO. = Padreng clérigo sa caparían ni San Cayetano.
TEATRIL. = Ang nahatonĝód sa lugar nĝa pagabuhátan sa mĝa dula.
TEATRO. = Lugar nĝa pagabuhátan sa mĝa dula. * Quinaárman sa pagbúhat sa mĝa dula. * Cadaghánan sa mĝa dula nĝa arang buháton sa teatro.
TECLA. = Papán papán nĝa diótay nĝa pagacabliton sa pagpatonóg sa órgano, sa clabe, &c. * Bisan onsa nĝa quinaháng lan nĝa husáyon sa dagcóng cacúgi.
TECLADO. = Cadaghánan sa mĝa tecla sa órgano, &c.

Digitized by Google

Teclear. = Pagcáblit sa mga tecla sa órgano, &c. * Paglíhoc sa mga torlo maíngon sa táuo nga nagacáblit sa órgano, &c. * Pagsoláy sa luyo ug sa luyo, sa pagdángat sa bisan onsa nga guipanghináot.
Técnico. = Polong nga caugalíngon sa tagsa ca quinárman.
Techado. = Atóp.
Techar. = Pagatóp, pagángay, pagbútang sa mga tesa.
Techo. = Atóp. * Baláy, pinuyánan. * Longsod nga guicatauóhan sa tagsa tagsa. * Ang calo.
Techumbre. = Atóp nga dagcó ug hatáas caáyo.
Tedero. = Capandáyan sa pothao nga pagatongtóngan sa mga tea nga magaíoag.
Te-Deum. = Pagámpo nga guinagámit sa santa Iglesia sa pagsalámat sa Dios tongód sa bisan onsang calóoy.
Tediar. = Pagdomót.
Tédio. = Domót. * Pagcabórlay.
Tedioso. = Ang magabórlay, ang magaalingása, ang macasámoc.
Tegual. = Buhis nga caráan.
Tegumento. = Tabon sa bisan onsa.
Teinada. V. *Cobertizo.*
Teja. = Tesa.
Tejadillo. = Atóp atóp nga diótay. * Pagcapóg-oc sa mga dahon sa baraja sa paglímbong.
Tejado. = Atóp nga guitabónan sa mga tesa. * Capote. * Calo.
Tejer. = Lugar nga pagabuhátan sa mga tesa.
Tejeroz. = Balisbísan sa atóp nga guitabónan sa mga tesa.
Teje maneje. = Pagcabátir, pagcalaláng sa pagbúhat sa bisan onsa.
Tejedor. = Maghahábol, ang magahábol.
Tejedurà. = Pagcahábol.
Tejer. = Paghábol. * Paghósay, pagángay sa bisan onsa.
Tejera. V. *Tejar.*
Tejería. = Idem.
Tejero. = Ang magabúhat sa mga tesa.
Tejido. = Panápton.
Tejillo. = Bacus nga sinalápid nga magámit sa mga babáye.
Tejo. = Tipac sa tesa nga malíngin, nga magámit sa mga báta sa pagdúla. * Buláoan nga baol pa. * Cahoy.
Tejoleta. = Tipac sa tesa.
Tejon. = Buláoan nga baol pa. * Mananáp sa opát ca tiil.
Tejuela. = Tipac sa tesa, sa saro, sa colon, &c. * Papán nga icahátag sa maáyong dagoay sa mga siya sa mga cabayo.
Tejuelo. = Ang lugar sa mga bocó bocó sa manga libro nga pagasulátan sa hingtúngdan nga ngalan sa maong mga libro.
Tela. = Panápton. * Bisan onsa nga hinábol. * Lugar nga pagalibótan, sa pagbúhat sa mga dula. * Lauot sa bino, &c., nga molotáo nga tolotibúoc sa ibábao. * Panit panit nga manípis sa ubán nga mga bonga nga anáa sa ilálom sa nahaónang panit. * Bolog sa mga matá. * Bacac, limbong.
Telar. = Haláblan.
Telaraña. = Baláyan sa mga laoa laoa. * Bisan onsa nga manípis uyámot, nga oaláy polós ug bale.
Telefio. = Tanóm.
Telegráfico. = Ang nahatongód sa telégrafo.
Telégrafo. = Máquina sa hatáas ug binútang sa mga lugar nga hatáas, nga pagabuhátan sa mga timáan, sa pagpahibaló sa mga balíta. * Bandeláan.
Telera. = Sisip nga igahagóot sa mga punta sa mga daro. * Ang cahoy sa mga pigsánan sa mga panday sa cahoy.
Telero. = Cahoy sa mga sandígan sa mga caro ug sa mga galíngan.
Telescopio. = Anteojo. * Capandáyan nga guitaólan sa mga salamín sa pagsolóng sa bisan onsa nga halayó.
Teleta. = Papel nga mabága nga italioàla sa mga papel nga sinulátan, arón díli mapánas ang mga letra. * Salíhan sa mga baláy nga pagabuhàtan sa papel, nga pagaaguían sa tubig, sa sabáo sa panápton nga dinócdoc.
Teleton. = Panápton sa igagáma nga mabága.
Telilla. = Panápton nga manípis sa balahíbo sa mga carnero.
Telina. = Quinháson, tooay.
Telon. = Tabil sa mga teatro, sa mga lugar nga pagahuhátan sa mga dula.
Telonio. = Lugar nga pagabáidan sa mga baláidon sa hari con sa Guinharían.
Tellina. V. *Telina.*
Telliz. = Panápton nga igatábon sa mga siya sa mga cabayo.
Telliza. = Panápton nga igatábon sa mga higdáan.
Tema. = Hingtúngdan sa mga sa suguílon, sa mga oáli. * Pagcagáhi sa húna húna sa bisan onsang tuyo. * Húna húna nga canúnay sa mga buang.
Temático. = Ang nahúsay ingon sa matúod nga hingtúngdan. * V. *Temoso.*
Tembladal. V. *Tremedal.*
Tembladera. = Baso, sorlánan nga halagpád sa *salapí*, sa duhá ca colaptánan. * V. *Tembleque.* * Isda.
Temblador. V. *Tremedal.*
Temblante. = Idem. * Bocála.
Temblar. = Coróg coróg. * Quirang quirang, *quibig* quibig, cobog. * Paglínog sa yota. * Paghárloc. * Paglísang, pagcógmat.
Tembleque. = Dayan dayan, dagom nga guibotángan sa olo sa mga batóng mahál, nga igadáyan dayan sa mga babáye sa ilang bohóc.
Temblequear. = Pagcórog coróg sa masóbsob.
Temblon. V. *Temblador.* * Ang taláoan, maharlócon.
Temblor. = Pagcacórog coróg. * Pagcalínog sa yota.
Tembloso. = Ang magacórog córog sa masóbsob.
Temedero. = Ang tacús nga pagacatahápan, nga pagaharlúcan.
Temedor. = Ang mahárloc, ang matáhap.
Temer. = Paghárloc, ang pagtáhap.
Temerariamente. = Sa Pagcaoaláy boot ug húna húna sa pagbóhat sa bisan onsa.
Temerario. = Ang díli magahúna húna ug maáyo sa mga icadáoat sa iang pagbúhat.
Temeridad. = Buhat nga guibúhat sa oalá húna hunáon ug maáyo. * Pagcalíbac libac.
Temeron. = Ang magapamaísog.
Temerosamente. = Sa cahádloc, sa catáhap.
Temeroso. = Ang macahárloc, ang magatáhap. * Maharlócon, taláoan.
Temible. V. *Temedero.*
Temor. = Pagcahárloc, pagcatáhap.
Temoso. = Ang magaparáyon sa iang húna húna.
Tempanador. = Capandáyan nga icaábli sa mga baláyan sa mga putiócan.
Tempano. V. *Timbal.* * Hioa sa baboy. * Ang panit nga binúclar sa mga tambol, &c. * Tabon nga malíngin sa mga cuba. * Tabon sa mga baláyan sa mga putiócan.
Temperacion. V. *Temperamento.*
Temperadamente. V. *Templadamente.*
Temperamento. = Pagcabótang, pagcatúgnao, pagcainit pagcaúlan, &c. * Pagpatigáyon sa pagbúhat sa bisan onsa.
Temperante. = Ang magapahínay hinay.

Digitized by Google

Temperatura. V. *Temperamento.*
Temperie. = Pagadacó ug pagcadiótay sa init ug sa tugnao.
Tempero. = Maáyong pagcabótang sa yota sa tiempo ng̃a taliólan.
Tempestad. = Onós ng̃a dagcó, baguio. * Pagcaísog sa gaoi. * Polong ng̃a maháit.
Tempestivamente. = Sa maáyong tiempo, sa túig ng̃a macaígo.
Tempestivo. = Ang guibúhat ug guipamólong sa maáyong tiempo, sa pagcaáng̃ay.
Tempestuosamente. = Sa pagcaonós, sa pagcabáguio.
Templa. = Cola ng̃a magáma sa poghac sa itlog ng̃a binatíl sa tubig.
Templadera. = Tacop ng̃a ibótang sa mg̃a balaháan sa tubig, arón muágui lamang ang quinahánglan.
Templado. = Ang maganonót sa casaráng̃an sa pagcáon ug sa paginom. * Tiempo ng̃a díli sa tugnao ug díli usáb sa init.
Templador. = Ang magapaáng̃ay, ang magapahínay hinay. * Capandáyan ng̃a icaáng̃ay sa mg̃a coldas sa mg̃a árpa, &c.
Templadura. = Pagcaáng̃ay sa bisan onsa.
Templanza. = Casaráng̃an. * Pagcapogóng sa capong̃ót, &c.
Templar. = Pagpahínay hinay, pagcóha sa caísog sa bisan onsa, sa capong̃ót, &c. * Paghíngpit sa mg̃a tumbága. * Pagáng̃ay sa mg̃a coldas sa mg̃a tolónggon. * Paghiósa ug pagsácot ug maáye sa mg̃a color sa mg̃a pintal. * Paginárlao sa bino, sa tubig, &c. * Pagnonót sa casaráng̃an sa pagcáon ug sa paginom. * Pagsóbo sa mg̃a hing̃aníban.
Temple. = Pagcabótang sa tiempo sa pagcaínit con sa pagcatúgnao. * Casóbo sa mg̃a hing̃aníban ug pagcahíngpit sa mg̃a tumbága. * Pagcaquinaía sa gaoi. * Pagcaáng̃ay sa mg̃a tolónggon.
Templete. = Bisan onsa ng̃a guibúhat sa bató, sa papán, &c., sa dagoay sa Singbahán.
Templo. = Singbahán. alampóan.
Tempora. = Tiempo ng̃a pagapoasáhan sa miércoles, viernes ug sábado sa semana, sa nacaópat sa tagsa ca túig.
Temporada. = Pagcadúgay, cadugáyan sa tiempo.
Temporar. = Ang madúgay sa pila ca túig, bulan, semana con arlao. * Onós, pagcahorós sa hang̃in.
Temporalidad. = Capuslánan ng̃a macúha sa mg̃a Padre, ng̃a guican sa tong̃ód sa ilang opicio. * Ang nahatong̃ód niíming quinabúhi, sa calibútan.
Temporalizar. = Paghímo sa diótay ng̃a cadugáyan sa bisan onsa ng̃a tacós onta ng̃a madúgay caáyo.
Temporalmente. = Sa pila ca túig, sa pila ca bulan, sa pila ca semana, sa pila ca adlao.
Temporáneo. V. *Temporal* hasta *onós.*
Temporario. = Aag madúgay lamang sa tiempo ng̃a guitagál.
Temporizal. V. *Contemporizar.* * Pagbúhat sa bisan onsa arón moágui ang tiempo.
Tempranal. = Yota, tanóm con cahoy ng̃a mobóng̃a sa masayó.
Tempranamente. = Sa masayó.
Tempranero. V. *Temprano.*
Tempranilla. = Calaínan sa ubas ng̃a mahínog sa masayó.
Temprano. = Ang masayó, sa pagcasayó.
Temulento. = Hobóg, hobgánon, ang nahobóg.
Tena ó Tinada. = Panón sa mg̃a carnero ug sa mg̃a canding ng̃a díli molabáo sa canúman ca buoc.
Tenacear. V. *Atenacear.* * Pagópod opod sa bisan onsang tuyo.
Tenacero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa mg̃a sipit, sa mg̃a cumpit.
Tenacidad. = Pagcapílit, pagcadócot ug maáyo sa bisan onsa. * Pagcaparáyon sa caugalíng̃on ng̃a húna húna.
Tenallo. = Buhat ng̃a icalíg-on sa mg̃a cota.
Tenaz. = Ang napílit ug nadúcot caáyo. * Ang malíg-on sa iang húna húna, ang díli pasámbag.
Tenaza. = Buhat ng̃a icalíg-on sa mg̃a cota. * Sipit, cumpit. * Ng̃ípon ug mg̃a cocó sa ubán ng̃a mg̃a mananáp.
Tenazada. = Pagcacóha sa bisan onsa, sa cumpit. * Pagcapáac.
Tenazmente. = Sa pagcapílit caáyo, sa pagcalíg-on.
Tenazon (á). = Sa pagcacálit, sa pagcaáhat.
Tenazuelas. = Cumpit ng̃a diótay.
Tenca. = Isda.
Ten con ten. = Sa pagcaánam, anam, sa pagcahínay hinay. * Sa pagcaáng̃ay. * Sa pagcatópong.
Tendal. = Toldo ng̃a ibótang sa bisan diin, arón malándong.
Tendalera. = Pagcaoaláy cahusáyan sa bisan onsa. * Pagcacátag.
Tendalero. = Como el siguiente.
Tendedero. = Halayháyan sa bisan onsa.
Tendedor. = Ang magahaláyhay.
Tendedura. = Pagcahaláyhay.
Tendejon. = Tiendáhan ng̃a diótay. * Balong balong sa daútan ng̃a pagcabúhat.
Tendel. = Pisi ng̃a guinabítay sa mg̃a panday sa cota, arón matónton caáyo ang mg̃a pared ng̃a guibúhat nila.
Tendencia. = Pagcaáng̃ay sa usà ca butang sa lain ng̃a butang.
Tender. = Pagbóclar, paghínay, pagpatáas. * Paghaláyhay. * Pagárang, pagóndang, pagbía sa tuyo sa bisan onsa ng̃a guipanghináot. * Paghayáng sa mg̃a táuo ng̃a nanagsugál sa baraja sa mang̃a cartang tanán sa lamesa, cay nasáyor sila ng̃a nanagdáug. * Paghígda, paglígar. * Pagtúyod. * Pagpanghináot sa bisan onsang tuyo.
Tenderete. = Sugál sa baraja. * V. *Tendalera.*
Tendero. = Ang taguía ug ang muátang sa tiendáhan.
Tendidamente. = Sa pagcatúyod. * Sa pagcatáas.
Tendido. = Cadaghánan sa mg̃a lingcoránan sa lugar sa mg̃a dula sa mg̃a toro. * Cadaghánan sa mg̃a panápton ng̃a binunácan sa tagsa ca labandera. * Cadaghánan sa mg̃a tinápay, sa oalá pa isolód sa horno.
Tendiente. = Ang mabóyoc sa bisan onsa ug sa bisan diin.
Tendinoso. = Ang may daghan ng̃a mg̃a cosóg.
Tendon. = Cosóg.
Tenebrario. = Candelero sa totólo ca tomóy, ng̃a pagaolbócan sa mg̃a candela sa pagtinieblas.
Tenebrosamente. = Sa pagcang̃ítng̃it.
Tenebrosidad. = Pagcang̃ít ng̃it, cang̃itng̃ítan.
Tenebroso. = Mang̃ít ng̃it.
Tenedero. = Cahalármon sa dagat ng̃a pagagónitan, pagasacátan sa ancla, sa sinípit.
Tenedor. = Ang dona. * Ang magabántay, magaalíma ug magahúpot sa bisan onsa, sa ng̃alan sa lain. * Capandáyan sa lamesa ng̃a calán-an, ng̃a guitaólan sa totólo con sa opat ba ca ng̃ípon con tomóy, ng̃a igatólpoc ug icacúhit sa mg̃a sud-an.
Tenencia. = Pagcadóna sa bisan onsa. * Cahímtang sa pagcateniente, sa pagcaílis.
Tener. = Dona, may. * Pagcóha, pagcóbot, pagcúpot sa bisan onsa. * Pagságang, pagpogóng, pagháoid. * Pagbóot. * Pagpógos. * Pagpasáca sa caogalíng̃on ng̃a baláy, paghátag sa halápitan.
Tenería. = Lugar ng̃a pagacurtíhan sa mg̃a panit.
Tenesmo. = Saquét ng̃a nahamótang sa pagcagáhi sa tae sa sulúd sa mg̃a tináe.

Digitized by Google

Tenia. = Bitoc nga hatáas caáyo nga malópiac.
Tenienta. = Asáoa sa teniente.
Tenientazco. = Opicio sa pagcateniente.
Teniente. V. *Tenedor* hasta *capandáyan*. * Bonga sa díli pa hinog. * Bolobóngol. * Ang ilis sa lain, ang nagaalíli, ang nagapúle, ang magasalíli, ang magaólos. * Ponóan sa mga soldados.
Tenor. = Pagcabótang nga malig-on ug canúnay sa bisan onsa. * Tingog nga hatáas, matolotágning. * Hingtúngdan, tuyo sa bisan onsang sulat.
Tension. = Pagcatáas, pagcahinat sa bisan onsa. * Pagcahagóot.
Tenso. = Ang nahógot caáyo.
Tentacion. = Panúlay.
Tentador. = Manunúlay. * Ang yaoa.
Tentar. = Pagsúlay, pagpanúlay. * Paghicap, pagcúbil.
Tentativa. = Pagcasúlay.
Tentativo. = Bisan onsa nga igasúlay.
Tente bonete (á). = Sa pagcadághan.
Tentenozo. = Tocó nga igaságang sa bisan onsa. * Sandígan sa bisan onsa.
Ténue. = Magamáy, manípis, diótay.
Ténuemente. = Sa pagcadiótay caáyo. * Sa pagcanípis, sa pagcagamáy.
Tenuidad. = Pagcanípis, pagcagamáy. * Bisan onsa nga diótay uyámot.
Tenuta. = Pagcaángcon sa mga caposlánan sa bisan onsa hasta sa paghócom sa ponóan.
Teñidura. = Pagcatína.
Teñir. = Pagtína.
Teologal. = Ang nahatongód sa teología.
Teología. = Quinaárman sa tongód sa Dios ug sa pagcadios nia.
Teológicamente. = Sa mga polong nga angay sa teología.
Teologizar. = Pagpamólong, paghúna húna sa tongód sa teología.
Teólogo. = Ang nagaestudio sa teología, v. *Teologal*.
Teorema. = Polong nga icadayág sa matúod sa iang guinicánan.
Teoría. = Como el siguiente.
Teórica. = Pagcaíla sa mga butang.
Teórico = Ang macaíla sa mga butang.
Teoso. = Cahoy nga tagócan, nga maáyo sa pagíoag.
Tepe. = Yota nga natibúoc cay guilangáquit sa mga gamót, sa mga casagbútan.
Tepeizquinte. = Mananáp nga maíngon sa usá ca baotin.
Tequio. = Catungdánan, buhat sa longsod.
Terapéutica. = Quinaárman nga nagatórlo sa mga tambal sa mga masaquet.
Tercamente. V. *Tenazmente*.
Tercena. = Baláy nga pagabaligyáan sa tabaco.
Tercenista. = Ang magabántay sa tercena.
Tercer. V. *Tercero*.
Terceramente. = Sa icatólo.
Tercería. = Pagcahúsay sa durúha ca táuo sa pagsábot sa bisan onsa.
Tercerilla. = Calaínan sa balac.
Tercero. = Icátlo, icatólo. * Ang magahúsay sa durúha con capin ba ca táno, sa pagsábot sa bisan onsa. * Ang sacop sa tercera órden ni san Francisco, ni Sto. Domingo ug sa Cármen. * Ang may catungdánan sa pagdáoat sa mga bonga. * Ang icatólo ca coldas sa sesta, sa guitara.
Tercerol. = Ang icatólo ca layág sa tagsa ca talároc sa mga sacayán. * Ang icatólo sa banco con lingcoránan sa mga táuo nga nagagáod.
Tercerola. = Pusil nga hamóbo. * Bariles nga diótay.
Terceto. = Calaínan sa balac.
Tercia. = Ang icatólo ca bahín sa bisan onsa. * Ang usá ca bahín sa adlao sa tiempo sa mga romanos, nga nahatongód sa las nuebe sa buntag. * Ang usá sa mga pangádye sa mga Padre. * Baláy nga pagabotángan sa mga icapólo sa mga bonga.
Terciado. = Espada nga hamóbo ug halagpád. * Calaínan sa sintas nga halohaíctin.
Terciana. = Hilánat nga mudámag sa tagsa ca icatólo ca adlao.
Terciananario. = Ang guihilántan sa terciana.
Terciánela. = Panápton sa igagáma.
Terciano. = Ang mahímo usáhay ug usáhay díli mahímo. * Ang botang nga magaólos olos sa lain nga butang.
Terciar. = Pagbalábag, pagtaquílid, pagtóang. * Pagbáhin sa bisan onsa sa totólo ca bahin. * Pagdáro sa macatólo sa maong yota. * Pagpatigáyon sa paghúsay sa mga táuo sa bisan onsa nga pagasabúton nila.
Terciazon. = Icatólo ca pagágui sa daro sa maong yota.
Tercio. = Ang icatólo ca bahín sa bisan onsa. * Ang usá ca bahin sa rosario.
Terciodécuplo. = Ang isip nga guidághan sa macapólo ug toló.
Terciopelado. = Panápton nga maíngon sa terciopelo.
Terciopelero. = Ang magahábol sa terciopelo.
Terciopelo. = Panápton sa igagáma nga bolobalahibóon.
Terco. = Ang díli pasámbag, ang magaparáyon sa iang húna húna. * Bisan onsa nga magáhi.
Terebinto. = Cahoy.
Tereniabin. = Dugá dugá nga mahágcot, mahómoc ug matám-is, nga mahapílit sa mga dahon sa obán nga cahoy sa Persia, nga maáyong ipulúrga.
Terete. = Magáhi, sa magáhi nga onód.
Tergiversacion. = Pagcaligás sa suguílon, pagcaláin lain sa cahológan sa mga polong, sa paglícay sa mga caculían.
Tergiversar. = Pagligás sa suguílon, pagláin lain ca cahológan sa mga polong, sa paglícay sa mga caculían.
Teriaca. V. *Triaca*.
Teriacal. = Ang nahatongód sa triaca.
Teristro. = Pandong nga manípis nga guinagámit sa mga babáye sa Palestina, sa tiempo sa init.
Terliz. = Calaínan sa panápton nga guisinambágan sa mga color nga magacaláin lain.
Termal. = Ang nahatongód sa mga caligóan sa tubig nga maínit.
Termas. = Tobóran sa tubig nga maínit: maáyo arón mangalígo dihá ang mga masaquét.
Terminacion. = Catapúsan, pagcatibáoas. * Pagcahúman sa bisan onsa. * Ang mga letra nga catapúsan sa mga polong.
Terminacho. = Polong nga díli piníli, polong nga malágsot.
Terminado. = Pagcabótang sa mga atóp ug sa mga salog nga magacasonód sonód sa maong baláy.
Terminador. = Ang magatápus, ang magatibáoas.
Terminajo. V. *Terminacho*.
Terminal. V. *Terminacion* hasta *ang mga letra*.
Terminante. V. *Terminador*. * Ang magaásoy sa bisan onsa sa oaláy duha duha.
Terminar. = Pagtápus, pagtibáoas, paghúman.
Terminativo. = Ang nahatongód sa bisan onsang buhat.
Termino. = Catapúsan, pagcatibáoas sa bisan onsa. * Caotlánan, mojon sa mangá yota. * Yota nga cangalígngon ug sa sacop sa tagsa ca probincia con longsod. * Lugar nga guitagána sa bisan onsang tuyo. * Tagál, tiempo, túig nga tonórlo sa bisan onsa. * Sinógdan ug catapúsan sa bisan onsa. * Polong sa bisan onsang pinamólong. * Túig, horas nga igabúhat sa bisan onsa.
Terminote. = Polong nga piníli nga guilabíhan.

Digitized by Google

Termómetro. = Capandáyan sa pagíla sa cosóg sa caínit ug sa init.
Terna. = Cadaghánan sa toló ca táuo nga guipaquíta arón tagáan ang usá caníla sa bisan onsang opicio.
Ternario. = Isip nga magáma sa toló ca buoc. * Cadaghánan sa toló ca adlao nga pagabuhátan sa bisan onsang piesta.
Ternero. = Ang nati sa baca.
Terneron. = Ang masáyon malóoy.
Terneza. = Pagcahúmoc. * Pagcalómo, pagcahigúgma. * Pagcalóoy. * Pagcasáyon sa pagpoángod. * Pagcahínay hinay, pagcatám-is, pagcalómo sa gaoi ug sa mga polong.
Ternilla. = Langódngod, basag basag. * Bahin sa laoas sa mga mananáp nga magáhi sa onód ug mahómoc sa bocóg.
Ternilloso. = Ang may ternillas.
Terno. = Isip sa toló ca buoc nga magsáma. * Ang bisti nga magsáma sa totólo ca Pare nga nanagmisa sa mga piesta. * Pagcaígo sa toló ca número sa lotería sa usá lamang ca papeleta. * Pagcaípon sa toló ca pliegos nga papel nga nasócsoc. * Balícas, pagpanómpa, pagtónglo.
Ternura. V. *Terneza.*
Terquedad. = Pagcagáhi sa húna húna. * Pagcapáráyon sa usá ca pagbóot sa díli pasámbag. * Pagcalális lalis nga macasucó.
Terquería. = Idem.
Terqueza. = Bulit nga magáma sa yota nga mapolá, nga linóto sa ajos nga dinócdoc ug sa cola.
Terrado. = Lugar nga oaláy atóp, sa labíng hatáas sa mga baláy.
Terraja. = Capandáyan sa pagbúhat sa mga torniyo.
Terraje. V. *Terrazgo.*
Terrajero. V. *Terrazguero.*
Terraplen. = Pagcatámbac.
Terraplenar. = Pagtámbac.
Terrapleno. = V. *Terraplen.*
Terráqueo. = Calibútan.
Terrateniente. = Tagía sa baol, sa cabalánan.
Tarraza. = Saro nga diníhog sa bolit nga masínao, sa duhá ca coloptánan.
Terrazgo. = Yota nga pagatàmnan ug pagapugásan, * Abang nga guibáyad sa magbabáol sa tagía sa yota.
Terrazguero. = Ang magbabáol nga magabáyad sa abang sa tagía sa yota nga guibuhátan, sa timáan sa iang pagcaponóan.
Terrazo. = Ang yota nga guipíntal sa mga cuadro.
Terrear. = Pagdayág sa yota sa mga cabalánan nga guipugásan con guitámnan.
Terregoso. = Yota nga naponó sa mga oloógdo sa yota nga tibúoc, sa mga bogon, sa mga pogá.
Terremoto. = Linog.
Terrenal. = Ang nahatongód sa calibútan, ang calibutánon.
Terrenidad. = Pagcacalibutánon.
Terreno. V. *Terrenal.*
Térreo. = Idem. * Bisan onsa nga guibúhat sa yota.
Terrera. = Yota nga hatáas, nga hanáyhay ug tindog caáyo. * Langgam.
Terrero. V. *Terrenal.* * Pagcalupád sa obán nga mga langgam nga harúul sa yota. * V. *Terrado.* * Ogdo sa yota.
Terrestre. V. *Terrenal.*
Terretremo. V. *Terremoto.*
Terrezuela. = Yota nga oaláy polós caáyo, nga oaláy bale.
Terribilidad. = Pagcamacalilísang, pagcahárloc, pagcamacahárloc. * Pagcagáhi, pagcaháit sa gaoi, sa cagaoían.
Terrible. = Ang tacús nga pagaharlúcan. * Ang macahárloc, ang macalísang. * Táuo sa magáhi ug maháit nga gaoi. * Bisan onsa nga dagcó caáyo.
Terriblemente. = Sa pagcadaótan uyámot, sa pagcanígil-ad.
Terrícola. = Ang magapuyó sa yota.
Terrífico. = Macahahárloc, macalilísang.
Terrígeno. = Ang natáuo sa yota.
Terrin. V. *Compatriota.*
Terrino. = Bisan onsa sa yota, nga binúhat sa yota.
Territorial. = Ang nahatongód sa bisan onsang longsor, probinsia, &c.
Territorio. = Ang yota nga caugalíngon sa tagsa ca longsod. * Ang yota nga hingsácpan sa gahóm sa mga ponóan.
Terrizo. V. *Terrino.*
Terromontero. = Bolobóngtor sa lonlon nga yota, ogdong dagcó sa yota.
Terron. = Bogon, pogá sa yota, ogdo nga diótay sa yota nga tibúoc.
Terrontera. = Sapa sa yota sa mga cabuquílan.
Terror. = Cahárloc, calísang, cacógmat.
Terrosidad. = Calaínan sa usá ca yota.
Terroso. = Ang sináctan sa yota.
Terruño. = Baol, cabalánan.
Tersar. = Paghínlo, pagsínao.
Tersidad. = Pagcasínao, pagcahínlo.
Terso. = Mahínlo, masínao, masíhag. * Polong nga piníli.
Tersura. = Pagcamasíhag. * Pagcaáyo sa pagpamólong.
Tertil. = Salapí nga ibáyad sa hari sa tagsa ca libra sa igagáma, sa Guinharían sa Granada.
Tertulia. = Catilingban sa pila ca táuo, nga naníngób sila sa pagsuguílon ug sa paglíngao lingao.
Tertuliano. = Ang motámbong sa mga tertulia.
Tertulio. = Idém.
Teruelo. = Malíngin nga binohóan, nga pagasórlan sa papel nga sinolátan sa ngalan sa táuo nga moápil sa ripa sa pagcasoldado.
Terzon. = Anac sa baca, toro sa toló ca túig.
Terzuelo. = Ang icatólo ca bahin sa bisan onsa.
Tesar. = Paghógot sa mga pisi. * Pagsíbog pagisol, pagisíos sa mga mananáp.
Tesarero. V. *Tesorero.*
Tesauro. = Listáhan sa mga polong nga guilóas, nga guihóbar sa usá ca pinamólong sa lain nga pinamólong.
Teskar. = Timáan nga guigámit sa mga romano sa ilang mga pagpangóbat sa bisan onsang tuyo nga gnihúna húna ug guisabótan nila.
Tesis. V. *Conclucion.*
Teso. = Ang catapúsan sa mga cabuquílan.
Teson. = Pagcalig-on, calig-ónan sa húna húna.
Tesorería. = Opicio, cahímtang sa pagcatesorero. * Ang solód nga pagaatángan sa tesorero.
Tesorero. = Táuo nga modáoat, muhátag con may quinahánglan, ug magabántay sa salapí sa hari ug sa Guinharían. * Padreng canónigo nga magabántay sa mga hias nga labíng mahál sa Singbahán nga Catedral.
Tesoro. = Tinagóan sa salapí ug sa mga hias nga caráan, sa díli hibalóan ang tagía. * Solód nga binotángan sa salapí sa hari ug sa Guinharían, ug sa bisan cansang táuo. * Cadaghánan sa salapí nga tinipígan. * Libro nga sinolátan sa mga polong nga tacús nga hibalóan.
Testa. = Agtang, olo. * Atubángan sa bisan onsa. * Caboótan, salabótan. * Ihibaló.
Testáceo. = Mananáp nga himbísan.
Testacion. = Pagcapánas. * Pagcasáoay.

Digitized by Google

Testada. V. *Testerada.*
Testado. = Ang namatáy sa obos na nagabúhat sa testamento.
Testador. = Ang nagabúhat sa testamento.
Testadura. V. *Testacion.*
Testamentaría. = Pagcatúman sa guibúot ug guisógo sa nagabúhat sa testamento. * Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a nanghilábot sa pagtúman sa testamento. * Cadaghánan sa mg̃a papel ng̃a sinulátan, ug ng̃a nahatong̃ód sa testamento.
Testamentario. = Ang nahatong̃ód sa testamento. * Táuo ng̃a may catungdánan sa pagtúman sa testamento.
Testamento. = Pagcadayág sa mg̃a táuo sa ilang oláhi ng̃a pagbóot, sa pagbílin sa ilang dona ug sa salapí sa mg̃a manononód ng̃a ihing̃álan nila ing̃on sa mg̃a tulumánon sa batásan ug sa mg̃a leyes.
Testar. = Pagbúhat sa testamento. * Pagpánas, pagpápas, pagsáoay sa guisúlat.
Testarada. = Pagcasóngco sa olo. * Pagcagáhi sa húna húna sa díli pagsámbag, ang magaparáyon sa iang pagbúot, bisan ng̃a díli maáyo, ang díli pasámbag.
Testarudo. = Ang suquíhan, ang magáhi sa olo, sa húna húna, ang díli pagsámbag, ang magaparáyon sa iang pagbúot, bisan ng̃a díli maáyo.
Testarron. = Idem.
Testarronería. V. *Testarada* desde *pagcagáhi.*
Testera. = Atubáng̃an sa baláy, sa Singbahán, &c. * Ang lingcoránan sa mg̃a coche ng̃a dapit sa licód. * Ang agtang sa mg̃a mananáp.
Testerada. V. *Testarada.*
Testero. V. *Testera.*
Testículo. = Itlog sa mg̃a táuo ug sa mg̃a mananáp.
Testificacion. = Pagpacamatúod sa bisan onsa.
Testificante. = Ang nagapamatúor.
Testificar. = Pagmatúor sa bisan onsa.
Testificata. = Camatoóran ng̃a pinirmáhan sa escribano, sa pagcamatúod sa bisan onsa.
Testificativo. V. *Testificante.*
Testigo. = Ang nagapamatúod sa bisan onsa, testigo.
Testimonial. V. *Testificata* y *Testificante.*
Testimoniar. V. *Testificar.*
Testimoniero. = Ang magabótang botang sa isigcatáuo.
Testimonio. V. *Testificacion* y *Testificata.*
Testimonio (falso). = Pagcabótang botang sa isigcatáuo sa oalá nia buháton ug ipamólong.
Testudo. = Máquina ng̃a pagatagóan sa mg̃a soldados, sa canhing tiempo, sa pagpang̃óbat nila sa mg̃a cota, sa mg̃a longsod, &c.
Testuz. = Agtang sa obán sa ng̃a mg̃a mananáp.
Testuzo. = Idem.
Tesura. = Pagcagáhi sa bisan onsa.
Teta. = Soso.
Tétano. = Pagcabacól sa laoas.
Tetar. V. *Atetar.*
Tetera. = Sorlánan ng̃a pagalotóan sa sá.
Tetona. = Babáye ng̃a guidagcóan, sa mg̃a soso.
Tetragrámaton. = Polong ng̃a magáma sa opát lamang ca letras. * Ang ng̃alan sa Dios.
Tetrarca. = Ang Guinóo sa icaópat ca bahin sa usá ca probinsia con sa usá ca Guinharían.
Tetrarquía. = Cahímtang sa pagcatetrarca.
Tétrico. = Mosolóbon, ming̃áuon, ang nagasobó.
Tetuda. V. *Tetona.* * Aseituras sa dagoay sa soso.
Teucrio. = Tanóm.
Texto. = Ang maong mg̃a polong sa táuo ng̃a nagasúlat sa bisan onsang libro. * Mg̃a polong sa santos ng̃a Sulat.
Textorio. = Ang nahatong̃ód sa quinaárman sa paghábol.
Textual. = Ang nahatong̃ód ug ang̃ay sa texto.
Textualmente. = Ing̃on sa cahológan sa texto.
Textura. = Pagcabótang, pagcaáng̃ay sa mg̃a lugás sa mg̃a panápton. * Pagcabótang sa usá ca butang ng̃a musonód ug ng̃a mahiósa sa lain ng̃a butang.
Tez. = Nauong ng̃a mahínlo ug masínao sa bisan onsa. * Panit sa nauong.
Tezado. = Maítom caáyo.

TI

Ti (á, por). = Canímo.
Tiara. = Dayan dayan ng̃a ibútang sa olo sa mg̃a táuo sa obán ng̃a mg̃a Guinharían. * Mitra, calo calo sa Santos ng̃a Papa. * Cahímtang sa Santos ng̃a Papa.
Tibia. V. *Flauta.* * Bitiis.
Tibiamente. = Sa pagcabúgnao, sa pagcaoaláy cacúgui.
Tibieza. = Pagcainádlao, pagcadíli maínit ug pagcadíli usáb mabógnao. * Pagcaoaláy cacúgui. * Pagcabógnao sa buot, sa cásing cásing.
Tibio. = Inádlao, maínit init, molomaínit. * Tapólan. * Ang guibognáoan sa buot, sa húna húna, sa cásing casing.
Tibor. = Tibor, surlánan sa yota sa China.
Tiburon. = Iho.
Tiempo. = Pagcadúgay, cadugáyan sa ng̃atanán ng̃a calibutánon. * Tuig, tiempo. * Edad sa tagsa tagsa. * Cahigayónan. * Pagcabótang sa hang̃in. * Pagcabótang sa mg̃a hulusáyon sa usá ca Guinharían.
Tienda. = Balong balong, payág. * Toldo sa mg̃a sacayán. * Ang tabon sa mg̃a careton, mg̃a galing̃an. * Tiendáhan.
Tienta. = Capandáyan sa puthao ng̃a holohatáas, ng̃a igasócod sa mg̃a mananámbal sa cahilármon sa mg̃a samad. * Pagcalaláng sa pagsúsi, sa pagpaquigsáyod sa bisan onsa.
Tiento. = Pagcahícap, pagcacúbil, pagcacápcap. * Ang sogcod sa mg̃a bota. * Ang cahoy ng̃a hatáas ng̃a guitimbang timbang sa mg̃a táuo ng̃a nanagsayáo sa ibábao sa mg̃a pisi, arón díli sila mang̃ahólog. * Pagcahóna húna, pagcapalándong, pagcaboótan, pagcasalabótan.
Tiernamente. = Sa pagcalómo, sa pahigógma, sa pagpalángga, sa cahírlao.
Tierno. = Mahómoc, malómo. * Ang bag-o. * Ang masáyon muhílac. * Ang mahagúgma, ang magapalángga.
Tierra. = Yota. * Longsod ng̃a guicatauóhan sa tagsa tagsa. * Calibútan.
Tiesamente. = Sa pacalíg-on. * Sa pagcagáhi.
Tieso. = Magáhi. * Libon. * Masúpang, sa maáyo ug mapíscay ng̃a laoas. * Maísog, cásing casíng̃an. * Hagóot. * Ang malíndong ng̃a guilabíhan. * Ang magáhi sa húna húna sa iang caugalíng̃on ng̃a pagbóot, ang díli pagsámbag.
Tiesta. = Ang daplin sa mg̃a papán sa mg̃a cuba.
Tiesto. = Tipac. * Tipic sa sáro, sa colon, &c. * Sorlánan ng̃a binúhat sa yota * Masetasán.
Tifon. = Alimpólos sa hang̃in.
Tigre. = Mananáp sa opát ca tiil, sa pagcadágoay sa iring, ng̃a matúlin, bascúgon ug maísog uyámot.
Tijera. = Gunting. * Balaháan sa mg̃a tubig sa yota ng̃a tubígan.
Tijerada. V. *Tijeretada.*
Tijeretada. = Pagcatábas sa gunting.
Tijeretear. = Pagtábas sa gunting, pagbóot sa mg̃a hulusáyon sa lain.
Tila. V. *Tilo.*
Tildar. = Pagpánas, pagpápas sa bisan onsa ng̃a guisúlat. * Pagpilit. * Pagbótang sa mg̃a pilit sa mg̃a letra. * Pagtimáan.

Digitized by Google

Tilde. = Pilit. * Bisan onsa ñga diótay, magamáy caáyo.
Tilo. = Cahoy.
Tímalo. = Isda ñga manindot caáyo.
Timbal. V. *Atabal.*
Timbalero. = Ang magatóctoc sa timbal.
Timbrar. = Pagmarca.
Timbre. = Timáan, marca. * Bisan onsang buhat ñga bantógon, banságon.
Timiama. = Cahomót ñga guigámit sa mañga judíos sa ilang Singbahán ug sa pagsingba sa Dios.
Timidamente. = Sa cahárloc.
Timidez. = Cahárloc. * Pagcaálang alang sa buot.
Tímido. = Maharlúcon, taláoan.
Timo. V. *Tímalo.*
Timon. = Bansálan. * Capandáyan ñga magapalihoc sa mga máquina.
Timonear. = Paghópot sa timon.
Timonel. = Ang magahúpot sa bansálan.
Timonera. = Lugar ñga guibotáñgan sa padalóman, ug sa caling sa bansálan. * Tagsa ca balahibo ñga dagcó sa icog sa mga langgam
Timonero. V. *Timonel.*
Timorato. = Ang mahárloc sa Dios.
Timpanillo. = Tináod con capandáyan ñga guitabónan sa panit ñga mahómoc ug ñga guipaángay sa licód sa timpano sa mga pigsánan sa mga imprenta, sa pagmarca.
Timpanítico. = Ang mobáti sa saquét sa timpanítis.
Timpanítis. = Saquét ñga mahamútang sa pagcahubág ug pagcagáhi sa tian.
Timpano. = Panit panit sa solód sa dalónggan, ñga nahamútang sa idolóñgog. * Tináod sa opát ca cahoy ñga manípis ñga nabalábag, ñga guitabónan sa panit ñga mahómoc, ñga guisocsócan sa lain ñga mga mahómoc, sa paglig-on dihá sa papel ñga pagamarcáhan sa mga imprenta.
Tina. = Surlánan ñga dagcó, ñga silbi sa pagtina ug sa obán ñga mga quinahánglan.
Tinaco. = Tinang dagcó.
Tinada. = Tapoc sa mga cahoy ñga sológnod. * Atóp atóp ñga pagadángpan sa mga hayúpan sa tiempo sa init, sa ulan ug sa tugnao.
Tinador. = Idem desde *atóp atóp.*
Tinaja. = Taryao.
Tinajería. = Lugar ñga pagatipigan sa mga taryao.
Tinajero. = Idem. * Ang magabúhat sa mga taryao.
Tinajon. = Taryao taryao, sorlánan ñga pagasalólan sa tubig sa olan.
Tinao. V. *Tinada* desde *atóp atóp.*
Tinaon. = Camálig sa mga baca.
Tinelero. = Táuo ñga magaalíma sa lugar ñga calán-an sa mga táuo.
Tinelo. = Calán-an sa mga táuo.
Tiniebla. = Canñitnñitan. * Pagcaoaláy quinaárman. * Ang mga maytines sa miercoles, jueves ug sa viernes sa semana ñga santos.
Tinillo. = Lugar ñga pagatigúman sa dugá sa mga ubas.
Tino. = Pagcatóltol, pagcaigo. * Caboótan sa bisan onsa ñga buot ñga pagabuháton.
Tinta. = Tinta. * Bisan onsa ñga itilina ug icapíntal.
Tintar. V. *Teñir.*
Tinte. = Pagcatina. * Bisan onsa ñga itilina. * Baláy ñga pagatináan sa mga panápton.
Tintero. = Tinteróhan, sorlánan sa tinta ñga icasúlat.
Tintilla de Rota. = Bino ñga mahál ug matám-is.
Tintillo. = Bino ñga molomaitom.
Tintirintin. = Calánog, tiñgog ñga manípis sa mañga tolónggon.
Tinto. = Bino ñga maitom.
Tintorería. = Baláy ñga pagatináan sa mga panápton.
Tintorero. = Ang magatina.
Tintura. = Pagcatina. * Itilina. * Ang icadihog sa nanong sa mga babáye. * Quinaárman, caálam sa ibábao lamang. * Dugá sa bisan onsa.
Tinturar. V. *Teñir.* * Pagásoy sa bisan onsa, sa pagcaláctod.
Tiña. = Pono. * Mga hubág ñga diótay ñga motoróc sa olo ug managcágod sa panit. * Pagcahícao.
Tiñería. = Pagcahícao, cahícao.
Tiñoso. = Ponóon. * Hicáoan, daguinótan ñga guilabíhan.
Tio. = Iyo, oyóan.
Tiorba. = Calaínan sa tolónggon ñga may coldas.
Tiple. = Tiñgog ñga matágning, manípis caáyo. * Táuo ñga may tiñgog ñga matágning. * Ang vino.
Tiplisonante. = Ang may tiñgog ñga matágning.
Tipo. = Panigingnan, pananglétan, marca.
Tipografía. = Quinaárman sa pagimprenta.
Tipográfico. = Idem. * Ang nahatonñgód sa imprenta.
Tipógrafo. = Ang magaímprimir.
Tiquis miquis. = Mga polong ñga caoang, ñga oaláy hingtúngdan. * Tinábas sa panápton, hatáas ug haíctin.
Tirabraguero. = Bacos ñga panit ñga icalig-on sa lagáy sa mga daloácan.
Tirabuzon. V. *Sacacorchos.*
Tiracuello. = Bacos ñga isáblay sa abága ñga dapit sa toó, ug ñga moábot ang mga tomóy sa obos sa payod sa dapit sa oála, ñga pagabitáyan sa espada.
Tirada. = Pagcabútad. * Pagcahalayó cutub sa usá ca lugar sa lain ñga lugar.
Tiradera. = Calaínan sa paná ñga pagagamiton sa mga indio. * Talicalá.
Tiradero. = Lugar ñga pagapúy-an sa táuo ñga buot magpusil sa mga langgam.
Tirador. = Ang magabono. * Ang magapusil. * Ang magahínat sa mga panápton. * Capandáyan ñga icahínat.
Tiramiento. = Pagcabútad. * Pagcahógot.
Tiramira. = Dalan ñga haíctin.
Tiramollar. = Paglóag sa mga pisi.
Tirana. = Pagcanta sa España.
Tiranamente. V. *Tiránicamente.*
Tiranía. = Pagcapógos. * Pagcamahál sa mga manggar. * Cailibgon ñga buot magdáog sa húna húna, sa cabobót-on.
Tiránicamente. = Sa pagcapógos, sa pagcalógos, sa linugsánay.
Tiránico. V. *Tirano.*
Tiranización. V. *Tiranía* hasta *cailibgon.*
Tiranizadamente. V. *Tiránicamente.*
Tiranizar. = Pagpógos, paglógos. * Pagdáog sa mga cailibgon sa húna húna, sa casing casing.
Tirano. = Mamumúgus. * Ang magabaligya sa manga manggad ug mahál caáyo. * Cailibgon ñga macadáog ug macapógos sa casing casing, sa boot.
Tirante. = Ang magabútad. * Ang nahógot. * Corea ñga igabútad sa mga mananáp sa mga coche. * Tinábas ñga panápton con sa panit ñga isáblay sa manga abága, sa pagpogóng sa mga calson, sa mga pantalones.
Tirantez. V. *Tension.*
Tirapié. = Corea ñga hatáas ug haíctin, ñga pagagamíton sa mga sapatero sa paglig-on sa mga sapín ñga pagabuháton ug pagatahíon nila, sa ibábao sa ilang tohod.
Tirar. = Pagbalibag, pagsalibáy, pagbonó. * Pagpusil, pagbúhi sa mga luthang. * Pagíngon, pagsáma. * Paggóyod. * Pagbótong, pagbúhat sa mga caoat sa mga tumbága. * Pagbúclar, pagtóyod. * Paghínat. * Pag-

Digitized by Google

úsic. * Pagdáot sa isigcatáuo. * Pagtolód. * Pagpaháoa sa bisan cansa.

Tirela. = Panápton nga binórcan.

Tirica. = Tinábas nga linabráhan nga itápot sa asintos sa mga sinína.

Tiritaña. = Panápton nga mahínag sa igagáma. * Bisan onsa nga oaláy polós, sa diótay nga bale.

Tiritar. = Pagcoróg coróg guican sa dagcóng tugnao, pagtáquig.

Tiro. = Pagcabalíbag, pagcasalibáy, pagcabonó. * Pagcabúhi sa mga luthang ug ang ilang pagbotó, ang ilang tonóg. * Cadaghánan sa pólvora nga quinahánglan sa tagsa ca pagbúhi sa mga luthang. * Alabótan sa paná, &c. * Pagcapangáoat. * Cadaghánan sa mga mananáp nga molomagsáma sa pagcatáas ug sa balahíbo, nga managgóyod sa mga coche, &c. * Ang pisi nga tináor sa moton, sa pagbútad sa dapit sa itáas sa bisan onsa. * V. *Tirante* desde *corea* hasta *mga coche*.

Tiron. = Ang bag-o pa nagatóon sa bisan onsang opicio con quinaárman. * Pagcabótad sa mabáscog caáyo.

Tirotear. = Pagósob osob sa paglóthang, paglóthang sa macadághan, sa masóbsob.

Tiroteo. = Pagcaópod opod sa paglúthang.

Tirria. = Daótan nga pagbóot nga guibótang sa isigcatáuo.

Tisana. = Ilímnon nga italámbal, nga magáma sa mga tanóm nga nagacaláin lain nga linága sa tubig.

Tísica. V. *Tísis*.

Tísico. = Ang mabúti sa saquét sa obo nga mamalá.

Tísis. = Saquét sa obo nga mamalá.

Tisú. = Panápton sa hilo sa buláoan con salapí nga binúlac bulácan.

Titan. = Gigantes nga guinatoóhan sa mga dioatáhan nga caráan.

Títere. = Táuo táuo nga binistíhan. * Táuo sa malágsot nga dagoay.

Titerero. V. *Titiritero*.

Titerista. = Idem.

Tití. = Calaínan sa amó nga diótay.

Titilacion. = Pagcatándog sa laoas.

Titímalo = Tanóm.

Titiritaina. = Banha, pagcasabá, pagcasinggit sa daghan nga mga táuo nga nanaglípay.

Titiritero. = Ang magadála dala sa mga táuo táuo nga icalípat sa isigcaíngon.

Tito. = Calaínan sa liso, sa balátong, nga maáyong calánon.

Titubeante. = Ang magahóno hono, ang magaótol sa pagbalíbad.

Titubear. = Pagoalá sa pagcalíg-on sa mga baláy, sa mga cota, &c. * Pagótol otol, paghóno hono sa pagpamólong ug sa pagbalíbad. * Pagdúha duha sa bisan onsa. * Pagálang alang sa buot.

Titular. = Ang may ngalan, ang may bansag. * Pagbótang sa ngalan sa bisan onsa.

Título. = Sulat nga ibútang sa bisan diin arón hingsáidan ang cahológan nga díli madayág, nga anáa sa tinágo. * Ngalan, bansag. * Camotoóran sa pagcatagía sa bisan onsa. * Táuo nga guitugútan sa cahímtang ug sa bansag sa pagcamarqués, sa pagcaconde, &c., sa Guinharían.

Tiza. = Songáy nga sinónog, sa usa.

Tizna. = Bisan onsa nga igabúling.

Tiznar. = Pagbóling. * Pagcóha sa dongog sa isigcaíngon.

Tizne. = Anóos nga nadócot sa sampot sa mga caláha, sa mga caoa, &c., boling.

Tiznon. = Mansa sa boling.

Tizo. = Olíng nga oalá masónog ug maáyo.

Tizon. = Aguipó. * Saquét sa trigo, sa humáy, &c. * Ang bahin sa bató nga musolód sa cota, sa pared. * Pagcadáot sa dongog.

Tizona. = Ang espada.

Tizonada. = Como el siguiente.

Tizonazo. = Pocpoc nga guipócpoc sa aguipó. * Casáquet sa mga pinilían sa infierno.

Tizoncillo. = Saquét sa trigo, sa humáy, &c.

Tizonera. = Cadaghánan sa olíng nga oalá masónog ug maáyo.

TO

To. = Polong nga igatáoag sa iró.

Toalla. = Pamahíran. * Panápton nga ibúclar sa ibábao sa mga onlánan sa higdáan.

Toalleta. V. *Serbilleta*.

Toba. = Calaínan sa bató nga magáan. * Qui qui sa ngipon.

Tobera. = Bohó sa dapóg nga pagasórlan sa hopot hopot nga igahóyop sa caláyo.

Tobillo. = Singcol, bool bool.

Toca. = Panápton, dayan dayan nga igatábon sa olo sa mga babáye.

Tocado. = Pagcadáyan dayan, pagcasúrlay nga caugalíngon sa bohóc sa mga babáye. * Cadaghánan sa mga sintas nga igadáyan dayan sa bohóc sa mga babáye.

Tocador. = Ang magahícap, ang magacúbil. * Dayan dayan sa olo sa mga babáye. * Lamesa nga guibotángan sa salamín ug sa obán nga mga quinahánglan, arón manórlay ug magdayan dayan ang mga babáye sa ilang bohóc ug sa ilang laoas. * Ang solód nga guibotángan niining lamesa. * Ang magalímbong sa sugál sa baraja.

Tocamiento. = Pagcahícap. pagcacúbil. * Pagcatándog sa húna húna.

Tocante. V. *Tocador* hasta *dayan dayan*.

Tocar. = Paghícap, pagcúbil. * Pagcáblit, pagtáihop sa mga tolónggon. * Pagálam, pagsáyor sa bisan onsa, sa pagcamatóod. * Pagpatándog sa casing casing, sa húna húna. * Pagtóctoc sa mga pultahán. * Pagsánghil. * Pagsolày sa quinaárman sa bisan cansa. * Pagtácod sa mga saquét. * Pagsórlay, pagdáyan dayan sa mga bohóc. * Paghápit, pagábot sa bisan diin. * Pagcóha sa bisan onsa, sa pagrípa. * Pagcaubánan sa bisan cansa.

Tocayo. = Sangay.

Tocinero. = Ang táuo nga magabalígya sa onód ug sa tamboc sa baboy.

Tocino. = Ang onód ug ang tamboc sa baboy. * Hampac.

Tocon. = Ang ponóan ug ang mga gamót nga mahabílin sa ilálom sa yota, sa pagtága sa mga cahoy.

Tochedad. = Pagcahóngog. * Pagcaoaláy maáyong pagtórlo. * Pagcacólang sa pagábi abi.

Tocho. = Hungog. * Táuo nga colang sa pagábi abi, sa maáyong pagtórlo. * Cahoy nga malíngin.

Tochura. = Polong con buhat nga hinóang, nga oaláy hingtúngdan ug cahológan.

Todabuena. = Tanóm.

Todavía. = Bisan pa niána, bisan pa niini. * Díli pa, tingáli pa, cahá.

Todo. = Ngatanán.

Todopoderoso. = Macagagáhom sa ngatanán: angay sa Dios.

Toesa. = Socod sa mga franses.

Tofo. = Hobág nga magáma sa tian sa mga nating baca.

Digitized by Google

Toga. = Bisti nga hatáas ug manggásan sa mga abogado ug sa mga oidor. * Pagcahimtang sa pagcaoidor, sa pagcaabogado.
Togado. = Oidor, hocom, abogado. * Ang magabísti sa bisti nga toga.
Toison. = Timáan sa pagcamahál ug pagcahamíli sa obán nga mga dagcóng táuo sa Guinharlan.
Tojino. = Cahoy nga guipatíndog sa mga sacayán, sa pagtácgos dihá sa bisan onsa, arón mamalíg-on con magatolotaquílid ang maong mga sacayám.
Tojo. = Cahoy cahoy nga ihálas.
Tolano. = Saquét sa mga laoas sa mga mananáp. * Bohóc nga hamóbo nga motoróc sa tangcógo, sa tingcoy.
Toldadura. = Panápton nga ibútang sa bisan diin, sa pagsalípod sa arlao, sa init, sa paglándong.
Toldar. V. *Entoldamiento.*
Toldero. = Ang magabalígya sa asín.
Toldilla. = Panápton nga igatábon sa mga sálog nga dapit sa olíng sa mga sacayán.
Toldillo. V. *Toldo.* * Orimón, tarabón nga may atóp atóp.
Toldo. = Tabon sa panápton nga ibútang sa bisan diin, sa paglándong.
Tole. tole. = Mga polong nga linatín: banha, sabá, pagcagobóc, pagcabóloc, pagcasínggit sa daghan nga mga táuo.
Tolerable. = Ang arang antóson, ang mahímo nga pagailóbon.
Tolerablemente. = Sa pagcaántos, sa pasiensia.
Tolerancia. = Pagcaílob, pagcaàntos. * Pagcapasáilo sa saláan nga tacós unta nga castigóhun.
Tolerante. = Ang muántos, ang magapasáilo sa saláan nga tacós unta nga castigóhon, ang magaílob.
Tolerantismo. = Paghúna húna sa ubán nga mga táuo, nga mobóot sila nga paságdan unta ang mga religion nga nagacaláin lain sila.
Tolerar. = Pagílob, pagántos, pagpasáilo sa táuo nga tacós onta sa castigo.
Tolete. = Cahoy nga hamóbo nga itúlpoc sa ibábao sa mga ngilit sa mga sacayán, nga pagalig-ónan sa gayóng.
Tolondro ó Tolondron. = Hobág sa bisan diin ug labí pa sa olo.
Tolondron. = Ang táuo nga magabúhat sa iang mga buhat sa pagcabinóang.
Tolva. = Cajon cajon nga diótay nga guibútang sa ibábao sa mga ligsánan, nga pagaaguían sa trigo, &c., nga pagalígson.
Tolvanera = Agbon nga magalibót sa mga alimpólos sa hangin.
Tolladar. V. *Atolladero.*
Tollina. = Pagcabúnal, pagcahámpac, pagcagáer.
Tollo. = Isda. * Bohó nga dagcó sa yota. * V. *Atolladero.*
Toma. = Prgcadáoat, pagcacaláoat. * Pagcacóha sa bisan onsang longsod, cota, baluarte, &c., sa gahóm sa mga soldados ug sa mga hinganíban. * Bisan onsa nga macóha sa macaúsa. * Alaguían nga diótay sa tubig, nga pagabuháton sa luyo sa mga balaháan nga dagcó.
Tomada. V. *Toma* desde *pagcacóha* hasta *bisan onsa.*
Tomadero. = Lugar nga pagcacuháan sa bisan onsa. * V. *Toma* desde *alaguían.* * Conót conót sa mga bisti.
Tomador. = Ang magacúha. * Pisi nga igabáat sa mga layág sa mga sacayán nga guilólos na.
Tomadura. = Pagcacóha. * Bisan onsa nga macóha sa macaúsa.
Tomajon. = Ang magacúha sa masóbsob. * Oficiales sa justicia.
Tomar. = Pagcóha, pagcóyot, pagcópot sa bisan onsa, sa camót. * Pagdáoat, pagcaláoat sa bisan onsa. * Pagcóha sa mga longsod, &c., sa gahóm sa mga hinganíban ug sa mga soldados. * Pagcáon ug pagínom. * Pagálam, pagsaólo sa bisan onsa. * Pagpangáoat, pagticás, pagcáhas. * Pagólang sa manga cadalánan. * Papálit sa bisan onsa. * Pagpaniginggon. * Pagpíli. * Pagpangasáoa sa mga mananáp.
Tomate. = Camates.
Tomatero. = Tanóm nga mabónga sa mga camates.
Tomento. = Gomon sa lino.
Tomillo. = Tanóm nga mahomót caáyo.
Tomin. = Ang icatólo ca bahin sa usá ca adarme sa buláoan, &c.
Tominejo. = Langgam nga diótay uyámot.
Tomista. = Ang maganonót sa pagtolón-an ni santo Tomás de Aquino.
Tomiza. = Pisi, lubid nga magamáy.
Tomo. = Pagcadagcó, pagcabága sa bisan onsa. * Tagsa ca libro.
Tomon. V. *Tomajon.*
Ton. = Hingtúngdan.
Tona. = Caibabáoan sa tubig, sa vino, &c.
Tonada. = Pagcanta.
Tonadica. = Idem.
Tonante. = Ang magapalínti.
Tonar. = Pagdalógdog, paglínti.
Tondino. = Dayan dayan sa mga columna.
Tonel. = Caban nga diótay, bariles nga dagcó.
Tonelada. = Socod sa mga lulan sa mga sacayán. * Cadaghánan sa mga tonel.
Tonelería. = Quinaárman ug opicio sa pagbúhat sa mga tonel. * Cadaghánan sa mga tonel nga ilúlan sa mga sacayán.
Tonelero. = Ang magabúhat sa mga tonel.
Toneleto. = Hinganíban nga caráan.
Tongada. = Tabon sa bisan onsa. * Ang ibútang sa bisan diin.
Tónico. = Tambal nga icapahínay hinay sa mga saquét.
Tonillo. = Tingog nga dili maáyo sa obán nga mamólong ug magaoáli.
Tonina. = Isda, lomba lumba.
Tono. = Tonóg sa tingog sa táuo nga mamólong, nga magaoáli con magacanta. * Caogalíngon nga pagbúhat sa bisan onsang pagcanta nga pagcacantáhon sa música. * Capandáyan sa asero nga igaángay sa tingog sa mga clabe, &c.
Tontuna. V. *Tontería.*
Tonsura. = Pagcagónting sa bohóc. * Ang nahaóna nga pagándam sa mga pagorden nga guingálan ug diótay.
Tonsurar. = Paggónting sa bahóc.
Tontada. = Polong con buhat nga binóang.
Tontamente. = Sa pagcabinóang.
Tontear. = Pagbinóang.
Tontedad. V. *Tontería.*
Tontera. = Idem.
Tontería. = Pagcaoaláy quinaárman. * Pagcabóang.
Tontillo. = Bisti nga guibisti sa mga babáye, sa ilálom, arón bomócar ang manga saya sa ibábao.
Tonto. = Táuo nga cabos, nga oaláy quinaárman. * Boang boang.
Topacio = Batóng mahál.
Topada. V. *Topetada.*
Topadizo. V. *Encontradizo.*
Topador. = Ang magasogát sa lain, ang magasóngco sa lain.
Topar. = Pagsóngco. * Pagcáplag, paghibálag.
Toparquía. = Pagcaagálon, pagcataguía, pagcabóot sa bisan onsang longsod.
Tope. = Ang labing hatáas sa bisan onsa nga musóngca sa lain nga butang. * Pagcasóngco sa mga

Digitized by Google

butang, sa mg̃a táuo con sa mg̃a mananáp cacolían sa bisan onsa. * Ang labíng hatáas sa mg̃a talároc sa mg̃a sacayán. * Pagcaáoay, pagcalális lalis.

Topera. = Bohó ng̃a guibúhat sa yota sa mananáp ng̃a guing̃álan ug topo.

Topetar. = Pagpácog, pagpácong, pagdócol. * Pagsóngco.

Topeton. = Pagcapácog, pagcapácong, pagcadócol. * Pagcasóngco.

Topetudo. = Ang may batásan sa pagpácog.

Tópico. = Ang nahatong̃ód sa caugalíng̃on ug tinórlong lugar.

Topo. = Mananáp ng̃a maíng̃on ing̃on sa ilagá. * Ang magasóngco ug magapácog sa bisan diin.

Topografía. = Casayóran sa bisan onsang lugar.

Topográficamente. = Ing̃on sa mg̃a tulumánon sa topografía.

Topográfico. = Ang mahatong̃ód sa topografía.

Topógrafo. = Ang maálan sa tepografía.

Toque. V. *Tocamiente* hasta *pagcatándog*. * Pagcabágting sa mg̃a ling̃ánay. * Pagcasánghil sa buláoan &c., arón hiilhan ang pagcamahál. * Sanghílan. * Pagcasuláy sa bisan onsa. * Pagcatándog sa casing casing guican sa mg̃a paghónghong sa gracia sa Dios. * Pagcatóctoc sa mg̃a tamból.

Toqueado. = Pagtóctoc sa bisan onsa, sa bisan diin.

Toquería. = Cadaghánan sa mg̃a panápton ng̃a igatábon sa olo sa mg̃a babáye.

Toquero. = Ang magahábol sa mg̃a toca.

Toquilla. = Panápton ng̃a masíhag ng̃a igadáyan dayan ug igalibót sa mg̃a calo.

Tora. = Buhis sa mg̃a judíos. * Ang libro sa batásan sa mg̃a judíos.

Torada. = Cadaghánan sa mg̃a toro.

Toral. = Ang may dagcóng cosóg ug gahóm. * Ang talo ng̃a malalág pa, sa oalá pa putíon.

Torbellino. = Hang̃in ng̃a magaalimpólos. * Cadaghánan sa bisan onsa ng̃a mahatágbo ng̃a dung̃an sa bisan diin. * Táuo ng̃a cundátan.

Torcaz. = Salapáti ng̃a ihálas, balor.

Torce. = Singsing sa mg̃a talicalá. * Dayan dayan sa liog sa mg̃a babáye.

Torcecuello. = Langgam.

Torcedero. V. *Torcido*. * Capandáyan ng̃a igalúbag, igabílic, igalúbid.

Torcedor. = Ang magabílic, ang magalúbid, ang magalúbag, ang magalángbid, ang magaquilís: ang magapalisód, magapagóol, macasáquet.

Torcedura. = Pagcabílic, pagcalúbid, pagcalúbag, pagcalángbid, pagcaquilís.

Torcer. = Bilíc, lubid, lubag, langbid, quilís. * Paglábag, pagbalíquig. * Pagbúlag sa dalan ng̃a lactod.

Torcida. V. *Pábilo ó Pabilo*.

Torcidamente. = Sa pagcabalíquig. * V. *Oblicuamente*.

Torcidillo. = Igagáma ng̃a binílic.

Torcido. = Calaínan sa matám-is.

Torchon. = Pagcasóol, caól-ol ng̃a maháit sa tian.

Torcimiento. V. *Torcedura*. * Pagcabólag sa maáyong batásan.

Tórculo. = Pigsánan ng̃a diótay.

Tordella. = Calaínan sa dalangsíang.

Tórdiga. = Tinábas sa panit.

Tordillo. = Ang may color ing̃on sa color sa dalansíang.

Tordo. = Dalansíang. * Ang binórcan ug sinambágan sa color ng̃a maítom ug maputí.

Toreador. = Ang magaatúbang sa mg̃a toro nga ihálas sa mga baca.

Torear. = Pagatúbang sa mg̃a toro ng̃a ihálas sa mg̃a baca.

Toreo. = Pagcaatúbang sa mg̃a toro ng̃a ihálas sa mg̃a baca. * Pagcasóod sood.

Torete. = Nati sa baca. * Bisan onsa ng̃a malisód ug macúli ng̃a pagasabóton ug pagatugcálon. * Solósuguílon sa longsod

Torga. = Bilanggóan ng̃a itáor sa liog sa mg̃a mananáp.

Toril. = Lugar ng̃a pagasórlanan sa mg̃a toro sa mg̃a baca.

Tormenta. = Onós ng̃a dagcó, baguio. * Calisód, cayógot.

Tormentario. = Quinaárman sa pagbátou ug pagbúhi sa mg̃a luthang.

Tormentilla. = Tanóm ng̃a italámbal.

Tormentin. = Talároc ng̃a itáor sa mg̃a bauprés sa mg̃a sacayán.

Tormento. = Pagcasáquet, casaquétan, icasáquet; cagóol, calisód.

Tormentoso. = Ang magapaonós. * Sacayán ng̃a maquílas, malíhoc caáyo.

Tormo. = Pangpang ng̃a hatáas ug dagcó.

Torna. = Pagcaóli sa guicúha con sa guipang̃áoat. * Alaguían sa tubig ng̃a guican sa balaháan ng̃a dagcó, pagcabáyad. * Pagcabálos.

Tornaboda. = Adlao ng̃a sonód sa arlao sa pagcasál.

Tornada. = Pagcaóli, pagcabálic, pagcasíbog.

Tornadizo. = Ang magabía sa bisan onsang dapig, sa bisan onsang opicio

Tornadura. V. *Tornada*.

Tornapunta. = Salagúnting.

Tornar. = Pagbálic, pagóli, pagsíbog. * Pagopód, pagósob.

Tornasol. V. *Girasol*.

Tornátil. = Ang linálic.

Tornaviaje. = Paglacát arón magabálic sa lugar ng̃a gniguicánan.

Tornaviron. V. *Torniscon*.

Torneador.=Ang magalálic. * Ang magaáoay sa mg̃a dula.

Torneante. = Idem.

Tornear. = Paglálic, pagtúyoc, paglibót. * Pagáoay.

Torneo = Pagcaáoay.

Tornera. = Ang binócot ng̃a magaátang sa torno.

Tornero.= Ang magalálic. * Ang sologóon sa mg̃a monja, sa mg̃a binócot.

Tornillero. = Soldado ng̃a lumalágueu.

Tornillo. = Torniyo. * Pagcalágueu sa mg̃a soldados.

Torniquete. = Capandáyan sa mg̃a mananámbal sa pagpogóng sa dugó ng̃a moágui.

Torniscon. = Sagpá, tampaling sa nauong, sa licód sa camót.

Torno. = Lalícan. * Pagcatúyoc, pagcalibót. * Tinócod sa papán ng̃a guipabaáng̃ay sa usá ca bohó ng̃a pagabuháton sa cota, sa pared, ug ng̃a magatúyoc, ug may silbi sa pagúa ug sa pagsulód sa bisan onsa sa mg̃a baláy, sa dili masigquíta ang mg̃a táuo.

Toro. = Ang laqui sa mg̃a baca.

Toronja. = Calaínan sa ocban sa mabágang panit.

Toronjil. = Tanóm ng̃a italámbal.

Toronjina. = Idem.

Toronjo. = Cahoy ng̃a mabóng̃a sa mg̃a toronja.

Toroso. = Baseógon. * Malig-on.

Torozon. = Saquét sa tian, sool sa tian sa mg̃a mananáp.

Torpe. = Ang mahináyon. * Malágsot, maólag, malláo-ay. * Ang maoólao, ang macaólao. * Táuo ng̃a dili macasábot, cabos, sa diótay ug quinaárman.

Torpedo. = Isda, calaínan sa salánga.

Torpemente. = Sa mahínay caáyo. * Sa pagcang̃il-ad, sa pagcaólag, sa pagcaláo-ay.

Digitized by Google

Torpeza. = Pagcahinay. * Pagcaoaláy caálam, pagcacábos. * Pagcaólag, pagcaláo-ay, pagcangil-ad. * Pagcabóling. * Pagcalágsot.
Torrar. V. *Tostar.*
Torre. = Lingánáyan, lugar nga hatáas nga pagabotánngan sa mga lingánay. * Lantáoan, baluarte, bantayán nga hatáas.
Torrear. = Paglícus, paglibót sa mga longsod, mga cota, &c., sa mga lantáoan, sa mga baluarte, sa mga bantayán.
Torrejon. = Toreng diótay.
Torrente. = Balaháan sa tibig. * Tonóg sa tingog nga dagcó. * Pagcadághan, cadaghánan sa bisan onsa.
Torrentera. = Lugar nga pagabaháan sa tubig sa mga bangilid.
Torreon. = Lantáoan, bantayán nga dagcó.
Torrero. = Ang magabántay sa mga baluarte, sa mga lantáoan.
Torreznada. = Cadaghánan sa mga hioa sa baboy nga prinito.
Torreznero. = Táuo nga tapúlan.
Torrezno. = Hioa sa baboy nga prinito.
Torrija. = Inárlip nga pan nga hinolóman sa bino, diníhog sa itlog nga binatíl, ug priníto sa manteca con sa lana.
Torrontero. = Ogdo sa yota nga mahabílin sa manga lugar nga guibaháan sa tubig.
Torrontés. = Calaínan sa ubas.
Torso. = Laoas sa mga laráoan, sa mga táuo táuo.
Torta. = Tinápay nga malíngin.
Tortada. = Torta sa binócboc nga sinúrlan sa carne, sa itlog, sa mga matám-is, &c.
Tortera. = Surlánan sa tumbága nga magámit sa mga cosina, sa pagloto sa bisan onsa. * Malíngin nga mabóg-at, nga ibútang sa sampótan sa bilícan sa pagcasáyon sa pagbílic.
Tortero. = Idem desde *malíngin.*
Tortica. = Mga itlog nga binatíl, nga priníto sa manteca con sa lana, sa pagcalíngin.
Tórtola. = Langgam sa España.
Tortolico. = Táuo nga potong, sa maháoan nga buot. * Ang laqui sa tórtola.
Tortor. = Ang pising dagcó nga igalábag ug icalíg-onsa mga quilid sa mga sacayán nga nadáot sa cahurús sa hangin.
Tortozon. = Calaínan sa ubas.
Tortuga. = Paoican: may paoican nga sisican ug catúan.
Tortuosamente. = Sa pagcalicó. * Sa pagcasíco.
Tortuosidad. = Pagcalíco, pagcasíco.
Tortuoso. = Ang may mga paglicó licó, mga pagsíco sico.
Tortura. = Pagcalíad, pagcabalíquig.
Torvisco. = Tanóm nga tongcan.
Torvo. = Macalísang, macahahárloc, mabángis.
Torzal. = Sagioálo. * Cadaghánan sa lugás sa hilo, sa igagáma, &c., nga binílic.
Torzonado. = Mananáp nga guinasoólan sa tían.
Tos. = Obo.
Toscamente. = Sa pagcabáol, sa oaláy pagcahíngpit.
Tosco. = Baol pa, ang colángan sa pagcahíngpit. * Táuo nga colang sa caálam, sa maáyong pagtórlo.
Tosegoso. = Ang guióbo caáyo, ang obhon.
Toser. = Pagóbo.
Tosidura. = Pagcaóbo.
Tosigar. V. *Atosigar.*
Tósico. = Dugá nga macahiló sa cahoy nga guingálan ug tejo. * Bisan onsang hilóa.
Tosigoso. = Ang nahiló, ang guihilóan. * V. *Tosegoso.*
Tosquedad. = Pagcabáol. * Pagcacólang sa maáyong pagtórlo, sa caálam. * Pagcacábos, pagcabórong.
Tostada. = Inárlip nga pan nga tinosta sa caláyo.
Tostado. = Color nga ingon sa color sa buláoan.
Tostador. = Ang magasánglag. * Sanglágan.
Tostar. = Pagsánglag. * Pagánag, paggánggang, pagdángdang. * Pagínit caáyo
Toston. = Garbanso nga tinósta. * Bisan onsa nga sinánglag caáyo. * Ang usá ca salapí.
Total. = Ang magasácop sa ngatanán nga isigoaíngon. * Pagcaípon sa mga bahin nga nanagbúlag bulag.
Totalidad. = Idem.
Totalmente. = Sa ngatanán.
Toucan. = Langgam. * Tapoc sa mga bitóon.
Toza. V. *Tocon.* * Pinótol sa panit sa mga cahoy.
Tozal. = Lugar nga hatáas.
Tozar. V. *Topetar.* * Paglális lalis.
Tozo. = Pandácan.
Tozolada. = Pocpoc nga guipócpoc sa tangcógo, sa tingcoy.
Tozolon. = Idem.
Tozudo. V. *Testarudo.*
Tozuelo. = Tangcógo, tingcoy.

TR

Traba. = Capangdáyan nga igapahiósa ug igalangáquit sa bisan onsa. * Caolángan, cabilínggan. * Ang pisi nga igabáat sa mga tiil sa mga cabayo, &c., sa pagtóon canila sa paglacát, ug arón díli sila macalacát.
Trabacuenta. = Sayóp sa mga isip, sa mga cuenta. * Pagcaáoay, pagcalális lalis.
Trabadero. = Ang labíng manípis sa mga tiil sa mga mananáp nga pagabaátan arón díli sila macalacát.
Trabado. = Cabayo nga guiputían sa duhá ca tiil sa pangonáhan. * Táuo nga supang, matámboc, cusúgon, cusgan.
Trabadura. = Pagcahiósa, pagcalangáquit, pagcabáat, pagcatácgos.
Trabajadamente. V. *Trabajosamente.*
Trabajado. = Ang guibúrlay, ang guicápoy sa pagbúhat.
Trabajador. = Ang macabúhat, mamomóo, ang sinohólan. * Táuo nga mangibuhátan.
Trabajar. = Pagbúhat. * Pagpanghináot sa bisan onsa sa dagcóng cacúgi, sa masingcàmot. * Pagcógui.
Trabajo. = Buhat, calisód, caculían. * Caolángan, cabilínggan.
Trabajosamente. = Sa pagcalisód, sa dagcóng caculían.
Trabajoso. = Malisód. * Ang may cabilíngan. * Masaquéton, saquétan.
Trabal. = Calaínan sa mga lansang.
Trabamiento. V. *Trabadura.*
Trabanco. = Pangcol.
Traban. = Paghiósa, paglangáquit. * Pagtibooc sa bino, sa tubig, &c. * Paglíbac libac. * Paláis lalis. * Pagbáat sa mga tiil sa mga cabayo. * Paglíngig sa ngipon sa mga gabas arón masáyon ang paggábas. * Pagcúyot, pagcóha, pagcópot, pagdácop.
Trabazon. V. *Trabadura.* * Pagcaángay sa usá ca butang sa lain nga butang.
Trabe. = Cahoy nga dagcó ug hatáas nga igalangáquit sa mga bongbong ug sa mga salog sa mga balay, sa mga Singbahán, &c.
Trabea. = Bisti nga hatáas nga guibísti, sa canhing tiempo, sa mga hari ug sa mga hocom.
Trabilla. = Tinabas sa panápton con sa panit nga guitáor sa mga medias nga oaláy tíllan ug sa daplin sa mga paa sa mga calsones, arón pagasúlan sa mga tiil, ó arón díli malólho sa dapit sa itaáas ang maong mga medias ug mga calson.

Digitized by Google

TRABON. = Singsing ng̃a pothao ng̃a itáor sa mang̃a tiil sa mg̃a cabayo, &c., arón managpuyó.
TRABUCA. = Bomba ng̃a isalibày sa yota sa pagbúhi cania, ug matonóg maíng̃on sa pagtonóg sa usá ca pusil ng̃a diótay.
TRABUCACION. = Pagcabóloc, pagcagobót. * Pagcasayóp sa pagpamólong.
TRABUCADOR. = Ang nagabóloc, ang magagobót. * Ang mabóloc, ang masayóp sa iang pagsuguílon.
TRABUCANTE. = Idem.
TRABUCAR. = Pagbóloc, paggobót. * Pagsayóp sa pagpamolóng.
TRABUCAZO. = Pagcabóhi. tonóg so pusil ng̃a hamóbo, sa trabuco. * Calisór, casáquit cagóol ng̃a calit, áhat, ng̃a oalá paabóton.
TRABUCO. = Pusil ng̃a hamóbo sa dagcóng baba.
TRACAMUNDANA. = Pagcabáilo, pagcataguílis sa mg̃a tolotagídyot.
TRACCION. = Pogcadála.
TRACISTA. = Ang magahúna húna sa bisan onsang buhat.
TRACTO. = Túig ng̃a moágui ug ng̃a miàgui na. * Pang̃adyéon ng̃a guipang̃ádye sa ng̃a Padre ng̃a nanagmisa sa pagcacálang sa Epístola ug sa Evangelio, sa obàn ng̃a mg̃a adlao sa tagsa ca túig.
TRADICION. = Pagcalíto lito.
TRADICIONAL. = Ang nahatong̃ód sa paglíto lito.
TRADICIONALMENTE. = Sa pagcalíto
TRADUCCION. = Pagcahóbad, pagcahúar, pagcalóoas.
TRADUCIR. = Paghúbad, paghóar. * Pagbálhin.
TRADUCTOR. = Maghuhúbar, maghuhúar, ang magahúbar sa mg̃a polong sa usà ca pinamólong sa lain ng̃a pinamólong.
TRAEDIZO. = Ang mahímo ng̃a pagadàd-on.
TRAEDOR. = Ang magadàla.
TRAER. = Pagdàla. * Pagpahátur, pagcàbig.
TRAFAGADOR. = Ang magapatigáyon sa mg̃a pagcomersio. * Ang guisamócan sa daghan ng̃a mg̃a buhat ug mg̃a hulusáyon.
TRAFAGANTE. = Idem.
TRÁFAGO. = Pagcapatigáyon sa pagpálit ug sa pagbaligya. * Cadaghànan sa libáng ug mg̃a buhat ng̃a macasámoc ug macabórlay.
TRAFAGON. V. *Trafagador*.
TRAFALMEJO. = Cásing casíng̃an. * Maisog, ang díli mahárloc ug matàhap.
TRAFICACION. V. *Tráfago* hasta *cadaghánan*.
TRAFICANTE. V. *Trafagador*.
TRAFICAR. = Pagcomersio, pagpatigáyon sa pagpálit ug sa pagbaligya.
TRÁFICO. V. *Tráfago* hasta *cadaghánan*.
TRAGACANTA. = Tanóm.
TRAGACETE. = Hing̃aníban sa mg̃a moros.
TRAGADERO. V. *Esófago*.
TRAGADOR. = Hing̃áon caáyo.
TRAGAHOMBRES. V. *Perdonavidas*.
TRAGALDABAS. = Ang táuo ng̃a hing̃áon uyámot.
TRAGALEGUAS. = Ang táuo ng̃a magalacát guihápon sa madalí caáyo.
TRAGALUZ. = Talamboán sa mg̃a atóp, &c., ng̃a pagaguían sa calámdag.
TRAGAMALLAS. = Hing̃áon caáyo.
TRAGANTADA. = Pagínom ng̃a dagcó sa macaúsa.
TRAGANTON. V. *Tragamallas*. * Tiglámoy. * Pagcatolón. ng̃a malisód guican sa cahárloc, sa calísang, sa cacúlba, sa casáquet. * Pagcalisód sa pagtúo sa bisan onsa.
TRAGAR. = Pagtolón. * Paglámoy. * Pagtághap, pagtóo sa bisan onsa, sa oalá pa omábot. * Pagcágon cagon, pagtábon.
TRAGAZON. = Pagcáon ng̃a labí sa casaráñgan.
TRAGEDIA. = Dula ng̃a masolóbon. * Bisan onsa ng̃a malisód, ng̃a macasáquet, macayúgot.
TRAGEDIOSO. V. *Trágico*.
TRÁGICAMENTE. = Sa pagcaanógon, sa pagcaaláot, sa pagcalisód caáyo, sa daútan ng̃a palad.
TRÁGICO. = Anógon, aláot, sa oaláy palar, malisód uyámot.
TRAGICOMEDIA. = Calaínan sa dula.
TRAGO. = Pagínom, pagcaínom. * Daótan ng̃a palar, calisód, cagóol, casáquet ng̃a dagcó.
TRAGON. = Hing̃áon caáyo, tiglámoy.
TRAGONERÍA. = Batásan sa pagcáon caáyo. * Pagcaolítan.
TRAGONÍA. = Idem.
TRAICION. = Pagcabúrhi.
TRAIDA. = Pagcadála.
TRAIDO. = Ang dugay dugay na. * Bisti ng̃a guibísti ug dolodáan na.
TRAIDOR. = Burhíon.
TRAIDORAMENTE. = Sa pagcabúrhi.
TRAILLA. = Lubid, pising magamáy. * Pisi ng̃a igahocót sa mg̃a iró. * Pangcol. * Capandáyan sa pagpátag sa yota.
TRAILLAR. = Pagpátag, pagdatág sa yota.
TRAINEL. = Sologóon sa cagon cagon.
TRAITE. = Pagcahínlo sa mg̃a panàpton ng̃a nanagbitay.
TRAJE. = Pagcabisti ng̃a caugalíng̃on sa tagsa ca *táuo*, con sa mulópio sa tagsa ca longsod con *probinsia*. * Bisti ng̃a túman sa usá ca babáye.
TRAJEAR. = Paghátag sa usá ca táuo sa mg̃a bisti *ng̃a* tuman ug ng̃a ang̃ay cania.
TRAJIN. V. *Tráfago* hasta *cadaghánan*. * V. *Trajino*.
TRAJINANTE. = Ang magadála sa mg̃a baligya cutub sa usá ca lóngsod sa lain ng̃a longsod.
TRAJINAR. = Pagdála dala sa mg̃a baligya cutub sa usá ca longsod sa lain ng̃a longsod.
TRAJINERÍA. V. *Trajino*.
TRAJINERO. V. *Trajinante*.
TRAJINO. = Pagcadála dala sa mg̃a baligya cutub sa usá ca longsod sa lain ng̃a longsod.
TRALLA. = Pisi, lubid.
TRAMA. = Holog. * Limbong ng̃a icadáot sa isigcaíng̃on.
TRAMADOR. = Ang magabútang sa holog sa mg̃a hablon. * Ang magapatigáyon sa mg̃a paglímbong.
TRAMAR. = Pagándam sa holog sa mang̃a hablon. * Pagpatigáyon sa mg̃a paglímbong ng̃a icadáot sa lain.
TRÁMITE. = Pagcaágui sa usá ca lugar sa lain ng̃a lugar. * Tagsa ca patigàyon sa bisan onsang hulusáyon.
TRAMO. = Bahin sa bisan onsa. * Hunta hunta sa mg̃a hagdanán.
TRAMOJO. = Bináat, bugcus ng̃a diótay sa trigo, &c., sa paggálab na. * Ang dagámi sa trigo, &c., ng̃a guibáat sa mg̃a bugcus sa maong trigo, &c.
TRAMONTANA. = Hang̃in ng̃a amíhan. * Pagpalábi labi.
TRAMONTANO. = Ang tua sa luyo sa mg̃a caboquílan.
TRAMONTAR. = Pagádto sa luyo sa mg̃a caboquílan. * Pagsálop sa adlao, cay magasalipod sa mg̃a cabuquilan.
TRAMOYA. = Máquina sa pagpaquíta sa mg̃a dula sa bisan onsa ng̃a cating̃aláhan. * Limbong ng̃a pagaíng̃non ng̃a maáyong buhat.
TRAMOYISTA. = Ang magabúhat sa mg̃a tramoya. * Malilímbong, malimbóng̃on.
TRAMPA. = Lit-ag. * Pultahán ng̃a pagabuháton sa mg̃a salog sa mg̃a baláy con sa yota, ng̃a alaguían sa mg̃a pensa con sa mg̃a solód sa ilálom sa yota. * Limbong ng̃a icadáot sa isigcatáuo. * Otang ng̃a pagabáyan bayánan.
TRAMPAL. = Danao, cayanáng̃an.
TRAMPANTOJO. = Limbong sa pagdáot sa isigcaíng̃on.
TRAMPEADOR. = Ang magalímbong sa iang mg̃a pagótang

Digitized by Google

Trampear. = Pagótang sa paggámit sa mga polong nga malilímbong, sa mga bacac. * Paglímbong sa isigcatáuo.

Trampilla. = Talambóan nga diótay nga pagabuháton sa mga salog sa itáas sa mga baláy, arón hilngon cutub dihá ang musulúd sa silong ug sa mga solód sa obus. * Panápton nga igatábon sa si-si sa mga calson sa dapit sa atubángan.

Trampista. = Bacácon, malimbóngon, malilímbong.

Tramposo. = Idem. * Ang magalímbong sa mga pagsugál.

Tranca. = Cahoy nga ibalábag dapit sa sulúd sa pagtranca sa tacop sa pultahán ug sa mga talambóan. * Balítang, lucub, ilulúcob.

Trancada. V. *Trancazo* y *Tranco.*

Trancanil. = Cahoy nga malig-on nga igalangáguit sa cubierta, sa salog sa sacayán ug sa mga quilid.

Trancar. V. *Atrancar.*

Trancazo. = Pocpoc nga guipócpoc sa tranca.

Trance. = Cahigayónan sa icadáot. * Tiempo nga catapúsan sa quinabúhi ug harúul na sa comatáyon.

Tranco. = Lacang nga hatáas. * Ang ganháan sa pultahán.

Tranchete. = Capandáyan nga pagagamíton sa mga sapatero sa pagbúhat ug sa pagáyo sa mga sapin.

Trangallo. = Pangcol, tangcol.

Tranquera. = Alad sa mga bogsoc nga malig-on.

Tranquero. = Bató nga sinápsap sa pagbútang sa mga pultahán ug sa mga talambóan.

Tranquilamente. = Sa maáyong pagcabútang, sa pagcahúsay.

Tranquilar. = Paghúsay, pagángay.

Tranquilidad. = Maáyong pagcabútang, cadáit. * Pagpahamórlay, pagpahóoay.

Tranquilizar. = Pagpahínay sa boot sa bisan causa.

Tranquilo. = Ang mahamútang ug maáyo, ang mahóan sa boot.

Tranquilla. = Limbong, pagcalaláng sa pagcúha sa tuyo nga quipanghináot.

Trans. = Polong nga linatín: sa luyo, sa licód.

Transacción. = Pagcasábot nga caugalíngon ug tinúyo sa mga táuo nga nanaglális lalis, con may capolongánan ba.

Transbordar. = Paglálin sa lulan sa usá ca sacayán sa lain nga sacayán.

Tránseat. = Polong nga linatín: maáyo man lagui.

Transeunte. = Domolóong, ang muhápit, muágui lamang.

Transido. = Ang guibógtas, ang guicasaquétan, ang guicayógtan, ang guicalísdan. * Hicáoan, daguinótan.

Transigir. = Pagsábot sa manga táuo nga may capolongánan.

Transitar. = Pagbiaje, paglacát sa mga calongsóran, sa paghápit hapit sa mga halapítan.

Transitivo. = Ang moágui sa usá ca táuo sa lain nga táno.

Tránsito. = Pagcaágui cutub sa usá ca lugar sa lain nga lugar. * Túig nga guitagál sa paghunóng sa táuo nga magabiaje. * Alaguían sa bisan diin. * Pagcabálhin sa usá ca pagcabútang sa lain nga pagcabútang. * Ang camatáyon sa mga matárong.

Transitoriamente. = Sa ibábao lang, sa oaláy pagpamátngon.

Transitorio. = Ang malágmit caáyo, ang díli madúgay, ang madalí matápus, matibáoas.

Tranzadera. = Pagcasalápid.

Tranzar. = Pagpótol.

Tranzon de tierra. = Ang yota nga pagabúhatan sa tagsa ca magbabáol.

Trapa. = Banhang dagcó, pagsínggit. * Cacaparían sa mga religioso nga guingálan de la Trapa.

Trapacear. = Paglímbong.

Trapacería. V. *Trapaza.*

Trapacero. V. *Trapacista.*

Trapacete. = Libro nga pagasulátan sa sulapi nga ihátag tongód sa tobo ug sa mga manggar nga ibalígya.

Trapacista. = Bacácon, malilímbong.

Trapajo. = Tinábas sa panápton nga noog ug guisi.

Trapajoso. = Ang guibúhat sa mga noog, ang nagadála sa bisti nga guisi ug sa mga noog.

Trápala. = Banhang dagcó, pagcasínggit. * Ang bilanggóan. * Batásan sa pagpamólong caáyo, sa oaláy hingtúngdan. * Táuo nga hinuguilánon uyámot, sa oaláy cahológan.

Trapalear. = Pagpamólong caáyo, sa oaláy cahológan.

Trapalon. V. *Trápala* desde *táuo.*

Trápana. = Presóhan, bilanggóan.

Trapaza. = Limbong nga malalángon nga icadáot sa isigcatáuo sa mga balígya nga pagapalíton.

Trapazar. V. *Trapacear.*

Trape. = Sapao sa mga bisti.

Trapecio. = Bisan onsa nga may opát ca nauong nga díli topóng.

Trapense. = Padreng religioso sa Trapa.

Trapería. = Cadaghánan na mga noog.

Trapero. = Ang magadaguínot ug magapólot sa mga cadalánan ug sa mga cabaláyan sa mga noog.

Trapicio. = Camaáyo nga obos.

Trappillo (de). = Sa bisti aa matagádlao, sa oaláy dayan dayan ug cuti cuti.

Trapiche. = Máquina sa pagpíga sa tobó nga icabúhat sa asúcar.

Trapisonda. = Pagcaáoay nga guiubánan sa mga pagsínggit nga dagcó.

Trapo. = Tinábas sa panápton nga noog. * Ang mga layág sa mga sacayán.

Traque. = Botó, tonóg sa bomba, luthang.

Tráquer. = Alaguían sa tutúnlan, sa pagguinháoa.

Traquear. = Pagbánha. * Paglo-gó sa bino, sa tubig, &c., sa surlánan. * Pagópod opod sa pagbúhat sa bisan onsa. * Paghícap, pagcúbil sa nacadághan.

Traqueo. = Pagcabotó, tonóg nga canúnay sa manga luthang. * Pagcalíhoc sa bisan onsa nga guilálin ug guibálhin cutub sa usá ca lugar sa lain nga lugar.

Traquido. = Idem hasta *pagcalíhoc.*

Tras. = Sa oláhi, sa pagcasonód, sa licód.

Trasalcoba. = Ang solód nga sonód sa solód nga guibutánngan sa higdáan.

Trasalpino. V. *Trasmontano.*

Trasanteayer. V. *Anteanteayer.*

Trasañejo. = Ang capin sa toló ca túig.

Trasca. = Tinábas sa panit nga mabága.

Trascabo. V. *Traspié.*

Trascanton. = Ang bató nga dagcó nga ipadápat sa mga esquina arón díli onta mangadáot. * Táuo nga andam aa pagbála sa ipabála onta canía.

Trascartarse. = Pagoláhi sa dahon sa baraja nga guipacaíngon nga moóna onta.

Trascarton. = Pagoláhi sa dahon sa baraja nga pagadaógan onta, ug pagóna sa pagapildíhan.

Trascendencia. = Pagcaámbit sa usá ca butang sa lain nga butang. * Pagcabátid, pagcatalínis sa buot, pagcasonód sa bisan onsa sa mga guinsóndan.

Trascendental. = Ang moábot sa bisan onsa.

Trascendente. = Idem. * Ang moágui sa lugar nga dapit nganhi, sa lugar nga dapit ngadto.

Trascender. = Pagágui sa dapit ngadto ang anáa sa dapit nganhi. * Pagámbit. * Paghomót. * Pagsábot sa pagcasáyon.

Digitized by Google

TRASCENDIDO. = Ang mosábot sa madalí cay matalínis ang iang húna húna.
TRASCOLAR. = Pagsála sa mg̃a ilímnon, sa mg̃a tambal, &c. * Pagágui sa dugá sa laoas sa mg̃a bohó ug diótay sa maong laoas.
TRASCONEJARSE. = Pagbílin sa mg̃a langgam, sa mg̃a mananáp, sa oláhi sa mg̃a ayam ng̃a nanagápas canila.
TRASCORDARSE. = Paghicalimót.
TRASCORO. = Ang lugar ng̃a sonód sa coro sa mg̃a Singbahán.
TRASCORRAL. = Ang lugar ng̃a sonód sa mg̃a coral, sa mg̃a alad. * Ang sampot, ang ililingcod.
TRASCRIBIR. = Paghúar sa mg̃a sulat.
TRASCUARTO. = Ang solód ng̃a sonód sa solód ng̃a labíng maáyo.
TRASCURSO. = Pagcaágui agui sa tiempo, sa túig.
TRASDÓS. = Ang nauong sa mg̃a bató ng̃a ilubóng sa mg̃a cóta.
TRASDOSEAR. = Paglig-on sa mg̃a bongbong, &c., sa dapit sa licór.
TRASEGADOR. = Ang magabálhin, ang magalálin sa mg̃a butang. * Ang magasácot.
TRASEGAR. = Paglálin, pagbálhin sa mg̃a butang. * Pagsácot. * Paghúad sa bino, sa tubig, &c., sa usá ca surlánan sa lain ng̃a surlánan.
TRASEÑALADOR. = Ang magabálhin sa bisan onsang marca con timáan.
TRASEÑALAR. = Pagbálhin sa bisan onsang timáan con marca.
TRASERA. = Licód. * Sampot.
TRASERO. = Idem. * Guinicánan, guisóngdan, tigúlang.
TRASFERIDOR. V. *Trasegador* hasta *butang*.
TRASFERIR. V. *Trasegar* hasta *pagsácot*. * Pagtógot sa bisan causa sa iang gahóm ug sa bisan onsa, sa isigcatáuo.
TRASFIGURABLE. = Ang masáyon mabálhin sa usá ca dagoay sa lain ng̃a dagoay.
TRASFIGURACION. = Pagcabálhin sa usá ca dagoay sa lain ng̃a dagoay. * Pagcabálhin sa dagoay sa atong Guinóong Jesucristo sa buquir ng̃a Tabór, sa atubáng̃an ni S. Pedro, ni San Juan ug ni Santiago.
TRASFIGURARSE. = Pagbálhin sa dagoay sa bisan onsa.
TRASFIXION. = Pagcasámar sa pagcalápus, pagcalágbas. * Mg̃a casáquet ni María Santísima.
TRASFIXO. = Linágbas, ang guisamálan sa pagcalápus.
TRASFLORAR. = Paghúar sa bisan onsang pintal ng̃a pasihágon.
TRASFLOREAR. = Paagpintal sa ibábao sa buláoan con sa salapí.
TRASFORMACION. *Trasfiguracion*.
TRASFORMADOR. = Ang magabálhin sa dagóay sa bisan onsa.
TRASFORMAR. V. *Trasfigurar*. * Pagbálhin sa gaoi, sa batásan.
TRASFREGAR. V. *Estregar*.
TRASFRETANO. = Ang anàa sa tabóc, sa luyo ng̃a dapit ng̃adto sa dagat.
TRÁSFUGA. = Lomalágueu, ang nalágueu.
TRÁSFUGO. = Idem.
TRASFUNDICION. V. *Trasfusion*.
TRASFUNDIR. = Paghúad sa bino, &c., sa mahínay hinay, sa usá ca surlánan * Pagámbit.
TRASFUSION. = Pagcaámbit, pagcaambitan. * Pagcabúar sa bino, &c., sa mahínay hinay, sa usá ca surlánan sa lain ng̃a surlánan.
TRASGO. = Bátang cundátan, ng̃a díli mahamútang. * Balbal. asoang.
TRASGRESION. = Pagcalípas, pagcalápas, pagcatalápas, pagcasálang, díli pagtúman sa catungdánan.
TRASGRESOR. = Ang malipáson, ang malapáson, ang magatalápas, ang magasálang, ang díli magatúman sa mg̃a tulumánon sa mg̃a sogo ug sa catungdánan.
TRASGUEAR. = Pagpanigíng̃on sa mg̃a pagbánha sa mg̃a balbal.
TRASGUERO. = Ang magapanigíng̃on sa mg̃a buhat ug mg̃a pagbánha sa mg̃a balbal.
TRASHOGUERO. = Ang puthao ng̃a halagpád ng̃a guitápot sa bongbong sa dapóg arón díli masónog.
TRASHOJAR. = Pagágui agui sa mg̃a dahon sa mg̃a libro.
TRASHUMANTE. = Hayúpan ng̃a magabálhin balhin, sa lugar ng̃a calán-an.
TRASHUMAR. = Pagágui sa mg̃a hayúpan sa usá ca lugar ng̃a calán-an, sa lain ng̃a lugar.
TRASIEGO. = Pagcabálhin, pagcalálin sa mg̃a butang. * Pagcahúar sa mg̃a ilímnon.
TRASIJADO. = Manioáng caáyo.
TRASLACION. V. *Trasiego*. * Pagcabúbar sa mg̃a sulat ug sa mg̃a polong sa usá ca pinamólong sa lain ng̃a pinamólog.
TRASLADACION. = Idem.
TRASLADANTE. = Ang magabálhin, ang magalálin sa mg̃a butang. * Ang magahúad sa mg̃a pinamólong. * Ang magahúar sa mg̃a sulat.
TRASLADAR. V. *Trasegar*. * Paghóbar sa mg̃a polong sa usá ca pinamólong sa lain ng̃a pinamólong. * Paghúar sa mg̃a sulat.
TRASLADO. = Hinúad sa bisan onsang sulat. * Pagcasáma, pagcaíng̃on, panigíngnan sa bisan onsa.
TRASLATICIAMENTE. = Sa cahológan ng̃a díli macaigo sa mg̃a polong.
TRASLATICIO. = Polong ng̃a may cahológan ng̃a lain sa caogalíng̃on.
TRASLATIVO. = Idem.
TRASLATO. = Idem.
TRASLOAR. = Pagdáyeg sa bisan onsa ng̃a labí sa casaráng̃an.
TRASLÚCIDO. = Masíhag, matín-ao, masínao caáyo.
TRASLUCIENTE. = Ang masíhag.
TRASLUCIRSE. = Pagsíhag. * Pagtáhap.
TRASLUMBRAMIENTO. = Pagcasuláo. * Pagcaoalá sa bisan onsa sa madalí, tong̃ód sa pagcalágmit sa pagágui.
TRASLUZ. = Ang sugá ng̃a moágui sa bisan onsa ng̃a masíhag.
TRASMALLO. = Layá ng̃a mahínag, ng̃a guitapótan sa lain ng̃a mg̃a bohó ng̃a mabános banos.
TRASMANO (á). = Sa holohalayó.
TRASMAÑANA. = Damlag.
TRASMARINO. V. *Trasfretano*.
TRASMATAR. = Pagpanghináot ng̃a muóna ang camatáyon sa lain, sa caugalíng̃on ng̃a camatáyon.
TRASMIGRACION. = Pagcalálin sa pinuyánan.
TRASMIGRAR. = Paglálin sa pinuyánan, sa longsod.
TRASMINAR. = Paglacát sa ilálom sa yota. * Pagbahó, paghomót caáyo. * Pagtáslop.
TRASMISIBLE. = Ang arang itógot ug ibílin sa lain.
TRASMISION. = Pagcatógot, pagcabílin sa bisan onsa sa lain.
TRASMITIR. = Pagtógot, pagbílin, paghátag sa lain, sa bisan onsa.
TRASMONTAR. V. *Tramontar*.
TRASMOTA. = Ilímnon ng̃a magáma sa mg̃a ubas ng̃a piníga na, ng̃a hinolóman sa tubig.
TRASMUDAR. V. *Trasegar*.
TRASMUTABLE. = Ang arang balhínon sa usá ca pagcabútang sa lain ng̃a pagcabútang.
TRASMUTACION. = Pagcabálhin sa usá ca pagcabútang sa lain ng̃a pagcabútang.
TRASMUTAR. = Pagbálhin sa usá ca butang sa lain ng̃a butang.

Digitized by Google

Trasmutativo. = Ang may gahóm sa pagbálhín sa usá ca butang sa lain ñga butang.
Trasmutatorio. = Idem.
Trasnochada. = Ang gabíy ñga guinsóndan sa adlao ñga nagaatúbang. * Pagcatucáo, pagcahócao.
Trasnochado. = Ang magadáot, ang napán-os, cay guiaguían sa usá ca gabíy.
Trasnochador. = Ang magatucáo, ang nagahúcao.
Trasnochar. = Paghúcao, pagtucáo.
Trasnombrar. = Pagtagilis sa mña ñgálan.
Trasnominacion. = Pagcatagílis sa mña ñgalan.
Trasoir. = Pagbalíñgag.
Trasojado. = Ang guilagóman sa mña matá.
Trasoñar. = Pagpamatúod sa díli matúod.
Traspadano. = Ang anáa sa luyo sa subá ñga guiñgálan ug Pó.
Traspalar. = Pagbálhin sa bisan onsa, sa pala. * V. *Trasegar.*
Traspapelarse. = Pagoalá sa mña papel.
Trasparencia. = Pagcasíhag, pagcatín-ao, pagcasínao.
Trasparentarse. = Pagágui sa sugá sa bisan onsang masíhag.
Trasparente. = Masíhag, matín-ao.
Traspasacion. V. *Trasmision.*
Traspasamiento. V. *Trasgresion.* * Casáquet, cagóol, calisód.
Traspasar. V. *Trasegar.* * Pagágui sa onáhan. * Paglában sa mña subá, pagtabóc. * Pagágui pagopód. * Poglágbas, pagsámad sa pagcalápos. * Pagcalóoy, pagpoáñgod. * Paggóol, pagpasáquet, pagpalisód. * Paglápas, pagtalápas, paglípas, díli pagtúman sa mña tolománon, sa mña sugo ug sa mña catungdánan. * Paglabí sa casaráñgan. * V. *Trasmitir.*
Traspaso. V. *Trasmision* y *Traspasamiento* desde *casáquet*, y *Trasgresion.*
Traspeinar. = Pagsúrlay pagopód sa guisúrlay na ñga daan.
Traspié. = Pagcadalín-as. * Limbong, pagcalaláng sa mña nanagáoay sa pageadámag, sa pagpócan sa caáoay, sa contra.
Traspillarse. = Pagníoang, paglúya caáyo, pagoalá sa cosóg.
Traspintar. = Pagábot sa batoc sa guihúlat, sa guipaábot. * Pagsíhag sa licód sa guisúlat con sa guipíntal.
Traspirable. = Ang arang mahuñgáo.
Traspiracion. = Pagcahuñgáo.
Traspirar. = Paghuñgáo.
Trasplantar. = Paglálin sa mña tanóm. * V. *Trasmigrar.*
Trasplante. = Pagcalálin sa mña tanóm.
Trasponedor. = Ang magabálhin sa bisan onsa
Trasponer. V. *Trasegar* y *Trasplantar.* * Pagsalípod sa bisan cansa sa obán ñga nagasolóng canía. * Pagsálop sa adlao, sa bulan ug sa mña bitóon.
Trasportacion. = Pagcabálhin sa bisan onsa sa lugar ñga guibutáñgan.
Trasportamiento. = Idem. * Pagcapógdao, pagcaoalá sa mña balatían ug sa buot.
Trasportar. V. *Trasegar.* * Pagoalá sa boot, sa mña balatían.
Trasporte. V. *Trasportacion.* * Sacayán ñga pagalulánan sa mña balon, sa mña bala, &c., ug ñga pagasáquian sa mña soldados, &c.
Trasportin. = Cama, colchon ñga manípis.
Trasposicion. = Pagcabálhin sa pagcabótang sa mña polong, sa mña suguílon.
Traspuesta. V. *Trasportacion.* * Sooc, looc looc. * Pagcaláguen.
Trasquilador. = Ang magagónting sa bohóc ug sa balahíbo sa mña mananáp.
Trasquiladura. = Pagcagúnting sa bohóc sa díli maabánil. * Pagcópos sa bisan onsa, pagcóha sa obán ñga mña bahin sa bisan onsa.
Trasquilimocho. = Ang guialótan sa bohóc.
Trasquilon. = Pagcagónting sa tagsa ca pagpótol sa gunting. * Ang bahin sa puhónan ñga guicáoat sa pagcalaláng.
Trastazo. = Pocpoc.
Traste. = Ang tombága, buláoan, salapí, &c., ñga guibalábag sa bocton sa mga sesta.
Trasteado. = Cadaghánan sa mña traste sa mña tolónggon.
Trasteador. = Cundátan, ang magasáli ug bolobánha sa mña casangcápan, sa mña siya, sa manña catre, &c.
Trasteante. = Ang maálam magcáblit sa mña tolónggon ñga may mña traste.
Trastear. = Pagtáod sa mña traste sa mña sesta, &c. * Pagcóndat. * Pagbolobálhin sa mña casangcápan, sa mña siya, sa mña catre, &c. * Pagtápoy ug maáyo sa mña coldas sa mña tolónggon.
Trastejador. = Ang magaáyo sa mña atóp ñga guibotáñgan sa mña tesa.
Trastejadura. V. *Trastejo.*
Trastejar. = Pagáyo sa mña atóp ñga guibotáñgan sa mña tesa. * Pagsolóng ug maáyo sa bisan onsa, arón ayóhon.
Trastejo. = Pagcaáyo sa mña atóp ñga guibotáñgan sa mña tesa.
Trastera. = Paga, solód ñga pagabotáñgan sa mña casangcápan ñga díli quinahánglan.
Trastería. = Cadaghánan sa mña casangcápan. * Buhat ñga díli maáyo, ñga hiñgalatáuan.
Trasterminante. = Ang muágui sa caotlánan sa usá ca yota, sa lain ñga yota.
Trasterminar. = Pagágui, paglípas sa mña caotlánan sa usá ca yuta.
Trastesado. = Magáhi, matíga.
Trastienda. = Ang solód ñga sonód sa tiendáhan. * Pagcaándam sa pagbúhat sa bisan onsa.
Trasto. = Casangcápan, capandáyan ñga daan. * Táuo ñga oaláy polós. * Ang espada, ang hiñganíban ñga guinagámit sa masóbsob.
Trastornable. = Ang masáyon pagasuhíon, pagatoáñgon.
Trastornador. = Ang magatúang, ang magasúhi.
Trastornadura. = Pagcasúhi, pagcatúang.
Trastornar. = Suhí, tuang, lintóad, tiquíab, ticuang, taquílid. * Pagpúgdao, pagoalá sa buot, sa mña balatían. * Pagcábig sa cabobót-on sa lain, sa pagsámbag ug paghópo canía. * Pagbóloc, pagsácot.
Trastorno. V. *Trastornadura.*
Trastrabado. = Ang cabayo ñga guiputían sa tiil sa toó sa pañgonáhan ug sa tiil sa oála sa pañgolahían.
Trastocamiento. V. *Trasmutacion.*
Trastrocar. V. *Trasmutar.*
Trastrueco ó Trastrueque. V. *Trasmutacion.*
Trastuelo. = Táuo ñga cundátan, ñga magabúrlay ug magaalinñgása.
Trastumbar. = Paghólog, pagtalíquid sa bisan onsa.
Trasudadamente. = Sa casáquet ug calisód sa buot.
Trasudar. = Pagsolosíñgot guican sa casaquét, sa caól-ol, sa casáquet, sa calisód, &c.
Trasudor. = Solosíñgot ñga guican sa cahárloc, sa calísang, sa calisód, sa cagóol, &c.
Trasuntar. = Paghúar sa bisan onsang sulat. * Pagsúlat sa bisan onsa, sa pagcaláctur.
Trasuntativamente. = Sa pagcahinúad. * Sa pagcaláctud.
Trasunto. = Hinúad. * Panigíngnan sa bisan onsa.
Trasustanciacion. V. *Trasmutacion.* * Pagcabálhin sa bino ug sa tinápay sa dugó ug sa laoas sa atong Guinóong Jesucristo, sa pagconsagrar sa mña Padre.

Digitized by Google

Trasustancial. = Ang usá ca butang ñga mabálhin sa lain ñga botang.
Trasustanciar. V. *Trasmutar*.
Trasvenarse. = Paggóa sa dugó sa mga caugátan, pagsúba. * Pagágas, pagyabó pagcátag sa bisan onsa.
Trasverberacion. V. *Trasfixion*.
Trasversal = Ang magalápus. * Caobánan ñga díli guican sa pagcaláctod sa guiguicánan: oyóan, igágao, &c.
Trasverso. = Ang magataquilid, ang mabalábag. * Ang nabalíquig.
Trasverter. = Pagáoas sa bino, &c., cay naponó caáyo ang surlánan.
Trasvinarse. = Paghonób sa bino sa mga surlánan.
Trasvolar. = Paglupár.
Tratable. = Ang masáyon ñga pagahúptan.
Tratado. = Pagcasábot sa bisan onsa. * Sulat ñga magaásoy sa bisan onsa.
Tratador. = Ang maquigpasábot.
Tratamiento. = Pagcahópot sa bisan onsa. * Pagcasábot, pagcaatúbang sa bisan onsa.
Tratante. V. *Tratador*. * Ang magapálit sa bisan onsa, sa pagbalígya pagopód.
Tratar. = Paghópot, pagalíma sa bisan onsa. * Pagcúbil, paghícap. * Pagsuguilon sa pagsábot sa bisan onsa. * Paghigála, pagábian. * Pagcamaáyo sa bisan cansa. * Pagpálit sa bisan onsa, sa pagbalígya pagósob. * Pagcúgui sa pagbúhat sa bisan onsa, arón macúha ang guipanghináot.
Trato. = Pagcahópot, pagcaalíma. * Pacahigála, pagcaábian. * Pagcaamigos ñga daótan, sa pagcacamaáyo. * Pagcacomersio, pagcapálit ug pagcabalígya. * Pagcaámpo, pagcapalándong, pagcahúna húna ñga canúnay sa Dios.
Traversa. = Pisi ñga guican sa tomóy sa mga talároc sa mga sacayán hasta sa ilang ponóan, hasta sa ilang tilindúgan.
Través. = Pagcataquílid sa bisan onsa. * Casáquet, calisód, cagóol, daótan ñga palad.
Travesaño. = Toong, cahoy ñga nabalábag. * Onlánan ñga nabalábag sa pagsángcap sa calápdon sa higdáan.
Travesar. V. *Atravesar*.
Travesear. = Pagcúndat. * Pagpuyó sa pagcacamaáyo, pagcaólag.
Travesero. = Ang mabalábag. * V. *Travesaño*.
Travesía. = Pagcahalayó cutub sa usá ca lugar sa lain ñga lugar. * Pagcatabóc cutub sa usá ca baybáyon sa luyo sa dagat. * Pagcabútang sa pagcataquilid sa bisan onsa.
Travesío. = Lugar ñga pagaaguían. * Hayúpan ñga moágui ug mugóa sa lugar ñga may batásan sa pagpaninggáon.
Travesura. = Pagcalíhoc, pagcacúndat. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna. * Buhat ñga daútan ñga tacús ñga pagasaoáyon ug castigóhon.
Travieso. = Ang nabalábag. * Cundátan, ang malíhoc caáyo, ang díli mahamútang. * Ang nagapuyó sa mga salá sa pagcaólag.
Trayente. = Ang magadála.
Traza. = Ang nahaónang panigingnan ñga magáma sa húna húna sa táuo ñga buot magbúhat sa bisan onsang baláy, &c. * Alaguian ñga guihúna húna sa pagdánñgat sa bisan onsa ñga guipanghináot. * Dagoay, pagcabótang sa bisan onsa.
Trazado (bien ó mal). = Táuo ñga anñgáyan con díli anñgáyan sa iang laoas, sa iang pagcatíndog.
Trazador. = Ang magabúhat ug ang magahúna húna sa panigingnan sa bisan onsang buhat.
Trazar. = Paghúna húna, pagbárlis, pagbúhat sa panigingnan ñga paganóntan sa pagcatíndog sa usá ca balay, &c. * Paghúna húna sa mga alaguían sa pagdánñgat sa tuyo ñga guipanghináot.
Trazo. = Barlis ñga icabúnat sa panigingnan sa bisan onsa.
Trazumarse. V. *Rezumarse*.

TRE

Treballa. = Sabáo, salsa ñga magáma sa almendras, sa ajos, sa tinápay, sa mga itlog, sa suca, sa asúcar ug sa canela.
Trébedes. = Sug-ang, gaon.
Trebejo. = Bisan onsang casangcápan con capandáyan ñga pagagamíton sa bisan onsang buhat con tuyo. * Duláan ñga pagalipátan sa bisan cansa.
Trébol. = Tanóm ñga cumpay sa mga hayúpan.
Trece. = Napólo ug toló.
Trecemesino. = Ang may napólo ug toló ca bulan.
Trecenario. = Isip sa napólo ug toló ca adlao.
Treceno. = Ang macahíngpit sa isip sa napólo ug toló.
Trecésimo. = Ang macahíngpit sa isip sa catlóan.
Trecientos. = Toló ca gatús.
Trechel. = Calainan sa trigo.
Trecho. = Pagcahalayó, cahalayóon.
Trefe. = Ang magamáy, ang manípis, ang mahómoc.
Tregua. = Pagcaóndang, pagcaárang sa pagpanñóbat. * Pagcapahóoay, pagpahamórlay sa buhat. * Tagál.
Treilla. V. *Trailla*.
Treinta. = Catlóan.
Treintanario. = Isip sa catlóan ca adlao. * Ang mga tulumánon tonñód sa manga minatáy, sa catlóan ca adlao ñga nagacasonód sonór.
Treintañal. = Ang may catlóan ca túig.
Treintena. = Ang icacatlóan ca bahin, ang usá sa catlóan ca bahin sa bisan onsa.
Treinteno. V. *Trigésimo*.
Tremebundo. = Macahahárloc, macalilísang.
Tremedal. = Lapócan, cayanánñgan.
Tremendo. V. *Tremebundo*. * Mabánñis.
Tremente. = Ang magacoróg coróg.
Trementina. = Tagoc ñga guican sa cahoy ñga guinñálan ug Pino.
Tremer. V. *Temblar*.
Tremés ó Tremesino. = Ang may toló ca bulan.
Tremó. = Dayan dayan ñga ibutang sa libot sa mga salamín.
Tremolante. = Ang guicáya caya, ang guicáyab cayab sa hanñin.
Tremolar. = Pagtáor, pagbítay sa mga bandela. * Pagcáya caya, pagcáyab cayab sa hanñin sa bisan onsa ñga guibítay, guihaláyhay, &c.
Tremolina. = Pagcadagóoc sa hanñin. * Banha, sabá sa mga táuo ñga nanñúndat sila ug nanasínggit.
Tremor. V. *Temblor*.
Trémulamente. = Sa cahárloc.
Tremulante. V. *Trémulo*.
Tremulento. = Idem.
Trémulo. = Ang magacoróg coróg, ang cocorógon.
Tren. = Pagcaándam sa mga quinahánglan sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagcaparáyeg, pagcabántog ñga onay ug anñáy sa táuo.
Trena. = Sinalápir. * Ang salapí ñga sinónog.
Trenado. = Ang magáma sa dagoay sa pagcasinalápid.
Trencillar. = Pagdáyan dayan sa bisan onsa sa pisi ñga binúhat sa totólo ca lubid.
Trencillo. = Lubid ñga magámay sa hilo, sa salapí con sa buláoan.
Treno. = Ang binilánggo. * Pagcaagólo ñga masolóbon nyámut tonñód sa bisan onsang calisód ñga miábot. * Pagagólo ni Jeremías ñga profeta.

Digitized by Google

Trenque. = Cota ñga pagabuháton sa mga subá, arón maláin ang cabahá sa tubig.
Trenza. = Lubid ñga binúhat sa totólo ca lubid con hilo.
Trenzado. = Bohóc ñga sinalápid.
Trenzar. = Pagsalápid.
Treo. = Calaínan sa layág sa obán ñga mga sacayán.
Trepa. = Pagcaánñgat, pagcatónñgas. * Dayan dayan ñga itápot sa mga sirsir sa mga bisti. * Limbong, pagcalaláng. * Pagcahámpac, pagcagáid.
Trepado. = Mananáp ñga matámboc. * Calaínan sa dayan dayan sa mga sirsir sa mga bisti.
Trepador. = Ang magaánñgat, ang magatónñgas, pagaanñgátan, pagatonñgásan.
Trepanar. = Pagbohó sa bagol bagol sa olo, sa paghíling sa cadáot sa sulúd.
Trépano. = Capandáyan sa mga mananámbal sa pagbohó sa bagol bagol sa olo.
Trepante. = Malimbónñgon, malaláñgon, batid.
Trepar. = Pagánñgat, pagtónñgas. * Pagcuyátot sa mga balágon sa obán ñga mga tanóm, sa mga cota, sa mga cahoy, &c. * Pagdáyan dayan sa mga sidsir sa mga bisti. * Pagbohó.
Trepidacion. = Pagcacoróg coróg.
Trépido. V. *Trémulo.*
Tres. = Toló. * Dajon sa baraja sa toló ca dagoay.
Tresañejo. = Ang may toló ca túig.
Tresbolillo (al). = Pagtanóm sa mga cahoy sa tinagópat sa pagcaláro, ug sa usá sa talioála.
Tresdoblar. V. *Triplicar.*
Tresdoble. = Bisan onsa ñga guidághan sa totólo. * Bisan *onsa* sa tinagótlo.
Tresillo. = Sugál sa baraja.
Tresmesino. V. *Tremesino.*
Trestanto. V. *Tresdoble.*
Treta. = Pagcalaláng, húna húna sa mgaáoay, arón daógon nia ang iang aoay, ang iang contra. * Húna húna ñga batid, pagcalaláng sa pagdáñgat sa bisan cansa sa tuyo ñga guipanghináot.

TRI

Tria. = Pagcasolód ug pagcagóa sa masóbsob sa mga potiócan sa ilang orlan.
Triaca. = Tambal ñga maisog caáyo. * Tambal, sumpa ñga guican sa maong caráot ñga buot ñga pagaayóhon.
Triacal. = Ang may gahóm maíngon sa gahóm sa triaca.
Triangular. = Ang may toló ca nauong ug toló ca tomóy.
Triangularmente. = Ingon sa dagoay sa triángulo.
Triángulo. V. *Triangular.*
Triaquera. = Surlánan sa pagtípig sa triaca.
Triar. = Pagsolód ug paggóa sa macadághan sa mga putiócan sa ilang orlan.
Triario. = Soldado sa tiempo sa mga romano.
Tribon. = Tolónggon sa totólo ca nauong, ñga guicoldásan sa coldas sa caoat
Tribu. = Ang usá sa mga bahin sa mga mulópio sa tagsa ca longsod. * Banay.
Tribuente. = Ang muhátag
Tribuir. = Paghátag.
Tribulacion. = Cagóol, casáquet, calisód, cayógot.
Tribulante. = Ang magapayógot, ang magapasáquet. * Mamomógos.
Tribular. V. *Atribularse.*
Tribuna. = Balcon, talamboán sa dapit sa solód sa mga Singbahàn. * Tinócod ingon sa dagoay sa oalihánan, sa pagpamólong sa cadaghánan.
Tribunado. = Cahímtang sa pagcahócom sa mga romano.
Tribunal. = Hocmánan. * Ang hocom ñga magasentensia sa mga capolonñgánan.
Tribunali (pro). = Mga polong ñga linatín: sa hocmánan. * Sa bisti sa pagcahócom. * Sa mga polong ñga anñgay sa hocom.
Tribunicio. V. *Tribúnico.*
Tribúnico. = Ang nahatonñgód sa cahímtang sa pagcatribuno.
Tribuno. = Hocom sa mga romano.
Tributacion. V. *Tributo.*
Tributante. = Ang magabúhis, bomolúhis. * Ang magatáhor.
Tributar. = Pagbúhis. * Pagtáhor. * Pagsíngba.
Tributario. V. *Tributante.*
Tributo. = Buhis. * Babáyeng camaáyo.
Tricenal. = Ang madúgay sa catlóan ca túig.
Tricentésimo. = Ang macahíngpit sa isip sa loló ca gatús.
Tricésimo. V. *Trigésimo.*
Tricípite. = Ang may toló ca olo.
Triclino. = Lamesa ñga pagalibótan sa toló ca lingcoránan.
Tricolor. = Ang guisinambágan sa totólo ca color.
Tricorne. = Ang may toló ca sonñgáy.
Tridente. = Ang may toló ca ñgipon. * Isi, salapáng, sagánñgat.
Triduano. = Ang nadúgay sa toló ca adlao.
Tríduo. = Pagcadúgay, cadugáyan sa toló ca adlao. * Pagàmpo, buhat ñga maampóon ñga madúgay sa toló ca adlao.
Trienal. = Ang madúgay sa totólo ca túig.
Trienio. = Cadugáyan, pagcadúgay sa totólo ca túig.
Trieñal. V. *Trienal.*
Trifauce. = Ang may toló sa totónlan.
Trífido. = Ang nalútac sa totólo ca lutac, con sa totólo ca luyo.
Trifolio. V. *Trébol.*
Triforme. = Ang may toló ca dagoay.
Trigaza. = Dagámi sa trigo.
Trigésimo. = Ang macahíngpit sa isip sa catlóan.
Tríglifo. = Dayan dayan sa mga cornisa sa mga Singbahán, &c.
Trigo. = Trigo.
Trígono. = Pagcaípon sa toló ca tapoc sa mga bitóon.
Trigonometría. = Quinaárman sa tonñgód sa mga triàngulo.
Trigonométrico. = Ang nahatonñgód sa trigonometría.
Trigueño. = Ang may color sa trigo, molomaítom.
Triguera. = Tanóm.
Triguero. = Ang motoróc ug mutóbo sa talioála sa yota ñga guipogásan sa trigo.
Trilíngüe. = Ang may toló ca dila. * Ang táuo ñga maálam sa totólo ca pinamólong.
Trilla. = Isda. * Pagcaguíoc.
Trilladera. V. *Trillo.*
Trillado. = Ang dayág caáyo. * Ang hingbalóan na.
Trillador. = Ang magaguíoc.
Trillar. = Pagguíoc. * Pagbóhat sa pagcacanúnay sa bisan onsa.
Trillo. = Capandáyan sa pagguíoc.
Trimembre. = Ang may toló ca hahin.
Trimestre. = Pagcadúgay sa totólo ca bulan.
Trimielga. = Isda.
Trinado. = Pagcalírog lirog sa tinñog sa táuo ug sa mga tolónggon.
Trinar. = Paglírog lirog sa tinñog. * Pagpanuyó, pagsocó, pagcabaláca.
Trinca. = Pagcaípon sa totólo ca butang ñga magsáma. * Pagcabáat. * Pisi ñga igabáat sa bisan onsa.

Digitized by Google

Trincadura. = Baligtos. * Pagcabáat.
Trincapiñones. = Táuo ñga boang boang, sa magáan ñga buot.
Trincar. = Pagpótol potol. * Pagbáhin sa bisan onsa. * Pagbáat ug maáyo. * Paglócso locso.
Trinchante. = Ang magabáhin babin ug magapáhat sa mga sod-an. * Capandáyan ñga puthao sa durúha, totólo con apát ca ñgipon, ñga igaháoid ug igapogóng sa sud-an ñga pagatartáron ug pagabáhin bahinon.
Trinchar. = Paghioa, pagbáhin bahin sa mga sud-an ñga ibútang sa lamesa ñga caogalíngon sa bisan cansa.
Trinchera. = Ogdo ñga pagabuháton sa yota, ñga pagasalípdan sa mga soldados ñga nangóbat, arón díli sila pagaonsáon sa mga bala sa ilang mga caáoay.
Trinchero. = Sucarán, pinggan ñga pagabotánganan sa sud-an ñga pagabáhin bahinon ug pagahioáon. * Pinggan ñga pagabotánganan sa súd-an sa tagsa tagsa ca táuo ñga mucáon.
Trineo. = Careton, galíngan ñga oaláy malíngin, ruedas.
Trinidad. = Pagcaláin sa totólo ca Personas ñga diósnon, ñga magacaláin lain, sa usá lamang ca pagcadios. * Caparían sa mga Padreng religioso.
Trinitaria. = Calaínan sa bulac.
Trinitario. = Padreng religioso sa caparían sa Trinidad.
Trino. = Ang magasácop sa totólo ca butang ñga nagacaláin lain: V. *Trinado*.
Trinquetada. = Pagcalayág sa sacayán sa layág ñga trinquete lamang, tongód sa pagcahorós sa hangin.
Trinquete. = Ang nahaúnang talároc sa mga sacayán, ug ang layág nia ñga labíng dagcó.
Trio. = Pagcagóa ug pagcasolód sa mga putiócan sa ilang orlan.
Triones. V. *Osa mayor*.
Tripa. = Tináe. * Tian, ug labí pa sa babáye ug sa bayeng mabdos. * Ang sulód sa bisan onsa. * Pagcalóang sa mga sacayán, sa mga taryao, &c., &c. * Ang labíng maáyo sa solód sa bisan onsa.
Tripartir. = Pagbáhin sa toló ca bahin.
Tripartito. = Ang guibáhin, ang guihioa sa totólo ca bahin.
Tripe. = Panápton ñga maíngon ingon sa terciopelo.
Tripería. = Baláy, lugar ñga pagabaligyáan sa mga tináe. * Cadaghánan sa mga tináe.
Tripero. = Ang magabalígya sa mga tináe. * Panápton ñga mabága, ñga igabácos sa tian.
Tripicallero. = Idem hasta *panápton*.
Triple. = Ang magasácop sa bisan onsa sa macatólo.
Triplicar. = Pagbóhat sa bisan onsa sa macatólo.
Tríplice. V. *Triple*.
Triplicidad. = Pagcatinólo sa bisan onsa.
Triplo. V. *Triple*.
Trípode. = Lincoránan sa totólo ca tiil ñga pagalingcóran, niádtong tiempo, sa sacerdotisa sa dios dios ñga guingálan ug Apolo, sa Singbahán sa mga dioatáhan sa longsod sa Delfos.
Tripol. = Calaínan sa bató ñga mahómoc ug maputí, ñga icanhíulo sa mga tumbága, sa mga cahoy, &c.
Tripon. = Ang may dagcóng tian.
Tripudo. = Idem.
Tripulacion. = Mga táuo ñga quinahánglan sa paghópot sa mga sacayán. * Mga grumete, piloto, &c., sa tagsa ca sacayán.
Tripular. = Pagsáugcap sa mga sacayán sa mga táuo ñga quinahánglan sa paghópot canila.
Triquiñuela. = Pagcaligás sa sugullon, calaguéuan.
Triquitraque. = Banha, tonóg sa mga pocpoc ñga masóbsob. * Papel ñga sinódlan sa pólvora ug ñga magatonóg con pagasilsilan sa caláyo.
Trireme. = Sacayán ñga guitaólan sa totólo ca lotod lotod, sa toló ca hunta hunta ñga pagagaólan, ñga pagabotánganan sa mga gayóng sa paggáod.
Tris. = Tonóg ñga diótay ñga magáma con mabóong ug malíqui ang usá ca bató, &c. * Diótay caáyo, magamáy.
Tris (en un). = Sa macadiot lang, sa usá lamang ca pagpíloc sa matá.
Trisa. V. *Sábalo*.
Trisagio. = Pagámpo sa pagsíngba ug pagdáyeg sa Santísima Trinidad.
Trisca. = Banha, tonóg ñga magáma sa mga tiil, con pagatónban ug bisan onsa ñga mabóong con malíqui. * Banha, pagcasínggit.
Triscar. = Pagbóloc, pagsácot, paggobót. * Pagbánha, pagtonóg sa mga tiil. * Pagcúndat, paglíhoc caáyo.
Trisear. = Pagpótol, pagbáhin sa bisan onsa sa toló ca bahin ñga topóng.
Triseccion. = Pagcabáhin sa bisan onsa sa toló ca bahin.
Trisílabo. = Polong ñga mahímo sa toló lang ca sílaba.
Triste. = Mingáuon, masolóbon. * Aláot, anógon, sa oaláy palad. * Ang guicayógtan, ang guicalísdan, ang oaláy calípay. * Hicáoan, daguinótan. * Obos, talamáyon. * Ang mangít ngit, ang culang sa calámdag.
Tristemente. = Sa camíngao sa buot, sa casobó.
Tristeza. = Pagcamíngao, casobó sa buot, sa húna húna. * Pagcahócom sa camatáyon.
Tristras. = Pagcaopód guihápon sa maong suguílon.
Trisulco. = Ang may toló ca tomóy.
Tritíceo. = Ang maíngon ingon sa trigo.
Trituracion. = Pagcadógmoc sa bisan onsa. * Pagcaliguis ug maáyo.
Triturar. = Pagdógmoc, paglíguis ug maáyo, pagbócbob.
Triunfador. = Ang magadáog.
Triunfal. = Ang nahatongód sa mga pagdáog.
Triunfalmente. = Sa pagcabántog ug pagcabútang ñga angay sa nacadáog.
Triunfante. = Idem.
Triunfantemente. V. *Triunfalmente*.
Triunfar. = Pagdáog sa mga caáoay. * Pagbántog sa pagcadáog sa bisan cansa sa iang mga caáoay.
Triunfo. = Pagpiesta ñga dagcó ug bantog caáyo, sa tiempo sa mga romano, tongód sa pagdáog sa mga caáoay, sa pagpangóbat canila.
Triunvirato. = Hocmánan, pagcahópot sa Guinharían, ñga nahímo sa totólo ca ponóan, sa tiempo sa mga romano.
Triunviro. = Ang usá sa toló ca ponóan ñga nanagbúot ug nanaghópot sa Guinharían, sa tiempo sa mga romano.
Trivial. = Dalan ñgá pagaaguían sa daghánan ñga mga táuo. * Ang dayág caáyo, ang hingbalóan sa ngatanán.
Trivialidad. = Idem desde *ang dayág*. * Pagcaoaláy cuti cuti sa pagbúhat sa bisan onsa.
Trivialmente. = Sa masóbsob, sa masócot.
Trivio. = Pagcabúlag sa totólo ca dalan, ug ang lugar ñga pagasugátan nila.
Triza. = Tipac, tipac ñga diótay ñga nabúlag sa bisan onsa.

TRO

Trocable. = Ang arang bailóon, ang mahímo ñga pagatagilísan.
Trocadamente. = Sa pagpamólong sa batoc sa matúod gayúd.
Trocado. = Salapí ñga dugmoc.

Digitized by Google

Trocador. = Ang magabàilo, ang magatagílis.
Trocáico. = Calainan sa balac sa linatín.
Trocar. = Bailo, tagílis. * Pagsúca. * Pagsayúp. * Pagdógmoc, pagsúcli sa salapi. * Pagbálhin, pagláin sa gaoi, sa batásan, sa color, sa palad ng̃a maáyo, &. * Pagílis, pagtagáilo sa lingcoránan, &c.
Trocatinta. = Pagcatagílis, pagcabáilo ng̃a díli mao, ng̃a guisáipan.
Trocatinte. Panápton ng̃a masínao cay sináctan sa daghan ng̃a mga color.
Troceo. = Pising mabága ng̃a igabáat ug icalíg-on sa mg̃a bergang dagcó sa mg̃a sacayán.
Trociscar. = Pagbúhat sa mg̃a pinótol sa bisan onsa.
Trocisco. = Pinótol sa minása ng̃a pagabuháton sa botica, sa mg̃a tambal ng̃a nagacaláin lain.
Trocla. = Moton.
Troco. = Isda.
Trocha. = Dalan ng̃a haíctin sa pagpaíng̃on sa pagcaláctod sa bisan diin.
Troche moche (á). = Sa pagcaoaláy húna húna.
Trofeo. = Timáan ng̃a guibútang sa cadaigánan, arón may panumdúman sa bisan onsang pagcadáug. * Pagcadáog sa mang̃a caáoay. * Mg̃a hing̃aníban ug mg̃a timáan ng̃a guipíntal sa bisan diin.
Troglodita. = Táuo ng̃a mamomógos, mabáng̃is. * Ang hing̃áon uyámot.
Troj. = Tangcal, solód ng̃a pagatipígan sa trigo, &c.
Trojado. = Ang simulúd sa puyo puyo.
Troje. V. *Troj.*
Trojero. = Magbabántay sa mg̃a troj.
Trombon. = Tolónggon sa tumbága.
Trompa. = Budyong. * Ang ilong ilong sa gadya.
Trompada. = Pocpoc. * Pagcapácog sa duhá ca táuo ng̃a nanagsigsúgat.
Trompar. = Pagdúla sa cásing.
Trompazo. = Pocpoc.
Trompear. V. *Trompar.*
Trompero. = Ang magalálic sa mg̃a casing ng̃a icadòla sa mg̃a bata. * Ang magalímbong.
Trompeta. = Budyong. * Ang magatáihop sa trompeta.
Trompetear. = Pagtáihop sa budyong.
Trompetería. = Cadaghánan sa mg̃a tolonggon sa órgano ng̃a maíng̃on sa mang̃a budyong.
Trompetero. = Ang motáihop sa trompeta. * Ang magabúhat sa mg̃a trompeta.
Trompetilla. = Trompetang diótay. * Soyod ng̃a igapáac sa mg̃a namóc.
Trompicar. = Pagpángdol sa masóbsob.
Trompicon. = Pagcapángdol.
Trompillar. V. *Trompicar.*
Trompo. = Casing.
Trompon (á, ó de). = Sa oaláy cahusáyan, sa pagcabóloc.
Tronada. = Pagcadalógdog, onós ng̃a pagaobánan sa mg̃a dalógdog.
Tronador. = Ang magapadalógdog.
Tronante. = Idem.
Tronar. = Pagdalógdog. * Pagtonóg, pagbotó sa mg̃a luthang. * Pagbalánsag.
Troncal. = Ang nahatong̃ód sa ponóan.
Troncar. = Pagpótol sa bisan onsang bahin sa laoas.
Tronco. = Ponóan. * Guinicánan, tigúlang sa bisan cansa, guilioátan. * Laoas sa táuo, sa oaláy olo, mg̃a bocton ug mg̃a paa. * Ang duhá ca cabayo, &c., ng̃a labíng harúul sa coche, &c., sa paggóyor sa maong coche. * Táuo ng̃a talamáyon, ng̃a oaláy polós.
Tronchar. = Pagpónggot, paglóbag, pagtías, pagtóis, paglúgsi, pagbonggó.
Tronchazo. = Pocpoc, pagcabonó sa troncho, sa ponóan sa coles, sa lechuga, &c.
Troncho. = Pono, ponóan sa mg̃a coles ug obán pang mg̃a otan.
Tronchudo. = Coles, &c., ng̃a may dagcó ug hatáas ng̃a ponóan.
Tronera. = Bohó, talambóan ng̃a pagabuháton sa mg̃a cota sa pagbúhi sa mg̃a luthang. * Talambóan ng̃a diótay ug haíctin ng̃a pagasúrlan sa sugá. * Ang tagsa ca bohó ng̃a guibohó paglibót sa mg̃a lamesa sa billar. * Táuo sa magáan ng̃a buot, boang boang, ng̃a mamolóng sa oaláy cahosáyan ug cahológan.
Tronga. = Babáyeng camaáyo.
Tronitoso. = Ang magapadalógdog, ang magatonóg, magabánha.
Trono. = Lingcoránan sa mg̃a hari. * Lugar ng̃a pagabutáng̃an sa bisan onsang santos con laráoan. * Cahímtang sa pagcahári. * Ángeles sa icatólong ponong ponóng̃an.
Tronquista. = Ang cochero ng̃a magahúpot sa mg̃a caballo, &c., ng̃a labing harúul sa coche, &c., sa paggóyor sa maong coche.
Tronzar. = Pagbóong, pagbalí, pagtípac, pagtípic. * Pagconót sa mg̃a saya sa mg̃a babáye.
Tronzo. = Cabayo ng̃a guipalóng̃an sa mg̃a dalónggan, arón hibalóan ng̃a oalá nay polós.
Tropa. = Táuo con mg̃a táuo ng̃a soldados, ng̃a nagasilbi sa hari sa mg̃a pang̃obátan. * Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a nanaghiósa sila sa pagbúhat sa bisan onsa.
Tropel. = Pagcalíhoc ng̃a dinalían ug nabánha sa daghan ng̃a mg̃a táuo con mg̃a butang ng̃a nanaglíhoc sila sa pagcabóloc ug sa oaláy pagcahúsay. * Pagcadalí, pagcalágmit ng̃a mabóloc. * Pagcaípon sa bisan onsa ng̃a díli mahúsay, ng̃a nagobót. * Bilanggóan.
Tropelero. = Caoatán ng̃a nagisugát sa mg̃a táuo sa mg̃a cadalánan sa pagpang̃áoat canila.
Tropelía. = Pagcadalí, pagcalágmit ng̃a mabóloc ug magobót. * Buhat ng̃a daútan ng̃a batoc ug contra sa batásan. * Pagapangdólan.
Tropezadero. = Lugar ng̃a pagapangdólan.
Tropezador. = Tigpángdol, ang nagapángdol.
Tropezadura. = Pagcapángdol.
Tropezar. = Pagpàngdol. * Pagólang. * Pagcáplag sa cabilínggan sa pagbúhat sa bisan onsa. * Paghólog sa bisan onsang salá con sayóp. * Pagáoay. * Pagbátoc sa pagbúot ug sa húna húna sa lain. * Pagmátng̃on sa casaoáyan sa bisan onsa, con sa caculían sa pagtúman ug pagbúhat sa bisan onsang buhat. * Pagtágbo. * Pagsúgat sa usá ca táuo sa lain, sa oalá tuyóon ang pagbólong canía.
Tropezon. = Ang magapángdol caáyo. * Pagcapángdol.
Tropezoso. = Ang díli magparáyon, ang moárang sa pagbúhat sa bisan onsa, tung̃ód sa mg̃a caolánganug sa mg̃a cabilínggan.
Tropiezo. = Pagcapángdol. * Caolánganan, cabilínggan sa pagbúhat sa bisan onsa. * Salá, sayúp. * Pagcaáoay. * Pagcabátoc sa mg̃a húna húna.
Tropo. = Pagcahátag sa mg̃a polong sa mg̃a casayóran ng̃a díli caugalíng̃on.
Tropología. = Pagcasácot sa mg̃a casayóran ng̃a espirituhánon ug calágnon sa mg̃a suguílon.
Tropológico. = Suguílon ng̃a may hingtúngdan sa pagsáoay sa batásan ng̃a daótan, ug sa pagnonót sa maáyong quinabúhi.
Troque. = Pagcabalígtos, pagcabinágnan, pagcaquinoláhod sa mg̃a panápton ng̃a pagatináon, arón díli tomacód ang tina sa bahin sa panápton ng̃a guibaligtúsan.
Troquel. = Pinótol sa asero, sa puthao, sa tumbága, &c., ng̃a pagalilócan sa bisan onsang timáan sa pagmarca sa bisan onsa, sa bisan diin.

Digitized by Google

Trotador. = Ang magasinonğáyan, ang magaómpac caáyo.
Trotar. = Pagsinonğáyan, pagómpac sa mğa cabayo, &c. * Paglacát sa madalí caáyo.
Trote. = Pagcasinonğáyan, pagcaómpac.
Trote (á). = Sa madalí caáyo, sa pagcalágmit uyámot.
Troton. V. *Trotador.*
Trotonería. V. *Trote.*
Trova. = Balac.
Trovador. = Ang poeta, ang magabúhat sa mğa balac.
Trovar. = Pagbúhat, pagsúlat sa mğa balac. * Pagsábot sa bisan onsa nğa snguilon sa díli anğay sa cahológan sa mğa polong.
Trovista. V. *Trovador.*
Trox. V. *Troj.*
Troya (aquí fué). = Polong nğa magaásoy sa bisan onsa nğa nasoríl nğa catinğaláhan, sa lugar nğa guisuguilánan. * Arda. = Polong nğa pagagamiton sa táuo nğa boot ominğon: paráyon ang samoc, ang hanha, ang dula, &c.
Troza. = Ponóan sa cahoy nğa tinalíban sa isigcatomóy, sa paggábas ug sa pagbúhat sa mğa papán.
Trozo. = Pinótol, bahin sa bisan onsa.

TRU

Truco. = Sugál sa guinğálan ug billar.
Truculento. = Maisog, mabánğis.
Trucha. = Isda sa mğa subá ug sa dagat. * Táuo nğa batid caáyo, malalánğon.
Truchero. = Ang manágat ug ang magabalígya sa mğa trucha.
Truchiman. = Táuo nğa batid, nğa maálam pagpatigáyon sa mğa hulusáyon.
Truchuela. = Talaónğan nğa inasín, nğa labíng manípis.
Trué. = Calaínan sa panápton.
Trueco. V. *Trueque.*
Trueno. = Dalógdog. * Botó, tonóg sa mğa luthang.
Trueque. = Pagcatagílis, pagcatagáilo, pagcabáilo.
Trufa. = Bacac, limbong.
Trufador. = Ang magasuguílon sa mğa bacac.
Truhan. = Ang magalípat sa isigcaínğon sa iang mğa suguilon nğa bacácon.
Truhanada. V. *Truhanería.*
Truhanamente. = Inğon sa anğay sa mğa truhan.
Truhanear. = Pagsuguílon sa mğa bacac, sa paglípat sa mğa táuo.
Truhanería. = Pagcatístis, pagcabácac nğa anğay sa mğa táuo nğa truhan.
Truhanesco. = Ang nahatonğód sa mğa táuo nğa truhan.
Truhanía. V. *Truhanería.*
Truja. = Lugar nğa pagatipígan sa mğa aseitunas.
Trujal. = Pigsánan sa pagpíga sa mğa ubas. * Taryao nğa pagaandáman sa lejía nğa igabúhat sa sabón.
Trujaleta. = Surlánan nğa pagabotánğan sa dugá sa ubas.
Trujaman. = Maghuhúbar sa mğa pinamólong. * Ang maálam sa pagbúhat sa bisan onsa, tonğód sa pag cabátid ug pagcaánad nia.
Trujamanear. = Paghúbar sa mğa polong sa usá ca pinamólang sa lain nğa pinamólong. * Pagbolobáilo, pagpatigáyon sa mğa pagpálit ug sa mğa pagbalígya.
Trujamanía. = Ang opicio sa táuo nğa mahilábot sa mğa pagbolobalígya sa mğa manggar, sa mğa pagpálit ug mğa pagbalígya.
Trujiman. T. *Trujaman.*
Trulla. = Banha sa daghan nğa mğa táuo. * Cadaghánan sa mğa táuo.
Trullo. = Langgam.

Truncadamente. = Sa pagcainóndang sa pagsúguil. * Sa pagcacólang sa polong sa mğa suguílon
Truncamiento. = Pagcacólang.
Truncar. V. *Troncar.* * Paghilom, pagsáilo, pagcólang sa mğa suguílon.
Truque. = Sugál sa baraja.
Truquero. = Ang magabáton sa iang baláy sa sugál sa billar.
Truquiflor. = Sagál sa baraja.

TU

Tú. = Icao.
Tuáutem. = Táuo nğa magapacamahál ug ang nacaíngon nğa quinahánglan sia gayúd.
Tuberosidad. = Hubág, pagcahubág.
Tubo. = Hopot hopot.
Tuciorista. = Táuo nğa maganonót sa pagtolón-an nğa labíng malig-on.
Tudel. = Hopot hopot sa mğa tolónggon nğa tumbága, nğa isolosóp-ot, sop-ot.
Tueco. = Bohó sa mğa ponóan sa mğa cahoy *guican* sa bocboc.
Tuera. = Calabasa nğa mapáit.
Tuerca. = Bohó nğa pagsórlan sa mğa *torniyo.*
Tuerce. V. *Torcedura.*
Tuero. = Cahoy nğa mamalá caáyo, sológnod.
Tuerto. = Butá sa usá ca matá, sa luyong matá.
Tuétano. = Otoc sa mğa bocóg.
Tufarada. = Bahóng maisog caáyo.
Tufo. = Pagcaalísnğao, pagcaalísbo. * V. El anterior. * Pagcapalábi labi.
Tugurio. = Balay balay sa mğa baquero, balong balong, payág.
Tuicion. = Pagcalában.
Tuitivo. = Ang magalában.
Tulipan. = Tanóm sa mğa bulac sa maníndot nğa mğa color.
Tullidura. = Iti sa mğa langgam nğa manáguit.
Tullimiento. = Pagcabacól.
Tullir. = Pagíti sa mğa langgam. * Pagbacól.
Tumba. = Tinócod nğa nagacaláin lain ug dagoay ug malinğin dapit sa itáas, nğa tinabónan sa panápton nğa maitum, ug ibutang sa Singbahán sa pagtúman sa mğa tolománon tonğód sa mğa minatáy. * Lobnğánan, lobóng, lobónğan.
Tumbado. = Ang may dagoay sa tumba.
Tumbaga. = Tumbága nğa sináctan sa boláoan, sa salapi ug sa tumbàgang tuod, sa pagcasáma.
Tumbagon. = Bucála sa tumbàga.
Tumbar. = Pagpahólog, pagpúcan. * Pagpaúlao sa isigcatáuo, sa mğa pagtíao nğa mabóg-at. * Paglánag sa bisan onsang maisog. * Paglígad, paghígda.
Tumbilla. = Tinócod nğa pagabotàuğan sa mğa habol, &c., sa higdáan sa paginit caníla, sa pagbútang sa ilálom sa bagáhan nğa sinúrlan sa caláyo.
Tumbo. = Pagcapúcan sa pagcatúyoc. * Pagcalintóad, pagcalintóbao.
Tumbon. = Calaínan sa coche nğa may atóp atóp inğon sa dagoay sa tumba. * Táuo nğa malalánğon.
Túmido. V. *Hinchado.*
Tumor. = Hubág.
Túmulo. = Lobóng, lolóbnğan nğa binúhat sa cota. * V. *Tumba.*
Tumulto. = Pagcaálsa sa mğa táuo, pagcagobót, pagcagóboo, pagcasócol sa mğa ponóan.
Tumultuante. = Ang nagapaálsa sa mğa táuo.
Tumultuar. = Paghópo, pagágda, pagsámbag sa mğa táuo, arón manócol sa mğa ponóan.

Digitized by Google

Tumultuariamente. = Sa pagcabóloc, sa pagcagobót.
Tumultuario. V. *Tumultuante.*
Tumultuosamente. V. *Tumultuariamente.*
Tumultuoso. V. *Tumultuante.*
Tunante. = Ang magasóroy soroy sa oaláy tuyo ñga maáyo. * Tampalásan.
Tunar. = Pagsóroy soroy sa oaláy tuyo.
Tunda. = Pagcagúnting sa mña bolobalahíbo sa mña panápton nña guican sa haláblan. * Pagcabúnal, pagcahámpac, pagcacastígo nña dagcó.
Tundente. = Ang magadáot ug magalisá sa bocton, sa paa, &c., sa isigcatáuo.
Tundicion. V. *Tunda* hasta *pagcabónal.*
Tundidor. = Ang magagúnting sa balahíbo sa mña panápton.
Tundidura. = Pagcagúnting sa balahíbo sa mña panàpton.
Tundir. = Paggúnting sa mña bocobalahíbo sa manña panápton nña guican sa haláblan * Pagáer, pagbúnal, paghámpac.
Túnica. = Sinína sa panápton sa balahíbo sa mña carnero, nña guibísti sa ubán nña mña Padreng religioso * Panit panit nña manípis nña anáa sa ilálom sa pacpac sa ubán nña mña hunña * Panit panit nña magamáy nña magatábon sa mña matá, sa mña ugat, &c. * Bisti nña hatáas.
Tunicela. = Bisti nña guibisti sa mña Sres. Obispo sa ilálom sa casulla, sa pagtúman nila sa catungdánan sa ilang pagcaobispo, sa Singbahán.
Tuno. V. *Tunante.*
Tupé. = Bohóc nña hatáas dapit sa agtang.
Tupir. = Pagsónson, pagbános sa bisan onsa. * Pagsóngsong sa mña bohó bohóng diótay. * Pagbósog, pagcáon ug paginom nña labí sa casaráñgan.
Turba. = Cadaghánan sa mña táuo nña nanagbóloc, nananñgobót.
Turbacion. = Pagcabórong, pagcabónñgog sa olo. * Pagcabóloc, pagcagobót.
Turbadamente. = Sa cahárloc, sa calísang. * Sa pagcagobót.
Turbador. = Ang magabóloc, ang magapagobót. * V. *Tumultuante.*
Turbamulta. = Pagcabóloc, pagcagobót sa mña táuo ug sa bisan onsa. * Cadaghánan sa bisan onsa nña oaláy cahusáyan, nña nagobót.
Turbante. V. *Turbador.* * Panápton nña ibúrbor sa olo sa mña moros.
Turbar. = Pagbóloc, paggobót. * V. *Tumultuar.* * Pagláin sa húna húna sa bisan cansa. * Pagcúlba, paglísang. * Pagpacacúlba. * Paglobóg sa bino, sa tubig, &c.
Turbativo. V. *Turbador.*
Turbiamente. = Sa pagcadíli madayág. * Sa pagcalobóg.
Turbiante. V. *Turbador.*
Túrbido. V. *Turbio.*
Turbiedad. = Pagcalobóg.
Turbio. = Ang nabóloc. * Ang nagadúha duha. * Ang nalobóg.
Turbion. = Pagcabahá nña mabáscog nga magacáncan sa yota nña pagaaguian. * Pagcadághan sa bisan onsa nña magagóyor sa guiaguían.
Turbito. = Cahoy nña dagcó ug maníndót, sa Perú.
Turbonada. = Onós nña calit sa dagcóñg ulan ug sa muhurús nña hañgin.
Turbulencia. = Pagcabóloc. * Pagcalobóg. * Pagcagobót.
Turbulentamente. V. *Turbadamente.*
Turbulento. V. *Turbio.* * Ang nagobót, ang oaláy cahusáyan.
Turgencia. = Hubág, pagcahubág.
Turgente. = Dugáng daútan nña magapahobág sa lauas. * Ang nagagántong, ang nagaógdo.
Túrgido. = Idem.
Turlerin. = Caoatán.
Turma. = Itlog.
Turmar. = Pagpúli, pagólos.
Turnio. = Pagcalibót sa mña matá.
Turno. = Pagcapóli, pagcaólos.
Turon. = Mananáp nña ihálas.
Turquesa. = Hormáhan sa pagbúhat sa bisan onsa. * Batóng mahál nña magáma sa mña bocóg ug sa mña nñipon sa mña manananáp nña nanagdúgay caáyo sa ilálom sa yota.
Turquí. = Color nña asul caáyo.
Turrar. = Pagíhao, pagdángdang, paggánggang.
Turron. = Minása, matám-is, nña magáma sa mña almendras, sa mña abellanas, &c., nña sináctan sa dogós con sa asúcar, nña pagalotóon sa pagcagáhi caáyo.
Turronada. = Pagcabonó sa bató.
Turronero. = Ang magabúhat ug magabalígya sa turron.
Turulés. = Calaínan sa ubas.
Turumbon. V. *Tolondron.*
Tús. = Polong nña igatáuag sa mña iró.
Tusílago. = Tanóm, dagámi.
Tuso. = Polong nña igabúgao sa mña iró. V. * *Tús.*
Tuson. = Ang panit nña balahibóan ug ang balahíbo sa carnero. * Cabayo nña oalá pa omàbot sa totólo ca túig. * Babáyeng camaáyo, bigáon.
Tutear. = Pagtáoag sa bisan cansa sa pagcaicáo lamang.
Tutela. = Cahímtang sa pagcatutor, sa pagcamaghohópot. * Dalángpan. * Pagcatábang, pagcalában.
Tutelar. = Ang magatábang, ang magalában, ang magapadañgóp.
Tutor. = Ang magahópot, magaalima ug magabántay sa táuo nña ilo, nña guicamátyan sa iang amahán, ug ang magaalíma ug magabántay sa nñatanán nña nahatonñgód canía. * Manlalában, ang magatábang.
Tutería. V. *Tutela.*
Tutriz. = Ang babáye nña magabópot, &c. * V. *Tutor* hasta *manlalában.*
Tuyo. = Imo.

UB

Ubérrimo. = Ang guidaghánan. * V. *Feraz.*
Ubre. = Soso sa mña mananáp.
Ubrera. = Saoan, samar, mña hubág hubág sa bába sa mña bàtang diótay nña managsóso pa.

UC

Ucencia. V. *Vuecelencia.*

UE

Uesnorueste. V. *Oesnorueste.*
Uessudueste. V. *Oessudueste.*
Ueste. V. *Oeste.*

UF

Ufanamente. = Sa pagcabántog caáyo, sa dagcóng pagpadáyeg.

Digitized by Google

Ufanarse. = Pagpadagcó, pagparáyeg. * Pagándac.
Ufanía. = Pagcaándac, pagcaparáyeg. * Pagcalípay. * Pagcaálam sa pagbúhat sa bisan onsa.
Ufano. = Parayégon. * Maandácon. * Malipáyon, ang malípay.
Ufo (á). = Ang muádto sa mga combida sa oalá dapíton.

UJ

Ujier ó Hujier. = Portero sa baláy nga hariánon.

UL

Úlcera. = Samad nga halálom.
Ulceracion. = Pagcasámar.
Ulcerar. = Pagsámad.
Ulcerativo. = Ang macagáma sa mga samad.
Ulceroso. = Ang guisámdan, ang may daghan nga mga samad.
Ulterior. = Ang anáa sa dapit ngadto. * Ang mabóhat nga sonód sa lain nga buhat.
Últimamente. = Sa catapúsan, sa pagcatápus, sa pagcatagolá.
Ultimar. = Pagtápus, pagtibáoas, paghúman sa bisan onsa.
Ultimatum. = Catapúsan nga pagbúot ug paghócom.
Ultimidad. = Pagcatápus.
Último. = Catapúsan, ang oláhi sa ngatanán. * Ang labing halayó. * Ang labing dagcó ug mahál.
Ultra. = Labot pa.
Ultrajador. = Ang magapasipála.
Ultrajar. = Pagpasipála.
Ultraje. = Pagpasipála sa polong con sa buhat.
Ultrajoso. = Ang igapasipála. * V. *Ultrajador*.
Ultramar. = Sa dapit ngadto sa dagat. * Color nga asúl nga labing pino ug maáyo.
Ultramarino. = Ang anáa sa dapit ngadto sa dagat, * V. El anterior desde *color*.
Ultramaro. V. *Ultramar* desde *color*.
Ultramontano. V. *Tramontano*.
Ultrapuertos. = Idem.
Úlula. = Langgam.

UM

Umbilicado. = Ang may dagoay sa posod.
Umbilical. = Ang nahatongód sa posod.
Umbral. = Tugcálan, lugsúngan, ganháan. * Ang cahoy nga nabalábag sa dapit sa itaás sa mga bohó sa mga pultahán ug sa mga talambóan. * Sinógdan sa bisan onsa.
Umbralar. = Pagpahaángay sa usá ca cahoy nga dagcó sa mga bohó sa mga cota, nga bubuháton ug mga pultáhan ug mga talambóan.
Umbrático. = Ang magalándong, ang nahatongód sa landong.
Umbría. = Lugar nga pagalandóngan guiháp on.
Umbrío. = Idem.
Umbroso. = Ang may landong, ang magalándong.

UN

Un. V. *Uno*.
Unánime. = Ang muángay, ang muóyon sa pagbúot sa lain.
Unánimemente. = Sa pagcaángay, sa pagcaóyon.
Unanimidad. = Pagcaángay, pagcaóyon.
Uncion. = Pagcadíhog, pagcahílog. * V. *Extremauncion*. * Grasia nga guipaámbit sa Dios sa mga calág. * Calaínan sa tambal.
Uncionario. = Ang táuo nga guitambálan sa tambal nga guingálan ug uncion, ug ang sulúd nga pagapúy-an sa masaquét.
Uncir.=Paghocót sa duhá ca baca, duhá ca calabáo, &c., sa usá ca yugo, sa usá ca liúgan.
Undante. V. *Undoso*.
Undecágono. = Ang may napólo ug usá ca nauong.
Undécimo. = Ang icapólo ug usá.
Undécuplo. = Ang isip nga dagcó sa macapólo ug usá sa lain nga isip nga pagatandigan.
Undívago. = Ang magabálod balod.
Undísono. = Ang tubig nga magadagóoc tongód sa mga balod.
Undoso. = Ang guibárlan, ang may mga balod.
Undulacion. = Pagcacáya caya, pagcacáyab cayab. * Pagcabálod.
Undular. = Pagcáya caya, pagcáyab cayab.
Ungido. = Ang táuo nga guipíli sa pagcahári, arón magahári. * Si Jesucristo nga Guinóo ta.
Ungimiento. V. *Uncion* hasta *pagcahílog*.
Ungir. = Pagdíhog, paghilog sa lana. * Pagdíhog sa santos nga lana, sa nadáoat na ang ubán nga mga sacramento.
Ungüentario. = Ang magabúhat sa mga mahomót ug sa bisan onsa nga silbi sa pagdíhog, ang nahatongód niána, ug ang baláy nga pagabuhátan ug pagatipígan.
Ungüento. = Cahomót. * Bisan onsa nga may silbi sa pagdíhog. * Bisan onsa nga magapahínay sa buot, sa húna húna.
Unible. = Ang masáyon mahiósa sa lain.
Únicamente. = Lamang, lang.
Unicaule. = Tanóm sa usá lamang ca balágon.
Único. = Usá da, usá lamang. * Ulusáhon. * Mahál uyámot, ang labing maáyo sa isigcaíngon.
Unicornio. = Mananáp nga maíngon ingon sa cabayo, sa usá lamang ca sungáy.
Unidad. = Pagcaúsa sa bisan onsa. * Pagcaángay, pagcaóyon. * Pagcahiósa.
Unidamente. = Sa inángay, sa pagcaóyon. * Sa pagcahiósa, sa pagcalangáquit.
Unificar. = Paghiósa sa daghan nga mga butang.
Uniformar. = Pagpaángay, pagpaíngon, pagpaóyon.
Uniforme. = Ang muángay, ang muóyon, ang maíngon sa lain. * Ang bisti nga magsáma sa mga soldados, &c.
Uniformemente. = Sa pagcaángay, sa pagcaóyon.
Uniformidad. = Pagcaíngon, pagcaángay, pagcaóyon.
Unigénito. = Bogtong. * Ang Anac sa Dios.
Union. = Pagcahiósa, pagcalangáquit. * Pagcaángay, pagcaóyon sa mga cabobót-on. * Pagcamíño, magtiáyon. * Pagcapílot sa mga samad. * Pagcabótang nga hatáas sa mga táuo nga maampóon, sa pagcaamigos nila sa Dios. * Pagcaábian, pagcahigála. * Pagcadúul sa usá ca butang sa lain nga butang.
Unir. = Paghiósa, paglangáquit. * Pagsácot. * Pagsimbóg, pagsambóg. * Pagdúul sa usá ca butang sa lain nga butang. * Pagpílot, pagpícot sa mga samad. * Pagábian, paghigála. * Pagsábot sa pila ca táuo sa bisan onsa nga pagabuháton. * Pagmíño, pagtiáyon.
Unison. = Pagcaángay sa mga tingog.
Unisonancia. = Pagcaángay sa mga tolónggon.
Unísono. = Ang angay sa tonóg, sa tingog sa lain.
Unitivo. = Ang may gahóm sa paghiósa sa paglangáquit.
Univalvo. = Quinháson sa usá lamang ca baláyan.

Digitized by Google

Universal. = Ang magasácop sa ñgatanán ñga isigcaiñgon. * Táuo ñga manñialáman sa daghán ñga mga quinaárman.
Universalmente. = Sa pagcasácop sa ñgatanán ñga guihisgótan.
Universidad. = Pagcaípon sa bisan onsa, sa mga táuo ug sa mga butang ñgatanán. * Bisan onsa ñga magasácop sa ñgatanan. * Cadaghánan sa mga caálam. * Pagcadághan sa mga binúhat ñgatanán. * Catilingban sa mga magtotóon sa mga quinaárman ñga nagacaláin lain, ug ang baláy ñga pagatón-an nila. * Escolahán. * Catilingban sa mga táuo sa pagbúhat sa bisan onsa.
Univocacion. = Pagcaáñgay sa mga butang ñga nagacaláin lain.
Unívocamente. = Sa pagcaiñgon iñgon. * Sa pagcaáñgay.
Unívocarse. = Pagóyon, pagáñgay.
Unívoco. = Bisan onsa ñga mga cahológan ñga nagacaláin lain, sa usá lamang ca polong. * Ang maiñgon caáyo sa lain.
Uno. = Usá. * Ang maiñgon ug magsáma caáyo. * Ulusáhon. * Ang nahiósa sa lain.
Untador. = Ang magadíhog, ang magahílog.
Untadura. = Pagcahílog, pagcadíhog.
Untamiento = Idem.
Untar. = Pagdíhog, paghílog.
Unto. V. *Ungüento.* * Tamboc sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Untuosidad. = Pagcatámboc, pagcahágcot sa bisan onsa ñga icadíhog.
Untuoso. = Ang may pagcatámboc, pagcahágodt, ang may tamboc.
Untura. V. *Uncion* hasta sa pagcahílog. * Ang igadíhog, igahílog.

UÑ

Uña. = Cocó.
Uñada. = Pagcacárlit, pagcacárlis, pagcacáoras, pagcacómos, pagcagómos sa cocó.
Uñarada. = Ang samar ñga guibúhat sa cocó. * V. El anterior.
Uñete. = Pagcacóha sa cocó sa bisan onsa. * V. *Uñada.*
Uñero. = Basol.
Uñeta. = Dula sa mga báta.
Uñidura. = Pagcalañgáquit.
Uñoso. = Ang gnitaásán sa mga cocó, ang may cocó ñga hatáas.

UP

Upispa. = Langgam.
Upupa. = Idem.

UR

Uracho. = Alaguían sa ihi.
Urbanamente. = Sa pagcaábi abi.
Urbanidad. = Ang nahatonñgód sa longsod. * Ang maábi abíhon, pagcaábi abi.
Urca. = Sacayán.
Urce. = Tanóm.
Urchilla. = Color ñga morado, ñga magáma sa mga dahon sa mga cahoy ug sa mga tanóm ñga nagacaláin lain.
Urdidera. = Capandáyan sa pagándam sa lindog sa mga hablon, sa paghán-ay. * V. *Urdidura.*
Urdidor. = Ang magaándam sa mga lindog sa mga hablon, ang magahán-ay.
Urdidura. = Pagcahán-ay.
Urdimbre. = Lindog sa mga hablon.
Urdir. = Paghán-ay, pagámdam sa mga lindog sa mga hablon.
Uretere. = Tagsa ea alaguían sa ihi ñga muábot sa pantog.
Urético. = Ang nahatonñgód sa uretra.
Uretra. = Liog, capopongtan sa pantog.
Urgencia. = Pagcadalí, pagcalágmit sa pagbúhat sa bisan onsa. * Pagcaoalá sa mga quinahálgan. * Catulgdánan sa pagtúman sa bisan onsa.
Urgente. = Dinalían.
Urgentemente. = Sa pagcadalí gayód.
Urgir. = Pagpógos sa pagbúhat sa bisan onsá sa madalí caáyo.
Urinario. = Ang nahatonñgód sa ihi.
Urna. = Caban caban sa tumbága, sa salamín sa bató, &c.
Uro. = Toro, bacang laqui ñga ihálas.
Urogallo. = Langgam ñga maiñgon iñgon sa manóc ñga laqui.
Urraca. V. *Marica.*
Ursa. V. *Osa.*

US

Usadamente. = Iñgon sa batásan.
Usado. = Daan na.
Usagre. = Pono.
Usaje. = Batásan.
Usanza. = Idem.
Usar. = Paggámit sa bisan onsa. * Paghágom sa bisan onsa. * Pagbatásan. * Pagbúhat sa bisan onsa tonñgód lamang sa batásan.
Usencia. = Polong ñga pagagamiton sa mga Padreng religioso, ñga igasigtáoag nila ug icatáhod canila.
Useñoría ó **Usía.** = Polong ñga igatáoag ug igatáhod sa obán ñga mga dagcóng táuo.
Usier. V. *Ujier.*
Uso. = Pagcagámit. * Polós, caposlánan sa bisan onsa. * Pagcaháágom sa bisan onsa. * Batásan.
Ustaga. = Moton ñga pagagamíton sa mga sacayán.
Usted. = Icáo.
Ustion. = Pagcasónog sa bisan onsa.
Usual. = Ang magámit ug mabúhat sa masúbsob. * Táuo sa malómo ug sa maáyong gaoi.
Usualmente. = Iñgon sa batásan sa cadaghánan.
Usuario. = Ang may gahóm sa paggámit sa bisan onsa ñga díli ia, cutub sa adlao ñga guitagál.
Usucapion. = Pagcaángcon sa bisan onsa sa bisan cansa, bisan ñga díli ia, tonñgód cay miágui na ang tiempo sa paghiágon niána, ñga guitagál sa mga leyes.
Usucapir. = Pagía sa bisan cansa sa bisan onsa, bisan ñga díli ia, tonñgód cay miágui na ang tiempo ñga guitagál sa mga leyes, ug oalá baoion sa tagía.
Usufructo. = Gahóm sa paghiágom sa bisan onsa sa isigcatáuo, ug sa pagángcon sa iang mga caposlánan ñgatanán.
Usufructuar. = Pagángcon, paghiágom sa caposlánan sa bisan onsa.
Usufructuario. = Ang nagahiágom sa caposlánan sa bisan onsa sa isigcatáuo.
Usura. = Tobo ñga guican sa pagpaólos sa salapí. * Polós, caposlánan sa bisan onsa.
Usurar. V. *Usurear.*
Usurariamente. = Sa pagcatóbo.
Usurario. = Pagsábot ñga guibotánñgan sa tobo.
Usurear. = Pagpólos, pagpaólos sa salapí ñga pagabotánñgan sa tobo. * Pagpolós, pagcóha sa polós sa bisan onsa.

Digitized by Google

Usurero. = Ang magapaólos sa salapí tongód sa tobo.
Usurpacion. = Pagcóha sa bisan onsa sa isigcatáuo.
Usurpador. = Ang magacóha sa díli ia. * Caoatán, maninicás, mangangáhas.
Usurpar. = Pagcóha, pagía, pagáncon sa bisan onsa sa isigcatáuo.

UT

Utensilios. = Mga casangcápan. * Mga capandáyan.
Uterino. = Ang nahatongód sa pagoáncan. * Magsóon sa inahán apan díli sa amahán.
Útero. = Pagoáncan.
Útil. = Ang macapalós.
Utilidad. = Polós, caposlánan. * Pagcapolós.
Utilizar. = Pagpolós.
Utilmente. = Sa polós.

Utrero. = Baca cutub sa icadúha ca túig hasta sa pagtúman sa icatólo.
Ut supra. = Mga polong nga linatín: ingon sa guiingon sa itáas.

UV

Uva. = Ubas, paras. * Hobág nga motoróc sa tilaóc sa tutúnlan, nga maingon sa dagoay sa usá ca ubas. * Alom nga motoróc sa mga tabon tabon sa mga matá.
Uvada. = Cadaghánan sa mga ubas.
Uval. = Ang maingon ingon sa ubas.
Uvate. = Matám-is sa ubas.
Uvayema. = Tanóm sa ubas, paras nga ihálas.
Úvea. = Ang icatólo ca panit panit sa mga matá, nga maingon ingon sa dagoay sa panit sa ubas.
Uvero = Ang magabalígya sa ubas.

VA

Vaca. = Baca. * Ang onór sa baca nga ibalígya. * Pagcacorámbos sa sugál. * Ang salapí nga guiipon sa duhá ca táuo sa pagsugál nila. * Ang panit sa baca.
Vacacion. = Pagcaárang, pagcaóndang sa mga buhat sa pila ca adlao, pagcalíngao lingao.
Vacada. = Panón sa mga baca.
Vacante. = Ang miaráng, ang mióndang. * V. *Vacacion*.
Vacar. = Pagóndang, pagárang. * Pagbúhat sa bisan onsang buhat.
Vaciadero. = Pagayabóan sa bisan onsa. * Alaguían nga pagabaháan sa bisan onsa nga guiyabó.
Vaciadizo. = Bisan onsa nga pagabuháton sa hormáhan, sa buláoan, sa salapí, &c., nga tinúnao.
Vaciado. = Bisan onsang buhat sa hormáhan, sa buláoan, sa salapí, &c., nga tinúnao.
Vaciador. = Hormáhan sa bisan onsang buhat sa buláoan, &c., nga tinúnao, ug ang táuo nga magbubúhat.
Vaciamiento. = Pagcayabó, pagcahóad.
Vaciante. = Pagcahunás.
Vaciar. = Pagyabó, paghúar sa tubig, sa bino, sa humáy, sa balás, &c., cutub sa usá ca surlánan sa lain nga surlánan. * Pagbúhat sa bisan onsang buhat sa buláoan, sa yeso, &c., sa hormáhan. * Pagbáid, pagsám-ir sa mga labajas nga igaálot. * Pagsolód sa tubig sa usá ca subá sa lain nga subá. * Paghunás. * Paglúbar sa color sa bisan onsa. * Pagoalá sa mga táuo nga nanagpuyó sa bisan diin. * Pagsuguílon sa bisan onsa nga tacús unta nga pagahilúmun, nga díli itúg-an.
Vaciedad. = Pagcabúang, polong nga díli macaígo.
Vaciero. = Baquero sa mga hayúpan nga oaláy mga anac.
Vacilacion. = Pagcaálang alang sa buot, pagcadúha duha.
Vacilante. = Ang guiálang alángan sa iang buot.
Vacilar. = Pagdúha duha, pagálang alang sa buot. * Pagcólang sa calig-ónan sa bisan onsa. * Pagtáhap sa pagpahólog.
Vacío. = Caoang. * Ang hayúpan nga baye nga oaláy anac. * Ang oaláy ug bisan onsa sa solód. * Táuo nga oaláy buhat, ang oaláy pagcahingpit. * V. *Ijada*.
Vaco. = Opicio con cahímtang nga oaláy táuo.
Vacuidad. = Pagcaoaláy solód sa bisan diin.
Vacuna. = Hubág nga motoróc sa mga soso sa mga baca. * Ang nana niining mga hubág, ug ang sa mga táuo nga guitáedan sa bacuna.

Vacunacion. = Pagcabacuna, pagcatacód sa bacuna.
Vacunar. = Pagtacód sa bacuna, pagbacuna.
Vacuno. = Ang mahatongód sa vaca.
Vacuo. = Caoang. * Sa oaláy opicio.
Vade. = Surlánan sa manga papel con sa panit nga mahómoc', nga pagasórlan sa mga estudiante sa ilang mga libro.
Vadeable. = Subá nga pagalabángan sa paglacát. * Ang madáog, ang arang tugcálon ug pagatoquíbos.
Vadear. = Paglabáng sa mga subá sa paglacát. * Pagdáog sa mga cabilínggan ug mga caculían. * Pagtúquib, pagtúgcad.
Vado. = Lugar nga pagatugcálan sa paglacát, sa paglabáng sa mga subá.
Vadoso. = Idem.
Vagabundo. = Tapólan, táuo nga tigsóroy soroy lamang sa oaláy buhat.
Vagamente. = Sa oaláy tuyo nga tuod.
Vagamundear. = Pagsóroy soroy sa oaláy, opicio.
Vagamundo. V. *Vagabundo*. * Loog.
Vagancia. = Pagcasoróy soroy sa oaláy buhat, pagcaláog laog, pagcalóog.
Vagar. V. *Vagamundear*. * Pagsaláag. * Paglacát sa oaláy tuyo, paghúna húna sa daghan nga mga húna húna sa oaláy pagcamátngon nga tuod.
Vagarosamente. = Sa pagcasóroy soroy sa oaláy buhat.
Vagaroso. V. *Vagante*.
Vagido. = Pagcahílac sa mga bátang diótay.
Vagina. = Alaguían cutub sa quinatáuo sa mga babáye ug sa mga baye hasta sa pagoáncan.
Vago. = Ang magalacát sa luyo ug sa luyo sa oaláy tuyo nga tuod ug sa díli mahamútang. * Táuo nga oaláy opicio. * Ang guiálang alángan sa buot.
Vagueacion. = Pagcaálang alang sa húna húna.
Vaguedad. = Idem. * Pagcaoaláy calig-ónan sa húna húna.
Vaguido. = Pagcalábad, pagcaalipólong sa olo.
Vahanero. = Tapólan, ang díli mahagúgma magbúhat. * Tampalásan.
Vaharada. = Pagcaguinhàoa.
Vaharera. = Saquét sa bába sa mga báta nga guican sa init.
Vaharina. = Alísngao, alísbo. * Gabon.
Vahear. = Pagalísngao, pagalísbo.
Vahido. V. *Vaguido*.

Digitized by Google

Vaho. = Alísnĝao, alísbo.
Vaina. = Sacob. * Alacóba.
Vainazas. = Táuo nĝa tapúlan, sa maluyáhon nĝa laoas.
Vainica. = Balátong sa Indias, nĝa mahomót caàyo, ug ang tanóm.
Vaiven. = Pagcalínĝa linĝa. * Pagcasampáray. * Pisi nĝa pagagamiton sa mĝa sacayán. * Pagcabótang nĝa díli malíg-on sa mĝa butang nĝa calibutánon. * Catáhap sa pagcaoalá sa guidánĝat na, ug sa pagcadíli cahá macóha ang guipanghináot.
Vajilla. = Cadaghánan sa mĝa pinggan, sa mĝa panacsan, &c.
Vale. = Polong nĝa linatín: pagáyo ayo. * Camatuóran nĝa ihátag sa lain arón dumáoat sa bisan onsang salapí. * Papel nĝa pinirmáhan sa mĝa magtotóon nĝa ihátag sa ilang mĝa tinón-an con may pahanóngdan, ug nĝa itúngha nila ug ipaquíta nila con nacasalá ug nasayúp sila, arón pasaylóon sa castigo.
Valedero. = Ang may bale, ang may calig-ónan. * Ang magaparáyon.
Valedor. = Manlalábang, ang magatábang, ang magapadanĝóp.
Valentía. = Pagcaísog. * Pagcacosóg, pagcabáscog. * Buhat nĝa catinĝaláhan, hibólnĝan, nĝa guican sa pagcaísog ug sa pagcabáscog sa táuo. * Pagcaándac. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna.
Valentísimo. = Macosóg caáyo. * Hingpit uyámot. * Maálam caáyo sa bisan onsang quinaárman.
Valenton. = Maandácon. * Ang magapacaísog, ang magapacabáscog.
Valentonada. = Pagcaándac sa pagcabáscog.
Valentónazo. V. *Valenton.*
Valeo. = Baníg nĝa malínĝin sa paghípus sa sagbot ug sa obán nĝa mĝa quinahánglan.
Valer. = Pagtábang, paglábang, pagpadanĝóp. * Pagbíli sa mĝa manggar nĝa guibalígya. * Pagbóot. * Pagbíli sa salapí. * Pagpolós sa bisan onsa, sa bisang onsang tuyo nĝa guipanghinàot.
Valeriana. = Tanóm nĝa italámbal.
Valerosamente. = Sa caísog, sa cabáscog, sa cosóg. * Sa dagcóng cásing cásing.
Valeroso. = Mabáscog, macosóg. * Cásing casínĝan.
Valetudinario. = Masaquéton, salaquêtan.
Valía. = Pagcabále sa bisan onsa. * Pagcaábian, pagcahigála. * Dapig.
Validacion. = Calig-ónan sa bisan onsa. * Cosóg, cabáscog, gahóm.
Válidamente. = Sa pagcamay bale. * Sa pagcalíg-on.
Validar. = Pagpalíg-on sa bisan onsa.
Validez. = Pagcalíg-on sa mĝa sulat, sa mĝa camatuóran ug sa mĝa pagsábot.
Válido. = Malíg-on. * Aug may bale.
Valido. = Pinalángga, hinigúgma nĝa nahaóna sa bisan cansa.
Valiente. = Ang may bale. * Macosóg, mabáscog. * Supang, sa dagcóng hosog. * Ang labing maáyo ug mahál sa nĝatanán. * Dagcó caáyo.
Valientemente. = Sa cabáscog, sa cosóg. * Sa dagcóng cásing cásing, sa pagcalabí, sa pagcalabáo. * Sa pagcaáyo, sa pagcamahál, sa pagcahamíli.
Valimiento. = Pagcabali sa bisan onsa. * Pagcagámit sa bisan onsa. * Pagcahigúgma, pagcapalángga.
Valiza. = Timáan nĝa ibútang sa mĝa sulúrlan, sa mĝa alaguían sa mĝa subá, sa mĝa pondóhan, sa mĝa laoígan, arón díli masanglád ang mĝa sacayán sa mĝa tacot, sa mĝa hunásan.
Valona. = Dayan dayan nĝa itápot sa mĝa asintos sa mĝa sinína.
Valones. = Salooál.
Valor. = Bale, bili sa bisan onsa. * Caísog, cabáscog, cosóg sa húna húna sa cásing cásing, pagcabaláy cahárloc sa mĝa icadáot. * Calig-ónan sa bisan onsa. * Polós, capuslánan sa bisan onsa.
Valorar. = Pagbíli sa bisan onsa inĝon sa pagcamáhal nia
Valoría. V. *Valor* hasta *caísog.*
Vals. = Sabáy, sayáo.
Valsar. = Pagsábay sa bals.
Valuacion. = Pagcabáli sa bisan onsa.
Valuar. V. *Valorar.*
Valva. = Baláyan sa mĝa quinháson.
Valvasor. = Táuo nĝa hamíli, sa maáyong guinicánan.
Válvula. = Panit panit nĝa magatábon, magasára ug magaábli sa mĝa bába sa mĝa caogátan sa laoas sa mĝa táuo ug sa mĝa mananáp. * Tabon tabon sa mĝa hopot hopot ug sa mĝa alaguían sa tubig, &c. sa mĝa bomba ug sa mĝa máquina.
Valla. = Ogdo sa yota nĝa dinásoc nĝa hatáas, sa mĝa bogsoc con sa cahoy.
Valladar. = Paggáma sa mĝa balla.
Vallado. V. *Valla.*
Valladear. V. *Vallar.*
Vallar. = Paglíbot sa bisan onsang lugar sa manĝa ogdo sa yota nĝa dinásoc.
Valle. = Oálog, patag, capatágan, datág. * Cadaghánan sa mĝa longsod nĝa sacop sa usá ca guinhócman. * De lágrimas. = Ang calibútan.
Vampiro. = Cabog nĝa dagcó ug nagayópyop sa dugó sa mĝa táuo nĝa nanĝatólog.
Vanágloria. = Pagcaándac.
Vanagloriarse. = Pagándac.
Vanagloriosamente. = Sa pagcaándac.
Vanagloriosо. = Maandácon.
Vanamente. = Sa pagcacáoang, sa oaláy polós. * Sa pagcadioáta, sa pagcalihí, sa pagcaaníto. * Sa oaláy himutánĝan ug cahológan. * V. *Vanagloriosamente.*
Vandalismo. = Caísog sa paggobá ug sa pagláglag sa nĝatanán.
Vandola. = Talároc nĝa guibútang pagprenda sa mĝa sacayán nĝa guicabalían sa ilang talároc, arón macalayág.
Vanear. V. *Vanagloriarse.*
Vanguarda. = Ang mĝa soldado nĝa nanagóna sa mĝa panĝobátan.
Vanidad. = Paráyeg.
Vanidoso. = Parayégon.
Vanilocuencia. = Mĝa polong nĝa oaláy polós, suguílon nĝa oaláy cahológan ug himutánĝan.
Vanílocuo. = Ang magapamólong sa mĝa polong nĝa oaláy polós.
Vaniloquio. V. *Vanilocuencia.*
Vanistorio. = Paráyeg.
Vano. = Caoang. * Ang oaláy polós. * Parayégon, maandácon. * Ang oaláy hingtúngdan ug himotánĝan. * Ang oaláy calig-ónan. * Ang díli madúgay.
Vapor. = Alísnĝao, alísbo. * Caínit sa cotó cotó nĝa musáca sa olo.
Vaporable. = Ang masáyon maalísnĝao, mahonĝáo, maalísbo.
Vaporacion. V. *Evaporacion.*
Vaporar. V. *Evaporar.*
Vaporear ó **Vaporizar.** = Idem.
Vaporoso. = Ang magaalísnĝao, ang magaalísbo.
Vapulacion. = Como el siguiente.
Vapulamiento. = Pagcahámpac.
Vapular. = Paghámpac.
Vaquear. = Pagpanĝasáoa sa mĝa baca.
Vaquería. V. *Vacada.*

Digitized by Google

Vaquerizo. = Camálig nga pagasilónngan ug pagadángpan sa mga baca. * Ang nahatongód sa mga baca.
Vaquero. = Baquero, bantay sa mga baca, ug ang nahatongód sa maong magbalántay.
Vaqueta. = Panit sa baca nga quinúrti.
Vara. = Cahoy, sangá sa cahoy nga hatáas, manípis ug hinaoánan sa mga dahon. * Socod, socdánan sa mga panápton. * Panápton, &c., sa usá ca bara ang cahitáson. * Cadaghánan sa capat-án con sa caliman ca baboy.
Varadera. = Cahoy nga ipadápat sa quilid sa sacayán, sa dapit sa goa, arón díli madáot ang maong quilid sa paglúlan sa bisan onsa nga mabóg-at.
Varadero. = Lugar nga pagasangláran sa mga sacayán.
Varal. = Cahoy nga hatáas, tocón. * Táuo nga hatáas.
Varapalo. = Idem hasta *táuo*. * Lambos, pagcalàmbos nga guilámbos sa cahoy. * Casáquet, calisód, cayógot nga dagcó.
Varar. = Pagsáoglar sa mga sacayán. * Pagpalutáo, pagdáhic sa tubig sa mga sacayán. * Paghonóng, pagárang, pagóndang sa bisan onsang buhat con hulusáyon.
Varasceto. = Alad sa mga cahoy, sa mga caoáyan, &c., nga ibútang sa mga tanáman, &c.
Varazo. = Pagcalámbos, pagcalátos, pagcabónal.
Varchilla. = Tacsánan sa humáy, &c.
Vardasga. V. *Vara* hasta *socod*.
Vardascazo. V. *Varazo*.
Vareador. = Ang magabúnal.
Vareaje. V. *Vareo*.
Varear. = Pagbúnal sa mga cahoy arón mahólog ang bonga. * Paglátos, pagbúnal. * Pagsócor sa bisan onsa, sa bara. * Pagníoang.
Varejon. V. *Varal*.
Varendaje. = Cadaghánan sa mga barenga ngatanán sa usá ca sacayán.
Varenga. = Cahoy nga icalig-on sa mga dolong sa mga sacayán, sa dapit sa solód.
Vareo. = Pagcabónal sa mga sangá sa mga cahoy, arón motáctac ang bonga. * Pagcasócod sa bisan onsa, sa bara.
Vareta. = Cahoy nga manípis nga pagadihógon sa bisan onsa nga mahágcot arón mamílit ang mga langgam. * Boloc sa mga hablon, sa mga panápton. * Polong nga icapasucó sa isigcatáuo.
Varetear. = Pagbóloc sa mga hablon.
Variable. = Ang mahímo nga pagalaínon. * Ang maosób. * Ang oaláy calig-ónan ug pagcabótang nga dayon.
Variablemente. = Sa pagcalinaín lain.
Variacion. = Pagcaláin, pagcabálhin.
Variado. = Ang guibórcan sa mga color nga nagacaláin lain.
Variamente. V. *Variablemente*.
Variante. = Ang magaláin lain.
Variar. = Pagláin lain.
Várice. = Pagcahubág sa mga caogátan, cay naponó caáyo sa dugó.
Varicoso. = Ogát nga nahobág cay naponó sa dugó.
Variedad. = Pagcaláin lain. * Pagcaoaláy calig-ónan ug pagcabótang nga dayon. * Pagcabálhin sa bisan onsa.
Varilla. = Puthao nga hatáas ug manípis nga icasáb-it ug igabítay sa mga tabil, sa mga cortina. * Tagsa ca cosóg sa apapángig. * Tagsa ca cahoy nga manípis, &c., nga guipilítan sa papel sa mga paypay.
Varillaje. = Cadaghánan sa mga nga cahoy nga manípis sa mga paypay.
Vario. = Lain. * Ang oaláy calig-ónan ug pagcabótang nga dayon. * Ang guibúhat sa mga butang nga nagacaláin lain.
Varon. = Laláqui. * Táuo nga talahóron.
Varonía. = Pagcacaobánan nga guican sa mga laláqui.
Varonil. = Ang nahatongód sa laláqui. * Mabáscog, macosóg, casing casíngan.
Varonilmente. = Sa cabáscog, sa cosóg. * Sa dagcóng casing casing.
Vasallaje. = Pagcasácop. * Buhis.
Vasallo. = Sacop.
Vasar. = Pangánan, bolotángan sa mga baso sa mga pinggan, &c., sa cosina.
Vascuence. = Ang mabóloc caáyo.
Vasera. V. *Vasar*. * Caban caban, sorlánan sa mga baso.
Vasija. = Baso, sorlánan sa vino, sa tubig, &c. * Cadaghánan sa mga cuba, sa mga barriles ug sa mga taryáo.
Vasillo, to. = Basong diótay. * Tagsa ca bohó sa mga orlan sa mga putiócan, ug ang maong orlan.
Vaso. = Baso, sorlánan sa tubig, sa vino, &c., sa yota, sa buláuan, sa salapí, &c. * Pagcalóang sa mga sacayán ug sa bisan onsa. * Tapoc sa mga bitóon. * Sorlánan nga pagabotángan sa tae ug sa ibá. * V. *Bacin*. * Ugát, caogátan.
Vástago. = Salíngsing, orlot, orlótan, balágon.
Vastedad. = Pagcadagcó, pagcalapád sa bisan onsa.
Vasto. = Dagcó. halagpád.
Vate. = Manalágna.
Vaticinador. = Idem. * Ang mutágna, ang manalla sa mga omalábot.
Vaticinante. = Idem.
Vaticinar. = Pagtágna. * Pagtághap, pagila sa mga omalábot.
Vaticinio. = Pagcatágna. * Pagtatághap sa mga omalábot.
Vatídico. V. *Vaticinador*. * Ang mahatongód sa pagcatágna.
Vaya. = Pagcayúbit, pagcatámay. * Pagcasólog solog, pagsóod sood. * Onsáon ta na man.

VE

Vecera. = Panón sa mga hayúpan ug labí pa sa mga baboy nga nanaglacát pagdónngan.
Vecería. = Panón sa mga hayópan ug labí pa sa mga baboy nga nahatongód sa usá ca longsod.
Vecero. = Ang may catungdánan sa pagtúman sa mga buhat sa longsod, sa pagcaólus olus sa obán.
Vecinal. = Ang nahatongód sa mga taguilóngsod, sa mga mulópio sa longsod.
Vecinamente. = Sa pagcahadóol.
Vecindad. = Cadaghánan sa manga taguilóngsod, sa mga mulópio sa longsod. * Pagcasilíngan. * Pagcadúul. * Pagcaíngon, pagcaángay.
Vecindario. V. *Vecindad* hasta *pagcasilíngan*. * Listáhan, padron sa mga ngalan sa mga taguilóngsod.
Vecino. = Tagilóngsod, mulópio sa longsod, ang may baláy sa longsod. * Silíngan. * Hadúul, ang mudápit.
Veda. = Pagcadilí.
Vedado. = Lugar nga díli mahímo nga pagasórlan cay guidilí sa mga ponóan con sa batásan, sa mga leyes.
Vedamiento. V *Prohibitorio*.
Vedar. = Pagdilí. * Pagólang, pagbótang sa mga cabilínggan, sa mga caculían.
Vedija. = Ang balahíbo sa mga carnero nga nagatápot, nagapílit. * Bohóc ug balahíbo sa laoas nga nagobót.
Vedijudo. = Ang guigúbtan sa bohóc.
Veduño. = Calaínan sa mga paras.
Veedor. = Ang magatán-ao, ang maquigsáyod sa dagcóng cacúgui sa mga buhat sa ubán. * Ang táuo nga guitórlo sa mga calongsóran arón masáyor con maáyo ba con díli ba ang mga buhat sa mga táuo. * Ang maquigsáyor sa pagcaáyo con sa pagcadaótan

Digitized by Google

sa trigo, &c., nga guibalígya sa cadaghánan. * Ang mahilábot sa pagpálit sa mga calánon sa manga baláy sa mga dageóng táuo

Veeduría. = Cahímtang, ug ang baláy sa veedor.

Vega. V. *Valle.*

Vegetabilidad. = Pagcatigúlang. * Pagcasúpang.

Vegetable. = Ang madáan, ang matigúlang. * Ang magasúpang.

Vegetacion. V. *Vegetabilidad.*

Vegetante. V. *Vegetable.*

Veguer. = Hocom sa usá ca longsod con sa usá ca guinhócman.

Veguería. = Yota nga nahasácop sa gahúm sa veguer.

Vehemencia. = Pagcacosóg, pagcabáscog sa bisan onsa.

Vehemente. = Ang mabáscog ug macosóg caáyo.

Vehementemente. = Sa cabáscog, sa cosóg nga dagcó.

Vehículo = Bisan onsa nga maoóna sa lain nga butang.

Veintavo. = Ang icacaluháan ca bahin sa bisan onsa.

Veinte. = Caluháan, calhóan.

Veinten. = Doblon nga bale ug caluháan ca sicápat.

Veintena. = Tagsa ca bahin sa caluháan. * V. *Veintavo.* * Cadaghánan sa caluháan ca butang.

Veintenar. = Idem desde *cadaghánan.*

Veintenario. = Ang may caluháan ca túig.

Veinteno. V. *Vigésimo.*

Veinteñal. = Ang madúgay sa caluháan ca túig.

Veinticinco. = Caluhàan ug limá.

Veinticuatreno. = Ang nahatongód sa isip sa caluháan ug opát.

Veinticuatría. = Cahimtang sa pagcaregidor, pagcamaghuhúpot sa ubán nga mga longsod sa Andalucía.

Veinticuatro. = Maghuhúpot, regidor sa ubán nga mga longsod sa Andalucía. * Caluháan ug opát.

Veintidos. = Caluháan ug duhá.

Veintinueve. = Caluháan ug siám.

Veintiocho. = Caluháan ug ualó.

Veintiseis. = Caluháan ug unúm.

Veintiseiseno. = Ang nahatongód sa isip sa caluháan ug unúm.

Veintisiete. = Caluhaán ug pitó.

Veintitres. = Caluháan ug toló.

Veintiun. V. *Veintiuno*

Veintiuna. = Sugál sa baraja.

Veintiuno. = Caluháan ug usá.

Vejacion. Pagcapúgus, pagcalúgus, pagcadomót. * Pagcadáot.

Vejámen. = Casabá, pagcabárlong sa pagyúbit sa isigcatáuo.

Vejancon. = Tigúlang uyámot.

Vejar. = Pagdáot, pagpasáquet sa isigcatáuo.

Vejarron. V. *Vejancon.*

Vejestorio. = Bisan onsa nga tacús nga pasipád-an ca tigúlang na caáyo.

Vejete. = Tigúlang nga hingalatáoan.

Vejez. = Pagcatigúlang. * Pagcadáan. * Pagcasámoc nga angay sa mga tigúlang. * Pagcaángo ango.

Vejezuelo. = Tigúlang caáyo.

Vejiga. = Pantog. * V. *Ampolla.* * Buti.

Vijigatorio. = Hampol, haclop nga magapalábtog, magapabítlig sa panit sa masaquét.

Vejigazo. = Pagcalámbos sa pantog nga botód con sinórlan sa hangin.

Vejiguilla. = Tanóm.

Vela. = Pagcabántay sa gabiy, pagcapangalámag. * Pagcacógui sa bisan onsa nga pagabuháton. * Pagcabántay, sa pagcaólos olos, sa atubángan sa Santísimo Sacramento. * Candela sa talo con sa sebo. * Layág sa sacayán. * Ang sacayán.

Velacion. = Pagcatucáo, pagcahúcao. * Mga pagdalángin ug pagbendicion sa mga bag-ong quinasál; nga guisúgo sa santa Iglesia.

Velacho. = Ang layág nga sonód sa layág nga dagcó sa talároc nga trinquete.

Velada. V. *Velacion.*

Velado. = Ang bana.

Velador. = Ang nangalámag, ang magabántay sa gabíy, ang magatucáo, ang magahúcao. * Sanggáan nga pagabotángan sa sugá sa pagpangalámag sa gabíy.

Velaje. = Cadaghánan sa mga layág sa mga sacayán.

Velámen. = Idem.

Velar. = Pagtucáo, paghúcao. * Pagbántay sa bisan onsa sa dagcóng pagcacúgui. * Pagtúman ug maáyo sa bisan onsa. * Pagbántay sa pagcaólos sa atubángan sa Santísimo Sacramento. * Pagpangalámag. * Palotáo sa mga tacot, sa mga bató su talioála sa dagat. * Pagbendicion, pagdalángin sa mga quinasál. * Pagbántay sa gabíy sa mga masaquét. * Pagtábon.

Velarte. = Calaínan sa panápton.

Veleidad. = Pagbóot sa salingcápao lamang. * Pagcaoaláy calig-ónan sa buot ug sa húua húna.

Veleidoso. = Ang masáyon magabálhin sa iang húna húna, ang oaláy calig-ónan sa iang pagbóot.

Velejar. = Paglayág.

Velería. = Baláy nga pagabaligyáan sa mga candela sa talo ug sa sebo.

Velero. = Sacayán nga matúlin caáyo sa layág. * Ang magabúhat ug magabalígya sa mga layág sa manga sacayán.

Veleta. = Casi casi. * V. *Veleidoso.*

Velete. = Panápton nga manípis, nga igatábon sa nauong.

Velicacion. = Pagcacatól sa laoas guican sa init sa dugó.

Velico, llo, to. = Panápton nga manípis ug mahínag, nga binulácan sa mga bulac sa buláoan con sa salapí.

Velo. = Tabil, panápton nga igatábon sa bisan onsa. * Panápton nga igatábon sa nauong sa mga babáye, ug labí pa sa mga binócot, sa mga monja. * Panápton nga pagagamíton sa pagbendicion sa manga quinasál, ug nga igatábon sa olo sa asáoa ug isáblay sa mga abága sa bana. * Pagcaligás sa suguílon, pagcabalíbad, calaguéuan, arón díli itúg-an ang matùod. * Bisan onsa nga magasalípod sa lain nga butang. * Pagcabóloc sa húna húna.

Velocidad. = Pagcatúlin, pagcadalí, pagcalágmit.

Velon. = Candelero, sorlánan sa tumbága, &c., nga pagasórlan sa lana ug pagabotángan sa sugá.

Velonera. = Sanggáan sa belon.

Velonero. = Magbobóhat sa mga belon.

Veloz. = Matúlin, malágmit, madalíon, malágsic.

Velozmente. = Sa pagcatúlin, sa pagcadalí, sa pagcalágmit.

Vellera. = Babáye nga magaálot ug magagónting sa bohóc.

Vello. = Balahíbo. * Bolobalahíbo sa mga panit sa obán nga mga bónga.

Vellon. = Balahíbo sa mga carnero.

Vellonero. = Ang magahípos sa balahíbo sa manga carnero, sa paggónting caníla.

Vellorí. = Panápton nga oalá pa tináon.

Vellorita. = Tanóm.

Vellosidad. = Cadaghánan sa balahíbo.

Vellosilla. = Tanóm nga italámbal.

Velloso. = Balahibóon, balahibóan.

Velludo. = Idem. * Ang terciopelo.

Vena. = Ogát. * Ang ogát nga guitórcan sa manga tumbága sa ilálom sa yota. * Ang alaguían sa tu-

Digitized by Google

big sa ilálom sa yota. * Pagcasáyon sa pagbúhat ug paggáma sa mg̃a balac. * Ang barlis sa mg̃a báta.
VENABLO. = Bangcao ng̃a hamóbo ng̃a isalibáy. * Soob.
VENADERO. = Lugar ng̃a pagalácoan sa mg̃a osa.
VENADO. = Osa.
VENAJE. = Tobóran sa subá.
VENAL. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a ogát. * Ang arang ibalígya, balígya. * Táuo ng̃a pacóha, ng̃a mapaólo olo tong̃ód sa salapí ug sa mg̃a gasa.
VENALIDAD. = Pagcasáyon sa pagbalígya sa bisan onsa. * Pagcaólo olo sa lain tong̃ód sa salapí ug sa mg̃a regalo.
VENÁTICO. = Alabóton sa pagcabóang, ang boang boang usáhay.
VENATORIO. = Ang nahatong̃ód sa pag pang̃áyam.
VENCEJO. = Icabáat sa bisan onsa. * Langgam ng̃a maíng̃on ing̃on sa sayao apan sa hamóbong tiil.
VENCER. = Pagdáog. * Paglabí, paglabáo. * Pagcábig sa bisan cansa sa cabobót-on ng̃a caugalíng̃on. * Pagáng̃at, pagtóng̃as, pagsáca sa lugar ng̃a hatáas ug tindog caáyo. * Pagtaquílid, pagtóang. * Pagtúman sa adlao ng̃a tagál. * Pagpogóng sa caísog sa gaoi ug sa mg̃a cailibgon.
VENCIBLE. = Ang arang pagadaógon.
VENCIMIENTO. = Pagcadáog. * Pagcataquílid, pagcatóang sa bisan onsa.
VENDA. = Tinábas ng̃a panápton ng̃a igabúgcos ug igabáat sa mg̃a samad. * Sintas ng̃a ibúgcos sa mg̃a hapi sa ilang olo, sa timáan sa ilang pagcahári.
VENDAJE. = Sohol tong̃ód sa pagbalígya sa mg̃a manggar ng̃a guitúgyan sa lain. * Pagcabáat sa mang̃a benda.
VENDAR. = Pagbúgcos, pagbáat sa mg̃a tinábas ng̃a panápton, sa mg̃a benda. * Pagbótang sa mg̃a caolánganan, sa mg̃a cabilínggan sa húna húna, arón díli maila ang̃ matúod.
VENDABAL. = Habágat.
VENDEDOR. = Ang magabalígya.
VENDEHUMOS. = Ang nagapasábot ng̃a hinigúgma ug pinalángga sia sa mg̃a dagcóng táuo.
VENDEJA. = Pagcabalígya sa cadaghánan ug sa cadaigánan.
VENDER. = Pagbalígya. * Pagbórhi. * Paglímbong, pagólo olo.
VENDIBLE. = Ang arang ibalígya, balígya.
VENDICION. = Pagcabalígya.
VENDIMIA. = Pagcapó-po, pagcaípo, sa mg̃a paras. * Polós, caposlánan sa bisan onsa.
VENDIMIADOR. = Ang magapó-po sa mg̃a bolig sa ubas sa mg̃a ponóan, sa mg̃a balágon sa mg̃a paras.
VENDIMIAR. = Pagpó-po sa mg̃a ubas sa mg̃a ponóan. * Paghiágom sa polós sa bisan onsa. * Pagpatáy.
VENDO. = Sirsid sa mg̃a panápton.
VENEFICIAR. = Pagdáot sa mg̃a pagdioáta, sa mg̃a buhat sa mg̃a balbal.
VENEFICIO. = Buhat ng̃a daótan, ng̃a ang̃ay sa mang̃a dioatáhan, sa mg̃a balbal.
VENÉFICO. = Ang macahiló. * Táuo ng̃a dioatáhan, balbal.
VENENÍFERO. = Ang macahiló.
VENENO. = Hiló, ang macalála, ang macalánag. * Ang macahobóg. * Bisan onsa ng̃a macadáot. * Caaligótgot, capóng̃ot.
VENENOSIDAD. = Pagcahiló sa bisan onsa.
VENENOSO. = Ang may hiló, ang macahiló.
VENERA. = Baláyan sa usá ca quinháson. * Timáan ng̃a guibítay sa dugban sa ubán ng̃a mg̃a dagcóng táuo.
VENERABLE. = Talahóron.
VENERABLEMENTE. = Sa pagtáhod, sa catahóran.
VENERACION. = Pagcatáhor. * Pagcasíngba.
VENERADOR. = Matahólon. * Tigtáhod, ang magatáhod.
VENERANDO. V. *Venerable.*
VENERANTE. V. *Venerador.*
VENERAR. = Pagtáhor, pagtahá. * Pagsíngba.
VENÉREO. = Ang mahatong̃ód cang Venus ug sa pagcaólag.
VENERO. = Lugar ng̃a hicaplágan sa mg̃a tumbága sa ilálom sa yota. * Tobóran sa mg̃a tubig. * Sinógdan, guinicánan sa bisan onsa.
VENGABLE. = Ang tacús ng̃a pagabáslan.
VENGADOR. = Ang magabálos, magbabálos.
VENGAINJURIAS. = Piscal.
VENGANZA. = Pagbálos, balus.
VENGATIVO. = Ang mahagúgma magbálos.
VÉNIA. = Pagcapasáilo, pagpasáilo sa mg̃a salá ug sa mg̃a sayúp. * Lisensia, pagtógot sa pagbóhat sa bisan onsa.
VENIAL. = Salá, sayúp ng̃a diótay, ug ng̃a masáyon pasailóon.
VENIALIDAD. = Idem.
VENIALMENTE. = Sa salá ng̃a diótay.
VENIDA. = Pagcaánhi, pagcaábot. * Pagcahióli, pagcabálic sa lugar ng̃a guiguicánan. * Pagcabahá sa mg̃a subá. * Buhat ng̃a mahanaláicon, ng̃a oalá húna hunáon.
VENIDERO. = Omalábot, ang muánhi, ang musonód.
VENINO. = Hubág ng̃a daútan. * V. *Venenoso.*
VENIR. = Pagánhi. * Pagábot. * Pagpaquíta, pagtúngha. * Pagángdo sa pagbúot sa lain, pagóyon. * Pagdámag, pagdósmog. * Pagsonód sa bisan onsa sa guiguicánan, sa guisóndan. * Pagdúul. * Pagguícan sa sinógdan.
VENTA. = Pagcabalígya. * Halapítan.
VENTAJA. = Pagcapalabáo, pagcapalábi. * Pagpalabí, pagpalabáo.
VENTAJOSAMENTE. = Sa pagcalabí, sa pagcalabáo.
VENTAJOSO. = Ang magalabáo, ang magalabí.
VENTALLA. V. *Válvula*, desde *tabon tabon.* * Acob sa mg̃a panit sa mg̃a bong̃a.
VENTALLE. = Paypay.
VENTANA. = Talambóan.
VENTANAJE. = Cadaghánan sa mg̃a talambóan sa usá ca baláy.
VENTANAZO. = Pagcasára ng̃a calit sa talambóan.
VENTANEAR. = Pagtámbo sa talambóan.
VENTANERA. = Babáye ng̃a mutámbo sa masóbsob sa talambóan.
VENTANERO. = Ang magabúhat sa mg̃a talambóan. * Táuo ng̃a magasolóng sa mg̃a talambóan ng̃a guitambóan sa mg̃a babáye.
VENTANICO. = Tacop ng̃a diótay sa mg̃a tacop, sa mg̃a talambóan.
VENTAR. V. *Ventear.*
VENTEADURA. = Liqui sa mg̃a cahoy.
VENTEAR. = Paghánging̃in, paghóyop sa hang̃in. * Pagsúsi, pagpaquisáyod sa bisan onsa. * Paghaláyhay. * Pagotót. * Pagbotód sa bisan onsa cay guisórlan sa hang̃in.
VENTERO. = Ang magabántay sa halapítan.
VENTILACION. = Pagcahalayáhay. * Pagcaíndig indig.
VENTILADOR. = Capandáyan sa paghánging̃in.
VENTILAR. = Paghalayáhay. * Pagcáya caya, pagcáyab cayab. * Pagíndig indig.
VENTISCA. = Onós sa hang̃in ug sa nieve.
VENTISCAR. = Pagúlan sa pagcatibúoc ug paghánging̃in ng̃a mahurús.
VENTISCOSO. = Túig ug lugar sa mg̃a onós.
VENTOLERA. = Onós sa hang̃in ng̃a mabáscog ug ng̃a díli madúgay. * Pacaándac. * Húna húna ng̃a calit ug ng̃a díli macaigo.
VENTOLINA. = Hang̃in ng̃a mabínay ug ng̃a mabolobálhin.

Digitized by Google

Ventor. = Ayam ñga musonód sa mga mananáp ug sa mga langgam sa iang pagpanimahó.
Ventorrero. = Lugar ñga dayág sa mga hangin.
Ventorrillo. = Halapitan ñga diótay.
Ventosa. = Tandoc.
Ventosear. = Pagotót.
Ventosero. = Ang mugámit sa masóbsob sa mga tandoc.
Ventosidad. = Pagcaotót. * Pagcabotód.
Ventoso. = Ang may hangin, ang nabotód. * V. *Ventear*.
Ventral. = Ang nahatongód sa tian. * Bacos sa tian.
Ventrecha. = Tian sa mga isda.
Ventregada. = Cadaghánan sa mga mananáp sa usá lamang ca pagánac. * Cadaghánan sa bisan onsa ñga muábot sa pagcadúngan.
Ventrera. = Bacús ñga ibúgcus sa tian.
Ventrículo. = Cotó cotó.
Ventrílocuo. = Ang macapamólong sa tingog ñga pagaíngnon ñga guican sa tian.
Ventroso. = Como el siguiente.
Ventrudo. = Ang guidagcóan sa tian.
Ventura. = Palar ñga maáyo.
Venturero. = Ang guiábot sa pagcaáyo con sa pagcadaútan. * Ang magasóroy soroy sa oaláy buhat, apan ñga magabúhat unta con donay ugáling ug táuo ñga magapabúhat canía.
Venturina. = Batóng mahál sa color sa capé ñga sinánglag, ug ñga nalocóp sa mga tulpoc tulpoc sa color sa buláoan.
Venturo. = Ang muábot onya, ang musonód.
Venturosamente. = Sa maáyong palad.
Venturoso. = Paláran, buláhan.
Venus. = Ang usá sa mga planeta. * Babáye ñga matahóm caáyo. * Pagcaólag, paghiláoas.
Venusto. = Matahóm, manindot, maányag.
Ver. = Pagtán-ao, pagsulúng, pagquíta. * Paghíling, paglí-li. * Pagdúao. * Paghibálag pagcáplag. * Pagtághap sa mga omalábot.
Vera. = Daplin. * Pagcamatúod sa bisan onsa.
Veras (de). = Sa pagcamatúod, matúod tuod, matúod gayúd.
Veracidad. = Batásan sa pagpamólong guihápon sa matúod.
Veranada. = Túig tiempo sa init.
Veranadero. = Lugar ñga pagacán-an sa mga hayúpan sa tiempo sa init.
Veranear. = Pagpuyó sa bisan diin sa tiempo sa init.
Veraneo ó Veranero. = Lugar ñga pagapúy-an sa obán ñga mga mananáp sa tiempo sa init.
Veranico. = Tuig, tiempo sa dagcóng init sa tiempo sa tugnao.
Veraniego. = Ang nahatongód ug angay sa tiempo sa init. * Ang masaquéton, ang salaquétan sa tiempo sa init. * Ang salaoáyon, ang dili hingpit.
Verano. = Tiempo, túig sa init.
Veraz. = Ang mamólong guihápon sa matúod.
Verbal. = Bisan onsang pagsábot sa polong lamang.
Verbalmente. = Sa mga polong lamang.
Verbena. = Tanóm ñga italámbal.
Verberacion. = pagcabámpac sa tubig ug sa hangin sa bisan diin.
Verberar. = Paghámpac sa hangin ug sa tubig sa bisan diin.
Verbi gracia. = Mga polong ñga linatin: panánglet, sa pananglétan.
Verbo. = Ang icadúha ca Persona sa Santísima Trinidad.
Verbosidad. = Pagcadághan sa mga polong sa mga suguílon.
Verboso. = Ang guidaghánan sa mga polong sa iang pagsólte.
Verdacho. = Color ñga malúnhao ñga obos.
Verdad. = Matúod, camatúod. * Ang Dios. * Pagcaángay sa bisan onsa sa húna húna sa mga táuo. * Casabá, pagcabárlong ñga lactud ug sa dayág.
Verdaderamente. = Sa pagcamatúod, matúod tuod, matúod gayúd.
Verdadero. = Ang matúod. * Ang mabáoan sa buot.
Verdal. = Calaínan sa mga siripelas.
Verde. = Calúnhao. * Táuo ñga báta pa, supang. * Bisan onsa ñga anáa pa sa sinógdan, ñga halayó pa sa pagcahíngpit. * Cumpay sa mga hayúpan.
Verdea. = Calaínan sa bino.
Verdear. = Paglúnhao sa bisan onsa.
Verdecer. = Paglúnhao sa mga cahoy ug sa mga tanóm.
Verdegay. = Bisan onsa sa color ñga berde ñga díli buhi caáyo.
Verdeguear. V. *Verdear*.
Verdemar. = Ang may color ñga berde ingon sa color sa dagat.
Verdemontaña. = Calaínan sa color ñga berde.
Verderol. = Langgam.
Verderon. = Calaínan sa baláyan sa quinháson.
Verdevejiga. = Color ñga berde, ñga magáma sa apod sa baca.
Verdezuelo. = Langgam.
Verdin. = Color ñga malúnhao sa mga tanúm ñga diótay pa. * Natoc, lauot sa tubig ñga díli magabahá. * Tayá sa mga tumbága.
Verdina. = Idem hasta *natoc*.
Verdinegro. = Ang may color ñga berde ñga molomaítom.
Verdino. = Ang malúnhao caáyo.
Verdolaga. = Tanóm, olasíman.
Verdon. = Ang banua.
Verdor. = Pagcalúnhao sa mga cahoy ug sa mga tanóm. * Color ñga berde. * Cosóg, cabáscog, gahóm. * Pagcabáta, pagcasópang.
Verdoso. = Ang boloberde, ang molomalúnhao. * Ang higos.
Verdoyo. = Natoc, lauot ñga nagatápot sa mga bató, sa tubig.
Verdugado. = Saya sa mga babáye.
Verdugal. = Solóp ñga guinatórcan pagbág-o sa mga salíngsing, sa human na ang pagcaíngin ug pagdáob.
Verdugo. = Salíngsing sa cahoy. * Labhag. * Labod. * Táuo ñga mupatáy sa mga isigcatáuo ñga guihócman sa camatáyon, ñga magahámpac sa cadaigánan sa mga saláan, &c. * Casáquet, calisód, cayógot sa húna húna.
Verdugon. = Idem hasta *táuo*.
Verduguillo. = Labaja ñga igaálot.
Verdulero. = Ang mubalígya sa mga otan. * Sa mga coles, &c.
Verdura. = Otan. * Cosóg, cabáscog. * Pagcalúnhao, pagcalángbo sa mga cahoy ug sa mga tanóm.
Vereda. = Dalan ñga haíctin. * Paglacát sa mga malaóali, sa pagoáli sa mga calongsóran.
Veredario. = Cabayo, &c., ñga pagaabángan.
Veredero. = Sinógo arón magabaláod sa mga pagbúot sa mga ponóan.
Verga. = Cahoy ñga pagabaátan ug pagatohógan sa mga layág sa mga sacayán. * Quinatáuo sa mga mananáp ñga laqui.
Vergajo. = Idem desde *quinatáuo*.
Vergarzoso. = Mananáp sa América.
Vergonzante. = Mangiuláuan. * Ang naquiglímos sa tinágo.
Vergonzosamente. = Sa pagcaúlao, sa caúlao.
Vergonzoso. = Ang maúlao, mangiuláuan. * Ang macaúlao, maoólao.

Digitized by Google

VERGUEAR. = Pagbúnal.
VERGÜENZA. = Caúlao.
VERGUER ó VERGUERO. = Alguasil.
VERGUETA. = Cahoy ñga diótay.
VÉRICUETO. = Lugar ñga hatáas ug cabatóhan.
VERÍDICO. V. *Veraz.*
VERIFICACION. = Pagcasúsi pagcapaquigsáyod sa bisan onsa.
VERIFICAR. = Pagpamatúod. * Pagsúsi, pagpaquigsáyod, pagpaquigásoy. * Pagbúhat ñga tuod, pagtúman.
VERIFICATIVO. = Ang macapamatúod sa bisan onsa.
VERISÍMIL. = Ang guipacaíñgon ñga matúod, bisan onsa ñga díli matúod gayúd.
VERISIMILITUD. = Pagpacaíñgon ñga matúod ug bisan onsa, bisan ñga díli matúod gayúd.
VERISÍMILMENTE. = Sa pagcaíñgon ñga matúod.
VERJA. = Alad alad. * V. *Celosía.* * Ang lugar ñga guilibótan sa mga alad.
VERJEL. = Idem desde *ang lugar.* * Tanáman ñga matahóm ñga guitámnan sa manga bulac.
VERMICULAR. = Ang may olor, ang guiórlan. * Ang maíñgon sa mga olor.
VERMÍFUGO. = Ang may gahóm sa pagpatáy sa mga oáti ug mga olod.
VERMINOSO. V. *Vermicular.*
VERNAL. = Ang nahatonñgód sa tiempo sa init.
VERÓNICA. = Tanóm ñga italámbal.
VEROSÍMIL. V. *Verisímil.*
VEROSIMILIDAD. V. *Verisimilitud.*
VERRACO. = Botacál.
VERRAQUEAR. V. *Gruñir.*
VERRIONDEZ. = Pagcapanñgasáoa sa manga baboy. * Pagcabótang sa mga tanóm ug mga dahon ñga naláya, ug sa mga otan ñga oalá malóto ug maáyo.
VERRIONDO. = Baboy ñga manñgasáoa. * Tanóm, dahon con otan ñga laya, ñga oalá malóto ug maáyo.
VERRUGA. = Alom, calónggo.
VERRUGUETA. = Limbong sa sugal.
VERSADO. = Batid, ang naánad na.
VERSAR. = Paginñgon ang usá ca botang sa lain ñga butang ñga pagatandían.
VERSÁTIL. = Ang masáyon mubálic. * Ang masáyon maópod opod. * Táuo ñga oaláy calig-ónan sa iang húna húna, sa iang buot.
VERSATILIDAD. = Pagcaópod opod. * Pagcaoaláy calig-ónan sa boot.
VERSERÍA. = Cadaghánan sa mga luthang ñga guinñgálan ug berso.
VERSÍCULA. = Lugar ñga pagabotánñgan sa mga libro sa coro.
VERSICULARIO. = Ang magabántay sa manga libro sa coro, ug ang magacánta sa mga bersículo.
VERSÍCULO. = Bahin ñga diótay sa manga sulat.
VERSIFICACION. = Pagcabúhat sa mga balac.
VERSIFICAR. = Pagbúhat, pagsúlat sa manga balac.
VERSISTA. = Ang macagáma sa mga berso.
VERSO. = Calaínan sa luthang. * Balac.
VÉRTEBRA. = Tagsa ca bocóg sa talórtod, sa cagóng-cong, sa bocó bocó.
VERTEDERO. = Lugar ñga pagayabóhan, ñga pagasalibáyan sa bisan onsa.
VERTEDOR. = Ang magayabó. * Alaguían sa mga tubig, balaháan.
VERTELLO. = Tagsa ca malíñgin ñga binohóan, ñga guitóhog sa puthao con sa pisi, ñga guibaat ug guilig-on sa berga sa talároc sa sacayán.
VERTER. = Pagyabó, paghúar sa bino, sa tubig, sa binócboc, &c. * Paghúbar sa mga polong sa usá ca pinamólong sa lain ñga pinamólong. * Pagtúg-an sa hingbalóan. * Paglabáo, paglabí.
VERTIBILIDAD. = Pagcasáyon sa paglíhoc sa bisan onsa sa luyo ug sa luyo.
VERTIBLE. = Ang masáyon malíhoc sa luyo ug sa luyo.
VERTICAL. = Ang uatónton caáyo sa ibábao sa atong mga olo.
VERTICALMENTE. = Sa pagcatónton.
VÉRTICE. = Ang labíng hatáas sa bisan onsa. * Alin pólo sa olo.
VERTICIDAD. V. *Vertibilidad.*
VERTIENTE. = Ang mubahá. * Lugar ñga tolotíndog, pagcahándig, pagcahanáyhay ñga masáyon pagabahán sa tubig.
VERTIGINOSO. = Ang guilábdan sa olo.
VÉRTIGO. = Pagcalabád sa olo.
VERSANA. = Turlis ñga lapus cutud sa usá ca tomóy sa lain ñga tomóy sa yota ñga pagadoróhan.
VÉSPERO. = Bitóon sa hapon.
VESPERTILLO. V. *Murciélago.*
VESPERTINO. = Ang nahatonñgód sa hapon. * Bitóon ñga masálop sa human na ang pagcasálop sa adlao. * Oáti ñga ioáli sa hapon.
VESTAL. = Tagsa ca dalága ñga nagaalágad sa diosa ñga guinñgálan ug Vesta, sa tiempo sa mga romano.
VESTÍBULO. = Ganháan.
VESTIDO. = Bisti, panápton ñga itápot sa laoas. * Tabon sa bisan onsa.
VESTIDURA. = Idem. * Bisti sa mga Padre sa pagtúman sa ilang catungdánan sa Singbahán.
VESTIGIO. = Timáan, tonób ñga nahabílin sa guiaguían sa táuo. * Panomdóman sa mga buhat sa mga táuong caráan. * Timáan sa bisan onsa sa canhing tiempo.
VESTIGLO. = Asoang, onglo. * Bisan onsa ñga macahahárloc, ñga macalilísang.
VESTIMENTA. V. *Vestido* y *Vestidura.*
VESTIR. = Pagbísti, pagtápot sa laoas sa mga panápton. * Pagtábon, pagdáyan dayan sa bisan onsa.
VESTUARIO. = Cadaghánan sa mga quinahánglan sa mga bisti. * Bisti sa mga soldados. * Lugar ñga pagabistíhan sa mga Padre, sa obán ñga mga Singbahán. ug sa mga táuo ñga nagabúhat sa mga dula.
VETA. = Ogat sa bisan onsa, sa mga bató, sa manga cahoy, &c.
VETEADO. = Ang may mga caogátan.
VETERANO. = Soldado ñga maálam na caáyo sa iang catungdánan. * Batid, ang naánad na.
VETERINARIA. = Quinaárman sa pagtámbal sa mga mananáp.
VETERINARIO. = Mananámbal sa mga mananáp.
VETO. = Gahóm sa hari sa pagdíli sa pagcabaláod ug pagcatúman sa mga leyes.
VEZ. = Pagcapúle, pagcaólus. * Pagcadúgay sa bisan onsang buhat. * Panón sa mga baboy ñgatanán sa mga mulópio sa usá ca longsod.

VI

VIA. = Dalan. * Alaguían sa pagbúhat sa bisan onsa. * Alaguían sa tae ug sa ibi sa mga táuo ug sa mga mananáp.
VIADERA. = Tumbánan sa mga haláblan.
VIADOR. = Ang táuo ñga nagapuyó pa sa calibútan, sa pagpaíñgon sa Lanñgit, ñga buot palánñgit.
VIAJADOR. V. *Viajero.*
VIAJANTE. = Ang magalacát, ang magabiaje.
VIAJAR. = Paglacát sa holo halayó, pagbiaje.
VIAJATA. = Paglacát, pagbiaje ñga díli madúgay caáyo.
VIAJE. = Pagcalacát, pagcabiaje sa yota ug sa dagat. * Pagcalacát ñga caugalíñgon.

Digitized by Google

Viajero. = Ang magalacát, ang magabiaje sa halayó. * Ang magasúlat sa guitamaánan sa iang pagbiaje.
Vial. = Ang nahatongód sa dalan ug sa pagbiaje.
Vianda. = Calá... sa mga táuo. * Sod-an.
Viandante. V. *Viajante.*
Viaraza. = Pagcahibólos sa mga mananáp. * Bisan onsang buhat nga oalá huna hunáon ug maáyo.
Viático. = Balon sa sa magabiaje. * Ang laoas sa atong Guinóong Jesucristo nga ipacaláoat sa mga masaquét.
Víbora. = Saoa nga malála caáyo.
Viborezno. = Ang nahatongód ug ang angay sa bíbora. * Ang anac sa bíbora.
Vibracion. = Pagcauólog uólog, pagcaoálay. * Pagcalíhoc, pagcatábiog sa bisan onsa nga nabítay hasta nga mopuyó.
Vibrar. = Paguólog uolog, pagoálay. * Paglíhoc, pagtábiog sa bisan onsa nga nabítay.
Viburno. = Tanóm.
Vicaria. = Ang ilis sa ponóan, icadúhang ponóan sa conbento sa mga monjas, sa mga binócot.
Vicaría. = Cahímtang opicio sa pagcabicario. * Solór nga pagatumánan sa bicario sa iang mga catongdánan. * Yota nga hingsácpan sa gahóm sa bicario.
Vicariato. = Idem, excepto desde *Solór* hasta *yota.* * Tiempo nga pagadugáyan sa vicario sa iang ofiicio.
Vicario. = Ilis. * Ang icadúhang ponóan sa mga Padreng religioso. * Hocom sa mga caparían ug ang guitórlo sa mga Sres. Obispos, arón magasentencia sa mga hulusáyon sa ilang mga guinsacópan. * De Jesucristo = Ang Santos nga Papa, ilis ni Jesucristo dinhi sa yota.
Vice. = Polong nga magaásoy nga ang tauo nga guihisgótan maoy ilis niádtong táuo nga guiónhan sa *maong* polong nga *vice*, sa paghingálan canía.
Vicealmiranta. = Ang icadúhang sacayán sa mga escuadra.
Vicealmirante. = Ang ponóan sa mga escuadra, nga sonód sa almirante.
Vicecanciller. = Padreng cardenal ug ponóan sa hocmánan nga pagaaguían sa mga bula ug mga pagbúot sa Santos nga Papa.
Viceconsiliario. = Ang ilis sa somosámbag.
Vicedios. = Ngalan nga guicahingálan sa Santos nga Papa.
Vicegerente. = Ilis sa lain.
Vicepatrono. = Ilis sa patrono.
Vicepropósito. = Ilis sa ponóan.
Viceprovincial. = Ilis sa provincial sa pagbúot ug pagsógo sa mga religioso nga iang mga sacop.
Vicerector. = Ilis sa rector.
Vicerectoría. = Cahímtang sa pagcaílis sa rector.
Vicesimario. = Ang macahíngpit sa isip sa caluháan.
Vicésimo. V. *Vigésimo.*
Vice-versa. = Mga polong nga linatín: sa pagcabátoc, sa pagcabinálus balus.
Viciar. = Pagdáot. * Pagsácot sa mga baligya, sa paglímbong sa mga pomalálit. * Pagcóha sa pagcabále sa bisan onsa. * Pagsámoc, paghilábot sa mga salá ug sa daótan nga batásan. * Paghátag sa daútan nga panigíngnan sa batásan ug sa quinabóhi. * Pagsábot sa bisan onsang polong sa pagcasábot nga batoc sa matúod nga casayóran ug cahológan. * Paghagálam caáyo sa bisan onsa.
Vicio. = Cadáot. * Pagcaoalá sa catarúngan. * Sayóp sa pagpamólog ug sa pagsúlat. * Pagcahagálam caáyo sa bisan onsa, paggámit sa bisan onsa, sa masóbsob, sa oaláy casarángan. * Pangcalángbo sa mga cahoy ug sa mga tanóm. * Pagcadaótan sa pagtóon ug pagtórlo sa mga táuo. * Batásan nga daótan sa mga táuo ug sa mga mananáp.
Viciosamente. = Sa dagcóng pagcadáot. * Sa daútan nga batásan. * Sa sayóp, sa pagcasayóp.
Vicioso. = Daútan. * Maólag. * Táuo con mananáp sa daótan nga batásan. * Ang guidaghánan sa bisan onsa. * Cahoy ug tanóm nga malángbo. * Mabáscog, macosóg.
Vicisitud. = Pagcabolobálhin sa bisan onsa. * Pagcaólos olos sa mga caayóhan ug sa mga cadaótan.
Vicisitudinario. = Ang muábot sa pagcaólos olus, sa pagcasonód sonód.
Víctima. = Mananáp con táuo nga buhi nga guihálad. * Ang mahamótang sa may catúhap sa icadáot tungód sa pagtábang ug paglában sa lain. * Ang gnisáquet tongód sa salá sa lain.
Victimario. = Ang nagahocót, nagabáat ug nagapatáy sa mga víctima, sa canhing tiempo.
Víctor. V. *Vitor.*
Victorear. V. *Vitorear.*
Victoria. = Pagcadáog sa caáoay. * Pagcapogóng sa mga cailíbgon.
Victorial. = Ang nahatongód sa pagdáog sa mga caáoay.
Victoriosamente. = Sa pagcadáog.
Victorioso. = Ang nacadáog sa manga caáoay.
Vicuña. = Mananáp nga dagcó sa Perú.
Vid. = Tanóm nga mubónga sa paras, sa ubas.
Vida. = Cabúhi, quinabúhi, pagcabúhi. * Cadugáyan sa tiempo cutub sa pagcatáuo hasta sa pogcamatáy. * Batásan sa quinabúhi. * Casayóran sa mga buhat sa bisan cansa, sa iang quinabúhi. * Pagcabótang sa mga calág sa gracia, sa maáyong cabobót-on sa Dios. * Bisan onsa nga mutábang sa pagcaparáyon sa lain nga butang. * Paghimáya, cabulahánan sa Langit.
Vidente. = Ang magasolóng, ang magatán-ao. * Manalágna.
Vidriado. = Ang madalí masocó, ang masáyon mabaláca. * Sorlánan nga guidíhog sa bulit nga masínao.
Vidriar. = Pagdíhog sa mga surlánan sa bulit nga masínao
Vidriera. = Cadaghánan sa mga salamín nga guipahaángay sa mga tacop, sa mga pultahán ug sa mga talamboán. * Salamín nga igasolóng sa bisan onsa.
Vidriería. = Tiendáhan nga pagabuhátan, pagatabásan ug pagabaligyáan sa mga salamín.
Vidriero. = Ang magabúhat ug magabaligya sa mga salamín.
Vidrio. = Salamín. * Bisan onsang baso con surlánan sa salamín. * Bisan onsa nga pino, nga masáyon mabóong, malíqui ug matípac.
Vidrioso. V. *Vidriado* hasta *sorlánan*, y *Vidrio*, desde *bisan onsa nga pino.* * Yota, lugar nga pagalácoan nga masáyon nga pagadanglógan ug pagadalin-ásan. * Bisan onsa nga quinahánglan nga pagahóptan sa dagcóng cacúgui.
Vidual. = Ang nahatongód sa pagcabútang sa pagcabálo.
Viejazo. = Tigúlang caáyo.
Viejecito. = Idem.
Viejezuelo. = Tolotigúlang.
Viejísimo. V. *Viejazo.*
Viejo. = Tigúlang. * Caráan, sa canhing tiempo.
Viento. = Hangin. * Bahó nga mahabílin sa lugar nga guiaguían sa mga mananáp nga paganóntan sa mga ayam. * Bisan onsa nga magapabúyoc sa húna húna, magapabálhin sa buot, sa cásing cásing. * Ang usa ca bocóg nga anáa sa calang sa mga dolónggan. * Paráyeg nga guilabíhan, pagcaándac.
Vientre. = Tian. * Ang báta con mananáp sa solód pa sa tian sa inahán. * Ngatanán nga anáa sa solór sa tian. * Cotó cotó. * Pagcadagcó sa pagcalóang sa bisan

Digitized by Google

onsa. * Pagcadagcó sa dapit sa goa sa mga taryao, sa mga tibor, sa mga sacayán, &c. * Aug inahán.

VIERNES. = Viernes, ang icaónom ca adlao sa semana. * Bisan onsang adláoa nga díli mahímo nga pagacán-an sa carne, cay guidilí sa santa Iglesia.

VIGA. = Cahoy nga hatáas.

VIGENTE. = Tulumánon, batásan, ley nga tacús nga pagatumánon.

VIGÉSIMO. = Icacaluháan, ang macahingpit sa isip sa caluháan.

VIGÍA. = Hunásan, tacot, pangpang, bató nga mulutáo ug mutóybo sa talioála sa dagat. * Bantay. * Lantáoan, ilíhan. * Pagbántay sa anáa sa halayó.

VIGIAR. = Idem desde *pagbántay*.

VIGILANCIA. = Pagcabántay, cacúgui.

VIGILANTE. = Ang nagamatá. * Ang magabántay, mabantáyon, cacuguíhan.

VIGILANTEMENTE. = Sa pagcabántay, sa cacúgui.

VIGILAR. = Pagtucáo, pagmatá. * Pagbántay, pagcúgui.

VIGILATIVO. = Ang magapatúcao.

VIGILIA. = Pagcamatá, pagcatucáo, pagcahúcao. * Bisan onsang buhat, ug labi pa sa pagbása ug sa pagsúlat, nga pagabuháton sa gabíy. * Pagcapangalámag. * Vísperas, adlao nga guisóndan sa bisan onsang arláoa. * Vísperas sa bisan onsang piesta. * Pangádye sa mga Padre sa mga piesta nga may vigilia. * Ang usá sa mga bahín sa gabíy nga pagatimaánan sa mga bantay.

VIGOLERO. = Ang magatábang sa verdugo sa pagpasáquet sa mga táuo.

VIGOR. = Cosóg, cabáscog, gahóm. * Pagcalángbo sa mga cahoy ug sa mga tanóm. * Pagcadúgay sa batásan, sa mga leyes.

VIGORAR. = Pagpacosóg, pagpabáscog, paghátag sa gahóm.

VIGOROSAMENTE. = Sa pagcacosóg, sa cabáscog, sa gahóm.

VIGOROSIDAD. V. *Vigor* hasta *pagcadúgay*.

VIGOROSO. = Ang macosóg, ang mabáscog, ang may gahóm.

VIGOTA. = Moton sa oaláy malíngin, roldana.

VIGUERÍA. = Cadaghánan sa mga cahoy nga dagcó ug hatáas sa mga buhat sa mga baláy, &c.

VIHUELA. = Sesta, guitara.

VIHUELISTA. = Ang magacúbil, magacacóscos ug magacáblit sa sesta.

VIL. = Obos, talamáyon. * Tampalásan. * Buhat nga daútan uyámot, mangíl-ad caáyo. * Táuo nga burhíon.

VILAGOMEZ. = Ang mangáyo sa salapí, sa barato, sa mga baláy nga pagasugálan.

VILANO. = Bulac sa tanóm nga guingálan ug cardo. * Bolobalahíbo nga guitapótan sa mga binhi sa obán nga mga tanóm.

VILEZA. = Pagcaóbos. * Pagcadaótan, pagcangíl-ad. * Buhat nga malágsot. * Pagcabórhi.

VILHORRO. = Ang nahagáoas sa bisan onsang cadáot cay nalágueu.

VILIPENDIAR. = Pagtámay, pagpasipála sa isigcatáuo.

VILIPENDIO. = Pagtámay, pagcapasipála.

VILMENTE. = Sa pagcadaótan uyámot.

VILO (EN). = Sa pagcasácoat sa yota.

VILORDO. = Matalác-on. * Mahináyon, madugáyon.

VILORTA. = Bacólong nga magáma sa mga sangá nga buhi sa mga cahoy.

VILLA. = Longsod nga nahaágom sa obán nga mga pagtógot sa mga ponóan, nga oalá ipanógot sa obán nga mga longsor, ug ang iang mga ponóan.

VILLAJE. = Longsor nga diótay.

VILLANAJE. = Mga táuo sa mga longsor nga díli dato. * Pagcabótang sa mga táuo nga díli dato.

VILLANAMENTE. = Sa polong con sa buhat nga díli angay sa táuo nga maáyo ug buútan.

VILLANCICO. = Pagcanta nga magámit sa ubán nga mga piesta sa Singbahán. * Polong cong balíbad nga pagaósob osóbon.

VILLANCIQUERO. = Ang magasúlat sa mga billansico. * Ang magaósob osob sa maong mga polong.

VILLANCHON. V. *Villano*. * Burong, culángan sa maáyong pagtórlo.

VILLANERÍA. V. *Villanaje*.

VILLANESCO. = Ang nahatongód sa mga táuo nga daótan, sa malágsot nga batásan.

VILLANÍA. = Buhat con polong nga daútan, nga díli angay sa mga táuo nga buútan ug maáyo. * Lioat nga obos, sa guinicánan nga díli dato.

VILLANO. = Mulópio sa longsod sa pagcabótang nga obos, nga díli dato. * Táuo nga burong, buquírnon, nga colángan sa maáyong pagtúon ug pagtórlo. * Táuo nga daótan, malágsot.

VILLAR. V. *Villaje*.

VILLAZGO. = Pagcabótang ug pagcatógot sa usá ca longsod arón mahímo ug villa.

VILLIVINA. = Calaínan sa panápton nga maputí.

VILLORÍA. = Baláy sa banua, sa cabalánan.

VILLORIN. = Calaínan sa panápton nga bastos.

VILLORRIO. = Longsod nga diótay caáyo.

VINAGRE. = Suca, cusísan, langgis. * Pagcaáslom sa mga bonga ug sa bisan onsa nga maquísom. * *Táuo* sa maísug nga gaoi.

VINAGRERA. = Surlánan sa suca, sucáan.

VINAGRERO. = Ang magabalígya sa suca.

VINAGRILLO. = Suca nga matolotáb-an.

VINAGROSO. = Bisan onsa nga maáslom. * Táuo sa maisog nga cagaoían.

VINAJERA. = Saro, sarong diótay, surlánan sa bino ug sa tubig nga pagagamíton sa pagmísa sa mangá Padre.

VINARIEGO. = Táuo nga may mga cabalánan nga guitámnan sa mga paras ug nga maálam magbúhat niána.

VINARIO. = Ang mahatongód sa bino.

VINATERÍA. = Parcomersio, pagpálit ug pagbaligya sa bino.

VINAZO. = Bino nga maísug caáyo.

VINCULABLE. = Ang arang ipahanongód sa usá ca pamilia, sa usá ca táuo, sa guihápon.

VINCULACION. = Pagcapahanongód sa mga manggar con sa puhónan sa usá ca táuo con sa usá ca calioátan, sa guihápon.

VINCULAR. = Pagpahanongód sa puhónan, sa mga dona, sa mga catigayónan, sa usá ca calioátan, sa usá ca táuo, sa guihápon. * Pagtácgos pagbáat, paghocót sa mga preso, sa mga binilánggo. * Pagdáyon, pagparáyon sa bisan onsang buhat.

VÍNCULO. = Pagcahiósa, pagcatácgos sa usá ca butang sa lain nga botang. * V. *Vinculacion*. * Catungdánan nga quinahánglan nga pagatumánon sa guihápon.

VINDICACION. = Pagcabálos nga mahamútang sa catarúngan. * Pagcahátag sa tagsa tagsa sa macaígo canía ingon sa catarúngan.

VINDICAR. = Pagbálos. * Pagbáoi sa bisan cansa, sa bisan onsa nga guiágao canía. * Paglában sa táuo nga guibótang botángan sa mga salá nga oalá nia buháton.

VINDICATIVO. V. *Vengativo*. * Sulat nga icalában sa dongog sa bisan cansa nga guidáot sa oaláy salá.

VINDICTA. V. *Venganza*. * Pública. = Castigo nga tacús nga inátag sa mga saláan arón masáyod ug tumagám ang cadaghánan.

VINO. = Bino, alac, dalísay.

VINOLENCIA. = Pagcalabí sa pagínom sa bino.

Digitized by Google

Vinolento. = Ang mahagúgma molnom sa bino, palailínom, hingínom.
Vinosidad. = Pagcabótang ng̃a ang̃ay sa bino.
Vinoso. = Ang may caísog ing̃on sa caísog sa bino. * V. *Vinolento*. * Hobgánon.
Viña. = Baol, cabalánan, yota ng̃a guitámnan sa mg̃a paras, sa mg̃a tanóm ng̃a mobóng̃a sa ubas.
Viñadero. = Ang magbalántay sa mg̃a baol sa mg̃a paras.
Viñador. = Idem. * Ang magahúhat sa mg̃a baol sa mg̃a paras.
Viñero. = Ang cabalánan sa mg̃a paras.
Viñeta. = Pinintal ng̃a ibútang, sa pagcadáyan dayan, sa sinógdan ug sa catapúsan sa mg̃a libro ug sa mg̃a bahin nila.
Viola. = Tolónggon ng̃a may coldas.
Violáceo. = Ang may color sa violeta, color ng̃a molomorado.
Violacion. = Pagcalápas sa batásan, sa catungdánan. * Pagcalúgos sa mg̃a babáye sa pagpacasála canila sa linugsánay. * V. *Profanacion*.
Violado. V. *Violáceo*. * Ang guisáctan sa dugá sa mg̃a violeta.
Violador. = Ang magatalápas, ang magalípas. * Ang macasalá sa mg̃a babáye sa linugsánay, sa paglúgus canila. * V. *Profanador*.
Violar. = Paglípas, paglápas, pagtalápas sa batásan ug sa mg̃a catungdánan. * Pagpacasalá sa linugsánay sa usá ca babáye. * V. *Profanar*. * Paglóm-it sa bisan onsa.
Violencia.=Pagcacosóg, pagcabáscog sa pagbóhat. * Pagcabóhat sa bisan onsa sa linugsánay. * Pagcapógos, pagcalógos sa bisan cansa, arón magabúhat sa díli onta buot magbúhat. * Pagcasábot sa mg̃a polong ng̃a contra ug batoc sa matúod ng̃a casayóran ug cahológan. * Pagcadagcó sa tugnao, sa init, &c. * Buhat ng̃a daútan sa usá ca babáye, sa linugsánay, sa paglúgus canía.
Violentamente. = Sa linugsánay.
Violentar. = Paglúgus. * Pagsábot sa mg̃a polong sa usá ca pagsàbot ng̃a díli mao, ng̃a batoc sa ilang cahológan.
Violento. = Ang oalá mahamútang ing̃on sa pagcaáng̃ay. * Ang magabúhat sa linugsánay, ang magasólpot. * Ang guibúhat contra sa pagbúot sa bisan onsa. * Gaoi ng̃a maísog, ng̃a pungtánon, mahanaláicon. * Pagcasábot ng̃a díli mao sa mg̃a polong. * Buhat sa linugsánay.
Violeta. = Tanóm ng̃a italámbal, ug ang iang bulac ng̃a molomorado.
Violin. = Tolóngon ng̃a may opát ca coldas.
Violinista. = Ang magagílgil, ang magagólgol sa violin sa pagcaáyo.
Violon. = Tolónggon ng̃a guicoldásan ng̃a maíng̃on sa violin, sa rabel, apan dagcó caáyo, ug ang táuo ng̃a magagólgol niána.
Violoncelo ó Violonchelo. = Violon ng̃a dolodiót sa guiíng̃on carón.
Violoncillo. = Idem. * Táuo ng̃a díli maálam caáyo maggólgol sa violon.
Viperino. = Ang mahatong̃ód sa mg̃a saoa ng̃a guing̃álan ug víbora.
Vira. = Paná ng̃a manípis ug matalínis caàyo. * Tinábas sa panápton.
Virada. = Pagcalíso sa mg̃a sacayán.
Virar. = Paglíso sa mg̃a sacayán. * Pagtúyoc sa cabrestante sa pagsácoat sa ancla, sa sinípit, ug sa bisan onsa ng̃a mabúg-at.
Viraton. = Panáng dagcó.
Virazon. = Hang̃in ng̃a guican sa lauor, sa mg̃a yotang dagcó.
Vireina. = Asáoa sa virey.
Vireinato. = Cahímtang sa virey, ug ang tiempo ng̃a pagadugáyan sa iang opicio, yota ng̃a nahasácop sa gahóm sa virey.
Vireino. = Idem.
Virey. = Maghuhúpot, ang magabóot sa ng̃alan sa hari.
Vírgen. = Olay, bog-os, babáye ng̃a oalá pahilábtan sa laláqui, laláqui ng̃a oalá maghilábót sa babáye. * Yota ng̃a oalá pa daróha, pugásan ug pagatámnan. * Ang oalá pa gamíton sa caogalíng̃on ng̃a tuyo ug hingtúngdan. * Si María Santísima. * Laráoan sa maong Guinóo. * Ang babáye ng̃a monja cay guihálad nia sa Dios ang iang pagcabóg-os.
Virginal. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a vírgen.
Virgíneo. = Idem.
Virginidad. = Pagcaólay, pagcabóg-os.
Virgo. = Idem. * Tapoc sa mg̃a bitóon.
Vírgula. = Cahoy ng̃a diótay ug manípis. * Barlis ng̃a manípis.
Virgulilla. = Bisan onsang barlis ng̃a diótay ug magamáy.
Viril. = Salamín ng̃a matín-ao ug masíhag caáyo, ng̃a iatúbang sa bisan onsa arón díli mabóling ug mamahúgao: ang bolotáng̃an sa Santísimo Sacramento, ng̃a ipahaáng̃ay sa custodia. * Ang nahatong̃ód sa laláqui.
Virilidad. = Cosóg, cabáscog, gahóm sa pagcabáta ug sa bisan onsa.
Virilmente. V. *Varonilmente*.
Virio. = Langgam ng̃a malálag ug verde.
Viripotente. = Babáye ng̃a miábot na sa edad ng̃a igo arón mamíño con boot ugáling.
Virolento. = Butihón, ang guiolátan sa mg̃a buti, ang guibínlan sa mg̃a ulat sa pagbúti canía.
Virotazo. = Pagcalámbos sa birote.
Virote. = Panáng dagcó. * Olitáo ng̃a tigsóroy soroy lang sa oaláy buhát, ng̃a magapacalaláqui. * Táuo ng̃a palábi labíhon ng̃a guilabíhan. * V. *Quijote*. * Puthao ng̃a hatáas ng̃a guilang̃áquit sa singsing ng̃a puthao ng̃a ibútang ug isóol sa liog sa mg̃a olípon ng̃a lumalágueu. * Sulat ng̃a diótay ng̃a icolombíra sa bisan cansa, con igapang̃áyo sa bisan onsa. * Tanóm sa ubas, paras sa totólo ca túig.
Viroton. = Panàng dagcó.
Virtual. = Ang magsáma sa lain ng̃a butang sa gahóm, sa cosóg.
Virtualidad. = Cosóg, cabáscog sa bisan onsa.
Virtualmente. = Ang maíng̃on sa lain ng̃a butang sa cosóg, sa cabáscog. * Bisan onsa ng̃a pagasabóton bisan ng̃a díli iásoy ug maáyo.
Virtud. = Gahóm, cosóg, cabáscog. * Galámhan sa calág. * Pagcaháoan sa buot, pagcatárong, catarúng̃an. * Maáyong batásan, quinabúhi ng̃a hingpit. * Pagtóo, Pagláom, Paghigógma.
Virtuosamente. = Sa maáyong batásan ug quinabóhi, sa pagcatárung.
Virtuoso. = Matárong, táuo ng̃a maáyo, ng̃a matinumánon sa mg̃a sugo sa Dios. * Ang may cosóg, cabáscog ug gahóm.
Viruela. = Buti.
Virulencia. = Nana sa mg̃a samad.
Virulento. = Ang macahiló, ang malála. * Ang may nana. * Sulat ng̃a macadáot sa isigcatáuo ug sa iang dong̃og.
Virus. = Nana ng̃a malágsot.
Viruta. = Sinápsap sa cahoy ng̃a guican sa pagsepíyo.
Visaje. = Pagcabótang sa nauong ng̃a icapasábot sa anáa sa cásing cásing.
Visante. = Ang matá.
Visar. = Pagsolóng, pagtán-ao, paghíling, paglí-li sa

Digitized by Google

bisan onsang camatoóran, sa pagbútang dihá sa *visto bueno*, sa pagándo.

Víscera. V. *Entraña.*

Viscosidad. = Pagcahágcot. * Bisan onsa nga mapílit, nga mahágcot.

Viscoso. = Idem desde *bisan onsa.*

Visera. = Bahin sa calo sa mga soldado nga magasalípod sa nauong sa díli macaólang sa pagsolóng. * Pacó pacóng diótay nga coloptánan sa obán nga mga calo calo.

Visibilidad. = Pagcadayág sa bisan onsa.

Visible. = Ang arang quiton, ang mahímo nga pagasólngon ug pagatan-áuon. * Táuo nga catingaláhan, hibólngan.

Visiblemente. = Sa atubángan sa ngatanán. * Sa dayág caáyo.

Vision. = Pagcasolóng, pagcatán-ao, bisan onsa nga guisolóng, ug labí pa ang mga macahahárloc, ang mga macalilísang. * Táuo nga malágsot ug hingalatáuan. * Bisan onsa nga paquíta ug mutúngha sa húna húna, nga guipaíngon sa táuo nga guitunghaan nga matúod gayúd.

Visionario. = Ang masáyon mutóo sa bisan onsa, guican sa caínit sa iang húna húna.

Visir. = Ang nahaúnang dagcóng táuo sa hari sa mga turco, sa Gran Señor.

Visita. = Pagcadúao. * Ang táuo nga macadúao. * Pagcaádto sa bisan onsang Singbahán sa pagcúha sa mga indulgencia. * Pagcaádto sa mananámbal sa baláy sa masaquét sa pagtámbal canía. * Pagcasáyor sa mga ponóan sa batásan sa ilang mga sacop, sa tongód sa ilang pagtúman sa mga catungdánan. * Pagcahíling sa mga manggad nga isolód sa mga calonsóran, arón magbáyad ang taguía sa hingtúngdan nga salapí con mga derechos. * Pagcahíling sa bilanggóan sa magbalántay sa mga preso. * Pagcacalóoy sa Dios sa mga táuo, sa paglólot caníla sa iang mga pagtábang ug sa iang mga grasia.

Visitacion. = Pagcadúao. * Pagcadúao ni María Santísima cang santa Isabel nga igágao nia.

Visitador. = Ang magadúao sa masóbsob; hocom con ponóan nga magabisita sa iang mga sacop.

Visitar. = Pagdúao, pagádto sa Singbahán sa pagcúha sa mga indulgencia. * Pagpaquigsáyor sa ponóan, con sa sinógo nia, sa batásan sa iang mga sacop. * Pagádto sa mananámbal sa baláy sa masaquét, sa pagtámbal canía. * Pagtán-ao sa mga manggad nga isulód sa mga calongsóran arón ipangáyo sa taguía sa salapí nga tacús nga ibáyad nia tongód sa mga derechos. * Pagsolóng sa manga bilanggóan sa mga preso. * Paglóoy sa Dios sa manga táuo, sa paglólot caníla sa iang mga grasia ug sa mga pagtábang.

Visivo. = Ang may gahóm sa pagsolóng.

Vislumbrar. = Pagtán-ao, pagsolóng, sa pagcabóloc, sa bisan onsa nga toa sa halayó, con sa mangítngit.

Vislumbre. = Casuláo nga diótay sa sugá. * Catáhap. * Timáan sa bisan onsa. * Balíta nga tacús nga pagadúha duháan. * Pagcasáma sama sa usà ca butang sa lain nga butang.

Viso. = Pagcatáas, lugar nga hatáas. * Pagcasílac silac sa bisan onsa nga mahínlo ug masínao caáyo, con pagasólngon sa casuláo sa adlao ug sa sugá. * Pagcaíngon sa usá ca butang sa lain nga butang. * Ang bisti nga mapolá con sa lain nga color, nga guibisti sa mga babáye sa ilálom sa mga saya nga mahínag hinag ug masíhag. * Tabil nga icasalípod sa pultahàn sa sagrario nga binutàngan sa Santísimo Sacramento.

Visorio. = Ang nahatongód sa isololóng.

Víspera. = Arlao nga guinsóndan sa lain nga adlao. nga muóna sa lain nga adlao. * Bisan onsa nga muóna ug pagasòndan sa lain. * Pagcahadúul sa bisan onsa nga muábot. * Pangádye sa mga Padre, nga sonód sa guingálan ug nona, nga guipangádye sa lioas sa las dos, ug sa díli pa las doce sa tiempo sa cuaresma.

Vista. = Isololóng. * Pagcasolóng, pagcaquíta, pagcatán-ao. * Bisan onsa nga guisolóng cutub sa lugar nga hatáas. * Mga matá. * Pagcatágbo, pagcasugát. * Pagcatóngha, pagpacaquíta. * Pagcaóyon sa usá ca butang sa lain nga butang. * Tuyo. * Pagcasolóng sa ibábao lamang. * Táuo nga may catungdánan sa paghíling sa mga manggar sa mga aduana. * Nahaónang pagbása sa mga papel nga sinulàtan sa mga capolongánan, arón magasentensia ang hocom. * Bistí nga ipadála sa mga pamanáhon sa ilang mga pangasáuon. * Talambóan, &c., nga pagasólngan ug pagatanáoan, ug nga pagaaguían sa calámdag ug sa sugá.

Vistazo. = Pagcatán-ao. * Pagcasolóng sa ibábao lamang.

Vistillas. = Lugar nga hatáas, nga pagasólngan ug pagatan-áoan sa halagpád nga yota.

Visto. = Polong nga icaásoy nga guiquíta na sa mga hocon ang mga papel ug mga camatoóran sa bisan onsang capolongánan, ug nga ualá pagahológan pa sa sentencia. * Bueno. = Pagcaándo sa mga táuo nga gahúman, sa mga camatoóran, sa mga lisencia, &c.

Vistosamente. = Sa pagcatahóm, sa pagcanindot.

Vistoso. = Matahóm, maníndot, maáñag.

Visual. = Ang nahatongód sa pagsulúng ug sa isololóng.

Visura. = Pagcasolóng, pagcatán-ao, pagcahíling sa bisan onsa.

Vital. = Ang angay ug ang nahatongód sa quinabúhi.

Vitalicio. = Ang madúgay hasta sa pagcamatáy sa bisan cansa.

Vitalidad. = Galámhan sa quinabúhi.

Vitando. = Ang tacús nga pagaáidan.

Vitela. = Nati sa baca. * Panit sa nati sa baca nga quinúrti ug maáyo.

Vitelina. = Laoay nga mahágcot.

Vítor. = Polong sa timáan sa calípay nga icacadáyeg sa bisan cansa. * Piesta nga bantog caáyo sa pagdáyeg sa mga buhat nga catingaláhan, ug ang papel nga pagasulátan sa maong buhat.

Vitorear. = Pagdáyeg sa bisan onsa.

Vitoria. V. *Victoria.*

Vitorioso. V. *Victorioso.*

Vítreo. = Bisan onsa sa salamín, ug ang maíngon sa maong salamín.

Vitrificable. = Ang masáyon mabúhat ug salamín.

Vitrificacion. = Pagcabálhin sa bisan onsa sa salamín.

Vitrificar. = Pagbúhat sa bisan onsa sa pagcadágoay sa salamín.

Vitriólico. = Ang nahatongód sa vitríolo.

Vitríolo. = Asín nga sináctan sa tumbága ug sa asufre. sa color nga asul.

Vitualla. = Balon, ang mga quinahánglan ngatanán sa pagcáon sa mga pangobátan. * Cadaghánan sa mga calánon.

Vituallado. = Ang nasángcap sa mga calánon.

Vituperable. = Ang tacós nga pagadómtan ug pagaáidan.

Vituperacion. = Pagcadomót. * Pagcaáyad.

Vituperador. = Ang magaáyad. * Ang manónglo, tigtónglo.

Vituperar. = Pagdomót, pagáyad sa bisan onsa. * Paglíbac libac. * Pagtónglo, pagbalícas.

Digitized by Google

VITUPERIO. = Pagcatónglo. * Polong nga daútan nga ipamólong sa usá ca táuo sa lain nga táuo. * Pagcabalícas. * Bisan onsa nga maoólao, nga macaúlao.
VITUPERIOSAMENTE. = Sa caúlao, sa pagcaúlao.
VITUPERIOSO. = Ang macaúlao, mauúlao.
VITUPEROSAMENTE. V. *Vituperiosamente.*
VITUPEROSO. V. *Vituperioso.*
VIUDA. = Babáyeng balo, ang gnicamátyan sa bana.
VIUDAL. = Ang nahatongód sa mga balo.
VIUDEDAD. = Puhónan, salapí nga guitórlo sa ubán nga mga balo, cutub sa ilang pagcabálo.
VIUDEZ. = Pagcabálo.
VIUDITA. = Bolo nga báta pa.
VIUDO. = Laláquing balo, ang guicamátyan sa asáoa.
VIVAC. = Pagcabántay sa gabíy arón díli mudóol ang caáoy.
VIVACIDAD. = Cabáscog, cosóg, sinógdan sa quinabóhi, pagcadalí sa gaoi. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna hóna. * Pagcasínao, pagcahínlo sa bisan onsa.
VIVAMENTE. = Sa pagcadalí, sa pagcalágmit. * Sa pagcaíngon, sa pagcasáma.
VIVANDERO. = Ang magadála sa balon sa mga pangobátan.
VIVAQUEAR. = Pagágui sa gabíy sa ton-og, sa cahaoánan.
VIVAR. = Lugar nga pagabatónan sa ubán nga mga mananáp sa ilang mga anac. * Langob langob nga pagapúy-an sa mga conejo.
VIVARACHO. = Ang madalíon caáyo sa iang gaoi.
VIVAZ. = Mabáscog, macosóg. * Sa mabátid ng matalínis nga húna húna. * Tanóm ug cahoy nga malángbo.
VIVERA. V. *Vivar.* * Danao nga diótay.
VIVERES. V. *Vitualla.* * Quinaháng lau sa pagcáon sa bisan cansa.
VIVERO. = Cahoy, almásiga. * Lugar nga guitagána sa pagbáton sa mga langgam ug sa mga isda.
VIVEZA. = Cabáscog, cosóg, gahóm. * Pagcadalí, pagcalágmit. * Caínit sa mga polong, sa suguílon. * Pagcabátid, pagcatalínis sa húna húna. * Polong nga matístis. * Pagcaíngon, pagcasáma. * Casínao, casíhag sa bisan onsa. * Pagcaháit sa pagsolóng. * Pagcatahóm sa mga matá.
VIVIDERO. = Lugar, solód nga maáyo arón pagapúy-an.
VIVIDOR. = Ang mabúhi sa hatáas nga quinabúhi. * Ang maálam magpatigáyon sa pagpangíta sa cabuhían, sa pagcabóhi.
VIVIENDA. = Pinuyánan.
VIVIENTE. = Ang buhi pa, ang may quinabúhi.
VIVIFICACION. = Pagcabóhi.
VIVIFICADOR. = Ang muhátag sa quinabúhi.
VIVIFICANTE. = Idem.
VIVIFICAR. = Paghátag sa quinabóhi.
VIVIFICATIVO. V. *Vivificador.*
VIVÍFICO. = Ang may quinabúhi.
VIVÍPARO. = Mananáp nga magaánac.
VIVIR. = Pagbúhi. * Pagdúgay sa quinabúhi. * Pagpuyó sa bisan diin. * Pagbántay sa quinabúhi. * Pagpalángit.
VIVO = Ang may quinabúhi, buhi. * Macosóg, Mabáscog. * Hingpit uyámot, ang mulabí caáyo. * Bisan onsa nga masíga. * Batid, sa matalínis nga húna húna. * Ang maíngon, ang magsáma sa lain nga butang. * Mahanaláicon. * Madalíon, malágmit, malágsic. * Ang magaparáyon sa iang catongdánan. * Ang madúgay, ang mudáyon sa panumdúman sa manga táuo. * Daplin sa bisan onsa, sirsid sa mga bisti ug sa mga panápton sa lain nga color. * Saquét sa mga iró.

VIZCACHA. = Calaínan sa liebre, sa Indias.
VIZCONDADO. = Cahímtang sa mga vizconde.
VIZCONDE. = Dagcóng táuo sa Guinharían.
VIZCONDESA. = Asáoa sa vizconde.

VO

VOCABLO. = Polong.
VOCABULARIO. V. *Diccionario.*
VOCACION. = Pagcahónghong sa Dios sa obán nga mga táuo, arón manolód sa pagcareligioso. * Pagcahigógma sa bisan onsang opicio.
VOCAL. = Ang nahatongód sa tingog. * Ang may tingog, ang macapamólong sa mga pagcabildo.
VOCALMENTE. = Sa mga polong, sa tingog.
VOCEADOR. = Ang magasínggit.
VOCEAR. = Pagtóoao, pagpóoao, pagtiábao. * Pagtáoag sa bisan cansa sa hatáas nga tingog. * Pagándac sa bisan cansa sa mga buhat nga maáyo nga guibúhat nia.
VOCERÍA. = Pagcasínggit nga mabóloc.
VOCIFERACION. = Pagcabaláod sa bisang onsang buhat nga guibúhat sa bisan cansa, sa pagcaándac.
VOCIFERADOR. = Maandácon. * Ang magapahibálo sa cadaghánan sa mga buhat nga guibúhat nia.
VOCIFERANTE. = Idem.
VOCIFERAR. = Pagpahibaló sa bisan cansa sa cadaghánan sa mga buhat nga guibúhat nia V. *Voocar* hasta *pagtáoag.*
VOCINGLERÍA. V. *Vocería.* * Pagcasoguílon nga guilabíhan. * Suguílon, solte, cagóla nga hatáas uyámot.
VOCINGLERO. V. *Voceador.* * Ang magasuguílon sa masámot nga tingog. * Hinuguilánan caáyo, tabían.
VOLADERO. = Ang macalupád. = Ang muágui sa madalí, sa pagcalágmit.
VOLADIZO. = Ang mulabáo sa mga cota, sa mga pared, sa mga bongbong sa mga baláy &c.
VOLADOR. = Ang magalupád. * Ang mubítay ug masáyon malíhoc líhoc sa hangin. * Ang mudalágan, ang muágui sa madalí, sa pagcalágmit. * Isda, bangsi. * Mga hopot hopot nga ponó sa pólvora, nga pagasilsílan sa caláyo ug pagalupáton sa hatáas caáyo.
VOLANDAS (en). = Sa hangin, sa cahangínan. * Sa macadiót, sa usá ca pagpíloc sa matá.
VOLANDERO. = Ang masáyon pagalupálon, pagalihócon ug pagacáyab cayábon sa hangin. * Ang díli muhúnung. * Ang bacac. * Papan nga manípis nga pagagamíton sa pagsócsoc sa talioála sa mga liston sa galera, sa mga imprenta.
VOLANDÍLLAS (en) V. *Volandas (en).*
VOLANFA. = Cocheng diótay ug magáan.
VOLANTE. = Ang magalúpad. * Ang díli mahimútang ug magapuyó. * Dayan dayan sa panápton nga magamày sa olo sa mga babáye. * Salípdan sa tumbaga, &c., sa siga arón díli magasuláo ug magadáot sa manga matá. * Puthao nga apil sa máquina sa mga horásan. * Sologóon nga magalacát pagóna sa coche con sa cabayo sa iang agálon.
VOLANTON. = Langgam nga harúul na macalupád.
VOLAPIÉ (à). = Sa pagcalacát ug sa pagcalupád.
VOLAR. = Lupád. * Pagcalacáo sa madalí, caáyo. * Paggóa sa mga balisbisan, sa mga coredor, &c., sa goa sa mga pared, sa mga bongbong. * Pagbúhat sa bisan onsa sa macadiót, sa madalí caáyo. * Pagpasocó, pagpaligótgot sa bisan cansa. * Paglabáo, paglabí, pagtóybo.
VOLATERÍA. = Cadaghánan sa mga langgam. * Cadaghánan sa mga húna húna.

Digitized by Google

Volátil. = Ang macalupád. * Ang mabálhin, ang oaláy calig-ónan.
Volatilidad. = Pagcaalísnñao, pagcaalísbo sa bisan onsa.
Volatilizar. = Pagpaalísnñao, pagpaalísbo, pagpahunñáo sa bisan onsa.
Volatilizarse. = Paghunñáo, pagalísbo, pagaalísnñao sa bisan onsa.
Volatin. = Táuo nña may quinaárman sa pagsayáo ug sa paglócso sa ibábao sa mña pisi.
Volatizar. V. *Volatilizar.*
Volavérunt. = Polong nña linatín: naoalá nña tuod. * Human na, tapus na man.
Volcan. = Bohó sa yota, ug labí pa sa mña caboquílan, nña magasúca sa caláyo. * Caínit nña dagcó. * Caligótgot, gugma, &c., nña mabáscog caáyo.
Volcánico. = Ang nahatonñód sa volcan.
Volcar. = Yaob, toad, suhi. * Paglabád sa olo tonñód sa maísog nña bahó. * Pagsámbag sa bisan cansa arón pagabalhínon ug pagaósbon ang iang húna húna.
Volear. = Pagdóso, sa bisan onsa nña anáa sa cahanñínan, arón mamatúlin.
Voleo. = Pogcadóso pagcaómpoc sa bisan onsa nña anáa sa cahanñinan, sa díli pa mahólog ug muábot sa yota. * Mudansa sa sabáy sa España.
Volquearse. V. *Revolcarse.*
Voltariedad. = Pagcabálhin, pagcaósob osob sa húna. húna.
Voltario. = Ang mabálhin. * Ang magaópod opod sa húna húna ug sa gaoi.
Volteador. = Ang magatúyoc tuyoc, ang magalíso liso.
Voltear. = Pagtúyoc, paglíso. * Pagsúhi, pagcolób. * Pagbolobálhin sa bisan onsa sa pagcabótang ug sa lugar. * Paghólog, pagpaámbac.
Voltejear. = Pagbira bira, pagbíloc. * Paglíso liso.
Voltereta, Volteleta. = Pagcatúyoc, pagcalintúad, sa hanñin.
Volteta. = Idem.
Volubilidad. = Pagcasáyon sa pagtúyoc ug sa paglíso sa bisan onsa. * Pagcaoaláy pagcadáyon, pagparáyon.
Voluble. = Ang masáyon mutúyoc, magalíso. * Ang oaláy calig-ónan sa buot ug sa húna húna, ang masáyon magabálhin sa iang cabobót-ton.
Volúmen. = Pagcadagcó, pagcagántóng sa bisan onsa. * Ang libro.
Voluminoso. = Ang dagcó, ang nagántong caáyo.
Voluntad. = Buut, pagbúot, cabobót-on. * Gugma, pagcapalángga. * Caíbog, pagcapanghináot. * Calípay, paghimóot. * Pagcaándo, pagcatangdo:
Voluntariamente. = Sa pagbúot nña caogalínñon.
Voluntariedad. = Caogalínñon nña pagbóot, sa oaláy macalúgus.
Voluntario. = Ang guican sa pagbóot nña caugalínñon. * Soldado nña musulód sa pagcasoldado sa iang pagbúot nña caugalínñon.
Voluntariosamente. V. *Voluntariamente.*
Voluntarioso. V. *Voluntario.* * Ang mahagúgma ug búot magtúman guihápon sa iang cabobót-on, bisan nña díli maáyo.
Voluptuosamente. = Sa calípay sa laoas.
Voluptuoso. = Ang mahagúgma sa mña calipáyan sa laoas.
Volver. = Pagtúyoc, paglíso. * Pagbálos. * Paghióli sa quináoat. * Paghúbad sa mña polong sa usá ca pinamólong sa lain nña pinamólong. * Pagbálic sa bisan onsa, sa pagcabútang nña daan. * Pagbálhin sa pagcabútang sa bisan onsa. * Pagsúhi, pagtoáli. * Pagsámbag sa bisan cansa, arón pagabalhínon nia ang iang cabobót-on. * Pagbáilo, pagtagílis, pagtagáilo. * Pagdóso, pagtolód, pagómpoc. * Pagpasíbog, pagóli. * Pagópod opod, pagósob osob. * Paghic napúgdao sa iang maáyong búot. * Pagóli. pa sa lugar nña guiguicánan. * Paglínñi, paglínñio, balilíquir.
Volvible. = Ang mahímo nña pagalisóon, pagatuy
Volvo ó Vólvulo. = Saquét.
Vómica. = Puyo puyo nña ponó sa nana, nña ma usáhay sa solód sa guinháoa sa mña táuo,
Vómico. = Ang magpasúca, isolóca. * Calaínan sa b nña guinñálan ug nues.
Vomitado. = Polong nña guicahinñálan sa táuo maluspálon, masaquéton ug sa malágsot nña l
Vomitador. = Ang magasúca.
Vomitar. = Pagsúca. * Pagpamólong sa mña polon daótan. * Sa mña balícas, sa mña pagtónglo, * Pagtúg-an, pagbaláod sa bisan onsa nña onta nña hilómon. * Pagóli sa quináoat. * Pagl sa bisan onsa sa linugsánay.
Vomitivo. V. *Vómico*, hasta *calaínan.* * Tambal nña lóca, sa pagsúca.
Vómito. = Pagcasúca. * Negro. = Saquét nña pagab sa mña táuo sa Europa nña muádto sa América
Vómito (volver al). = Pagósob osob, pagbúhat p pód sa mña salá nña daan.
Vomiton. = Batang diótay nña tigsúca sa gatas, dúl-ay.
Vomitona. = Pagcasúcang dagcó, guican sa paglal pagcáon.
Vomitorio. V. *Vomitivo.*
Voracidad. = Pagcabáscog sa pagcáon. * Pagcalonáng mña táuo, sa pagcaoaláy tagád, sa manña salá. * sog sa caláyo, &c.
Vorágine. = Bohóng dagcó sa dagát con sa mña su nña pagahológan ug pagabaháan sa tubig.
Voraz. = Táuo con mananáp nña hinñáon caáyo. * A mahilábot, masámoc ug magalunáng sa mña s sa oaláy tagár. * Ang mocahorót sa bisan onsa madalí.
Vorazmente. = Sa pagcabáscog.
Vormela. = Mananáp, nña maínñon inñon sa ilag
Vorticinoso. = Pagcalíhoc sa hanñin ug sa tubig pagcalibót, sa pagcaalimpólos.
Vos. V. *Vosotros.*
Vosotros. = Camó.
Votacion. = Pagcabóto, pagcahinñálan, pagcapíli.
Votada. = Ang guibóto, ang guinñálan, ang guip
Votador. = Ang magatónglo, ang magabalícas, ang gamaldision.
Votante. = Ang magabóto, ang magapíli, ang m hinñálan.
Votar. = Pagsáar sa Dios ug sa mña santos, sa bi onsa. * Pagtónglo, pagmaldision, pagbalícas. * P bóto, pagpili, paghinñálan sa táuo nña anñay cabobót-on sa cadaghánan, sa bisan onsang opi
Votivo. = Ang guisáad.
Voto. = Saad, pagcasáar. * Huna huna sa bisan o nña guidayág ug guiásoy sa mña cabildohan u mña catilíngban * Balícas, polong nña manñil pagcatónglo, pagcamaldision. * Pagcapanómpa bacac.
Voz. = Tinñog. * Tonóg sa tinñog. * Tonóg sa bi onsa. * Solosuguilon sa longsod.

VU

Vuecencia. = Polong nña igatáoag sa mña dagcóng t sa Guinharían, nña guitugútan sa hari sa dagc cruz.

Digitized by Google

Vuelco. = Pagcacolób, pagcalintúad.
Vuelo. = Pagcalupád. * Cadaghánan sa mg̃a pacó sa mg̃a langgam ng̃a icalupád nila. * Balisbisan, coredor, &c., sa mg̃a baláy, &c., ng̃a mogóa sa cota. * Pagcalupád sa mg̃a bistí, sa mg̃a saya, &c.
Vuelta. = Pagcatúyoc, pagcalíso. * Pagcalicó licó, pagcalibót. * Pagcabórbor, pagcalícos. * Pagcabálic, pagcaóli sa lugar ng̃a guiguicánan. * Pagcaóli sa guicáoat. * Pagcaopód, pagcaósob. * Licod sa bisan onsa. * Pagcabalíquig, pagcalíad. * Tinábas ng̃a itápot sa bába sa mg̃a bocton sa mg̃a sinína, sa mg̃a supa, &c. * Bisan onsa ng̃a tacós ng̃a iúli sa lain.
Vueseñoría. V. *Useñoría*.
Vuestro. = Iño, inyo.
Vulgacho. = Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a obos caáyo sa tagsa ca longsod.
Vulgar. = Ang nahatong̃ód sa cadaghánan sa mg̃a táuo sa mg̃a longsod. * Ang pagagamíton sa ng̃atanán. * Ang díli mahál caáyo ug díli mulabí sa iang isigcaíng̃on.
Vulgaridad. = Cahímtang sa cadaghánan sa mg̃a táuo sa mg̃a calongsóran. * Polong cung suguílon ng̃a oaláy cahológan ug casayóran.
Vulgarizar. = Pagcúha sa pagcamahál sa bisan onsa. * Paghúbar sa usá ca pinamólong sa lain ng̃a pinamólong ng̃a pagagamíton sa ng̃atanán. * Pagsolosuguílon ug paghigála sa mg̃a táuo ng̃a obos sa longsod.
Vulgarmente. = Ing̃on sa batásan sa cadaghánan.
Vulgata. = Hinúbad, hinúad sa satos ng̃a Sulat sa pinamólong ng̃a linatín, ng̃a guinagámit sa santa Iglecia.
Vulgo. = Cadaghánan sa mg̃a táuo ng̃a obus sa tagsa ca longsod.
Vulneracion. = Pagcadáot sa dong̃og sa bisan cansa.
Vulnerar. = Pagdáot sa dong̃og sa isigcatáuo.
Vulnerario. = Tambal ng̃a icaáyo sa mg̃a samar. * Ang Padre ng̃a nacasámar con nacapatáy sa isigcatáuo.
Vulpeja. V. *Zorra*.
Vulpino. = Batir. * Malalánng̃on, malimbónng̃on.
Vulva. = Boto sa mg̃a babáye. * Quinatáuo, quinaláoas, calaoásan.

XA

Xapoipa. = Tinápay ng̃a pagapritóhon sa caláha.
Xapurca. = Paglo-gó sa tubig ng̃a mahúgao.
Xarro. = Táuo ng̃a tigsínggit caáyo, ug ng̃a hinuguilánan sa oaláy cahológan.

YA

Y. = Ug.
Ya. = Na.
Yaca. = Cahoy sa India, dagcó ug hatáas.
Yacente. = Ang nagacalígar, ang nagahígda.
Yacer. = Paglígad, pagcalígar, paghígda. * Pagpuyó sa bisan diin. * Pagdólog, paghígda ng̃a ubán sa bisan cansang babáye, pagpacasalá cania.
Yacija. = Higdáan, caligálan, lugar ng̃a guihigdáan. * Lubng̃ánan, lulúbng̃an, lobóng.
Yactura. = Pagcadáot, cadaótan ng̃a guidáoat ug ng̃a miábot sa bisan cansa.
Yaro. = Tanóm.

YE

Yegua. = Baye sa cabayo, cabayong baye.
Yeguada. = Cadaghánan sa mg̃a cabayong baye, sa mg̃a baye sa mg̃a cabayo.
Yeguar. = Ang nahatong̃ód sa mg̃a cabayong baye.
Yegüería. V. *Yeguada*.
Yegüerizo. = Como el siguiente.
Yegüero. = Ang magabántay ug magabáton sa mg̃a cabayong baye.
Yema. = Mata mata, salingsíng̃an sa mg̃a cahoy. * Poghac sa itlog. * Ang ánáa sa talioála sa bisan unsa. * Ang labíng maáyo sa ng̃atanán.
Yente. = Ang muádto.
Yerba. = Dagámi, cogon, dagótdot, hilámon. * Cadaghánan sa mg̃a bungláyon, bisan onsa ng̃a ootánon.
Yermar = Pagláglag sa longsod.
Yermo. = Caming̃áoan, cahaoánan. * Yota ng̃a oalá pagabuhátan.
Yerno. = Nasamóng, omágad.

YE

Yero. = Tanóm ug ang iang bung̃a ng̃a maíng̃on ing̃on, sa balátong, ng̃a molomalíng̃in ug maputí putí, ng̃a maáyong calánon sa mg̃a hayúpan.
Yerro. = Sayúp, salaoáyon, salá.
Yerto. = Magáhi, mahógot guican sa dagcóng tugnao, con sa camatáyon ba.
Yesar. = Yota ng̃a pagacuháan sa yeso.
Yesca. = Baloc. * Ang mamalá ug ang naláya caáyo, ang masáyon masónog ug masíga.
Yesera. V. *Yesar*.
Yesería. = Lugar ng̃a pagabohátan sa mg̃a calcro sa yeso, ng̃a guibotáng̃an sa horno ng̃a pagalotóan ug pagasonógan sa mg̃a bató ng̃a boloháton sa yeso.
Yesero. = Ang nahatong̃ód sa yeso, ang magabúhat ug magabalígya sa yeso.
Yeso. = Yeso.
Yeson. = Pedaso sa bongbong sa yeso, sa apog, &c., ng̃a nagobá, ng̃a pagagamíton pagopód sa bag-ong buhat sa mg̃a baláy, &c.
Yesquero. = Hopot hopot con cajang diótay, calopé ng̃a pagasórlan sa yesca, sa baloc.
Yezgo. = Calaínan sa abgáo.

YO

Yo. = Acó.

YU

Yuca. = Tanóm sa América.
Yugada. = Ang yota ng̃a mahímo ng̃a pagadaróhan sa duhá ca buoc ng̃a toro sa baca, sa calabáo, &c. sa usá ca tibúoc ng̃a adlao.

Digitized by Google

Yugo. = Yugo, liógan. * Ang sintas con ang panápton nga pagagamíton sa pagbendicion sa mga quinasál. * Bisan onsang cabóg-at.
Yuguero. = Ang magadáro sa yota sa duhá ca buoc nga mananáp.
Yugular. = Ang mga ogát sa tutúnlan.
Yunque. = Lagdásan. * Táuo sa malíg-on nga casing casing sa mga calisód.
Yunta. = Duhá ca buoc nga mananáp nga silh sa pagbúhat sa yota.
Yunto. = Ang nagatupál.
Yusion. = Sogo, pagbúot.
Yuxtaposicion. = Pagcatóbo sa bisan onsa nga oalá quinabúhi.

ZA

Za. = Polong nga icabúgao sa mga iró.
Zábida. = Tanóm nga italámbal, sa Africa.
Zábila. = Idem.
Zaborda. = Pagcasánglar sa sacayán.
Zabordar. = Pagcasánglar sa sacayán.
Zabordo. *V. Zaborda.*
Zabra. = Sacayán nga maingon sa fragata.
Zabucar. = Paglógo paglo-gó, pagquíno. * Pagóyog oyog sa macosóg.
Zabullida. V. *Zabullidura.*
Zabullidura. = Pagcasálom.
Zabullir. = Pagsálom. * Pagtágo, paghóbong.
Zacapela. = Pagcaáoay, pagcalális lalis sa dagcóng banha.
Zacapella. = Idem.
Zacatin. = Lugar, dalan nga pagabaligyáan sa mga panápton.
Zacear. = Pagbúgao sa mga iró, sa pagsángpot niining polong: *za.*
Zafada. = Pagcalosót, pagcagáoas, pagcamísic.
Zafar. = Pagtahóm, pagpanindot, pagpaáñag. * Paglosót, paggáoas, pagmísic. * Pagcúha sa mga cabilinggan, sa mga casámoc.
Zafari. = Granada nga may mga liso nga laro.
Zafarrancho. = Pagcaháoan sa sacayán, arón oaláy samoc sa mga bolotánganan sa mga luthang.
Zafería. = Longsod nga diótay.
Zafiedad. = Pagcagáhi sa olo. * Pagcabórong, pagcaoaláy quinaárman.
Zafio. = Borong, buquírnon, ang oaláy quinaárman cabos. * Isda
Zafir. = Batóng mahál.
Záfiro. = Idem.
Zafirino. = Ang may color sa sáfiro.
Zafo. = Ang nahaóan, ang oaláy samoc.
Zafra. = Surlánan sa tumbága.
Zafre. = Binócboc nga pagagamíton sa baláy nga pagabuhátan sa mga pinggan.
Zaga. = Lulan nga ibútang sa licór sa mga coche &c. * Licód sa bisan onsa. * Ang oláhi, ang catapúsan, ang poit sa mga táuo nga nanagsugál.
Zagal. = Oloolitáuo. * Olitáuo nga cosógon, nga casing casingan. * Bata, sologóon sa mga baquero.
Zagala. = Dalaga. * Ang babáye nga báta pa nga magabáutay sa mga hayúpan.
Zagalejo = Saya sa mga babáye nga guiibábao nila sa mga naguas.
Zaguan. = Ganháan, tugcálan sa baláy, silong.
Zaguanete. = Mga soldados nga nagaubáa obán sa mga táuo nga hadiánon.
Zaguero. = Ang muoláhi, ang musonód.
Zahareño. = Langgam nga ihálas, nga díli maághop. * Táuo nga díli mahagúgma muubán sa isigcatáuo. * Mabángis, maísog.
Zaheridor. — Tiglibac libac.
Zaherimiento. = Pagcalibac libac.

ZA

Zaherir. = Paglibac libac.
Zahina. = Dagámi, tanóm sa Indias.
Zahinar. = Yota nga guitámnan sa zahina.
Zahinas. = Sopas nga mahómoc.
Zahonado. = Color nga molomaítom.
Zahondar. = Pagcále sa yota ug halálom.
Zahora. = Combida sa mga higála, nga nanagbánh sila ug nangalipay sa ilang pagcáon.
Zahorar. = Pagtámbong sa mga combida nga guitíngban sa mga higála.
Zahori. = Táuo nga macaquíta sa anáa sa ilálom sa yota, ingon sa guitoóhan sa obán nga mga táuo nga cabus.
Zahorra. V. *Lastre.*
Zahumar. V. *Sahumar.*
Zahumerio. V. *Sahumerio.*
Zahurda. = Babóyan, alad nga pagahipúsan sa mga baboy.
Zaida. = Langgam nga magapuyó sa mga danao ug sa mga lugar nga tubígan.
Zaino. = Cabayo nga cabiára, nga may balahíbo nga bolobulágao. * Mananáp sa daútan nga batásan. * Táuo nga borhíon sa iang pagsábot sa isigcatáuo.
Zala. = Pagámpo, pagpangádye sa Dios sa mga moros.
Zalagarda. = Pagcahóbong sa obán nga mga táuo, aró pagacalítan ang mga caáoay. * Lit-ag sa pagdáco sa mga mananáp. * Pagcalaláng sa ubán nga mga táuo sa pagalám alam nga malimbónggon, sa paghórhi sa isigcatáuo. * Pagcagobót nga ahat sa mga táuo nga daútan arón malísang ang ubán. * Pagcaáoay, pagcalális lalis nga pagabanháan caáyo.
Zalama. V. *Zalamería.*
Zalamería. = Pagcaálam alam, pagcaógay ogay nga guilabíhan.
Zalamero. = Ang magaálam alam, ang magaúgay ugay nga guilabíhan.
Zalea. = Panit sa mga carnero ug sa mga canding nga oalá guntíngan sa balahíbo.
Zalear. = Pagyábyab sa bisan onsa, pagcáya caya, pagcáyab cayab.
Zalema. = Pagcadocó sa olo, pagcayóbo sa laoas sa timaán sa pagpaóbos.
Zaleo. V. *Zalea.*
Zalona. = Sorlánan nga dagcó sa tubig, sa bino, &c.
Zamacuco. = Táuo nga hongog, nga díli maálam magbúhat, ug díli magatóltol sa bisan onsa. * Cahobóg, pagcahobóg.
Zamanca. = Pagcabúnal, pagcahámpac.
Zamarra. = Bísti nga binúhat sa mga panit sa mga carnero.
Zamarrear. = Pagóisi oisi, paguóso uoso sa luyo ug sa luyo, sa bisan onsa nga guitángag sa mga iró. * Paghámpac sa bisan cansa, sa pagsonód sonór canía sa luyo ug sa luyo.
Zamarrilla. = Tanóm nga italámbal.

Digitized by Google